A.S HALKIN, 1931

המחבר מספר זה הוא נכד של הגאון מהרש"א גדל והוא בעל
המחבר ספר אהבת ציון בשמו הגאון מ' מהורר
אברהם בן מהור"ר משה אשכנזי היילפרין וספר אהבת ציון
הוא פי' יפה על הפסוק והמעיין על חשרי על התורה
ועל חמש מגילות ונדפס בלובלין שנת שצ"ט לפ"ק
תמצאו בספר שפתי ישנים
במערכה 76 בדף ב' ע"ב

ה"ק' חבי' אברהם

ב"ה

הספר הזה שייך להאי מורי ורבי [illegible]
[illegible]

הספר הזה שייך

הספר הזה שייך

הספר הזה שייך להרב [illegible]
[illegible]

[illegible]

הספר הזה שייך להה"ר הישיש והנעלה כ"ה אברהם בן הה"ר אנשיל

דיין דק"ק [illegible] איתן [illegible] ז"ל הי"ה שטט

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

הספר הזה שייך להה"ר האלוף והנעלה [illegible] אברהם [illegible]
[illegible] ווילנא [illegible] בן הה"ר שמש

[illegible]

רבין הטלטלות הלל [illegible]

[illegible] בין הטלטלות אלא [illegible] התוספת [illegible]

[illegible] התוספת [illegible] בלא התוספת [illegible]

להוסיף [illegible] להוסיף [illegible] טרפה · רנן ·

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ערבה ופספסת · ושופר חצוצרות [illegible]

[illegible] לבאר [illegible] הריטב״א ״

פרק ג׳

[illegible]

5

[illegible]

[illegible] שצריך עפר הרי אסור · וטוב להיטב עוד ואין להאריך ··

[illegible] ר' יוסי [illegible]

אבל חול ואבק דרכים [illegible]

ת"ל [illegible] פניו ידיו ורגליו · [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
כתבתי לאחרונה ואפטר שהרין כן

[illegible]
שאין שורפין יתרה אבל ברוב גגות · אבל לדעתי [illegible]

[illegible]
[illegible] רוק

[illegible]
בראות מקום שבתולה [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
התנה כו'

[illegible]

6 ד

ואפשר דקושיא זו הוא על קושיא הלבוש שאמר [illegible] הכל לפרש [illegible] הכא דאסור והתם דמותר · אלא דעולא לא הבין אלא קושיא של פרוטון ··

ת"ר ברה"ה [illegible] לצאת אסור לטלטלה כו' ואפשר דאלו [illegible] [illegible] בדרך לצאת [illegible] ואין [illegible] בדרך לצאתו אלא ורואי דכאן עי' אסור אפי' בדרך לצאתו וכו' ··

ת"ר ברה"ה [illegible] לצאת [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אלא [illegible] [illegible] [illegible] אין [illegible] ··

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] דרך [illegible] [illegible] לגוררה [illegible] עלי' לצאת [illegible] אם אין עלי' לצאת אלא [illegible] לגוררה [illegible] אסור לגוררה אם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בכאן [illegible] [illegible] עלי' [illegible] [illegible] אבל [illegible] בכאן [illegible] [illegible] אבל לא בכאן שאין לצאת עלי' · רוק ··

ת"ר ברה"ה אם אין עלי' לצאת כו' דהא אין [illegible] אפי' לצורך [illegible] [illegible] בדרך אם אין עלי' לצאת [illegible] [illegible] בדרך [illegible] · [illegible] ··

ת"ר ברה"ה ואם התכה הכל לפי [illegible] בריש [illegible] כו' · [illegible] דהכל [illegible] אפי' ר"י דהכל לפי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] בריש [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] כו' ··

ר"ן [illegible] ת"ר ברה"ה הורה [illegible] להיתרא כו' [illegible] לא [illegible] · פי' [illegible] שלא הרגיש בה [illegible] [illegible] אסורה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אלא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · לכן [illegible] [illegible] [illegible] · רוק ··

[illegible] · אלא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עלי' · רוק ··

ת"ר ברה"ה אמר עולא זה טעם כו' והתם [illegible] [illegible] דרך [illegible] דהה אסור · [illegible] · [illegible] ··

ת"ר ברה"ה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בגדי עניים לעניים בגדי עשירים לעשירים אבל דעניים לעשירים לא ··

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] דאסור [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

אסור לזה לא הדיקן כיון שהגיעו לשיל גבי פתיל. ול"ל דשאני בטל דהוי הפרה לא הוי איסור בדבר ועוד דאם לא יפר עליו
עוב איתו דמאי לו הפר לכן איתרמי לה בעלה. אבל חכם שהוא מתיר והתרת נדרים דומה קצת לדין דהרי אמרו דומה ו
ומחה מתיר יחידי וג' אם היו הדיוטות ולכן אמר שהוא לא ידקדק לו חכם לשעות לו דין. דהרי אין דואין ומזין הוי כמי
שעושה מעשה דהוי דומה לדין בדאמר שא"ם בלא ברכה. ואע"ג דחכם לא ידקדק כיון שאפשר להתיר הנדר מאחרת כ
כי גבי האחרת ודאי דין הוא ש ... ובזה אתיין מקרא קשין בזה רמא בה ויהתטיך ו
והביאו כאן דאיכין נדרים בשבת ושאלו לצרכים שהן לצורך השבת. ול"ל דה"ה לאחר דגעבא דפירין נדרים בשבת
ומתירין נדרים שהן לצורך השבת. דהרי ופירין נמי על בטלו ומתירין נמי על חכם הגם ש"ל דאתי לגזור ראי ל
[illegible] אסור לשאול בשבת על נדרו אם אינו לצורך שבת. אג' לפי דרכינו אפשר דבא לגזור בזה שלא אמר ומתירין
נדרים כדין הראוי לחכם לפרט שנאו להתיר אלא אמר ונשאלין לנדרים כו' אבל לענין התרת חכם בשותו אם
הרבה לא ידקדק להתיר בשבת דראוי לחכם ודרש חשוב להחזיר על עצמו. והשתא אמ' הא דתרץ התם אי לא מידכר לי
חכם סגא לו בג' הדיוטות. ד"ל שר אי יוה דמידכר לו ג' הדיוטות ולפי זה שכתבנו אמ' דדוקא חכם יחזיר על עצמו ו
משום דהוי דומה קצת לדין. אבל ג' הדיוטות לא יחזירו עליהן ומתירין. רוקהבלעבר כתבתם
כירה אין לא כירה לא. כשיוי תו' הא דלא תלה בהדיוטות דרישא דקתני חוץ מן הנר הדולק בשבת. יש לתרץ דהנר
הדולק בשבת אסור לטלטל משום דאיה דבפה אותו תכבה כרו ואם אמר שהכבה שלא בכוונה וא"ב כניפה ומתחמם
והוי מאוי כיון דזה לכן אסור לטלטלו וכשין בה אורה בדתשי הינו ק' כירה כיון דכשבה ומחשבתו הוי כאלו אבשל. ועוד גבי
גורר אטה ופסל שאין מתכוין שיהיו גומא לכן מותר אפי' כשעושה גומא. עוד כותב לומר דאסור לטלטל גבי נר
משום דהוקצה למצותו מעה דכתבו תו' לקמן גבי אגוזא דרשתא שאמר כו' ותרץ מי דבר איני מוקצה למצותו וטלטול
שאין בטלו מצה בטלטול. והיינו כל דין שדוליק [illegible] בטלטול גורם כיבוי אלא יש בטול מצוה בטלטולו. לכן
אסור לטלטל את הנר בשעה שהוא דולק. וזה לא שייך גבי גרירת כסא ולכן בשבילאלו ב' תירוצים לא הפשה ו
[illegible] פריך דקתני כבתה דאמרו בשבי אבל כבה והולך אסור דשל"ה סיפא לו דהרי כבר תני [illegible]
הדולק בשבת. אלא ודאי בא לומר דוקא אם כבתה אבל כבה והולך אסור ובזה אמר אמי דפליג ראב"ב ואמר ר'
דאפילו אין הנר כבה כו' [illegible] דאיסור שהוא מתכבה ואי' פריך שפיר דאם הוא כבה והולך אי מוקצה
[illegible] שהוא מתכבה מוקצה בטלטולו דהרי מלאו הנר הולך לכבות. וכן בזה לא הוקצה למצותו אלא
אסור שהוא יכבה אע"פ שאין כוונתו לכבות. לכן פריך ועוד גרירת מטה ופסל שאותר בלא כוונה. רוק
ק"ו אמ' רשי ברה' והא ליכא פרי לא כט' ורי' שאמר לו לשיל דבר יוחא סל. עיי' בחדושי גירסין. והנראה לי דרך לזה לו
ורשי' זה דהרי פריך ר' יוחנן אדר' יוחנן. הגם שתרצתי דרשי' בא לפרש לזה בשאת פיו ואתו דאיירי דיש בה פירש
[illegible] אין בה פירות. ואפה אותר דלא נעשה בסיס לדבר האסור שהרי [illegible] בפתה אותר לטלטל לכן
[illegible] פריך להיות בה פרי דאל"ב לעה פטלטל האבן הל' לכטה האבן [illegible]
גבי מחתה דראלה אפר להיות מוכה במחתה לכן פרי ושעמי' לרי' דסל כרו ואע"ב אסור דהוי בסיס לדבר האיסור.
ודו"ק
תנ' ברה' הלה ומטלטלין. אגב כו' ואמר' דשיורי כוסות לא חשיבי שיו' כרן וט' כשם ראבן.
ק"ו מה רשי ברה' בעורת והח' כסורת ובאתו לא גרס הכי אלא כסורת תחלה. ולפי גירסת רשי' דתוכן בגמרא
ה"א דבעי בגל' אי כי' אכסורת קאי או אמעורת ד"ל פשיטא אמעורת קאי דסמיך לו אלא ודאי כעורה תחלה
תחלה לכן בעי אי אמעורת קאי או אכסורת הסמוכה דוקא. רוק
ג' שבות עלאכות חסר אחת להורה' משום השבת מלאכות ולאכה לט' אז ועיר עלה אחר שברא בששה ימים
ובשביעי נח. ולכן השומר שבת כהלכתו מלאכות ולאכה וען הגאולה לכן מוכה לגאולה

פרק חמישי

[illegible] ... ופריך נדרים [illegible] דהבא פו
[illegible] ... ול"ל דלטיל באו תו' לתרץ לזה הכא ופרט התיתר תחלה ו
[illegible]

ומיהו [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אלא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
אבל הכא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אלא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ואמר [illegible] אין לה [illegible] · ולפנין [illegible] אבל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] דכתבנו לעיל · דוק ··

תו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · ובאות [illegible] לפי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] להוסיף
להיות [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אבל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] תנא ל
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אלא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · אבל לפי [illegible] ה
[illegible] [illegible] לפרש הכי [illegible] ··

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] לדבר [illegible] [illegible] ··

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] גברא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ל
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · אבל [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לתלתא גברי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
תלתא [illegible] לתלתא גברא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] דגברא [illegible] [illegible] [illegible] · אבל [illegible] [illegible] [illegible] ד
דגברא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אבל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
לג׳ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] גברא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לעיל להיות גברא [illegible] [illegible] ג
[illegible] · [illegible] [illegible] לתלת גברי תלתא תלתא [illegible] הא אפי׳ בתלתא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לתלתא גברי
[illegible] הוי גברא [illegible] [illegible] · אין [illegible] [illegible] אלא [illegible] הוי גברא [illegible] אלא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לא הוי [illegible]
[illegible] אחר · אלא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אבל בתלתא [illegible] לג׳ [illegible] [illegible] לתלתא גברי תלתא תלתא [illegible]
הוי גברא [illegible] אפי׳ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אפי׳ [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אבל [illegible]
ג׳ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] תלת [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ג׳ [illegible] [illegible]
לחד גברא הוי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ובלבד ··

ה׳ כתוב [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
אם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ואסור ליכנס [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] גם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ליטול את השם [illegible] [illegible] [illegible] ··

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ··

[illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ··

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בר אבא · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ··

[illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] על כל דבר ··

[illegible] [illegible] [illegible] אלא [illegible] ולא [illegible] אלא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הרי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

דהוחין סברא כיון שאין להם גובה אחד וה"ה כאן כיון שאמר והדרך כלה דהל"ל והודר כלה · ע"כ דהל"ל שכא' והדרך כלה ואחכ"ה"ל
ושולין לגדולה שכא' רכב · אלא נראה לפרש הכתוב שני תה' המחרדין זה לזה בהלכה כפרש"י שואלין ומשיבין דהיינו וקטן
ותרגן · וכ"ש תגור הרבק על דרך גבור הורך הוי כמו חורך שאתה נחרר ונקטה הוי הורך · והדרך דהיינו התרגן שהוא
נחרר לו יש לו הדרך וגם ולא שנה אלא שעולין לגדולה ויהי' פי' והדרך דהיינו התרגן יש לו הורך חדרך ג"כ ועוד הדרך
גרם הגדלה וגדולה כדכתיב כלה רכב · לכן לא נביא לעיל והדרך כלה דלא קאי על והדרך בתרא אלא והדרך קמא
יש לו הדרך · והדרך גורם כלה רכב כדאמרן אינשי דהתרגן שרין מן הקטן · ואפ"ה ותורך וכ"ש שני תה' ושום דקאי
על וקטן ותרגן וכ"ש את אין פי' שמתחיל ר"בה אלא פי' הורך הוי כמו חורך דה בה מהלין דאותיות אחה"ע מתחלפין
ואת והדרך כפשוטו אלא קאי אתחלה שיש לו חורך ולא עוד וכ"ש והדרך כלה רכב · רוק ··
תו ועכוה ברך ואת ילל על דבר אמת לעשו שלא לשנה הלא ועכוה ברך ג"כ מועט שלא לשנה · ויל קשלא לשנה אין
פירושו לרפת וכן אין פי' להגים אלא פי' שלא לשנה למאורית אלא לחדר לכן אמר על דבר אמת שכוונתו החידוד
כדי לאמת · רוק ··
ואם שונין כן זוכין לתורה שכתובה בזוין · יל עד דהלכה כבה ושום שכנותן הן · לכן אמר בשביל ענוה ברך
יזכה לתורך שניתנה בזוין · אבי אמר זוכין לדברים שנאמרו בזוויכה של תורה · פשוטו הוי פי' אורך ימים
דכתי' ארך ימים בימינה · ואפשר דהתורה כדרשת בזו"ט סנים עוז ונזו"ט פנים שחור · והדברים שהן כ
כהלכה הן כקראים ימין וכ"ש אם זוכה בענוה זוכה לדברים שנאמרו בזויכה דהיינו הלכה אורייתא · וזה
אפשר אורך ימים בזוינה לזי שעוסין ההלכה בזוין ובשמאלה עושר וכיון ההלכה עושר וכבוד ··
מאי ולחושבי שמו · בשלמא כו' יל דקא לפרש הא דנשמר ויקשב ה"ס נגמר עיירי כשמדברים ומחשבים ולשמו · אבל
עכשיו שפי' אין נדבות אלא כמת אב"ג מאי ולחשבי שמו אר' אמי כל
ארח כל העושה מצוה כמאמרה אין מבשרין אותו בשורות רעות שנא' שומר מצוה לא ידע דבר רע · ואת"ל מאי שנין זה
לזה שהזכיר לעולה · ע"כ מאי כמאמרה ולא אמר סתמא דהרי נאמר שומר מצוה סתם · ואפשר דע"ג אמרו כל
העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין לו ימיו ונוחל את הארץ וכל שאין עושה מצוה אחת אין מטיבין לו · לכן
אמר כל העושה מצוה כמאמרה לא ידע דבר רע אלא אדרבה מטיבין לו · שיל עד דאמרי' כל המצוה אין ה
המצוה נקראת אלא על שם שגומרה וזה לשון מצוה וכמצוה דגו · וזה העושה מצוה כמאמרה דהיינו כל המצוה מראש
ועד סוף וזהו לשון מצוה ני' כמו שהזכרתי לך אפ"ה אין מבשרין כו' שנא' שומר מצוה דהיינו שומר כל המצוה ל
לעשות מראש ועד סוף · וכן כל שומר שדרים שהן כשתרירים לפסו' · ורבה כשנין זה ונמצא בבר' סי' פ'
עקן על פסוק האלהים מצא את עון עבדיך א"ר יצחק כנה שהוא מוצא את החבית ומעירה על שמרים · ואפ"ה
דחטא שלו יראת הי' שלא גמר את המצוה כראה בנדר פ' ויצב · כל מי שמתחיל במצוה ואינו גומרה קובר את א
אשתו ואת בניו ממי אתה למד מיהודה ויאמר יהודה אל אחיו זה בצע וגו' הי' לו להוליכו על כתיפיו אצל אביו זה
זה גרם לו קבר אשתו ובניו · וכ"ש האלהים מצא דהיינו גמר את עון עבדיך שחטא בזה · וכבר כתב על זה
וזה והאלהים מצא את עון כפשוטו שקבר אשתו ובניו · ואין להאריך א"כ שלמות מצוה גורם לעשות כל המצוה · עיי'
בספר אבות · עב רק לט · ולהכי קוטשיה דשויה יל דקא לומר ולהכי מאי ולחשבי שמו דלהכי עי' הכי דפירש
ולחשבי שמו דהיינו מצוה כמאמרה כאשר נצאתה על דבר אחר בחידוש · גיסי כל דאותיות מצוה הן שם של ה' ד
דהיינו ב' אותיות ראשונים בשם של את בא"ת בש"י וב' אותיות זה הם כפשוטו כשתבין יהי' שם של ה' וכל עולה
המצוה דיון הזהו · ומביא דאי' שומר מצוה דהיינו שלמות מצוה שהוא שם של ה' לא ידע דבר רע · רוק ··
ושוין אין מבשרין בשורות רעות יל עד שבשביל זה כל יפחד רע שדרשו חז"ל שבשביל לשון שבע בשבועות לין
כל יפחד רע דהיינו חלומות · וזה נ"ל אין מבשרין בשורות רעות בחלום ··

אמר רבה

ד

גוס תה בורס ונוטר כנחש חגרה על ותבריך דפרש״י הרבה כו׳ · ומה״ת הא אמרי׳ בפ״ק [illegible] לא תתחבר ולא תתחב
תה · ר״ל דהתם איירי לשונו ולהכי בעי׳ [illegible] חייבין שוא [illegible] לא איירי אלא בשגן [illegible] · ו
ואפשר דהתם תה׳ מכח אורייתא דתחנין [illegible] תה׳ דהתה אורייתא דתה ולכן אמר ולא תתחב׳ אבל
אם התה׳ איכא דתה זהר אלא בורס ונוטר כנחש לסוף אז חגרהו על ותבריך והרבה בו עברי [illegible] ?
[illegible] זהר אלא בורס ונוטר ובתוך [illegible] · ת״ק ··

תנ׳ ברה׳ ברייתא תחת אצבעה כו׳ אבל ברייתא באחת לא שלפא ונחוא דאין זה תכשיט דכיון שאין לה אלא
באחת גנאי הוא לה · ומה״ת אפ׳ אצבעה באחת אמאי טאמה [illegible] דלאו תכשיט לנוי · ר״ל דשאני אצבעה
דגזירה בתוב הוא · ע״ל דשל היד גלוי אפי׳ בלא הסתלקות רואין שפיר · ע״ל אצבעה תכשיט היא
אפי׳ באחת דהדרך ללבוש אצבעה באותו היד שהוא [illegible] שמשמשת בו [illegible] · אבל ברגלים
שאין משמשת בו אז הוי שוין ולכן גנאי באחת ליצא · ת״ק ועי׳ בר״ן שכתב בשם התו׳ ומסיים אבל לענין
טומאה לאי איכא למימר · עכ״ל דהרי התו׳ תרבו כאן ··

א״ל רב הונא אלו ואלו בשתים כו׳ אפשר דקלה לרבה ורב הונא שמעיא של תו׳ ואפי׳ להרן [illegible] בשגן [illegible]
דהדרך לצאת בתחלה בדבר רך · וזה נקרא ברייתא ואח״כ עושים בכבלים על הברייתא וזה ברי׳ באחת
וכבלים בשתים ועשהם בשני רגלים דאי בכבלים אין יוצאין דאפי׳ [illegible] ? דלא גלי שופי דהרי ברי׳
עדיין עלי׳ אבל בברייתא יוצאין דאי שלפי אז גלות שופא ורב הונא סבר אלו ואלו בשתים ולא הוי
תכשיט לנוי ולא כלי אלא כבלים כו׳ שלשלת ובשביל שלשלת אין יוצאין וטמאה · כצ״ל · וברה
ניכל לפרש עכו בכבל רגלו ברזל במה כפשו ולא כדרך שאר אסורין שעושין תחלה בדבר רך כדי ?
שלא יבא ברזל בבשר אבל כאן עושה בכבל רגלו ברזל במה כבשו · כן כתבתי לעיל אבל רש״י פי׳ באחת
אשה׳ עכ״ס כפשוטו

וכתוב עליו בשני שיטין יוד הא׳ למעלה וקרש ל׳ למטה · עי׳ בתו׳ ואפשר שי׳ פלא יוד הא׳ למעלה
דהיינו בראש שטה וקרש ל׳ למטה בסוף השטה ודרך השי׳ לפרש שאין למעלה היינו בראש התיבה ו
ולמטה בסוף התיבה · וכן כאן פי׳ למעלה בראש השיטה וקרש ל׳ למטה בסוף השטה ופי׳ בסוף השטה
[illegible] ואח״כ ה׳ בראש השטה השני׳ וא״כ הוי כסדר קרש ל׳ תחלה והא דהזכיר [illegible] תחלה היינו
משום שהוא למעלה בראש השטה וכן שמעתי בשם שהרסי׳ הכי ··

גמר כלי כלי · ומשמע איכא ג״ש אלא אמרי׳ דכלי זה שפשט גבי כלי ורין איירי [illegible] כלי שעשוי
אלו שרפים ובזה ילפינן כלי עורך ··

ד״ה סד הן אם הרבה בשוואת שין ברש״י משום דגרסי׳ בשוואת טרב · וקן ומי פריך תלמודא ג״ש ד
[illegible] פריך איפכא הן אם הוא כו׳ ואפ״ה משני ג״ש ע״כ ומי פריך הכא · [illegible] פריך ולבסוף
איכא למפרך זה לשין שכן עושא בכעריה ולא פריך פירכא ראשונה · ור״ל דרבה דוכח ג״ש ליורדין ה
הגם שצע להשיב אבל כאן פריך כיון דכבר למית ובגד ועור דגבי שין [illegible] שוין וגם · וגבי ו
ועור דגבי שווא את ליורדין רכל וטעה ערים ושוא א״כ עלו למוד ולחדור בשיווא את השין כיון דגבי אית
[illegible] · ומשני הא בגד ועורסי׳ ומופני להכי ליורדין הג״ש זו [illegible] · ודייק [illegible] מופנה מאל׳ הא איכא ל
למפרך [illegible] זה לשין וא״כ יש שתי חזרות ותיאור שלפינן שין ממת אלא דמי מוקיצן דמופנה ··
ואכתי מופנה [illegible] · וקן פשיטא דיותן דתתכי איתך לעו׳ כמשי׳ [illegible]
ובגיל דאתכי שרין לעו׳ ולא הזכיר

ולא הבדיר את המחלוקת לגבי עין הלשון אמר וסמיך ליה וגבי את הבריא הקרא כפשוטו ולא אמר וסמיך · ונל' בפרש"י שהבריא
הכתוב שהבריא בגד ולא פי' כלום ואח"כ יש להקשות מה חידש רש"י לכן נראה דהתרגום לעיל לא הבריא דבגד ועדיין קשה
גבי את עורו המתכן את לשון דפשיטא הוא דהרי כתיב בתר קרא והנוגע בכל טמא נפש או איש אשר תצא
ממנו שכבת זרע · אבל שורן דכתיב בקרא שאחר כך הא דלא אתי ומפ"ה אמר דאתי משום דסמיך ליה איש
אשר יגע בכל שרץ · והקשה של ואמרתי נופלה לא הבין זה אלא דסבר דשרץ לבד נופלה דאיירה שעם שיש לו
גולא הבריר אלא שרץ לכן פריך ואמרתי נופלה עבר א' · ומתרץ דאת עי' מפנויי ופני עברי את משיתרץ לשו'
דכתיב והנוגע בכל טמא נפש או איש אשר תצא ממנו ש"ז · ולזה כיון רש"י שהביא הפסוק כצורתו להודיע לנו
שכתבו בכתוב אחר ומילא פשיטא איתרבו להדדי ולא הבריר שרץ ושו' לעיל אלא משום דלא כתיבי ב
בתר קרא · רוך ··
תו' ברה עירי המהור יו' יבמע ואת"כ עוי' בתוכו הם מעות תרין אחר בית ירושלמי ··
שן תוחבת · לפי לא רשן תוחבת פי' של ארם וקשי אלוצלה · ר"ל דהרי בגמ' רוצים שן תוחבת שן של זהב ר' ותוי'
והכי' שאוסרין שה דלא קשי אלוצלה · ועוד ב' דלא סבר פי' של הרב פורת דאלמ"ה הוו שן תוחבת לוצלה בגמ'
להרב פורת ול' להפי תנא לוצה בפיו ולבר שלא תקן לכתחלה לא יהא קשי על שן תוחבת אבל אי סברי כ
כפרש"י דטעמא משום שחייב תסגרם קשה דהוו לוצלה · ואפשר דתנו לוצה משום דבא לחלי דבשן של זהב
פליגי ··
תו' ברה ר' שנגע בר שעון כל דבחלב העוברת ליכא משום חרש · ואח"כ עכ' לומר דאפי' דבר האוסר אינו אוסר
בחלב העוברת ואלו יש חדש לאוסיף רב והטעם דלא שייך ברגלא אלא בדבר הריצה והרי חלב ס
שאינו מעורבת וחבר אבל בית וחבר מעורבת אינו רואה להכ' ועוד' גיסי ה' ועוד ד' עיל ול' דעולא אסר
דאיירי אפי' בחלב שאינה מעורבת · וכן משמע בגון · ועשיא שהקשה הרב שני מותרות להתקשר בבית
ובחלב · פי' כלומר שאין חילוק בין בית לחלב ואפי' בחלב שאינה מעורבת מותר · והא דכפיו לשנות דין ד'
דכבול ול' לומר דתנא כבול דעבריא והורות דעשיל איירי בכבול דעבור · ולהורי' דאפי' בנפה של בער אינו
שרי אלא לחלב ולא לרהב' ועיי' ע"ש לעיל · רוך ··
ורב ע"ש הכי פשולא לרב ענני ר"ל אח"כ דאין חילוק אבל ע"ב קשה דאפי' לר' ענני דתני סברי ר' שחילוק ואח"כ על
משנה הו' לנפרק · ורע לריישב ··
תנן ולא בזוג מעפ שפסק · ותמא אירך פוך לה דוג בכותחה ועשיו שוה בחלב ואת"ה תנן הא דהתם ולא ב
בזוג יש' איירי בחלב קנויא דאירך בלחמ' ואל"כ הוו לא ולה בזוג אבל בחלב של עט אינו אסור וכן בבריית
הו' להחרין לבר ואפשר לתרץ דמתני' לא יש להקשות ר"ל ודאי לאורם כל זה שאסרו לעשות לפני ערביות
עין אפי' בחדרי חדרים אסור אבל זה שאסור לבהמה לבאת בזוג אבל בחלב מותרת שאייל בזוג דלבהמה
לא אסרו אפי' בחדרי חדרים וכן בשבת זה כתבו תו' בגמ' פסחים דף ס"ז ברה הטהלהו לישראל כו' ור"ל שבות
על שבות שבאו · לכן פריך מברייתא דתנן ועשיו שוה בחלב הגם שהיא מותרת שאייל בזוג לאורים אסור
ואשיו וגבה מומשת מש' ... נל' חייבי דספק בם חבירות סרב דכל זה שאסרו חכמים לפני עראות שען אסר
בחדרי חדרים אסור ובס' בית בהמה הבריא פוך דוג בכותחה ועשיו שוה בחלב · ר"ל ודאי לאורם אסור אפילו
בחדרי אבל לבהמה מותר לכן לא הבריא ועשיו שוה בחלב · וברייתא לאורא לא פי' להקשות משום הטעם ולא
כי עשיו מראית עין אלא הטעם משום עשיו אבל עתה' פריך ודאי אפשר משום עשיו משום דבהו גבי
אפשר דבבר

פרק אמו' בברייתא דתניא פרק שמא שנפשין אינו בטל · רוק ואפשר דבאותו פרק שנינו · ועיי' בב"ח חבית ושמן
ושלשי הבכורים ולפי מה שכתבנו אתי' קצת ··
רק"ה הא דאיהדר · ואת"ה אי איהדר אהני מאי בקטור לא תני ראוי בר יהודה והוא דקטור הלל או דאיהדר · ני"ל שהוא מהדר
אהני אלא משום דהוא דסיפא בעור שמסברה דאיירי דוקא בקטור לכן פרש"י אי בקטור ··
ר"מ דתניא ר"מ פוטר במוכלת ונבלות ופרש"י דהאי פטור ומותר כר"מ דתניא · ואת"ה לא הביא הברייתא
שמותר ר"מ לכתחלה · ואפשר דמיישב עד זה שכתב הרי"ף דהני ג' תנאים בשיטה אחת ולית הלכתא כוותיה ועיי'
בתשובת רשב"א סי' שי"ד טעם לזה · ולהכי הביא ר"מ זה דפוטר להורות דאין הלכה כר"מ דפוטר אלא כחכמים
דפוטרין שום דפוטר דר"מ הוא פטור ומותר ואי הוי אמר ר"מ חלוקי דמתיר לכתחלה עדין לא ידענא אי הלכה
כר"מ או כחכמים אבל עכשיו דידענא דהלכה כחכמים דמאי"ה הלל ר"מ דמתיר לכתחלה אלא ודאי להורות בא דאין
הלכה כר"מ דפטור אלא כחכמים דפטור אבל אסור · ואי סברי הגמרא הלכתא דשוגג הוא וחייב חטאת כולה לא
לימא דאין הלכתא כר"מ אלא כבר פלוגתא דר"מ דחייב חטאת אבל אי הביא ר"מ דלעיל דמתיר לכתחלה עדין לא
ידענא אי הלכתא כחכמים או ר"מ לכן הביא ר"מ דפוטר להורות דאין הלכתא כר"מ אלא כבר פלוגתי/ר"מ
דסבר שוגג הוא וחייב חטאת · רוק ··
הבנות שנקבו ויצאות בחוץ · לא שייכא הא"ה חוטין שנקוע בהן טרפה · קשה אמאי לא נקט בגמ' דהא דלא
שמיק לצאת לבחים בחוץ איירי בבנות גדולות דשייך בהו טבילה דהוא דעביד להו מזוזות · אבל להי פירשו
האמוראין נ"ל דנקט בנות דאורחייהו בהכי והה בנות גדולות ולהכי נקט בנות ויצאות בחוץ וכן לבסוף והא
אמן תנן הבנות ויצאות בחוץ ולא הביא לישנא דמתני/ הבנות להורו' דאין חילוק ואפי' בנות סתמא קתני
גדולות הן קטנות אלא אורחי/ דמלתא נקט · רוק ועיי' בר"ן סי' ומי אמרינא בשום אפי/ בנות ומאי איירי שהן
קטנים אפי' גדולים ··
תו' ברה לישבר לה פולמא כו' ולפי/ שהוא כו' בבה ומ"ע להביא ראי' דהא דאמרי/ בעלמא בשלמא או הכריחא
בא ולמד קשיא אחרת שיש להקשות על זה דהכתוב שכתבו הת"כ אליבא דרבי ··
באר ושמא נ"ל דצורת פלע פריך · הלכה על דבר זה דלוכה שברגל רפואה בסלע רזו במולים לו ויקם על פלע
רגלי כונן אשרי · דבכה וכתסלע ועין שם של ד' יפה יפה יפה שם בטחוש בר"ד והוא רופא כאין ככין שפת
ודוהרו לו ואתכו הוים · רוק הב"ה ובינה הבי · נמצא צ"ל גבי ובבדתם את הסלע ··
תו' ברה ואפי בגווי דתשרי כו' שלא דראו אותן העולם ויתבריטו נדוקא בגווי תשרי שהבהרות קטנות ועיי' בתו'
דבכורות ··
תו' ברה שמא ררבו הכוספים כו' ואת"ה לשוא דאמר אין הדים טהרין בזמנן כו' דשמא לאו דרבו הב' קשיית
על אבות דשמאל · ונ"ל דשוא אבוה דשמאל סהרה על כותנו אבל זה כיון דמיי אפשר דהוי לטבול · ועיי' בתו'
בכורות רק' בה בתר ועוד פרק דאיפא לאיידו ואין הדין כאשר הוא בטל אפי/ להדרכות ואבוה דשמאל אלא ר'
דמחמרי ולכן שראית עין משום גזירה · ולא קשה מה שגוזר איך דעבדו בגווי ניסן והלא מ"מ הב' דאין עוברין
אלא בגווי תשרי ונ"ל דבגווי תשרי דהא עוברין אפי' בסתמא בגוי ניסן דהא אין עוברין ובריך לעשות
מקוואות אבל כל השנה צריכין לראות ולטבור ועיי' בר"ן ··
ופלוגתא דשמאל כו' קן מנל דפליג שמא אבוה דשמאל נמי סבר כהאי אביי' גבריך ואין כ"ה מ"ר מ"ר אלומה
שאין כרפיים עולים ככגרם · ולפו הרב טובל · והא דעביד מקואות היינו דוקא בגווי ניסן דמיהביגשרים
שונות שהם נוטפין ומובן חוץ לנהר ואפי' אחד כמגרו הנהרות ונוטפין חוץ מ"ה שלא הנוטפין בשגרים
מרובים לכן עשה מקוואות · אבל בנהר עצמו טובלין וגם אחר דבגהר עצמו · רוק קשה בטול ודאי לא עשה
מקוואות

בקומות אלא חוץ לכהר שבאו נתחלה אסור הבשמים והשוק מארבעה בזוחלין באו לכותפין לכן עשה בקומות· ואפי' בר"ה
[illegible] ופליגא דרבי [illegible] ומה"נ [illegible] כאשר כתבתי לעיל אב פליגא אמימר דשמואל דאמר אין זוחלין [illegible]
אלא פרת [illegible] אבל לא [illegible] ואבוה דשמואל סבר [illegible] ופליגא דידי' אדידי' [illegible] בבכורות
ופליגא' דידי' אדידי' ואפשר [illegible] ופליגא דשמואל לא קאי על אבוה דשמואל אלא על רב [illegible]
[illegible] סהדא רבה [illegible] פליגא דשמא [illegible] אלא [illegible] וברך· אבל [illegible] [illegible]
[illegible] בשמו הנוטר דאם טיפה אחת יורד [illegible]· [illegible] כגרה [illegible] שכתבו התו' וכו' ··
במי אמרו [illegible] כו'· לפי פי' הרב פורת [illegible] לבוא שלא תתן [illegible] שנראה [illegible]
[illegible] ורמי אסורה [illegible] בעיני [illegible]· [illegible] בין [illegible] פורפת [illegible] אסור [illegible]
כבר וכוונתה להוציאו בשבת [illegible] הוי [illegible] שפרופה כבר· וכו' ··
תו' ברה [illegible] כו'· [illegible] נשמא לר' רבא [illegible] כיון [illegible] נסוך עליו [illegible] לרש"י [illegible] לו בית
קיבול כתולים [illegible] אבל [illegible] שהוא [illegible] נסוך עליו [illegible] שכתבו [illegible]
נסוך עליו [illegible] כשאין בית קיבול כתולים· [illegible] ··
דף סו אמר רב יוסף [illegible] לא הוי כו' כיון [illegible] רב יוסף אמר אלא אמר רב יוסף [illegible] פליג [illegible]
[illegible] אלא [illegible] הוצאות שבת· [illegible] טומאה [illegible] על [illegible]· [illegible] ··
תו' ברה [illegible] בנדרס ולא הוי לו כו' [illegible] כיון שאין רגלים כו'· פי' [illegible] רטהרה [illegible]
[illegible] טהור שאינו [illegible] להתגרר אבל גבי [illegible] טומאה אפי' אין רגלים לכן [illegible]
[illegible] להתגרר [illegible] רגלות [illegible] אין רגלים [illegible]
[illegible] טהור [illegible] לפי שאין רגלות [illegible] ··
תו' [illegible] כו' [illegible] טומאה [illegible]· [illegible] ט
טומאת מדרס [illegible] טומאה [illegible] טומאת מדרס כיון דלא [illegible] טומאות
[illegible] כיון דלא [illegible] אלא [illegible] טומאה [illegible] פליג [illegible] טומאה [illegible]· וכו' ··
אמר רבא [illegible] תחלה [illegible] תחלה [illegible] סתם [illegible]
טמא מדרס [illegible] לא הוי טמא מדרס לכן [illegible] רבא [illegible] תחלה· [illegible]
[illegible] לכן [illegible] רבא תחלה [illegible] ··
[illegible] טהורה [illegible] אבל [illegible] חגר [illegible] להלוך [illegible] טמאה [illegible] ס
סמוכות [illegible]· [illegible] ··
[illegible] חולצות [illegible]· [illegible] רבי [illegible] [illegible] וספסלים· [illegible] אין
[illegible] סמוכות· אבל [illegible] וספסלים [illegible] סמוכות [illegible]· [illegible] בשבת
[illegible] סמוכות· [illegible] יום טוב· [illegible] בשבת אלא [illegible]
מסמוכות [illegible] ··
[illegible] בתחלה [illegible] בה [illegible]· [illegible]
[illegible] אבל [illegible]· [illegible] להורות [illegible]
[illegible] ואמר [illegible]
[illegible] להורות [illegible] אבל [illegible]
[illegible] להורות [illegible]
[illegible]
[illegible]
ולא דווה

ולא רוצה וזמנו אמרי דלעשה אשתא בתרוצא כו' רוך. עד הלכה אם הבעלים שוחה ...
הוא דאכוון נמי תקלו פו' ופסקי הרי"ף והרא"ש הלכתא כרב דאמר במזיד וכן פסק הטור אך קשה שלא הביא הטור ס"י שע"ג דצריך ל
להיות הגשרל מכוון. אלא כתבו סתם ובגשרל שעלו כגגו ...
קף ס"ב רש"י ברה"ה שבנה בונה כו' לא"ו בונה כגון גרסי' ולא אגרוף. נ"ל דנראה להגי' בורי כגון ופי' שלכבוש ולא אגרוף פורקין
בול של גוח דפרש"י ולא אגרוף דלה ...
תו' ברה"ה בני עולים כו' ואת"ה לירוש דלא מיפסק ואתיי כראמר לעיל גבי עבה. בשיי' גרסי' והר"ש ל' דולא בגג שאמרו
אין יכולין להבטיל דלא חייבי' דילא מיפסק והא דאסור בגג שבבואמה אמינא משום דמקריבן עליו וניטלין והא ד
דותר כאן לצאת בגגין אתיא כר' שמעון. לכן פריך ומבר דאסור לצאת במותם עכ"הו הטעם שחישי' דלא
יפסוק אכ"ג כאן יש לחוש. אבל לעיל בעבעו תו' מוגג שהרי לשון גג' כך הוא גוג שבבואמרו אש"ט לא דלא מיפסק.
פט' נלכך הבשו אי חייבי' דלא מיפסק לזה התירו לצאת בני עולים בגגין כו' רוך ...
בגמ' אש"ט יש לדקדק אמאי נקט בני עולים פי' שאמר הטעם דכל בני ישראל עולים ואפי' לא יהיו בני עולים מ"ט
שרי כיון שבטענים הם ...
כל דבר שיש בו משום רפואה עכ"ל ברש"י פי' אבל תורה פי' בשמן אחר עכ"ד ...
רש"י בבה"ה כן אינו חך הא אורי אלא עכ"ז מש וחייב משום קורא במשהו. קשה לזה לא פי' זה לעיל על גב ורחץ לוור ד
ר' עירו' אינו חייב משום ריבולין לפרש לגב לשון גדול שכן גורפין לגל. ראב"ד ואי ראי' גביא עללשון עכ"ז. ואפטר
ליישב שטרדך בלשון דרי' דבמחלה אמר גב אינו אלא לשון עכ"ז ואחכ' אמרין כן אלא לשון עכ"ז. עי"ל לההיא' א
אסור ליור כן הוא דהפללין לה' שיתן לו גגל טוב תדיר ...
הורקבר לבוחה והנשתבכת לשרשים והזבוחות לגריסין יש בו משום דרכי האמורי הה' יש לדחות לאלו שעושין כגון ו
ונותלין את התרנגולת כגון בני פין בחור הסכין ונותנין בטלית סביבי' וכן בעשיית פתעושין. כזה דברים כיוצא בזה
שנראה שיש לדחות ...

פרק כלל גדול

קף ס"ח ולבר כפרא דתני כלל גדול במעשר ואי אבות כו' ואת' שנאמר כפרא תני כלל גדול משום כלל אחר כסד"א
דאליבא. ותנא דתני תנא כלל גדול משום אבות ותולדות. דשום דהלא פליגי תנאי אהדדי. ורוחק לתרץ דמשה לא
גתרך הכי כיון דאינו גדול מן השני דהרי נקטה בעיקרו סבר גמחלה שהוא גדול דאל"כ לא הקשה גמחלה. ויש ליישב
דלפי גמי דנתרך גדול דאית בהן אבות ותולדות אכ"ב צריך לומר דבכלל אחר דלא תני כלל גדול משום דפי' עוד כלל
גדול אחר אמרו כמו שכתבו תו' אכ"פ דזה שפיר ולבר כפרא כט דאין לתרץ דסבר כמו אליעזר דהרי עוד כלל אחר תנא
דיכולין לפרש עוד כלל גדול. ואכ"פ בכלל גדול זה אינו ושמש לכלל האחר ...
והא גמי ומעשר כט הא דלא הקשה על ומעשר ושביעית. יש ליישב דשמא דבשביעית פי' כלל גדול דחמור מן כלל
השני דאל"פ יש לו ביעור ואחרון אין לו ביעור. לכן פריך מן כלל גדול של שבת דחמורא שניהם שוים ואכ"פ עכ"פ פי'
דכלל גדול מכלל אחר דלא הגביר אלא ב' דברים ואכ"פ גבי שביעית נמי פי' הכי דכלל גדול הראשון שיש בו דברים
הרבה דהיינו יש ביעור ולא משום חומרא ואכ"פ קשה גבי ומעשר הכלל כמו כלל גדול שיש בו הרבה דברים וכן שבתלא
הוי מצי לאפרך על ומעשר שהוא עניין אחר אבל שביעית ומעשר הכל חובת הארץ. וכן שבת ושביעית וזהו שייכי ס
שהכל פריא שבתמאי אי גבי שבת פי' הכי גבי שביעית נמי אכ"פ קשה דלתני גבי ומעשר. ומש"ה תני דכלל גדול ד
דמשמע פי' דחמור הייני משום דק"ל ואי וגבי שביעית נמי לכן פי' דל' דגדול פי' חמור אלא זכה שבת אין יכולין לפרש
והשתא אש"ט דשבת ושביעית שוין. ומש"ה תו' בד"ה והא גבי ומעשר כו' קושייתם שי כיון דאינו חמור וגבי שביעית
תני כלל גדול משום דחמור כלל הראשון ואינו דומה לשבת. כתבתי לאחרוני ...
תו' ברה"ה אבל לא שכחה ואי כו' והא הא שי אינו צריך לאשמעו' דאינו חייב על כל מלאכה. ואת' לזה לא ...
שזה הא

שמא הא דתני שהי׳/ שכוח וזדון ... יה על שבת לרבותא דאפי׳/הכי חייב. דאין לפרש כמו שפרש״י דה״ל לאיפרך ו
ולאיתני כמו שכתב רש״י לקמן. דא״כ קשה דה״ל לרש״י לפרש לעיל נמי. ואפ״ה לרש״י לאין דפולין לפרש דלרבותא דחייב
אחד לאשמעי׳/ דהרי תנן אי״ש חייב אלא חטאת אחת. דשמע דפטור אחד לאשמעי׳/ כמו שכתבו התו׳ לקמן ברה״פ הכיר
לבסוף שפה דני אבל כאן הקשו שפיר דסברי דרתני חייב על כל שבת ושבת דאתי לאשמעי׳ מגולא דאינו חייב על כל
מלאכה ומלאכה דו״ק ..

וחייב על הדם אחת ועל החלב אחת. בתוס׳/ ת״ל אמאי אצטרך לאשמעי׳/ חלב פירש״י בלשון שכתב בגמ׳ על כל דבר כדתנור/
שלא תאמר על דם דוקא לכן פט״ שד״י חלב. ונר׳ל דאיר״ת בפסיקתא מגמרא על פסוק ועשה על אחת מכל מצות ה׳. ועשה אחת
לחייב על כל אחת ואחת. חלב שעל הדקין וחלב שעל הקיבה בהעלם אחד חייב שתי חטאת חלב ודם בין בהעלם אחד בין
בשני העלמות חייב שתי חטאת. א״כ תנא שעל חלב הדקין ועל חלב הקיבה חייב שתים וא״כ תיבות שכתבה וגר איני חייב
על שתיהם וא״כ בדם נמי תירוץ של תו׳ בשני תחוי ובחלב איירי אפי׳ בתחוי אחת רק איירי בשני חלבים דהיינו חלב ה
הדקין וחלב הקיבה. וכן שם פי׳ רתוס׳ גבי חלב ודם בין בהעלם א׳ בין בשתי העלמות חייב שתי חטאת הא לעיל גבי ח
חלב הדקין וחלב הקיבה נמי הדין הכי שהרי כתב שחייב בהעלם אחד שתי חטאת וכ״ש בשני העלמות. ותנן רבנן בפרק
כלל גדול ר׳ יוסי אומר ועשה אחת ועשה הנה פעמים שחייב על אחת כולן. דשמע ועשה אחת שאינו חייב אלא אחת
וכאן תנא ועשה אחת לחייב על כל אחת ואחת. ובתוס׳ שם פרשה ה׳/ דין ר״ל ועשה אחת לחייב על כל אחת ואחת כי דבר
חלב וחלב ושם אחד בשני העלמות או שני שמות בהעלם אחד חייב שני חטאת חלב ודם בין בהעלם א׳ בין בשני ה
העלמות חייב שתי חטאת. א״כ הוי כפסיקתא אלא שהפסיקתא מפרש שני שמות היינו חלב שעל הדקין וחלב שעל
הקיבה. דו״ק ..

קנ״ד ס״ט תו״ בד״ה זה עו׳ שחייבין כל תרש דהא לא תלבים ועו׳ דכבשי על זדונה סקילה כעו׳. קן דהדר איר״ת בתו״כ אשר
אשר לא תעשינה יכול בכרים שזדונן ודברים שאין זדונן כרת ת״ל תורה אחת יהי׳ לכם לעושה בשגגה הרי כל העושה
בשגגה כעו׳ זה עו׳ מיוחדת ועשה שחייבין על זדונה כרת ועל שגגתו חטאת. אף כל ועשה שחייבין על זדונה
כרת ועל שגגתו חטאת. או דבר כו׳ מה זה עו׳ מיוחדת וחייבים עליו מיתת ב״ד אף איני מרבה אלא את שחייבין
מיתת ב״ד כו׳ ת״ל תורה אחת יהי׳/ לכם לעושה בשגגה הרי כל העושה בשגגה כו׳ ומשמע דהלימוד בא מתורה אחת ולא
מהיקשא דתורה אחת להנפש אשר תעשה דסמיך ליה ..

בגמ׳ והא דמשמען כו׳ היינו משום דכתי׳/ והנפש כו׳ עמ׳ בתו׳ ד״ה יבמות ח׳ ע״ב ..

תו׳ בד״ה כגון ששגג בכרת כו׳ אבל לר׳ עד שישגוג בלאו וכרת. קן הקשיא דתורה אחת והנפש לר׳ היאך דרש דבי בגמות
ובהוריות לא נתכן לר׳ אלא תורה אחת אבל היקשא דשוגג למזיד לא נתכן שם לרבי וכבר דשמע במקום אחד עי׳
ולפי׳ אות דר׳ לא דריש היקשא אלא תורה אחת לרבויי בא צריך לדרוש ולא ההיקש ולכן לא הזכיר המעשה אלא האי ת
תורה אחת ואי עביד ליה. דו״ק. אלא שקן קה״ל שרבנן דרשו כר״ב של דרשו כר׳ ונ״ל דשמא סברי רבנן דבעי לאו
וכרת. וה״ל אין הכי נמי אי רבנן דרשי תורה אחת כרבי סבר ר׳ נמי דצריך שגגת לאו וכרת אלא דפליגי ברבנן
דסברי כר״ב. דו״ק ..

תו׳ בד״ה אמר קרא אשר לא תעשינה כו׳. ולימא למיזר דשמעי לי/ למדרש כו׳ דהא איהו סבר כמונבז כו׳ ואת״ה הרי
כתבו התו׳ לעיל בד״ה זה עו׳ דמונבז סבר כר׳ דילי׳ נמי/ ואפ״ה סבר דשגגת קרבן סגי דסבר דהיקשא של תורה אחת
מוציא מפשוטו וא״כ ה״נ לרבנן דדרשי משמעות אלא איהו סבר כמונבז דהיקש מוציא מהמשמעות דאפי׳/ ש
שגגת קרבן סגי. ודו״ק ..

ועם הארץ פרט למשומד רש״י בהוריות ועם הארץ מביא קרבן ולא כל עם הארץ פרט למשומד ..

בילקוט גורס יצא מומר שאינו שב מידיעתו ..

היב׳ שכחה לה בזדון שבת ושגגת מלאכה. אמת׳ דאי אמרי׳ העלם זה וזה חייב שפיר אפי׳/ לרשב״ל כדלקמן
בדף ע׳

בדף ט׳ ע״ב פריך אליבא דרבינא דלקמן דאמר לא שנא ואינו חייב אלא אחת · ומפרש דבה רישו של רש״י לכן שהיה מ״ הכא ט

הכי נמי פריך סתם גמ׳ לרבי׳ זבה וזובה דסברי דהעלם זה וזה ואינו חייב אלא אחת · ר״ת ··

ועוד תניא הזהלך בפרק כל זובה ששה ועשר יום אחד · ואת הל׳ להפשות זבה תחלה · ולא להפשט זבה זאי לאו · ואלו דאי ·

יכול להפשט ובברייתא על ר׳ חייא בר רב ד״ל דברייתא חדא כנגד והה׳ ועשר יום א׳ וזובה ששה וכן פירש של חייא בר רב אשי

ועשר יום א׳ זובה ששה והה׳ או כש׳ זובה ששה ימים ועשר יום א׳ · לכן פריך וברייתא זו דתני ועשר יום א׳ לא שיה

זאי לאו זובה ששה ועשר יום א׳ · ואכ׳ קשה לזה לא תני בברייתא הכי אלא ודאי בא לומר דדוקא ועשר יום א׳ לששה

אבל איפכא לא · אבל אי תני זובה ששה ועשר יום א׳ הא׳ דהה׳ ועשר יום א׳ וזובה ששה ימים ושני לא ועשר ·

יום א׳ וזובה דאין בין לששה לשעבר אלא להבא ולהכי פריך ועשר יום א׳ וזובה ששה ימים דיבעי לי׳ דהא פי׳ הה׳

דזובה ששה ימים ועשר יום אחד · אלא ודאי ש״מ תני לששה לחודית דוקא שועשר יום א׳ וזובה ששה אבל איפכא

לא ולכן פריך ועוד תני כל דבשה וכו׳ · ר״ת ··

רש״י ברה אם היו נזיר עקבת יום כו׳ אלא נזר שהיום יום ג׳ לראותו או ד׳ לראותו · הה׳ יום בו או ג׳ לראותו ··

דף ע׳ תו׳ ברה אם אינו שנין לנזיר כו׳ קושיית תו׳ כל דלא נבי לנזיר אשו בתרי קטלי קטלינן משום ד״ל דחד זונות

קאי על קטלא והשני על זמון ובדה מתוך הא דקאמר לבסוף ומאי זונות אלא לכול מ״כ דלא אמר ומאי זונות בזמון אלא ד

דלעיל ידע דזונות בזמון אלא דסבר דזונות בקטלא איירי בנזיר לכן פריך האי בנזיר ומשני דהא זונות לא איצטריך דהא

כבר כתיב כל השוטה ולאוכה זונות אכ׳ ומאי זונות אלא ודאי זונות נמי בזמון דהיינו לאפוקי קרבנות · כמו שפרש״י ר״ת · ועי׳ ל׳

על תו׳ שהקשו דהרי כמה פעמים כתיב בתורה זונות על קטלא ולא פרכינן אשו בתרי קטלא קטלינן אלא ודאי דכל

דברה תורה כלשון בני אדם ··

תו׳ ברה יכול שאם עשאן כו׳ ונראה לר״י כש׳ · ואת לפר׳ היאך אמר ועדיין אני אומר על חרישה ועל זריעה כו׳ הלא כאשר אמר

כן ראב״ד ונייתא של לש׳ אמ״ לומר כא׳ לה׳ · ואין לומר דשוא במלות דכל כל זה הקשה אכל דלפר׳ דשוא לה׳ הנעודים במלות

אלה ובהא׳ ראב״ד מאי משני לא תבעירו אשהא צריך יתר להפשות שוא אלו ג׳ מחולקים ופני שהן נדונין בדברים הדברי׳

אבל על אלה אינו חייב עד שיעשו כלם יחד ונו׳ בשלשה על בחריש ובקציר אז אמרי׳ דשוא אלו ב׳ מחולקין שהן מלאכו׳

גדולות אבל על כלם אינו חייב עד שיעשה אותם יחד אבל כיון דכתי׳ ולאבה קלה דהיינו לא תבערו שחייב עלי׳ לבדה

אז נסתרא אמרי׳ לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כו׳ · ובמקום אחר מצאתי בענין אחר · ור״ת · ובגמרא יש

אמר גרס תו׳ בחריש ובקציר עד שיעבור על שתיהם ואם לאו אינו חייב תו׳ לא תבערו הבערה היתה בכלל כו׳ · ו

עשתנות דהפ׳ · ואימא עד שיעבור שתים פי׳ אלו שתים ואם לאו אינו חייב עד שיעשו כלם משתנות ושלא

או ואימא דאינו חייב עד שיעבור שתים פרפתו׳ בחריש ובקציר ואם לאו שאינו עשה שתים אינו חייב ואם פי׳

לט׳ מלאכות הן שאינו חייב עד שיעשה כלם חוץ מחריש וקציר שחייב על שתים תו׳ לא תבערו · ולפר׳ בגמ׳

שלפר׳ דו׳ גם הכי ועדין אני אומר על החרישה ועל הקצירה שתים תו׳ על שתי מלאכות ועל כל לט׳ מלאכות אינו חייב

אלא אחת ניחשו באחת · ונע׳ לפר׳ שוא לא תבערו בא לחלק דאין צריכין לעשות כל המלאכות לענין חיוב מיתה

אבל לענין חיוב קרבן שוא לא לכן אצטריך תו׳ לי׳ זונות לחלק גם בזמון ··

ונשמואל אחת שהיא הנה והנה שהיא אחת לא משמע לי׳ ואכ׳ סבר כרן בזה ומפרש דהנה שהיא אחת יכול לדרוש

ודשמע זה בכתבים שכתבתי בתחלת מעוהב׳ ··

בשם אינו׳ רבא ורב׳ העלם זה וזה בדרך כו׳ אי העלם זה וזה חייב על כל אחת ומפרש דשמואל דרש אחת שהיא ה

הנה אפי׳ בהעלם זה וזה חייב על כל אחת ואחת · ואי אינו חייב אלא אחת אז דרש הנה שהיא אחת מיירי ב

בהעלם זה וזה והשתא א״ש הא כבר כלומר דאינו חייב אלא על שבת ושמרו בני ישראל את השבת ר״ת · פתגמו ו

לאחדודו ··

אמא׳ בהעלם זה וזה בדרך חייב על כל אחת ואחת שפיר שיי׳ במאמר הגדול · אמא׳ העלם שבת בדרך הוקשה לי דהלא

ונעלם ··

לגעלה גב מאוב הטלם ומאכות פררי · ואי תני לה בר"ה גופה דתני בק"ש רחייב על כל אחת ואחת אפי' בהעלם זה נרה דעשה שני עבחים ולא בהעלם ומאכות כרבא דאמר שפריש מלאכות ולא שבתות ובהעלם שבת אמרי' דעיקר שבת טבת ונע"ג

ק"ש מ"ל אילימא דפשיטא להו לרבה ואביי מיבעיא לר' זירא הא דאשו"ע רבותא דלאו"ר ר"מ סבר איפכא דחלוקין לחטאות · ועי' בספרי ש"ר ר' ואיר · ואפשר לריטב לאחרויי דהוא לרבא לאוכוחי דה"ל חלוקין לחטאות עלא מצטרפין דהיינו כזית חצי גרוגרות וטחינה חצי גרוגרות · ולא מצטרפין להדדי · והא דמשיב לו אבעיא ראש ובו דלהכי הנכיר כזית וטחינה משום דאיבעיא בעיא רו גם · אבל בגרוגרות מצטרפין ואינו חייב אלא אחת · ולהכי אמר אלא איבעיא לר' זירא · ועי' והיישב שנה ואין ... להאריך ··

תני בר"ה אין מסיפא כו' הא לשיעורים כגון שאכלו בשני תמחוי לאפוקי מר' יוחנן כו' קק"ל דמה"פ קשה ומ"ל דסיפא בשני מינין כפשוטו ואפ"ק קשה בריכא למימר כגון שהקשו ותני לבסוף בר"ה ומ"ל · דלא צריך לתרך דלא חש להאריך כיון דלא קאי שהרי זה קאי · שנ"ק דמ"ה למר ואפוקי מר' יוחנן כו' דמ"כ ה"ל לאשמועי' רבותא להיתרא דאם אבל שני זיתים בשני תמחוי דאינו חייב אלא אחת דלא אמרי' תמחוי מחלקין דהא אמרי' בכל מקום כח דהיתרא עדיף · ונע"ג ··

תני בר"ה · וכולל דרישא כו' בשני מינין ובשני תמחוין ואו חוא בשני תמחוין דאפי' בשני מינין למר קשה כו' · בריכא למימר ולא כבתוי תני ב בשני מינין אלא דלא תימא בשני מינין הוי כבשני תמחוין לכן כתבו ורישא מין אחד ובשני תמחוין וכולל דסיפא בשני מינין וש אפי' בשני תמחוין · ומ"כ קשה בריכא למימר ··

ק"ש שב אלא שעתה כו' ואמר המתיר לו עד שנבעול הב' כו' קק"ל הא אמרי' אחשא וי"ב וכפר אין י"ס וכפר ומ"ש כאן איך יכפר ב בקרבן שהפריש תחלה דהוי כאלו טובל ושרץ בידו · ועי' למ"ש ··

ק"ש שנ"ג תני בר"ה הקוצר והמתיר כו' ומדלא תני לי' כדתני גבי זורק · והא דלא הוכיחו מהזורע עד לתבור ה"ל דלפי גירסת רש"י דלא עד לתבור בת' ה"ל דאתי לאשמועי' דאפי' עד לתבור פטם חייב אפי' לא עד בת' · ולכן הוכיח מן זורק ··

תני בר"ה משום זורע · קק"ל הא בגמ' גורס משום נוטע · ואי רוצים לומר והנוטע והמבריך והמרכיב חייב משום זורע קשה היאך אמר שמן דצריך להתרות אתולדה משום אב הוא כיון אבות הן ומאי למרוהוי תולדות דנוטע ··

ב"א ולא משני כו' קק"ל וה"ל דאתולדה יכול להתרות בשביל אב · אבל על האב אינו יכול להתרות בתולדה ··

רש"י בר"ה משום נוטע לא · מבריך ומרכיב קאי · קק"ל מ"כ ואי פריך והא מנוטע שב"ב אף משום זורע ואמ"כ מבריך ומרכיב נמי כוא הכי · ואפשר לריטב ברוחק דקשייתו הוי דאי אתי לאשמועי' רבותא דחייב אף משום זורע אמ"כ לעיל דאמרי' זומר חייב משום ה"ל לאשמועי' נמי דחייב משום זורע · ומשני מידא אף משום זורע · והא דלא אשמעי' גבי זומר ד דחייב משום זומר ה"ל דאתא לאשמועי' לאפוקי דרב כהנא דזומר חייב שתים · דאינו אלא בצריך לעצים אבל אין צריך ל לעצים אינו חייב אלא משום נוטע אפי' לר' יודא · דו"ק ופבר כתבתי בר"ה קשה ··

האי מאן דקטל אספסתא חייב שתים אחת משום קוצר ואחת משום נוטע · קק"ל מה"ל משום זורע שגבי קוצר בסילקא דסליק דהא אספסתא לא הוי אילן · ואפשר דכיון דאם פתסא שעבו כנוח ואין צריך לבריעה כמו אילן לכן אמר משום נוטע · דו"ק ··

תני בר"ה מפרק פרש"י כו' ודוחק לומר דברייתא דאשכחן מתניא כר' יודא · ולכן קק"ל בה' פי' כפה' ומתניא ברייתא כר' ד דאמר דש דרשה שלא בגדולי קרקע · ולא כתבו חה"ר דוחק שנ"ש ··

ק"ש ת"ר שבן שני אוכלי פתו בלא כתישה · רש"י וזורה ובורר ומרקד סירודא רפת · אפשר ה"ל ואי נשנה שבן שני אוכלי פתו ל"ק קשה מסעון שהי' בשבן טומשהגשו תני ומ"כ אמ"ה פריכין לתרך כגו שתרבו תני דגם שני כובע בלא כתישה ואמ"כ קשה לוה הקשו שבן שני אוכלי פתו בלא כתישה · ומתרך משום דתנא סירודא דפת כו' · ונע"ג ··

תני בר"ה ובי יוחנן ... עי' בספר זבח · ולפי דרכו דפריך לעיל אמ"ב אין פריכין להגי' והמתרך ס"ר ... ואפשר דלא הקשו אלא שנ"ל רב חסדא דהוא שעבו והקשה נכי מותר למופות ...

תני בר"ה

תנ' ברה' ותקין לה רב הונא כו' ושור בסוף והכי פריך ויורד נפה וכברה יו' דלקין כו' הברייתא איירי בנפה וכברה [illegible] דוד
לקמן בפרק ברה' והתניא לא צריך להקשות ויורד נפה וכברה אלא כאן דרישא איירי בבורר ביד ואי סיפא איירי בנפה
וכברה הוי · ופי' רש"י פי' כאן דהכ' הא לא פריך ויורד נפה וכברה ושוא החיוב בורר של אוכלין ותחוי · ובנפה ותוך כו' ק
קושיות תנו' לדידי/ תרק' וברר ותוך פסולת קתני דעב' כרי לתרץ הברייתא כדפרין לתרץ בב' טעמים אבל דקין ותוך בג'
עניינים לכן הנ"ה · [illegible]
רש"י ברה' ושרא קוויא פי' [illegible] זה נפרש האוכל ואוכלין · ורש"י לא סבר כתנ' דלאלתר מותר דבעיה לן דאמר הוי לו לברור
תחלה ולתן לפניהם דהד' הוי לאלתר דהרי תני בורר ואוכל בורר ומניח לאלתר · והיינו משמע דה אלא ודאי סבר דבריר
דאפי' לאלתר אסור · ומ"ש לרב אשי דהוכיח דב' אשי דלאלתר מותר ולכתחלה אין להקשות שא"א סבר כרב [illegible] ואסור
היינו ושום דרב אשי [illegible] נסיר תרץ דמהו לבסוף ג"ה רבא הסכים עמו [illegible] דסבר מותר · רוק [illegible]
תנ' ברה' חבית דבו' [illegible] דרוקא כו' קן אב' לפני ליחטב שונה [illegible]
א"ר בבה' אר"ו והוא [illegible] · ואפטר דשום דה' חייב שתים ושום קשר ושנק תוספ' · [illegible] כתב בשם ראב"ד
רק נשר קשר א' לא [illegible] והכא באו קשר אלא קשר אחד [illegible]
רוק עה' התירים דרב, אר כו' [illegible] על פסוק [illegible]
היודע לחשוב בתקופות ומזלות ואינו חושב עליו הכתוב אומר ומעשה ידיו לא יביטו [illegible] ·
במ בהחדש הזה [illegible] על פסוק זה ותרגמתי [illegible] יביטו לשון עתיד וראו לשון עבר [illegible] של חישוב תקופות
ומזלות [illegible] הפסוק והיה כנור ונבל תוף וחליל ויין משתיהם [illegible] סוברים הב' [illegible]
תחת השמים [illegible] ואין בידו לעשר [illegible] לטובה [illegible] בתפלתו אין יכול לעשות [illegible] המערכה
[illegible] כתובות
[illegible] ומזלות [illegible] לחשבון הזה [illegible] לראות · לכן אמר [illegible] לא
יביטו [illegible] בראשית [illegible] ויכול לשדד המערכת · ומעשה ידיו לא [illegible]
הדברים [illegible] והשותה בשלי [illegible]
הוא כבר [illegible] הנהגת המזלות · ובפסוק [illegible] כנור ונבל תוף וחליל ויין משתיהם [illegible]
[illegible] לא יביטו [illegible] בראשית
[illegible] כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך [illegible]
[illegible] ירח וכוכבים אשר כוננת · [illegible]
הבה' [illegible]
כבוד [illegible] חכמת [illegible] ראוי [illegible] כוכב [illegible]
[illegible] נרות חנוכה · ומעשה ידיו [illegible] נרות חנוכה [illegible]
[illegible] לראות · [illegible]
לטובה [illegible]
[illegible] · ואפטר [illegible] במצות [illegible] להיות [illegible]
ואירך [illegible] אדם [illegible] אדם · [illegible]
[illegible]
[illegible] ברה' [illegible] אחד
[illegible] אדם · [illegible] ברה' [illegible]
[illegible] אחר
[illegible]
[illegible]

[illegible] ... ומשרפין הלא אמרינן זה ואשנה ראשונה דעלו
עליו [illegible] לא ומשרפין שאין בלא שום ביעורין ... ביעורן ומשרפין הא דאמר לא נעני/אפי' בו
[illegible] אוכלין [illegible] לא ומשרפין שום טומאה ובהמה וזה לאורם
חין שליפתן וגרעיניהן . פי' באלו תפוחים ושזפים ואגוזים שרגילין לאכול עם קליפתן אם [illegible] דעתו לאכול [illegible]
כמו [illegible] לאכול בקליפה אע"ג דמשליכין הגרעינות עם הקליפה . וכו' ..

[illegible]

ומי כוס יפה כוס של ברכה . ופרש"י דהכי פירושא יפה שהברכה חכמים ליפותו . ולפרש"י שכתבו המחברי דקאמר הדיח ומזיג ולא
מזיג דאמרי תי' וזה פי' מזיגת כוס יפה דהדיח בתחלה ומזיג ולא מזיג [illegible] בראש כוס של ברכה . ובזה [illegible]
מזיגת הכוס בהא הירוצה [illegible] של כוס של ברכה . ועוד הסוד [illegible] במזיגת הכוס [illegible] . ויהיה
שלשה חלקים מים . כי [illegible] יין [illegible] מדת הדין ומים [illegible] לחסד והב"ה [illegible] ואפשר [illegible]
שלות אברהם יצחק ויעקב ישראל . [illegible] חסד ורחמים וגוברין על יצחק שהוא מדת הדין [illegible] דהיינו [illegible]
הדין [illegible] כוס ברך ה' . וזה [illegible] ולא [illegible] ..

רש"י בה"ג אמר רב נחמן . [illegible] . [illegible] שיעור של [illegible] כאן במזיגת
הכוס [illegible] . ורש"י סבר [illegible] דאמר ר"נ לכן פי'
[illegible]
[illegible] . [illegible] ..

תנא [illegible] בכרית . פרש"י [illegible] . [illegible] אוכלין [illegible] בגרוגרות . ואפשר
דהכי התירו כיון [illegible] . וזה [illegible] בכרית הוא קטן מגרוגרות [illegible] קטנה דהרי [illegible]
גרוגרות עורה אחת . לכן [illegible] ברכה אחרונה [illegible] לברך [illegible] כרית [illegible]
[illegible] ..

[illegible] בה"ג [illegible] כה"ג [illegible] דרש"י [illegible] אחר ופי' והא
[illegible] שיעור ופי' [illegible] בזה ובזה [illegible] ..
[illegible] בטר [illegible] בזה ובזה פסול [illegible] ולכן [illegible]
[illegible] רהרי [illegible] בתפילין ולא [illegible] בזה ובזה פסול . [illegible]
[illegible] ..

הלכה [illegible] תפילין [illegible] . בדרש [illegible] רמז דתפילין [illegible] לשון [illegible]
[illegible] בקליפה [illegible] לכן הלכה [illegible] בקליפה [illegible] . ולכן [illegible] מקום
בשר להורות [illegible] בשר ..

[illegible] בה"ג [illegible] . ואפשר [illegible] ורואי אם [illegible] אפי' [illegible]
[illegible] חייב . [illegible] הוא [illegible] חייב [illegible]
[illegible] . וכו'

רש"י בה"ג [illegible] וכתב לה מזון . [illegible] אלא היא [illegible] ..
[illegible] ורבה [illegible] . פי' אם [illegible] מן [illegible] ..
[illegible] . ואולא [illegible] אפי' בחול [illegible] לא [illegible]
[illegible] אפי' [illegible] . [illegible] אפי' בחול [illegible] אפי' בחול [illegible]
רש"י [illegible] . [illegible] בה"ג [illegible] סכנה
[illegible] סכנה [illegible] . וכו'

לחרס דהוי בבריתא ויתר לבנה בחרס · ואם נאמר דר' יונתן הא עדיפא מינה דאמר הללו אסור
אלא לרבי דאסור לבחוץ ואי עבדרתי לכותבו דק מוא זכה שאמרו הא ולכן לא היו יכולין לעמוד
רשה · וכו' ·

דף פב ... ת"ר הוי ... וזה להבי ... ע"ל ר' יונתן דלא דאסור לבנה בחרס בקנח אלא דאמרן ...
כאן עמוד ... בתוגני כלי רבא לומר דהא דבריך ... כלי ... כאן ברור אבל כשאין ...
ואפי' בלא אותו כלי יותר לבנה וכן שאמר רב הונא לא אמר אלא בשרו צרור וחרס וקנח בצרור ואין קנח בחרס ...
אבל כשאין כאן צרור לבנה בחרס אפי' לר' יונתן דלא ... שאסור לקנח בחרס ... וכו' ...
הוא בתוגני כלי פרש' ... ואין ... את הבשר · ... בתוגני
... או לא ... ותר לבנה דהא ... אסרין · ... לבנה לפי
בחרס ··

ויתבי ... בדבר שהאור שולטת בו שיש התחתונות כושרות · ... ואם אין יותר לבנה ...
הרי אמרי ... צרור וחרס רב חסדא אמר לבנה בחרס ואין לבנה בצרור וזה ... בחרס ...
... יותר לבנה ... שוש סכנה שלא ... בחולא
ואפשר ... בבר ... סכנה יותר ... גבי חרס · וכו' דוק ··

פרק ר' עקיבא

דף ... ר"ש ... הוא ... מודים ... גבי ... שמן ...
הכן היא · ... לא ... הדין שהוא ... לפני ... · אבל כאן שהוא ... לוה
... ורוחה ... והוא ... שתאמר ...
... את האדם · דוק ··

... שעשה ... שובו ... ולא ... ·
... · ... שובו ... לכם ... דברים ·
ואפשר שידיעו תחלה ... דברים · ועיי' במס' ... דוק ··

... של ברזל · כבר ... בכתובים ... הלא ... אחרות ...
... ושכן שפיר בפסוק ... בשבט ברזל · ... אלא ...
בחבלי אדם ... שאמר ... · ... אדם ...
... אדם ... · ...
... ואחר ...
... לשר הטבחים ... · ... משכן ...
... שכן בגלות ... · ... עם ... ·
... עצרים ... · ... את ... ·
... לחייהם ... בגלות ... בסבת זה ... תורה ...
... שקבלו את התורה ... אוכיל ...
... בגלות ... שהרי כבר ... ·
... · ... הדבור תחלה ... אחד ...
ואמר להם ... עול על לחייהם ... בסבת ... אוכיל ...
... וזה ... להם ... · ... בחובה

...

ודבר שאין ... פירש״י ... ומפשר להביא ... והכתוב ... ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה

אשר כתבתי · להורותם שמשמע הכי כתן התורה למטה כדי שישובו וישראל לאלהיהם ויהודו בעונותיהם כן בעליהם כדרך

שנאמר שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי ··

כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו כו׳ ול׳ ליצחק בעיך חטאו כו׳ ועיין במדרש פ׳ תולדות על פסוק והי׳ כאשר תריד

ופרקת עולו מעל צוארך אחר שלא הזכיר ליצחק · וכותב סברא ... · עכ״ל ··

פרק הלוקין

תו׳ בר״ה מתניתין לה רב יצחק ט׳ ונזיר ראמאי פטר לה ... ואפטר לריטב״א פ״ה דהא דהמסיק בריין דאמר רב יהודה משום

דלא הוי יכול להתרו׳ בשיטא כל שהו ... אחר שנפרש אמרי הב״ע כו׳ משום ר״ל דה״ק של ר׳ וחייב הוי רק

אך בשוגג חטא אחת · דבזה מתורץ ... התנא בשוגג · ... תנא המזיד לנדע דבהמזיד חייב אפי׳ חטא

אחת אבל בהמשוגג חייב בכל שהו וכו׳ אפי׳ איכא ... · ולהכי אחר שכי׳ אמרי מתני׳ בשפה ... סבר ר׳ יונא

איכא מחלוק׳ ... הכי ולהכי פריך בשיטא כל שהו תנן · ומתרץ והא ... כל שהו ... וגרוגרות כו׳ ב׳

דכל ... בין המזיד בין השוגג לדרבנן ... אחת חייב בכל ... · מ״ך כתבתי לאחרונה ··

תו׳ בר״ה ואמאי והא ... כו׳ ... ת״ל ... בשוגגות פשיטא דחייב דהוי ... אלא ודאי איירי

בשוגגות ואפ״ה ... והא לא כת · ורש״י פי׳ ... ד׳ ... נפלה לתוך ... בכוונה ... ולאחור ··

... ... חוליא וחטאת פשיטא לי׳ ... · ואת״ל פשיטא לי׳ ... בחוליא משום

... בחוליא חייב · הגם ... בשיטתו ג״כ וחטאות ... אי פריך ... ופטור לי׳ ... כו׳

... על חוליא ... וחטאות ... לא בטלה ואפ״כ ... אביי סבר ... וחטאות ...

אינה בטילה · ומש לריטב״א ··

תנה״ דרך לנשלה ... והולכה ונחה בחור כל שהו ר״מ מחייב וחכמים פוטרין · לפי׳ תו׳ ... חייב ... משום ... ד׳

... בדרך ... לחוץ ... בדרך ... חוקקין להשלים ... ר׳ דהא פתבו תו׳

... ר׳ בר״ה והולכה ונחה בחור כל שהו כו׳ ... הזרק ... בחור כל שהו ... א״כ

חוקקין להשלים ... לנטה ... בדרך בארץ · ואפ״ה הוו ... לפר ... ר׳ ...

בתו׳ · ונ״ל דנקט הכי משום דדרך החורין להיות ... ולא ... · ודו״ק ··

תו׳ בר״ה והא לא נח ואת״ל פו׳ ... בגמ׳ ... בר״ה ... כתבו כו׳ ... דהא ... ג׳ חייב איירי ...

... ג׳ בשיטא ... כאן ··

במ״ר דהא ותנה ... בכבור הסמוך דאיירי בבה ... רישא כו׳ וא״כ

תנה אמ״ש ... ולכה דאיירי ... אלא דלא ... הכי ··

במ״ר ונ״ל דפריך ... ומפטר ... ולר ... סבר כתנה דבתוך ג׳ ד״ה חייב ואין צריך ... ד׳

... בכל ... הרוחות ... ··

רב אשי אמר כו׳ ... פרש״י ... ··· ול״ל דלא תימא דאביי ורב אשי ... תרוייהו

בפרש ... דרבא ... לבנות החוה ... לכן פרש״י ברב אשי ... רב אשי ה

התחלת ... ג״כ הוא · ועיין לריטב״א במקום אחר ואין להאריך ··

תו׳ בר״ה ... מרבעה ... הכא ... לא תיקשי ... בשלחן ... בעזרה · ואת״ל

... ... ר׳ דהא ... עיגה לה ומחיצה גבוה׳ הל לתרץ ... בשלחן ...

... · ונ״ל דהא ... ר׳ ... דסבר ... ואפ״ה אין ... ...

... · ודו״ק ··

... ... · ... דרך ... · ... ...

אחר

הא דצריך לפרוש מי קא״ל דפטור · לכן פריך ומי אדם כשר חייבי וחייב אפי׳ לפרוש דסבר כיון שמוחלין על עונותיו אמ׳ ב
ביום׳ חייב שלא הקריבה בריתה זו ובטל כריתות בגדים שעל בנו · ושני נמי ג׳ לא בריתא דלאו אדם כשר · ופריך
אם אמרי כולי עלמא ורואי דקאמר אפי׳ שעבר בשעת יציאת נשמה אפ׳ פטור · דלא מחייב לפרוש בשעת יציאת נשמה שלא
על אדם כשר ואין להקפידות תדבק לו / אפי׳ בלא שעבר בשעת יציאת נשמה חייב לפרוש על אדם כשר · ה״ל דתח אין א
מחויבין לפרוש על כשר ובזה ותרץ וש׳ לפיו דשל חכם הט קורעין והא אמי׳ על אדם כשר קורעין אלא ודאי דשל חכם
הט קורעין אפי׳ תח״ אבל על אדם כשר אין התח״ מחויבין לפרוש וכן הוא בי״ד סי׳ ··· ועו׳ פריך דאי קאי בשעת ר
יציאת נשמה חיובי מחייב אפי׳ לא הי׳ אדם כשר דתניא רשב״א העומד על המת כו׳ הא לזה דומה לספר תורה שנשרף ופריט
שאין לך ריק בישראל שאין בו תורה ומצות · ומשני לא בריתא דלא קאי בשעת יציאת נשמה ואין להקפידות אי קאי פשיטא
דפטור · לפי פשוטו ה״ל דקא׳ דאשמעי׳ שהוא מת וחוטא לחברו ואב׳ מצער את עצמו ואם קרע ה׳ מתקן ולחייב דקא׳
דאפי׳ הוא מת וחוטא לחברו פטור אם קרע כיון דאית מחייב לפרוש · כתבתי לאחרוני ואולי קצת אורך ··
כל המתעצל כך דה״ל כל המעצל דהא בת הוא מתעצל ··

כל המתעצל בהספדו של חכם ראוי לקוברו בחייו · דתועלת החכם הוא שמזרז בעם שלא יחטאו ובאם יחטאו יוכח אותם
ודה שמי׳ ויתיצבו בתחתית ההר שאם לא יקבלו שם תהא קבורתכם ואח״כ ויר׳ כשהחכם מתראין והעיד אותם תחת
ההר שלא יחטאו כי אם יחטאו יפול ההר עליהם ושוב כשהוא ספיר את החכם כראוי אז הוא שיום ויראו על לבו והוי
כאלו הוא חי והם שנתעצלו בהספדו של חכם לכן ראוי עליהן ההר להורגן דהיינו שיעמדו תחת ההר ושאם יחטאו
שם תהא קבורתם וזהו מפיר צדקתך כהררי אל וגו׳ ··
ימים האריכו שנים לא האריכו · ולדעתי דזה רמז הכתוב חיים שאל ממך נתתה לו ארך ימים עולם ועד ··

פרק ר״א דמילה

ר״א אומר אם לא הביא כלי ואתה׳ הגמרא שעושין כל צרכי מילה ה״ל דהלל גמרא דעושין כל צרכי תחלה · אלא דר״א קאי על זה
שתנן עושין כל צרכי מילה פי׳ אפי׳ מכשיריה ור״ע סבר דמכשירין שאפשר לעשותן מעש״ו אסור ופי׳ עושין כל צרכי מילה פי׳
מוהלין ופורעין ומוצצין כו׳ · עכ״ל

ד״ה קל ושור אמר ר״א כורתים עצים כו׳ ובבריתא אשמעי׳ ··· שיביא מגולה לחבובי מצוה כדי שיר בגדה ואפשר דזה ר״א · ד
דאתמר אמ׳ לוי לא אמר ר״א אלא לחבובי מצוה ולא כתב טעם לדבר · ואפשר דלא ותרץ קושיא זו דאה אשמעי׳ ר״א דבריו
דהרי אפי׳ כורתין עצים לעשות ברזל לכן וש׳ לא אמר ר״א פי׳ רישא אלא אתי לאשמעי׳ חבובי מצוה · והא בעיא להו
בעי שמעא דרבה כו׳ ולא הוכיח מדברי ר״א בבריתא דזה לי אלא ודאי לחבובי מצוה · משום דה״ל דאתי לאשמעי׳ דבר אחר
דאפ״ה שיכולין להביא התנוק מכל כלי דלא הוי אלא אסור דרבנן אפ״ה לזהר מצוה יכולין להביאו דרך רשות הרבים ··
רוק ··

ושאי אפשר לעשותה מעש״ו בריש׳ ובאשרי גרס מילה שאח׳ · וכן משמע ברש״י · ואפשר לרייף הגרסא דתנן ושאי א
אפשר סתמא ובזה יתורץ הא דאמרי לקמן א״ר יודא אמר רב הלכה כר״ע ובריתא כו׳ כתבו תו׳ אדרי קאי מפסק כר״ע בכמה
והתם דאי אדר״ע אמ׳ בפרק שתי הלחם דר״ע נמי כלל אמר ר״ע הלל ובריתא · דה״ל לזה במצות לא עשה בריכות שר״ע
לפי פשוטו דדרך התנא לאשמעי׳ הדין בכל דבר הצריך · אבל על רב יודא קשה לזה אשמעי׳ בתרווייהו ולא בג׳ אלא
במילה׳ יש בריכות לכן מפרש ובריתא על רב יודא ··
תניא כוותיה ר׳ אליעזר כו׳ וגם אמר שהיא מסוכנת אי תיפוק לבא אצל התינוק · ··· ··· דיום השמיני ··· · וכן ···
··· ··· ··· ··· שלא ··· ··· ··· ואביו ואמו ··· וכן המילה ··· ··· ··· ···
ואם היא מסוכנת ··· יכולה ··· ··· ··· ··· חיי מסוכנת כל שלשים יום ···
···

תניא נמי הכי מביאו מגולה ואין מביאו ··· מכוסה

אחר דהא עקום הוא פטור וכו' . ואם שניהם היו בראש ובין [illegible] בתחלה עקום [illegible] אלא [illegible]
משום הכי [illegible] רוק . ועי' בחידושי עמ' [illegible] ..

קי"ל [illegible] בפ' [illegible] שיולד את ביתו [illegible] הו' [illegible] גם [illegible] ד' [illegible] מן [illegible]
[illegible] ביום ה' וביום ה' [illegible] והוא הולך [illegible] בברכת [illegible] אלקיך אשר [illegible] לכן [illegible]
הם [illegible] להורות שהוא כברכת ה' אלקיך שהוא נותן לך ולא יתן [illegible] קרא [illegible]
ברוח הקדש [illegible] רוח [illegible] סוף [illegible] ולא [illegible] פעם [illegible] אלא אפי' [illegible] פטור [illegible]
[illegible] ברכה [illegible] לו ברכה יכול לקבל [illegible] אבל [illegible] אסור לקבל [illegible]
[illegible] דכתי' והאל הקדוש [illegible] בצדקה ..

[illegible] ומעגר וחייב חטאות כו' קך דבעי עקום [illegible] חייב סתם על שתי כותלי זויות כו' חייב הכותב על
האסרט [illegible] אות אחת כושריין [illegible] וחייב [illegible] חייב סתם [illegible] וחייב חטאת [illegible]
[illegible] חייב [illegible] על ב' כותלי זויות כו' תניא [illegible] ואחרים [illegible] בן סטרא [illegible] זה [illegible]
[illegible] על [illegible] כותלי זויות כו' [illegible] האסרט על בשרו . ותרן [illegible] דהא [illegible] כותלי זויות כו' תנן חייב [illegible] על בשרו [illegible]
[illegible] ודאי [illegible] שהוא [illegible] התראה [illegible] חכמים [illegible] וחייב [illegible] אבל חטאת [illegible]
וחייב [illegible] לכתוב [illegible] לכן [illegible] דבריו [illegible] וחייב חטאת [illegible] ואחרים והוא בן סטרא כו'
אכ' וחייב חטאת [illegible] דדרך כתיבה [illegible] הוו . כתבתו [illegible] ואפשר שהוא אות [illegible] . רוק ..
[illegible] שחור [illegible] כו' . קך [illegible] ולא כתבו [illegible] על [illegible] ..
[illegible] רש"י [illegible] . קך [illegible] תנן כתב [illegible] פירות ופרש"י [illegible] או
[illegible] פירות כל פירות . [illegible] כשר [illegible] לחייב [illegible] שבת . [illegible] . ואפשר [illegible]
[illegible] אחת [illegible]

פרק יג'

[illegible] אומר האורג ג' חוטין ופרש"י [illegible] שיעור אורג [illegible] התם [illegible] חוטין . קך אכ'
[illegible] רש"י [illegible] בשני חוטין [illegible] חוטין . [illegible]
חוטין [illegible] ואפשר דהיו [illegible]
[illegible] אומר בב' חוטין ..

[illegible] כו' [illegible] דאיירי אפי' [illegible] כשר [illegible] כל [illegible] אפי' [illegible]
[illegible] חייב לקרוע על אדם כשר [illegible] ואי אדם כשר [illegible] וחייב אפי' לקרוע . [illegible]
[illegible] לבכות ולהתאבל עליו וחייב [illegible] לקרוע . [illegible] ואירכא [illegible] וחייב אלא [illegible]
[illegible] אכ' [illegible] ואי אדם כשר [illegible] וחייב הא [illegible] וחייב אלא לבכות ולהתאבל [illegible]
[illegible] . ואפשר דהיו [illegible] ובחידושי [illegible] ובבי' [illegible]
[illegible] פריך ואי חכם כו' ואי אדם כשר כו' . ואי [illegible] הא [illegible]
[illegible] אדם כשר . [illegible] לא [illegible] הוא [illegible] לא
[illegible] פריך [illegible] אלא [illegible] פריך [illegible] פטור ואי חכם [illegible] וחייב כו' . ואפשר
[illegible] ואי [illegible] וחייב לקרוע [illegible] הוא [illegible]
[illegible] חכם [illegible] לקרוע [illegible] אלא [illegible] פריך . ואי חכם [illegible]
[illegible] ולא [illegible] . ואפשר [illegible] בפרק [illegible]
[illegible] הוא . [illegible] אלא [illegible] כשר [illegible]

יד

שעמא וי״ו דשט שיט ושט״ו רבעי בקרא לכן פריך ובתר הכי מולה כיון דגלי כו׳ דוק״
קו׳ ק״ב רש״י בר״ה ובפום הששיני ואל ואפי׳ בשבת ומילה גופה כו׳ קק׳ לכסוג׳ פרש״י ביום ואפי׳ בשבת וכו׳ וכתב
שייכי ומולם ולא פי׳ זה לגמרה. שע״ שהקשה ע״כ לא פליגי רבנן כו׳ ולוה לא פי׳ הכא בר״א דביום אתי לאפוקי
דאלו למילה גופה כלומר מן ההלכה כדקיי״ל גבי שופר ולולב. ואפשר דלא בעי למכתב דילפי׳ מילה גופה מן ביום
ומכשירין מן נ׳ ובום. ולהכי לא פריך לר״א עוון מילה גופה גם רש״י לא פי׳ הכי דלא כתב שמיני דהא מבעי׳
ליה מן ו׳ דובום. לכן פריך ע״כ לא פליגי רבנן כו׳ דאין לומר דילפי׳ מילה גופה מן ביום דא״כ היו מכשירין נמי מוחים
שבת בסכנה הריבוי דו׳ ושום דיוק דרבנן דרש״י ביום ולא במילה דהיינו בברייתא דת״כ כמו שהבאתי. ואחר
כשנתכן ר׳ יוחנן אמר קרא ביום אפי׳ בשבת. א״כ ע״כ לא דרשי׳ הנ׳ אלא התיבה ומן הוא דרש ואפ״ה דרשה ר׳
רש״י לר״א שנן מילה גופה כיון דלא דרשי׳ הנ׳ וותרן דסבר הלכה. ולהכי פי׳ רש״י כאן וגולא כמו שמיני כיון ד׳
דמלמוד מגוף התיבה. ומש״ה רש״י לעיל ומילה גופה אמרי׳ לכן הלכה היינו בדברי ר׳ אבל לעיל סבר דהבל
לומר מן וביום. שע״ל דעל ר״א ידע תירוץ דמילה גופה הלכה אלא על רבנן קשה היאך ילפינן קו׳ מן הלכה. ב׳
בשלמא ר״א ילי׳ מקראי פקוח נפש אבל לרבנן קשיא. כתבתי קצת לאחרוני. ודו״ק״
רש״י בר״ה ביום ואפי׳ בשבת ודלא כנ׳ אלא מקראי נפקי לן. קק׳ דלר״א כלומר שפיר קו׳ מן הלכה דהא כיון דילפינן
מן ביום ומכשירים דדוחין שבת א״כ מילה עצמה אלא דאי לאו הלכה הא״ דביום אתי לאשמעי׳ מילה עצמה לכן בע״ה
הלכה להורו׳ וביום ואפי׳ ומכשירי׳ לכן תנו׳ של פקוח נפש כלומר שפיר מילה ולאו מן הלכה אלא מגוף התורה
ודו״ק״
ור׳ יוחנן אמר אמר קרא ביום כו׳. קק׳ מאי ור״י הלל ר״י אמר כמו רב אחא בר יעקב אמר. ואפשר לומר כיון דלא לפרי׳
לרבנן משמעות דלא סברי לדרוש מן ביום אלא לכת אבל ר״י דורש לרבנן שני מביום. ודו״ק ודו״ק״
ת״ר בר״ה ההוא מבן שמונת ימים כו׳ ודרשא פשוטה בגט שרי׳ בת׳ דיבמות בר״ה ור סבר דרש״י וביום וה״ל אשמו׳ ר׳
דאיכתב ת׳ ימים דרשינן ולא לילות וביום דרשינן אפי׳ בשבת וה״ל שפיר דרש ואלו דוביום לרבויי כלהי״ד דאין שנא׳
אלא ביום. ואפ״ה קושיא שהניה נעת לא נשא שום והא דכתבו תוס׳ דרשה פשוטו ה״ע על מילה בזמנה דהיינו
ביום ת׳ אבל שלא בזמנה כלומר מן ו׳ דוביום. דו״ק״
אלא והוונתא פרש״י קק׳ לוה אמר כרי״ דהא ושי מתנא נמי כרב נחמן בר״
ת׳ בר״ה הא אהדדי׳ קרא ודכתי׳ כו׳ וקשה ומאי לא קאמר דאהדרי׳ קרא ודכתי׳ כהן. קק׳ שמא בירושלמי׳ מפי׳ הא
אהדרי׳ קרא ודכתי׳ כהן. וע״ל דא״כ ב׳ פסוקים לל״
תו׳ בר״ה זה צרעת שדוחה את העבודה כו׳ זה שהקשה גיסי מוהר״ש ז״ל בר״ה דוחה מילה תוכיח
אינו דקאמר תלמודא אמאי לא תרצו לו׳ מילה שלא בזמנה תוכיח שדוחה הצרעת ואינו דוחה השבת
נלמד שראה לתרץ דנעוון של מוכיח הוא כדי לדחות הדין שמילה דוחה שבת. ואי הוי אמר מוכיח מזמנה נמי הדין
דמילה דוחה שבת דמילה מילה שלא בזמנה אינה דוחה אבל מילה בזמנה דוחה שבת. ועוד מאי אפשר לומר
מוכיח מזה מהדרי׳ לא מהדרי׳ דקרא על מילה שלא בזמנה שלא א״כ תנן מתני׳ שהרי אין לך לברוא מילה
שלא בזמנה דאתיא נמי. דוק״
תנינא מגעים טהורים בגדים טהורים מאי מרבא לאמר. לעיל דהכין שמא ... מקבלת
תנינא מ״מ בגדים טהורים כו׳. ויש לומר...
קו׳ ת״ג לבדו ולא מילה שלא בזמנה ... אמר דאתיא נמי מביום ... לבדו ...
ולא ומכשירים ... למצוות ... ולא הה׳ הדילה עקרה שהיו ...

שהרי לר"א מכשירין מצה ומצה"ה זולת שלא בזמנה אינה דוחה · וכה"ג אי מכשירין אינם דוחים דזולה שלא בזמנו לא
תדחה · לכן אמר דאתיא [illegible] אפי' זולה שלא בזמנה ידחה לכן אצטרך לברו ולא זולה שלא בזמנה · דו"ל ··
תנ' בברה דבריתא כו' דאי אמר עקיבא כו' ואין להקשות במצות לזה מצוה/ג"כ · ד"ל דתנא אתי לאשמעי' בכל [illegible]
הלכות זולה משמעי/ ריש זולה ובפסח ריש פסח · אלא לר' ירא קשיא לזה אצטרך לפסוק הלכתא ב' פעמים ומתני'
[illegible] כתבתי טוב תרין אחר · אבל קשה דהא אמרי/לעיל לא לכל אמר ר' אליעזר מכשירי מצוה דוחין שבת כו' ואפ"ה מ"מ
הא דמכשירי מצוה גבי פסח דוחין שבת וג"כ יש לו ר"א ורע"ק לא אמר זה ואפ"ה צריך לפסוק גבי זולה כרע"ק דלא ילפינן
למורו של ר"א וכן גבי פסח הלכתא כרע"ק דלא ילפינן למורו של ר"א · ועוד הוי להוכיח [illegible] אמר ר"א מכשירי
מצוה דוחין שבת שהרי חביתי כ"ג שחיטן והרקדתן אינה דוחה שבת לר"ה שלא [illegible] פלוגתא דר"א ע"ש ·
וכו' ··
אבל פסח דאיכא כרת · קושיי/ חש"ן ד"ל דהרי לעיל תנא כשם שאין מביאין דרך רה"ר כך אין מביאין אותו [illegible]
דרך גגות ולא דרך חצרות כו' שהוא משום שבות ואפ"ה אסרי ··
דאין תנאי/ איכא חורר קק' ואי פריך שוא דה"ה הוא · ואי ירדו הבריות שהבא אלא מ"מ להקשות אפ"ה ואי
[illegible] · ויש לריטב ··
מפשיט אדם את הפסח עד החזה · ומותר כך עד הזולה · שמפשיט כולו · עי'/ בזבחותבן' ס"ב ··
ארבעה שהם כ כמסין/ שהם בירכים ב' [illegible] ור' [illegible] לנהם הגם שהי/ין הראוי להזכיר [illegible]
[illegible] כיון שהן [illegible] [illegible] בירכים הלחם וכבי שהם שוסכין בבין הזכוה ··
רבנן דפליגי עלי' דר' יוסי · [illegible] רבנן דלחם הפנים · ויש לריטב [illegible] דלא תווא רבנן לא פליגי עלי' דר' אלא [illegible]
[illegible] [illegible]
גבי זולה [illegible] פירש חורר · לכן אמר רבנן דפליגי [illegible] עלי' דר"י וסברי שחשוב כפירש · ואם חשוב כפירש אפ"ה
[illegible] חורר · [illegible] לומר דאין אם פירש לא יהא חשיב [illegible] · ולכן [illegible] כרבנן [illegible]
גבי לחם דחשיב [illegible] אחריתי · ד"ל · ועיין בחש"ן ··
[illegible] · [illegible] · [illegible] [illegible] · וכן יש להקשות [illegible] [illegible]
[illegible] ··
דלא [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] ·
[illegible] ··
[illegible] · [illegible] בן אליעזר · ורש"י שלא [illegible]
[illegible] · [illegible]
[illegible]
[illegible] · [illegible] · לכן
לא [illegible] שבת [illegible] שבת [illegible]
דם ברית וחולין שבת · ואפ"ה לא עבר [illegible] · דו"ל ··
[illegible] ··
[illegible]
[illegible]
[illegible]
מגסר

16

ונוטה דברי ר"א קנ"ל ואי תאני ומביא דשמע פי' ואין מביאו מכוסה משום חשדא · עכ"ל דהלא תניא איפכא אחר תנא
עכ"ל ומי חייש בתניא איפכא · עכ"ל ואי קאמר בסכנה אין שלא בסכנה לא שמע פי' בסכנה מכוסה ע"פ עדים
ושלא בסכנה יכול להביא אפי' מגולה אבל במתא מכוסה ע"פ ע' שרי עוד קק"ל דהא רב אשי בתרייתא
ומתני' · ומפשר ליישב דרב אשי נתן קושיא דן ואי ומביא תנא דשמע פי' אבל לא מכוסה הוא משום
חשדא לכן אמר רב אשי ומתני' ש"י דיוקא כלומר בברייתא ומתני' דקתני ובסכנה מכסהו ע"פ עדים ומכ"ל
לזה שלא בשעת הסכנה אין מביאו מכוסה דפי' ש"י בעדים דאל"כ הלא מגולה או מכוסה ע"פ עדים תניא
איפכא כו' דא"כ ומתני' אלא מר' יודא דייק שאמר בשעת הסכנה רגילין לכסות ע"פ העדים ש"מ דר"א סבר דאין
לכסות אפי' ע"פ העדים · דו"ק ··
שדמיום להעביר במקום אחר · ונ"ל קרובים דלא סגי דהוי כאלו עבר אחר ··
רש"י ב"ה לעשות ברזל למיזמל של מילה · קק"ל דהל"ל לפרש זה במתני' ··
אר' ינחק עיר אחת היתה בארץ ישראל שהיו עושין כר"א והיו מתים בזמנן ולא עוד כו' · נ"ה ראי' שהמנהג
עוקר ההלכה אפי' בדבר מלאכה שחייבים מיתה · שהרי כריתת עצים לעשות פחמים ולעשות ברזל א
אבות מלאכות הן והלכה כר"ע אפ"ה זכו לכל אלה שכוונתם לשם שמים הי' · ובזה הי' יכול לקיים על רב יודא
דפסק הלכתא כר"ע בשחיטה ובמילה דהא דאין הלכה כר"ע שהרי ראי' כו' דהכנהגין כר"א כתברכין ושא"ה אסור
לפסוק כר"ע · ובלאו הכי נ"ל לחלק לקיים בש"ס דגבי מילה הא דלא ידחו וכשרין כיון דמילה אפי' עבר זמנה
לא בטלה · כמו שכתבו תו' ב"ה ושוין שאם עבר כו' · דו"ק ··
רש"י ש"ש אנכי על אמרתך אמירה יחידה שקבלה מאר אמירות והיא מילה שישראל עושין ומשו"י עולין כו' ע
בס' מגילה שפירש"י שם בש"ס שנאמרה בלשון אמירה ולא בלשון דבור ש"ג ע"ל פרש"י קשה דהרי אמרתך
נקוד בסגול שהוא לשון רבים ··
תו' ב"ה ש"ש אנכי על אמרתך כו' פי' קשה לתו' לפי המדרש דל עולם ישלו באחה שהרי מצות מילה אצלו · ולכן
פי' במדרש לזכה על השמינית כתב המדרש על המילה שהיא בשמיני שאני שמחים שנקראים אמרתך ו
והטעם לזה שעושים שמחה במצוה זו משום שהיא אחת תמיד אצלו · ובזה נתרץ זה שהזכיר במדרש ו
ומכתוב על מילה שנתנה בשמיני וכן בשמיני ולפי דרכו יתורץ דאמר למנצח על השמינית על מילה שנתנה
בשמיני שרגילו' לשוא משום דמילה תמיד ולפי המדרש על המילה שנתנה בשמיני כדי שיהיו הכל שמחי'
אבינו ואמו גם שתוכל אמו לטבול ··
ש"ש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב · דכמו שקשית ומשרת כן שנין מצות מילה כמו שהביאו התוס' לשון
דין סנדק ··
ש"ש אנכי על אמרתך לשון שפה דתרגום' אימרא ולא נברא והוא אלא שפה להיו כדי לזכך את הבריות
כדאי' במדרש וכבר כתבתי בענין זה עוד ··
תו' ב"ה אל כנפי יונה הרי שלא מסר נפשו כו' קק"ל למה לו' להביא דתפילין צריכין גוף נקי אלא הל"ל
להביא דעם אחת כו' על כנפי יונה כו' ודו"ק ··
וכי תימא שלא ברצון ר"א דשרי אפי' בדה"ג אלא ברצון נכון כו' ואמת שלא הביאוהו בה"ר דסבר כר"א ו
ומיר ב"ה אפי' היכא דיכול להביא דרך גגות וקרפיפות כדי לומר מצוה ובמקות אפי' ר"א מודה ומתיר ב
בענין זה ולכן אמר שלא ברצון ר"א דאפי' ר"א לא מתיר בענין זה · ונ"ל שהוא שלא ברצון רבנן · ומפשר
ליישב דזה לא סר מיניה ויתר דהרי בא מהלכה כר"ע דאין מכשירין דוחין שבת ואם איך סר מיניה
ויתר · דו"ק ושוי' בבי' ··

שלא ברצון

אלא פריך רש"י כי הא דלא מוקי אפי' כרבנן רבנן דהא לרבנן נמי מגין וחצרות רשות אחת. וי"ל דאי כרבנן מ"מ
ליה אמר שכחו דאין לוקי נמי דר"מ ה"נ בזה אין לחוש כיון דהלכה כרבים. ומ"מ אם פי' כרבנן רש"י אמר
שכחו דהריין לדברי חכמים כיון דרבים הן. עי"ל כשמדקדק בדברי רש"י שכתב בזה דתנן רש"י אומר אחד גגות
כו' ואפי' הן של בעלי' הרבה. לאפוקי מ"ד ורבנן דמחמרי אם שניהם של בעלים הרבה. ר"ת
לכו"ע שכבתו לתוכו וכן הי' אותו אינצל. והה התיכון הי' מ"מ בחצר אי בקרפף דאלו בבית אוסר להביא
מחצר לבית. וכן הוא בירושלמי בשנין זה אר' אבהו קרינהו בתיכון ובאינצל שבכתו בצבור. ומשוא הה"ל
דמייר כרש"י פי' שלא שבתו שניהם בבית. ומכח ירושלמי זה נופח דלא כסברת מג"ס דל בחדשין. ומ"מ בבירך
פי' שאין בה דיורין דאינו אוסר כמו דאיתא בבי' במת סי' שלז. ומ"מ מ"ש ת' אינצל ולא הזכיר התיכון אפשר
הגה שדבריהם העיקר במקום כרת היינו להביא מבית לחצר דגמרינן שלא יבא לדבר רשות נמי. אבל
מחצר לבית לא גזרי' שהרי רואה שתיכון שולט שם. ר"ת
בנא מינ' ר' ניר"א מבוי שלא נשתתפו והן לטלטולהו. בעיא נה"ל לסדר גם' שיתובן אלא מסרן סירי
הכא דאפי' אתל דאין מטלטלין בכולו מ"מ ושום מצות ? והשתא אמ"ש דאמר שתוך ולא אמר ולא מורי שהוא
כפל אלא נראה פי' שתוך שהבטיח של השותו. ולא אמר ולא מורי הייט בעיא שני' דאפי' לרבה מבוה שלא
אין מטלטלין ונ"ג אמר והא דינין בשמי' מיב' ולא אורת לי דאפי' של מצות מילה לא מורת מורי. ר"ת
רש"י ר"ה קלא כל שבתה ושבתה דמי' כו' עובר בשבה ואפי' מונח בקופסא. ואם לא ק"ל הכי אלא אם לובש
בגד של ד' כנפות חייב אבל אם מונח בקופסא אינו חייב
הואיל ובירו להפקירן. ואת"ה מ"מ לזה אמר ר' יוחנן לעיל לא לבל אמר ר"א ובפירוש מנה כו' שהרי שתי הלחם כו'
בלאו הכי לא הי' יכול למוד אילה ונשאר הדברים שבות ונדחה ופני שיש בידו להפקירן. וי"ל דבמנחות דף ?
מאמר מ"מ הוא אחר שנתברר למעלה דאת"ל דניתק ב' הלחם מעומר משום דאיכא למימר ומילה נ"ב אפשר יכול
ללמוד כמו שפירש לקמן דשאני מילה דכרתו עלי' י"ג בריתות ומ"מ הנרצה הג"ה ומ"מ יכולין ללמוד ? ושבת
ודוחה. לכן הוצרך לרמן טעם הואיל ובירו להפקירן ובזה ומורן נמי לקמן שהקשו ת' בד"ה אי מעומר כו הכא לא ר'
דייק תלמודי' כו' אמנם ה"ש להקשות דאי מפרשן ומשניהו מ"מ לל"מ הל"ל שתי הלחם ??? ומילה או מעומר ו
ולולב וכיונא בזה אלא ת"י הקשו לפי המסקנא דהטעם ובירו להפקירן ואז אין צריך לטעם שלמעלה. ר"ת
ת' בד"ה שכן טעון ר' כו' והיינו טעון ר' מינן כו פי' והשתא א"ש דאמר טעון ולא אמר שכן יש בו ד' מינים והוי
שהן ומעכבין זה את זה לכן אמר טעון
ת' בד"ה אי מעומר כו' מ"מ מילתא דאתיא בזה הבר כו' תירץ זה קאי על זה שאמר לעיל ואי הוי דייק ושכח פירכא
כו' מתרץ מ"מ אפי' לא שכח פירכא אין להקשות לו קרא דמילתא דאתיא בזה הבר טרח וכתב לי' קרא. אבל ונ"ב
אינו מתרץ ומתחלה כשאינו יודע שום קרא הוה לתרץ שלא במחלוקת בזה הבר אלא מ"מ בריכין לתרץ דהכא לא
דייק אלא דלא להקשות דאמן דדייק לו קרא על זה תירץ דאמן דדייק הוה משכח פירכא מ"מ טרח כו'. ר"ת
תוס' בד"ה אי מלולב בזה מצינו כו' וכן פי' לעיל אי מעומר וב' הלחם וגו' בזה מצינו. ובא"ע ושתי עומר ושתי ה
הלחם לא פי' בזה מצינו. ונ"ע כיון דלא הזכיר בא"ע כיון שסבר פי' לעיל מ"מ גם כאן לא הי' לו להזכיר. וי"ל
דבמצינו לא פי' דאינו יכולין לפרש ושתי עומר ושתי לחם שהן צורך גבוה ולולב דאינו צורך גבוה ומ"מ ללמוד מק'
אין ללמוד טרח וכתב לה קרא דלא גרע בזה מצינו דהרי יכול ללמוד זה בזה מצינו גם. ר"ת
ושתי הנך ונסלפי שמי כו' ואת"ה אם יליף עומר ושתי הלחם ולולב אז ה"נ איכא פלוס כיון דאיכא למפנה מג' ג'
כרים. ומ"מ מרת שון ראוי בעומר ובשתי הלחם הוא שמצינו עצה שלא יכתוב אותן וכבר הקשו קושיא זו
??? ??? ??? ??? מ"מ דלל כיון דבג' בסוכה ובשופר ונמצא אמת דשרין הוקשה לא ידע

שעום

דנוסר לכל חכם זה שיחדש ואם הבית וסלקו קודם דנעשה נאבד חכותו · ונעל אמר כאן הפליאה כו אינו יודע שאין בתוך שאמר לכן הנכי יוסיף להפליא את העם הזה על הפליאה דכתי' בנשכה תורה הפלא ופלא דהיינו ואבדה חכמת חכמיו וגו' ובינת נבוניו תסתתר הוי אומר הפליאה זו תורה דנראה לא נכתב כולו האי דאמרינן שהתורה נשכחה ממנו לגמרי התורה וגו' שיכולין לחזור ולהחזירה · וכו' כי לא תשכח מפי זרעו שמשמע לפעמים נשכחה ונשאר מקצת ואחרים לא נשכחה שיכולין להחזירה כשיש להם כמו אבל סולקין על סודות כמה שנתגברה חכמת חכמיו שלא גילה זה שנמסר לו והמתא אש נמי זה שלא חבוא בקיסור וזה העניין לכן יוסיף להפליא · ר"ל ··

ה"ג קלט אי בטלי יהודי בטלי אומרי · עד לא בשום אחר אמגושי דכתיב כפ' כל גדול ה"ג שה דפי' ברוליך וכשפים [illegible]ים אבל לענוים שהשי' שוכן את דכא אין יכולין לו כדאיתא בם' שהבית נפלה שנתכוין ואז אז הכישוף שולט · וכו' ··

כי כפיכם נגאלו דם אלו הדיינין · וזה [illegible] כפיכם אצבעותם ידיכם ודרכם דורש עליו ··

ואידך שכרות הוא דלא הוי שתוי' והוי הוא · ואם שתו כל שהוא אינו שכור ולא אתי שתה · ואח"כ הלל שהוא נקרא נמי שתו ושכרו שלא עבשיו אנוכי שתו דקשה לי' היאך שתו שתו יין כסף לכן אמר ושכרו שתו לאחר שנשתכרו אבל אין להכשי' היכן לקחו יין לשתות אפי' לכרם רשעא הבריאו שהן אבל שתו קשה לכן כתב ושכרו שתו דוסתא השבטים שנרו התורה וקדות דכא כאשר ראו מתוכו · ואפילו כיון שמוצאו מיוסף שבוה לאמר מזונה על ביתו שבוה טבח והכן שהי' כוהר בשחיטה ובשבת ואמרו חז"ל כל השומר שבת אפי' עובר ע"ז הבה ומחל לו אח"כ בורא איש וכסף לשע' ר"ל אבל קך שהרי שמע לו לחם לבדו ולהם לבחם ולאנשים לבדם ואח"כ שכרו עמו בורא שכרות גרם את זה · ואח"כ באמת שהוא בתחלה שתו ושכרו שלא כאן הגיד לנו הכתוב שתו ושכרו עמו ··

אין הם לא שעמו טעם יין קך נתן אפי' טעם יין בשלא גבי יוסף כתב כגיר כבדיר שלא אמם כתוב שתים שוא רוקא שתים דלא אבל שניהא הוי ··

[illegible] ברשי ותו' וש"ש אבל קשה דהלל אי לאו דכוונת כהלכתה אז אסור לו לילך במלבוש נמי לכן הוי [illegible] בבגד שאין צריך לעשות בה צצית שתפר הכנפות או שיש לו ש[illegible] [illegible] חטאת · אלא לפי' תו' קשה שהפי' שרצתו ליתן בטלית צצית אבל [illegible] דמשמע דהבגד חייב בצצית · ר"ל ··

ה"ג קט ולא כי הא דאמר [illegible] שתשו ו[illegible] לאחר ומחו בין ביד בין בכלי ומשן לתוכו רבים · אמרינן לאחרורי [illegible] [illegible] [illegible] כן דרב דאמר ומחו בכלי ולא ביד איירי כשנותן היין בשבת והברייתא איירי כשנותן [illegible] דהיין שרתן בחש"ש לכן ומתר בין ביד בין בכלי אבל רב איירי שנתן היין בשבת [illegible] ומתר ביד ומתן נמי הברייתא בחש טעמים אחר הא דאסור שמחו בכלי היינו בכך והברייתא דמתר בכלי היינו לערב בכלי שנתן הנה והנה · א"נ שמחו דאסור איירי בשנותן היין בשבת והברייתא דמתרת איירי כשנתן היין בשבת ערב · ורא"ש דסבר בה וזה אסור ומתן נמי הברייתא דמתר איירי כשנתן היין בעש"ט והוא דאסור איירי כשנתן היין בשבת · ורי' אמר אחד זה ואחד סבר כפשוטו הברייתא · ואמת אמר גם רי' ב בשיטתו' דר"א ולא אמר מחד שלא באמת לא חנר וסבר דשיט' [illegible] שלא גם בשיטתו' דר"א דשניהם אסורין כשנתן היין בשבת · ושמש' שניהם מותרים · גם רא' בשיטתו' דשמואל ולא אמר מחד שלא [illegible] [illegible] אסורים כשנתן היין בשבת · אבל ושמ' נמי מותר בכלי אמור · אבל שמואל [illegible] היין חולק בין ביד לכלי אלא דהברייתא איירי בכלי [illegible] ושמואל איירי בכך כמו שהזכרתי לעיל · וע"ו [illegible] שמעתו כבר ··

ותני' רתירצה קך דהלל לכולם כתב' וכאן ותני' איירי שיטה כבר בפ' [illegible] כדאית בתו' הכי אבל במשרין אסורה · עוד קך שהוא בשנים ומתרצה

ברוך שגר חזין· ומי ליטול רבת ואין להאריך

[illegible] כי [illegible] ופשוט לו לאסורי [illegible] כיון שיש לו ברסא אחרת [illegible]

יותר ולע"ע [illegible]

[illegible] אבן כו' [illegible] ז"ל לפי פירושו התרגם לא [illegible] כלום דהרי זה [illegible]

[illegible] בין [illegible] בירים [illegible] תינוק והשיהר [illegible]

דאבן ונבטל [illegible] תינוק אבל דיבור [illegible] ונבטל· אבל לפי [illegible]

[illegible] ונבטל [illegible] [illegible] דיבור [illegible]

בירו [illegible] דיבור [illegible] ונבטל· [illegible] מצוה בתחלה

[illegible] דפריך ותחלה ולחייב נמי [illegible] תינוק [illegible]

[illegible] כושא את עצמו· הגם [illegible] ז"ל [illegible]

חי/ [illegible] פריך הכא אלא בתינוק דהוא [illegible] חי/ [illegible]

[illegible] ז"ל [illegible] ולחייב נמי [illegible] תינוק [illegible]

[illegible] על התינוק ועל הכיס [illegible] תינוק חי [illegible] פריך [illegible] כושא את עצמו [illegible]

[illegible] והתרגם לא הבין [illegible] אלא כפשוטו ולפי הבנתו של התרגם הסדר [illegible] תינוק חי וכיס [illegible]

[illegible] חייב [illegible] כיס· [illegible] ולחייב נמי [illegible] תינוק [illegible]

[illegible] כיס לגבי תינוק [illegible] דחי כושא את עצמו [illegible]

[illegible] מצוה [illegible] בין [illegible] ונבטל [illegible] אבן [illegible] ונבטל [illegible]

[illegible] תינוק [illegible] והתרגם לא הבין אלא כפשוטו [illegible]

[illegible] תינוק [illegible] וכיס [illegible] ולחייב [illegible] תינוק [illegible]

[illegible] על תינוק [illegible] כיס [illegible] לא הבין [illegible] על כיס נמי [illegible]

[illegible] ולחייב נמי [illegible] תינוק [illegible] על כיס [illegible] תינוק· [illegible]

[illegible] ונבטל לגבי תינוק [illegible] מצוה [illegible]

[illegible] אבן [illegible] לגבי תינוק ונבטל [illegible] ונבטל לגבי [illegible]

[illegible] מצוה [illegible]

[illegible] ונבטל [illegible] ונבטל [illegible]

[illegible] ונבטל [illegible]

[illegible] על הכיס [illegible] הכיס [illegible] תינוק אלא גבי תינוק [illegible]

אבל גבי תינוק [illegible] לא [illegible] על הכיס נמי· ודו"ק [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

אלא [illegible] לגופו· ודו"ק

[illegible]

[illegible]

[illegible] ודו"ק

[illegible] ונבטל [illegible]

[illegible]

18

[illegible] בכרים התורפה ומשום הפסד [illegible]
[illegible] בכרים התורפה ומשום הפסד [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

פרק חבית

[illegible] ונטפה [illegible] ומשום [illegible] ואמ"ה [illegible] לפרש [illegible]
[illegible] כדרך שהוא [illegible] ... אלא [illegible] לא [illegible] נטפה [illegible]
[illegible] אבל לא [illegible] הטעם ומשום [illegible]
[illegible] הטעם ומשום [illegible] ולא נטפה [illegible] אסור ומשום [illegible]
[illegible] והטעם [illegible] לא אסרינן [illegible] ... אבל [illegible]
[illegible] נטפה [illegible]
[illegible] והלכתא [illegible] והטעם [illegible]
[illegible] והלכתא [illegible]
[illegible]
[illegible]

שהנודרים בשבועין נודרים ושאין בשולים, ונראה בא״י שהקלו והשבתה כל שבועה וגו׳ וכל נודרה חרשיכם ומשריכם
טמאה כפטור ואם הנודרים בשבועין אינם שוחים

וכתי׳ חרשיכם ומשריכם טמאה כפטור קק״ דהרי התם כתיב ושבתה גב׳ · שכן שנינו הכשר כאן ואי הוי שלו
לנודרת ולא הקשה זה על הפסוק דזה אינו קשה דקרא לתרץ שהזכיר · ומפשר לריטב״א דאית במשנתנו והביאו הלוט
שאול גוי א׳ מתר״ע בספורי לזה אתם שנודין מנודות לא כן כתב חרשיכם ומשריכם טמאה כפטור אלו רש״י אלו ב׳
שאומר חרשי ומשרי טמאה כפטור היית אומר כן אלא אמר חרשיכם כל שעשה רבעם ורשתו לכן לא הזכיר
שבת · ובזה מתורץ מי היו שלו לטרח משום דאמרי׳ כל מזונותיו של אדם קצובין וכו׳ חוץ זה שמוציא בר״ח ושבת
וי״ט ושל כן אמר חרשיכם ומשריכם טמאה כפטור שאתם אוכלין ושותין הרי כל שאתם מוציאין ושלו לשלם זהו
שלו לטרח כלאחר שנא

אלא שמשרחין אותו לירש אינו גזירה קשה מביא שליהן · אפשר דהבה״ משום זרה כבגד זרה ולכן משרחין את
הכ״ להביא הגזירה לפי התשא׳ · רו״ן ··

רטב״א בר״ה גרים ואי שלא היו על הר סיני והיכן פסק דוהתן · כך לשו׳ ש״י משום שאוכלין שקצים ורמשים לא
פריך לפי׳ גרים ואי דמתק למור משום שפוסקין לאכול שקצים ורמשים דאם בגוי נמי אם אוכל שקצים הוא
וזוהם ואם אינו אוכל אינו זוהם · ומפש׳ דאו דהא שקצים ורמשים הה׳ כל דבר איסור גורם לזוהמא ואפ״ל כן
שהוא גוי ואוכל טריפות גורם לזוהמא · אבל כשעשה גר ואוכל הדברים ומותרים פוסק ממנו זוהמא · שלכן גוי
אינו פוסק זוהמתו משום שאוכל שקצים ורמשים ואינו חוזר בתשובה ושובל את עצמו · לכן תמיד בזוהמתו · אבל
הגר שחוזר בתשובה וכל את עצמו ושובל אז מיד פוסק ממנו הזוהמא · רו״ן ··

תו׳ בר״ה שובר אדם את החביות פי׳ בגמ׳ זמרי לה ברבוות פי׳ ותימא כי״ה תו׳ היו יכולין להקשות בפשיטות דבריתא
דרשב״ג אומר יביא את החביות של יין ויחזיר ראשה בסיין · אלא דקשה לי׳ לפרוך ממתני׳ דשמא מתני׳ דהתם
סברי כותיה דהכא · אבל קק״ ואי פריך דהא מתני׳ דהכא איירי בברוסות ותימא כר׳ נחמי׳ ואי אתיא כר׳
נחמי׳ מא״ש דפריך התם דאין לתרץ דהא הכא מותר לשבור משום דאיירי בברוסות משום דתנן גרוגרות אבל
התם דאסור לשבור אלא בסיין ואין שוטלין אלא לצורך תשמישו · ועיי״ש וריטב״א ר״פ ··

כך קש׳ תו׳ בר״ה לר׳ שמא יאחוז כו׳ ולא מסיק אדעתי׳ דגורא בשטרי לא מחלין · הטעם משום דלר׳ שמא יקרא א
חיישי׳ דגורא בשטרא מחלין לכן לא אסיק אדעתי׳ דפליג רב ביבי׳ ויהא סבור דגורא בשטר לא מחלין אבל ל
לבסוף׳ אמרי׳ לכ״ע גורא בשטרא לא מחלין ··

רטב״א בר״ה כל הני שמא יקרא בשטרי הדיוטות של ערה ומוכר הא לאו הכי · לשי׳ נשור דהרי לשי׳ פ׳ כל כתבי פי׳
בשמא״ל דאמרי אפי׳ באיגרת השלוחים אסור ואינו מותר אלא בכתבי קדש · אבל כאן דגזר משום שטר הדיוטות דאין
זן הראוי לגזור דאפי׳ בשטר של איגרת שלוחין אינו אסור כל כך ומש״ה לגזור בשביל זה ובפרט לגזור בגורא
משום שטר לכן פי׳ דגזרי׳ משום שטרי ערה ומוכר · רו״ן ··

אלא אורבא מצריך כתב אסותא ומתני׳ · פי׳ ומתני׳ שי׳ פליג ולא בדרלי דרוש · ובזה יתורץ קושיא של תו׳ גם פי׳
ומתרי׳ [illegible] ··

[illegible] רבה בר [illegible] לא [illegible] ואם פי׳ ומתירין דאיסא [illegible]
[illegible] דרבה אכותל [illegible] חיישינן לשמא
[illegible] לא יחלוק [illegible] ··   [illegible] דאורא דתנן דתנן שטרסלאר
דלר׳ [illegible] · [illegible] שמא יקרא [illegible] דגורא בשטרא לא מחלין ולהוי שמא יאחוז אמרי
[illegible] ולא [illegible] דרב ביבי לא סבר [illegible] משום דרבה
[illegible] רבה [illegible] לא [illegible] או לא · [illegible]

שכתבו

19

שכתבנו הו' וכו' דהשתא כל משום קושיא בו · ואין להקשות לתרץ עכשיו מה שהקשו בתחלה דרב ביבי סבר כרבה ואמרי' לא סבר
כרבה וע"כ כתב בעל המאור דהכי ה"ל דמ"ל דחיישינן שאין יקרא אפי' אמרי' גורא בפשרא לא מחלקי' והא דאין למגזור
בגדלי' לרחיקה והנה מתורצת קושיין תנו שבעל פה משום דקאי על תירוץ שני · גם רש"י פי' כפירושו שלרבא דאמרי' חלא
חיישי' לירא בגורא בפשרא לא מחלקי' ודרבה תנאי עוד פי' ג' של הרב פורת · עוד פי' ד' לפי דברי הר"ן ז"ל שנראה
דפי' דרב ביבי סבר דלא חיישינן והקשה עליו בעל המאור ואע"פ אמרי' דלא כמאן וכתב עליו הר"ן דאמרי' סבר מיהו
ואין להקשות לזה אמר שאין יקרא ולא אמר דחיישינן לרחיקה וסבר כרבה כל דאתא לאשמעי' דחיישי' בחייך אבל שבלא ו
ופרס · ואין להקשות על פי' ראשון דקאי על הברייתא דה"ל לחלק בכותל שבזו בין [illegible] · בשלמא לפי' הב"ל
דברייתא איירי בכותב וחייך דחייך הוי רבותא גבי שבלא ופרס דאפ"ה אסור · אבל לפי זה שכתבנו דאיפא ב
בתייהו ואע"פ שבלא ופרס גבי חייך יותר ובא מבא סברי דאסור · וא"ל דדין שבלא ופרס איירי אפי' בגדלי ואע"פ
מחוך הכל בגדלי · ר"ן

תנו בד"ה לעולם דכתב' בכותל וכו' ודחייך לאורחין השתא ברייתא דלעיל · עי' בחדושי [illegible] ומפשר לפרש דלעיל
לא קשה על הברייתא אלא דין דאמר רבה וכיון דמתרץ שם תנאי ברייתא כו' ומתרץ תנאי וסברא לי' הברייתא כר
אחא דאמר אבל השתא קשה שאמר ורבא [illegible] לך דרבה הוי לרב ביבי הלא קשיא ואבי' הברייתא דתנור ו
וגם מחלקי' גורא בפשרא ואמרי' סבר גורא בפשרא מחלקי' לכן כתבו התו' דלא כרי דסבר גורא מחלקי' בפשרא
הברייתא איירי בחייך · ר"ן

רש"י בד"ה אסור לגרות בשבתות דלא יקרא בשערי תריגות · [illegible] דאיכא אסור אלא בשערי [illegible]
[illegible] · עי' בר"ן זה שהקשה על הר"ן · עי' בב"י ובשלטי
הגבורים והרא' שהביא שלטי הגבורים ולישנא דטור שכתב אפי' נראה דזה איכא ראי' דאפי' ראי' על
ופניהם דלא בו דאסור ליתן האוכל בפיהם אלא אפי' ליתן בפניהם · אבל בא"ו ת' הר"ן לא הביא פלוגתא דרבי
אמרי' בגמ' תניא כוותי' דרב יורא והטעם דותני [illegible] דאפשר אפי' חיטי ושערי אסור והא
[illegible] לדרך ותני' דשאני חיטי ושערי
[illegible] אפי' ביומי טובא [illegible] עליו · ר"ן

אמר אביי ותנו' נמי הכי אין נותנין מים לפני דבורים כו' וט' לאו משום דמזונותן עליך כו' רבא אמר היינו ל
לדרך ורישא דאין נותנין מים לפני דבורים כו' בלא סיפא דאבל שותנין כו' והכי ה"ל לדרך ואי שנא
אין נותנין מאי לאו משום דאין מזונותן עליך ··

ואין נותנין מזונות לפני חזיר רש"י חזיר אין מזונותו עליך דאסור אדם לגדל חזירים · ולפי טעם זה
אפי' ביו"ט אסור ליתן לחזיר · אבל בשבת בלא טעם זה אסור ליתן לחזיר כמו שאסור ליתן לפני
ולדבורים מים משום דשכיחי באגמא והה לחזיר שכיחי מזונות [illegible]
איכא דאמרי ארבעה ופרס פי' ומאכילה כרשינין ומים בבת אחת · [illegible] ב' דברים [illegible]
להרביצה ולהאכיל כרשינין ומים בבת אחת ומאי לאו הכי ה"ל הלעטה [illegible]
בשורה ונותנין כרשינין בפני עצמן ומים בפני עצמן · [illegible] ··

דף קנ · לא קשיא הא בעמה הא ברבה · פי' [illegible] · עיין בר"ן ··
רש"י בד"ה שתי ושרב פעם אחת [illegible]
פטורים [illegible]

[illegible]
[illegible]

אח"כ בעירת הירץ לגבי ענ' פירוש אבל לפרש"י קשה · לפי' רמב"ן מחלק בין תרגומים לתורה ז"ל דכאן בשני אי ו
ויתר לגבי לתורה · או אפשר דבשני אי כתבו הוריש והוריש ובש"ע אי ויתר לגבי בשבת דהא דתנן בתחב/אבל
ובלן היינו לא כתבו הורים בשבת · ב"ק ושי' בב"ר סו' עכ"ל ...
האי מאן דבכוכב כוגה · יהא גבר עתיר וזנאי · טעמא דמתיר אישו ופרש בגמ' · האי מאן דבכוכב יהי גבר נהיר
וחכים · לפי' מי שנולד בחמה שיהא נהיר וכן שמעתי דלאו בחמה וכו' ומחפיר כמאור דמחזה נהיר וחכים ···
תו' בפרק אין מזל לישראל כו' וא' שני זכות גדול ותשובה אבל פעמים שאין המזל משתנה באלו ג' לכן אמר כאן אין מזל
לישראל ושמעו אפי' באלו ג' אין מזל לישראל שתשובה וע"י זכות גדול ·· ולפעמים לאו בזכותא תליא מילתא אלא
במזלא ואינו משתנה באלו ג' ומביא ראי' כמאמר ביפ' ותוס' מתוקבכה ומוסיפין לו כו' ומשמע דזה הוא חיי אלא
אפי' חיי ומוסיפין ע"י זכות ד"ל והא אמרי' במזלא תליא מילתא אלא ע"י זכות גדול ותשובה והא דאמר התם לאו
בזכותא כו' היינו לפעמים אינו משתנה אלא ע"י זכות · ב"ק ובש"ע ושי' בב"ר שרשומה במקום אחר ··
ונדר' שקיבל ע' כו' קך דהלל ושטה דרש"י קודם שפרש בתחלה · ומפשט המתחלה ובראשונה ואברהם ד' שני בטרתו
שתנה המזל ולא תוציא אברהם שהי' זכותו גדול אלא אפי' מחשבתו ... · ולא זו בלבד ...
דשמואל משמעה ב' דברים ... ברכה שנתן בשבילו גם לא תססינו · אלא אתי' ברכה כפשוטו · לכן ובמאמר
ורש"י ואח"כ ובניה ראי' ורב כהנא אפי' לא עשה ברכה דאמורה לי' ... לך ... ובנה ...
ואמונת הכוכבים לא תחת כי יחתו הגוים שאין להם אמונת השמים ··
פסקה לקיבור בדין/ · ואח"כ ראה כמה יש לדבר מן הגדול ... בדיני' שכתב לגדל אמה שראו כי תבא ב
בגרם רשע ואכלת כנפיך שבגזל היינו דורש אכילה · ובאמת התם אמרי' בפוגע דאפי' בזר ויתר
ואם אינו פוגע אפי' ב... ...
ואי דנתחיך דקאי ברך במערב · ולדעתו דלא שייר הקפידה עליו שאמרה ואדוני זקן שלא יחם לו ושום שנולד
בדרך שהוא במערב והוא ושין כאיש זקן ולא יחם לו · ולדעתו דזה דרך הכתוב אני בדרך ...
להוליד בנים אחנה פנים שאתה וכו' ... ומשבנה בחקין ... היינו שאולי בן ב
בגלם דוות · ואפשר דרש בנבואת דברים שאמרו יפדר ... לברכה ויהי' לו בנים · דעו' פירש ברכה
שכולם יפדר וגו' דרך מזרח ומערב ··
מהדרעא ומזר' בזרח כו' ... גרסי' ... אגדה פ' דברים ... וכאן שהנשיה ... יהפער למזרח
ברך · ש"י ומי ומהרשא ... הלל בן עזר עזרים לו בזרח · הגם ... הוא ע' הברית גלגלים · ו
ואפשר בתחלה עמד ברך במערב ומזרח בזרח והולך את ... ואח"כ חזר ברך מזרח ועמד במערב
וכשחזר להוליד אברהם הוברך הבה להורו ... בזרח וכו' ... מזרח דרך שחזר למערב.
ג"כ יקראהו הבה לברך מי שנולד בזרח לרגלו של אברהם · ... שני ענין אחר ...
מזרח מי המעיר את אברהם להבאו ואחר שהוא בזרח · צדק יקראהו לרגלו לפי שהוא נולד במזל צדק יקראהו
ג"כ לרגלו ... צדק במזלות כוכבים כאן דבגמ' האי מאן דבצדק יהי גבר צדקן · ולפי זה ... בזרח ...
... רגלי ... והיו רגלי ... · נכן כאן ... צדק יקראהו לרגלו · בשבילו רגלו · או
... צדק יקראהו לרגלו ... בתשובה ... בפתח ... ג' שבת · ע"ש ··
... לא הוה ... אלא ... ולא ו
... להראות ... ואי ... את
... לכן ... לו
... אלא ...
אבל

20 אבל בחולין שפיר דמי קשייא/ גרסי שהקשה · יש לתרץ דאמי מילתא האי סתמא והאי בפלוגתא לתרוייהו דגמ' מש"ה פריך ר'
דתני פליגי בה · וכן מרפס בבריתא · בגליון בגמ' מדרפוס ולבלן ..
ותנן אין מביאין עורים מן הגורה כו' קל הא ותני/ דפריך לבחוץ ומחולין ומדיות תבן אבל לא במעשר שבגורה
היא שעבדו/ תחלה · ויש לפרש דשתא לי/ למפרך ומתני/ בו דקתני ולא גורה שנשברה דלא תאמר דאמר כתבה
ברש"י נסתמא הי/ מסוכנת תחלה לכן אמר רש"י כראמירת בוס בריבה קוי כו' דסבר אמור מורה רש"י בבעלי חיים שמתן
שאסורין ולא מתיר אלא במסוכנת לכן פריך גורה שנשברה ברש"י דאמרי נסתמא נמי שהיתה רשומה בפניו ·
ואפה אסור · ואתה"כ ומתני/ בו מיירו דלא כשמות דרי' דפסק כר"ש לאו דווקא בנבלה אלא בכל מידי דומיא דשמואל
דגבי כרכי דזוזי · דוק ..
תנו ברה' והאמר רי' הלכה כו' מן שאינן ראויין לכלבים דבמהו שרי רש"י ואמבואהו קאמר רי' דהלכה כר"ש · קל דמשלא
יכול להקדיש דהכא דאיטפ' שאינן ראויין לכלבים הוא ואתא נבלה ואתת איסור דלא נחשב דה לנבלה · דהא לי
לרש"י לא הוי נבלה אלא במיתה ואתת חסרון כיס ומי מיבעיא דאמר דסבר נורה רש"י דבעלי חיים אסורין ומתני/
דהכא מיירי במסוכנת ומש"ה קשה דלא הקשה טוב ..
תנו ברה' לבר מנבלה וכגון איסור דרחיי/ בררים דהדייקנר · ולהכי כבט דווקא כר טהרליגן כו' ..
ופשרו את העזירה ברגשע הקנה בגדי והגיעו בסדר הגיעת אם יכול לצאת מן הסדר אם לאו · פרש"י ברך ..
דיתיב באגנא דיא ונשח · מש"ה דומה לשב בשבת בריא ..

לנזל שהיה נעשרים גבוה .. מ"מ פריך לפי תירוצם שאמרו שנזגר מהיבל
תו' ברה' שלוש שנכמון קורא פתיחת לחות וכו' דמשיך של שחר כני בבי פתיחת דלתות · הקשה מהר"ר יעקב הא תני
בה' דמשיך של שחר בבי דלתות שאין שלוש כבו שכתבו תו' בזבחים פו' ק"ד סא' ברה' קודם שיעמידו המשכן וכו'
נזל ..

אלף בית[illegible]

[illegible] ויהי כותנו [illegible]

החנן לבר [illegible] אסור בטבלה הוא ואסור בנותנו · וכן הרמב"ם [illegible] גוי לכן [illegible] לו-

גוי בביתו [illegible]

אבל

ד״ה אמר אביי צריך · ודלא אמר אביי צריך להטע כמו בסיפא אפשר לומר רבא לומר דלא זו דאיכא צריך להטע אף כבר נעשה לטעלה שנעשית אלא אפי׳ מתחילה יכול להעמיד [illegible] לעשות עשויים ״

אלא סופה דנפיצין מיניה כפין והוי כפולה ״ עיין ברש״י ועיין בזה שרבינו כבר בעה״ז ״ אבל [illegible] [illegible] ראיה באו לומר [illegible] נפיצין מיניה דהויא דצריך להטע כפי הכבר סופה ונולא יעמוד ד׳ אמות אלא פחות [illegible] בין דינן להכבר סופה דאז אמרינן דוקן עגולה נשאר דברים [illegible] דנפיצין מיניה [illegible] ״ דוק״

תו׳ ד״ה מעכבין עשין דאיקרי [illegible] וכו׳ · עיין כת״ש [illegible] [illegible] וכו׳ [illegible] חבאים · [illegible] דנחן דעל [illegible] ונעל [illegible] דה״ל [illegible] ברבריה אחרים דלא תלוי בקדושה גם [illegible] דעשין אינו דוחה שבת בא [illegible] דבר אחר דהייט זה שהביאו ״ ונעל ספר [illegible] שדבריו [illegible] לאחורי ולפי דבריו יתורץ אינו דוחה שבת בא כמו זה שכתב הר״ר נתנאל דהכא לא צריך קרא דעיקר דרשא איכא אלא על מקדש דבמשכן לא היו דלתות · הא בלאו הכי מתורץ שני דרלתות למשכן פתח אינו תלוי בקדושה ילפינן זה מזה ״ וכן הביאו תו׳ במס׳ שבועות במה ד׳ חיים [illegible] ד׳ [illegible] דילפינן מהדדי דבר שאינו תלוי בקדושה הייט בשען שנוין אבל כיון דהמשכן גבוה י׳ [illegible] · וכן [illegible] לא היות דלתות פתוחים לא היינן יכולים לאמור [illegible] שהרי לא ה׳ במשכן לכן הוצרך לתרץ דילף דעיקר קרא במקדש כתיב ·

ולא בא לתרוצי הכא דלגבי דילפינן [illegible] ומקדש שאינו דוחה שבת דלכן כתבה גבי משכן כדי לאמור [illegible] משכן ממקדש ״ [illegible] זה [illegible] רמב״ם ה״ל [illegible] דבורה שאינו עקרש דאיקרי משכן וכו׳ · הכא [illegible] זה [illegible] על מקדש כיון דבמשכן לא היו דלתות ונכתב [illegible] משכן כדי שנילף משכן ממקדש · ונב׳ דהוצרך לכתוב [illegible] משכן כדי לאמור [illegible] [illegible] פרש״י בזבחים דף כ״ה ״ וכן [illegible] שכתבו דעיקר דרשא איכא אלא על המקדש · [illegible] [illegible] מ׳ [illegible] · לכן [illegible] לפרש הכי · [illegible] ד״ה דאמר מתחלה מעכבן משכן דאיקרי מקדש ולבסוף אמר אלא מעכבן מקדש דאיקרי משכן ומשכן דאיקרי מקדש · [illegible] משכן דאיקרי מקדש ומקדש דאיקרי משכן [illegible] · ועל זה כתבו תו׳ משכן דאיקרי מקדש [illegible] דאינו דוחה שבת [illegible] [illegible] שנבנלין כמו במקדש · ומקדש דאיקרי משכן [illegible] למשכן פתח · [illegible] [illegible] ומקדש [illegible] מהדדי שהרי אין [illegible] הכא [illegible] הדלתות פתוחים [illegible] פתח ד׳ אמות [illegible] · וכן [illegible] וכו׳ ״ [illegible] כל דבר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] תרי קראי וכו׳ · ותירץ הר״ר נתנאל דהכא לא צריך קרא דעיקר דרשא [illegible] אלא על המקדש לכן [illegible] למשכן פתח [illegible] דהוי כאלו כתיב פתח אהל מועד [illegible] משום דמקדש איקרי משכן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] איקרי מקדש [illegible] צריכין להגיד דבר אחד · לכן הוצרך [illegible] תרי קראי לאמור [illegible] אחרים מהדדי ״ ולכן [illegible] [illegible] מקדש דאיקרי משכן משום [illegible] אמקדש דבמשכן לא היו דלתות ״ דוק היטב״

[illegible] תו׳ הייט [illegible] הכי מעכבן משכן דאיקרי מקדש ומקדש דאיקרי משכן [illegible] ב׳ דברים משכן דאיקרי מקדש [illegible] [illegible] אסור [illegible] [illegible] שנבנלין דהרי כתיב [illegible] תיראו הה׳ במשכן · ומקדש דאיקרי משכן להורות כמו משכן [illegible] שאינו דוחה שבת שהרי כתי׳ אך את שבתותי תשמרו · וכן [illegible] להם [illegible] שבת [illegible] שאינו דוחה שבת [illegible] אבל [illegible] את שבתותי תשמרו [illegible] תיראו [illegible] [illegible] ״ וכיון דילפינן [illegible] [illegible] דילפינן הכא [illegible] פתח [illegible] ״ [illegible] [illegible] דצריך תרי קראי [illegible] זה [illegible] · [illegible] דהכא אינו [illegible] [illegible] משכן [illegible] [illegible] אחר אלא משום דעיקר קרא איננו אלא על המקדש · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] למשכן [illegible] משכן איקרי [illegible] ומקדש איקרי משכן ״ דוק״

והא כי כתיב האי במשכן כתיב · [illegible] ומשכן אינו גבוה אלא עשר ״ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הבית [illegible] [illegible] [illegible] שהיה [illegible] גבוה ״ [illegible] פריך [illegible] [illegible] [illegible] ״ דוק

תו׳ ד״ה [illegible] [illegible] קודם פתיחת דלתות [illegible] דתמיד [illegible] שחט [illegible] [illegible] פתיחת דלתות · [illegible] [illegible] יעקב [illegible] [illegible] דתמיד [illegible] [illegible] דלתות [illegible] [illegible] כמו [illegible] [illegible] בזבחים [illegible] ד״ה קודם [illegible] [illegible] [illegible]

וי"ל דמ"מ הלל הדין כשר· דהכא כשהיא עודף לכל הצדדים· ומ"מ אין צריך לחזור לשלשים //

תד"ה בע"ל ואת"ל כי כתוב ט"ו בגובהה וכו'· ונמי דלק' דידי אליבא דרב ג"ת אין ורבנן צריך לומר· ואמטו ר
דהמקשה לא ידע תרין זה דהרי לקמן פריך אלא משתה לא תיהוי צורת הפתח וכו' ומתרץ דידי הוא ע
משום אלא לרב וכו'· וי"ל דאה"נ דעדיף קושיות מאי פריך לא קאי על המקשה אלא על התרצן דה"ל לתרץ שאפ
פתח החדר דהוה לי' צורת הפתח וכן משמע בתו' לבסוף שכתבו והכי נמי פריך ור"י מפתחו של אולם גמרינא
ומשני וכו' מדמשנית קושיתו על התרצן דמפתח ולא משני //

בא"ד ולא משני אולם דה"ל צורת הפתח וכו'· אבל קשה אי משום זה לא ילפינן היאך ילפינן מאולם גבהו שמ"א
שמאי אולם דה"ל צורת הפתח· דהא אמרינן לקמן דצורת הפתח מהני אפי' בגבהו //

בא"ד והא משמעיין דבתרא דהכי לא משני לר' יודא וכו'· ואת"ל לפי זה מאי ואת"ל יש כאן לתרץ יפה מן הכא שהן
הא אינו טוב דאינו מתרץ ר' יודא· ועוד דהמקשה שאמר בין לרבנן בין לר' יודא ע"כ לא הקשה לר' אלא א
דלא פליג ר' במתני' ומ"מ הי' לו לפרש קושיתו לעיל·· ואפשר לומר הכי ובזה מתורצת קושי' של תו' לקמן והתם והרחב
י' אמות ולא פליג ולא משני דשאני אולם דה"ל צורת הפתח· אלא ה"ק משפת מזבח ולמעלה ובזה מתורץ רבנן אבל ר'
אינו מתורץ ולהכי אמר ור' מפתחו של אולם גמר דבאמת הוי ג"כ עשרים רחב ולהכי משני מפתחו של אולם ולא מפתח החדר
דאע"ג דה"ל לאפלוגי ר' במתני' אבל אי כלמד מאולם אז שפיר לומר פליג בגובה ה"ה ברוחבה אלא שהמקשן לא הבין לכן פריך ם
פתחו והא תנן והרוחב י' אמות וכו' ולא פליג ·· דוק ··

תד"ה בר"ה מידי הוא טעמא אלא לרב וכו'· א"ב לא כתבו היכא אלא לפיכא בעלמא והמקשן דפריך לקמן ותהוי אמלתרא א
מתניתא לרב אמר לך רב וכו'· לא סבר כאי' נמי אלא פתרונא קאי על תו' ורב נחמן מתני כאי נמי·· דוק //

[illegible] ראוי להשתמשין גבי סוכה וכו'· ק"ק דה"ל צריכה ראוי להשתמשין גבי מבוי פשו' דפליג סבר ר' אינו צריך דקורה
משום מחיצה כראוי בפ' המשכות ק"ל דאפי' בסוכה מכשיר ר' מ"ה הלל רוקא במבוי דרבנן אינו צריך ק"ל
אפי' בסוכה דאורייתא אין צריך ·· וי"ל דתנן בפ' סוכה ור' מכשיר משמע דפליג גבי מבוי נמי אמר אינו צריך מ"מ א
מכשיר מ"מ לא גבי סוכה· לכן הוצרך לשמשות צריכה דסוכה יותר אינו צריך משום דליכא קיימא // דוק //

[illegible] ראוי להשתמשין גבי סוכה ·· ק"ק דה"ל לומר תחלה מבוי· וי"ל ליישב ובזה יתורץ קושיא דאשכוכה בד"ה צריכה וכו' //

תד"ה בר"ה מי גרעת פליא וכו' היכי מכשיר לה בליאה בתרא הא אין סכך פסול וכו'· ק"ק דה"ל להקשות אפי' בלא אין
אמר ה"נ עד בנשה נילתה מרובה מחמתה הא אין סכך פסול מצטרף מש"מ מבוי·· ויש ליישב קצת דאפי' ג
גירסת משמע דבלא לג' נמשה אלא ה"נ עד נילתה מרובה מחמתה ולמה שלמעלה אין נוי שם סכך פסול בין דאלו היה
שמשה כשר· ואין כאן כירוק"ר· אבל בליאה בתרא תרתי' אלא עד נמשה נילתה מרובה מחמתה היינו מש' כיורק"ר ואמ"ת א
מצטרף סכך פסול· נדוחק הוא // ונ"ש //

[illegible] הלכתא לגובהה ולפירצת מבוי·· ק"ק דה"ל נמי ולרחבה דהרחב משער ומשמע אפי' באמות קטנות ולמה הזכיר
פירצת מבוי דתנן לקמן דף ט"ו במתני' כל פירצה שהוא בעשר אמות מותרת מפני שהיא כפתח יותר מכאן
אסור· ומ"מ מש"ה ברי"ש וק"ל בהאי פירצא פירצת מבוי ב"י אמות פסיל ליה וכו' לאו חוצא דהא אינו פסול אלא ביותר מי'

[illegible] איבעא מצוך מבוי וכו' דהרי הזכיר לעיל לגבהה וזה נמי חוצך משי לשמשות גבהה והוי קולא· דה"ל מאי פריך הרי
אמר לעיל דוקא לגבהה ולפירצת מבוי משמעו אבל מצוך מבוי לא אלא ודאי זהו בכלל לגבהה· דוק··
אבל לקמן גבי דגופין אי משער לתרץ הכי

תד"ה בר"ה מן פרי רביעיתיין וכו'· ואת"ל ואת"ל מאי כה לשער בין וכו'· קושיות אחי אהרגש שני נמי שהקשה אבל נ...
וכו'· יש ליישב דשמי בין דאשלה ניגר משמש נבטתו' חייב ברביעית לבד· ומ"מ באשלה יתחייב נמי

ברביעית

בריביעית לחוד · ובהגה' אשר"י דהרי יוכיח שער שער רביעית כאן כדאיתא בגמרא וכו' בסוגיא דלעיל ...
ת' בד"ה שיעורין כיתעם וכו' · וקשה בפר' הלכתא אמרינן בהדיא דאין · ז"ל הר"ן דהרי בפסוק כתיב אין חוצה
ירחון · ויש לייסב דהפסוק אתי בלשון ופותח דבריו בלא בלשון חוצים פותחין ואתם //
את כשרן במים · דווקא בשרן בעינן לאפוקי שלא יהא דבר חוצץ · אבל הפסוק ורחץ במים את כל בשרו אינו יכול ללמוד אלא
חציצה שהרי לא כתי' בשרו אלא במים //

שיעורו חכמים · אי קשיא ארבעים סאה ולהר"ש ורחץ במים בכ' א' דהייני א' סאה את כל בשרו שכל גופו יכול לעלות בה סאה
כי איצטריך הילכתא לרובו ולמיעוטו המקפיד ושאינו מקפיד וכדו' וכו' · הנה פרש"י ותו' ירוש' · ולמ"ד י"ל דעיין בתורה
שי מעשה דבר כבר בגזירה כמו שמצינו גבי נזיר שהרשמם וכו' בגלא יאמר · וכן כאן מן התורה אינו חוצץ אלא ברובו ומקפיד
לא תיא הלכתא לגזור אפי' מיעוטו המקפיד וכן ברובו שאינו מקפיד · וזהו שאמר כי איצטריך הלכתא לרובו ולמיעוטו · דהיינו לרובו
באינו מקפיד ולמיעוטו במקפיד · והשתא את"ש דנקט דרו' דבר תורה היינו מן התורה שלא דווקא ברובו המקפיד או חוצץ ונגזרו
דהיינו בהלכתא למשה מסיני · והשתא את"ש ולגזור ממי על מיעוטו דהיינו חכמים יגזרו כיון דהגזירה דאשוגה מסיני · ושנוי
היא גופה גזירה אטפ שהוא מסיני אלו גזירה היא לכן אין לגזור בעבילה // דוי

דתנן מר ארון תשעה וכפרת טפח · וזה שהכפרת טפח נ"ל דמג"א כתיב הכא פני הכפרת וכתי' התם על פני יצחק אבין מה להלן
טפח דאין פנים פחות מטפח אף כאן טפח · וארון תשעה פני ' דרכתי' אמה וחצי וכל אמה בת ששה ואם אחיזות ראויות
למצוות רבות י"ל שאמר הכתוב ונדברתי אתך מעל הכפרת שהוא למעלה מעשרה ואת כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל וכו' כמו כן
למטה מעשר כי לא ירדה שכינה למטה מעשרה · ולפי זה אטפ דלא כתיב נאות בוא"ו הוי כאלו כתי' ואת · ועיין ברש"י בחומש
בפר' תרומה שהקשה הרא"ם בכל זה //

לא בריתא אלא לב' יודא וכו' · אמת פליג באלמת ברמעה · רש"י דלב' לא הוי ארון וכפורת אלא טעונה וחצר · ואם אם בריבי לומר
לר"י דירדה שכינה למטה מעשרה והכרובי' סוככים בכנפיהם והעלוהו חרסי' שלו פלגא בראוי' התם בעס פוכח ··
ואם יש להקשות דאפי' למ"ד ארון תשעה וכפרת טפח מ"מ משום שהיא רשות אחרת דלא גזירה סכוכו הי' כן כמו לר' יודא הי'
למטה מעשרה · לכן בא הלא לפוכח ולומר ולאמר דברים דלריך שעשרה · ושלשים שדים ל"ג וארון ארך לבני אדם כל דבר אחד
כמו לר"י דסבר ארון וכפרת לא יהיו אלא ה' וחצה · וטע' לא רצה בזה הפשוט הכי //

דרמי בר כהן ואיתימא רב ביבי וכו' הכל מודין להם כל ערכם · וא"ת לזה באמת רב כהן פירש שפיכא דהתם' ולא משל בריתא · ודוחק
לומר דסבירן שהקשה לרב כהן לא ידע אבריתא הלשון להקשות לו' יודא · לפי פירושו י"ל דהכה סוגיא שוכן אמת לא היה
מפרש דאיירי בכל ערכן אלא מכח דתנין בזה בן קוטיס · אבל זה ט' דוחק הוא ·· לכן שאה לפרש וזה יהון זה שאמר ונסיא
וחכמים אומרים אחד יחיד ואחד שיירא נותנין להן כל ערכן · ולא מיתתן ר' יוסי אלא מכח הדרך שנותנין לא כבכה אלא ליתן להם
כל ערכם · והראיה שבבריתא חכמים אומרו אחד יחיד ואחד שיירא נותנין להם כל ערכם ולאפוקי ר' דסבר דאין נותנין להם כל ערכם
ומדנוסח דבפיקא פליגי בכל ערכם י"א בריתא ר' וחכמים פליגי בכל ערכם ·· דוי //

דייקו הכן · קשה דשאם פי' כך של משנה דר' בר' יודא וחכמים באו לפרש דברי חכמי' הראשונים שאמרו לא דנו בשיירא
אלא בהוה ואפי' שיירא אין מותר להניח אלא בית סאתיים וחכמים אומרים אחד יחיד ואחד שיירא שני בחייבה
אחת לכל ערכם ולא דברו בשיירא להניח כל ערכם אלא בהוה · וי"ל דמדקאמר ר' יודא בכל ערכם מכלל חכמים שני איירי בכל ערכם

ארבעה דברים פטורי' בחרבה וכו' · בירושלמי ר' יוסי בר בון בשם רב כשם שבהליכתן פטורין וארבעה דברי' כך בחזרתן פטורין
מארבעה דברים · ונראה מתוך בתחבר' דלא הזכירו אחרה הוצאת למלחמת מצוה כמו בבריתא אלא רחמנא איירי אפי'
בחזרתן דלא פרש"י שכתב הוצאת למלחמה ואפשר דלאו דווקא הוא אלא אפי' הוצאות למלחמה נמי אפי' בחזרתן פטור ··
י"ל הפוגיא כמ"ד מוחרין בגדולים ... וכן שנשאו לא ימנו דמוחרין בגדל · אלא דאמי בסעמה שכינוין למלחמה או מוחרין אפי' בגדל
בבריתא · אבל מתוך דלא קתני בגדל מכלל דאיירי נמי בחזרתן ואז אינו מותר בגדול אירי אלא בקיימין את ואין חושש לגדל
ובגדלה פירש מאי תנינא דיוקים שיכולין להביא אבל קוים ·· וגמרי וכו' גמי' הנוסחות תמהגנו · אבל מה חסריית לא קרה

שפרי דתני בברייתא בגזל עניים ובעניים שמותר לגזול בהדיא ואם אפי' בעניים מותר · אלא גבל מתני' פריך דלא יתני
גזל ולא יתני בעניים // דוק

מאכי' דתנן מאכילין את העניים דמאי ואת האכסניא דמאי עיין בזה שכתבתי בפ"ב בשו"ת / ומ"ש הר' בירושלמי
דאיכא דאוקי לה בגוים וכו' אע"ג דלא הביא ראיה מברייתא זו כלום ·· עו' יש להקשו' מאי אשמועינן דמאי בא ל
לומר אעפ"י דטבל אסור בהנאה מאכילין דמאי לאכסניא הרי זה כבר מרישא מאכילין את העניים דמאי ·· עו' יש
להקשו' לפי דבריו שאפי' שם דווקא מאכילין את העניים וכו' אבל אם נותן לידם מחוייבי' לתקן ודייקו מדלא נתני אוכלין ה
העניים דמאי ונקטה שהרי כאן משמע במחנה התירו לאכול ואינם צריכים להפריש דמאי דהרי תנן ופטורין מחלת ידים
ומדמאי ומלערב ·· עו' דאמרינן התם דאין מאכילין לאכסניא אע"ג שעוברת אבל אם לא שם אין מאכילין · ונקטה
הר"ש דהרי תנן הכא בהדיא/ מדמאי ומלערב וגבי עירוב צריך שביתה ולינה ·· עו' קשה למה נקט כאן מחנה והתם
אכסניא ·· לכן נ"ל שר"ל לחלק בין מחנה לאכסניא דאכסניא לשון אכסנאי שאינו מחוייבי' להתרחק חיל של מלך
ומחנה היינו שחונים חיל של מלך יחד דאי למחנה מותרין לאכול ולגעת דמאי שמשמעות של מתני' דהכא ואפי' אם לא
נ"ג מותר ולכן מתירין גמטי' הר"ש דתנן פטורין מדמאי ומלערב ·· והתם דתנן מאכילין אבל לא אוכלין ואפי' מאכילין נמי לא
אם לא · היינו דווקא באכסניא ·· והשתא א"ש דאשמועינן אכסנאיא דדווקא בהנאה · ומ"ש הרי לא כבר מ
אשמועינן זה בזה דתנן מאכילין את העניים · ר"ל דאי לאו דתנן שעניים הא הה' אוכלין והא דתנן מאכילין להורות אפילו
מותר בהנאה · אבל עכשיו דתנן ואת האכסניא דמאי א"כ יש להקשות למה נקט מאכילין אלא נראה להורות דווקא מאכילין ולא
אוכלין ·· והשתא א"ש הא דהביא דתנן מאכילין את העניים דמאי ואת האכסניא ר"ל מאי אולמא האי מתני' ממתניתין
דהכא דתנן דהתנא הייתה למחנה אפי' לאוכלין לפטור מדמאי דהרי גבי אכסניא לא קאמר אלא מאכילין את האכסניא ד
דמאי אבל לא אוכלין · אבל גבי מחנה אוכלין ופטורין · נפטר דלבס"ד אפי' אין מאכילין לאכסניא אבל גבי מחנה אוכלין ופט"
מאכילין · והשתא א"ש דר' דבריו פטורין במחנה אפי' אליבא דבס"ד ריש לחלק בין מחנה לאכסניא · דוק היטב ··
והראי' דבירושלמי מפרש מחנה שה הוא ובאכסניא לא מפרש כלום ש"מ דיש חילוק ביניהם //

אמר רבי ר' ינאי לא שנו אלא עירובי חצרות אבל עירובי תחומין חייבים · ובזה מתורץ משנה ד' דברים פטרו ולא חשיבה
דחייבין לערב תחומין · ואין להקשו' דשאני בא לעשות דים אחרונים דחובה הוא דזה פשוט הוא מכח סברה שיכחנו
אחריהם משום ·· דוק //

דתני ר' חייא לוקין על עירובי תחומין דבר תורה ·· עיין באשר"י שהביא ירושלמי דבשבת עובר אי' לבד מן התורה ו
והאריך בדבריו · ולפי פי' יש לתרץ גם קושיות של תו' ··

יד ליד לא יגע בגוי · לא יגע בדריסה של נהמה · וכתבו התו' דזה הכתוב שנאמר יד ליד לא ינקה רע וזרע צדיקים נמלט ·· ומפרש
עובר דפי' זה מוציא זרע לבטלה וזהו הרע כדרך רע דכתיב באונן שהי' מוציא זרע לבטלה · אבל זרע צדיקים נמלט שאין
מוציאין זרע לבטלה //

אחרי ארי ולא אחרי אשה · אין להקשו' הא חזיר סכנתא מאיסורא · ואפשר לומר דאפה הגוזה שאין הולך אחר האשה שלא
ימן הארי ·· ונ"ל //

אחורי אשה ולא אחרי ע"ג ·· וק' הא י"ל דיגה"ר של הע"ג שרגין אותו ומ"כ שוב לו לילך אחרי ע"ג משילך אחרי אשה ·· שלף
דאמרינן בה"ס ע"ג פ"ק ר' חנינא ור' יונתן הוו אזלי באורחא מ זטוי הנהו תרי שבילי וכו' א"ל חד לחבריה נזיל א
אפיתחא דע"ג דנכים יצריה א"ל אידך נזיל אפיתחא דזונות ונכפייה ליצרין ונקבל אגרא · ר"ל דהרי כאן אזיר אחרי אשה
ולא אחרי ע"ג ·· ונראה לומר דגם כאן פי' כדי לקבל שכר כבישת יצרו שהרו אסור לילך אחרי אשה ·· ונמצא י"ל הא ד
רפו היינו ביחיד דמיישינן לדבר עבירה · אבל התם שהלכו שנים יחדיו דלא חיישינן לדבר עבירה אלא שצריך לכבוש את
יצרו ... על יצרו דוק ודע"ל

בשבבה

ר״ש דהוא לאוכסי׳ ואפשר דלזה רמז הכתוב אלהי מסכה... ר״ל קל שבה על ארץ הראשון ...

של אבל׳ והטעם תגלחת שבא׳ כמבואר ... שהיו משחיתים זרעם לבטלה לכן ...

ג״כ על דבר שאחז מעשה אבותיהם בידם ולא עוד שהוא עשה לאונס ונהג כמזיד״ עוד עכל לומר ...

שהשדים נבראו באלו ק״ל שנה׳ ונמ׳ כי יכיר בלהות בלות׳ ר״ל ... בלהות שדים ... יכיר כאו ...

שדים ... נעשו בק״ל שנה על ארץ הראשון שפירש מאשתו ׃

יראה אמותי ... כזית וכו׳ ואמ״ה דבכתוב כתיב והנה עלה זית טרף בפיה׳ אפשר לומר ...

פי׳ לשון על וכאו והנה עלה זית ... בפיה באמרו פי׳ וכו׳ ׃

... שדרש הכי ... טרף לשון ... בפיה שהוא לשון נקיבה

כל בית שנשמעין בו ... שוב אינו נחרב׳ ... לב׳ שוב ... אינו נחרב׳ ... מזכיר ... מזמרות

בלילה ... אלא ודאי פירוש ... לאחרים ... שנשמעין ... לאחרים לכן אמר שוב אינו נחרב׳

דאפ׳ שהוא ... לאחרים ... זכותו ... הגם ... שתורה מגינה ... ׃

והאמר רשב״ל רשעים אפי׳ על פתחה של גיהנם אינן חוזרין בתשובה ... בפגרי האנשים הפושעים בי וגו׳

שפשעו לא נאמר אלא הפושעים שפושעים והולכים׳ ... הפושע שהוא עובר ...

פושע והולך אבל עוברי ... אינם פושעים והולכים׳ ... מאי פריך ... כתוב ... בפגרי האנשים

הפושעי׳ שפושעים והולכים ... פושעים והולכים״ ואפשר ... ר״ל שאמר רשעים

אפי׳ בפתחה של גיהנם אינם חוזרין ... אינן חוזרין׳ ... פתחה של גיהנם אפשר ... אברהם

אבינו יושב על פתחה של גיהנם ... לגיהנם ... להיות בגיהנם וחוזרים בתשובה׳ אבל רשעים ...

אה״ אפי׳ על פתחה של גיהנם אינן חוזרין ... אברהם ... פושעי ... הגוי׳ ...

... ואפשר דאברהם ... אותם ... באר״ ... בארץ״ ... בפסוק

וכי ... אלקים ... בנ״ן ... הנזכרת ... אותם מגיהנם׳ גם בפסוק ...

... אלקים בנין דהיינו ... ונזכר ברית אברהם״ ... הכתוב ...

... בנין בגיהנם׳ ר״ל ... גיהנם גדולה יותר מן העולם ... בנין׳ ... כתבו ...

... אלא ... בנין ... ״ ... רמזתי

על ... ׃

אלא שמתה ... ואפשר ... פיר״ש ...

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים׳ ולכן ... בני ישראל הבאים

מצרימה כאלו היום באו ׃

הכם שהכל ... על עסקי חנם׳ ... וכבר כתבתי על זה ... ועל שאר עבירות

אין יורדין לגיהנם ... על עסקי חנם ... בחנם ... חנם ... הוא ״

ועל זה אמר דוד ... כי רבו ושנאי ... חנם ... ״ או״ל עסקי חנם ... שסוברים

שאין ... בעולם הבא ׃

והיכא תפתה׳ ... תפתה ... לגיהנם ׃

מן עדן ... ארץ ישראל וכו׳ ... מצרים ...

... פתחים ... ׃

רבנר הא ... ומשה ... אחת ... ״

... יותר ... אמר ... ״ ... אבל ...

... שהוא ... בשביל אחת ...

יוצאת

דא דצריך שותפות .. ניחא ליישב //

ובפי' דקתני שנקב במוציא זית ופתחו וחזר ונקב במוציא זית ופתחו .. פי' ומה נקט ופתחו בשני' דאפי' לא פתחו בשני,
האיבעיא אם כשנשברת פתילה ראשונה ואע"כ לא הוי הנקב במוציא מכן או דילמא אמרינן פנים חדשות וטהור .. ע"כ
[ו]מן במתני' ומה בכה ותיקנה בראשונה ומה בשני' הגם שתני' מתרן הקיתה' · ע"ק דהל"ל נפסקה אחת מאזניו טמא מדרס ·
תיקנה ונפסקה שניה' ותיקנה טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס דהרי אפי' בלא תיקנה ראשונה טמא מדרס .. ע"ק ומה
הביא מתני' זו דסנדל ולא הביא מתני' דמטה שהיתה טמאה מדרס כגון שהקיטנו תל פי' מולי ונדרים .. ולתרץ הכל ל"ל
בפי' שנקב חזר ונקב במוציא זית ופתחו אם הפתילה נגרות שלא לבטל הטומאה האיבעיא כפשוטו של הלכה · ועוד
איבעיא שני דאפי' מתני' פנים חדשות באו לכאן וטהורה או אם חרפה וכטמאה ואח"כ נקב במוציא זית יהא טהורה ש
שהרי אנו רואין שנעשה בו פנאים במוציא זית ופתחו א"כ אינו מייחד לרמונים דהא דאמרי' כלי בעלי בתים ברמונים פ
פירש' משום בטלה הבית הם על כליו ואם נקב במוציא זית מניחו לאגודים כאגוז ואינו לרמונים וכו' וכמו כאינו בו
פנאים שנקב במוציא זית נסתמו א"כ מייחד לזתים וא"כ אם אח"כ נטמא ונקב במוציא זית יהא טהור או לא ..
וא"ל ר' יוחנן שמיתה לו סנדל שנפסקה אחת מאזניו ותקנה טמא מדרס נקט ותקנה לרבותא דהא" כיון דתיקנה אנו רואין
דלא נתבטלה לסנדל אפי' טמא .. נפסקה שני' ותקנה טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס .. אבל מכאן ולהבא
אינו טמא והא אח"כ אפי' מיד כשנפסקה אזן אחת טהורה כיון שאנו רואין שדרכו לתקן מיד כשנפסקה לכן הוצרך
לאשמועינן גבי מטה וגבי סנדל דלעולם אינה טהור אלא כשנפסקה שנית .. דהיינו דקאי גבי מטה איירי שנטמא
תחילה ואינה טהורה אלא בנפסקה שני' והה"ה מכאן ולהבא אם נטמא אינו טהור אלא בנפסקה שני' · והא דהל"ל
דין זה לחדור במטה כדי להורות דאיירי במכאן ולהבא .. ואפשר לומר דזהו רמז בלשונו שמתה לו סנדל כלומר
בתחלה מטה ואח"כ סנדל להורות דרוקא שנפסקה שני' טהורה ואפי' בטומאת מכאן ולהבא אינה נטהרת בפסק מן
הראשונה אלא בנפסקת שני' גם כן .. כתבתי לאחרוני //

רש"י ד"ה בכל מערבין עירובי חצירות ותחומין .. ק"ק דלבסוף כתב ומערבין לחיה עירובי תחומין ביין ולא הזכיר ש
עירוב חצרות · באמת בריי"ף פי' ר' יונתן עירוב חצירות ועירוב תחומין גם בשיר .. ואפשר לתרץ כפי' ן
בבה' יומין גב' נודיע תל דודאי עירוב חצירות לחודה ס"א בפת אלא שאמר משתפין דשיתופי מבואות לרש' ביין ו[כן]
הדין יש לסמוך אשיתופי מבואות ואין צריך עירוב אלא שלא לשכוח תורת עירוב מתינוקות ולכן אפשר דסבר דגם
העירוב סגי ביין · אבל עירוב חצירות לחודיה צריכה בפת וגבי שיר דלא הזכיר אלא עירובו ולא שיתוף לכן פירש
תחומין דאלו עירוב חצירות אין מערבין ביין אלא בפת .. דין //

רש"י ד"ה מניחין עירוב לכהן בבית הפרס אע"ג דבעינן ראוי לאיזל ולאיטמויי .. ואיכא התם · דאי לא מצי אזיל התם
היכי קרי שביתה · התחיל בשני דברים לאיזל ולאיטמויי ולאיכל · וסיים בדבר אחד דאי לא מצי אזיל וכו' ·
משום דזה מניחין לכהן בבית הפרס אתיא בבנ"ע כת"ק וכסומכוס ולת"ק אין צריך אלא לאיזל ולאיטמויי ולסומכוס צריך שיהא
נ"מ חזי לאיכל .. דין .. ועיין בריו"ף בפי' ר' יונתן שפי' ולכהן בבית הפרס אפי' בתרומה שאינו חזי לישראל אפ"ה
מערבין דחזי לכהן ואיירי בענין שאין התרומה מוכשרת לקבל טומאה .. עכ"ל

תד"ה אין מערבין אומר בשלה ובצים · לאו דוקא אלא בצים ושלה ושיכה בלשון להורות דאפי' מערבין ביחד
שני מנחר .. ונפקא דגבי עירוב ומקשינן אמרינן לא שנא אלא שים בפני עצמן וכו' הייני מעירב בהם ש
עמן אבל בלא שמן אפי' שים ושלה מעורבין יחד לא הוי מזון //

תד"ה נקרו במשנה שמערב חוץ מן המים והמלח .. דאע"ג דבפי' הוא דאם לבשן עירוב לא חשיב מים ומלח ומ"מ לבין

משער

ומעשר דצריך פרי וה"ל מ"ה כיון לא שייך וכו' ומדהרא לא זו דבעירוב מאריך דיינא בית לחוד ואלה לחוד אבל מעשרין
אפי' במעשר מאריך ראם מערבין יחד ניקח בכסף מעשר · רנ"י · ואפשר לומר מעירוב אבל מעשר לא ...
ואפשר ר"י אין לוקחין מן הכלות · ואפי' במקום שנאמר בו חון ·· ק"ק מאי כלות הל"ל לומר אין לוקחין מן הכלל כמו דפריש 27
בסוף ואפי' במקום שנא' בו חון שהוא לשון יחיד מדלא אמר ואפי' במקומות וכו' ·· שי"ל שנאמר לבסוף
אלא אמר ר"י מאי אלא · שי"ל לזה הסדר הביא ר"י מתני' דהכא ·· ואפשר לתרץ לאחרוי דר"י אמר מתני' דכל
מצות שבהם וכו' · אין לוקחין מן הכלות · ריש להקשות דה"ל אין לוקחין מן הכלל · אלא לפורות דבכל מקום אין לוקחין ואפילו ב
במקום שנא' בו חון כמתני' דהכא לכן הסדר הביא לעיל דברי ר"י שאמר על מתני' כל מצות שהזכיר גרמא אין לוקחין
מן הכלות שם ואפי' במקום שנא' בו חון כמתני' דהכא ומתחלה הבין שהכל דברי ר"י ופריך מדאמר וכו' ·· ומשני
אלא אר"י אין לוקחין מן הכלות · ומדאמר לישנא דכלות בא להורות ואפי' במקום שנא' בו חון · ולכן סידר לעיל דברי ר"י
ולהכי בדברי אביי אלא מ"ד אין לוקחין מן הכלות · י"ל דהפ"א אנ"ה אין שום תביעה בדין לומר מן הכלות דבר אחר דהיינו ד
דהתם הזכירו שני דברים דהיינו כל שמשמע שנ"ה הזב' והדר תני וכל שהוב מינא עלין ובאחר כאמר בו חון והנ"מ
כיון דבאחד כאמר חון ובאחד דהיינו דינא לא כאמר בו חון שנ"ה דסיפא מדקדק בו ואפ"ה אין לוקחין מן הכלות ואפי'
בסיפא דנא' בו חון ·· ורבינא בא להוסיף דאין לוקחין מן הכלות דבר אחר והיינו דאמת' דהזכיר במתני' בכל מ
מערבין · והכל ניקח בכסף מעשר והא"ה דשני הכלות שווים וכאן שהכלל דהכל ניקח במעשר רווקא נזירה בכסף מ
מעשר אפי' כותים ופטריות כן הכלל דבכל מערבין מערבין אפי' בכותים ופטריות · לכן אמר דאין לוקחין מן הכלות
ואין מערבין בכותין ופטריות ·· והשתא אתי' הא דיש להקשות דבעא לוקחין מן הכלות והא לא הזכיר כותין ופטריות
משום דפשיטא דאין מערבין כיון דצריך תיקון כמו שכתבו תו' אלא פי' אין לוקחין מן הכללות שיהיו הכלות שווים שי
שהרי הכלל דהכל ניקח בכסף מעשר אפי' כותין ופטריות והכלל דבכל מערבין חוץ מן המים ומן המלח אין מערבין בכותין
ופטריות // רנ"י //

תו' בד"ה אבל במים ומלח מערבין במאי עסקי' בשעושין לתוכן שמן וכו' ·· ונ"ת דשאני סבר גבי עירוב אין צריך שמן ו
ומתני' איירי בלא שמן ובעירוב מערבין דהוי מזון ובמעשר אינו ניקח דלא הוי פירי ·· וי"ל דהשתא ר"א ור'
יוסי פליגי בהדא שמעתא ובהא מאן דתני אמעשר נמי איירי בשמן ומאן דמ"ט בעירוב איירי נמי בשמן דא"כ מאי הוי
פנ"ו גבי מעשר דהא בעירוב איירי במים ומלח לחודא · אלא ודאי איירי נמי בשמן · לכן תירצו תו' שפיר · רנ"י ·
ועיין בטור ובב"י באמת שמחלקים בין מעשר לעירוב ובעירוב אין צריך שמן //

תו' בד"ה מאן דתני אמעשר וכו' ורבא דאמר וכו' · פי' בלא גזת דלעיל י"ל דרבא איירי במפוחים כל יעזר · וכן כתב
המרדכי · אבל לפי מה שכתבו תו' לעיל אמ"ה נפרש הכי ראב"ב לא איירי שפר מתני' דבשילה

ר"אש דאמת' דהשתא נקנין בכסף מעשר דפרי מפריח ונדולי קרקע כפטריות איתא לה בהדיא דנקחות בכסף מ
מעשר אבל כמהין ופטריות לר"ג דגים אין נקחין כמ"ש כמהין ופטריות דלא כתבו לר' גלגולו מאן · וכן משמע
בספר כריתות שחיבר רש"י ·· ולא כתבו תו' כאן הכי אלא לפי רעת דרווקא מים ומלח אין נקחין אבל ציר ודגים נקחין
בכסף מעשר א"כ ג"כ כמהין ופטריות נקחין ·· רנ"י //

ר"י כתב כהונא שכר וכו' · קשה דה"ל בשכר כמו שאמר לעיל דאי כתב כהונא בבקר בלא יין · שנ"ן לפי תו' דכאן
פי' דבילה מעורבת במים קשה דעש שמות דבילה קעילה דפירא נפא לא נמצא הכי · שנ"ן
ואפשר לומר דהתלמוד מתרץ קושיא תו' דגב' בשכר לא הוי פי' דבילה קעילית ודה היה עולה מן שכר ·· ועוד מתרץ דאי
הוי כתב שכר הא"ה דבילה קעילית דפירא נפא ואתי' בשכר לרבות אפי' דבילה מעורבת במים · אבל אין מנ"ן דקדק לו

לן

לכן צריך לכתוב בין דאפי' יין עכ"ל ונכון ״ רי"ן ||

בורא || ואת דבפר אתי לאשמועינן דכאן כגון גזוזי' איכא ותהי אא"כ לוקח הכא עם כעור וגזוזי' אבל לא
הבשר והגזוזות שבשל גבי הכעור בלא הכעור דגזוזות אין לך חיבור לבשר · רמיא דבפר דהוי עם עורו ״ ויש
ליישב דמשמעין לן כרש דעין ונשר כמו שהקשו תו' · אלא אי כתב כאן הא דאתי לרבויי כאן בגזוזתי' הויא דווקא ב
בשרו · לכן מיצריך בעורו לרבות אפי' גזוזתי' בלא עורות ואא"כ בבקר לל' · וכן פרט דנשר לל' · יל דאי כתב שכר
הא דכולה פירא עפי' ובשר לרבות אפי' משורבת בדיש כתברחמנא בין לרבות אפי' יין עגה קנקש ובשר אתי ל
לרבות אפי' תוה ותהנכנה ||

אבל פוש יתא לוקה אירבעי · פרש"י · שאין הוויין שאין בו מיתו ואפי' כיון דבריה הוא קסבר אסולה היא ולוקה
עליה · שזה יש להביא ראיה לבדק ברכה אחרונה אעפ' שאין בו כזית בדבר שהוא ברי' ועיין בכעור אה"ס ר'

ואם איתא פטיתא כו' לולי משום השרץ השורץ על הארץ ״ קק"ן ראעפ' שרגים גדולי' קרקש הם אלא לא נחשבו
לשורץ על הארץ ״ ונכון

תנו רבנן נרשה לוקה עשר וכו' האיקרא בשורה שרים ״ ואת אלא הוא בה' שתיי דלונין עשר כמו בנרשה · ניל
דאתי לאשמועינן דאפי' בשרן שאין בו כזית כגון נרשה לוקה עשר ||

דאין דאיכי שיופות מאי שעמי' וכו' ״ קק"ן דנכתי' א היריטל להקשו אפי' למ"ד דאיכי דגים ולמ"ד דמשמע חנים ״
ומפטר ליישב לפי תירוץ של התו' דאי פלוגתייהו בדגים אמרינן דמאן דאיכי דגים סבר דכללא בתרי' דווקא
ואתרבו להו כל שילי ואהש כללא קמא למעוטי כל דלא דאי לי' מגד אחד אבל אי דאי מגד אחד כתרבו כמו דגים · וכראש
בעני' פר' ב' מיני' · ומאן דמשמע דגים וכו' כל דדאי לי' מעט נדרים · אבל אי פלוגתייהו בעופות קשיא וכו' · דהא
לא דמי כפוגיא דכיר · ומשמע קסבר וכו' · ואהני כללא קמא למעוטי כל דלא דאי לי' מעט נדרי' ואפי' נדרים
שחשבים כגד אחד כיון דשווין הן ״ ונעיי' בתוס' כזיר דאמר תרי פרטא וכללא עד דדוי לי' מעט נדרים · יש להקשות
למ"ד כללא קמא דווקא וכו' א"כ מה בין תרי כללא ופרטא לתרי פרטא וכללא ״ וכתב בספר כריתות סוף בית ג' דך
סוגיא אתיא כמ"ד כללא בתרא דווקא · אבל למ"ד כללא קמא דווקא הוי איפכא ומרבינן טפי מעט פרטי וכללא ·
יותר מעטי כללי ופרטי עכ"ל ״ וכתב עוד שם בריש בית ג' ולאביי דאמר דגים דלמ"ד כללא בתרא דווקא מרבה דגי'
ואיפא בעיניו כמין ופטריות וכו' · פי' דלמאן דדריש רבויי ומעוטי מרבה נמי כמהין ופטריות · ולמאן דדריש כללי ו
ופרטי אינו מרבה כמהין ופטריות · וזה הוי דלא כמו שכתבו התו' לעיל בר"ה מאן דתתני אמעשר וכו' קשה הא איכא כ
כמהין ופטריות וכו' דמשמע דפשיטא נקטן בכסף מעשר ״ ונכון ״

כתנאי מדרגות מרובי בשם · ומלו שמוכר בשם לא יעולו · ולישנא דשרבין פריך דמשמע לכתחילה והלא אין ראוי
לו לאכול מדרגות להשוכר בשם · אבל באמת איה' שירובו שם' מדרגות הוי עירוב כיון דאין אסור לו לאכול ·
אלא דאין אין הראוי לא"כ לחשוכי בשם · רי"ן · ועל שכן זה נוכל לאמר סיאן והאן כדרש גר ||

ואמ' כי קאמר רב בחנדריקאי מראי ״ קק"ן מה לו להזכיר שמדרגות מראי שקראן חנדריקאי ״ ואפשר דאי לא הוי
אין שם אחר לא הייתי מערבים אפי' במדרגות מראי כדי שלא יבא לערב במדרגות אחרים · אבל כיון שיש
להן שם אחר לא חיישינן שלא יחלף || רי"ן ״

לפיכך זיכין חייב ויין פטור · קשיא תו' ל' וכזה יתורץ קושית תו' בר"ה ובתו' ויבא וכו' · דבא לומר לפיכך דיין וכו'
אפי' על אחרא ״ רי"ן ״

קאמר רב ברמעשתא · קק"ן דהלל מלא כי קאמר רב · ויש ליישב דבזה יתורץ מה דהקשו ירושלמי דאייזי ב

בנוניתו

25

[illegible]

רש"י ד"ה [illegible]

[illegible]

רבא [illegible]

ההוא בבשיל ולא בשיל [illegible]

ולא בשיל [illegible]

[illegible]

רש"י ד"ה [illegible]

[illegible]

יפה [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

רש"י ד"ה [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

כדי שיזכור ויצא בהם מזון ב' סעודות · ומין ש"ל דה"א ותנא' ולענין אין פוחתין לעני בגורן הוא דאיתמר · ומ"מ דאמרינן
בלה"נ לענין לעירוב · ובערב שבת דאיתמר בה ג' זוי ולא לכדי שיזכרם · אלא כל הפירות כדי לאכול בהם מזון ב' סעודות וכדאמר
ר' מאיר שמואל כל שהוא ליפתן כדי לאכול וכו' · אלא שיש להקשות דלא ה"ל להביא דאמא שאול הכא כיון דמש"ה רב לא
לא אית ליה אלא שאול · ונמ"ש ...

סבר רב יוסף למימר עד דאיכא סעודה מהאי וסעודה מהאי · אפשר דסבר הכי משום דקשה כב ב' רביעיתיין ולא מצי
חזי לוג כדתנן במתני' · אלא להורות דשתי שיש ייחות מצטרפין דהיינו בכל אחד רביעית שהוא סעודה אחת
ובאותה קשה להורות דחד כסא שתי בצפרא וחד כסא בפניא · ועוד להורות דצריך שתי רביעיות יין חי ולא סגי בשתי
רובע רביעית הלוג דהכי ראוי למזוג בשלשה חלקים ויהא רביעית הלוג כדי סעודה להכי אשמעינן וכן לעירוב כמו
בנתינת לעני בגורן דצריך ליתן לו חצי לוג יין כך הוא לעירוב ואעפ"י דאוקי לעיל כשיעור שמן ועפ"י תו דמים מצטרפין לשיעור
ב' סעודות מכל מקום הכא דדרך למזוג יין במים · נ"ל דמשום התם דדרך ליתן שמן במים נעלה ומעורב בו אבל ביין אין דרך
ליתן מים אלא בשעת שתיה אבל לשהותו במים אין ראוי לכן אין מצטרפין ··
ע"נ"ל דודאי אם מזג רובע רביעית הלוג עם ג' חלקים מים סגי אלא אם לא מזג צ"ל דצריך רביעיתיין · ולא תאמר כיון ש
שרובע רביעית הלוג ראוי למזוג במים הוי כאלו כמזוג במים ·· דוק //
נראה בעינן כולי האי והתניא רשב"א יין כדי לאכול וכו' ·· ואת"ש אין כדי לאכול הוי שיעור ב' סעודות ·· ונ"ל בדוחק
דמשיא דחומץ כדי לטבל דהוי ברביעית כמו שכתבו תו' ולהכי הסמיך דין של חומץ כדי לטבל באצבע כדי להעמיד
כדי לאכול לכדי לטבל דאי כדי לאכול הוי יותר ה"ל להסמיך דין יין ודין זיתים ובצלים להדדי דשניהם כדי לאכול אלא ודאי כדי
לאכול וכדי לטבל שיעור אחד ברביעית //

סבר רב יוסף למימר בתרי רבעי שיכרא · רש"י רובע הקב · אע"ג שלא הוזכר זה בגמרא דהרי ביין שיעורו בשתי רביעית
יין ועפ"י הוי רביעית הלוג ·· ויש ליישב
והשיבו ר' מאיר בר' אלעזר שלו · פרש"י ואסרו וכו' · ואת"ל מה אסרו והלא באמהות שדי לערב כמו שמפרש · ונ"ל
דבאמת הכי פירושו שאסורין לצאת עד שיתקור וישאל אותו באיזה בצלים עירב ·· דוק //
תו' ד"ה כדי שיזוג וכו' · ור"ת מפרש דחי הוי מזוג ולא מזוג · וכשין זה מצינו לעיל גבי סילקא חייא ופי' בשיל ולא בשיל
תו' ב"ה ניעזו על רביעית נמה וכו' · הא דלא הוכיחו מהכא דפי' של רביעית הוי רביעית הלוג כדאמר אבל הכא לא
דעברי איפשי דשתי כסא בצפרא וכו' · ופי' רביעית הלוג דומה לרביעית היין ולכן לאו סגי בשני רביעית ה
הלוג דשכר · משום ד"ל שהוא בעירוב הקילו אבל גבי כוס של ברכה צריך רובע הקב ·
בא"ד ולא כטועים שמפרשים היינו פה' דהכא מ"מ לא כתבו התו' ולא כפה' דהכא משום דיש ליישב דמש"ה רובע לוג יין חי
פי' של רובע הוי לוג לאפוקי קב וזה הוי רובע רביעית וכן מש"ה דהיינו לוג אין פי' דרביעית הוי רובע הקב דהיינו
לוג אלא פי' דרביעית הוי מן לוג ולא מקב · וזהו שכתבו התו' ולא כטועים שמפרשים את רש"י הכי ·· דוק //
רש"י ד"ה וקא משום ליה תורים היתרין מתרומות וכו' · כצ"ל כך מצאתי בהכות מוגה
וכו' ד"ה הכא להודיעא וכו' · וא"ו אם בגדי עשירים ליגא בשלשה על שלש אם יחדו להודעה אלא אמרינן בטלה דעתו כמו
שכתבו תו' כיון דאין דרך עושר לייחד לא מחמרינן ואזלינן לקולא · וא"ש מאי פריך מדשבקינן טמא מת משום הכי
אזלינן לקולא דבטלה דעתו אצל כל אדם //
עד כאן
והתניא רשב"א וכו' ולשבתן בסעודה בינונית · בלא אחכיון בגדי עשירים וכו' · ... ולקשות מרשב"א ד"ל דגבי בשר ה
ראוי ליליך אחר מנהג פרסאי שהרי אם היו להם בשר היו אוכלים מ"מ ... · לכן פריך מבגדי עשירים כמו שכתבו
תו' ועוד
וכו' אמר רשב"א וכו' שוב מוך הבטן פתחו במלאכי · ואת"ש למעוט עירוב הקילו דהרי קיימא לן הלכה כדברי המקיל
בעירוב //

איבעיא

אירבעא והו פליגי רבנן עלייהו · נראה דאירבעא נו הו פתח קושיא דאי לא פליגי למה כשנא והא כש"נ סברי הכי ולאי פליגי קשה היאך פליגי דא"ב פתחו כלונס קשה היכי ליעביד הדמוי נהרא ונמצא · ונפשט תש"ו דאמר רבה בבה פתחו כ בארבעה · ואין להקשות הדמוי נהרא וכו' עלוה מתנן אמר אביי וכו' · רע"ק !

26

ידעתי הנודר מן הככר מערבין לו בה · ואי לא דאמר עלי · ק"ק היאך ס"ד דאיירי בעלי הרי מפרש מח"כ איתא בגמ' שאמר שבועה לא אטעמנה · ואם עב"ג קושיתו מדתני ככר זה הקדש ומכח חסורי מחסרא נא"כ קשה דהל"ל לברי קושיתו · ואפשר דקושין מדתני הנודר ולא תני שבועה אלא ודאי איירי אפי' באומר ככר זו עלי · והגמ' מש"ה דהביא הכא דתני סיפא אילותו בגמ' שאמר שבועה שלא אטעמנה ר"ל התחיל בנדר ומפרש שבועה · ע"כ דבאמת לא גרסינן התם שבועה אלא אייתי בגמ' סברי שלא לטעמה אלא ודאי קפריך מדתני נדר משמע דאיירי בעלי ומשו דאמרן דתני סיפא אילותו בגמ' שאמר שבועה דהיינו שלא אטעמנה · רע"ק //

ומי מתר רא"ה הכי והתניא זה הכלל מדם אוסר עצמו באוכל וכו' · ק"ק דהל"ל רב הונא סבר כתנאי זה · ע"כ לל"ק לרא"ה לומר ככר זה הקדש אין מערבין דהא זה התנ"ק נמי סבר דהא תנ"ק סבר אפי' ככר עלי אין מערבין · ע"ב מאי לפי שאין מערבין בהקדשות כו' · ואפשר ליישב דהש"ס שלהברייתא מדם אוסר עצמו באוכל דהיינו שהאוכל אינו נאסר אלא שהוא אוסר עצמו באוכל כן בשבועה או בנדר או אפי' בהקדש כיון דיכול לאתשולי עלי' מערבין · אוכל הנאסר לו לאדם כגון תרומה או דבר אחר שאי אפשר לאתשולי אין מערבין · ור' אליעזר פליג דאפי' אדם האוסר עצמו באוכל אין מערבין אלא באומר ככר זו עלי · אבל הקדש אין מערבין אלא לו בה מטעם דאפשר לאתשולי עלייהו כיון דאינו ראוי לשום אדם · וזהו לפי שאין מערבין בהקדשות דהייט כל אדם ואין אומרו אפשר לאתשולי אמ"ב הדיא לשום אדם כמו שכתבו תוס' ברה"ה ולפרוש עלה ממקום אחר בסופו · לכן אינו ממין כתק"ק / רע"ק !!

תוס' ברה"ה ולפרוש עלה וכו' · ול"ל דאינו מועיל מה שראוי לקנות אלא בעירוי דחדי · והא דפריך הכא ולפרוש עלה מטע"ג דהדר לשיבולי, ל"ל דהכא כבר מתקן ואינו צריכה כלום אלא מכח שרוצה לקנות עירוב זה נכנס וזה יוצא לכן פריך לפרוש · וזהו שכתב רש"י ברה"ה גזרו עליו בין השמשות ולא עבר אשבית דבין עירוב כשרה נכנס וזה יוצא דאל"כ לא עשה כלום כיון דכבר היה מתוקן א אלא בקנין עירוב נעשה השבות //

תוס' ברה"ה שאינו אהל וחוצץ וכו' · ובין לר"מ ובין לרבנן כסומכוס ס"ל דאמר עירוי חדי לו לאיכלה בההיא שעתא · עיין מש"ה תו' לעיל במתני' לפרש"י ותירץ מה שהקשה אי הכי מש"ה דרבנן דשמא רבנן נמי סברי דמערבין ולא פליגי אלא בזה דלר"מ יורא צריך כהן טהור דחזי לאיכלה ולרבנן מערבין אפי' לכהן טמא דא"כ להיות חזי לאיכלה אלא צריך להיות חזי לבא שם וא"כ מקיל יותר מן ר' יודא · ודאי אי תניא בהדיא דרבנן סברי אין מערבין לכהן טהור אמש"ה · אבל לפשטה אינו כן דא"כ ה"ל לר' יודא לומר סתם מערבין כיון דכבר הזכירו חכמים · אל"א ודאי סבר התלמוד דרבנן יותר מחמרי וא"כ סברי דצריך להיות חזי לאיכלה · רע"ק

והא"ר כיון דאחתה וכו' · היכי מייתי לה קושיא זו הי' יכול להקשות כל מתני' · אלא שייך קושיתו דרוצה להקשות לדסוקו אי הכי · אבל על מתני' לא קשיא מש"ה דרבנן דהרי כבר תירץ דסברי דאהל זרוק לא שמי' אהל · אבל כאן בקבר יחידי פריך שפיר לרבנן //

קסברי אסור לקנות בית באיסורי הנאה · מדלא אמר אלא דמשמע דפלוגתא דאמוראי דאמר דפליגי באהל זרוק עדיין קיי"ל דרבנן סברי דלא שמי' אהל וכדמשמעות מילתי' מפני שיכול לחוץ משמע דתנ"ק סבר דאינו יכול לחוץ דאהל זרוק לא שמי' אהל · ולשמול מש"ה רבנן סברי דאסור בהנאה · ואפשר להורות דלשנין פלוגתא דאהל זרוק הלכתא כחכמים דסברי כרבי דהלכתא כר' מחבירו · ועיין בשלטי הגבורים ובספר מגן אברהם יורא דעל טור או"ח ובדרישה ובמ"ו ובחידושי מהרש"א · // ולמש"כ כל שור לומר דלא צריך תירוץ זה במתני' דאינו אסור בהנאה אלא הקבר בעצמו דהא איני אסור אלא בנין הקבר כדאי' ביו"ד ס' שס"ד · וכאן שהניח העירוב בקבר פליגי רבנן עלי' · אבל במתני' דתנן בבית הקברות איירי שאינו מונח בקבר אלא בקרקע שבין הקברים · או אפשר בית שמחד בין הקברים דאינו אסור בהנאה · וא"כ במאי פליגי אלא ודאי דפליגי אי אהל זרוק חשיב אהל

והכהנים בחלה ובתרומה · עיין בא"ר אמש"ה לא פריך בגמ' בפשיטא וכן תו' שכתבו נראה דלסומכוס פריך דווקא לא הוזכר רתני' אתי' כסומכוס מדתנן החלה והתרומה לכהנים · דאפשר דתנן הכי כדי דלמה זה אפי' לסומכוס ·

רבו:

רש"י ד"ה ולא במעשר שני ונפרש שלא כפרו' ומשמ' דאי פריק להו · הכתא מיהא לא מפריק ·· קש' הרי בג"ה הקדש ופשיטא
ותירצו לא צריכא שפדאן ולא פדאן וכו'

דתנן מאכילין את העניים דמאי ואת האכסניא דמאי תנא בש' וכו' · עיין מש"ל לעיל סוף פק' דף י"ז בתוס' ··

תו' ד"ה ומה דאית וכו' ולפי זה נ"ל האי דנקט האי דאידגן נהאי לאו אידגן דסברא הוא לחייב הכל מכל מתשתיבם ולמעט דבר
אחד מן והרומות ממנו · ומתחילה פריך ומה ראי משום דס"ד דאין חילוק בין שיתולין וכו' · ומשני האי אידגן וכו'
ומה חילוק ביניהם ואפ"ה הכל מרבין ולא ממעטין אלא דבר אחד ·· ועיין עש כתו' ריא"ז דתבואה חייבת באידגן אפילו לא ראה
פני הבית ··

תו' ד"ה וקמ"ל דאין חומש ומעכב וכו' · אגב מעשר ראשון וכו' ·· קש' אמ"ה קרש"י בקוטיית תו' יש לי לומר דיבליכא לומר
דחומש מעכב והכא איירי דלא נתן החומש כהלכתא דהייט חומש מעשר שני אגבי אסימן וחומש הקדש על
קרקע ·· ומשמע דהקן אינו כפרה בא"ע מ"מ החומש אינו מעכב דלא כתי' נכרת הכסף או וקם הכסף אלא שלהקן ··

רש"י ד"ה לקבלו הימנו · קודם שיחשך עליו · וז"ל הטור סי' ת"ט ואם אומר לאחר לקבלו ממנו נראה שזה מוליכו לאחר שם
הוי עירוב אע"פ שלא ראה שהניחו דחזקה שליח עושה שליחותו · משמעתו שהאחר מקבל ממנו במקום ש
שמניח עירוב · גם משמע שכראה(?) מקבל השליח ממנו ואפ"ה דפריך בגמ' ודלמא לא שקיל ומו דויקא · דהא איירי בכהאי
דשקיל ממנו אלא שיקר קניותו דלמא לא שקיל ממנו כדי לשמה · וכן משמעות ברש"י · אבל בתו' משמעו הא דפריך ודלמא לא
שקיל מיניה איירי דלא ראוהו · ואין להקשות דה"ל לתרץ בראוהו משום דאי איירי בראוהו אפ"ה פשיטא דהוי שליח דחזקת שליח
עושה שליחותו דהכי דויקא השולח ביד חרש שוטה וקטן לא הוי עירוב · אבל ביד פקח הוי עירוב שמ"מ דשליח עושה שליחותו
וה"ה במקום מאין שאחר קבל ממנו בודאי יעשה שליחותו דהא לא נגע עצמו לקבל ממנו ·· דוק ··

והא קא משתמש באילן וכו' · קושיית רש"י נהה' דלאי לא מפרק וכו' וכן קושיית תו' לעיל ד"ה מה לי למעלה וכו' י"ל דהמקשן ידע
דיכולין לתקן דבמקום שבות אחד לא גזרו רבנן · לכן לא פריך לעיל אלא כאן הקושיה משום דיש ב' שבותי' אחד דקמשתמש
באילן ושנית דקאייתי מכרמלית לרה"י וס"ד דגזרו · ומשני דאתיא כר' ובכל מקום לא גזרו אפי' בב' שבותים · והשתא מש"ה הא
דאמרו לי' כתביתו ופי' · משום דיש לומר דלא אמרו באיזה שבות לא גזרו אלא שבות אחד · לכן צריך ראי' וחידוש לדבריו · דוק ··
והשתא א"ש דקאמר למעלה דקאי ברה"ר וכו' ויש להקשות הלא קושיא זו קשה למעלה הן דקאי ברה"ר הן דקאי ברה"י · ולפי
מה שהזכרתי א"ש דאי קאי ברה"י לא קשה משום דלא הוי אלא שבות אחד // עיין בפי' ר' יהונתן //

תו' ד"ה ואומר נמצא כונן וכו' · ואין ליישב דברי רש"י וכו' · ואין להקשות לרש"י מאי משני על קושיות על שבת גזירה משום
יו"ט שאחר השבת י"ל דעדיף משני גזירה משום יו"ט שאחר השבת דאז אע"ג לערב דהא בשבת אסור לילך חוץ
חוץ מד' אמות וא"כ מ"מ אין עירובו כבין השמשות אי יום הוא אסור להוציא ולמאת אפי' פחות מד' ואי לילה א"כ אין כאן
קניית עירוב כיון שכבר נכנס יום טוב ··

ראב"ג נמי משני גזירה משום יום טוב וכו' · קושיית תו' י"ל דאין ראוי לגזור אלא בשביל דבר שאם יעשה עבירה ודאי איסור
כגון ביו"ט אחר שבת דאם יוצא בשבת עושה ודאי איסור דאין קניית עירוב אלא בבין השמשות ומ"מ אם יום הוא
אסור להוציא ואם לילה א"כ כבר נכנס היום ולא שייך קניית עירוב ·· אבל לגזור משום שבת דאפי' אם יוצא בבין ה
השמשות דשבת אינו עושה איסור ודאי שמא ספק יום הוא לכן לא שייך למיגזר בשבילה ·· דוק

ד"ה ביו"ט אבל בשבת אין עירובו עירוב נמצא המפתח בין בעיר בין בשדה אין עירובו עירוב רא"ה וכו' · קושיית מע"ה למה
מאי נמצא הוא לדעת המקשן פלוגתייהו באובד ואפ"ה רא"ה פליג ואומר עירוב עירוב · לפי פירש"י · יש ליישב
ובזה יבא מתורץ נ"כ איך אמר נמצא המפתח וכו' הכי הו"ל אבל בשבת אין עירובו עירוב אפי' נמצא המפתח וכו' ·· עוד קשה
ולא הוזכר בתוספתא ר' אליעזר דמזכי' · עכ"פ עוד מה שאמר לבסוף בשדה אינו עירוב כרבנן שהוצרך ליתן טעם מאי

27

כגון סבור בעירה אינו עירוב · ולא גרסינן דכך כי גרא"ה כ"מ · אבל בשבת אין עירובו עירוב היינו באחד אבל בכולן עירוב
עירוב ואפשר אפי' בין בעיר בין בשדה כרש"י דאפי' בשדה אותו דעתיה לחבירו והביאו לחבירו וכו' ורא"ה כתב דאינו עירוב
בין ביו"ט בין בשבת בין בעיר בין בשדה · ונ"ל כאן כמצא הנפת וכו' ועל הרא"ה דהכא ורא"ה דבריו סבר דמחלק בין בעיר
לשדה לא מצינו הך דעתיה בשדה אפי' כרש"י דעתיה לחבירו אלא סבר כרבנן · אבל לפי' תו' אין אנו צריכין לשמות חסורי ומיחסר
גופה דהא דאיירי ביו"ט אלא בברייתא דהתם דפליג רא"ה ומחלק בין עיר לשדה · ולפי מ"ש אמר זה כתבתי תו' והא דתנא
בתוספתא כאשר פגה חש"ו דיל בשלא ... אמ"ש ומורים חכמים דאפי' דלא התירו אלא ביו"ט אבל בשבת לא היינו באחד א
אבל בכולא מודו לרא"ה ואפשר דהם סברי אפי' דאין בין עיר לשדה · אבל לפי' תו' רב"א מחלוקת והך דתני סברי דאפי' בכולא
אינו עירוב א"כ ואי מורים חכמים · לכך פי' הוא דעירוב חצרות רנ"ו

דאר"ר וביו"ט כלא שבא הנפת וכו' ופי' דבעירוב תחומין איירי דאין לומר בעירוב חצרות דהא ביו"ט אין צריך עירוב ח
חצירות · וכבר רשותי בדבורי זה בגוף אחר

תו' ד"ה בעי סכינא וכו' דעלעולא ספק לא אסיר אלא מדרבנן · ואת"ה שא הכא אסור אפילו אליבא דרבי ... דיש ...
ב' שבותים · זה אינו דהרי ... לעיל דרבי ... ב' שבותים דהיינו ... עושה ... וברמלית
לב"ה ומשמע מאין · רנ"ו · ואח"כ מצאתי בפי' ר' עובדי' שפי' באותה ... ואו"ה ... להך עירוב זה שלין

רש"י ד"ה ואפי' טבל ול' בוספין טבל בארבעים סאה וכו' · הא דלא פירש"י זה לעיל בריש' · ול' משום דרש"י סבר כמו שפירשו
תו' דסס לאו דוקא אלא דנקט ספק ספיקא משום רבותא דסיפא לכן עשה פי' בסיפא אבל בריש' נקט אפילו
בספק אחד טמא · רנ"ו

תו' ד"ה ר' יהודה ומתחומין וכו' · תו' אין צריך לתרץ דסבר תחומין דאורייתא לא לא עמד אלא דאפשר דאמת הוא ולא ד
דתחומין דאורייתא הוא · רנ"ו

רש"י ד"ה ומתחומין סבר ר' יוסי תחומין דרבנן · מ"ש ומתחומין וכו' משום דיל דאיצטריך משום טומאה הואיל ויצא לה בעירוב אין
התורה · ומיהו לא שעבר דתחומין דרבנן ואה"נ דאי הקנה שבתמי דאורייתא · אלא דמאי הכי פריך שבתמי ד
דאורייתא ולגזור משום שאר מלאכות · לכך פי' ומתחומין שאני תחומין דרבנן ולא דמי כו' משום מלאכה דאורייתא ואין לגזור
תחומין מכח שאר מלאכות ומ"מ טומאה דשם טומאה חדא ויש לגזור · רנ"ו

תו' ד"ה אימא ספק וכו' כו' · וכן בזה דתני בסיפא וכן בפירות ספק כתוקן וכו' · ר"ל דהא אפי' ספק כתוקן וכו' ספק
כתוקן ומעיסה · ואין זה עירוב כשר אלא אפי' ספק כו' ספק לא כו' · וכיון שכתבו תו' דאיירי בשני ג'
עיבורין ולפנו · רנ"ו

תו' ד"ה אבל עירב וכו' · שנעבורין ולפנו וכו' · ועירב באחד מהן · קשה דהרי מפיק לספוק דאפי' עירב בשתי כברות אחת
טמאה ואחת טהורה ואח"כ נודע לו בטהורה כל מקום שהוא דלאו הוי כמו באחד מהן דלא הוי עירוב

דאר"ר הרי זה תרומה מעשר לכשתחשך · פרש"י ועירוב שמעשר שתהא בשדה לתרומה · צריכין לומר דאף שאוא
יודע שתחול עליו תרומה ... ומ"מ משום שאינו יכול עכשיו להפריש ביו"ט מ"מ אין יכול לקרות שם עכשיו אלא
לכשתחשך שהערב שמש · רנ"ו

רמב"ם כא חכם מן המזרח עירובו למזרח · וכן ... בא מאי מתא · ס"ל לזה ויתן את פני העיר דתנן עם פני העיר כן ברה"ה
בעינן · אמרינן במ"ר יתן את פני העיר נכנס בעיר עם דהרואי הוא ובתוס' קבע תחומין ולכן אמרינן זה הוא
על תחומין ע

קושיא גוים גוים קשיא חסם מרחם · באתה יכולין אנו להבין ... הגונים שולחין לקראתם ועים כדי לכפר אותם ולפייס
בוחים בעבודם · ומה בחיל הבאים לגבות ... ולא הולכין לפניהם לכפר אותם כדי שלא יבא לעיר ויהרוג בהם
ולפגוע בהם

ולפיכך פריך כדרכין שיכולו לגרי · וזה שמחלק בשלשה גרים דקיימי לפני כהן כל שלשה בראש בתלתות
אין מחכה אלא באין כוונה שיירו לגרב כל לאו מגין שתהנה ובהחפ ואינו חלה לשרוע חדרה אמר והולך לקיק א
אחד · אלא שייך ויקשה הול לחלק בזה בתנא בין גיס לגיס ובין חפ בחפ ולא מחלק בין גרים לחפ · ואיכא גריך
גרים לא יקדש המ וכו' · הול לפי בכוונו המ לא הוי שוויה הבכות דבחפז הל דעיקי שנשא אחד אחר ואותיב פירו לדר גוש
אלא כראה דהפ׳ ״

ר׳ני׳ סבר בה חפ · ואת הול לא לפולג ברישא במילא בה חפ · וה״ל דלהכי לא פליג ברישא שלא החנן איירי שלא בבא החבש
לכן פליג בה בסיפא ״

תו׳ בד״ה ואמרי שבינם רבותינו וכו׳ דיוקא לאו אמר רבותינו דלא הול לומר אלא שבינם שווין אלא בא לומר אפי׳ אחד מהן
רבו מובהק ״

תו׳ בד״ה לא סד׳ וכו׳ · והא דפריך אההיא דאיו מש׳ לפאן ולכאן דלא דאין ברירה לא היה פריך וכו׳ · קק׳ מ״ש הול להקשות אי
לרב אדרבה כיון דקושיא אדרבה קאי על רב ולא על ר׳ יוחנן וקושיא מש׳ לא קאי על רב ״

רש״י עקרו ותנו׳ רחבא והאי שמחזיו וברייתא דרבנה · ואין לתרץ דהרי יש ג״כ מתני׳ דהלוקח (ותנו דהוציאו לו ובריתא
דאיו · דהרי באותו לוקח איננו מובנה · עוד דהוציאו לו מתרצין הל׳ איירי במובנה ״ ואין להקשות לפירש״י א
מדרבה לית לדאין דמתני׳ עיקר והתיא ברייתא היא אב׳ אי מתני׳ מהלוקח הלא החפכי ברייתא היא ג״כ שני ברייתות
עורבים ומובנה אחת ״

תו׳ בד״ה עשרה ומעשר ראשון וכו׳ עיין בתו׳ פרק פלסגש ״

תו׳ בד״ה איתיל פה וכו׳ ובערב שבת בין השמשות איירי · הגם דהכא ברש״י משמע דלא איירי בכנש בין השמשות
אלא אפי׳ בחול · רק הטעם דאין לנו כלים להפריש לתוך תרומה ומעשרות ״

תו׳ בד״ה כשהתנה פה וכו׳ ואפשר לומר דהוה יותר זה מהקשו תו׳ לעיל הא לשנוי בתולה ברבנה אחריה דכאות
אתין הכי כשהתנה דאז אחני בתולה ברבנה אחריה כמו שכתבו תו׳ לעיל ב״ה לא סלקא דעתך בסופו ״

רשב״ם עש׳ בתו׳ ראש קרקן וכו׳ כל שאתני ועוה במוכר סתם על דעת כך אתנה והוי כאלו התנה ״ ואב׳ לרש״י קשה
לו החנה ואפשר דהקושיא תו׳ הפא הוא אפי׳ סתם כשאו״

רש״א גרא וכו׳ קק׳ ואם בקש הרעה כיון דאין כאן אלא הרעה ואי הוי דהרעה אחת ויש עוד הרבה אב׳ מאי קא עביד
מאי תעלה ״

רמ״ה האי תנא דאמר׳ ברבין וכו׳ דתנא וכו׳ ואטיפי׳ דאמרין לעיל לא סלקא דעתך ולא מחלקין בין דאורייתא לדרבנן
הייט כשנוכל לומר הכי והכי הייט בתני׳ או כראיו · וג״ל דסבר כראיו ואין חילוק בין דרבנן לדאורייתא וכל א
מקום אין ברירה · אלא הכא פריך מאן האי תנא דתני׳ הא מעשרות דלעיל יש לחלק בין דאורייתא לרבנן ותנן ד
דאתני׳ סבר יש ברירה ואב׳ כל׳ מוקמא כר׳ יודא ואב׳ תני רבי מאיר עיקר דר׳ יודא סבר אין ברירה ״ והשתא אמ׳ דפריך בכל
התבין ולא אמרו · תנא דבי מאיר · ולא פריך על המקשן דמקשן פריך באמת הכי ורב אושעיא ולא אמר מידי דהייט שווה לדבריו
תנא דבי מאיר הוא ולכן פריך והוא לו · תנא דבי מאיר ואינו (מוציאו׳ בלוקח לא סבר לו) (והקרש בכדים וכו׳ · והשתא אמ׳
וקושיא תו׳ אמ׳ בלא איפוך הוה אמינא תנא כרבנן לית לו ברירה ובמקום שצוה הלא הוא להן דבין דאב׳ יש להקשות
רבין אדרבן בותני׳ אלא כל רבנן דהייט הך ר׳ יודא ואב׳ איתא דאין לכן איצטרך לומר איפוך כדי להשוות בכל · ודו״ק

תו׳ בד״ה כר׳ אליעזר וכו׳ אב׳ מצות דרבנן דקבו לא גם מצוות דירות · קק׳ מאי קושיא דהא פסק כרבי דלא בעיין איפוך
הכבה בעירוב חצרות · כגון דאמרין באם ביצה דף ל״ז דשלח ר׳ אליעזר לא כמשנתנו שנינו ר׳ מתיר והוא מוסיף
אלא

אלא ר' מאיר דרבים מחייבין ואע"ג דהוי חומרא מחייבין נמי אמרי' לרבנן דאלו הוא מחייבין · כי דלרבנן נמי כדיתנ' להו ולא
סבירא להו · ואע"ג קשיא למה סבר דמערבין עירוב תחומין כיון דקדושה אחת · ובברייתא דמייתי גמרא בתוספתא ביצה קדושה ··
עיין דמשמע איכא דבן אמר ר' שמעון וכו' דלפי זה הלל ומן קודם ר' יודא ·· אלא ברייתא דהכא נבי תנאי דהא סבר ב' קדושות
ולא סבר לה אלא ספוקי מספקא ליה כר' דאמר מתנאי · ולכן הפסיק בר' יודא · ולכן מאי תנא במתני' דמ"מ אומר לאחרים דליתא
הלכתא כר"מ אלא כרבנן דאית להו כר"מ הכל לסתום כר"מ · אלא ודאי תנאי להו ולא מידי · והמתחילין דמספקא ליה לכן א
מערבין עירובי תחומין דבכאן ספוקי ועיי' דבעירוב תחומין הקילו בפרט דיכולין לומר ב' קדושות · ואפי' קדושה אחת דאי
הוי · ומ"מ אין מערבין סבר דאין להקל אפי' בספיקא · לכן אנו הא דאמרינן דאמר ב' קדושות בדין ולא מפני ספיקא ··
אע"ג אי סבר כר"מ אין מערבין תחומין למה אין מערבין אלא ודאי קדושה אחת ·· וגו'

ראה"ר ואח"כ תיפוק לי וכו' עיין בתוס' ד"ה ביצה ק"ו ב' ד"ה דחייתי עם דזהו טעם דהכנה ··

ואכר"ל עירובו ביו"ט ראשון אינו יוצא עליו ביו"ט שני · היינו על עירוב ראשון · אבל אם רוצה יערב ברגליו עליו בשני כדאמר
רב יהודא לקמן עירב בשבת בראשון ופריש ונאכל עירובו מערב ברגליו בשני ·· והא אפשר דאילו נאכל עירובו
דיכול לערב ברגליו · והא דהוצרך בשבת לשטלו היינו אם מערב בשני עליו ·· ואפשר דזהו פי' דמתני' ונמצא מתחייב לפתו
ומתחבר בעירובו דאינו צריך להוליכו ·· דוק ודע ועיי' בתוס' ר' שטלהריץ

איפוך אי הכי היינו רבי · ואת"ל שלא כי איפוך דרבי סבר כרשב"ג · ורשב"ג סבר כרבי דסוי בלאו הכי מתנן דרבי תנא לה
ולא סבר לה · סבר כתבתי דמאי לומר איפוך ורבי יסבור קדושה אחת היא · אע"ג למה סבר בתוס' ביצה דמערבין ח
תחומין אלא ודאי לא אמרינן איפוך ואם רבי סבר ב' קדושות אמאי סבר מסק ניהו דקאמר ולא סבר לה אלא כר' דסבר תמר
גמ' ·· ולכן אפשר כיון דמספקא ליה הקילו בעירוב תחומין ·· דוק ·· ודלא כמו שמצאתי בתוס' ביצה ק"ו ע"ב · עכ"ל
והא איתמר וכו' · עיי' בתוס' קושיי' שלא טעמא דרב הוי מכח מגו דאתקצאי לכן הטעמא איתקצאי לכולי יומא ·· עכ"ל

והא איתמר שבת ויו"ט רב אמר נולדה בזה כו' · קושי' גיסי מהרי"ש מה ל"ל יום ליו"ט בסמוך אמר דיש להקשות על רבינו ד
דהרי בתוס' ביצה פריך סתם גמרא קושי' זו · לכן נלע"ד דלא יכולין להקשות שלא רב סבר כתנא דקולא ורבי דמורא פרעה
עם ר' אליעזר ·· ע"ל דהרי יש להקשות לר' דאמר נולדה בזה מותר בזה עכ"ל צריכין לומר ב' קדושות · ואע"ג למה אין מערבין תחומין
ואין מערבין תחומין כיון דלא ידע טעם דהכנה · וטעם דאסור לאוקי שביתה לא שייך בעירוב תחומין ·· אלא י"ל לעולם ב'
קדושות ואפ"ה אין מערבין לכתחלה · לכן פריך מדתני ביצה אסורה · דמשמע אפי' דיעבד · ועל קושיא דר' שהקשה על ר' יוחנן ·
דאמר נולדה בזו מותר בזה תירצו התוס' לפי האמת המטעם משום הכנה דיש לחלק בין הכנה שבשעת בידים אסור להכנה שע
בעבעות בידי שמים שהוא מותר ·· עכ"ל ביצה ק"ז ב' ד"ה ואי טעמא ··

תנא ברה אמר רבה הכא משום הכנה דתניא דת"ר וכו' · ו"ל דהא תניא ברייתא שהולכת לטעמיה דשייך אפי' בהכנת שמים ולא
תימא דאינו אסור אלא הכנה בידים · והשתא א"ש דאמר לטעמי' דאמר רבה מאי דכתיב וכו' שיצא דבריית' היא א
אלא בא לומר אפי' הכנה זו שהיא בידי שמים נמי אסורה ·· ודוק מתניתין נמי דלא תקשה לר' מהברייתא דלא מתיר ר' אלא הכנה
בידי שמים · ולכן כאן לא הביא להו' הברייתא לכן הקשה ואין להקשות מן הברייתא לר' ·· דוק ··

תנא ברה ואין יו"ט מכין לשבת וכו' · עיין תוס' ביצה ק"ו ב' ד"ה והלכתא והדברי וכו' באר היטב ·

תלמוד הא דאמר רב יהודא עירב ברגליו וכו' ואע"פ דעירב ברגליו כל שביתתו במקומו · ובשבת אינו צריך · דהרי אמרינן עירב
בשבת בראשון מערב ברגליו · עירב ברגליו אין מערבין בשבת דמשמע מדרבה דברגליו אע"ג דקורות עם וכבר צריך ··
עיי' למה הביא בקונטרס עירב בשבת בראשון ביו"ט מערב בשבת ביום שני · עיין למה לא קושה מברייתא דלעיל · ויש ליישב ק"ה

דאי לאו הכי ערוך הוי ומלין לתבן כלה אמר ולאפוקי · אבל הראשון כעירוב בחצר בין ב' העירוב בחצר בין ב' ויל להאי מילי
בחצר אחד ואינו בטל · דאי אלא וקי' פה דכולא על שביתתו כאיכן · אבל בעיר ראשון אינו צריך לכן הזמנה · והשתא
אתי שפיר דלא הזמנה בבריתא · ושמעו דלא אמר ולא אמר · ואגב עירוב בחצר בין שני ולא ברגלי עירוב ואין צריך עירוב
ברגלי אלא שאינו תולה בזו שבתחלתו לכן · ועיין ביש כבר בעונה ·

דתנינא · עירוב תבשילין לר"א בעינן השתא שיהיו ידע שיהו תבשיל עירוב עירוב ושם עירובין ובו' · תו קשה דבעינן
חבירו הזמנה בזה קל ברב וכו' · אבל מפרש לומר דחבלים אמרי ני' כרב וכולה שעולה בזה אסורה בזה
היינו בבבל ואינם יודעים שלא בזה שיש להם הכירא כמש"ש ברה"א אי אתה יודע וכו' חולקין · והשתא אתי שפיר
שאמר יודע חבלים לר"א ובו' · ולא אמר סתם יודע חבלים לכ"ע אלא ודאי דוקא בא"י יודע חבלים רשאי ולא בבבל ··
וכו' · ובלא הכי קשה לפירש שהקשו התו' סברת הפוכות הא להקשות גם דסברת נהרדעי הפוכה מתירוש הראשון ·
ולאחרוני אמרתי דזהו באות שכתבו התו' ברה"א אי אתה יודע וכו' · גם יש להקשות סברת הפוכות דהרי יש להקשות
ופי' לא פחלק וכו' · וגם צריך לתרץ הכי ואת לנהרדעי וכו' צריך לתרץ בענין אחר ואכ"א סברת הפוכות ·

תו' ברה"א · אי אתה יודע וכו' · בסוף הדיבור ובהרדעי לא סל בהא כר' יוסי ·· עיין בחידושי גיטי מוהרש"א גם זה ··
ועיין עוד בתו' בפ' ביצה שתירצו שם בגמ' · וכמשייהו כאן אפשר ליישב ··

אמר · אנן להו לרבנן ·· ואת הלל עירוב וביצה · ויל דאי אתי לאשמועינן ביצה הא ביצה אומר דשיבלא דאיפריה היא
לכן אשמועינן בכלה ואי אשמועינן כולה הא דהכי אומר להתאות דהרי אם עבר ותיקן הטבל מתוקן ב
בשבת לכן אשמועינן עירוב ·· ויל עוד דלהכי אשמועינן הא דאוקמי ביצה לא הוי אלא אפי' גבי עירוב ··

רמלא · הך ובן ר' יוסי שנושה איסור ·· קץ שסיתרתי לאסור בשני ימים טובים של גליות דהא לא מחברין בשני ימים ט
טובים בכלה אלא לגבי רלפנימיה ביצה צריך אן הזמנה לצאת דאינעריך לומר דאורה בשני ימי גליות ··

תו' ברה"א · מרעתא דכולהו רבנן דהלכתא כרב שבת שהיה בין בו' וכו' דהכל צריכין למאי אמינא ·· ועוד זה שכל
למר הלכה הנס מבולך שלו הלכתי וכו' דהיינו ששא שיא בין באשות · דאין לנו מבטל ··
ברכתי שלו ובלא הכי תורתך ואין לנו מבטל ··

הא · בני תורה שרי והאי בעינן בכרי שיעשו · קץ דהא להקשה כפשוטו דהתיר לאלתר והא בעינן בכרי שיעשו · גם ולא
לדעת רש"י ז"ל דאיכא יכול להקשות לעיל דשמא פי' לאלתר ואין צריך להמתין עד כרי חליטה ולא כרי הבאה וזהו הני
שני בכרי שיעשו ·· אבל לרב תחליפא דהקשה לאסור לאיין בני תורה מה סבר דלאלתר כפשוטו דאלו אין לאסור ועת
אכרי שיעשו דהא דבעינן בגם ביצה בכרי שיעשו לכן הקשה דאפי' לבני תורה צריכין בכרי שיעשו ·· אבל לבני תורה
דאיצטריך באות בכרי שיעשו אפי' כרי ההבאה אב"א הרה זמניא לרופתא דהלא להקשות על רבינא ·· ואין להקשות ריש שני
שלם עוד שהוא דרבנן ·· ואפשר לומר דהאיכן הקשה זמניתי שמא דאיין בני תורה הא בני תורה שרי והא בעינן ב
בכרי שיעשו ולמה לא הקשה אלא משום דהוא דרבנן מ"מ אפי' איין בני תורה לאחמירו ··

רמי"ל · שיהוא לרבא אמר להו בעינן בכרי שיעשו · לפי בעל המאור לדברי רש"י פי' להו שאיין בני תורה בעינן בכרי שיעשו · אבל בני תורה אין צריכין בכרי שיעשו ·

רמתני' · רה"א וכו' ואם אינו יוכל להם נשתלה · כול ר' יוסא לא פריך דלא הוי כב"ש וכה"א · ולר' יוסא פליגי עליה · ועוד
פריך דאי בש"א וכה"א לא סברי כחכמים דהרי חכמים לא פליגי אלא בלהחמיר · דב"ש וכה"א פליגי אפי' בלהזכיר · ואכ"ב
שלשה מחלוקת יש בדבר דהלל פליגתו דבש"א וכה"א במתניתין ·· ודוק ·· או דילמא זכרון אחר עולה לכאן ולכאן יעויין ·
בפי' ר' חנתו //
נריפה

[illegible] דקיימא לי אי אתכוון [illegible] ואסבר ליה [illegible] אלא [illegible] ולפי זה צריך לפרש דלא אתי [illegible]
[illegible] שלא חשבה [illegible]

[illegible] אקיפא תרתי [illegible] ונתקו [illegible] רבי [illegible]
[illegible] תענה [illegible] דלא [illegible] חשובה [illegible]

[illegible] אמר [illegible] דלא [illegible] דוקא [illegible] דלא [illegible] אלא אפילו [illegible]

[illegible] בר רב [illegible] בתענית [illegible] שבתא [illegible] כמו [illegible]
[illegible] בתענית [illegible] שבתא [illegible] דתענית חלום [illegible]
תענית רשות [illegible] אסורה [illegible] הלכתא כר' יוסי [illegible]
תענית חובה [illegible] מתענה ומשלים אבל בתענית רשות אסור להשלים · ואפשר לומר דדייקו מדאמר ר' יוסי מתענה ומשלים ולא
[illegible] אלא [illegible] מתענה [illegible] תענית רשות ומשלים · [illegible]

אל ר' יוסי [illegible] מתחיל [illegible] שחייב להשלים [illegible] · ואפשר לומר [illegible] ר' יוסי [illegible]
סבר [illegible] להתחיל [illegible] דלא [illegible] ר' יוסי אי [illegible] דלא [illegible]
[illegible] להתחיל [illegible] להשלים [illegible] בספר [illegible] והרוצה מתענה ומשלים [illegible]
[illegible] מתענה ומשלים [illegible]
[illegible] אכל ושתה [illegible] להשלים [illegible]
[illegible] אסור להשלים · [illegible]

[illegible] כמאמר ר' [illegible] אין מפסיקין [illegible] ומשלימין · [illegible]
אין מפסיקין [illegible] ומשלימין [illegible] להתענות [illegible]
אין ומשלימין [illegible] ומתענה [illegible] · וכן אין משלימין [illegible]
[illegible] אמרו [illegible] ר' מאיר [illegible] מתענה ומשלים · כתבתי לאחרוני [illegible] מתענה ומשלים [illegible]
[illegible] מתענין ומשלימין [illegible]

[illegible] אחנוכה ופורים · עיין [illegible] תענית [illegible] · [illegible] חנוכה ופורים · ואפשר
[illegible] חנוכה ופורים · [illegible] אחנוכה ופורים [illegible]
[illegible] עיין [illegible]

פרק ד' מי שהוציאוהו

[illegible] אמר [illegible] עיין באשירי [illegible] בין גדולים לקטנים ·
[illegible] דרך [illegible] כתבו [illegible]
[illegible] בריטב"א [illegible]

[illegible] [illegible] דלא [illegible] דלא [illegible]
[illegible] הלכתא [illegible] אלא [illegible]
[illegible] בהלכה [illegible] אלא בהלכה אבל [illegible]
[illegible] הלכתא [illegible] אמר רב הלכתא [illegible]

ויתעסק דבור מתוך [illegible] דאמר עכ שמואל לא סבר כרב והא אמר שמואל הלכתא כר"ג בעקרים אבל לא בדין [illegible]
[illegible] סבר כר' יוחנן [illegible] דוק ״

רחיצות להביא [illegible] אבל [illegible] בלגות [illegible] הרי שמואל [illegible] ברברותי [illegible] בבעלה דהאיכא [illegible]
[illegible] זה [illegible] דרבא [illegible] ויצא חוץ [illegible] דלא [illegible] להוך אתבעלה ״

תוס' דה״ האי מאי איסורא הוא [illegible] ירא [illegible] שמא תהלך ברקק כדאמרי בסוף ״ והשתא [illegible]
[illegible] שמא תהלך ברקק ולא [illegible] בתולות ברקק [illegible] שלהסיפא פעם אחת לא [illegible]
[illegible] דבריבא [illegible] להחזיר ולא [illegible] דאיירי [illegible] תחוין [illegible] אלא [illegible]
[illegible] ברקק [illegible] בתולות ברקק [illegible] בתולות ברקק [illegible] דלא [illegible]
[illegible] בתולות [illegible] תחוין [illegible] אלא [illegible] שמא תהלך ברקק ״

תוס' דה״ ואסור לבתולתיו וכו' אבל [illegible] דמיירי בסוף [illegible] דלא [illegible]
דאי [illegible] לא [illegible] בערב שבת [illegible] אבל [illegible] יורע [illegible] ״

תוס' [illegible] בתחלה [illegible] תחוין [illegible] וכאן [illegible]
דאין תחוין [illegible] חוזר [illegible] בשבתות [illegible] תחוין [illegible]
[illegible] דהתחלה [illegible] בספרה [illegible] בין ספינה [illegible]
[illegible] תחוין [illegible] והא [illegible]
להוכיח [illegible] תחוין [illegible] בשבתות [illegible] דאין תחוין [illegible] דלא יבא בשבת [illegible]
דהרי [illegible] יבא [illegible] אבל השתא [illegible] להוכיח [illegible] תחוין [illegible] בשבת [illegible]
[illegible] דלא יבא [illegible] להוכיח דאין תחוין [illegible] בשבתא [illegible] תחוין [illegible]
[illegible] בסוף ״ דוק [illegible]

וכו' היוצאין להציל חוזרין למקומן [illegible] הללו היוצאין להציל וכו' [illegible]
[illegible] ואפי' [illegible] רישא וכו' הללו [illegible] כבר [illegible] אין לו אלפים אבל [illegible]
[illegible] אלא [illegible] הללו היוצאין אלא [illegible] בין [illegible]
[illegible] אלא [illegible] חוזר למקומו ״ ולפי [illegible] בברייתא וכל הבא להציל [illegible]
בברייתא והבא להציל [illegible] היוצאין להציל אלא [illegible] חוזרין למקומן [illegible]
[illegible] ובברייתא תנא והבא להציל וכו' [illegible] אין לו אלא [illegible]
אלפיים אמה ״ והשתא [illegible] דלא [illegible]
[illegible] אלא [illegible] אפי' [illegible] יותר [illegible]
[illegible] שאין לו אלא אלפיים אלא [illegible] והבא להציל וכו' [illegible] אלפיים ולא יותר ״ דוק ״

[illegible] הלכה כדברי [illegible] ואפשר [illegible] הלכה כדברי
[illegible] הלכתא [illegible] ואפשר [illegible]
[illegible] הלכה כדברי [illegible] רחוקה [illegible]
[illegible] ר' יוחנן [illegible] הלכה [illegible]
[illegible]

[illegible] ולא תיגא במבדילות [illegible]

[illegible] בשמים [illegible] לכן [illegible] :: [illegible] 30

הואיל ואלו בכלל [illegible] אלו בכלל [illegible] שיהא אלו בכלל תולדה בזה [illegible] ::

רש"י [illegible] ודבר [illegible] רבה · [illegible]
[illegible] להחזיק אותן · [illegible]
[illegible] בזמן [illegible]
[illegible] רבה ::

[illegible] אחד ואחד [illegible] חייב אדם [illegible] ארת [illegible]
[illegible] שהיא אחת · לכן [illegible]
[illegible]

[illegible] להכות אחותו את [illegible] לתורה · [illegible]
[illegible] להורות [illegible] ולפי זה [illegible] כתוב [illegible]
[illegible]

[illegible] סדר [illegible] שכל תורה שבכתב [illegible]
[illegible] דאמר ר' אבדימי [illegible] שאם בשמים היא צריך אתה לעלות אחריה ·· [illegible]
שאלו היתה בשמים היית צריך לעלות אחריה [illegible] ישראל [illegible] היתה בשמים · דוק ··
[illegible]

[illegible] אשר [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] אחד [illegible]

[illegible]
[illegible] ::

[illegible] בין תקופה לתקופה אלא תשעים ואחד יום ושבע שעות ומחצה · [illegible]
[illegible] תשעים ואחד יום [illegible] אלא חצי שעה [illegible] ::

[illegible] מאה [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] רש"י [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ::

[illegible] //

עירובין

[illegible] שהוא מתחום [illegible] ... דבעי [illegible] בצחות תשוי שדה דהיינו מתלגם ר' מתוך ד' דזה הוי כמי מובלע ואי פי' מעוקם בתוך הל' לפרש ... דוק ו

עד שהוא מתעקם לצפון הוא ומתחיל להבצות ואותה הבלעה איכא תוספות · פנין באה פי' שהוא הגיע להר וכל זה כשהוא וכו' וכל זרך מזרח העיר אינו יכול להבליעו אם יכול להבליעו בתוך אלפים של צד צפון או דרום ילך שם ויבליעו כיון שהוא מודן בתוך התחום של צד העיר וכו' ואב"ג דרינן אינו לוור הא דאמרינן הכא דאין מבליעין לצד צפון או לדרום אפי' בתוך התחום היינו דמבליעין לצד צפון ואינו כנגד האלפים של מזרח · אבל אם מבליעין לצד צפון והן כנגד האלפים של מזרח יכול להבליעו · אבל קשה למה לא הביא הטור דין דהוא מעוקם שמתבאר בגמ' דעקרו ונבולה מקרו ועדרי [illegible] לייטב [illegible]

אביי אביי כנון מאה ורחב חמשים מבליעו · ואין להקשות מאי הך שנה בתחלה · דהוא הקשה ומה לא הי' אביי אלא חכם אחד וכן באותו דבור דפריך באמין דלא פתח ולבו כמחכים · ילדה פירקלובי והיינו תוקשה ומה הי' חכם אחר ·· מא קשה לפרש הלל במשנה גוא [illegible] רפליגי תנן עם אחרים רשוא אחרים דאמרי אלפים כאין חוט המשקלות יורד כנגדו · ותם אידי בחוט ה המשקלות יורד כנגדו ואפה' מבליעין עד מאה כמו דכתב בה' מליבא איפא דאמר ··· ועי' לייטב [illegible]

כי אין חוט המשקלות יורד כנגדו עד כמה · לפרש מדעונו דלג' וכי אין חוט המשקלות יורד כנגדו · אלא סתמא עד כמה ומ משמע בתוס' דלא כתבו אלא עד כמה · והטעם דלר"ה אפי' בחוט המשקלות יורד כנגדו יכול להבליע עד שם דהא ס סברי בגמ' דמבליעין עד מאה או אלפים · ונראה לו דבעינן אי מאי אליבא דלג' והל' לפרש בעינן לגול · אלא טעמא דלג' ו

רבה אבל מתלקט וכו' פרש' דרוקמא מהר וכו' · וכן בגמ' · פי' דנחא תשוב [illegible] ונעמוד פותל ולא כיחא בתשוביה ה כלל וכן אמרו ·· ודקד ו

רבי רבה לחי מכאן וכו' ובשיירות שאין להפחותה וכו' · ונראין בתוס' והביא הב' דעות הפוסקים להיפוך דודקא בשיירה שיש להפחותה · עכ"ל [illegible]

קאמר ובשל רבים והרי הוא של רבים לא מצי דבין להא תנן בתנא וכו' ש ואת"ל מאי איכא ר' יודא היא הא יכול לתקן דאתיא כ כרבנן נמי והא דאמרי אין מערבין רשויות הרבים היינו שהוא של רבים · עכ"ק דאמרינן ר' היא והא לא מתיא פ"ה ר ר"י לא מחלק בין עיר של יחיד לעיר של רבים וכו' מחלקת ··· וכו' ובזה מתורץ מה שהביא מאוכלו וכו' · גם קושיית הקרון דהו"ל וחכמים אומרים וכו' · אלא פי' דנאמת אין חילוק לחכמים בין עיר של יחיד ונעשית של רבים ובו' רבנן לעיר של רבים אלא שחכמים אמרו לו לר"י לדבריך דהכא לחי מכאן ולחי מכאן ולא מחלק בין עיר יחיד לרה"ר דאין הכאי דאין לערב רה"ר בכך · ואב בריתא [illegible] אליבא דר' יודא ואליבא דחכמים שאמרו לו ·· דוק ו

איכא כגון חרבה וכו' ·· ועיין בתוס' בבר · ואפש"ל לאחרונים כגון חרבה וכו' הא דתנן באמת בעיר חרבה אי פי' דעיר כה' בעיר חרבה שמחויב לשייר חוצה כעיר חרבה · ובשיור של חרבה אין צריך שיור ·· או פי' ונעשית של יחיד היינו שעכשיו נבה [illegible] דיורין בעיר חרבה · אבל לענין לשייר חוצה פנ אפי' בבית אחד בחצר אחת · ואין חילוק דלעולם צריך שיור בית אחד בחצר אחת · ופליגי חד אמר בעי שיור ופי' של חרבה היינו על [illegible] של יחיד וחד אמר לא בעי שיור דפי' השיור יהא בעיר חרבה ומאילא כשמשייר אב' שיור ועכ"פ בבית אחד בחצר אחר פגי נמי ודלא מפרש · והשתא ניחא דמפיק מלבתא בגמ' ור"ל אמר אפי' בית אחד בחצר אחר · ומצי דמפק כר' יודא ופי' כל עיר חרבה היינו פי' של נעשית יחיד ·· ועי' לייטב עוד ו

פרק ··· החדר

אמר בכאה בפרנסה דנעשה בפרות ועבדת · ואי איכא למ"ד מאי בפחות מעב' לא ·· קשה לפירש"י שכתב כדי שיגעו בגבינו לותן עבר בכל עבדת ועבדת ויצא וכו' · אב' יש חילוק בין שהם פחות מעב' · דלא יגעו בגבינו ליתן עבר פחות מעב' בכל עבדת ועבדת · ועי' לייטב ··

רבי'

רש״י ד״ה ... ה״ג ואמרינן ישראל אחר נח׳. וכיון דבלי׳ מוזהרין להו בני נח ישראל אחר רב שנחלקו בבית

אמשה שנאמר ... וכיון דמוזהרין דבני בדליתי ועל זה ... ואמר לעולם אינו אוסר ...

אומרים זה על זה · וכיון דבליתי מוזהרין בני נח ... ישראלים אינו אוסר הני · ואפשר ליישב דראב״י קאי על ...

ברייתא אוסר ישראל על הני ולא הבני על ישראל · אבל ברמב״ם אינו אוסר על ישראל ועל הנקרי כאב״י ואמר לעולם אינו

אוסר ... אבל לפי לא״ ... והא דאביא רש״י לא״ כאן אפשר לומר דמוכחא מכאן דלא״ איצ דבדליתי אין חילוק בין ישראל

אחר לבני ישראלים · דא״כ ... כתבן ראשונים ... רב״ ישראלים ... אלא נראה בדליתי אין חילוק

בין ישראל אחר לבני ... ואינו אוסר ... בין ... באו״ה ... ודו״ק //

... אבל ... דבלא בעלים הוי דירה ... מוזהרין אוסר

... ואם אוסר אפי׳ ברייתא ישראל דלא צריך ...

... דדירה בלא בעלים לא שמה דירה ... דהוי בדירה

לגמרה // ודו״ק //

תו״ס ד״ה ... ודבריו ... להו דבר לו מותר ... מרבה ...

... והורה להיתר · ובזה מתורץ גב׳

... ודו״ק

תוס׳ ד״ה רב חסדא אמר בספיו ... וכו׳ ... ואיך ... אפילו ... אבל בתוך ...

... אבל ... ופרסאות ... רא״כ לא הוי

... אחד ...

... פרסאות ...

... ואפשר ליישב ... //

ביצה · סר סכינא ... ודבר ... אפי׳ בלי בדיקת רשות ...

... רבא ... רבנן ... דאיירי בבעלות

רשות ... ואין להקשות ... לאחרים בבעלות רשות ... וכו׳

... אבל ... רמ״ל ... סר ... אבל · ... וכי במקום

אחר לא ... בזה ... בלי ... · וי״ל ... רבינא סר סכינא אפילו ...

... לכן הקפיד רב אשי · ... כל מקום ... לו רשות לשחוט דהיינו שברך

סכין ... ... רב אשי ... ... לכן הקפיד רב אשי · אבל

לשחוט בסכין ברוך ... שוחט בסכין ... ולא ... ודו״ק //

... לשאול בלא ... ... היתה ... בלא ...

... בית ... · ... ... לשאול ולא

... ... לכן אין לשאול · ... מוזהר ...

שאול ... שואל ... אבל ... לשאול בלא ... ... מן השאול ...

... · ... · ... ...

... · אבל ...

... ...

[illegible] ... [illegible] ... ולא יותר [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible]

[illegible] ... עד ... [illegible] ... אחרונות ... וכתב אל האדון את הברכות

אשר [illegible] ... [illegible] ... [illegible]

הארץ [illegible] את העבודה אשר נתן ... [illegible] ... //

תנו רבנן [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible] ... הברכות

[illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible] //

תנו רבנן [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible]

אמר רב [illegible] ... [illegible] ... אלא

[illegible] ... [illegible] ... ולא

[illegible] ... [illegible] ... אמר

[illegible] ... [illegible] //

תנו רבנן ההולך אחר רוב [illegible] ... [illegible] ... אחר רוב עוברי דרכים [illegible]

[illegible] ... [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible] ... [illegible] //

[illegible] ... [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... אחר רוב עוברי דרכים [illegible]

והאמר רב כהנא [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible] ... אלא

[illegible] ... [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible] // ולמה

[illegible]

32 [illegible] אין צריך לטייל כלל [illegible] אחריו [illegible]

[illegible]

[illegible] לטייל אחריו עד שיפנה [illegible] דין

[illegible]

[illegible] אבל [illegible]

[illegible] דין

[illegible] דין

[illegible]

[illegible] בגמ' [illegible] שכנגדתמו בין אי בחלון [illegible] אמר רב [illegible]

[illegible] ולא שיתוף [illegible] אלא [illegible] שיתוף [illegible]

[illegible] דהתנן [illegible] ולא [illegible]

[illegible] בפת [illegible]

[illegible] ואין [illegible] אליעזר [illegible]

[illegible] אסור [illegible]

[illegible] דאורייתא [illegible]

[illegible] דאורייתא [illegible]

[illegible]

אין [illegible] אלא בתוך [illegible] אמה לא פחות ולא יותר [illegible] אלא [illegible] לא פחות [illegible]

[illegible] פחות [illegible]

[illegible] ולא יותר [illegible] אלא [illegible]

אמה [illegible] ולא כמאי דברים [illegible]

[illegible] ולא [illegible] אלא [illegible]

[illegible] אלפים [illegible]

אמה [illegible] תחום אלפים [illegible]

[illegible] אלפים [illegible] ארבעים [illegible]

[illegible] ולכן [illegible]

[illegible] תחום שבת [illegible] בתוך תחום שבת

[illegible] ולא [illegible] בעבירות

[illegible] לתחום [illegible]

להורות [illegible] לתחום [illegible]

[illegible] לתחום [illegible]

[illegible] אמה באמה [illegible] אמה אמה [illegible]

[illegible] אמה [illegible] אמות באמה [illegible]

[illegible] אמה [illegible] באמה [illegible] אמה [illegible] באמה

[illegible]

[illegible] שבת [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] שבת [illegible]

[illegible] שבת [illegible]

[illegible] אחד [illegible]

[illegible] אחד [illegible]

משומר אי מנסך יין ומחלל שבת ה"ל המשומר לדבר אחד הייט שהרגיל לעשות איסור זה מאנסך = ין פי' אפי' פעם אחת
ומחלל שבתות

שבתות ולא אמר נהמחלל שבת אלא אפי׳ הכי ומתי לאשמועינן אפי׳ באיסור דרבנן הוי כמשמר · או משום מחלל שבתות
אפי׳ במלאכה אחרת נחשב כמשמר · אבל אלו משום דחילול שבת הוי כמשמר · ואין להקשות על משמרתנו אלא שמעינן
ללהא גופא גמ׳ מדוע ר״ל המנסך יין והמחלל שבתות ב׳ יחד הוי כמשמר · א״כ מאי משמע אלא הכי אף אין המשמר לנסך יין
33 ומחלל שבתות · שמא לא הוי משמר כי עם עכ״ב לנסך יין ולחלל שבת · י״ל כיון דאפי׳ משמר לנסך יין משמע דרגיל לנסך יין ואם
פשיטא דהוה משמר בנסוך יין לחוד כיון דרגיל לנסך יין וא״כ לחלל שבת נמי לחוד · אבל למשמרי אדריכן ונסך יין פשוט אם שם ד
ראלו ב׳ הוי כמשמר · ואין לתרץ דהכא אי לדבר אחר לא קאי אמשמר דסיפא אלא הכי אי משמר לכל התורה כולו הייט רישא דאיירי נמי
בכל התורה דאי רישא איירי בדבר אחר קשיא מציעתא · דא״כ מכש״כ קשה האי דאי רישא בדבר אחר א״כ לא לאשמועינן משמר
לכל התורה כולו הרי אפי׳ לדבר אחר ·· ניחא לייתב אי לדבר אחר דלהכי אשמעינן בסיפא משמר לכל התורה כדי שנפרש דמשמר
דרישא הוי אפי׳ לדבר אחר · הוי לא אשמועינן בסיפא הא דמשמר דרישא איירי לכל התורה לכך מדאיצטריך בסיפא משמר
להורות דמשמר דרישא הייט לדבר אחר · זה אינו דא״כ קשיא מציעתא ·· דרך כתבתי לאחרוי //
בו תנן בדה ובלבד שלא יורידן למטה וכו׳ · והא דשרי רבנן מחצר לחצר הייט דווקא כשלא עירבו וכו׳ · כגירסת גמ׳ מהודרת מכל וכל
י״ל דהא דאפי׳ רב אליבא דרש״ נהוא שלא עירבו הגם דחכמים נמי איירי בלא עירבו · אם י״ל דרגל חכמים ליכא מאן דפליג
ודה״ סברי דאיירי בלא עירבו אלא אליבא דרש״ פליגי דסבר רב דרש״ נמי בלא עירבו ושמואל ור׳ סברי דרש״ לא חלק בין עירבו
ללא עירבו ·· ודוק //
אין בו ארבעה מאי ·· קק׳ מאי פריך הלא ידע מרישא דתנן ארבעה ולעגין מחיצה בכל דהן סגי אלא דתנן ארבעה מכח סיפא
·· א״כ מאי בעי אין בה ד׳ · אלא ט״ב דהכי בעי אם אין בו ד׳ אי לא יזוז בו כרכב או איפכא דאי אין בו ד׳ אפילו מטלטן ·· וא״כ
מאי פריך אהא תנן על ר׳ יוחנן הלא הוגשה הי׳ ברעתו ג״כ סבכא זו ·· ואפשר לייתב בעני שמיניע חוץ כשכרוך דבתחלה
אמר אין בו ארבעה מאי דקאי על הסיפא דה״ל לומר בתחלה הסיפא וליבעי אין בו ד׳ מאי · אלא אפשר דפריך על רישא דתנן
ארבעה אין בו ארבעה מאי דהא ודאי תגרת מחיצה אפי׳ אין בו ארבעה · ומתנן כב דאויר ב׳ רשויות וכו׳ ומשום סיפא תקוראה אין בו
ד׳ לא יזוז · וכ׳ יוחנן וכו׳ ·· עכ״ל דבעי אין בו ד׳ מאי מי אמרינן לא יזוז · או אפי׳ מורידין למטה אי אין בו ד׳ משום דאין תולין
בו להשתמש אם אין בו ד׳ ולכן יכולין להוריד · אבל מעלין אין חילוק בין אין בו ד׳ ליש בו ד׳ דגם שם אין נוח להשתמש כיון ש
שהוא גבוה עשרה כמ״ש תו׳ · והשתא הא דאמר כ׳ אלו מעלין מכאן וכו׳ · ולא אמר מורידין למטה וכו׳ · אלא אפי׳ גבי מעלין יש
חילוק בין יש בו ד׳ לאין בו ד׳ ·· ודוק //
ובט ולאכלו · שרי נהאמר רב הונא אכ״ה וכו׳ · ואין משליך אדם את בהמתו ע״ג מוקצה בשבת · קק׳ לפי׳ קמא של רש״י · ד
דהשתא דלא יתן לתוך קופתו דילמא שקיל טובא ומשה מעשרה ומאכילן דקתני בהדי׳ שהבהמה בעצ׳
ואוכלת דבהמה קלי קלי אכלה · ואת לפי׳ פ׳ מאי קושיא בגמרא מהא דאין משליך את בהמתו ע״ג מוקצה בשבת דהתם גזרינן דילמא
שקיל בידי׳ ונספלה ניטלטל דבר מוקצה · אבל כאן אפי׳ שקיל בידי׳ ומשו הדבר משמש · אלא כשנותן לתוך קופה אז יש לגזור
שמא שקיל טובא ולא אמרינן גזרה לגזרה שמא ישקל בידי׳ ויתן לקופתו · ונ״ל //
וכן אתה אומר בגוב שלתבן שבין תחומי שבת · פירש״י אלו מטלטלין ומופלין לתוך תחומן בית · וקשה קצת למר מקשה ביה ד
דהא בשבת נמי רישא הכא · וכן הביא הב׳ ונש״ע דאה״ בהלכות שבת ס׳ תב׳ · ע״ש מאי קושיא בגה״ לקמן וכן אתה אומר בגוב
שלתבן פשיטא · הא י״ל דלמן דקלל אשבתי׳ שאין כאן מחיצות ותקנה אמה׳ דיש לייתב דא״כ לא אשמועינן זה גבי תחום שבת
הל׳ לאשמועינן גבי עירוב חצירות · ע״ש בע״ת למה יהא אותר · בשלמא לפי׳ תו׳ דפי׳ דגוב לקמן גבבא אט׳ דכאן נמי י״ל דאייר׳
דהגבבא תחת הבית · אבל לפרש״י קשה · עכ״ל דרש״י פירש אלו מטלטין ואופלין ובש״ב גרס אלו מאכילין ·· ומן כל ע״כ ·
דבשבת התבן מוקצה ואסור לטלטל ולהאכיל · אבל בית״ אותו לגוב ולטלטל ואין האיסור אלא משום יצא מתחום של חבירו · ולכן
המתרש ר״מ דין זה בשבת לא תבין משום ליטול אלא מאכילין דהייט לבהמה דהייט שעומד בפניה להאכילה ·· דרך
ולכן פרש״י ביה דהא תני וכן
עלשבין
ומצלתיו זה נותן לתוך קופתו וכל מ״ה דמשמתה לו׳ שבת איירי במטל ולמה יהא מותר ולפרש ביה ובש״ע
שם

שהביא דין זה לשבת לא תני שתל ואוכל אלא אלו נאכלין והטעם דבשבת נאסר · רוק ונצ"ע //

תד"ה ברה נין אתה מוצא בגוב וכו' · ויש לפרש לשון קש וגבבא ·· וקק למה הזכיר אלו עירובחצירות סתם א
מתבן ואלו תחומי שבת גבבא · ואפש"ל דאורחא נקט דמשין התחומין בגבבא · וצ"ע //

דף פ"א רש"י ד"ה וקתני בכל מפת ומתני' מי אומי דבכל דתני אכל וכו' · קק דהא בעירובי תחומין נמי תנן בכל מערבין ו
ומשתתפין חוץ מן המים ומן המלח והתם עכ"ח חוץ מן המים ומלח קאי על עירוב נמי ה"ה כמו דא"ל הלל
בהדיא דבכל מערבין בכל מיני פת · דלא תפרש כמו בכל מערבין ומשתתפין דגבי תחומין ·· עכ"ל מאי פריך בשלמא
בברייתא דאמרינן בכל מערבין בכל מיני פת · משום דבברייתא מפרשי בעצמה הא דאמי אומר בכל מערבין ומשתתפין
איכא שינויים דלא אמרו לערב בפת אלא בחצר ואה"נ בכל מערבין פי' בכל מיני ובכל משתתפין פי' בכל דבר · אבל ב
במתניתין דתנן סתם בכל מערבין ובכל משתתפין חוץ מן המים ומן המלח · משמע דאין חילוק בין עירוב לשיתוף אליבא
דר' אליעזר ·· וצ"ע //

תד"ה כרי חלתה וכו' · ואת"ה דמשמע כרי חלתה דהוי אחד מן מה וכו' בשלמא בלא נאמר דפי' בין כרי
חלתה דהיינו שכבר נתקנה ואח"כ נחסר כרי חלתה ובין שלא נתקנה מתחלה אלא שנחסרה כרי דמיטה
דהיינו חלתה לבד · א"נ שנחסרה כרי חלתה וכרי דמיטה דהיינו כמו שאינו חלות ומש"ה מערבין · ופריך דפרי ד
דמיטה לבד מערבין אבל כרי חלתה שילא · ומשני וכו' · אבל לפי' שלהם דאין מערבין אלא בטבולה לחלה וכו' קשה //

תד"ה לא זכו לו מעשתי וכו' · ובהכם פי' בין דאפי' מתכוין לו נכי · דאין מערבין אלא לדעתו · ובאמתיש לייש ב כמו
דעפ פי' בין לפי דברי ר' יהודה דלפי ר' יהושע נמערבין בין לדעתו ובין שלא לדעתו · ואה"נ למה לא יהא עירוב
אם נתכוין לזכות · לכן הוצרך לפרש שהוא לא נתכוין לזכות לו ומתכוין חנם · ואה"נ השתא אה"נ מה דמשמע לפסק ג"כ כמו
פי' תוי' · היינו אליבא דר"ד דפליגי · ותנן סבר דאין מערבין אלא לדעתו ·· רוק ונצ"ע //

גמ' סבר פליגי ומר סבר לא · קק דלמ"ל דפריך על רב שיזבי דאמר זאת אומרת חלוקין עליו חבירין על ר' יהודה וכו'
דפריך פשיטא דחלוקין דה"ל לאפוקי מר' יהודה דס"ל דלא פליג //

דף פ"ב לימא תהוי תיובתא דרב אסי · קק דה"ל דרב אסי איירי כשעירבה אוו בשביל בנה · וכאן דתנן שער כן שש דמשמע
ולא שער בכלל היינו כשלא עירבה · דהא רב אסי לית ליה דבעינן לאו דהיינו בר ו' או בר ממש · ואפשר דתנן
ברוחב לימא תהוי תיובתא דרב אסי אברייתא זו דתני שרש ולא מן מתני' דסופה שהביא לעיל והוצרך להביא גם את ר' ינאי
ור"ל · ומתכן דזה לא קשה דימלל לתנן דשער ושר בכלל · רוק וצ"ע //

איתמר הרי זה שיתוף שיתוף במבוי לא מיבטל · קושיא זו יש להקשות יותר אי פירוש עירוב חצירות //

תד"ה עירוב הוא דלא הוי · קשה דמשכחן וכו' · ולזה בין אין צריכין לערב · נמי איירי בשיתוף דאלו עירוב חצרות
לא הוי בין אלא בפת · רוק //

רש"י ד"ה מי מיבטיל לי' · פי' דהא"ה דפריך מי מיבטיל ומכח זה יתן בחצר שבמבוי ובעירוב בבית שבחצר · דמשמע הא ד
דמגיהה לאו משום נטירותא אלא דיש להקשות בברייתא זה של זה ··

היכי דמי תפיסת יד כגון חצירו שלבוניים · קק מאי קושיא הא י"ל בפשוטו · עיין בר' יונתן שכתב דוקא בחצר
שכולה שלה ומשכיר הבתים שבה לאחרים והוא שוכן באחד מהם ויש לו תפיסת יד בכולן · לכן מתכן כגון בוניים
שהוא שוכר וכל הבתים היו שלו דאל"כ שהוא בחצר בתים אחרים אפ"ה הוי דיורין אחרים וצריכין לערב עם כל אחד · אלא נראה
איירי כגון בוניים שכל הבתים היו שלו · ואפשר דקשה להג' דלעיל אמר נהדר בביתהתבן אוסר הא יש לו תפיסת יד
אלא דאי דתפיסת יד לא מהני אלא אם כל הבתים היו שלו ויש לו בכולם תפיסת יד ·

וזה

[illegible]

דרבנן : לכן מתוך כגון בוכיים שהי' עומד ונוטה כלין אבל בשביל יתר מחיצה וכדומה לזה לא הוי תפיסתיך דרבה פליג על
דאפי' יתר של מחיצה הוי תפיסת יד · ונכ"ע //

יו"ד

37

אותו · ישב עולם לפני אלקים בזמן שחסר ואמת מן ינצרהו · ברש"י · ששתי רשין מן הוא הכנה וגם הוא לשון מן ··
והוא כמ"ש ויאמרו איש אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה הוא · ופרש"י הכנת מזון · ובפסוק"ל עד דעולם מתחלה
ברא במדת הדין דהיינו בשם אלקים כדכתי' בראשית ברא אלקים וראה שאין העולם מתקיים ושיתף מדה"ר · ונ"ש ישב עולם
לפני אלקים מדת הדין : אבל חסד ואמת מן ינצרהו דאם שיסבב לא יתנהגו שאינו בחסד ואמת אב"ה בני ארם מן ינצור חסד ואמת · לכן
שיתף מדה"ר דאז גם בני אדם יתנהגו בחסד ואמת //

יורא · אומר איש אוסר · קק' דהל"ל איש אוסרים או אחר זה ואחר זה איש אוסר · ועי' דהל"ל ר' יוסי תחלה שהוא מכריע ··
ניש לייסב ואין להאריך //

אמר · רב יודא צריך שיראו כאחד של קנים למעלה מן הארץ · קק' דהא זה דעת בית שמאי ולמה הוא מפרש דעת ב"ש ולא
דעת ב"ה · ויש לייסב דדעת ב"ה מפורש בברייתא דתני יעקב קרחינאה והוא מפרש דעת ב"ש · ונראה מתוך כ
זה שאמר נתן הלא כבר מתוך קושיא מיושבת · אלא להורות שהמקין הנוטה הכל יחד ונתן תחלה ב"ה בברייתא דתני יעקב
קרחינאה וב"ש כר' יודא · רוק //

ולא · הא דאמר רב יודא קורה ארבעה מתיר בחורבה ורב כהנא אמר קורה ארבעה מתיר בגוים · ואת למה הביא בקושיתו דברי
רב יודא לא הי' לו להביא רק דברי רב כהנא שמתיר קורה ארבעה בגוים הא קא אזיל דלי וכו' · בשלמא לפי' תו' דלא גרס לא
לא ומסקנא כרב יודא · י"ל דאדרב כהנא איש יכול להקשות שלא רק סבר כרבהונא · לכן הביא רב יודא דמתיר בחורבה · ורב כהנא איש
מתיר בחורבה אלא בגוים דמשמעו דרב יודא דמתיר בחורבה וכ"ש מתיר בגוים · אב"ה קשה מרב יודא דלעיל דחיישינן לשירותא ואי עביד
רב יודא דהכא · אבל רש"י לא ני סבר הכי דאב"ה הימך ושני אלא קלהוא וליתא לרב יודא אלא כרב הונא הא פריך רב יודא · א
דרב יודא · ונכב //

תו' ד"ה · הא קאמר דלי לא ירך גיסא · עיין בחידושי ג"ש מהורש"א ס"ג ז"ל · ומפשר דלא גרסינן דלגא מידלדלי תחת הקורה
דאפי' תחת הקורה לא הוי ודאי איסור דשאני בברירה · ועיין בר"י יונתן · מש"מ כשהולך הדלי לרשות אחרת דיש
איסור ודאי ·· רוק //

רש"י ד"ה · מחיצה תלוי' מתרת אף ביבשה הלכך בגוים שי אין צריך שתגאה המחיצה שעושי' בשביל המים · הא דלא קיימר
בלשון אף בגוים כן · משום דיש לחלק דאיש שוה דהא דמחיצה תלויה מתרת היינו שעשויות לשם סוכה ··
אבל הכותל איננה עשויות לשם מים ומ"מ זה שפיר על התן דאין צריך שתגאה המחיצה בגוים מביא ראיה דאם עשויים בשביל
המים סגי · רוק ·· ולפי פירש"י קושיא של תו' איש מתוך דהל"ל רק להוא שהקילו בגוים //

תו' ד"ה · מ"מ לא קאמר ר' יודא אלא בשירובי חצרות · עיין בדיבור הסמוך דבקיעת דגים לא הוי בקיעה ונשאר בקיעת גדיים
הוי בקיעה · וי"ל דמתוך שי לפי מ"ש התו' דלא הי' מתיר בקיעת דגים כיון דהמחיצה לא כשעשוי' לשם מים //

פי' · ואלא · הא דתניא ר' חנניא בן"ע וכו' · היכי משכחת לה דעבידא כי אסיתא ·· קק' מאי קושיה ומתוך הלא משכחת כגון ש
שהכסר רחוק מהכותל שלשה טפחים דאז אין אומרים לבוד ומיצטריך ד' אמות על ד' אמות ·· ויש לייסב ברוחק
דהקושיא על מה איך אפשר דמצא דהא משכחת דע"ה היכא דהוי סמוך לכותל בפחות מג' · ומשני דעבידא כי אסיתא על יתידות
דאז לעולם צריך ד' אמות על ד' אמות · רוק //

התם · ושניות דאורייתא הסא ושניות דרבנן · וכאן קשה על מה שהקשה לעיל בדף פ"ה א"ל רבינא לרבא וי אמר רב הכי והא איתמר
שני גגין וכו' · ולא ושני דאדרבה רב סבר בשניות דאורייתא מחמירין ·· ומפשר לייסב ובזה מתוך מ"ש תו' בריש ח
חלון סבר רב איפכא די"ל לא הכתבו תו' רב והא לעיל בדף פ"ה סבר שי שמואל דעשו חכמים חיזוק לדבריהם · אלא כדמות דתו' באו
לתרץ קושיא של דלפי זה דבשניות דאורייתא מחמירין אב"ה מה שהקשה לעיל ומי אמר רב הכי דשמא רב סבר בשניות דאורייתא
מחמירין לכן כתבו בריש חלון סבר רב איפכא וכו' · ומה זה הקשה לעיל · וכבר כתבו תו' לעיל בריש חלון דבחצרות שהכל מדרבנן

[illegible] אבל כשאחד רהי ואחד כרמלית [illegible] אפי' ברשויות דאורייתא
בין ... ובזה מתרץ נמי היאך מתרץ לעיל שאמר כרב דימי וחכמים עשו חיזוק לדבריהם · אם כן רב דימי
כתנאי דאין לחלק בין רשויות דאורייתא וכו' דהרי הוא החמיר ברשויות דרבנן יותר אלא ודאי יש לחלק בין רשות
דרבנן כב' חצירות דאז אמרינן עשו חיזוק ·· ואת"ל למ"ה א"כ מאי הקשה כאן והא ר' יוחנן ברשויות דרבנן
נמי אמר דתניא כותל שבין ב' חצירות וכו' · שמא לא אמר אלא בשתי רשויות דרבנן אז לא יחלוק דבזה עשו חיזוק
לדבריהם · וי"ל דע"כ לא מחלק דא"כ איך אמר ואזדא ר' יוחנן לטעמיה וכו' דשמא דוקא ברשויות דאורייתא מותר לפחות
אבל בשתי רשויות דרבנן עשו חיזוק יותר ואפי' מטלטל אסור אלא ודאי סבר דאין לחלק ·· אבל ק"ק שמא אין לחלק
בין כששניהם דרבנן ובין כששניהם דאורייתא דבכולם יש סברא להחמיר דכאן כאמר חכמים עשו חיזוק וכאן כיון ש
שניהם רשויות דאורייתא ג"כ יש להחמיר שלא יבא לידי איסור תורה · אבל כשאחד דאורייתא ואחד דרבנן יש להקל
והשתא א"ש מה שהביא ואזדא וכו' די"ל דשמא ברשויות דרבנן מותר להחליף ואמ"ה ואזדא לטעמיה היינו דמטלטל דהרי
אפי' ברשויות דאורייתא מותר לפחות · אלא ודאי דעיקר כאיתן מדאמר ואלו מטלטלין ולא אמר דמותר אפי' להחליף
א"כ מוכח מדברי ר' יוחנן שלא להחליף ולמה מביא ואזדא וכו' · אלא לא הביא ואזדא וכו' לא הי' יכול להביא ראייה
שלא להחליף דשמא הנ"ל ושתי הרשויות דרבנן מחמרינן שלא להחליף לכן מביא ראיה דאין לומר האי סברא ז דא"כ
היאך מביא ראיה דמותר לפחות דשמא חכמים עשו חיזוק לדבריהם בפרט בשתי הרשויות דרבנן אלא ודאי סבר
דאין לחלק ·· כתבתי נגד למחרי // רין //
רש"י בד"ה התם רשויות דאורייתא וכו' · ואע"ג דהשיב רב דימי מקום פטור בפחות מד' והכא קאמרי דשלשה לא הוי מקום
פטור וכו' · נ"ל דהרי אפי' להכא דשלשה לא הוי מקום פטור היינו דווקא להחליף אבל לפחות הגל אינו
מגביהו דה"נ שרי ואי לאו פרש"י הייתי מפרש אלא באמצע להחליף ופליגי בב' דברים לפחות על המגביהו וכשר
להחליף בשלשה אוסר ת"ק · ורשב"א מתיר בפחות מד' ואפי' להחליף מתיר וא"כ לפי זה הי' יכול להקשות לנמא רב דימי
כתנאי דמתיר לפחות בשלשה · אלא לפי פרש"י דגרים אלא באמצעיתו להחליף וכו' · דמשמע דלא פליגי אלא
בלהחליף יש להקשות · ונב"א //
תוס' בד"ה אמר רב יוסף מטטה וכו' · אין זה מטטה וכו' · דלג' במתניתי' ר' יוסי אומר כותל שנפל בה תורן משום
מחיצה · כמו דגרס בברייתא · וכן משמע מרש"י · דלג' הכי שהרי כתב נר' יוסי לטעמיה דפליג נמי במתניתי'
אבור · משמע דווקא אבור פליג ··
רש"י בד"ה והא ר' ברשויות דרבנן וכו' והה' דמורידין אבל לאחלופי לא וכו' · כתב דה דלא דחיא דחילוף נמי מותר
כמו מורידין דמותר נמי ואמרינן הה' א"כ גבי חילוף נמי ניזא הכי לכן אמר אבל לאחלופי לא דהרי
אמרו ואזדא ר' לטעמיה · ואפשר דפי' לטעמיה היינו דקאמר אבל לאחלופי לא כן הכא דווקא מטלטלין אבל לאחלופי
לאחלופי לא · אבל הכא"ט כל מטלטלין אין ראיה דהרי גם כן סבר דין דרב דימי ואפ"ה סבר הכי דלא יגוז משום ד
דחכמים עשו חיזוק · אלא דעיקר הראיה שלא להחליף · ועי' בתוס' לעיל · ונב"א //
שלשה דברים התיר ר' חנינא בס"ט לאנשי טבריה · ואת"ה אמרינן דמסתפקין באלונטית ולמה דווקא לאנשי ע
טבריא · וי"ל דדווקא לאנשי טבריא שרגילין לרחוץ אז נזהרין שלא לסחוט אבל בשאר מקומות שאין
רגילין לרחוץ אם רחצו אין מסתפקין באלונטית שמא ישכח ויסחוט ·· ונמ' שבת בפר' חביות הרוחץ במי מערה
ובמי טבריא ונסתפג בעשר אלונטיות וכו' אינה להשוות מי טבריה למי מערה דאסור להביאם בידו · והשתא א"ש
דתני מי מערה דווקא דמי טבריה רחמין · דכתבו תוס' ולא תנא מי טבריא במתני' אלא לאשמעינן דמי מערה חמין · אבל
לפי מה בא לומר דמי טבריה חמין למי מערה ושכן הסתפגות אלונטיות דאסור להביאם בידו // דוק //
רב דימי תנאי · אין פירוש דרב דימי כתנאי דא"כ ה"ל למימר כן · אלא פי' ורב דימי סבר דפליגי באמצעיתו ולהחליף
וסבר דיש חילוק בין רשויות דאורייתא לדרבנן · אבל זעירי סבר בזה דרב דימי תנאי ואין חילוק בין רשויות
דאורייתא לדרבנן //
תנו

תד"ה [illegible] שיטה ומיל' גזרה ד' והא דאמר נבה בפב' מוקף [illegible]
ומחיין וכו' דהרי גז' גזרה ד' לא סבר דאורייתא ומחיין כראי גם עפי' [illegible] // תוס' [illegible]

35 רש"י ד"ה ומתפא אדרביה ובשבת אסרן בלוט · ועיי' בתוס' שבת קכ' חביות הרוחן בגי' מערה ובגי' שבילין ונפתפא בעשר מלונות וכו' דמשמע ראפי' אסרן בחוץ בריעבד מותר להסתפג · ועי' ובפרש ובגי' שבריא מותר לכתחלה · עיין שם [illegible] //

רש"י ד"ה לאשון שחיכה תלוי' מתכת [illegible] לרבנן אלא למלאות · אין פי' מכח שהיא מחיכה תלוי' אסור לשפך אבל אם הניעו המחיצות מותר לשפך דהוי רה"י גמור · דמ"מ ומי הגמרא וכי מהבין זה לשיגא רשלא הוי רה"י גמור ·· עכ"ל בזה שכתב רש"י במילתיה לרבנן לשען מה הזכיר לרבנן ·· אלא כל שכן דה"פ רלא תימא דהאי לא שרי גמי לדברי חנניא בן עקביא דאמרינן בסוף נגוד הייט דוקא למלאות אבל לשפוך לא · לכן פי' דלא קאי אלא לרבנן דהכשירו במחיצה תלוי' · אבל אין חילוק במחיצה זו מה' תלוי' לשיגה בין דמים ולמאן לחוץ ··

אמר רב ששת פשיטא הייט עוגה · ז"ל לייטב הלשונות לפי דעת הר"ן שהגשו שהרי כח בברגלית לא גזרו ותירנו ר' דלפעמים ולמאן לרה"ר ע"י זמכה זה לא כולו · אבל אפשר הא דאמר לשפוך אסור הייט כשולמאן גיד לרשות הרבים דהוי כחו בברגלית ושרי · אלא שהגהות סברי ורבינו סתמא דאין לחלק · ודע' ··

ישנו גזל בשבת וחורבה מחדיר לבעלים · עיין בחדושי גיסי מוהר"ש מ"ל זצ"ל מאי ומתבין אשמעתין הא לפי ס"ד מי קשה דהא לא קני אלא בחורבה דאין הבעלים משתמשין · אבל גבי גזירה לא קני א"כ למה יאסרו התחומים על ה' הבעלינם · ובאמת בגה"ה יש להקשות עוד היאך מזכיר ביש גזל בשבת דקאי על חורבה דהרי אמת יש גזל בשבת סתמא ומה"פ אמר וחורבה מחדיר לבעליה · לכן אפשר לומר דס"ד פי' יש גזל בשבת בכל רשויות דשבת ולאו איש אסור · ומה"פ אמר וחורבה מחדיר לבעלים ושמעו מאפי' חורבה דאין הבעלים משתמשין מחדיר לבעלים ומ"מ אסור להשתמש · לכן פריך הא גופא קשיא וכו' · אמר נבה ומתבין אשמעתין וכו' · דלפי ס"ד לא קשה דהרי אמרינן יש גזל בכל מקום גנע ·· ואפשר דזה כוונת רש"י ס"ד דהכי מותר לגזול בשבת רשויות ולהשתמש בה בשאר רשויות בחורבתו המסוכה לו כמה שהי' רגיל בה בחול הואיל ו ונסתם חורבה אין הבעלים משתמשין בה כולכך קשי' להאי בגזילתו בשאר גולכן · והה' בשאר רשויות · ומה"פ אמר וחורבה מחדיר לבעלים · ושמעו דאיכא גזל/לו ואפי' חורבה אסור · דין · ודע' ··

ישנו גזל בשבת וחורבה מחדיר לבעלים · יש לומר הלכה עפ"י שאמרו חז"ל עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות · עוד אמרו כל מזונותיו של אדם קצובין חוץ מה שמוציא לצורך שבת · ואמרו לוו עלי ואני פורע · לכן יש גזל בשבת שלא יאמר אטול אחרים כי יש בו משום גזל · וחורבה לשון חירות שמוציא הרבה כבן חורין הקב"ה מחדיר לבעלים הוצאתם ·· ואפשר לומר עוד עפ"י שמעתי דבשעת הבריאה ס"ד היום כח' שעות ולקח הקב"ה מכל יום ויום ד' שעות דהייט כ"ד שעות ועשה מהם יום השבת (ורמז לזה כח' משמיע הגיד לעמו · ואמר ויברכת אלקים ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה דהייט בשבה ימי מעשה מכלן כח ביום השביעי ·· ונ"ש יש גזל בשבת שהקב"ה לקח מכל יום ד' שעות ונתתן לשבת ·· ומן הדין להחזיר גזילתו · וחורבה מחדיר לבעלים דאמרינן שית אלפי הוי עלמא וחד חריב דשית אלפי עלמא הכנגד ששת ימי המעשה · וחד חריב בשביל יום השבת //

תד"ה ד"ה גביב מהוא אסור וכו' · אבל לפי' הקונטרס דהטעם משום דמיבלעי אסור דבעלמא לא מיבלעי · הקשה לי אחד מן המשכילים לפי זה מאי קשה מאי ביניהו דשמא זה איכא ביניהו דלמ"ד משום מיבלעי בעלמא לא שייך מיבלעי · ולמ"ד משום גילוף שייך · ואפשר לייטב חדא דאין דרך של חבר להיות בכברים ·· ועוד י"ל //

אבל שופך הוא לגג וכו' · לא הזכיר חבר · דבגג פליג על חכמא כדאיתא בגמ' · ובחצר גם חנניא מודה ·

רא"ט אמר רב ברוך [illegible] גרס רבא //

תד"ה חבר ואכסדרה וכו' · ומה"פ הקשה תוס' וכו' · הא דלא הקשה בלא פלוגתת המשנה של הברייתא · די"ל דאין בחצר [illegible] שלו ברבותי [illegible] לכן מזכיר לפעמים כך ולפעמים כך · אבל לפי פלוגתא דיש חילוק א"כ דוק:

המשנה

רש"י בד"ה הא לני רבנן וכו' אלא של הגג או של החצר · בתוספות לא בעל החצר אלא של הגג ושוק דבזה כולן על חצוא //

מתניתין דאבי וכו' חסורי וחסרא וכו' ונ"ל דה"ל לתנן ותנא בחכמא שהביא בסוף שאמר לא יטפוק לפי שאין הוא עמו לבלות אלא לכלות · ונ"ל שפי רחכמים יפלגו על [illegible] ועל נחב"י דריטא דתני מינה ותרת אלא בחצר דעמו לבלות · אבל לא בגג וכו' דלא על הביב ונאבי ותיר אפי בביב שהוא ד' אמות וחכמים אוסרים בביב ומתירין על הגג · עיש היטב //

תו' ד"ה תנא ברא והא דלא מייתי תלמודא הך ברייתא לעיל · קושיה גיסי מהרש"א ס"ל ז"ל שהקשה על רב נחמן דה"ל דיתן לעיל בשונא אפי לפי תה · ונ"ל דיתו להקשות אין אור אבי הילכך אפי כור ואפי כוריים דפי גבי עוגה וכרב הנא"ט אפי לית עוגה כלל · אב"ה לה תנא הברייתא גבי ביב שופך ועוגה הלא אפי גבי הוי דינא הכי · אלא דבאות רב נחמן ואביי דפליגי דרב"נ סבר דברייתא איירי בביב דאלו בעוגה אוסרין סאה עם סאה · אבל אביי סבר דברייתא איירי אפי בעוגה · ואב אוש דהביא רב נחמן לכאן דפליג על אביי בפי דברייתא דרבנחמן סבר פי ביב ואביי סבר דפי בעוגה · דוק וכו' //

תו' ד"ה מחזיק סאתיים וכו' אלא שפי כוריים · ק"ק אמ לפי זה ס"ל דאיירי בימות החמה שאז איירי בימות הגשמים ומיירי להחזקת סאתיים דאז אפי כוריים ויותר · ועיין ברב"פ דסבר דווקא סאתיים · והא דאיתא בברייתא למטה אתפ שכתוב לאו ויש ושמש שופכין לתוכו · יעיש היטב · ועיין בחידושי גיסי מוהרש"א ס"ל ז"ל //

וכן שני דיוטאות וכו' גני · ברש"י ובתוס' שעשו דאגלתן שתי עוגה קאי על ב' דיוטאות · אבל כפשוטו א דגלתן שתי בעוגה שנים אסורין דאז לא הוי כחד · וכו' ועיין בטור ··

אחת לעוגה וכו' גיסטרא ועריבה שייך בין ב' דיוטאות · וכן איתא בר' יונתן שפי שלקחינו ובחצר שייכין אלא א ארבעה דברים · עש //

נבלבד שלא יהא גג גבוה עשרה או נמוך עשרה · פי' דגג גבוה עשרה היינו שכל הגגין נמוכין ואחד גבוה עשרה · או נמוך עשרה פי' שכל הגגין גבוהין ואחד נמוך //

פרק כל גגות

וחכמים אומרים כל אחד ואחד רשות בפני עצמו · אע"ג כל אחד ואחד ה"ל כל אחד רשות לעצמו · מ"מ רחכמים אזלי על ר' מאיר דר"מ אמר כל גגות העיר רשות אחת הן וה"ל לחכמים כל אחת רשות לעצמה · אלא דחכמים סברי גג וחצר רשות אחת אלא חצירות וקרפיפות או גג וקרפיף כל אחד ואחד רשות לעצמו כמו שאמר ר' יודא לקמן ואזלי על דברי רבנן שאמר אחד גגות ואחד חצירות ואחד וכו' · נהשמיענו חכמים אחר דברי ר' מאיר דפליגי על ר' מאיר נמי דכל א אחד ואחד רשות בפני עצמו דכל גג רשות בפני עצמו //

תו' ד"ה גזירה משום תל וכו' שרי ר' יוחנן לטלטל ולשון בפירקין אע"ג דר' לא שרי לטלטל אלא באין בה ד' · עיין במה"ש חצירות רשות לעצמן וכו' ·

רש"י ד"ה כדקתני נבלבד שלא יהא גג גבוה מחבירו עשרה וכו' מגג לחצר · עיין ברש"י ב"מ ד"ה ליטלטל מגג לחצר דלא כתבו תו' כן //

רש"י ד"ה מאי לאו וכו' אלא גג גבוה ונמוך שמשמע אחריכא הוא · אבל על רב יצחק בר אבדימי אין להקשות די"ל דמשום תל ומשום שרגיל להיות ברה"ר גזריין אבל כותל אין רגיל לעמוד ברה"ר לא גזריין · אבל כיון דגזריין גג ב בשביל תל אם כותל נמי · להגזר אלא ודאי גג גבוה ונמוך שמשמע אחריכא · דוק //

תו' ד"ה רב אמר אין מטלטלין וכו' · אע"ג כי כשהגגין יחד יתירין מבית סאתיים עיין בחידושי גיסי מוהרש"א ס"ל ז"ל אבל י"ל דרב נ"מ כיתר מסאתיים בחיצונות אין ניכרות דלא מוקפין [illegible] אסין אפי לרב"ה אסור לטלטל דאמא כאן

עסאתיים כמו שכתבו תוס׳ לקמן בד״ה הכא דהוי יתר מבית סאתיים וכו׳ · דוק ״ דלפעמים כלים שבתו בבית אינן יעשות
אחת ואתק׳ נ״ר אסיק לשמואל //
יורבית

תנן וחכמים אומרים כלאחר ואחר רשות לעצמו׳ ק״ק מאי פריך דהרי הם פליגי בד״ה · ע״ש שמא פליגי בזה דרב ס
סבר דאיירי בעירבות להכי מטלטלין בכולו ושמואל סבר דאיירי אפי׳ באינן עירבו ואפ״ה מותר לטלטל בכולו ·
וכן יש להקשות בקושי׳ אחרות דתנא כי שמואל אינו להם אלא גג איירי בעירבות · ויש לייש׳ ע״ל דלהכי לא משני הכי
דאפשר דלרבינו יוסף דאמר לא שמיע לי ואפ׳ פליגי בעירבות ואפ׳ ק״ה לרב דהרי פליג אפי׳ בעירבות · דוק וכ״ע //

תנ׳ בד״ה כרמלית וכה׳ וכו׳ · קושיות גמ׳ ומהרש״א סג״ל נ״ל הא דלא מתני דאיירי באינו מופלג ד׳ · ויש לייש׳ ב
ברוחב׳ ראו׳ ה״ל לפרש האיבעיא כמו מאספרה · אלא דבעייתו לא הי׳ בענין זה ואפשר הא דמשני
בגמ׳ אלא הכי קאיבעיא ואינו באינו מופלג ובעייתו כמו באספרה · לכן לא הוכן לפרש בעייתו דבכר פי׳ איבעיא
שלו גבי אכסדרה · והשתא א״ש הא דאמר אלא הכי בעי וכו׳ מאי שנין זה לעמור //

דנ ג אמ׳ רב חייא בר יוסף לשמואל הלכתא כוותיך או הלכתא כרב · ואת׳ מאי בעי נראי׳ יאמר דהלכתא כשמואל ״
ע״ש ומאי דפריך מהח׳ ורב אליבא דר״מ וכו׳ נעיל ה״ל לאקשויי זה //

רש״י בד״ה ורב אליבא דר״מ וכו׳ · ואשמועינן מטה וכו׳ · ק״ק הלא י״ל דאשמועינן לאפוקי מר״מ דאוסר
לטלטל מגג לחצר //

רב · אליבא דר״מ לטלטל מגג לחצר · ואת׳ מ״כ שמאמרת מטלטלין מגג לחצר · דאין לומר דדייק מדאמר
ובלבד שלא יהא גג גבוה · אפ׳ לא הגיה כלום · אלא טפ׳ הגיה מדאמר רב יהודה לקמן ואפ׳ ק״ה דה״ל
להביא כר יהודא · ומן הברייתא דלקמן דאסור להוריד מן הגגין לחצר אין להוכיח די״ל דברייתא איירי באחידות דאינן
עירבו דהא תנן בסופו ואין מטלטלין בו אלא בארבעה · אלא מרב יוחנן האומר סתם ולא מחלק משמע דבכל
מקום אסור לטלטל מגג לחצר ״ דוק //

שמואל · אליבא דרבנן לטלטל מגג לקרפף בית סאתיים · ואת׳ שמא אין הכי נמי מותר והא דאוסר התם היינו
בבית סאתיים דוקא הגג וחצר דהויא בבית סאתיים ״ וי״ל דאי סוי׳ גג וקרפף כשום אחת ביותר מבית
סאתיים עכ״פ ה״ל לרבינו לאשמועינן · אלא ודאי דבכל מקום אמרינן דלא הוי כשותה אחת ״ דוק //

תנ׳ בד״ה לשמואל אליבא דרבנן וכו׳ · ונראה לר״י דבגג דלא הוי יתר מבית סאתיים וכו׳ · ואת׳ למה לא הגיה לרב
הכי · י״ל דלרב דאמרינן נ״ר אסיק הוי מוקף לדירה לכן אין מטלטלין לקרפף · אלא לשמואל דלא הוי רהי׳
דלא אמרינן נ״ר אסיק דלהוי מוקף לדירה קשה //

דף צא תנ׳ בד״ה אמר רב הלכה כר״ש וכו׳ · והשתא סברת שמואל איפכא · עיין בחידושי גמ׳ ומהרש״א סג״ל נ״ל //

בד״א שהיו אלו של רבים וכו׳ ושירבו וכו׳ שמעא דלא עירבו הא עירבו וכו׳ ״ עיין בר״ן שכתב המאור הגדול ג
גבי מבואות חצר ומפשיט׳ מרפסת סה״ בשלא עירבו כולו · כך הם חולקים גבוה עשרה טפחים למרפסת כחות
מכאן לחצר והיא מפא איתותיבא וכו׳ דהרי קתני בהדיא דאם לא עירבו כולם רשות אחת · ונ״ע //

תנ׳ בד״ה גג וחצר ואכסדרה ומרפסת וכו׳ · וי״ל דלשמואל דוקא אריתא קאי · עיין בחידושי גמ׳ ומהרש״א סג״ל
נ״ל · וצריך עיון ואפשר לייש׳ //

תנ׳ בד״ה וכלים ששבתו בחצר וכו׳ דאי באותו חצר אפי׳ שבתו בבית נמי · הה׳ דהא׳ למירק דמותר בכל חצירות א
דלא אסר לטלטל אלא להכניס ולהוציא מן החצר ולמבוי שא׳ מחצר לחצר מותר כ״ש תנ׳ בדיבור הסמוך //

תד״ה כי פליגי רבנן וכו׳ גבי לרב דאמר לטלטל אליבא דר״ש והוא דלא עירבו · אפ׳ למה משנה דהא׳ כי פליגי רבנן אלא

בעינן הא בעינן ... ברה"ל ... דף כ"ד ברה אמר הכא דליכא חפיפה וכו' //

נג

בקטנה יותר לגרוע את הגדולה · קושיין רש"י · אע"ג דריווח גדולה בקטנה אין אוסרין את הגפנים וכו' · ועיין תוס' התם שלדה · ואי לא מסתפינא הייתי אומר דבאמת הגפנים אסורים אם לא שהרחיק ד' אמות כמו שהרחיק בגדולה · ומזה מוכח בגמ' דלמיל אסור אפי' הקטנה · ומה אומת דה"ל אלא בהרחקת בגדולה הא אפי' גפנים בקטנה הוי דין הכי · והשתא אתי שפיר דפריך אביי א"כ מניח מחיצה לאיסור שאלמלא אין מחיצה ד"א זורע ואלו השתא אסורה · אע"ג דלמאורה לא משמע הכי כמו שכתבנו תוס' · אלא דדייקי הכי מכח הסיפא כמו שכתבתי · והשתא אתי שפיר דהרי בנואה הני הדין כבקטנה נפרצה לגדולה אז הוי הדין כמו בגדולה · וא"כ שוא כגפנים שי חפי אלא דדייקו מזה שכתבתי דהקטנה כולו אסור · עיין · דוק //

תוס' ד"ה תבשלה בגדולה וכו' · וסיפא דקתני תבשלה ה"ה חמשה וכו' אין פי' ה"ל חמשה ולא ט' דגה"ל דרבותא אתי לאשמועינן דאפי' תבשלה אין מושכין לאחר · אלא אפי' דה"ל כמי דאפי' חמשה גדולה אין מצטרפין לחמשה בקטנה · · דוק //

בא"ד · והא דתנן בפר' כיצד צולין וכו' · בשלמא בלא זאת י"ל הא דאין מפסיק הייט בחוט · אבל עכשיו דאפי' חוט לא מיגע מצטרף קשה //

תוס' ד"ה שאלמלא אין מחיצה וכו' דאין זה תימא וכו' · והני סילוק מחיצות · וא"ת א"כ מאי פריך ר' זירא לאביי ולא מניח וכו' · הלא ידע התירוץ דשאני התם דסילוק מחיצות הוא מדלא הקשה מקטנה · וי"ל דר' זירא הבין דאביי הקש' אפי' מקטנה לכן פריך ולא מניח · ומתרץ לו אביי התם סילוק מחיצות ואני הקשתי מגפופי גדולה · ונעיר מ"ש תוס' ד דאי מגפופי גדולה פריך דאי מקטנה היאך מתרץ התם סילוק מחיצות הוא הלא גבי קטנה נמי יש סילוק מחיצות · לכן כ כתבו דלא הקשה מקטנה אלא מגפופי גדולה // דוק //

תוס' ד"ה א"ל רבה לאביי וכו' שמזכירו אחר אביי וכו' · וא"ת א"כ היאך מזכיר קושייתו של רבה אחר ר' זירא · · עיין בחידושי גיסי ז"ל ולע"ד הסדר סידר קושייו דר' זירא תחלה משום דקושייתו מתרציתן · דוק //

א"ל רבה לאביי ולא מניח מחיצה לאיסור והא איתמר וכו' וא"ת למה לא הקשה רבה ממתניתי' ואם ידע לתרץ דהתם מכח סילוק מחיצה א"כ גם מן איתמר זה לא הקשה כלום · וכן קשה על רבה בר רב נחמן שהקשה מהברייתא דה"ל להקשות מהמתניתין · וי"ל דלא רצה להקשות מהמתני' דשם מכח חומר איסור שבת החמירו כמו שכתבו תוס' לקמן בד"ה חצר מקורה · ור' זירא דפריך ממתני' הקשה מיתורא דקטנה הוי כפיתחא של גדולה // דוק //

סיכך ע"ג אכסדרה שיש לה פצימין כשירה · פירש"י דתנן שתים כהלכתן ושלישית אפי' טפח · וא"ת למה אמר שיש לה פצימין אפי' בפצים אחד סגי · ניחא לייטב //

רש"י ד"ה ואלו השוה וכו' ובתוך האכסדרה אין נראין הפצימין · משמע דבחוץ נראים אע"ג דאמרי' לגיל לחד מ"ד נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי · אפשר דרבה לא סבר הכי · שי"ל דלאו דווקא דאפי' בחוץ אין נראין

עליונה לא תשרב לא אחר ולא שנים · וא"ת מ"ט להקשות שלא תשרב שנים משום שתחת תוכה מוסרת כיון שעליונה אינה רואה מחיצות שמה · שלא יכולה עליונה לשרב ותחתונה אינה מוסרת כיון דתחתונה רואה את המחיצה · · וי"ל דא"כ לא"כ אמר רב חסדא דגידוד תמשה ומחיצה אין מצטרפין דרוחק לומר דלשון זה אין מצטרפין דהגודד מתוכו לבה"ר פטור · · ועיין בתוספות ודו"ק //

רש"י ד"ה וקטנה אסורה וכו' ס"ד שנפרצה בשבת · ק"ק היכא ס"ד דאיירי בנפרצה בשבת · ואפשר לייטב בדוחק דסבר ... מדקתני חצר נמי דחצר אתי לאשמועינן דלא כמאן הואיל והותרה הותרה · והא דקשי' אמר רבה איפור מבעוד יום אם כן ל"ל · י"ל דהכי קשי' ודאי אם נפרצה בשבת אמרינן הואיל והותרה הותרה אלא הכא איירי דלא ידעינן אימתי נפרצה

לז

...ין דנפרצה מבחוץ לכן אסור דלא אמרינן הנתרה מותרה אלא אם בנראין מותרה · והא דפריך אלא אביי וכו' שלא תהא אויר בנראין
...רה · ונ"ל דדייק מהיתר לשון שהשיב ואמר שבת כיון שהנתרה הותרה דהו"ל אלא אביי מותר אלא בא להורות דלעולם מותר אפילו
...פקא · ואת"א לפירש"י נ"ל להביא ראיה ושם שלא יש לחלק בין איתנהו מחיצות לליתנהו מחיצות כדאיתא בפ"ק · בשלמא
...ומות"ל דמביא ראיה מהיתר לשון ואמר לו שבת כיון דהותרה הותרה דלעולם מותר אפי' בליתנהו מחיצות · אבל לפי זה
...ברתי לעיל דמתוך זה שבען אחר קשה · ויש ליישב בשנדקדק תחלה דבעי מרב הונא ואח"כ בעי מרב ירמיה ב' פעמים לא
...רה"ל ואמר לו · אלא ודאי דכל אחד ואחד השיב בענין נאמר למה בעי לרב ירמיה · אלא ודאי השיב לו כרב הונא כיון שהותרה
...רה ואין חילוק בין ספק ומפלגי לנסתר בשבת · ואח"כ השיבו כרב ירמיה כיון שהותרה הותרה ואין חילוק בין דאיתנהו למחיצות
...ן ליתנהו למחיצות לעולם אמרינן כיון שהותרה הותרה · רוך ·· כתבתי לאחרוי //

ד"ה אין מטלטלין אלא בד' בכלים ששבתו בבית · עיין בחידושי גיסי מהרר"ש סגל ז"ל · אבל קש' דא"כ ה"ל לתו' להקשות על
רש"י · ש"ך שלא נקרא יש כלים שלבית בחצר ·· לכן נ"ל שר"ל הא דכתבו תוס' בכלים ששבתו בבית איירי פי' בשביל כלים
...בתו בבית · ונ"ל דלהכי פי' בכלים ששבתו בבית משום פלוגתא דשמואל דקאי על כלים ששבתו בבית כמ"ש רש"י שם // רוך //

ד"ה חייב דברי ר"מ וכו' והא דשבקי רבנן וכו' · כתבו זה לפי המסקנא דפ' על מקום מחיצה פליגי · אבל לפי דעת המקשן דס"ד עד
מקום מחיצה פליגי דמשני לה' ר"מ לבין החצר רה"ר לא אשה הא דשבקי רבנן רה"י ·· רוך //

ומכן שבשש דאמרינן לא נשאר כלל משתי מחיצות דא"כ הוי שפיר מתוכה כיון דנפרצה בין ב' מחיצות · נשאר דר"מ סבר
ב' מחיצות דאורייתא · ולפי' תו' הוי פירוש נפרצה דווקא במלואה ואין פי' או ביותר מעשרה דאז הוי נשאר מב' מחיצות ו
...ך שפיר לומר מתוכה // וכו' //

ד"ה אבל היכא דליכא חפופי וכו' · דסוגיא דהכא כרב פפא דכתם ולמ"ד דפליג על רב פפא קודם הגה' לא קשה כלום ד
דדווקא כאן ר"מ סבר דהוי רה"ר דליכא חפופי אבל בשאר צדדי רה"ר דאיכא חפופי מודה דלא הוי רה"ר · רוך //

א מתוכה קאמר · הא דלא הקשה על שניהם יחד נהו"ל והא מתוכה קאמרי ·· י"ל דרבנן אמרי מתוכה בשביל ר"מ לכן ה
הקשה על ר"מ · ובזה אשה הא דכתב רש"י ואמר פריך לרבנן נמי להורות דהמקשן הראה לו קושיתו שהקשה על רבנן נמי
...פה אלא כדי שלא תתרץ דרבנן אמרי מתוכה בשביל ר"מ לכן הקשה על ר"מ //

...רי דאמרי רבנן מתוכה אמר איהו נמי מתוכה · קש' היאך יאמר כא"מ מתוכה חייב דהא באמת איתא חייב עלא בצידי ר
רה"ר ניבעו לטעות דאפי' מתוכה דהיינו תוך החצר חייב · ולפי' תוס' אש"ה דליכא למיטעי דהא מתוכה פירו'
...י רה"ר לרה"י היינו תוך החצר · דלהכי נקטו רבנן רה"ר דאיירי מתוכה דקאמרי מבל החצר כמו שכתבנו ·· אבל ל
...ומש רש"י קשה ·· וכו' //

ד"ה שתי רוחות שי שגם פי תקרה וכו' · ואין שבה דאפי' לרב בשתי מחיצות ג' כשרן ל לא אמרינן פי' ת
תקרה ·· הה"ד דה"ל להקשות היאך אמר בשלש איתא' הא אמרינן לקמן אבוי כרב ורבא כשמואל הא גם
...ל מורה דאמרינן פי תקרה אפי' בשלש וכש"כ בשתים · ובאמת יש לתרץ דשמואל סבר דלא אמרינן פי תקרה ב
...כסררה סן בשיש לה ב' מחיצות וב' מפולשין או שיש לה ד' מחיצות אלא שנפרצו ונריך לומר פי תקרה בד' רוחות //

...ך ונן גם רה"ר ורת"ה עיין במא"ירי //

...ד ונראה לרב אפי' כנון שתי רוחות אית לי' פי תקרה ומשה כגון אכסדרה בבקעה · קש' אב"א מי פריך לשמואל
שלא רצה מי סבר דווקא אכסדרה בבקעה דלית לה אלא ב' מחיצות לית לי' פי תקרה אבל בשלש אית לי'
...ב בבית מונה אחת דנשאר ג' מחיצות אמרינן פי תקרה · אבל אם נפרצה בב' רוחות דלא נשאר אלא ב' מחיצות לא
...מריען פי תקרה // רוך //

...תרי דבי רב משמיה דרב כגון שנפרץ בקרן זוית וכרי דאלפסי ·· לפי פירש"י אין להקשות לא להתרץ להזכיר דהפירצא
בקרן זוית דהולא לאו הכשרה אלא דמשא פי תקרה והו"ל דהכרי באלפסי דמו לא אמרינן פי תקרה דנ"ל דקשה לי
אפילו

אע״ג דמרוח אחת נמי כיון דלא בעינן לומר פי תקרה באלכסון ועכ״פ אנו צריכין לומר דאיירי בעומד ואפ״ה אפי׳ בשתי רוחות נמי
צריך לתרץ דנפרץ בקרן זוית ואז לפי פירש״י אליבא דרב איירי מתניתין דווקא בעומד אפי׳ בבית · אבל לפי׳ תו׳ י״ל דבבית
איירי אפי׳ ביתר מעשר ובמרוח אחת אמרינן פי תקרה אבל אב׳ רוחות דנפרץ הקרוי באלכסון לא אמרינן פי תקרה · אבל
לפי׳ תו׳ מאי הקשה אליבא דשמואל מבית גופיה תקשי לשמואל מרוח אחת וכו׳ שמא שמואל מתרץ נמי כרב דמרוח אחת אמרינן
תקרה אפי׳ ביתר מעשר אבל אם נפרץ בב׳ מחות כגון בקרן זוית ובאלכסון לא אמרינן פי תקרה כמו דסבר רב · הא ודאי
לכאן אמר שמואל לא אמר כרב וכו׳ · היינו כשאנו יודעין בודאי דשמואל לא אמר כרב צריכין אנו לתרץ הכי · אבל כשה
שמא שמואל סבר נמי כרב · ואפשר לתרץ בדוחק הא דשמואל אמר ביתר מעשר בא לומר דאין צריך לומר וקרוי באלכסון
אלא יתר מעשר לא אמרינן פי תקרה · לכן פריך ובית גופיה תקשי וכו׳ · כיון דלא נפרץ הקרוי באלכסון · ומשני כדאמרינן
רב וכו׳ הכ״ע דנפרץ כגון בקרן זוית וקרוי בארבע דאז לא אמרינן פי תקרה · ומה יפה פי׳ מורנו הגדול הכ״ע כגון שנפרץ בקרן זוית
ויתר מעשר אפי׳ הקרוי שלם בכל ארבע אז לא אמרינן פי תקרה ·· רנך //

רב׳ לטעמי׳ דאמר אכסדרה וכו׳ · לפי׳ תו׳ דפי׳ דקרוי בארבע דהוי מופלג להכי לא אמרינן פי תקרה · א״כ מאי מביא ראיה
מאכסדרה דאמרינן התם פי תקרה דשאני שאני התם דלא הוי מופלג · ואפשר לומר דהא״ה רב לטעמי׳ דפליג התם
שמואל ואמר פי תקרה והה״נ נמי הכא פליג ואמר פי תקרה אפי׳ במופלג ·· רנך //

תו׳ ד״ה ושמואל אמר וכו׳ דלא הוי לי׳ מ״מ ה״ה לאיתקש שתי מחות כי אם כפרצה פתח דהוי מרוח אחת והוי מעשר כפתח
פירצה דהוי יתר מעשר · פי׳ ומילתא נמי דבעשר איכא מיהו דהוי פתח · ואין לומר דבא לאשמועינן
דמשתי מחות בקרן זוית לא עבדינן פתחא ·· עיין בחכמת שלמה ובחידושי מהרש״א · אבל י״ל דבנפרץ
פתח אנו יכולין לומר דאיירי נמי דנפרצה בקרן זוית · משא״כ כשנקט שתי מחות דאז אי אפשר לאוקמי ביתר מעשר דאז
אפי׳ מרוח אחת נמי ואפ״ה הוי כפרצה פתח · ולכן צריך לתרץ דמשום בית נקט שתי מחות // רנך //

ד״ה ולא כלום רבו׳ וכו׳ ולא הוי לי׳ לאיתקש ב׳ מחות משום בית · פי׳ דלרב אין חידוש דאמרינן פי תקרה במרוח אחת דהא
אפי׳ בשתי מחות אמר פי תקרה גבי אכסדרה · אבל לשמואל שפיר אתי לאשמועינן דלא אמר התם פי תקרה
אבל כאן אמר פי תקרה · נבט //

דף צ״ה ועוד - אמר ר׳ זירא מערבין לגגי המופלג · ומ״ה לא סבר ר׳ דמערבין אפי׳ רה״ר כמו שהביא הברייתא בגמ׳ · ואפשר
דבא להורות דחכמים אוסרין אפי׳ בגגי המופלג · ונ״ל וכזה מתורץ הא דר״ת הקשה דכאן אמר וחכמים אוס׳
דמשמע אפילו בגגי אוסרים ובברייתא א״ל אין מערבין רה״ר בכך דמשמע אבל גגי מערבין אלא י״ל דבמתניתין אמרינן
מערבין לגגי המופלג היינו כשאר עירוב אפי׳ בלתי שום אוקורה וכו׳ כדאי׳ בפ״ק דהכא עושי׳ או לחי או קורה · ועכ״פ
פליגי חכמים דלא סגי בגגי ומופלג בעירוב זה אבל אפשר דבעינן לחיים סגי · ולכן אמר ב׳ לחיים א״ל אין מערבין
רה״ר בכך היינו אפי׳ בשני לחיים או ב׳ קורות · אבל אפשר בגגי מערבין בב׳ לחיים · והשתא אנו שהביא האן
בן נשיתו אמרנו וכו׳ ראי׳ לאו הכי לא הו״ל להקשות מברייתא שהרי במתני׳ תני דווקא גגי להכי מביא אמרו ל׳ וכו׳ דאי
~~לאו הכי לא הו״ל להקשות מברייתא~~ אין מערבין רה״ר וכו׳ ר״ל והרי חכמים אוסרים אפילו בגגי אלא ע״כ אתה צריך לומר
דלשו׳ איירי בסתם עירוב דהוי לחי או קורה וכאן בב׳ לחיים א״ס ר׳ אדר״ש לא קשה · ומ״ש שמעת אינו רב מחיים

ברא׳ יתר מעלן וכו׳ ריש דברייתא אחר הולן וכו׳ · עיין לשון בפ״ק דף א׳ דפירש״י יתר מעלן לעיל מיני׳ איירי ב
בבורה גבוה ובית לבית בשני צדי רה״ר וכו׳ וקאמר בברייתא יתר מעלן וכו׳ דמשמע דיתר מעלן קאי א
אמתניתין וכאן לא פירש הכי ·· נבט //

פרק המוציא תפילין

תו׳ ד״ה לימא תנן סתמא דלא כר״מ וכו׳ · ומה דקתני שלה בברייתא ר״מ אומר מכניסן זוג זוג וכו׳ אבל י״ל דגם

התם

פי׳ ... היינו בשל ראש וב׳ של יד כדעת ר״ת שמוציא בראש לפניו שתים וכן מוציא ביד להבדלה ... אין נהוגין

תנותין ר׳ מאיר //

38

דתניא כתב ברא״ש ביישנות וכו׳ ובברייתא קתני ר״ע אומר אחר חרשות ואחר יטיעות · ואת״ה אמאי הקשה לימא תנן סתמא דלא כר״ע והא ודאי דלא כר״ע מכח ברייתא דלקמן · נ״ל דה״נ אמר לימא תנן סתמא על כיצד מתני׳ · אבל על ברא״ש ביישנות קושיא דלא אתי כר״ע ד״ל דזה הן דברי ר״ג · גם יכול לומר דלכ״ע דמפסיק זוג זוג דהיינו אחר של ראש ואחר של יד דבזה מונה תפילין דמוכח יחד תפלה של ראש של ד׳ בתים ותפלה של יד של בית אחד ואכ״א אין לחוש לקושיא · אבל לכ״ע דמפסיק שתים [illegible] דאז יש לחוש שמא נתערבו דשמא כשעשית הקושיא בשעת זה · אבל לחוש לקושיא שמא כשעשים כעין תפלין ותפלין כשאינו ושל יד זה לא חיישינן : רון //

ואם יתכן סתמא דלא כר״ג וכו׳ · הא דלא פריך כפשוטו ולימא סתמא אסתם · שאמר אח״כ והיא סתמא ומאי דר״ג וכו׳ האיש להקשות שם מב״ ולימא תנן סתמא דלא כר״ג · נ״ל דקושיא שם היא דקתני [illegible] כאשר הקשה למה אינו מקשה [illegible] תנן סתמא דלא כר״ג הוי להקשות סתם סתמא אסתם · אלא ודאי דמתני׳ התם ודאי כר״ג לכך פריך דשמא הכא תנן ס[illegible] דלא כר׳ מאיר · רון //

ברה׳ מוציא בראש וכו׳ · נפק יש לדרש הכי רחבי׳ ב׳ אגבלטרנ וכו׳ · כוין בהפסק שלמה //

ברה׳ · ור״ג סבר מצות אין צריכין כוונה וכו׳ ולימא למימר בו · לתק׳ לא הוי תכשיט ולר״ג הוי תכשיט דאב״ לוי פלוגתא ב בהכי · ואת״ה למה לא מתכן במצות דפליגי בהכי אי הוי תכשיט · הגם שכתבו תוס׳ לקמן בד״ה לא מפלגא דעתך וכו׳ [illegible] דלא מתכן ויליתא דר״ג אלא אכ״ סבר כר״ג דשבת זמן תפלין היינו בזה · אלא מחוורתא כדשני׳ מעיקרא · ואבל מ״ה קשה [illegible] לחכן דפליגי בתכשיט · שם בה״ג שאמר אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא דהיינו דפליגי אי זמן תפלין אי לאו זמן ת[פלין] [illegible] שמא התירן דכ״ע סברי זמן תפלין · ופליגי אי למצות או לעבור צריכא כוונה · ועוד יש להקשות דהא״כ ברוב יותר [illegible] ברא״ש זכים · ואפשר לומר לאחרוני דהכא פירש״י נא״ אי סבירא לן דשבת זמן תפלין דכ״ע לא לעבור בעי כוונה [illegible] ויותר וסבר הגמ׳ בתחלה דהכא בלעבור שלא בזמנו פליגי · ופריך על זה אי הכי לכ״ע וכו׳ · אלא מחוורתא כדשנינ[ן] [illegible] ופליגי אי זמן תפלין ואי לאו זמן תפלין · והה״ דיכולין למימר דכ״ע סברי זמן תפלין או לאו זמן תפלין · ופליגי [אי] הוי תכשיט אי לא הוי תכשיט · והשתא אמ״ה הא דלא מתכן דפליגי אי הוי תכשיט · דבאמת מתכן הכי לבסוף · וכן אין להקשות הא דשני דפליגי אי זמן תפלין אי לאו זמן תפלין ולא משני דכ״ע סברי זמן תפלין ופליגי אי הוי תכשיט · ד[illegible] כן אח״כ · כתבתי לאחרוני ·· פי׳ דבזה יתורץ גם אח״כ ומאן תנא דשמעית ליה דשבת זמן תפלין · דשמעי׳ [illegible] הכא דווקא · אלא דבא לתרץ שאמר אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא דפליגי אי זמן תפלין ולא אמרינן דכ״ע סברי תפלין ופליגי באי לצאת צריך כוונה · לכן מתכן ומאן תנא דשמעית דשבת זמן תפלין ר״ע אבל ר׳ יוסי פליג עליו · לכן לא [illegible] דכ״ע סברי דשבת זמן תפלין · אבל דוחק זה כי סוגיא דשמעתא לא משמע הכי //

תניא דשמעית ליה דשבת זמן תפלין · אפשר לומר דמתפלין אין לדין דאשה פטורה ממצות עשה שהזמן גרמא [illegible] דשבת לאו זמן תפלין · לכן פריך ומאן תנא דשמעית דשבת זמן תפלין · ומשני ר״ע וכו׳ · ואין להקשות מן דשבת [illegible] מכ״ל דמצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות · כבר הקשו תוס׳ בה״ס קידושין קי׳ לה׳ אלא למ״ד תפלין מצות עשה שלא הזמן גרמא איכא למימר · עכ״ד //

המוצא הפסח והאי׳ [illegible] וכו׳ וסבר ר״ע שבת זמן תפלין וכו׳ · קש׳ דה״ל להקשות קושיא זו בתחלה דקושי׳ זו דהקשה מפסח לא תליא במתני׳ אלא בברייתא ·· נ״ל דבלא תירוצו דמתני׳ כר״ע לא הוי יכול להקשות לימא דלא כר״ע · אבל דאיתחזי׳ כר״ע אך קשיא סתמא אסתמא דסתם זה לא אתיא כר״ע רון //

[illegible] דתפלה [illegible] בלילה [illegible] דברי ר׳ [illegible] תפלין [illegible]

לון שרתבין

גם קשה יונתן הא תניא גם תנ"ך סבר דלילה לאו זמן תפילין מדאורייתא והל' ושמרת את החקה דתפילין מימים לא לילות דאינו נחוץ
להנ"ל אלא אם רצה חולץ רצה מניח · אבל מדרבנן גזרו שלא להניח תפילין כלל בלילה כיון דאינו יכול לשמור בנקיות כראוי · · לכן
מביא ממנו הך שינוי דאמר אין מניחין תפילין בלילה דמשמעו לכתחלה הלא גם התנ"ך שכל למאי דסבר אין מניחין אלא מדאורי'
אמר רצה חולץ רצה מניח אבל מדרבנן אין להניח בלילה שמא לא יהא נקי אלא ודאי דמה שאמר רצה חולץ רצה מניח פי' מדרבנן דלילה
זמן תפילין ·· רוק //

מיכל בת כושי היתה מנחת תפילין ולא מיחו בה חכמים וכו' · מדלא מיחו אלמא קסבר מצות עשה שלא הזמן גרמא היא ·
· ומה שבעיך איסבר בתפילין שהיא מצות עשה שלא הזמן גרמא גם הנשים מחוייבים א"כ למה אמרו דלא מיחו במיכל בת
שאול הלא כל הנשים מחוייבו' · אלא ודאי גבי תפילין אפי' רהני שלא הזמן גרמא נשים פטורות כוותה כדמשמע בא"ס ירושלמי
קו' לה' · ואע"ג דהיה אשה זו למה לא מיחו אפי' למ"ד דשבת זמן תפילין · שע"ך דבגמ' אמר דאי לא תימא הכי אשתו של יונה
תיפוק לי' דכתיב בהדיא שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך · איש כמתנת ידו · והי' נראה לפרש למחדורי' ובזה יהא את
גם מה שהביאו בתו' דבפסיקתא רב חזקי' אוריין אשתו של יונה הנשבה · מיכל בת כושי מיחו' איך פליגי בשעה ·
נראה דיש בי שבעים דלא להניח אשה תפילין אחר נדר מ"ע שהזמן גרמא · ואחר דאיתקיש לתה"ת ואפילו שלא הי' זמן גרמא
אשה פטורה ואמרו דנדר מצות עשה שהזמן גרמא לא מיחו דמצות לא הוי מ"ע שהזמן גרמא דשבת זמן תפילין · ומה דאיתא
בפסיקתא שמיחו בבת שאול סייע נדר דאיתקש תפילין לתה"ת וכן אשתו של יונה נדר מ"ע שהזמן גרמא לא מיחו אלא נדר שנא'
יראה כל זכורך //

הדלא מיחו בה חכמים אלמא וכו' ואת שמא משום הכי למ"ד נראה כתוספות משום דלא ברכו שלהתפילין · וכשנן
ה"ל גבי אשת יונה שהיתה עולה לרגל ולמה הביאה עולת ראיה ושם כתיב ולא יראה פני ריקם · לפי מ"ש חז"ל אינ
דלא הי' לה להניח תפילין דתפילין צריכין גוף נקי ונשים אינם זריזות להזהר · והנא הרין לא הי' לה לבאות בעזרה שלא
לצורך · אלא לפירושי קשה // · ·

אשתו של יונה היתה עולה לרגל · אשה דכתיב גבי חנה שעלתה עם בעלה מימים ימימה דהיינו משנה לשנה ולא
ברגלים · שו"ל ראם בעלה מותר //

תנא דבי לא סלקא דעתך וכו' · אלא למשמעינן דנשים ועבדים בקטנים ליתן תפילין דאי בעי למשחי לא ש
שבקינן להו משום בזיון תפילין היכא דלא הגיעו לחינוך · וקש' לפי זה הו"ל לתני קושיא זו הא דפריך
בגמ' פשיטא ה"ל לאפוקי מר' יוסי דאמר רשות · נ"ש לייטב ברוחק דזה שאמרו פטורין מתפילין הוי פשיטא ··
אלא מרסאיך קטן כמושט דאפי' אי בעי למשחי לא שבקינן //

רמ"ד ונ"ל דניחא וכו' · דלא מיתרצא מילתא דר"ה דאמר זוג אין טפי לא אמ"ש סבר שבת זמן תפילין · שיין בחידושי
גפסי ומהרש"ל סגו"ל ז"ל · אבל י"ל דכאן בבריתא אינו יכול להוכיח מדתנא זוג אין טפי לא · די"ל בבריתא פי'
זוג זוג היינו שנים של ראש ושנים של יד והטעם דמקום יש בראש להניח שתים · אבל במתני' לא יכולין לפרש כן
ואע"ג דהיינו זוג · אלא ודאי פי' זוג אחר דווקא והטעם דשבת זמן תפילין ·· וקושיית תו' ז"ל בשינוי אחר דלהכי אמר
מ"ג לא פליגי וכו' דמשום דיכולין לומר איפכא כמ"ש תו' · לכן מביא מאי"ט דר' יודא דבזה לא פליגי אלא בחרשים ומאי ר' יודא
סבר זמן תפילין גם ר' מאיר סבר הכי ·· רוק //

ויתיב רב יוסף ר' יודא אמר בשיירא שתן אדם חביות לחבירו בשיירא אין וכו' · קושיא זו קשה על מתני' ולא
בתירוץ זה · ואפשר לומר דבלא דאתיא למימר בחביות שנכתה שביתה נמים שלא קנו שביתה וכמ
דבשלה חביות לגבי מים · ובמתני' איירי בשמן מחביות לחביות · ומים אין בו ממש · אבל לפי התירוץ דאת
בחביות שנכתה שביתה לכן מותיב רב יוסף וכו' ·· רוק // (מכאן ואילך נאבד ונכלה מהמחברין) ות

פסחים

אור לארבעה [illegible] לאור הנר · ואמרינן בתחלת הסוגיה לרבי יהודה [illegible] [illegible] 85

[illegible] אור [illegible] · [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] אור [illegible] אין בודקין [illegible] לא הזכיר אלא [illegible]

[illegible] אי שכח ולא בדק יבדוק בליל יד ואי שכח יבדוק בתוך המועד ·· רז״ה //

[illegible] רעד צאת הככבים [illegible] בירושלמי [illegible]

[illegible]

[illegible] רעד צאת הכוכבים [illegible]

[illegible] רעד צאת הכוכבים [illegible]

[illegible] רעד צאת הכוכבים ·· רז״ה //

[illegible] אור [illegible] ירח [illegible]

[illegible] אור [illegible] אור [illegible]

[illegible]

[illegible] רז״ה //

[illegible] כוכבים [illegible] אורתא [illegible]

[illegible] ירח [illegible] לילה [illegible]

לילה [illegible] //

[illegible] אור [illegible]

[illegible] //

[illegible] טוב [illegible] הבקר אור [illegible]

[illegible] טוב [illegible] טוב //

[illegible] לילה [illegible]

[illegible]

[illegible] שחר [illegible] אור [illegible]

[illegible] שחר [illegible]

[illegible] //

[illegible] אור [illegible] לילה [illegible]

[illegible] לילה [illegible] אור [illegible]

[illegible] אור [illegible] אור [illegible]

[illegible] אור [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] אלא ודאי אור אורתא [illegible] אור [illegible]

[illegible] יבדוק בליל יד //

[illegible]

[illegible] אור [illegible] //

[illegible] ביום [illegible]

כי שרי [illegible] לקמן שרי [illegible] ביום בשבעה עשר אבל [illegible] לאסור אלא [illegible] לקמן //

[illegible] ולא להוציא [illegible] דהא לאו [illegible] ולא [illegible] אור עמוד השחר · [illegible]

[illegible] אמר [illegible] ואי [illegible] אבל [illegible] אור אורתא [illegible] לקמן [illegible]

[illegible] אבל [illegible] צריך [illegible] בדבר זה כמו שכתבתי לקמן

[illegible] אור [illegible] יום ירושלים · [illegible] אור [illegible] אור [illegible] לקמן [illegible]

[illegible] אור [illegible] חיזור · [illegible] אור אורתא [illegible]

[illegible] אור [illegible] אבל [illegible] אורתא [illegible] אורה [illegible]

אור [illegible] אורתא · [illegible] אורתא כיון [illegible] בתחלת הלילה · כתבתי לקמן //

נגהי [illegible] שכתב [illegible] בשם [illegible] אור [illegible] שבתחלת הלילה [illegible] אור [illegible]
[illegible] כיון [illegible] אור [illegible] בתחלת [illegible]
[illegible] אור [illegible] אורתא [illegible]
[illegible] אור [illegible] אבל [illegible]
אור [illegible] בתחלת הלילה [illegible] אור · [illegible] אביי [illegible]
לא [illegible] באורתא דתליסר [illegible] באורתא דתליסר [illegible]
[illegible] בתחלת הלילה [illegible] אור הוא [illegible] אורתא דתליסר · [illegible]

[illegible] אפשר [illegible] ולא [illegible] אור
[illegible] זה הטעם //

[illegible] מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה עיין בכתבי שכתבתי [illegible] · [illegible] במדרש [illegible]
[illegible] טהורות [illegible] מן הכתוב ומן הבהמה אשר לא טהורה היא · [illegible] //

[illegible] בטהרה [illegible] בטומאה [illegible] · [illegible]
[illegible] בטומאה [illegible] אלא [illegible] אין [illegible] אלא
[illegible] בלשון הן בטמא או טהור · [illegible] //

[illegible] בטמא [illegible] עולה [illegible]
[illegible] אלא [illegible] אבל [illegible] ערוב פסחים [illegible] עולה [illegible]
[illegible] עולה [illegible] לא עולה

קנ"ד [illegible] חייא [illegible] אבין [illegible] בטור [illegible]
[illegible] אין [illegible] ולא [illegible] חייא [illegible] בשם
[illegible] בכדי [illegible] //

[illegible] אביי [illegible] לא [illegible] באורתא דתליסר [illegible] בטור [illegible]
[illegible] שאין צריך להפסיק [illegible] כיון [illegible] וכתב [illegible]
[illegible] לא [illegible] אסור אלא [illegible] והטור שכתב [illegible] אין [illegible]
לא [illegible] והטור [illegible] הוא [illegible] לא [illegible]
[illegible] אלא [illegible] באורתא דתליסר [illegible]
[illegible] להפסיק כיון [illegible] אבל [illegible] אסור [illegible]
דתליסר [illegible] //

ולדברי

40

ולדברי אביי שעשה ... חמץ לאחר זמן איסורו לאיסור תורה · ועי' ... בדברי חכמים ... שעשאו ... ולמה תנא ...
התורה ... מן ... ולא ... לאיסור תורה ... אחר ... ... את החמץ לאחר ... שלא יבא לידי תקלה ,

רש"י ד"ה על המשכיר לבדוק דהמשכיר ... הוא כו' ואין אדם יכול לבטל אלא הוא חייב לבדוק · נ"ל ... ... אלא ...
המשכיר כו' הא אינו יכול לבטל אלא ... שהחמץ שלו · ועוד הלא יכול לומר ... על ... בטלו · נ"ל ... ...
... ... שלוחו יכול לבטל כו' · ואי ... הכי דאינו יכול לבטל הראשון ·
יבטל ... לבדוק דאיסורא ברשותי ... דהכי ... בביטול ... ...
וזה שייך להדר ביה ... דו"ק //

בא"ד ואיתי ... אפשר ... כו' ... ... דעל המשכיר לבדוק משום דהוא יכול לבטל את שלו ...
... שהמשכיר מחויב לבדוק כיון שהוא יכול לבטל אבל השתא ... דעל המשכיר לבדו'
משום דהל ... גורם שהשכירה וזה שייך ... //

או דלמא על השוכר לבדוק וכן לבסוף דבעי חזקתו בדוק או אין חזקתו בדוק ... ... דהמשכיר ...
לבדוק ... ... שייך למשכיר כיון שאינו דר ... לשוכר ... על השוכר לבדוק · ... //

או משום דחזקתו בדוק דסבר הכל חבריה הם כו' · ... ולמה הוצרך להביא ... הרי זה ... חזקתו בדוק ·
... ... דאי חזקתו בדוק ... צריך ... ... צריך לשאול ... ...
חבר ... אבל אינו ... צריך לשאול ... //

תוס' ד"ה או משום דחזקתו בדוק כו' ... כו' זה שייך ... כאן ... דודאי חזקתו בדוק ... לשאול ...
... אבל ... ... אפי' אין בודק ... חזקתו בדוק או אין
חזקתו בדוק ... ... דחזקתו בדוק ... דאי חזקתו בדוק ...
בטבל ·· ... //

תוס' ד"ה המשכיר בית לחבירו בחזקת שהוא בדוק ... ... צריך
לחזור ולבדוק ... ... צריך לחזור ולבדוק כיון ... ... בזמן בדיקת חמץ
אבל המשכיר ... מן הבית ... ולבדוק ... כשיוצא ... יכול לבדוק ... הבית ... ברשות אחר כדין
... ... שמחויב לבער קודם ... מן ביתו ·· ... //

... ולקחתם לכם ביום הראשון כו' ולא כתב ... ולא ... ותו התם דכתי' וביום הראשון ... ...
ראשון ... ... הראשון ... ... מן הראשון דגבי שבתון ולא
... ... ראשון · וכן מן הראשון דגבי פסח ... וכן מן הראשון ... בסוכה ... ...
... ... ביום הראשון ... ...
... ... ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון · ואין להחזיק בקושיות ··
וכן ... ... ראשון ... ראשון ... ראשון ... ראשון הראשון
דפסח והראשון ... ... הראשון שבתון ... ... אבל הראשון ... ·
הראשון ... ... ראשון הראשון ... ... הראשון ...
... ... ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון לא ... מן הראשון דפסח ומן הראשון דסוכות ...
דהראשון ... ... דפסח ... דסוכות · אבל ... ...
... וכן כאן ... וביום השמיני שבתון ... · ואין ... ...
... ... וביום השמיני ... ... הראשון ... ...
השמיני שבתון ... ... ראשון ... ...

השמיני

הטעם דלא תני לקמיה הראשון דמעיקרא אלא ראשון רשות לשנים שאצ"ל לע' דלא כתי' ושבעת ימים ואח"כ הראשון עכל ליה
דמעיקרא ואח"כ כיון דהראשון עצ"ל דהא ה' דהראשון ל"ל ומתק לעומר חה"מ בין הראשון דלולב לעומר חה"מ כמו שכתבו תוס' דלולב אינו
נוהג בעריכה אלא יום אחד וכו' הלוקח מראשון ושמיני עצרת דהיינו ביום הראשון ושמיני דגבי סוכה שכתבו בראשונה ו
לעומר חה"מ · ושמיני איצטריך פרא' הואיל דכתב דהתם וביום השמיני וי"ו מוסיף על ענין ראשון דראשון קמי דהתם האי דאפי' בחה"מ
נ"ל · ומפרק לא לכתוב רישנא לא וי"ו ולא הא דוקא איצטריך דלא תימא דקאי על הראשון לעומר חה"מ נ"ל מביום הראשון דקאי
ומשני לא יכתוב ה' דהראשון ולא יצטריך
ברישא גבי סוכות" ותו התם דכתיב וביום הראשון מקרא קדש יהי' לכם ראשון דמעיקרא ומעט דרפום יטעה כתי' וביום בוין
הייע הכתוב דכתי' כדבעא · ונ"ל דהכי קשה דלא ה' דהראשון דאין לומר מכח וביום השמיני או לפרש דביום הראשון קאי אחג
ולא תימא גבי לרבות חה"מ לכן כתב הראשון דהדי כתי' גבי וביום הראשון וי"ו דביום הראשון ל"ל ואח"כ עיקר הראשון דמעיקרא"
או"ל בענין אחר ונעשה אלא הע"ג ראשון כו' ויש להקשות לזה מאריך בלשון ג' ראשון דה"ל אלא הראשון · עכ"ל דבעי
ג' ראשון זכו לג' ראשון שמם בשביל ראשון אחד יזכו לג' ראשון או לזה בשביל ראשון זה יזכו לראשון" אלא נראה דהכי אלא
הני ג' ראשון אע"פ שכתבו שוכא ראשון לא נאמרו אלא לג' ראשון כמו שכתבו תוס' והכא"י דתניא דבי ר' ישמעאל בשכר ג'
ראשון זכו לג' ראשון להכרית זרעו של עשו דמכה ראשון דפסח שהוא הגדה לבער חמץ ולשחוט הפסח דבזכות החמץ שהוא
כחו של עשו שיבער אותו ומוכ' יזכה להכרית זרעו של עשו שנקרא בשם חמץ ושאור כדכתי' מי זה בא מאדום חמוץ בגדים"
ולמען דה"ה דבשביל ראשון שאנו יושבין בסוכה יבוא בה"ה וניינו לנו מכה הדרהעצות · ולשון של משיח דבשביל הראשון שנא'
אנו ולולב שהוא כמו כפות ששנו נהגנו בדין נוכח ומשיח שירום נס אב של שאול בן פסח וסוכות ולולב · שאח"כ לדעתה
ג' דסוכות וחרא דפסח דאב"א אין טעם ושכר אלו"ג · כדבתי' לאחורי"

רש"י ד"ה אך חלק התיר כו' דאי להו אך איכא למימר ביום הראשון בין השמשות כו' גמ' גלי הכתוב שה"ה עש"ו ובאמת"ל כמו ש
שמעון דוש"ע על קושיות התוס' ד"ה ואימא לרבות ליל ט"ו לביעור ה"ל לשמיני ביום דלא אצטריך ביום דכתי' אלא של קושיא ו
ואימא לרבות ליל י"ד דלא מיסתבר אבל כשבא לרבות ליל ט"ו אז לא אצטריך ביום כתי' דמפרשין בין השמשות בכניסת יו' הראשון
ואמר ר' יהושע ויצא פקודת חמים הל"ו ומשגא הא אמרת רישא של אי אתה רואה כו' האדא הגיעה זה ברשאו וקודם שמי
עד אין לי אלא מי שלא ביטלתו כו' ול"ל משום דבשל' אז לא גמר לעי' דרשא ימשוך מחלק בין בתים לגבולין דבבתים אסור לכל פקדון
אך הבריא אבל מסיים הברייתא דיל"פ זה וזה גמה · לכן כתב רש"י לעי' ולנו' פריך בסוף הברייתא"

אלא למ"ד כמאן ר"י לא משכחת ל"ל · דאין לחדך כיון דבלילה מביהמן דכמאן רבי ימפיק עיקר לאיתם אחר כמו שכתבו תוס' גבי ביטשתו דיש
לומר דמאני חמץ שהוא חמור משא"כ הא דאמרינן דאין חילוק בין ביטשתו ולא ביטשתו ואפי' בכל דוכתא דהרי אפי' גבי חמץ שהוא
חמור אין חילוק וכו' בפגום אחר"

הפקידו אצלו נכרי לבער · תוס' הביא בדבריהם" דמיירי בקבל אחריות ויהדלו בית איירי בדלא קבל אחריות ולכן מקשו אפי'
בלא יחוד לו בית נמי אבל באמת"ל דסתם פקדון מקבל אחריות אם לא ביחוד לו בית דמוסתמא לא קבל אחריות | הטעם
אע"פ דלא מחלק במה הכל בפקדון בין קבל אחריות ולא קבל אלא סתם פקדון מקבל אחריות · ומשלא הא דמשני לעי' הא דקבל א
אחריות לאו דווקא בהדיא אלא סתם פקדון מקבל אחריות אם לא שמפרש דלא קבל אחריות או כגון שיחד לו בית או החמץ
ביד נכרי" דו"ק"

רש"י ד"ה חמצו של נכרי המופקד כו' ואינו ההוא דלא · לא אפשר לו במחילה · פי' ביט"ל אינו יכול לעשות מחילה ומור ומשומר
ומאסביה בבפיית כלי" ועי' טבין"

אמר רב יהודה אמר רב חמצו של נכרי שעשה לו מחילה כו' ואמשל הקדש אינו צריך · אפשל דר"י אמר רב אמר אלו ג' דינים יחד
ואם עשה אמר ואמשל הקדש אינו צריך אפי' בפיית כלי אלא דרבא בא לומר לעי' דלא תימא מה שאמר רב יהודה ומשהוא
של הקדש אינו צריך נמי כו' על מחילה לכן בא לומר דאפי' בפיית כלי אין צריך" דו"ק"

רש"י ד"ה אפי' עיל"ל ומשראה עמו · עיין מהש"א ובחידושי גמ' נ"ל · עיין במה שאכתוב בדף ו' ד"ה ודעתיה עלויה"

תו' בד"ה שנאמר ויהי אנשים כו' לא כדברי האומר דתני פ' שלוחים ויהי אנשים דהו הפרשה כו' מדל"ל דבעו' ספר ק' הטמאים היו
אנשים טמאים שאין יכולין לעשות פסח ולכן נאמר ויהי אנשים טמאים ולא יכלו לעשות הפסח מה שנאמר להם בתחלה
החדש ובאורכות עשר בחו' ואמנם לזה כתבו שאמר יכולין שלוחים כו' ע"כ //

שואלין ודורשין בהלכות הפסח כו' שלשים יום בג"ה קשה הא אמרינן משה תקין להם לישראל הלכות פסח בפסח כו' ותוכן שם
לפי שיש הרבה הלכות דיני פסח לכך נתקן דיש הגעלה להכי צריך ל' יום · ואת"ה אע"ג שביאר רא"מ והפסח שם דהכי לא עיין שם
הרבה דיני הלכות ויש לישב בדוחק דלא ביאר ראי' אלא בזה שמתחילין שלשי' יום קודם וכו' //

תו' בד"ה מאי דכתיב ירחא כו' אמירת הגדה ואמירת משה הוה בראש ירחא ואע"ג דפריך ע"ש מגה אמירת משה הי' בגופה //
בא"ד ואת"ה אמאי לא יליף התם מדבר מבמדבר · ויש ליישב [illegible] דהתנא דהתם סבר ל' יום ואם ילמוד מדבר מבמדבר אז הוה ילפינן מג"ש
מדבר מבמדבר דלא הי' אלא ב' שבתות ועכשיו למד ג"ש מן הזה ונ"ל דמן מדבר ילפינן שבאו לומר דיבר כראיתי בילקוט // לאחורי
ונכתוב בריש' דחדש ראשון כו' אפשר לומר הא דקשה כאן הקושי' שעל הכתוב י"ל משום דלא לתרץ קושי' שמואל [illegible] דהרי
מינו דקרא יו"ד ולמה הקדים שמ"ל יום · ועשו דאין מוקדם ומאוחר בתורה והה' בענין זה דבחמשים עקרים ל' יום ובחמשים אחר
ואינו עקרים אלא יו"ד יום לאחורי //

אין מוקדם ומאוחר בתורה מה שאין עקרים כולה ג"ה ומה דכתי' בפ' בשלח והחזון אכלו ארבעים שנה · כראיתי בילקוט · אבל
בשניהם אין מוקדם ומאוחר למשר עכבת // ועי' משכחת עי' בתו' בריש פ' כל שעה בד"ה ואי משכחת הכי כו' //

תו' בד"ה ודעתיה עלוי' כו' ולא בטלה כו' ועל הך קו' דאי פריך כו' משכחת לה עבעולה הא פ' ודעתיה עלוי' שחס עלי' לבטלה מכל'
אבל לעולם דבודאי יבטלה כיון שנאסרו אלא עבה שימצא גלוסקי יפה לאחר לבטלה ואע"ג עכה זה יעבור על בל יראה ובל
ימצא · והשתא א"ש מה שהקשו רש"י בלשון רבא אחת דפ"ו ודאי יבטל אחר זה על הגלוסקא אם הוא לבתר איסורא ··
והשתא א"ש גם רש"י ועי' בד"ה אפי' צרה עני כו' ומשו"ה עבר עליו דכבר מאוחר מה"ח ובחידושי גפ"י ז"ל [illegible]
שלא כאלה אינו עובר דהרי לאו [illegible] זמן ביעורו ואם יבטל עד באותה אינו עובר אלא דקיימין שיראה ולא יבטל עד מב'
עכשיו עבר ·· דו"ק // והגיעה לו עכברי דע"ז זה יש להקשות על פרש"י דלמה צריך בגב' דאינו יכול לבטל
אחר זמן איסורו אפי' יכול לבטל מ"מ עובר על אותו רגע דלא בטל · ותכלית בתחלה דאפשר אין אח"כ אלא דעשי' המעות
דאינו יכול לבטל אחר זמן איסורו ולביא ראיה לזה · עכ"ל דאי יכול לבטל אחר זמן איסור אינו עובר בבל יראה דאינו
עובר בבל יראה אלא בפסח דווקא אבל בי"ד אינו עובר אלא על אך ביום הראשון תשביתו · ומשום זה לא הוי צריכי דזמן
לבטל לכתחלה בשעת ביעור כיון שיכול לבטל אח"כ ואינו עובר בלאו ולכן איצטריך לתרץ דאינו יכול לבטל ואז עובר בלאו · דו"ק

שם בד"ה ודעתו עלוי' כו' ומשה אפי' רגע א' ומצא שעובר עלי' בבל יראה וכו' · לאו דווקא שיעבור על בל יראה ובל ימצא לאחר
שש שעות · וכן משמע מרש"י בחתני' דקודם יבוא לאחר האוסר שפ' מו' שעות ולמעלה עד שתחשך שעשאו ר"ח אינו
עובר בבל יראה · ועי' שם בחידושי גפ"י ז"ל · ונ"ל דלאו הכא מבעל [illegible] הוא דעובר בבל יראה ונ"ל עכה עשה דתשביתו · ודו"ק
ועי' בתו' בפ' כל שעה דף [illegible] בד"ה רב אשי כו' שהקשה חמץ בביתו ודעתו לבטלו אינו עובר באותו שהייה בה' עש'

תו' בד"ה משש שעות ולמעלה כו' בתחלת ו' ולא יבורר לה"כ אבל אפשר דרש"י סבר דע"כ פ' מן הוי בתחלת שש דהוי [illegible]
ותחלתו משש שעות ולמעלה הוי מתח הערב בפסח בחטי קורדניתא דהוי חמץ נוקשה אלא ודאי את לא מצינן משש שעות
ולמעלה היינו בתחלת שש דהוי מדרבנן אין חוששין לקידושין ואפי' בחטי קורדניתא דהוי תרי גווני דרבנן אפ"ה אין חוששין לקידושין //

אלא אמרינן נמי אילו כו' ואת"ה שהא גבי ירושלים המזון אבל לעיל בתר בתרא [illegible] לא אמרינן לכן אי לא דכתה עלאומר
שילן משום דאזלינן בתר בתרא · וי"ל דהרי בהר הבית אמרינן לעולם חולין ולא אמרינן [illegible]
מעשר אלא אמרינן אזלינן אחר רוב [illegible] אלא אמרינן משום [illegible]
אסור ואע"ג עליו בתר בתרא · ואין להקשות דהוי לי להקשות מן הר הבית · וכו' //
לאו אזלינן בתר בתרא כו' [illegible]

ע"ל

ז"ל דהטעם משום דחשיבי שתיית אלו כברייתא על הכוס. ולשי' הרי אלו עתר בורא והנר שעליה כדי שיהנה ממש מאורו ולשי' שבהן נהנה. רנ"ה. ועיין בחידושי נמוקי"ה ז"ל //

הבדלה צריך שיברך עליו. מברך רב פפא לבתר דכפא מברכת דרבה על שיכרו. כלומר כדע"כ. וה"ה ולבתר היינו אחר בורא על בשמים. כשלא אמר על בשור לא נעשה היינו אחר לבתר ד"ל דטעמא שהולה דטעמה להבא משום. אבל אמר לבתר נעשה היינו אחר כבר על ביעור דהא על ביעור עשיית משום. ז"ל דכבר הא דאמר רבא קמא אחרת על ביעור היינו שעמדו מאי מברך או מברך על ברכת הגן או על ביעור הגן והשיב דמברך על ביעור הגן ולא על ברכת הגן ולשלם מברך לבתר. רנ"ה //

תו' ד"ה לא ספר דלא איהו נהיל כו'. אבל המלביש מברך לאול. עי' בחידושי נמוקי"ה ז"ל דנראה מדבריהם צריך לברך לאול. וכן הוא משום בשם גבי גרים ועבדים. והטעם דגבי גרים כמו מברכין בשוה לאול לכן יש לברך לאול. אבל עולת חן כיון דהא אחד על מברך על המילה גם כשאבי על מברך על המילה כדינא לקלי. ומזה הטעם הלכתא על ביעור כמו ד"ל על המילה ואין חילוק בין אבי לאחר כמשמעות הברייתא ה"ה בברכה על ביעור דהרי אם שולחו ובשב מברך על ביעור ה"ה אם הוא בעצמו. וכמו' גו בתבותי ה"ה גבי עולית חן דעולין ללבוש עיר משום דמברכין אחב"ה על עשית ציצית כיון שכבר הי' עלובש. ה"ה אם לובש אחב"ה מברך אבל על עולית ג"כ מברך תדיר להתעטף. משא"כ במילת גרים דנ"ה. אבל מ"מ קשה על הגירסא שהיא או גרס התם גבי גרים על המילה א"כ איך יתכן אין הכי שי' דהא גבי גרים יכול לומר לאול ואפ"ה מברך על המילה. ואי סבר דגרסי התם לאול יש להקשות א"כ ואי הקשה על מאי דבתר האיש להקשו' בברייתא עצמה למה כאן מברך על המילה ובגרים לאול ועכ"פ צריך לומר דהתם אי אפשר לומר לאול דלא סגי אבל בגרים יכול לומר לאול ואכ"פ קשה מאי עקשה הכא. ואפ"ל דקשה מאבין והתם לאהבין ומשני דלא סגי כו' ופריך דאע"פ ששני מאבין ובפר דהתם גבי גרים לאול ש"מ אפי' גבי אבא על המילה. ומשני דגבי אבין אתא גם לאול כמו גבי גרי. אבל מ"מ קשה מעולת לאול דקשה. ואמ' לבתר ולא קשה שלאמו דהתם גבי גרים לאול. לכן נ"ל ואע"ג דחשיב דקשה סבר ר"ל כולי הברכה ראשונה. ועיין שם בהרא"ש ..
ויש ליישב עוד לאחרוני ואין להאריך //

תו' ד"ה והלכתא על ביעור חמץ כו'. אושעיא על ביעור חמץ ויש טעם בברכות. כברכתבתי כדי שלא יחלק בין ה' הברכות דאי שליח או בכ"ב ביצין אז מברכין על ביעור כה"ה אם הוא עצמו מכריך מברך כן על ביעור. ונשמעה אמו שמביון כשמעלין לנלב להפך האחרונה מ"מ שכתבו התו' דאין צריך כיון שצריך לשמוע בהלל. וע"ל רוב העולם אין משמעי' בהלל ואפ"ה אותן צריכין להפך כדי שיברכו עובר לעשייתן ומכח זה שלא נחלוק כל העולם נהגו להפך מתחילה // רנ"ה //

תוס' ד"ה לאורה נבראת כו'. ואין צריך להביא לה אור בלילה אלא בורא ביום. מתוך רש"י משמע דאין צריך לברך בלילה לאור הנר אלא ממתין עד למחר ומברך לאור האבוקה. ועי' בתה"ד סי' ת"ג. ואפ"ל ברוקי דהכא ואפ"ה להביא לה אור הנר בלילה אלא בורא ביום הן לאור היום. רנ"ה //

מאבוקה לא והמאי כבא כו' ואת דהל' להקשות על ברייתא מאי נאמר דאין להבך בלילה. כדתנא רבי רבי ישמעאל דספר ב' בחול לא יברך אלא באבוקה הא אורכה מלרין בברייתא דאין בורכין לא לאור האבוקה. ויש ליישב דלעי' אור וכי תימא להבך מאי בעלת דהא מ"ל כו' תני כר אלזים נעשה אדם. זה מיט דהא תד' אין בורכין לא לאור החמה ולא לאור הלבנה ולא לאור האבוקה. מ"מ מהאי נפק ואפ"ה הראיה לדוכתא מאי נאמר ועכ"פ אין צריכין לומר איכא ראי' מירושלמי א' לבדוק ב' בחנות ר"ל עוות הוי כאבוקה. לכן ילפינן מנר דהוא כנר יחידי בדיקין אבל באבוקה או ב' נרות לא בדיקין. ונרות דהתם אין פי' ב' עוות יחד. וזהו שכתבו תו' ונרות מנר דפי' דעוות יחידי ילפינן מנר ובכה"ג // רנ"ה //

נשיא עשה עשה נשיא חורין אחורין הגם דקשה. שלחורין אחורין קורות על ברים להקשו' דשבת ורשב"ג לזו שאות חורין כו' דלא נזכר שום תנא שם אלא עסברא דהדר תנא הוא ובפרש רבשעם פליג רשב"ג // רנ"ה //

תו' ד"ה מעה הוולת כו'. עיין בחידושי נמוקי"ה ז"ל דמבר אלא ש"ל כמשורר לנושי' על מלין בכ"י ואין יכם דסבר כפירה שעשה ר"ה וכן מצאתי בספר ומשירתו שחיבר על האח"

הכא במאי עסקינן בנוסתקי אה"נ שאין כוי שאין יש נגע לאכילה. ואת' נמצא' אי הכי למה לי רחייא לפרש שמחזק בנוסתקי וכו'
פי' דאיירי דלא בנוסתקי וה"ג נמי' ומאי שנא יין ושמן. וי"ל דהשמן סבר ידע סברתא דמשום דלשמן יש נגע ולַיין אין נגע ולהכי
אומר יין צריך בדיקה ושמן אין צריך בדיקה וסבר דגבי הברייתא דלעי' איירי בנוסתקי ולכן הקש' הברייתות אהדדי. ומשני הכא במאי
בנוסתקי ולעי' איירי בשאינו נוסתקי. ופריך אה"נ שאין כוי כיין דלעי' איירי בשאינו נוסתקי ומש' תנא נמי מוצרות שמן אין צריכה בדיקה
משום דהוא בשאינו נוסתקי אבל בנוסתקי חייב דה"ל מאי אתא לאשמועינן אלא ודאי הוא בשאינו נוסתקי אינו צריך בדיקה אבל
בנוסתקי צריך וברייתא נמי אוצרות שמן אין צריכה בדיקה אפי' בנוסתקי. ומשני שמן יש נגע לאכילה אבל לא להדלקה. ולעולם
איירי דאוצרות שמן א"צ בדיקה בשאינו נוסתקי דוקא אבל בנוסתקי צריך בדיקה היינו להדלקה דאין לו נגע כמו יין לשתייה. וזהו
אפשר לפי סברת הגון דהריף סבר דאוצרות שמן צריכין בדיקה דלא דבריי. אפשר דהוכחתו נכח מה שכתבתי לעיל. רז"ן //

הכא אין מחייבין אותו להכניס ידו לחורין ולסדקין לבדוק מפני הסכנה. מאי סכנה כו'. ק"ק דהוי לי' להקש' מברייתא דלעי' חור
שבין אדם לחבירו כל אחד בודק כו' ולא חייש לסכנה. ודוחק לחלק דגבי כאן החורין צריך לבדוק אלא שאין מחייבין להכניס ידו
לחורין ולסדקין אלא לחורין לבד דבחורין אין סכנה אבל בסדקין יש סכנה. והשתא א"ש מאי דקשה כי משתמש הוא י"ל דאשמעינן
בברייתא לחור אבל אי נמי אשמעינן דבסדקין אין בודקין אא"כ תוחבין בידבכה ולהכי פריך כי משתמש ביד ולא חייש מפני הסכנה..
אבל קשה טו' מאי פריך דשאני התם מפני הסכנה לא נשתמש שם בחמץ בסדקין ולכן א"צ לבדוק. בשלמא אי נמי אחורין י"ל הוכחתו ד
דמשתמשין שם מברייתות דלעי' דמשמע דצריכין לבדוק // רז"ן //

הכא כשהכלב יטול החמץ אחריו. התם הנשו דא"צ אינו פטור מפני הסכנה. עמ"ש עוד יש להקשות דאי איירי בכפו ונשתהא לא איך
אמר אין מחייבין להכניס ידו לחורין ולסדקין משמע דאיירי בענין חור וסדק. אלא נראה דמשמע הכי דאי לא נפל ונשתהא לא אין
סכנה להכניס ידו בחורין וכדתנא בברייתא דלעי' חור שבין אדם לחבירו כל אחד בודק כו'. אבל אם נפל ונשתהא אז אינו לבדוק הנל
אי יש בו כדי הפישת הכלב אבל א"צ להכניס ידו לחורין ולסדקין דשמא להוציא בידו נהגיעא אלא בידו ואין מחייבין מפני הסכנה //

דרי זה צריך גמור. עמ"ש בחידושי גיטין וכו'. ובאמת דאין עובר לשנות אלא בעשר וכן כתב בנ"ב ביו"ד סי' רז"ן וכן הביא הט"ז בהג"ה ולפי
משמעות השור דאין חילוק בין צריך לעשר יש לייטב דהגמרא דבלדב ולעשר הוי צריך גמור ובדבר אחר ומש"כ דלא הוי צריך גמור א"צ אין
בו חטא הגם שאמרו אל תהיו כעבדים המשמשים כו'. היינו לכתחלה אבל אין חטא אין בו ובפרט דלגמור בשביל שלא תאבד לו מתנו
ואתי לשיוני בתרה // רז"ן //

לבד"ד אמי דאמר מי כל אדם שיש לו קרקע עולה לרגל כו'. נ"לע"ד דאם יש לו קרקע ואפ"ה עולה לירושלים אז נראה שעלייתו לשם
מצוה אבל אם אין לו קרקע אז לא נראה כולך לשם מצוה דאפשר לומר דעולה משום דאין לו קרקע. ועל דרך שפי' ולא אמר אדם
לחבירו צר לי המקום היינו בביתו שאלין בירושלים בשביל זה שצר לו בביתו אלא גם בביתו הי' לו רחבת ידים ואפ"ה הי' לן
בירושלים אז נראה לכל שלשם מצוה מתכוין. ועש"ה והרחבתי את גבולך. דאז ולא יחמוד לעלות לירושלים בשביל שיש חמס ובזבות וכו'
ולא יחמוד איש את ארצך בעלותך לראות את פני ה' אלקיך מישלו הרחבת גבול בביתו ואפ"ה עולה לשם מצוה. וזהו דפסוק לפני
שם אין פירות גינוסר כו'. דפי' הכתוב ולא יחמוד איש את ארצך בעלותך וגו' דהיינו אם לא ישלו נכה חמדה של פירות אלו
עושה הכל לשם מצוה. רז"ן // ועיי' בחידושי אגדה גיטין ג"ו נ"ב ג"כ. וזה ולא יחמוד איש את הטעם לאין דהיינו הפירות דבזותא לא
יחמוד איש אחר את ארצך // רז"ן //

רבי יהודה שתי שורות שאמרו מן הארץ ועד שני קורה כו'. ק"ק וכי ברייתא טעמא דב"ש אתי לאשמועינן בשלמא ר' יוחנן י"ל דמדברי
ב"ה ופין לדברי ב"ה דב' שורות היינו שלמעלה ושלמטה היינה. אבל לדברי רבי יהודה קשה. ואפי' בדוחק דבזה פליגי רבי יהודה ור'
יוחנן דלפי דברי ר' יהודה השורות כשן נמוך אז שכל לפרש דפליגי ב"ה בשם ולא מן הארץ אלא החיצונות שהן העליונות. ולכן ס
בר יב יהודה דב"ש ב' שורות שאמרו מן הארץ ועד הקורה. וב"ה סברי ב' שורות החיצונות שהן עליונות. דהיינו השורה שרואה
החיצונה ואת הזורב ושורה שאלה לפנים הימנה לצד החיצון // רז"ן //

מתני' כוותיה דרבי יהודה כו'. תנינא כוותיה דר' יוחנן כו'. ק"ק והלא נשנה הברייתות זו על זו.

עולא תמן

[illegible]

[illegible] אמר רבא האי מאן [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] דרבנן [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] שעות [illegible] [illegible]

[illegible] אלא ודאי [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] //

[illegible] עד שתחשך [illegible] ואין בחירושי [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] //

[illegible] [illegible] [illegible] //

[illegible] ואין בחירושי [illegible] //

[illegible] [illegible] [illegible] //

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] //

[illegible] [illegible] [illegible] //

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] ואין להחזיר

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] בתחילה [illegible]
[illegible] רבה הוא [illegible]
[illegible] אם [illegible]
אוכלין בשעה שיוצא ואין מחוצין יותר בשום דהוי [illegible] אבן לפנות ·· רנ״ך

[illegible] · קידוש [illegible] · [illegible]
[illegible] שאחר [illegible] התורה [illegible]
[illegible] שהחכמים החמירו [illegible] בשבת ·· רנ״ך

[illegible]
[illegible] כלום ·

[illegible] לדרכים [illegible] שמא יבא אלי׳ [illegible] אומרי׳ תרי שמא · שמא יבא
אלי׳ [illegible] לדרכים [illegible]
לדרכים [illegible]
שמא [illegible] שמא [illegible]
[illegible] לדרכים
[illegible] שמא יבא אלי׳ //

[illegible] בשבת [illegible]
[illegible]
[illegible] בשבת [illegible]
[illegible] הסעודה [illegible] שבת [illegible]
[illegible] שבת [illegible]
[illegible] בשבת · [illegible] סעודת שבת שיאכלו בזמן [illegible]
בזה״ ולא יוכלו בזמנו ·· רנ״ך // וכן [illegible]
[illegible] לפני הצורה של תיקון סעודה הנ״ל בשבת קודם אכילה לפני טורח סעודת שבת · [illegible]
[illegible] וכן כאן יש [illegible] רש״י בהכי ·· רנ״ך //

[illegible] סעודות [illegible]
[illegible] סעודות [illegible]
[illegible] שבת כיון שאוכלין [illegible] בזמן ·· עכ״ל //

[illegible]
[illegible]
[illegible] בשעה [illegible]
אבל מאחר שנחסר עלה בדעתו לזכור אפי׳ בשעה ראשונה רנ״ך וכו׳ //

[illegible] בירושלמי [illegible] בירושלמי [illegible]
[illegible]
[illegible] בירושלמי [illegible]
[illegible] בשו׳ להודות [illegible]

[illegible] ... דנן // [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] דנן //

[illegible]

[illegible] דנן //

[illegible]

[illegible] דנן //

[illegible]

[illegible] //

[illegible]

[illegible] //

[illegible] //

[illegible]

[illegible] //

[illegible]

[illegible] //

[illegible]

ולא מבעיא [illegible] הראשון [illegible] ולא [illegible] אלא [illegible] דאמר [illegible] אין להקשות · [illegible]
[illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] דאין [illegible] [illegible] [illegible] הבח [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] אם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · ולא [illegible]
על [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] סבר [illegible] · אלא [illegible] כו' · אפי' [illegible] [illegible]
דהוי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] סבר [illegible] [illegible] [illegible] אלא נראה [illegible] לומר [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] כו' · [illegible] //

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אבל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] //

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כתב [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כו' · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] //

[illegible] [illegible] טומאה [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] אבל [illegible] [illegible] [illegible] כו' [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אבל [illegible]
[illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] אלא [illegible] [illegible] [illegible] אבל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] · אבל [illegible] [illegible] [illegible] //

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אבל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בשלו [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אבל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] //

פרה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] בשלו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · אבל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בשלו [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] בשלו [illegible] · [illegible] //

[illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] פרה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אבל טומאה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] בשלו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אבל [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] סבר [illegible]
טומאה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אבל [illegible] [illegible] [illegible] אלא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] סבר טומאה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] בשלו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] סבר [illegible] // [illegible] //

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] טומאה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כו' · [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] פרה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] טומאה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פרה טומאה [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] //

[illegible] בשלו [illegible] אבל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פרה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] טומאה [illegible] · [illegible]

ופי' רבינו פירוש הבא דהכא לענין דמשקין היותן בכלי [illegible] כמו שהביאו בפירוש רש"י [illegible] ולא טומאת
טומאה הטורה לכן הקשו הכא · וצ"ע //

וכי תימא אוכל חמור דמטמא משקין · רש"י [illegible] במשנה אין מטמא [illegible] ואין אוכל מטמא אוכל [illegible] · וק' מאי [illegible] מן
משנה דהא [illegible] איכא מטמא אוכל והטעם דאינו מטמא כיוצא בו · ואפ"ל [illegible] וכי אוכל חמור דמטמא משקין בלא
הכשר [illegible] את הכלי [illegible] שאין מטמא אוכל בלי הכשר · ומשני התם הוא דמשקין [illegible] //

ודר במשקין הבאין מחמת שרץ והדר כו' רש"י אע"ג דלא כתיבי במשנה [illegible] משקין [illegible] באוכל וזה למשקה · [illegible]
[illegible] משקין [illegible] על אוכלין ומשקין · [illegible] דאין צריך [illegible]
[illegible] ע"ג [illegible] עולה [illegible] שהזכיר לעיל · [illegible] דמשקין הבאין מחמת שרץ דאינן מטמאין
כיוצא בו דהא לא כתיבי [illegible] גבי משקין הבאין [illegible] · רש"י [illegible] באוכל וזה למשקה · [illegible] משקין הבאין
מחמת שרץ [illegible] דמשקין מחמת כלי ואמרינן [illegible] לכן ג"כ אין מטמאין כיוצא בו ·· ואפ"ל [illegible]
משקין הבאי' מחמת שרץ [illegible] צריך [illegible] דהא צריך לכתוב דאינו מטמא כיוצא בו דגבי משקין מחמת שרץ לא
[illegible] לכן אינו צריך לכתוב גבי משקין הבאי' מחמת כלי [illegible] באוכל [illegible] משקין [illegible] לקבל טומאה מטמאין
אפי' כיוצא בהן · אלא דצריך [illegible] גבי משקין הבאי' מחמת שרץ דאינו מטמא כיוצא בו וכש"כ משקין הבאי' מחמת כלי
[illegible] גבי משקי' הבאי' מחמת כלי דאינו יכול [illegible] משקין הבאי' מחמת שרץ [illegible] · ומשני [illegible]
[illegible] וכתב לה [illegible] משקי' הבאין מחמת שרץ אין כתובי [illegible] אלא [illegible] דמשקי' הבאין מחמת כלי [illegible] וכתב לה [illegible]
דאין מטמא כיוצא בהן הלא טומאתן [illegible] לכן כתב [illegible] דאין מטמא כיוצא בו אלא משקין הבאי' מחמת כלי וגבי
משקין הבאי' מחמת שרץ [illegible] אמרינן [illegible] //

רש"י [illegible] [illegible] אע"ג [illegible]
[illegible] הוי רביעי בתרומה [illegible] מחוסר [illegible]
[illegible] טמא הוא הרי הוא טמא ואינו מטמא אחרים [illegible] ולכתוב טמא [illegible] טומאה לאחרים · [illegible]
[illegible] טמא לטמאות אחרים [illegible] דטמא [illegible] לא אמרינן [illegible] · [illegible]
[illegible] ראשון [illegible] הוא טמא [illegible] הכשר [illegible] אפי' גבי [illegible]
[illegible] דרבנן [illegible] פסול אבל [illegible] טמא [illegible] דמטמא [illegible] · וצ"ע //

ואמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן [illegible] · [illegible] במשנה [illegible] אבל [illegible] רביעי [illegible] סברה [illegible]
[illegible] רביעי בתרומה [illegible] · [illegible] אלא [illegible] דרבנן [illegible]
[illegible] הוי דרבנן אבל [illegible] · [illegible] //

ת"ר [illegible] ביום [illegible] ר' [illegible]
ת"ר [illegible] א"ר יוחנן [illegible] · [illegible]
[illegible] אותה [illegible] · [illegible] דאמר ר' יוחנן [illegible]
בכלי [illegible] לישאל [illegible] · [illegible] דהוי ספק טומאה
[illegible] חטוב [illegible] לישאל · [illegible] · ואמר ר' יוחנן [illegible] בכלי [illegible]
[illegible] · [illegible] ואמר ר' יוחנן [illegible] אלא ואמר [illegible] והוסיף [illegible]

[illegible] בית [illegible] אלא שאין [illegible] · [illegible]
[illegible] · [illegible] א"ר [illegible] אמר שמואל [illegible] · [illegible]
[illegible] אמר שמואל [illegible] //

ת"ר [illegible] · [illegible]

[illegible] //

[illegible]

[illegible] //

[illegible]

[illegible] //

[illegible] //

[illegible] //

פרק כל שעה

[illegible] //

[illegible] //

[illegible] //

[illegible] //

[illegible]

[illegible] ורבנן אבל [illegible] כיון [illegible] לא [illegible] שלא [illegible] א"ב [illegible]
[illegible] שבתורה [illegible] עליהן לכן [illegible] שבתורה [illegible]
[illegible] אפי' אם [illegible] עליהן [illegible] והשיב [illegible]
[illegible] על הדרשה כך אע"ג [illegible] הפירוש לכן [illegible] בעולם // רזן //

רש"י בד"ה ערבין לבור עירובי תחומין דעירובי חצירות אין ערבין אלא בפת ועיין בתו' ריש פ' בכל מערבין //
בד"ה [illegible] לשתה כו' [illegible] פריך מידי דהדרש [illegible] הכתוב [illegible] ועי' ריטב"א [illegible]
[illegible] לשתה אלא אפי' חיטין גמורין מאכל לבהמה ועי' ריטב"א //

ש' בד"ה [illegible] כו' [illegible] בביתו [illegible] ולא תמצא [illegible] בביתו [illegible]
[illegible] שמצאה [illegible] משום [illegible] אפי' לאחר [illegible] משום ערלה [illegible]
[illegible] בבית [illegible] משום ערלה [illegible] אפי' לאחר [illegible] // רזן //

משום [illegible] ולא יראה לך שאור [illegible] ולא יראה לך [illegible] ולא ימצא [illegible]
[illegible] בהנאה [illegible] בהנאה [illegible] לך שאור [illegible]
[illegible] בהנאה משום [illegible] שלך [illegible] של [illegible]
[illegible] שלא [illegible] אבל [illegible] שלך [illegible] אסור [illegible]
[illegible] אסור בהנאה [illegible] לך [illegible] אבל [illegible]
[illegible] בהנאה [illegible] לך שאור [illegible] לך [illegible]
[illegible] ולא [illegible] אסור [illegible]
[illegible] שלך [illegible] שאור [illegible]
[illegible] דבר [illegible]

[illegible] אסור באכילה אסור בהנאה [illegible] ברש"י [illegible]
[illegible] באיסור שהוא אסור איסורו [illegible] אומר איסורו
[illegible] שאסור לאכול אסור בהנאה דברי [illegible]
[illegible] בזמן [illegible] הראשון [illegible] אכול [illegible]
[illegible] רש"י [illegible] בזמן [illegible] ולאחר [illegible]
[illegible] רש"י באסור [illegible] //
[illegible] רש"י אומר [illegible] האסור באכילה [illegible]
[illegible] רש"י [illegible] תרומה //
[illegible]
[illegible] האסור באכילה [illegible]
[illegible]
[illegible] לא תאכל [illegible]
[illegible]
[illegible] לא תאכל [illegible]
[illegible]
[illegible]
אבל [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

47

[illegible]

[illegible] ... בין בזמן ... [illegible] ... ולאחר הפסח בין בזמן ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ... אבל ... כאן ... עובר לבל יראה ... [illegible]

אסורה לאכול לריפתא לשום אפ׳ בשולחא כו׳ וכן איתא בזבחים פ״ב דקטעאת וכן משמע ברש״י דלא אתי לאכוליה בכונה //
תו׳ ברה׳ דלא אתי לאכול בכונה׳ אותיות פעם אחרת עיי״ש בתוס׳ ... דקטע את ... והך דתנור שטשו בטיט ...
דאי אפשר לו להתיר והתרנגת יפה ונדבק בו הטאעת והוי כמין ערטיסף //
רש״י ותיא לאכול כבותח דהא נט׳ כו׳ ואת״ל אי פריך ואמאי אמר רב גרירות בפסח שברו יתרן דכאן גבי היסק התנור הוי
כי נט׳ הייט האי לבתנור והתנור בפת ועדיין היתר משו״ה גרירות בפסח דהחון בן דרה ונדרה באכול דהוי איסור ודרך לאור ד
דהחון נט׳ בשום מין בדרה כדעת השערים בס׳ נט׳ דאו״ה היאך כתבו ולפי זה דגם שנתבטלו בערב אסור ואכול בכותח דעי״ב
ביטול בלעי׳ שפי׳ האי ניטולו בתבטל יותר כדאית׳ שבבשעריט //
תו׳ ברה׳ והלכתא אידי ואידי כו׳ ושרי יש לחלק בין היתרו בלעכו׳ ומהחוק הא דאמר הניסכים דפיסחא פי׳ דהיתרא בלע אבל
סכיני דאיסורא בלבן ועיין בר״ן // רו״ן //
והלכתא אידי ואידי ברותחין ובכלי ראשון לא אמר כאן כבולעו כך פולטו כדאמר רבה ובזה משום דבסכינים רוב תשמישן בכלי
שני ולכת תשמישן בכלי ראשון ולכתב׳ האמר החמירו להכשירן בתשמיש כלי ראשון ועי׳ בר״ן //
ומ״ש לעיין יין נסך דדריש ערוד כו׳ ואת״ל ואי בעי׳ ותחלה הלא ידע דדריש ערוד ואפשר להן דהוא סבר הא דדריש עירוד ואע
דמשא בין אוכלא בין חוורי בין ירוקי שרי הייט בהגעלה ואבעיין הע׳ לאו שהו לאשתמושי בפסחא אפי׳ בלא הגעלה מין
דאפי׳ בלע היתרא בלע׳ ביוקי לא תיבעי לך דאסור לאשתמושי אלא באוכלי וחיוורי דשיעי שהא לא בלעי כלום ואוהו לאשתו
אפי׳ בלא הגעלה אבל לפי׳ שהשיב כיון דלדידי׳ בלעי ואסירי והתורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דפיו לעולם מש״ה ד
דסבר דאפי׳ הגעלה לכן פריך ומ״ש לעיין יין נסך כו׳ //
בין אוכלי בין חוורי בין ירוקי שרי באשירי כתב בין אית בהון קרטופי בין לית בהון קרטופי שרי אפשר דכתב הבי לדרדש
ירוקי שרי כל שכן קרטופי דהא מתחלה אמר ירוקי לא תבעי לך דאסירי ואח״כ אמר בקרטופי אלו שיש לו לאירו על
להתיר ירוקי ויש בהון קרטופי ואח״כ עדדש להתיר בין אוכלא בין חיוורי בין ירוקי משמע שאין חילוק ביניהם כלל דאל״כ ואי בין
הלא יש חילוק ביניהם לעניין קרטופי רו״ן //
ואמר רבא אי פיה משוון עבי להו מרא׳ והדר גבי להשיינהו ופרש״י יטשון ואמר להם אין לי שעות לפי שעלכם אלא בריבוין
לו כו׳ משמע הגה דאפשר שיש לו שעות אין עבריען אותו עו׳ אלא מחייבים ליה בקצע וחוזר ובונה אותה אחם //
תק׳ מי שהלה לישמר על׳ אם כו׳ ולא מי אערב כו׳ ואת״ל ותק׳ אלימא דרבא דתני׳ אידי עבשין דאמר עבשין דאו אפי׳
רבא עודה דלהפרע מבה כתו לאביי דהנבה להפרע אפי׳ בלא הרהינו וברייה׳ שהביא ולא כתנאי ישראל כו׳ איירי בלא
אמר עבשין ואיירי בהרהינו ופלוגתתם בבר״י אם עבשין קונה ואפשר להן ברוחק דהו שאמר לון דאפי׳ בעבשין צריך
הרהין ומביא ראי׳ ברייתא דאפי׳ הרהין צריך לומר הונעתיך אבל יש להקשות דמשע עבשין מהני אפי׳ בלא הרהין א
אלא דאתא למר דהרהין לחוד לא מהני ויש ליישב דאם עבשין מהני א״כ אמאי צל״ל דבהונעתיך מהני בהרהין אהכ׳ בלא הרהין
מהני עבשין אלא ודאי דלא מהני עבשין אלא כשהרהינו רו״ן //
והפרכא איכא סיפא אבל נכרי שהלוה לישראל על חמצו דה״ עובר והא איפכא כו׳ ין׳ ואמאי פריך דאפי׳ לדרבה התם עובר ד
דלהפרע מבה הו״ עובר ולמימרא ליה ברשותי׳ אין עמידו ולפיכך עובר בבל יראה והני לא קתני אלא עובר במשה ולאחר
הפסח אבל כאן תנא עובר פי׳ בפסח כיון דעדיין בידו לפדות׳ ונו״ל //
רש״י ולאו של ישראל הוא ואין הנעבר בתוכו משמע דאיצ׳ כשהסחורה פת אז תלוין בבעל החנות אבל אם הסחורה
תלוין בפועלים ולפי זה הב׳ גירסאות שהביא בטור או״ח ועיין ב״י //
אלו אי מערה

אלא אי עבדה להו חייב משום אות הבא מכח [illegible] ואת דלהכי תנא, הא דאין תרומה לשלם אפי' דמים והוי שלום לו לפי הנזרה · כמו לשון
[illegible] גזירות דגזרות ומשלם גזירה דתורה הגם שאינו חייב אלא לשלם גזירות · ומשלם גזירה דרבנן אע"ג דג' עמה הגם שאינו
חייב לשלם אלא אפי' דמים שלם לפי הגזרה · ולדה צ"ע כיון שאינו מחויב לשלם יותר · ונראה לענ"ד שאין לו גזירות דגזירה
דרבנן אע"פ שנווין מקנן להבין גזירה דרבנן · אבל כאן לשלם יותר דהרי יהיו לו בכפרה לפי דמים גג' · רו"ך //

רש"י ד"ה כ' נחמיה כו' ושוגג דמשא באנשי בעמיהן דאי שוגג בחלק והזיד בתרומה מאי קושיא איכא · עיין בחידושי הגמ' שע"ש בספק עשה
ומשום · ואין לו קושיא דהרי אע"ג אפי' הזיד בזימנא פטור דהו"ל אשם ששין מלהתנצל בחלק של חולין חמש כו' · רו"ל לשלם הזיד
במיתה חייב והא דפטור היינו משום כרת ומש"ה תנא בתרומה מקן לרבותא במיתה דחייב לשלם דאפי' הזיד בתרומה שחייב במיתה
חייב לשלם כיון ששוגג בחלק · ולכן הוכיח רש"י דע"כ מיירי דשוגג בשניהן דהו"ל אלא הזיד בתרומה לא הו' מחייב לשלם כלל אלא ע"כ
דשוגג בתרומה ואע"כ דשוגג בחלק דהו"ל הו' פטור אליבא דר' נחמיה · רו"ך //

הא להא דהוה לתרומה תותים וענבים שכולאם שאין לו בהיתר אכילה לא היתר הנאה · וריק"ן להו חשיב וכלום משום דהוא פסק
לפ' רדם לחייב ואע"ג אפי' בתרומת תותים וענבים שכולאם מחייב · אבל אי לחייב משום דסבר כר' יוסי דמותר בהנאה ואע"ג בתותים וענבים
דלא חזי לאכילה ולהנאה אפי' לר' יוסי פטור ואע"ג קושיות גושי/ ואע"ג לחשיב דהוא סבר כר' יוסי דמותר בהנאה · אע"ג דאי לו למה
לזה הוא לחייב אי משום דסבר דמותר בהנאה דיש לו לעניין תותים וענבים לר' יוסי פטור אלא ודאי דסבר הטעם דלפי עדה משום
לתותים וענבים נמי חייב · רו"ך //

אבל לפרש תרומה חזן דכרי הכל איתיה דומה · ונתן לר"ן דסבר לפ' עדה משום אפה' חייב משום דכיון דאסור בהנאה איתיה דומה
אמר אביי דאבי ורבא וריק"ן כו' דהו"ל ואמר אביי דהא עדין להוכיח שכתנאי אלא שאביי מפרש היאך פליגי · ואפשר לתרץ בריש
דהגם לא פירשה דברים בתנאי ולרוב פשיטותה דפליגי אי לפי עדה אי לפי דמים · ואביי מפרש התנאים היאך פליגי ועי"ה קושיא
ואיך מפרש פשוטא דפליגי בזה · רו"ך //

רש"י דליתנה שוה פרוטה נמי לא לישלם · ק"ק דהא קן לשלם אפי' פחות משו"פ דהרי אמרינן בדג' ואמר חטא מן הקדש ועין
לרבות פחות משו"פ שיכול שאין חייבי' עליו משום מעילה לא יהו חייבי' עליו בתשלומין ת"ל מן הקדש לרבות פחות משו"פ ושאני ת
תרומה נמי הכי הוא דילפי' חטא חטא · והא דתנן לקמן אתשיט בו שו"פ חייב בתשלומין היינו לעניין קן וחומש //

תו' ד"ה מעילה שלא חייב בה כרת כו' ואי' דעפיר פריך בלאו הכי לא אם אמרת · ואת"ל לא אם אמרת נמי יש להשיב היא ה
הניתנת ואע"ג ל"ל בשגגה ו"ל דאם תאמר היא הניתנת ע"כ צריך לכתוב בשגגה דהרי אינו יכול לומר כן משום היא הניתנת
כמו שכתבו תו' אלא דאמר לא אם אפי' לא הוי קושי' היא הניתנת · רו"ך ועיי' בזה שכתבתי כבר //

בא"ד שוב קשה לר"י כו' דלהוכא עושין קושיות כמי ה"ל דאדרבה זה להורא דלא יהי' כפרה · ע"ש עד שע"כ דקושיא זו אליבא דרבנן
דאמר דהיאך שייך קושיא זו לכאן ועיי' נמי בחידושי שאמר עיני חכמים · ולענ"ד דהכא פירשו דקושיא זו קאי על תרומה ד
דעפיר פריך בלאו הכי לא אם אמרת ואע"ג לפירכא היא הניתנת ע"ג אמרו מיהו קשה כו' דלהוכא עושין · אלא ע"כ אתה צריך
לומר היא הניתנה לא הוי קושיא · ואע"ג ל"ל בעתה נמי היא הניתנת · רו"ך ע"ן קושיא ראשונה בעלמא עומדת //

וה' והבנים אומרים בחזרה · אלא לכאן ל"ל בשגגה דהכי לדבריהם לא שייך לאיפרך לא אם אמרת · ואע"ג דאימעוט בשגגה דלא מש
אמרת בשאר מצות דלא אמרינן עונש ש"מ בעילה דאמרינן עונש כמו שכתבו תו' אע"ג דלאו אימעוט בשגגה ולא עבר לא לן
ע"ן משום דהיא הניתנת · אע"ג דאיתה בתמ' לא אחר דאימעוט סמיך בשגגה לבדיחותי · ע"ש

תו' ד"ה אף מעילה במיתה כו' ואע"ג עפי' משום דרבן דלוי/ דאמר לא אמרינן שוה פרוטה אלא לעניין מעילה כו' ואע"ג [illegible]
אבל תרומה ומש"ה אבל מעילה ש"מ דלא ילפי' מהדדי דהא אע"ג לרבי לא בעינן תרתי ואע"ג דרבן נמי לא ילפי' מעילה מתרומה לענין כזית //
רו"ך //

תו' בד"ה נתכוון להתיז את החלב · ית' דקשה מהא דאמרינן לחתוך מחובר זה אפי' נתכוון לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר פטור · ואין
לקשו' דהלל זה גב' כו' שאם נתכוון להתיז מחובר זה וחתך מחובר אחר · דה"ל נשוב דבותו דבמעילה אפי' נתכוון להתרים
בגיזי דולין ונתרים בגיזי עולה חייב אבל אם נתכוון בגיזי עולה זו ונתרים בגיזי עולה אחר פטיטא דחייב · ועל
ז דביתא בא דבוה פטור בשאר מצות ואפילו דבנתכוון דסבר דבוה חייב עש"ב להתיז מחובר זה וחתך מחובר אחר גב'
ד"ג עורה דפטור כדתניא היו לפניו ב' נרות ונתכוון לכבות זה וכבה את זה פטור ·· דו"ק //

דף לז' בשלמא ושיסחט קלח כרת כו' · כמו בדריכת ענבים דבפרק חלונה כו' וארת' דבמסכת שבת ישראל ויהנה קושי' גיבו' ול
על רבהונה ז"ל דרבהונא סבר דאין דאין חילוק בין מעיקר לחיבו דאפי' אגיסוף אסור לסחוט ועי' שם ברש"י · ומש
דת' דריני קושי' זו אין פי' שתי קושי' זו אלא שמר דר' הוכיח קושי' זו ומחלק בין כבר נשלו ועיקר הוכחתו של
דריכת ענבי' דאי לאו אסור ולה אוסר בדריכת ענבים דו"ק ··

ובי תימא גידולי גידולין עה שפרש"י גידולי גידולין אין המעשרות עולין כו' גם דש"י סבר גידולי גידולין בדבר שאין זרעו כלה
כמו שפי' תו' אלא דרבנן בעינן לפרש שתולי תרומות בעינן זה דנראה ב' פטור אלא פעם אחת · ולכן מפרש דאפי' בדיעה
ראשונה שייך גידולי גידולין אבל באמת שייך גידולי גידולי בדבר שאין זרעו כלה גם כמו שכתבו תו' דהרי בזרעו כלה תיכן
גידולי גידולין חולין וזה הוי עכ"ב כמו שפי' תו' דנראה נפקא ב' פטורים אע"ב בדבר שאין זרעו כלה אפי' גידולי גידולי הא טבלי דו"ק

ומאי קו' בדבר שאין זרעו כלה דאי בדבר שזרעו כלה הריתן חתם גידולי גידולין חולין אלא עכ"ב בדבר שאין זרעו כלה ואכ"ב
קשה מאי קו' ··

תו' בד"ה טהרו מלטמא כו' ישקה אותו וזרעה כדי לטהרו ואע"ב לכן אסורה מלאכול · ואמרי' דמשום דיוה פרתא לא יטפס ב'
כיון דלא מפני טומאת חולין מורים שמותר לישראל · ודו"ק

בא"ד הרי הן כחולין להתחייב בלקט כו' · ולמ"ד בגידולי תרומה בדבר שאין זרעו כלה אם הן חייבים בלקט שכחה ופיאה דשאני
מן התרומה גידולין בדבר שאין זרעו כלה להיות תרומה · ואכ"ב פטורין ג"כ מלקט שכחה ופאה //

תו' בד"ה גידולי גידולין כו' ומה שפי' רש"י חולין הוי דבר שזרעו כלה ואם שזרעו כלה כו' ואפשר דרש"י סבר כרי' בגמ' שם דמי
לפטור שאין זרעו כלה · עיי' שם //

תו' בד"ה בסול המוקד כו' ואמאי אין מותר לשורפה עיר דהתם אין שייך לחלק דס"ל תנא דבי' טבה דאפי' פיגול בשר שהוא
נותר דהרי גבי תרומה לא שייך דבר זה //

בד"ה ובבעלים תעובר צורתו כו' אין להקשו' גמכאן ומה יעובר צורתן הא נפסלו בהיסח הדעת דס"ל כיון דהיסח הדעת
כאוכל פסול הדם ומשום לא נחשב לפסול הגוף //

הניחא למ"ד היסח הדעת פסול הגוף כו' סוגי' דגמרא גבי כת"א דהנך שאמר הכתוב דבי' ולא אמר עד תירך ולא אמר קושי' ··
ואפשר לחלק כרוקי שאמר אלא למ"ד היסח הדעת פסול לטומאה הוי מאי איכא למימר · והכי למ"ד היסח הדעת
פסול לטומאה כו' דאמ"ב שיש להקשו' עליו מברייתא דלעי' יש לו סימן לטעה וכן דלמ"ד אלו בברייתא ד'
אע"ב הדרא קושי' ראשונה לדוכתא לכן מביא כי הלין דבין כו' ואע"ב קושי' ראשונה נעשה דעשו עשה בתרומה // דו"ק

דבן ואפי' טובא ומי' אר"י כו' ·· שמא לכתחילה דוק היות מכבינה ובדיעבד דוק אפי' טובא · ז"ל דהא מביאמתני' לעיל
שאינו עשה ממעט זתים וענבים כבינה מכוונים טהורים דמשמע בדעבד ואפי' דוקא כבינה אבל יותר מכבינה לא ··
והא להקשו' מתני' אלא דניחא לי' לאיפרך מר' אדר' ·· דו"ק //

רש"י ושני שומה שלישי בתרומה לגט ואפשר ליישב הגירסא דשלשי' סבא דנקט בשני דהוו להו שלישי · ויש לקשו' הא
אין שני שומה שלישי · בחולין ושני ושעמושה שלישי בתרומה

והכא

49 רש״י בפה״ מה״ אין בו תבינא דעבוד רבנן מעלה בנדשים ואפי׳ בנגיעתה פה ׳ולכשן מתב הנ׳ מעלה באוכא דאין גיעה ו
תרומה ומסורין לאכול · ושעמ׳ דמ׳ על תרומה דלא שייך נגיעת כלי · וכן כיון עשו מעלה דצריך להיות בכלי · דאין שייך ב
כאן נגיעת כלי · שרת · אבל בנדשים דשייך נגיעת כלי שרת לא סגי בנגיעת פה אלא נגיעת כלי · ולפרש״י שמאמינו ׳דגמ׳
על אביי מנדשים בכלי · גאמר אבל בפה לא עביד רבנן מעלה ואע״ג אין לומר הכ׳ אין נגיעה לתרומה דשאני הקדש דנגיעתו בכלי ·
ושא״כ תרומה דנגיעתו בפה · או דילמא בפה נמי עביד רבנן מעלה · ואע״ג הכ׳ בתרומה ואפי׳ כש״ הוא דהרי לא שייך שלי ב
בתרומה · אל הלא מעמתי כו׳ · והנה להפוך דאפי׳ בנגיעתה פה נמי עשו מעלה אפי׳ בנדשים ודחי רב יוסף הכא במעבים מלת
תרומה דנגיעת פה בנגיעת כלי דמאי אלא בנדשים לא עשו מעלה כי אם בנגיעת כלי · אבל בתרומה עשו מעלה ולכן גבי נגיעה
אסרוה ולאכול דעשו מעלה בתרומה · אה׳ אף אין פה׳ תבינא ונתן על דומה חייב כו׳ דעשו מעלה שהוא היותן בכלי ·
הנה דכאן לא שייך הכלי שרת · ואפי׳ אמרינן דעשו מעלה בנדשים דהיינו לו חטאת שהכתוב המשילה לנדש אומא ע
עשו מעלה בנדשין אפי׳ בנגיעת פה וא״כ הה׳ בתרומה · אבל תי׳ מעשו עו׳ היאך דומה מעלתן למעלה דעי׳ לנבלת
טומאה אם היא טהורה לכן נרש״י בענין אחר לענין נבלת טומאה //
תד׳ ברה״ טומין אין חטין כו׳ · האי דתנן התם ברים כו׳ ומנרי׳ זה עורה כו׳ עש״ ברש״ דלא הנשן תו׳ טום //
רתני׳ דלא כריבן דאמר אורז מין דגן הוא אע״ג דר״ אוסר באורז ודוחן וגם לא הזכיר אלא אורז · ועג׳ וגם לא מביא דאיי׳
עברייתא אחרונה דאורז מין דגן וחייבי׳ על חמוצו כרת · ונ״ל משום דמתחלה אמר הני אין אורז ודוחן ולא הזכיר שום ועג׳
אמר דלא כריב״ן דמשמע דריב״ן סבר אפי׳ בדוחן יוצא דאיותי מדנייה גבי אורז דסבר דחייבים על חמוצו כרת ויוצא בו ב
בפסח · ואע״ג הא דתנא אוסר באורז ודוחן לא משום שירוב החמץ ולא משום נגזר דהרי אורז חמץ נגזר ואע״ג הפי׳ חמץ ו
גמור ומוזהר להחמיץ ואע״ג יוצאין באורז ודוחן · רנ״ן // עש״ נשה וגם הזכיר דא״ ין דוחן אורז ולא דוחן //
ויש לייש בענין אחר וכבר רשעתי במקום אחר // רש״י ברה״ אוסר באורז כו׳ ופשיטא דדוחן לא הא דלא גע אורז //
רש״י ברה״ ביין ושמן בלי׳ שם עיין עש״ רש״י ברף לו׳ מיעוט׳ ויד //
מעשר שני והנדש שנפרה וכו׳ פשיטא על עש״ הי׳כול לתבן דאפי׳ נפדה בירושלים יוצא בכל מקום · דמשנה ונראה דרינן
י׳ ׳ וגון כתו׳ ברה״ דאמר״ אומר כו׳ //
אבל לא בטבל וכו׳ פשיטא · ואת״שמה בא לאשמועינן אפי׳ בטבל שלא נתן מעשר עני כדאי׳ לנן בברייתא יכול יוצא בטבל
שלא נתן כל צרכו אפי׳ מעשר עני · ונ״פ דיך פשיטא כיון דהכל נזיר ולא תאכל חמץ ·· עת׳ ופשוט כיון דתנן בראשונה יוצא׳
בדמאי משמע דוקא דמאי אבל לא בטבל הן כל טבל דתרומה או טבל דכל מעשרות ·· רנ״ן //
רש״י כי כתיב טוב בוזן דמשמעה אוני · ואם תאמר דהא לא אכלתי באוני לא כתי׳ ונ״ו ואע״ג גבי כאן שמא עי׳ לחם עני
בלא ווי״ו לשון שמו נ״ל כדוחק דמשו כיון דהא׳ לפרש בענין אה״ עב״ פי׳ לשון אנינת אבל כאן כיון שי׳ לענין אחר לא תלו
שם בלא ו׳ הלא באתת פי׳ לשון עניות ··
רע״ מאמר מצות מצות ריבה · פי׳ דאין יכול לתבן דהא דריכן טוב כדמשמע הב׳ עש״ נשה ונ״ל דכן הודך מתחלה לומר מצות מצות
ריבה · והא דאמר מצות מצות ריבה ולא דר׳ לא סבר מצות מצות ריבה דהרי הכהנים בחלה וכתחלה לרה״ יוצאין גבה מצות
מצות ריבה אלא דלא אמרינן ריבה כל דבר /
לא שיא הא בית ראשון הא בית שני הא דלאו משני האי בלילה ראשונה הא ביום תו׳ ואפי׳ תוג׳ לא איירי ביום ראשון משו
דנג׳ אומר תשרך׳ מיד ובית ראשון אסור לשרוך׳ אבל בית שני מותר לשרוך׳ כדי שלא יעבור על איסור חמץ וכדמו׳ בש״ ע״ד
ואה״ פ׳ התו׳ ימ״ו שאומר דיט שני דיש כהה׳ לענין זה //
רש״י ברה״ והכתיב כו׳ והכא לג׳ מיד דשכאפה לא תחמיץ · ואת״ שמאמרינן מיד ופי׳ דמאכל מיד אפי׳ בלילה ראשונה דמאמר
להם שני דוה מיד לפי׳ שמי דתתן דאיירי ביום שני שלא שתפרש דמעשה בלילה שניה כיון שהוא מדרבן אין בו משום
להם עני ויוצאו׳ בה בדוחק הוא זה כאשר ישבתי במקום אחר בעזה

לה״

הוי שלמה [illegible] אלא כו' בשלש כלא [illegible] דכל מנחות [illegible] צריך [illegible] · אבל
[illegible] דאין צריך לכן אין לותתין דשמא [illegible] אבל [illegible] אין [illegible] ושרי · אבל [illegible]
[illegible] אע"ג שיש לה אין לותתין דשמא [illegible] · [illegible]
[illegible] · וצריך [illegible] בזריזין והכתיב כו' · הא דלא צריך [illegible]
בזריזין · [illegible] כיון [illegible] שהוא [illegible] ישראל [illegible]
שהוא בחין [illegible] · [illegible] · רש"י

[illegible] מנחת העומר כו' · הא [illegible] דבלא תרומה [illegible] הא ידעת [illegible]
[illegible] מנחת העומר [illegible] · [illegible] מנחת העומר שהיא [illegible]
[illegible] ליתתין · [illegible] אין לותתין [illegible] ·
[illegible] · [illegible]
[illegible] אין לותתין [illegible] אין לותתין [illegible]
מנחת העומר [illegible] · [illegible]
[illegible] · [illegible] כיון שהוא [illegible]
[illegible] · [illegible] מנחת העומר [illegible] בברייתא [illegible]

ת"ר [illegible] ר' יוסי הגלילי [illegible] · ר' יוסי [illegible]
[illegible] · [illegible] בכל מושבותיכם [illegible]
[illegible] מושבותיכם [illegible]
[illegible] ר' יוסי [illegible] בכל מושבותיכם [illegible]
[illegible] בכל מושבותיכם כו' · [illegible]
מושבותיכם [illegible] ביכורים [illegible]
[illegible] בכל מושבותיכם [illegible]

ת"ר [illegible] · [illegible]

[illegible] · [illegible]
[illegible] · [illegible] · [illegible]
[illegible] · רש"י

[illegible] · [illegible]
[illegible] · [illegible]
[illegible] · [illegible] · רש"י

ת"ר [illegible] · [illegible]
[illegible] · רש"י

[illegible] · א"ר [illegible] ·

[illegible] · [illegible]
[illegible] · [illegible] ·

[illegible] · [illegible]
[illegible] ·

ו לפרש ... שאל לדסף בה ... ולשיטה ... ריש ... דאמר ... והל בתורת ... דבר
... ואיסר ואיסא עוון אנן מעבר · ולגא // ... ובר דבר

לא נשאל לעריים ... כי שהוא כבשעה דאמר אם ... ואין לגרש ... לאה ניטול לעריים ... ...
... בשאת ... נשאלים בחרם · ואמר ... ... שהוכיר ... הורה ... אמר בחרם
נשאל לעריים ... להפרה ולא נשאל להפרה · והשתא ... ... לאה נשאל לעריים ... דהא
... ... להפרה ... להפרה ולא ... ... ר״ח //

ת״ר בקה ... שואל אין הלכה ... השתא ... ולחכם ... דלאו ... דחוק לא ... ך
... אבל ... ... · אבל השתא ... חזון ... ... ם
... ... עולא ... מרב כהנא //

ת״ר בקה אין ... ... כאן · ואפי׳ ... ... אומר ... ...
... דבריו ... ... אלא ... אומר ... ואין ... דבשלה ... ...
... אין ... אלא ... ... ולא ... אלא ... ... לאיסור ...
... ... · וכגון ... ... אמר ... והא ... אמר
... בחול המועד ·

בשלא כו׳ ... ... אמאי ... הא ... ... אלא ... ... · ואין ... ...
... הא ... ר׳ יוסי דהא ר׳ יוסי ... ... · ... ... אלא ... ...
... ... חייב בשלא ... ... אלא ... ... אמאי אלא ... הא ... ...
... ... רב כהנא הא ... ר׳ יוסי ... ... אלא ... ... אלא ...
... ... · ... ... והא ... ...
... בשל ... ... ר׳ יוסי היא ... ...
... ... ר׳ יוסי ... ... ר״ח //

... בקה יכול ... ... · ואפי׳
לשון ... ... חייב ... ... חייב ... ולא ... ...
... ... · ר״ח ונ״ע

... ובשל ... ... ולא ... יכול ... ... · ... ... //
... ... חייב ... אלא ... ... יפה //
... ... · ... ...
... אלא ... ובשל ... ... אלא ... · ר״ח ונ״ע //

... יכול ... ...
... ... ובשל ... ...
... ... · ... ...
... ... חייב ... ...
... אלא ... ... · אבל ... ...
... ... בשל ... ...

[illegible] בפסח [illegible] כמשמעו [illegible] ואו דעריכה [illegible]
[illegible] ובעלת ונבלה [illegible] אסור [illegible]
[illegible] אסור [illegible] //

[illegible] אסור [illegible] פירוש [illegible] //

[illegible] אסור [illegible] לכתחלה אבל בדיעבד [illegible]
[illegible] באיסור //

רש״י [illegible] אסור // רש״י [illegible] //

[illegible] לכתחלה [illegible] בדיעבד [illegible]
[illegible] לכתחלה ובדיעבד [illegible]
בדיעבד אסור [illegible] בדיעבד [illegible] באחרונה [illegible]
[illegible] באחרונה [illegible] באיסור //

פרק אלו עוברין

[illegible] את הכותח [illegible] את הטיט [illegible]
[illegible] //

רש״י [illegible] כותח הבבלי [illegible] של סופרים [illegible]
[illegible]
סופרים [illegible] קולן של סופרים [illegible]
[illegible] קולן [illegible]
[illegible] עוברין [illegible]
[illegible]
[illegible] של סופרים [illegible]
[illegible] עוברין [illegible] קולן של סופרים [illegible]
[illegible] //

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] //

רש״י [illegible] עובר [illegible]
[illegible] עובר [illegible]
[illegible] עובר [illegible]
[illegible] עובר [illegible] //

טריפה · ויש לישב דרוצא והעתר דהוי ריע בטריפה מן התורה · רו״ך //

הטעמות כו׳ והא דאמ׳ נמא עמיעה׳ אפשר שהן שני מיני שמנים ומשון דעילי דעתחתונים דעשם · או משון
תירונא דעילי · רו״ך //

ראשי כנפים והסחוסים · פרש״י הואיל בשור הגדול מפיה ותאכיל בשליקא · דאין לפרש דהליבוא סבר כת״ק
ראם לא נאכל בשור הגדול ואכל בגדי הרך · דא״כ למה נקט דווקא ראשי כנפים והסחוסים אלא ודאי נקט אלו
משום דגם בשור הגדול נאכל בשליקא · אבל ק״ק לפי זה למה עתרץ תנאי הלל הא דריייק ושאינו נאכל לא הייע ז
דאינו נאכל אפי׳ בשליקא · ושא״כ ראשי כנפים והסחוסים דנאכלין בשליקא ה״ל דסבר הנאכל׳ פי׳ נאכל תמיד ·
ואפשר דזה נמי קשה לרבא למ איצטריך למר ומהן נקט דלפרש הלתני׳ בעלוה דאי לא כיתה לפרשה הלשון בעלוה לא
היו אומרין כפי׳ הכי · ואפשר עוד למר דבמתני׳ תנן כל הנאכל כו׳ כל לאתויי אפי׳ דבר שאינו נאכל כפשוטו אלא בש
ואכל בגדי הרך ולפרש ומהן ה״ל זה כתרבה בולתכל הנאכל על זה אמר ראשי כנפים והסחוסים · רו״ך //

תנו רבנן הואיל ונתאכלו כו׳ ופריך לה׳ ודלא נקט רבותא כי זה הוי כמו אש״ ובלא ונתקשה ולן הני אין אבל
לפי שות לא שנא הה׳ · אלא בשתא אש״ ודלא נקט רבותא פריך ולהכי כתבו ראם זכה רבותא פריך מאי
דתבו תו׳ ורי׳ טעם דאין רבותא כלל // רו״ך //

תנו רבנן הא הדר בי׳ רבי כו׳ · קשה לר״י לר׳ דאותבי׳ לה׳ כו׳ · ק״ק דהלל הרמות מאי בעי ול״י הא ידע דתני׳ אלו שעורותיהן
כבשרן כו׳ עיי׳ שם בגופ׳ חולין ואפשר למר דהכי בעי משום דידע דתני׳ דהכא דאזלינן בתר בסוף ומתני׳ דחולין
לכן בעא מיניה אי הלכה כסתמא זו או כסתמא זו · אלא לפי זה שהשיבה על ר״י ומתני׳ אלו שעורותיהן כבשרן הלל על וגב׳

תנו רבנן היתה לו טעת הכושר ונפסל אין בו משום שבירת עצם · ק״ק לפי גירסא זו דלא הוי דין דהיתה לו טעת הכושר
זה ושאר דברים דחלוק בהן · ועו׳ דהלל אפי׳ היתה לו טעת הכושר ונפסל אין בו משום שבירת עצם //
אית דגרסי ועי׳ באילתי׳ דרבי יוסף למ׳ כשר ולא כשר למ׳ ואכל בר אכילה · ואת״ה יאך עני למיסר כך הא רבי יוסף
ניל דרבי יאושיה נאתי וכבר כתעור גב׳ גיסי ה״ל בחידושין לזה · ואפשר למי ודאי היכא דלא נתפרש
ומיין דרבי יהודה נאתי דהרי גם רבי סבר לכן בברייתא על הכשר חייב ואינו חייב על הפסול ואכ״נ זה
אכילה אלא ודאי סבר אפי׳ הוא כשר ול״ל אם אינו בר אכילה אין בו משום שבירת עצם · אבל כשיש היתה
טעת הכושר איכא בינייהו עכ״ל ר״י דכשר לבדו הא לאו כשר שנפסל אחה״ב ורבי יהודה [illegible]
ול״ל בר אכילה אירי דהרי תנא בהדיא היה לו טעת הכושר יש בו משום [illegible]

דבעור יום נמי מגירה [illegible] · אמנם דגזירה דלמע [illegible]
גזירה זו ול״ל לייתי [illegible] אחרת · ונע׳ [illegible]

[illegible] אבר שיצא מקצתו [illegible]
[illegible] העצם שיצא מקצתו [illegible] שעיע לחוץ
[illegible] ויש להשליך [illegible] ר במקום ש[illegible]
[illegible] וחותך [illegible] שלטוף ·

תו׳ ד[illegible]

פי' בד"ה או"מ והשע בהט"ה ולא נקט ברואה כלילות· ובאות"ל דאתי לאשמועין בשני כן השושות

ומשריך ב' לילות //

טומאת התהום גופה היכא כתיבא· ת"ק ליטעו דגופא דה"ל היכא כתיבא· ואפשר ליישב דהוא סב

פסח הילכתא נזירי ובשאר זיבות כתיבא להכי פריך וטומאת התהום גופא היכא כתיבא· ושני כ"

פסח כתיבי ונזירי הוי דלא משהרין אלא בתהכוד· ופריך ליתיבי איזה טומאת התהום כו' ומשני הכא נזי

נפשו משפחה

... נזיר דפריך לברייתא ומעל' אלעזר לעי' מש' דפרש"י. מש' נזי הרואה דהוי טמא ונזי

... ופרש"י מש' תו' רסוגיא דהכא ... פריך התם ... קתני קנא נזי נזיר ונזי פסח · ו' לפי

... אחרתא לפרש בנזיר ומן אחר חדא לפרש בפסח

... פליג ... דאי ... מפרש פסח וכן כל דמודין

... אחר התם בשלמא לר"ל כו'· אלא ... לומר מעלו דכתי' ... פסח וכן כ"ל דמודין

... להכי פריך ה... מש' דלגמור נזי הרואה מיניה·· וכב' תו' דה"ה ... את"ט שישלחו עם ... מש'

... הפסח דווקא אלא דגלי הפסח מינה פריך הכא· אבל הכא אפשר לומר דלא פליגי האמוראי ... יחד

... צריך להיות נגלה לו ואם לאו הוי טומאת התהום· ובפסח יכול לומר ... אחר

... כהן נזיר עושה פסח וכן ·ולא סתרי אהדדי דאם נגלה עליו אפי' לא נגלה לאחרים לא הוי

... דלא הוי טומאת התהום ... לשעה אבל לא לאחר הייט אפי' לאחרים אבל לעצמו אפי'

הוי טומאת התהום בכל ענין· ואב"ל אילך נזיר ופסח או איפכא· לכן לא פריך מברייתא דהמוצא את מושכב

... כיון דסוגיא זו לא ילפי פסח מנזיר אלא כל אחד צריך ... אב' לומר כרוך דידע כל' דא"ל דאפי' אם

דהרי נזי נזיר כתי' עליו דטמא לעצמו אלא וודאי סבר דווקא לעצמו ואי לא ידע עצמו צריך להיות ידוע לעצמו

תו' בד"ה אלא לפני זריקה כו' · ושויות נמי ... משום דגריפא להגמות וברייתא זו דתניא בהנזיר וכו'

התם דלא נזכר אלא נזיר·· ויש ליישב עוד //

תו' בד"ה פטור רובו טורפו כו' לא הטריחוהו להביא עלים משלו· פי' כשנקיים העלים שטרף ... ומני

שלא יהנה· ובשתא את' דהא בנק' ופרש טעם אחר // דוק //

... העצמות והגידין והנותר ישרפו בט"ז כו' על שריפה הוי זו ומין נ"ה זו דאם העצמות בשריפה נכש' נותר וה

... דהכין ישרפו בט"ז הוי· לאו אפי' זו דפשיטא עצמות אין רוחין ... אלא אפי' נותר ודאי דהא' ידרה את

באמרינן במערא ...

... הלא כיון התרגום ותרגם בסיסיה: והכי מקום מושבו //

... ותחלתן בשריפה· הא דכתב רש"י ... בשריפה ומשום דק"ל שלא איי

... בשריפה שאין ראוין לאכילה

... דריש כמותר בשריפה· על זה ...

... מו שכתב רש"י לבסוף בד"ה ... //

... ומי ישרוף הל' לשבור דבו בכשר ולא בפ

... עצם ... עליו נותר ... היא ה...

... הייטין שלא ישבור בכשרותו

... אפשר ליישב דתניא ופ

... אלא הטעם משום

... אב' לעל ... ודא וסיי ...

הא דבריש האי׳ אתיא אליבא דר׳ תחומין דאורייתא · אבל לפי מה שכתב דאפי׳ לר׳ תחומין דאורייתא להוצאה שייכא לאו
הכשרו ואת״ה //

האומר ישיאו אורח מן הגג ולפנים כו׳ · ואת״ש הא דתנן מן האגף ולפנים היינו כשהדלת עומדת בפנים או עובי
החומות בחוץ לכן דייק מן האגף ולפנים כלפנים אבל אגף עצמו כלחוץ והא דתנן מן האגף ולחוץ כלחוץ ושמע דאגף
כלפנים היינו כשהדלת עומדת בחוץ ושוקף בחוץ אז האגף כלפנים או שיהא שהדלת בפנים וחלוק יש בין פתוח
לנעול דאם הדלת סגור אז האגף כלחוץ ואם הדלת פתוח אז הוי כלפנים //

רש״י ד״ה שעת שירה בתורה שכבר עבדין בקדושת עזרה חוץ משער הניקנור כו׳ הא דכתב רש״י כאן חוץ משער הניקנור · ו
משום דה״ל קושי׳ של תו׳ ואת״ה אבל בשערי עזרה נינהו ועוד · לכן תירץ רש״י דבאמת מתני׳ הכי אלא אמר כאן בשערי
ירושלים משום דלהלן אמר רש״י מפני מה לא נתקדשו שערי ירושלים ואח״כ וארש״י כו׳ ואח״כ מתרץ הא בשערי עזרה
הא בשערי ניקנור · דו״ק //

רש״י ד״ה מצורע ששלח חוץ לג׳ מחנות כו׳ משום דה״ל הא שלא יכול להיות בירושלים לכן מתרץ דמצורע ששלח חוץ לג׳
מחנות ואסור לו להיות בירושלים ·· דו״ק //

התם אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן · ק״ק היאך סד״א להקשות מן שבדעתו לאכול בחבורה אחרת דאסור שיאסר נמי מלומר
הלל באיגרא · שק״ל על התרץ דשאני כאן בשעת אכילה כאן שלא בשעת אכילה הלל משמע שאני התם דאסור היינו ל
לאכול ·· שק״ל למה אמר התם אפיקומן דהיינו להוציא כלים הלל דאסור לאכול אחר אכילת הפסח ·· אלא יראה דזה שר׳
של המשנה באסור לומר אפיקומן אפי׳ שלא לאכול דשמא יבא לאכול ואכ״א איך מותר לומר הלל באיגרא · ומשני התם שעת
אכילה בחבורה אחרת והיינו שמא יבא לאכול כאן שלא בשעת אכילה מותר לומר הלל באיגרא · ומכאן יש להוכיח ד
דבשעת אכילת פסח אסור ללך לחדר אחר שמא יבא לאכול שם · ועיין במ״א סי׳ תע״ח //

גמ׳ ואמר ר׳ יוחנן מחילות לא נתקדשו כו׳ · ק״ק דה״ל להקשות מברייתא שמביא אח״כ והתניא ר׳ אומר מחילות תחת ההיכל
חול · ושמא יש לייסב דר׳ יודא לא פריך מתחלה שלא מתני׳ סברה כתנא דפליג עם ר׳ · אבל מר׳ יוחנן פריך ש
דע״כ ר׳ יוחנן אליבא דכ״ע הלכה״כ מייתי אלא ודאי אפי׳ אליבא דתנאי דפליגי על ר׳ יודא סברי מחילות דעזרה לא
נתקדשו · לכן קשה מר׳ יוחנן //

דתנן שתי אמות היו בשושן הבירה אחת כו׳ · ויש להשכיל למה הוצרך לעשה על שושן צורת וכתב לדוד למה · בהשמע
את ארץ נחרים וגו׳ · רמז על צורת שושן שהי׳ מונחין בו שתי אמות להורות שלא יבואו לידי מעילה ולהחזיק במדת
מדות · וזה נכתב שדרשו לשון עד ותנא דאם אינו נזהר במדה ובמשקל יהי׳ עד ואם נזהר במשקל יהי׳ תם · כמו שדרשו
חז״ל בפס׳ תנא לא יהי׳ בכיסך אבן ואבן · אבן שלמה וצדק יהי׳ לך ובזכות המדות והמשקל בצדק זוכה לנצח האויבים כ
כדאית׳ במדרש דלהכי סמך למדות ומדות ומשקלות זכור את אשר עשה לך עמלק · וכדאי׳ בגמרא אם ראית דור שמדותיו
שלשקר רע שהמלכות מתגרה בו ושעלת זה שבידיהם דכתיב מאזני מרמה תועבת ה׳ זה כתיב בתריה באזדון ויבא קלון ··
ומילא איפכא נמי אם נזהר במדות ובמשקלות שינצל וינצח את אויבין ואכתוב עוד אי״ה //

שתי חבורות שהיו אוכלין אלו הופכין את פניהם הילך ואוכלין כו׳ · בגמ׳ מוקי לה כר׳ דסבר דמותר לאכול בשתי חבורות ·· ואת״ה
הלל לאשמועינן רבותא דמותר לאכול בב׳ בתים ·· וי״ל דזה הוי רבותא דהא״א דאי הופך את פניו ה״ל כאלו אוכל בשני מקומות ··
ואפשר דזה שכתב רש״י ושתי חבורות ההופכות פניהם כשתי בתים דמי לאפוקי דלא הוי כשני מקומות · ולזה אפשר דרמז
גמ׳ ור׳ בבית אחד יאכל הפסח בשתי חבורות אעפ״י שנא׳ בבית אחד יאכל ולא בשני מקומות מ״מ בשתי חבורות שרי׳ דמי
אעפ״י שאלו הופכין והוי כאלו בשני מקומות ואפ״ה מותר ·· ודו״ק //

הא נ״ה הכלה הופכת פניה כו׳ פי׳ שאכלה עוגת הסעודה · פי׳ אחר כשעת נישואין שאומר אולי הופכין את פניהם כו׳ · ול
רש״ב מיירי בתחלת הסעודה אבל הכלה אין דרכה להפוך פניה מתחלה אלא שלא יהא נראית כאוכלת הרבה והופכת
הופכת את פניה והא דחשבינן בשני שוות ואסור כ״ל דותר //

השותה כוסו בבת אחת הרי זה גרגרן שנים דרך ארץ שלשה מגסי הרוח · וה״ה ואיזר שנים דרך ארץ ומילא נ
משמע דאי בבת אחת גרגרן ושלשה גסי רוח ומילא שנים דרך ארץ ושרי · ישרונים והכן דבא והורות הה׳ דבבת אחת
דרך ארץ בכוס קטן מיספר כמו שהתכן ראב״ן קשה מאי קשה רש״ לו׳ ישמעאל הא ירע התינון ומוח קושיא שנים
דרך ארץ · ואפשר ליישב דבלא זה קשה מאי קשה לו מ״מ ושתיה לה בתרי זימני שמא לא הו״צריך יתר גרעה
אלא עכ״פ כל דיר שותה פעם אחת חוזר ושותה פעם שנית לכן שאל דה״ל ושותה בפעם אחת · לכן משיבו ד
דתניא השותה כוסו בבת אחת הרי זה גרגרן שנים דרך ארץ דהא׳ דאינו צותר ושתות לשנים אלא שלא בזה אחר זה א
אבל זה אחר זה אסור לכן אמר שנים דרך ארץ דאפילו זה אחר זה שרי ·· רו״ //

קנ״ה א״ר אלעזר אפי׳ בשעת כעסו של הקב״ה זוכר את הרחמים שנא׳ כי לא אוסיף עוד ארחם את בית ישראל · ריב״ח א
אמר מהכא כי נשא אשא להם ר״ל הכתוב לא אוסיף עוד ארחם את בית ישראל הא דאני זוכר את הרחמים היינו
משום כי נשא אשא להם שאני אסלח להם אם יעשו תשובה //
ע״ל עד׳ דאיתא במס׳ יומא דף פ״ו גדולה תשובה שזדונות נעשים לו כזכיות כו׳ ועל זה אמר כי לא אוסיף עוד ארחם את
בית ישראל דארחם משמע למחול ושלא לענוש אותו על העונות אלא כי נשא אשא להם שינביה העונות שיהיו כזכיות ·
וזה רמז שמשא עון שינביה שיהיו כזכיות · ועברו פשע · וזהו שנאמר קחו עמכם דברים ושובו אל ה׳ ואמרו אליו כל תשא
עון באלו כתיב כל עון תשא שינביה ויהי׳ כזכיות ·· ע״ל דקריאת אל״ג שוות מאזין לג׳ גזירות ול״ג טובות · אחר ידרעאל
שיזרעם ויפזרם בגלות · ואחר לטובה כדי שיתוספו גרים כדאי׳ בגמרא שנא׳ וזרעתיה לי בארץ כלו׳ כו׳ ··
השתא הב׳ לא מחיה שלא ירחם על ישראל · ב׳ לטובה והב׳ של הפסוק כי לא עוד ארחם את בית ישראל לבד אלא אפי׳ לשאר א
אומות שיתגיירו וזהו כי נשא אשא להם והכל ·· ג׳ קרא לא עמי לרמז כי אתם לא עמי · וג׳ לטובה לרמז דאפי׳ ללא עמי יאמרו ע
עמי נ״מ ואמרתי ללא עמי עמי אתה ·· ולפי דברי מתוק גם דאר׳ מהכא ורחמתי את לא רוחמה דלג׳ גוי׳ ··
ורש״י פי׳ גוי׳ ואמרתי ללא עמי עמי אתה · ר״ל וזה לא הביא ואמרתי ללא עמי עמי אתה · ולפי מ״ש אט״ ד׳ זה מי הוכיח
ורחמתי את לא רוחמה דהיינו האומות · ובזה מתורץ הא דאמר ובנוש רחמים ובטלגזירה והתחיל לברכן שנא׳ והיה מספר
בני ישראל כחול הים וגו׳ וזרעתי׳ לי בארץ ורחמתי כו׳ ר״ל וזה לא הפסוק דמוכן לו אמרו לאחיכם עמי ולאחותיכם ר
רחמה · אלא נראה דפסוק ראשון אין להוכיח שירחם ויקרא׳ עמי אלא לבית ישראל אבל לא לאומות שיתגיירו לכן
מביא פסוק אחרון שאפי׳ על האומות שנקראו לא עמי שאין דרך לרחם עליהם כשיתגיירו נקראים עמי וירחם ע
עליהם ·· ולפי זה אט״ היטב מ״ש שלש גזירות יזרעאל דהיינו גלה ולא עמי ולא רחמה יאמר להם וגו׳ · ונקבצו וגו׳
בטלו גזירת הגלות ורחמתי בטלה גזירת לא רחמה כו׳ · ר״ל וזה הקדים רש״י גזירת ולא עמי דהא גזירת לא רחמה קודם ··
אלא הק׳ שנקרא לא רחמה משום שהם לא עמי אב״ג גזירת לא עמי תחלה · ולבסוף נקראים רחמה משום שהם עמי ··
והזכיר בכתוב בתחלת גזירת לא רחמה · אש״ דין הראוי להזכיר לא עמי תחלה משום רמז שלברכה שירחם אפי׳ על ה
הגרים שהם משאר אומות שכלם יקראו עמי · רו״ ·· ואב״ג זה הוי מ״ש ויהפך ה׳ אלהיך לך את הקללה לברכה משום
. ותרו׳ אפי׳ כי אהבך ה׳ אלהיך //

קנ״ו

נ״ו

דף כח רש״י בד״ה יש ברירה שהוברר שבזה נתרצה כו׳ כבר פרש״י זה לעיל אחר המתני׳ שלא יש ברירה. אלא דלעיל כתב דבר
משום דמשני מאי רוצה בשעת שחיטה. אבל הכא פריך של״י יש ברירה״ט משום דאו״א ומר רוצה בשעת שחיטה כמו שכתבו תוס׳

53 תוס׳ בד״ה על בית ובתו הגדולים בפנ״ז דבכ״ט כו׳. הה״ד ריש והורה נכה גופי׳ היאך יאכל פסח שלא למניין ונהי דקטן כו׳.
מ״מ דקטן נמי אבל גדול הסמוך על שלחן אביו לא נקרא קטן //

כאן במשנה אחרונה. הואיל ובידינו לשחררו הרי הוא כבן חורין ואוכל משל עצמו. פי׳ בתוס׳ ר״ה דף כ״ט מי שחציו עבד וחציו
בן חורין אינו מוציא את מינו ולא שאינו מינו. אמר הונא ולעצמו מוציא. אל רבה לרב הונא מ״ט הלא אמר רב נחמן אף
לעצמו אינו מוציא. ולפי הסוגיא דהכא יש להקשות מאי פריך רב נחמן ד״ל רב הונא סבר כמשנה אחרונה דהואיל בידינו ל
שחררו הרי הוא כבן חורין ומוציא עצמו. בשלמא של רב אין להקשות דהוא פוסק אף לעצמו אינו מוציא והכא אומרין
דיאכל משל עצמו דהלכה כמשנה אחרונה ד״ל דאפי׳ גבי תקיעת שופר כיון דאפשר לשמוע מאחר לכן אינו מוציא עצמו
אבל הכא כיון דאינו יוצא בשל רבו לכן יוצא בשל עצמו. אלא של מה״ק תמה על רב הונא שלא רב הונא אינו מחלק בזה
או איירי במקום שאין אחר לתקוע. וי״ל אי דאין אחר אפ״ה גבי רבו אין כאן ואפ״ה אין שייך למר הואיל ובידו לשחרר [illegible] אין
כאן אלו // רו״ך //

עג. ואל דרה איזהו מועד כדאביי כו' ואת"ה אב"ל לעיל טעמא כיון דאית ליה דשלמין כיון דלא כתב ביה מועד דהא נבי רח
צ"ל דאיזהו מועד כבר הל' הו לעיל דנן ע"ב בד"ה האומר. צריך ציבור כו' ע"ש ומיהו קשה מאי פריך זמן וכל היכא הא
מיבעיא ליה למועד דהרי גבי רח מיבעיא ליה נמי מועד ושלחה: הו בד"ה טרנא הוא לא כתב כו' הכל לא נאי אשבת
ותמיד ומדרבה להו גירא אפשר דלאו דווקא אשבת אלא ר"ל מפסח דמצריך גירא אבל אשבת לא מצריך גירא וצריכן
להגיה מפסח

ד"ה. לכן יבהן צר חמור כו' מדכתיב ביה תמיד וא"ת לפי זה אלו במועדו גבי תמיד. ועוד שאמרו ומיהו אתרי מינייהו הא
למולין כו' היינו תלוי ומיהו זה כאן ועוד מאי דאי לאו הכי מאי צריך גירא הרי זה קשות ש"ל ומיהו ואפשר לו
דהפ' דאצ' לומר לחם הפנים בתמיד אלא אתרי מינייהו הוי אצ' למולין כולהו ומאי' דשאר הישום פריכא דאל'
ומאי צריך גירא בשאר עולין אתרי מינייהו ויש לישב עוד ובעו' קשה דבהנך כו' ומאי למולין משאר קרבנות

ס. ע"ש דתיכף בתורין דלעיל דיש שום פירכא וכו'

אלא הך כאן ביחיד כאן בציבור רש"י ביחיד לכתחילה פסולה ואם נזרק הורצה ומתני' בציבור באין לכתחילה דטומאת ציבור
הוא כהיתר אפשר לומר מש הטעם משום דהותרה דכך מוכח לקמן שאמר בציבור מאי טעמא משום דטומאה הותרה
בציבור אלא שהם הקשו להרצן דלעיל למה לא משני להו נמי הכי לעיל דהרי. אינו יודע דר' יוסי סבר טומאה דחויה
אבל באמת מ"ש הטעם דהותרה היינו לפי האמת ולמסקנה דוק :

ד"ה בד"ה. מכלל דר' יוסי בר' יהושע כו' נמי לשתי הלחם ג"ן מה מתני' דלא כר' יוסי מצה שתי הלחם

אב"ל אורבעה ומן חמשה תנן ואת"ה מאי פריך לעיל מניינא אלו וי"ל דעב' אינו פוס לרב עמהם דהיינו שלמי ציבור
דהו למה הפסיק בלחם הפנים והה' דיכול לפרוך כאן גב' זה אלא דעדיפא מינה פריך

כי קתני מודה ר' יהושע שאם נזרק הורצה בטמא אבל במבור ושרוף לא ובזה מתורץ הא דתנן לעיל כמרת ר' יהושע פסולה
משום טומאה. נמי אמברו שיריה דאז אפילו בדיעבד לא הורצה וזה אפשר דמתרץ שלא תירץ כלום על קושיא חדא
דפסולה דיעביד משמע ע"ש לשנא דאתקפתא הכי אלא אפשר דפי' הכי דמקשה. עלמה שמתרץ דהורצה אפילו
בדיעבד ואב' קשה למה תניא פסולה דמשמע אפילו בדיעבד ועב' אינו צריכין לומר דנקט פסולה משום חדא
דהיינו עבדו ועל זה קשה חדא דפסולה דיעבד משמע במתני' דהא משמע דשניהם דיעבד ומתו' דנקט פסולה
משום חדא. קשה חמשה דברים באין כו' דוק :

ו בד"ה. אלא שנטמא טכין בטמא מת היאך אב' מאי אפי' כו' ולעד' נ"ל כמו שכתבו תו' בדבור הסמוך דאמרי' כאן
פנאי לכל הפסחים לשחוט בענין זה ולהביא טכינים אחרים וכו' :

ד"ה. רובא הוא כו' כי איתמר רובא הוא כצ"ל :

ד"ה. ונשים משלימות לטהורין כו' ומוספות עליהן לא מרצינן ופלגא כראשון לא עבדו בטומאה אלך דרב כהנא כצ"ל
ותבין בתו'

תו בד"ה. משלחין אחר אהן - פ' מי שהיה .

ד"ה אב' למה נאמר טמא בגמ' פריך הא מיבעיא ליה דאי בעי למיעבד בראשון לא מצי עביד אלא דרך רחוקה דאנוס הוי
דלא מצי עביד זה הוא לשונו של רש"י שמתרץ מתני' כאן והכי נמי אומרי' בגמ' שמתרץ הברייתא הכי ואמאי שלא פריך הגמ'
על מתני' לכן לא כתב ומשני ומה שלא הדיך במאת על מתני' י"ל דודאי על מתני' דנקט תרוייהו טמא ודרך רחוקה
ידוע דעיקר עשייתו על דרך רחוקה אבל בברייתא דלא נקט אלא טמא מתחילה לכן פריך : ונ"ל

והילך הואיל ושאר אונסין איהו לשני אונס דרך רחוקה אלו לפי האמת דחייבין גמי על מזיד ואונס אב' קושיא היתה גב'
עליהם ולא על שאר אונסין : דוק

ד"ה. עלו פטורין מהכרת כו' אב' אמאי פטור מהכרת כיון דיכול לטבול : קשיות תו' שהקשו לעיל ב' אלו דברים דנן ג' בד"ה שאל
שביעי שלו כו' ואת"ה למה אומר להם לרוצות לפסח שני יטבלו בו ביום וישחטו עליהם ואי שמא כן עשו ובשאר שאלו לא טבלו
עדין ואמר להן משה אם לא טבלו היום תרחו לפסח שני והקשה בגמ' דהא למאיר חייבים אתם לעשות כיון דחייב כרת
הואיל ויכול לטבול ולעד' נראה לפרש לפי פי' הרמב"ן והביאו ראיה ב' בהעלותך שאותם ששאלו למשה כבר שחטו וזרקו עליהם
גורם טבילה והביאו ונו' מה שפריך עליו ראיה אבל באמת יכול לומר לפי פי' רש"י. והא דאפילו טמא מת בשביעי שלו יכול לטבול
חייב כרת אם לא טבל ואיל אב' למה לא צוה שחייבים לטבול כיון שהיה שביעי שלהם י"ל דאין חייב כרת אלא אב' עדין
לא שחטו עליו בטומאה דאז חייב לטבול ולשחוט את הפסח ואם לא עשה כן חייב כרת אבל אם כבר נשחט עליהם בטומאה

אי אם רוצין לטבול עושים פסח ראשון ואם לאו יטבלו ויעשו פסח שני כמו שכתבו התו' לעיל. וכיון שכאן כבר נדחה עליהם לכן גזרה עליהם לעשות פסח שני. ולכן דרך הכתוב איש איש כי יהיה טמא וגו' ועשה פסח לה' שהוא לשון עבר דהיינו שהחטו עליו כבר ועשה פסח שני אבל אם לא עשה והיה ביום השביעי מחויב לטבול ואם לא טבל חייב כרת ומש פרוש וגו' ובאה נזירות הכתוב. על זה שהטמא מת שחל ז' שלו בע"פ אומ' שטבול והזה עליו והרי הוא ראוי לאכול הפסח לערב אין שוחטין עליו אלא נדחה לפסח שני כדכתיב איש איש כי יהיה טמא לנפש בטומאת הכתוב מדבר. הוא דלא כרש"י ותו' דהרי כתב רש"י בהדיא ברך ס"ט על בקיאות יכול לא יהא ענוש כרת אלא שהיה טהור ושלא היה בדרך רחוקה ערל וטמא שרץ ושאר כל הטמאים מנין ת"ל והאיש כו' וכתב רש"י ערל וטמא שרץ ושאר הראוין לו כגון כל טמאי טומאות ערב שראוין לבין וכגון טמאי מת שחל שביעי שלו בערב הפסח שא"ר דאפי' טמא מת בשביעי שלו חייב כרת וכן כתבו התו' באין דאין חילוק טמא מת בז' שלו לטמא שרץ ודלא כרמב"ם ודו"ק :

ורב נחמן אמר לך לעולם כמאיר כו' ואת"ל שמא רב נחמן סבר כרבי יצחק אומן ומאיר תני כרבי יוחנן : נ"ל דלא עשה משמע לשון יחיד : והא דלא עשו יכול להקשות נמי גבי זה דאי גמי על טמא ורחוקה למה נקט בלשון יחיד אלא דרובות בלאו הכי שפיר : ויש לישב עוד :

והאי דקתני חייבין איירי דתנא רישא פטורין. ומשום דברישא לא שייך פטורין דמשמע הורצה אלא גבי רחוקה כמו שכתבו התו' לקמן מה נקט פטורין דשייך על טמא נ"כ והדין דהורצה לא קאי אלא על רחוקה אבל חייבין דלא שייך כלל אלא בחד לא הל"ל אלא חייב אלא משום איירי דתני דוק :

ורב נחמן כו' ותמצא לו אמאי לא אמר רב נחמן מנא אמינא כו' והאי דלא הקשה על רב ששת נ"ל דאפשר רב ששת ירדך דהא של מתני' למה נאמר טמא או שהיה בדרך רחוקה הל"ל כמו מזיד ואונס שיעשו פסח שני ועל זה תירץ דאלו פטורין מהכרת וצוה לעשות פסח שני ואלו חייבין בהכרת ולא שייך לומר שיעשו פסח שני שהרי חייבין בכרת על ראשון ולא נאמר מילתא שהיא שלא כהוגן : ומה הקשה הל"ל מנא אמינא מכח ברייתא דלא הזכיר אלא לפוטרו מן הכרת דמשמע כפשוטו ומה שכתב רש"י בלשונו דכתב דקתני אה"נ למה נאמר דרך רחוקה כלשון הברייתא : דוק :

הג' בכל הספרים כו' ונראה לרש"י דלאו מקושיא ליקשה [illegible] לכן [illegible] ולמ"ד הכשר לומר דבזה פליגי רב ששת ור"נ דרב ששת סבר שרצה ליתן מהקושיא [illegible] ורב נחמן סבר דלא ליתן ר' עקיבא מהקושיא ולא גמרינן אלא [illegible] דמי : דוק :

דאי בעי לאיתויי כו' ואיירי דקתני ט' פטורין חייבין תנא רישא פטורין ואין להקשות לפי זה מאי פריך לעיל עליה דרב ששת סבר נ"כ איירי רישא בשב ולא טמא : אבל לרב נחמן קשה דרמב"ם כל שני פעמים איירי לדבריו ואמר דלא דמי איירי נזה לזה וגו' אלא למה נאמר דרך רחוקה כו' ונראה לרשב"א דטמא ודרך רחוקה אצטריך דאי כתיב דלא נמצא כיון דלא חזי בראשון לאו ליעבד בשני [illegible] דשני תשלומין דראשון : עיין מה שכתב מהרש"א בחידושיו וגם נ"ל דאי רב יודא לא סבר כברייתא הל"ל אליבא דהוא סבר כרב ששת דלא הורצה ואי צריך לכתוב רחוקה דאי בעי לאיתויי לא טעמא : ולענ"ד דהא של ברייתא לפי רשב"א לפוטרו מה כרת דווקא אבל פסח שני מחויב לעשות כרמב"ם שפטור מכרת אם לא עשה פסח שני אם חייב לעשות פסח שני ואיכו דומה לגר שנתגייר : דוק ויש לישב עוד :

מי מחויבא דקתני נדות ויולדות ואפ"ה [illegible] ולא קתני זבות ויולדת ולפי זה נראה לפי' לעיל נמי זבות וכפרש"י דלא הזכיר לעיל בברייתא נדות :

זבין ומצורעין מנין ת"ל איש איש. רש"י ברך מ"ו אפי' הכי דכתיב איש איש כי יהיה טמא משמע כל טומאה. מדלא כתיב ואיש כי יהיה [illegible] בדרכו נפש הוא. אבל נ"ל לפי זה דה"ל להביא איש איש כי יהיה טמא דכת' איש איש ת"ל ב' פעמים אלא ודאי חד איש קאי על שאר טמאים וחד איש קאי על טמא נפש ולענ"ד אפי' לפרש פסח שני. כשנטמא במת אבל צבור עושין בטומאת מת. דוק ועיין בירושלמי.

נשיא הוא ר' יוסי כו' [illegible] מאי פריך דהזכרה [illegible] והא דלא נקט זבות ויולדות דאין צריך כיון שהזכיר זבין ובועלי נדות זה מאיר דאשה שוה לאיש לכל עונשין שבתורה. והברייתא לא אתיא לא שמעינן אלא דלאו דווקא טמא נפש ה"ה שאר טמאים מאי לא אין חילוק בין איש לאשה והא דהזכיר בברייתא דלעיל משום דלעיל רוצה ופרט כל שהרי נ"כ זבין ואונסין מזידין אני דמצינו כמה פעמים שבברייתות אינן שונין זה וחדא מגזרת וחדא מהכרת : וזה לאו כרש"י ויש לישב על[illegible] : ודו"ק

ר' נתן אומר כל שנזון לראשון נזון לשני כל שאין נזון לראשון אין נזון : אריכות הדברים דה"ל כל שאין נזון לראשון אין נזון לשני
נראה דבא לומר כל שנזון לראשון דהיינו אשה חייבת בשני וקמ"ל שאם האיש בא למשוך נזון ולא נזון פשיטא דהא נזון אין
חייב בכל המצות אלו ודאי ... בין שני פסחים דכל שאין נזון לראשון אין נזון לשני : וכעין זה כתבו תו' לעיל ב'
האשה דק"ב ואליבא דר' יוסי דמחייב לאשה בפסח שני ואיש ולא נזון ע"פ דסבר כר' נתן א"כ מאי כוכל לומר דר' נתן סבר
כר' יוסי דאשה חייבת לעשות פסח שני אבל מ"מ כרת אינה חייבת דהרי אפי' איש פטור על פסח שני אבל קשה בסוגיא דלעיל
משמע מגמרא הנפש ההיא מישראל ... על פסח שני והא לדה כמן גאי זה על פסח [stain] ראשון אלא אכי קרבן ה' לא
קריב במועדו חטאו ישא האיש ההוא אי גאי על ראשון או על שני : וכו'

א"ר יוסי לפיכך נקוד על ה' לומר לא מפני שרחוקה. ודאי כו' ופרש"י וכל ניקוד למעט הדבר בא דמשמע טמא והא תיבה
מהיכא : ור' עקיבא אפשר דסבר בשעה שנכתב דבר על הנקודה אתה דורש הכתב ומסלק את הנקודה וכמו שהביאו רש"י
בפ' ויצא גבי אינו ... הוא בירושלים. כאן דעיר מרוא כתיב לבסוף ובדרך רחוקה ועיין ברמב"ן ... עלו ראש וכו'
ירושלמי הא שברחוקה נקוד אות ראשון ... דרך רחוקה ובגה מתורץ שאינו דורש ומסלק כל התיבה ולפיכך נקוד בלשון
נקוד על ה' לומר ... הכתב ... הנקודה לדרוש או בדרך רחוק ... ואפשר ר' עקיבא סבר דנקוד על הא
לומר שרחוק ה' פרסאות מזמן שחיטה עד תחילת הלילה דהיינו חצי יום : אעפ"כ דעולא סבר ט"ו מילין אפשר דהוא מפני
הרחקה : וכו'

בד"ה עולא לטעמיה, תימא מנלכו עניין בהו דמס' זבחים דף כו' שתירצו שם :

מעלות השחר עד הנץ החמה חמשת מילין מנ"ל דכתיב וכמו השחר עלה ויאיצו המלאכים וגו' וכתיב השמש יצא על
הארץ ולוט בא צוערה ואר"ח לדידי חזי לי ההוא אתרא והויא חמשה מילין : ק"ק שמא מעלות השחר עד הנץ החמה הוי
יותר מה' מילין ויכול להיות ח' מילין משום שלא הלך מיד כשרחקו אותו המלאכים שהרי נאמר ויתמהמה ואח"כ
הוציאו אותו לחוץ ואח"כ התפלל דלהה זמן מרובה ואח"כ הלך חמשת מילין ולדעתי דבזה יכולין לתרץ בכך גבי זה הפסוק וכמו
השחר עלה ויאיצו המלאכים בלוט לאמר אר"ח כשיעלה עמוד השחר עד שיאיר המזרח אדם מהלך ארבעה מילין משהאיר
המזרח עד שתנץ חמה ד' מילין ר"ל הלא לא היה אלא חמשת מילין אלא שלא הלך מיד ונעכב כשיעור הליכות ה' מילין
ומה יש לתמוה על מדרש זה כבר האריכו בעל מתנות כהונה ויפה תואר ותירצו על פי הירושלמי דעלות השחר כאן
כמו אילת השחר ועלות השחר שייך לומר על גורם כניסת השמש בעובי רקיע ועל זמן כניסת השמש בעובי רקיע דהיינו
האיר המזרח ולפי מה שהזכרתי יהיה פי' של מדרש הכי מדכתיב וכמו ולא כתיב כמו דמשמע אילתא דמיא לאילתא
כדמסיים המדרש ופי' יפה תואר רבה הכתוב עדיין דומה לזה ועד היינו מאילת השחר עד שיאיר המזרח שהוא יחס
עליית השחר ממש להנץ החמה ומשמעינן דשיעור זמן זה כזה : ואפשר דב' זמנים אחד היה שעכב והמלאכים האיצו
עליו וזמן שני היה הליכתו דכל אחד היה כשיעור ד' מילין שנא' וכמו השחר עלה : וכתיב השמש יצא על הארץ :
דהזכיר לכן הכתוב זה להורות על ב' זמנים : ופריך ומסדום לצוער ד' מילין והלא הוא חמשה מילין ומשני על ר"ח שאמר
לדידי חזי לי ההוא אתרא והוי חמשה מילין וכדפי' יפה תואר ותירץ המלאך היה מגרד לפניהם את הדרך וכמו
שתירץ בגמ' דילן ויאיצו שאינו ומזמן משהאיר המזרח עד שתנץ החמה ד' מילין שמא לא נעכב אלא ב' מילין והלך חמש
מילין כמו וכמו אילתא דמיא לאילתא שהמלאכים רצו שילך מיד באילת השחר שיבא לשם משהאיר המזרח דהיינו
ד' מילין והוא לא הלך אלא משהאיר המזרח ובא בהנצת החמה שהוא נמי שיעור ד' מילין : וכל קושיותינו יל'
דאיכו מביא ראיה אלא שלא כו' מה' מילין : וכו' היטיב :

בד"ה טמאה שוחטין וזורקין על טמא שרץ כו' ה"א לאפריך מטבול יום דלכו"ע שוחטין וזורקין עליו : ק"ק מנ"ל אי נסבר בדרך רחוקה
דלא חסר אלא ביאה דומה לטבול יום א"כ קשה מאי פריך לר' יורא נאמרת אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ שמא דומיא על
טמא שרץ אין שוחטין וזורקין אבל דרך רחוקה שאין מחוסר אלא ביאה שוחטין וזורקין דומה לטבול יום : ואי אין דומה
לטבול יום ששם אמילא באה א"כ מה קשיו הו' דטבול יום ה"ל לאיפריך הא יכולין לתרץ דאינו דומה לטבול יום : וכו'
ואל"כ

תו בד"ה לר' יורא לא קשיא כך דהא טהור הוא ואינו חסר כלום אלא ביאה בעלמא : ק"ק ולמה לא משני זה בפשיטות דמה"ל טמא
טמא שאני מדרך רחוקה והכי שוחטין וזורקין על בדרך רחוקה כיון שהוא טהור ואינו חסר אלא ביאה :

עלות השחר עד הנץ החמה ד' מילין לא פריך כאן מנ"ל ולפי מה שהזכרתי לעיל במג"ל מדרש רבה יש ...

הוא דאמרי׳ ג״ך א״כ מאי אתיא לאשמועינן יותר מר׳ יורא :

ויאיבו שאני · ג״ך דלעיל יכול להבין נ״ב זה שעון במה שלוע הלך מהלך חמשת מילין מעלות השחר עד הנץ החמה ולא סברי שיאיבו שאני : ויש ליישב׳

שאין חמה נכנס ליישוב אלא שעה אחת. בריותא זו לא יכול להקשות על ברייתא דלעיל כל היישוב עולו תחת כוכב אחד וא״כ תחת יב כוכבים כל העולם כולו · והא יש כוכבים לאין מספר ד״ל דכוכב אחד היינו אחד מי״ב מזלות וא״כ כל שאר הכוכבים נכללו באלו יב וכן הזכירו זה תו׳ במס׳ חגיגה פ׳ אין דורשין אבל לרבא ק׳ שיא דאמר שיתא אלפי פרסי :

ובין כל רקיע לרקיע מהלך חמש מאה שנה ובין כל רקיע ורקיע · כנלענ״ד להגיה אלא שלא מצאתי בשום נוסחא מן הארץ עד לרקיע מהלך ת״ק שנה ועוביו של רקיע מהלך ת״ק שנה ג״ך א״כ כיון דשון למה החמה הולכת בעובי רקיע במהלך ד׳ מילין ובתוך העולם הולכת במהלך שלשים מילין ודוחק לומר משום שהולכת בהיגון הוא יותר על אחד שבה :

בטומאה הלך אחר העומדים בעזרה פי׳ כולוי הנם שרש״י פי׳ נ״ב הכי מ״מ ק׳ דהוולך רב ביניהם דלרש״י יש לפרש דרוב הטמאים בעזרה ובשנצטרף הטהורים עם חוץ לעזרה יהיו רוב טהורים מ״מ הולכין אחר טמאים אבל תו׳ פי׳ דאפי׳ אין רוב טמאים בעזרה אלא בחוץ מ״מ הטהורים שבחוץ לעזרה אין נחשבין לכלום שהם נחשבין לדרך רחוקה אבל טמאים שבחוץ נחשבין כי אין דרך רחוקה לטמאי׳ דוק :

תנא ר׳ יוסי הגלילי בירסא של תו׳ ורש״י ול״ל בדרך הוא נקבא לר׳ יוסי מדגוור על ה׳ לכן נראה לגר׳ לוושב בירסתכן שלשה פרסאות דאי מדרך רחוקה שומע אני אפי׳ שלשה פרסאות מכח הגזור ת״ל ובדרך אפי׳ פסיעה אחת׳ דוק :

ת״ל ועצם לא ישברו בו מה שבירת עצם כו׳ וה״ה דיכול למורלא שאירו מאנו עד בוקר שהוא מותר נמי אלא מועצם ואדכו אפילו לא תגשה גמור לכן גיבר וסמך על ת״ר דלמטה · דוק אבל דוחק להרך דלא שאירו אין יכול להוכיח דהיינו אומר דעדין פרט וכלל הוא · אלא מעצם מוכיח דנכתבו ג׳ פרטים דא״כ ברייתה דלמטה דלא כמאן :

ואיסי בן יורא כו׳ ה״ה הקשו קושיא של רש״י. ויש לומר דהוסיפו צדה בקושייתו ואין להאריך :

מיבעי׳ לי׳ לאחד עצם שיש בו מוח כו׳ ורבנן סברי נ״כ ליאור זה מ״מ נאמר מה שבירת העצם מותר כו׳ משום דכלל מרבה דומה לו :

שאין שוחטין פסח שני על היחיד כו׳ קען לטמא ואחר בדרך · ג״ך מאי מהני למ״ד שוחטין וזורקין על טמא שרץ אפי׳ למ״ד אין שוחטין וזורקין מ״מ חייב כרת כיון דיכול לטבול ולתקן כאותה בפ׳ אלו דברים דף ס״ט והבאו התו׳ בריש פירקין · וזה קשה נמי לגמולא דאמר לעיל בדף פ׳ משלחין אחר מקן לדרך רחוקה · ופריך ויטמאנו בשרץ ותירץ קסבר שוחטין וזורקין הלל דלהכי בשרץ לא כיון דיכול לתקן עצמו · מ״מ לעיל ק׳ כיון דיכול לעשות בראשון אפי׳ בלא תיקון ולמה יתקן עצמו · דוק :

מיבעי לי׳ שאין שוחטין את הפסח על היחיד ק׳ לרשב״א כו׳ ג״ך הא זה הוי מצוה שבא בגופו ושמא ממעטין כמו שאנו ממעטין למתשחט על חמץ דהוי מצוה שבא בגופו · ולהכי לא מרבינן בכלל׳ דמצות ומרורים אלא בלי דהוי מצות שבגופו וא״כ לא הוי נקבא דאין שוחטין על היחיד מבכל חקת ולכן צריך יעשו אותו דווקא · דוק :
בכלל דמצות ומרורים מאי גמרינן כו׳ אין להקשות הדיוקים דמשמע דלא ממעט אלא אלו ג׳ אבל שאר

דברי' כלם בכלל חקת פסח ומ"ט אינך אמר דלא נתרבו אלא מ"ד. ופום ריהטא נ"ל דמפרש' ממעטין אלא ודומה להם שאין מצות
גופו ומכלל' מרבינן אלו שהוא ודומה להם מצות גופו דוקא וק' מ"ש בזה שהרי שה דכבש אמאי איצטריך כל ברה פסח שני אין טעון לינה
ומ"ט בלא מצות ומרור מרבינן אלו אש וכל אלו הויא מצות גופו ומ"ט אפשר לא הוי כלל' כמו על מצות ומרורי' כלל בלי מ"ט בכלל דכל חקה
אלא דמייב שהביאו הת' הא מרובה לא משמע הכי ועיין בחדושי' גיסו רש"מ ז"ל //
לא הוציאו מגע דבאו לו כל הודך כאן ואמר דבאו לי דהויא לאו שנתק לעשה דאלו' ועצם לא ישברו לו ור"ל שבת אין טומאה לא ומ"ט מה
הל' ומוך בזה בין פסח ראשון לשני דפסח ראשון דוחה טומאה ופסח שני אינו דוחה וכו' הא דדוחה בפ"ק הוי דוקא בציבור ובפסח שני
לא שייך צבור מבל קי' שאנו מתנו' מתני' כד' וודן והא דלא תנן ודוחין את הטומאה דהא בפסח ראשון אינו דוחה אלא ציבור ובשני
דוחה אפילו יחיד // ויש ליישב //
פסח שני אין טעון לינה כל' קושיות על גיסו מוהר"ש ז"ל בחדושיו דל דבתר על מד' שטעון לינה אין להקשות דל' לטעם הוי דצריך לינה דלא
גרע ממבין דבעת בחול דטעון לינה יום אחד מבל למד' אין טעון לינה מטעם שטה' יהי' דמשה עד ראשון דוקא ולא שני בלא זה וש להקשו'
מהיכי תיתי שני כיון דלא נאמר מכל חקותיו לי ימכלו מגע דבין ובנות נדות ויולדות ואם אכלו פטורין מכרת // והא מצורעים פטורין
נמי מכרת אלא נגע זב וזבה כרי ואמר לא כיון דוקא על אכילה פטורי' אבל על ביאה חייבים זב וזבה ומי הוה תנו מצורעים
הא דהכי לא באי על מצורעים הא יש חלק בין מצורעים לזבה בראיות לעיל בס' אלו דברים דף פר' בראש' עמוד ודו"ק //
בעי רב יוסף דחקו טמאי מתו ונכנסו להיכל // מכל לפרש' בעיא דו הן להא' הן לרבנן ומי' אליבא דרבא דאי' ל' קושיות תו ולמאי
היבתא מיכתוב דמשמע מנהת המחנה דבא ואמר דמשם דהספק ריבה דאם דחקו זבים וזבות בפסח הבא בטומאה דאין
משלחין הויא דוקא בעזרה מבל להיכל משלחין // ודו"ק //
אלא מעתה דכתיב ואכלו את הבשר בלילה הזה הנ' דנה נאכל בלילה ואין נאכל בלילה אחד פר' פסח דורות ופסח שני ואמ"ט דכתיב לא
ישאירו ממנו עד בקר גבי פסח שני כל' בראשון כמו שהקשו תו' ז"ל דבזמן מבולתם מתחיל מבעי אחר השחיטה ודוקא פסח מצרים
מצוותה בלילה דו"ק //
אלא מעתה דכתיב וכל ערל לא יאכל בו הה"ט כל קי' ומה פריך תחלה מוכל ערל דכתיב בסוף הל' והקשו מבן נכר דכתיב בי' דקרין //
ונ"ל דהוא סבור דעל בן נכר יכולין לתקן בו מיגו אומר אכול הוא אוכל במצה ומרור ולא פריך בו דערל ומה ותריך דבא ולמעט
ומצה ומרור דאוכל // ולפי הקשה אלא מעתה וכל בני נכר לא אכול בו ל' דאין לומר ולמעט מצה ומרור כיון שהוא ממועט
מערל ולא תיקן בו משמרות סוסלת כל ועיל' דבין ולמעט נמי מצה ומרור כאוכל ואין להקשה ל' האממועט זה מערל צריכה
ואיצטריך למכתיב ערל ואיצטריך למכתב בן נכר כל' ובזה נתי' שבו ג"כ דבת קושיות ועיין בת' דהערל ובטרבי
פסחים // ודו"ק //
אבל אותה עובר בפסח דורות כל' הא כיון דכתיב בפס' ועצם לא תשברו בו כל' בראשון ושמו ז"ל דהא זה בא ורבות אפילו
עצם ט"ישבו את דכאן לעיל ולפ' הא בראשון יכול לשבור כדי לקיים מצות עשה ואכלו את הבשר ועיין בחידושי' //
נאכל בחבורין מנ"ל כל' // ובפסח דורות מתרגל שבעה אמאי כל' ונאחר וכל בשניהם //
אותו בחבורין ואין אחר בחבורין נשה לריבא אמאי לא פריך ולימא אותו בחבורין ואין פסח שני נאכל בחבורין כל' מבל אפשר
לומר דהכי דייק בגמ' ואמר ואין אחר ולא אמר ואין פסח דורות והדורות שממעט שניהם והטעם דחבורין לא היה
שייך אלא בפסח מצרים משום מהירות בצאתם לדרך וזה אין שייך בפסח דורות וגוה מחוץ מה שאין צריך מיעוט הנאות
ומגרות אגב על המשקוף ועל שתי המזוזות משום דלא שייכי אלא בפסח מצרים שלא וראיתי את הדם ופסחתי עליהם ובעין

זה יבול ותכן נמי גבי בתפרון // ועוד דכתוב שני פעמי' אותו דכתיב וככה תאכלו אותו ואכלתם אותו למעט פסח שני וראשון // ר"ת //
שאוכל כרבי ס"ל כך והא דאצי' ותרוצי שאוכל כרבה ס"ל דאמר קודם שחיטה אבל י"ל דאיצט' אתין הכי דאב"ע מאי פליג עם
ר' יוחנן ברמתין בלישנא דאין מחריבין // ויש לה' בחורין //
שה תלה כך ותשובה רבינא ותמיהא לי אמאי גרע מותר הפסח כל כך בחורוש' וקושין ורש"י יהיה מחוץ עם ר"ת בר"ה המסרים
קריבה כל אבל הל' דגם רש"י ס"ל כחט ובא והו כותבי' התשובה שהיין מותר ולו ברבת מסרטים יש ברמז' דיסקי דהיינת דאין לו
קרבות פסח דבל זה תמיה לי אמאי גרע מותר כל אלו ודאי קודם הפסח יבול לקרבו ברמת פסח וכו' וי"ל דאיני ברמים
כמו שמפורש בתשובה // ודין //
ור' שמעין היין דאמר אין בעלי חיים נדחין ואמר אפי' יש לפרש' דישא מסיפא דפליגן דיין שמלתא שבל בעלי חיים נדחין וסיפרן
מוכיחת כר' שמעון דאין בעלי חיים נדחין // וי"ל דרבא אמר סבר דמתני' מיירי קודם חצות ואין בה שום ולהכי קרב שלמים ולכך
וביאות לשם פסח אבל בה היה שום וביאתו לשם פסח שני והשתא אתי שפיר נמי הברייתא דמתני' מאי ולא
על מתני' // דין //
ומ"ה הא תו שולי מנימה' כל הא דפסל באין הואיל ולן לפיר יש לפרש דקרין אביי שבל למר ואפ"ה לא אמרינן הכי אבל לעיל
אין יכולין לפרש כן // ואין להאריך דאב"ע ה"ל על מתני' למה זתני דלא יביאנו בה לשם פסח אלא לשם שלמים הוא אפילו
גבי אחר נמי דיינן הכי // ודריבן לתרץ לעיל דלא יביאנו בעצמו אבל עם אחר אפי' בה דאיש שני וגהו דלא כליסנן מ
מחריבא אבל לתרץ אבנה דל רמזא דאם לא נימנה עליו קרב שלמי' אבל נימנה שמקרב לשם פסח שני // אבל הכא
לא רצה לתרץ זה כלום דאב"ע יכולין לתרץ לה"ג דעל פסח שני דאי כמו שתרון הכא // דין ודע //
הפסח שנתערב בזבחים מומע בשם זבחים - לכן פי' רש"י שוחט שלמים ומתן לאשמועינן דיבין בראי הוסה כלם מטעם
שנתבטל ברוב // והא דהמט' ליכתוב דין זה בטמא זבחים שנתערבו וכמוריין בגמ' גבי אשם ושלמי' אלא משום סיפא ג'
נתערב בבכורות זה לא שייך אלא בפסח // ודין //
והא דלא מייתי גרטים לבית הפסול ר"ת לשמה כך אמרו לו אין מביאין גרטים לבית הפסול והכא במתני' לא הבינו אמרו
לו אפשר דהכא סברי נמי רבנן דיכול להביאו לבית הפסול כיון דאפשר ברעיה לא סגי אלא דוכ' שמביא בהמה שמונה
אבל ר"ש סבר דווקא להביא לבית הפסול לשמה // דין //
יפה שחיטה והבה"ג וחומר לשמטים שני אויל מחריש חפס יחשב ידי עד חוצה ובזה יהי' מתוך מחרי' פוסל וכדון
הוא גם לו והכביר זה לשמטים אלא סב' אויל מחרי' וחכם יחשב האויל אחר שירין זו לעצמו שהרי החפס
שהן אומנין אף שחיטה שוב זה שהוא יותן פעם אחר // ודין //
ערבי פסחים סמוך למנחה לא יאכל אדם עד שתחשך // דשבת קודם למנחה מלט חצי שעה בתחלת שעה שמירת' דתנן
תמיד נשחט בשמונה ומחצה וקרב בט' ומחצה ואמר' דבערב פסח התמיד נשחט בשבע ומחצה וכל אם הולכין אחר
כל השנה דאו"כ מאי פריך בגמ' מאי איריא ערב פסחים אפילו ערבי שבתות ויום נמי הל"ל ויש אומרים אסור אלא משום
שעות ומחצה אבל בערב פסח אסור משמנה ומחצה אלא ודאי ספר דפי' בסמוך למנחה פי' כמו כל השנה //
ערבי פסחים //
סמוך למנחה לא יאכל ואפילו התם מוספקין משום דאי לא פי' לעיל דאוירי בהתחלה לא היו יכולין להשיחת מבציעות
שעל דהכא שנחזן משום שלא התחלה אבל על הא לעיל זו דיכולין להוכיח מרת עד שתחשך ובודאי
בבר התחלה //

היו יושבין ונפרצה מחיצה ביניהן פרש"י היו יושבין ב' חבורות בשני בתים ואוכלין את פסחיהם ונפרצה המחיצה כו' דווקא פסחיהם דלא שייך לומר פסח אחד למ"ד האוכל אוכל בשני מקומות ואינו נאכל בשתי חבורות והיאך אכלו בשתי חבורות לכך נקט פסחיהם · אבל גי' רהמ"ל אפי' היו אוכלין פסח אחד בחבורה אחת בבית ונפרצה מחיצה ובא להם אויר חדש למ"ד האוכל אוכל בשני מקומות אוכלין ולמ"ד אין אוכל אוכל בשני מקומות אין אוכלין דכיון שנפרצה המחיצה יש כאן אויר חדש · ואע"ג ואפשר דזה הוא שאומר והיבעי לך איבעו פרוץ מחיצה ועשיית מחיצה מי הוי כשתי מקומות ובעינן זה בחבורה אחת כמו שהזכרתי · וצ"ע ·

מט גרית לך רב הונא ז"ל בעל הטם אנא פרש"י מגעגעתי כך גורסין לי רב הונא · וגי' למה באמת היו גורסין לו כך ענין לשנא דבעל הטם ואפשר לומר דרך הלצה שהי' עושר ורב הון היה לו לכן היו גורסין לו מגעגעתי רב הונא על שהי' לו הון רב · ווה בעל הטם כפי' משמעות הטם אנא · וצ"ע ·

מט גרית לך רב הונא אע"ג דאמרי' בגמרא דלא מכירין אותו יכול לומר צורבא מרבנן · אפשר לומר דדווקא אם לא שאלו אותו מה שמך · אבל כאן דשאלו מה שמך לא הו"ל אלא הונא · ומתרץ לי בעל הטם אנא כמו שפרש"י ואפשר לומר ע"י תורתו יכול לומר צורבא מרבנן ועוד חכמות בחוץ תרונה

מאי טעמא כי יהבו לך כסא קבלת בחד זימנא · הא דלא משני נמי כל מה שאומר לך בעל הבית עשה שאפשר מפני שצריך ארך שלא לקבל בחד זימנא · ולכן תירץ מדרבנן לשתות ולשתות דרך ארץ שלא לקבל בחד זימנא · ואין מדרבנן לגרול וצ"ע עבשין שרגילין ליתן כוס לברוך הבא ואוכלין בחד זימנא לעולם ·

מט לא אהדרת אפך · ואת באמת מה היו שואלין וכי היו דרכם למי שקבל כוס להפוך פניו ולשתות שהרי רש"י פי' ושואלין מט יתבת אפוריא כו' והכי בעני לי שלא היה מנהגם כך ותמיהא להו ואכ"ב נמי כאן צ"ל שהי' לא מנהגם לשתות לפניהם אלא בהפיכת פנים · וצ"ע ועיין במט בכורות פ' אומין אלו רף מ"ג בתו"בדה ואין שותין מים בפני רבים דהביאו הלכה דרך ארץ דבירכה הופך פניו לצד אחר ושותה מים · ע"ש ·

והוא דרגש בהן רוולא · לפי פרש"י לשנא דרגש פי' כמו הרגש ברבר · ולפי' תו' לשנא דרגש לשון אסיפה כמו בבית אלקים נהלך ברגש שהוא לשון רבו ·

ג' תו"ברה מאי רוצה כו' אבל לא בירדה אינה אוכלת לא משל זה ולא משל זה · רצ"ל אלא משל בעלה אכ"כ מאי חילוק בין ראשון דאפי' בכוונת אם שאלו את פיו ובירדה אוכלת במקום שתאמר ואם לא בירדה אוכלת משל בעלה אלא ודאי הלכה ברגל הראשון צריכה לברר ואם לא בירדה אינה אוכלת לא משל זה ולא משל זה · ובריש פרתאו אוכלת משל בעלה ·· ולפי תו' צריכין לפרש דבברייתא דקתני מכאן ואילך רוצה אוכלת משל אביה כו' הייתו על ידי בירוררבירן ואם לא בירור, אז אינה אוכלת לא משל זה ולא משל זה כיון דהוי ספק רוק ·

ורמינהו אשה רגל הראשון אוכלת משל אביה מכאן ואילך רוצה כו' כאן לא גרס הלכה כרגרס במתני' וכן יש הא דלא קשיא ורמינהו בלאו תירץ מאי רוצה בשעת שחיטה · משום דאי לאו דאמרינן רוצה בשעת שחיטה אז יש לומר רגל ראשון אוכלת משל אביה הייתו שבררה בשעת שחיטה לכן א"צ להלכה אבל אם לא בררה אז אינה אוכלת לא משל זה ולא משל זה ומכאן ואילך רוצה כו' אבל השתא דתרצת דמתני' נמי רוצה בשעת שחיטה לכן הקשה ורמי כו' רוק ·

אמר ר' אני חומה זו תורה ושדי כמגדלות אלו ת"ח · ולדעתי דלזה רמז הכתוב דודי לי כן שדי ילין דהיינו

עולני כדכתיב מיר שאול אברם מאות עמאום דוך ·

ר מלא ענא בגוא אשר רענן הוא על גדול כשלש של טרונא ·

מר מלא ענא טמא דאות בגוא ובבלאי עשן בגוריית · אעפ״י שהברירה בידם שלא לאכול מ״מ כיון שהם גאול דרך לגנות לאכול ועי׳ זה מתים וכו׳ על לשון הרע של מרגלים שהביאו פירות והוציאו דבה ע״י הפירות שאמרו ארץ אוכלת יושביה על הפירות דרבה אוכלים הרבה ומתים ועשו הטובה לרעה והפוך היה גדול עונם מעשה · ועיין מ״ש בענינו פ׳ שלח לך ·

גדול קבוץ גליות כיום שנבראו בו שמים וארץ שנא׳ ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדיו ושמו להם ראש אחד ועלו מן הארץ כי גדול יום יזרעאל וכתיב ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד · ורמז עם גש״ו בקבלה דנלמד בה יום יזרעאל ויום אחד דיוקא אין להקשות · מ״מ כדי לקרב מילתא למילתא נוכל לומר כיום ביום ראשון בבריאת שמים וארץ היה אחד ע״פ שהיה שלא היו ביום השני נבראו המלאכים והיה מחלוקת דלכן לא נאמר בו כי טוב ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד וגו׳ ושמים וארץ שני הפכים בענין אור וחושך מ״מ עושה שלום ובורא את הכל וכענין דכתיב יוצר אור ובורא חושך עושה שלום וגו׳ וכן בקיבוץ גליות שיתקבצו יהודה וישראל שהיא מקדם מחלוקת ושמו להם ראש אחד ואז ועלו מן הארץ כי גדול יום יזרעאל כמו בריאת שמים וארץ שנא׳ בו יום אחד על השלום כן הבא יהיה שלום וה׳ יהיה אחד · ונ״ל בפסוק ועלו מן הארץ ע״ד כי שחה לעפר נפשנו דבקה לארץ בטננו ומה עגדתה לנו ופדנו וכן כמו כשישפילו · ורמז ישראל יעלו וכדרך שדרשו במדרש ועלה מן הארץ · ובמקום אחר מכתב עוד אי״ה לטובה ·

לבו וכעלה אזכר ה׳ את בריתי יעקב · מלא כתיב שראו ברית · וזה אפשר רמז הקבלה במה שבקץ הערתוב נינו להם איש שה לבית אבות שה לבית · ורמז בגאולה ראשונה וקרבן פסח שהקב״ה פסח עליהן בזכות האבות ולעתיד יביאום לבית וזה שה׳ שרה הר לבית זכר אבות ועי׳ שכתבתי נ״כ במקום אחר בעזה״י סנה של בפלות העריבה דהיינו יעקב ולא בנה את התפלות דהיינו אברהם ויצחק · ולכן מתורץ בפסוק הכתוב שה לבית אבות שה לבית שיזכרו כלם וינצלו אותנו בגאולת עולם ויבנה בית המקדש בב״י אמן ·

הקב״ה לידה בין הת״ח המוציאים תורה וזה דאמרי׳ במס׳ ברכות אין להקב״ה אלא ד״א של הלכה ׳והכי סמיך לבין שדי ילין אשכול
הכפר שדרשו חז״ל איש שהכל כפר ומוצין טרטיב ושדי ת״ח כמגדלות להם מציין כמש״פרש״י במן׳ רוק ע״ו׳ ז״ל רמז הכתוב
אני חומה העם שיש לו בית חומה יהי׳ לו בטחון ב״ה שישמור וזה ושדי דהיינו שם של שדי שכותבין במזוזה כמגדלות׳
וכדכתי׳ מגדל עוז שם ה׳ בו ירוץ צדיק ונשגב׳

אשר בנינו כנטיעים אלו בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא׳ וכ״ש אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים וגו׳
והיה כעץ שתול וגו׳

בנותינו כזויות מחוטבות אלו בתולות ישראל שאוגרת פתחיהן לבעליהן ל״א שמגדרות פתחיהן של נדה לבעליהן׳
ועל זה נוכל לומר אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך שהיא צנועה ושרוי׳ בירכתי ביתך דהיינו בזוית׳
ומחטבת לירך ביאתך׳ והוא זה לפי פי׳ שאוגרת פתחיהן לבעליהן׳ ולפי הלשון שמגדרות ובמה מגדרות
דבזמן שהיא נדה היא פורשת ממנו והיא בזוית ביתו כדפרש״י גבי רבקה שהגידה לאמה שהי׳ דרכם שהיו שורה
בבית מיוחד לה׳ וזה אשתך כגפן פוריה אם היא נדה אז היא בירכתי ביתך ואיה׳ אכתוב במקום אחר
לטובה יותר׳

עוד בנותינו כזויות ע״ד דא׳ במס׳ עירובין פתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי׳ ולכן הבתולות כזוית שאין להן
פתח׳ מחוטבת תבנית היכל שאין רשאי ליכנס בו אלא כ״ג כן אין נכנס בפתחיהן אלא בעליהן׳ וזה רמז
והוא אשה בבתוליה יקח דכ״ג נמשל לבתולה׳

שאוגרת פתחיהן לבעליהן ל״א שמגדרות פתחיהן של נדה ונל״ב דברים אלו רמז בשה״ש גן נעול וגו׳ רמז לבתולים שהוא חל׳
א׳ מגן נעול לאחרים זוית כי אם לבעליהן׳ גל נעול לשון טרקיני׳ שפתחיהן ש.ג להן נעול בזמן שהן נדה׳

מיבעיא אימא מהכא מזוינו מלאים מפיקים מזן אל זן׳ ק׳ למה הביא בתחלה הפסוק ומאי במקרן כזוית מובח הל׳
זה הפסוק מזוינו שהוא סמוך בנותינו כזוית מחוטבת תבנית היכל מזוינו מלאים וגו׳ ולפ״י פי׳ רש״י שפי׳ כזוית מ׳
מה להלן דם אף כאן דם נדות׳ ואח״כ מביא מזות על דם נדה ולשון זה שמגדרות פתחיהן של נדה לבעליהן ול״ד שאוגרת
פתחיהן לבעליהן ונתמלאו תאוה מביא ראי׳ מזוינו מלאים מפיקים מזן אל זן׳ וכן יש לפרש נמי בנותינו כזוית
מחוטבת תבנית היכל שהיו המזבח מלאים דם גם מזוינו מלאים מפיקים׳ עו״ל לפי פשוטו בנותינו כזוית דהיינו
אבן פנה שנוטה לשני צדדים מחוטבת תבנית היכל שאבן פנה הוא עיקר וכדכתי׳ אבן מאסו הבונים היתה לר׳
פנה׳ דו״ן

מחוטבת תבנית היכל אלו ואלו מעלה עליהן כאלו נבנה בה היכל בימיהם הנה יש לבאר והתעורר דתבנית לשון
בנין׳ ונ״ל הטעם כאילו נבנה היכל בימיהם ועוד פי׳ של אלו ואלו אי קאי על הבחורים ועל הבתולות ונ״ל שמא
לא קאי אלא על הבתולות׳ ואפשר לומר שקאי על הבתולות שאוגרות פתחיהן לבעליהן ולא לאחר׳ וכן שאין מגדרות
אלא כשהן טהורים ולא כשפירשו נדה אלו ואלו מחוטבת תבנית היכל שלא היו הנשים רוצים ליתן לנגע וכה ולהיכל
היו כותנין ואח״כ בזכותם כאלו נבנה היכל בימיהם׳ או י״ל ע״ד שנא׳ בפ׳ תרומה ככל אשר אני מראה אותך
את תבנית המשכן ואת כל כליו וכן תעשו דפי׳ דישראל יעשו כתבנית המשכן שהכל רמז לעבודת השם ובאמ׳
ביחזקאל ס״מג הפטורת תצוה אתה בן אדם הגד את בית ישראל את הבית ויכלמו מעונותיהם ומדדו את
תבנית וגו׳ דרמז מדידת הבית ליראת שמים דו״ן׳

כל העולם כלו הוא העבירם באומה אחרת אמר הקב״ה מה אעשה לזה זה׳ ענין הכתוב שלא שאמר העביר
באומה אחרת וכמו שאמר לבלעם ואמה אמרת העבירם באומה אחרת׳ ואע״פ שאברהם ויעקב יאמרו
לערוך ימחו על קדושת שמך במס׳ שבת פ׳ רבי עקיבא היינו לעתיד דלא יעבירם באומה אחרת ואע״פ
מתוך לשנא מה אעשה לזה זה דאעפ״כ דאברהם ויעקב הענו אמרו נ״כ ימחו על קדושת שמך מ״מ
דאומה אחרת׳ דו״ן׳

רש״י בריה כמו אבדם מלך ארם וישימם כעפר לדוש. רש״י אינו מחדש שום דבר דהרי כך הוא בגמ׳ בפנים. ואלא
[illegible] לומר דלא תימא דראייתא מכי אבדם מלך ארם ולא מושימם לכן מביא רש״י כל הפסוק כי בזו ראיה מכי אבדם
וגמרו ראי׳ מושימם כעפר לדוש. דו״ק:

אמר לו הקב״ה להושע לא היה לך ללמוד ממשה רבך שכיון שדברתי עמו פירש מן האשה הגם שצוה לו ה׳ ליקח אשה זונה
מ״מ נוכל לפרש שאחר שילד בנים היה לפרוש וזאת שהרי מרים אומרה למשה הרק במשה דבר ה׳ הלא גם בנו דבר ה׳ והשיב
לה הית שאין דומה נבואות משה לשאר נביאים דמשמע דשאר נביאים לא יפרשו מן נשותיהן ואפשר לומר כיון
שדרשו תחלת דבר ה׳ בהושע שהי׳ גדול מכולם לכן הי׳ לו לפרוש השתא הטעם דאין לפרוש מן האשה כי השם שורה
ביניהם משא״כ הוא כשלקח אשה זונה. וזה הוא הענין שחשדוהו למשה באשת איש ועיין במג״א בעה״ז בפ׳ קורח ועי״ל
כיון שלקח אשה זונה דהיינו שלא בקידושין ואח״כ יכול לפרוש ממנה אמתי שירצה. דו״ק:
אבל זה אינו שהרי אומר אח״כ ואין אני יכול להוציאה ולא לגרשה

ואפשר לומר תחלת דבר ה׳ בהושע רמז כדי שיהי׳ לשופט לישראל והוא הי׳ אומר העבירם באומה אחרת
לכן כעס עליו י״ל.

אמר לו הקב״ה. ש׳ לו בנים ממנה. ואם תאמר מה השיב הרי גם משה היו לו בנים ממנה ופירש ואפשר להשיב
ש׳ לו בנים ממנה ואם יוציאה יוציאו לבני הבנים בשביל שהם מאשה זונה וילדי זנונים לכן כי׳ מן האשה לכן
לא רצה לפרוש ממנה משא״כ גבי משה שלקח בת יתרו שהי׳ כוהן מדין עוד קודם מתן תורה. ועי״ל דמשה לק׳
הבנים קודם הנבואות וכשבא לנבואה פ׳ ממנה. אבל הושע שילד הבנים ממנה בשעת הנבואות לכן לא
יכול להוציאה דהרי אני מחויב לומר למה אני מוציאה שהרי בתחלה כשנשאתי אותה הייתי גם כ׳ נביא. דו״ק:

לא הגלה הקב״ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים. וזה נוכל לומר הלכה שם גרים
לישראל כספחת דע״י הגרים הוצרכו ישראל להגלות בין האומות כדי שיספחו אליהם גרים ויהיו עם אחד.
דו״ק.

[illegible]דקות פרזונו בישראל פירוש רש״י ועי׳ יושבי הכפרים שהם פרוזים שהם יושבים בשלוה ובבטח ואפשר שהכפרים
[illegible] נקראים פרוזים ע״ש שהם פזורים ואין מכונסין בחומה סביב כי פרזי ופזר הכל אחד כמו שלוה ושלמה.
[illegible]ליום כשבים. וכיוצא בהם:

[illegible]דקה עשה הקב״ה בישראל שפזרן לבין האומות. ועי׳ זה מפרשים ישנו עם אחד מפזר ומפרד בשביל שהם מפזרים
[illegible]פרדים לכן ישנו עם אחד.

[illegible]ד נוכל לפרש צדקות פרזונו שהם מפזרים בין האומות ושלא יאבדו ביניהם בישראל דהיינו שמו שמם עליהם עי׳ המדרש
ילקוט בהושע ז׳ ומה תעשה לשמך הגדול ידרוש לקרש בשם כי ישראל אמר שרתק הקב״ה שמו בישראל משל למלך שהיה לו מפתח
פלטרין קטנה אמר המלך אם אני מניחה כמות שהיא אובדה אלא הריני עושה לה שלשלת גדולה שאם אובדה
[illegible]א מונחת עליו. כך אמר הקב״ה אם אני מניח את ישראל כמות שהן יהיו נבלעים אלא הריני משתף שמי הגדול עליהם
[illegible] כמו שכתוב ומה תעשה לשמך הגדול המשותף בנו. עכ״ל וזה צדקות פרזונו בין האומות שלא יאבדו בישראל
משותף בשמים ישראל. דו״ק.

[illegible]ה אותם לבבל כו׳ היינו לבתר דאתי חברי לבבל. ונוכל לומר סימן הלכה חבר הוא לאיש משחית כיון שבאו החברים
[illegible] לשלים [struck] משחיתם.

מפני שעמוקה כשאול שנאמר מיד שאול אפדם. קשה לו לומר מיד שאול אפדם ולא להגלות לבבל. ואפשר לומר
[illegible]קראוה בה׳ שהוא מות ומחי׳ מוריד שאול ויעל וזה רצה להודיענו במליצה ע״י גלות בבל שהוא עמוקה כשאול

כדכתיב בשאול
ה׳ ממית ומחיה
שאול ויעל

הסעודה

ד"ה דבסעודה הב[illegible] אדם נזהר בו ואדרבה יהיה שבע יותר היה יכול לתקן זה בלבד דהכי מבע"י אסור דיתברך המאכל במעיו ובלילה אוכל ושלא זה אינו לתקן ג' סעודות בשבת דיש לעשות סעודה שלישית על שלחנו במנחה הקטנה ועיין עם בלבוש האור דבזה יכולין לתקן כאן // דו"ק //

בד"ה לא יפחתו או פרשב"ם גבאי בר בזה וגרס לא יפחות // פי' דלא גרסינן ולא יפחתו דמשמע שגאי על עני דעלי' אלא לא יפחתו קאי על ה' גבאי צדקה והנה רשב"ם דמשום ולא יפחות לא דייקא וכן משמע ובסוף אמר דולמא לישנא דלא יפחתו ולא כתב לישנא דולא יפחתו הוא שה"ה דה"ב לא יפחתו // ודו"ק //

בד"ה בין המנחה ולמעלה השתא ס"ד דלאו דוקא אלא ה"ה סמוך למנחה // עיין בחידושי גיסי אבוה"ד דהם בדבריו פי' שלתי בזה דיולמא משבשתא היא ובברייתא דמייתא דקתני מן מנחה ולמעלה הוא עיקר משום דלד"ד אתיא מתני' כפש"ע דפי' סמי חדא דהוייתא בברייתא של מחשב ולמעלה אבל מתניתא דמן המנחה ולמעלה שהוא עיקר דאין כ"ל סמוך לה מעט מתני' דאתיא כפש"ע וכן הוא בדרכי בהרין ולפ"ד דה"ה אחש מ"ט התו השתא ס"ד הק' שה דמן המנחה לאו דוקא אלא ה"ה סמוך ולבסוף הק' שו או דיולמא משבשתא משום ברייתא דמן המנחה ולמעלה שהוא עיקר דמשמע דאין יכולין ולפרש מן המנחה סמוך דאי יכולין לפרש סמוך לא היה יכול להקשות דיולמא משבשתא // ודו"ק //

ולרב הונא בר ניחא והאמר ר' ירמיה כו' עיין בדרכי מ"ט ומ"ט אבל קשה לפי מסך של ר' ירמיה מאי פריך לשולמאי איריין בערבי פסחים אפי' ערבי שבתות ויו"ט נמי משמע ולא תני אלא ערבי פסחים משום דרבה ולפ"ט כר' יהודה דוקא בערבי פסחים אסור ולא בערבי שבתות וכמו שכתב רשב"ם בפסק הלכה ולדעתי דבזה מתורץ נמי הא דתנן במתני' עד שתחשך דקשה דהו"ל למתני' ההיתר דשבת עד שתחשך // ועמ"ש ליישב וכו' //

דתני מפסיקין לשבתות ה"ה ימים טובים ומאי ה"ט דלא קתני יו"ט משום ר' יוסי דאמר אין מפסיקין דוקא גבי שבתות ולא בערבי פסחים אע"פ דפליגי ר"י גם בערבי פסחים הוי"ל היכא דהתחילו בהיתר דומיא דערבי שבתות אבל היכא דהתחילו באיסור מודה ר' יוסי דמפסיקין וכמו שכתבו תו' לקמן בד"ה אין מפסיקין ולדעתי דבזה נמי מתורץ קושית תו' בד"ה מכלל דפליגי בהפסקה וטעיר גרסינן דתנ' ודייקי ש"מ מדלא קתני יו"ט ותירץ על רבינו יחיאל עיין באשרי דתירץ דנקט אין מפסיקין ע' אין מפסיקין בהתחילו בהיתר איירי דבהתחילו באיסור מודה ר' יוסי דמפסיקין עיין בחידושים אבל כבר הזכרתי במ"ש ולפ"ד זה דיש ראיה נכונה // ודו"ק //

גמרי' ר' יחיאל אומר מדפסיק כר' יוסי בהפסקה בההוא עובדא // כ"ל שי והגיה מדפסיק ר' יוחנן לשולמא אבל מעובדא אין ראיה כלום וכן הוא באשרי מדאצטריך לי' לר' יוחנן לפסוק הלכה כר' יוסי בערב שבת להפסקה מכלל דלא ס"ל כוותיה בהתחילו ועיין עוד בהרא"ש דרחה ראייתו // ודו"ק היטב //

אין הלכה לא כר' יהודה ולא כר' יוסי אלא פורס מפה ומקדש // מפטר דספר נמי כברייתא דלקמן ולפי גירסת הספרים תנינא כוותיה [illegible] כרשמואל וכן משמע ברש"י שהיה גורס תנינא כוותיה דשמואל // ודו"ק // היטב //

בד"ה א"ר שב"ג אע"פ כ' דבר' אפי' התחילו ולאכול אחר תשעה שרי בהדיא לקמן בשמעתין כל הא דלא מביא ראי' ממה שר' יוסי אומר אוכל והולך עד שתחשך // דה"ל פי' אם התחיל אוכל והולך עד שתחשיך לכן מביא ראיה מלקמן דקתני בהדיא // דו"ק // ועיין בחי' לאו ועקירת שלא לא מפה // עיין בחידושים // ועיין בדרכי[illegible] ולפי' תו' לעיל בד"ה מפסיקין לשבתות כו' אם עש' דאין ד' דיוקים לעיל שלא מפסיקין אלא מכח ברייתא לקמן דהברך וברך ברכת המזון וכמו שפריך מה' יוסי ע"כ מברייתא דלקמן והוי לי' טפי רשב"ם כן פריך מה' יודא דלקמן // דו"ק // היטב //

רבה בב"ח תנא איקלעו כל תנ"ה ועוין שאין מביאין כל והל"ל ולא כד"ל שהגיהו כאן ולשון דכאן הייא בא לאורויי די אלא ובסוף וכאן לא בא לומר אלא דגירסא רבה תחולה ותנה [illegible] עלין ולא גרסינן תחולה תניא כוותיה

רבה וכו' משום ברכה דכן במעורר ובה"ג ודו"ק [illegible]

מיין קודם תשע שוין שמתחילין לאכול ומשהתחילו בהיתר אוכלין עד שתחשך אפילו לר' יהודה וה"נ דאמרינן דמשיטין דאותר והתחיל קודם מאי בא ואשמעינן דאוכלין עד שתחשך ועיין במרדכי יואמר נ"ל דשוין שאין מתחילין איירי בע"ש ואתי ואשמעינן דאע"פ דאינן בע"ש מחמיר בע"פ ושוין שמתחילין נמי איירי בע"פ דאע"פ דר' יוסי מחמיר בע"פ והא דגם ר' יהודה מחמיר קודם תשע חצי שעה נמי לאסור ג"ל דר' יודא אינו מחמיר ושוין שמתחילין ודו"ק היטב

ידי קידוש יצאו כו' ויתיישב שלא יחלוק ירושלמי עם תלמוד שלנו ואתי הא עפ"י פלוגתא דתלמוד שלנו סבר דרב ס"ל דבעינן ידי קידוש אפילו ב במקום ואמר אביי לבית גבי רב הונא שהיה סבר בשלמא גבי בה"ג דמתחלה היה דעתו לאכול במקום אחר וה"ל דגם רב הונא לא היה סבר דמסתמא היה דעתו לכך והוסה"ל בית או בורח המטתה וכן רבה דאמר שמעו מידי כל ורב היו יוצאים משום דבתחלה היה בדעתם לאכול בביתם אבל דומך הוא כיון דאין צריך לקדש במקום סעודה אע"פ אין חילוק ובירושלמי כך הם אמר רבין ולא פליגי כר' אושעיא בשם רב בא ללמוד לא אמר לדברי שמואל אבל באומרו רב בעינן סבר דאמר מבית לבית אסור ואמר במקום ודו"ק

ושמואל אמר אף ידי קידוש לא יצאו צריך בראשונה' בגמרא כך אבל ממקום למקום בחדר בית לא שייך בה"ג ובב"ב ודו"ק

והלכה כרב בבריירה קשה תיסוק וי"ל דאמר דשמא לא סבר כשמואל אלא כר' יוחנן והא דתלי יכולין להגיד ולמה פסק דעוקן בבריירה ולכן פ פסק סתם דדבר שאין נתבונן עוד וזיל היטב

ר' יוחנן אמר אף ידי יין לא יצאו ויטעם דהוא דהא בתחלה אמר אף ידי דאי לא אמר אלא אף ידי יין יצאו הא ידי קידוש לא יצאו ולא נאמר אף ידי יין אלא ואמרי מה שהם אומרים דאינו יוצאין ידי יין אבל ועוד לא פליג עליהם לכן אמר אף ידי יין נמי יצאו ולא כו' דיוצאין ידי קידוש אלא בדידי יין נמי יצאו [illegible] והיטב עוד ודין להאריך

לקיבעי' גמא הדר כו' ואת"ל אמאי שותבינהו לר' יוחנן מהך ברייתא תיובתא כו' ואין לייש' דע"כ ברייתא איירי אפילו בין מב' אמר ובסוף מכי יין אין צריך הא דאיך בשטע קום בין יין ושאר פירות דיין אין צריך לברך עליו ורואי ריטא איירי אפילו בין ולימא רבותא אתי ואשמעינן דאפילו שינוי מקום וגם שותין אפ"ה אין צריך לברך ותו' עבדין מריך וברייתא זו כמן רק חסדא אלא עפ"י רב חסדא מוקי לה בשאר פירות ודו"ק

נעמא דהניחו שם נכן או הוה כו' בפשיטות היה יכול להקשות בשלא הניחו שם נכן או הוה טעון ברכה ומפרש וכיון חוזרין טוענין ברכה לכתחלה ועיין במרדכי וה"ל דאי לאו הדין הייתי יכול לתרץ דהכי כאן אין צריך לברך משום דקיבעי' גמא הדר מע"כ התם שיצאו לראות חתן וכלה ובודאי מסתמא שמחשבתו הוא גמר אכילתו צריך לברך לכן פריך דהדין הוא אבל לא הניחו שם זקן או הוה כו' ואע"כ ולמיתני הדין בברייתא אלא ואורייתא אפי' לא יצאו לראות חתן וכלה אם לא הניחו שם זקן או הוה צריכין לברך וקשיא לרב חסדא ודו"ק

הב' ימשין אומר שאין ברכה המזון כו' קשה מה"ל דמפסיקין לר' בעקירת שלחן קודם קידוש הגם שאינו מוברכין לכך מכח שמואל דאמר פורס מפה ומקדש ופריסת מפה במקום עקירת שלחן כמו שכתבו תו' לעיל דף ק' בר"ה מפסיקין ושבתות הא מה"ל דה בשלמא ודו"ק

נהא דקתני בתוספתא כו' וברכת המזון ולא מזכיר כו' נראה דזה דווקא קשה לפי דאמינן אבל למרסין שעל אע"פ דלא מזכיר אינו קידוש דבא ואורייתא דבירכין ובשותה מיד קידוש אפו' הה מחויב אחרין לברך ברכת המזון אבל לפי גי' דגרס ברכת המזון תחלה אע"פ קשה למה לא הזכיר ברכת המזון ודו"ק

מניחו ואחר המזון כו' ועוד קשה מאי הר' יחיאל דלמן אמרי' על הך ברייתא מה טעם מבדיל כוס אחרון כו' אבל לכל דאע"פ מה והוכיח מה טעם באיסור שיבדיל שאמר מה טעם מבדיל סתם שמא שאני הכא דשתייתו הוי בהיתר ועיין במרדכי לקמן ... כן דבעי טעם מהו שיבדיל מה עליה ועם מכתוב אינו עוד

... מרלא אמר דמן מכלל דבשבועי של פסח בן מה של פסח שמא הא דלא הזכיר רק משום שלא הזכיר אלא אלו הברכות ... רבה אמר יקנה"ז יהנך ומה נהיך כו' אבל בזמן הכל מודים שהוא בסוף וכו' ויש להוסיף

מדאמרי בני ר' חייא אי טעם הבדיל במוצאי שבת כו' קשה היאך נדמה קידוש והבדלה דהרי בנה"ג אוקי טעם אינו מקדש וגבי הבדלה מבדיל ורב הונא
נמי דוקא קאמר סבור מינה קידושו הוא דלא מקדשינן אבל אבדולי מבדלינן מ"מ טעם טעים ואח"כ אתי ואיפשטא ובני ר' חייא ס"ל מהו שיקדש והיאך כל היום כולו משמע
אפי' אי טעים בבה"ג ... יכול לקדש ואח"כ טעם מקדש וגבי הבדלה אמרינן לקמן גבי אמימר שסבר טעם אינו מבדיל ואפ"ה מבדיל כל השבת כולו היינו
ולא אמרינן דחביבה מצוה בשעתה דלא מצי מאחר ביון דטעים כיון כוס ... יום אינו צריך כוס ולכן אמרי חביבה בשעתה
ועוד לפי מה שכתב בברכה ... דהרי חייב בברכת המזון על מה שאכל כבר ואינו דומה למה שלמעלה // רש"י
טעה המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס כו' ... אבל אמשר אמר דהכא והכא ... הבדיל בתפלה כו' ... מאירי
הבדיל בתפלה על זה תיקן ... מבדילין בתפלה והיאך אמר שטעה ... הבדלה על הכוס ואח"כ ברייתא
... על ברייתא דהמבדיל ... ברכות ולהכי לא ... מברייתא // רש"י //
טעם טעם מבדיל ולא יתחיל עד לאחר קודם אכילה // עיין בחידושי ...//
זכור את יום השבת כו' לא נאמר חסורי מחסרא ... ואמשר ... נמי כמשמעו זכור את יום השבת לקדשו זוכרהו על היין אין לי אלא
ביום ... דלילה ... אלא ביום בלילה מנין ת"ל זכור את יום השבת לקדשו ועיקר הקידוש הוא בלילה
בכניסתו //
ת"ל זכור את יום השבת ולא הביא כל הפסוק ... דרשה ... ומשמע היין ... ... בורא פרי הגפן תחלה ... ולכבד את יום השבת
ולקדשו יותר מימי חול ... טבת ... חול //
ד"ה זאעיר בר ... היה אומר ... קידוש ... כמנהג אמימר ... בברייתא שבת ... אין בהם ... על הכוס המנהג עיקר ... אבל
אמשר ... היה ... בלילה ... ביום ... בלילה ... בקידוש ... ואחר // רש"י
... על האור // ... ... מברך ... במוצאי שבת //
הטעל ידיו לא יקדש כו' ... לא יקדש ... דהרי זה ... הרוח // ... היאך ...
... הרוח ... //
טעם מהו שיבדיל ... טעם מבדיל ואין ... דכתיב ... טעם אינו
מבדיל // ועיין ... טעם מבדיל ... טעם מבדיל ... אחר ... טעים ... מבדיל
... יום ... טעים מבדיל ... טעם מבדיל ... מיירי
... בעי טעם מבדיל ביום // ... היאך ... הבו לי כסא ואבדיל אי
במוצאי שבת ... ר' ... אמר ... הוא עד
... טעם מהו שיבדיל ... טעם מבדיל ... אמר ...
דרב טעם אינו מבדיל והא ... טעם מבדיל ... מבדיל ... טעם אינו מבדיל היינו
ביום ... הבו לי כסא ... ומבדיל דהרי ... טעם מבדיל ... דבית
... טעם אינו מבדיל ... בין יום ולילה ... טעם מבדיל והא ... אלא ורואי
ואורתא // רש"י
ד"ה ... הבדלה ... על ... ואינו ... מזה ... ד"ה
כוס על ברכה ברכת המזון ... אין מקדשין ... זכור את יום זכרהו על היין וא
לא הזכיר ... אין מקדשין ... על היין ... בפסח ... הבדלה כאן
דאין מבדילין אלא על היין // רש"י //
... טעם ... כרואה ... ביום דאין ... על הפסח ... זכור את השבת לקדשו זכרהו על
ביום ... אין ... מקדשין ... ביום דמברכין ... מקדשין ...
... ופסח ...

עי' מש"כ תוס' ולפרש"י צ"ע דבת אם אי נמי הכי על ונתן לפ"ע האורחים דאל"כ מאי מורה"ה // ודו"ק//
בין כוסות הללו אם רצה לשתות ישתה כו' דמשמע בין כל ד' הכוסות ואח"כ אמר בין שלישי לרביעי לא ישתה והא"ל בין ראשון לשני אם רצה לשתות
ישתה וכו' דמה"ט דיכול לשתות בין כל ד' כוסות היינו שאר משקים דלא נראה בזה כמוסיף על הכוסות אבל יין בין ג' לד' לא ישתה כיון דאיכא שותה
ברי לגרור // ודו"ק
ולא שנו משגרר גריר // אע"ג דסו"ת מסעיר סעיר ובין תנא אם רצה לשתות אמר כוס אחד דכיון דבלא הכי שותה ב' כוסות הוי טובא וכן איתא בירושלמי
כמו הביאו מהר"ל בסר על אתה וצ"ע עוד היאך ולשתות ב' כוסות הלא נראה מסעיר מסעיר דלאו מיסעור סעור ולא אחד
לא סעור ולא גריר אבל טה להוכית דמגרר גריר טובא איכא גריר ולא סעיר וי' ויישב//
כי אתון לבי רב יוסף במעלי גרסכי הויתן בי רב יוסף//
אמר לן לא בריכתו ... דבן כל ... לא בריכתו ... דאם רוצה להסב יכול וכו' בד"ו וצ"ע מאי פריך ... עם הכל מוסיב שאין הברייתות אתי ד'
ומאמעטין דיכול להסב בפני רבו // ויש ליישב//
אמר רב נחמן בר יצחק הון ראשתי רובן דכסא מעכב שלא ישער כשיעור ... משום שהם אינם חייבים והא דתנן לקמן ואחר תישתה ... ביין ... ובהתם
יוסי בריש פירקין ... ולא יפחתו לו ... אמר דהכא ... להקטנות ... אם שתה רובן דכסא ואי אתי לאמעוטי דאל"כ כל הכוס
... בהשקה בנו ובני ביתו אלא כיוה דהכא דלעיל אמר אם שתאן בבת אחד ... אבל אם יש לו כוס גדול שלב ... ד' רביעות ושתי הון
רוב כוסו ... לבניו ... יצאו ידי ד' כוסות וגם הם יוצאים ... שכוס אחד שתו והא לא יצא בד' כוסות כיון שאין כוס לבר ... אמר רב
נחמן והון ראשתו ... רובא דכסא ... כוס של רביעות ... הוא ... דוק//
... אמרת פרי ... כוס יפה וכו' ... במהרש"א ... אבל ... דהכא ... בגמרא אחרונים ... הוא כו' אבל
כל מה שמע לא ... דוק//
ד"ה ושמחת אתה וביתך ... כו' ... הביא ... זה הפסוק ושמחת אתה ובנך ובתך ... שהירבו ... דכתיב ... בהדו
וכי כפין יותר בהדיא משמחת אתה ובנך ובתך ... הבכיר אלא וביתך דהיינו אשה ... בראוי ... ונשים בראוי ... דוק//
... כו' ובה ... רביעות של פסח ... והה הבכיר כאן רביעית של פסח ... בשלמן ... דהוי ד' רביעית ... בפסח
... ד' כוסות והיו חולקים ... //
... על תורה כו' ... ... על ... כבל ... ובמהרש"א ... ביאר הכל היטב//
... מאר מרבע כסי תנא רבנן דרך חירות כל חד וחד ... כסדר הון ... ולהאריך במהרש"א ... אלא כל חד וחד ... כסדר
... ואמר דרבענא ... שלשה ... או ... תירוש ... כוסות תנא רבנן ... לא שייך ... וכי ... דתרי ותרי הון
... היסבא ... לא ... הסרבה ... דרב נחמן ... אמר ד' כוסות תנא רבנן דרך חירות ... כל חד וחד מצוה
... כו' ... ... היאך ... רבנן דרך חירות כו' ... לזמן דבבית לא שייך ... אלא ... חשוב אלא
כיון דאית בפסח ... מסבים דרך חירות ... ... אמר ד' כוסות תנא רבנן דרך חירות והיאך תנא דרך חירות הלא
אין ... בזה ... משום דכל חד וחד מצוה בפני עצמה ... דבלא דרך חירות ... לא ... הוי ... דרך והכן
... אחד ... דוק//
... ד' כוסות תנא רבנן דרך חירות דהיינו ד' ושמחה על גאולה והכי ... כל חד מצוה באפי נפשה // דוק//
... כוסות אין בהם משום זוגות ... וכו' ... ... כל עד שיתפר הוי ... חיישינן לזוגות
... בעשרה דלא חיישינן לזוגות לא חיישינן ... שיתפר דחיישינן ... לזוגות אבל באמת
... של ... אבל ... טובה ... חיישינן ... יותר ... דסברין הון ... דוק
שיתגן יש בהם משום זוגות ... הברכות ... משום ... תיבה ...
... אבל שיתגן יש בהם משום זוגות רבה ורב יוסף ... ... אבל ... יש בהן משום זוגות
... עם ... ויש ... זוגות ... ד' ... משום ... ורבנן אמר ... ד' ... בה
זוגות ... ולא ... והכי אין בו משום זוגות ... עוד ... ואין להאריך כאן // ודו"ק//

סה כל המחובר לו וכש"כ אוכל אם אכן אינבעה ונסת מחלות מחובר לו הואיל וכל הוא גוש אין מצטרף לו וכן דמש"ל אלא באוו הכי איירי ג טומאה משום דלא הוי ביטול דהוי צריך ומי שיעור מחלות עפר וחומש עפר דהרי מחלות שיעורו משה על משה //
בצורות ובכרות אין בהם אלות זוגות לגיכים ליתן טעם אש"ל דגבו נפסולת יש בו משום זוגות הני בכל גמרו בגדי אדם וצריכין את לסוף רב פסולת כן עלה מה פעמים אפל בפוס אחר וכאן איירי שאוכל בעטן שאין בו זוגות אלא דהא"ל דלהוי משום זוגות משום ב' בצורות או ב' בכרות והרי אמר אין ג משום זוגות והם דאם עתי ב' כוסות בחמשה או ב' מעות דאין בוועט זוגות ודק //
סו ולא אמרן אוס מזונן אין מצטרפין ליין מגע"ז וכו' ומי זה עש דתמוהי לבו תמוהי יצטרף המזגן הכל בטעם אוס והכל חס הוא בטאמן ומרשבא ערכן דברי אלד יוחנן והוי סב"ל ואיסכבן ויש לייטב דהו מזוג תמוהי לגו תמוהי או גדירי לבו גדירא הוי דמזוג שני מעם אוס בגין אוס של נהרות ואוס של מעיינות וכיוצא בזה והוי בשטו אינן לין בצורות מזוגה ומצטרף ליין מזוג אבל אם מזוג גדירי בחמור או איסכבן בחד אין אינן או לא צריך מזוג בשביל זה ואין מצטרף לשאר משקים מגוזים דק //
נכתח באלו סרשבא כל' ורת פי' נכסח באלו ואמא הכי אלו אלוים ה' הכונו מכל רל"ע כש' וכו' וסרת דאמרי' מאי תקנתן ואנו הכי שוסך בוז על כריבים וגל דהא אסור והתרפאות אל דכאן מי סבר והא שוע הכא דהרי רוח רעה אש בן ואחר השימוש והוא אמר הסכן גורם ושאנו ועיל דנלת מתחלות הסכנה מיד ויש לייטב עוד דהכא באומר שוסך בוז איירי דבי שרוצה לסבול באיתת ולא אמר האי איתתן דמגעה באיש או שאמר מאי תקנתם ולא אמר מאי תקנתם משום דמאי תקנתא ואיש הרואה סימנא בנשים ותקן מאי מתקנה אבל זה ויש לייטב עוד הסכנה בשיר השירי שיעה כתותם על לבך ולה' אוס דבי וא' יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו ואין הצריך כאן ואיהי מכתוב שם וכו' //
הני בי תרי דמצעא ולו משה נר הי' נראה דהה אם איש הולך בין שתי נשים כרות וכן לבסוף שאמר מאי תקנתן נכתח באל ונסך באל הה נגו נכחר באלו ונסמך באלו וחדא מניהו עכ"ט ובעין יעקב גרס דנסתח באלו וסיים באלו ולא הגיגר נפתח באל עד דחרגן מיניהן עכ"ט ודוק //
סז האי מאן דסגל באיתתא כל' הכא דסגע בבת שעולה מן המים פי' שקיא ערומה ורב גידל דאיתה התם דמטם עיכראה אותן ערומים הייתגין טבילה ועיקר סכנה הייתה אחר טבילה //
מ"ד גם כי הולך בגיא צלמות לא אירע רע זה היינו בבלי דגין יחידי ובבלי הלבנה ואתי דבפסוק כתיב כי הולך והוא מוסר זה היינו ואסטר לומר דגם ריבוי ה דילא דהולך אלא אסתלו אינון //
לא אמרן אלא דלא כפיל שולא דחבריה ופי' רשבם אם יש דגל אחר סמוך לו ומסתלקת הטירה כש' וכו' משיען דהאן דגל יחידי אמר וכש"כ עשרה ובסוף ב דגל יחידי בחבר דאיירי ומפילו דכפל שולא דחבריה עליה מש למה הוי דגל יחידי דומיך וחלוק בין דגל יחידי לשולא דחבריה בסמוך לו ויש לייט דבאל פירשו אמרן לומסיקי דלו תימא פי' של יחידי אדם יחידי אולא פי' דגל יחידי ולכך אפשת דפי' באמת יחידי אדם יחידי דוק ודוק //
מהר בתמוז עד שיתסר ביה ודאי שכיחי כן הוא בכל ספרים ובעין יעקב אבל קטה דהא מ"ד בתמוז עד תשעה באב יותר שיכחי ורוחי לומר דבאותו זמן דהייא מולה עד עד שכיחי באותו זמן אבל מכאן ספק אם באותו זמן אם לאו ומצאתי מוגה בגמ' עלי שהיתה של מהר כן מי ראינא עד שיתסר באב ואפשר דהטעם שהרוח רעה שולט עד זמן זה משום דבט"ו ניתנו הרוגי ביתר לקבורה ועד זמן זה היה ט רוח רעה ומשם והולך ספק ודק //
רידי רי לתיכאו בכלל וכן הוא בעין יעקב ובמס' עכ"ל //
ואפילו מן התמחוי וכש"כ וכו' מאי וכו' הוא סיים המשנה באפילו מן התמחוי ויש לייטב //
משיען לא נברכה קושיות מדרבי שקשה לפרשבם במתני' קשה הרי הקשה בגמ' קושיא זו ועוד לפרשבם דפי' ימכור או ישכור את עצמו איננו מצטרך לבריות בעולם או פי' אפי' מן התמחוי ולא ימנע לקבל אש ויש לייטב
עשה שבתך חול ואל תצטרך וכו' דאי שיעו שני סעודות לצורך מן התמחוי ומי שיש לו ב' סעודות לשבת ואין לו סעודה שלישית עשה שבתו חול ולא יעשה כה"ג ב' סעודות כדי שלא יצטרך לבריות //
אבל עשה הוא דבר מועט בתוך ביתו במאה פי' רמב"ם מעט פי' דמצאצם פרנסתו כל השבוע כדי שיהיה לו יותר לשבת ואמאי ב זה אינו מצטרך לבריות //
כדתנן רבי יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר ופירש' התחיל במלוה יותר מה שיכולת בידך וכו' מה שאין טוות לזה ולפי פי' שפי' שצריך להיות

כנמר ולא ולא יבוש מלשאול אמר הה הכא מעם שאמרו ואל תצטרך לבריות מה שעושה דבר מופלא לביתו ולא יבוש לשאול מבריות כדתנן
ורבתא אומר הוי עז כנמר ולא יבוש מלשאול צרכיו ובפרט לפי מה שהנכרתי דר"ע לא אמר אלא ולמען סעודה ג' אבל בשבת עצמו יעשה
דבר מועט // ר"ך //

ואני אומר ליותר אבא ומוסיף ומלכות דע"ה ח' שרשב"ג או לאבינו יעשו כן ומפרש אומר ריוחי היה משתדל עבור רע"ק ומרים לו ראש [illegible]
זותו יאמר ליוחי אבינו שלא ידבר גבוהות ולא יעשה שום שתדלנות ומשום נמסר למלכות ר"ך //

אל ואי בסכנה והלוי עגל בסכנה ה"ל אם אין מתנין לו להשיאו שאל בסכנה ולא המרה ויש הוא ולמען הלימוד ע"ל
אל אם בגעת ליתן כל כל הדברים כולן ז"ז וכו' ולא היה לו שאר דברים אמר כ"ל אלו דברים שהם מצות טובות ומפרש אומר ר' עקיבא
היה מתיירא אמור לכן לא אמר לו אלא אלו דברים שהם במצות טובות ר"ך //

אל תשב בגובהה של עיר ופרש"י ותשנה שהוא מקום שבני אדם עוברים ושבים שמא יפסוק מתלמודו מזה ראייה [illegible] חדר
מיוחד ללמוד כדי שלא יבטלו אותו [illegible] ופרש"י ז"ז דהל"ל אל תלמוד בגבהה של עיר ע"כ למה הזכיר בגבהה הל"ל אל תשנה ברחובות
בשוקים ובמבואו בנה לפי פשוטו ל' [illegible] את עצמו שלא ישב בגבהה של עיר והיות ראש הגהל ותשנה כ"ל כי [illegible] שלאויבטל ואפילו
ואחרים אסור לדור במקום שרואי' את עור מכל אומר הלכה כל אדם [illegible] וזה אל תשב בגבהה של עיר ה"ל שתשב בראש של
[illegible] ותשנה הלך למקום אחר עד מכל אומר בענין אחר אל תשב בגבהה של עיר משביהן עצמן ותשנה או שפעיהן איך ראוי
עיר זה אם אל תעכב שם והלך למקום אחר שהוא טוב //

אמר רב עהא דהורן הך הן נגהא דאורי זה זה כנהא דגמלא דאו דא נגהון דאורבא היא הייא היא והיך הוא ובמין יעקב ואברם
[illegible] היא הייא ובערוך פי' את הייא לשון מהר ולפי עד צריך מאמר זה כוונה כי [illegible] באן הורי בגעית בהמה דהכל לפי נהג
[illegible] אם פי' החשך למה באשת החשך ומפרש דרמז שזה ירוע דיוסף הצדיק נקרא שור של בכור שור הדר לו ועיקר ברכתו היה
[illegible] לבא לשבט מכל אשת פוטיפרע והורה שה ואמר לה בתחלת דבריו הן הן אדונו כי את הן מורה של יחידי שאין להם
[illegible] בר בן נוע בכל אותיות ולכן הי' המפרש' הן לה' אוליך שהוא יחיד ולכן התחיל תחלה באת הן שרוצה להיות יחיד ושלא לכפור
[illegible] כלא תנאין נגד ואויביה לך ורבה להיות יחידי כדי שלא יהיה שם בעה"ז ובעה"ב ולכן חי יוסף ק' שנה נגד שני פעמים
[illegible] ובנכות יוסף שנקרא שור אם בוערין אומלחשין את השור באות הן הן ולדעתי רלה רמז הכתוב ואחרו את כבודו בתבנית
[illegible] ריט והקשית איך שור או דבר אחר אלא הכתוב מתמיה על חטאם שחטאו בשור דהלא היה להם ללמוד מיוסף הצדיק שנקרא
[illegible] ולא רצה לשכב אצל שרת בשביל היחיד אל ה' ר"ך //

[illegible] דאורי זה זה ידוע כי זכות של יהודה שנקרא גור אריה יורא בשביל שהודה צדקה ממני ואמר זה הוא ממנו והכל
בשביל זה שירשה תחלה וכדאיתא במפרש' ולדעתי דלכה רמז הכתוב ותאמר אם תתן ערבון עד שלחך ערבון דהיינו גידושין שירשתחלה
פסוק ואת עירבתם תקח דהנה [illegible] כל היוצא ואחשה פה דוד גם כריתות כותב ומשתו עד שלחך דהיינו גירושין שנקראו בלשון שלוח
[illegible] מה הערבון אשר אתן לך ואמר חותמך כל כוונתם היה לגירושין ופטבען רצהו ושאל אחריו איה הקדשה השיבו לו לא היתה
ה"ל בגרושי אלו קדשה הייא אלא אשה כשרה והוא עד שאמר יעקב מי אלה והשיב לו יוסף בניהם אשר נתן לי אלוקים בזה ופרש'
[illegible] מירושין ובזה מתורץ את בזה גם מתוך שהחזיר תשובתם לא היתה בזה קדשה אלא רמז שהשיבו לו דבזה בגירושין אין שום קדשה
זה מכל לומר עד חלבה עם לא היתה ה"ל י"ב שבטים קדשה כי שבטי יה עדות לישראל גם רמז בזה ה"ל במה שאמר הבה שם ה"ל שיהיה
[illegible] מטה אין דין קדשה עליה נחזור לענין ראשון וכיון שאיירי זכות שהודה כדכתיב ונאמר יודה והכל בשביל הגירושין
זה סימן ולכן נגהא דאורי זה זה //

[illegible] ומפרש דרמז ומלכות בכל שמשלה וגמל כדאית' בירושלמי רבה בס"פ שמיני על פסוק ואת הגמל ומביא ראיה מדכתיב בת בבל השדודה
שישלם לך את גמולך שגמלת לנו ולכן נגהא דגמלא דאורא משום שישלם להם גמולם שגמל והיינו דאורבא / ריו ומפרש אומר מלכות
של [illegible] וגמל מפני שיש להם גמלים וכדכתיב והנה ארחת ישמעאלים וגמלי' נושאים וכדכתיב בזה אובול הישמעאלים על הגמלים
ישמעאלים [illegible] ויתר בגמלים גם גמלי רמז גם עליה ה"ל ישמעאלים גימלים גם בס' דאורבא משום דכתיב ידו בכל ויד כל בו

קיה דא שירו בפל רא טיר כל בו//

נראה דאחבא דהיינו מלכות אדום דכתיב ולים גיר כתים שהם רומיים כתרגומו היונו הייא הל שהם יאיר לנו במהרה נדכתיב ה' אורי ו
גם הייא מטריבין טס טל ד' דאז יתמלגו כל הטם ולשון היוני הוא כמו בהלו עב ואמר אשר היווא היין הוויא כולם ולשון אור ט
יהלל אותני ומאור ד' מלכות נד' אלא שפרט מלכות אדום משום שהוא גדולה מכלם כדאיתא במדרש רבה פ' שמיני ואמרו חיוא רב
דהולך ומיותנו ותקיפא יתירה גוזרום ובטבול אלו ב' מלכות יטלו לנו ב' משיחה דהיינו משיח בן יוסף שנקרא שור ומשיח בן דוד דבא
מזרע יודה שנקרא אריה ויבנה בית המקדש שנקרין אריאל ויגאלנו במהרה בימינו אמן וכו' //

סי' רע אל תירוד בטיר דריש מתנן מסי' ואת לה גבי תה' אמרינן לעיל ואל תרור בשיר טרואה תה' דמשמע אם אחד מהן תה' דטאי וכא
גבי מסי' אפי' אחד ומין ואמר דרב אסר אחרי בשום שאין מהבין ואמת אלא רוש אחד / בספ' יש לקרין בלשון דעה' טראמה
שטריך ברסומותיו וחיות שוים בדרכי צבור ולעיל כתיב גבר ואל תבור בשיר טרואה תה' דטרור בגירסא ולא טריך
במיל דליבורא דמשמע נמי אפי' יחיד כמו גבי מסיין אלא שטועה בלשון לעיל וכתב ולא טריך במילא דליבורא והלל נמי ואי
שייך כרלקן וכן כראה דגבי תה' כריבן והיות כולם תה' דאז טום טרירי בגירסא ולא בדרכי ציבור אבל בשאחר או השנים
והם איכם תה' כשיבין שייך דרכי ציבור אז הם מורעים ותה' ותה' יבא מיר כי צדרכי ציבור גד' מליה כמו ולמור תורה מט'
גבי רופא אפי' אחד טסייא דלא שייך ואמר שהם יורישו לו דאפי' לו ושמחם איני יכול ולך שהרי צריך ליוך אבל החולה
דמאתי ואות שייך בדרכי ציבור כלל וכן אל ירוד בטיר דריש מתנן מוסיין הכל אחד / דוק //

תה' דעה' ואמרי לה תה' הגם שמצוים כתוב ולשון חכמים מדמה עש' שה לו הא' לו והזכיר כלשון מסיין או שאי ואל דהלל לא תה' ב
של דעה' בפלוגוס וכן מספר דקטה לרטל' דכתן הזכיר שלא ירוד במתא דרישן מסיין ולא הזכיר דלא ירוד בטיר ש
תה' לא תימא דפליגי וכן כתב ואמרי לה תה' ותרווייהו חד שעמן כט' / דוק //

מילא דעברי טיפרא לא מיתחרי וכן קרא טפר לפה' שיש לו שכר הרבה שמיפורגן סוד נאה מספר לפרש למופקי יין כאמר נכנס
יין יצא סוד אבל בשתייה שפר סוד נאה ומיות מוציא סוד דוק //

ולדעתי מכל לומר עד' הולצה שבין שהעד' מסל. להד' אל ומלכים שתו יין ודל מוי שכר הד' ובעלי סודות יצאלו מיה שבר ולה
יעתו כי נכנס יין יצאו סוד //

סי' רעא שמה שבתך חול ואל תצטרך לבריות והא דאמרינן בפ' ב' דביצה כט' ואת לוה ולא הקטה זה לעיל על ד' עקיבא ולפי מה שהזכרתי לעיל מט' דאי
דרב' לא באותר אלא שלא ירת מן התנחוי כדי לעשות ג' סעודות אבל להוסיף בב' סעודות יוסף אבל ד' יוחנן עד' בא ולמטעין אפי' על
סעודות ראשונה דאלו' זה בא לאשמועינן דהכי דעד' נוה זה לעיל וכן הקטנו תם דוק ניס ולייטב מיהד' //

סי' רעב דמש"ר קידושא כט' עיין בחידושי גיסי שהטור לא פד' הכי אלא סבר דהבדלה קודם אפילו לקידוש של לילה ופד' דמש"ר קידושא של
קידוש על הפת כדי והבדיל על היין ולפי פי' זה אין להקשות קד' תה' כלום ומה שקשה דאדרבה קידושא עדיף משום נזכרהן על היין א
ותרך דכשמברכין על היין אנו זוכרים את השבת גב' על היין אעפ' שאין זוכרין בכניסתו זוכרין ביציאתו ובפרט עמע הנשמה
יוצאת ופריבין יין ומפחת כמו שדרשו חז"ל על שבת ויגפש ונאמר יין ודי כפש דהיינו במוצאי שבת ולזה כמו בתורה יין ושכר אל תשת
אל תשמרהו ולהבדיל ועיין זה כתב בעל הטורים בפ' שמיני וקושא שהקשה לה לא אמר שעמן דנר חנוכה עדיף משום דאי לקדש אריי
הד' דלא מצרי' שעם זה אלא גבי הבדלה דאז מקיימין מצות זכירה של שבת על היין גב' וכן יש להבדיל על היין כיון שאמר קדש על
הרסתין אבל גבי נר חנוכה דאז יתבטל מצות זכירה על היין וכן הוצרך לומר אעפ' כן נר חנוכה קודם משום פרסומי ניסא
וקושא שהקשה לה הצריך ליתן שעם דנה' קודם והבדלה משום דיבול והבדיל בתפלה ולא פי' משום פרסומי ניסא כמו גבי
קידוש י' וגבי מתורבת גב' גושין ראשונה קבת דדל של בי' סי' תרעה והשעם שעוררים עד' קידוש היום משום פרסומי ניס
ומעב' דקידוש היום דאורייתא ונה' דרבנן כיון דאפשר לקידוש בפת עדיפותו שמן לנר חנוכה עדיף ... מט' שלל דעש

סופו עסקן לא סגי דבר אלא נכח דאסור לכרותי בפה וגבי הבדלה דלא שייך טעם זה הוצריך ליתן טעם דאיסור לאבדיל בתפלה
לפי הטעם נמי משום פרסומי ניסא כמו גבי קידוש אלא דצריך לומר דאסור לאבדיל בתפלה משום דאי לאו הכי הוי הבדלה קודם שהיא מאורייתא
חמנה דרבנן ודין
יוחנן בן מנחם העולם הבא זה בן הדר בארץ ישראל והמגדל בניו לתלמוד תורה והמבדיל על היין במוצאי שבתות והוא דמשייר מקידושא
בדלתן והכל כרוך בס׳ טעמי יין שבו על חטה והוא תשמור אותו ולהבדיל כמו שהזכרתי לגבי קדת עולם לדורותיכם ותה׳ יום עולם הא׳
ום הבא שהוא עולם כיום שאחר והבדיל שהוא מבדיל בין קודש לחול דהיינו בין שבת קודש וימי החול ובין הטמא דהיינו חל שהיה מקו
ואה ובין הטהור דהיינו ארץ ישראל ואסור דבין קודש ובין החול רמז נמי לזה וחל וזה בא במסרת החול בס׳ כמו כבר באין ונטל החול דהא
ראה על טבת ואסור דרבו על א׳ והל׳ דאמרינן בסוף מסכת כתובות ד׳ חנינא מחנן מחנן ואת תש שרל אבנ׳ ומטין גלות אומר שרין
נכנסתו והא מין משגן ומנין כידוע אור כבר נכנסתו לארץ ישראל כס׳ ולנה בא רמז בין הקדש ובין החול והאין ידעין מבבר
אבן דשל קדש הוא כבר ושל חול הוא מעל לעלה וזה ונטל החול דהיינו של חל שהוא גל ולא הזכיר בס׳ שלין דשבח ארץ ישראל
בירין על היין ולהורות את בני ישראל דהיינו [illegible] מגדל בנו לתה׳ דכלם זוכים לעולם הבא ובא גם זה בס׳ היין לרמז המרן
יי לסוף דבין כדי שילמדו ובזה שהזכרתי ישנו רמז אחר דאסור לשבות יין והבדיל בין קודש ובין החול דהיינו הבדלה ובין הטמא
הטהור דהיינו בין א״י לחו״ל מברכין ברכת המזון על היין ונר ישים שבח הארץ ולהורות את בני ישראל המרן ותיי לסוף דבין להלן
שה אותו לשבות יין ודין
אין נמצא שונא ישראל כלל שהוא שונא ישראל מי מרי ולוסני׳ מסתמן ואי ברשעיא איירי קיימא סוף דמשמט ומשמע ואט׳ זכה רשב״ם מראה
רסת דמוסר ישיבים שרר דאוב״ אלא כמו שהוזה בין אמי הולך כשבם לפרי ומסתמן כט׳
ה לשנאתו שנאה דראתה׳ שנאי דע זן מבל דקאי זה על אחר [illegible] שהוא רשע ואין יודעין בו כלל אחר שמן איירי ברשע שהוא ידוע
ש עדים ויש לו לשנא
בו זה את זה אפילו רשעים כדי שהחניף אחר את חבירו ברשעו דאוב״ הא טוב הוא שיאהב אחד את חבירו ואל תגברו אחד
שנר מרכבי׳ אלי ואמה מרחרם שלו ובמי זה שמרים שם במס׳ שבת דמנה
דרים בעלי אוב כן פי׳ רבינו ולא נהירא דהא כתיב בהדיא אל תפנו אל האובות אבל נראה לפרש דוקא לאוב וידעני
אבל אסור להפנות כדכתיב אל תפנו אל האובות וגו׳ ושאל אוב וידעני וכאן פי׳ שואל בכלדיים בעלי אוב שהם שואלים
אוב והוא תוזר שואל להם מידועים דרב זה אינו אסור אלא נכח תמו׳ תהיה עם ה׳ אלהיך וכן מצאתי אחר כך בשם רמב״ן ס׳ רמב
ג׳ עיין בספר
יך לנהוג כבוד בשלא לפר ממש דבלבד מאי אמרינן בדוך עשאו רבו עולם מעם שלא לפר אלא בדבריםי מאיתותם כך לפי זה לזה אמרו במסכת
ות הולך מחבירו פיו אחד כט׳ או אפילו אות אחת צריך לנהוג בו כבוד והוא צריך לנהוג כבוד אפ׳ לא לפר ממש כלום כדאיתא הבן מנין היודע
בירו שהוא גדול ממנו אפ׳ דבר אחד שהוא חייב לנהוג בו כבוד שנאמר כל גבל לכות יתירה בו׳ ואפ׳ בשלא לפר ממש ומן דמיירי תיט שהטעו כאן
כיתו דאיירי בשלא לפר ממש דהרי דוך עשאו רבו אומו זה ושם נמי במסכת אבות שאמרת צריך לנהוג בו כבוד והנו ברואה מהבין
על שיטעה אותו רבו ולא ולא ויש ליישב דהכא על תט רודאי לנהוג כבוד דבמסכת אבות פו׳ אפ׳ לכות אותו ואפ׳ כאן איירי דבמלין
מימא דבלבד ממש אמרינן ברוך עשאו רבו אומו כט׳ ואט׳ מה צריך להבין דמה׳ ומפסוק כל גבל די רות יתירא אלא כאן איירי
בלא לפר דין
ך יודע עליך ותאוה לאכול כל שעה שהורגלת מבל קן שזה אינו היסוף אוכל בבל ושב בבל ואסור לומר דהם׳ ויהא לבך יודע עליך אכול
שאין יצאו אותך ועבו ממך מה שאתה חייב ומכל לומר שב׳ הלכה ודוגו ואל תאכל אורין ותרגמין ולבך יודע עליך שאתה
ברמות לפי כי הרשעים ברמות אכול בבל כי בבלי בלא ביתן נטיב לבן ומיתן סעודה דובא ומרה מתלבם ומעדו בברכה

וכה"ג למקדש על הפת קה"ל למה חזר ושנה כאן פלוגתת בית אמאי דווקא על היין אע"ג דבפסח אין מקדשין על הפת משום חיובא דד' כוסות ולאו דווקא
על היין ויש לישב קצת..

ומי דבר אחר אין פי' דב' טעמים דנה יש להקשות טפי על ב"ש אלא פי' דרשב"ג בליסטא ואמר דבר אחר משמע דאין צריך לטעם אחר אל"כ מה
קושיא

דאמר אין משגיחין בבת קול ור"ל מדקאמר אין משגיחין בבת קול משום דלא מן השמים וכו' וזהו הדרי קמא לדוכתא למה פסק הכא כב"ה היינו
משום שהם רבים להכי פסק כב"ה ומכאן נשמע למקומות אחרים דהלכה כב"ה משום שהם רבים רנ"ך

זאת אומרת מצות צריכות כוונה וכו' ודילמא לא איכוין כו' ודאי לא איכוין למרור וכו' פי' שהרי לא ברך עלי' וקה"ל ללתו זה שהרי לרב חסדא ב
באמת לאו דווקא שהרי לרב חסדא ברך ברכת המרור תחילה ואפ"ה אינו יוצא לתד' מצות צריכות כוונה כמו שכתבו תו' בהדיא ואכ"ל לומר דלאו
דווקא הוא: ועוד קשה אי פי' ודאי לא איכוין מנ"ל להוכיח מצות צריכות כוונה שמא אפילו אם אינו יודע אם נתכוון מולא שסבר דאי ז
ודאי אסור אלא אכ"ל לא נתכוון בוודאי ויש לישב // ולפי תו' דהוכחת ר"ל דלא מהדר אשאר ירקות אכ"ל ומי לענין משום חיבה וכו'
ולפי פירוש רש"י ויעלה דבפי' וכי תימא וכו' אע"ג קצת // רנ"ך //

ר' יוסי אומר אעפ"י שטיבל בחזרת מצוה להביא לפניו חזרת וחרוסת ושני תבשילין קה"ל היאך הלא הבאות שני תבשילין באה שטיבל תחילה בחזרת
ויש לישב

אכ"ג ומי מצוה בה"ה דיבנו קצת להוכיח זה ממתני' דקתני ואעפ"י שאין בחרוסת מצוה משמע דבחזרת יש מצוה ומי מצוה הוי עכ"ל לא הוי משום
חביבותא עכ"ל ומי הוכיח מר' יוסי שמא הכי אעפ"י שטיבל מצוה להביא לפניו חזרת וחרוסת כו' ולימא בר צריך האי מצוה בחרוסת
ומכח חרוסת הוצרך להביא גם חזרת דהוי חרוסת לאו מצוה בפני עצמה אלא עם מרור להורות הרוה עכ"ל חמר ולצ"ע בטלא להט
ורש"י דפי' לטבול דנם טיבל ראשון בחרוסת אע"ג // רנ"ך

ומי שני תבשילין קה"ל אי פריך ממתני' הל"ל ראשון מתני' ומי פריך מברייתא הל"ל למה לא הקשה ממתני' ויש לישב

רב אחא בר' דרבא מהדר אשאר ירקות למפוק נפשי' מפלוגתא קה"ל הא רב חסדא בעלמא נ"כ סבר דיש להדר תחלה אחר שאר ירקות //
והדר אכיל חסא בלא ברכה ונראה דאל"ל בורא פרי האדמה אעפ"י דהגפן כל אבל אם מברך תחלה אשאר ירקות ואוכל פחות מכזית כדי שלא
לברך בנ"ר ופרי שברכת בפה"א דשאר ירקות יעלה נ"כ על אכילת מרור ועיין בטור א"ח

ומצה אינו מחשיבו פרפרת הפת כיון שאינו אוכל אותו אלא כזית ואפשר נמי כיון שאינו אוכל כדי להמשיך את האכילה לכן אין הפת פוטרת ועיין
במרדכי
אלא אמר רב אשי וכו' ונקטי רבנן אפילו משום הילל אכ"ב משמע ומה דהילל סבר דיוצא בזה אחר זה ולא הצריך כריכה אלא לכתחילה ורבנן סברי דלכתחילה
בזה אחר זה ובדיעבד יוצא בכריכה כמו שכתבו בסוף הדיבור ומי לא מתפרש הייתי אני ונקטי רבנן אפילו משום הילל בסוף הדיבור אבל לכ"ל יש
להקשות מנ"ל שמא הילל סבר דאינו יוצא אלא בכריכה ועוד י"ל לרבנן לל"ל ואכלוהו למעוטי דבות כל אחד לעצמו בטיטא דהא צריך הנא לעולת דאי ב
בבריכה . לכן נראה דנה יבול יהא כורכן בבת אחת ואוכלן דווקא אליבא דבה"ג דס"ל אפילו בדיעבד אינו יוצא אלא בכריכה כרוך שהילל אוכל מ"ל
על מצות ומרורים יאכלוהו אומ' זה בפני עצמו ומי אכל רבנן סברי דלכתחלה זה בפני עצמו וזה בפני עצמו ואין להקשות שמא האי תנא הוא
בה"ג ויל"ל מדאמר כרוך הילל משמע דהוא לא סבר כהילל שיוצא לכתחילה בכריכה // רנ"ך ועיין במרדכי ...
כורכן בבת אחת מצה ופסח מצה ומרור כורכן בכרך א' קה"ל פי' דהילל פסח ומצה ומרור כורכן בכרך אחד . ובגמרא בא כתיב על אש ומצות ומרורים
יאכלוהו // ובפרשת בהעלותך כתיב בין הערבים יעשו אותו על מצות ומרורים יאכלוהו משמע למצוות אוכל פסח ומצה ביחד ולמצוות מצה עם ...
מרור ולהכי כתב רשב"ם מצה ופסח ולמצוות מצה ומרור // רנ"ך וצ"ע

ובשתא דלא אתמר וכו' דהא רבנן דברייתא מודו להילל דכריכה נמי שפיר דמי ואכ"ה הל"ל כרוך אמר' האידנא כיון דבדיעבד יצא אבל ר' יוחנן ק
קאמר דפליגי עליה דרבנן לגמרי לית להו כריכה . אכ"ב מברך על אכילת מצה וכו' כדאיתא בגמרא // רנ"ך

כל שטיבולו במשקה צריך נטילה פי' בקונטרס וכו' ועיין בחידושי יוסי ט"ז ועיין בב"י בטור א"ח סימן קנ"ח שהביאו דעה זו
צריך שיטול בטיבול שני לאו דווקא וכו' וכן בדה"ו אומר שהקשו תימא מה צריך וכו' תי' במרדכי דבטיבול הראשון אין צריך ליטול אלא עד הפרק
וכאן היד והזרוע כמו בתרומה' עוד אפילו אין לו אלא כזית דהל"ל ברכת המוציא והכא קאמר צריך נטילה בטיבול שני ...

דאי ס״ד בעלמא איתמר בעלמא מי איכא תרי טיבולי · כן נ״ל וכן מצאתי מוגה

בלע מצה ומרור ידי מצה יצא ידי מרור לא יצא מצה״ל דפשיטא הוא דידי מרור לא יצא דהרי אפילו לבדו לא יצא אסבה אתי לאשמעינן דידי מצה יצא מ״מ דעל׳ מרור לא יצא ולא אמרינן דמרור מבטל את המצה // ע״ל ונ״ב ירוש׳ נ״ל למה הקשו תו׳ כיון שאין במרור זה מצוה מדרבנן הלא אפילו היה מדרבנן אין יכולין להקשות וכן הוא בר״ן אלא נראה מדאמר בלע מצה ומרור עכ״ל בכריכה הוא והיינו דאכל מתחילה מצה לחוד ומרור לחוד ואח״כ בכריכה בלע מצה ומרור · ואכ״ה הא״ל שיהיה יוצא אפילו על׳ מרור כיון שאכל מתחילה מרור אסבה אשמעינן דאינו יוצא · ולכן לא הקשו בתו׳ דהא מרור דרבנן משום שגם מצה בכריכה דרבנן // דוק״

א״ל בני לאודויי ולשבוחי שבא פתח ואמר עבדים היינו · כן מצאתי מוגה ולפי גירסא שלנו שפירשו מלומר מה נשתנה פתח ואמר עבדים ה היינו לצ״ע ברש״י שכתב פתח ואמר לאחר תשובה הבן התחיל לומר עבדים היינו שהרי אמר פירשו מלומר מה נשתנה · ואי לאו מסתברא ה היינו מגיה אחר תשובת העבד

כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו ופי׳ בתו׳ מדכתיב ואמרתם זבח פסח ואיתקש מצה ומרור לפסח // ואנו אומרים דרך הלכה בג׳ דברים אלו נראים בפסח פסח בפסוק פרק סדר דהיינו ר״ל למרור שהיא עבודת פרך חירות גם כן כי משום שנ״ב חירות ובדרוש שבת הגדול שנת שס״א באורתי משנה זו עם תירוצי חילוק גירסת הרי״ף והרא״ש בעזה עש׳ //

אמר רבא צריך שיאמר ואותנו הוציא משם // ומה״ל במתני׳ דחייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים מוגדת לבנך לאמר בעבור זה עשה ה׳ לי בצאתי ממצרים ואין לומר דלא שייך לומר בעבור זה עשה ה׳ לי שלא תאמר לי ולא לך דהרי י״ל דהט״ל והגדת לאמר שהבן יאמר בעבור זה עשה ה׳ לי · וי״ל דגם הבן לא שייך לומר לי דווקא אלא ואותנו הוציא · ע״ל דצריך לומר ואותנו הוציא משם למען הביא ונ״ל כדי לתת שגם למה עשה ה׳ לי משום כדי להביא אותנו // אבל באמת י״ל דבזמן דבהמ״ק שייך לומר בעבור זה דקאי על פסח מצה ומרור אבל עכשיו שאין לנו פסח יאמר ואותנו הוציא משם ומפי׳ להגביה אמר רבא מצה צריך להגביה ופי׳ זה שבסדר הגדה אומרים שבכל דור ודור ופי׳ לא את אבותינו וכו׳ // דוק

צריך שיאמר פסוק זה ואותנו וכו׳ שאין אותנו גאל הקב״ה קק למה כתב רשב״ם כאן זה ולא במשנתנו על שבכל דור ודור // ואפשר לומר נ״ב ירוש׳ נ״ב בנוסח הגדה לא את אבותינו גאל הקב״ה אלא אף אותנו גאל וכאן [illegible] שאומר ואותנו הוציא משם למען די״ל ונ״ל אמר כאלו הוא יצא ממצרים והזכיר יציאה וכאן הזכיר גאולה ולפי מה שהגדרתי את״ד דיציאה שלא היו גאולה להביאו אל ארץ כנען ועיין בשטה ה׳ מה שפי׳ עליהו שטורח לאבותינו ולנו

כתיב הכא בעבור זה וכתיב התם בעינן זה זה להלן פרט לסומא · ולפי זה נוכל לומר עד״ה הלכה והגדת לבנך לאמור ולא אתה בעבור זה שצריך ל להראות שרואה שסומא פטור ואם אתה סומא תאמר לבנך שיאמר ההגדה [illegible]

רב אמר כי יה ומרחב יה אחת הן אמטו לומר הטעם דעני מרחב יה קאי על כי יה דהט״ל גטבע שאין כסא אלא ואין השם אלא ועל זה התפלל שיהיבו במרחב יה

איבעיא להו ידידי׳ לרב מהו הג״ה דיכול לבוי על הללוי׳ במקום אחד אלא שבספרן מסדר כל אחד לעצמו משום המשוטות הא דהזכיר תחילה ר״ה ואח״כ רב ול״ל משום דר״ה סבר יותר ואח״כ רב פוחת קצת ורבה סבר רק מרחב יה אבל קק אכ״ מהו פריך ידידי׳ לרב מהו וכן הללויה וכו׳ לרב וכמדומה כבר באורתי בתשובה במקום זה

גדול מכולם הללויה שכולל שם ושבח בבת אחת מכל לומר עד״ה בסוד דהללויה נמי שם ומזמורים ואט כולל שם ושבח בבת אחת גם י״ל הללו מנין שם של אדני ויה כמנין שם של אהיה וכמשושו הללו יה

כל תפלות [illegible] המזמורים ופי׳ נראה שיש להגיה כמו גירסת רשב״ם שדרשם לגמל בתפלה תפלה לעני כי יעטף אין שמ[illegible] נוטפות אך תבואה ונטם׳ שאין מביא ראיה לתבואה עיין במסכת שבת פרק במה מדליקין מה שכתבתי על זה בעזה״ה ועיין שם בה״ג

לא לנו ה׳ לא לנו הכבל בפסוק יל לא לנו ה״ ר״ל שיאמר ה׳ לא לנו וכמו שאמר לפסוק למה יאמרו הגוים איה נא אלהיהם. והשנו לא לנו כי לשמך תן כבוד //

ברה׳ ונטילו וכל ישראל כו׳ ואתי לאשמעי׳ דכל הני דאמרן לעיל אמרוהו עליהן שהרי תקנוהו נביאים אבל לא דביומא שתקנו על העתיד אומ׳ להם דלעיל
שכל אחד תיקן על נסו

אמר רבא הכל מודים בתהלת ה׳ ידבר פי כו׳ הללויה דבתרי׳ ריש פירקא כו׳ קראי מוסיפי אנן אות אות כו׳ הטעם דהכל מודים באלו דריש פירקא משום דב׳ מזמורים תחלתם הללויה וסופם הללויה עד עשרה דברות ועד עשרה הללויות דהללו אל בקדשו ועד עשרה מאמרות של שבח שנאמר בספר תילים וה׳ מזמורים שמתחילין ומסיימין בהללו׳ עשר וזה כל הנשמה תהלל יה דהויין יו״ד הללו׳ בה׳ מזמורים הללויה: תאות רשעים תאבד הללו׳ דבתרי׳ ריש פירקי׳ מספר דיוה מאתמתין דקתני עד אם הבנים שמחה ולא קתני הללו׳ שמע דאית אומר הללו׳ ואי הללו׳ הוי סוף פירקין אט אמי ונאמר לסבו הללויה הלא איכא אומר דהרי הוא סוף פירקא של תאות רשעים תאבד אלא ודאי הללויה ריש פירקא דבצאת ישראל. ולא משום דאיכא למימר מבריית׳ שאמרה בש׳ מוזרים עד בצאת ישראל ולא אמר עד הללויה בצאת ישראל. שמע הללויה סוף פירקא וכיון דאיכא למידרבי והכי לכן לא אמר הכל מודים בזה ומתניתין עיקר אנן ושמואל בבית ה׳ דאלו דהוי ריש פירקא אלא סוף פירקא ואב׳ הוי ריש פירקא כי טוב ולא שייך שיתחיל המזמור בכי וכו׳

הב׳ שמזמרים וכו׳ דלא יתכן שיהיה המזמור שני פסוקים. ואמנ׳ דהללו את ה׳ כל גוים הוי של שני פסוקים היינו משום דמלך עניינו ומשורש לקמן בגמ׳ של חמשה ישראל ועוד׳ דהוי עד בשלשה פסוקים

ומ״ש דקאמר לקמן רב אחא בר יעקב מתחיל הלל הגדול מכי יעקב בחר לו יה ואמטו׳ שזה אינו תחילת מזמור אלא הללו׳ כי טוב וכו׳ מה שיר המזמור מתחיל מכי יעקב בחר לו יה ואפשר לומר דהוי פירושו הללויה לא שם על יה כי טוב לא כשיטוב ב׳ לא שיהיה אלא אז לשון דבריו כי מעיק אבל עכשיו הללו יה כי יעקב לא בזמן נחלתו בחר לו יה. ואין להאריך

קראי מוסיפי אנן את אלה מהל בריך ישתבח על פירוש ראש הללו׳ דבתרי׳ ריש פירקא דאין יבואר הכתוב ביטיב הללויה לא שם של יה אורה ב״ה דהויין שם אלא בכל לבב לא בסוד ישרים עד״ בה שתי לעולם ואין אלין אלא להמוני וכן תהלתו עומדת לעד הללויה ריש פירקא דאי הוי סוף פירקא הו׳ שלא יבוא לעד הללויה כי אנו בוטחים שבשם יתגלו ואנו נהלל ה׳ בגלותו [illegible] דרך

ועונה הללויה על אם הבנים שמחה הב׳ דהא׳ להקשות ועונה עד אם הבנים שמחה דעד הוא בכלל ואם אינו רוצה להאריך אפשר לא יאמר הללויה על אם הבנים שמחה

ארבע כסי תקנו רבנן דרך חירות ברשבם ושמע דלא נכסי׳ דרך חירות. ואפשר דבה אומצ קושיות הוא״ש כיון דכוס צריך ברכת המזון אט אמאי תיקנו ד׳ כוסות ותירץ זה שתירץ. אבל בדרך חירות מהולך שתרנע שיעשה דרך חירות [illegible] דרך

י״ח אשרש שלא נשרש בראשונים אמר אמרי ואמתי לא פלוגין כו׳ כן הוא הגירסא במנין יעקב

ברה׳ שהקב״ה יושב ברומו של עולם וכו׳ דכתיב הודו לאל השמים דהיינו שיושב ברומו של עולם ומ׳ נותן לחם לכל בשר כלה ועוד הודו ואמשה שהוא אל השמים ואפשר מחלק מזונות לכל בשר ואינו שם זה לפרנסה הכפירים שואגים לטרף ולבקש מאל אכלם וכן מצינו גבי אברהם ויטע אשל ויקרא׳ אל אלהי ישראל

קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף דכתיב נותן לחם לכל בשר כלה וסמיך ליה לגוזר ים סוף. הטעם דדומה לקריעת ים סוף כדכתבו נמרו אחר בענה גם זה שמפרנסיה מפסוק וסמיך ליה לגוזר ים סוף הלא אינו סמוך לה מפתוב עוד איה כי גבר עליה חסדו ואמת ה׳ לעולם באר׳תי עד׳ ה׳ מדרש חסד ואמת נפגשו חסד אומר יברא וכו׳ ורשמתי במקום אחר עו׳ באורתי במנין אחר דשנב׳ה

ר׳ נתן אומר ואמת ה׳ לעולם דנים שבים אמרוהו צריכים אנו להתן ביווך יש שאכות לבנים לנה שלמעלה עד קשה הם לבעמיד הסס לנרב דבא נחל קישון נרפס לים לפי שמשו לאורח להאמין לים שהרי עכשיו הים פלטן לכן העמיד לערב נחל קישון ולהתן קושיא ראשונה על הללו את ה׳ כל גוים שבחוהו כל האומים כי גבר עלינו חסדו ולא על הפורע שהרי ראוות על שפת הים וכה שפלטן הים אבל הגוים נטשרו בשביל התורה שנית[illegible]
עד שבבטים ונחמות

עד מושיבי עקרת הבית אמרה כנסת ישראל לפני הקב״ה רבש״ע שאוני בנך כחולדה זו הדרים בשיירי בתים [illegible]

[illegible] על שמחה [illegible] שמחה [illegible]

על דהם שעתיד להושיב עקרת הבית את הבנים שיהיה שמחה ומושיבי קאי על עקרת הבית גם על שמחה ובמקום אחר כתבתי [illegible] הכתוב

מושיבי עקרת הבית [illegible] במסכת ב"ב

[illegible] אוהב את השם [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] דבר אחר [illegible]

דלותי ולי יהושיע [illegible] בדרוש

[illegible] קנה [illegible] ערת [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] קנה [illegible] ערת [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] הקב"ה [illegible]

[illegible] קנה [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] הקב"ה [illegible] בני אדם [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] הקב"ה [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

64 ט

כולם לא יאכלו יכול אף בזמן הזה [illegible] פסח [illegible] [illegible]

יאכלו ככל כל ומה דרפסקה אסור אפילו בזמן הסעודה אבל רשבם לא אסר אלא [illegible] [illegible]

[illegible] אם [illegible] מים [illegible] מים [illegible] בהבדלה [illegible] [illegible]

ורע׳ האי הגה אמו סבירא ליה בשלמא לר׳ אלעזר הזה צריך [illegible] עד שעת חפזון ״ [illegible]

[illegible] עד [illegible] [illegible]

עד שעת חפזון דאמרינן אבל [illegible] [illegible]

הל׳ אבי הבן מברך שתים והלכתא אבי הבן מברך שתים [illegible] אבי הבן מברך [illegible]

[illegible] ברכות [illegible] זה [illegible] פטר [illegible] זה [illegible] פדיון הבן [illegible]

[illegible] ברכה אחת פוטרת את חברתה [illegible] אם אב חייב אם כהן חייב בברכה [illegible] אם האב מברך [illegible] מברך [illegible]

[illegible] מברך שתים ואין כהן [illegible] זה כהן [illegible] מברך והלכתא אבי הבן מברך שתים ״ [illegible]

[illegible] כהן מברך [illegible] אבי הבן [illegible] על פדיון הבן [illegible] על פדיון הבן אבי הבן מברך [illegible] על פדיון [illegible]

[illegible] על פדיון הבן [illegible]

[illegible]

[illegible] וכן [illegible] על [illegible]

[illegible] על [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ביצה שנולדה ביו"ט ב"ש אומרים תאכל וב"ה אומרים לא תאכל. לפי מאי דאמרי' רב נחמן הא דפליגי דווקא ביו"ט דבשבת שבת כו"ע כר' ובה"כ שמעון. אבל לפי מאי דאמרי' פליגי ביו"ט ובשבת שנה ולרבנן יו"ט אלא משום דחשיב ב' דברים [illegible] ביו"ט אבל בשבת לא הוי ב' דברים. וי"ל דאשמעינן דאפי' ביו"ט דאיתר כל אוכל נפש אפ"ה סבר ב"ה לא תאכל //

ב"ש אומרים שאור בכזית וכו'. וק' דהלל זה בסוף דהא בסיפא פלוגתייהו דווקא ביו"ט משום שנין חמץ לא שייך דווקא ביו"ט. ואין לתרץ דבא להורות דבאו שבריכתא פליגי לענין אכילה מה הפלוגתא בחמץ היינו לענין אכילתו חמץ זה אינו דהרי שאינן לענין ביעור פליגי אבל לענין אכילה כ"ע סברי דבכזית //

גמ' דפליגי דקתני אפי' מאן דשרי במוקצה אסור בנולד. אפשר דידע הא דאמר רב נחמן אנא אין לנו אלא בית שמאי כר' יודא וב"ה כר"ש ואפ"ה יש להקשות עליה הא דסבר במתני' לא תאכל ונ"ל כריבין אט לחלק דבנולד אסור ובמוקצה מותר בשלמא עלב"ש לק' האי דסבר כר' יודא היינו דווקא בשבת דחמיר אבל ביו"ט דקיל סבר תאכל אבל לב"ה קשה. ואין להקשות הא דאמר קס"ד אפי' מאן דשרי במוקצה הא רב נחמן סבר דב"ש כר' דאית ליה מוקצה. וי"ל דהק' ובזה מתרץ הא דהקשה לעיל מ"ט דב"ש מוקצה ולא פריך עלה. אלא נראה דהכי פריך מוקצה דהרי ב"ש סבר כר' ואי קשיא דילמא ב"ש לית להו מוקצה כי ביו"ט ומשום דסבר כר' היינו בשבת. בעלה מתרץ קס"ד אפי' מאן דשרי במוקצה ביו"ט אסור בנולד ביו"ט דהכי ב"ה שרי מוקצה בשבת ואפ"ה אסור בנולד ביו"ט וכ"ש ב"ש דאסור מוקצה בשבת כ"ש דסברי דאסור נולד ביו"ט // הכ כתבתי לאחרוני //

ודאית ליה מוקצה אית ליה נולד. וק' זה פשיטא דמאן דאית ליה מוקצה אית ליה נולד. וי"ל מ"ט דב"ה כר' דילמא אליבא דר"ש פליגי דרבנן סבר דלית ליה נולד וב"ה סבר אפי' ר"ש דשרי במוקצה אית ליה נולד. הגם דזה לא קשי' משום דלא תנינן הלכתא אהלכתא דהיינו הלכה כב"ה ונ"מ סתם כר' דאין מגביהין וכו'. וכמו שכתב רש"י בשב"ב ברה"ר ולא גזירה וכו' הילכך מוקי ר"ג למתני' דאיירי ביו"ט בה' פרי' ומפרש ליה שבעור ובזה יתורץ קושי' של תוס' האי דתנן לא תאכל ולא תני אסור דאי תני אסור דהוי בטלטול הא דווקא בטלטול אסור אבל במוקצה איכא אוכל ולכן לא הזכיר רק טלטול אלא הזכיר לא תאכל לאפוקי מדברי ב"ש. אבל מזה מוכח דב"ה כר' יודא. ובזה מתרץ קושי' ראשונה הא דאמר דאי ליה מוקצה לא דאית ליה נולד דזה פשיטא ליכא תני אסור ומזה זה מוכח דב"ה כר' //

רש"י ברה"ר מחפין את הדלעין וכו' ולא אמרינן טירחא דלא צריך הוא. שיין ברש"י בגמ' שבת דלא מפי' הכי אלא אפי' איכא פתוא לא לא לאכל בכזה קיימי אלא לאורח. ואם אתי עביר נותר דהוי דוגמא דנבילה // ונכ"ל //

תוס' ברה"ר מגביהין מעל הבשלחן וכו' ולא נכרייה וכו'. ובאמת רש"י אתרך עם קושי' זו שכתב על מגביהין מעל השלחן דסיפא סתמא הוא ר"ל דווקא עם פליגי דאיכא ראוי לאכל בהמה אבל דבר שהוא מאכל בהמה לא פליגי ב"ש וב"ה וסברי כרש"י דוק //

תוס' ברה"ר גבי שבת דסתם לן תנא כר"ש וכו' והלכתא כרבי וכו'. הלכתא. אבל מ"מ ק' דפריך התם על דפסק ר' הלכה כר"ש ולמה אמר הכי והא אמרי הלכה כסתם משנה ותנן אין מגביהין שלחן הקורה ולאו הקורה שנשברה ואי דחשיב סתמא בביצה מסתם במשנה אם כן מאי פריך התם. ואין לומר דפריך התם הלכתא אהלכתא א"כ מאי הגיון עם תנ' ברה"ר והאורי מוצאו ... סתמא דתני סתמא וכו'. דהא י"ל דאשמעי' דחשיב סתמא מ"מ פריך הלכתא אהלכתא. אלא ודאי סתם מתני' עדיף מסתם דרבים א"כ שנה להחליף עוא הסתם דאין מגביהין דעדיף יותר מסתם דרבים. ונכ"ל //

תוס' ברה"ר מוקים לה כר"ש. נגטה דמאי אולמא דהאי סתמא מהאי סתמא. נגטה מאי פריך הא מכח קושיין סתמות מחוייבין אם להלך מן יו"ט לשבת. ואין לתרץ מ"ט להחליף מתני' דמגביהין שאם מתני' דמחתפין את נות הנבילה וכו' מהפך דברי ר' לסתם כלומר ב"ש בספרו מ"מ זה אינו דהא תנן מחתפין את הדלועין וזה לא פליג. ואין לתרץ להפך הכי מחתפין את הדלועין ואין מחתפין את הנבילה וכו' רש"י אמר דטוב יותר להפך כפשוטו ולא למצא שום רבי. על יש להקשות דב"מ שבת דף [illegible] במתני' שם אין לנו אלא ב"ש כר' וכו' בגמ' נכריות לא איתמא בהדיא ב"ש והוי בה' היינו כר"ג ולא [illegible] סייעתא מהתם משום דמאי אולמא דהאי מהאי. ואילא מסתפינא הייתי מהפך מ"ב הכא התירוץ לקושי'. וק' דבכריתות מתניתין [illegible] ב"ש והוי ב"ה א"כ הייתי סייעתא מכריתות. וי"ל דמאי אולמא דהאי סתמא דכריתות מהאי סתמא דמגביהין ולכן עדיף לאוקמי זה בזה // ונכ"ל כתבתי לאחרוני //

רש"י אין אוכל בתרנגולת המיוחדת לגדל ביצים ומשום הכי מ"ה אוכל בביצה לתרנגולת וכו'. [illegible] בתרנגולת מיוחדת לאכילה מ"ה בתרנגולת מיוחד לגדל ביצים [illegible] לא פליגי בתרנגולת.

ואין

ואין לתרץ דסבר כר' כרב נחמן ומן דליתא' אוקמה לית לי' שלא נימא דאי לי' שלוש' לי' אוקמה בסתם ותנא' דמין במינו וכו' · דמ"מ

ה"ל להקשות קושיא זו לשיל בתחלה שאמר אי בתרנגולת לגדל בנים לפלוגי בתרנגולת · אלא ודאי דלשיל יכולין לומר דבאוקמה כשר

לא פליגי דאותר אלא בשולד פליגי · ודוחק לומר שמשום דקו' סתמא דמין במינו שנים מן הנזירות דמשמע דאוקמה אסור דלהכי פ

פוסק דאוקמה אסור · ובה"ג כה דהתירא עדיף עיי' בחידושי נמ"י והרע"א ז"ל לשי' בה"ג ביצה שנולדה וכו' · ומ"ת לבה"ג דאמרי'

לא תאכל אבל לטלטל שרי דכתב שקדמין לתרץ דאמג ב"ש דב"ש במוקצה ב"ה מיש משנה ומ"ש איך אמר כאן דכח דהתירא

עדיף דבותא לב"ש · // ועש לייטב //

שבת דעלמא תשתרי · הא דלא הקשה זה לשי' על רב נחמן · די"ל באמת מותר · אבל הכא אין חילוק בין יו"ט לשבת · והקושיא

הקשה שנתקיחד יו"ט ושבת דעלמא תשתרי אלא שהסדרן מסדרם אחר לבד //

שבת דעלמא תשתרי · עיי' בכ"ן ובמאור הגדול ולפי' מאור הגדול אינו צריכין לפרש הא דאמר לשנו' אי בתרנגולת העומדת

לאכילה אוכלא דאפריד · ואפי' עומדת לגדל בנים אם הבנים עומדו' לאכילה · אלא מפרש דקו' באמת הכי אי עומ'

לאכילה דהייש הבנים לאכול · אבל יש' דלקמן אמרינן לא נשחטה הוברה שלגדל בנים עומדת יש להקשות היכן נראה בזה

שלא נשחטה שלגדל בני' לגדל אפרוחים עומדת · ע"ב מאי פריך במאי אוקימתא בתרנגולת העומדת לגב ומשום מוקצה אם

מדפליגי בביצה ופליגי בתרנגולת · הא בביצה לא פליגי אלא בעומדת לגדל אפרוחים · אבל תרנגולת עצמה מוקצה היא אפי'

בעומדת לגדל בנים בפשוטו · וכצ"ל //

תנ' ביה"ר והי' ביום שישי וגו' וכו' · ונראה לייטב דרבה אזיל לשטתי' דאית לי' הואיל וכו' · ומ"ת היאך אשכחן הכנה דינא

דנאסרה · ואפשר לייטב בכגון זה דשמעתין לענין ביצה שנולדה בשבת שאחר יו"ט · ותו' מתרץ שם בענין אחר

כגון סמוך לשקיעת החמה דאין רגילים לבא אורחים עש"ז וכצ"ל //

אלא רב יוסף מאי טעמא לא אמר כר' יצחק על רבה לא פריך למה לא אמר כר' יצחק משום דס"ל דביו"ט אחר השבת הוי איסור

דאורייתא · ע"ל דסבר דזה הוי גזרה לגזרה ולא סבר תימנא דכולה חדא גזירה //

תנ' ביה"ר גזירה שמא יעלה ויתלוש וכו' · ואפשר לייטב קושייתם דהכא לא יכול לומר הטעם משום מוקצה דאע"ג בביצה נמי

אסרו דהרי איכא מוקצה דעומדת לאכילה · משא"כ גבי אילן דאסור לתלוש לכן צריך ליתן הטעם משום פירות הנושרין //

ורום למעיין היוצא מהן אסור אלמא כל לאוכלין לי' אוכלא דאפרית הוא · ומ"ת מאי פריך דהא דאמרי' לאוכלין מותר מה

משום דלא ניחא לי' בהכי משקין וליכא למיגזר שמא יסחוט משא"כ ביצה דניחא לי' לכן אסור כראשון · ויש לייטב ד

דבזה אתורץ מה שהקשה ואמר אלמא כל אוכלין דהלל אלמא אוכלין לי' אוכלא דאפרית היא · ועו' מה שהביא הברייתא ואם למעיין

היוצא מהן אסור · אלא נראה דהכי פריך מדאמר ואם למעיין היוצא מהן אסור ולא מחלק באוכלין שלמן אם ניחא לי' או לא ואמ

ודאי כל לאוכלין אוכלא דאיפרית הוא אפי' בניחא לי' כגון ביצה ולהכי קשה דר' אדר' //

ומש' ר' מוחלפת השיטה · ושלרבנן לאוקמי' די"ל דתרי רבנן הוי · אע' דעל רבנן לק' די"ל דרבנן אמרו לדברי דר"י דהם סברי

בשניהם מותר אלא לדידך דאמרת אסור לאסור שניהם · אבל ר' לא כדייק לומר לדבריה קרין שנמצה בראשון מה הנ'

תנ' ביה"ר לדידי אפי' בראשון וכו' · ותימא דר' ורא דאמר כב"ש ומ"ת לשי' אליבא דר"י דסבר אלמא כל אוכלין אוכלא דאיפרית

ואפי' ביצה ומ"ב קשה היאך שבין בה ומביד כב"ש · ואפשר דעל ר' יוחנן אינו קשה די"ל דותרן דמתני' איירי ב

בתרנגולת העומדת לגדל בנים וכו"ע סברי מוקצה מותר אלא בשולד פליגי ולכן פליגי בביצה ולא בתרנגולת · ומ"ת א"כ מאי רוי

דר' אדר' שמא התם איירי בלגדל בנים · י"ל מדאמר התם ולא הודו לו חכמים מכח דסברי כדוש אותה היא משמע בכ פלוגתא

דר' ר"ש ור"ש מתיר אפי' בראשון דלא מחלק בין שולד למוקצה · אלא ודאי ביצה אסור מחמת משקין שזבו דגם ר"ש מודה דאסור //

ובאמת בברייתא שם דר' יוסי פליג' · אבל על רבינא הקשו · דאין לתרץ מתני' בלגדל בנים · דמ"מ הו"ל לתרץ גב' הכא מאי אומרת

דאינו יכול לתרץ הכי מכח ולא הודו לו חכמים כדלעיל שמא חכמים לדברי ר"י קאמר דהרי בלאו הכי מתרץ לדבריהם · ד"ו ונתבאר

לאחרונים · והא דלא הקשו תו' על ר"ג עיי' בחידושי נמ"י ז"ל · ואפשר דעל ר"ג לא הקשו כי כבר קשו עליו ומעיד בקושיא //

דבעלמא לרבה דאמר משום הכנה הוי ספיקא דאורייתא ובספיקא דאורייתא לחומרא · ומ"ת תינח ביו"ט אחר השבת אבל ביו"ט

דעלמא דאינו אלא משום גזירה מאי איכא · וי"ל דכיון דאסרו סבך ביצה שנולדה ביו"ט אחר השבת דהוי דאורייתא אסרו נמי

ביצה

בספר אפה"ץ דרשה אחת דתנינא להיות ב... שניהם כדש אינה בטילה ·· וכמ"ש היטיב //

דף ז' רש"י בד"ה אמר כבא את ביט ראשון כו' וברש"י שבע"י את המולל לזכרו אם יט ראשון · ולפי גירסא שלנו אב"ג
דאמרינן בגמ' לא שנו אלא דאשתהי לא צאי אלא על יט שני דלא נקבר ביום ראשון מ"י עמוים יקבר ביום ב' ט
אבל אם מת ביום טוב ראשון לא שייך לומר דאשתהי דהרי מת בו ביום אבל אי גרסי' המולל לקברו עכ"ל דאישתהי ...
המולל לקבר ואפשר דמת בשבת סמוך ליט' או שהובא מעיר אחרת או שמת סמוך לחשיכה ·· וכמ"ש //

תד"ה ממות שנגרא כו' · אב"ה היכי פליגי נהרדעי אר"י שהוא תנא ·· עיין בתו' דס"פ מרובין דף ל"ט ע"ב קושיא זו ותיר' ...

תד"ה יום טוב שני לגבי מת כחול שוויה רבנן אפי' למיגז ליה גלימא באשירי נסיים וכ"ש לחפור לקברו ולעשות לו ארון
בם מ"ה · לאפוקי הר"ן שהביא בשם רש"י שכתב בס"פ משקין דדוקא חפי' לפי שטרחתן מעט אבל לחצבו קבר שטרחתו
מרובה לכן הקשו תו' כיון דכ"ש לחפור קבר דמותר שהא דתנן אין חופרין קבר במועד דהיינו בחול המועד וכ"ש ביט שני אלא
לחפור קבר אסור והכא משמע דאין זו מלאכה היינו למיגז גלימא · אבל לחפור קבר הוי מלאכה · והשתא א"ש מ"ש והו
משמע דאין זו מלאכה דהלל והכא משמע דמותר · ע"ש היאך ס"ד דלא הוי מלאכה ולפי מ"ש אתי שפיר · דו"ק ועיי' בד"ה
מעת דכבנס לדחוק בזה שאמר ואף זו מלאכה //

ומ"ש הר"ן שכתב רש"י בס"פ משקין דדוקא כו' אינו ברש"י בגמרא שלנו אלא ברש"י שנדפס אצל הרי"ף //

תד"ה והאידנא דאיכא חברי כו' דכיון דזה הטעם משום חששא ועבר החששא ... דאמר ר' יוחנן ...
דצריך מנין אחר להתיר אפי' בדבר שנאסר מכח הטעם אפשר לומר דשאני הכא שאינו חשש אלא משום סכנה וכשאין
סכנה אין טעם לאסור ואפשר אפי' בשעה שחששו לא חששו אלא היכא דאיכא חברי וכן הה במקום שנחשים מצויים
...ין שאין חברים ואין נחשים אין לחוש אפי' במקום שחששו תחלה אין חוששין כשיעבור הטעם ·· דו"ק //

תד"ה הואיל ומתיר עצמו בשחיטה פרש"י מתיר עצמו בלידתו כו' · ותימה כו' ... בלא פרש"י ... שמא הואיל ומתיר
הלל דהל כרש"י · ואפשר לומר דאי לאו רש"י היינו יכולין לומר כאי פי' שכתבו תו' · אבל משמעות רש"י דכתב סתם מוקצה
משמע דסבר כר"י ·· אבל באמת לא הקשו תו' כלום די"ל דהנך מוקצה משום דטעם זה איכא בברייתא ומברייתא לא
די"ל דברייתא סברי כר"י ואפה מותר משום דמתיר עצמו בשחיטה ·· דו"ק //

בא"ד דה"י שמעו אפי' לר"י כו' ובאשירי גרס לשמעיה רבה // הואיל ומתיר עצמו בשחיטה עיי' בספר חכמת ...
עיי' בשלטי הגבורים דף ... הא בפ"ב ... נ"ל דדעת רבינו לפסוק כר"י ... הלכה כר"י ... ובאשירי כו' · וכמ"ש במג"ב כו'

תד"ה השתא מוכן לאדם כו' · אדרבה לא הוי מוכן לאדם דכבן המוסמת לא מצי שחיט ליה דשמא הוא טרפה · עיי' לעיל
מ"ג שהקשה במג"ב שכתרנגולת תשתרי הא תרנגולת מוכנה היא מחמת איסור שחיטה כו' אבל תרנגולת העומדת לגדל
משום איסור שבת לא ניתנה מתורת אוכל דאיסורא הוא דרביע עליו כאריה · אב"ה מ"מ ג"כ הכא מתחלה שהיה מוכן לא
נמי מוכן לכלבים לא נסתלקה אח"כ מכח איסור · ואפשר דזהו תירוץ של הר"ר יעקב מקורביל שהביאו תו' אח"כ דו"ק

תד"ה מוכן לכלבים הוי מוכן לאדם דעתא דאיניש אכל מידי דחזי ליה ·· קשה דאב"ה אפרוח מ"מ להקשות קושיא זו
ואפשר לומר דאע"פ דאפרוח מוכן לכלבים מ"מ אינו מוכן לאדם דאין דרך של אדם לאוכלו · אבל עכשיו שאמר דעתא
דאיניש אכל מידי דחזי ליה אע"פ שאין דרכו לאכול אב"ה אפרוח כו' ·· נ"ל דבעינן מוכן ועומד וזה אינו עומד לכלבים ...
הוי מוכן לאדם // דו"ק //

תד"ה בנים גמורות ומותרות לאוכלן בחלב כו' · וק"ל דאמר בטרומין כו' מאי ס"ל פשיטא והאיכא ר"י בסמוך דאסר ··
דכך פי' עלתו' מאי ס"ל דאיכא רשאי ... במקום רבים דהרי לבה"ע אסור אם לא דשרי מכח דבשר עוף בחלב מדרבנן ואין ...
פשוט להתיר והראייה והאיכא ר' יעקב דאסר אפי' בנים בחלב וביעתא בכותחא מ"מ בבנים שנמצאו במעי אמה דאו ...
להוכיח דבע"ע ידעי דזה שרי אע"ג דהוי מדרבנן בשלמא בלא בה לא יוכל להקשות ריש להלן בין מעורות וגמורות · אבל

התניא השוחט את התרנגולת כו' · ואת"ל שמא סבר כר"י דאסר אם היו מעורות בגידין אסורין דווקא בנוי אמן · אבל אם
נולדה בשרה אפי' אם מגדיין ומעורים מ"מ כיון שיצאו מותרים לאכלן בחלב ·· וצ"ע ·· ועיי' בטור יו"ד סי' פ"ז וכו' //
אלא אם יצאתה גמורה ומותרת לאכלה ביו"ט הא בנוי אמה אסורה לאכלה ביו"ט ·· ואת"ל דשמא אפי' עם יציאתה גמורה ואסורה
כדתנן במתני' ביצה שנולדה ביו"ט כו' בה"א מותרים לא תאכל · הא בנוי אמה מותרת כדתני' השוחט את התרנגולת ומצא בה
ביצים גמורות מותרות לאכלן ביו"ט וכמו שכתבו תו' ועי' בק"א ע"ב בדה"ה מילתא דלא שכיחא כו' ·· וי"ל דמאחר דלא נולדה
ע"י כך לא חשיב גמר · ואין לומר דרב אמר בהדיא ומותרת דהרי אח"כ מסיק אלא עם יציאתה נגמרה ומגדלה אפרוחים ··
א"כ ע"כ רבותא אמר עם יציאתה נגמרה · ואין לתרץ דא"כ מאי קמ"ל רב דהרי מתני' היא ביצה שנולדה ביו"ט כו' בה"א מותרים
לא תאכל דווקא נולדה אבל בנים גמורות בנוי אמה מותרת · דה"א אפי' בנוי אמן בה"א מותרים והא דתנן נולדה להודיעך כח דב"ש
וכן אתי לאשמעינן דאפי' לבה"ה מותרים בנוי אמה ·· ואפשר לומר ··
וכי תימא קמ"ל בברייתא מאי דלא אשמעינן [illegible] משנה ·· קושיית תו' שמו רש"י ז"ל דהך מתחלה כיון דלא נשנית במשנה מיילתא
הברייתא משובשת ·· ע"ז אמר הא [illegible] רע"כ לא פליגי אלא בנולדה אבל בנוי אמה דה"ה שריא ומכאן לשבש ה
הברייתא · וכת' בה"ה אפי' [illegible] י"ג אמרינן דהברייתא אינה משובשת ואתיא אליבא דב"ש ורב פוסק
דאסור בנוי אמן כב"ה [illegible] ור מני לא ב"ש דהא אפי' נולדה מותר · ולא כבה"ה דהרי אוסר בנוי אמן ··
דוק ·· ע"ז [illegible] אליבא פי' תו' היאך מוקי עלה על לב העושה דהא דאוסר בנוי אמן הייט כבה"ה
ע"ב נשה [illegible] בה מורים ריש לאסור יותר בנולדה יותר משנמצא בנוי אמה · ורב סבר הסברא
להי' [illegible] נדה מסורה ·· ע"ז היאך מתיר עם יציאתה הרי איתא בברייתא דקתני' אחת ביצה ט
[illegible] נולדה ביו"ט אין מטלטלין וכן רב אמר לעיל בטעמייהו מודים של נולדה בזה מותרת בזה
[illegible] ואין אמר ביצה [illegible] יצאתה נגמרה ומותרת ·· והנה י"ל דרב לא אסר לעיל אלא בתרנגולת העומדת
לגדל [illegible] תרנגולת העומדת לאכילה אינו אוסר משום מוקצה שזהו דמוכח הי' [illegible] אמר בנוי אמן ומתני' דפליגי
[illegible] ותני דלא איירי בלגדל בנים ודלא תני בתרנגולת וביצתה כמו דפריך לעיל לרבנן מ"ט רב מתני בעומדת לאכילה
הטעם משום הכנה לא איירי ביו"ט אחר השבת ופליגי בנולדה דאפי' בנולדה סבר ב"ש דמותר ביו"ט אחר השבת מ"מ ר
דווקא גמר בנוי אמה · אבל מה שנמצא בנוי אמן ביו"ט דיש להתיר דמאי לא נגמר בשבת ·· ורב איירי ביו"ט דעלמא ולכן
דאוסר דאינו אסור אלא משום גזירה דיו"ט אחר השבת כדלעי' בזה לא פסק דהא אם נולדה ביו"ט נגמר בחול בעו"ש
דמ"מ אבל [illegible] נולדה ביו"ט בנוי אמה יש לאסור יותר דלא נגמרה בחול אלא ביו"ט ויש לגזור משום הכנה דשבת והשתא
לא הוי סברת הפוכות ·· והשתא יש לתרץ הכל דקושי' ראשונה י"ל דרב סבר דבה"ה לא אסרי בנולד אלא ביו"ט אחר
השבת · אבל ביו"ט עצמו מותר ובנוי אמו אסור אפי' ביו"ט עצמו דשייך גזרת הכנה דהכנה ופריך מברייתא דמצא בה
בנים גמורות מותרות לאוכלן על רב דאסר בנוי אמן //
וכי תימא דב"ה אפי' בנוי אמן לא אסרי ואב"א אפי' ביו"ט עצמו כו' יש לאסור בנוי אמן דבה הכנה דגזרינן משום הכנה דשבת
אבל ביציאתה נגמרה ומותרת דלא שייך בזה הכנה דאפשר כזה גמרה מזה דמותר ולא פליגי בנולדה אלא בנולדה אחר השבת
אבל בנוי אמה אפי' בה"ה אסרי ·· אלא הא דתני' השוחט את התרנגולת ומצא כו' · מני לא ב"ש כו' דהרי ב"ש מתיר אפי' בנולדה
דהיינו ביו"ט אחר השבת שיש כאן וודאי הכנה מתיר ב"ש בהכנה וכו' ·· ואי בה"ה הא אסרי בנוי אמן דבה הכנה אפי' ביו"ט מ
[illegible] ואיך קתני בברייתא דמותרת ·· אלא ודאי דב"ה לא אסרי בנוי אמן ואתיא כבה"ה כו' ·· דוק היטב ·· ועיי' בחידושי
[illegible] והשתא נשה על מהרש"ל ולא הקשה מן דברי רב שאמר ביצה עם יציאתה נגמרת ·· וצ"ע //
דה' דף ז' ומצא בה בנים גמורות כו' · והה' דגמורות ואי אמרינן אבל לא כתקשות ערין השופרת ובחון קן הגורת
[illegible] גמורות ואי אמרינן ושמעי דערין לא עשר הלבון ואח"כ כתב לא מתקשית ערין השפרת משמע שכבר [illegible]

[illegible]

[illegible] ואפשר וגם דעו דבלא הכי נמי כבר הקשו עליו

מעוד בקושיא //

דשלמא לרבה דאמר משום הכנה הוי ספיקא דאורייתא וכל ספיקא דאורייתא לחומרא · ואת"ת ביו"ט אחר השבת אבל ביו"ט

דעלמא דאינו אלא משום גזירה מאי איכא למימר · ונ"ל דכיון דאסרו ספק ביצה שליו"ט אחר השבת דהוי דאורייתא אסרו על

ביצה של יו"ט דעלמא דהדא גזירה היא ודו"ק ·· ועיין בחידושי גיסי זצ"ל ויש ליישב עוד ואין להאריך ··

ונ"ל סיפא אתאן לספק טריפה ·· ק"ק דהא איתא בתוספתא כשם שספיקה אסור כך ספק מוכן אסור ·· ועוד ק"ק דהא"ל בספק ט

טריפה ·· ע"ק למה הביא המשנה ועי' ואם נתערבה באלף כולן אסורות ·· ואפשר לומר דהמשנה ידע שיתכן לו בספק טריפה

לכן מביא הסיפא ואם נתערבה כו' דאי איירי בספק טריפה למה אינה בטילה · לכן מתרץ דגם הסיפא איירי בספק טריפה

כדמסיים לקמן ·· ודו"ק //

הראוי לערלה ערלה הראוי לכלאי כלאי הכרם עיי' בתו' דזבחים שהקשו למה לא תני הראוי לתרומה ותירצו דוקא כלאי הכרם וערלה

שאסור בהנאה לא בטל אפי' מדרבנן משא"כ תרומה · ובזה מתורץ לרשב"ל דאמר כל שדרכו למנות אינו בטל למה בטל עיגול

גבי תרומה · דא"ל משום דתרומה דרבנן הא כלאי הכרם כמון חזה שי' דרבנן · הגם שתירצו התו' שם דמשני כלאי הכרם דהתם

הוי דאורייתא משא"כ תרומה פירות לשום הוי מדרבנן ·· ע"ש בזה שהזכרתי ועי' מה שמתרץ ·· עוד כתבו התו' שם דהכי גבי

כלאי הכרם אינו בטילה דהוי את שדרכו לימנות לכן אפי' בדרבנן לא בטל ·· ולפי"ז ק"ק מאי פריך אלא לר"י מאי א"ל · ישוהקש

שלא בהא פליגי דרשב"ל סבר כל שדרכו לימנות שוים אינו בטילה הן בדאורייתא הן בדרבנן ומשו"ה כלאי הכרם מתורצת בדלעני

דאינו בטל כיון דהוי אסור בהנאה ·· ור"י סבר דבדאורייתא דוקא כל שדרכו לימנות אינו בטל אבל בדרבנן אינו בטל אלא

דבר שאת דרכו לימנות · ואה"נ לעי' דאיירי בספק טריפה דאורייתא אפי' כל שדרכו לימנות אינו בטל אבל בדבר דרבנן ל"א את ש

שדרכו לימנות ·· ונ"ל //

דף ד' דרסה בשנים [illegible] ק"ק למה מביא זה · ונ"ל דלא תימא הא דאמר [illegible] אפי' בג' מאות פעמים לא יעלו משום [illegible]

דבר שיש לו מתירין דמותר לכן לכן מביא הסיפא דרסה בשנים כו' דה"ה יעלו ע"כ לא הוי טעמא משום דיש לו מתירין

אלא מכח כל שדרכו לימנות אבל דבר שיש לו מתירין לא הוי דלא שייך דבר שיש לו מתירין אלא לגבי שנאסר תחלה אבל כאן

כהן לא נאסר כלו' ביבלות דף כ"ב ע"ש הא דזה כמו הוי דשל"ה כדאי בזבחים דף ע"ד ע"ב הא הכמ"ל ע"ש דאין לו מתיר

אבל תרומה דאית לו מתירין לא ·· דו"ק ובזה מתורץ נמי הא דלא תני הראוי לתרומה דגבי תרומה אפשר פשיטא דלא בטל מש

דהוי כדבר שיש לו מתירין //

אמר אביי כגון שליחה סתם נשחטה הוברה דאכילה עוברת ·· ואת"ל דפריך במאי עסקינן אילימא בתרנגולת המגדלת

לאכילה כו' ה"ל דאיירי שליחה סתם והולידה ביצה דב"ש סבר לא אמרינן הוברה לגדל בנים לכן תאכל ובה"א אמר לא תאכל

דאמרינן הוברה לגדל בנים · ונ"ל ברוחין דתניא עולה השוחט את התרנגולת ומצא בה בצים גמורות מותרות דהרי אפי'

עולה הבצים ומתרים אבל שליחה סתם דאם נשחטה הוברה דאכילה עוברת ·· דו"ק //

ור"י עדיין היא מחלוקת דשמע מיני בפשוטו ביצה מחלוקת כן פליגי אי עולדה בשבת אי מותר ביו"ט ובזה משמע דהוי שלא

מכח הכנה א"כ משמען כרבה דהוי משום הכנה וכן פסק הרי"ף והרא"ש כרבה בהכנה ·· אבל ל"ל קושיות התו' דר"י מ"ל דלא נחלקו

ביו"ט ובה בדבר זה ·· ע"ק וכי שייך לומר דלא נחלקו דהרי ג' דברים ביו"ט דשמאי מקיל ·· ע"ק מאי לישנא עדיין היא מחלוקת

ואפשר לתרץ דהב' שתק' סבר עולדה בזה מותר בזה ומ"ש אמר ר' יודא עדיין היא מחלוקת שבש"ה כו' ·· ובמאי תנינא אותה ר

דעל ביצה כפשוטו אמרינן אוכלא דאיפרית · אלא וראי בעולדה בזה אי מותרת בזה מחלוקת · וזהו דגרסינן ר' אליעזר

אומר עדיין מחלוקת במקומה //

ע"ה נוצים שנשרו מן החיה אסורים ביו"ט ואל תשיבני ביצה כו' ·· ואת"ה דשמע גזרה דמוקצה היא · ונ"ל דביצה אפי' [illegible]

[illegible] //

ספק דרבנן אסור בדשיל"ו · וי"ל דאע"ג דסבר ועי' דשיל"ו אינו בטל היינו בודאי איסור דרבנן אבל בספיקא דרבנן אזלינן
לא וכאן פי' שנשחטו עלים מן ה... לתוך התער בין שאר עלים א"כ הוי כמו ספיקא ולכן איתלן לומר דבטל ברובה עלים
ורב אשי נמי דאמר אפי' בספק דרבנן דשיל"ו אינו בטל ·· וצ"ע //
היכא דאיתא לאיסור בעיניה הכא נקלא קלי לאיסורא ה"ה דהוי נמי לשעי' זה לזה ·· ועיין באשר"י //
ה"ה א"ל אימא לך אנא ריב"ז כו' ואח"כ יתבן לך האלן האלהו · ולא ניתן מיד הכי ששמע דרבה אמר אפילו · אבל באשר"י
ניתן באמת מיד //
ד"ה האלן האלהו פ"ה בני אלן ישראל כו' ואת"ה פי' ... על מש"ה פ"ה בני אלן ישראל הלא אין כאן פי' אחר ·· ואפשר
רש איפכא הא לן מותר והטעם דגזרה התקנה שלא יגבלו עדים מן המנחה ולמעלה א"כ זה שהיו עושין בני העולה שני י"ט
עשה ספיקא א"כ צריך זכה ספיקא עושין · אבל בא"י שלא עשו בתחלה שני י"ט ואח"כ התחילו לעשות שני י"ט
הא א"כ צריך הכן עושין זכה המנהג לכן אסור כמו שכתבו התו' דמ"ם שרוכין ק"ג לש"ע ... איכא דנהרדעי לכן כתבו פ"ה
...ה דמסתמא רב ושמואל שהיו בבבל אלו דינם לפי מנהג בבל · לכן ק' ואת' כו' //
ד"ה כל דבר שבמנין כל תנבי תשו' שצריך להתיר וכו' דשמע עוליות ·· ואת"א א"כ למה אמר במילתא וכי תימא למעת שנה
וכי תימא רפי' למעלות יום פי' מה שיהיה לבני שלשת ואל תגשו שלוית לכן הוצרך לומר שובו לכם לאהליכם ·· ואפשר
... עולית פי' כל זמן שיש סברא שלא ינעש על אשה אפי' עולית וא"כ למה איצטריך שובו לכם לאהליכם אלא ...
... מנין אחר ·· ויש ליישב בענין אחר דבזה מתוק ש"ס מאי ואו' ופריך על כיצד שא לדרין מן המקרא הראשון ·
... שאין רשע להאריך כיון שהוא מדברי רש"י ותו' //
... דכתיב גבי הנאן והבקר אל ירעו אל מול ההר ההוא במשך היובל וגו' · עיין בא"ה פ' יתרו שכתב עלהלה יעלו בהר
... שמואל בן חפני טעם הלה אהרן ובנו ונ"ז זקנים שכתוב עליהם ואל משה אמר עלה אל ה' אתה ואהרן נדב ואביהוא
... ושבעים מזקני ישראל ... ישראל ... רצונות לעלות אל הר סיני על כן אמר ... ולא אחריהם כו' ...
...קרא דהבא ראש כפי' לא נ"ש לדיין במשך היבל וגו' הא איצטריך להורות במשך היובל הלא יעלו ולא אחרים //
...תרצא למצות עונה הוא דאתא ·· עיי' בחידושי נסי"ל אבל י"ל למצות עונה לא אתו ·· וכעין שדרשו על פסוק בשמואל
... במסכריות השוים שלח את העם ... וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה ונ"ז שבאו אל נשיהם ...
דל... רש"י שלא לגרע עונת נשותיהן ודאי על פרי' ורבי' מחוייבים אלא על עונת נשותיהן צריך ...
...רה כסותה ועונתה לא יגרע צריך לא נאמר לכן הוצרך לומר שובו לכם לאהליכם · והשתא א"ש נ"ש שארה כסותה ועונתה לא
נ"ש צריך דהיכן כתי' לשכב אצלה בעונתה אלא נראה דכתי' שובו לכם לאהליכם ·· דו"ק
אינן מעדות מבלה לא אינן ·· ואת' למה מביא ראייה מכרם רבעי דצריך זמן אחר להתיר הלא מתקנת ריב"ז ראשונה
... אפין דצריך זמן אחר להתיר דא"כ למה אינן מעדות שיגבלו עדות כל היום הלא מתחלה תקנו שלא יגבלו מן המנחה ולמעלה
... ...ל הטיר וכשנחרב בה"ה לא שייך ... הטיר וא"כ למה הצריך לתקן שיגבלו עדות כל היום אלא זכה שצריך זמן א
חר · ועל בינה לא היה זמן אחר לכן בינה אסורה ·· ואפשר ליישב בדוחק //
לא מורה ריב"ז שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה שנוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש פרש"י אע"ג דתקן ליגבל עדות ה
רש כל היום להיות זמן למועדות מן הראשון ואפי' באו עדים לאחר המנחה אבל למעשות ... לא שנו תקנה ראשונה
שיות תו' שהקשו מנין ליה הך סברא כו' · ואפשר לומר דתקנה ראשונה היא שלא יהיו מקבלים העדים אלא עד המנחה ··
... נמי שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה שנוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש · ואח"כ לא התקין ריב"ז אלא לקבל עדות כל
... ולא אמר גם שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה אין נוהגין אלא אותו היום קדש אלא ... מועדות מקבלין מן המנחה
וזה הדבר שאמר דנוהגים קדש · אלא ... מעתה מקבלין מן המנחה ולמעלה שיהיו זמן למועדות מיום ראשון ·· דו

ביצה שלים דבלא רחמנא גזירה היא · ועיין נשיין בירושלמי · אמרינן ז"ל // ועיין לתאריך ·

אלסיפא אתאן לספק טריפה · ז"ן דה"ה בספק טריפה · עיי' דהו אי' בתוספתא כגים שספיקא אסור כן ספק שוכן אסור · עיי' ל"ה
הביא הש"ען לשי' ואם נתערבה באלף כלן אסורות · ואפש"ל דהש"ען ירע שיתרן לו בספק טריפה לכן הביא הסיפא
ואם נתערבה וכו' דאי איירי בספק טריפה לזה אינה בטלה · לכן אתין דגם הסיפא איירי בספק טריפה וכדפס"ק לכן //

הראוי לערלה ערלה הראוי לכלאי הכרם עיין בתו' זבחים ע"ב שו"ה לא קתני הראוי לתרומה · ותירצו דהוא כלאי הכרם
וערלה שאסור בהנאה לא בטל אפי' מדרבנן משא"כ תרומה · ובזה אתין לרשב"ל דאמר כל שדרכו למנות אינו בטל
וזה בטל שינו לגבי תרומה · דאל"כ משום דתרומה דרבנן הא כלאי הכרם בזמן הזה נמי דרבנן הגם שתירצו תו' התם דשאני כלאי ה
הכרם דמתחלה הוי דאורייתא משא"כ תרומת פירות דלעולם הוי מדרבנן · אמנם ע"פ שהזכרתי לעיל כאן אתין · עוד כתבו תו' שם
דלהכי גבי כלאי הכרם אינו בטלה דהוי את שדרכו לימנות לכן אפי' בדרבנן אינו בטל · ולפי זה ז"ן אמאי פריך אלא לר' ואי אר"ל
י"ל שמא בהא פליגי דרשב"ל סבר כל שדרכו לימנות שמינו אינו בטלה הן בדאורייתא הן בדרבנן · ונקט דכלאי הכרם ותרו"ב כ
כדלעיל דאינו בטל כיון דהוי אסור בהנאה · ור"י סבר דבדאורייתא דווקא כל שדרכו לימנות אינו בטל אבל בדרבנן אינו בטל א
אלא בדבר שדרכו לימנות · ואו"כ לעיל דאיירי בספק טריפה דאורייתא אפי' כל שדרכו לימנות אינו בטל · אבל בדבר דרבנן צריך
להיות את שדרכו לימנות ·· ונכ"ב //

דרסה בעגול ואינו יודע וכו' · ז"ן למה הביא זה · וי"ל דלא תימא הא דאמר התם אפי' ג' ואותפוין לא יעלו משום דהוי כ
בדבר שיש לו מתירין דאותרלכהן · לכן הביא הסיפא דרסה בעיגול וכו' · דה"ה יעלו ע"כ לא הוי טעמא משום דשיל"מ אלא
משום כל שדרכו לימנות · אבל דשיל"מ לא הוי דלא שייך דמי שיש לו מתירין אלא למי שנאסר תחלה · אבל כאן לכהן לא נאסר כלל
בתחילת ק"כ · גם הא"ד זה כאיסור דשיל"מ בראו' בזבחים דף ע"ד ע"ב הא הנא ע"ב דאין לו מתירין אבל תרומה דאו"ל מתירין לא ··
ובזה אתין שי' הא דלא תני הראוי לתרומה דגבי תרומה אפשר בפשיטא דלא הוי בטל דהוי בדשיל"מ //

אמר אביי כגון שלקחה סתם בשחוטה הוברר דלאכילה עומדת · ואת"ל לעיל דפריך במאי עסקינן אלימא בתרנגולת העומדת
לאכילה וכו' · הא"ל שלקחה סתם [דקיימי] והולידה ביצה דבש"ס סבר לא אמרינן הוברר דלגדל בצים לכן תאכל ובה"א לא תאכל דאמרי
הוברר דלגדל בצים · וי"ל ברוחק דרתנא קלי' השוחט את התרנגולת ומצא בה בצים גמורות מותרות דהרי אפי' עודה הבנים אותרים
אם לקחה סתם · דאם נשחטה הוברר דלאכילה עומדת ·· דוק //

ורב' כרין היא מחלוקת דשמעו דמן כפשוטו ביצה מחלוקת כן פלוני אי עולה בשבת אי אותר בי"ט ובזה משמע דהוי טעם משח הכנר
אכ' משמע כרבה דהוי משום הכנה וכן כתב הר"ן והרמב"ם כרבה בהכנה · אבל י"ל [illegible] תו' דר' ס"ל דלא נחלקו בש
ובה' ברברבה · עיי' ובי שייך לומר דלא נחלקו במ' ג' דברים ב"ש רבש"ה מיקל · עי' מאי ליתא שרין היא מחלוקת · ואפש"ל דגם
רבה סבר עולה בזה ואותר בזה · ונעלה אמר ר' יהודה שרין היא מחלוקת שב"ש וכו' ובמאי תוגים אותה דב"ש ביצה כפשוטו ·
אמריען אוכלא דאיפרת · אלא וודאי בעולה בזה או אותרת בזה מחלוקת · ואני רגרסי' ר' אליעזר אותה שרין מחלוקת ב
בביצה שנולדה · ודוק

אמר' עצים שנשרו מן הדקל אסור להסיקן בי"ט דאל תשיבני ביצה וכו' ואת"ל דמשמע יורה דנולדה היא · וי"ל דביצה אשמעי'
שהתרנגולת עומדת לאכילה ה"א הביצה אסורה משום מוקצה שהיו ואסורה לעולם כ"מ כו' אבל איסור נולדה //
ואל תשיבני ביצה עיין בספר מעתחכמה הכשה האחרון וגזירה לגזירה //

ולרבא · דאמר כל דבר שיש לו מתירין אפי' בדרבנן באלף לא בטל · אמאי הדברי הכל דשיל"מ אפי' בדרבנן לא בטל א
אלא לרבא אמאי אפי' ספק דרבנן אסור בדשיל"מ ·· וי"ל דהשתא דסבר לעיל דשיל"מ אינו בטל היינו בודאי איסור
דרבנן · אבל בספיקו דרבנן אזלינן לקולא · וכאן קמ' שנשרו עצים מן הדקל לתוך התנור בין שאר עצים א"כ הוי ספיקא
ולכן אינו ליתר דבטל ברוב עצים · אלא לרבא קשיא דאמר אפי' בספק דרבנן דשיל"מ אינו בטל ·
הא' היכא דאיכא לאיסור בעינא הכא שלא אלו א' סודא ה"ה דהוי' לאוקמי דה לבטל ·· ועיין באשמורה //

מ"ל איכא לר' מנא ריב"ז וכו' ואח"כ מתקן לה' האי לן הא להו ולא מתקן מיד הכי משמע דרבה מתיר אפילו לן ·· אבל ב
במשירי מתקן באמת מיד //

תו' ברה"ה אין הא להו פה"ה מנוגן ישראל וכו' · ואת"ל רו' וכו' · זן שלמ"ד פה"ה בע"א הלא אין כאן פי' אחר · ואפש"ל
ולפרש איפכא הא לן מותר והשתא דגזרם התקנה שלא יקבלו עד' מן המנחה ולמעלה א"כ זה שהיו עושין בני
הגולה שני ימים היינו מחמת ספיקא א"כ עדיין מפני ספיקא עושין · אבל בא"י שלא עשו בתחלה שני ימים ואח"כ התחילו ל
לעשות שני ימים מפני המנהג א"כ עדיין הם עושים מפני המנהג לכן אסור ·· או כמו שכתבו התו' דאם שרובין ר"ל לת"ע
אליבא דנהרדעי לכן כתבו פה"ה תחלה דסתמא רב ושמואל אמרו דינם בבבל לפי מנהג בבל לפי שהם היו בבבל לכן נקטו ואת"ל

תו' ברה"ה כל דבר שבמנין וכו' דגבי תשמיש צריך להתיר וכו' דמשמע עולית · ואת"ל א"כ למה אמר בגמ' וכי תימא למצות
עונה הלא וכי תימא דפי' לשלשה ימים פי' זה שיהיה לסוף שלשה ימים ואח"כ תשמישו עולית לכן הוצרך לומר שובו לכם
לאהליכם · ואפשר לתרץ דמ"ש עולית פי' שאין שיש סברא שלא ליגש אל אשה אפי' עולית וא"כ למה איצטריך שובו
לכם לאהליכם · אלא צריך מנין אחר ·· ויש ליישב בענין אחר דבזה מתרץ מ"ש גמ' ואומר נפריך על כל דבר שיש מנין הניח
הראשון · אלא שאין תנופה ארוך כיון שהוא כנגד רש"י ותו' //

רכדי כתו' גם כאן נתכוין אלירוש אל אל ההר ההוא במשך היובל לל' · עיין באה"פ יתר שכתב על דהיינו בהר אשר
ד' שנאמר בן חפני שבט הלוי אהרן ובנו ובג"ל שם שכתוב עליהם ולמשה אמר עלה אל ה' אתה ואהרן נדב ואביהו
שבעים מזקני ישראל ולשאר ישראל לא נתן רשות לעלות אל הר סיני עולם אמר הוא ולא אחרים וכו' וזה לא הוי כסוגיא
דגמ' דהכא דאם כפי' לאהרן ודי בעיין במשוך היובל לל' הא איצטריך להורות במשך סיבל הוא יעלו ולא אחרים //

וכי תימא למצות עונה הוא דאתא · עיין בחידושי גיסי ז"ל אבל י"ל למצות עונה לאותו יום · וכעין שדרשו על הפסוק בשווין
א"ט ביום השמיני שלח את העם וגו' וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה וגו' · שבאו אל נשיהם והולידו
ש"ל דלזה דקדק רש"י שלא נדע עונת נשיהן והאי על פי' ורבו' מתוייבי' אלא שעל טובת נשותיהן שדין לא נמצאו שהרי שארה
כסותה ועונתה לא יגרע יברין לא נאמר · לכן הוצרך לנו שובו לכם לאהליכם · והשתא א"ש מ"ש שארה כסותה ועונתה לא
יגרע דהיינו כתו' ליישב אצלה בעונתה אלא ניחא מדכתי' שובו לכם לאהליכם // דף

כי אמש אמרות אבינה לא אמש · ואת"ל למה מביא ראיה מכרם רבעי דצריך מנין אחר להתיר הלא מתקנת ריב"ז דאמש ל
אמרות כי יוכיחו דצריך מנין אחר להתיר ואל"כ למה אמש אמרות שיקבלו עדות כל היום הא מתחלה תקנו שלא יקבלו
מן המנחה ולמעלה מפני קלקול השיר ובשנחרב לא שייך קלקול השיר וא"כ למה הוצרך לתקן שיקבלו עדות כל היום אלא מפני ש
צריך מנין אחר · ושל ביצה לא הי' מנין אחר לכן ביצה אסורה · ואפש"ל בדוחק //

רדי לא מודה ריב"ז שאם באו עדי' מן המנחה ולמעלה שנוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש פרש"י אע"ג דתיקן לקבל
עדות החדש כל היום להיות מונין למועדות מן הראשון ואפי' באו עדי' לאחר המנחה אבל לעשות יו"ט שני לא
במקומה תקנה ראשונה · וקושית תו' שהקשו מנין לי' הך סברא וכו' · ואפש"ל דתקנה ראשונה ראשונה הי' שלא
יהיו מקבלין העדים אלא עד המנחה · ותקנו כי שאם באו עדי' מן המנחה ולמעלה שנוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש ·
ואח"כ לא תיקן ריב"ז אלא לקבל עדות כל היום · ולא אמרינן שאם באו עדי' מן המנחה ולמעלה אין נוהגין אלא אותו
היום קדש אלא מה"ט דזה הדבר שאמר דשניהם קדש · אלא לענין מועדות מגדלין מן המנחה ולמעלה שיהיו מונין למועדות
מיום ראשון · דף · וזה שכתבו תו' ויש ליישב פרש"י וכו' · כגון קודם חורבן דהני קדושה אחת דהרי לא היו עושין מכח
ספק דהשתא [illegible] ואח"כ לאחר חורבן שי כשהם עושין שני ימים מספק דהראשון עיקר או אפי' לא באו העדים ביום ל'
א"כ הם קדושה אחת דתקנה ראשונה לא בטלה דהיום קדש ולמחר קדש וזהו מ"ש רש"י לקמן דלמא משהי' ואתו כגון
שלא באו עדים לא דעושין שני ימים מספק אפי' קדושה אחת דתקנה להיות נוהגין שניהם קדש אינה בטילה · ונ"ע

רש"י ברה"ה אמר רבא מתניתין ראשון וכו' ודר"ש שברייתא את המועד לקיברו אם יו"ט ראשון · ולפי גירסא שלנו א"כ שנ
הא

הא דאמרינן בגמ' לאשמע אלא דאשתהי לא נצי אלא עליה שם דלא נגבר בין ראשון עד שהיום נגבר ביום ב' עי' שם
אבל אם את ביה ראשון לא שייך לומר דאשתהי דהרי את בו ביום · אבל איגרשין המותל לגוברו שכל לומר דאשתהי
ואפי' את המותל לגבר ואפשר דאת בשבת סמוך ליה או שהובא משיר אחרת או שבאת סמוך לחשיכה // ודו"ק //

תו' ב"ה משנת עזרא וכו' · א"כ היכי פליגי נהרדעי · א"י שהוא תנא · עיין בתו' דה"ס שרגבן דף ל"ט ע"ב קושי' זו ותירץ בענין //
תו' ב"ה יום טוב שני לגבי מתכחול עיני רבין אפילו למיגז ליה גלימא באשירי מסיים וכ"ש לחפור לו קבר ולעשות לו
ארון · וכן א"י בספר מצלה · ואפשר כן שהביא בנמק רש"י שכתב בגמ' משיין דרנא הא לפי שטרחתן משום אבל
החפור לו קבר שטרחתו מרובה לא שרי לכן הוצרכו תו' כיון דכ"ש לחפור קבר דמותר מהא דתנן אין חופרין קבר במועד דהיינו
בחול המועד וכ"ש בי"ט שני אלא נראה לחפור קבר אסור והוא הכא משמע דאין זו מלאכה היינו למיגז גלימא · אבל לחפור קבר
הוי מלאכה · והשתא א"ש מ"ט והכא משמע דאין זו מלאכה דהלל והכא משמע דמותר · ע"ק היאך ס"ד דלא הוי מלאכה ··
ולפי מ"ש אתי שפיר דו"ק · ועיין בחכמת אדם דכבוד לרחוץ במ"ט ואין זו מלאכה //
ומ"ש הר"ן שכתב רש"י בגמ' משיין דרנא וכו' איתו ברש"י בגמ' שלנו אלא ברש"י שנדפס אצל הרי"ף //

תו' ב"ה והאידנא דאיכא חברי וכו' · דכיון דזה הטעם משום חששא ונעבר החששא עבר הטעם משמע דאמר ר' יוסף וכו'
דצריך מנין אחר להתיר אפי' בדבר שנאסר מפני הטעם אפשר לומר דשאני הכא שאינו חשש אלא סכנה וכשאין משום
סכנה אין טעם לאסור ואפשר אפי' בטעה שחששו לא חששו אלא היכא דאיכא חברי וכן הה"ד במקום שנחשים מצויים
אבל במקום שאין חברים ואין נחשים אין לחוש לכן אפי' במקום שחששו תחלה אין חוששין כשיעבור הטעם //
תו' ב"ה הואיל ונותר עצמו בשחיטה פרש"י אתיר עצמו בלידתו וכו' נתוא וכו' · בלא פרש"י הלל למאי טעמא הואיל ואתי
הלל דסבר כב"ש · ואפשר לומר דאי לאו רש"י היינו יכולין לומר כא"ש שכתבו תו' · אבל משמעות רש"י דכתב סתם משנה
משמע דסבר כו' · אבל באמת לא הוצרכו תו' כלום דיל דסבר טעם זה משום דטעם זה איתא בברייתא ומברייתא לא קשיא דיל
דברייתא סברי כב"ה ואפ"ה מותר משום דאתיר עצמו בשחיטה · דו"ק //
בא"ד דה"ל טעמא אפי' לר' וכו' ובאשירי גרס לטעמיה דרב //
עיי' בשלטי הגבורים דף ו' רה"א בס' ג' כל דעת רבינו לפסוק כר' שרבנו ר' הלכה כר' מולם באשירי וכו' ודו"ק בסמ"ג וכו' //
תו' ב"ה השתא מוכן לאדם וכו' אדרבה לא הוי מוכן לאדם בין השמשות לא הוי אני שחיטה לה דשאת הוא שבת · עיין למיל מ"ש
הר"ן על זה שהקשה בגמ' שבת דלא תמתרי הא התרנגולת מוקצה הוא מחמת איסור שחיטה וכו' · אבל תרנגולת ה
העומדת לאכילה משום איסור שבת לא יתנה מתורת אוכל דאיסורא הוא דרבעי עליה כארי · א"כ גם הכא מתחלה שהיה
מוכן לאדם הוי נמי מוכן לכלבים לא נסתלקה אחב"ה מפה איסור ·· ואפשר דזה תירץ על הר"ר יעקב מגורביל שהביאו התו'
אחרים · דו"ק ודו"ק //

תו' ב"ה מוכן לכלבים הוי מוכן לאדם דעתיה דאיניש שלכל דבר דחזי אליו · ור"ל דאפ"ה אפרוח · הא להיפך קושי' גדולה · ו
ואפשר לומר דאע"פ דאפרוח מוכן לכלבים מ"מ אין מוכן לאדם דאין דרך שאדם לאכלו · אבל שכבר שאמר
דעתיה דאיניש שלכל מידי דחזי ליה מע"פ שאין דרכו לאכול א"כ קשה אפרוח נמי · וי"ל דבעינן מוכן ונשמר וזה אינו
שומר לכלבים לכן לא הוי מוכן לאדם · דו"ק ·

תו' ב"ה בצים גמורות מותרות לאוכלן בחלב כו' · וקשיא דאמר בעירובין וכו' מאי קמ"ל פשיטא והאיכא בסוף ר' דאוסר
נראה דכן פירוש שלהם מאי קמ"ל דאיתו רשאי לינדרי במקום רבים דהרי לבה"ז אסור אם לא דשרי מפה דבשר
עוף בחלב מדרבנן ואין זה דבר פשוט להתיר והרא"ש הא איכא ר' יעקב דאוסר אפי' בצים בחלב · וביעתא בכותחא
ע"כ בבצים שנמצאו בעוף אלה דאל"ב אין צריך להוראה דכ"ע ידעי דזה שרי · ומשמע דהוי מדרבנן בעלמא בלא בה
לא יכול להשמיענו דיש לחלק בין שאינן גמורות לגמורות · אבל כיון דאיכא דאוסר אפי' גמורות ואיכא דר' אוסר ביצה בחלב והא
אפילו

אפי' בגמורות לאסור דבה"ג ומשה"כ לא מיתסרי · ומה"ט כתב ז"ל דהט"ו אין דבנים גמורות מותרות לאוכלן בחלב וה"ר דאוסר היינו
משום דהא קיי"ל עבה"ג דהא בה"ג איירי בגמורות · ז"ל דגם בה"ג מורה דאותר בחלב ונשמע"ה דבה"ג דאסרי ביצת נבלה היינו משום
דגזרינן וכו' ·· רז"ה ·

(בתוספתא) השוחט את התרנגולת וכו' · ואת"ה שמא סבר כר"י דאומר אם היו גמורות בגידין אסורים דווקא בשעי אמן אבל
אם יציאתה נגמרה אפי' אם עדין מעורים מ"מ כיון שיצאו מותרין לאוכלן בחלב ·· וכ"כ ושין בטור יו"ד סי' פ"ז
אלא אם יציאתה נגמרה ומותרת לאוכלה ביו"ט הא בשעי אמה אסורה לאוכלה ביו"ט · ואת"ה דמשמע פי' אם יציאתה נגמרה
ואסורה כדתנן במתני' ביצה שנולדה ביו"ט וכו' בה"ג אומרים לא תאכל · הא בשעי אמה מותרת כדתניא השוחט את
התרנגולת ומצא בה בצים גמורות לאכלן מותרות ביו"ט וכו' מיכתבו תנ' לעיל בדף א' ע"ב ברה' מילתא דלא שכיחא וכו' · ו"ל דמאחר
דלא נולדה עדיין כך לא חשיב נולד · ואין לומר דרב אמר בהדיא ומותרת דהרי אח"כ אמיי אלא אם יציאתה נגמרה ומגולה אפרוחים ·
א"כ על כרחך רב סתמא אמר עם יציאתה נגמרה · ואין לתרץ דא"כ מאי קמ"ל רב דהרי מתני' היא ביצה שנולדה ביו"ט וכו' בה"ג
אומרים לא תאכל דווקא נולדה אבל בצים גמורות בשעי אמה מותרת · דהא אפי' בשעי אמה בה אוסרים והא דתנן נולדה
להודיעך כחן דב"ש · לכן אתי לאשמעינן דאפי' לבה"ג מותרים בשעי אמה ··
וכי תימא נהי' בברייתא מאי דלא אשמעינן במשנה · קמ"ל תנ' שנולדה · ל' דהא' ותחלה מין דלא נשכחת במשנה מילא הברייתא
משובשת · עוד אמר האמוראי תמנא ד"ל דב"ש לא פליגי אלא בנולדה אבל בשעי אמה רה' נשיא ומאי לשבש הברייתא
וכי תימא בה' אפי' בשעי אמן נמי אסרי וכו' · וא"כ אמרינן דהברייתא אינה משובשת ואתיא אליבא דב"ש ורב פוסק דאסור בשעי אמו מ
כב"ה דאוסר אפי' בשעי אמו · שנולדה אמר משום דב"ש דה"ה אפי' נולדה מותר · ולא כבה' דהרי אוסר בשעי אמה · רז"ה ··
עוד יש לעיין הך מ"מ מ"ט הך אליבא דמי תנ' היאך שנה כולל המשנה דהא דאוסר בשעי אמו היינו כבה' מ"מ נשנה זה שמותר
רב ביציאתה הא ב"ש ובה' מודים דיש לאסר יותר בנולדה יותר משכנתא בשעי אמה · ורב סבר הסברא איפכא דביציאתה מותרת
ובשעי אמה אסורה · ע"כ היאך מתיר עם יציאתה הרי איתא בברייתא דלעיל אחת ביצה שנולדה בשבת ואחת ביצה שנולדה ביו"ט
אין מטלטלין וכן רב אמר לעיל בשני ימים טובים של גליות נולדה בזה מותרת בזה משמע בו ביום אסורה ואין אמר ביצה עם
יציאתה נגמרה ומותרת · והנה"ל דרב לא אוסר לעיל אלא בתרנגולת המיועדת לגדל בצים אבל בתרנגולת המיועדת לאכילה איכא אומ
משום מוקצין שבזו דאפ"ה לא היה אוסר בשעי אמה ומתני' דפליגי ב"ש ובה' אפשר דלא איירי בגדל בצים ודלא תני תרנגולת וביצת
כמו דפרכין לעיל לרבנן אוקי רב במיועדת לאכילה והטעם משום הכנה ואיירי ביו"ט אחר השבת · ופליגי בנולדה דאפי' בנולדה
סבר ב"ש דמותר ביו"ט אחר השבת משום דודאי נגמר בשבת אכ"ש אם נמצא בשעי אמה ביו"ט דיש להתיר דשמא לא נגמר בשבת ·
ורב איירי ביו"ט דעלמא למאן דאוסר דאיכא אסור אלא משום גזירה דיו"ט אחר השבת כדלעיל בזה לא פסק דהא אם נולדה ביו"ט
עי' בהולכא מכתב רש"י · אבל אם נמצאה ביו"ט בשעי אמה יש לאסור יותר דלא נגמרה בחול אלא ביו"ט ויש לגזור משום הכנה ד
דשבת · ומשמע לא הוי סברות הפוכות · ומשמע יש לתרץ הכל דבריו ראשונה · ז"ל דרב סבר דבה' לא אסרי בנולד אלא ביו"ט א
אחר השבת אבל ביו"ט עצמו מותר ובשעי אמו אסור אפי' ביו"ט עצמו דשייך גזרת גזירה דהכנה וכדיך לברייתא דמצא בה בצים
גמורות מותרות לאוכלן על רב דאוסר בשעי אמו ··
וכי תימא בה' אפי' בשעי אמן נמי אסרי וא"כ אפי' ביו"ט עצמו נמי יש לאסור בשעי אמו משום הכנה דגזרינן משום הכנה דשבת
אבל ביציאתה נגמרה ומותרת דלא שייך בזה הכנה דאפשר בזה גם בה' מודה דמותר ולא פליגי בנולדה אלא בנולדה
אחר השבת · אבל בשעי אמו אפי' בה' אסרי · אלא הא דתניא השוחט את התרנגולת ומצא וכו' מוקי לה כב"ש וכו' דהרי ב"ש מתיר
אפי' בנולדה דהיינו ביו"ט אחר השבת שיש כאן ודאי הכנה מהיר מכ"ש בהכנה זו · ואי בה' הא אסרי בשעי אמו מכח הכנה
אפי' ביו"ט עצמו ואיך קתני בברייתא דמותרת · אלא ודאי בה' לא אסרי בשעי אמו ואתי' כבה' נמי ·· רז"ה היטיב ·· ועיין
בחידושי ב"י מוהרש"א ז"ל מה שהקשה על מהרש"ל ולא הבינו אן דברי רב שאמר ביצה עם יציאתה נגמרת ·· ועז

ועז

תו' בד"ה ולא בהבדיקות וכו' ונה' דגזירות ואי מהלן אבל לא בתג שית עדיין השעפרות מבחין רק הקרוב · גז' מקמא
דגזירות גאי אחלון משמע דעדיין לא עמר החלזון ואח"כ כתב לא בתג שית עדיין השעפרות משמע שכבר
נגמר רשי החלזון: בה"ש אומרים שאור בכזית · אין הראוי להגיה וכו'

ונה' צריכי דאי כתב רחמנא שאור וכו' · משמע דבה"ש לית להו צריכות אלו ואפ' לדידהו קשה הא דכתי' אך ביום הראשון ת
תשביתו שאור מבתיכם כי כל אוכל חמץ ונכרתה · ואח"כ כתי' שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם כי כל אוכל
מחמצת ונכרתה · ופרש"י לענוש כרת על השאור והלא כבר ענש על החמץ אלא שלא תאמר חמץ שראוי לאכילה ענש
עליו וכו' לכך עשרו שניהם · ואם לבה"ש לל' כי כל אוכל מחמצת ונכרתה דאם בחמץ כרת גם בשאור · ואין לפרש דבה"ש
סבר דכל מחמצת לא קאי על שאור דא"כ בב' פסוקים כרת בחמץ למה לי · גם בב' פסוקים פתח בשאור וסיים בחמץ לל' · וכן
קשה מש"ה תו' בד"ה דאמר ר' זירא וכו' וזאת הנראה ואית להו הצריכותא לל' דר' זירא י"ל לא הייתי מחייב כרת אלא בחמץ ד
דכתי' בי' כרת · הלא כתי' כי כל אוכל מחמצת ונכרתה לענוש כרת על השאור · עכ' מש"ה בה"ש סברי לא ילפינן ביעור מאכילה
וכו' למה לי זה ופרש פלוגתייהו בהכי שהוא כפשוטו מדכתי' שאור וחמץ ובה' עושה צריכותא · עכ' למה איצטריך להורות
זהו שאור וזהו חמץ להיות בכזית לענין אכילה פשיטא דסתמא בכל התורה היא · דכתי' אכילה בכזית הוא ··
אלא נראה דגם בה"ש סברי הצריכות לגבי אכילה ולכן איצטריך למיכתב כי כל אוכל חמץ · כי כל אוכל מחמצת דקאי על שאור
כמו שכתב רש"י · ואם לאו פתח הכתוב בשאור וסיים בחמץ היינו הפסוק ראשון אך ביום הראשון תשביתו שאור
מבתיכם כי כל אוכל חמץ · אבל פסוק השני איירי הכל בשאור כי מחמצת לאחרים משמע והיינו שאור · אבל על ביעור
שאור וכל ביעור חמץ לא עשה צריכותא והטעם מדפתח בביעור שאור וסיים באכילת חמץ לומר לך זהו שאור דהיינו
ביעור שאור וזהו חמץ דהיינו בכזית דכל מקום שנאמר כה' אכילה בכזית הוא · אבל ביעור חמץ אינו דומה לביעור
שאור ולאכילת חמץ · ובה"ש לא ילפינן ביעור מאכילה היינו ביעור חמץ מאכילת חמץ מדפתח דווקא בשאור · ובה'
סברי ילפינן ביעור מאכילה לכן פתח בשאור וסיים באכילת חמץ להורות כשם שבאכילה איצטריך שאור וחמץ הה'
בביעור איצטריך שאור משום צריכותא ·· או י"ל לא ילפינן ביעור מאכילה כשם שבאכילה בכזית ואיצטריך ב
ב' פסוקים הה' בביעור אלא שאור בכזית וחמץ בככותבת · ובה' סברי ילפינן ביעור מאכילה וכשם שבאכילה א
איצטריך שאור וחמץ הה' בביעור · והשתא מתורץ כל הקושיות דגם בה"ש סבר הצריכותא גבי אכילה אבל בביעור לא סבר
ולהכי פתח בשאור וסיים בחמץ להורות דביעור שאור ואכילת חמץ שוים · אבל ביעור חמץ אינו שוה לאכילת חמץ ומשה
כתב גב' לא יראה לך שאור ולא יראה חמץ משום הצריכותא · ואם יתורץ קושית תו' גב' ·· דוק ··
ועל רש"י ג"כ נ"ט שפי' פתח הכתוב בשאור שאור לא ימצא בבתיכם וסיים בחמץ כי כל אוכל חמץ · י"ל דהרי כי כל אוכל חמץ
כתי' לעיל גבי' ופסוק הראשון תשביתו שאור מבתיכם ·· לכן נ"ל שר"ל זה לשון של רש"י הוא והיינו תשביתו שאור
מבתיכם · אבל מפסוק אחרון לא קשה דכל מחמצת פי' נמי שאור · דוק ··

תוס' רבה הך השוחט ובא לימלך כיצד אומר לו שחוט חפור וכסה · ובה' אומר לא ישחוט · הא דהביא בה' · או מ"ל דבך סבר
בה"ש · או למה לו זה התירוץ · עיין בהכנת מעה וכ"ל מלחמת ה' · וי"ל דפלוגתא דרבה ורב יוסף נפקא לן לבה' דלרבה
דסבר שלא התירו בה"ש לחפור אלא א"כ שחט בה' לא התירו כלל אבל רב יוסף דאמר בה"ש מתירין לחפור ולשחוט בה' לא פ
פליגי אלא כשאין לו עפר דצריך לעשות מלאכה קודם שחיטה אבל יש לו עפר כיון דבשעת שחיטה עפר בעפר אין א
אוסרין לו לשחוט דכי שחיט בהיתרא שחיט וכיון ששחט מוכח שיחפור בדקר ויכסה והיינו סיפא · ואין קי"ל בכל
תלמודא רבה ורב יוסף הלכתא כרבה בר מדעיתא · הילכך בה' אסרי לעולם לשחוט אלא א"כ יש לו עפר מוכן מבעוד
ודברי הר"ן עיין שם שכן כתב נ"ל כבה' דאמר לא ישחוט אא"כ היה לו עפר מוכן ודרבה:

מודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה · אר' יודא והוא שיש לו דקר נעוץ מבעוד · אפשר דדייקי דא"ב אין
עשה דוחה את לא תעשה ועשה כלפן · ועוד דמתני' תני שיחפור בדקר ויכסה מהני להזכיר בדקר הל"ל ש
שיחפור ויכסה אלא פי' שיחפור בדקר שכבר נעוץ ניכסה · והא דרב יודא פי' ולא פי' ... אין

אין לשון דדינו כאן נ"ט דתנן שאפר כירה מוכן הוא ואפ"ה לא היו מתיר שיחפור בדקר ויכסה אפר כירה אלא ודאי אין
בדיר מוכן · דאפ"ה י"ל דרש"י לשיטתו דמ"ל נ"ב שאפר כירה מוכן · אלא כמאה דפי' כאן דהלכה כבה"ג ובגמרא מפרש הה"ב והשתא
אפ"ה דפריך לרבנן אה"נ מאי איריא ספק אפי' ודאי נמי דהא כבה"ג ל' דאמרי ואפי' דיעבר בלא דקר כשהן ר"ל מוליכא דתנן ד
דכתבו ב"ה ומי איתא לכסוי וכו' שמחלפת שיטה וכו' והשתא פריך מוליבא רבה ד"ל א"כ מאי פריך אח"כ אפילו ו
ודאי נמי שמא בודאי מותר לכסות אפי' אין לו דקר כשהן דאינו יכול לומר דהא ל' כבה"ג דאסרי דהא אמרי' עכשיו מוחלפת
השיטה ובה"ג מתירין וא"כ מאי פריך אפי' ודאי נמי אלא ודאי סברי דאפי' לב"ש דהיינו מאן דמתיר לשחוט צריך להיות
דקר כשהן ולא קי' אלא על מורים משום דהוא סבר דאינה מוחלפת והלכה כבה"ג כמו שהזכרתי ··

והא קא עביד כתישא וכו' · ק"ק דה"ל להקשות תחלה והא קא עביד גומא ואח"כ מכתישה כדלקמן לספק מ"ט לא קעביד
גומא ודאי נמי וכו' · אלא ספק מ"ט הא קא עביד כתישא · ותרגמו לאחרויי · ואין כאן להאריך ·

ת"ר בדה"ה בעפר תחוח והא קא עביד גומא וכו' · והכא אין יכול לתרץ שאיירי שאינו נעשה סביב דא"כ אפי' לכתחלה מותר ·· קו"ח
אבל נעשה ראש בעפר תחוח שאינו נעשה מסביב לא שייך גומא א"כ איך מותרים בגת בסוף אלא אמר רבה אפי'
כירה מוכן לודאי ואין מוכן לספק · לספק מ"ט לא קעביד גומא וכו' · והא אפר אינו נעשה מסביב והוי כגומא ובגומא לא שייך
גומא כדאיתא בר"ן וז"ל ודו"ק ··

ת"ט בר"ה ומי איתא לכסוי וכו' · קושיות של סוגיא דאפ פריך מסיפא היאך יתרן הסיפא בלא עבטיא דארישא · וכתב
דאיירי דרישא · א"כ יש להקשות מאי פריך בסוף והא מדקתני סיפא וכו' הלא כבר הקשה קושיא זו · ואפשר
ליישב נ"ת ובזה יהי' נ"כ מתורץ הא דפריך מכלל דרישא בדאי' לא למה הזכיר רישא · עוד יש להקשות הא דתקשו אין ש
שוחטין אותו ביו"ט ואם שחטו וכו' · ל"ל אותו הל"ל סתמא כוי אין שוחטין ביו"ט כמו בסיפא דתני ואם שחטו · אלא
דקמ"ל רישא אין שוחטין אותו להורות דווקא כוי אין שוחטין אבל ודאי חיה שוחטין א"כ ש"מ רישא בדאי' לא להפני
מכסין את הודאי חי' ואין מכסין את הספק ואם אי' לדרו' דעושה כל צרכו א"כ לכסוי אפי' לכוי · דו"ק ··

לעבר חבירו · הוא צריך · ק"ק למ"ד דצריך עפר גבי שחיטה ומתחלה לא שייך לעבר חבירו אלא לאחר שחיטה שלא יתלכלכו הבגדי'
בדם · אבל מתחלה לא שייך לעבר חבירו · ול"ע דת הפוסקים שאין צריך להכין עפר שלמטה אמ"ט דאז
אין מראיתין להתיר חלבו כיון ששחטו בלי הכנה · אבל אלו דבריך הזמנה נעשה · ול"ל כיון דהזמנה בפהמ"ע
לא הוי משום מראית עין · ודו"ק ··

ביט"ע מי מספקא לי' אמרי' זיל טרח וכסי · ק"ק למה לא יאמרו בעפר מוכן כסי כיון שהוא מקיים ספק מצות כי
עגדה · ומי סבר כדתניא כ"ח הייא דעפר אינו מוכן לכסות אלא לדבר שצריך אבל כוי שמא בהמה הוא ו
ואין צריך לכסותה א"כ משום זה אין לכסות · א"כ נעשה למה לי' לומר דאסור לכסות מכח התרת חלבו תיפוק לי'
מכח שירתא · ואפשר ליישב בדוחק דה"ק ביו"ט בספיקא מי אמרי' זיל טרח וכסי היינו מכח כסוי של עפר שמתחלה
שחיטה דצריך עפר גב"ה למטה כמו שהזכרתי לעיל ונ"ב ··

דא"ל לימלך מאי א"ל · פרש"י איהו גופיה אתי לימר חי' הוא דהא נמלך בו' כסוי · ק"ק איהו לא אתי לימר כיון דאינו
מברך על הכסוי בזה יש היכר שאינו חי' ודאי דאם הוא חי' ודאי הי' מברך כמו גבי שאינו עברת שאינו יושבין ·· ב
בסוכה ומכח שאינו מברך לישב בסוכה יש היכר שאינו עובר בבל תוסיף · עוד מאי פריך בא לימלך מאי א"ל דה"ל
לתרץ דאומרין לו לכסות ואומרים לו נ"כ שאינה חי' ודאי והלכה אסור ·· ומי לאורותי' לא הייתי מומר דקאי על איהו ג
גופי' אלא על אחרים שיודעין שהלך לימלך ואח"כ מכסה ניסברו שחי' ודאי הוא ויתירו גם את חלבו · דו"ק ··

לא כוי בלבד אמרו אלא אפי' שחט בהמה וחי' ונתערבו דמן זה בזה אסור · ואת"ל זה שמא דווקא כוי אבל ב
בהמה וחי' שנתערבו דמן מכסין דהא כסוי דאורייתא הוא · כמו שהקשו תו' · עוד למה לא תנן התם גבי
כוי דגם בהמה וחי' שנתערבו דמן אין מכסין · עוד לדעת הטור סי' תצ"ח דבעפר מוכן מותר לכסות אפי' בשתי
דפירות א"כ איך אמרו לא כוי בלבד אמרו וכו' · הא בגמרא דווקא כוי אין שוחטין ואין מכסין אפי' יש לו עפר מוכן ··

מכשיר

ע״ה

71

ד״ה שא״כ בהמה וחי׳ שנתערבו דין דאם יש עפר מוכן מכסין אפי׳ ב׳ בריות׳ · ואפשר לייטב דהא דאמר לא כוי אמרן וכו׳ משום דק״ל
והא דתנן כוי אין שוחטין אותו ביו״ט מאי אותו ה״ל כוי אין שוחטין ביו״ט טורחא בסיפא ואם שחטו ביו״ט אין מכסין
אלא נראה דמתני׳ שלכוי וכו׳ קאי אמתני׳ דתנן בה׳ מודים לא ישחוט אא״כ הי׳ לו עפר מוכן · ועל זה תנן כוי אין שוחטין
אותו ביו״ט אפי׳ אם יש לו עפר מוכן · ובזה לא שייך לומר בהמה וחי׳ שנתערבו דהן דאיירי בדיעבד · ובסיפא תנן ואם שחטו
דתנן במתני׳ ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה וכו׳ אם שחטו אין מכסין אתרמי · ועל זה תני ר׳ חייא לא כוי ב
בלבד אמרו ואם שחטו אין מכסין אתרמי בדקר אלא אפי׳ בהמה וחי׳ שנתערבו דין אין מכסין בדקר נעוץ · והשתא א״ש
דבסיפא ואתנן כוי · דנן ·· ואין להקשות על מ״ש לעולה דפריך והא מדתני סיפא שמא פי׳ כמו שכתבתי כאן ··· ל״ל דעכ״פ
לשיל לא יוכל להקן הכי דא״כ למה מתנן דליתני׳ אפי׳ איתנהו לא טרחינן מכחספק בהמה · וכמו שכתב בפ״מ דלתני ר׳ חייא
מתוך קושי׳ דלשיל ·· דנן //

אבל בדה׳ ד״ה מותר ואת״ל כי טעמא דב״ש אתי לאשמועינן · ונ״ל דבזה מתורץ הא דהקשה אינו״ט מעג״ה דמאן לך דהדרי בה
מתיר אפי׳ ברה״ר · אלא דדייקו מדאמרת אבל ברה״י ד״ה מותר וכי טעמא דב״ש באת לאשמועינן אלא ודאי שאתה
סבר לה שאסח מפני מראית עין ואיש אסור בחדרי חדרים איני וכו׳ ··

תנאי היא דתניא שוחטין בחמה אבל לא כנגד העם · אפשר דלא פסק כרב דפסק כרא״ו ור״ש משום דסבר דהלכתא כתנן דסתם
תנן ·· ולפי מ״ש בספר הכמת אדם יש להקשות שאם רב סבר נמי כתנן שוחטין בחמה אבל לא כנגד העם משום דתנא ב
דהדיא ההיתר · אבל במקום אחר שלא נזכר ההיתר אז אסור אפי׳ בחדרי חדרים · לכן כאן שלא נזכר ההיתר אסור אפילו
ברשות היחיד //

רש״י בד״ה תנאי היא כלו׳ וכו׳ ובש״ל ית להו שורכם מוכיח עליו ואסרי אפי׳ בחדרי חדרים · דאין לומר דפליגי ברה״ר אבל ברה״י
ד״ה מותר שהרי הוא פוסק כמ״ש שאסרו חכמים מפני מ״ע אפי׳ בחדרי חדרים אסור ··

רש״י בד״ה סולם בא לזריע וכו׳ · עיין בחידושי בית ישראל ובפ״מ · אבל קשה מהן אומר ולא היא ר׳ שמעי׳ דתנן מפרש וכו׳
אפי׳ מפרש דתנן ז״ל דהולכת סולם שלשובך מותר ואיש אסור סולם של עליי׳ אלא בחזרה דהרי הוא קאי על רשב״א
והוא אומר דלפ״ אלא בחזרה · ואפשר לייטב ויתורץ גם קושית תו׳ דהא כל מקום דתנו בזה לחלוק ·· ועכ״ הזאך בא מ
מחלוקתם שזה אומר שפליגי במוליכין הסולם וזה אומר שפליגי בחזרת הסולם · והיאך נקטו בש׳ ובה׳ · ועכ״ על מ״ש ומאי ו
וכו׳ הלא אם הי׳ מחלוקת לא יגיה מנ״ל וכמ״ש כשהוא מפרש לדבריו · ועכ״ שאמר מדקתני מוליכין וכו׳ · הלא ר״י מפרש תנן
דהיינו רשב״א והוא סבר דבחזרה פליגי · אלא נראה לומר דב״ש ובה׳ לא הזכירו בדבריהם לא הולכה ולא חזרה אלא סתם
אין מטלטלין את הסולם משובך לשובך · וסבר תנא דמתני׳ בהולכת סולם פליגי ורשב״א סבר דבחזרה פליגי ושמעו מ
משום דנקטו בדבריהם משובך דה״ל אין מטלטלין את הסולם לשובך אלא ודאי בחזרה איירי · ור״י פליג עלי׳ ואמר דבהולכה
פליגי והא דאמר משובך משום דבזה דברים אמורים בסולם שלשובך וכו׳ כדמפרש לקמן ·· ואב״א איפכא סברי וכו׳ · מכלל דתנן
סבר פליגי כמו שפרש״י דבהולכה הכל מודים ולא היא ר׳ שמעי׳ דתנן מפרש · ואב״ יש להקשות דהא בזה רא״ לחלוק אלא
דאמת לחלוק על רשב״א במה שסובר דפליגי בחזרה משום דהזכירו משובך ור״י סבר כתנן דמתני׳ דין דבהולכה פליגי ונקט
משובך משום דאתא לאורויי ברא״ וכו׳ · ואב״א איירי ר״י בהולכות סולם ואפה׳ סולם דעלי׳ הכל מודים דאסור ·· והשתא
א״ש הא דאמרין במ״ד השני סולם של עליי׳ בא וכו׳ איפכא סברי מאי דאסר תנן קא שרי ר׳ דוסא · ופרש״י תנן דר׳ דוסא ר
דהוא ר״י דאמר בסולם של עליי׳ אסור להוליך קשרי ר׳ דוסא · ויש להקשות היכן שמר בדברי ר׳ דאיירי באיסור הולכה
ולפי דרכי שהזכרתי לשיל א״ש ·· כתבתי לאחדוני //

תו׳ בד״ה מאי דשרי תנא קמא וכו׳ · והר״א מבורגויל · עיין במש״י · ועיין בטור א״ח מ״ש בי״ בל הרא״ש //

תו׳ בד״ה אמר ר׳ יוחנן מחלוקת וכו׳ · ועכ״ מאי קאמר גבי שור משום דחזי לשגא עלי׳ הא מפרש שמא לקן דהתירו סופן משום
תחלתן · במ״ש ז״ל נמי הטעם משום דחזי לשגא · אלא ודאי התירו אפי׳ מ״ש משום דלא התירו משום דחזי לשגא לבד אלא
ודה שהתירו סופן משום תחלתן כדאיתא לקן בהדיא //

במ״ד ואותו

ב״מ״ר ואותה השוחט פסול אי׳ גזר׳ · נאפשר לומר דעשוה טלרש״י משום דבעריות מונה לה גבי הנך דכשלקולא כמו שם
שהכשיר תה׳ בסוף הדיבור //
ב״מ״ר דאם מתוקמא לפי המסקנא כולהו טעמי׳ דחיי׳ דלעיל · דאין לומר דאם מחלוקת היינו דתריסין גם שאר המשניות
מחלוקת כי היכא דלא יהיו סותרין אלו המשניות זה את זה · דא״כ קשה מ״ל להחליף ד׳ משנות שאנו
מתני׳ דהשוחט לבדה מוחלפת · ועוד היאך פריך לעיל ליזא רב דאמר כב״ש הא אמרי׳ מוחלפת השיטה · אלא ודאי דלא
אמרי׳ מוחלפת אלא מתני׳ דתריסין לבדה · וקושיי׳ בעל המאור וגיסי ז״ל דיש להקשות אלו המשניות זה על זה דגבי
סולם ולאיטול וגבי עלי וגבי עור בש״ה מחמירין וב״ה מקילין וגבי תריסין איפכא לפי מאי דאמרי׳ מוחלפת · י״ל דלב״ה לא
קשיא לפי הטעמים שהזכיר לעיל · אלא בש״ה אב״ש קשיא לא חש לתרץ את ב״ש · גם י״ל דסברי אין בנין וסתירה ב
בכלים לכן מתירין · ואת״א לפי׳ מ״ל דמוחלפת שום טעמא דב״ה מכח אין בנין וסתירה בכלים · אפשר לומר דהן
שאמר א״נ טב לי׳ כה׳ וכו׳ כמו שאם אתה אתה אומר מוחלפת ונעל כרחך אותה ז״ל לב״ש סבראנו שלא תיקשה ב״ש אב״ש אב״
ה״ה לב״ה נמי ניעל לתרץ כן · רוך //
שלשה ונמצא שנים מותרין ומ״ט הני איכהו שנהו וחד מיניהו אזל לעלמא · ואת״ל למה תני שלשה ונמצא שנים אפי׳ שנים דף י״
ונמצא אחד נמי מותר דהא״ל דווקא אם נשארו שנים בזגון מותר דא״כ מאי פריך מחכמים דסברי דהכל חולין דשנ׳
התם לא אמרינן מנה מונח מנה נוטל כיון שהם שנים אבל אם נשארו שנים בזגון מותר · לכן נראה דאפי׳ שנים ונמצא אחד
מותר והא דתנן שלשה ונמצא שנים איידי דרישא דתנן שנים ונמצא שלשה · וא״כ מ״ש תנ׳ ני״ל דהוא״ל ונשארו שנים ב
בזגון לאו דוקא שנים אלא פי׳ דהוא״ל ונשארו בזגון · רוך ״
רש״י בד״ה חולין ומ״ט וכו׳ ונטל היפ׳ עיין בפסחים דף י׳ שכתב ומביא סלעים בשוה מנה וכו׳ ועיין שם בתוס׳ //
ורבי אמר לך כיסים נמי זמנין וכו׳ · ז״ל לפי מאי דס״ד דלא איירי בכסים מקושרים אלא בכים אחד מ״ט דרבי ועכ״ל צריכין לומר
דחיישינן שמא מנה מונח ומנה נוטל וא״כ בשנים מקושרים נמי · עכ״ל יש לדחות לעיין במ״ש רש״י בד״ה דתנו כל וכו׳
והבא ונטל שמא לא מקושרין מצאם וחטף האחד ונטל דמשמע איש אחר חטף לכן אם היו בכים אחד ודאי חולין דאי א
איש אחר חטף היה לוקח הכל · מה שא״כ במקושרין חיישי׳ זמנין דהתעבל קטריהו וחטף האחד · אבל בכים אחד הכל חולין
דאין לחוש לאחר נטל שמא לא חיישינן כי בודאי לא הפרידן זה מזה · וקושי׳ שהקשה מהרש״א גם בז״ל דהו״ל לתרץ לעיל ד
דאתיא כרבנן דשאני התם דאין דרך להפרידן · י״ל דהו״א הקשה דשמא נפרדו ע״י אחר כמו גביגוזלות דבודאי הוא בעצמו
לקח · ועוד שאני גוזלות הואיל דעשויין לדדות מעצמן וזה לא שייך גבי כיסים //
אמר אביי בדף · קושיא שמ״א למה אביי שהפי׳ בדף על הסיפא ה״ל לפרש זה על הרישא שהרי לעיל משני כדאמר אביי כגון דף יא
ע״ל על מה שפירש״י בד״ה רבא אמר הא לא מיצטריך לאשמועינן וכו׳ למה לו זה דהו׳ הא לא איצטריך אלא דלעולא
פי׳ בדף משום דהכל מודים דהו׳ כך אבל בסיפא פליגי דאביי סבר דסיפא נמי איירי בדף ורבא פליג דסיפא לא איירי בדף וזה
נמשך מרישא לכן מתרץ בשתי זמנין וכו׳ //
מחלוקת בטלי׳ אבל בתברא דכולי׳ ר״ה מודין · ואת״ל טעמא דב״ש אתי לאשמועינן · ואפשר לומר דלהכי אמר אביי ד
מחלוקת וכו׳ אחר שהביא תנא נסיון וכו׳ אלא דכ״ת גב״ לב״ה משום דבמאי דפליגי זה כב״ש מודו לאחר שינבב עלי׳
בשר שאסור לטלטלו אבל בתברא דכולי׳ ר״ה מותר ואפי׳ קנב עליו בשר נמי מותר · רוך ·
תוס׳ אין מולחין את החלבים וכו׳ · בה״ח יש דעות מי שמותר למלוח בשר באויר ע״ג החלבים אפשר לומר מ״ד דאסור רוצה לומר
אין מולחין את החלבים הוא אפי׳ עור אין מולחין אלא ודאי כאן פי׳ דאין מולחין את החלבים אפי׳ באויר · ומאן
דשרי סבר דפי׳ הכי אין מולחין את החלבים עצמם אבל למלוח בשר באויר ע״ג החלבים שרי · ואין מהפכים בהם מטפי
דגבי עור מותר להערים למלוח כאן שעה וכאן שעה · אבל למלוח הבשר באויר ולהפך החלבים אסור משום שניכר שם
שרצונו למלוח החלבים · משום דה״ אמרו שנוטחין ברוח ע״ג יתדות תחלה ואח״כ מותר אחרי כן למלוח בשר באויר כדי שיבא ה
המלח בכל מקום // ודו״ק //
אלאו

אלא לומר אין הלכה כשיטת יחיד וכבים וכו׳ ק״ק הא איצטריך לומר דאין הלכה כר״י דלא תימא דר״י מפרש חכמים דזה מותר לכן פסק אלא כפלוני ואין הלכה כר״י וכן משמע בטור א״ח שכתב אין מולחין את החלבים ואין מהפכין בהן אפי׳ לצורך כגון יתירות׳ ומשמע אפי׳ משמעו דזה סברא יותר להתיר ואפ״ה איצטריך לפסוק דאין הלכה׳ ע״ש מאי פריך פשיטא דה״ל דלא תימא דשרי כאן גבי עור דורסין דפריך לבסוף ומ״ש מעור ׃׃

א״ר יודא אמר שמואל מולח אדם כמה חתיכות בשר בבת אחת׳ רב אדא בר אהבה מלח גרמא גרמא׳ אפשר לומר דיש יותר להתיר כשמולח כמה חתיכות יחד ואינו יודע איזה חתיכה יצה לכן מותר למלוח כולן אבל אם יודע איזה חתיכה יצה ומולחו הא״ל דאסור למלוח מכאן ואילך אפ״ה משמעות דמותר מכח ערמה׳ וכן משמע מב״י לענין נדת פוסקים׳ ויש דווקא אורבא מרכבין אבל אחר לא׳ ע״ש׳ ולפי״ז לא קשה להר״ן ׃

תריסי חנויות מי תנינא׳ מלת מי מיותרת׳ בשלמא אי הוה מתני׳ לעיל משום תריסי חנויות דאיצטריך טפי למיפרך הא מי תנינא׳ אבל הכא דמתני׳ עור לפני הדורסין ואפ״ה קשה מאי מי תנינא ׃׃

טעמא מאי דאין שבות במקדש ואפ״ה בתחלה אסור דלא התירו שבות במקדש אלא בדבר דצריך גבוה׳ ומ״ש ואפי׳ כהן ד דלאו בר עבודה כיון דהתירו להחזיר לא פלוג רבנן ז״ל דהתירו תחלתן משום סופן ולכהן דלאו בר עבודה אסור ׃

ועולא מ״ט לא אמר הא׳ ומ״ה מאי פריך עולא לא אמר משום דתנינא הפותח את חביתו והמתחיל בעיסתו דמשמע דוקא ה התחיל עכשיו דהתירו סופן משום תחלתן׳ ועל רחבא אין להקשות הא תנן דוקא הפותח וכו׳ די״ל דמיירי הפותח ו ורבותא דחכמים דאפ״ה לא יגמור׳ ומ״ה לא יכול להקשות על עולא דעולא הוא לא סבר סברא זו ׃

ר״ש במקום בה״מ אינה משנה׳ ומ״ה הא אמרי׳ לעיל מוחלפת השיטה׳ ולפי׳ ר״ת ניחא דסבר מוחלפת השיטה דהשוחט ׃ אלא להר״ן ולרש״י קשה׳ ויש לומר דהוא סבר כמו א״כ דלעיל דטעמא דבה״מ משום דאין בנין וסתירה בכלים דהא הוא מפרש דטעמא משום דהתירו סופן משום תחלתן׳ ואפשר לייישב הגם דאין בנין וסתירה בכלים מ״מ היה אסור משום יתקע ומכח שהתירו סופן משום תחלתן לא אסרינן משום יתקע׳ ומשום זה אין צריך להחזיק כמו שכתבנו ׃

אמר אביי כשיש להם ציר אין הנד פי׳ בב״ה דאמרי יש להם ציר אין הנד׳ ונהי שכתב רש״י בתחלה בשיטתן צירות למטה ר דאמרי הדומות לבנין ׃

אין מוציאין לא מתחומין וכו׳ לרשות הרבים מדתנן לרה״ר משמע דמחצר לחצר מותר לטלטל׳ דאין צריך ערוב חצירות ביו״ט׳ מ״מ אפשר דוזה אין הוכחה די״ל דנקט לרה״ר לרבותא דב״ה דאפי׳ לרה״ר מתירין׳ ועיין בתוס׳ ובמרדכי ׃

ב״ש ב״ה חלה ומתנות מתנה לכהן וכו׳ כך אין מוליכין אזהה מתנות׳ התחיל בחלה ומתנות ומסיים במתנות לחוד׳ ותו קשה צריכין לפרש מה בחלה ולא פירש׳ כאן וה״ה לחלה וחד מינייהו נקט כמו שפירש״י למטה׳ די״ל דכאן פשיטא דפי׳ וה״ה לחלה דהרי התחיל ב״ש חלה ומתנות׳ והא דפרש במאת חלה ומתנות והא חלה בכלל מתנות׳ י״ל דלא תימא חלה בכלל תרומה דהרי כתיב חלה תרימו תרומה׳ לכן הוצרך לפרש דחלה דוקא דמתנות׳ ובזה שכל לומר לאחרי הא דתנא ר׳ יוסי וכך היו דנין בה׳ חלה ומתנות מתנה לכהן ותרומות מתנה לכהן כשם שמוליכין את המתנות לא הזכיר חלה׳ משום דאין להוכיח די״ל דגם חלה בכלל תרומה מה שא״כ מתנות דבורא מוליכין דאלו לא הזכיר תרומה׳ דוק ׃

אמר רבא וכו׳ שהורמו תנו ולעולם שהיתן מאמש׳ ומ״ה תיכה מתנות אבל על חלה קשה דהא תנן בין שהורמו מאמש בין ש שהורמו מהיום ועל כרחך צ״ל שנלוש גם היום דאלו״כ שנלוש מאמש מה אין מפרישין חלה ביו״ט לאחר כדאי׳ לעיל בדף ט״א אליבא דאבוה דשמואל׳ וי״ל ברוחק דאבוה דשמואל מפרש מתני׳ דהא דקתני בין שהורמו מאמש בין שהורמו מהיום קאי מתנות ב אבל חלה דוקא הורמו מאמש אין מוליכין אבל הורמו מהיום דהיינו עיסה שנלושה היום מוליכין׳ דוק׳ ועיין בירושלמי דאי׳ התם ולמה תנינן חלה שהורמו א״ט כהא דתני הלש עיסה ביו״ט מפריש חלה ביו״ט לשה מעיו״ט ונשכח להפריש חלה אסור לטלטלה ואצ״ל ליטול׳ ואפ״ה משמע אפי׳ חלה שהורמה ביו״ט סברי ב״ש דאין מוליכין׳ ועל איתא בירושלמי עירס לא כאמר אלא לפי שנגמר הויתה מעיו״ט׳ אבל עירסה לא׳ ואז מפריש ביו״ט כיון דלא נגמרה מעיו״ט׳ והביאו תוס׳ לעיל בדף ט׳ בד״ה גמר עיסה ׃

א״ר יוסי לא נחלקו ב״ש וב״ה וכו׳ הא דלא אמר ר׳ יוסי אומר דהא ודאי פליג אר״י ועל אחרים׳ ואפשר דתנן לאחרוי׳ דלא פליג אר״י ב בתרומה וב״ש וב״ה סברי נמי דאין מוליכין תרומה׳ והא דאמר ר״י דפליגי בתרומה היינו בלעזין לענין חלה׳ והשתא א״ש דתנן התם תנן דלישנא שם לתרומות מעשר דמאי ולמעשר עני לא נוטל בשבת׳ ומ״מ תנן דאם היו לעזין לאכול

יבאו

ויבאו ויאכלו ולא תקן אם מותר לטלטל ולהוליך · בל זה מתרץ ר"י יוסי דלהוליך פלוגתא דב"ש וב"ה · ועל זה קשה לר"י דהא ב"ש
וב"ה פליגי במתנות · לכן אומר ר"י יוסי דלא פליגי במתנות וכו' אלא על תרומה ··

מוללין מלילות ומפריכין קטניות · מדלא קאמר מוללין קטניות ומפריכין אלא מלילות קאי אשבלים נמי ולכן פרש"י מלילות
של חיטים והכי אי' בברייתא בהדיא בפ"ק דמ"ק //

ד"ה אין אבל ביו"ט לא · וא"ת שמא משום הכי ביו"ט אסור משום דאין יכול להפריש תרומה ביו"ט כיון שהיה יכול למלול
מעיו"ט ולהפריש · מ"מ לטעמא דמותר להפריש ביו"ט משום דאיצטריך מתקן ואפי' כלאו הפרשה מותר לאכול
ואפי' חלה מותר לפרוש דעיסה טובה יותר כשנלושה היום יותר מנלושה מאתמול מ"מ בתבואה דיכול למלול מעיו"ט
ולהפריש לכן אין מפרישין · והא דמתיר לעיל מוללין מלילות ומפריכין קטניות משום דלא שייך בה תרומה וכו' · וי"ל
כבר כתבתי דלעיל מוללין מלילות איירי נמי בתבואה · ולפי זה קשיא א"כ מ"ט תרומה שבשבלים בהדיא ארלעיל נמי יכול
להגיעו · ומי שרוצה לדקדק ברש"י בד"ה א"כ וכו' שכתב שסתם שבלים לא מפרישין תרומה עד שיעשו דגן · מדכתב ד
סתם משמעו אבל אם הפריש הוי תרומה ·· ונ"ל דבסוף מביא תנא נמי כשם שתרומה גדולה אינה ניטלת אלא מן
הגורן אף מן היקב · דמשמע דלא הוי תרומה בשבלים //
אלא דאינו חייב להפריש בעודו בשבלים וא"כ מסתמא מתני' איירי בסתם · אבל לעיל באסורייתא דלה לאכול אי
אפשר דאיירי שתרם מאתמול · ועיין בש"ע יו"ד סי' של"א סע' ט' //
ונ"ל דבחל הרחוקים מאי אינם חייבים בתרומה · ואפשר דרבא הכי רחוק מאי ובזה שהזכרתי א"ש לכאן דאמר רבינא דרב ו
שולחן מפמא פסי כסי והאך אכל הוא חייב לתרום · דאפשר לומר דאיירי דתרם מעט או שהיו רחוקים מאי · דו"ק ·
ועיין ביורה דיעה סי' של"א //
אמר אביי מחלוקת בשבלים אבל בקטנית ד"ה אסורייתא שבלא · וא"ת היאך מתרץ לעיל האמר ר' יוסי דפרש"י ר' יוסי היא
דאמר אין תרומה במלילות הא לעיל איירי נמי בקטנית ובאסורייתא דחרדל דסברי הכל דשבלא · ולפי מ"ש ב'
תירוצים דלעיל אתי שפיר דאייר' בדתרם · או בחל דרחוק מאי · א"נ לפי מאי דמתרץ מאי תרומה דרב תרומה מיד לא
אמרינן תירוצא דלעיל · דו"ק ··
תו' בד"ה הא ר' וכו' עיין בחכמת מנוח שמתרץ קושיא שניה שהקשו על רש"י //
אמר רבא קנסא · הא דלא מתרץ מדכתי' תרומתכם בשתי תרומות הכתוב מדבר כשם שתרומה גדולה ניטלת באומד כך
תרומת מעשר ניטלת מן הגורן כמו שאמר לבסוף לשון אומד · י"ל דמכח דילפינן אומד לא יכול לומר מכאן
דדבר אחד ילפינן ולא יותר ומתני' נמי אתיא כאבא אלעזר · ומה שהקשו תו' א"כ מאי משני מחשב הא מדיה בעי הא יוע
תירוצא מכח קנסא ·· ואפשר ליישב דהא דאמר קנסא היינו לפי המסקנא ·· וצ"ל דלא ילפינן מתרומתכם בשתי
תרומות הכתוב מדבר אלא בלא הגדילו בשבלים דשייך בה ב' תרומות וילפינן תרומת מעשר מתרומה גדולה אבל היכא
דהגדילו בשבלים דלא שייך תרומה גדולה והיאך שייך לומר בשתי תרומות הכתוב מדבר //

תו' בד"ה ומאי ראית האי אידגן והאי לא אידגן נתינה וכו' · בי"ט במס' שבת דף קכ"ו שם נתבאר תירוצו של תו' דהיינו
שהחיוב בא בהגדילו בכרי אפי' לא ראה פני הבית כיון שבודאי יבא לכלל חיוב לכן אפי' לא ראה פני הבית נמי חייב
ובאמת לתרץ התו' שהקשו י"ל דהכי פריך ומה ראית איפכא אדרבה דבהגדילו בכרי פטור הלוי מתרומה גדולה כיון דהחיוב של
תרומה כבר בא על הבעלים · אבל הגדילו בשבלים שהחוב לא בא על הבעלים הלוי חייב לתרום · ומתרץ מ"מ האי אידגן והאי
נתחייב כבר מחויב הלוי ליתן חלק הכהן דהא הבעלים אינם יכולין ליתן תרומה גדולה אלא מן הגורן והאי לא אידגן ופטור
אפי' הלוי · וצ"ל דהכי פריך ומה ראית לחייב בהגדילו בכרי שמא בכרי נמי פטור כיון דיהיב תרומת מעשר תרומה גדולה
נמי בכלל דהא גבי תרומה גדולה אמרי' אפי' חטה אחת פוטרת את הכרי וא"כ אם לא הגדילו בכרי הלוי פורש מתחלה תרומה
גדולה ואח"כ מעשר וא"כ לא יהי' תרומת מעשר רק הרבה כמו שכשין שנטל קודם שהפריש תרומה גדולה וא"כ בכלל תרומת
מעשר יהא תרומה גדולה · ולזה בא הרמז מכל מעשרותיכם תרימו את כל תרומתיכם דגם תרומה גדולה בכלל תרומת מעשר
נכ' ויש להרין תרומה מעשר והמעשר · דז"ל

דזהו מהעירובין הת' וגמ' ראית האי אידן והאי לא אידן · כי שלא תבדש הכי דאו"ב לא היה הדרך ודרך כלום בזה
האי אידן סגי · דרך ונ"ע היטב //

רש"י בד"ה נאוכל ופטורין המעשר ובשלא נתמרחו שמלקטן מתוך עבודות שלהן · ולפי הת' עכ"פ לא איירי מתוך עבלים
אלא מתוך קליפתן החיצונה ואפה לא נתחייבו במעשר כיון שלא נתמרחו בכרי · ולרש"י נ"ע מאי קשיא
בגמ' שמא הא דאיכא דביתהו בסיפסי איירי בקליפתן החיצונה ולא מתוך העבלים //

המולל מלילות של חטים · ובריתא אמר המקלף שעורים · לפי פי' הת' דעיל איירי בקולף מתוך קליפה החיצונה ולכן שעורים דרך לקולפן בתחלה ואח"כ לאוכלם משא"כ חטים דיכולין לאוכלם אפי' בלא קליפה · אבל גבי מלילות של חטים דאיירי שאוכלם בתוך העבלים ננקט חטים דלא שייך אלא מן העבלים · אבל לפרש"י דעיל נמי איירי מתוך העבלים נשלהן שוות לזה אמר כאן שעורים וכאן חטים //

תו"ר אלעזר ומן לטבות פי' גאי דאם נפח ונתן לתוך חיקו חייב · אבל על המעשר המולל מלילות לא אמר ומן לטבות דמשמע דאם מולל מלילות בטבות ונפח שלא פי' דאם מולל משום נפח עליו ואוכל אבל בטבות אסור למולל //

תו' בד"ה איכא בעיהו וכו' · כל העדרין נדוכין כדרכן וכו' · פי' שלא כדרכן היינו בדרך שלאחין מ"מ בולה שצריך נתב בטי באותו מדוך שצריך לאגלויי · ובירושלמי שחק על סיטרא דאסיפתא רב אמר כל העדרין נידוכין כדרכן // דמשמע כדרכן ואין צריך לאגלויי · ואפשר דבזה פליגי דשמואל סבר דאע"ג דתנא כדרכן מ"מ צריך לאגלויי · ורב אמר כלהעדרין נידוכין כדרכן ואע"ג אפי' לאגלויי · דוק //

והמחיר לדוכן מעט הרבה יחד יתברך · פי' שאין צריך ביט אלא צריך מעט הרבה כל מה שצריך ליט אע"פ יתד לאו ד דווקא · אבל באשירי גורס כך והמחיר לדוך מלח ותבלין יחד יתברך בטעם המיוחד · אע"פ ביט אלא שהם שנדכין עמהם · כדתניא לא כחולקי בית שמאי וב"ה על העדוכין שכטנידכין כדרכן ומלח עמהן שהכנא מלח ותבלין כ כאחד · דוק · ועיין בחבוה שלמה //

הג"ה מ"ט אין עושין טיפוע לפי שאין כותשין במכתשת · ואע"ג על כרחך אט צריכין לומר דאין חילוק בין טיפוע לחלקא ודייסא דמי שם חילוק היאך אמר לפי שאין כותשין במכתשת הלא כותשין דייסא וחלקא · ואם פי' אין כותשין טיפוע זה כבר נאמר אין עושין טיפוע ואע"ג עכ"פ דאין חילוק לכן פריך ונימא אין כותשין במכתשת דוה אסור בכל ולמה כיט טיפוע // ומשני · וכן פריך והתניא וכו' · דאין לתרץ קטנה מותר בדייסא אבל טיפוע אסור בקטנה דהרי לפי מה שתירץ זה טעם אין חילוק בזה // · ונכו' //

רש"י בד"ה ורבי מתיר בתבואה שמא יבטלם בגדידה ויכתשם במכתשת קטנה · אבל לרבא אסור בגמ' בתבואה אפי' במכתשת קטנה אליבא דרבא לפיל · כי משום גוירת בבבל · ואפשר לייטב דהא דכתב רש"י ויבטלם בגדידה אליבא רה' בלי כתישה ואליבא דאביי אגיע אפי' כשיכתשם במכתשת קטנה //

בקו"א תפוזין חזו למאכל · שאין תפוזין חזי לכסוי וכו' · והטתא אט"ג בחתני דלא זו תפוזין דקשיא דנותר דחזי למאכל אלא אפי' מיין תפוזין דמא חזי לכסוי · שלא כלאים למאי חזי וכת' חזי למיעך וכו' //

והתניא לא יעלה עליך אבל אתה יכול להציע תחתיך וכו' · וכת' דמפסיק מידי וכו' · אפי' עשר מצבעות · ומ"ת איך אומר למעלה שמא תכרך עמא כגל בשרן דמשמע דאי מפסיק שרי · כבר תירץ הר"ן דלעיל איירי בדברים שאין רגילין להעלות ולכסות ולא שייך למיגזר · ולמטה דאפי' עשר מצבעות אסור דהייט בדבר שראוי להעלות ולכסות דגזרינן שמא יעלה · ואין להציע לפיכה לזה לא מתרץ דאיירי בבגדים שאין ראויים לכסות ומפסיק מידי עכ"ע בכן · ואפשר לייטב מה שאמר ואע"פ ש עיש בהן כלאים משמע דגאי כל שכ' למטלה בין תפוזין בין שאינן תפוזין ואפי' היו אותן בגדים כלאים ראויין בגדים ראוין לכיסוי ואע"ג אפי' עשר מצעות זו ע"ג זו אסור · ועיי' בי"ד סי' ש"א //

ח"ל בוילון וכו' אפי' שהוא מתחמם כנגדו · ומ"ת לתרץ בוילון שאין תולין לפני הפתח · ואע"ג משמע דאפי' בוילון שאין תולין לפני הפתח אסור לעשותו מכלאים ולכן סוכה נמי אין תולין כלאים · אבל נ"ע בי"ד סי' ש"א ובט"ע דמשמע דמותר לעשות מכלאים דבר שאין שום בן אדם מתחמם בו //

דהגהות מיימו' ואסור ללבוש במצבעות על גבי עכ"ל אבל אתה על ביתך · ועיי' בי"ד סי' ש"א ובט"ע ובט"ז דקוסן להתיר

תו' בד"ה אלא בגשין וכו' והמאור וכו' · עיין במאור הגדול ׃

תו' בד"ה הני כל שנאותין בחול וכו' אבל לא אתי לאתויי סנדל המסומר וכו' · ולמין התוס' אינו מדוקדק דמ"מ ושאני סנדל המסומר דגזרי וכו' דאי איפשר לומר לאתויי סנדל המסומר דהא תנן בהדיא אבל לא סנדל המסומר · ניטו לייטב ׃

אמר אביי והא אנן תנן כל שנאותין וכו' · צ"ל גמרא היאך אביי פירוש זה הכלל דסיפא לאתויי מאי ׃

תו' בד"ה הי' בא בדרך וכו' ולפי זה גמרא דאב"א מאי נקט גבי בא בדרך ושבת וכו' · ועיין במלחמות ה' שמתרץ קושיו' זו שבא בדרך רגיל לראות אחר שקיעת החמה ויושב בבית המדרש אחר קידוש היום שיש תקיעת וכו' ·· ועיין בב"י סי' ל' שי"א שמהכל בחול איירי והא דתני וקדש עליו היום להורות דגם קידוש היום הוי לילה · ומ"מ דלא ב משמע · ונ"ל דמאי הגמרא וברייתא דשמא התם איירי בשבת ולא התיר ללבוש תפילין מין שיכולין להניח בבית הסמוך לחומה אבל בלילה זמן תפילין לכן יהיו על ראשו עד שיבא לביתו ׃

עד שמגיע לבית הסמוך לבית המדרש · כאן לא קאמר עד שמגיע לבית סמוך לחומה כדלעיל · אפשר דרגיל להיות בית סמוך לי לכרוע שם רגילין לאכול בבית המדרש ולאסתפקא ולבעלם ׃

פרק יט

תנאי שלמא אמר רבא כדי שיבורר ומנה יפה · עיין ברש"י · ואפשר לומר דפריך מאי שלמא היינו כמין קושיא מאי אירייא ומ"מ אפי' ביו"ט נמי · ומשני אמר רבא כדי שיבורר וכו' ופי' כהפסק גזירה שלא ייפסלו לכן בעי"ט דוקא · אלא שהגמרא לא הבין התירוץ ופריך ומאי אירייא וכו' דתני · והשתא א"ש מאי הגמרא מ"ט הוא כבר תירץ זכרהו ומחר שמא ישכחו · ולפי מה שהזכרתי א"ש ואפשר דרב אשי דסוק מן התורה הוא מן אמר תאמר אפי' כתנא דברייתא · ועיין בר"ן שפי' פירוש אחר על זכרהו מאחר שמא ישכחו דמ"ש ורב אשי ׃

רב אשי אמר כדי שיאמרו אין אופין מיו"ט לשבת וכו' · עיין במשיירי הג"א אם מותר לעשות עירוב תחומין אפי' קודם ערב יו"ט ועי' במשיירי ובב"י סי' תקכ"ז · ועוד נ"ל דלרבא אם שכח לערב מעיו"ט יכול לערב ביו"ט קודם הסעודה ולרב אשי אינו יכול לערב ביו"ט ועיין במרדכי ··

תו' בד"ה אלא או אוכל או יושב ושונה וכו' · עיין במאור הגדול דמס' פסחים וז"ל ואפי' ר"א לא נחלק שמחת יו"ט מכלל מצוה אלא שיש לה חילוק בין יושב ושונה ולהכי קרא רשות וכו' · ואפשר דהיו כוונת התו' · ואפשר דגם ר"א סבר חציו לה' ן וחציו לכם אלא דחציו של לכם יש לה תשלומין ביושב ושונה ׃

נחרת לה' אלהיך נכתוב אחד אומר עצרת תהי' לכם · הגם שזה הפסוק כתוב תחלה מ"מ התחיל בזה משום כבוד השם · ועיין במה שכתבתי במס' פסחים פ' אלו דברים ובדרוש פ' נשא ׃

תנאי לאין כמן לו מו' חסרא למי שלא הניח ערב תבשילין אסו"ג דלרבא משמע דאם שכח להניח עירוב מעי"ט יכול להניח אפי' ביו"ט קודם הסעודה · ונמו שכתב המרדכי מ"מ אפשר דאיירי עד אחר הסעודה ׃

כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו מאי קא משמע לן שבהם על אכלו משמנים ושלחו מנות ואל תעצבו בשביל זה · גם על אין נכון לו דהיינו שלא הניח ע"ת ואכחזה הדרך לעשות כראוי בסוף דהוה עצב על דלא אתיב ע"ת ·

כי חדות ה' היא מעוזכם · עוד שהביא רש"י בפ' האזינו נור ילדך תשי · רבותינו דרשו כשבא להטיב לכם אתם מכעיסין לפניו ומתישין כחו מלהטיב לכם · אם כן הכא משמח עצמו כשיושבין בגולה ובתוכן · ולכן אמר אכלו משמנים ושתו ממתקים וגו' ואל תעצבו מאימת יום הדין כי חדות ה' מעוזכם פי' כשאתם בעוזכם היא חדות ה' ואז שתזכו בדין לכן אל תעצבו ·· ועיין בחידושי אגדה שלנגיסי מהרש"א ז"ל ·· ואפשר לומר כי חדות ה' היא מעוזכם · אמנם בר"ה ביום אחר הוי בזוהר אבן לחזור אחר עשה עשות אבן כאן ביו"ט כי חדות ה' היא מעוזכם גם לאחר ז' שעות · ולכן אנו נוהגין בר"ה לשבת בבית הכנסת יותר עד לאחר ז' שעות שלאיום דוק ׃

בני לו תנבלו ונדעו קדושת היום והאויבו ימים פורש · אמר וידעו קדושת היום לכך שמחו לפטר את עצמו להוציא של

·"ן

74

יין לקדוש היום · וזהו הלשון שנאמר כי קדוש היום לאדונינו לשון קידוש היום הוא לאדונינו שהוא יתברך מוסיף בשבילו זה · ו
וזהו כוונת הכתוב ברכת ה' דהיינו קידוש היא תעשיר שדרשו בגמ' על שבת · גם לכוון זה שמוציא ביותר יתברך
שהוא שונה ומשלם שנים · עפ"י צדיקים ילכו בה ופושעים יכשלו בם · עפ"י המשל לב' אנשים שאכלו פסחיהם אחד לשם
ואחד לשם אכילה גסה · וזהו שנאמר והתענג על ה' דהיינו התענוג לשם שמים ואז יתן לך משאלות לבך //

לוו עלי. וכו' ואני פורע · עיין תו' המאריכין עשה שבתך חול וכו' · כתבתי בקיצור אחר רה"פ שיאכל בשבתך ב' ס
סעודות כדרכו בחול ואל תצטרך לבריות בשביל סעודה שלישית · ולזה רמזתי דשבל לומר ברוך ה' יום יום ·
ידוע דג' סעודות בשבת אנו לומדין מן ג' היום ואמר ברוך ה' יום יום ר"ל ב' סעודות שאם מוציא הרבה מוסיפין לו · וזהו
שמסיים ברוך ה' יום יום יעמוס לנו דהיינו הוספה ·· עפ"י עשה שבתך חול דהיינו עת שמחוייב לעשות בחול
דנראה כאלו מחויב להכין בחול לצורך שבת · נמצא אל תצטרך לבריות דאם לא תעשה שבתך חול אז מצטרך לבריות כ
כדכתבתי שלחן ומטה ואין כבוד לו · דוק //

הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר · עיין אדר בארוס יט · עיין בערוך ספר' שבאו על הנידה · ואפש"ל עפ"י דאמרינן במס'
נ"ב גבי מוכר ... שאמר אודרות ... שאין היד שולטת · וזה אדיר במרום ה' דהיינו אדר לשון חוזק
וקיום במרום ה' אם עושה מצותיו במרום מעלה ·· עפ"י הלשון אדר לשון חדש אדר שמהגין בו ליתן צדקה
וג"ח בפורים ובזה יתקיימו לדור דורים ולכן נקרא חדש אדר שיתקיים לדור דורים //

רש"י ברה"ה נאמנה כחומת וכו' · ולכן שהוא אין עושה חשוב וכו' · ומשמרת את התבואה מן הבהמה · וזהו הלשון אדיר במרום
ה' דהעולם נברא בזה וזה אדיר במרום לשון רואה הכל שעשה ה' //

חון מהוצאת שבתות ויו"ט והוצאת בניו לת"ת · ובפסיקתא גורס גם ראש חדש ולזה שמוליכין את הרי עקות לבית רבן ·
והביאו האחרונים בסו' תי"ט · וכתבו התו' דתורה דכתיב חרות וחרות היא התורה דכתי' פקודי ה' ישרים משמחי לב
וראש חדש בלא"ר גמי מחדותי"ט דתרגום שלחדש חדת וזה כי חדות ה' דהיינו קדוש החדש ברה"ה דמקבלין השכינה ראויים ל
להיות בשמחה לכן אמר ג"כ לוו עלי ואני פורע · וזה שאי כי חדות יו"ט דהיינו חדות הלבנה שמתחדשת היא משובח שאין אומ'
עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידים להתחדש כמותה · לכן קבעו יום פדיון בכסה כדי שישראל יהיו כלבנה · לפאר ל
ליוצרם על שם כבוד מלכותו · ובפרט ברה"ה שאנו שהגים לפני המלך הקדוש המלך המשפט שמראה מלכותו //

איזה חג שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ראש השנה · עיין בתו' זה שהגענו עלותו · ועיין במדרש רבה ב' אמור שכתב
דמשמעו כפירוש רש"י //

אבל היולדת זכה אחרת ודוחה בו וכו' · נ"ל לפרבון על מה שפרש"י בחומש פ' יתרו על פסוק זכור את יום השבת לקדשו
תן לב לזכור תמיד את יום השבת שאם נזדמן לך חפץ יפה תהא מזמינו לשבת //

אבל היולדתן זכה אחרת היתה לו שכל מעשיו לשם שמים · עיין בחידושי גיטי מוהרש"א ז"ל · ואפשר לומר עפ"י זה דהלל
היה עני ואם נזדמן לו בהמה נאה לא הי' יכול לומר זו לשבת דאם לא היה לו מה לאכול היום אלא מ"מ יצטרך לבריות
לכן אבלה מיד ואמר ברוך ה' יום יום שיזדמן לו בכל יום ויום וכמו שבקיעת הים לקטו בכל יום ואמרו מה שלקטו מן עכשיו יבטח
בה' שיזדמן פרנסתו בכל יום · וזה כוונת עשה שבתך חול זה שראוי לאכול בשבת אכול בחול ואל תצטרך לבריות דהיינו בלום
שתפקוד הטוב לשבת יצטרך לבריות שיתנו לו לאכול בחול · וזהו שמסיים שכל מעשיו לשם שמים שלא יצטרך לבריות ·
וכעין זה שכל לומר על מי שיש לו בגד שבת ואין לו בגד חול שלא יתלו בו הקליפה לבגד חול אלא נעשה שבתך חול ואל ת
תצטרך לבריות · וכן רמזות אלו על בש"ו וכה"ג נרמזין בכתוב תהלים ל"ד טעמו בכל יום וראו כי טוב יו"ט דהיינו בהא
טובה לשבת דכתי' אז תתענג על ה' · וזה אשרי הגבר יחסה בו זה מדת הלל שכל מעשיו לשם שמים · ואמר ברוך ה' יום
יום · וזש"ה יראו את ה' קדושיו כי אין מחסור ליראיו · ישעמוס את צרכיהם ·· אז יראו את ה' קדשיו דהיינו קדושי השבת
לשון יראה והראיה שיהי' בשחוקים בה' · ועפ"י שאמרו ז"ל שכל מזונותיו של אדם קצובים מר"ה חוץ מהוצאות שבת שהקב"ה אומר לוו
עלי ואני פורע וזש"ה כי אין מחסור ליראיו מלנמה על רה"

הכפירים

הספרים י״ל המופרים ב״ה רשו ורשבו נשמים פסים ורשבים · אבל חרט״י י״ל לא יחסרו כל טוב //

רש״י ברה יום יום יעמוס לנו את צרכינו ועזרתינו · הא דלא פירש את זה לעיל · י״ל דלא תפרש כאן רב״ע אומר דלחך בשבת לשבת דהיינו ז׳ ימים · ובה״ ס״ בר ב״ ימים וזה ברוך י״י יום יום דהיינו ב׳ ימים · לכן פי׳ ברוך י״י יום יום ובש״ יעמוס לנו את צרכינו · ובזה א״ש שאמר תנא נ״ה דקן ואי תנא נ״ה שייך על ברייתא דלעיל בשמעתא של אמוראי שייך לומר תני נ״ה · אלא אפשר דבא לומר ונמצא לומר רשם פי׳ כדלעיל //

מי הכי לא לטעמו נבריה · עיין בח״ט ובחידושי גיסי והר״ט ז״ל · ואפשר לומר כיון דבא לפניהם והודיע להם כל ג׳ דברות דהרי אדום הטיב והכתי׳ בי׳ לאחרונה וכו׳ · וכן ישמעאל ומואב וכו׳ · ע״כ שהגיד להם הכל כדי ליטעמו עליו במה שלא רצו לקבל וכיון שנתן לישראל במתנה ע״כ שהודעתו היתה זאת שלא ליתן השבת ואח״כ לזה נטעמו הנכרים //

ברה רש״י אין צריך להודיע לומר שלא יהא זה יושב ותוהא מהיכן בא אליו דבר זה · ג״כ דלפי זה זה ראיה לבימא זן ונשמה לא ידע כי קרן עור פניו · דשמחתם ואי כי עורש אינש בודאי ידע שה׳ הוא ומ״מ במתנה שנתן אדם לחבירו צריך להודיע · ע״כ דלבסוף משמע הא דצריך להודיע הוא מפח כדי שיתוודע שהוא אוהבו //

רמתן שכן לא עבידה לאגלויי · נגוה לומה שיאמר להם בעל פה · וזה שכתוב ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אך את שבתותי תשמרו · דהיינו שיאמר להם הוא בעצמו את מתן שכרם · ולפי איבעית אימא נשמה יתירה לא אודיעתם · מתוך כי׳ נוש׳ דלעיל שהנשמה שבת נמי עבידא לאגלויי · ואפ״ה דנשמה יתירה היא מעין עולם הבא · וזה וביום השביעי שבת וי׳ נפש דהיינו נפש שהוא חלק נ׳ מעין העה״ב · וג״ש אך את שבתותי דהיינו שבת של העה״ז ושבת של העה״ב // רש״ //

והני מילי דאית בהו כוית · ואת״ פשיטא דהא אפי׳ בתבשיל חשוב צריך כוית כדאמ׳ בסוף ערובי תבשילין צריכי כוית וע״כ הא דאמרי׳ תנ׳ תחלה א״ר אבא וכו׳ ואחריכן דגים מלוחים שלא כסדר הג״ה · ולא עוד דהתם סברי רים לבוס א״ר אבא ערובי תבשילין צריכי כוית אחר דברי האמוראים דלעיל והוא דאית בהו כוית דמשמע בדברים אלו שאינם חשובים הוא דצריך דאית בהו כוית אבל בדברים אחרים אין צריך כוית כדמשמע בתוס׳ ובברייתא שהביא אח״כ לכן א״ר אבא ערובי תבשילין צריכי כוית //

תנן אכלו או שעבר ואיבעו עליו בתחלה שייר משהו כל שהוא סומך עליו לשבת · ג״כ מאי פריך שמא בתחלה צריך שיעור ושייר משהו · שלכן הקשו׳ דה״ל להקשות תנן קודם האיבעיא · ואין לומר דלעיל לא יכול להקשות משום דיל דהא דאמרי׳ שייר כל שהוא הוי היינו ליחיד והא דצריכי שית היינו לרבים דהא אמר ע״ה צריכי כוית ואי מרבים ואי הלל רבים הוו בכזית · ונלע״ד נ״ל דלא תנא בסיפא ואם הותיר כל שהוא · ואפשר לתרץ קושי׳ נ׳ דזה דתנא בסיפא שייר משהו כל שהוא אפי׳ הרבה סומך עליו לשבת כדלעיל //

לא דאית בהו שית וכו׳ דאמ״מ שמתחלה הניח ערוב יותר מכזית אפ״ה הוי ערוב אם נשתייר כזית //

לערבה הוא דהוה עביד וכו׳ · ואת׳ לזה באות ה׳ עביד בערבה ולא סמיך אעירוב דמר שמואל ודוחק לומר דשמא שכשיו לא עביד מר שמואל על הכל · ואפשר לומר דאתני׳ דמערב על הכל אין לסמוך עליו אלא א״כ המערב הודיעו ואי ע שיסמוך עליו וכל זמן שלא הודיעו אסור לסמוך עליו · ועיי׳ בטש״ע דאה׳ סי׳ תכ״ב סעיף ח׳ //

איבעיא להו הלכה כר׳ לקולא או לחומרא וכו׳ · ואת׳ לזה האיבעיא אליבא דר׳ ולא איבעי אליבא דרב דאמר הלכה כת״ק אם הוא לקולא או לחומרא · ואין לומר דאליבא דרב דפסק כת״ק אין לאיבעיי דאפי׳ אם דעלה ר׳ אלעזר דרבי אוסר וחכמים מתירין הוי ר׳ ת״ק וסבר דאסור · דא״כ ק׳ מאי פריך הלכה כר׳ לקולא בודאי לקולא דמי לאסור א״כ מאי פליג עליה הגם שיל דהאיבעיא היא דשמא באות לא פליג יחד אלא רב באתרי׳ פסק כת״ק יכוונתו לאסור ושמואל באתרי׳ פסק כר׳ ואב״ כוונתו לאסור ובדר׳ אלעזר · ועוד שקשה איכ׳ דיש לפסוק כר׳ אפי׳ שפליג עם רבים · א״נ ק׳ שה היאך מערב תחלה הוראה דהאי צורבא שייך לקולא לומר · הרא׳ הוא נמי סבר דאסור · אלא ודאי אם שמואל אוסר א״כ רב איכא · ואכה הדרא קושי׳ לדוכתא׳ למה פריך על רבי ולא על רב ·

ר"ל במחין דהאידנא באורה באתריה דשמואל דנפקין אחרינ' ולכן איבעי אליבא דשמואל דוק
תו' בד"ה אר"י אין הלכה כמותו הוא' ואת"ה ודאי לא שמר הלכתא וכו' ואפשר ליישב אשום דנפקא מיני'
[illegible] המזורע בעבודה או בהוראה ולכן לא פסק כתנ"י ונ"ל דרש"י ואמר [illegible] המזורע בהוראה בעבודה
דפי' באיזה יום שירצה דבזה לא [illegible] להיות הלכה כתנ"י דשמא הלכה כר"א דאמר בהוראה דוק ואכ"א להגיה
ולמחוק תיבת בהוראה ברש"י ועיין במג"א [illegible]
שבת שחל להיות בד"ה וכו' ואמר [illegible] המזורע בעבודה ואם לא אמר מחזירין אותו לא קאי על ערבית דבערבית
נ"ל אם שכח כ"ה דאין מחזירין כדאי' באו"ח סי' תכ"ב כיון שאין [illegible] החדש בלילה ועיין בלבוש החור ואפשר
דאשום הכי נמי לא פסק הלכה כתנ"י משום דבזה [illegible] דאין מחזירין בערבית אם לא אמר [illegible] המזורע בעבודה
אבעיא להו עבר ואפה מאי וכו' הא עבר ובישל אלא דעשה אפה שהיא מלאכה ראשונה כמו שכתב הר"ן [illegible] אמר אביי
[illegible] התחיל בעיסתו וכאכל עירובו גומר ע"כ ל"ל דהתי' [illegible] אפה משום דבעי עי' על מה דתנא לעי' ואפה היה
[illegible] מלא זה שצריך לו ומום עבר ואפה מהו ועיין בהרדכי
תוס' המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל ק' מאי פריך וכי לא ידע התירן דבלא התירן יש להקשות לזה בעי אי אפה
בלא עת"ת ולא בעי אי אפה בשבת מאי אלא ודאי ידע דאסור ונ"ע
תו' בד"ה אמר רבא הלכתא כתנא דידן וכו' ארת"ה דלאפי' צריך לערבו בפת דהא ל"ל כר"א וכו' ק' מ"ל דתתי' דלאו מהאי תנא ש
שמא ותני איירי דעירוב בפת ולכן תבשיל אחד סגי' דעם פת הוו ב' תבשילין ואפה פליג בש' ונצריך ב' תבשי'
אלא כיון דעירב בפת שיסגי ברג וביצה לענין ב' תבשילין ומאן איירי דלא עירב בפת דוש"ו פת מעי"ט אפי' ב"ה מודה
דצריך ב' תבשילין אלא פליגי בזה דב"ה סברי דבדג וביצה שעלין שיסגי' ובש' סברי דצריך שני תבשילין ומש כיון דלא
עירב בפת' ויש ליישב בדוחק דעל זה קאמר ותכ' דלא כי האי תנא דנקיט נמי פלוגתא אחרת ומתי' לא הוכיר פלוגתא זו
בא"ד והא דקאמר אביי לא שנא אלא תבשיל אבל פת לא וכו' אבל ק"מ ולזה עתן טעם עם משום דלא מלפתא או שמא
דשכיחא תיקוני דפת ותבשיל הוי ב' דברים ועי' באשירי
בא"ד אלא אדרבה נ"ל כר' יוסי וגבי ר"א ובזה מתורץ מה דקשה אמוראי לטעם סמך אחר משום דהתנא דנקט סמך אמר
תאכו אפו הנהנו אבל ר' יוסי לא דריש הכי אלא ורבנן מהיכא ומ"כ מ"ל הסמך לכן דרשו אליבא דרבי
ונשיע הסמך מן זכור את יום השבת דוק
נקטינן התחיל בעיסתו ונאכל עירובו גומר וכו' עיין באשירי ולפר"ת דצריך לערב בפת עי"ל דהתי' נקט עיסתו להורות
דצריך לערב בפת ויש להביא שורהאי' לר"ת דצריך לערב בפת מדתנן לענין ג' דברים ר"ג מחמיר בדברי ב"ש אין טומנין
מתחלה ביו"ט דמיירי אביי כגון דעירב לזה ולא עירב לזה והניא היא וכו' ר"ל דהכי קא מהדרו בטומנין את
החמה כב"ש ולא אמר דהחזירו נמי כב"ש בזה שלא אפו כיון שלא עירבו בפת דלבה בתבשיל אחד סגי אפי' לפת אלא
ודאי אפי' לב"ה צריכי לערב בפת ואפיית פת דוק
מכל לא מטבילין רש"י בד"ה מפרש שאין מתקן כלי עם שמא הצריך טבילה להשתמש בו' אבל לדידי כלי אכלו אבן ד
דלא מדרך השמה דהוי כאלו גדולים והגזרים לטומאה אבל לא משום טבילה דאין טבילה לאוכל ומשקה
ויש לפרש הכי אבל לא מטבילין על הכלי וכל המים אלא דלא שייך טבילה לכלי אבן מפרש אפליגין ואפשר לומר
דהשמה בכליגין אסורה דגזרינן השמה אטו הטבלה שיטבול הכלי אבל לכלי אבן לא הוי טבילה ועי' בתו' בד"ה ומיין
שמטבילין ובגמ' ומי איכא כגזור השמה אטו הטבלה וכו' ונ"ע
ומי איכא כגזור השמה אטו הטבלה ואת"ה לפירש"י כיון דלא הותר לן אלא בכלי אבן דכר הוא כדמשני לנן ואפשר דגזר
שכתב רש"י תסברא דהאי טבול הוא ודאי אפרי אתין הי ותנן [illegible] אלא שאומרו שאין דקוני כלל
ולפי תו' אכתוב בן יישוב אחר שפיר להקשות מאי פריך נגזור השמה אטו הטבלה דאפי' יטביל לא הוי כלום כמו שכתבו תו'
לקמן בד"ה ומיין שמטבילין וכו' ואפשר לומר דהכי אטו הטבלה דכליגין שיטביל אפי' כשאות כברי ובזה יתורץ גב' קושי' שלהם
תו' בד"ה מגזור השמה אטו הטבלה וכו' להוך נגזור השמה שמא יטבילנו וכו' ואפשר [illegible] ואת"ה [illegible]

אלא דליתא. ואפשר לומר דאליבא דת"ק הכי יפרנס סוגיא דהך ושפיר וכו' כיון דאתה פריך נגזור אטו השבלה ולא פריך
אטו הפסקה. אלא ודאי לותה סבר דאי לי אי איתא לי, מיפסק הוי לאה לי לעיברלהו השתא. אלא ודאי דליתא. ואע"ג דרא
קנתיה לרוכתא לאה לא פריך של הפסקה אלא ודאי ידעת כיון בדליתא [illegible] אע"ג כן זה לא קשה דנגזור אטו השבלה.
ובזה שהכרתי יתורץ עוד קושיות אחרים.

ת"ש דאמר רבי חייא בר אשי וכו' ואם איתא נגזור דילמא אתי לאטבולי בטיט. ואת"ל מאי פריך ודאי יתכן דלא
יתרץ לו ולא כו' [illegible] כיון שלא הותרה לו אלא [illegible] דלין זכור. נ"ל דס"ד כאן לאמר שטבילה דאמ'
אפי' יש לה נדה בגדים ליטהר. וא"ה התירן מתן הכי.

ואם איתא נגזור וכו' ואת"ל שלא [illegible] דלמא אתי לאטבולי בטיט משום דזה כיבוס [illegible] דלא נגזרין [illegible]
ודיק [illegible] משום כיבוס. ואפשר כיון דלהוש לטבול [illegible]

רש"י ד"ה נביא אסירא וכו' כיון דשבת דחזירא במלאכה. [illegible] דשבת חזירא מ"מ משום דשבת [illegible] נ"ב בברכות. ולפי זה [illegible]
דא"כ מאי פריך [illegible] טבול וכו' [illegible] כיון דישלחנו [illegible] לאחר טבול [illegible]
ב"ה ושבת דלא חזיר [illegible] ושבת כיון דשבת חזורא [illegible]

באן קודם טיבול פרש"י קודם טיבול קודם אכילה וכו' דסברי חוץ מהכי לאכילה. ונזהר [illegible] לאכול בשבת דברים [illegible]
דהיינו [illegible] שאנו אוכלים [illegible] ובכלים בחוץ קודם אכילת בשר [illegible]

הכא בירושלמי [illegible] אין מביאין קרבים לבית הפסול. לפי המסקנא דישב [illegible] בכל תאמר [illegible]
פדיונא דהרי זה שאמר אין מביאין תודה בחג המצות ולא בעצרת הוא טעם לזה שיביא התודה בחג הסוכות.
ואפשר כיון דתנן בתחלה אין מביאין תודה בחג המצות [illegible] הדין נמי אתי. לכן פריך פדיונא והעורך [illegible] דב"ר [illegible]
היינו [illegible] ב"ש [illegible] שזה האחרון [illegible] ונכבר נתעוררו לזה בחירושי [illegible]
ובחכמת [illegible] דא"כ לא הוה פלוגתא דרמב"ם [illegible] מפורש וכו'. אבל [illegible] דהרי היא מפורש דתנן
סבר משום דאין מביאין בחג המצות ובעצרת לכן מביא תודתו בחג הסכות דהיינו [illegible] טובה כדי שלא יצטרך לבא בעצמו
לירושלים. ובאם שרוצה להביא לירושלים אחרי רגל הסוכות הרשות בידו. אבל ראב"ש סבר דעובר בבל תאחר
תודתו דוקא בחג הסוכות. ולפי זה שכתבתי [illegible] דתנן בתחלה אין מביאין תודה בחג המצות וכו' [illegible]
אתי [illegible] ונזה [illegible] ראב"ש. [illegible] אחת [illegible] תודתו בחג הסוכות [illegible]
משום [illegible] זה אלא אפי' וגם ראב"ש סבר דאין צריכין נדרים ונדבות שלשולה ב"ש כיון דאין [illegible]
[illegible] תודה נמי [illegible] שלא יביאו כיון [illegible] להקריב קודם [illegible] אלא [illegible] שיהא יוצא בה ידי חובתו משום [illegible]
[illegible] לכן מביא תודתו בחג הסוכות ב"ש. ואפשר דזהו [illegible] והני תנאי [illegible] פליגי [illegible] תנאי [illegible]
[illegible] דלא [illegible] ראב"ש דסבר [illegible] ב"ש סבר אפי' שלא [illegible] להקריב ב"ש ולא הזכיר תודה [illegible]
דאינו יוצא משום חגיגה ולזה אמר הני תנאי [illegible] פליגי כתנאי [illegible] בנדרים ונדבות [illegible] שאין קרבין. [illegible]
[illegible] אחר [illegible] להאריך. [illegible]

ת"ר ב"ה רש"י אומר הרי וכו' וכל שאינו בא וכו'. כלומר שאינו ראוי לבא בעצמו [illegible] ולא בחג המצות וכו' [illegible]
[illegible] דוקא. הגה [illegible] נמי זה דרישא דוקא וסיפא לאו דוקא. [illegible] אפשר לומר דת"ק מביא ראיה [illegible]
[illegible] שאינו בא [illegible] שאינו ראוי לבא בעצמו דלא [illegible] ורישא לכן מביאים ראיה דבלא הכי [illegible]
וסיפא היא לאו דוקא. [illegible]

ת"ר ב"ה נזיר ואינו [illegible] וכו'. [illegible] משום חגיגה הרי [illegible] תורה [illegible] ת"ר [illegible] נזיר ולא [illegible]
נזיר ואינו יוצא [illegible] משום חגיגה. אפשר לומר [illegible] בג"ה [illegible]
נזיר [illegible] דוקא הכי אבל [illegible] לא [illegible]

באד' וכי [illegible] היא. [illegible] הגדול. [illegible]

ת"ר ב"ה [illegible] וכו' פרש"י [illegible] על [illegible] וכו' ובספרי [illegible] רבא [illegible] רמ"ש [illegible]

[illegible]

ויחשבוהו פי' שעהו כמשפט חטאות וכן ויקרב את העולה ויעשה כמשפט עולת נדבה //

תו' בד"ה דלא גמרי שלמי חובה וכו' ורש"י פירש במתני' וכו' אע"ג דגם כאן פרש"י זה שהרי כתב הילכך לא דחיא סמיכה דידהו יו"ט · אפשר דזהו שכתבו תו' השתא אית ליה לר"י בר אבא דטעמא דבש"ה וכו' ולא כמו שכתב רש"י כאן · אבל מש"ה רש"י במתניתין פי' שפיר ·· ודו"ק //

תו' בד"ה דילמא עולת חובה ומ"ה והאהוה דבר הבא מן ההקדש וכו' · אבל י"ל דאין זה דבר הבא מן ההקדש דהוי פאלו כתי' בהדיא ארבתיב ויעשה כמשפט · דיש להקשות דה"ל למימר ויקרב את העולה כמשפט · אלא פי' להוכיח על כל עולת חובה שעשה כמשפט עולת נדבה · ואח"כ עיינתי בחכמת מנוח שהביא ג"כ כעין זה //

אמר לו מה זו סמיכה או"ל מהו שתיקה · ונ"ל שהדרי לשיל אידעו דנבעו הלכה כבה ולא הי' שם אדם שערער בדבר כלום // עוד קשה מהו זה שהשיב מה זה שתיקה למה ישתוק · ואפש"ל דבזה מתורן מה שאמרו שוב עשה וכו' · דפרש"י ל' ואחר המעשה הזה וכו' · מה לי אם הי' אחר המעשה או לאו · אלא כאמת דהכ"פ שהם אמרו מהו סמיכה אמר להם מהו שתיקה שתקו ולא עירערו בדבר בתחלה ואתם אומרים עכשיו מהו סמיכה · ומש"ה שתקו בסיפה כמ"ש שבגמרא אמר להם זו שתיקה ומכחזה שתקו · ודו"ק //

כ"א אמר ליה שורבא פרה · אפשר דר"ל דהוא כמו שורב שהוא אכזר כך הוא אכזר ואינו מרחם עליו מאחר שהוא חולה משורח הדרשה //

נעשאת מאי סוגיא דגמרא היא · עיין בחידושי גיפ' מוהרש"א ז"ל · ש"ל דאי רב הונא הוי ליה לפרש מתחלה כיון שידעה שתעבר //

תו' בד"ה נדרים ונדבות יוכיחו וכו' · אבל אבא שאול דאמר מה שמקום שכירתך סתומה ולא מהדרי ליה נדרים ונדבות יוכיחו ש שכירתך פתוחה וכירת רבך סתומה משום וכו' כנ"ל //

באו"ד שדלא מוכי לה לפס ולא לגבוה וכו' שמא מילתא דפסיקא כמו שכתבו התו' בד"ה · ועיין בחכמת מנוח //

תו' בד"ה חזיין מי וכו' נאמרי דלא פליגי · ואפשר לתרץ רש"י דט"ב פליג רב הונא ארב חסדא דא"ב הו"ל לתרץ על קנויא ואמאי והא אפשר לאפלוגיה בליטה דגג מאפית בית כיון דחזי כל אחד לחטיים אלא ודאי דלא סבר סברא זו ·· ונ"ע //

באו"ד כדרך המבשלים שאוכלים מעט מן התבשיל · ומ"ה אע"ג מאי פריך והא חזי לכלבים דשמא על פא דאפיתה לכלבים יקפידו · ונ"ל כיון דאיכא פואים דבלודת יסברו שהמבשלים אכלהו · ונ"ע //

והא חזי לכלבים · ומ"ה והא לעיל איתא בברייתא עיסת כלבים בזמן שהרועים אוכלים וכו' מאפית בית משמע שבל אמאין ה הרועים אוכלים אסור הגם שראוי לכלבים וכן לעיל מחרין לכסוא לכלבים ולא לכהנים ·· ואפשר לייטב כשיטתין בד"ה דאי ברש"י ולא לכלבים לב' פי' אלא ולא לכהנים לבד · ואם כן סלקא דעתין כיון דהזכיר ולא לכהנים ולא הזכיר ולא לכלבים ש"מ דחזי לכלבים וכן הגמרא והא חזי לכלבים · ומשני הנאי וכו' וכן הזכיר נכרים מילתא דפסיקא לדברי הכל ·· אע"ג דהכי פריך דהא חזי לכלבים א אבל לעיל לא יכול להקשות דאשמעי' דחזי לכלבים מ"מ צריך להיות ראוי לכל נפש כו' דו"ק כיון דאינו אלא למפרכין לא הוי לכל נפש ל וכן דווקא בזמן שהרועים אוכלים מותר · אבל כאן בטבל טריפה הוי נשה לכל נפש אלא האיסור גורם · דאם לא הי' טריפה היה ראוי לאדם ·· ונ"ע //

תו' לכם · לכם ולא לכותים לכם ולא לכלבים דברי ר"י יוסי הגלילי · כן הוא באשירי · ורש"י בחומש שכתב לכל נפש אפי' לבהמה יכול אף לגוים ת"ל אך ·· וק' דבזה הוא דלא כרש"ע ודלא כר"י הגלילי · ש"מ לדברי רש"י למה לי לכם · ונ"ל בחומש פרש"י אליבא דמילי דתנן לכם ולא לבהמה לכם ולא לאחרים דברי ר' ישמעאל ר"י יוסי הגלילי אומר אך אשר יאכל לכל נפש אף נפשות בהמה · דמשמע מביא נפשות בהמה ומביא נפשות אחרים ת"ל אך חלק · רש"ע אומר אך אשר יאכל לכל אף נפשות בהמה · משמע מביא נפש בהמה ונפשות אחרים ת"ל לכם ולא לאחרים מה דאיתא וכו' · והנה רש"י כפי החומש הביא דעת ר"י יוסי הגלילי · ולפסק ר' יוסי הגלילי א ממעט נדרים ונדבות //

דיך נאי פרש"י הא לא חזי דמאיסי · מזה יש להורות זהיר בשיורי כוסות להדיח הכוס לברכת המזון · הגם שאין אנו נזהרין בזה שלפעמים משיורין פת בשבר ומאכלות פרורים דאלו אינן נמאסים אלא אלו שיורים המרודפים בכוס ·· ונ"ע

אושפיזא ליה האי דרדקא וכו' · ופי' ומה היא הלכה כבה · פי' ומאי אתא לאשמועינן · ואפשר לומר ברוחק דהכי קאמר דהוי
בט"ו לא היה מתיר להתחמם אלא ידיו ורגליו · לאפוקי תנין ואי דבדי בה"ג אז שרי אפי' כל גופו להתחמם · ונ"ל
אלא אמר אביי כגון שערב לזה ולא לזה · נ"ל למה לא אמר כדרב הונא דלעיל שהרי אביא תנא כוותיה · אלא ודאי דף כב
דה"ל דניחא לי' להבנים פלוגתייהו על שיכת החזן הלל על אפיית פת אלא מאי דמשני רחבנא היא ואליבא ד
דבט"ו ניחא להבנים דוקא שיכת חזן · פי' דשמא גם בט"ו מודו באפיית פת דכדי חיין שרי · ולפי פרש"י דכל עירוב
תבשילין צריך פת נמי להכי הוצרך פלוגתייהו דווקא על הטבנת חזן //
והמסתפק ממנו וכו' · עיין באשי"רי ומ"ש דלפי דברינו אסור לחתוך קנדליא אפי' באור · ונ"ל מ"ש הטע"ס י"ד ס"ע
ג' עכ שלפעמים שרוצה להדליק בית וחס עליו שלא ישרוף כולו יכול ליתן סביבה קודם שידליקנה דבר ה
המונע מלישרף · משום לאחר שידליק אתהנר אסור בכה"ג · ולפי זה המשם שרגיל ליקח הנרות בית ומעמיד ומתכ
בחול וזוקין הנרדים חול כדי שיכבו הנר כשיבא האור להחול דזה הוי גרם כבוי בידים ואסור · אבל להעמיד בחול
לכתחלה כפשוטה שאינו נראה שטועה משום כבוי אפשר דמותר //
תו' ברה"ג כבא שרי וכו' · ובכך שהם כשידליק אותה · וכתב הרא"ש ודוקא שרוצה להדליק באותה הלילה //
אפשר לשמות לנחיצה · עיי' בט"ע דא"ת סי' שט"ו אבל אסור לעשות לו מחיצה בפני אור הנר כדי שישמש מטתו
וכן וכו' · ורוחק לומר דכאן איירי שהיה פרוס טפח מבעי"ט · או לומר ולחלק בין שבת ליו"ט //
רהו לכבות את הנר מפני דבר אחר לשמש מטתו · אפשר לומר דשאלתו אפי' רבנן להתיר דתשמיש נקרא אכילה
כדכתי' כי אם הלחם אשר הוא אוכל לכן ס"ד דשמוש הוי כמו אכילה //
ואם משום שלא יתבטל הבית או הגדירה · עיין באשי"רי //
תו' בבה"ג אין מכבין וכו' · ופי' זה שנהגו העולם וכו' פי' ואין מתנחין להם דהרי מות' לנכרים מחין //
אבל להריח דה"ל וחזי פרש"י לפי שהנאת הגוף הוא ודומה לאוכל נפש · ואפשר לומר דלזה רמז הפסוק אך אשר יאכל לכל
נפש דהיינו הנשמה שנקראת נפש שאין לה הנאה משום דבר רק מן הריח //
הויתיבי אין מכבדין וכו' ואין מניחין את המוגמר · בשבת היה יכול להביא הסיפא לברה //
בתו' ברה"ג על גבי חרס וכו' · ומאן דשרי סבר ללאו ישתה והבערה שלא לצורך מותר לעשותה ביו"ט וכו' · אבל כבוי לצורך דף כג
אינו לצורך · נ"ל דה"ל דהבערה הותרה שלא לצורך מדכתי' לא תבערו בכל מושבותיכם ביום השבת אבל ביו"ט
שרי דללאו יצתה · אבל כבוי שלא לצורך הוי אב מלאכה אפי' ביו"ט דהא נחשבו ל"ט אבות מלאכות ברתני המכבה והמבעיר ··
לאומרא דרוב"ע חדא פרה הויא לו · ופ"ה שלא פי' כמו שפרש"י בפסוק ויהי לישור וחמור דעל המין אמר כך · בשלמא בהם שבת
דתנן פרתו של ראב"ע · אלא מוכח שפיר דה"ל פרה של ראב"ע אבל כאן הוצרך לומר פרתו שיהא קאי על ראב"ע שהזכיר לעיל ·
ואפשר לומר דכאן מוכיח מדלא אמר בהמתו יוצאה כמו דתנן לבסוף ומגדרין בהמה וכו' · אלא ודאי פי' שבא לומר שלא היתה
אלא פרה אחת // ··· //
תו' ברה"ג תיפוק לי' וכו' אם לאו דוקא מעשר אלא מהו שיתן למלך העשירית · ואין לומר דאב"ג דאינו נוהג מעשר לעניין ק
קרבן אלא מחייב להפריש מעשר מדר נ"ח לעניים מכל מה שיתן לו ית' אפי' מריוח מעותיו כמו שהביא ר' עובדיא בפי'
המשניות בריש פ' דפאה · דמ"מ לא שייך מעשר בזה אלא אפי' שתי בהמות או אחת שאין לו שיעור נותן לו העשירית
מן הריוח ···
ומתוך שלא ניחא בה קראת עליה · נ"ל מ"מ שלא ניחא בה שלא התיר לה שהרי תנן ג' דברים ראב"ע מתיר //
ושלש מחלוקת בדבר · זה תלוי במ"ש גדור קטנים ומוש' חבורה עושין גדולים ואין עושין חבורה · אם יש שלש מחלוקת אם
מי ידור קטן כלך שחולשין הטעי אז אפי' רש"י מודה דאסור ·· ונ"ל מה שאמר ג' מחלוקת יש בדבר ר' ינאי
סבר והזכירו שלא כסדר י"ל דבא להורות שמן הראוי להזכיר ר' ינאי ראשונה וראב"ע באחרונה · והזכיר ראב"ע ראשונה לומר
דהלכתא כראב"ע · והשתא מ"ש בתו' ועוד שהרי ראב"ע מודה לי' ומשמעו דהלכתא כראב"ע היינו מדהזכירו · ועי' בהר"ן
בשם ראב"ע בתחלה ···

77

✱ פרק אין בין ✱

הגמרא אין בין המודר הנאה וכו' ושום דבר שהוא ענין בגמ' דכתב דמדרבנן אסור · אבל הוי לא מסברי הכי דהרי בהדיא
הפסוק כתוב ואין שנתן לפניהם מוצאות גזירה שמא יבוא ואי הוי מדרבנן לא הוי מוזרין כמו שכתבו תוס'
בדף ט' ב"ה והתניא הנודר מוזיר וכו' · אלא ש"מ סברי דאסור מן התורה · ועיין בכן //
קושיא · הלא מהני קשיא שופות ומעופות · ומה הרי אמר רשב"א בגמ' ואכל הכיברין שאין זה הכלל כל המחוסר גזירה
אסור ושאינו מחוסר גזירה מותר ואם כן מתני' איירי באינו מחוסר גזירה · וברייתא דאין נדרין איירי במחוסר גזירה ·
ע"כ כיון דתנו בכבין שהוא דאין נדרין וכש"כ שונין כדמשמע במתני' שהביא אחר זה · ע"כ הל' להקשות בלא ברייתא שופות
מהדדי דבמתני' תנא דנדרין שופות מן הכיברין וכש"ה מן הבית ובמתני' דהתם תנן דלא חייב על הכפור א"כ נדרו למגרל אבל
מאלבית וכיון שאינו נוגע בבית הנדר מתוכו חייב וכמו שכתבו תוס' לקמן ב"ה והתניא הנודר וכו' //
רש"י משנה לסתור חסורי וכו' · לפי המסקנא דמותרין פי' לקבל לא הוי משנה לסתור אלא כך פירש על מתני' דברייתא קתני
לא יטול ואינו יכול להפריש בין לאכילה ובין לטלטול אסור לכן מביא משנה בכברי וכו' · והורות דמותרין לקבל
וא"כ לפי זה רב"ג ות"ק לא פליגי :: והשתא א"ש דפליגי אליבא דרב"ג פי' של מותרין משנה ראין הלכה כרב"ג אלא נראה
דפליגי בזה דאי מותרין פי' באכילה א"כ צריכין לפרש חסורי מחסרא · ואי פירש לקבל א"צ לומר חסורי מחסרא לכן באורתא מאי
מותרין באכילה ואמרי' ה"א ובגמרא אמר מותרין לקבל וא"כ לומר חסורי מחסרי ורב"ג לא פליג את"ק ות"ק נמי סבר מותר לקבל
וברייתא דכברי שהביאו אתיא אפילו כרבנן · ודלא כפרש"י // ויתורן הכל דוק //
ולישנא דעיך פירות בני אדם מי שרי בטלטול · נ"ל באמת היאך עולתה על דעתו להקשות הלא קושיי זו שהקשה על מותרין ב
באכילה קשה נמי על מותרין בטלטול · ואין זה כמאמר ולישנא שבתלמוד //
תוס' ב"ה ולערב אסורין בפרי שישנו וכו' · ונראה דר' יורא · עיין בחידושי גיסי מוהר"ש ז"ל /
שנים דרך אין · בתוס' פסחים כתבתי דבאהורות אפי' שעשה אלו שנים זה אחר זה וא"כ הוי כמו בבת אחת והא
דהרי זה גורר אפה"ג נ"ל דזה דרך אין הוא //
חגיגה מצוות רגליהון דרשינא · אפשר לומר עוד שמחזבון בנאתן ומשכר מאלף · דתה' יתקיימו שני שמיהמון
וכמו שדרשו גבי ארבעה מינים שבלולב שאינו אוגדים זה עם זה יחד · וכדאמרינן בגמ' ועולים שהפרי יש
להקים שו"ה העולים · והוא כענין חגיגה שיש לה ג' רגלים ושונים הכלי עולה וכן התה' עומר שני שנה שהם כענין ח
חגיגה שמשמיד הכל לכן החגיגה מצות רגליהון דרשינא שאין רוצים להקים את החה //
בשנה מצות רגליהון בבבים ובשולי נדות · פרש"י שמהרין ואינן יכולין להזמין ערשתכול · נ"ל זה אינו דומה לקבלה
שחייבין שמא יולא טריפה וכאן בוטל ודאי נדה · ואפשר לומר דק"ל שכלה בייק ו' שלתה לה אלא שאסור
לבא עליה עד הלילה שמא תראה ותסתור את ימי ספירתה · וא"כ הני משנה דומה לזבים · ויש ליישב עוד עד שכתבו תוס'
בגמ' שבת בשני לגבויק מאי שנא //
הגמ' שמעי' דר' מאיר לפני מה נתנה תורה לישראל לפני שהן עשין · ומה הא ש"מ הודך ליתנה להם לפני שאה לא רצו ל
לקבל את התורה · ואפש"ל דהייש חוזא עשרת הדברים אבל התורה בכלל לא רצה ליתן אלא לישראל וכדכתי' מגיד
דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום · ועל זה הטעם י"ל דרוצה הכתוב בזה שאם
מגיד ולא אמר מגיה או מספר או מדבר דבריו ליעקב אלא רצה מגיד דבר הקשה כגיד דהיינו שנות לכן דבריו ליעקב דווקא
ועיין בחומש מש' בהברכה · ויש ליישב עוד איזה // תנא דמשי' דרב נכנס ואי שייך ענין זה ומכין שלמעלה
רשב"י ב"ה והא איניהו דריון נדיבי עם טובא וכו' · ולכולי נמי מפלוג בהרגא · והא דלא הקשה מזה י"ל דלא כתב
רש"י זה אלא רק לי' מכל דהילא דרישא מדת של"ג שמעון בן מנשיא אלא פי' דר' מאיר משום שהוא דרישא
מר"ש והביין כולה אליבא כר"מ ומשנה יכול להקשות כר' שמעון דלא היי נדיבי עמה · בעל זה אמר דלא לומר דרבי מאיר
לענין רישא דהלכה כר"מ דהא פסק ושל דרואין · אלא ודאי פי' דר"מ אמר משום שהיא דרישא

שהם אומרו אר״ שאינן נחבירין מוזרי הלכה כר׳ מאיר · להכי פריך והא מינהו ושיתי // דוך //
רש״י ד״ה ומינה ומינה לערן רש״ו וכו׳ וה״ל ר׳ יחיד ואין דבריו של אחד במקום שנים · ק״ק דהלא דרה״נ ור׳ הלכה כר׳ מאיר ·
כמו שהביאו תו״ אלא נראה כי אמרינן הלכה היינו בגזירותיו אבל לא בקנסותיו וכאן קנסא הוא כמו ש
שאמר אביי א״כ היאך יכולין ללמוד · ואפשר ליישב דסבר דזה אפשר נמי גם גזירה כיון דגזרינן אטו דגון ש
שבגון · לכן טוב לי לפרש יחיד ורבים הלכה כרבים ורחי אביי דטעמא משום קנסא אפי׳ בדגון שבגון · ואחר״כ גזרה
שאר מזון // ודו״ק
רש״י ד״ה וכיון שיולי גא משאיל וכו׳ וצריך להביא עדים שמאליו באלו · ק״ק הרי ההיא מעשה דההוא גברא דהוה
כמן דבפסוק ואמרינן שהוצרך לעדים אולא לעצמו שאל · ואפשר דזה דפרשו׳ הנזמו לשפתי הי׳ה
ידוע אולא רשאל לו שמא גרמו עוזה אז״ל להביא עדים //
רש״י ד״ה לא יהיה שבוע ככי בי׳ לאיהו׳ · היינו אחרי שנתרבה על כל מום · אבל אילאו כן לא הייתי צריך הכי
אסור לשחות ביו״ט בכשרי · וכן הביאו השו״ע בסי׳ תק״ · אין עושין נקב בבשר בסכין כדי לתלותו בו · יש
מביאין ראי׳ מזה דאסור לעשות נקב באצבעו בסכין לתלותו · אבל מי שיעיין ברש״י שפירש
שעושה ביו״ט ושחט ולוקח להוליכו לביתו וביו״ט צריך לשחט לעשות היכר שאין מקח וממכר ותרבו · משום
דהטעם מכח מקח וממכר וזה לא שייך באצבעו לכן נהגו להקל //
וחזיתי לדעתי דלחרדה לא טביר · וא״ת א״כ מאי שאל לו אי לחרדה לא טביר או להטביר שאסוכות · ואפשר
דמתחלה שאל לו כשהתחיל להטביר אפשא דדיגולא והשיב לו להטביר · ואח״כ ראה שגם שהטביר
שאסוכות מטביר כמו אז ראה שבודאי לחרדה דעתיה אלא שאין רוצה להורות // דוק //
רש״י ד״ה מהו להראות הטבח וכו׳ · מהו לעשותכן ביו״ט מי מחזי כעובדא דחול דאורחא מילתא שדעתו למכור
משמע דאין דרך להראות לחכם אלא הטבח שדרכו למכור לאחרים אבל אם אינו טבח שאינו מוכר
אלא שוחט לצורך עצמו אז״ל להראות · ודו״ק //
רש״י ד״ה מתני׳ ומתניתא רב עוקבא · אסיפא דאתכח ברב עוקבא · דהיינו מתניתין ומתניתא רב עוקבא בזה פליג
רב פפא ארב הונא שאמר לעיל שפחות רב עוקבין והרי שפחות ממתניתין · ונ״ל //
אמר רב מרב רבנן אתי דכתיב ונתן לך רחמים ורחמך כל המרחם על הבריות בידוע שהוא מזרעו של אברהם אבינו · וכל
מי שאינו מרחם על הבריות בידוע שאינו מזרעו של אברהם · יש להקשות מה״ל מזרעו של אברהם · רש״י ורבנן
מזכיר בשאר הפסוק כאשר נשבע לאבותיך · י״ל דה״ל להביא כל הפסוק או וגו׳ · ע״כ נ״ל דמה אמר דווקא מזרעו של אברהם ·
ואפשר לומר דהוא מתכן הכפל בפסוק זה דהיינו דבתחלה אמר דורש ונתן לך רחמים ורחמך כלומר שאתה מרחם על ה
הבריות מרחמין עליך מן השמים · והוא דורש בפסוק זה ידוע כי חסד לאברהם גם מיירי רח״ם וכמו שפירשתי כמו
הפסוק ברוגז רחם תזכור דהיינו אברהם · ודו״ק ונתן לך רחמים דהיינו מדתו של אברהם ורחמך שאתה מרחם על אחרים ו
ומכח שאמר לך מזכה דווקא אתה שמזרע אברהם שיש בו רחמים ירחם על הבריות · או י״ל ונתן לך רחמים שאתה מרחם
על הבריות ורחמך והרבך כאשר נשבע לאבותיך דהיינו לאברהם דכתיב כי ידעתיו למען אשר יצוה וגו׳ · למען אשר יצוה את
בניו וגו׳ למען הביא וגו׳ · כו״ל בפסוק ונתן לך רחמים ע״ד מי הקדוש ואומר דבתחלה הקב״ה נותן לו מדות כדי לעשות
צדקה, ע״ד לך ה׳ הגדולה · ע״ש מכח הנלוך כאלו אתה עושית וזה ורחמך ומכח זה והרבך כאשר נשבע לאבותיך //
תנן נותנין כלי תחת הדלף וכו׳ ק״ק דה״ל להקשות ממתני׳ גופא דתנן לעיל ומכסין את הפירות פירות אין וכו׳ //
והא מלה לעכיר לא נדיבא דאיכא דעדיף מינה וכו׳ ק״ק למה הקשו ממתני׳ בדבר רשות שאינו אפי׳ בדאיכא מנה
כאן דליכא עדיף מינה, והה׳ במוקצה · ועי׳ בתוס׳ ריש פרק קמא //
שנים שעשו רה״י אחד בטוחתות אחד נתלו בו שפריות לבית הדרש וזה ליפס בו עדבית לבית האשה וכו׳ · ק״ק כיון
להקנות שמאלו ולא בבנו שניהם אלו מוחקות · ע״ז אולב״ה אמר לו ואנו בית האשה אמר ליכנס · ע״ש

למה אמר אגנו שחרית בה״מ ואגנו ערבית בית המדרש הלל שתא אחד לילך בו שחרית ואחד לילך בו ערבית וכו׳

79

חידושי הגאון [illegible]

[illegible]

[illegible]

דף לג׳ · אבל בנגיעה דמעשר ובאכילה דחולין לא פליגי ובגירסא לג׳ אלא ואכילת חולין ולא ובאכילת חולין ומפשר דבזה גמרן כ קד
קושיין תו׳ לא הו׳ צריך כאן לאכילה דחולין · דבא להורות חכמים דאוסרים היינו באכילה והטעם ואכילת חולין לא פליגי ולזה הזכיר רב׳ חולין אלא להורות דכשם שמותר בחולין דהיינו באכילה כך מותר במעשר לאכילה וחכמים אוסרי׳ היינו נמי באכילה //

תו׳ בד״ה והא בנגיעה כו׳ ואת׳ אפי׳ אם הי׳ תנן אוכלין כו׳ קושיית גיסי מוהרש״ל ז״ל דאטו לא היו יכולין להקשות על זה שאמר עכ״ל לא פליגי אלא באכילה כו׳ ואם בנגיעה מותר לזה יהא אסור באכילה וי״ל דלפי׳ י״ל הא דחכמים אוסרין באכיל׳ היינו דצריך טבילת הגוף דהרי הגמרא ידים והטלים שנטמאו בטבילה והבא ראשו ורובו במים שאוכלין ותפרים אינם אוסרים אלא דבר שלא כמסר וחות נגיעה · אבל בחתני׳ דלא הזכיר אלא בנטילת ידים הקשו שפיר וזה ברור א אוכלים לאוכלים //

רכב׳ ביאה בזקנת לא שוה ביאה כו׳ הסדרן ופרש זה הכא ומשום דאתרן לבסוף אבל בדרבנן לא ומאן הוא דרבנן · ומשום דכב׳ ביאה בזקנת לא שמה ביאה //

הכא בחולין שלקחן בכסף מעשר · אבל במעשר גופא לא ונקי משום דלא שייך בהו נטילה · ואת׳ מאי מביא ראי׳ מן חכמים שמא הא דאוסרין חכמים היינו במעשר גופא אבל בחולין שלקחן בכסף מעשר אינו אסור · ומפשט דלהכי אמר דלא כרב׳ ולא אמר וכחכמים כי שאמר לבסוף ודשבא היא · וכן אחה׳ אמר ודלא כר׳ מאיר כו׳ ומשום דראי׳ לא אתיא כר׳ מאיר אבל כרב׳ וכי אתיא דהא דהמסתם קאמר · אלא ודאי לא אתיא כר׳ אבל כחכמים וכי אתיא · ואת׳ לפי זה מאי פריך דלמא עד כאן לא פליגי כו׳ מזה ומשום הא לא טבן הוא האמת · דאל״כ לא הקשה כלום · עוד א אומרים לאחרונה · אמר ודאי כחכמים ומשום ר״ל דלא זה · ומפשר ומשום זה כתבו תו׳ מתנ׳ דקשה לשון דלמא כר״מ דכרונות קושיא ראשונה בזה שאמר דלמא כו׳ אלא באכילת מעשר גופא אבל בנגיעה דמעשר ואכילת חולין דהיינו בחולין שלקחן בכסף מעשר לא פליגי //

ולהוויין נמי טבילות דהא שמעת׳ לי׳ לרב׳ כו׳ · לישנא של נמי קשה גירסא ועוד מאי פריך לטבול ולוקה כרב׳ עוררים תחילות ולא הקשה על טבילות ועוד מאי הקשה לטבול דלוקה כרב׳ דלא ידעו דהך סבר אין ידים תחילות לחולין ועכ״ל אתה צריך לאוקי כרשב״א ומפשר לזה דלטבול נמי פריך ולוקמי׳ כרב׳ ולמא דאו כותל לאחים המשנה אפי׳ בטבילות כי שהקשה לבסוף · ותירץ דלמא כו׳ והקשה ולהוויין נמי טבילות דהכי הקשה לטבול //

דף לד׳ · תו׳ בד״ה שני שני לזה כו׳ ועקרן דמעשר · בתו׳ דמ״ס טבת גרסינן ועקרן דתרומה · ועי׳ בחידושי גיסי רש״ל בתו׳ לעיל בד״ה האוכל אוכל ראשון כו׳ //

אלא בתרומה שטהרתה טומאה היא אצל הקדש · רש״י שמותר בחולין שנעשו על טהרת תרומה ושנעשו לא בתרומה עצמה דלא נעשה שני לקדש · ומפשר דזהו שאמר ואין שני לתרומה היינו אין שני לקדש אלא שלישי הוי //

רש״י בד״ה ונפי׳ שטהרתה של תרומה כו׳ הך במאי חולין יש שלישי בנעשו על טהרת תרומה ונלה קאמר אנן תנינא אמרתי דדוקא קאמר ולא רבותא · פי׳ דהא קאמר אלא בתרומה רפי׳ אלא שנעשו על טהרת תרומה · ולת׳ כ שנעשו על טהרת קדש · דאי שנעשו דהיינו לחולת כו׳ · נפי׳ לעולם הוי שלישי אם נעשו על טהרת קדש אלא דפי׳ דלא הוי שני ואנ״כ שפיר וזהולא בתרומה הוי שני לקדש · ולא בקדש דהיינו טהרות קדש לא הוי שני · זה אינו ד דא״כ מאי קמ״ל / · אבל התו׳ פי׳ במש״ה ומשום דקל שלא יש בטהרת הקדש שלישי ובתחלה סבר בחולין דאמי׳ ע״ג שלישי · ואח״כ פי׳ דלא קאי אלא על שני דלא הוי אלא בטהרת תרומה ולא בטהרת קדש · לכן פי׳ במש״ה דעכ״פ לא הוי ג׳ בטהרת קדש דאי הוי ה״ל לפרש קודם שמאו דלא איירי בטהרת קדש · ר״ל · וכן ושוא בג״ד דפריך והא א״ך אנו לא אמרתי אלא בתרומה קאמר דשמעו ופשוט פריך כיון דתנא אלא בתרומה כו׳ ושמעו אבל לא בטהרת קדש //

שני הוא דלא הוי שלישי הוי · ואת׳ מזה פי׳ ואין שני לקדש בתרומה עצמה אלא דוקא בחולין שנעשו על טהרת

תרומה · ויל דסבר אפי' בתרומה עצמה הוי שני לקדש דהרי בגדי תרומה הוי מדרס לאוכלי קדש //
ואיידי דאמר שני בקדש פי' קך דהלל רגול דלא ואין שני בתרומה אבל שלישי יש בו הרי"ץ בתרומה עצמה אבל בחולין ה
הנעשי' על טהרת תרומה לא · אשמ' דתנא בחולין הנעשים על טהרת תרומה דה קאי על שלישי שני לקדש · אבל
על ואין שני לתרומה כל רובא ואין שני לתרומה לכן ג"ל דבחולין נעשים על טהרת תרומה קאי נמי על ואין שני ל
לתרומה · וכן יש להקשו' דאי ר' יוחנן שאמר בשלישי של חולין שנעשו על טהרת קדש טהור לאכול בקדש פליג על
עולא ור' יונתן א"כ ג"ל ואפילו ר' יוחנן · ונמ' לריטב"א //
נאמן בבגדי הדמע · פי' רש"י במשכות דהתרומה כקראת דמע לשון ומלאתך ודמעך לא תאחר ואפשר דנקט לשון
דמעה לשון שירוב להורות שאין בו כרית בבגדי אכילת פרס · וברה מתורן אז הכא לבגדי הדמע דליכא
כו' דה"ל שאני התם דליכא כו' · גם מתורן קושיית התו' דבטל ניקים הוי כרית בבגדי אכילת פרס אלא נראה דמין
כיון בלישנא דדמע · שהוא לשון שירוב ג"כ דהוי דליכא כרית בבגדי אכילת פרס לכך אמר לשון הכא לבגדי
הדמע דבודאי איירי דליכא בה כרית · רנ"ך //
ד"ה לה תנ"ו ברה"ה האומר שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש כו' · עי' בחדושי ג"ס ז"ל שכתב שרי' פליג
על עולא ור' יונתן · ונייך בים של של עלוה דמשמע שם דלא פליג על עולא · ואפשר דסבר ר' יוחנן דהא ר
דתני ואין שני לתרומה הא שלישי יש ופרש"י אהכ בחולין שנעשו על טהרת תרומה אבל בחולין שנעשו על טהרת
קדש לא הוי שלישי לענין זה שאם אכלו שלא לאכול קדש שאין טומאתו רק בקדש אלא קדש וקודש · שעלהין
הדין חולין אין נתפסין על טהרת קדש אלא שאכנו ומהדרין אז לענין רביעי אין ומהדרין · רנ"ך //
תנ' בר"ה תשמש תרומה וקדש כו' א"כ פריך דה"ל לוישט מאי כתן קדש בחבית אחר שכתן בה תרומה · ואת"כ מאי
ושני טומאה בחבורין שאני · ואפשר דזה דקרן רש"י וכתב בחבורין שעשה בכלי אחד תדיר בענין דאין
לחוש שנתן קדש בחבית אחר שכתן בה תרומה · ונ"ע //
תנאי היא דתניא חולין כו' · קך הא משנה היא · ואפשר שיש להגיה דתנן //
תוס' ברה"ה הרי הן כתרומה כו' והאי תנא ס"ל כר' יוחנן קך דהלל אפבא ור' יוחנן ס"ל כהאי תנא · לכן נלענ"ד דר' יוחנן סבר
פשיטא כתנ' דהרי הן כחולין וא"כ אין בו שלישי אפי' לפסול ואפי' האי תנא ר"א בר צדוק סבר נמי כר' י
יוחנן דלא עביד רביעי לכן טהור לאכול בקדש · וכיון דשניהם סברי בחולין שנעשו על טהרת קדש דאין בו
שלישי לכן פסק ר' יוחנן כוותם · ונייך בים של עלוה //
תוס' ד"ה אומר דם הנפש אינו מכשיר ומאי לא הא דם שחיטה מכשיר · קושיא שהקשו העולם שבתחלה רצה להביא
מברייתא דר"ש סבר דאינו מכשיר וא"כ ה"ל והקשות רש"י אדר"ש · ויל דאי פי' של ומי הדם מכשיר היינו דאינו
מכשיר אין להקשו' לכן אמר דדם הנפש אינו מכשיר אפי' לברייך דדם מכשיר ול"ד דם הנפש אינו מכשיר · האדם
שחיטה מכשיר ודאמר דם הנפש אינו מכשי' ושמע האדם שחיטה מכשיר ר"ל דא"כ למר דרך שחיטה אינו מ
מכשיר כי כבר אמרו ומי הדם מכשיר · אבל לפי זה שתירץ ומי דם בלבד מכשיר הקשה שפיר ודאמר דם
הנפש אינו מכשיר ושמעו דדם השחיטה מכשיר דאי דם השחיטה ג"כ אינו מכשיר ה"ל לאשמועי' כרי שלא
כשעה רובא דם הנפש אינו מכשיר אלא סבר דדם השחיטה מכשיר · שו"ל דרב אסי אמר דרובא שחיטה מכשיר
ולא דם הן דם שבתחילת שחיטה הן דם שבסוף שחיטה · לכן אין להקשו' הברייתות ר"ל הא דאין דם מכשיר
היינו בתחלת שחיטה ולפעמים דם מכשיר היינו בסוף שחיטה לכן מביא בתחלה סיוע של קצת דבריו ואח"כ
הקשה על קצת דבריו · רנ"ך והמשון עיקר //
דם הנפש מאי לאו הא דם שחיטה מכשיר · לפי תו' דקאי על מרק א"כ מאי פריך הא דם שחיטה שלבהמה מכשיר ·
שמא אינו מכשיר והא דלא פליג משום דאיירי בקדש · בספר משנ"ח מתרץ דהלל סתם דם אינו מכשיר · ואפי'
עוד דשיול הוכיר במתני' דדם שחיטה מכשיר ולא מביא שם דרשב"ג פליג וסבר דאינו מכשיר שמ' דסבר דמכשיר
ומתרץ הא דם חללים מכשיר משא"כ גם דם שחיטה לעולם אינו מכשיר · אבל קך לפנ"ד מאי הקשה לישמעינן
דם

דם שחיטה כו' שמא באו להורות בדם חללים דכשיר · וכ"כ רש"י לעיל //

דף לו · ודם חללים דשתה פרט לדם קילוח שהוא דכשיר · וכ"כ דהרי רש"י אמר לעיל דם המקיז אינו מכשיר משום דרבנן דכשיר אפי' דם המקיז ולרש"י דהוא דם המקיז אינו מכשיר אבל דם קילוח מכשיר ואפשר דלרש"י דם קילוח נמי אינו מכשיר ולא אמר רש"י דם המקיז אינו מכשיר אלא בשמא דרבנן דכשרי אפי' בדם המקיז ולפי' ר"ת פרש"י · ועיי' בחדושי גיסי ז"ל וכ"כ //

ומאי חולין לא אוכלין ולא שורפין · ק"ק דהלא ר' חייא אומר חולין דספקא הוא אי דם שחיטה מכשיר אי לא א"ר אושעיא ואחר שר' אומר הוכשר נ"ל חייא אמר חולין מהו של ר' כשוק באו ונסמוך על דברי ר' שמעון דלדברי שניהם אין שורפין · ע"ק ומאי פי' של והך שפירש"י גירסא הוא בריבא ואפשר דקושיי' שני' מהרש"ל קושיא דמשונה דבאות זה פי' והך כגון דאית חולין לא אוכלין ולא שורפין שפי' דהוה ספק חולין לא אוכלין לפי פשוטו נמי דחולין ופרש חולין משום ספק אי מכשיר אי לא · או י"ל דמהך קושיא שהקשתי דהספק אי מכשיר אי לא · ומשני והך כגון דאית שהכשיר השוחט והתיז על הדלעת דהיינו בתחלת שחיטה וע"ז אמר חולין · דאפילו אי הוי ספק אי מכשיר דם לא הוי דוקא דאת //

תו' בד"ה חד בעית וחד כו' דנבלה המורה ושרץ לענין טמא ר"ל טומאת בית //

דברי כתי' ונפי יותן ודם על זרע וכל האוכל אשר יאכל למה לי · ק"ק דהרי אכל האוכל כתיב בתחלה הל"ל להקשות ונפי יתן למה לי · ועיי' לרש"ב

תו' בד"ה שאוכלה חיה לא תרכוו בהיש אלו טריפות דרי"ש ומאי קרא דטרפה אוכלה חיה · ואפי' להקשות ומאי תיסק אדעתין דמסרדי והא דכתי' דאית החי' יש לאומרו דטרפה אוכלה חיה ולהכי כתבו דלא יליפין זה ד דטרפה אוכלה חיה אלא לפי המסקנא דשרא · משום דכאן דאי אסרדי מסוכנת אין יכולין ללמוד לטריפה ועיי' בתו' בד"ה וזה מחיים אתי כו' ומהו כדה ר"ל דאי הוה מוקית קרא במסוכנת לאסורה הוי מסתבר לי' לאוקמי בק בלאו דטריפה //

ודוא הייט טרפה היינו מסוכנת ולעבור עליו בעשה לא תעשה אע"ג נבלה דכתב רחמנא למה לי · ואת למה ולא ה הקשה כאן שוא מסוכנת בעשה ונבלה וטרפה בלאו ואצטרך שניהם כדאיתא בבחים · וכמו שהקשו תוס' לבסוף בד"ה וזה מחיים כו' ועוד נהי נמי דמסוכנת לא הוי בלאו דטריפה מ"מ תאסר בעשה מקרא דזאת החי' · ואפשר דהקושיא הקשה נמי קושיא דר' ולכן אמר ולעבור עליו בעשה ולת"ו ומתחלה הקשה היינו מסוכנת היינו טרפה ואת"ל מסוכנת לא הוי טרפה מ"מ קשה שוא מסוכנת בעשה וטרפה עובר בעשה ולא תעשה אבל עלה תרץ קשה דלא תירץ ע"ז כלום //

תו' בד"ה וזה מחיים כו' ומ"ל דטריפה לא אתיא כו' ועוד ומאי פריך בתרה כו' ואת הא כתבו תו' לעיל בד"ה הייתה מחיים אסור כו' אבל אין ופרש כו' היינו לעיל אבל כאן שכתב רש"י ומ"ל לא אתיא שו"ר רש"י ללמוד ע"ז לכן הקשו תו' //

רש"י בד"ה כגון שנשמה גיסטרא והיא עדין מפרכסת כו' עיי' בחדושי גיסי ז"ל ולענ"ד נ"ל דהגירסא כדאיתא ב בד"ה פרכוס יעון ודוא לעולם אימא לך היינו נבלה היינו מסוכנת ודקא אמרת נבלה דכתב כו' וכמו שכתבו תו' לעיל בד"ה השתא מחיים אסור השתא סבר דסתם נבלה מסוכנת כו' ומיר הוי צלי למי פריך דלא אתי קרא לנבלה דלא זכה מסוכנת ומסוכנת אסורה אפי' בפירכוס ואע"ג נבלה דאסורה איירי נמי בפירכוס דאל"כ למה אסרה רחמנא דוקא בנבלה דהיינו לתרי גיסא דלא פירכסא הלא אפי' בפרכוס אסור לכן כתב והיא עדין מפרכסת · דוק וכ"כ //

ונבלה וטרפה לא אכלתי מנעורי ועד עתה שלא אכלתי בשר כוס כוס מעולם · קשה זהו וטרפה הוא כל העולם נזהרים בטרפה ואין לפרש וטרפה שלא אכלתי ובהמה שהורה בה חכם דהא כלומר לא בא

בפי בשר פיגול. הגה שי"ל דרה קשה לר' נתן ומפרש לא משכחת נבהמה שלא הורגה מתכותי/ וה"ה לר' דלא סבר הכי/ נבהמה
שלא הורגה מתכותי/ קשה ועוד בחו' ואפשר לישב דה"פ נבלה וטרפה משום דרש למור מן זאת החיה אשר תאכלו
לאכוף טריפה מיכה תני' אסור לאכלה אבל מסוכנת שריא אבל יתהגרמו החזיר עד שטבו ומזה נבלה וטרפה לא
אמרו שאפשר שנעשו מי מסוכנת. והשתא אתי ר"ל דכתי' ליתהגרמו דשריא אבל השתא אתי דסבר דהרא דזאת
החיה קאי על טריפה וממילא שריא מסוכנת. עוד בוכל לומר מוז בכתוב דשריא מסוכנת דכתיב חלב נבלה וחלב
טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלוהו דר"ל אי ואכל הלל לא תאכלו. אלא נראה משום דכלור מן דה הפסוק
דמסוכנת מותר כדאיתי' לעיל א"כ ליזא חלב נבלה וטרפה חלב חלב למה לי לומר לך דהרא שאין חלבה חוזר נבשרה
ויש לך אחרת שחלבה חוזר נבשרה ואיזו זו מסוכנת. ועד אמר אבל ואפי' מה שמותר לאכול לא תאכלוהו מן הראוי
שלא תאכלהו זכה מיאוס ולכן החזיר יתהגרמו. רנ"ב //

רנ"ן לה. תנ' ברה גוסה או הטילה רעי וכשפרפה באזנה כו' ולהכי פריך שפיר מבריתא כו' ואי לא הוי אפי' לרשב"ג
הלל דברייתא אתיא כרשב"ג ורב סבר כרבנן לכן כתבו דרב סבר אפי' כרשב"ג. ואין להקשות מ"ל דרב סבר
אפי' כרשב"ג. י"ל דאי כסבר כרבנן א"כ יש להקשות למה בעי וכשרכשה באזנה הלא אפי' כשרכשה בזנבה נמי
הוי פירכוס וכשכש באזנו הוי יותר. והראי' דפריך גוסה ורעי וכשפרפה לא הקשה. אלא נראה דה מוכחא
אפי' כרשב"ג לכן הצריך וכשכש באזנו. ושמואל דאמר אינטריך לאבא דורי אוני סבר כרבנן דאמר יד ורגל
דאי גם שמואל סבר כרשב"ג איך אמר לרב אינטרי' לי לאבא דורי אוני למה לא אינטריך דרשב"ג דהרי רשב"ג
החמיר דבעיך פרכס יד ורגל. אלא ודאי כך פי' אינטריך לאבא דורי אוני משום דסבר כרש"ש שאני אומר כו' כי
כרבנן דהלכתא כרבנן. ואפשר דבזה פליגי דרב גרס במתני' רשב"ג וכו' ומק' שעה רשב"ג במשכחרכן הלכה
כמותו ושמואל גורס רג"ג והלכה כרבנן. רנ"ב

אינטרי' לי לאבא דורי אוני ואת"ש דלא רב סבר הלכתא כהא מתניתא דתנא ושונין אפי' לא פירכו אלא מפר
ולא כשכש אלא זנבו הרי זה פירכוס דמשמע גבי שונין דהם כשכוש זנב ולא בבהמה ול"ד בבהמה
דהני ואתי לאשמועי' דאפי' בשונין דכשכש זנבו דבר קל דהני וכ"ש בבהמה. תדע דלכן פריך תניינא כו' (
דשני שונין אצטריך דלא תמן שא"ר דלא פריא //

ואי קשי' תניינא קך וכי משום דכשמש מריוקא דמתני' לא צריך האמוראי לפרש ונוב להקשות יותר על רב
שכן דאמר לדידי מפרשא לי מיני' דהר שמואל הוא גם במתני' מפורש. //

דאבר"ר אומר משמו אפי' הטילה רעי כו' משמע דזה הוי יותר פירכוס מן גוסה א"כ לעיל דאמר רב גוסה
או הטילה רעי הרי זה פירכוס הוי כו ואין צריך לומר כו. ורש"י ליישב //

תנ' ברה אלו מכ"ו. עיי' בחרושי גיסי זצ"ל פי' דרש"י יש להקשות וסברא דמתני' לא הקשו כלום ר"ל
פשוטה ורה ולא החזירה פסולה דלא כתוב לפרכוס לכן ופרש ד"ה דהקשה מרנן דאינה אלא הוצאת
נפש //

ק"ל ורשב"ג ועניני דרבנן. ק"ל כיון דזיבה שהוא ענינן ופירכוס בעי סגי בתחילת שחיטה א"כ
וכ"ש לרשב"ג דהחמיר בשני פרכוסים דסגי אפי' בתחלת שחיטה ואם כן כיון דרשב"ג ג"כ אינו צריך
איירי בתחלת שחיטה א"כ חכמים נמי איירי בתחלת שחיטה //

ואי ענינן מאי ענ'. בנ"ה לעולם זיבה ענינן והיינו בסוף שחיטה אבל אם זיבה בלולה פליגי דת"ק
סבר כיון דזיבה שהוא פירכוס עוב תולין שעשה בסוף שחיטה וחכמים אומרים עד שתפרכס
ביד או ברגל ולא דהני זיבוק שבלולה שוא זיבה בתחלת שחיטה. ואפשר דזהו שאמר דבא פירכוס ש
שאמרו בסוף שחיטה וגם בזיבה צריך סוף שחיטה אלא ר"ש מעון סבר במוצאה כותלי שחיטה ואם
דם דזיבה תולין בסוף שחיטה משום דלא שכיח זיבוק אלא בסוף. וחכמים אומרים דלא דהני זיבוק

שבלולה

שבולה עד שתפרכס ביד או ברגל · אבל בדיכה בסוף הכל מודים שהוא טוב יותר · ובזה מתורצת קושיות בי׳ שכתב ו
ואיני רואה שום טעם לרבינו שפסק כר״מ ורש״י דהא חכמים פליגי עליהם ומסתמא נמי הא דלא ושני לפירוש הא רשב״ג
הלכה כחכמים · די״ל דחכמים לא פליגי אר׳ אליעזר · עוד כתבו לומר לענ׳ ובזה יתורץ נמי ורב אליבא דרבנן · עוד
לזה הלכה כחכמים דהא כל מקום ששנה רשב״ג במשנתינו הלכה כמותו אלא כמאה דרשב״ג וחכמים לא פליגי אלא
רשב״ג סבר עד שתפרכס ביד וברגל · וסבר ר״מ דרשב״ג מצריך שיהא יד ורגל לכן מוריה״ם מורה דיה אם ב
דיכה · וחכמים מודים זה שאמר רשב״ג עד שתפרכס ביד וברגל פי׳ או ביד או ברגל · א״כ כש״כ דיכה
דמהני ולכן פסק הטור כרבנן דכש״כ אם דיכה · ובזה מתורץ קושיא שהזכרתי בתחלה על מרשב״ג דאם ב
דיכה פי׳ בתחלת שחיטה כש״כ דרשב״ג איירי בתחלת שחיטה אבל עריכ׳ מדרבנן דהיינו רבנן על פרטי
רשב״ג דאז צריכים הפירכוס בסוף שחיטה · ואת״ם רבא מה ריש אליבא דרבנן לזה הצריך כשכש
בזנב הא אפי׳ כשכש בזנבו סגי · י״ל באמת דלהכי אמר שמואל איצטריכא לי׳ לאבא מרי מוני דהא אפי׳
כשכש בזנבו סגי · ולהכי פסק הטור כחכמים וכש״כ בדיכה דסגי · רו״ק · והשתא א״ש דלא השיב כלום
על דברי לו״י שאמר על מרשב״ג ועריכ׳ מרבנן · וזה שהקשה אמה דבר מבוררים מדרבנן מי עריכ׳ כי
הוא הבין כפשוטו · ולהכי לא השיב לו דבר רק שאמר רבא פירכוס שאמרו בסוף שחיטה ופי׳ כמו ש
שהזכרתי [illegible]

אמר ר׳ יוסי בו הדברים כו׳ הא דלא אמר ר׳ יוסי מותר י״ל דבא להורות לנו הגם דפליג ר׳ יוסי עליהן היינו בדיעבד
אבל לכתחלה יש להחמיר כר׳ אליעזר ובזה מתורץ הא דבעי לקמן רב אמא לרב אשי לר׳ אליעזר יהב
לטבח ישראל כו׳ ריש להקשות מאי בעי לרא׳ הא הלכתא כר׳ יוסי · אלא ודאי ר׳ יוסי מודה לרא׳ דיש להחמיר לכתחלה
לכן בעי לרא׳ · רו״ק //

דף לט · ר׳ יוחנן אמר פסולה רשב״ל אמר מותרת · הא דלא אמר ר״י הרי זה זבחי מתים וכן על רשב״ל כשרה לזה לא
אמר כשרה כמו שאמר גבי שחטה לשמה לחוץ רזה שלא לשמה · י״ל ר״י אמר על שתיהן הן בכה״ג הן בשלא לשמה
פסולה · ור״ל אמר בכה״ג מותרת כבר כתבו תוס׳ ר׳ מיתות מותרת פי׳ בהנאה · ואפי׳ אי פי׳ מותרת היינו אפי׳ באכילה
מ״מ אמר בדבריו לשון דמותרת דמשמע בהנאה ואכילה כדי למעוטי דפסולה שאמר ר״י היינו אפי׳ בהנאה //
פריך קשיא לר׳ שמעון בן לקיש לפרשב״ם שפי׳ השוחט את הבהמה לזרוק דמה לע״ז פי׳ הגוי יזרוק דמה לע״ז
וא״כ עכ״ז זה שאמר ואמרו לשמעיה ואיירי נמי בשמעין זה וא״כ קשה דאי קשה פריך קשיא לריב״ל שלא
הא רשב״ל דאין מחשבין מעבודה לעבודה איירי שזורק אחר ובמתני׳ דמחשבין מעבודה לעבודה כשאחר
שוחט וזורק ומפש״ל ובזה יתורץ נמי הא דהקשה מתחלה ומה״כ אמר בשלמא לרשב״ל אלא מפטר דקושיא
כן בזה הגירסא לתרץ הא דאמרתי בשלמא היינו מכי דשמעה מרי דאז י״ל הא דאמר רשב״ל דאין מחשבין
מעבודה לעבודה היינו כשאחר זורק ובמתני׳ איירי שהאחר שהוא שוחט הוא זורק לכן מחשבין מ
מעבודה לעבודה · הא דהקשה על רשב״ל לבתר דשמעה מר׳ יוחנן דאין חילוק בין אחר שהוא שוחט
וזורק ובין א׳ שוחט ואחר זורק · רמ״ש חון קשיא לר׳ יצחק [illegible] ופריך שלא הא דמחשבין בפריס
היינו כשאחר שוחט וזורק אלא ודאי סבר דאין חילוק ובזה לא מצינו שפליגי ר״י ור״ל //

דה הי׳ מעשה בקיסרי ולא אמרו בה לא איסור ולא היתר עיי׳ בב״י שהקשה על ר׳ שכתב שהוא מותר
בהנאה ופסק דאסר בהנאה · ובים של שלמה הסכים עם הר׳ ירוחם ולעד״נ [illegible] לא אמרו
בו איסור דהיינו שיהא אסור בדעת כ״א שיהא אפי׳ אסור בהנאה · ולא היתר כרבנן שיהא מותר
אפי׳ באכילה · ומפרש רב חסדא דקשה לו אי סבר כרבנן יהא מותר אפי׳ באכילה ואי סבר
כר׳ אליעזר

כרא׳ להוי אסור בהנאה לכן אמר דמי כבורן כו׳ //

שחטה ואח״כ חשב עליה כו׳ י״ל לאחורי אליבא פי׳ דשבא׳ דעבדו זו נמי שהשוחט עצמו בשעת שחיטה חושב לזרוק לע״ז ואח״כ אמר שחטה ואח״כ חשב ר״ל אדם אחר כך חשב שיזרוק לע״ז ולא השוחט דזה הוי דבת עגין ש שנתבאר במתני׳ שהישראל שוחט והנכרי חושב //

אבל הכא דשמעתא דחשיב הוכיח סופו על תחילתו · פי׳ כי׳ למר אליבא דר״א דאחשבה היינו אפי׳ בשעת זריקה פוסלת · ומ״ה ל״ל הוכיח סופו על תחילתו אפי׳ במחשבת זריקה לבדה נאסרה במחשבה · גם הוצרך למר טעם של הוכיח סופו מכח אם חשב להקטיר דזה אינו אוסר אא״כ אמרינן הוכיח סופו על תחילתו //

הכהו שיירי דאתו לבקומיה יהיב רברבן לשבחי ישראל אמרי להו רבא והרבא לדידן בש״מ מא״ג מאי · קי״ל מאי בעי ה״לו הלכתא כרבנן או ר״א או ר׳ דהרי לעיל אמרינן באשמועתין דפליגי אפי׳ אי חשב בשעה״ש ולק׳ לא קמ״ל לא סבירא ל״ו דבעי דשמעי הכא דהוי כחשב · ואפשר דעיב דבעי אי מותר לכתחלה · אבל קשה לפי׳ מאי דבעי רבא מיניה דב אמר אליבא דר״א הא אין הלכתא כוותי׳ · בשלמא בלא זאת י״ל דלא פליג ר״א אלא בדיעבד אבל לכתחלה פוסל כר״א ומהו דלא תנא ר׳ אמר דלא פליג אלכתחלה ומ״מ הדרא קושיא לדוכתא מאי בעי לעיל הא אפי׳ ר׳ מודה לכתחלה אסור ודוחק לומר דפליגי בזה · ואפשר שעיב בזה מתוך הא דאשמעינן דשמעה הוי בטריפה דהיינו דשמעאלי? · אלא דאי היינ מאוה אחרת פשיטא דמותר דמחשבת זריקה אינה פוסלת בע״ז אלא בשעת שחיטה ואם השחיטה היתה כהוגן שלא לע״ז דהרי המצות שאין להם שחיטה לא שייך מעולם לומר השחיטה לע״ז אבל דשמעאלים שהם שוחטין ומילא אם אמרו דוא והרבא לדידן דהיינו לע״ז א״כ היתה מחשבתן בשחיטה נ״כ על ע״ז דהוכיח סופו על תחלתו · משא״כ בשאר מצות דלא שייך זה וכיון דהשחיטה כשרה הבהמה מותרת דוק //

דנ״ ע״ · תנ״ בר״ה לא הוי חטאת תרובתא כו׳ י״ל הא דקפט חטאת לאשמועי׳ מעג דקמי׳ לי׳ לכפרה ומ״כ ש שלמים רס״ל דלאו מין בשלמים ולאו כפרה · ודוחק לומר דחטאת יותר שייך בי׳ כפרה מן עולה דאינה מכפרת אלא על עשה //

כיון דקמ״א לי׳ לכפרה כדידי׳ דר״א ומיירי בחטאת העוף ובחתי׳ כנה פגום · קי״ מאי הקשה רב נחמן לעיל לרב הונא הא לדידי׳ נמי צריכין לתרץ בעוף ובחתי׳ כנה פגום · //

אבל ישראל לשמרי כוכבים · א״כ ומילא זה שאמרו אין אדם אוסר דבר שאינו שלו היינו מכח דבודאי דעתו לשמור אבל אי ידעינן בודאי דאין דעתו לשמור יכול לאסור א״כ כולו לומר דרב נחמן סבר כרב הונא ומיי׳ ב״ה של שלמה //

ת״ש השוגג והמזיד והאנוס כו׳ · קי״ מאי הקשה ודאי יתרצו לו כמו שתרצו לו כבר · בשלמא לעיל תרצתי׳ ב׳ תירוצי׳ אלא כאן קשה · ואין לתרץ דקשה לי׳ דאי בישראל משומר א״כ מנסך ל״ל בגמ׳ סגי א״כ עו מתני׳ מותרין בישראל משומר כמי קשה להה כבר דשוחט להר או לים תיפוק לי׳ דהוא משומר רמ״ל כו׳ שיהא אסור בהנאה דהא אמרינן לעיל דתנן פסולה ולא תנן זבחי מתים דאינו אסור אלא במכירה בשלמא לרש״י דפי׳ דה״ג יכול לומר דאית לי׳ שותפות בגוי׳ אלא דבא׳ לומר דיכולין לתרץ בישראל משומר ובזה מתורץ הא דלא הקשה ממתני׳ דתנן השוחט לשם עולה כו׳ פסולה וקתני שניהם אותן כו׳ דש״מ דיכול לאסור דבר שאינו שלו · אלא דמאי התם צריכין לתרץ שיש לו׳ שיש לו׳ שותפות בגוי׳ ולא צריך לומר בישראל משומר דאם הוא משומר אינו שוחט לשם עולה אבל לפי׳ תו׳ קשה דאית להו דלשמרי כוכבים יכולין לומר אפי׳ בשותפות קשה נמי למה לא הקשה ממתני׳ דלכן שניהם אותן ע׳ לשם עולה · וי״ל דלא אמרינן לשמרי כוכבים ואינו יכול לאסור היינו דוקא בשוחט לע״ז או מנסך דעושה איסור דאמר׳ ודאי כוונתו לשמרי אבל לקין גבי קדשים אוסר דוקא

אין כוונתו

אין כוונתו לשעורי אלא דסבר ששוחט שזה לכן יכול לאסור · אב״ל דעשה מתני׳ דאיירי בשדרא ושומר ולא משני דאיירי בכבדי ומשום דקשה גב׳ דתש׳ הטמא והזרע והנסך והתם שכ׳ דרבינן למתני׳ בשדרא ושומר דאם לגוי לא צריך לומר פטור או חייב דאינו צריך לה לכן ומתני׳ מתני׳ כגי בשדרא ושומר ועי׳ בב׳ סי׳ ה׳ //

והאומר אין שוחטין לגומא כלל · רש״י והאומרת אין שוחטין לגומא הדר תני אבל עושה גומא: כל שכן אפי׳ בבית דליכא כלבות · קי״ל דרקשה תחלה והאומרת אין שוחטין לגומא כלל אב״ה לל׳ לרש״י מאי לרשום · עכ״ לזה פי׳ כאן שלכל שיכה ולא פי׳ במתני׳ · ואי לא מספיקא הייתי מגיה לשו׳ והאומרת אין שוחטין לגומא כל שכן ואפי׳ בבית דליכא כליכות והדר תני אבל עושה גומא · ומתני׳ אביי דבשוק לא ישחוט לגומא כל שכן אפי׳ אם כוונתו לכבר דהיינו שיכנס הדם בגומא אבל בבית מותר אם כוונתו שיכנס הדם לתוכו ולכבות ביתו והקשה לו רבא והא מדקתני סיפא ובשוק לא יעשה כן ומשמע דדריש לאו בשוק עסקינן · דו״ק //

ואם עשה כן צריך בדיקה אחריו · עיי׳ בטור יו״ד סי׳ י״ב נכתב הרמב״ם שאם שחט לתוך הגומא אסור לאכול משחיטתו עד שיבדקו אחריו שמא מין הוא · והרשב״א כתב אעפ״י שאסור לעשות אין שחיטתו פסולה שאין מוציאין את האדם מחזקת כשרות עד שיבדקוהו ונמצא חשוד · והנה כוכל לפרש דמחלוקתם א איירי בין בגומא שבבית בין בגומא שבשוק ובש״ע כתב י״א שאם שחט בגומא שבשוק · ואפשר דאיירי דאפי׳ בענין זה שבבית מותר אפה אם עשה כן בשוק צריך בדיקה אחריו וכן משמעות הברייתא דקאי שלשון זה //

זה הכלל כל דבר שיכול ונבדק השוחט לשמו אסור · בגמ׳ אמרינן לאתויי נדיר דמהורהא הא לא כ נדר אלא נדר בפני כשא · ואפשר דלהכי תנן כאן אסור ולא קתני פסול כמו ברישא דכאן איכא פסול שיהא אסור בהנאה כיון דאיכא אלא חשש שמא בפירושה נדר · ועיי׳ בדרישה סי׳ ה׳ //

אב׳ יוחנן לא שנו אלא שאינו מחויב חטאת כו׳ אע״פ אמרו באומר לשם חטאתי קי״ל דהלל לט׳ אלא שלא א אמר לשם חטאתי אפי׳ הוא מחויב חטאת דזה לא הוי חידוש באינו מחויב חטאת הגם שהטו״ כתב דרבותא באינו מחויב מש״ה דאומר לשם חטאתי מידע ידעי דמשקר · מ״מ זה הוי יותר רבותא //

פרק ג

נקבה הקבה נקבה הורה קי״ל דהלל דין הורה אצל הכבד והריאה · ואפשר לפרש משום מורה יחיראה דקא תנא נקבה הקבה נקבו הדקין טרפה ר׳ יוסי בר יודא אומר אף נקבה הורה ר״ל דתנא הדביר ומתחלה טרפות הכבד והריאה ואח״כ טרפות קיבה ודקין ולא הזכיר טרפות מרה לכן פליג ר׳ יוסי דמרה נמי טריפה · שי״ל דרבא להראות לנו בזה שלא כתב לנטלה דין נקבה הורה דאומר מכ״ש ניטלה דאמת אפי׳ ניטלה הורה ומשמעו בכבד טעם מר נמי כשר לכן תנא לבסוף לברו ולא אצל הכבד · ומש״ה אם נקבה הורה ומשמע׳ בכבד טעם מר אם מותר כמו בנטלה הורה ואי בנקבה לא כשר אז בניטל נ״כ אינו כשר אלא דוקא שלא הי׳ לה מרה מעולם אז מהני כשמשמעין בכבד טעם אבל אם ניטלה שו״ חולי לא מהני כמו בנקבה וכש״ ואי לא מספיקא הייתי אומר דבה פסר ורובה ויש להכשיר אפי׳ בנקבה הורה אם טועמין בכבד שעסק מרירות דהרי חייא בר רב פסק דלית הלכתא כר׳ יוסי ואפי׳ אם הלכתא כר״ שמא טעם מר בכבד מהני· אפי׳ בנקבה ואין להוכיח דטריפה בנקיבת הורה אפי׳ יש טעם מר בכבד דאל״כ לל״ל תירוב הכבד בנקבה הורה י״ל דאיירי אפי׳ הכבד אינו מר וכש״ //

אלא טרפה חיה וכו׳ כפקא לי׳ מאידך תנא בי ר׳ ישמעאל בין החי׳ הנאכלת ובין החי׳ אשר לא תאכל אלו

שמנה עשרה טריפות שנאמרו למשה בסיני · כבר כתבתי בספרי טעם לזו טרפה אינה חיה וכתרכתי
אשר לא תאכלו ולא כתי׳ אשר לא תאכלו עטי · ולוי׳ טרפה חיה הא בין החיה האוכלות ובין החיה אשר לא תאכלו לפסוק
אלו י״ח טריפות שנאמרו למשה בסיני שעדין לא צוה הקב״ה למשה עליהן אלא רמז לו שיצוה עליהן דו״ק //
והא איכא בהמה שנחתכו רגליה · תמוה דלא כ״ש פריך בזוית הגידין כו׳ אבל אפש״ל דהכי לא פריך ובזוית הגידין
דשמא ר׳ ישמעאל סבר כרבנן דחסרון מבפנים לאו הוי חסרון ואי״כ הוי י״ז ובזוית הגידין הוי י״ח ונ״ל כבר כ
כתבו תו׳ דסוגיא אתיא אליבא דר׳ שמעון ע״ל דהתו׳ רוצים לתרץ אליבא דברי הכל //
אלא סבר כר״מ דאמר כשרה · ק״ק דה״ל להקשות והכוליות אם נחתכה לר״מ טריפה דהא אפי׳ בוקא דאטמא דשני
מדנכתא טריפה ונ״ל שלר״מ בפי׳ כ״ה ועצם הכוליות אפי׳ לא נחתך אלא ניתק ממקומו בעיקום חבורו בגוף
טרפה דשמע בנחתך פשיטא דטרפה · ונ״ל דק״ל לב׳ ולרחשוב נמי דחגי׳ כו׳ אבל בעצם שלרשי לא טרפא
ואפש״ל דפריך לפסוק ובוקא דאטמא דטרפה ואי״כ עצם הכולי׳ שנחתך בכולה · ואת בתו׳ בר״ה הכא דאפקת
לא תיקשי ואת״ל לאו דוקא׳ לא׳ לקמן ההיא דרב זתכה כו׳ הל להו לתרוצי דנחתך עצם הכולי׳ טריפה בתוך י״ח טרפו׳
י״ל מיון דשמי הכא דאפקת לא תיקשי ואי״כ נחתכו רגלי׳ למעלה מארכובה בכולי״ה טריפו׳ וכש׳ בנחתך עצם
הכוליות · דו״ק · ע״ל לאחרורי ובזה יתורץ קושית תו׳ ג״כ הא דלא הקשה ג״כ וגולגולת · ריש להקשו׳ עוד דחשיב
בזוין י״ח נקובת הושט ופסוקת הגרגרת ובאמת אלו ב׳ הוי כבלה ואי״כ אפיק שמם ונ״ל שעם דהיינו כ
נחתכו רגלי׳ למעלה בכוליות וחסרון בגולגלת · דו״ק · ועיי׳ בדרישה סי׳ ל״ג דין ד׳ בר״ה ושט שניקב בכל ש
שהוא טרפה דבשורה בחיותא דאמר נראי איכה משמע כנבלה והרמב״ם לא כתב דהרי היא נבלה אלא ללמדנו
דאם כשחטה והיא מתה לפניו אז משמא כנבלה · אבל קשה לפי׳ ואי פריך ברנ״י לב׳ שחט את הושט כו׳
והורה לו רש״ע ורמיכהו אלו טרפות בבהמה נקובת הושט פי׳ ה״לל דבחיים הרי היא טרפה ולא הוי נבילה אלא ל
לאחר שנשחטה //
תו׳ בר״ה נאמר רב יורא אמר שמואל וכן לטריפה כו׳ אי״כ לענין טרפות אדם קאי וכן לטרפה נמי אגלגלת פי׳
אבל על טרפות בהמה קאי נמי על שדרה לפיכך פריך בג״מ ועוד דכש׳ הוא אם באדם טריפה וכש׳
בבהמה //
בא״ד ובהמה משרפה בנקיבת הקרום לחוד · ולהכי לא תני דהא תנן במתני׳ נקיבת קרום של מוח //
תו׳ בר״ה סימנין שנדרסו ברוב טרפה פר״ת כו׳ משום דקשה לה פריך שב שמנת׳ הלא יש שמנה דהא פי׳ של
סימנין הוי קנה וושט ואי״כ הוו שמנה לכן פי׳ לפי המסקנא הוי דאפרוקי הייתי שנתפרדו זה מזה ואי״כ לא
הוי אלא שבעה //
תו׳ בר״ה הכא דאפקת לא תיקשי כו׳ ועוד קשה בלא הא דלא תרצו דחשיב בזוית הגידין כבר כתבתי דהקשה קושיא
זו׳ לעולא להכי אתה לישנא ועוד ולא אבל קשה להורות קושיא זו ג״כ על עולא · ועולא לא פליג עליו
דלא מצינו שהא פליג עליו //
בא״ד ואת״ל כרת רוב החיצונה ובשר החופה את רוב הכרס נמי כחשוב כחד קושיא זו הקשה לש״נ אמרו ד
דסבר י״ח טריפות וחשוב אלו לב׳ טריפות //
בא״ד בר״ה לא תפיק כרבנן פ״ל כו׳ פליגי היינו חסרה · ובזה מתורצת קושי׳ תו׳ דלרבנן הוי י״ז ר״ל או שחסרה
כמען דהדחלוף הוי במכין ר״מ · אלא לפי׳ קשה לזה הוצרך לאוקמי ברנ״י מר לא צריכא אלא לרבי
שמעון דאמר עד שתנקב לבית הסמפונות כו׳ וכן הקשו תו׳ קושיא כמין זו בענין אחר עש״ו //
ד״ה מג בר״ה ואת״ל תשעה יש דהא איכא נמי זרה ההיא דחרדא עלית הולכתא כוותי׳ ובזה יתורץ קושיאו

גיסי דגל לא הורך ר' יוחנן לפסוק הלכה כיותן הא אמר הלכה כסתם משנה ומשום ה"ל דכמן אין הלכה כר' יוסי כיון דפסיק חייא בבריתא
דית הוכמא כוותי/ כר' יוסי מ"ל

באו' ומי' שוירא לי/ ליה וחריתא · לעו' כל דסבר כרב שוירא ולא אמר שנה אלא דמתני/ לא הוי אלא משנה טרפות //
ומי אמר ר' הכי והאמר רבה בבת אמי' הלכה כסתם משנה ותנן ניטלה כו' קך דה"ל והא דתנן אטגל דלא הוי כרית הייגו
אליבא דתך דלא שרינן בבריבת הורה אבל לר' יוסי דשרינן בבריבת ורה צריך והיות כרית במקום ורה · וכיון דהוא
פסק סבר כר' יוסי לכן נמי פסק דצריך כרית · ויש ליישב //

קרום שעלה מחמת מכה בוושט אינו קרום הה' בכל מקבי טריפות לא מהני סתימה כמו שכתב רש"י והא דאמרינן גבי ו
ושט אפשר וברה מתורך בנה שאמר ואמר כו' · ושט אין לו ברירה נבחוץ · ואם יש נקב ובפנים אעפ' שאינו יודע
אם נקב החיצון אפה' טרפה · ואתא לאשמעי' מאפי/ אם עלה עליה קרום אפה' לא מהני דהא כיון דאפשר לא שריב החיצון
גם עלה בו קרום להיות מותר ה"ל דלא מהני · וברה מתורך לרש"י דסבר גם לענין נקב אין לו ברירה מבחוץ אב' לא אמר
לענין ספק דרוסה ולפי זה שהברירה אש' דצריך לנקב דהרי כשנע זה וכיון דאמרינן דאשמעי' קרום שעלה מחמת מכה בוושט
אינו קרום לא הוא בוושט אלא ודאי דאשמעינן משום דעור החיצון אין לו ברירה אב' לא לאשמעי' טריפת · ומתרץ ל
לספק דרוסה דהא' יש ברירה דאדם של חרס ותפשט הרבה אפה' קמ"ל דאין לו ברירה ומש' לענין נקב · ועי' ב"י //

ביה אמרו לי/ ובריו/ דרב יוסף בר חמא דשלם דמי תורא לרא · ואת' לא יתחייב לשלם הא לשמואל פסול בהגרמה שלש ו
ושחט ב' שלישי/ ואפשר משום דהלכתא כרב באסורא ולכן אמרו לו לשלם · ואת' מדרבה ניהא הלכתא כשמואל דרי'
ואב' אין צריך לשלם · וי"ל כיון דעקרא פסקינן כרב ליפטר אז נחייב לשלם דאו' הוו כתרי דברים דסתרי אהדדי · אנ'
פ"ש רבה"ל סי/ כה' ואם הטעות בדבר פשוט כגון דבר המפורש במשנה בכל שכן חוזר הדין כו' ואם אי' להחזיר כו' או שהוא
בפשרה שהיא טרפה והאכילה על פיו לכלבים כתב הרמב"ם שהוא פטור אע"פ שגרם להזיק לא נתכוון להזיק · וכתב סמ"ע
ובית חדש דהרמב"ם אפי/ האכיל בידים פטור · ופש' ואב' יש להקשות לא א"ל ביה אם דשלם דמי תורא · בשלמא התוספ/
שכתבו בידים האכילו לכלבים פי/ בידים האכילו פי/ לתורא לטבוח לכן חייבי/ לשלם · אבל לסמ"ע ולבח' אליבא דרמב"ם קשה
ומתרץ ומר דכמן דשרינן מכה מדבר עלי/ חוזר דרב נחזור דשמואל הוי כאלו כתכוון להזיק · וי"ל דסבר רמב"ם הסוגיא כשטה
אחר משום דיש להקשות עוד ואי אמרו לו/ לבריו/ דרב יוסף בר חמא דשלם דמי תורא לא הוה הזכירו בשמו · עכך לא הוה צריך
בקושייתו לכן אמר זה בריו/ דרבינא ומיבעיא תיובתא כלפי סנאי' דרבא דהיינו ר' אבא שהוא סנאי' דרבא ולא הזכירו
בשמו כדרך שפי/ המפרשים גבי ויהם כלב שאמר להם וכי דת כלבי שמה לטי בן עורם ולא הזכירו בשמו סברו שגם כלב
שונא אותו · לשיטת הלכתא כרבריו/ בה' דה"ל אמי לשלם הלל הלכתא כדברי בה' אלא מאי אעפ' דנאמר הלכתא כבה' היינו
וסתמא אבל לפעמים אם דעת בה' יפה יכול לפסוק כבה' עד' דהלכתא כרבים כנגד יחיד היינו וסתמא ולפעמי/ הלכתא
כיחיד אי וסתביר טעמי/ לכן פריך היא גופא קשיא אמרת לשלם כו' · והכא אי לאו בת קולא עפ' דהלכתא כבה' וכה
שהם רבים מש' יכול לפסוק כבה' הה' אעג' הלכתא כרב נ"ל אי נסתבר טעמי' דשמואל יכול לפסוק כוותי/ ואב' לא הא"ל
וי"ל שאין ואי טרינן זכה תרי חומרא נ"ל קשיא לא א"ל דיל שלם הא הוי טעות בדבר משנה וטעות בדבר משנה
חוזר · אב' סבר הרמב"ם דבגב' הקשו עליו ואין צריך לשלם · ונתתי לפרש בדיבור כפשוטו הקושיא הא הוי טעות
בדבר משנה וחוזר כאשר הזכרתי וכתבתי לאחורי //

והאמר שמואל תורבץ הוושט ברומו · קך ואי קשה הא עב' קאי על אורכו דאלב' לא כתב ושט ולא כתב כל קנה א
אלא ודאי קאי על ענין נקב ולאפוקי דרב דאמר בעשה · //

תנו' ברה' והאידנא שגור סנוים כו' ומיהו לפי/ הג' תירצו לי/ ארבה בבת גופא · הא דלא הקשו תוס' מקושיי' שמואל ר
דהקשו תחלה · י"ל דברוב כתמאות לג' קשיא די · שיל דלא כדבר בשמואל טרפה אלא ברומו וכוכל לפרש דברומו
יש בו דין שיעור סימנים · או י"ל תורבץ הוושט טרפה והלכתא לא עשה זמיני שיעור קאי על קנה דוקא //

בגמ׳ אבל לס״פ דגרסי בתר כ״ש ומשמע דלפי״ז לא גרסי הא דאיקפיד ושו״ר דאית דל״ג גרסי הא דאיקפיד הא ר׳
דאיקלע וכו׳ אב״ק קשה ואי הקשה משום לעיל · ובבר כתבתי בזה במקום אחר קצת · וכוונת מהרש״א ה״נ דר״ל דגר׳ התירו
של לא תימא כולו שלא אכלו חבו · אלא גי׳ הא דאקפיד · הא דאיקלע //

נבילה וטרפה לא אכלתי שלא אכלתי בשר כוס כוס ושום וטרפה לכ״ע דאתא לאשמועינן האי דכתי׳ גבה החיה
אשר תאכלו דהוי דיוק הא שאוכלה חי׳ לא תאכלו לא מצי על טריפה לבד אלא נבלה וטרפה לא אכלתי //

ולא בא בפי בשר פיגול שלא אכלתי בבהמה שהורה בה חכם יהא דלא קאמר כדלעיל לא אכלתי בשר פיגול · וכו׳ דאיתא
בהגה״ת מהרי ואפי׳ היכא שמוכרחין בשעת שרי לשחוט ואין שום כרי לברר הוראתו · ויחזקאל אמר שלא בא
בפי בשר פגול אפי׳ לא טעם · והטעם כיון שהורה חכם אחר ואפשר אף בע״כ הורה יכול לטעום לכן אמר
שלא אכלתי שהורה בה חכם של הוראתו · וכן׳ ואי קריך דשלא פי׳ של לא אכל בבהמה שהורה בה חכם היינו
שהורה חכם ונתלה לאסור ואע״פ שבספק אחד להיתר לא אכל אבל אם לא הורה בה חכם ונתלה לאסור לא ג
וחזרינן ויש לדחות //

משום ר׳ נתן אמרו כו׳ אפשר דקשה לר׳ נתן טרפה לכ״ע אלא טרפה בא להודיע שלא אכל בבשר שהורה בה חכם ·
שי״ל דסבר שמותר לטעום כדי לברר הוראתו · שי״ל דזה ראוי לכל להחמיר באיסור שלא לאכול בבשר שהור׳
בה חכם והשתא אש״ה האי דהביא משום ר״נ בפי׳ דלע״ג //

תוס׳ בד״ה משום חשדא כו׳ ונראה כאלו נוטל שכר על הוראתו דלא שייך לומר שיהא נחשד לשכו׳ ההוראה בשביל
זה שהרי הוא יאכל גם מאותה הוראה · ולבסוף כת׳ שלא יאמרו בשביל כך דיכהו לגה כדי שיתנבה לו במתנ׳
דלא שייך לומר שכר הוראתו דלפעמי׳ נותן ליקח שכר בטלה · ומרי׳ בחדושי גירסא דכ״ל //

תוס׳ בד״ה ונתקיימו וכיח כו׳ ומכ״ש תעות דיר · שרי׳ ביש של שלוה שמחב ומשמע אפי׳ שאם אין כותן המתנות ויר
איכא חשדא אני היכא דליכא חילול השם כגון במקום שהדרך שהטבח שואל הקפותיו //

תוס׳ בד״ה זה הרואה טרפה לעצמו כשכולה ספק טרפות בבהמתו כו׳ ואוסרה · וקשה ואי מפורש כל העולם ג׳
וחוייבו׳ להחזיר בספק · ולמ״ש י״ל דה״פ הרואה טרפה לעצמו ולאחרים הוא מורה אז אם רואין שמורה
חוזר ומין שהורה מורה לאחרים ושלו אוסר · או י״ל טרפה ושון תטריפנו ואם חוזר שרגי כתן לרואיו לשון ומין מ
שרואה ומין לעצמו ואינו סומך של הבהמ׳ · רק לוקח והבהמה לחלוקים ובבר כתבתי בזה מה מניירים וכן בש
ובאר אייזה שונא מתנ׳ והרחי׳ דה״ל ואי בעו לומר שלא כפשטו אלא בא להורות פי׳ של שונא מתנות יחיה
דהרי הגילין להנות להם אלא פי׳ שונא מתנות שהנה הוא עצמו יהם אלא מהמתנות יהנה לאחרים כגון
לחלוקים ולעצמו יחמיר המתנות לטרפה · //

רש״י ד״ה ויתרא ושו׳ דרב חסדא כל זה שקורא ושונה ושמש ת״ח ורואה טרפה לעצמו כן הוא הגירסא ברי״ף ·
ולפי גירסא שלנו כל זה שקורא ושונה ורואה טרפה לעצמו ושמש ת״ח אפשר לפרש הענין הכי כל זה שקור׳
ושונה ורואה טרפה לעצמו שמחמיר את הטריפה לאכול לעצמו אז אפי׳ לא קרא ושנה אלא ששמש ת״ח ורוא׳
שהחמירו טריפה בענין זה עולה שעליו הכתוב יגיע כפיך כי תאכל אשריך דהיינו שיגע שקרא ושנה
או ששמש ת״ח גרם כי תאכל אז אשריך וטוב לך · ולפי זה שכתבתי לעיל י״ל יגיע כפיך כי תאכל ולא
לה המתנות מאחרים אז אשריך וטוב לך לאהוב אם תהנה מן המתנות או תהנהו אותך יש שכר עוף כגון
המשפר ובבולין · שמעון ועזרה׳ · עוד נוכל לומר הלשה יגיע כפיך דהיינו התורה כי תאכל · דהיינו שכר
כתיבה ותורה // עוד נוכל לפרש הכתוב אשרי כל ירא ה׳ ההולך בדרכיו יגיע כפיך כי תאכל אשריך
וטוב לך · והדרש שדרש זו דעולא ושו׳ דרב חסדא כל זה שקורא ושונה ורואה טרפה לעצמו ושמש ת״ח
עליו הכתוב אומר יגיע כפיך כי תאכל עד׳ שכאן מתורה שכת׳ העובר אם ושש ואם הרבה יאכל שרש׳

בפר״ק על ר׳ בון בר׳ חייא שאמר תורה לכל שנה זה שאין תלמיד והרב׳ יכול ללמוד לך שנה ועל׳ אמר אמרי כל ירא ה׳ הן שהוא
חי כל שנותיו או שנת לפני נוטע ההולך בדרכין שהולך בדרך כל הארץ · או רגז שנטריל שנו ארוכות ונפרותיגיע
כפיך כי תאכל שכתן לו שכרו ושלם אשריך וטוב לך וזהו שדרש זו שקורא ושונה ומשמש ת״ח והוא טרפה
לעצמו דהיינו שנת לפני נוטע והוי כאלו נטרך זן העולם עליו הכתוב אומר יגיע כפיך כי תאכל ואם עשה פעולת
בגין בעל״ר זה אשריך וטוב לך כשכן המדרש של ר׳ בון · //

איבעיא להו/ הא דאמר חלבו כו׳ כקבים שיש בהן חסרון מצטרפין כאיסר ושאין בהן חסרון מצטרפין לרובא · קך ר
דהללו מתחלה שאין בהן חסרון מצטרפין לרובה דהרי דין של רובא כתבאר בתחלה בזה כו׳/ · תוס׳ שמא ולא . א
אשתמיט ע״ין/ התם אמרי רבי מן כגב לכגב הרבה ואין דומה לכגבי כפה דהא אין מצטרף השום שביניהם קורב
ורבא אשמעי׳ דבכגבי כפה אי נשלם השום שביניהם לרובא ולא די בכאיסר ואפ׳ אמי פריך זו נולא נגרת דשם
פי/ דמצטרפין הכגבי/ נולא נגרת ולא בשום שביניהם אבל כאן אשמעו/ אע״פ שאין בכגבי׳ חסרון לא מצטרף
השום שביניהם לרובה אלא אפשר נעד׳ דבאות נטעי לי/ הכי אשתמיט הא דאמר ר׳ חלבו כקבים שיש להם חסרון
מצטרפין לכאיסר ושאין בהן חסרון דהיינו כשתגרך שאין בו החסרון עם הכגבים שיש בה חסרון אז מצטרפין
לרובו ואע״פ אמרי לעיל אפי/ בכקבים שיש בהן חסרון · נצב״ה //

רק״ז זה הורה ר׳ כר׳ יעקב רש״י שבא נעשה לירך והורה להחזיר · ושמעו דוקא לענין להחזיר וזהו לירך דוקא אבל ל
לאחרים לא החזיר דאין הלכה כר׳ יעקב דאלפ׳ אין סברא לפסוק כרבי כיון דהאיש שבא דבר מחזיר ועשה כר׳
יעקב · עוד נ״ל לומר הא דעשה ר׳ כר׳ יעקב היינו בנפסק רוב הלוח או כתגלגל אע״פ דקל וזה זה לא נעלה ולא
וכן אם כתגלגל כשר היינו כשלא ניקב העור אבל כשניקב העור אז אפי/ בפסיקת רוב חוט טריפה כיון שיש נקב בחוט/
שמא ריבא הלוח והא דאמר רב הונא אין הלכה כר׳ יעקב היינו כשלא נפסק רוב הלוח · ובזה מתורץ דרב ברב׳ ברוב
עורו ונבדק ברוב לוחו ראי׳ בפסק רוב לוחו אפי/ לא נפסק רוב עורו · אל׳ אם רוב עורו קיים וזה זה אינו נעלה
ולא טרפה אלא אם כתגלגל [illegible] שמא ריבא ער׳ כגב ובזה מתורץ דתנא נתארך פסול כתגלגל פסול
דכתארך פסול אפי/ העור שלם · וכתגלגל פסול עד׳ נקב כתבתי לאחרונה הגם שהוא שלא כרש״י וכתוספת
ונצב״ה · ואפש״ל דבדק ברוב עורו והי׳ רוב עורו ואפ״ה בדק אחר רוב לוחו · אליבא דרה״א דאין צריך לבדוק
אלא אם רוב עורו קיים ואם אין רוב עורו קיים טריפה כי זה זה אינו נעלה ואינו יורד · אפש״ל זה זה דבהמה
אבל של אדם נעלה ויורד · א״כ יש להקשות ואי פריך מיני נהא לנו׳ בו׳ //

תנ׳ ברה ואם היא נשבר כו׳ · ושל״ל דמבעיא לי/ אם נפסק הפירכות כו׳ והשתא לא זכי ומבעי אלא אחל״ו שר ושר
במלו · ואת״ה לו מבעי אפי/ אחל״ו שר ולא שר במלו והוי איש יודע אם בפרשה בזוהר אינו יודע. וי״ל
כמו שכתבו התו׳ בסוף ברה דאי לאו דכל הכך בעיות בשני/ כמו בראשונה ונעל שני׳ לא צריך ומבעי אם
נפסק הפירכות ברחוק [illegible] חבורו כגר חוט השדרה שבין פירכות שני לפרקו של שני דהא שר ולא שר ב
במלו וכשר · ר״נ //

ר׳ ינאי אמר לשטה זו המאפיים וכו׳ אומר שר בין המאפיים באשר״ה גופם והיפך ר׳ ינאי אומר בין המאפיים //
הריאה שנקבה · הא דלא קאמר נקבה הריאה להורות שהנקב בסוף לריאה ונש׳ פליגי אי צריך נקב שיהא
הנקב בקרומא עילאה דאמרי לה קרמא עילאה נמי אלא בא להורות דצריך קרמא תתאה ואמרי לה/ ק
קרמא תתאה ואין צריך קרמא עילאה · ובזה מתורצת קושי׳ התו׳ ושנ״ב //
ואי ניקבו העורות זה שלא כנגד זה · שרין [illegible] //
רק״ז עו׳ האי הואה בריאה גולדי גולדי אוכמי אוכמי חיוורי שר׳ ברה״ק לב׳ שפי/ דהגולדי הן אוכמי ואוכמי
או חיוורי חיוורי · נ״ל דאמרי [illegible] הפסולות [illegible] ורה״ג לא [illegible]
פוסלות

פוסלות אלא בריאה עצמה ולא בצדדים ולכן אמר כל אומני אומני חזותא חזותא להורות כן דראות פוסלות כן
דראות כשרות · ועיין ברה״ה האריך בפרק הבית ...

תו׳ בד״ה שאני הכיאתא להיו כו׳ דמאור לה הנותב · פי׳ דמאור לה הנותב ולא אמר לה דחזקת חוי בג׳ פעמים
שהרי היה הג׳ לפעמים הריאה תשעה לפני נשמו אם בשני פעמים הוי חזקה אם לא והלל לה מי דלא הוחזקה
בשני פעמים אלא ודאי דבתרי זימני הוי חזקה אלא דכאן לא הוי חזקה דנימוני ומדין לא כבלע הדם בהם לכן ז
ותו׳ רש״י //

דין זה בחליט כבר שלה · עיין בר״ן ובתורת חיים שהאריך בדין כבר שנימוק והי׳ לרש שכתב השו״ע שהיא טרפה
עכ״ל //

תו׳ בד״ה מיתבון ספיקא דחלש כו׳ אבל הטלתה צדדים אפי׳ אורכא ריבותא בדופן לא תלינן בדופן פי׳ אורבא
דאמרי אבל אורבא דרב כהנן דאמרין חוששין כולו לומר דתלינן מכה בדופן אפי׳ הטלתה צדדים · אלא א
משום דהלכתא כאביי כיון שכתב רש״י · ולכן עש׳ רש״י ותו׳ הא דלהני בדמשה דפשורי הייני בדאמר כמריעותא
בדופן · ...ה דליטבא הירי עברינן · ושעו עדמאור חוששין הירא עברינן כדי שכרשו · ואמ״רש להרגשה
עם הירי עברינן ושששו דכל הכל אור הירי עברינן · ...ג דאי בריקת פשורי לחוורא לזה אלו דנושא
כו׳ מגן ארדבה כו׳ לא כשורי כו׳ הלל במוה דלא כאי בריקת פשורי לחוורא אלא לזווה דמשורי ואם שר
להישב נושרא דו ובנה יהב׳ עתרן עש׳ רש״י הג׳ בשלמא הכא תלינן בדופן וכשרה ולמגרסינן אמאי כשרי
ריעותא בדופן מיש להכשות דהא באמר לא אמר לעיל דאהני בריקת פוערן · א לא בתליפא ריעותא בדופן
אלא הכא פי׳ בשלמא הכא אי הוי דר נוטרא תני לאכשורי לזווא · הכא הוא אש דתלינן בדופן וכשרה
אבל התם כו׳ רש״י // ולי״ל שהביא הרא״ש והר״ן כאי נמי על הטלתה צדדים וסבר דאי כש מכה בדופן
תלינן במכה בדופן ולא בריאה אע״פ שהטליתה דצדדים דריאה דביני צדדים אין חוששין לה · עוד כולו זאת
דתלינן במכה שבדופן משום דנסרכה במקום מכה אבל לא תלינן בצדדים סביבות הגוף שנסרכה במקום
זה · רע״ג היטב ועיי׳ בר״ן //
ליתני בקובת הדופן · אע״ג דכתבנה בדה הכל · וז״ל דפריך ומאי״ר חיאה ח׳ טרפות יש בנקובה לחשוב נקובת
הדופן דהוי תשעה · אבל קשה לפ״ז מאי פריך ולשמעיק כו׳ ליתני בקיבת כבר הא אמר לעיל דלא חשיב
זה דלא סבר כר׳ יוסי דיחידאה היא וכש״כ דלא יחשוב בקיבת כבד · וצ״ע //
תו׳ בד״ה אי הוה ריאה כאן כו׳ אלא בעי לומר דרך הסמפונות יצא ונכנס בריאה ובחוץ · עיין׳ בחשודרי
וז״ל דהיינו שלא נקבה הריאה עד לחוץ כו׳ וז״ל הר״ן ובתחובה אפי׳ נקבה לגו טרפה שאע״פ שאי
אפשר שבמה דרך הושט חוששין שמא נקבה הריאה וחזרה לאחורה כו׳ · ומפשר דזה פי׳ של הרמ״ה
כאי דנקבה הריאה עד לחוץ נחזרה · ולכן אפשר דה פי׳ שלהם׳ כאי דרך סמפונות יצא ונכנס בריאה ובחוץ
דהיינו שיצא המחט ובחוץ אבל אין פי׳ שיצא מספון לחלל ונכנס בריאה ובחוץ · דא״כ הי׳ המחט בחלל ת
הגוף ואז יש לאסור אפי׳ בכבד · ולפירושם יש לפרש לעיל ומר סבר כבר נקב ואתא · אין פי׳ דרך הושט
אלא נקיב הריאה עד לחוץ · וכש״כ סברי מספונות נקט ואתא · אלא דזה סבר דחיישי׳ שמא נקבה לחוץ
וזה סבר דלא חיישי׳ כיון שהיא שלימה · וצ״ע · שנ״ש לדקדק לפי׳ תו׳ דחיישינן שמא נקב לחוץ לזה ל
לא חיישינן שמא מיקריב לחברי בשלמא לרש״י ז״ל דאמחזיקי ריעותא לא מחזקינן · ולז׳ חיישינן דרך
ושט בא משום דדרך הכבלעין אין כבלעין אלא דרך ושט · אלא לתו׳ קשיא //
תו׳ בד״ה דלמא אי הוה ריאה כאן כו׳ אלא בעי לומר דדרך הסמפונות כו׳ · לע״ד דכרס המצונה צריך בכרס
עצמה דריכתא ברוב אע״ג עצמו לומר אפי׳ דדרך הושט אתאי ועמה דרך כרס חיצונה ואח״כ נקבה

את הריאה

את הריאה או את הכבד לכן גבי ריאה טריפה וגבי כבד כשירה · אלא תו׳ כתבו אפי׳ למ״ד דסבר דכרס חיצונה ה
היינו בשר חופה והכל כתשב לכרס פנימי · ודפ״ק //

דף נ״ט אבל דוקא דרבצא בכל פי׳ בקונטרס ולעאן כו׳ קצ״ק שמא הוי כהלכתא דהא לרי׳ לא עבשי׳ אלא בריאה
שהוצאה שלמה להפש אטע״ג דורה ג״כ שלמה וכ״ש כיון שהוא רכה חרישי׳ שמא ניקבה · ועיי׳ ברן · ולענ״ד יש ל
להגיה ברש״י ומאי דעריך כמחט טרי׳ כי בהא אי הוי כריתא · והפי׳ לא כתב רש״י בלשון פי׳/ ולעאן כמו שכתבו תו׳ ומשו //

ומה כרא שזה ריאה שמאירה את העינים אפשר להו לאכילה או שי׳ סמנים תש״ רא״ר הונא מוגמא בריא מריאה
דיר׳ בר׳ ומי סד׳ לאכילה לכבוש בגורא ולדכול אלא שי׳ סמנים // קצ״ק שמא ריאה של בהמה באכילה בלא סמנים · ו
והראי׳ דלמו אמר רב הונא אלא באוגמא · שו״ר רמב״ם וכה מאירת עינים שמא טובה לאכול שי׳ סמנים אבל מאירת עינים
הוי בלא סמנים · עכ״תמו׳ לי דלא שמעתי ולא ראיתי לאכול זה שי׳ סמנים //

תו׳ ברה ומברכה ומברכיך ואפי׳ גוים המברכי׳ את ישראל ותברכין כו׳ פי׳ אינו צריך להחזיר לך שלו׳ שברכתך
כתובה ומברכה ומברכיך · ואע״ב יש להקשו׳ ולמה לישראל צריך להחזיר · ואפש״ל דישראל כשהוא מברך ודאי בלב
שלם מברך לכן צריך להחזיר לו אבל כשהגוי מברך אינו יודע אם מברך בלב שלם אם לאו לכן אמר הכה ומברכה
ומברכיך שאני יודע אם ברך אותך בלב שלם //

ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם פש״ל עפ״י ראיתי בתנחומא כ׳ יוחי כל המברך את ישראל כאלו מברך את
השכינה שנא׳ כי מברכיו כי מברכיהו לא נאמר אלא כי מברכיו · ולזה רמז אפשר כאן ושמו את שמי על בני
ישראל כשמברכין את בני ישראל כאלו מברכין את שמי לכן ואני אברכם גם כן //

דף נ׳ · תו׳ ברה דאיירתא כיון לא פליגי כו׳ בכי מותא איכהו זיכלו׳ באכלו חשתא לריך דלא מכלינן אפי׳ סותם
אינו · ופי׳ רקאי על חלב דאכשתא //

אי דכי ואגמרה לשמעתא מפומא דרבא · קצ״ק מאי קשה לה׳ שצריך לגמור שמעתי׳ מהימא דצריך ללמוד · ואפש״ל ד
דקשה לו דהא אמרי׳ רונא חלב טהור אבל לא דבר אחד · שיש לו ודאות דשבג׳ אומר משמשו דפליג תנ״ק שלו׳ דהיינו
חלב טהור סתם ואכ״ לזה פסק הלכה כרשב״ג · וכן באבל קשה לו קושיא של תו׳ הא אמרי׳ מקצת היום ככולו · לכן
אמר אגמרה לשמעתי׳/ מפומי׳ והשיב הא אין הלכה אמרי׳ כר׳ שמעון · באבל ומי אי׳ פלוגתא כיכהו כו׳ ואפשר
דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי דהא דפסק הלכה היינו כשבא בלילה או כשעדין המנחמים אצלו · ורב כ
כהן דאמר אין הלכה היינו כשבא ביום השביעי דאז אמרינן מקצת היום ככולו · והשתא אתי׳ הא דלא אמר הלכה
כתנ״ק אלא ודאי דסבר הלכה כרשב״ג אלא ברה אין הלכה דאמרי׳ מקצת היום ככולו: כתבתי לאחרי׳ //

תו׳ ברה מדקה לדקה כו׳ פמר כתבתי תירוץ על רש״י הא דלא אמר קטנה וגדולה משום דמשה הא דלא מדמין א
אפי׳/ ממונא קטנה לאונא גדולה · ולענ״ד משום כפרש״י דאי פריש מדקה לדקה ובהמה דקה לזה אשמעי׳
דין זה גבי ריאה הו׳ לתני׳ לאשמעי׳ גבי בני מעים · אלא ודאי דאין מדמין מבהמה לבהמה · וכאן פי׳ דקה
אוטה וזה לא שייך גבי מעים //

והוא שנשתייר בו כדי תפיסה וזה שנשתייר שניקבה כנו׳ במשהו״ שיאה קיבה ואפשר דזה שאמר ה״ר
לעיל מקום הדבק בחוטה היינו בזה שנשתייר ועיי׳ בזה שכתבתי כבר //

ואיזה כרס החיצונה בשר החופה את רוב הכרס ואת כו׳ ואפש״ל שור להרן לפי דעת הרמב״ם שמשמעי׳
אפי׳/ לא נבראית הכרס אלא שנקרע רוב עובי אותו הבשר טרפה · וזהו שאמרו בשר החופה את
רוב הכרס בחוטו טרפה היינו ברוב עוביו לכן בנקרע סגי בשיעור סלע · ועיי׳ ביו״ד סי׳/ מ״ח וברישה
ועיי׳ בבית חדש דאינו אסור ברוב אלא שנקרע מבחוץ חוטו וכן משמעות הש״ע · ודפ״ק //
ומה שכוזא בעובי בית הכוסות עיי׳ ברן וש״ ועיי׳ בדרישה בלא כתב הכי · ודפ״ק //

תו׳ ברה ומה שמצא בעובי כו׳ והא המזור מצד אחד כשרה בעובי בית הכוסות צריך לפרש כו׳ מביא זה א
אליבא

אליבא פרש"י ע

דף כב בעי רב אשי ברוב קנה או ברוב כשר תפשוט לה מדתנן פ"ק לפי דברי ר"מ שמטריף אפי' אינו מגיע
הקרע עד החלל כרס הפנימי אלא אפי' נקרע רוב הבשר נמי טריפה וברה מתורגן קושיין תי' הא דה בשר
החופה רוב הכרס הא דתנן במתני' או שנקרע רוב החיצונה · אלא והאי בא לאשמעי' דאפי' לא נקרע כולו
אלא רובה נמי טריפה לכן בעי אם אפי' נקרע רובו טריפה או ברוב כשר או טריפה ברובו · ומ"כ מאי ה
הקשה ותפשוט כו' //

ותיבי דריסת החולדה ונמי' עד שתרכבה לחלל · ומת' א"כ מאי פריך לגרול תנינא ודריסת הזאב שמא אתי לאשמעי'
לאשמעי' החולדה אפי' בגדיים וטלאים לא דורס · ונ"ל דלעיל הקשה אליבא דרב ורב סבר לחתולים דורסה
בגדיים וטלאים ולחולדה אין דריסה //

ובעופות אין הכי ולישלה הא הלא פריך על עופות תנינא שני' באשירה // ונ"ל לאשמעי' שאר עופות שאין
דאין להם דריסה אלא בדקוקא דיליהו · כדאית' לקמן //

והא ההיא תרנגולת דהואי בי רב כהנא דהש החתול בתרה כו' לא שרי' למען דיהרי' אית לי' ולא קלי דיהרי'
דא"כ אפי' בגט צדילין נמי ולא שייך לומר דאיתו קלי אלא אם כן יש צדילין //

דף כג קל"ל בהדי דשלינ' שרי דיהרי' · תי' יש שוטין להתיר לשחוט כשהכן פי' והא דהוי צדי למי' דיש שוטין
להתיר גבי כן לפסוק רגליו של כן קודם דשלינ' אלא דהא לא שכיח שיפסיד את הכן אבל לשחוט את ה
הטונ' לי' ליה פסירא · ובגט' הצ"ל אין דריסה אלא וחיים דהיינו שהכדרס שלינ' וחיים אבל אי שלינ' לאחר
מיתה לא דבהדי דשלינ' שרי דיהרי' · אלא שום דרנבה לומר דודאי דריסא אין דריסה אלא ורעות דכאי כל
הדורס וכו' //

תי' ברה' רוב אחרי' דורסין ומת' פי' אפי' בשאר עופות שאין בהן צפורן הי' לנו לחוש כש אין פי' אפי' לא ראינו
שדרס דהא אורי' לכן אומר שלא שר · אלא פי' שראינו שדרס שהכב עלי' · א"כ קשה מאי הקשה הוא
אפי' בשאר עופות פי' הלא בשאר עופות לא חיישינן אלא א"כ ראינו שהכב עלי' כדרך דורסין אבל בזין צפורן
איירי שלא ראינו שהכב עלי' כדרך דורסין ונ"ל ברוחק דמשמעות הלשון דרוב אחרית דורסין כפשוטו לכן הקשו ואפי'
בשאר עופות נמי והא באמת לר"א דהא אורי' מיגא שלא שר' · לכן פי' ר"ת דאין פי' רוב אחרית דורסין כפשוטו
אלא כמו שנ' אם נמצא צפורן בה דרוב אחריות להם כח לדרוס כו' וכו' //

תי' ברה' דרוסה שאמרו צריכין בדיקה כו' שרי' בחכות שלה ובחוטי גיסי קל"ל ולגבי יש לושב דלגבי לא אוירי //
בטלה הכבד ובשתיה ומנה כרית · ובדף ג' גרס כל שהו וכו' · וכן כתב רבי' ולפי זה שפרש לא הקשה בגמרא
וכשם שהדרי //

ניטל השחול ניטלו הכליות פי' איצטריך לאשמעי' רבותא ניטל אבל נרקב השחול במקום טריפה ונטלו הכליות
אבל לקותא טריפה ונרי' כן · וכך לפי' תי' דכתבו רבי' ור"ל לא סברי כפירש דמטריף בלקותא א"כ קשה לומר
איצטריך לאשמעי' כשלו הכליו' · ניטל האם אפשר דבא להורו' אבל מעוך האם טריפה כדאית' ברוקה ובדה ג
האם אבל ניטל השחופית שרי רגלים כבויים בו · כוכל לומר דלהכי בא לומר רבותא ניטל
האם אבל ניטל השלחופית שרי רגלים כבויים בו טריפה //

דף כו רש"י ברה' דרניא לבטולי דתני' · פי' הלכך תנא אלו טרפות לאשמעי' ואידך דתנא אלו כשרות תנא אלו
בכשרות · ומת' לר"ל דאמר אלו כשרות קוצא לזה תנא אלו בטרפות דלא שייך לומר היינו אורדר סיפא
ונ"ל דסבר ה"ל דהא דתנא אלו בטרפות משום דסבר כתנא דבי ר' ישמעאל דדרש בין החי' הנאכלת ובין החי' אשר
לא תאכל אלו ח' טריפות שנאמרו למשה בסיני ומ"ד תנא במתני' אלו טרפות שנאמרו למשה בסיני · ומ"כ באלו
כשרות דלא שרי' לומר שנאמרו למשה בסיני · ונ"ל דאפשר דסבר ה"ל כמולא בדף ג' דסבר שמנה מיני טרפות

פד נאמרו לו למשה בסיני · ומ״מ ר׳ חננ׳ כתב לאפוקי לקולא דרפרש · דוק ונדע · עוד כתב למימר ד״ל לא נטריף בוקא ר
דאטמא דטנך ורובתי׳ אלא באיפסיק נימי׳ ואלו טרפות בא לה בכשירה היכא דטנך ורובתי׳ ולא איפסיק ׃
רש״י ברה בוקא דאטמא הגולית כו׳ הא דלא הביא רש״י פי׳ לטיל׳ · ופי׳ שרש״י פירשו בגופא תחלה אבל קשה לזה שפירש
תחלה על איפסיק נימי׳ ואח״כ פירש על בוקא דאטמא דטנך ורובתא · לכן נראה דלטיל׳ רבותי׳ לפרש בוקא
דאטמא היינו דאיפסיק נימי׳ אבל הם תא דפליג רבא על רב מתנא וסבר דבוקא דאטמא דטנך ורובתי׳ כשרה
ואיפסיק נימי׳ לכן פירש על איפסיק נימי׳ תחלה ואח״כ ואיפלא פי׳ של בוקא דאטמא דטנך היינו העצם לבד
מחוץ ׃
תנ׳ ברה׳ וחברו׳ לרב מתנא כו׳ ואת׳ כו׳ לוקמא פלוגתייהו בדרפרש כו׳ ור״ל דאח״כ הי׳ קשה הלכתא אהדדי דהא ק״ל
הלכתא כרפ״ ובו כשרה דרפרש ונקטן ר״נ כה׳ פסקינן הלכתא כרפרש · אבל אי פליגי ברב מתנא ק״ל
דהלכתא כרפי׳ וזה הכלל ורבה אפי׳ דבר שאינו רואה לבטולו ואי כולל לומר דלקולא יותר טריפה ובוקא
דאטמא דטנך ורובתי׳ · ואין להקשות הא דאמר כי׳ בוקא דאטמא כשרה אע״ג דקשה הא דאמר ועוד זה הכלל
לרבות טב שנטמא ואח״כ דרב מתנא כאי בכלל טריפות ניל׳ דאי דכתרבה בוקא דאטמא היינו בד איפסיק נימי׳
כדאמרי׳ בגמ׳ ובזה מתורץ הא דחשיב דרב עוירא הא אמרי׳ דלית הלכתא כרב עוירא · אלא משום דמ״מ
טרפה הוא בכלל טב׳ דוק ׃
באר׳ דרים לי׳ כו׳ שאי׳ בחדושי גיסי נ״ע אבל קשה עלי מאי סבר ר׳ יוחנן דמרבינן בזה הכלל אפי׳ דבר ש
שאינו רואה לזה הכלל ואתא אלו טריפות להכשיר אלא נראה דלא קשה דזה הכלל דר״י סבר דמרבינן
אי כולל לומר דיש להטריף יותר לקולא דאנ״ג דהא נ״ו דכשירה בבוקא דאטמא ותנ׳ הכשר שמא בדרפרש פליגי
אבל בוקא דטנך דה׳ טריפה ׃
תנ׳ ברה׳ אין בעלי אומנות שאין לעמוד כו׳ דאין דשאי׳ כמו אין חייבים · ואת׳ לזה אמר לו שב בני שב בני
שמא נבר כרבה עומד מפניו ורוחב לומר שהוא סבר שזה שעומד מפניו הוא נבר הדין לכן הודיעו לו שאינו
חייב לעמוד מפניו · ונ״ל קי׳ מפני לשון שב בני שב בני ואפשר דבר נפחא הי׳ עניו ולא רצה שיעמוד ד
מפניו ובמקום שחייבי׳ לעמוד מפניו אפי׳ הכי אינו רוצה שיעמוד מפניו לא יכול למחות ומפני שמצות עשה
אבל בעלי אומנות שאינם מחויבים אמר שב בני שאין אתה מחויב ואפי׳ אם אתה רוצה לקום מפני א
אפי׳ שלא בחיוב אפ״ה אמר לו שב ... שב שאין אתה רשאי כיון שאתה עוסק במלאכת אחרים ונ״ל פי׳ תנ׳
נ״ל שב בני שאין אתה מחויב אפי׳ אתה רוצה לכבד אותי אין אני רוצה בכבוד שהי׳ עניו ׃
לא עשרה כלמעלה · ברייתא אית למר דהמשה והתרגן לא ירענו הברייתא שהברא סתם גמרא לבסוף
חמשה כלמעלה ועשרה כלמטה · ונ״ל לפי׳ דהמשה שהקשה והתנא לוג כלמטה סאה כלמטה כו׳ ל
לזה לא פי׳ שלו חמשה ועל עשרה אם כלמעלה או כלמטה · שע״י דהתרגן דמתרץ התם לחומרא לזה לא
אמר אלא התם לחומרא · אלא נראה לפ״ר דבאמת ומתרץ לי׳ הכי התם כיון דמפרש גבי לוג סאה ס
סאתים ולא גבי חמשה ועשרה ש״מ הטעם הוי משום לחומרא · והתם הכל לחומרא אבל גבי חמשה ור׳
דט חילוק דחמשה כלמעלה ועשרה כלמטה · ונד״ע ׃ שנ״ל ובזה יהי׳ מתורץ הא דלא הקשה מתחלה
מן הן ונרקרינותיהן כו׳ שהיא בפ׳ שני דמסכת כלים · אלא דסבר כיון דהתם דאמרי׳ לוג כלמטה עד ועד
בכלל אפי׳ לקולא · ומשני לא חמש כלמעלה ופריך מסיפא וה׳ ועד עשרה כו׳ ומרישא כלמטה אע״ג
דרישא נמי כלמטה ואח״כ הדרא קשיא לרובתי׳ דאמרי׳ עד ועד בכלל אפי׳ לקולא ומשני לא עשרה כ
כלמעלה

כלומר לה ואפ׳ לעולם לא אמרינן עד ועד בכלל אפי׳ לה ווקא לכן פריך והדרין שבכולי דאמרינן עד ועד
בכלל · רנ״ב //
דף נה תנ׳ בדה׳ שיעורן בכדי סיבת קטן פי׳ אבל אם הוי׳ ומחזקן יותר שלא בעינן שיעור גדול לשברים יותר מכדי
סיבת קטן ואפי׳ דרדן בטלה דעתו · תנ׳ כתבו אבל יותר ולא פי׳ לפי דגרסי׳ לטולהן וכדברי התוס׳ ר
דמהדלה שר׳ דריכן כדי סיבת קטן אבל אי ומחלה סגי בכל שהן היו יכולין תנ׳ לאשמעינן בה ברייתא כאפי׳ יתר ו׳ ל
כל שהן לא נהני אלא צריך כדי סיבת קטן · רנ״ב //
והתניא לוג כושה סאה כושה סאתיים כושה · אם שר דרפרש דלוג וכן סאה כושה ושום סאתיים דהוא
עב׳ כושה ושום בלא הזכיר שם שיעור יותר גדול בנשבה לכן נפרש דהכל כושה · //
תנ׳ בדה׳ כל שיעורי חכמים כו׳ ואת׳ והרפא פשוטא לי׳ כו׳ זה ואת׳ קשה בלא תרק כלומר אלא אפשר דפי׳
של ואת׳ הוי כיו זה שיש להקשות עוד וסוגיא דהתם · //
הא בהלה גופא שריא כו׳ ואת׳ הלל דלהפי תנא אסור בגמילה אבל בהלה גופא שריא ושום כלותרהא
שכירם תנא מן הטחול ומן הכלות · וכו׳ //
ומיל׳ עד טוה חסר צריכין להגי׳ כו׳ ואם לא גרסינן כולי אכו צריכין לזה כאלו בעי אנא שאין צריכין אריסר
המיטלני עד טוה תחסר · אור דעיירי אתון דלא כו׳ · רנ״ב //
רשי׳ בדה׳ ה׳ רבהלה כוי אסירא דהדיר כירכב ונחתך פי׳ הא דלא פרשי׳ לגוי · ואפשר לישב דלהט כרש״י מן
ושום ריש נחלקי׳ בין כירכב לנחתך ורשי׳ לא רצה לחלוק והטעם דכירכב ונחתך חדר כו׳ · //
ואומרי׳ הלכתא כרכיש בר פפא ולית הלכתא כרב עוירא דרב עוירא נמי לא אמרן אלא בקולשי׳ אבל בסומכי׳
טרפה · זה שיש להקשות והשבן לאלו ב׳ הלכות · חד דזה איירי בטחול וזה איירי בכליות · ועוד על
הלשון דרב עוירא נמי לא אמרן כו׳ דלא הו״ל הכי אלא ולא אמרן אלא בקולשי׳ כו׳ · ועוד קשה לרכיש ולהבינא
להעריג׳ בכירכב בטחול ולפותא בכליות · ועוד והא אשמעי׳ במתני׳ דניטל הטחול וכליות כשרה פשיטא לכן
נראה לתרץ רב עוירא דאתי למימר דוקא ניטל כשר אבל ניקב טרפה · ואבי ניטלו כליות ותרץ דרכיש דאתי ל׳
לאשמעי׳ דוקא ניטלו כליות כשירה אבל ניקב ונוקבא טרפה · ועוד אמרו טרפאי דהלכתא כרכיש ובזה מתורץ
ניטלו כליות ולית הלכתא כרב עוירא ואפי׳ ניקב כשירה · ואת׳ פיין דלית הלכתא לעיל תנן ניטל הטחול
ומתרץ דרב עוירא דלית הלכתא היינו בקולשי׳ אבל בסומכי׳ טרפה וזה אתי לאשמעי׳ דבסומכי׳ ניקב
טרפה · רנ״ב · וניטל האם כשרה איצטריך לאשמעי׳ לאפוקי מטרפון דמטריף · ועוד דוקא ניטל אבל ניקב
האם טריפה ובזה מתורץ קושיי׳ ב׳ // ועוד רבא להורות דוקא ניטל האם כשרה אבל ניטלה השלחופית
שדי ראוים בה ורם לתוכה טרפה כיו שכתבו תנ׳ לעיל לקמן ופרשים · ניטל לחי התחתון כשר אשמעי׳ אע״ג
דסימנים מחוברים בו · ולהרמב״ם אתי לאשמעי׳ דבלחי עליון טרפה כדאית׳ בטור סי׳ לג׳ // ועוד ברין שכת׳
ואיפא ולא׳ דהשתא דאתנן להכי לא צריכי לאפלוגי כו׳ ומתני׳ בקולשי׳ קך דהרי על רב עוירא פריך ורב
עוירא איגו נחלק בין קולשא לסומכא ולהכי אצטריך לתרץ איירי דרישא · וכו׳ //
הכוליא שהקטינה בדקה עד כפול כו׳ הפוסקים נחלקי׳ די״א כפול ובכלל כשרה פחות מכן טרפה ·
והקשו על׳ דהא אמרי׳ כל שיעורי חכמים להחמיר כו׳ וכתבו להתריץ כפול וכלל בא · ואפשר ליישב
בדרך שכתבו תנ׳ לעיל בד״ה לו׳ בדה׳ עד ועד בכלל או עד ולא עד בכלל כו׳ דלא אמרו כל שיעורא ל
להחמיר אלא בנשבה או בברייתא אבל הכא מדרשא הוא וכן כולל לומר כאן כולא שהקטינה מדרשא הוא
וכולל לומר בין עד ועד בכלל בין עד ולא עד בכלל כדעיו רנ״ב ·

עוד

שיש לומר דכשרה דהא הדין עשלו כלות כשירה ואם כן הא דהביאה טריפה חירוש הוא ואזלינן לקולא כמו דעת הפוסקי/
גבי טחול של עוף //

תנא היא האם היא טרפחות היא שלפוחית · קק' ואי בעי גבי טרפחית למאן אם הורה בטרפחת לאיסורא דהדיתנא
היא האם היא טרפחת להיות כשירה ואפשר ליישב דמחקך דאי בעי שלא פסק כר' טרפון לאיסורא //

אמר רב אם נשתייר בו כסלע כשרה הירא כו' קק' ואי בעי שלא פי' כמה מקום כמו שסבר רב לקמן · ויש ליישב ד
קצת דאמר אם נשתייר בו ולא אמר אם נשתייר סתם אלא להורות דצריך מקום אחד לכן בעי הירא · אבל
קשה א"כ היאך סבר רב דכל העור צריך · ואפשר ובזה יתי' נתורץ הא דלא הביא פלוגתא דרב ור' יוחנן לענין גבי שמעתא
ור' ינאי כו' אלא מפרש דרב ור' יוחנן לא סברי דצריך הסלע לפני' כאמרו השדרה או על הטיבור או על משיפ
פרקים ולא פליגי אלא אם ניטל מן השדרה כו' וכשאמר כולו דהיינו אי צריך ואמר אפי' עור בית הפרסות נמי ד
דרב סבר כל העור צריך חוץ מעור בית הפרסות ומש"ה לעור בית הפרסות ור' יוחנן סבר דאפי' עור בית הפרסות
נמי צריך וצריך דישתייר אפי' עור בית הפרסות ומש"ה לזה לא צריך להו לא פליגי דרב ור' יוחנן דעור כולו צריך
אפי' ניטל כל השדרה או מקום טיבור כו' ולא מצינו לפרש דרב ור' יוחנן איירי דלא ניטל כולו משדרה אלא פי'
דלא נשתייר כסלע על פני כל השדרה אבל אי יש קצת על השדרה וכן כשאר קצת על מקום טיבור דאז לכ"ע
העור כולו צריך · ודוק ועיי' בבית שלמה

מ"ל דמתני' דביעת אלו שעורותיהן כבשרן · עור בית הפרסות · קק' א"כ ואי בעי ותהלה וד' ע"ג ואי בעי הדר
בברייתא ר' אומר אף עור בית פרסות צריך. ויש ליישב בעיית דמשמע ר' דפליג על רב וסבר דעור
בית הפרסות צריך · ולמר מנה אלו שעורותיהן לכן בעי מר' היאך הדין והטיב לו צריך כדלעיל · לכן פריך
והא מדתני דביעת כו' · ויש ליישב עוד ואחר ורב בעין אחר ואין להאריך //

מ"ל מדתני דבירת כו' מ"ל אלו תכבשתן כו' מ"ל מ"ש זה דאי' בר' סי' רע"ב ראה דבו שעבר על ד"ת מ"ל דבי מדתני
כך וכך · מ"ל אלו תכבשתני כו' מ"ל דרך כבוד והטיב מ"ל תכביטני בזה שבלשון יחיד כו' וכו' //

רש"י ד"ה להביא עור בית הבשת להכי נפרש כו' עור השליל אינו ראוי להיות בעלה דאין שליל נברים · ודברי
רש"י משמע דעור השליל ועור בית הבשת שווים אבל תו' הקשו אפי' אה"נ דלא חשיב עור השליל צווח
דלא צריך בעלה ול"ה הו"ל להביא כמו עור בית הבשת //

הכתה חולדה על ראשה מקום שעושה אותה טרפה · הא דאמר דהכתה חולדה ולא תנן סתם נשבר העצם
מקום שעושה טרפה · אפשר דנקט זה אמר' בגמ' דאין בדיקה לחולדה · ומה"כ כשאמר שהדברים
שעות בררו נ"מ לחולדה דלא סגי בבדיקת ידא אלא באיסור · או לאשמעי' אפי' גבי חולדה סגי בבדיקת ידא ·
ולכן נראה לעד' דגם בבהמה צריך בדיקה אם נשבר אלא ק"ל גבי עוף אפי' כשהכתה חולדה דס"ד לא תהני בדיקת
ידא אפה קמ"ל דתהני בדיקת ידא · רק"ע ועי' בתורת חיים //

תסמרים ר' יוחנן הוא דברך בידא כו' בא לומר תסמרים דבזה אתרן קושיא כבלות והא שחוטה דלא איכא ש
מעכבת //

בירוע שכפלה לאור וכהאדו בני מעיים וטרפה · עיין בר"ן //

אר' כהן בר יצחק א"ר אבין אומר אדומין שלא הוריקו ושלקן והוריקו טרפה · ולא אמר ירוקין שלקן והאדימו
טרפה · אפשר לומר לדעת הרא"ש דמכשיר אפי' באדומים שהוריקו שלקן וחזרו והאדימו · והכי
נקט במתני' אם ירוקין פסולין דהיינו לו כבר טרפן להיות אדומים כמו ירוקים פסולים אם אדומים לאחר
שלקן כשרים · וכן הגירסא שלפנינו שפיר א"ר זעירא אדומים שהוריקו ושלקן וחזרו והאדימו כשרים · ותרין
ותנו/ דתנן אם אדומים כשרים והם ירוקין שהאדימו שלקן וחזרו והוריקו · וכו' //וכן פסק בש"ע //
נשתברו רגליו/ עיי' ברש"י והא דלא משמע' דין דנשתברו רגליו/ גבי בהמה משום דסומך על מה דתנן בפרק

בהמה

בבהמה הנקשה אלא זכה דמשמעי' כשתברו גפי' דלא חיישינן לנקובת ריאה אשמעי' נ"כ כשתברו רגלי' דלא תימא
דוקא כשתברו גפי' אבל כשברו רגלי' טרפה · ובס"ג ויש עוד לפרש //
תנו' ברה איבעי' לו' הורו בטרפחית לאיסורא פ' ואמ"ב הוי תרתי הוראות · וקי' דהלל וכרבי בנפק · וכן מלזה שאמר
או דלמא הורו בטרפחית להיתרא כר' בנפק · זה לו לחות הוראת טרפחי' בנפק · ואפשר לתרץ מ"פ דעת רש"י
ורת' שיש לאסור במוקד יותר מן בהמה · לכן אמר הורו בטרפחת לאיסורא ולא תימא לאיסורא אפי' גבי בהמה לכן
אמר כר' בנפק דזה לא שייך אלא גבי עוף ה"ה והוראות איסור בטרפחית ג"כ בעוף · ה"ה היתרא דטרפחית הוי ג"כ
בעוף : ה"ה להיתרא לא תימא דוקא גבי בהמה לכן אמר כר' בנפק דהוי גבי עוף · נלפי' ודרבי שפי' מה של נפק צריך
בושט · לו הורו בטרפחת לאיסורא כר' בנפק להיתרא דלאו בכל רוכתא דהרי גגו של נפק צריך בושט ה"ה בטרפח'
לאו בכל רוכתא כשר אלא כעוף טרפה נזה אשמעי' שיש האם כשר אבל מעוף טרפה או דלמא הוא בטרפחת
להיתרא כרבי בנפק בכל רוכתא אבל כרבי בנפק לא ס"ל דהרי גגו של נפק צריך בושט · ולבא אמר רבה בו' ובזה
מפרש ענין האיבעיא דלעיל · כתבתי לאחרונה ולהחזיר גגו של נפק לפי פי' הורחבי · ועיי' בנים של שלמה //
במר' מרים דלא חשיב ניטלה הכוזא לר' ימעג' ודשינן לאור דלא פליגר' דהא תנן לא הכשיר אלא שהרשוכנפיה
היינו כוזא גדולה וע' מכח דפליגי על הא דאר' שמעון גם זוכה רפלגי ואה שכתב כן עש' עול דהתנן לא
פסל בכוזה קטנה אלא בכוזה קטנה אלא בכורש עד' ורם אבל בניטל עי' חולי אפי' כוזה קטנה כשירה אבל ר' פוסל אפי' בניטל
כוזה קטנה ואמ"ב לפי' יש להשרות אם נמרטה כוזה קטנה פולה · אבל הפוסקים לא כתבו כן · ופס' בגמ' גבי
הי' ודי' שמואל בי' ראין לחוש למפרשים //
שמוטת ירך בבהמה טרפה שמוטת ירך בעוף טרפה · עי' בר"ן שהאריך בענין זה וכתב ריש טעם להחמיר
בעוף יותר כיון דסומך על אגפיו לכן איצטריך לאשמעי' דשמוטת ירך בעוף טרפה · אבל אין לפרש
דרב סבר כרב ותנא דבוקא דשמוט דעוף ערוכתי' טרפה אפי' בלא מינטל ניבי' שהרי אמר לבסוף
וכן אר' יוחנן מברך משמע דלא פליג אלא בגוף של עוף · דהא בעל שמוטת ירך מי פליג דלרב אין צריך
מינטל ניבי' ור' יוחנן סבר דאין טרפה אלא במינטל ניבי' · עיי' לו פרשים שמחלקין בין בוקא דשמוט
המחובר לגוף למחובר לשוק אב"ע שמא אלו טרפות ואלו כשרות שיש נימא אחר מרבה לה כשיר הסמוך
לשוק ואלו כשרות ומשם הסמוך לגוף דהוי טרפה או מפנא · ולענין דין אם נשבר העצם מקום שהבהמ'
או עוף כשרים ע' אותו אמר עלמו אסור כדאית' בסמ"ג סי' כה ע' כתב הר"ן ואיהו מינא לרשראל אבל ל
לבן נה אפי' האבר עצמו מותר ואין בו לפני עור לא תתן מכשול דאפי' לרשראל אין בו אלא עשה פרוש //
רש"י ברה ולא לחמיר בכפלה לאור שבודקין המוקים שמא הורידו בו' חש"ר לרשרא דאחני' דשורקפי'
של לב וכבר נהרכבן · שהם אדומים ועי' אור הורדין //
אין ריאה לעוף לפי' וכ"ב ט"ס בהגה' דאין אנו בקיאין בבדיקה · אפשה' דלכה אמר אין ריאה לעוף כלומר
דלא מהני לה בדיקה · כיון שהיא תחובה בין הצלעות ומ"כ ריאה של בהמה · ועיי' בים של שלמה //
מש"ה השוג בסי' פ"ג נמצא הגוף שבור ואינו יודע אם קודם שחיטה או אחר טריפה · עיי' ברה"ה זה שהביא
ולענ"ד לא הקשה כלום דודאי בבדיקה מהני אלא דכתב טרפה פי' בלא בדיקה לא פורי יש מכשירין אפי'
בלא בדיקה //
בפירוש אמר רב שמוטה כשרה חתוכה פסולה · ואל תתמה שהרי חותכה מכאן ומכאן וחי' :
ואת אב' לזה שתוך נתחה ולא הטיבו · ענ' לזה משני שאע' שמוטה נחתוכה דאפי' הוי חתוכה
לא קשה כלום מכח ואל תתמה טג' בפירוש' הש' כל הש"ר מש' ה"ו אם נטלה כולה כשירה · אלא כראה'
דלהכי שתוך דהגמ' איני כלום מכח ואל תתמה פו' וכשאו דלא שני לי' בין שמוטה לחתוכה אלו
ואת מפרשת לי' בפי' אמר רב כו' ואם תקשה לזה שתחתך נתחלה ולא הטבחר עג' אמר ואל תתמה דה

דהרי חותכה נכאן ואע״ג אפי׳ הוי בחתוכה לא קשה כלום · וזה שפירש רש״י בין שמוטה לחתוכה ובשמוטה כשירה · ואפי׳
נטלה כולה הוי כשרה ובחתוכה טריפה אפי׳ כנגד הגידין לבין · לא הוי קשה דהרי חותכה נכאן כו׳ דוק כמ״ש ובזה
ותורץ זה שלא הביא לשון אלא בפי׳ אמר רב שמוטה כשירה חתוכה פסולה //

אמר רב הונא אמר רב שמוטת ירך בעוף טריפה · לתרץ היאך אמר רב הונא פעם אחת בשם רב כשר ופעם אחת
טריפה דלא צריך לתרץ כאן כמו גבי רב יהודא שהר׳ ופרש״י · דאין לתרץ הא דאמר טריפה איירי בראשנול
גבי׳ והא דאמר כשרה איירי בדלא מעכבול גבי׳ והא דהקשה לעיל ורב יהודא היינו משום דסתמא קתני אבל רב
הונא אין צריך לפרש דזה הוי כמפרש ואמר פעם אחת טריפה ופעם אחת כשרה ש״מ דאחד איירי בראשנול גבי׳
ואחד איירי בדלא מעכבול גבי׳ · דאע״ג דאי הקשה חייו מרי מרווא דסליק דר להכא הו׳ לו פרחון פה כו׳ דרב הונא ושמואל
ואמר לן שמוטת ירך כשרה שמא הא דאמר כשרה היינו בדלא מעכבול גבי׳ · ע״כ מאי שאל לו ואת זה מורק · אלא
כראות רב אבא הקשה קושיא זו · ואת זה בירך שאמרת פעם אחת משמי׳ דרב תני כשרה ופעם אחת טרפה ו
והשיב לו הכי אמר רב שמוטת ירך בעוף טרפה · לכן אמרתי משמו טרפה והא דאמר כשרה משום רב חנינא אמ׳
רבי · ונמר הלכה למעשה דכשרה לכן לאחרים הכשיר ולעצמו הטריף ובזה מתורץ דברך קטן ואמר לן שמוטת
ירך בעוף כשרה היינו לן אבל לעצמו החמיר · ודו״ק //

רש״י בזה ואת נפרש כו׳ ע״ל אין לא גרסי׳ · לאפוקי דלא תפרש ע״ל אין מני נפרש הכי משום דבפירוש אמר רב
שמוטה כשרה כו׳

תו׳ בזה ושוין בביצה טריפה כו׳ דתנן ביצת נבלה כו׳ עיי׳ בחדושי מוסי מהרש״ל · ולעו״ר אין צריך לכל זה ·
דהתו׳ לא פי׳ כן משום דשום בביצת טרפה קאי על ביצת נבלה דהזכיר תחלה במתני׳ ובלא אמיר לא יכול
להקשות דר״ל דשאני ביצה דגופא הוא אבל על אמיר קשה דהתיר זה וזה גורם דאין לתרץ דאיירי בשיחוא קמא
דהא גדלה תבן · ומ״ש בסוף דבריו של חדושי מוסי דק׳ מאי פריך ולישני לי׳ בשיחוא קמא דהא ע״כ מיין דמיירי
פלוגתיי׳ בזה וזה גורם כו׳ דאדרבה לא מוקמינן פלוגתיי׳ בזה וזה גורם אלא נכה דמוכר׳ שון איירי בספנא
ואדרשי דחד גורם משום דפליגי בזה וזה גורם · ומ״ה זה מתיר ולא שיחוא קמא דהוי זה וזה גורם · לעו״ר לא
צריך זה וזה גורם אלא בכטרפה ובנך עוברה אבל עוברה ובנך כטרפה הוי שניהם היתר ולא צריך ז
זה וזה גורם כמו שכתבו תו׳ בזה נכאן ואילך והראי׳ לכן רב אשי נוקי פלוגתיי׳ בעובר ירך אמו ולא נוקי
פלוגתיי׳ בזה וזה גורם בעוברה ובנך כטרפה אלא ודאי לא צריך בעוברה ובנך כטרפה זה וזה גורם ·
וכן מ״ש ומ״ש ונקטו׳ כו׳ לא הבנתי קושיא זו דהרי בתירוץ של רב אשי נמי מתורץ נמי הכי ע״כ דהרי הקושיא אינו
אי הכי קשה נמי לכן //

בה דהיתרא עדיף לי׳ ומורים בביצת טריפה שאסורה בדספנא זמרשי׳ דחד גורם הוא · קשה לזה נפרש כאן
ומורים הרי כבר הזכיר זה · ובפרש לפי׳ תו׳ שקאי על ביצת נבלה זה לו להזכיר זה · ונ״ל דאתי לומר שור
תירוץ דהתו׳ לאשמעי׳ בה היתרא דאי משום דכח אסוורא כמו שכתבתי ומורים בביצה דהוי בבריות אפ׳ דרוקא
בביצה מורים אבל בולד פליגי אפי׳ בבריות · ושכ׳ היתר גבוה לא נשמע לכן אינטרך לאשמעי׳ דאפי׳ לגבוה
שרי ובן אפש״ו תירוץ זה גם כן אליבא דתו׳ · דוק //

אי הכי אדרפליגי לגבוה ליפלגו להדיוט ע״י בתה״מ אבל מינה מתרץ כמו דהרי אפי׳ בלא אמיר נמי דפליג
בהדיוט ודתן ושוין בביצה משום דרוקא כאן פליגי דהוי חד גורם או דהוי גופא אבל בולד פליגי אפי׳
בהדיוט ולפי זה שהגרכתי גבי ומורים מתישב כשת //

כל שאין בו טעם אינו מתקיים עיי׳ בראש״ ובזן דהוי כעפר אבל תולעת זה אסור לאכול · צ״ע באלו שרפי׳/
או גורגרות שמיבשים תוך י״ב חדש שדרכם למצא בהן תולעת זה נאמו מוכלים בלי בדיקה כשיצא
באלו שמיבשין בתנור ומתרין שנשרף התולע ונעשה כעפר אבל אלו שמיבשין בחמה צ״ע היאך לאכול

שמא

שנא יש בו טרף וכו'. אלא שאינו נשמר מן הרוב: וא"כ הראוי אם בשעת אכילה ודאי שיש בו חולי שדרך להמית
במאכילת טרפים ובמים מן אסור לו לאכול וישלח הפרי ופין ופטו ופני' בפת ס' וא"כ ר' ורין ה' //
והא דאמר אי כשר שב שני אורא בקתא וביקא דאורה לר' כו' הנה בודאי זה איכא כפשוטו ומי שטוען בקתא שאמר
בשבולה וכי יש לה לשון אלא ודאי וכשיל אשה רעה ואי שרש לבקא ובקתא שאמר אשה רעה על בעלה
שאכל ורם אחרים ולא נתן לה וזה כלום וא"כ כולה לומר שבע שנים כפשוטו דקאי על אדם. וא"כ דהבקתה
כיון דהשוילה לבקא ובקתא לא הל' להזכיר שב שני כיון דאין צריך בהן שב שני //
דף נט ת"ר בבה גמל כיבר' איתלי' תוא והשתא תנשי' איפכא הרי גמל יש לו שינים כו' ולמ"ד דצריך בא ותן
גמל כו' והו שדרך בלשון בגיסייתו שאמר והו שפן וארנבת כו' ולא אמר ועוד כמו שאמר לבסוף ונו'
שינים מי כתבו אלא ודאי דצריך בן גמל דמעלה גרה ויש לו שינים וכן ק"ה שפן וארנבת. רנ"ג
ת"ר ברה אין לך מעלה גרה וטמא אלא גמל. פי' ושאר הכתובים מעו שפן כו' אבל פט"ר דל שאין לשינים
או מעלת גרה ומפרסת פרסה וא"כ אין צריך להכיר את שפן וארנבת והח' גמל א"כ אלא בן גמל וא"כ צ"ע
צריך להכיר גמל לאו רוקא אלא בן גמל כמו שכתבו בת"ו שלפני זה כגון שהוא עמיר בן גמל כדאמר רב חסדא
ומפט"ו לאחרורי דרה שכתבו ת' כדאמר רב חסדא היינו בן גמל דא"כ הל' לכו שפן וארנבת ומי גמל כפשוטו.
צריך לפרש גמל והכתובים עמו וכו' //
ואמר רב חסדא הי' מהלך במדבר ומצא בהמה שפי' גמל כפו במדבר רוויא רבבתה ובסוף דאמר במדבר וכן
הוא פרוז' ולג' ברוך //
ת"ו ברה אלו הן סימני חיה כל שיש לה קרנים וטלפים כו' והשתא ק"ו האי תנן בפ' כאסין כל שיש לו קרנים
יש לו טלפים ר' דוסא כו' אבל אפשר לומר הא דאצטריך כאן קרנים וטלפים היינו להתיר חלבה שאם
יש חי' טמאה שיש לה קרנים כחי' טהורה אבל קרנים דבהמה לא חיישינן שמא יש בהמה טמאה דיש לה קרנים
ואין לה טלפים רכל דיש לה קרנים דבהמה יש לה טלפים ולא חיישינן להכיר דאין לו קרנים ואנן לא גמל. אלא
שיש להקשות דאי אצטריך טלפים ואפוקי בהמה חי' טמאה לגה הזכיר סי' זה דטלפים ולא הזכיר סי' מעלה גרה
ע"כ היאך אמר יש לה טלפים צריך אתה לחזור על קרנים פשיטא דהא אין לך סי' שלחי'. ועל פי' רת' קשה ר'
דכתבו וכי פריך והרי שור דכרוכות לר' דוסא פריך ומשני דאתג' סגי בכרוכות. ולר' דוסא אצטריך שיהיו
כרוכות והרוקות וחרוכות וא"כ קרנים של תיש לא יהיו דומין לקרנים של ר' דוסא //
ת"ו ברה אלו הן סמני חי' פו' מיש טלפי חיות דומות כטלפי בהמה. מהרש"ל ומיהא כמי אי כאוס פורי שמא י
ישתנה דין עז וכהג' שיהו' דומים בטלפים לחי' עיי' בחדושי גירסי וצ"ל ולמ"ד כראה דקשה לרש"ל ואי ס
ספיקא שמא יש טלפי חיות דומות כטלפי בהמה ואי הוי כאוס ושמא בן יהי' אסור. לכן כתב ומיהא כמי
איבא לספוקי שמא דשתנה דין עז וכהג' שיהו' דומים בטלפים לחי' וא"כ יבאו להקל //
ועל תירוץ שלישי קשה לא תהרג על טלפים כלום ולמ"ד כראה לתרץ הא דאצטריך בסימנים ובחד לא סגי דשמא
חי' בא על בהמה דאז הולד אסור ואם יש לה ב' סימנים אז לא חיישינן ומותר חלבה ובזה יתורצו כמה קושי'
אבל ר' דוסא סבר דבסי' קרנים לחוד סגי ולא חיישי' לכלאים. רנ"ג //
והרי עז דיש לו קרנים וטלפים וחלבו אסור. קק' ואי הקשה מן טלפים והלא קרנים לחוד ע"כ לא הקשו מן
עז ולא הקשה מן שור ואי עכה דידע חרוקת בעינן ולכן פריך מעז דהוי כמו חרוקת וכרעשני בריכה
סבר כרוכות לחוד פריך והרי שור קשה כרומרן חרוקת ע"כ כרוכת וחרוקת א"כ ומי פריך אחד והרי עז:
ולתו א"כ דפריך מעז דכרכיז. וא"ל דמתחלה פריך מעז דכרפיז דיש לו אלו ב' סימנים קרנים וטלפים והמתרץ
לא הבין אלא כפשוטו ומתרץ כרוכות בעינן ומוכיח אותו היאך אתה מבין שאני הקשתי כפשוטו א"כ הל'
להקשות והרי שור. והתרצן הבין כפשוטו והא דלא הקשה מתחלה משום דחרוקת בעינן לכן פריך ו

שנו · ומיכחו היאך אני יכול להקשות מק' ר"מ הלל והרי טנ דחרוזת · אלא נראי הקשתי בשנין אחר דהיינו
שטר דברכיי' פיט לו נרנים ושלפים פתי' כתבתי לאחרורי //
והרי טר דחרוזת אליבא דת"ק דפליג' עליה דר' רבי צריכין לגרוס ברוכות וחרוזות //
היכא דלא נפלא בשינן פרוכית חרורית וחרוזית והוא דנבלו חרוזייהו והיינו ספיקא דשמעאל דרבי' שאסור
אם עכה אסור דלא יש לו אלא ב' סרנדים לכן איכא עתה בחו' אלא פשיט לה ג' סינדים או שמא טירא
דרבי' אסור עכה דלא נבלו חרוזי' לכן אין מחדין חובה אלא א"כ דנבלו חרוזייהו · רנ"ה //
הוי בין אונה לאונה · פי' בין אזן לאזן //

דף ס' · דרש ר' חנינא בר פפא יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו · צריכין אנו לבאר היכא נופיה דשר
העולם אמרו · גם צריכין לבאר זה שייכות יש דה להפתוכי' דלעיל מיני' / תשלח רוחך יבראון ותחדש
פני אדמה · ולבסוף המביט לארץ ותרעד · ואפשר דה"פ / תשלח רוחך יבראון ותחדש פני אדמה דהיינו
שתרעה האדמה ותוציא הדשאי' למיכהו והראי' דעל דרך ושטב אמר פי' בורא פרי האדמה ואח"כ אמר שר
העולם יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו שבולן דהיינו בתבואתיו · ואפשר דבכתוב דהנ"ל על מצות מילה
שנתן לבני אדם ואל תאמר אם חפץ הקב"ה במילה הי' לו לבראות את האדם מהול · לכן אמר יהי כבוד ה'
לעולם שנתן להם מצות מילה · ישמח ה' במעשיו והטעם המביט לארץ ותרעד · ואמ' שפי' תשולה אורח
שרי מרץ דהיינו מצות מילה שנא' שש אנכי על אמרתך כרי שר נהרה דרך רברנו כדי לצרף את ה
הבריות שיקיימו את דברין שנא' אמרת ה' צרופה //

בעי רבינא הרכיב שני דשאים בו' פרשת מהו להרכיב · שמע דלא בעי אי חייב מלקות דודאי לא
חייב דאין עונשין מן הדין אלא בעי אי הרכיב דמחייב לעקור ובדה מתורץ גב' מתני' / ואין מביאין
דרך בדרך לכתחלה אבל אם הרכיב אם מחייב לעקור והש פי' של מהו להרכיב כלומר להניח אותו כך בוחר
או פטור דלכן לא אמר או דלמא כו' חייב דבמות איכא חייב מלקות אלא מחויב לעקור · ושייך בחרוש גרסי' ואפש"ל
ואפש"ל דדה לא הוי אין עונשין מן הדין כיון דכתי' / את חקותי שחקקתי לך כבר דכתי' / למיכהו ושב' הספרים
הבה' והוה כאלו כתי' בי' / למיכהו לכן בעי אם חייב מלקות · שו"ל דה"פ כשאו דשאים כו' דלריך דכתיב בגבר
אילן מאי פרי שו' דשאים ואח"כ כאלו כתי' בהדיא אפי' דשאי' למיכהו · רנ"ה ונ"ע //

אמר לה וכי ומשני שטמך אבל הקב"ה לא רצה לנשט אותה משום דל"צ שתשמש תרבה לגדלה ובזה מתורץ
שאמרה רבש"ע הואיל ואמרתי לפניך כבר הגן אשמש את שמי אלא אתה תשמש אותי והשיב
לה הקב"ה שמי שתשמש שמשך תרבה לגדלה שתשמש ביום ובלילה כי כל השפיל עצמו זוכה לגדולה והוא
ענ' לא נרבכם חשק ה' בכם כי אתם המעט שממעטין עצמכם · //

שעיר זה יהא כפרה עלי שמעטתי את הירח · שמעט דהיא לא מיעטה את עצמה אלא הקב"ה מיעטה
הי' גם לענות דאם היא מעצמה מיעטה לא הי' כל שפלות אלא בקשה שהקב"ה ימעט אותה · וכיון שהקב"ה
ראה שכוונתה להשפיל את עצמה לא רצה הקב"ה למעט אותה ואמר שיביאו כפרה · ומזה ילמדו ק"ו לבשר
ודם שצריך להביא כפרה ונעי' בתהבתמין מש"ג שעיר לה' //

עד שבא אדם הראשון ובקש עליהם רחמים וירדו גשמים פש"ט רש"י בחולין //
אמר היינו דרב אסי שהקב"ה מתאוה לתפילתן פי' דבמקום אחר הי' צומח ובמקומו לא הי' צומח ראוי'
וכי לא ידעינן דתפלין על הגשמים אלא ודאי דבכל מקום שלא ירדו אינם שובים לכן לא
ירדו גשמים לכן צריכין להתפלל אבל הכא איירי דצומח במקום אחר ולא צומח במקומו אלא ודאי ש
משום דה דהקב"ה מתאוה לתפילתן · ונ"ע //

דף ס"א

דף ס"א· תו' בד"ה כל שאינו דורס טמא כו' לא לכתוב אותו שדורס · מכשר אין להקשות ר"ל רבא לאורויי ד' סימני ט
דוקא דאם יש בו ד' סימני טומאה טמא אבל אם יש בו סימן אחד של טהרה ומכיר פרס נשר הוא טהור //
תו' בד"ה הדורס פי' שאוחז בצפרניו ומגביה מן הקרקע וה שאוכל כו' ובמנ"ס בפרש"י בד"ה והכ"נ דלא דרס כו'
ונראה לי שכל העוף המותן רגלו על האוכל [illegible] מה שאוכלו ומחזיקו ברגלו שלא יעבור ולא ינשל כולו אעפ"י
היא דורס ה וכן דרך העורבים שגדלים בבתים · וזה אין דרך התרנגולים לעשות כן //
תו' בד"ה כל שיש לו אצבע יתירה כו' ומדמצריך להכיר עורב אלמא עורב לאו דורס · ע"כ לכן בחט"ד' בד"ה ז
וסי' שיש להם דרך כו' ומיהו אין הלשון משמע כן כו' אבל לפי' ר"י ב"ם לכן שהוא דורס וכן משמע לשון
בפרש"י דעורב דורס בד"ה והכי נמי דלא דרס כו' וכן דרך העורבי' שגדלים בבתים שו' דעורב דרכו לדרוס
ומש' בדבור וסי' שיש לו זפק שמתרגם אלבא דריבם ברש"י //
תו' בד"ה למאי פירשו כו' ועוד אי לא כתרבי תורין הא איפכא דד' סימני טהרה דהשתא שלשה והם דהוי סימן
טומאה שיהיו בדרך עופות ד' סימני טומאה במאי פורת פוסק הקשה רמב"ם ליה לי יש פתובי' להיות א
אסורים · פי' בשלא מסתפסין טהרה אינצטריך לאשמועינן דלא תימא דכשר אפי' בסי' אחת טהורות
זכיר פרס ועזני' לכן כתב דאלו יש דברים שהם טמאי' לכתוב חד ותימא אינו כהרי כל עופות טמאי'
בד' סימני טומאה · ואפשר לומ' לרשב"ם דאצטרך לכתוב כלם דלא דרשינן דשמא סימני טומאה שלא
נכשר ובכשר הוי ד' סימנים לטומאה ואי' הייתי דטהר שאר עופות לפי שיש בהן ג' סימני טהרה או
אפי' א' ואף שאר עופות שיבאו לפני בג' סימני טהרה או אחד איני יודע איך לדון בהם אפ"ג ה"ט
טמאים שהרי יש בהם ד' סימני טומאה לכן אצטריך תורין לאורויי סימני טהרה והא דכתבו תו' הא איפכא
פי' דאפשר לפרש הכי והכי וק"ל //
אבל הייתי יכולין לעשות כל סימני עוף כסימני טומאה מדיבר שני סימני טומאה שיש לו מבר ותרי ס
סימני טהרה יהיה גם סימני טומאה ואף בכשר יהיו שני סימני טומאה ובפרס ובעזניה יהיו ג' סימני
טהרה //
תו' בד"ה זה בהמה כו' ומיהו קשה דזה הדבר נצטרך כל הלשון של ומיהו שלנו שבתורין יהי' ותורין בשניא
ראשונה וכאן איכא ותורין קשיא ראשונה · ולעו' יש ותורין הא דפריך ונימא מיניהו ולא פריך
ונימא ותורין דותורין אין יכול לומר אלא דעובר במעשה דאו ומהם נכלל עשה עשה לכן [illegible]
מיניהו דיעבור בלאו · וגבי ותורין האי דהקשה לומר אלא תורין לזה ולא הקשו על הפסוק דבפסוק יש
ותורין דותורים ולפינן דאסור באכילה דהייתי עשה מכשר ולפינן דאם יש לו סימן טהרה איכא עובר ב
בלאו אבל לפי האתרין דותרין הא דאית לי' חד אבל דותר אפי' באכילה לכן פריך א"כ תורין למה לי //
א"כ נשר דכתב רחמנא למה לי · אפש"ל דלשיל לא דני לתרין א"כ נשר למה לי דיכול לומר דאצטרך לאורויי
לן סימני טהרה אבל השתא דהקשת ונימא זפרס ועזניה ולא הוי שני כתובי' נכ"א אתה צ"ל גמירי דאיכא
בהאי לית' בהאי כו' ואף הוי ד' סימני טהרה זפרס ועזני' כמו שכתבו תו' · ואת"ל נמי הקשה אתכוולא
טמא כו' אפש"ל דסתם גמרא זפרשא זה הא דשני עמשא נשר ולא לעיל עשה דקשה ואלא טמא נו"
כמו שמתרין בגמ' אם כן אין צריך נשר לסימני טהרה אלא להורות דוקא נשר דאית לי' כולהו ולא
תיבול כו' //
תו' בד"ה זכרי ארבע ועשרים עופות טמאים כו' ומיהו בלאו הכי לא קשה מידי דמין הי' לאסור באותו
סימן שורשה כו' דהוו להורות כתובים הבאים כו' · ואת"ל נמי הוי זה כשני כתובים הא מין דבאו
שני סימנין שבפרס ועזני' אין מלמדין כיון דהוו שני כתובין באין כאחד ואין מלמדין וטהור אפי' ב
[illegible]

בסימן אחר מכ"ש דהייתי מטהר בג' סימני טהרה והודרך לכתוב כל ריש לאסור אע"פ שיש בו שלשה סימני טהרה · ואת"ל
הייתי אוסר בסימן ג' מכ"ש מאלו דיש בשלא בסימן של פרס וסימן של עזני' טהור דאל"כ למה כתב לאסור פרס ו
ועזני' הלל מיש עופות אלא צריך דוקא פרס ועזני' [illegible]ין אבל עופות דסימניהם מתררים אבל סימן שלישי
נוכל לומר מיש עופות לכן אצטרך נשר · להתיר סי' ג' · ולפי' ר"ש להכי פירש' תנ' בסימן אחד דמשתמע נשר
דנכתוב לא בא להתיר בסי' ג' לבד כיון דלאסור אין צריך להורות דפשיטא אלא בא להורות דוקא בסימן
שיש לו ד' סימנין טמא אבל עוף אחר דיש לו סימן אחר טהור · ומשתמע בא להורות על כל סימניו · ובזה א
מתורץ קצת קושיי' על תו' על רש"י ומי דכתב דהא לא ידעינן ומי שנה האי סימן דכתי' לתורה בפי' כדי
שמנשר ולפרין לכל ג' סימנין חוץ מדורס · אבל קשה שהרי עכ"פ לא קאי על כל סימנין שהרי סימן הדורס
שייך בכל העופות · וצ"ע //

דף ס"ב ומפני שיש להן זפק ומפני שקורקבנן נקלף עי' בתו' ומפט"ל דלדידיה ולסברות אין להם אלא סי'
א' דהיינו זפק או קורקבן ואין לחוש לעורב שיש בו ב' סימנים גם אין לחוש לפרס דלא שכיחי ב
בישוב כמו שפסק אמור · אלא שהלשון לא משמע כת //

תו' ברה"ה מפרי כו' אלא ודאי להכי כתי' סימן הימן בתר מהכך לומר דלא תלינן גם מן החדש כו' קף דשמא להכי כתי'
סי' דמן בתר מהכך להורות דוקא עוף זה בסי' זה טמא אבל עוף אחר בסי' זה טהור · ואת"ל תלינן מן החדש
וי"ל דאם אתה אומר כן מכ"ש לא נוכל ללמוד מן החדש דאסור ר"ל כמו עוף אחר הטהור בסי' מ' הה בסימן
א' של חרש ולהכי אצטרך לכתב החדש דאסור דלא תימא גם הוא יהי' מותר בסי' א' //

בסימן א' טמא הע"ל טהור והוא שיכיר פרס ועזני' · ומפט"ל דהוא סבר כיון דלא שכיחי פרס ועזני' בישוב
לא מהני ומשפי' דהוא לא סבר דמהני זה דלא שכיחי היינו להקל אבל להחמיר אמרי' כיון דלא שכיחי
אינו מכיר אותם //

רש"י כופשני תורין בלשון ארמי · צוציני של שם יקון · ואת"כ רוצים רש"י כופשני לשון של תורין · דבר זה
צריך ביאור · ואפשר דמהו סבר שכופשני אינו ידוע שהוא לשון תורין אלא מכח שם לווי של
צוציני ולכן מתרץ דכופשני לבד הוא לשון תורין באתרייהו אלא במקום אחר קראים כופשני צוציני
וצ"ע //

רש"י דבה' חובה והוגה הרבוגה וסוגה כוחלינא תושלמי כו' למה הזכיר את שמה ושלא כסדר שהזכיר ב
בגמרא //

דף ס"ג תר' תנשמת באות שבעופות עי' בתו' זות במות פי' מאום · וי"ל פטנה דגא בפ' שמיני תנשמת שכל
רואהו ישום וישומם וקולו צורתו · ומפט"ל לאחרוני דבברייתא מתרץ דבתורה מזהיר שני פעמים על
תנשמת לא תימא שפי' אחר · לכן פי' תנשמת באות ר"ל באות והופת שבעופות נזכר שגם הוא עוף וכן
שי' ובסוף גבי שרצים דכתיב תנשמת איירי בשרצים באות והופת שבשרצים נזהר · ומפרש אתה
אומר באות שבעופות או אינו אלא באות שבשרצים כיון דתנשמת נזכר ג"כ אצל שרצים · אמרת צא
ולמד מי"ג מדות כו' ופי' כל חד וחד לפי ענינו · וכן גבי שרצים יש לפרש הכי דוק //

וגיירי דאי יתיב אמרעא ושריק אתי משיחא · עי' בחדושי אגדה של גיסי זצ"ל · ומפט"ל עוד שמא כו ש
שמה לכפר כפשיעת דבקה לארץ בעונו ולזה שורתה לא נפרש לשון חסריך · לכן יושב אמרעא
ושריק לרמז על תרי"ג מצות מכין שורק עם ז' מצות בני נח · ועוד שפי' בישעי' ואכפי כשורק שורק · ומ"ש א
אשרקה להם ואקבצם דמכין אשרקה כמנין תרו ועם ז' מצות הוא תרי"ג בזכות זה ואקבצם · ומ"ש שמעתי מהאלוף
הה"ר לייב שטעט רעז על פסוק והריקותי מחריך לשון רחם המבשר כי רלות זאר ועוד אין בן דוד בא עד
שיכלה

שיכלה פרוטה מן הכיס לכן יבא ויבשר לנו · ואפשר דטעמ' דמר בה בקוף ה' פעלך בקרב שנים חייהו בקרב שנים
תודיע ברגז רחם תזכור שיבא ויבשר רחם עלינו · ואפשר דלהכי חזר הכתוב כי שוכך השלום ולרך את הקול
דהיינו הרחם שיבשר בשריקתו ובעל כנפים יגיד דבר דהיינו אלי' הנביא שיפרש זה שנין שריקתו דהיינו נגו'
שריקה דרחם שלינו כרחם אב על בנים וכשם שהוא מרחם על בנים דלהכי כקרא רחם ואפשר דלהכי חזר ה
הכתוב כרחם אב על בנים רחם ה' על יראיו חזר מי שלבנוך שנקרא רחם שיבשר זה לישראל · ובאם חו'
לא ישובו אליו ועשה ורחם חרם ולרעתו דלהכי חזר סוף מלאכי זכרו תורת משה עבדי אשר צויתי אותו
בחורב · על כל ישראל חקים ומשפטים הנה אנכי שולח לכם את אלי' הנביא לפני בא יום ה' הגדול והנורא
והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם פן אבא והכיתי את הארץ חרם דהיינו להקשות אמרי מנין
חרם לכאן ולפי זה שהזכרתי אע"פ דרחם יבוא ויבשר לישראל שיקיימו תרי"ג מצות ומכח זה ירחם עלינו
כאב על בנים ובאם לאו ח"ו יכה אותם בחרם ולזה הזהיר הנביא זכרו תורת משה עבדי וגו' דהיינו תרי"ג
מצות הנה אנכי שולח לכם אלי' הנביא ואם יהי' לכם ספיקא יבאר · ויאיר לכם והשיב לב אבות על בנים
דהיינו כרחם אב על בנים ולב בנים על אבותם פן אבא והכיתי את הארץ דמעשה ואותיות רחם מ
חרם · ולכאורה דלהכי חזר הכתוב זה שאז על ההרים רגלי מבשר דאבות שאז להרים מבשר יורד
אבות על בנים כדכתי' והשיב לב אבות על בנים //

החסידה זו די' לבנה · האנפה זו די רגזנית · ובש"ס אית' דר"א היינו די' שנזכרת אחה"כ והוא שם של די'
לבנה כדאמרי' חסידה ודי' רגזנית קוראים האנפה · ודי' סתם הוא מין שנקרא אח"כ ראה ואי פריך לעיל
ועורב שזה עורב סתם וזה שך ראו עורב ועורב העמקי ... עורב העמקי ובזה ימנו עורב העמקי
בזה שהוא לבן כחוה השנונה מן הכל · ואפשר דזהו בשאות שאתן //

אי הכי עשרין ושית הוו · קש' לפי זה הרס"ר דדי' לאו מין היא אע"פ הי' לו להקשות עשרים ושבע דהיינו ראה · ודי'
ומינהו · ואפשר לומר דהוקשה לא פריך וראה וראה שידע דראה וראה אחת היא דהיינו שנקראת ר
ראה שרואה ביותר וראה נקראת ומכח זה שרואה מבילה ורחוק ראה (עיין בזבחים) ושם אחר מבילה לשון
ויראה על כנפי רוח שורואה ודי' מין אחד · לכן פריך הלא הוי אלא עשרים ושית · ומשני ראה וראה אחת
היא · ופריך והכתי' פה הוי אם ראה וראה ודי' אחת היא או כה ולזיבהו שאמר די' יהי' כו' ומשני פעמים
שראה וראה אחת היא והשעם כדי שלא יבא לה כשירה במקום שקורין ראה כו' כך איה ודי' אחת היא כו'
כדתניא ר' אקרא אבי אי' די' לזה כאחרה · ובזה שהזכרתי לעיל מתורצת קושיו' תו' למה לא הקשה וראה
וראה משום שלו' דסני שרואה ראה לכן הקשה ואי' ודי' לבד ואפשר דבזה ותרצן מי לפך כתם במשנה תורה
והראה והאי' והדי' למינה ד"ל לזה שבירא והראה לא הו' למימר אלא ואת האי' והדי' למינה אלא באלומר
פעם שראה וראה אחת היא כן אי' ודי' אחת היא · רנ"ם //

תנ' בבה' עופות כל' הויין כו' ולא הוי כמין דישא דווירי בטמאים · ואפ"ש דרבא לתרץ למה לא הזכיר בתורה
מיני דגים טמאי' וכן חגבים טמאי' כמו שהזכיר עופות טמאים לכן מתרץ רב' מאות מיני דגים טמאים
הם · ות' מאות מיני חגבי' טמאים הם וכיון שיש הרבה לכן לא הזכיר הטמאים ובעופות שהזכיר הטמאים
ולא הטהורים · משום כל עופות טהורים אין מספר רנ"ם //

תנ' בבה' ובלבד דעוף טמא כל עוף ... זה שתירץ ב' תירוצים אחרינו //

ולברוך בסימנים · אפשר דקושייתו על אבוה דשמואל דמצריך לומר של עוף טוב טהור ולברוך בסימנים
דאי לא אמרה לא שתמעוטי אבל אי לא אמר של עוף טהור אז לא והני סימנין דסימנין לאו דאורייתא
אבל אי אמר של עוף טהור אז והני סימנין דאי לא תימא הכי למאי הלכתא נאמרו הסימנין · ומשני סימנים

ואו

למורסורייתא עלא והכי אפי' במוור של עוף טהור ולומר הלכתא כתב לה · כו' והשתא אש"ה דפריך ועו' ורוש"
דעוף טמא ניכהו דיש להקשו' ומי פריך הא"ש לברוק בסימנים אלא ודאי ודש דסימנין למורסורייתא אם
לא אשר שלעוף טהור יבו"ע וכו' //
ותניא גבי בצים אלו הן סימני בצים ברוך לו' ותניא אלא הכל ברייתא אחת · דאל"כ למה מביא ברייתא ד
ראשונה · הגם שיש להרן ברוחק דמי לא הביא ברייתא ראשונה היינו אומרים סימני' לאו דאורייתא
לכן מביא ברייתא ראשונה כסימני בצים כך סימני דגים וסימני דגים דאורייתא כמו שכתו' בתו' והתרצן השיב
דלאו דאורייתא דאל"כ הי' לו לפרש קושייתו · גם לפי זה שהזכרתי ועו' דהמקשה ידע דכוכל לומר סימני
לאו דאורייתא קשה
כסימני בצים כך סימני דגים דאורייתא דהא סימני בצים יש שני דברים ראשה אחר כד וחד חד והלבן מבחוץ
והחלמון מבפנים · ובדגים לא הוי אלא סימן אחד של ראשה אחד כד ואחד חד //
דבשתא לא תסמוך עליהם כו' ואת"ל אמאי למה תניא אין לוקחין ביצה טרפה וכו' אלא אא"כ טרופה והיכן לאין
לוקחין והן בצים טרופות בקערה · ומי ליכא אפי' דלא מיסתבר שלא נכרו לו טרופות אסור לקנות
ויש שלא בצים דעוף טמא ניכהו ואפי' במוור של עוף פלוני טהור לא והכי אלא כשיש סימנין דשמא
חד חד ורישא חד כד והלבן בחוץ והחלמון מבפנים · לפי' הרן אש"ל לא חיישינן לעוף טמא דהולכין אחר הרוב
וכן אין חוששין לביצת נבילה וטרפה דהולכין אחר הרוב לכן לוקחין והם בצים אא"כ טרופות אסור ל
ליכה שניכר שיש דאו' נכר לו · ולפי' רהמקשה דלא דעוף טמא הוא ושום דמור בבל מקום ושמעי' אפי'
דשכיחי עופות טמאי' · ולשאר פרושים יש להקשות עי' בת"ו ובים של שלמה //
תו' ברה והוא שמצא בכיפר שלהם ומיו' הך שמעת' דהכא שרי דם בצים לגמרי כו' //
ואי סלקא דעתך ביצה ביצה בת עוף טהרה · ואשכ"ל ועי' האי דהמקשה והאי פריך אמשה נספר תנים ואבל
בבנות יענה · ופרש"י ואי בצים ניכהן כולם יש והם · ואא"כ לשמו' שי' הלל ואי סלקא דעתך · ולדעתי
אין יכול להוכיח דכוכל לומר כביצה של יענה שאין לה פה כך לאבל אין לו פה לכן נכרין אותו בבצים · לכן
אין להוכיח אלא מדשם תכבדני חית השדה תנין ובנות יענה · אוירי בעיר בפה הה' התם איירי ב
בצינה וכהו //
אלא נשתה את כרר לשוור דפסק להו ספרא בתרי הנ' דתרי שני ניכהו · עיי' בתשובה של אחרי כן שכתב
בתיבה אחת או בשני שיטין שהארכתי בענין הדין //
דף סה תו' ברה אלו כולי פללות כו' אף הא' דסלעם אתא לאסור ויתר · עיי' בחדושי גיסי ומהר"ש סא"ל דל' זה
מהקשה ותגב שפריך מי שמו חגב יכול אין בו כל הסימנים הללו תו' למיכהו עד שיהא בו כל הסימנין
הללו · שלא למיכהו בא דלא תימא חגב בא לאסור את יתר · ואפש"ו בענין אחר דדוקא בסלעם נתהלה
היינו אומר בא לאסור את יתר אבל כיון דכבר כתרבה וסלעם ולרבוי בא אף גם חגב לרבוי בא כדאית'
בגמרא לכן השתא דכתי' סלעם לרבוי ראשו ארוך אינא לירבי שי' כולהו · ויש ליישב נמור ואין
להאריך //
באר"ה והמיין היו לכתוב זה אצל זה והפסיקה בסלעם וכתבו באמצע בין ארבה וחרגול לשום דרשה · ולשו'
יל' הא דלא כתי' ארבה וחרגול זה אצל זה למיכהו ואחת סלעם למיכהו לרבות ראשו ארוך אז הא'
דוקא גבי סלעם ומיכהו באמצע להורות שבכל המינים כשרים אפי' ראשן ארוך · ולדעתי דאפשר דה
ותורץ הרי אתה דן בנין אב משושתן לענין זה אשר משושתן אלא דמשלשתן יש הוכחה לרבות ראשו
ארוך דהרי סלעם יתר הוא ולזה לא כתב //

ת״ר אין לו עכשיו ועתיד לגדל לבסוף ואת״ל בשלמא גבי דגים כל אשר כתי׳ אשר לא כנפים והברי אשר לו ·

פי׳ בפרושי מוסר רב״ה דכלור והגבים ואע״ג דהתם לא כתיב אלא אין לו עכשיו ועתיד לגדל · ר״ל הה״נ יש
לו עכשיו ועתיד להשיר דהברי אשר לו עכשיו והכתי׳ אשר לו כרעים שעתיד להשיר ואם איש טמן
בחגבים משום דאין דרך להשיר תכהו לדגים · פי׳ דהא אמרינן אלא כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר ו
וטהור ואין צריך לבדוק אחר סנפיר אבל כשערין אין לו קשקשים האידנא דטהור דעתיד לגדלן ואם אין לו ק
קשקשת גם אין לו סנפיר לא אמרינן דעתיד לגדל קשקשת וסנפיר ונטהור ובזה ותורץ הא דכתיב כל שאין
לו קשקשת וסנפיר דמשמע הא אם יש לו קשקשת טהור וה״ה בסנפיר אפי׳ אין לו קשקשת עכשיו ועתיד
לגדל ויש לו סנפיר עכשיו טהור · והא דצריך בג׳ ובדי את קשקשת בסנפיר לכתוב רחמנא קשקשת ה
הייגו ברישא בעי לו קשקשת · וע״ש · פי׳ ורבתי׳ עוד כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת במים שקץ הוא
לכם להורות דדוקא אין לו לגמרי אבל אם יש לו ועתיד לאחר זמן טהור · //

כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת · ובזה ותורץ הדיוקים · הא דכתי׳
כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים בימים ובנחלים אותם תאכלו משמע דצריך ב׳ סימנים ואח״כ
כתי׳ וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת משמע דוקא דאין לו שניהם שקץ אבל א׳ לא הוי שקץ אלא
ודאי הדיוק בסימן א׳ סגי בהי אקשקשת · והדיוק דצריך ב׳ סימנים היינו דלא סגי בסנפיר · וע״ש //

תנ״ דבה״ יגדיל תורה ויאדיר הרבה אור לבו שעוים לידע זהו קשקשת פשוטו ובואר דלא אמרינן
בכל דבר יגדיל תורה ויאדיר אלא לידע טעמים · אבל לא בדרך אחר קץ ואי אור לבו הוי הרבה
אור טעמים · פי׳ ואי הגטה דלא לכתוב סנפיר ולסמוך על שרוין קשקשים דדה כתי׳ בבריא״ו וכבר
הקטו זה ת״ בב׳ בא סימן רק עוד נתורבנו דקבלה הוי ידעי · ואם אומר לע״ז דהוי דעתרן יגדיל
תורה ויאדיר דאע״פ דכלור ונביאים לא הרבה אור לבו שמעם שהתורה ידעה שקשקשת הוא ל
לבנ״ו לא אור לבו שלא לא ידעו מקבלה וכתבו לנו · ר״ק //

[illegible]

[illegible] ונכל [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] · דו"ק

[illegible]

[illegible]

[illegible] שווים [illegible]

[illegible] בר מוסאכי לא רצי לחזיו עבד וחכרו בן חורין [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] עבדות [illegible] בלא חירות [illegible] כתבו לא רצי לחזיו עבד כו' · דו"ק

דף פ׳ בבר״ה תנ״ה אינו חבר וסבר ר״כ ותנ״ך דברייתא שהוא ודאי חי׳ ושוחטין אותו בי״ט ומכאן דאו נפלא א
אמתני׳ כו׳ · אבל קק״ דהוא׳ לא נשמע כן שהרי הם ופרשי׳ הגמרא ובגמרא תנן אין נכסין ודוחק לומר ד
דהת״פ כוי זה שנזכר במתני׳ הוא אינו חבר ואינו חבר פשוט שהוא חי׳ זה אינו דהרי ותני׳ תנא אין נכסין
ואמ״כ אינו פשוט · גם דיוקא דלא הוה בקוה דא״כ תנ״ך היינו רשב״ג וג״ כל׳ דודאי חי׳ שאס״פ חי׳ לאפוקי
רשב״ג סבר דהוי ודאי בהוה · ואין להקשות לה״ דהוי ספק א״כ היינו תנ״ך שאמר מוי ברי׳ בפני עצמו ולא ה
הכריעו מ״ היינו דלא היו יכולין לברר בברייתו · וכאן מאיו חבר איירי שיש לו סימני חיות וגם ספקא לי׳
שמא בהוה וכח שבבריא אינו · ונ״ב דברייתין לפרש לכאן גבי עיקר דבמולא אומר שרי תרבייהו ואי
לא הוי לי׳ סימני חי׳ הוי כחי׳ כמו תאו דנתרג׳ תורבלא ואפ״ה הוי חי׳ //
תו׳ בר״ה ורחטיב לי׳ בהדי חיג׳ שנ׳ דתנ״ה ינא ונשמע דאי לאו כו׳ · קשיא שנ״ה הא דלא הקטו׳ וטו׳ לנויו
שגי׳ בחדשי׳ · גיסי רבא נבחדשי׳ · והר״ם דב״ג מולא שיש להקשו׳ עליהם דהרי במסקנא אמרי׳ אומר שרי
תרבייהו אמ״כ שנ״כ יש להן סימני חי׳ · וכן עש״ גיסי דכאן פריך מולבא דבט״ קשה דהרי׳ לפי המסקנא
הוי עיקר דבמולא כחי׳ דהרי אומר שרי תרבייהו · ולמ״ד כל׳ דלעולם לא היו יכולין להקשו׳ מולד עיקר
דבמולא הוי בהוה ודלא חטיב גבי חיות היינו שור דהדכר ושל שור ונביים והוצרך הכתוב לומר
תורבלא הוי חי׳ ולא משמע׳ דעיקר דבמולא הוי חי׳ מולא ודאי עיקר דבמולא הוי בהוה · אבל מאי
ניתן הוכחה כיון שלא הזכיר בתחלה אינו בכתוב לכן הקשו׳ מש׳ כאן דמשמע דאי לאו חטיב בהדי
חי׳ הוי בהוה · ולפי המסקנא דאומר שרי תרבייהו היינו דסבר דהכתוב הראה לנו בשור ד
דתאו היינו תורבלא הוי תו׳ הה׳ בטנ״ ומפטר דהה׳ באינו חבר · דו״ל //
דאמי׳ ורקתני ברשים בחוץ מו׳ הא דלאו קאמר מי שמתתני בחולין ובמוקדשין לא פרש׳ לפי זה ש
שכתבו תו׳ בר״ה שחיטה שאינה ראוי׳ כו׳ דאי׳ שם לאוקמי בשהראשון חולין נשני הוה קדשי׳ ועיין
ברתמ׳ · ולפרש׳ אפשר לריטב דכותא בחולין ובמוקדשי׳ וסופא ארבעה׳ ושום מחוסר זמן מיון
דאינו ראוי לשחוט זכה אותו ואת בנו · דמלו מחוסר זמן סבר רש״י דלוקין וכו׳ //
פשיטא דהכי אי תנא בט׳ ואת׳ ואי פריך שוא בא לאשמעי׳ דלא אמר״ט מו השוחט לזרוק בדמיך
מי עני לזה לא פריך על שני דברי׳ דאשמעי׳ פשיטא · ואין לומר דהקשה במות טו הבו אמ״כ לא א
ושני ויכי · ואין לומר דפריך חמי פשיטא דהכי אינהו דלא אתיא כרש׳ ושום דלזה לוקין על ש
שחיטות שני דהא הוי שחיטה שאינה ראוי׳ ולזה אמר ושטם דהוי שחיטה שאינה ראוי׳ דמה
דלא דריך · ושני שחיטת קדשי׳ אינה ראוי׳ לי׳ סרה״ מו׳ וכמו שכתב רש״י לזו מולא אפי׳ אותו ואת
בנו שי לרש׳ לא נהגא כו׳ · אבל יש להקשו׳ דמאי פריך פשיטא שמא נשום הבו לא אמר כפשוטו ד
דשמא סופא חתה הארבעים זכה ומחוסר זמן ומתיא אפי׳ כרש׳ · ואפשר לריטב דפריך פשיטא
הכי כיון דתנא ותחלה חולין בפנים דלא הוי כרש׳ זכה שני לזה סופא מ״ אמ״כ ברשים בפנים
נמי דלא כרש׳ ושום שני ואי סופא ארבעים וכו׳ פשיטא דהכי אירתא · ויש לריטב עוד ל
לא תרוייהו · ואין להאריך //
דף פ״א תו׳ בר״ה כיון דאלו אתרו כט׳ מולא שמע דבר וגיד כט׳ עוד׳ בחדשי׳ · גיסי רבא ומשמע דרש״ ל
לגרום ומיהו שום דגבר וגיד כט׳ · וכבן //
עגלה טריפה אינה נשכה · והשתא אמ״ר דלא תנא מולא הרא דינא השוחט ולא תני השוחט בטל
פרט כחשו ואפשר דלרבנן מחייבן בטל אלו הדבה׳ אבל רש״ אינו פוטר אלא בשוחט ונמצא
טרפה ושוחט לע״ז ובשוחט הכסוי //
תו׳ בר״ה לא שבי כאן קודם דידה כו׳ · קק״ דהל׳ להקשו׳ עוד לי׳ דנאי לגיו׳ · עוד דהכי קשא עו ולשנ
דהרי הנשה פריך לנו בסויק אמאי דרייק׳ וסיפא פרה ספקה והוכחה לה ואמ״כ איך יכול ל
ולשני //

אם כן לכתוב לא תשחוט ומאי לא תשחטו . קש׳ ומאי השיב התרצן הא עכ״פ הוכחה דצריך הייט דכתו׳
שהכחה אתרוייהו ואכתי כו׳ ואפ״ה השיב לו התרצן ניחא לי׳ ריטב״א //
רשי ברה״ ולעולם רבנן ובשתי התראות . ודוקא כאומר בה אתר זה ובשתי התראות שלמעו מפי׳ בבת א
אחת חייב שתים בשתי התראות הייט התראה אחת ושדך לא תהרגם כולם והתראה שני׳ את כרתך
לא תהרגם כולם . למפרש ר״א ושמעו דסבר דאינו חייב אלא אחת . ודוקא כמו שכתבו תוס׳ ז״ל //
ר׳ יעקב אומר לאו זה השם הוא זה כמו שצריך והביא ר׳ יעקב דאלו׳ ז״ל התראות ספק מינה התראה והאי
דאמר וכה בא הכתוב לרבנן שטה אם ואלו דברים כמו לכן הביא ר׳ יעקב שאמר לאו זה השם ואם זה
כו׳ דעשאם
פס׳ ואו כדברי כי הגלילי כו׳ והא לא חשיב עוד דאשון של חג . במשנה בלא גמרה כיון שמחתן
עוג׳ אין ערי כן ושחוט עוד של מנות אבל לפי ז״ס תו׳ דבי״ב רגלים והרבות עופות לא במנות
אב״ קשה למה לא חשיב עוד דאשון של חג //
בארבעה פרקים אלו משחיטין את הטבח בע״כ אפי׳ דוקא באלו ד׳ פרקים ולאו בכ״פ כי רגלים לא
להרבות עופות בע״כ כמו שכתבו תוס׳ //
יום אחד יום הולחר שעון ברוך ערב׳ ברי׳ יום הולחר כשפט׳ דהרי כתי׳ יום אחד . ועוד׳ בתוס׳
ואפשר יום אחד יום של הולחר הייט י״ב שפכרא אחר וכן דרשו ברבה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד
הייט י״ב צריך ברוך ואב״ם בערב י״ב צריך ברוך וכמו בד׳ פרקים וזה וכמו אמרו בארבע
פרקים המזכר בגמ׳ לחבירו צריך להודיעו ש׳ ועי״ב . ר״ן //

פרק כסוי הדם

כהי דלנשה כו׳ בהמה ואת״ה חי׳ חייב לכסות ואין להקן דהתם איירי בגרירה . אפ״ה קשה ברייתא נמי יגרור .
שה לו דאפ״ל גבי מזבח נמי יגרור . כמו שצריך לכסות דם שעל הסכין . וי״ל דאפ״ה מאי אתא לאשמועי׳
דהא כבר תנן דם שעל הסכין דחייב לכסות שפי׳ גרירה . ועוד׳ בתוס׳ בענין אחר . ע״ש . וכן זה שהקשה
על הגאון והר״ף שכתב בעט״ סי׳ כח //
תו׳ ברה״ אין ביה מעכבת . כי דלא בעי קרא כדכתי׳ כו׳ . ואפשר דפי׳ צריך ליתן טעם למה הייט
דפריש שפסר העדים לאמוני גדים //
תו׳ ברה״ יצא זה שמחוסר שפיכה כו׳ . ואת״ה לתרץ לעיל כדפריך ולגררי׳ ולכסי׳ דלא מהני גרירה אלא
אלא במקום דראוי בלא גרירה . ניט לריטב״א //
פשו׳ ברה״ דם הניתז כו׳ ושפ״ה דם הסכין לא ירפס בלא אב״ גוררו . לפי פשוטו דדם הניתז יכול לכסותו
בלו גרירה כיון שלנשה עפר והנמצא בפה סגי . אבל אם הדם שעל הסכין עב״ צריך לגרור כיון שלנשה אין
עפר //
רנ״ פר׳ . אלו יעקב מיגמה לרבא קלחי׳ בכלל בהמה כו׳ ואת״ה לרעם המשנה נוהג בחי׳ ובעוף דפי׳ לעוטר
בהמה אלו יעקב כמו מיגמא נמי בהמה בכלל חי׳ וי״ל דלהכי לא בעי על עמש׳ משום דיו׳ דרבנן חי׳ ולא נרית
בהמה כמו גבי סירום שאו חי׳ דוקא אבל לפי זה שמתרן מר בר רב אשי דאצטריך חי׳ לאטוטר קדשים אם
אב״ נמצא נמי בהמה בכלל חי׳ . ר״ן //
וחיים לנפשותיך כו׳ תן חיים לנפשותיך ומכאן למדה תורה דרך ארץ שלא ילמד אדם את בנו בשר ויין
אמר את בנו אבל הוא שהוא אמרינו בפרו פרי יכולת . בפירוש ללמר רמז על עצמו וחיים לנפשותיך ב
בשעה שאינו דקן אב״ ממו לו לס פס במזונות קלים אבל בשעה דקנה יכולו לאכול בשר ויין . פורש כל
לנער

לאור ראו ורי חלב עזים לחוק ללחם ביתך וחיים לנערותיך עד שנא' ראה חיים עם אשה אשר אהבת· ואמרינן
דחלב מרבה זרע · ועוד אמר ורי חלב עזים לחוק· ללחם ביתך עד שנא' בראש הלחם אשר הוא אוכל· ועד
דה ובא חיים לנערותיך //

א"ר אבא דה"ג אין הדברים שאמר ר' חייא אין לו עליהם תשובה והשיב רח"א ברמי תשובה· קתני איהת פי'
לפי פשוטו תרגמי' דמגיא ר' אבא לכח דה מוכיח דאיירי בחולה דאי איירי בטבר א"כ היאך אמר דאין לו
תשובה הא יש תשובה תניטה טופר בגמ' לין כו' ועוד אתה צ"ל דלא חשיבא לי' פירכא ופרקינן ואי בחולה
ווחר ליבא לאיזו הכי ברא"ש בתה· וא"כ יש להקשות הללו ואמר ר' אבא כיון דהוכחתי ר' אבא· לכן אמר
קתני ויהת דאפי' בלא ר' אבא יש להוכיח· ופריך עליו ודלמא דעבר כו' ומשני רואיא דציולה וא"כ אפי' בלא
רח"א נמי מוכח· ר"ג //

פה"ג· ודברי ר"ש בכסוי הדם ושכאו בלשון חכמים· קק"ל פי' אל לאיתני השוחט ונתנבלה בכוחר ומעקר פטור
מלכסות הא הלכה כר"ש דפטור אפי' בשחיטה שאינה ראוי' דהרי לעיל באותו ואת בנו לא תני חולין
וקדשים בחוץ דפטור לר"ש משום דסבר אשמעי' דהלכה כר"ש דמחייב וזה תנן במשנה ראשונה וא"כ למה
אשמעי' דכוחר ומעקר פטור· ודוחק לומר דבא לתרץ לר"ג דמחייב הא כתי' אשר יאכל ומתרץ לאשמועי'
כוחר ומעקר דא"כ למה אמר בג"מ לאשמועי' שוחט טמא ולא אמר כוחר ומעקר· ובאמת עוד שוחט טמא משום
דכתי' אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל משמע טכר עוף או חיה שהוא טהור שראוי לאכול וי"ל ד'
דאשמעי' דלחכמים דפוטרין דלא הוי נבילה דראוי בג"מ ודה ר"ש שמשהרסה מידי נבילה· עוד דלהכי
אשמעי' דבשוחט ונתנבלה בידו דהוי נבילה ולהכי חש"ו שטמטו שרוב שחיטתן מקולקלות פטור מ
מלכסות דהוי נבילה ובזה הלכתא כר"ג כרוספי' בג"מ //

מ"ש דר"ג באותו ואת בנו· אין לפרש דוקא בשני של אותו ואת בנו ולא על כסוי דהרי אח"כ בשני נמי מ"ש
דר"ג בכסוי הדם· אלא דהג"ה רשה לפרש לנה ראה ר' דברי ר"ג באותו ואת בנו ודברי ר"ש בכסוי הדם
לכן יפרש מ"ש דר"ג באותו ואת בנו מסיים והיינו· וטעמא דר"ג בכסוי כו' מסיי' והיינו דסבר כר"ש ד'
ר"ג //

תנ' ברה"א אין והתנן כו' ואת"ו ואי קשה לי' דמתמה כו' נ"ל ובזה יהי' מתורץ קושיא של תוס' דשואלתא דלא נקט
שוחט טרפה והנא אותו ואת בנו אלא נראה בא לאשמועי' דבשחיטה ראוי' חולין בעזרה הוי אסור
מן התורה דלא תימא אפי' בשחיטה ראוי' מותר בהנאה ולא אמר בשחיטה שאינה ראוי' אלא כדי ל
לאשמועי' דחכמים אוסרים אפי' באינה ראוי' לכן פריך וסבר כו' //

רש"י ברה"א היינו דגדרינן ח"א שוב בהמה משום ספיקא נקט האי לישנא דמדנקט וכן חי' דמשמע שהוא מדרבנן
משום ספיקא דלא סוגי' דבריו שאמר דגדרינן ח"א שוב בהנה אבל באותה גם חי' דאורייתא והג' כו' ודפ"ח //
היכי עביד הכי והתניא השוחט וצריך לדם כו' קק"ל שמא אמרו ליקח עוף טמא ולשחוט אותו אלא ודאי
צ"ל דאיא לפרש עוף טמא דלא שייך בו שחיטה· וא"כ מאי פריך ולמ"ד כא טרפה מ"ש לא אמר כוי כחור
ואי הקשה אי הקשה של דבריו צ"ל דבמי אלו כא טרפה שמא אלו כוי כחור· הלל דפעמים אלו כא טרפה
שהרי אלו שקול ושחוט· אלא ש"מ דהקשה לו' במצבו דהלל כא כחור א"כ י"ל נמי דהלל שקול עוף טמא·
אלא ודאי שאתה צ"ל דלא רצה לעשות נבילה א"כ מאי הקשה הלל כא כחור שמא לא רצה לעשות נבילה
ויש ליישב בדוחק דלא זהו דבא לתולעת אלא דם של טהור כמנין טהרה וזרע דלא [illegible] ש
טהורה· ודפ"ח //

מ"ש לא אמר כא כחור ולבסוף פריך איפכא אפשר דמתחלה כא טרפה רוצה ומ"ד כוי כחור לא [illegible] קאמר
ולהכי פריך ומ"ד למה לא אמר כא כחור ולמאי דמשני לא [illegible] אמר א"כ מ"ד כאו כחור דווקא לכן

פריך

9ד

פריך עליה לעיל לא אמר כלום ... רוק

ת' בדה"ה סיפא נמי כיון דאמרי רבנן פ' וי"ל דאי נמי דרוב משחיטתם מקולקלת וכו' קק"ק דהרי כתבו ת' בריש דלרבנן נספק"א
אי רוב משחיטתם מקולקלת אי רוב משחיטתם מתוקנים ואע"ג דהדא קשיא לתוספתא ע"כ כיון דידע דרוב משחיטתן מקולקלת
ואי פריך מ"ט דר"ה י' ונ"ל ליישב זה דפריך מ"ט דר"ה דהא ר"ה חייש למיעוטא וגם אתיר לשחוט אחריהן ומשני ה
הואיל ומשחיטתן מקולקלת כלומר חזקת איסור ורוב משחיטתם מקולקלת י הלכך מיעוטא דמיעוטא כמו שכתבו ת' ורש"י
וי"ל דמשני מ"ט אי נמי רש"מ מקולקלת או נמי בחזקת למיעוטא ״

רש"י בד"ה מאי מירדא רוב כו' הוה פשיטא לן דנבילה כו' קק"ק מאי משני יאמרו ספק להתיר לשחוט אחריהם הלא הוא
הקושיה על זה שאמר דאחייב משום נבילה משום רוב משחיטתם מקולקלת אפי' לא הוי רוב הוי חייב משום נבילה ע"כ לא
תירץ דהא על התיר לא הקשה כלום עכ"פ היאך עלה בדעתו להתיר הלא הוא יודע דר"ה חייש למיעוטא לכן נלע"ד ד
דודאי ר"ה חייש למיעוטא להחמיר ולכן הוצרך לטעם דרוב משחיטתן מקולקלת אלא דפריך עכ"פ דמפרש דאחייב משום
נבילה משום דרוב משחיטתם מקולקלת דחיוב נבילה הוי אפי' לא אמרי' רוב משחיטתם מקולקלת ומשני אם אמרו ספק לטהר
יאמרו ספק להתיר ה"ה אם אמרו להחמיר לחייב משום נבילה יאמרו ספק להתיר ולהכי אצטריך למימר טעמא דרוב
משחיטתם מקולקלים י ודו"ק ״

ת' בד"ה סמוך מיעוטא לחזקה כו' וי"ל דרוב תינוקות משפחין לא הוי רוב גמור כו' עיי' בתו"ס קידושין דף פ' ומ"מ אכ"ב
מאי פריך מאי מירדא משום הא דאמרי' התם סמוך מיעוטא לחזקה משום דרוב מעליא תינוקות לא הוי רוב גמור ומ"מ
נ"ל ליישב דלא כתבו ת' זה דלא הוי רוב גמור אלא לרבנן אבל לר"מ אין צריכין לפרש דחייש למיעוטא אבל התם ב
בקידושין דתנן לר"מ ״

הורה ר' ברוך והורה ר' כהנים י הר ניניהו דאחריתי י קק"ק משמע לתרץ הא דלא פליגי תנאים בריש משום דדבה
לפרוך כר"מ ובסיפא נקט כהנים דהלכתא כהנים דאסור לשחוט אחריהם והטעם דכסוי אינו חייב אחת
לכסות אלא אם"כ שהוא ודאי חייב י אבל בשאתו ואת בנו אסור לשחוט שלא שחטו והוא כיון דהוי תולין י
ורבנן דנו טומאה משמע קק"ק והא ר' יודא דספרא או אי חוששין כו' ומי חוששין ומי דנו אלא ע"כ דנו וליכא
להוכיח י ואכ"כ מאי פריך לרבנן י וי"ל דדנו לא מיתר אלא משמע דנו משמע לחוץ ותו' הקשו לל לומר
ממשמעות דנו לחוץ הלא אין צריך קרא לר"מ חוששין י ומשני הא דאצטרך דנו לחוץ היינו כמו שכתבו ת' לקמן
בדף פ"ה ר' יודא אם אין חוששין י ונ"ל דהרי אפי' לר"מ חוששין אצטרך דנו למעוטה דנו בד"ה ור' יודא מאחר
דנו ואפי' מעוטה כו' ״

מורה הי' ר' יודא ולכן ברכה שאינה נברך אלא ברכה אחת עיי' בר"ן שכתב שדעת רש"י שעל כסוי שני ברכך
אלא דעל השחיטה פטור לברך י קק"ק למה אמ"ו מורה ר' יודא הא דין זה שייך לחכמים אם שחט חי' ואח"כ בהמה
דנכסין לחי' תחילה ואח"כ שוחט את הבהמה ואז"ל לברך על השחיטה כמו שהביאו שם בסוף פ"ק ט אלא ודאי
על כסוי שני נמי אין צריך לברך לכן אמר דוקא מורה הי' ר' יודא כו' ״

הכי אמר רב כיון דאמר הב וליברך איתסר לי' למשתי חמרא י בשיטה"י ולא גרס חמרא י עוד ניש ליישב כיון ד
דנטלו הכוס לא אמר הב וליברך ומי הוי כיון דגרס אמרו לי' הב וליברך ובשיטה"י גורס אמרו לי' הב לן וליבריך ואפ"ה
דנטלו הכוס אמר ״

ונ"ל רב כיון דאמר הב וליברך אסור לכם לשתות הה' לאכול אלא אפי' לשתות דלא אסח דעתי' אלא שמגלגלין וכך
ברכת המזון בתוך המשתה כדי שלא יתוי' שכור י מפה אסור לשתות ״

דף פ"ג שנה"ם ואמור לבני ישראל י עיי' בטור יו"ד סי' כ"ח שכתב הטעם שמצות כסוי היא רק מצות עשה
שבו ישראל חייבין בהם והקשה בפרישה דילו' הטעם בגמ' ואמור לבני ישראל ע"ש זה שמתן ״

אוב ערא

ארבעה להו שכר מצוה או שכר ברכה ולענ"ד לברכת הזמן פי' אבל שישלם על המצות גם על הברכה לא צריכן · ותנא
דכתבו התוספות דאפי' על מצוה שלם י' זהו"ב אינו משלם על המצוה ועל הברכה · ובזה מתורץ מה שהקשה בפרישה
לזה חייבו רשב"ג בעשרה דהו"ל הלל אמן ותירצו שאינו בירך בלחש עכ"ל ולענ"ד לא קשה כלום דאפי' עונה אמן נמי חייב
לשלם עשרה זכה המצוה · אלא מ"מ לענין ברכת הזמן דליתא עם מצוה אלא ברכות לבד · עכ"ל דלהכי חייבו ולא
יהיב עניית אמן כיון שעלו המצוה ומצות · הוא חייב לכסות ולברך וכו' ··
יפתה בת קול ואמרה כוס של ברכה שוה ארבעים זהו"ב קק"ל מה שענין כוס אפי' בלא כוס שוה ארבעים דהו"ל זכה ד' ברכות
ואה"נ עכ"ל דלא תימא דשוה חמשים דהו"ל זכה ברכת פרי הגפן ועיי' בתו' ··
רש"י ד"ה ארבעים דהו"ל שכר ד' ברכות · שעונה אחריהם אמן · פי' שעושה לרש"י כיון שמחויב לברך ברכת המזון ושום
ארבעים דהו"ל לא יברך ואיך יהי' יוצא לכן פי' שעונה אחריהם אמן א"כ יוצא בעניית אמן אלא שרבה שלא יברך הגם
שמנהג דאורח מברך אפה"ג רצה לסלקו · רו"ק ..
רש"י ד"ה בגללתא דרבא כו' ואם יש בו מראית דם נשחר ואי לא לא · אבל קק"ל לזה לא ישחיר מ"מ דם נשחר
ואי לית ליה נשחיר ויכול לומר דבמצות מ"מ משחיר ואצטרך לא שמעי' דמכפר וחייב בכסוי ואפשר דרש"י ס
סבר דלא נשחיר משום דרים כחשבו לוי פירות ··
במתניתא תנא משמאין באהל והוא דאיכא רביעית · אפשר דהוא גם דברי הברייתא ובזה מתורץ קושית תו' גם ה
הקושיא בתה"ד דה"ל לאתויי מתני' · ובזה אורתו לאחרוני דרש להקשות דקושיין ומ"מ ה"ל להקשות על השפה דתנן כל
משקה המתהורין דמשמע מעיקן ששאר שמאין שמא מ"מ אלא אפשר דתנן התם הוא קושיא בלשון מתנא והוא דאיכא
רביעית · ובמתני' תנן סתם משמאין באהל אפי' בלא רביעית דם גמור · ומש"ה משקה המתהורין וצ"ע כו' אלא
משנה די אינו משנה · ואמר לא קיין שק"ל והוורין דב ואמ"כ המשנה שפיר · ופריך דמשנה אינה משנה זכה קושי'
מ"מ דב דמגרו בו' רבנן כו' ומש"ה דב דלא בטיל וכו' ..
תו' ד"ה כל משקה המתהורין כו' פשיטא מ"מ דרך שפוכת כו' עיי' בחדושי גפ"ס דף ולענ"ד י"ל דהכי פריך ד
דהרי מדה קיין לחוורים וכול שבשמן ובדב משמא אפי' ומאי קמ"ל המשקים דרך שפוכת כה"ג בשתו להכי פריך
שפיר · רו"ק ..
תו' ד"ה משקה שבולרום כו' ואת דהכא שש"ע דשבולרום משמא משקה דקדשים · הגה והרשב"א קדשים משום דפיה
דתחלה המ"ד דתנו ואלו ואלו אין משמאין הריטב"א מן משמאין קדש · ומ"מ שמש אבל שבולרום משמא מעין דקדשים
ועיי' בחידושי גפ"ס דף ..

דף פ"ח תו' ד"ה חרסית כו' וכאן פי' בר"ת חרסית שחיקת חרסין וגם על דבר קשה דבברייתא בגמרא חשיב תרווייהו אבל א
אה"נ דל דבברייתא ותחלה מזכיר שחיקת חרסית שהוא דק ואח"כ מזכיר חרסית שכתשן שאינו דק כ"כ · ואמ"כ במתני'
שלא הזכיר אלא פעם א' חרסית ע"כ פי' הן שחיקת חרסית כאשר פי' כאן או פי' כלבנה כתושה · רו"ק ..
איכא בניהו דצריך ולא צריך · ויכול לומר דשיהם אות והגמרא חול הדך שאין הרופא צריך לכתשו אבל ג
צריך ולא צריך הוי דינא כחול הגס שצריך הרופא לכתשו דאמרי' עשה ורישא לסיפא ולכן לא הביא הרי"ף
אלא לישנא קמא · ומילא בין להרי"ף בין לרש"י הדין שוה והוי כחול הגס אסור · רו"ק ..
יכול שאני מרבה אף דבר הגס וחול הגס ושחיקת כלי מתכת ולבנה כו' ובתו' הגירסא הש"ס אי וכסהו יכול בשחיקת
כלי מתכות בזיה במובן בזורם ת"ל עפר ומה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכתוב ורבה
אני את אלו שהן מין עפר כו' ולפי הגירסא אשר שם אש"ד דפריך ומה ראית דהרי דה עי דך בשחיקת חרסית
אבל לפי גירסא שלך קשה מאי פריך ומה ראית כו' ודאי ראוי לרבות חול הדך יותר מחול הגס וכן מאי [illegible]
עפר דלא חול הגס עי' אין עפר · רו"ק .. ומ"ל דוקא חול הדך אין עפר דכתי' שחון הריטב ע"ש ..

עפר

96

לעפר לכן כוי אפשר עפר ודבר לאו כ... עפר ... דבריכן ומיי/כתן [illegible]

אלא בדבר שדורשין בו ונכוית מיי/ בת"ו לנטותי עפר ודבר · ומיי/ בט"ז סי/ פ"ח הטעם אע"פ דהדבריות זרין עפר ודבר ע

עפר וו"מין דלא נפרש שהתורה קראה עפר · וגרס ועפרות זהב ואפר של טולית ··

ה"/ והלי בורבד ואין ואפר לכסות [illegible] ואין לעפר לכסות [illegible] טולית [illegible]

[illegible] אמר [illegible] לכן ותרן במות ואין לו

אפר לכסות [illegible] בזה שאין לו טולית לטרון לאפר · [illegible] ואין לעפר [illegible]

וגירסא שהביא ר"ן בשם שאלתות לא נמצא שם ··

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ורבא אמר [illegible] כמו עופר [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

פרק גיד הנשה

[illegible]

דף צ · והא נתנו/ דלא כר"י דקתני נוהג בבהמה [illegible]

[illegible] דבר זה נחלוקות דר"י [illegible] ורבנן הא בבהוג בירך [illegible] נחלוקות ולא אור דבר

זה נחלוקות [illegible] ··

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

בחובר ורבנן [illegible] ישראל [illegible] ורבנן [illegible] רבנן כוי סברי דאין איסור להעלות גיד הנשה [illegible]

[illegible]

[illegible]

דמביא בריית[illegible] רב פפא [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

להבוה

לתפוח שמא"ב גבי שלוחים דמכפרי לאותה · והא דפריך לעיל על רב הונא · משום דרב הונא לא הזכיר אלא חולבו לתפוח לבד ··

אי דילמא פסולי מוספי לו · ומאי דעת דעת נשה · [illegible] הכא מה"ד ראוי אמר ושמואל אמר מ"ב ... ההורה ... רשמואל אמר בשלמא איירי אסור נוכל לומר דפוגה על דעת נשה · אבל איפכא קשה · ה"ל דאיתא ... דברכות מהוא של שמואל ... כי נשה הגא ירך יעקב ונשא בתי מב

אי מורת בשלמא לפוגי ומפגא לו מיור [illegible] כיון דשכבת אסורין מלבא רב יהודה עב [illegible] לה"ר ... [illegible] לעתה ... ה"ל כיון דאין התורה ... מחויב לבלות ולאכול ומפטר דאינו אוסר ... של שלמה ... ולעיין קרבן פסח ב"ל ·

יוצא דופן ברה"ו אלא מי מורת פסולי המוקדשין לו · פ"ל כי היכי דלא נפטר כ"ט ... לבטחו ה"ל ... כי קנדרו לו · ... לפטור ... ראשל ... בבת אחת · ירתה ... אחר זה ... לו ונם ... לבטחו רפטושא לו · ירתה דאיירי בבת אחת · ... לעיל ... זה אחר זה ... לשטב ... על מ"ש ... דפסוקי המפגא לו ... לבטחו ... צריך לומר דלעיל דהבר פסולי המוקדשין לו גם בברייתא דלעיל ... ואיירי בבת אחת · ... לפטוש דפשיטא לו · אלא ... בבת אחת ... דלעיל ... דאיירי בזה אחר זה ופשיטא לו דאפי' ... בברייתא דלעיל ... ואם ... איירי בבת אחת · ברייתא דלעיל ... בבת אחת כי היכי דלא נפטר ... דלעיל ... לפי ... דלעיל ... פשיטא לו · ... פשוטו דברייתא דלעיל פשיטא לו · ודו"ק

רש"י ברה"ו בבת אחת בבהמה אחת עיין ... לעיל ... על ... ··
בפ"ב ... בי כריות · עיין לעיל ... ע"ש על ...

כותי דלית בי' כרות · ... מ"כ בברייתא דלעיל דתנא ... כרות ... כרות ... ואמר לומר ר"ת סבר ... כרות ... זה כרות ... זה כרות ... ר"י ... הכי מוכח ... מרבנים · ומפטר ... ולר' יורה ... ר"ל ... דהא תנן ... כר"ת בזה ... אסור אלא ... לעיל ... ולר' יורה ... לעיל ... כרות ... זה וכרות ... דר"י ... חייב אלא ... ואין ... מ"כ ומי ... ר"ל ... אלא ... //

ורבנן מאחורי' ... בתרווייהו · ... מ"כ ... על ירכו ... ירך ... לענוש על ב' ירכות · ומי ... בתרווייהו לא ... אלא על ירך ... כמו סבר ... בתרווייהו ... לא ... אלא ... ··
דאמר ר' ישמעאל ... בירך ... ב' ... בירך ... לאמור ... דרבנן ... ולא ... כ"ש ... ועיין ...

וכן הוא אומר ... לנשים · ... בגיד ... של נשים ... ועיין ... על ... בגיד ... גיד ... לאחד ·

דבר: שלח [illegible] ונפל בישראל · דבר שלח [illegible] הנטה · מפטר לגר עד כאן בכתוב דבר שלח [illegible] כדכתיב [illegible] [illegible] [illegible] ירך [illegible] [illegible] דבר עליו · ונפל [illegible] בישראל שהוצרך לברכו בשם ישראל [illegible] כי שרית עם אלהים ועם אנשים [illegible] נפל לפניו · כדאיתא [illegible] על הפסוק וישר אל מלאך [illegible] ויתחנן לו

מכאן . [illegible] שלא [illegible] יחידי בלילה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] לו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לברכו · ולכן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] דבר זה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בהוה [illegible] בנו · [illegible] [illegible] [illegible] בנו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לברכו של בנו · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כי [illegible] לברכו [illegible]

כתיב [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] קטנה [illegible]

אלה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · מפטר לגר עד [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] קדוש [illegible] קדושת [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] קדוש [illegible] ב׳ קדושת [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] קדושת [illegible]

בכה ויתחנן לו [illegible] בכה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ובגמ׳ [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

וישקלו [illegible]

ראמר ר׳ [illegible]

תן ברא" אמר מבוי כל [illegible] לתן טעם [illegible] זה וזה [illegible] בבן וביטול [illegible] [illegible] דכתב [illegible]
בבשר החופה [illegible] [illegible] בבשר החופה [illegible] [illegible] [illegible] בבשר [illegible]
בסוף [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בבשר [illegible] [illegible]
לאסור בלבן שבבולען [illegible] צריכין [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בברכי ובים של שלמה
משנה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] חלב [illegible] [illegible] [illegible] חלב
הרי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
בשלמא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] רלועה דהרי כבר כתב רבינו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] בבהמה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
רש"י [illegible] ברא [illegible] [illegible] [illegible] בברייתא [illegible] [illegible]
איתי והאמר רב [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] מן התורה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
תן ברא" אתפי' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
תוברא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
בבל" התורה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
דף צד היכי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
רש"י בד"ה בשביעית [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] עריות [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
דבירך זה את זה בשביעית [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] : בשביעית [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בלילה :

והאי

והאי קני מיבעי לי' לשעוי' שנן ומ"ה מ"ב זה פריך לעיל וד' יורה הא מיצטרך קני לשעוי' שנן' · ויש ליישב ברוחק דזה הוא
מגופה אחר נידע דמכני אחר וושע עון' אבל מכני שני דורש שלא מסרה תורה אלא על כני הירך · אבל קי שלא
כני אחר לשעוי' עון' והשני להורות דחייב על כזית כדאמר לעיל וד' יורה ומשר על כני הירך נכבנא: // : ב:

הו בד"ה אם: יש בה בנ"ט פי' ושונע נבלת דאין הרוטב כל בזה ומוכח לרש"י הא דתנא אם יש בה בנ"ט דפי' של בה היינו
בירך · ומין פי' בגיד דאי פי' בגיד יש להקשות דהרי נאסר נמי ברי' לפיכך עי' מליחה ולכן בנבלת ספרים
הר"מ דשונע בה להכן דמ"ש בה אפילו לבה"ר ע"ש

אלא: בשר בחלב ומין טעים לי' ומ"ש שמא פי' בנ"ט הוי טעים ומשמעין אפילו תרומה דשיעורא בק"ג וגו בשאינה
דינא שיעורא בנ"ט או אפילו במינו אם אינו בעין הוי בנ"ט :

תו בד"ה אבל: בשר בחלב ומין טעים לי' אבל גיה כל ק"ך דהלל לכה' להקשות ומסיפא דמתני' דתיכה של נבילה ושל רב
שהם בנ"ט ומין טעים לי' ומפשר לומר דמתני' יכול לומר דמשערינן נמי כבשר דלבה כדתנן בריטא :

רש"י בד"ה באילפס: של בשר אבל מי ומפשר לומר של חלום דאם כן הוי מין במינו · ולא שייך לומר לשעוי' כפילא :

בד"ה אבל: בשר בחלב כו' אבל הכא מין לו לשער זה שבלוע בקדרה אלא עי' טעימה אבל לפי' פרש"י לכן דלא
משערינן במאי דבלוע קדרה לא שייך תרוץ זה //

באד"ד דימיא: דתרומה דטעם לי' כהן · ומ"מ לפי הוסקנא מינו דומה דגבי תרומה טעימה עי' הכל אבל גבי בשר
בחלב לא הוי טעימה אלא עי' קפילא שהוא אומן //

איתיבי': בצים טהורות שבלען עם בצים טמאות אם יש בהן בנותן טעם כולם אסורות הא דלא פריך וההלעל
על ברייתא זו הא אינו דמיעי בעלמא · ו"ל דאיירי ברייתא זו בקליפות שנותן טעם כדאיתא בירושלמי ·
(זהו מפשר דפי' אם יש בהן בנותן טעם דהיינו קליפות · והא דפריך לעיל על רב נחמן דאמר לעיל ביצה בששים
ומין ביצה זו הוגן משום דסתמא קתני · וכיון דתרבן בביצת אפרוח משנ' דסתמא אמר מ"כ הלל בקליפה אלא ודאי
דאין יכול לתרץ בקליפות שאין דרך לבטל קליפות לכן [illegible] פריך מירתבי' ביצים כל דאין לתרץ בקליפות משום דאין
לבטל רוב //

אי: משום הא לא איריא תנא סיפא לגלוי רישא כו' מא"ק דהלל והוה דין ביצת אפרוחים ומ"ה דין ביצה
טמאה והוי לא זו אף זו · אלא ודאי סיפא פירושא של רישא //

ההוא: כזיתא תרבא נפל ברינולא דביטרא · סבר רב אשי לשעורי' במאי דבלוע ריקולא · ק"ק ועיין מאי הוכר
כמן כזיתא הלל סתם ההוא תרבא דנפל ברינולא דביטרא עק"ן מאי קאל רב אשי בזה וכי לא בא לפני
רב אשי הוראה שהוצרך לבטל שיצטרך' מאי דבלוע קדרה ומפשר דגם רב אשי לא שיער בהוראה אחרת
במאי דבלוע קדרה כיון דאיסור דאורייתא לפנינו צריכין נ"כ לבטל בזה שלפנינו והכא דרצה לשער בזה שבלוע
קדרה היינו משום שבתחלה לא נפל אלא כזיתא ועכשיו לא היה כזית לכן רצה הלל לשער במאי דבלוע
הקדירה היתר כיון שאין איסור דאורייתא לפנינו אמר לי' רבין דהיתרא בלע ואיסורא לא בלע והוי כאלו
האיסור לפנינו //

אין: בטלה אלא שלה עיין ברש"י ותוספות · ומפשר לומר דכולם סברי דאינם חלוק ומתר
ומ"מ אמר הכתוב ונכה הזרוע בשלה כזות שהוא ומין צריך יותר למעלה ממנו וזהו אלא שלה

בא״ד משום סבר בשר ועצמות מצטרפין והוי לי׳ משום כל׳ [illegible] דללישנא בתרא דלכ״ע מחוך
לזה לא יוכל הרוטב גם כן לבטל הזרוע אפילו ללישנא קמא לד׳ מפרים [illegible] דסבר דלא אמרינן
תחיבה . ונעשה נבילה אלא בבשר עצמו [illegible] נמי שלטופך הרוטב לבטל הזרוע . ולכ״ע בתל׳ ברה כבא אור
לא נעשה נבילה כו׳

14

איכא ר' או חמשה זיתים · אלא ודאי עשירא נו קאי על מה שהביאו לתרץ דאיצטריך אכילה לחייב בכזית ואע"ג חייב ך
בטרפיס אפי' אינם שלמים · דאי בשלמים אפי' כל שהו ואע"ג דלא אחד חי · רוק" // עוד יש לדקדק על מה דפריך ורבנן ה
הלא דהא דכתיב אכילה לחייב אפי' אינם שלמה אם אוכל כזית // ··

בלאו הכי נמי כיון שיש בהם כזית לוקה חמשה משום שכן כיון דאכילה כתיב כו' כפרישן ומעפ"ג שהיא בהרא"ש דלוקה על כזית · א
אפשר לומר דאיירי בשלם וחי ומפ"ג אינו חייב אלא בכזית אכל לפי מה שפי' דעל כזית חייב אפי' אינו שלם אע"ג קשה למה
נקט חי // רוק" //··

אד' אם יש בה כנט' כו' · ולפי' רא"ה ניחא כו' משמע קצת דאין הרוטב כו' דברים אלו אע"פ דלא שייני לעיל הא' כתבם יחד להורות
דנה ניחא לרא"ה · וגם ניחא לרש"י //

ברה' אבל נבלה קולף ואוכל כו' ומה"ת מאי קא"ל כו' לפרש"י דלעיל ה"ל דבא לאשמועינן דלא תימא הה' נבלה והא דקתני נתבשל לאשמועינן
ברה' דאפי' נתבשל לא מהני רוטב ואין להקשות דהרי כבר נאסר מנה מליחה · רמ"א לרא"ה דלא אמרינן חתיכה נ"נ הא מהני
רוטב לבטל אפה' לא מהני · אלא שהקשו ע"פ סברתם דלעיל דמהני אפי' הרוטב לבטל · ואפשר דלהכי לא תנן כמתני' ו
לגיל שהרוטב מהני לבטל · דאי תנא הא' הה' נבלה והא דקתני נתבשל להורות שמהני הרוטב לבטל לכך לא הזכיר דינה
הרוטב כדי לדייק הא נבלה קולף ואוכל · רוק" //

ובחלב אסור והאמר רבא כו' לתרץ הא דלא הניח כלא נאמר נה אדרב הונא דאסור לאכול אפי' בראש אזנו דה"ל הא דאסור רב ה
הונא איירי בדלא היה ששים וכאן שהתיר ר' יוחנן איירי בשהי' ששים אבל מהכא דקתני קולף ואוכל ע"כ דלא הוי ששים ד
דאל"כ הוי כנתבשל אלא ודאי בלא ששים ואע"ג גם כאן שאמר קולף ואוכל איירי בלא ששים ואע"ג קשה הרי רב הונא אוסר ו
לאכול אפי' בראש אזנו · ויש ליישב עוד ואין להאריך // ··//

ברה' שאני חלב כו' והרב ר' מאיר כו' ולפירוש כו' ע"פ פרש"י דשם משמע דמשמע · וש בהתירת טעם לרה' וכן כתב רן בגמה
מקומות ויש בשמעו כנט' לרה' //

תו/ברה' אמר רבא כו' שמעינן כמו לאביי ורבא כו' דאמר חלא לגני חמרא כו' דאפלגו אביי ורבא אי בטיל אי לא ולרבא ד
דבטיל היינו משום דאזיל בתר שמא ואי לאו הכי לא בטיל משום מין במינו

אמרבנן אמר רבנן בטעמא פרש"י בכמה מקומות שטעמו בנט' ואמר רבנן בקפילא כדקאמר רי' ומעפ"ג תנא קדרה שבשל
בשר לא יבשל בה חלב ואם בשל בנט' ופי' בקפילא · אפשר לומר משום חרומה דאפשר בטעמא נט' בנט' // ··
ואמר רבנן בס' · ואי איכא ס' אי צריך לשעור קפילא עיין בבן וכל' סי' צב' // ··//

ברה' כל איסורין כו' ולמפרשים דפי' דאפי' איכא ס' א"ג צריך שעור קפילא אם יש כאן קפילא א"ג עכל לומר דלפ"ג כל השיעורין ·
שכתורה שיעורי כבצל וקפלו ואפי' אי כאו כאן קפילא א"צ לטעום ואמר רבנן בס' היינו במקום שאין קפילא או מין
במינו אבל במקום שיש קפילא אפי' איכא ס' צריך לטעום קפילא חוץ בגיד הנשה דשיעור כבשר בלפת דאפילו איכא
קפילא א"צ למקלו לטעום · רוק" // ··//

ונחל עבמו אסור דאי נפל כו' לשון של רא"ה לד' והלא ואי נפיל בו' ·· //

איכעיא לן כי משערינן כו' עיין ברא"ש למה בעי דווקא הכא · ולדברי רא"ה דלא אמרינן חתיכה נ"נ אלא גבי בשר בחלב אע"ג
הי' יכול לבעי · ולתרץ קושיא זו בדרך חידוד דהוה סבור בודאי כיון דהכחל מן האמן הפיטמא כמאי דנפיק מיני' משערינן
אלא דפריך אם נפל בקדרה אחרת בדידי' משערינן כיון דהכחל אסור נ"נ או כמאי דנפיק מיני' דלא יהא אסור יותר מראשון
והפיטמא מהן כלום ואפי' בבהמה משערינן בדידי' · לכך פריך אלא מעתה // כו' רוק" //··//

ה' אי הכי כיסים טהורות כו' משעורו לשון איתיבי' דרב איירי פריך ואע"ג קשיא למה לא הקשה על הברייתא והא אמרי אינשי כי מ
מיא דכני בעלמא · ויש ליישב //

בששים ואחרת והיא מותרת · עיין בבן //··//

כל איסורין שבתורה כו' אומרים לשון בעה' · פי' ברה' אלא במאי לאו בששים כו' ועיין במשנה' //

180 ולינער איפי' כו' לא יכול לתרץ מהחומש לא נמרי' כיון דאין לו ראיה אחרת שאינו כעל אע"ג הוי נמרי' מדרבנן נבלה // ··//

אסור ולכן פריך ואי מכללא והגיב פרוותא דגויים ולכן מע"ג שרוב טבחי ישראל כיון שהמקום שנמכרו היו רוב גויים וחיישינן
שמא מנבילה שהיה בביתם כמו שכתבו תו' לעיל בד"ה רבי לטעמיה כו' ולכן אמר ה"ר ע' דאסורא שכיחי טפי דמסתמא הגוי בביתו
אינו קונה אלא טריפות דמזלי גביה · ואין להאריך //

לא רב עיניי אינו/ לא היה יכולין לקנות מכאן דבשר שנתעלם מן העין אסור דדילמא רוב טבחי גויים ולעיל ע"כ איירי ברוב טבחי
טבחי גויים דכאן לא חיישינן לעורבים כיון דחזותא הוה דליכא ועורב לא יקח זה מהיתר ויתלה אחר דלא חיישינן שמא
יחליף גוי וברוב טבחי גויים ·· דו"ק //

לא אכיל רב מההוא בישרא [illegible] המסוכא דלא אכיל משום סעודת רשות אע"ג שאמר מההוא בישרא לאו דוקא דהא מבשר אחר ·
ויש ליישב הגמרא בע"א ואין להאריך דהיינו כאומר שלא אכל מזה סעודת רשות אלא שלא רצה לנהוג לפניהם מטעם זה ואין
הטעם משום העולם ונהי כבר כיון שלא שמרו עצמן כן לא שמרו מתחלה ופריך היאך סמך על נחש זה הא אין לסמוך על
נחש אלא בנחש של אליעזר · ומשני שהיה לו הטעם אחר מזה סעודת רשות ולפניהם אמר שלא אכל מההוא בישרא מזה
העולם · ועיין ברכות [illegible] א' ור' [illegible] עוד בע"א //··

נחרוזים הרי זה סימן כו' ומ"ל דהכא סמכינן בדבר מועט · ואת"ל אע"ג לפי זה היאך מוכח דטביעות עינא עדיפא דשמא לא מהני
טביעות עינא כמו גבי אבידה · ומאי גבי בשר דאפי' סימנים בגרעים דלא מהני גבי אבידה מהני גבי בשר שנתעלם מן העין
והה"נ טביעות עינא · ואפשר ליישב ברוחק דהא הוא כמו שאמר דאי לאו תימא הכי כו' משום הכי קושיא זו · אבל אכתוב בסמוך
אוהי תירוץ אחר · ואין להקשות לפי' רש"י מאי זה שאלו אל תהי שושה בחרוזים שמא להכי ביה כיון דמלתא גבי אבידה דלא הוי
סימן · ואפשר לומר דבה הוא שאמר לו אל תהי שושה בחרוזים ולדמות הכא לאבידה אלא הוי סימן ·· דו"ק //··

ולא מהדרינן בטביעות עינא תימה דשאני הרבה כו' עיין בתוס' שהביא תירוץ של תו' ומ"ל ב' קושיות חדא קושיא שהקשו תו' כאן והיכי
והא מהדרינן לצורבא מרבנן היינו משום דדייק טפי והוי טביעות עין לגבי כלי' ומכה"ג · ועוד הקשו קושיא אחרת היאך מוכח מ
דטביעות עינא מהני שמא הכא שאני דמהני משום דהוה צורבא מרבנן ותירצו תירוץ שהביא תו' כאן דלא מהדרינן לצורבא מ
רבנן אלא בטביעות עין גמור · וכאן הי' טביעות עין כל דהו · ולפי סוגיא דהכא של תו' יש לפרש הכי דהא דיש חילוק בין צורבא
מרבנן לע"ה היינו משום דצורבא מרבנן יש לו טביעות עין גמור וע"ה לא דייק וכאן פי' שלא היה להם טביעות עין גמור
ואז אין חילוק בין ת"ח לע"ה · וכנה אפשר לפרש דאי לא תימא הכי דאיירי בטביעות עין כל דהו אלא בטביעות עין ג
גמור ומכח צורבא מרבנן אבל מה שאלו פשיטא דמהני דאל"כ היאך סמא [illegible] כאשר כו' אלא ודאי דטביעות עינא מהני
מהני והם לא שאלו אלא על טביעות עין כל דהו · דו"ק //

היאך סומא מותר באשתו וכו' אדם מותרין בנשותיהן בלילה אלא בטביעות עינא דקלא · אין להוכיח מכאן דאסור לבא על אשתו
אא"כ ידבר עמה תחלה אפי' יודע שאשתו [illegible] לגבה · אלא אפשר איירי כשהיא ישנה בין השיכים · ואפשר דהה"ה
אם יש אנשים רבים אסורה נ"כ לשכב אצלו עד שתשמע את קולו · ודו"ק //··

מאי טעמא דרבנן כו' וכן טבל כו' עיין בתו' דמטהרי דעל נבילה יש להבין דכל שנחתך ואין שם עליו כשהוא שלם נקרא ברי'
ומש"ה נבילה אפי' נחתכה שם עליו ונקראת נבילה · אלא דגבי חטה נשאר להה לאו הוי ברי' לכן הוצרכו להבין בענין אחר
מה שכתבו תו' לבסוף והשתא נשה והרי נ"ד ואבר מן החי דחשיבא ברי' כו' קושיא זו נשה בלא תירוצים אלא שיש להבין
וחשיב כבריה נשאה אכה שכא מכחאה שיש בה נשמה וכיון שנחתך אין שם עליו ומש"ה נבילה כדאיתא התם בגמ' ·
אלא על תירוצים דלעיל נשה על חטה ואפי' הוה כשוה בחטה כו' · דו"ק //··

ור' יהודה אכילה כתיבה כו' ואת"ל כו' ולפי תירוצם קשה הא דהקשה בגמ' ודרבנן הוא היה יודע התירוץ אלא דסמיך על הקושיא ד
שאחר זה ור' יהודה ·
והכי אמרינן במעילה פרק ק"ה אכל שרצים ולקה עליו בכזית דאכילה בכזית כתיב בהו זה אינו ראוי לתירוצם דלעיל · אלא הוי
כמו תירוץ אחר דהא דכתיב אכילה היינו אם אוכל משני שרצים דחייב בכזית אבל אינו חייב בעדשה והה"נ אשמועינן ד
דחייב על שרצים אע"ג שאינן שלמין וכוה מתורצה לישנא דהן כלאו הכי כמו כיון שיש בהם כזית לוקה חמשה משום שלא מין
אכילה דכתיב בו' כדפרש"י אע"ג שהיא בריה עריכה פרק קדשי מזבח [illegible] קושיא זו לתירוצם דאיצטריך דאי ·

איכאו ד' אוה'

אך אמר רבי אפי' טובה זה דאיכון לצעורי לחברי/ אין באיסור כל המקולין משמע אבל מקולין זה שאמר שאכר לו הטריפה איסון
ולא כאמר לצעורי/ איכון ועיין בשלטי הגבורים/ ועי' בי"ד סי' ד'

ספק איסור דכל קבוע כמחצה על מחצה · כתב הר"ן בפ' התם/ דלא מיקרי קבוע אלא כשהיה איסור נודע קודם שלקח אבל אם לא
נודע האיסור בשעה שלקח אע"פ שלאחר שלקח נתגלה האיסור ונעשה קבוע לא אמרי' כו'/ דלהוי קבוע למפרע וכו' כו' ולפי
זה יכול לתרץ בגמ'/ זה דתנן ובנמצא הלך אחר רוב היינו שלא נודע האיסור מתחילה אלא כשנמצא אחד והוא לקח תחלה אז ה
הולכין אחר הרוב · אלא דעדיפא משום בנמצא ביד נכרי כדלעיל · ועיין בי"ד סי' ק"י ודין ט' חתיכות כו'

ספק איסור דכל קבוע כו'/ ונראה הטעם איננו משום קבוע כו'/ דהא התם הם מעורבים כמו שהביאו תו'/ בסוגיא בד"ה הנ' ב
בנמצא ביד נכרי כו'..

ובנמצא הלך אחר הרוב כו' · וכן במקום שאין מכריזין לא אזלינן בתר רוב כשרים וניהו אל"ל דהתם משום דמקולין הוי להו קבוע ·
ממשמעות הלשון משמע דשייך קבוע אפי' במקום דלא איכפת איסורא ואע"ג יש להקשות מאי הקשו תו' בסוגיא ועוד דאוסרים במקום
שאין מכריזין כו'/ הלא כבר תירצו הרא"ש/ זה · דאסור משום דמקולין הוו להו קבוע ואין להרגיל דעיקר קושייתם דסובר [illegible] ד
דלקמן שרי כבבא ובאייתי/ כו' הרי איננו ראיה דשם לא הוי מקולין ולא שייך לומר קבוע ובטל ברוב מש"כ כאן · עוד דלפי ש
שניים דלעיל דהתם קבוע אפי'/ לא איתחזיק איסורא אע"ג לעיל מאי פריך על אר' כו'/ ומשני דאיתחזיק איסורא אפי'
לא איתחזיק יש לחלק בין מקולין לנמצא ביד נכרי · הגם שיש ליישב דלעיל איירי במקום שמכריזין ולא הכריזו באז מותר
לגמרי לכך אין לאסור לגמרי מן המקולין אבל באין מכריזין אסור לגמרי · ואע"ג קושיא ראשונה יש ליישב דברי הר"ן [illegible] וכן
במקום שאין מכריזין פי' שנודע אחד או הכריזו על טריפה לא אזלינן בתר רוב כו'/ ואין להקשות דהא תו' הקשו אחד אפי'/
לא נודע אחד · וי"ל דהא על במקום שמכריזין והכריזו הקשו אחד כמי אפי'/ לא הכריזו אלא דזה סוגיית תו' דאין יכולין
להקשות על מקום שמכריזין והכריזו או על מקום שאין מכריזין והכריז או נודע דיכולין לומר משום דמקולין הוו
קבוע אבל קשה על מקום שמכריזין ולא הכריזו או על מקום שאין מכריזין דאז לא שייך לומר דמקולין הוו קבוע ·
דו"ק // ועיין בחדושי גיסו יצ"ו ....

עיין בר"ן שתירץ קושיא ראשונה במקום שמכריזין והכריזו דאין הולכין אחר הרוב לפי שרובן של [illegible] מן הטריפה לוקחין ד
דאוקי' גבייהו עי"ש //

הנ' כשנמצא ביד נכרי כו' פירש ואתא עכבר ושקל היינו סיפא · והשתא כו'/ ואין לתרץ דסוגיא דהתם לא אתיא כרב ואע"ג פי'
של בנמצא הוי רוצא דפי'/ ואתא עכבר · וא"ג הקשו תו'/ דאין סברא דלרב יהי'/ נמצא ביד נכרי היתר · והם סברו שהוא אסור
כמו גבי עכבר ששקל מן הקבוע דהתם דו"ק //

וי"ל דהתם איירי שראינו שלקח מן הציבורים · והא לא אמר התם פירש ואתא עכבר היינו סיפא אפי'/ לא פי' כמי אלא ·
שלא ראינו שלקח · וי"ל דנקט פי' דפשוט של בנמצא הלך אחר הרוב לרוב אמוראים היינו כמו כשפירש · אע"ג אי לאו פי'
אלא לא ראינו כשלקח אז יש לחוש שמא לא לקח מאלו הציבורים כלל אלא ממקום אחר וכיון דרוב השנה משתמשין בחנות חי
חייגרים שמא חנות הוא · וצ"ע · דו"ק //

והא דרב לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר כו'/ ק"ק הא דאמר רב מותרת משום נבילה ע"כ אבל אסור באכילה ואע"ג
ש"מ כשר שנתעלם מן העין אסור · ואין לומר דאין להוכיח משום דשמא אי נמצא במקום [illegible] איננו אסור בהעלמא ואע"ג
התם דנמצא שלא היה אלא בטומאה דאע"ג אי ראיה/ מביא מאסיק הר"ן כו'/ דשמא לעולם כשר שמונח על השלחן ונתעלם
ממנו ואחר אצאו כמתחלה דאסור · ואין לתרץ דהא דרב אמר מותרת משום נבילה אבל באכילה אסור איירי ברוב
עכו"ם גויים ואין להקשות אע"ג למה סבר לוי דמותרת די"ל דרוצה להוכיח מדבר דר"ע אמר להו דאיסורא שכיחי
טפי היינו דחוששין לעורבים שמא הביאו נבילה מרובא דעלמא כמו שכתבו תו'/ בד"ה אסין הר"ן כו' · דאע"ג [illegible]
דהרי אדרבא אלימא דאיסורא שכיחי טפי הוכיח דאיירי במחוזונים [illegible] ליישב דלא איירי ברוב עכו"ם
ישראל אלא שנמצא במקום רב נכרים · והשתא אע"ג שאל דאיסורא שכיח היתרא לא שכיח שהרי רוב עכו"ם ישראל ו
והאיך דאיסורא שכיח טפי דחיישינן שהביאו העורבים מרובא דעלמא · ואע"ג יש להוכיח דבשר שנתעלם מן העין ·

דזה במקום ברוך ה' אלקי ישראל · ומפשר להושב עוד בעה"ז אידי · ואיתא במדרש ילקוט יחזקאל ה' וכפ/ ויצא על קול קול יעקב על פ
פסוק בעמדם תרפינה כנפיהם כשעה שישראל אומרים שמע ישראל שותקים ומח"כ תרפינה כנפיהם והו אומרים בשכמל"ו הה"ד
הקול קול יעקב הא קול משתק את העליונים ואת התחתונים · אפשר דקול משתק המלאכים שאינם משבחין בכנפיהם וכן משתק
את הידי' התחתונים · דאם הקול קול יעקב אין הידים ידי עשו · ועיין בב"ר כפ/ ויצא פ/ס"ה זה הן אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו
קדוש"ו דאמר ישראל ומזכירין ג"פ אחר שתי תיבות // דוק // ··

כי שרית וגו' רמז לו שעתידין שני שרים לצאת ממנו ראש גולה שבבבל ונשיא שבא"י מכאן רמז לו גלות הנזכר בכל התלה כי
גלו' חשוך יותר כראית' במס' סנהדרין דאלו הרם שבט והבא מחוקק · ובזה א"ש כי שרית עם אלקי' דהיינו ומזרחים.
שבא"י ואנשים עם אנשים דהיינו ראש גולה שבבבל שחשוך יותר דוק //

חברו לומר נאמן אגיד קאי ולא אחלב · דאי אחלב יש להקשות למה חברו כיון דפי' חלב של הכליות בשלמא אגיד מתחלה סברי
כרב דצריך חשובה לכך אינו נאמן דטריחה להו ולבסוף סברי כר' דאין צריך חשובה לכך נאמן אבל אחלב קשה למה
חברו לומר דנאמן · דוק //

שלמה אין חתיכה לא פי' רש"י דידך שלמה משמע ולקמן בברייתא השולח ירך לחברו שלמה אינו צריך כו' משום דרוצה לחלק ·
בחתיכה אבל הכא בלאו הכי ירך שלמה משמע · ודו"ק

ואיבעית אימא משום דקא גניב ליה דעתי' קצ"ע טעם דאתה' מפני שנקשר ניכר לנו הטעם זה דהרי שם לא שייך גניבות דעת
על החן כרב אמר אביי אין רישא וסיפא כו' פי' רת"ה דמדרבנן קושיא זו אליבי' //

וחתיכה הגוי מידע ידיע כו' דילמא לכך שלחה לגוי לפי שנודע לו אחר ניקור דטריפה היא קצ"ע לפי זה למה לא יאכל ה
חתיכה לגוי דשמא נאסר לישראל ואשכחא בגזירה הא יחוש כיון דשלחה לגוי לא ניקור בהולכה אלא התחיל לנקר ולא גמר
ושלחה לגוי וא"ש להב"ע //

ומשמע כאן דחתיכה לא שאני לישראל מעכ"ג דאין השבחין נאמן על הגיד ומש' היאך יקנה מהגוי יל' דאתה/ גו מתוא
נמצן דסברי דנאמן על הגיד ועיין בק"ו //

טריפה הואי כו' דיחוש דלגמב' דעת של גוי אומר כן · ואת' א"כ היאך מתן לגוי גזירה שמא יחזנה לו בפני ישראל אחר ·
ומח"כ יקנה ממנו הגוי ולא יקנה דיחוש שמא עשה משום גניבת דעת ויל' דאמירה חייש לגניבות דעת אבל חתיכה לא יעלה
על לבו משום גניבות דעת עיי"ל דאה"נ דיקנה ולא יחוש דגניבות דעת אסור ואין להקשות א"כ מהך כאן ואיבעית אימא א
משום גניבות דעת ויל דאי הטעם משום גניבת דעת אינו אסור אלא לכתחלה אבל אי נודע לו אחר לנקרו מאן
באכולה שאמרינן ואין צריך לברוך אבל מטעמא דלעיל אסור עד שיבדוק החתיכה דוק //

אל יסרהב אדם לחבירו לסעוד אצלו פרש"י לא יפציר אבל לומר לו פעם אחת שרי ומזה נוהגין לקרות על התחרונה מעס"ה ·
שיודעין שאינו הולך קרקלא יפצירו בו · א"נ הא דרגילין לקרות משום דזה הוה בכלל כבודו דומר //

לא יאמר לו סוך שמן מפך ריקן אפלי שיודע בו שאינו סך ומנה דעת כסבור יש בו שמן · ואת' א"כ למה נקט פך ריקן אפי'/
מלא נמי לא דאסור לגניבת דעת כיון שיודע בו שאינו סך · וי"ל דמזה נמי מוכח דוקא הפצירה אסור אבל אמירה אינו אסור,
ולא כתב רש"י אפי' שיודע בו שאינו סך אלא קמ"ל היאך אומר לו לסוך בפך ריקן דשמא יאמר לו סוך לי לכך תנן שאומר לו
כן מפני שיודע בו שאינו סך ·· דוק //

אמר אביי אין רישא וסיפא כו' ואת' ולפלוג וליתני בדידיה בגו' כו' לפרש' ולתן/ דלעיל לא קשה די"ל דנקט בב' משום דאין
מוכרין נבילות וטריפות והדרא מפני שמטעהו וגבי שולח דורון לא שייך מפני שמטעהו דדוקא גבי מכירות נבילות ו
וטריפות ולוקח מעות בבירורה שחוטה אבל גבי שולח דורון לא שייך זה // דוק // ··

והא מטעי להו ואת' והא אין בה טעות כו' ויש לומר דפריך שפיר דא"כ גם הוא קונה היאך אתלישה/ דעתי' דהא ·
שתלתה לדעתו/ דהרי אמר אי הוי ידעינן שפי הא מרחינן //

רד"ל. בעי למיהדר אמר הקב"ה צדיק זה בא לביתי ולא יפטר בלא לינה מיד בא השמש. קשיא הא/ שהקשו בגמ' פ' תפלת השחר דף כ"ו ב"ה יעקב תקן תפלת ערבית כו' ולפי מה שפירשו דקל"כ ר' דאמר עד פלג המנחה ניחא. וקל לפי המדרש רבה דף ע"ו סוף ע"ב פ"ס והביאו הילקוט ג"כ אותן שתי שעות שהשקיעו הקב"ה חמה בלא עת בשביל אהבו. אימתי החזירן כשחזר ו לבית אביו הה"ד ויזרח לו השמש. וא"כ שהתפלל ב' שעות קודם שקיעת החמה וא"כ אפי' לר' יהודה לא הוי זמן ערבית דהא לר"י זמן ערבית שעה ורביע קודם הלילה. וי"ל דבאמת יעקב התפלל תפלת המנחה אלא לאחר ששקע החמה או הוי תפלת יעקב תפלת ערבית לכ"ע כיון דלא הוי אפי' שעה אחת קודם הלילה. וזה נמי אפשר הא דתפלת ערבית רשות משום דבתחילה כשהתפלל היה זמן של תפלת מנחה. דו"ק // .. ולהכין אליבא דרב שכל לומר שהם פליגי על ר"י ופי' ויליך חרנה בלא ללכת חרנה. ופי' הכי ויפגע במקום שהתפלל ולן שם ג"כ משום כי בא השמש דכי בא השמש נתחייב שעם לויפגע במקום ג"כ דאי לאו הכי לא התפלל עוד שא"ל שהוא תקן ערבית. ובזה מתורץ קושית מפרשים שהקשו מה תי' ולפי מה ש שהזכרתי א"ש. ואכתוב עוד מה שנראה בעיני להקשות שם ואין פגיעה אלא תפלה שנא'/ ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי ר"ל למה מביא ראיה מכאן ולא מביא ראיה מרות אל תפגעי בי. אלא ד דבזה הפסוק רמז לג' תפלות אל תתפלל רמז לתפלת שחרית ואל תשא בעדם רנה ותפלה רמז לתפלת מנחה. ואל תפגע בי רמז לתפלת ערבית שנאמר/ ויפגע במקום. דו"ק // ..

תנא שולין ומסתכלין בדיוקני של מעלה קך למה להם לעלות הלא כבר ראו אותו למעלה וגם דוחק שלא הביא אלא לאחר שעלו יורדו. ואפשר לומר עפ"י הלכה שרמז בעולים ויורדים בו כיעקב כלומר עולים שחשוב הוא כיון שהוא תחת כסא כבודו וזה שמסתכלין בדיוקני של מעלה ויורדים בו שמסתכלין בדיוקנו של מטה שהוא עולם השפל. ולהכין קושית רש"י דלא פליגי הברייתא ולהכין אלו בו דבעו לסכוני משום דעולים ויורדים בו ופשוטו קאי על הסולם לכך דרשו שנאמר בו //

מיד והנה ה' נצב עליו. ולהכין אלה והנה דהלא ה' נצב עליו. לרמז שגם בעו לסכוני/ דאין עולו למעלה כיון שהוא למטה לכך והנה ה' נצב עליו ג"כ למטה. או י"ל לפי שאמר והנה מלאכי אלקים מדת הדין עולים ויורדים בו שבעו לסכוני/ מיד והנה ה' שעשה מאוני/ שמספרו פ"ו והנה ה'. ולרמז על פסוק הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביבה וגו' לכך ה' נצב עליו. ולרמז על הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל. לכך ה' נצב עליו וגו' לסייע עד מהר' //

כתיב ויקח מאבני המקום וכתיב ויקח את האבן מה דלהכן אלמד שנתקבצו כל אותן אבנים למקום אחד וכל אחד ואחד אומר עלי יניח צדיק זה ראשו תנא וכולן נבלעו באחת. בר"ש התחילו מריבות זו עם זו כו' שכל לומר הלזה דמנה יש ויקח ראיה/ דבר אחד יהי/ לדור דבתחלה לקח מאבני המקום התחילו מריבות זו עם זו. עד שנעשו אחד. וגם משה רע"ה אבן ישראל ב דרועה לסין מנהיג יקח ראיה/ מאבן ישראל שנעשו אחד כן יהי/ דבר אחד לדור. ולפי המדרש שלקח יעקב י"ב אבנים אמר כו' כיון שנתאחו י"ב אבנים זו לזו ידע שהוא מעמיד י"ב שבטים. אפשר לומר הלזה דמצבה אבן אחת דאם יהיו אבן אחרת או יהי/ להם עבירה ומצבה. לכך ה' מצבה אהובה בימי אבות וזה ויקח את האבן אשר שם מראשותיו וישם אותה מצבה ויצק שמן על ראשה רמז להקשות מאי וישם אותה מצבה. ה"ל ויקח את האבן אשר שם מראשותיו ויצק שמן על ראשה. אלא לרמז מיד שנעשו אבן אחת כמה שם ראוי/ שיעמיד ויצאו י"ב שבטים ולפי מה שהזכרתי שהתחילו מריבות זו עם זו ולכך נעשו אבן אחת וזה ויקח את האבן וישם אתה מצבה שצריכין מצבה עי' שהי/ ריב ומצבה לכך נעשו אבן אחת. ויצק שמן על ראשה דדבר אחד לדור גם שיהא שמן זה לזה. וכמ"ש מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד כשמן הטוב על הראש ירד על הזקן זקן אהרן שירד על פי מדותיו. ולרמז כשמן שעולה למעלה כן יהי/ אחד ראש על כולם. //..

ללמד שקפלה הקב"ה לכל ארץ ישראל והניחה תחת יעקב כו' עיין בספר מנחת יהודה ובהואיל משה מש' בשם מהרש"ל ואפשר דהי/ של קפלה דהיינו שלקח מזרח מזה על מזה וכן מכל הרוחות כדי שיהא נוח ליכבוש לבניו ומדמין אותה נמל שפי/ הכי בגמ' שכר מ/ כל כדתני דף קי"ד כאן כבאו לכמל כו' דפי' כאן שאינן ומטל מתוך הכיר אמנות הרבה //

והאיכא ברוך פרשי דהוזכר אחר ב' תבות כדכתיב ברוך כבוד ה' ומה הא על ישראל קאי יש להקשות דאמר אין מגבירין אלו אחר שתי תיבות. והרי כתיב ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ברוך ה' לעולם וגו' וגו'. ולפי התירוץ כיון דאתייחד בשורה מדינא כאן זה בתחלה אחר שתי בתיבות תיבות ואח"כ אחר תיבה אחרת וזה בתחלה אומרי/ שמע ישראל ה' ואח"כ ברוך שם כבוד מלכ"

בענין כ' דליתא בי' כיון דתניא אבלו כו' עיין ברש"י מש"ס לעיל דף כ"ב ומה שכתבתי שם //

וריב"ל אמר קרא בהאבקו עמו כו' ומש"ה דלעיל פרש"י על ספוק אספקא נראה במקצת דסתם הנאבק עם חבירו הולכי כו' [illegible] ויאבק איש עמו וכאן אמר שהוא דעת תורה משום בהאבקו עמו יתירה הוא //

דבר אחר כיעקב גיד הנשה ונפל בישראל שפשט איסורו בכל ישראל. ואפשר דמשמע שנאסרה ליעקב לבני נח לא נאסרה. להם. אלא לישראל דכל מצוה שנאמרה לבני נח ולא נשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לבני נח. עוד כתבתי בענין כאן רמז על פסוק זה ורשמתי על הגליון שם //..

מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם. מזה קשה מה ששייר על פכים קטנים שמא דבר אחר ואין להקן שהיה צריך לו [illegible] עליה שכן מ"מ מה להוכיח מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם. ואפשר ליישב אותו

הנה הוא זורה את גרן השעורים. ומש"ה פרש"י בחומש פי' משום הדור שהיו פרוץ בגנבות. יש להקן דאי לאו משום דה"ל לא יצא יחידי בלילה היכא ידע שהיו שם. שמא ילך ויבא ומה הוא משער ג"כ [illegible] שמא יבא אליו ודאי לא ילך בלילה יחידי. ומה שמפרש"י שנכאו הוא ותה' לצאת בלילה. ליסבא דנכאי לאו דווקא. דמשמע משום חשד דהא עשו' הוי משום [illegible] //..

מכאן לת"ח שלא יצא יחידי בלילה. וק' מה"ל הא שמא הא דאמר עד עלות השחר. [illegible] שירה כדאי לקמן על שלחני כי עלה השחר. ואפשר דמקשה לר' אבהו לבן אמר דאיירי [illegible] הוא זורה וגו'. ור' אבהו ז"ל קושיא שהזכרתי דשמא שביב שם משום שהדור פרוץ בגנבות. לכן מביא ראיה/ מוישכם אברהם בבקר וגו' ורבנן קשה להם על ראיה/ וישכם [illegible] רש"י קשה האי לאו היה אברהם יחידי [illegible] יש להקשות דשמא לא התפלל אברהם בלילה משום דתפילה שחרית היה בשחרית לכן הביאו ראיה/ מלך נא וראה את שלום אחיך. ודרך קשה על ראיה/ זו שמא התם היו רחוק מן העיר דלכך יכנסו בכי טוב ויצאו בכי טוב כאן שהביאו ת"ו מפני המכשולות והיסטים. לכן הביא ראיה/ מויזרח לו השמש. [illegible] הביא אימרא זו ולא הביא דעת רב מויזרח לו השמש. בילקוט של רות הביא רבא אמר מהכא ויזרח לו השמש [illegible] יש להקשות דהרי מויזרח לו השמש כאשר עבר פנואל אינו מוכח דווקא דלא יצא יחידי בלילה דהרי אפי' בבקר בעלות השחר נאי לא יצא אלא עד זריחת שמש. ע"ק שהרי נתאבק עמו עד עלות השחר והאיך היה יכול לעבור קודם. ונשאר [illegible] קושיות ואין להאריך לכן נראה כגירסת הילקוט //

ובפסוק זה הובא דלעיל אית' ויקרא שם המקום פניאל כי ראיתי אלקים פנים אל פנים ותנצל נפשי. דק"ל מאי ראיתי דהלא שנתאבק עמו וכיכול אלא רמז על מה שנא' וראיתי את אחורי [illegible] ופני לא יראו כי לא יראני האדם וחי. ואמר שהוא ראה אלקים פנים אל פנים ותנצל נפשי. לכן ויזרח לו השמש [illegible] במסכת [illegible] פ' אלו טריפות דף ס' אמר קיסר לר' יהושע בן חנניא בעינא דאיחזי לאלקייכו אמר לא מצית חזית ליה. אמר איברא חזינא ליה. אזל אוקמא להדי חמא בתקופת תמוז אמר איסתכל ביה אמר לא מצינא אמר ליה שכינה לא כל שכן. וזה ויזרח לו השמש כאשר עבר פנואל [illegible] רק אחורי יראה וזה כאשר עבר פנואל. והוא צולע על ירכו ר"ל [illegible] היה צולע על ירכו ומש"ה לא יראני האדם וחי [illegible] כמו יצחק כשראה השכינה כהו עיניו. כי מצינו [illegible] על סומא. כי ג' חי שאמרו [illegible] באות ס' [illegible] שמואל למאור הגדול [illegible] השמש [illegible] ויזרח לו השמש [illegible] ואין להאריך //..

אר' עקיבא שאלתי את ר"ג ואת ר' [illegible] באימולי של [illegible] שהלכו ליקח בהמה למשתה בנו של ר"ג כתיב ויזרח לו השמש וכי לו לבדו זרחה והלא לכל העולם זרחה. אר' יצחק שמש [illegible] ר"ג ורי' למה לא השיבו [illegible] ואפשר לומר דלהכי אומר שהמעשה היה באימולי של [illegible] ושהלכו ליקח בהמה ולא היה רוצים להשיבו בשוק. אלא שר' יצחק אחרן והביאו הגמרא לכן ויש ליישב בדרך אחר ואין להאריך //

כי פשע להקן אמר [illegible] עברתי על מקום אבותי. [illegible] ולא אמר עברתי על מקום אבותי. ואפשר לומר [illegible] לא היה [illegible] ולא היה [illegible] ולא עבר על מקום האבות לא היה [illegible] עצמו שמא עבר על מקום האבות ולא התפלל [illegible]

[illegible]

תו' הרי שנכנס בירח האלך ורם ואם בחודן חייב כו' קל' הא ע"כ ידע הרבינן שאני החסר דקא משתרשי לי דאלו' דנשי
אבריית דלעיל גבי שאכל מעשרותיו טבלים פטור מן הראשון אלא ודאי שאני הכא דקא משתרשי. עבי אגילה שאט כמו
שכתבו תו' ויש ליישב //

תשעה כנסי כהן לגורעני כו' ונראה בעיני שכולן שאין כהן עמן כו"ס · ואפשר לפרש דהפ"ג של רש"י דאל תשעה לומר דכאן
מנא ט' ושם טו' דאלו הם כו' מדאמר דעל זה ונראה דכולן שאין כהן באלו טו' והנו' אינו אלא תשעה או' רבי
תו' ואנ"ב אין כאן אלא והנו' הם דחשיב לקמן בפירקין // דו"ק

ההוא לוואי דהוה חטף מתנתא פרש"י כשהיו הטבחים מוליכין הזרוע הלחיים והקיבה וכו' לקמן אר' יוסף האי כהנא ר'
דחטיף מתנתא פרש"י מהטבחים שמביאין אותם לכהן ולא פי' כפשוטו מבעלים אפשר משום שאין דרך ארץ לה
עירו כמו שכתבו תו' לקמן בד"ה יש בו טובת הנאה כו' · לפי פי' מהטבחים שמי אפשר אין מוציאין מידו מכל מה
דוחק ושם מגבה/ קאי על הבעלים שהרי אמר כיון דמעיקא ובעי ולא שייל איחשוב לאו חטיפנא אמר מרי
הכו לו משמע שקאי אבעלים כמו אמר מרי דפי' לבעלים ודו"ק ·

יש בו טובת הנאה לבעלים כו' וקרי לעיל מזון שאין לו מכבין פי' דפריך מברייתא דבעל הבית העובר ממקום למקום
שטול לקט שכחה ופאה ומעשר וכשחוזר ישלם · ומאי פריך הא כאן משום שיש לו דמכבין כיון שאין בו טובת הנאה
לבעלים אלו ודאי אפי' אין בו טובת אם ירצה לא יתן · ואת' מאי הוכחו תו' שמא לעיל פריך ממעשר עני דיש
בו טובת הנאה לבעלים · ויל' דאפי' ממעשר עני אין ישול להקשות דשמא איירי במעשר עני המתחלק בתוך הבית
דאין טובת הנאה לבעלים כמו שכתבו תו' לעיל דו"ק //

הא אלו לכהן מוציאין אלמא איקרו עתה · ודע הא איכא למיפרך דאין מוציאין אלו ללוי הא מישראל ללוי מוציאין ואת'
שה לא איקרו עתה ואת' ברייתא עצמה יש להקשות אהדדי · ודוחק לומר דפריך ג"כ דאי תימא הריך הא מישראל ל
ללוי מוציאין קשיא מאי לרבי · מש' קשה הרי רוצה לתרץ הברייתא תחלה וכאן אינו מתרץ · ודע היטיב /

כגון גרוע ולא גרוע כו' אבל גרוע עצמו לא דאסתפקא לן כרבי · אבל לא שבל לומר בודאי אין מוציאין את' היה
קשה לרבי · ואין לפרש דנה אספקא לרבי אי כגון גרוע כפשוטו או כגון גרוע ולא גרוע דאת' יש להקשות לרב שמאי ·
כפשוטו אלא מבקשה לו' למה לו' למימר כגון את' לא הוי ספיקא מאי · דו"ק ·· כן הוא סברת המקשן כאן אבל ה
המקשה דלקמן דסבר דאין משמע לתנא שיהא ספק אפשר משום דתני וכל דבר שבקדושה כגון הזרוע ומשמע שיש
דברים אחרים וכמו בבכורות אחרים אין מוציאין ודאי כן הוא ג"כ בגרוע

תו' זה הכלל כו' כגון גרוע ולא גרוע ומאי ניהו מעשר ראשון ואת' הא כגון תרומה ותרומה לא הוי הכי ודע היטיב ·
מתרץ כגון גרוע ולא גרוע את' יש להקשות היאך סבר בגרוע אי סבר מוציאין הו' למעוט עם תרומה אלא ו
ודאי סבר אין מוציאין והדרה קשיא לרבותי' לרבי · ויש ליישב ובזה יתורץ ג"כ דהו' להקשות ברייתא בו דלא
איקרי עתה אברייתא דלעיל דאיקרי עתה וכן אברייתא דלמטה · ואין להאריך ואפשר ביש לומר דהאי דקתני
חייב הייתי [illegible] לו דין שבא הבורח דאלו לו שייך לומר המוציא מחבירו עליו הראיה אבל אדרבה פריך דהו'
לפרש דבריו דאמורא בזו משמע דאינו מחלק ודע //

דבי ר' ישמעאל תנא כהן ולא כהנת ולאו סרוס מן המקרא · וקשה לדבריו את' למה צריך הברייתא לכתוב ·
אמור אל הכהנים בני אהרן · ולא בנות אהרן · הלא יכול לומר סרוס מן המקרא //

פטורין מן הבכורה ומן המתנות · גרס בכורות ולינא מדכתיב כלבי לפטור מן הבכורה ומן המתנות מדכתיב כאיל · ומן
הגיזה לפי זה לא אתיא לפטור קדשים מן המתנות עכ״ פטורין דאי קדשים חייב וחולין נמי חייבים ואע״ג דפסולי המוק
פטורין אלא ודאי קדשים נמי פטורין והא׳ דפסולי מוקדשין יהיו כחולין לכן איצטריך כאיל · ואפשר ליישב הא׳ דגזירה
הכתוב לפטור פסולי המוקדשים איצט׳ דחולין חייבים וקדשים נמי הוי חייבין דו״ק ועיין שם בגמ׳

ומיהו ילפינן לחולין · אין להקשות פשיטא כיון דקתני פטורין מן הבכורה ש״מ דאין ילפינן לחולין · די״ל דהא׳ הוה דפטר
מן הבכורה משום דכתיב כלבי וכאיל //

מהו מעלין · הא דלא פי׳ לעיל הכי משום דלעיל דהדין יפדו אם כן מאי לא מצי מעלין כיון דאין להקדש שום
היתר אבל כאן דהדין יפדו דאז יש להקדש היתר כאותן ואסור להאכיל לכך פי׳ מעלין

ה״ל ומאן אותם ומאי לאו ק׳ לאו הוי צריך קרא כו׳ דהא׳ דבר הלמד מענינו כו׳ ואין להקשות לפי זה מה פריך ליה
והיו חולין חייבין בחזה ושוק מנ״ל כו׳ דאע״ג לא אותם דהא אותם לאו איצטריך אמא״ג מכח ק״ו דבחולין אין חייבין
בחזה ושוק · ושמא י״ל דהג׳ פריך לא אותם מכח ק״ו הא עכל ומר איפכא ק״ו דבחולין יהיו חייבין חזה ושוק מה
קדשים שאין חייבין במתנות דבר הלמד מעניינו מראשית הגז חולין חייבין במתנות אינו דין שחייבין בחזה
ושוק · ומשני אמר קרא וזה יהי׳ כו׳ אע״ג ק״ו דמתני׳ שפיר דו״ק // אבל רש״י לא מצי סבר הכי שהרי פי׳ ומה
קדשים שאין חייבין במתנות שהרי ממעטין להו מאותם //

אלא טעמא דכתב רחמנא זה · לפי פשוטו נהו מקשה אחר דאל״ג זה מקשה לעיל ויהיו חולין חייבין בחזה ושוק · ואפשר שהכל מקשה
אחד הוא ולעיל פריך נמי ויהיו חולין חייבין בחזה ושוק כו׳ ואלא עכ״ דאין חייבין בחזה ושוק משום דלא אפשר ואע״ג לא אותם
דהא׳ אינו יכול לדון ק״ו מחולין שאינן חייבין בחזה ושוק שאני התם דלא אפשר ומשני אמר קרא וזה יהי׳ משפט הכהנים
זה אין מידי אחרינא לא · די״ל לא וזה תיפוק לי׳ דלא אפשר אלא ודאי דלא צריך כאן ומר לא אפשר דעיקר מצוה
מעשירה אפי׳ בלא מעפה / דו״ק // ומקשה דלא מידוק מזה דזה יש לו לימוד אחר //

זה אין מידי אחרינא לאו תיובתא דקתני במתנות כו׳ וי״ל דבבר ממעטו מאותם · ומה׳ קשה לא אותם הל׳ למעוטי מוק
וזה מוקדשין ממתנות ומזה יהי׳ נמי דאין חזה ושוק בחולין דאל״ג לא וזה למעוטי מן המתנות דהא בלאו הכי נלמד
מראשית הגז כמו שכתבו תו׳ לעיל אלא עכ״ איצטריך וזה דלא תדון ק״ו מחולין דאין חייבים בחזה ושוק · ואע״ג עכ״
אין חזה ושוק [illegible] בחולין · ואפשר משה׳ הוי תיובתא וי״ל דהא׳ קושיא בו שכתבתי דו״ק

ומבא׳ משום דהל׳ מזון שאין מאין והאי ליטא מייתר וזה דבלאו שמתנות דין ואין חזה ושוק דין · ק״ק מאי מקשה לי׳
לקמן ה״ש ר׳ יורא בב׳ משפט ולמד כו׳ הא זה מזבח מיני וכו׳ ומאי לא יכול להקשות משום דשאני התם שהמתנות דין
משום כמון אע״ג מאי מקשה מריבה׳ ומן מאותם דלעיל ורש ליישב ודע׳ ועיין קצת כאן //

ובקונט׳ י״ל וזה יהי׳ משפט הכהנים שכב׳ זרוע ואלו המתנות הם במשפט כמו שדרשו הזרוע והביאו רש״י בחומש.
ועיין במה׳ שפי׳ טעם לג׳ מתנות עד׳ דרש כמנין אחר עיש אבל קשה עליו דהא זרוע ולחיים אין נוהגין אלא בחולין
לא בקדשים ועוד דשחיטה דבירה כבר וע״ש

תנא תני ושלם כו׳ ומיהו קשה בפשוק דקאמר טעמא דעני כו׳ אמאי דמסתברא זה שחייב ר״א גבי עני חייבי רבנן
גבי עשיר ואע״ג הוי כמו שאמרו עשיר ושלם · וה׳ הקשו כיון דלא הזכיר המקשה זה · ומפרש רה׳ כו׳ ואע״ג הוי קושיא
שרבנן פליגי על ר״א ומן קושיא שני׳ הוי נמי הכי שרבנן פליגי בעני אבל בעשיר לא דו״ק //

ועוד מדרא׳ ליורא וליתא במאמרות רש״י נראה דלא גרס הכי אלא גרס ועוד מדרא׳ קרוכב דפי׳ ועוד מי סברת
מדרא׳ כאורייה //

השתר

והוא דמשא כו׳ דאין מטמאין אפי׳ כשהוא אע״ג מחוברים ולפרש״י מוכח לישנא דאגב הגם שפי׳/ והוא דמשא דהפ׳ אינו ה
במשא דהיינו שהוא צריך להיות משא דהיינו כבירה מחובר רו״ן //

מגע אין מאהל לא כו׳ ושמא לא מסתבר ל׳ לאוקמי כר׳ יוסי על אג׳ דם לקמן כדה׳ דסבר ר׳ יוסי טומאה אינה בוקעת ועל
דהמשנה לא מסתבר ל׳ וכדמשני לקמן עב׳ דצריכין ותרן כמו שרץ לקמן אלא כאן מקשה רם אגל להקשות ותרצו דלא סל
לאוקמי כר׳ וכ״ע ויש עוד לישב //

ומאי קא״ל לפי סברת המקשן דהקשה כמאי אוקימת׳ דסבר מתני׳ איירי בגבירה אב׳ קשה מאי מאי קא״ל .

ומי צוה שכפרים מעלה ארוכה מבחוץ קולית׳ כו׳ לעיל מאי יכול להקשות מזה ואליבא דאביי

ודקאמרת טומאה טמונה בוקעת כו׳ פרש״י ודקאמרת בסיפא הבירה טהור וטעמא כו׳ ואת״ה הלא מרישא מאי מ
מוכח דה״ק סבר דטומאה טמונה בוקעת מדיוקני לעיל שיש בה פותח טפח כו׳ דלא הוית טומאה טמונה [illegible]
הוי טומאה טמונה בסיפא הבירה שהוא דבוקעת ועולה דא״ל דלא אמרי טומאה טמונה בוקעת אב׳ מאי הוכיח מ
וסיפא דפריה לחוץ ודוקא יש בה פותח טפח כו׳ שהוא הה׳ אין בה פותח טפח כמו טהור וכ״ע ויש ליישב

ומוא השורץ לא דרשינן כו׳ אלא הכי דרשינן השורץ כל שהוא פרה ורבה ולרבות מעכבר הים ואת״ה אפי׳ השורץ
פשוטו נתרבה עכבר הים שהוא שט במים דהרי משום זה מצריכין על הארץ למעט עכבר הים ואפשר
לישב מדאצריכין בשרץ לרבות בעכבר חצי בשר וחצי אדמה עב׳ השורץ פי׳ פרה ורבה דא״ל לא הריבוי רו״ן /

ומי על הארץ כו׳ בין עכבר הים בין עכבר היבשה כו׳ ופי׳ נ״ה ק׳ דהל״ל מה לי הכא מה לי הכא כיון דשוויה
לים מקום טומאה כמו שהקשו רם ואפשר דלעיל מאי פי׳ דעכבר של ים אינו מטמא אלא על הארץ אבל
ביבשה ואב׳ עכבר הארץ ועכבר הים שווים רו״ן //

אור רב פפא כשמתא נרש׳ יכול לומר הלכה נגד עבירות חמורות מגלגלין בהם דהיינו נסך דבירת שבועות שוא לכן
אור כשמתא יהא נרש׳ או יכול לומר על עבירה של רבית קבולה לברה וזה נשך דבירת שוא או שבועה תרוייהו/ ושכן
ואליהא מפני שנשך נשך כאוכל קטן ונטולה בכל גופו כנשיכת נרש׳ כמו שמפרש וזה יכול לומר הלכה עוד נראה ב
שייך לומר בתחלה כאלו נשך במה שהלוה לך או מני כביך אם תמצא כולם כי הוא יקח את כביך ולאי רב
תאכל עם כל השונים ונבאר עוד אחר׳ לשובה //

בעלמא קאי ואפי׳/ אאבר מן החי דעלמא פליג. אשמעי׳ דר״ש דפליג אאבר מן החי. אבל אפשר יכול לומר דווקא מ
אאבר מן המת פליג אבל אבר מן החי מטמא כדתניא אהא שמעתי אבר מן החי מטמא דווקא ולפרש״י קשה דהל״ל
דר״ש פליג בשניהן ומטהר בשניהם. וצ״ל דרש״י דברת׳ ואפי׳/ הוא לסברת רה״ג וכ״ע //

השתא דאתיא להכי כו׳/ ובשר הפורש ממנו טמא והעצם טהור כדא׳ קושיות גיסי יצ״ו/ קושיא עצומה אב׳ יש ליישב
דלא טהור בשר הפורש מן החי אלא דווקא הפורש מן הבהמה חי׳/ אבל בשר הפורש מן האבר מן החי טמא וכו׳

☩ פרק הזרוע והלחיים // ☩ // ☩

בארץ ובחו״ל משום דבעי למימר בחולין אבל לא במוקדשין נקט להו. ואפשר דלא תהרן דנקט בארץ ובחו״ל לאפוקי מר׳
אלעזר דסבר בראשית הגז דאין נוהג אלא בארץ והה׳ למתנות ולהכי נקט כאן בארץ ובחו״ל. ורא״ב אינו מתרץ עדין
אמאי תני בארץ ובחו״ל גבי מתנות דהרי אפי׳ גבי ראשית הגז תנן במתני׳/ דנוהג בארץ ובחו״ל כ״ש גבי מתנות שהרי
ר׳ אלעזר מודה במתנות מראשית הגז לכך מתרץ משום דבעי למימר כו׳ ועיין בחדושי גיסי יצ״ו // ועיין ברא

נרשם פרק אותו ואת בנו דף יו דין

לימיהו הפסוק תיובתא דאמרי/ לעיל והאי הנשאר/ כו'. ובדה' הקשו גבי תיובתא כו' וכאותה קושיא שניה/ אתרווייהו קושיות ראשונה דא
אמרי לימיהו הפסוק העניין אפי' לנדון לנדון ורשעו אע"ג יש להקשות אלה למה קושיא אחרונה של רבא אלא ודאי דלנדון ורשע
שייך בכולן ואלה באו למעט עניין של פסוק ראשון כשמעשה אלה הנזכרים בפסוק בתרא דוקא אבל לנדון ורשעו לא שב
בשום פסוק שייך בכל אפי' בפסוק ראשון. אי אפשר ליישב קושיות רש"י על רש"י דכתיב הי מינייהו מפקי דאי אצטריך דאלה
באו להראות דלנדון ורשעו שייך בכל אע"ג דזה הי מינייהו מפקי תיפוק לי' מדכתיב אלה. ואפשר דלזה כיוון רש"י
בלשונו דפסוק אחד לפי'. לאפוקי דלא תיובתא דלנדון ורשעו כלומר מכח אלה רו"ל וצ"ע //

לגבי פרה כו' ותיובתא דאמרי לא חשיב עברה כו' ואפי' את"ל דלאו חשיב אלא ג' שהם בדרך מ"מ קשה למר דחשיב עברה דלא
חשיב שלשים ריס. ולאפוקי פרה אש"ה הכל.

טהור המופשט כו' כרפ"ה גבי הא דמשני ההוא בטפח ראשון שכשפשט ג' כו' ואע"ג דרש"י פי' אליבא דרבי אסי ורב סבר בלאו
הכי טהור. עיין בהרי' רש"י לא כתב ג' טפחים אלא טפחיים. ואפשר דבזה פליג רב דאם הוי שלשה ג"כ טהור ולא
סבר דבעי המופשט מכביר כלפי מטה ורב אסי משמע זה ולכן כתבו רש"י שלשה והה"ד יותר אליבא דרב אע"ג דכתבו
שלשה לפי האמור דפי' טפח כפול ולא משמע אלא ארבעה שהוא מכביר וזה שכיון רש"י שלשה טפחים וארבעה דהוי
שלשה אם פי' של כדי אחיזה טפח כפול. רו"ל //

ולפי פי' לא משמע בהש"ס ונמי בשא עדין אלא עד כדי אחיזה כו' ואפשר דבזה הקשה לפרש"י דלעיל שכתב דעד כדי אחיזה
הוי חיבור וכו' פרתו. ועיין בחידושי נימ"י יבנן.

בפירש"י כו' וטפח הוי טפח כפול פי' וקשה לו היאך קאמר טפח ראשון והלא טפח ראשון הוי כדי אחיזה ובברייתא קאמ'
טפח הסמוך לבשר לכן פי' דכדי אחיזה הוי טפח כפול והא דקאמר וטפח הסמוך לבשר דאשמעי' שזה דבר אחד
לכן פי' ופרושי קמפרש כו' אבל קשה לפי' זה מאי הקשה והתניא טפחיים והלא ודאי הטפחיים טפח ע"כ כפול. ואפשר ל
לומר דבזה יהי' מתורץ עוד קושיא נהבקשה הל' הברייתות דבתחלה הקשה לרב אסי ולבסוף הקשו לרב. ואפשר דהברייתו
לא הקשה דהדא אתיא כמ"ד טפח והדא אתיא כמ"ד טפחיים לכן הקשו לרב ומשני ורב סבר כתנא טפחיים דפי'
של כדי אחיזה הוי טפח כפול לכן הביא כאן הברייתות ומתרץ אותם //

לא זו כו' ואם הוא יותר מה' כו' אלא ודאי הוי ה' ואי כדי מעפורת הוי נמי ה' אע"ג דזה הוי נמי דרכו של עור //

מתיב רב יוסף עור שעל הצואר ריב"ן אומר אינו חיבור משמע דבעור שכנגד הצואר ולעיל פרש"י לפיכך אינו חיבור
לעשות המופשט הראשון כו' ואם ובעור קשה מאי מ"ל אביי אימא סיפא והחכמים אומרי' חיבור שמא חכמים לא סברי
חיבור. אלא כנגד הצואר. לפי רש"י ז"ל דהכא קשה דע"כ סבר דלא הוי עור שכנגד הצואר יפה יותר דאל"כ קשה מ
אליבא דר' נמי כמו שהקשו רש"י אלא ודאי אתה סבר כיון שכורך עליו חשוב לעור שלא נתפשט אע"ג ליתי סייעתא
מחכמים. אע"ג ז"ל דסבר רב דפלוגתייהו לעשות המופשט הראשון חיבור ובזה מתורץ קושיות רש"י נמי ומתורצת נ
נמי קושיא שניי' שהקשיתי דלייתי סייעתא מחכמים דחשיב חיבור אפי' המופשט ואביי משני דבשואר העשוי לכרך
אלו פליגי ובכנגד הצואר. ולעיל פרש"י לפי סברת רב יוסף רו"ל //

אמאי הא חלוק וקאי ואת"ה דבטומאה דרבנן לא נגעין כדמשני לעיל בטומאה דרבנן איירי וי"ל דכאן נמי איירי
בטומאה דרבנן כמו שכתבו רש"י לעיל כדה' אבל שייך בה כדי מעפורת כו' רו"ל //

אבל אלפניו יש מגע וחוזר ומגע וסבר כר"ג כו' הא דמשני רש"י כאן ולא עלה אלא מאחריו וכאן שכתב רש"י ויש
ליישב ..

אין מאהיל וחוזר ומאהיל כו' ואע"ג דבמגע נמי כתיב יטמא כו' פי' בשלמא בלא נאמר י"ל דמגע כלומר מאהל דאין ח
חוזר ומאהיל ולכן אמרי' דמילתא אתיא כג"ש טרה וכתיב נמי אבל עכשיו דפי' דגבי מאהיל הוי הטעם דלא כתיב
יטמא לכן הקשה ואע"ג כו' //

מדרי מייתי ערלה פרי פרי מביכורים ואת׳ דבפ׳ כו׳ ולעד׳ יש ליישב הכי דמעק׳ דגמ׳ ערלה פרי פרי מבכורים היינו דסופגין על היוצא
מן הזתים ומן הענבים. אבל דלא לספוג על הזתים וענבים עצמן דיוהב בבכורים שהרי ביכורים יכול להביא גם הפרי עצמה
ואב׳ גמ׳ כן דספוג בערלה על הפרי של זתים וענבים ולזה תנן אין סופגין אלא על היוצא מן הזתים וענבים אלא שא׳ דכל איסורין
שבתורה אין לוקין עליהם אלא כדרך הנאתן · דוק׳ // אבל קשה לפי רת׳ דלא צריך ללמוד מביכורים אלא כדי שלא נוקי ניעה
בעלמא הוא אב׳ למה אמרי׳ דילפינן בכורי׳ מתרומה · תיפוק לי׳ דהא׳ הוי כדרך הנאתן · כתבתי ולא עיינתי שם בגמ׳
ואמר רב הונא והוא שכנסו דמי לא הביא רב הונא לא היה יכול להקשות על אד׳ מדעתו כי איכא בגירי מאי הוי עד בעלמא הוא׳ ·
לענין אכילה איירי ר׳ דראוי הוא שיאכל אגב כשר כמו שכתבו רת׳ בסמוך בדה׳ ודו׳ אבל לדברי רב הונא שאמר והוא שכנסו עב׳
בטומאה איירי כמו שכתבו רת׳ לעיל בדה׳ והוא שכנסו דוק׳ //
אפי׳ לאחר שתצא נפשה כו׳ והיינו כר׳ רבי׳ הל׳ נה נבי ואסור לבני נח אלא דמפרש בסוף הענין אבל מכל למפרש דהאי דקאמר ואסו׳
לבני נח אלו דמפרש משום דהא לישראל נמי אסור קודם שתצא נפשה ולא שרי לבני אלא משום דלישראל שרי לבני וכיון שזה
וזה לישראל אסור לכן לא שריין לבני לכן פי׳ דאסור אפי׳ לאחר שתצא נפשה וזה לישראל שרי אלא ודאי ישנה לאיברים ·
לכן אסור דוק׳ //
שחט בה אחד כו׳ וכן בנכרי בא להרן קושיות רת׳ דלאו דוקא איש כלום אלא וכן דוק׳ //
ומחוס ליפנא שתחלת בריתן בטהרה · קצ׳ מה לפרש זה הכא ·
נמי ששחט בהמה טהורה לישראל רבותא כו׳ וברש׳ משמע דווקא לצורך ישראל אבל רת׳ סברי ליפנא דרבי אסי דלעיל שמכין ישראל
טמאה ונמי בטהורה צריכין מחשבה והנה מחשבת הגוי לאוכלה בעצמה ואין צריכין לישראל · אבל אמ׳ קשה דהרי אמרי
לקמן שהרי ודרס הוי כנחר׳ ואב׳ שחיטה נמי נמי אל חדא הוא אך לא הוי שחיטה אלא ודאי דשוחט לצורך ישראל ועשר
עב׳ ולכן אוצטריך נמי לומר לישראל · וצע׳ //
אל חדא הויא לך אמרת הא חזי מה בין דקיפי כו׳ ואת׳ שמא מזה רגל דאמר שני פעמי׳ ובאמת׳ למה חגר ותני · ואפשר
לומר דלהכי חגר ותני כדי לפשוט האיבעיא של ר׳ ירמי׳ וביע׳ של אביי להורותדודקא כל מין שלא טענה ואפי׳ הגי הגמ׳
דהלא תני כל שלא טענה אלא אפי׳ הגיע הזמן אפה׳ כל שלא טענה ואפה׳ רגז עליו ולכן אמר הא חזי · והשתא ·
אב׳ דהכיא נה אחרי ר׳ ירמי׳ ואביי · דוק עוד׳ דלהכי חגר ותני דסבר כיון שלא אמר הוב לקברי כמו שאמר רל׳ ב
נודאי לא שמע לכן חגר ותני דוק׳ //
אמר זעירא כו׳ ואת׳ והא ר׳ בלא כנסו ורי׳ בעי כנס · ואת׳ הא דבעי כנס היינו כדי שיטמא במגע · ונ׳ל דאב׳ לל והוא
שכנסו אפי׳ במגע אמלו כיון דהוי בגירה בעקוש אחד · דוק׳ // באר׳ ועוד דר׳ נמי בכנסו איירי כו׳ ואת׳ אב׳ הלל
שיטמא במגע נמי ואפשר לומר הא דאיירי מטמא במגע היינו שנגע קודם שכנסו דוק׳ // ועיין מחרושי גניסי ש׳ו׳ ·
ור הונא דאמר כמאן לעיל כי קאמר וחד אמר קדרת פלטרי חי׳ וקדרת פלטרי סכין כו׳ דלרי׳ לא בטל ואב׳ למיפרך
דאמר כמאן · אבל אפשר לתרץ דהא דרי׳ סבר לא בטל איירי נמי בקדרת פלטרי חי׳ ובקדרת פלטרי סכין אם כנסו ר
ראז׳ צריך אבל פלטרי סכין לבד בטל כר׳ ישמעאל · ואי׳ פי׳ לרת׳ דרי׳ איירי בפלטרי סכין לבד · וצע׳ //
עוד הראש של שבע ה׳ וכו שיטמא כו׳ קושיות רת׳ נ׳ל דרל לא בעי פשוטו של הלכה אלא בעי לרי׳ דמשמע כל נמי ר
סומך ובעי פשוטו פי׳ והו אי פי׳ כל זמן שיונק וצריך בן שנתו נמי דהיינו והוא שיונק או כפשוטו כל זמן שיונק
והוא הבין כפשוטו אל אורין מטמא אל ומרתני רבים אלו שעורתיהן כו׳ ואני לא שאלתי כפשוטו אל זה אל תנ׳
מקשי הקנטני כו׳ וכנה מרורן גב׳ שאמר לו אל תקנטני ט׳ · או נ׳ל דפריך על מתני׳ והו פי׳ עבל הרך שיטמא
והשיב אינו מטמא כלומר מה לך לפרש אני סבר אינו מטמא והוא לא הבין ואמ׳ אינו מטמא לכן פריך ליורדי ני
רבים כו׳ ואני לעיל הבנתי קושיא אחרת לפרש עבל הרך לכן אמר אל תקנטני כו׳ שלא הבנתי אותך אלא הבנתי
אותך ולא פי׳ משום שהדין אינו כן דוק׳ // עי׳ לעיל פליג אליבא דמתני׳ //
כלסין יחור אחד שונה אותה דתניא כו׳ וכל שאין חכמי׳ כו׳ קצ׳ דהא משמע מדהביא אליעזר קירוצא אבל שאין חכמי׳
נבי טומאה משמע דנבי טומאה דה׳ שעורותיהן כבשרן ·

לאיזהו המסוכן

ואיצא יד להכניס ולא להוציא · ופרש״י ומכילה לא ילפא להוציא כדאמרי׳ לקמן כו׳ קשה דהרי מביא לעיל הפסוק של וכי ·
יותן וגו׳ כדי ללמוד להוציא ממנו ואמאי משפריך הש״ס למה לא ילפינן מכילה ויש ליישב ואין להאריך · ומותר לדחוק לא
ולקמן משני משעשא כי כתיבי יד · ואפשר דלא משני הכא משום דאכתי למה מביא הפסוק של וכי יותן וגו׳ דדוחק לו
לומר שמביא משום מכילה דלא ילפינן זה מהאוכל //

ומהא דתנן כו׳ · ואמאי למה לא פריך ממתני׳ דחלה עוקץ למה לא הקשה לעיל קודם התנן התם · וי״ל דלעיל רבותין להרן דאי
כל זרע זרוע דווקא ואפי׳ מאיה אין מטמא אלא דבר הראוי לזריעה אבל בכלותה למה לו ולא בעי דהא אפי׳ באוכלין
לא מטמא ואע״ג דמרבי׳ תו׳ דהא׳ מנה מטמא דרבות כו׳ פי׳ היינו כמו אוכלין אבל אי כשוכל גבי אינו מטמא וי״ל
לקשורה כל בכלותה אלא ודאי דפי׳ זרע זרוע אפי׳ אינו ראוי לזריעה אלא דפי׳ זרע בא להורות אפי׳ בקליפה //

ורב כמאי מוקי לה · אי כר׳ קשיא רישא אי כשומר קשיא סיפא הקשה דהוי׳ כש״י ולספרים דגרסי הש״ס ודר׳ אי כשומר קשיא סיפא
צריכין לפרש דלר׳ קשיא אי כשומר קשיא סיפא מאי דל״ק כר׳ אי כשומר קשיא סיפא · ולאו קושיא כו׳ לאוקמי ר׳ אין ·
יכול לפרש אליבא דכו״ע ודלא כר׳ של רש״י גם כדיבור הסמוך ותרן בדרך אחר ומשום דלר׳ אש״ כן כר׳ כו׳ דו״ק //

אי כשומר קשיא סיפא הש״ס לעולם כשומר · ווודאי מקשה סבר דאין שני עצמות מצטרפין לכזית · וי״ל דלא קשה לקמן אלא
כשאין אוכל כשיעור אלא ע״י שומר אבל כאן שיש כזית פשיטא שמצטרפין אפי׳ ע״י שני שומרים //

הלב לא אתי כו׳ · וליכא למיפרך מאי זה לחנן יכן אסור בהנאה כו׳ היינו לעיל דרוצה ללמוד הרגא מחדא אבל אי הוי
רוצה ללמוד הרגא מתרתי לא הוי זה פירכא דהא יכול לומר בכלה יוכיח // //

ליכתוב בערלים כו׳ ושמא לא היינו אומר אלא לענין איסור אכילה · קשה דלעיל שאמר לא ליכתוב רחמנא בכלה
ומיירי מהנך הש״ס ותרן דאיצטריך לענין טומאה בכלה עוקץ טהור דאינו יכול למילף דשמא חוקה לענין איסור אכילה //

מי איכא שומר ע״ג שומר והתנן ר׳ אומר שלש קליפות כו׳ הא׳ דהא׳ לקשורה מסתם מתני׳ דלעיל הפשטא של רמון
מצטרפות והכי אין מצטרף משום דהוי שומר ע״ג שומר · ויש ליישב

שומר אוכל שחלקו כו׳ משום דכל השומרים שבשרביט מצטרף · אולי לפי׳ דלעיל דשרביט אינו שומר · ומה שנ״ל
להקשות על פי׳ של תו׳ שהרי דלה למיפשט מחשב בקליפה אע״פ שאינן מחוברין ואפה מצטרפי · ויש לומר דגם
הפריך סבר שהם מחוברין בשדרה דאי לאו הכי לא מצטרפי אלא דהפריך סבר דהשדרה לא חשיב שומר ואפה
מצטרפין החיצונים עם השומרים לכן משני בשדרה ומשום שומר · ומש״ה מפורש גב׳ הא דלא משני בריא שאני משום
דגם הפריך סבר דמחוברין בשדרה דו״ק //

ר׳ יוחנן אמר אפי׳ כמאן מאי הוי יד · ואמ״ה הא הביא לעיל מתני׳ לא הוי יד ולא שומר פרש״י כגון שער לא יטמא ולא מטמא
וי״ל דר״י סבר דווקא אישור בפירות לא הוי יד אבל שער בעור הוי יד או שומר דחלחולת אחלחל כדלקמן וכן איתא
שם בר׳׳ מתני׳ שיער בפירות והשתא א״ש דלא הקשו מיניה מאי חזנא כמו שהקשה שם אלא ממאי חזנא · לא׳ אמרי׳
לו׳ הב׳ כו׳ ופרש״י דכגון הרבה אמר ר״ל מאי דלא הוי יד ויש לקשורה הא דתנן התם עלוין שבשבלים מטמאין
ומיטמאין דאין להרן כמלאי שכין המלאים דהא ר״ל סבר דאפי׳ כנמצא שכין הנמען לא הוי יד וי״ל דבלא נאמר
יש להקשורה מה שפרש״י כגון המלאין שבשבלים כו׳ שמאה לשכולות · ולמה לא פי׳ לעיל · אלא דכאן קשה לרש״י קושיא
זו ומתרן איפכא דנבי שיבולת דהוי דבר קל אז הוי מלאי שבמלאין יד אבל גבי עור דלא הוי דבר קל ולא ה
הוי כימא זכין הנמען יד · ולעיל דתנן לא הוי יד ולא שומר איירי בשער אחד ובפירות דלא הוי יד ולא שומר
ובעור נימא כין הנימין לא הוי יד ובפירות הוי מלאי שבמלאין יד · ולענין שומר הוי איפכא בעור הוי שומר
דחלחלו אחלחל כדלעיל וכנה ירמיה כמה קושיות דו״ק //

אה להנך כו׳ אע״ג מחייפי היה כבה כו׳ לפי התירוץ זה קשה דהש״ס למילף מכילה וביכורים או תרומה · ועב״ג תרומה ·
וביכורים לא הו׳ שעד הטשר דכמו שהוא עתה לא היה להן שער המעשר כמו התירוץ ראשון //

ניכר כו׳ ועוד דמשום חורפי׳ בלע טפי מדגים הרותחים ואגב דוחקא דסכינא כו׳ לשון רש״י ואיתא לפי׳ אחר שפי׳ ב
בקונטרס דטעמא דאסור משום שהשומן קרוש · אמ׳ לישנא דרש״י שכתב ועוד אשמעינן דשניהם אמרו משום הטעמא ניתר
ומשום חורפי׳ בלע טפי · ומע״פ שיש לפרש לכי פסיקא אבל מכח חורפי׳ בלע · ואפשר לומר דלמאן דלעולם אסור
אפי׳ נקהו הסכין דאגב חורפי׳ בלע טפי קישות לעולם בריר לכי פסקי אפי׳ היה שמקנחו על הסכין אבל
שאר דברים לא אמרי׳ דאפלט ובולע אלא אם שמקנחו דבוק על הסכין אז הואי בולע · דו״ק // ועיין בבה״ג
סי׳ סא״ דין ט׳ בשם או״ה הארוך הטעם דקישות בעי גרירה דחורפי׳ נקט כו׳ דבגה מרגן הא דנקט קישות אבל
שאר דברים בהדחה בעלמא סגי · ולפי׳ בהדחה סגי ולא עוד אלא אפי׳ הדגן שחתך אחר הלפת שרי בהדחה
כמו הלפת // ∴

ומש״ כו׳ ואת״ מאי בעי התחלה דהלא מאי כיון דנבי אלה אסור אע״ הה״ גבא חלא רמ״ · וי״ל דהבעיא בעי שניהם
יחד אלה וחלא אלא שהסדרן של גמרא סידר כלומר לכבה משום דעל אלה פושט דאסור ועל חלא פושט להתיר דו״ק //

תרי · גמ׳ דמלחא בין על הבשר ובין ברוק הכלי כו׳ ואית יודע גל על הבשר · ועיין ב״ב״ רי״א דהכלי אסור וכו׳
דהקשה כיון דהכלי · אסור · מאסר השומן עצ״ ואפשר דרש״ מתרץ קושיא של מ׳ דלא הואי אפשר לסוחטו אסור ומה
דמתרן מלח על הבשר אז פולט הדם לחוץ · ודו״ק //

ומי אמר שמואל הכי והאמר שמואל כבר כו׳ ואת״ הכו דאסר שמואל לעיל היינו בדאסיק ושאר דברים וכאן
לא שרי אלא משיכלה כל מראה אדמומית · ואפשר דהא שמתרץ רש״ ומאי כשר כבר צלה ומסרמא אפי׳ התעלה
המרק הוא דהא כיון שראוי לאכילה רגיל לעלות המרתה ואפה״ אסור · ועג״ דפריך לרב אשי ורב אשי לא
סבר כשמואל ועיין בבי׳ שהביא כמה דעות שרב אשי לא פליג על שמואל · עג׳ אי ניכר בבשר מראה אדמומית
או לא ניכר ומי ניכר מאי פריך ונא ידעינן ומי לא ניכר הלא הסימן משתעלה המרתה · ואין להרן כמו כלה
מראה אדמימות פי׳ שהיה בתחלה אבל מה׳ אסמין · דהרי כרב רא״ לעיל ע״ עד שיכלה שיהא כל דמו כבר
נפלט ממש ואפשר לומר דשמואל סבר דלא מהני כי דוני וכהררי׳ גמ׳ דמלחא אין מניחין כלי תחת בשר ·
עד שיכלה אדמימות · ופריך ונא ידעינן שאלה כל מראות משני רב פפא משתעלה המרתה והתקין לי׳ רב אשי
אלא אמר רב אשי כו׳ לית לי׳ תקנתי׳ ופי׳ אפילו כלה מראיתם צריך כי דוני · והכי פריך לרב אשי דחייש דיש בו
דם ושרי · ולעיל אסור נבבדי · ואפשר לתרן הסוגיא הכי וכגה ירתן דהלל אין מניחין כלי תחת הבשר אלא עד
שיכלה כל מראה אדמימות אלא אפי׳ קודם לכן ונא ידעינן להניח כלי שאינו פולט דם משתעלה המרתה כיון
והשתא פריך שפיר לקמן דו״ק היטב ועיין בבי׳ //

✻ // · פרק // העור והרוטב // · ✻ // · // ✻

השוחט בהמה טמאה לנכרי פרש״ דווקא ישראל ודווקא שחיטה ודווקא טמאה ודווקא לנכרי כו׳ ובטהורה לישראל לא ·
איצטריך כו׳ טראה דהה״ בטהורה לנכרי לא איצטריך דאלו׳ הלל השוחט בהמה לנכרי וכן משמעות רש״ לעיל ה
הילך אדאגן לי׳ אוכלין בשחוטה אף בטמאה משמע בטהורה פשיטא חי״ק //

והטלפים ולנ׳ והצפרנן כו׳ · ועל צפרנן מפרש בגאר׳ מקום המובלע בבשר ועל טלפים לא מפרש מידי בשלמא אי לא
גרסינן והצפרנן · אין להקשות הא דלא מפרש על הטלפים דו״ל כיון דמפרש על במתניתין הקרנים אז לפרש הטלפים
והצפרנן דמפרש משום דלא תנן במתני׳ כו אלא במתני׳ שמיה אלא אי גרסי׳ משנה כו ומפה״ מפרש ומע״פ דפירוש
על קרנים אז׳ הלא הוא לפרש ועל טלפים נמי חי״ק // ..

טומר דכתיב רחמנא כו׳ לפירוש רש״ ורש״ דבעי כביצה כו׳ · לאפוקי רש״י דסבר דאין שיעור לקבל טומאה אפי׳ בכל שהו
וקבל טומאה · על כרחך כרת׳ אין יד לפחות וכויה כשם רש״י שומר דכתב רחמנא לל אמ׳ לצרף · ואת״ מאי הא דנקיט
שומר להורות שמכנים ומוציא טומאה אפי׳ פחות מכזית לרב ולר׳ אפי׳ פחות מכפול וי״ל ... איה׳ // ··//

בגמרא זה איתין כו/ כו/ מ״כ כל שמפסק נעלחו אלא דלכבד לא מהני מליחה אלא בקריעה ש״ו כו/ הה״ דקושיא ראשונה
נמי יכול לתרץ בגה כו/ ומש״ ת״ו ולקמן כו/ דה״ל לתרץ להקשות ולקמן קודם התירוץ של מ״כ ולתרץ מ״כ על הגמרא קושיות · ע״ך ד
רהיאך יכול לומר דבלא מליחה איירי ואפי׳ פי׳ ע״י בישול יהי׳ מותר ומ״כ פרוש כעין זה דוחק גדול הוא · ולקמן שכתבו
תו/ בר״ה וחרוכה לתחר כו/ לא תשמע דפי׳ דאיירי בלא מליחה · ואפשר לתרץ בדוחק דהפ״ דהיו יודעין דבלא
מליחה כו/ ומפה״ אין צריך קריעה ש״ו לצלי. משא״כ גבי כבדא צריכין לקרוע ש״ו גבי צלי. לבדה כמו שכתבו תו/ ו
לקמן בר״ה וחרוכה לתחר כו/ · ומשולא יכול לפרש דאי מליחה תחלה הכבד א״צ לקרוע ש״ו כשהוא צולה נ״כ אלא כלאו.
מליחה צריך קריעה ש״ו כשמלה משא״כ גבי שחלה דאין צריך קריעה ש״ו אפי׳ בצלי׳ לחתא חן // ועי׳ היטב · ומי לאי
מסתפינא הייתי מגיה הכי ולקמן שמי רק אמר אבל שחול סומנא בעלמא הוא ואיירי מרישא דעבדי לי׳ תבשילא דשחל
ביום הנזה · התם קאי אקריעה ש״ו כו/ · ולמחוך היו יודעים עד כברא שו שרי דכאן אין שייך תירוץ זה דעל רם
הטחול עוכר כפירה · ועי׳ · ועיין ברן //

מט״ למיסר נפשה דלא קמבעיא לך כו/ קושיות הרמ״ה והרן בעא דרב ספרא סבר וראי אם בשלו אינה נאסרת אלא
דנוה לשמול אם מותר לכתחלה לבשל הכבד כיון דהבשר או הרוטב וקדרה נאסרין אפי׳ בלא בשר ופשיט ורא
מנא שלני לי/ לר׳ אמי ואבל ש״ה דלכתחלה ואבי דאמר למיסר נפשה לא קמבעיא לי׳ כו/ ואין לך חילוק
בין לכתחלה ומ״כ מש״ למיסר נפשה דלא קמבעיא כו/ דו״ק //

ודילמא התם בכבדא דאיסורא · ומשום שמנונה · ופי׳ דלא אמרי׳ כמקום אחר איירי דטריב לפלוט אינו בולע אלא
מה שפלוט אינו בולע דהיינו דם אבל בולע ספיר שמנונה דאיסור · ואחר״כ עיינתי הרן שנתעורר נ״כ לזה //

יחרוכא לתחר לבשלו בקדרה כו/ ומי משום דם מ ספעומר הכבד פי׳ ראה״ דם בעלמא ועיין בהרא״ש ולישנא דהן ועוד ק״א דו/ בר״ה
דסברא הוא דאין כו/ אינו מרוקן ובאיסור׳ אינו אלא ומי אין בטחול שמפומר כו/ ואפשר להגיה כמו הרא״ש
מה כא ואשמועי׳ דסברא הוא לבסוף · ובהלכות גדולות כו/ ולפי׳ אלפ״ דאיירי לבשלו אח״כ אולוי אפי׳ לצלי.
צריך קריעה ש״ו מש״ דאזיל רחא ומכניס שמפומר כיון שיש שם רוב רוב דם אבל טחלו סומנא בעלמא ולית בי׳
רוב דם לכן אין צריך קריעה ש״ו דו״ק // ועיין ברא״ש שכתב לעיל לבשלו בקדירה ואחר צלי׳ איירי או אחר מליחה
לפרש״ משמע דאלו לרש״ אסור לבשל אחרי מליחה · וק״ק אפי׳ להש״ אינו אוסר אלא שאר בשר אבל למיסר
נפשה לא מיבעי׳ לי׳ אלא דרש״ אפשר אין חילוק בין מליחה ללא מליחה כיון דכולי׳ דם // ועי׳ //

בגמרא עלות בשרית כו/ וחורו של שפוד תלוי למטה כו/ ע״ל ברן דק״ ג״כ בר״ה אפי׳ אריש אגמא כו/ וצד העב של בר״ה
שפוד הופך למטה ועי׳ //

אמר אביי האי הירתא בלע כו/ דאביי לטעמי׳ אזל שמא א״כ משום נט״ בר נט״ ומש״ דלקמן אסור ג״ל סוגיא חורפי׳ הכא ר״פ
משום דרב כהנא קאמר לי׳ ג״ל דא״כ היאך הקשה לו רכאו כי בלע הירתא מאי הוי כו/ ומי הוי הטעם משום דחריף
טעם בר נט״ לא הקשו כלום לכך פי׳ דאין פי׳ משום דנט״ בנט״ דאביי לטעמי׳ כו/ דו״ק //
טעים לי׳ טעמא דשייפא אמר יהיב טעמא כולי האי · ואה״ הא אינו דומה לדלעיל דהא לעיל לא הוזר אלא ו
לאסור הדגים בכותח דבכותח אינו אוסר טעם הבשר שבלע בקערה · ואח״כ ברגים ואח״כ אוכל גם טעם
הכותח אבל הוא טעם השייפא בבשלא דהוי כמו הדגים דאו טעם הבשר טועמים שנים אלא דהוי נט״ בר נט״
להיתר · ואפשר מדאמר יהיב טעמא כולי האי משמע דאין לאשמועינן כיוצא בזה אסור לאוכלו בכותח · ו
ומפשר דקושיא הנ״ל מרוקן מאי דלא הקשה ומי אבלוא מאי משום דג״ל כמו שכתבתי דו״ק // ואח״כ עיינתי בר״ן
נ״כ זה //
גמר הכי ראי׳ לי׳ בזאלא כוה ט/ לפי׳ דאכן דלא מהיר שמוזיל אלא דגים שעלו בקערה אבל לא נתבשלו א״כ מאי
מבא ראי׳/ מזה דשאא הרמ״ דהוי בזאלא שנתבשלו ד״ג אפי׳ שמאל מורו דאסור // ועי׳ //

והא׳ דבין דמעב חורפי׳ בלע אבל נקורה נריר לבי פוסק פרש״ אבל לסכין פעמים שהטמאירי גרוש בלון ומיון

ניכר

לימא פליגי אדרבא נשמעינן מינה דרבה עליו ומבטלו · ופי' ולענו שהרוטב מותר אלא אפי' התיכות אחרות נמי מותרין
והכי פריך מידליגיו · ואלו אמרו להגזירה שמא התיכות אסורין מפני שאין בהם ולא אמרינן שאינן אינו רבה עליו
ומבטלו אלא לענין רוטב · ונ"ל דהא ע"כ צריכין לעיל לפרש מנה קנ"ה דפריך ממאי איירא כי נרק טעם אסור כי לא
נתן טעם נמי ומשני רבא אפי' תימא כו' והכי צריך נחיכות טעם ואינו אסור מנה אין בהם · דו"ק //

אלא קסבר אפשר לסוחטו אסור דאיתמר כו' וסבר רב כו' אבל על האיתמר לא רצו להגזירה כלה הא דלעיל ·
ואם דנ"ל פלוגתייהו בלכתחלה אבל בדיעבד דה"ה אם לסוחטו מותר // דו"ק //

גדי מסרה דארה ולאו חלב ואפי' היה כבשר שיעור גדול · ומ"ש לרש"י לא דווקא כבירה אלא כרה לעולם ומשרפי
ובמא עירה גדולה · פרש"י ולגדין קתני כו' ומה"ש באכילה גופה מה"הלל לחלק או בבישול לחוד · ע"ג דלי פלוג עליו
נאמר אין לוקה על בשולו דפי' כשם שלוקה על אכילתו בכזית דהא רב איירי בהכא · והלל דלוקה באכילה על
פחות מכזית · ענ"ן אמי עיין ובאמונה בישול אורח כו' לענין דלעיל · ואפשר לומר דע"ל בישול סברא יותר
ללקות אפי' אין בו כזית אלא באכילה אין לוקין אלא על כזית · אלא דסבר כיון דאכילה ובישול כחד לאו נכרך
ובמאן דגבי אכילה לא אשרינן כן נמי גבי בישול · ומ"ש משמעינן גבי אכילה דחייב על חלב זיתו אגב וחב"י ·
זית אגב בבאו אורה גדולה · ובבישול משמעינן דאינו חייב רס"ד דליחייב בבישול אפי' בפחות מכזית
ולי סבר דבבישול חייב אפי' פחות מכזית ואינו דומה לאכילה · והא דפריך אכילה ובישול כחד לאו להורות
דאינו חייב על בישול ומ"ש בבישול שעמשמעינן אותן דו"ק // ויש ליישב עוד

ודברי חכמים נשמעינן נמי נוער אילימא נוער בסקי הא"ל אבלו דלרבנן אפי' לא נוער כלו מבלע בלע מפלט
לא פליט · כן הוא בס"י ובדפוס החדשין ליתא הגיה אבלו דלרבנן אפי' לא כלו מותר הכל · ומ"ש אין אפשר שיהא
מותר הכל הא מבלע בלע מפלט לא פליט ומ"ש חתיכה קיימא נאסרת · ולע"ד אין צריך להגיה דה"ל לרבנן
מותר הכל דשא על התיכות אסורות פליגי דר' יודא סבר אסורות ורבנן סברי דאינו אסור אלא חתיכה קיימא
אבל אחרות מותר דחתיכה קיימת מבלע בלע מפלט לא פליט · ובזה הוזרך להגזירה זה אמרו ברבנן כו' אלא
הפ' אבלו דלרבנן אפי' לא נוער כלו ומ"ש דפליגי בלא נוער אבל זה קושיא ראשונה לר' יודא מבלע בלע מפלט
לא פליט דהרי בלא נוער כלו פליגי ודו"ק //

וחכמים אומרים עד שיתן טעם כו' קס"ד דאטיפה קיימי כו' קג"ן שהרי האמת לפי המסקנא ג"כ הכי הוא דאטיפה
קיימי //

דילמא אפשר לסוחטו דה"ה אסור והכא כשאין בהם קזו מפליגי · ק"ק לפי זה אלו לרבנן לומר עד שיתן טעם ברוטב
ובקיפה ובחתיכות כיון דלא פליגי אלא על אין בהם · והלל עד שיתן טעם בחתיכות דאין בהם בטל · וי"ל
דהנ"ן דכוין דהחתיכות דומין לקיפה ורוטב דאינן אסורין עד שיתן בהם טעם · דו"ק //

והא לא מיירי מידי אפשר לומר הבא דיבורין לומר דפליגי נמי באין בהם דרבנן סברי אפשר לסוחטו מותר גם אין
בהם בטל אמ"ל להרבות פלוגתא אלא דפליגי באפשר לסוחטו והא לא מיירי // דו"ק //

והא לא מיירי כו' ומייתי ספרים דאיתא כו' עיין בחדושי נמי"י ...

מאי קמ"ל מתני' היא הא"ן לתרוצי דאפי' לגלי בעי קריעה דלא תימא דווקא לקדירה צריך קריעה ואם לאו קורע אינו עובר
ואסור קמ"ל דאפי' לגלי בעי קריעה ויש ליישב //

הא קמ"ל קריעה בעלמא קאמר לי' או שתי ערב · וכן הביאו תו' לעיל בד"ה אינו עובר עליו כו' והלבנון כחול כבר א
אומרים למעלה דגלי בעיא קריעה שתי או ערב · ומ"ש אין צריכין להגיה לקמן בגרס' שתי או ערב · ובתוס' א
משמע דרש"י סבר דאין לגלי בעי קריעה שתי וערב לכתחילה וכן הביאו בגורות חטאת בדיני כחל דינ"ט · וצ"ע
ומפלוגתו של ר' חייא שנה ליה כחל סתם פי' ר' חייא שנה לרב וזה שפרש"י בחגו ושנאה לפני ר' חייא פי' חגר ושנה
דין כחל לפני ר' חייא

ובמדרש פ׳ כבר דנו רה׳ עמ׳ אר׳ כמון כי בגלל הדבר הזה אתן עלמא נוחי לגלגולי דאיטרא דלו מתרין דמתרון ומלא
ועיין פי׳ כאה׳ · ולכן הרקין שיטעו ויברך על נטילת ידים רמז על הכל דאינטרא שבגללו חמר שגלגל חוזר בעולם ושירץ
דקה דמשיך בעתי אכילות ורב אדי הרקין כהולל כונה דכונא לשון שפלות כראית/ כמש׳ יבמות פ׳ אלמנה הרינו
כפרות בן ברי כונא לשון שפלות אמר גם כונא נמיר ר״ל שרמז שכל אדם נזהר בנטילת ידים בא לידי שפלות
ועניות וכדאמרי/ כל האוכל בלא נטילת ידים כאלו בא על אשה זונה כדכתיב בעד אשה זונה בעד ככר לחם
לכן הרקין כונא לרמז על זה והבן //

ד״ה מגופה הכיורי שתקנה כו׳ ואמרי/ לעיל כלי שאין מחזיק רביעית אין נוטלין ממנו ואם תאמר מאי פריך לעיל והאמר ·
רבא כלי שאין מחזיק רביעית כו׳ שמא פי׳ דמחזיק אפי׳ רביעית אלא מנה שהיא משופעת אינה מחזיק רביעית אין
נוטלין · וי״ל דאם כן הו״ל דרבא הכי כשמעיה מהרי והכי הו״ל כלי שאין מחזיק רביעית אין נוטלין ואם תקנה נוטלין ממנה
לידים מידי ודאי דלעיל לא איירי בענין זה אלא כפשוטו שאין מחזיק רביעית להכי דייק הוא מחזיק רביעית ·
שפיר דאי אפי׳ לא היה רביעית עכשיו · דוק //

ריש״א הא כבילא בעי סוכה ובעי ברכה · ואין להקשות למה קנט כשרי/ אותו ממור מכבילה נטילה הא אינו/ כבילה יכול
ליטול כאחת · וי״ל דלרבותא הא כבילה אע״פ שנטלו כאחת דלא הוי כל כך רביעית כנטילת ידים אפ״ה בעי סוכה
ובעי ברכה // דוק //

ד״ה מאי לאו הא כבילה כו׳ חיה כו׳ דהא הדרו אפה לאוכלי תרומה כו׳ קן׳ הא עד׳ הנקיה והרקין לא ידענו זה דאי ידעינן
הו״ל לפשוט דהדרו אפה לאוכלי תרומה ולא הדרו אפה לאוכלי טהרות וי״ל דרק הנקיה לפי האמת דאסור אע״ג
נטול ידים חיה גם לפי האמת אדוק הא כבילה בעי ברכה ובעי סוכה · ודו״ק
בפלוגא דרב ורב לא קשיא · עיין בחדושי גיסי יצ״ו //
מט׳ לאו משום דזהיר ולא מגע · ואכ׳ הפי׳ שאר דלאוש מגע · יכול להאכיל כלי שנטלו ידים אל אותו אכל כלום
הכי אסור · דוק //
ד״ה תר׳ כו׳ והשמש שלא נטל ידיו אסור ליתן פרוסה לתוך פיו · הא דלא פשט לעיל מברייתא זו עיין בחדושי גיסי יצ״ו
ואפשר לומר דלא מצי למיפשט מברייתא זו דאפשר לומר דוקא שמש שאינו חשוב והיינו טעמא שמא יגע ולהכי נקט מאי
שמש · אבל מרב מצי למיפשט דבריך כו׳ והא דנקט שמש י״ל דלאחר מתחן לאוכל אע״ג שאין אין יודעין אם נטל ·
ידיו דאסרינא אם אוכל ודאי נטל ידיו אבל לשמש אם אין נותנין לו לאוכל אע״ג יודעין בו שנטל ידיו דשמא שכח
ליטול ידיו אבל עכ״פ צריך ליטול ידיו · ומשני שמש דזריז והיינו שמא יגע דוק //
ואמאי לא מסיים · אפשר דאבוה שמואל ידע מאי הטעם הוא אכיל ואנא משתא אלא רבה לשמוע משמואל · ולהכי
אמרי/ אי״ל לא מסריין דלא נשאר משמעה מאי מחי //

זה כבא בחתיכות של בשר · כל״ו ורב הוא באשירי //
ד״ה דחירוש הוא ספק כו׳ ואת׳ לפי דין דהחירש הוא דאי הרי אמ׳ איך אמר אי חירוש הוא דמשמע דליכא חירוש בשלמא
לרש״י כאמרו לא הוי חירוש משום דכבלאיש מאי אהני קפיד ואפשר לומר דבך פי׳ בגמ׳ אביי הוי סבר חירוש כפרש״י
לכן אמר דאי סד׳ כו׳ אי חירוש הוא דבאמת לא הוי חירוש דהאיגבי כלאיש מאי אהני קפיד · אבל רבא סבר דלעו
הוי חירוש ואפ״ה אינו אסור בלא נתינת טעם והחירוש הוא דוקא דרך בישול אסרה תורה ואי הרו לא כולו ·
ומא כחלבא סרן ומשה מאי מרגן דאינו אסור אלא בנתינת טעם דדוקא דרך בישול אסרה תורה · ורב לא הניא ·
על רש״י · על זה דהא דרש״י פי׳ חירוש זה היינו על אביי אלא עיקר קושייתם מרבא שאמר לעולם אימא לך
חירוש הוא דמשמע חירוש הראשון שהוא/ וזה אינו אלא החירוש הוי דוקא דרך בישול אסור // דוק //

ד״ה אמר רבא כו׳ אבל טעמא כעיקר הוי דאורייתא/ ולא כחירוש הקתמים · כל״ו ואי גרסי׳ על כדפרי׳ [illegible]
פג״ה סהרן לגבי הכי // דוק //

מצוה לשמוע דברי חכמים כו׳ מ״ל דתקנו משום נקיות · ומה״ט דהרי גבי פירות לאו תקנו משום נקיות · ואפשר דתקנו
נ״י משום סרך תרומה אלא דגזירה זו לא היה מן הראוי להיות אלא גבי כהן אבל לא גבי ישראל מ״מ כיון דדבר מתוקנת
משום סרך תרומה תקנו אפי׳ גבי ישראל משום נקיות אבל גבי פירות דלאו שייכא סרך תרומה לאו תקנו משום נקיות דו״ק //

וש״ה שנים שאכלו מצוה ליחלק הי״מ לר׳ מנא לי׳ דמצוה ליחלק דילמא רשות כמ״ד כו׳ ואין פי׳ דילמא רשות לזמן שהרי
במשמעות קושיא שני׳ סברי דאין לזמן אפי׳ בשלשה ומ״ה איך יכול לומר רשות לזמן בשנים · ע״ק דהל״ל להקן קושיא
ראשונה כפשוטו דאם איתא דמודה לזמן הוי מזמנו כדי להוסיף שבח למקום ועוד לענין זה האריכו תו׳ בתירוצם·
אלא פי׳ דפשוטא הוה דמצוה ליחלק ואין אחד מוציא את חבירו והקשו מנ״ל דמצוה שמא רשות אבל אם רוצים אחד מ
מוציא את חבירו כמ״ד דבו לזמן מזמנין גבי פת הה״ד גבי פירות דאע״פ דלא שייך בה זימון מ״מ רשות לאחד להוציא
את חבירו · ולכך אין יכולין להקן כפשוטו דאם איתא דמודה הוי מזמני דהא לא בעי להוכיח על זימון אלא שמוציא
אחד את חבירו · ע״ק דהרמב״ם לא פליגי אלא בפת שסב עליו ודרך זימון בג׳ אבל בפי׳ דאין מזמנין עליהן כלל׳
אפי׳ בשלשה אכ״ג פשיטא דמצוה ליחלק · ואין להקשות בג״ מאי הקשו שמא רשות ב״אין לפי סברתם שאמר ש״מ ואיט פשיטא
אכ״ג דיש להקשות שמא רשות אבל אי כפי׳ רשות לזמן טעם קשה דהרי א״א דהא אפי׳ בשלשה אין מזמנין כלל · לכך
הירצו דאין מזמנין פי׳ חובה וש״מ מצוה ליחלק ג״כ על זימון ולהוציא אחד לחבירו ילפינן מברייתא · דו״ק // ועיין ל
בחדושי מהרש״א //

עד הפרק השני דבמשמע מאכעורת כו׳ ומ״ה עד פי׳ עד בכלל · דבמשמע אוגדל לא הוי בכלל פרק השני · ואפשר דהכל
פירש׳ אגודל ומ״ה לא הוי עד בכלל דו״ק // ומ״ש דפרק השני שבאצבע אמצעית משמע שקאי אשאר ד׳ אצבעות · דו״ק

ומ״ה אפי׳ סלא כשער הרקן ומיין דרבי ומה״ט אמר להם כגון אהרן דלא זכיתו לכו מיא הוינא להם כרק עלה כן אבל
הכ״ נמי אם זכיה והרגה דשפיר דמו להרגמו · אבל להם דלא זכיה כרק להם עלה שיעור כך · ולעיל דמות׳ דגמרות
לא הדבר אלא אם אין מים כפסוק לו דזה הוא הוי נמי לא זכיה לכו מיא ודו״ק //

מטול אדם ידיו שחרית ומה״ט ההו״ בפתחה שחרית לאו דוקא הה״ד אחר אלא דלא אתכה כשערי אכילה דומיא דבשר
דשחרית דלאו הוי שיעור אכילה ועיין באו״ה וסי׳ קפ״ ״ //

האי ארונא דלאו כו׳ טבילה נמי בכלי לימא שאין כאן שיעור מקוה · ומ״ה תיפוק לי׳ דהל״ל מים שאובים וכן כרי׳ ש
שהביא בשם הפוסקים כלם כתבו הטעם משום מים שאובים וכמו שכתבו תו׳ ואפשר המ״ד רש״ ואין כאן שיעור מ
מקוה לאו דוקא אלא פי׳ דהוי שאובין נמי דנה נמי לא הוי שיעור מקוה ואפשר דהיינו רש״ לאשמעינן דאי בג״ע
דוולא ככונס משקה אינ מטביל את הידים אפילו לא הוי כשיעור שיעור מקוה ודלא כרי׳ שהביאו כ׳ בשמו את כסי׳ נט״ דו״ק //

דלאו מתני מכה גברא כו׳ הלכך אין כאן נטילה מן הכלי · שהשיעור מיא כלו׳ ואפשר כיון דמחובר בקרקע אשיעורא לוי·
דפריך דהיך מי רביעית כו׳ עיין בר׳ יונה כמ״ש ברכות פרק אלו דברים ופי׳ דאין צריך מתחלה רביעי׳ כיון שבאו
אשירי טהרה · אבל מ״מ אח״כ צריך להשלים לרביעית עכ״ל //

ואתקין ר׳ יעקב אמהר פקוד נטלא בר רביעתא · ואתקין רב אשי ב בהוצל כוזא בת רביעתא פרש״י של זכוכית וכו׳
נטלא טנא של חרס · ואם נפרש שכל אחד כיון לדבר דלהכי תקן זה זכוכי׳ וזה כוזא והזכיר בלשון נטלא וזה·
בלשון כוזא · ולא כ״ם נטירה וחרס ההוזכר ברוב מקומות בתלמוד הגם שז״ל דלהכי תקן על נטילת ידים עכ״פ
הכלי שנקרא נטלא וכבר לקחו רמז להגביה ידיו כשעת נטילה עד׳ וינטלם וינשאם · ולהכי אתקין ר׳ יעקב
נמי נטלא בר רביעית · ואפשר לומר ע״ד דאמרי׳ כל המגלגל בנטילת ידים באו לידי עניות והזהיר כהן כאן
לידי עשירות כדרך חסדא אנא משאי מלא חפני מיא ויהבו לי מלא חפני טיבותא׳ וזה שתקנו על נטילה·
ידים דנטילה לשון חשיבות ומתנשאות וינטלם וינשאם ולשון נטול כל הירה כנטול המרמז על עשירות ו
ועניות ולכך נקט נטלא זכוכית שבאהרה יקר והיא יפה לרמז על אלו ב׳ דברים גם נטלא גבי צדק ר
עד קודם שימצל שירחוק בכקין כסוולא ואכל מן בוגל אלא הכל כדקן
וכשר

אלא ב' גירודי העלאות עוק עם גבינה אטו העור בהמה עם גבינה והעלאה בוכן אטו העלאה רותה דאורייתא גזה גזרינן אבל אלה הל דלא גזרינן דוק ///

ברה' רש"י והא' דתרווייהו בעינן קושיא גיסי לרש"י מנלן דלא אלא אנקה לחוד סגי או הדחה לחוד סגי אב' למה נקט ב"ה אנקה ובה' מדיח · דאי כש' אית לאשמועינן אפי' אנקה סגי אבל מדיח אב' למה נקט בה' מדיח אלא ודאי בש' או איצטריך תרווייהו ונקט אנקה דאפי' אנקה צריך דהדחה בריבה פשיטא אלא אפי' קינוח ודאי בה' לאשמועינן לא דקינוח לבד סגי לכן אמר מדיח דצריך נמי הדחה · דוק //

אלא כמה ישהה בין גבינה לבשר ואעג' דאמר רב חסדא גבינה אוכל מותר לאכול בשר · היינו אפשר דאם להמתין בסעודה/ לסעודה אחריתא אבל סבר דצריך להמתין קצת · דוק //

ברה' חובה עריפא מצוה ולקמן/ כו' בזה אחרון קושיות רת/ דיל שלם טעמים אחרונים מאי מצוה הא תני שהם חובה דחובה עדיפא · ומה' דלהם אפי' במאמרי הרשות כמו שכתבו תוס'/ אלעין שאר דברים שאין עושין בה' קרקע ולאחריהם חמין ונעשה דברים · אבל רת/ הקשו וסברי דאיצ אלא חובה ולא מצוה והראיה/ מנהג שלנו שאין נוהגין במים אחרונים //

מים ראשונים כו' ואמרי רבא' לענין עלמאי דאורי כו'/ אין להקשות לפי זה היאך הוכיחו רת/ דבל דלא הוי מצוה שמא מצוה היא ואמרו שהיא חובה משום עלמאי הרשות כי עיקר דאיירי ממנהג שלנו · וקושיא של רת/ אין להקשן דמא' ברוכות הללו דאמ' מים אחרונים דאשמעינן של חובה אין להקל עוד דבימי תנאים היכא ידעי דלאו מלח סדומית אחרי כן · דוק //

מא' קושיא ראשונה יבורש תרווייהו מפסק גה' לדורות אחרונים שאין לנו מלח סדומית או אפי' בדורות ראשונים כשלא אכל מלח אחר אכילתו · אלא דוק לפי זה אין נוהגין במים אחרונים עכשיו משום מצוה ואפשר לומר וכגה יהו' ארוכין קושיות רת/ שאמר והשתם קדושים ממש מעצמכם מכח סכנה של' דאמרי אחרונים חובה · דוק //

לכשפים הרואה אותו · יכול לעשות לו כשפים משמע הרואה אותו שהוא אוכל מכשיא דירקי יכול לעשות לו כשפים וכסוגיא משמע אפי' אינו רואה אלא אם עבה את הכיסוי חל עליו וכן משמע בלשון רש"י אחב' והנשאר מאמ אין כשפים יכולין לחול עליו אלא פי' הרואה אותו האוכל שאכל מכשיא דירקי יכול לעשות לו כשפים אעפ' שלא ראה כשאוכלו · וקל //

ברה' הנהו דהוו שרו אמא כו' לפי שהיה ירא שיפקידו עליו שאר שדים אם היה מודיע · נראה דהה' שירא שיפקידו עליו אם יעשה בעצמו כן · והשתא את' ליישנא אב' דקאי על קושיא ראשונה · דאי לאו הכי צריכין לומר לפי שהי' חוזרין על קושיות שניה ומא' חוזרין על קושיא ראשונה · ונראה אב' דחוקה · אבל לפי זה שהזכרתי א' דוק //

אחרונים הרגו את הנפש · ומה' היאך הוא זה במלח סדומית · וזל דאי לאו שייך חובה משום מלח לא במוליד הריגה כי בה לא הוי סימן כי הרבה אוכלין קנית ואין מדיחין את עצמם אבל כיון שחובה להדיח ואב' בודאי הדיחו והיאך ידע האוכל הסימן אלא ודאי בעלה הגיד לו לכך האמינה לדבריו וכא ע"י זה הריגה · אבל כיון הזה שאין מים אחרונים חובה אז אב' לירא שיבא לידי הריגה כיון שאינה חובה להדיח דוק // ומא' משמע דמים אחרונים חובה אין פי' דווקא ידים אלא פי' ידים וגם הפה // דוק //

תני טבריא חנני' אמר אין נוטלין אהם לידים אבל נוטלין כו'/ רש"י עיין כאשרי גירסא אחרת מא' לקמן בבריית' אינו יכול לגרוס כגירסתו דהרי רה' סבר בקרקע כשרין · ואפשר דלהכי גרס לעיל הכי משום דרי' מקיל כדלעיל גבי ד' חמי האור · ודוק // ///

ברה' מים שנפסלו משתיית בהמה כו'/ ואנב ריהטא לא עיין · ואפשר לומר האו קתני בין בקרקע פסולין איירי אליבא דרבנן דפוסל לנטול בין ידיו ובכלים · דוק // ///

ברה' אבל לא פנים ידיו ורגליו כו'/ פניו ורגליו משום ידיו נקט לי' והא דלא פרש' ברי' לעיל זה דרי' פי' זה התם במתני' שהוא קודם לאותה דרי' ואב' אין צריך לפרש כה' כלום //

מצוה לשמוע

109

אימא סיפא חנקה כו׳ מרישא הא״ל ולימרך מר׳ דפוטר אלא די״ל שמא הא דאמר רב בכל שהו היינו אליבא דר״ש בר׳ רבי שמעון ׃ // ׃׃//

רבע״ק לאו לאיברים עומדת וכיון דקטעה לירכה נטרפה איסור טריפה קדים ׃ ק״ק מאמור דרש״י דנטרפה עם יציאת רובה וה״ל למימר דאפי׳ נטרפה אח״כ קודם הפרשת האבר איסור טריפה קדים ׃ וכן לקמן שכתבו תו׳ בד״ה באיסור חלב ואבר וטריפה כו׳ וי״ל כגון שנעם יציאת רובה נטרפה ואיסור אבר שבא לבסוף דאפי׳ לאו נטרפה עם יציאת רובא אלא אח״כ איסור וטריפה קדים כיון דלרבנן לאו לאיברים עומדת //

מ״ס אותי חייל אירי דהוה אחלב כו׳ לא רצה לתרץ כפשוטו דפליגי אי איסור חל על איסור דא״כ למה נקט ב׳ באכל חלב מן החי מן הטריפה בשלשה איסורין הלא גם בשתים היה יכול להשמיענו דאם אינו חל דאינו חייב אלא אחת ולמ״ד דחל חייב שתיים ׃ ודו״ק ׃׃//

אלא אי בתר גרוש אזיל אי בתר מעיו אזלינן כו׳ והפשוט לי׳ מדרב אסי ק״ק דאפי׳ איבעי׳ להו אי בתר גרוש אזיל אי בתר מעיו מ״מ ה״ל לרבעי כבכירה ולענין ב׳ מלקות ואפשר לתרץ בדוחק דבבכירה פשיטא דהולכין אחר גרוש אלא דאיבעי׳ להו כאן כיון דיש כאן ב׳ דברים א׳ פתוח אבכירה אלא ע״י שני פעמים הוי בגרות נכירה כיון שאינה במעיו לא הוי בבכירה ׃ ודומה לאיבעיא דלעיל דאע״ג דבלאו מצטרף בכדי אכילת פרס מ״מ שאני הכא גבי אבר ׃ ה״ה לענין זה שיצטרף ויהיה בבכירה שמא לא אמרי׳ ׃ דו״ק // והא דאמר ותפשוט לי׳ מדרב אסי היינו מדנקט הרי נהנה גרוש בבכירה ולא נקט שהרי במעיו יש בכירה אלא ש״מ הכל הולכין אחר הגרון ואכ״ג כאן הולכין אחר הגרון ׃ וכנה דתיי׳ק שאי קושית גיסי הא דכתב רש״י והא דר׳ אסי פליגא ׃ על רב דימי כו׳ שמא זה איירי בשאר איסורי׳ דא״כ לק״ט שמא הרי נהנה בגרות היכא לי׳ דבמעיו מצטרפין דהא כל שיעורין בכדי אכילת פרס מצטרפין אלא ודאי להורות בטעם זה אפילו על איסור אבר מן החי דו״ק //

❋ // ׃ פרק כל הבשר ׃׃ // ❋ // ׃ ❋

כל הבשר אסור לבשל בחלב תימא דלא תני בארץ ובחו״ל כו׳ ובתוספתא תני דאי לאו הכי ה״ל דמשום הכי לא תני דפשיטא לי׳ ולק׳ הביא דבתוספתא תני ותירצו ושמא מאי דשייך כו׳ ומשמעינן דחייל איסור בשר בחלב אי אאיסור מוקדשין ׃ ואפשר לומר דמתני׳ דאיירי לענין בישול דלית איסור במוקדשין בבישול פשיטא חל איסור בשר בחלב ׃ ובתוספתא דתני משום לענין איסור אכילה אשמועינן דחייל איסור בשר בחלב אאיסור מוקדשין דו״ק ועיין בר״ן ׃׃

ואסור להעלות דילמא אתי לאיכלינהו כו׳ הדרדקא שגעי ובלעי מהדדי ואע״ג כו׳ הלשון דחוק ואפשר לומר דעיקר גזירה שמא יעלה באילפס רותח דבלעי מהדדי ׃ ובענין זה אסור באכילה מדאורייתא ועיין תוס׳ ומהרש״א //

הא בעוף אסור מדאורייתא וכו׳ נראה דהא סד״ שהוא דאורייתא משום דסמיך אסיפא כו׳ ואת״ל א״כ היינו מתרץ רב אסי מכאן מדר״א אהן מר׳ י״ל דהא מה שאמר ואסור להעלות עם הגבינה על השלחן איירי בבשר בהמה והא דנקט חוץ מבשר דגים וחגבים דהא אפ׳ אינו שאי מותר י״ל איירי דרישא נקט ׃ ועוד דשייך עם׳ חיה ׃ ע״ל דסבר רב אסי דאפי׳ בשר בעוף אסור להעלות ומדרבנן גזירה לגזירה כאביי דבסמוך כיון דשייך איסור תורה משו״ה גבי דגים וחגבים דאין בהם איסור כלל לא שייך למיגזר ׃׃ דו״ק //

עוף חל נאסרה כו׳ ׃ עיין במאירי הדיבור צריך באר היטיב // ׃׃

מתקיף לה רב ספרא לא אאביי ואפריך אלא אמר יוסף ואפשר לומר בענין אחר והנה ירוצ׳ גב׳ למה אמר רב יוסף לבטל במתני׳ העלאה משום אכילה הא הגזירה הוי משום בישול וכן שאר קושיות ׃ ואפשר לומר דקושיא זו הוקשה על אביי ׃ מתקיף לה רב ספרא מכדי כולה גזירה כו׳ ואכ״ה הוי שלש גזירות העלאה עוף וגבינה אטו העלאה בשר בהמה וגבינה והעלאה בב״ וגבינה אטו אכילה ועדיין היתר דאינו נאסר אלא ע״י בישול וא״כ הוי כעין דלת ח״ל דלא גזרינן כיון דלא ספיה אכ״ חב״ וכה למיגזר כיון שיש כאן ג׳ גזירות ׃ אלא ודאי ׃ הדר בעוף דאורייתא דליכא כאן ג׳ גזירות אסור להעלות ׃ ובכי ח״ל דלא גזרינן משום דלא שייך למיגזר כשיטתו דאביי ואכ״ אביי לא הקשו כלום אמר אביי גזירה שמא יעלה באילפס רותח דלא הוי

דתניא האוכל גיד הנשה של בהמה טמאה ר' מחייב שתים ור"ש פוטר הא דנקט פלוגתייהו בבהמה טמאה ולא בנבילה משום
דלפי האמת בנבילה נמי ר' מודה דאין איסור חל על איסור ואינו חייב אלא משום גיד · ושאני הכא כיון שנאסרה מקודם ל
לבני יעקב ולפי סד' דהמקשה נמי דנקט בהמה טמאה משום דר"ש פוטר אבל בנבילה מודה ר"ש דחייב אחת דלא שייך לומר ב
בשרה אסור דקודם שנתנבלה היתה בשרה מותרת · אי נמי בנבילה פשיטא לי' לר' יהודה דמחייב שתים דהרי אנים שחלב
נבלה חל על איסור חלב הה"נ על איסור גיד · אלא אפי' גם דאיסור גיד ג"כ חל על איסור שנ' טמא' דנן //··

איסור חל על איסור דקא' סד' משום טומאה ומשום גיד קמחייב · פי' הסד' הא דמחייב משום טומאה ומשום גיד הוי משום
איסור חל על איסור כפשוטו אבל באמת אינו חייב כפשוטו מנה איסור חל על איסור אלא מנה כיון שנאסר גיד לבני
יעקב // דנן //··

רשי' בד"ה אמר רבא כו' וטעמא לאו משום דאין איסור חל על איסור אלא דמעט' קרא · וק' פשיטא כיון דאין כגידין בנט' לאו שייך
לומר איסור חל איסור אלא הל' לרבה' לגדר בלשון ומשום גיד נמי ליפא דנסבר אינו נוהג בטמאה דמעט' קרא כו' //
בד"ה אבל בטמאה נוהג כו' ובהמה טמאה כאוירא דמי' כו' פי' דהדין נמי ואפי' למר' אוירא גרם ואינו מוסר ממנ' ידעו לאמור
ואכ' עדין איסור טומאה קדים לכן כתבו דבבהמה טמאה כאוירא כיון דלא שייך כל בבהמה המאכלו ואכ' בהדדי קאתי דין
בד"ה בנשמא הנוגע כו' ואיצטריך קרא דפטר באמולתו שנשמא תחלה ואיצטריך קרא לאשמועינן כו' היינו אליבא דר' אבל רבנן
סברי שאני גבי תרומה דגלי קרא //··

בד"ה רש"א אומר אינו חייב אלא אחת כו' אלמא אית לי' איסר חל על איסור · אפי' לא הוי בו' מתניתין אלא אכל חלב
של קדש דמחייב שתיים לרה' ואכ' איסור חל על איסור אלא ודאי שאני קדשים ואכ' מאי הקשו כאן ונ"ל יש לישב דבקדש
ודאי הי' יודע דאיסור חל על איסור אבל מנה ספיקא אינו ראוי לחול כיון דבמקום אחר אפש ודאי אין לחול
לכן הקשו והרולי' ואיהו כו' //

ד' ומשנ' דאמרי הכא איפוך כו' הה' דהמ"ל לבעל נ"ה בקושיא ראשונה //
ז"ד ומשני דנסבר סמואל ומט' הו' לבעל ומשני נסבר ר' עקיבא לאו דווקא //
לדברי ר' יוסי הגלילי לאמר דמפכירה שנ"ג כו' וק' למה גם הדין דווקא מאי דאיפך ולדברי ר' אפי' לאו היא איפוך הלל
גם הדין אליבא דר"ע · ואפשר לומר דרק' ידחק סבר דאי לאו דאפיך לא הוי אמרינן חילוק בין שנה בשבת והגיד ·
בשברתוסף סוף בהדי הדדי קאתי אבל לאמי דאוקמינן אליבא דר' ומפכירה ולאו הדלתה שאני הכא דבכרת אחרי
אלא ודאי אתה סובר דלא הוי בכרת אחרי משום דסברת קביעה וקיימא לכן יש לחלק בין שנה בשבת והגיד קיט' כו'
אומר לי' דכמוסף סוף הרווי' בהדד הדדי קאתו ולא שייך בגה לומר קדים משום דקביעא כו' הנם מטעו' דלאו ·
כדברי רשי' והו' הוא מה כתבתי דכנה דהיישבו כמה דכריסת //·//

תו' בד"ה ורי' לא קרא כו' · ואמר' אהכא ילפי · וק' היכי מצי ילפי מנה הא אמר ר' יהודה טעמו כמתני' דכן איסורא נוהג בבני נח · ונל
דבכר כתבו תו' דק' קא' בד"ה וכי תימא כו' דסב' דר' דטעמא דתנא' כר' שמעון דפסוק משום מי שנגידו אסור ובשרו מותר
יצא כו' ולהכי פריך ר' והלא מע' לבני יעקב נאסר כו' ·· //

מט' דר' מאיר אמר קרא ונכחות מבקרך ומצאנך · פרש' וכתיב בתריה אבר מן החי · וצע' דהרי אחר זה כתיב נמי רק חזק
לבלתי אכול הדם וגבי דם חייב משום טומאה וגב' על הדם ויש לישב דהפ' דהמרה לזוהמה לגבוה כדי להתיר ·
אבר מן החי דהרי בכל מקום אמרי' בחזקת איסור מן החי קיימא עד שידע במה נשחטה ואכ' משמע דאין אבר מן
החי נוהג אלא בבקר ובצאן · רנו' // אבל רוחק הוא וצע' //··//

אד' טהורה ור' מאיר · יש לפרש דווקא אסיפא קאי וישראל אינו מוזהר אלא על הטהורה אבל ברישא גרסינן שפיר בן נח
מוזהר על הטמאים כטהורים דבן נח מוזהר נמ' על חיה ועוף ולא שייך לומר מי איכא מידי דלישראל מותר ולבן נח
אסור דהרי מה אסור נמ' עד שישחוט כמו שהו' כתבו לעיל בדף לג' כמו בטמאה דאבר מן החי נוהג אפי' שלא בכשירה
וגבי ישראל אינו נוהג אלא משום טמאה דהוי שיעור בכשירה · או יל' דגם גבי בן נח איכא מוזהר על חיה ועוף דלכאו
מידי דלישראל אסור ולנכרי מותר ושאני טמאה דנוהג גבי בן נח כדמשמע לבעל כהו' דף לג' דהיינו מחיה ועוף נמ' ···
שם בחידושי נוסף ..
איהו סיפא חנקה כו'

רבא אמר כו׳ פי׳ דהכי קאמר רבא אית לי טעם כעיקר בחולין לאו דאורייתא ואפשר לומר טעם כעיקר דהכי דאי בעלמא ד׳ דאורייתא א״כ יאסר בחולין נמי ואיך אמר סתם טעם כעיקר דקדשים אסור אבל בחולין שרי אלא ודאי אפי׳ טעם כעיקר שהוא בחולין מסיים נמי לאו דאורייתא דוק ״

והכא שרי כו׳ פי׳ דקל וחומר קא׳ דהכא שרי שאני אשה דהוי מעורב שלא הוי טעם גמור דהא יש ססים לכך פי׳ והכא שרי דמעיים שהגרוע ונקבה אין האיל כו׳ ״״

מיתנן נמי שיש משמעותי הגרוע הרבה כו׳ כאן להרן קושיא לעיל נמי כרוב לאו דאורייתא דוק ״

ולעמוד מינה גלי רחמנא גבי חטאת כו׳ לא יכול להרן דהרי כתיב ולקח מדם הפר ומדם השעיר שמא שאני התם דהם עולין לאותו שאר דברים שאין עולין מע״ש שהם קדשים לא יאסור לכן מביא ראיה אבל אשר יגע כו׳ דוק ״

לא נצרכה אלא למקום חרך כו׳ ונראה דשאר קדשים כו׳ ואפשר לומר דבשאר קדשים מקום חרך אסור דילפינן מהוציא מחוץ ושאני גבי זרוע בשלה דאמרינן בשלה שלימה ולא יותר ולא אסרינן מקום חרך והראיה דאבולין נמי איסור לכתחלה ולא חיישינן למקום חרך ״״

אלא כאן לאו כששים ואה״נ הא דבטל הכא כס׳ היינו דטעמי כהן כו׳ ואפשר להרן כיון דאם יש בהם כעורך טעם איירי ע״כ בטעימת הכהן א״כ אין כהן כנ״ל איירי באינו ידוע דא״כ הוי שלשה בחזרי טעמי כהן באינו ידוע ג׳ טעמי כהן ולאסרן טעם אלא כודאי איירי בלא טעימת הכהן אלא שאינו ידוע ועיין בתוס׳ א״נ יש דלא שייך כאן כ״פ דמוקמינן [illegible] והגרסים הוי כמין אחד בטעם אלא שהם שלא במינו בטעמו והשתא א״ש דמתני׳ איתא לאשמועינן פי׳ אין בטלים בגריסין ועדשים ולא דברים לאשמועינן דגם זה הוי שלא במינו דוק ״״

לאו כמאה והי׳ אין כהן אחד ומאה של היתר אלא מאה של היתר לבד האיסור מותר קושיות תוס׳ יש לתרץ פי׳ הכי דאל״כ ערך ניס ואקדות על ע״כ כל האיסורין שברורה במאה דפי׳ חוץ מהאיסור דומיא דכל האיסורין שברורה בששים דפי׳ לבד מהאיסור וא״כ כל האיסורין שברורה במאה נמי פי׳ לבד מהאיסור וא״כ אין אחד במאה עם האיסור לכך פי׳ מאה היתר דוק ״

לא בק׳ כו׳ ועוד דפריך בקא׳ ממאי לא בטיל כו׳ עיין בחידושי גיטי׳ וכו׳ דע׳ וכפרש שבגיטי ואפשר לתרץ לפרש״י ועוד דפריך בקא׳ ממאי לא בטיל א״כ ש״מ שברעות שיבטל בקא׳ וא״כ קשה לרש״י מי דחקו להצריך קא׳ של היתר ונראה דמשום האי פירכא כו׳ ומש״ה רש״י לעיל היינו אליבא דמסקנא דפריך סבר דקא׳ של היתר וא״כ גם קושיא ראשונה מתורצת כנה אבל להרן נראה זה דוחק והכי מתרץ בע״א וכבה כדברי יסוד על רש״י בע״א ״

והא דפריך וכי יש כו להחמיר כו׳ קצת ליישב דגמ׳ דאמר איתרגע מילתא דאמר ר׳ בה׳ לא כל השיעורין שוין כו׳ דהא משום דחומרי אין מוסיפין עד השיעור ״״

והאמרי רב שמא כו׳ דנטמא ולירו אסור ע״כ בפי׳ דאתמי ״״

אלולא כל המאהין משלו הרבעיני כו׳ דהרי דנימא שהוריה והאיסור הכל קרוב לשתיים דהיינו בשאהיים ואי האיסור הרבה מבטלן לאו הוי קרוב לשתיים דוק ״ ועיין בחדושי גיטי׳ וכו׳

חרירה שלשה כו׳ ולצרך שיהא ששים כחרירות שנתן אחת לבטל הרוטב עיין בהר״ן בר״ה הוי מין ושאינו מינו וראי כו׳ בשם רשב״א דצריך שיהא ששים בחרירה לבטל מן הרוטב כשיעור ב׳ חרירות אבל א״כ ששים לבטל כל הרוטב ואפשר דרשב״א סבר כרא״ה דלא אמרי׳ חרירה נב״ל לכך אין צריך לבטל כל הרוטב דלא נעשה הרוטב נבילה ומה שצריך שיעור ב׳ היינו נמי פי׳ של רא״ה לבטל שנה מעיה נבילה דאנן משערינן נמי מה שבלע חרירה אחרת ודוק וכו׳ ״

מי שאיסורו משום כל האוכל נבילה ילא זה שאין איסורו משום כל האוכל נבילה אלא משום כל האוכל טמא והרב״י מ משום דאין איסור של נבילה חל על איסור טמאה ואת״ה שאני הכא דכתיב נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה ז דהרב״י בחומש מי שיש באיסור טריפה לאפוקי ענין טמא ולאפוקי בשר בחלב דאמרינן דאיסור חל איסור מ״ל דהאי דאורייתא נמי דוקא מי שיש באיסור טריפה היינו נמי משום דאין איסר חל על איסור והכי לא חל טריפה על ענין טמאה הב׳ לא חל איסר נבילה על ענין טמאה אבל דוחק הוא זה וכו׳ ״

אפילו כאי לא שקלוה שלא אורח גרגרן ומשו"ה דאמרי לאו היה עשיר והיה יכול ליטול דהרי אפי' אומר לנכרי לאחר דלא אפשר · אא"ו לא היה רוצה ליטול שלא יגזול אחר שצריך יותר ממנו //

אמר רב יוסף האי כהנא דאית ליה צורבא מרבנן בשבבותיה ורחימא ליה מילתא לימני ליה מתנתא ומשו"ה דלא אתא לידיה במתנות כהונה · ומשמע דקי"ל דאין אדם יכול להקנות דבר שלא בא לעולם כדאית' בקא' סי' ס' אומר דהיינו דאין מועיל קנין ויכול לחזור וכאן אמר ... שהבעלים ... כשנזכה הכהן לצורבא מרבנן המתנות שייך לצורבא מרבנן · וצ"ע //

שאני בעל כרחו ... ליה ומה"ט דאי הבעלים רוצים ליתן לאחר היו נותנים בעצמם לאחר · ושמא י"ל דמשה לא נתן בעצמו משום דאין דרך כהן ליטול בלעיל אפילו לא שקלוה · עוד אפ' אף שלא ... לו המתנות דמ"מ לא הוה לו כולך כיון שהבעלים מחויבים בלאו הכי ליתן המתנות והוא היה רוצה לכבדו שהרי עביד ליה שבחו תיהא //

אמר ליה דילמא משום דעברי משמעתא דאר כו' אבל דאיי דאם הורה נתן אחר דאסור להחזיר

ופריך קרא באמו כתיב מ"ל כוונה להלמיד שאינו הגון דאמרתלה פי' לב רע שאינו הגון יודע להכין אבל כאן פי' לב רע נמרות היו לו הקין בבית אגורי כדי שלא לסכות וכדאיתא בסנהדרין דף נ"ט על לב רע דהיינו שהוא רשע דלא אהני שלומד היטיב ... שאינו הגון · אבל אא"כ קשה שאינו עונין למשמע הפסוק מעזה ... כו' ולכך י"ל ... על לב רע ... נמרות ... ומיהו אבער הוטיב //

ובמנהו המתנות עם הכהן צריך לדשום והמתרך ופסולי המוקדשין א"צ לדשום כו' מ"ל מתני' דהכא אין להקשות על הברייתא א"כ כהן דצריך לדשום ומגי א"צ לדשום · וי"ל דנקי כהן צריך לדשום דאין הכל יודעין שהוא כהן מא"כ גבי גוי הכל יודעין שהוא גוי לכך אין צריך לדשום לכך הקשה אמתני' ומשני דירתיב מאסחתא דיש היכר לכך הקשה אא"כ גבי כהן ישראל לא ידע אלא בשותפות גוי אין לחוש משום דאין רגילין להשתתף עם הגוי ... שאין מתחילין ... משום כדי לפטור מהמתנות לכך א"צ לדשום אבל מתני' קשיא · דוק //

דירתיב מאסחתא לענ"ד נראה דיש לחלק חילוק בין קבע אסחתא דמחייב רב נחמן אפי' לכהן לכך וכאן דירתיב א' מאסחתא ואינו אלא א"צ אהני הרשימה · דוק //

ולתני פטור מכולן · וק' דכאן משמע דאפי' תנאי פטור סתם לאו פטור מכולן אלא דפטור מאחד וחייב בכולן ומעוד תניא כו' ולא משמע הכי דהרי תנא בהדיא פטור מן הלחי וחייב בכולן משמע דאי תנא פטור סתם פטור מכולן · וצ"ע

דתניא כ"ד מתנות כהונה ולהכי אמרי לעיל רב חסדא כ"ד מתנות כהונה כל כהן שאינו בקי כהן אין נותנין לו · ואמרי לעיל שאין נותנין מה נפ' לכהן עם שנאמר ... ולוים ... בדורה כל המתנות בדורות ה' יש לו מנה כו' דאלו כ"ד מתנות כהונה ... כ"ד ספרים · וזה שנאמר ... כבלות עיין ברש"י דפי' הקב"ה ... לאשה ... בכ"ד ספרים להקשט כהן ככלה שהיא מתקשטת עצמה בכ"ד קישוטין ... להכהן כ"ד מתנות כדי שילמוד כ"ד ספרים לכך צריך שיהיה בקי בכל הכ"ד מתנות · ולכך כל המקריין כאלו ... כללות ופרטות שבתורה וברית אלה על ... החדא ... שייך ... דוק //

ובמנהו עמו שהמתנות שלו מתנות שלו פריך ובמנהו ברייתא אברייתא · והא דלא פריך ברייתא אברייתא ... בלא מתני' דהכא י"ל הא דתני נותנין לכל כהן שירצה ר"ל הכהן המוכר ולא ישראל הלוקח וכן הא דקתני המתנות שלו היינו כאי שיש לו להכהן מוכרת הבהמה ליתן לכל מי שירצה · אבל מתני' דתני הכא פטור מן המתנות

היסה בחלה דהמורה מתנין לכל כהן שירצה דאבי/ הפירוש יקנו על כהן זה הך יש נכרי אמאי/ קתני פטור מהמתנות ומשו
דשמא לאו שיורא ואע"ג מתנין לכל כהן שירצה קאי על חלוק ולהכי פריך ומשני כו'/ דתני דהמתנות שלו ובזה מתורצת הא ד
דלא הקשו הך אע"ג האקה בעל לעיל מכריה/ משום דהא מתנין לכל כהן שירצה קאי אכהן המוכר ״//

דמר מיתלי/ דרב חסדא כו'/ ותיובתא דבמאי קאי מיירי כו'/ בדלווא לפרש"י ז"ל דהמתנות בעין ואין להקשות הוו כע"ג מודי הויין ו
לגבות משני וכאן פליגי אי לגבות מראשין הטבח · אבל לפ"ה תי' קשה דו"ק //

חורי הבעלים כו'/ ודרבנן מאי פריך דלא פליגי רבנן כו'/ ואת"ל אע"ג אמאי משני ר"י ז"ל תקיעתו שבלשון יחיד אני שונה הא ודרבנן
מאי פריך · ועוד אע"ג דאלעזר נמי פריך · יע"ן דה"ל לדעום הב' משום דסתם מתני/ רא"ה פריך וה"ל דרבנן נמי פריך כו'/ ומתני/
לפרש דרי' הכין דבריך מכח סתם מתני/ רא"ה ומשני ה"ל תקיעתו שבלשון יחיד אני שונה · ולכך ה"ל ה"ל השנה כו'/ והא ט
טעמא קאמר ומאי פריך לרה' דרבנן סברי מאי הטעם · דלא אלא משום דסברי דתחומין/ ודאי באלימי · דו"ק //

והא טעמא קאמר דאמר רשב"ל בע"ג דלישנא והא טעמא קאמר משמע דרה' קאמר טעם ורה' לא קאמר טעמא אלא מכיוא מרשב"ל · ע"ן
דהרי רשב"ל ראי לרה' ואיך פריך לרה' מטעמו שאמר ע"ן לזה לא השיבו רי' כלום · עוד שאר קושיות ואין להאריך ואפשר
ליישב דהב' והא טעמא קאמר שרה' אומר הכל לעניים שספק לקט לקט דפי' הטעם דהכל לעניים מפני שספק לקט לקט.
ואי הוי פלוגתא מאי יערן טעם דהרי פליגי על זה גם אע"ג משמע דלא פליגי · ואחר הגה/ פי' הטעם באמת לפה
ספק לקט לקט דהרשב"ל כו' · ולכך לא השיבו רי' כי באמת הוא הכין וג"כ זה לעיל והשיב בלשון יחיד אני שונה דאין "
אני שונה שספק לקט לקט דמשמע טעמא ודה' היא אלא דדתניא רי' בן אנגרא אומר משום רה' ספק לקט לקט וכהא נק'
דו"ק // ויש ליישב עוד ואין להאריך //

מלמא ספיקא לקולא · ומיתיבו חורי כו'/ ואת"ל דשמע הני דכתיב וערך דשוכרת הבהמה לבעלים לכן אמרי הוציא מחבירו
עליו הראיה · אבל בלקט דאין שוכרת הבהמה לבעלים לכן לא אמרי הוציא מע"ג · עיין לעיל ברו' דדה' יש כו שוכרת
הבהמה לבעלים כו' שכבר אפי' אין כו שוכרת הבהמה לבעלים אם לא לקחו וכהא ע"ן ושאלו אם ירצה לא יקלו
ע"ש דבעה וראין קושיא שהגברתי נ"כ · דו"ק

ה"ל מומי · והרי פיסה כל משום גוה ה"ל מכיי כו' דהקשה על תירוצו של רבא ובאמת קושיא זו קשה ג"כ על תירוצו
מה שהגברתי דירושא של רי' קאי להיהמשרה נ"כ ה"ל דמתני' דחלה מחיוו ערב ומתנין מחיו ערבין אבל תירוצו
דרבא קשה · דו"ק

ערין משרא הרש"י ספק לזרים בשהורה נמי ספק מעורביירה כו'/ ונ"ז היאך יהא ספק כגה שלא הרע שהרי שניא
ערין לאחר מרכביא יום או שני/ יום אחרי לזרי ואע"ג איך יהיה שלא הרע

ובכורי בהמה טהורה · ע"ן דאיפי' דבכור בהמה טהורה מי אלא למימר פטור כגון שבדמו ספק בכור ומאמרו את
שבוט מעכב לנפשו

ההוא טבא דשוחרי דאתא לבי מדרשא קדים ר' אמי וזכה כהן כו' ומאי חרם חשוב שאני ופרש"י כגון שהוא ראש
ישיבה יכול לקדם ולזכות שהרי עלו לילה לא נגלין · ואפי' מעלו וכ"ש מאי דארחא לי מלתא · הגם דרש"י פי'
פרש"י שאלו הא ביכא דשוחרי לבני ישיבה אחה' כיון שהוא ראש ישיבה הוא קודם · ואע"ג כ"ש כשרואין שאין ג
הרב יכול להספיק כמו הישיבה שיש לגבות זה המעות לצורך הישיבה הגם שאין שאין לו לקח רווח שמתין
עם הרב שלא לקח יכסור מה' להוסיף לבחורי/ ולבעלים שאין לו רווח כב' שהיה דלו · ובצרע לפי התינוק ש
שתקנו בקנרי בדיבורי שלא לקח הקנסות לצרכי סבות · וכ"ש קנ' שאם דאין ברוב · ישיבה שאי' אהדר לעם ..
לפי שירדא לו דעום אהדר לעם או נן הרווח שלא לקח לו רבי שלא יחסרו אורח שעמא הכל בשביל שוכרו.
ובכל כאמור יש לבן ליתן לו לצורך ישיבה · ואין מחויב להוציא מכיסו

דאוקמינן אפי' לאו · ואת"ל פליגי אסברא דבהמה דאין שותפין באוקמינן כדלעיל דפריך דאי גזיזו אדרבה והב"
וכל דלא ילפינן מהאי כוונה זו כיון דלאו כתיב כאן המיעוט דאוקמינן אפי' בהמה · דוק

אוקמינן אפי' לאו כו' משום דהוי ירע קרי ולא תגוז בכור צאנך ואפ' מאי פריך אפ' ומגז' דלקמן רבא מוקי בקדשי נ
גיזה עבודה כו' הוא צאנך למאי אתי לכדתני כו' דל"ל לרבא למיתן בקדשים גיזה עבודה אלא הל"ל דנפקא מדתני
אכה ולא תגוז מו' קדשי בדק הבית ואכה קדשים וצאנך אתיא לכדתניא · אלא ע"כ גיזה דלעיל דפריך דאוקמינן
אפי' לאו נמי מכח דכתיב ולא תגוז בכור צאנך ואפ' זה פשיטא ופריך לו דהלימוד מכה צאנך ופריך הא לאו הכי כו'
ומדרבן רבא דמתני' ודאי ניין בקדשים גיזה עבודה כו' דוק

והא קיימ"ל ופרש"י ואיכא שמעו מדעתן דבחייב למיתב לו מידי דחידש · לעיל דפרכינן גבי גרוע לחיים וגיבה ·
לא פריך וכן כאן לא פריך אלא מה הי' קדשי בדק הבית אבל אי קדשי מזבח לא קשה מידי דהא דמחייב ליתן לכהן
כמו חזה ושוק וכמו דשאר דבריו לעולם אבל אי הי' קדשי בדק הבית פריך שפיר למעבדהו · דוק

ור' אלעאי שותפות גוי אפי' פי' וכו' צאנך וא"כ אפי' למעט שותפות ישראל

ור' אלעאי אמידי דהוי קדושה דמים הכל דאיצטריך ראשית דלא מיגז מתרומה עתהי' שובלת כתרומה וכן שאר
דברים דילפינן מראשית · דוק

ואמ' שותפות גוי בתרומה כו' · אך לפי' קשה דפה' דדגנך אתא ולא דיגון גוי דהיינו שנעשה אבל הגוי דזה לא
אבל ראשית הגז · דתניא דילפינן מתרומה וא"כ אבל שותפות גוי דשמא למעט גוי כפשוטו ומתרומה כאי לא נפקי ·
ילפינן דדגנך אתא למעוטי דיגון גוי אלא ודאי חדא סברא היא · דוק

אמר רבא מודה ר' אלעאי בתרומה זה גוי לפי לב' · ואת"ל אבל לרבא שמא גם המשנה ברה"ר אינו מודה כמו לקמן וכן
חכמים אין דורשין תרומתכם לשותפות אלא פי' תרומתכם דכולהו ישראל כראשית ליתן על בקרכם וצאנכם · וא"כ
שמא גם רב"א סבר הכי · ומשפר מייתי דקשה לו המשנה בתרי למה פליגי דווקא בראשית הגז ולא בתרומה ומשאר
דברים ומשני דמודה ומעטי' דתרומתכם מרבה שותפות ישראל

אין כאן דשותפות לא כתיב רחמנא עריסותיכם משמע אכאן דעריסותיכם מרבה שותפות ישראל · ולעיל משמע
דילפינן מעריסותיכם למעוטי עריסה של גוי וכבר שנה ספיקות באורו בגר כ' לחיוב וכ' לפטור

כדרבה דאמר רבה דרך כיוצא והקשו דא דהלל למעוטי שותפות גוי דבאמר בכל הני דלעיל והא דהלל לא מעטי כגון
וכמי מודות בילינן אלא דהקשה זה משום דכבר תירצו הכי לא דרשינן דעמ' ונם שבתוספתא פריך יאמי הכי כו'
דשותפות גוי פטור · וא"ל צריכין למאור דפי' ולא שותפות גוי היינו כשהגוי אותה שאין הישראל יכול לעשות אז הוא
פטור אבל אם אין הגוי מוחה אז כן הראוי לעשות מצוה אף בשותפות גוי דהרי מכח המצוה ה' שוגר אותם
כי וכל כל הגוי לא נעשה ומצות בעדרים שה' נוח לעשות אותו במצוה אף בבית גוי · וכן אמרו שב' זה מצוה
לאינטוכוס ומשה שתין דלא משני לעשות שותפות גוי דמתנ' אם הגוי מוחה ע"כ מיעוט ואם אינו מוחה ראוי
לעשות מצוה · דוק // וד"ק

אמר זכחי הנבח כו' · קושיא זו קשה כלום נאמר אלא כא דדגנך · ושמא נכל למאור דפי' כאשר הזכרתי לעיל הא
אלא כא דדגנך תרומתכם דכולהו ישראל וכן פי' של זבח //

כדרבא כו' והא אמר רבא מודה ר' אלעאי והיאך אמר כתיב רחמנא ואמר זבחי הזבח הא איצטריך להקדים
עם השבח · ועכ"ב צריכין למאור דרו' פליגי · ומש' פרש"י ומכרי אורחיה דקרא עד אף עם הזבח משום שהוא
למיען מתמורה לכן אמר זבחי דהיינו שהוא זבח שהוא דומיא לחייב הכהן אבל כלום הכי פטור · דוק

אי מה תרומה כו' אין בחול לא ... המתנות · ... שמא הוי לא ילפינן מתרומה דכיון שהוא הוצרך ... וכו'

כיון דא"ר אלעאי. ולא ילפינן מתרומה אלא לענין חמשה שיתחייבו · וק"ל למה נקט מתרומה הגז דאגיהן ראשית הגז ועוד
יש לדקדק בלישנא דרבי אלעאי · וכן היה ר"א אומר ראשית הגז אינו נוהג אלא בארץ ואפשר לתרץ קושיות דהא
דאמרת ומה בתרומה מחייב נילף כתיבה כתיבה מתרומה אלא של"ה בתרומה נמי פטור · אי מה תרומה בארץ
אין בחו"ל אף מתרומה דבעינן שבראשית הגז בחו"ל לא נילף ר"א מתרומה אלא דחובת הגוף הן מתרומה לא ·
שנוהגין והכי ילפינן שותפות לפטור מראשית הגז כדי שנילף כתיבה כתיבה מתרומה שלא יהיו נוהגין בחו"ל כו ·
ראשית הגז · א"ר יוסי מהדרכיל אין והתניא ר"א אומר מתרומה אין נוהגין אלא בארץ · דילפי כתיבה כתיבה
מתרומה ובס דחובת הגוף הם וכן היה אומר ראשית הגז אינו נוהג אלא בארץ אע"ג דחובת הגוף הם
והה' למתרומה וכזה מתרץ זה שהבאנו מש"כ הלא הו' יודע הטעם אלא לפרש אולי דרא' בראשית הגז
והה' בתרומה והשתא א"ש לפי דעתי קצרי פוסקים סברי דהלכה כרא' בראשית הגז ולא בתרומה דהם
סוברים דגזירה שוה של כתיבה שבראשית הגז מתרומה לאו אתא כולא כתיבה דתרומה לפטור ש
שותפות אבל ג"ש כתיבה דראשית הגז לא אלא כאו כדי שנילף מתרומה לפטור בחו"ל · אבל ג"ש כתיבה של
תרומה איצטריך לפטור שותפות ולא לפטור בחו"ל · ואין להביא ראיה מראשית הגז לתרומה דו"ק // וע"ש רא"ב
שלוח הקן והא דנקיט ראשית הגז משום דעלה א"ר אלעאי בהדיא כדאמר לעיל ר"א אומר ראשית הגז אינו נ
נוהגת אלא בארץ דו"ל שהרי אמיא כרייתא ג"ש על מתרומה · אלא ודאי דעיקר הלימוד על ראשית הגז ומכח
ראשית הגז נלמד מתרומה כמו שהזכרתי // //

אין לך אלא ראשית כו · מדלא כתב ותגז צאנך כו · ואע"ג דבכר נדרש אלא ראשית דאין לך בו אלא מראשית ד"ה
ואינה שבלה · ואפשר לומר דלזה מדיוק מדי' בלשום דלעיל כתב והל' ולמיכתב וגז צאנך ולמטה כתב מדלא
כתב וגז צאנך · אלא לעיל דיין דהל' וגז צאנך דהא קאי מראשית דלעיל אלא ולהודות דאין לך בו אלא מ
מראשיתם · ולבסוף כתב מדלא כתב וגז צאנך דבזה יש לדלוק מה דאין לך בו אלא מראשית דאל' לא
הלל אפי' וגז אלא וגז דלעיל וכתיב ראשית אלא לומר ג"ש שאין לך אלא ראשית דו"ק

אי מה תרומה כו' ואין בתרומה חומש אלא באכילתה הא הקדש דו' על החומש ולא על מיתה · משום דהוספתו חומש ד"ה
ע"י אדם ואיך אתם מחייבין מש"כ מיתה שהיא בידי שמים ואין אתם מחייבין וקאי שמא מגלה · דו"ק //
אף ראשית הגז שירין' נכרי' היאא כו' בראשית הגז קאי כתיב ראשית ומה צריך למילף מתרומה ואע"ג דדרשינן
בראשית לדבריתא אחריתא מ"מ אי הוי הדין להיות שירין' נכרין אז הוי מוקמינן ראשית לשירי' נכרים כמו
גבי תרומה //

הא צאנו לגזו חייב · לכאן משמע דאפי' לא לקח הצאן אלא עד כדי משלמו הגזירה נמי חייב //

ר' יוחנן משום ר' אלעאי כו' מילתא אין דורשין וכה' אמר דורשין ופרש"י ותו' פליגי אדרש"י ואמר לא נחלקו כה"ג
בדבר זה דהרי אינו ענין · ואה"נ מאי פריך הא קושיא זו אליבא דרב' והוא סבר דבה' סבר דורשין היינו
משום דהם סוברים שהם אין אחד אבל דבר שאין אינו אין דורשין אפי' לבה' ואפ"ה אפי' דרשא דהתם
דדורשין דחשיב אין אחד דכרכין לאכול יחד המאכיל שחורות ולבנות אבל גבי גיזה שחורות ולבנות חשוב
כ' מינים ואפ"ה למה אמרינן משום גיזה טובה דגלינן הא אן הכין אין דורשין אמן על שאינו מינו דל
דנילוף מתרומה דו"ק //

אתיא גיזה גיזה כו' מ"מ אינו דבר חדש · עיין בחדושי' גופי כו' ואפשר דהא' דאמר אלא גיזה גיזה לאו אתא
להכן אמרה דרב חסדא דאמר אתיא גיזה גיזה //

רבא' בראשית הגז כו' ואה"נ דרב נחמן כו' מ"מ עיקר דפריך רב' אדרב' ואינו מתרץ דהחמיר כמו שאר אמוראין ד
דמדקדקי מ"מ דליכה הילכתא כרבא' דו"ק

ד׳ שהמאמינו שהכהני כו׳ נ״ל דלא תני אלא מנה שהגן וזה אינו שהגן אבל פטור וחייב לא תני דהא שהגן אפי׳ במין זה ואע״ג לפי׳ נ״ל שהגן במין זה כלל אבל פטור הוא כיון שהוא של נכרי אבל זה שאינו שהגן אפי׳ אינו שהגן אפי׳ בישראל ״

אלא מברח מנה של עניים לחייב אע״ג דבכר תירץ אתיא גיזה גיזה למעוטי מנה של עניים וא״ה ר׳ ראשי תרין לו ולא לשון עכ״ל נ״ל דגיזה גיזה מגז כבשים ליתא דאל״כ למה לו לא לוין הא מעוטה נ״ל וע״ש אלא ודאי נ״ל ליתא ואכ״ג מנה של עניים לחייב רנ״ך ״

ה׳ ולישנא אחרינא נמי חדא מי לא חייבא אישתכח בבכורתי פי׳ בבכורתי צאן ובחדא נמי איכא איכא ב׳ צורות מתנה ובכורה לאפוקי ראשית הגז דלא שייכא אלא בחמש צאן אבל אגורות מתנה שייכא אפי׳ בחדא וכן בכור שייכא ותרתי יחד שייכין בבכורתי ואכ״ג אפי׳ בו׳ צאן עשויות ב׳ צורות ״ רנ״ך

וכמה צורות דאשית הגז דבקפידה דורה על חמש צאן עשויות ולכך חמש סלעים כנגדו שהם עשר בגדולות ו׳ וכנגד על פרוטה · ולר׳ דאמר שש וחמש לכהן וכנגד על אחד ו׳ שבטים ולכך שיהיו מחומשות עשר ה׳ מהדורה סכמס · וזה כתיבות טעם כיון בחר ה׳ אלהיך מכל שבטיך לעמוד ושרת בשם ה׳ כמו שהבררדי · עוד מכל לומר הלכה וכנגד לר׳ שאמר שש דבריהם ובראשית הגז בצאן חמש לו׳ דהיינו לשש ולכך חמש לכהן ו׳ ולרב ולשמואל דאמר בשלושה ולרב שאמר מנה ופרס אומרים לכן מנה של ארבעים סלעים דהיינו מנה ופרס שלשים סלעים עוד יכול לומר דאז עשר סלעים שבגדול ולכך אמרו אמות צאן וששים ולכך שיהיו מחובר ולכך אמ״כ שיהי׳ לפ׳ עשרה או יכול לומר ה׳ כנגד חמש צאן · כנגד עשר סלעים ו׳ כנגד ס׳ ה׳ שיהי׳ מחומשות וה׳ דהיינו שיהיו מחומשות דהיינו בכל צאן שנים עשר כנגד י״ב שבטים וזה כי כו בחר ה׳ אלהיך מכל שבטיך לעמוד לשרת בשם ה׳ ואיהו׳ אבאר עוד הענין

והאמר מר אין הכרעה שלישית מכרעת · ק״ק דהא לתרץ דמשה בסך כוונת משום שיהי׳ אדם גדול ו׳ ושני שהביא ראייה מן הברורה כמו שהגביר רבי בדבריו אלולא וכדריכין דה׳ ודברי ברייתי נכוה״ר דמשמע ריש לפסוק כדבריו שהוא אדם גדול ״

וכמה כל שכן אמר רב מנה ופרס ובכך שיהיו מחומשות ושמואל אמר ס׳ ומרך סלע אחד לכהן וכ״ע דלית[illegible] דמנה ופרס הוי כמו שלשים אכ״ג נמי פליגי ועכ״פ על דפליגי דרב סבר ובכך שיהיו מחומשות וש ושמואל לא סבר כן וזה לא הבכירו בפלוגתא ואפשר לומר דרב בא לתרץ לישנא דמתני׳ כל שכן ו׳ דהא כל יהו אלא הי דקאי על ר׳ דוסא שהצריך לכל אחד מנה ותחשית סוברים חמש רחלות בגזות · כל שכן כלומר כל בחמש מנה ופרס סגי · והודות כמו שיהיו מחומשות כל שכן ר״ל שכן יהיו שווים אבל שמואל סבר שלשים ואין צריך שיהיו מחומשות והכי מין סלע אחד כדין שאר בכרים שמתנין אחד מן ס׳ ואדרבה שאומר כל שכן לומר שאע״ג שיהיו שווים · רנ״ך היטיב ״

והא רב ושמואל דאמרי תרווייהו דאשית הגז בשש · ופי׳ ועכ״ג פי׳ בחלק ששים דומיא דתרומה ו׳ ופאה בששים דפי׳ בחלק ששים · רנ״ך ״

הכא בחולה לחוץ · ועכ״ג מה שלא יתבן דמה כלל בחלו · וכן לעיל דמתרץ בתרומה דרבנן פי׳ שכן שיעור אילן ודרך ולא פי׳ בחלו · ועוד יש לדקדק דלא יהי׳ דראשית הגז דומה לתרומה והאה דאיירי דווקא בדרבנן וראשית הגז בדאורייתא · ואפשר סבר כרא״ה דאיירי שהגן אלא כמו׳ וכהא הוי דרבנן וזה הוי · נמי בששים ועכ״ג דאכ״ג לא הוי פריך ובעל כלל אדרבה משמע דרב לא סבר בששים אלא בדרבנן

ונ"ל דרב ושמואל אמרו כן וכיון דשמואל אינו מחלק דהרי פי' כל מתני' ומוקי סלע אחד לכהן אפי' ב
בראורייתא · וצ"ע היטב //

והמין בכל שהן תנן · ואר"י מה שאל לו תחלה ראשית הגז בכמה · ונ"ל דשאל בכמה אי הלכה כר' דוסא או כרבנן
דמתניתין דמצרך לו חמש סלעים מחבר דארוא כרב · או כתכאיס דהלכתא כרבי וסיפא אמרו כנ'
שיש לו מנין הרבה כדאמר לעיל · והדיב לו בששים · וסבר דזה לא הוי לא כרב ולא כתכאים ולי"ג
פריך והמין בכל שהו תנן · אלא אר"י מה בין לו ולך שאתה יודע לפרש מתני' דכל שהן אמרי בששים
ופרש"י דבליר מהכא ליכא למי' דהרבה כרבנן · וצ"ע דהרי לעיל אמר לעיל כל שהן שנים כפשוטו · ולפי
מה שהגבהתי לעיל לרב דבעלה כל שהן מרבה ששים דהיינו בכולן יהיה אחד ופרט שהוא סך ששים
א"ש וצ"ע היטב //

אלא למ"ד מכנסו של כה"ג ביה"כ כשר הוא בהדיוט כל השנה · לישנא דכשר אינו מחוורין דמשמע דמשר א
מכנסו מאי פריך לכהן הדיוט אלא אפי' זה כשר · אלא דנקט לישנא דכשר ואין כו איסור משום
כלאים דוק //

הנ"ל הניחא למ"ד לא זהו מכנסיו · ואפשר לגרוס הניחא למ"ד מכנסיו של כה"ג דהיינו כל השנה זהו מכנסיו
של כהן הדיוט א"ש אלא לא זהו מכנסיו של כהן הדיוט מאי איכא למימר · דהוי נמי שפיר גירסא
בו אלא דלא ניחא ליה דבמכנס של כל השנה לא נזכר כהן גדול יותר מכהן הדיוט · דוק //

פרק שלוח הקן

וכל היכא דתני בחולין ובמוקדשין כו' וכ"ש הכא דתנן אבל לא במוקדשין לצורך הוא כנה מרוכין ומיירי ב
תו' דהא"ל איפרא שלא לצורך כו' דפי' כל היכא דתנן בחולין ובמוקדשין היינו נמי בחולין ולא במוקדשין
דהכל לצורך חין בחולין ובמוקדשין דכגיד הנשה · דוק //

איירי דתנא לצורך תנא נמי שלא לצורך · דפרש"י ואיירי דתנתי כל חדא וחדא בחדא לצורך תנא נמי בחן שלא
לצורך והה' במוקדשין איירי דתנא בכולהו לצורך תניא נמי כהן שלא לצורך · אבל צ"ע שאינה דומה לגי'
ואחרו' דאין שהדרוב שלא לצורך אלא חדא לצורך ונקט השלא לצורך גב' איירי שאר פירקין שהוא לצורך א
אכלוס אבל בגיד הנשה דהכל שלא לצורך ולכך איצטריך לאוקי בולדות קדשים וכה"ג בהדיא ריש פ"ג
מוקדשין פשיטא כולהו נמי פשיטא אלא דבעיין שהוא אחד לצורך ואגבי תני כולהו //

רב אמר במוקדש פירש טובא ופרש"י להרודה לתרתי · ריש לקיש דהלשון מינה מדוקדק דהא"ל אמר רב
אלא בראוה לפוס ריהיא דקרחלה כמו מרין ורב מוקין בבין אחד דהיינו דלעיל מתקין אלא ד
דאגבהה לאם ומקדשה והדרה · דאז מעיקרא מחייב לי בשלוח הקן מקמי דמקדשה והא' דחייב בשלוח ·
ואהה אתי הכתוב שלח תשלח לבעור · ואקיא האי אפוסו הדשא שאין הקד' מוציא אידי מכנסו והנ'
המקדש לא היה מוציא מי לוה הכתוב שלח תשלח אבל זה אזוה להביאו לידי בגזבר · ולכן כתבתי
אבל המוצא מיים כך דהש' מלל דמעיקרא דקאי אלעיל אבל לשנא מעיקרא משמע שהוא לשון יקיש
וכן לכן לא הגבר אלא שהיו להכין וגרדו וכן לישנא דרשי' ומשום דמקדשה כו' ועוד דהש' אמר בא
רשי' להשמועין להרודה תרתי אלא ומשום דלעיל לא הדרין כלום בין ולא הני אמר רב ואפשר
להרודה תרתי דהו היטיב ואחר עיונת בילקוט בזרוס אלא דאגבהה לאם ומקדשה דהא חייב בשלוח
דהביא כו' דמשמע דהא חייב בשלוח תרתין הוא ואפוקי תרתין דלעיל דמשמע דאגבהה לאפרוחים כו'
דבתוך בחולין נמי לא נתחייב אבל מגבהה לאם ומקדשה והדרה בחולין חייב בשלוח ובקדשים פטור דוק

אבל דרבנן איכא דאמר עלי לא מחייב והתניא כו' קשה מאי דקא בעלי אלא כזה ומפה חייב רק ב
באחרונה והכא בהדי זו פטור באחרונה' וקושיא זו כאן יש ליישב דהא פשיטא סבר דפליגי כשאמר זה
עלי ומה פריך רב אדי לענין אשמעת דהוה סברות הפוכות. אבל עיקר דאמרי/ כי גמא דרחנה דרב' חייב ב
באחרונה דדאי כאן שאמר עלי. ורב סבר דהוי כאלו אמר זה ולא קשה אברייתא/ כלומ אבל לפי הרהין
קשה דפשט הא דאמר עלי אפי/ כשלא אמר זה אבל דרבנן כו'/ אבל בקושיא שאמרי זה דפשיטא א
אמתני/ והרתי שור זה עולה כו' דהתם בהדיא סור זה עולה עלי כו'/ קשה דהלל להקשות על רב דס
חייב באחרונה אפי/ כזה דלא מצי לתרץ רב איירי כזה עלי דהא תנן אפי/ כזה עלי חייב. ועוד
דהלל להקשות אמתני תחלה ואחר אברייתא ועוד דהרי בערכין מפרש אתרי' דאור זה עלי חייב ב
באחרונות איירי כשאמר דמי שור ואח' לא קשה כלום. וכבר הקשו תו' זה בפס' ערכין. והרבו שם
תירוץ אחר דסוגיא זו לא אתיא כסוגיא דהתם ואפשר דמה' לא הקשו בתחלה אמתני/ משום דמצי
לומר דשי/ דמי שור כדאמרינן לישנא דמתני/ חייב לשלם ולכן פריך אברייתא תחלה ואחר כך פריך
אמתני/ דמסתמא מתני/ איירי בגוני השור כמו הברייתא דוק //

ברה' לפי שאינו בהקדשות כו' אב' מאי קאמר יכול אין זה רק היאך חשב ערך להקדש שנתחלל ועוד דאורת
שאומר ערך עליו הוי כהקדש ודמי הערך הוי כחילול של הקדש //

לפניך בדרך לא לומר לך מה דרך שאין זה בדרך כו' קשה למה לא תירץ על לפניך כלום. ואפשר לומר דגבה
מרוחק שאי לפניך להורות דאע"פ שהיה מזומן בתחלה ואחר אח' דחייב בשלוח כמו שמפרש אחר כך. ועוד
בברייתא לעיל בדה' בדרך נמי הכל חדא דבתחלה היה בדה' מזומן ואחר כך מרד לכך דהיינו מזומן
חייב בשילוח. דוק //

אומר מר מה דרך שאין זה בדרך כו' הא לא אמר יקרא כפשטא פרט למזומן ואח' אלא דכי יקרא פרט ל
למזומן הא אצטריך כי יקרא כמאורע לפניך. ויש ליישב דסבר כיון דלפניך בא להורות לאותו ב
שהיו לפניך ומרדו אח' עב' פרט בתחלה מזומן והיינו וכי יקרא ואח' לא בדרך וזה ועוד לפניך לא
אלא עב' לפניך לאותו שהיו לפניך ומרדו ואח' בדרך לא ומשני בדרך כדרב יהודא. ומה מפרש לעיל
בדרך בדה' כדי לומר דלפניך בא לאותו שהיו לפניך ומרדו בדה'. וצע' הישיב ולפי מה שהגרתי
ויש דהיאך מפרש ברייתא ובברייתא/ לא תני הכי דוק //

ושה אין הורדה מנין כו' באורתי בעניי' אגרה זו במקום אחר. ואיהו' אבאר עוד מה ענין שלוח הקן
לדברים אלו ///

נמצא קן בראשו של אדם אבו אלא ונדמה על ראשו. ואח' אח' למה לא חייב באם קן בשאינה דהיינו
מיני משא קן באויר. ואי אדם כתרבה מדרך דכתיב דרכי אויר דרך גבר ויש להקשות גב' שהרי
סתם דרך לא איקרי כמו שאמר לעיל דרך נשה איקרי דרך סתמא לא איקרי. ועוד היאך ולמד ב
בראשון קן איקרי על אדם אחר היאך שייך למשא דהא האדם ס'ס בראשו הקן נכה בו ואי יקרא
על אדם משום נשיא הא מזומן הוא. ועוד דזה קשה דהוי קן מדלא דיסבול אדם להניח קן בראשו.
ואיהו' אבאר המשך

ברה' בדרך כדרב יהודה כו' אח' לא לבהמה בדרך ולשרוץ משל האדן. ואח' הא אצטריך על האדן לרבות.

בורות שיחין ומערות · וה״ל דאי על הארץ לרבות בא א״כ א״ז בדרך מכה דכתיב על הארץ דהא על הארץ
לרבות בא. אלא ודאי ה״ל דצריך לומר דהאי הארץ אינו בא לרבות אלא למעט ולהכי איצטריך בדרך ועל
זה כתבו דאי״כ לא ליכתוב בדרך ולכתוב אעל הארץ · וכזה ירוצו גם קושיות גליון יע״ש · דהא איצטריך
על הארץ כדי שיהא לפניך אותה כדי לאפוקי שהיו לפניך ומרדו · דאי הא דממעטינן מעל הארץ ים אז
איצטריך לפניך דלא נלמד מעל הארץ · דו״ק ה״ה

אלא מעתה מצא קן בציצית הנ״ל דמחייב בשלוח הקן · ומה״ט אמר הב״ח שמא כמאה חייב כמו דמצינן דהוי
במצא בראשו א״ג מה כמו דמחייב · ולפי פי׳ של רש״י נראה דלאה ממעטינן מעל הארץ קן בציצית כמעט קן
בגופו · אבל דוחק הוא ע״כ ...

הש״ס כל צפור כל כנף מאי לאו כדאמרינן לא כדמשנין · קשה מאי סד״א להקשות בודאי יתכן כדלעיל בשלמא שני
קושיות הראשונות ה״ל שנשה אותם ביחד אלא שהסדר סידר כל קושיא ותירוצא לבדו אבל כאן קשה ·
ואפשר לומר דסד״א דהמקשה דכיון דכתיב כל צפור כל כנף פי׳ כל צפור בין טהור בין טמא ובין כל
כנף בין טהור ובין טמא · ואפשר דלעיל נמי כתיב תכניות כל צפור כנף ה״ל כל קאי על צפור וכנף
ופי׳ צפור טהור וכנף דהיינו עוף טמא וחגבים · ואפה״נ משני כדמשנינן כל וצפור טהור דכמה
מינים טהורים יש · הש״ס ואימא כן אדם אומר לצפור כל כנף · ולעיל כתיב כל צפור אלא ודאי
לעיל בצפור יש נ״כ עופות טמאים וכאן בצפור הוי טהורים וכל כנף מרבה הכל · ואפה״נ משני
כדמשנינן ואין דקדוק דפ״נ מי כתיב כך ופי׳ כך · כי כתי׳ הענין דרך חידוד ולאו דוקא לענין האי

הש״ס מסיפא טהורות לאו מכלל דאיכא טמאות · ומה״ט מאי פריך לעיל בעצמו הש״ס שתי צפרים חיות
מאי חיות לאו שחיות בפיך · היאך נוכל לומר שחיות בפיך דא״כ טהורות ל״ל וה״ל דהמקשה סבר דאיצטר׳
שניהם חד למעוטי טמאות וחד למעוטי טרפות דחיות לפיך אינו ממעט טריפות כמו שדרש
הה״ל למעוטי מהי דחיות ה׳ בפיך ואפה״נ ומר לעשות חולין מעור של טריפה ולהכי איצטריך נ״כ
ממעט שני למעט טריפות · אבל משני חיות אתי לראשי איברים סבר דכ״ע טריפה נ״כ
צריך מסיפא טהורות לאו מכלל דאיכא טמאות · ומשני לאו מכלל דאיכא טרפות · ופריך
טריפה מחיות נפקא כדלעיל · הניחא למ״ד טרפה חיה כו׳ ואי לא והוי נ״ב ולהכי איצטריך
טהורות למעט טרפות · אלא למ״ד כו׳ · ועיין ברש״י דו״ק ה״ה

ועוד מן למ״ד טריפה חיה כו׳ כן למ״ד טרפה אינה חי׳ מדתניא דבי ר׳ ישמעאל נפקא · ומה״ט קושיא נ״ב
קשה נ״כ עליו למה איצטריך קרא טהורות לאפוקי טמאות וכן חיות לא בעי מחוסר אבר או ה
חיות לפיך הא מדתני דבי ר׳ נפקא ...

שלא יגדלנו לו אמר כו׳ · ומה״ט וחיות ל״ל דאין ראין לחיות ראשי איברים דהרי כ״ה נלמד מתנה וכו׳
רי״ף · והא דלא הקשו כן כא ארב נחמן · וה״ל דאי קשי׳ כמה שכתבו התוס׳ אמר רבא לא פליג
אלא ומוסיף אבל רב נחמן פליגי אלא ודאי בתחלה לא הקשו על ר״נ דסברי דבריו׳ ממעט תורות
של רבא · אבל רבא דממעט נה מטהורות א״כ חיות ל״ל ומר״ן דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולאו
פליגי שכיון דאמר רבא דקאי ארן לא פליג עליו דו״ק ה״ה

דאמר רב נחמן תקלו ולאו לבלבן כו׳ מנהג אמר רב נחמן ומה״ט לזה במאמר אמר רב נחמן

ליורי

לאוקמי על הבריית׳ אין לחלק שהוקשו לו בבריית׳ יש להקשות על המקשן למה הקשה בבריית׳ בדין טרפה
ולא בטמאה במתני׳ · עיין בגמ׳ דפריך בגמ׳ ולקיש את טרפה לאפרוחים מאי קושיא שמא לא איצטריך ·
ואפשר לומר דלהכי לא פריך על מתני׳ משום דיש לפרש טעמא דמתני׳ דאיצטריך לאם דאם האם רובצת
להוציא שהורה דהא בעינן צפור אף בנים ואפרוחים להוציא שהורים · אבל הקשו על טריפה דאם
מחייבת בשלוח הקן אפי׳ טרפה מדכתיב [illegible] ומשני ופריך ולקיש את טרפה לאפרוחים והרי
בתחלה מאי הויא נמי דערב להקיש מכה דלא פריך אמתני׳ · עיין דפריך ולקיש את טריפה לאפרו׳
כמו דאמרי׳ לקן האמור בנים ואפרוחים להדדי הה׳ סבר דלענין טריפה יש להקיש ודו״ק היטב //

דלמא בקורא׳ קן מאי קמ״ל בעוף שאמר רובץ על ביצי עוף טהור הוי עוף שאינו [illegible] קורא ואמ״ל אפי׳
עוף טהור הרובץ על ביצי עוף טהור שאינו מינו אינו חייב אלא ודאי טהור ושהור חייב · ויש
לישב בדוחק איירי דתני עוף טהור רובץ על ביצי עוף שאינו [illegible] מאי עוף שאינו על ביצי
עוף טהור · והה׳ טהור ושהור בשאינו מינו · ודו״ק היטב //

מה דקשיא רבנן אפי׳ קורא נקיבה פטורי ט׳ · קן והיאך יכול לומר דאפי׳ בקורא נקיבה פטרו והא תנן ל
לבעל עוף טהור רובץ על ביצי עוף שאינו פטור · דדייקינן הא פטור טהור ושהור חייב ואפילו ·
בברתי דלמא בקורא · [illegible] בקורא טהור ושהור חייב לרב׳ והיאך יכול לומר דרבנן פטרי ואמאי לא דהא׳
דאמרי׳ כרא׳ [illegible] דבמתני׳ מה דאיירי דרבנן אודו בקורא נקבה · ושר׳ אלי׳ עזר מודה בקורא זכר
דאיירי׳ מבריית׳ שהביא לבסוף תנה׳ · ודו״ק

כי קתני מתניתא במגע מן הצד [illegible] כן ובב׳ מה שם להקשות על הרמב״ם דפסק דבניהן [illegible] לא מגעת
ואפשר לפרש דהרמב״ם סבר כמתרץ ר׳ ירמי׳ במגע מן הצד היינו שהיא מעופפת מן הצד ומגעת מן
הצד אבל למעלה אפי׳ במגעת מן הצד חייב ובכהן דמשמע מאי דלא מגעת אבל אי הוי מגעת חייב
דלא פטרינן אלא במעופפות · ודו״ק // //

והאיך [illegible] בכאן שכנפי׳ נוגעות בקן חייב לשלח · אפשר דירע לרבן דתני מן הצד אלא קשה לו מאי פריך
ליתני רובדי אילן וכי לא ראה דתני אפי׳ כנפים נוגעות אלא שב׳ דסבר דגם רובדי אילן פירוש
דנוגעות מן הצד · דמשמע אף על גבי כנף דלא נוגעת ואיהו דאמר [illegible] מן הצד נוגעת · [illegible]
נוגעות איצטריך לי הא רובדי נמי פי׳ בנוגעות אלא הב׳ איצטריך לי אפי׳ במגעת לא עלה
והכי פריך והאיך [illegible] כו׳ ומשו אב׳ ירמי׳ כי קתני מתניתא במגע מן הצד אבל רב׳ ברובדי אילן
אינו נוגע מן הצד [illegible] איירי במגעת לעלה וכבר מדרבה׳ קושיות [illegible] ודו״ק [illegible] ואין להאריך

אל שלח אפי׳ מאה פעמים דשלח אינו׳ אלא לדבר הרשות כו׳ ומה׳ הא איצטריך דשלח למעוטי [illegible]
דאמיר להו שלח דשלח את האם כמי שאמר ה׳ מצוה לשלחו ויצא בה שמי אמר מצוה לשלחו ולא
להביא לידי [illegible] · ופרש׳ והכי דריש [illegible] שלח דשלח את הראוי לשלחם ואת שאין ראוי לשלח׳
אל תשלחם //

אל שלח אפי׳ מאה פעמים הקשה לי האלוף הר׳ [illegible] הא אמרי׳ [illegible] אמין אפי׳ [illegible] פעם
אחרת [illegible] אפי׳ מאה פעמים [illegible] לו · [illegible] להקשות על המקשן דהקשה ואימא שלח חדא זימנא
כו׳ והיאך [illegible] ואת דרבן מאה פעמים · [illegible] דסב׳ דמקשה דמתני׳ [illegible] ר׳ [illegible] פעמים ולא מאה

מ״ט ·

אע״ג דא להיפוך שאמר פן ב׳ פעמים · ומשני שלח אפי׳ ק״ו להרן קושיא ותשובה שכל לומר הכי ורק משמע הוי
מאה פעמים רק מיפטרין דלא דמצא מאה פעמים למאה פעמים וכל למחר לא ולהכי מיפטרין ומן ק״ו ·
הרך לו וזה שאמר כי כללו לשון גלגל שחוזר רק הוא חוזר ומצרך לו · ודנה מברך לו ואע״פ דמצא דרשו לו כיון
לבית מכון אחת לשכר השאין שאין היתה בירושלים · אפשר לבך דאחר כלום מברח דפרח ומיין
לו ואחר מברך ברך לו וזה לא ידע לברך ברכה לו לעני אחר כי כללו הברכה הזה דהיינו גלגל החוזר
וגם הדבר הזה שבידי · אוגל לכן להעני עושה עניו ולזה בני ידנו גל אומץ ומכל ברותיו הושיענו
ולכן יברכך ה׳ אלהיך · דו״ק //

א״ל שלח אפי׳ מאה פעמים · ת״ל כי כיו״ס · רצ״ו שלח אפי׳ מאה פעמים משמע כלומר מפני שהוא מקור ועל
על המעשה ועל הברכה //

והכא היינו טעמא משום דקסבר שלח מעיקרא ק״ו לפי זה מאי בה הכלל דאמרי חכמים שברי בית ר״מ אוו
בכל מקום אלא דכאן פליג משום דשלח מעיקרא משמע · ולפי המסקנא דר״ה פליג גבי לא תשוב ושב לאוה
לא תכלה וכלה שכל לומר דזה הכלל מרבה אלו הדברים דלא דרשינן התם שלח מעיקרו · אבל להוי ·
דברי המקשה דלא ידע טעמא התם משום דתענוג מעיקרא נשה ק״ו לפי דברי המפשט ד״ו טעמא הוי ד
דלאו שברך לעבה לוין לזה שני דווקא אלו ב׳ דברים לאו חזרה ושב לאו תכלה וכלה ויש לפשוט ושמן לחזור

ודילמא הך איך נפטר עד דמלין לו · א״כ ק״ו דלפי זה הל׳ לחכמים לומר אינו לוקה ומשלח דהוי דנפטר
בשילוח כמו שפי׳ בדבריהם ר׳ אינו נפטר ויש לפשוט

במה משלחה רב הונא אמר ברגלה רב יהודה אמר בכנפיה כי הכה פלוגתא בו לפי פי׳ ראשון של רש״י דהוו
מאוד למה דקדק הרמב״ם לשלוח ברגל או בכנפי · ואפשר דאמרי במדרש כי תצא שלח תשלח אם קיימת
מצוה זו אני ממהר לבוא אלך המשיח שכתוב בו שילוח מכין שכתוב משלחי רגל השור והחמור · דה״א תבוא
אם קיימת המצוה אני ממהר אליו הנביא שיבוא שכתוב בו שילוח שכתוב הנה אנכי שולח לכם את
אליה הנביא וזה טעמי דרב הונא דאמר ברגלה שכתוב משלחי רגל השור והחמור דבזו מצוה זו זוכה
למשיח שכתוב משלחי רגל · ורב יהודה אומר בכנפיה דזו לאליה הנביא שטס בכנפיו כדאיתא במס׳ ב
ברכות אליה בד׳ טיסות ולכן משלחה בכנפי וזה רמז שלח תשלח את האם מעורין אלו עשיה ונץ
לקחן כמה שכתוב למען ייטיב והארכת ימים דהיינו ימי הגאולה שנשלח לנו · דו״ק

ההוא דאתא לקמי דרבא א״ל תימא מהו אמר לא ידע האי גברא דעוף טהור חייב לשלוח א״ל דילמא חדאי
בנעלי פרש״י א״ל רבא · דא״ל שקאו על ההוא גברא דא״ל היאך אמר לשון דילמא הלא ידע היאך שאלו ·
עוד דאמ׳ לומר כן דא״ל א״ל האי ידעי הוי רבא וזה את רוק אבל מה תימא על שאלות תימה דאי
ידעי אמאי דאסרוה אחד ובנבלה אחר חייב ידע כמו אמאי דעוף טהור חייב וכו׳ שהוא כתיב
ברורה בהדיא ואיתי׳ אבכור

והדר אגבהינהו נהלך כסדרי ק״ו דמשמע דלאו אינש פירוש שובכו תחלה לרב יהודה דהיינו בנס׳ אלא שוב
יוצא היה מסורך או עתה · והא דלא מהני דקנס לא יכול להגיס דעדין לא קנה לאין הוחרך לקנות ·
עוד הנבלה דאוז חזירו קנה ללוו והוא קנה גב׳ בהגבהה גז ואפשר לומר דאין יכול לקנות לגמרו ולאחר
יחד וגבי כזה לענין הדין //

לא יטול

לא ישאל אדם אם על בנים וכו׳ לטהר את המצורע · הא דלא ישאל את האם לטהר מצורע ושלח את הבני׳ [illegible] דאין לא תעשה דלא תקח אם על בנים אלא על עשה דלה תשלח וכו׳ עשה דטהרות מצורע לא דחי · והא דלעיל דפריך אלא שעשה דכתיב רחמנא תשלח וכו׳ הא׳ דתשלח בא לומר דאי רוצה ליטול את האם לטהרת מצורע ושלח את הבנים דאז אינו עובר בלא תעשה תקח אם על הבנים אלא בעשה דלה תשלח את האם והא׳ דאתי עשה דמצורע ודחי עשה דשלוח הקן להכי׳ אתי תשלח שלא יקח אפי׳ למצוה · ודע׳ אלא דבלאו הכי נמי שפיר [illegible] עוד

*

תניא רבי יעקב אומר אין לך כל מצוה ומצוה וכו׳ בכיבוד אב ואם כתיב למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך · בשלוח הקן וכו׳ ואח׳ אמר לו · כיבוד אב ואם הא׳ משלוח הקן לפי שהיא מצוה קלה ושכרה מחייה המתים וכ״ש שאר מצות חמורות · ומאפשר לומר משלוח הקן לבד לא יכול ללמוד דהא׳ כיון שהיא מצוה קלה די לו בשכר עוה״ז לכן הביא ראיה מכיבוד אב ואם · ומכיבוד אב ואם לא יכול ללמוד דהא׳ דווקא מצוה כבד שהיא מצוה חמורה שכרה מחייה המתים · אבל שאר מצות שכרן בעוה״ז לכן צ״ל גם משלוח הקן · ואם שניהם יחד דהיינו מצוה כבד ומצות שלוח אז׳ עיקר מתן שכרה לעוה״ב · [illegible] מצוה שהיא כרוכה ברורה · ואין שכרה בצדה שאין תחיית המתים תלויה בה שזה למען ייטב לך לעולם שכולו טוב והארכת ימים לעולם שכולו ארוך בג׳ אב׳ לא הביא אלו שלוח הקן לבד [illegible] דשלוח הקן הוי מצוה קלה אפ״ה שכרה לעוה״ב כ״ש שאר מצות ״

אלא למען יאריכון ימיך בעולם שכולו ארוך ולמען ייטב לך לעולם שכולו טוב · לפי זה קשה למה מזכיר הכתוב דגבי מצוה כבד כתיב למען יאריכון ימיך וגבי מצות שלוח כתיב והארכת ימים [illegible] · כבד כתיב תחלה למען יאריכון ימיך · בשלמא לפי פשוטו י״ל דזה סבר אחד דגבי כבד כי למען יאריכון [illegible] והאם שאדם מכבד אותם יאריכון ימיה לך שיבקשו אותה׳ ולמען ייטב לך אם וגבי שלוח הקן כי למען ייטב לך כפשוטו ואח״כ הארכת ימים דזוה לו בשלו חיה בכל כבד דאמרו כמה כתוב אמה שובה וכו׳ מספר ימיו [illegible] אבל הראיה דאמר׳ [illegible] על העה״ב קשה · ואפשר לומר דלהכי כתיב הכי לרמז שעי׳ מצוה שלוח הקן שכרה לגאולה וזה למען ייטב לך והארכת ימים כל ימי הגאולה שהיא [illegible] ״

אלא למען יאריכון ימיך בעולם שכולו ארוך ולמען ייטב לך לעולם שכולו טוב זה לא אתיא כפשטי׳ מתני׳ אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעוה״ז והקרן קיימת לעוה״ב אלו הן כיבוד אב ואם וכו׳ ואמרי׳ בגמ׳ קידושין [illegible] דכתיב למען יאריכון ולמען ייטב לך ופרש״י יאריכון ימיך לעוה״ב וייטב לך בחייך · ולפי זה [illegible] [illegible] אי׳ הא דלא הביא במתני׳ שלוח הקן דאוכל פירות בעוה״ז והקרן לעוה״ב משום דעכל לומר הכל בעוה״ב דכי׳ וייטב לו מאריך ימים ומספר ימיו [illegible] · ובגמ׳ קידושין פריך זה ומשני התם [illegible] [illegible] ד׳ [illegible] [illegible] לו אמרו לצדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו · ולפי המסקנא נ״ל יכול לומר למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך הכל על עוה״ב

לעולם שכולו טוב וכו׳ ובשלוח הקן דקידושין וכו׳ משמע דאפי׳ [illegible] הכא דלמסקנא הכל [illegible] [illegible] [illegible] ״

[illegible] [illegible] · [illegible] לו אחד ואמו [illegible] · גם׳ עוסק במצוה והביא הגאולה לאביו ועלה בראש [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] מאחר שעבר [illegible] מצות האב׳ אבל זה אינו [illegible] [illegible]

[illegible] דמשום [illegible] מטולם [illegible] בגמלא [illegible] ודבר [illegible]
[illegible]
[illegible]
דר' אליעזר [illegible] ר' יעקב [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] למען ייטב לך והאריכו ימים [illegible]
[illegible] בכרוך [illegible] סולם רעוע [illegible]
ימים דאוים בכרוך דהיינו סולם רעוע דהיכא דליכא היזקא שמי ://

ושכחה דרבי [illegible] המוקדשין [illegible] דהוה [illegible] · וכמה קדושין גרס ושכחה [illegible] דהוה
גריר לי דבר אחר · פרש' חזיר ://

והוא לא ידע למען ייטב לך בעולם שכולו טוב ולמען יאריכון כו' [illegible]
יאריכון · וכמה קדושין לא גרס [illegible] והוא לא ידע [illegible]
[illegible] בר' יעקב [illegible] לא חטא [illegible] והוא לא ידע [illegible]
[illegible] למען יאריכון ימיך [illegible]
[illegible] והוא לא ידע למען ייטב לך בעולם שכולו טוב [illegible] ולמען יאריכון ימיך
[illegible] והוא לא ידע למען ייטב [illegible]
[illegible] והתחיל [illegible]
ותביא לגאולה במהרה בימינו אמן כן יהי רצון

סליק מסכת חולין · סליק מסכת חולין

ואתחיל בבא קמא

ואתחיל בבא קמא

כל הבשר אסור לבשל בחלב פרש"י אפילו בשר עוף חוץ מבשר דגים
וכו' משמע אפילו בשר עוף אסור לבשל בחלב · ועיין בשר ובשלו
ובשר חיה ועוף אפילו בחלב טהורה אינו אלא מדרבנן ומותר בבישול
ואין ומתר דהינה סבר דבשר עוף דאורייתא דברי רב אלו. ארבן אפי'
מדברי סופרים
ובשל בשר עוף בחלב
ו' עוד ביש דהרי
העלות הגבינה
עמא · עוף וגבינה
בהמה · חתם
נזיר שלא יבשל
עם בשר עוף ·
בשר בהמה עם
חלב ·

רש"י בד"ה ואסור להעלות כו' ומשמע שמותר לאכול בשר אחר גבינה · ראו"ב פשיטא דאסור להעלות שהרי אסור לאכול
בשר וגבינה אפי' גבינה אחר בשר לכן פי' אע"פ שמותר לאכול בשר אחר גבינה · ולר"ת שכתבו תוס' דלכן אפי'
גבינה אחר בשר מותר ע"י נטילה וקנוח אצטריך דסד"א דמותר להעלות דהרי מותר לאכול גבינה אחר בשר ע"י נטילה
וקנוח קמ"ל אסור להעלות · וה"ה דהוי מצי לפרש ואסור להעלות עם הגבינה על השלחן פי' בשני אנשים שזה
אוכל בשר וזה אוכל גבינה שהרי זה ג"כ אסור דאינו מותר אלא בשני אכסנאין שאין מכירין זה את זה כדאי' לקמן
במתני' ובזה ותרוץ לכן הא דאמר לקמן ומשמע תורא דלא גזרין כו' ה"ל דשאני התם לא חיישי' מהם שני אנשים אבל
הכא באדם אחד חיישי' אלא ודאי אפי' בשני בני אדם אסור להעלות עם הגבינה על השלחן · ד"ק //
בד"ה ר"ד · ואסור להעלות עם הגבינה · הא דלא אמר עם החלב · הגם שי"ל דעם החלב מותר אם אוכל החלב תחלה דאין
צריך נטילה וקנוח · אלא גבי גבינה צריך נטילה שזה נדבק דבר בדבר אבל בחלב לא שייך זה · לכן לא גזרו אלא ג'
גבי גבינה · אבל לומר דאסמך גזירה שמא יעלה באלפס ראשון דגזירה הוי משום מבושל · ע"ש //
תוס' בד"ה הא עוף אסור מדאורייתא · הכ"ה לגירסת חי' · ונראה דהא דס"ד כו' (ותרץ) היאך תלוי בד"ה · דיל'
הא דלא גרסי חי' משום דקשה לי' דזה פשיטא כל הבשר אסור לבשל בחלב ולמשה גבי נודר לא תנן כן
אלא הנודר מן הבשר מותר בדגים וחגבים ולא תנא אסור בכל הבשר ומותר בדגים וחגבים אלא ודאי ל'
לפרש בא לאשמועי' דבשר עוף הוי מן התורה לכן תנן כל הבשר שוים מדאורייתא אבל גבי נודר לא תנן לא
אסור בכל הבשר משום שאין שוין דבשר עוף אינו אסור מדאורייתא וכהן שאמר המשנה הל' שנוי זה דרישא
הוי מן התורה אבל עוף דסיפא לא הוי מן התורה לכן לא גרסי חי' משום דחי' גבי נודר הוי כמו מן התורה דמיא ל'
לבשר בשר · וכן כתבו תוס' דאין פי' כן אלא הכ"ה לגירסת חי' והא דס"ד דהוי דאורייתא הוי משום דסוגיא אסיפא
אבל אין לומר דקאי על כל הבשר כו' דהא הנודר מן הבשר אין כל הבשר שוה · ואין לומר משום דלא תנן לנודר
אסור בכל הבשר לכן עוף לא הוי מן התורה דהרי בתוספתא תנן לנודר אסור בכל מין בשר ואפ"ה אמרי' דעוף לא הוי
מן התורה · ד"ק ועיי' בחדושי מו"ה הגאון מהרש"ל ז"ל //
תוס' בד"ה ומנא תיובתא כו' בשום אקוות אמרי' היא גופה גזירה ואנן נגזור גזירה לגזירה · מפרש"י דאמרי' כאן והכא
דאמרי' ואפוכי ותיובתא דרב אשי דאמרי' גזרי' //
אלא גזירה שמא יעלה באלפס ראשון · קק ואי זה שאמר אלא וכי הנכיר ועיין ... דהא לא הבשר אלא ב'
באלפס רותח והלל דפי' על רותח הייינו כלי ראשון · ע"ג לפי הסוגיא דאיירי בכלי ראשון והוי בישול ולמה בעינן ה'
העלאה אטו אכילה הלל העלאה כפשוטו אטו העלאה דכלי ראשון · ע"ג וזה הבין דאיירי בכלי שני הא סתם הוי
כלי ראשון · אלא נראה דס"ד דאיירי בבש"ע ובגדר העלאה אטו אכילה ולא גזר אטו בישול אלא נראי דאיירי ב'
בכ"ש לכן אמר אלא גזירה שמא יעלה באלפס ראשון ולא גזרי' העלאה אטו אכילה אלא משום בישול וכן פי'
רש"י בתשובות מבתי //
ובה"ג לא עולה ולא נאכל · קשיי' תוס' שהקשו בה"ה הייינו תנן · ע"ג ואי זה ולא נאכל פשיטא דהא אפי' אסור
להעלות · ונ"ל דהרי בש"ע ס"ד סבר דאינו נאכל · גם לבש"ע קשה קצת פשיטא דאינו נאכל דהרי אפשר
דמותר להעלות א"כ נוכח דאינו נאכל דאי הוי נאכל פשיטא מותר להעלות אלא נראה דהתי' ... משום
דאפי' בדבר העולה דאסור לאכול גבינה אחר בשר נב"א לא עולה ולא נאכל דה"א כיון דאסור להעלות
אלא העולה מותר לאכול גבינה אחר בשר בודאי אי שניהם על השלחן אסור שמא יבא לאכול יחד אבל כשאינו
עולה מותר אפ"ה אשמעי' דאסור · ואף דערך אש"ה תנ' דהיינו תנן דלא נאכל אשמעי' ובזה מתורצת נמי ק'
קושיי' תוס' שהקשו לבסוף דאי פריך ורב יוסף שאני התם איירי בבשר אחר גבינה דע"כ מגרא נמי מ'
איירי בבשר אחר גבינה דאי בגבינה אחר בשר אפי' בעוף נמי אסור בה"ג אלא ודאי דאיירי שמותר

הטעון אחר הגבינה · ולכן העולם נהגו שלא לאכול גבינה אפי' אחר בשר הטעון כבה"ג · רק //
תוס' בד"ה טעון וגבינה כו' והיכי דמי אי בשר תחלה אפי' בקטנות וקינוח סגי עד סעודה אחריתי · ונ"ל דשלא הא דבעי
עד סעודה אחריתי היינו דוקא גבי בהמה דהוי דאורייתא אבל בעוף אתי לאשתלויי גבי טעון דלא הוי דאורייתא נאכל
בצפורן דאינו כרבנן בדרים ובשיניים אבל חי' דרבנן צריך נטילה וקינוח כמו שכתב ר"ת בפ' ג' הכיבוד ואפשר דתוס'
דלענין לא סברי סברא זו · ונ"ע //
אבל במזונא הא תנינא אפשר דוקא תחלה גבינה ואח"כ בשר במזונא תנינא אבל אם אוכל בשר תחלה אז אפי' במזונא
צריך נטילה · וכן הוא בהג"ה מיימוני וצריך אפי' ביום ולפי שנהגו יותר בגבינה עשה שאין צריכה כי אם
נטילה · ולפי' אין אנו צריכין לפרש ... אבל גבינה ואחר לאכול בשר אין בלא נטילה וקינוח דפי' גמרי והר"ש
וזה ר"ם ... דאין צריך ... אלא נטילה לבד · אלא פי' בלא נטילה ובלא קנוח והיינו ביום ·· אבל אכל בשר
תחלה צריך נטילה וקנוח אפי' ביום · ובאשר פי' הם ... כתבתי כן הוא ... ונ"ל לפי' דלענין
נטילה אין חילוק בין בשר תחלה בין גבינה תחלה ולהכי פריך ... ולגבי קנוח הפה דוקא יש חילוק א"כ הכא ...
במזונא · ופי' דבמזונא יש חילוק דבבשר תחלה אפי' במזונא צריך נטילה · רק //
רשי בד"ה אין קנוח הפה והדחה לאכול בשר אחר הגבינה · דקדק לכתוב דוקא אחר הגבינה אבל גבינה אחר בשר
צריך להמתין עד סעודה אחריתי ובזה נתורץ הא דלא פרש"י לעיל על פלוגתא של בשר גבינה ובד"ה ... דאיירי
בבשר אחר גבינה אלא דלעיל נוכל לומר דאיירי אפי' בגבינה אחר בשר ומשו"ה התגאו לא המתינו עד סעודה
אחריתי אבל של ר' ... דוסתא דאוי לו לנהוג כרב חסדא ושאר שוקבא להמתין עד סעודה אחריתי
לכן פי' דאיירי דאוכל בשר אחר גבינה //
דף ק"ה · ובד"ה אומרים מרחץ · לפי' ... דפי' ... היינו נטילת ידים ... אבל להקלות של ר' ... בר' ...
... דלא עשי ... · ול' בלא ... לפרש ... פי' ... הפה · אלא ... להמתין
דאין פי' של ... היינו ... הפה ... פי' הדחת הפה הלל בלא נטילת ידים ובלא קנוח ובלא הדחה · וכיון ד
דצריך לגמרא לכן פריך ... · ... דשלא הם פליגי באוכל בשר תחלה ואח"כ גבינה · וזה
התירוץ ... לתרץ ראשון של תוספת ··
איני והאמר רב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה כו' אלא מה יעשה בין גבינה לבשר · ואח"כ לפי' ... ב"ה
לסעודתא אחריתא אכילנא כו' אפי' לאלתר אם סילק השלחן ובירך ... ואח"כ מה יעשה ... להטהות ...
... ולא כלום · ... דבקנוח והדחה סגי ואין צריך להמתין עד סעודה אחריתי ... דצריך
להשהות ... והטיבו ולא כלום //
בדי ... הבשר ... בין שיניהם · ... בין שיניהם היינו בין שיניו של ... ושיניים של
מטה · ... בפיהם //
אנא בהא סעודתא הוא דלא אכילנא לסעודתא אחריתא אכילנא יש לדקדק ... בדיבור לסעודה אחריתא
אכילנא ... להדבר בהא סעודתא לא אכילנא · ואפשר דזה ... אם סילק השלחן ובירך ...
בהא סעודתא לא אכילנא אבל אחר הסעודה שבירך יכול לאכול · ואפשר ... אחר שסלק ובירך ... לאכול
אבל צריך קנוח והדחה · לסעודתא אחריתי אכילנא אפי' בלא קנוח והדחה · רק //
תוס' בד"ה מים ראשונים כו' ... היא דראשונים מצוה כו' ואין ... · ...
דהרי בברייתא תנא בהדיא אלו ב' דברים ... ב' חובה ... דהוי מצוה ...
... בזה שלא תנא בברייתא ... ... //
תוס' בד"ה לא שנו כו' אבל בין תבשיל לגבינה שהגבינה בעין חובה · נראה דהה"ה בין תבשיל דגבינה ובשר

דהוי

דהוי חובה דהא לא אמר דהוי רשות אלא בין תבשיל לתבשיל ובג' דוכתי פי' תנ' דלעולם נטילה אין חילוק בין גבינה לבשר ומש"ה דאין חילוק בין תבשיל של בשר לתבשיל של גבינה ולא אמר בין תבשיל לגבינה חובה אלא לשיטתי/ ג"כ שוותר בברכות והדחה · דו"ק //

רש"י ד"ה שקולאי נטואי ומאות בשכר · הא דכתב רש"י בשכר מפשר דפי' אתו לקולי/ ור בר רב אשי הבעלים ו והשקולאי · או שקולאי לברם שהיו יראים שצריכין לשלם ושום שהם שוורי שכר והיו חייבי/ כגו שוירדתם אתם התשד שברה דלא הי' להם להשליך תחת המרזב ואפ"ה שזה/ לענין כיון דשכיחי רבים אתם שהוא תחת ה המרזב לא הי' לו להניח · ונשג וכן ושמשהולטן את הוא דשכית · כוורהם לא שכן בזה שהשליכו תחת ה המרזב //

מים אחרונים הרגו את הנפש · עיי' ברש"י בד"ה דבני שנטלו את ידיהן כנטלו את פניו · ונש ד"ל הרי"ן אפי' אם לא אכל מלח כמו רבנן חובה משום דאיכא דאשתמיטתא בשר חזיר ואם אחרונים הרגו את הנפש · ולפ"ד נראה בזמן שיש מלח סדומית אפי' לא אכל מלח צריך ליטול בשביל כדי שלא לחוך · אבל עכשיו שאין מלח סדומית ולא שייך רוח רעה אמש"ה שקבלת כוהנים בזים אחרונים וא"א אין צריכים כלל · דו"ק //

רש"י ד"ה חוי שברי/ חדפי/ אור כו' רש"י האריך בלשון · ושום שיש גירסא אחרת · עיי' במשר"ה //

מצוה ושמוע דברי חכמים דתקנו משום נקיות · ואת"ה מים אחרונים נמי · ואפשר דמשום זה נהגו ליטול מים אחרונים אמש"ה שאין מלח סדומית בינינו · ועי' לעיל בסוגיא ד"ה מים ראשונים מצוה // ומצוה ושמוע דברי חכמים משום נקיות · ולזה רמז הכתוב ארחץ בנקיון כפי · ואפש"ל רמז על זה דאיתא במס"ד ד' שוב והקפיד ב"ה שחרית בכל הדברים המעכבים בנ"ב לסעודה ולזה רמז וארחץ בנקיון כפי ר"ל כפי כמו שרוחצי לאכול · עוד רמז על זה דאמרי/ בכל כלה בשר של זה שחותך בטבילה חותך בנט' אמ"ה יש להסיר צואה שתחת הצפורן לכן כתיב ארחץ שמשמעו כל הגוף כדאמרי/ בברכות פ"ב על הפסוק ארחץ · וא"ל רבה לא סבר הו' כאלו טבל וא"ל שפיר קאמרת דכתיב ארחץ ולא כתיב דורחין · ופרש"י שהוא מעלה עליו כאלו רחיצת כפים כאלו טבל כל גופו · ולפי דרכי י"ל שזרוח כ"ב לכל הגוף לענין חציצה · ונגל אגרה דו קך אפסוק מג' דכתיב וארחץ בנקיון כפי ולא כתיב וארחץ ואפשר לומר שם אף דיך דהיינו שנפנה ומריך עצמו דכיון דבבי להתפלל וקרא קמ"ש בתוחה וארחץ בנקיון כפי אף בנקיון כפי הוי כאלו רוחץ כל הגוף מי שנפנה תחלה · גם ר"ל רחיצת ידיים קודם דכתיב לבבי ער"ל נטהור ידיים יוסיף אומץ · וארחץ בנקיון כפי כל הגוף · דכ"ו שנפנה נטלו ידיו הוי כאלו רחץ כל הגוף ובזה א"ש במגרה דו אל לא סבר הו' ור כאלו טבל דא"כ מנ"ל הנפנה אלא ניאי מדכתיב וארחץ כל הגוף ב בנקיון כפי · והשיב לו שפיר קאמרת · דו"ק · ונשם בפסוק אף ריך נע' מכתב איה יותר אחכ ומצאתי בחדושי אגרה של גיסי נ"ע

תנו ברה"נ מצוה ושמוע דברי ראב"ע פי' דאסמיך אי אקרא כו' אמש"ה שיש להם סמך מן הכתוב והתקדשתם וא"ש לא כרוב בהדיא דקאי על נטילת ידים //

תו ד"ה ושנ' שנים שאכלו כו' עיי' בחדושי מוסר ד"ש ובבר רשענה ג"כ · ואפש"ל עוד רס"ד של התנא אין מזמנין על פירות פי' אין רשאין לגשן לפיכך הקשו בתחלה וכו' דמשה לחלק דלאו רשות כרב בפת ועי' דגון והה"נ שבשנים הן בפת הן בפירות ש"כ שמשה לחלק שלא רשות שכל א' יברך או אחר מוציא חבירו · ונש דהתם לא פליגי כו' ואיך מנח ורה שלא הא דברך כל א' לבדו ומשום דאין מזמנין בפירות · אבל בפת דמזמנין בג' ה"ה בשנים אמרבו לגשן · והרבו דאין מזמנין פי' אין חובה לזמן בפירות אפי' בשלשה כו' ואפשר לא ידעי כו' בא והרך בפת קושיא מ"ש שלא רשות ויכול כל א' להוציא את חבירו · וזה נבואו ראי/ ודתניא שנים כו'

ובזמן

וכיון דנוכח ומאן דמאן לא נוהגא את חבירו לכן הקשו ואת"ה ונ"ט ברכה דבפנ"ו · ת"ל רפי' שלא תש"ה הכי עד שאומר
שנים שאמרו ונזה וחוק כאי על פת ושלא לדון רש הקושית שלא בברכה ואי קאי נזה שלא ליחוק על פירש
קשה פשיטא דהא אפי' בשלשה אין מזמנין · ונ"ל כו' ואמרתי לא ירש כל ולהא באפי' כפי' כרי להקשות עליו
ואת"ה ונ"ט ברכה דבפנ"ו כו' · וזה שרשמתי בקדות דנא ברור יותר //
ומה דבר שחובה בשמלה בגגו חונק בנטילת ידים לחולין ובקידוש ידים · ולאי הדבור לתרומה דהוא רש"י ומולין
ולא הדבר קידוש ידים אלא משום דאפי' לשגעה חונק ואו"כ משמע לתרומה לא הוי חצינה לני אלא למכילה
בו לחולין ואם הוי כש"ה לתרומה · ד"ל ·
ושמואל אמר כאן בין לחולין בין לתרומה לחוורא עיי' בר"י במס' ברכות דגרס בשמואל בין לחולין בין לתרומה
לקולא ולא גרים רב ששת כלל · ועל שמואל נוכל לתרץ משום דבברייתא לא תני הכי מה"ברייתא איירי בלחולין
ורב לא תנא בברייתא אלא בחולין הייט חולין שיעור ג' ושיעור שני לתרומה ולא תני קידוש ידים ואו"כ לני
הוי עד פרק ג' ולתרומה הוי עד החיבור היד לגרוע ושמואל תנא בברייתא בין לחולין בין לתרומה לקולא דהיינו
פרק ג' · ולקידוש ידים הוי מיגורדין והדרוש · ד"ל ונ"ל
ת"ש ברה"ה עב"כ לחולין כו' אלא משום דכהן הוא · הה"ד לעיל כפשוטו תוורא דיכול להחמיר אלא דשמואל סבר נמי לקולא כגרס
ר"י אלא לשנאו החמיר משום דכהן הוא והשתא אמ"ה דלא קאמר בגמרא על שמואל ולא תנא שמואל משום דכהן ה
הוא משום דאמת הוא משום דכהן החמיר על עצמו אבל לאחרים סבר כרב ששת לקולא · ד"ל //
בא"ר ולא להק' על הברייתא אלא מרב ושמואל דאמרי דפרק דתרומה הוא מקום חבור אצבעות ופיסת היד והוא סבר
דברייתא לחולין פרק ראשון ולתרומה פרק שני והוא סבר לחוורא דגם לחולין פרק שני וזה שאמר לקולא קאי על רב ושמואל
שהם סברו דלתרומה הוא מקום חבור אצבעות לפיסת יד והוא סבר דבפרק שני סגי · ע"ל בגמ' דרב אמר עב"כ לחולין
ועב"כ לתרומה · בא ופרש דלא תימא שכוון שיעורא אלא דברייתא הביאן יחד לכן אמר דלא הוי שיעור אחד ולא
פי' אי לחולין פ' ראשון או פרק שני ונ"ב אמר שמואל עב"כ בין לחולין בין לתרומה לחוורא דהיינו חולין לחוורא פ
פרק שני ותרומה לחוורא פ"ב ורב ששת תנא בין חולין בין תרומה לקולא דהיינו חולין פ' ראשון ותרומה פ' שני · ע"ל
דרב סבר עב"כ לחולין ועב"כ לתרומה ולא הוי שיעורין דברייתא פרק א' · ושמואל אמר עב"כ בין לחולין בין לתרומה ל
לחוורא כמו קידוש ידים דהיינו חיבור היד והזרוע · ורב ששת סבר שהם שוים לקולא חיבור האצבעות ל
והיד והא דלא הזכיר קדוש ידים הוא משום שאינו מצוי · וזה דוחק דהא עב"כ קדוש ידים הוי על היד דמ"ל
לא הל"ל אלא אצבעות · שהרי כת' ורחצו ידיהם //
ה"ד ק"ג איכא דאמרי בשעת הדחק אין שלא בשעת הדחק לא ר"י בפ' אלו דברי' פוסק כמ"ד ראשון מים ראשון ר
ראשון הזכיר בלשון איכא דאמרי · ונכח מים ראשונים המכילו חדיר נמי אין להתכות · ועיי' בשמ"ס' קס"ה
שיכול להתכות אפי' שלא בשעת הדחק ואם מים ומצויים לו טוב שיחזור ויטול אבל לא יברך //
רש"י בב"ה קפידתו אונא שהא כלי שלם · ועיי' ברי"ו שפי' שיהי' וחדיך רביעית //
א"ר הכי א"ל אונא וחדותא קפדינן ואשיעורא לא קפדינן · נוכל לומר היאך פליגי דאם הבינו דקפדינן והיא
אמר לא קפדינן · ואפש"ל לאחדורי דתשובת אין נטלנו לתרי אפי' וסברו דהשיב תחלה אונא וחדותא ואח"כ א
אשיעורא ומילא אמר דלא קפדינן דאי קפדי' אשיעורא שיהא בו רביעית עב"כ צריך הכלי להחזיק רביעית
אלא ודאי דהשיב אונא קפדי אבל אשיעורא לא קפדי · ד"ל //
תנ' ברה"ה ולא הייא כו' · ונ"ל דאתפי' לתרומה פנ"א אבל קשה דלתחלה נמי אחדותא סבר נמי אתרומה דהשיבו
לו דאין חולין ולזה ברין דה יהי' חולין ועיי' ברי' פרק אלו דברים דותבן תירוץ אחר ודאי רביעית בעי ולא
סבר

ק"ד

119

סבר דלא בעי בתחלה שיעור רביעית שלא בטלה עוד · ע"ל הא דתנן עי רביעית הוינן בשטיפה מתחלה מה שכתבו התו'
לעיל בסוף ד"ה דלא אתי וכח גברא //
תו' ברה מאי לאו הא כדרבה בבני נטילת ידים ור"ל דהוה ולי"ט בעריך · ולגי' ז"ל דהתוס' סבר אע"פ דהתירו לאוכלי תרומה
אמר רבי זירק לא רבה לנטילת שיש ולידי ומע אוכלי טהרות ואפשר הואה נמי זוכה דהתירו לאוכלי תרומה לא התירו
לאוכלי טהרות לכך גם ר' זירק החוזר על עצמו ולא רבה ואכיל כבירה · ועוד' ע"ש וזה הר"ם ז"ל בחדושיו ורוצה לומר
התירו דהו"ל ולי"ט בעריך · ואפשר דלא רבה לפשוט שנאמר בידים דבריה"ל מו ערב ושמעאל · ע"ל מה קושיי' תו' דלא
אמר ולי"ט בעריך ה"ל דשמא הפשטן סבר דרך פי' התירו אפה לאוכלי תרומה היינו פי' כאוכלין מד כאהרן ולא ה
התירו לאוכלי טהרות היינו אפי' לכהן · והא דקאמר משתעי הא דאמר כו' היינו עם להקיות שמעפי' לאוכלי
תרומה אפי' אם יאכלו חולין על טהרות ולא הדעת לאוכלי טהרות היינו לישראל כפשוטו //
תו' דאמר ר' זירא כו' בשמא דרב ור"ל לא קאי כו' עיין בחדושי גופי ז"ל והר"ם ס"ל ונראה יותר נמי הא דלא פשט ה
מברייתא משום דאפשר דמשמע שאני כיון שאינו מברך על כל פרוסה חיישי' שמא אח"כ יקח פרוסה ויאכל בלי נ"י
בראשונה · לכן פשט מרב ור"ל דסברי דמברך על כל פרוסה אע"פ שנטל ידיו קודם · ועיי' בחדושי גופי זה שהאריך על
זה דלא פשיט מברייתא · דשאני שמש דטריד ומרהוט בעבודתו · לכך הר"ם לא חייש' כמו שכתב רש"י לעיל שמא
נטילה לכוונין אוכל ואוכלין בשלמא הבעל הבית ואכיל צריך נ"י איירי כשאוכל לתוך פיו שלא נטל ידיו שמא יאכל
צריך ליטול ידיו דהרי תקנו נטילת ידים לאכילה אבל לא הוי טעם משום טרדת שמש ואכל ודו"ק //
לא יתן אדם פרוסה לתוך פיו של שמש אלא אם יודע בו שנטל ידיו · וזה לשון שע"ס סי' קס"ט ואסור ליתן לנפרוסת
פת אא"כ יודע בו שנטל ידיו · ומשמע אפי' בלא יתן לתוך פיו נמי אסור · ואפשר דלרבותא נקט לתוך פיו פשיט
שלא לתוך פיו לא יטול ידיו אפי' לתוך פיו דהה"א מותר דהא לא יגע אפה אסור שמא יגע · אז קך מאי הקשה ר
דהרי לאחר מותר ליתן פת ולא חיישי' שמא לא יטול ולהכי עי מותר להאכיל לו ולא חיישי' שמא יגע אבל לשמש
חיישי' · ושמא ז"ל דוהו דשני שאני שמש דטריד · או י"ל דלאחר מותר ליתן בתורת צדקה אבל לשמש שנותן
ומשלם שכרו אסור לו ליתן עד שיטול //
תו' דאמר ר' זירא כו' הכונתי' דמתחלה רוצה לפשוט דאין צריך נט"י ואח"כ פשטו אמנם וי"ל דגם כאן פ
פושט דאין צריך אלא דרגא שמש ולא אחר דאין לומר דצריך אחר ג"כ נ"י אלא דאחר מסתמא נטל את ידיו
אא"כ קשה הא דאמר אילמלא רב הונא את לא ספינא לך הלו אפי' אחר שאין אלא דרגא שמש איכ נמי ב
בשלמא אי אין צריך נ"י פי' אי לאו רב הונא לא ספינא לך כפשוטו אלא הייתי רואה עליך שאתה
ושמש
בו · כשאתה שמש דטריד ואפי' הוא אדם חשוב אסור לו ליתן כיון שהוא טריד · דו"ק //
וגזרו עליו שיאכילו בשתי ידיו · קך למה גזרו שיאכילו בשתי ידיו · ודוחק לומר על שהי' מוכש בתחלה להאכילו
גזרו עליו להאכילו בשתי ידיו כמו הרבה //
רש"י ברה דמחיין רבאי · רש"י ופרש בזה דמתחלה לא השיב אלא דמחיין רבאי ואח"כ אמר לו מאי ותשיב
דאמר לי קא ספי לבראי ולא משתירך //
ואמאי לא נטירת טרף בתורת חרים · ואת"ל לא לא נשא ידו משום שיבתא ו"ל רבנן שמואל לא חזה
אותו רוח נבורי' אלא ביום תמורים //
ולי"ט בעריך הא דאמר ר' אסי אר"י מי שאין לו אלא חלוק אחד כו' בשלמא בג' ז"ל דאין לדרות לסריקין דבחוץ החזירו
אבל בכשירו שאתה נודה שם אין הנקפידים לסריקין אע"פ גבי חלוק אחד נמי יש לאסור ולדרות לסריקין //

תו'

תנ' ברה"ה טפת חלב שנפלה כו' כשהחתיכה כולה חוץ לרוטב אוירי' כו'. ק"ק דה"ל מ"ל בין כולו חוץ לחתיכה ולזה צריך
בין ניער ללא ניער //

ולוי אמר לוקה על בשולו כו'. ק"ק דה"ל לוי קודם קושיא של זה כפשיטא דהא לוי פליג על רב ש"מ וכי פליג רב על ברייתא
דתניא לוי. ש"מ היאך סומך לכאן דין זה ובאמירה בישול אמרו בבישול שאחרים אוכלים אותו ומחמת בשולו. גם פירש
של רש"י שפי' אחרים גורם הוא רחוק גם לא מצאתי שהביאו הפוסקים דין זה שלא יהי' חייב על בשולו אלא
א"כ אחרים אוכלים. ש"מ לזה אמר לוי אף לוקה על בשולו דהרי הא פליג על משנה ג"כ דרב לא מחייב אלא בבא
דיורה גדולה ולוי מחייב על אכילת חצי זית בשר וחצי זית חלב. ואפש"ל לש"ר דגם לוי אינו מחייב על בישול
חצי זית בשר וחצי זית חלב א"כ בבא דיורה גדולה והיאך משכחת זה דהא מתחלה בישל כל א' כזית ש"מ ומכן
אמר באמירה בישול אמרו שיהי' חייב על חצי זית בשר וחצי זית חלב בבישול שאחרים אוכלים אותו ומחמת ב
בישולו דהיינו גורם שלא נתבשל כל צרכו ואח"כ לקח ישראל מזה חצי זית בש"ר וחצי זית חלב ובישל
יחד אז מחויב על בישול של חצי זית מכל א' שהכל א' אסור א'. ולפ"ז חייב על בישול אפי' לא נתבשל כל צ
צרכו. ומ"מ לא ומתפרש הריתה מגיה ברש"י שלא נתבשל כל צרכו. וברה ומתוך קושיא ראשונה שהבי'
לוי בסוף ראי' לדברין דאיירי בבא דיורה גדולה דאז דברי לוי מתורצין היטב. ועי' בסמ"ג סי' קמ"א //

אלא שנער מתחלה ונער בסוף הא דאמר מתחלה ונער בסוף לאו דצריך לנער תמיד אלא אפי' ניער מתחלה
סגי אלא פי' דרבנן סברי הן ניער בתחלה הן שנער בסוף מותר דאפשר לסוחטו מותר וע"ג אמר נראין
דברי חכמים על ניער מתחלה דמותר. וכן לעיל בדברי ר' יודא נמי אפשר פי' תי' שניער מתחלה
ונער בסוף היינו הן ניער מתחלה הן בסוף אסור. לאפוקי חכמים דמתירין הן שנער בתחלה הן בסוף
ועי' בסמ"ג סי' קמ"ב //

רש"י ד"ה ואפשר לסוחטו שאינו תנאי היא הא דקאמר שאינו אפש"ל אפי' חתיכה עבה מותרת דלא
תימא אפשר לסוחטו מותר היינו דלא תימא חנ"נ ולהצטריך ס' נגד כל החתיכה אלא אם יש ס' נגד
הטיפה אין משערין שאר החתיכות אבל החתיכה עבה נעשה נבילה כיון שלא הי' מתחלה ס'. ושמא
לא יצא כל האיסור. אבל שאר חתיכות זה כפשיטא מותרין אי יוצאת הטיפה נתבטלה אי לא יוצאת מכ"ש
מותרת דלא אמרי' חתיכה נעשה נבילה. לכן אמר אפי' בחתיכה עבה אפשר לסוחטו מותר //

תנ' ברה"ה נראין דברי ר' יודא כו' תימא לימא רכ"ש מין במינו לא בטיל והק' נראין דברי ר"מ לחכמים כו' עיין
בתוס' ואפש"ל דלהכי רוצי' תוס' כאן גבי נראין דר"י ואין נראין ובעי לי' ולא הקשו נמי ועוד דפליגי באפשר
לסוחטו דילמא כ"ע סברי אפשר לסוחטו אסור ומין במין לא בטיל ופי' של נראין הוי נראין דברי ר"י ל
לחכמים בשלא שנער בתחלה אלא בסוף שחכמים לא נחלקו אלא כשנער מתחלה ונער בסוף. אלא
ודאי לעיל לא יכול להקשות דהרי אמר רבי ונראין דברי חכמים אבל עכשיו רוצה אלא אי אמרת כל
האי נראין דר"י ואין נראין ומבעי לי' הקשו תנ' לימא רש"מ לא אמר נראין ואין נראין דאז הוי אמרי' כ"ע
מין במינו לא בטיל ואפשר לסוחטו אסור ופי' של נראין ואין נראין הוי הכי נראין דברי ר"י לחכמים כו'
לכן אמר שי' שנראין דברי חכמים דאין מזה יכול לפרש דנראין דברי חכמים לר"י בניער בתחלה דא"כ
במאי פליגי. דו"ק

ומ"ש לא יורי פרש"י אין לטבות הסוגיא. אפשר דהג"ה ומתרצת שלא פי' נראין דר"י לחכמים וא"כ הוי שנה
הסוגיא ואין לטבות א"כ היכא דלא אפשר ואפשר בזה מרווח ומ"ש לא יורי תירוצו של תנ' אלא היכא
דלא אפשר ור"ל נמי בענין אחר. או דבא לתרץ דלא תקשה שלא והכי אמר נראין ולא נראין ו
ושום דחכמים פליגי מין במינו. גם פליגי בחתיכה ראשונה דלא חיישי' שלא לא שירבבה [illegible] זה

אמר

אמר והא לא איירי דתניא דאפליגו בה בדברים רשב"ג יאמר ונראין דברי חכמים · ובע"ג ועי' בחדושי מו' מהר"ם ז
דגלו //

והא מאן תנן אינו נעובר עליו ומשבר הוא דלא עבר הא איסורא איכא · ק"ק הא רב קאי עלו ומתני' ומפרש
דאינו נעובר ומותר והקשה לו אמר יאמר ומותר דהא תנן אינו נעובר · וא"כ ומאי הקשו תס' לפה דלמא הא א
איסורא לכרירה אבל לבלי מותר דהא רב מפרש אינו נעובר דמתני' ומאי מתני' איירי בכרירה גם מותר
שמפרש רב איירי לכרירה ומאי רב איירי בבלי גם מתני' איירי בבלי //

בדין הוא דאיסורא נמי ליכא · הלשון קצת דחוק דהו"ל למימר איסורא נמי ליכא ואיירי כל מאי דלא הוי
קשה ומ"ש דפירושו איירי שלא כפשוטו אינו נעובר אבל איסורא איכא לכן פי' בדין הוא דאיסורא
נמי ליכא ומודה אני לומר איירי //

ליה למימר עליו כל לב הוא דבעי קריעה אבל כחל לא בעי קריעה · לתרץ הא מתחלה קשה על רב דמתיר
לאסור · ואפ"ה דמתני' וברייתא לא קשיא אהדדי דהא דתנן אינו נעובר עליו אבל איסורא איכא
היינו לכרירה וכן עי' ומתרץ הא דתנא בברייתא לא קרעו אינו נעובר עליו אבל איסורא איכא איירי
בכרירה ומה דתנא בסיפא לב הוא דבעי קריעה אבל כחל לא בעי קריעה איירי בבלי דמשא דלב
דאי בכרירה נעשה הדם והבשר בבלה ואוסרין את הלב כמו שכתבו בסוף הדבור בד"ה ההוא ל
לכרירה כו' אבל לרב הקשה דפי' אינו נעובר דמתני' מותר והוא הדין לבלי לכן פריך דאינו נעובר משמע
הא איסורא איכא · ומתב' לומר נסיבה ולא לבלי מותר //

תו' בד"ה לב הוא דבעי קריעה כו' ו"ל דלמא איירי כו' ומין להקשות מאי פריך לעיל ודאי יתרץ איירי כמו
דמתרץ על הברייתא · ומ"ל הקשה מ"ל שמא פי' מלו אינו נעובר מסורר [illegible] דבשלמא אי מתני' דהכא
אינו נעובר הא איסורא איכא שפיר תנא בברייתא אינו נעובר דמותר איירי אינו נעובר במתני' אבל
אם אינו נעובר דמתני' למו דוקא אלא איירי דסיפא לא שייך לומר דלומר זה משום דה אינו נעובר
דהרי גם זה לא מוכח · דוק //

רש"י בד"ה והאמן קורעו תנן · ובג"א והאמן תנן קורעו · אפ"ה לאפוקי פרש"י והאמן תנן קורעו פי' שאם
ונרב · ריש להקשות דהא לא תנן במתני' שתי וערב · ותריכן אנן לפרש דהכא והאמן תנן קורעו ר"ל ש
שאם ומפרש קורעו היינו שתי וערב היינו רב יודא דמשיל דמפרש שתי וערב לכן פרש"י והאמן קורעו
תנן ומפשוטו דקורעו פריך על רב נחמן דלא מצריך קריעה כלל //

תו' בד"ה ההוא לכרירה · והא לכשרי דאיירי בשלא קרעו כלל · ומאות לא הקשו תס' כלל דאי מוקות בשלא ק
קרעו כלל מ"ין דלא הזכיר קריעה א"כ ר"נ מי איירי בלא קריעה · והשתא מש"ה הא דלא הקשה וברייתא
על ר"א [illegible] דאמר קרעו לו ושנא איכא וברייתא לא התירה אלא דוקא דמשבר אלא ודאי דעל ר"א לא
קשה שמא הברייתא איירי דלא קרעו כלל ור"א מתיר [illegible] קריעה דהרי אמר קרעו לו אבל על רב נחמן
הקשה שפיר דלא הזכיר קריעה · ע"ו דעל ר"א לא יכול להקשות דה"א דמתיר ע"י קריעת שתי וערב
בלא השחת [illegible] · וברייתא איירי בקריעת מועטת אבל על רב נחמן הקשה שפיר דאין לומר רב נחמן
איירי בקריעת שתי וערב דהרי אמר מוליגו לה ומי בקרע שתי וערב לא שייך לומר מוליגו לה דוק //

שורת מאולה כו' ואעפ"כ המבשל לא הפסיד · עות' ברש"י שוה //

רש"י בד"ה בפתוח על השפוד להוציאו ובדתנא כו' פי' קשה לרש"י הא אין שופדין אלא משובר עלי

לא

לא תשמט לכן נראה נפרתמא ברא״ה דארבעים ותו לא כו׳ · והכי רצו להלקותו ג״פ שיכבד את אביו וכאן ואילך ו
וכו׳ //

תו׳ ברה״ כל מצות עשה כו׳ וא״ת והרי צדקה כו׳ דרב אכפייה לרב נתן בר אמי · ולעו״ ר״ל דשאני צדקה שהשני
תובעו אותו וחייבין ליתן ושאני כיבוד אב ואם דהאב לא הי׳ תובע אותו לכבדו לכן אין ב״ד נשטשין אבל
אפטר אם אביו תובעו שיכבדו וחייב לכבדו · ופמ״ כופו לנור קבת רגו איש שתכבה ידו כברכת י״ט
אלקיך אשר נתן לך ולא תאמר כיון שעו״ ותכבה ידו יברך אותו ה׳ אין כופין הב״ד אותו ליתן צדקה
עד׳ סוף שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך כמו התן //

תו׳ ברה״ כברא זה מתן בי׳ כו׳ ולקין גבי בר שבא דאייתולקין כבראשונה ולא מצוה לפרת״ כל דודע
הי׳ שלא בעולה כו׳ אע״ כל שלשתן נעלו אלא דלכבר לא והוי נליחה אלא בקריעה שני וחתוכה לתחת
והא דלא כתבו הא״ גם על בר שבא · ל׳ דא״ב למה אמר רב נחון · עוד ווכח מכח הגמרא דאורי
כתנאי ומי איירי בלא קרעו שו״ לא הוי כתנאי //

בא״ד ווירתי ורש״ וואו דעבדי לי׳ תפילא דטחלי בווא דהקזה היו יודעים דבלא מלחה היו שפין
לו · אפטר דהא ספר דטחול נני וותר אע״פ שהוא בו חב דם וכרא״ בפיט ין הדם טחול ה
הדם אלא דחילוק בין כברא לטחול דם שפירש דבטחול דם שפירש הוי דאורייתא ובכברא אין שפיר׳
הוי דרבנן הטתא את׳ דבוווא דהקזה שהוצא דם מטל דבר שיש בו דם דהייב טחול וכו׳ //
התם בכברא דאסורא ומשום שצוכרת · וא״ת פשיטא ומי היאך תלוי זה בכבד עי״ל בה״ן · ולפי
הפירושים דפי׳ אוסרת דבר אחרת אפי׳ לכבר דפולטת לא בולע שמע״ דטרפה //
אמר כמה יהי׳ האי ורבנן כו׳ אורחי הלכה בזה שמשפה כבר לעולה לוד להותרת הכבר עלהשאוה
לכן אמר כמה והיינו //

תו׳ ברה״ [...] בירא שרי כו׳ שרין נמי החלב אן הכחל על הבשר ונכר שהוא בטוח · לאו דקא חלב
שהרי אם קרעו שתי וערב וטחו בכותל אין כאן חלב אלא פי׳ לבטנות כעו חלב //
ומי איכא בידוע בירא שלוי כברא שרי אסור · וא״ת הא׳ אפי׳ כברא לחורא אסור ואין לתרץ ד
דבכברא לא שייך בידוע דאין בו שצוכרת דהרי לפעמים גם בכברא איכא שצוכרת בפרט ג
בכברא דאווזי והא״ בדבר אחר הנפטם · ואפ״ל דבכברא לחורא פשיטא דאסור דהוא דכבדא
קפי לגבלה אלא אפי׳ עם בירא דהא״ כיון דהוא דבירא שכן ווטך את דם הכבד שמו לשטה
ויהא מותר אפה״ כ״ל דאסור : דוק //

שום אמרי לה בשי׳ הדחה כו׳ פרש״ ואם חתך בה שום · ולא פי׳ לסכין דקודם שיחתוך שום והדיח
הסכין · משום דאמרי לי׳ בלא הדחה והיאך ין הראוי בלא הדחה כיון דדם על הסכין ואין לומר בלא ה
הדחה אם מנגזה בלירתא דפרסי את׳ הא׳ בה אלא נראי איירי שנכה הסכין בלירתא אפה״ צריך הדח׳
ושום שחתך וכו׳ //

קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בו רותח דאמר שמוא׳ מליח הרי הוא כרותח וכבוש כמבושל עיי׳
במשירי שכתב דאיירי בקערה שאינה מזוגגת עש׳ אבל אפט״ל דאיירי אפי׳ מזוגגת ואפה״ ז
מותר למלוח בה פעם אחרת דאין מליחה לטרים להפליטן כי אם לבלוע בהן ועיי׳ בש״ך ... ד
א״ל רב פפא לרבא ולרשעי׳ קפילא · עיי׳ בתה״ ואפט״ל כיון דאין לו היתר אחר הוי כרבנן אע״

הא דאין מבטלין איסור לכתחלה היינו דודאי איסור אבל ספק אפשר דיבטל לכתחי' . אע"ג דליטעמא' קפידא בתחלה
וזה לא יאכל אלא אח"כ יבשלו בה רותח ויאכל . וכו' //

א"ל חס לי' לדרבי' דאבא בר אבא דליספי לי' עירי דלא ס"ל . ואת"ל אצ"ה היאך אמר לרבך יהיבי' לי' ואכל .. ואפי'
דאותן דגים שטלו בקערה ואכל בכותח טעם להו ולא הי' בהם טעם בשר דגם בזה רב עודה דשרי בדאית
לעיל במתני' קדרה שבישל בה בשר כו' ועוד אמר לרבך יהיבי' לי' ואכל . ואת"ל אצ"ה . והוא סבר כ
כפשוטו וסבר דרב חדר והשיב לו רב חס לי' לדרבי' דאבא דליספי לי' עירי דלא ס"ל אלא ודאי איספי לי'
הי' בענין זה דטעם עתהלה ולא הי' בה טעם בשר //

לא מיבעיא בהני תולדות דלא דמי כלל לאב אבל הני דדמי ליה לא איצטריך. מיהו קשה דהא ודאי אינו דומה לגמרי לאב דאי לא לא הוה תולדה אלא אב ממש דהא ליכא אלא חד. ונראה דבעינן שיהא בהן כל צדדי האב וכו'. פי' כמו כאותה דווקא ולא זה וזה כו' דבאותה כיון שיצאו על גורמן אבל בכל דוכתא לא ראי זה כראי זה לא הוי פי' הכי וכו' //

תולדותיהן כיוצא בהן או לאו כיוצא בהן. ופי' דלקמן קאמר מאי קרי לה תולדה דרגל. דפרש"י הזיקא ואיכא תשלומין כמותה. ותו' מאי פריך תולדותיהן כיוצא בהן או לאו. ודאי כיוצא בהן דאי לאו כיוצא בהן לאו הוי נקראות תולדה כלל. ויש לומר ועיין לקמן מש"ה שם בעזהי"ת

ולרבא דמחייב תולדה במקום אב אמאי קרי אב ואמאי קרי לה תולדה. קשה דסוגיין דבריו לא הוו קושיא דבעינן דהתם ואמאי איכא וסיים ולר"ה אמאי קרי דה"ל ולרבא דמחייב כו' אמאי איכא נמי קושיא של אמאי קרי כו' קשה כמו לרבנן דרבה דזה נקרא אב וזה נקרא תולדה דאי הוי היה נקרא בשם אב אלא לא היה חייב. ועוד קשה כמו חמשה עשה אב אחד שני מעשים זה אחר זה בהעלם אחד. ובשבת נמי כה אמרו לו ויש לומר ואין להאריך

מאי דהביא כאן ולר"ה כו' משום דבעי תולדותיהן כיוצא בהן כמו בשבת דגבי אב חטאת ועל תולדה חטאת שאני שאני התם דיש בשבת מיתה אחרת אבל כאן ודאי תולדותיהן לאו כיוצא בהן לגמרי אביא דלר"ה נמי איכא בקושיא גבי שבת ומש"ה תולדותיהן כיוצא בהן ממילא הכא נמי הכי דוק //

גבי טומאות כו' הכא מאי קאמר מאי כוונת ודאי תולדותיהן כיוצא בהן דאינו גבי טומאה דזה עושה וזה לא הוי טומאות כל כמו אב אפילו גבי טמא תולדות דאין זה עושה וזה ולא מתוך דתיבא הוי כיוצא בהן. ויש לומר נמצא דאין פי' אי דומה לשבת או לטומאה אלא פי' גבי שבת לא בעי דודאי תולדותיהן כיוצא בהן אין גבי טומאה לא בעי דודאי תולדותיהן לא כיוצא בהן אלא הכא בעי. דוקא נהכי אביא ר"א לעיל גבי אפשר להורות העניינים דגבי שבת כיוצא בו משום שאין חילוק גדול ביניהם אלא דהוי במשכן וכו' דלמדנו דברים לעיל ודוק

אריא אבות כו' וי"ל שלא בא אלא להגיד ד' אבות אלו לא ראי זה. וקושיא דלעיל דלא תני בגמרא דרבי אושעיא הן שהקשו רב לגבי אמר רב ספר דגרסי הן בברייתא דאמרי בגמרא נסתאות ובר"א דרב. אף דאין להקשות אלפין דברייתא אלפין דגמרא אלא משנות יש להקשות זה על זה. דוק //

השור והבור פרק כסדר שנכרתו בה כו' לא חש לשמור כסדר הפסוק לפי שרחוק כל ושמאי כסדר לא הרי כו' ואין להקשות מה דהיל' ההבער תחלה דכתיב אחר הבור. וי"ל כיון דלא סוגיא ברורה לא חש לשמור כסדר כמו השור והבור דוק //

לא זה וזה שיש בהן רוח חיים כו' הך מאי שנא אש אע"פ שכח אחר מעורב בו. ובפרש"י לקמן לא משמע הכי.

וק' דמשמע דמעושים מן הדין ובמכילתין כו' וק' דמשמע משום באורח וי"ל דסברי התם דאין עונשין מן הדין מאי דאמרי לא חרי כו' היינו להגדיל תורה ולאדיר דהיינו אף אי הוי עונשים מן הדין אינו יכול למוד בכעה מסור כו' כמו שרוצין רבא להי האסרקא דכבכבו לה לכותיהן ואתי דינא להגדיל תורה ולאדיר לא כתיבו דמשמע //

ולרבא אמאי קרי לה אב כו' וי"ל דהכי פריך משום מאי אתריה בו שהוא חייב פי' כשרוצה להתרות עשו או הן דהוא במשכן חשיבא כו' והא לא מפוקי כו' ואמרת דגרסי כו' עיין בהארך דק"ד אלו ב' גירסות באיזה להרע

לאפוקי גירסא שלפנינו הך דהוי כמשוך חשיבא. הך דלא הוי כמשוך לא חשיבא. וכאלו כ׳ גירסתו שהביאו התו׳ א
חולין בשיהם דהרי לפי הגירסא ראשונה צריך מאי משכן דהרי לא קאמר הך דהוי חשיבא קרי אב הך דלא חשיבא
קרי דעלה אלא שא׳ צריך מאי משכן אלא והתרן לא מחלק בהדיא בין טלאים שהיתה כמשוך ולא הויא כמשוך.
ואפשר לומר עוד דסברי דמשוך אינה מעלה ומוריד והגביה מיהן לרבותא לומר דאפי׳ היה כמשוך אם אינה
לא נקרא׳ אב לאפוקי גירסא ראשונה שהכל הוי כמשוך דאם הוה כמשוך נקראת אב דו״ק //

הא׳ בקלושה אבל במחוברת אימא כולה מעברת היא. ואמ׳ למה מכח כל הפסוק דדברי קבלה לא הוי לן להביא
ראיה אלא בכור שור הדר לו וקרני ראם. וי״ל דבא לומר דבקלושה חייב דלא תימא פלגא עבד׳ ואומה לכן אינה חייב
אלא במחוברת דלא בחנוקי שיעור אבל בקלושה חייב בחד׳ גנן ומברייתא׳ זו ק״ל לה׳ פלגא עבד ואומה דסת׳
בהמה לאו בחנוקי שיעור ואפ׳ למה תהא חייב אם עבד בקרן תלושה. דדוחק לומר דסבר דאפי׳ לענין זה תנח
קרן תלושה מאי לאו בחנוקי שיעור עומדת. ועיין לקמן דף נו׳. ודו״ק //

תד״ה ג׳ אבות הפסיק בברייתא׳ לפרש תולדותיהן לאו כיוצא בהן דקאמר רב פפא אתייא ג״ל שקרן והשן והרגל שנשנו
בברייתא׳ //

אבל במחוברת כו׳ ומפרש רה״ לקמן כ׳. הביא פי׳ רה״ משום דקשה הכי אין נפה כלום כאן דאפי׳ לה״ אין קרן ע
עריפא יכול ללמוד משור אבות דאם תקשה זה לאלו שכן מועדין מתחלה דהי׳ דאמאין בקרן שלם מש״כ בקרן אי
שכל לומר גם זה שלמד דלפום בקרן שלם כמו שהקשה רה״ לקמן בענין זה לכן הביא ומפרש רה״ כולו ואפ׳ למרפנא
שקנו נכסא נפה כו׳

אלא הכתוב הודרך לשמועינן כו׳ פי׳ ודאי על הכתוב הו׳ נפה מאי אצטריך כיון דסבר דפלגא עבד נכסא אלמא
הודרך להביא שאם הכתוב סבר דאינו חייב בכגון שלם אלא בקלושה אבל במחוברת מועד מתחלה וכגון שלם ו
לפום דנלמד אבור ומחד מאבות וק׳ //

האי עניפה עדיה היא. לאפוקי עניפה לעיל דעלה דקרן הוי עיפר העני׳. ועיין בפירושי חוייא שיש לו דרך אחרת
ומש׳ מוטנפו אשה הרה זה כתיב גבי אדם לכן לא הוי אב גבי בהמה //

לימר לך זו היא עניפה זו היא עניחה. והכא דקשה מש׳ גבי אדם דכתיב כי ינח וגבי בהמה כתיב כי יגוף
ולהרי אדם כו׳ ואת׳ אג׳ אורחא קמ״ל דמועד לאדם כו׳ אבל כיון דפי׳ דינוף גב׳ פי׳ עניחה ואפ׳ למה כתיב
גבי אדם ינח וגבי בהמה כתיב כי יגוף הלא פי׳ מאי עניחה דו״ק //

לימר לך דהך עניפה כו׳ דהא עניחה אשכחן דקרן היא. לפי הגירסא שלפנינו קושיא זו כמשוך אחר ראי׳ עניפה
הוי אב נפה למה משנה הכתוב אבל אי עניחה אב י״ל דמשני משום דאורחי׳ אגב אורחי׳ קמ״ל אלא שרא׳ ו
צריך קושיא זו לפי דעתי המשה דלא ידע התירוץ // דו״ק //

אורי ואידי ושלח וכתב כו׳ תירץ מי מאי קרא הא׳ האי אתא להיכא דאכלה אבל לא שכליא לא ומא׳ — נ״ז רש״י
לפי זה מאי משני דומיא דרגל הלא יש לומר דשלח גבי רגל מאי דאכליא קרנא. וי״ל דלא שכל לומר ושלח — ד״ה ג׳
פי׳ דאכליא קרנא אלא גבי שן דפשטי׳ איירי באכילה דאכלי׳ קרנא. אבל מי קאי ארגל אהי פי׳ תימי לומר
דפי׳ מכליא קרנא הלא משמעות ושלח הוי דלא מכליא קרנא. וכגה אתרן מאי הא דלא אתרן אידי ו
ואידי אשן הא דאגל משלח הא דשלח שלוחי׳ הלא ודאי דלא שני לן הכי דאם תימא לפרש הו להיש
בשלא׳ מעולא דהיינו וכתב ולא ושלח דמשמע וכתב פי׳ מאי דמעלא מעולא אבל על תירוץ של מליא
קרנא קושה דכיון דאיירי בגין דפשטיא פי׳ מכליא קרנא איירי אחרי ושלח מכליא קרנא. ולכן דתרין

הא דאזיל מאליו הא דשלח שלוחו/ משום דכבר הזיק ושלח אחר להורות אפילו לא מכוין קרנא ובעי אחר להורות דאזיל
מאליו· ולפרש לא יכול לומר הכי כמו שכתבנו לעיל/ באמת דהוי עדיין לא הזיק דאזיל מאליו· מ"מ דאי פריך ובעי
ולא כרת/ ושלח לא הוי ידעינן דקאי ארגל אבל לעיל אפי'· מ"מ לאו פריך ובעי קאי אשן מדפריך ושן כהבער משלח
כלומר ויש עוד להשיב ר"ש·· ואין להאריך אבל רא/ יש להם דרך אחרת ועיין בחדושי נוסי וכו' ובדורות חוישא

דומיא דרגל והו' ונשמא איפכא ואי' אי קאים אן דדומיא מכוין קרנא· ואמ' יפה יש להם להקשות שאמ' כל אחד
בכריב מאלו דבריו וכי כן כריב ובעי דומיא מכוין קרנא וכי קל דכריב ושלח אפי/ לא מכוין קרנא ובפרש לשון
שכתבו לעיל דשלח משמע דומיא לא מכוין קרנא· ו"ל מדכריב ושלח את בעירה ובעי בשדה אחר משמע שרבו מ
משיך כמו וישלח דין אמר לשליחם משמע שמשלחן שוטן· דון· ו"ש דורות חוישא מה שלא כריב שום היזק
אורחא גבי קרן למדרש מינה אפי' דלאו מכוין קרנא או אזיל מאליו דמחייב· ו"ל דאמ' דהאי דנאי גבי
נגיחה מכוין קרנא דכריב וכי יגוף שור איש את שור רעהו ומת· ולענין אזיל מאליו כי בודאי לא צ
שייך לומר משלח את השור שיגח בקרנת // דון' //

ולכריב רחמנא ושלח ולא בעי ובעי· י"ל מאי פריך הרי כבר סמך לו אדרך דומיא דשן ופרש' דהא לא כרת אלא ושלח ואמ' להכי
כריב להורות דחייב אפי' אזלא מאליו כדמסיק ואי פריך ל"ל ובעי דקא משן מכח כאשר יבער כמו שהקשו רא/ א"כ לא תירץ
בתרוץ כלום וי"ל לפי מסוגיר רא/ דהק' מדשריך ובעי סבר' כן לא תימא דאיצטריך ובעי להורות שקאי על שן אלא א
מיעוטא ובעי סבר' הק' היכא דשלחה שלוח אבל אזלא מאליו לא ק"ל וכאשר יבער הוי/ כמו שכתבנו הו/ דאפי' לא כאשר
ושלח אבל ע"כ לשון רש"י קשה שכריב ק"ל ובעי כו' אדרגא רגל ולפרש מינו/ דהא ובעי קאי נמי ארגל דושלח קאי על שן ורגל
ושן ובעי· ונראה דאי לא כאשר כאשר יבער להורות ובעי על שן קאי דאי ושלח קאי על שן ורגל ושן ובעי ואי הא ד
דאי לא מכוין קרנא מאן חייב אלא בשלחה שלוח כדמסיק לשון ושלח· ואי מכוין קרנא אז מיחייב אפי' אזלא מאליו·
אבל כיון דכתיב כאשר יבער מוכח דכבר קאי על השן מאליו ושלח קאי על הרגל וכריב ושלח אבל רגל ובעי אבל שן ואחר
אמרינן דומיא· דון' ויש להשיב עוד ואין להאריך //

הייתי שור ולאו תולדה כו' ואפי' לשמואל כו' מה שכתב רש"י כלשון ואפי' לשמואל לאו דוקא דהא אפי' לרב אי אפקריה
חייב בבור ואמ' אי"נ מאי שנא בור כו' אלא רבותא ואפי' לשמואל כו' אי פ' דלא אפקריה // דון'

ומאי קרי לי תולדה דרגל פרש' הואיל ואינה משלמת מותרת· כבר הזכרתי דיש להקשות א"כ מאי בעי תולדותיהן כיוצא
בהן או לאו ודאי כיוצא בהן דאל"כ לא הוי נקרא תולדה· ע"כ דהרי גבי תולדות טומאה לאו כיוצא בהן ואפי' נקראו
תולדה· ואפשר לומר דפריך ומאי קרי לי תולדה דרגל שהם הואיל ולא קאי אלא איתא גבי צרורות אבל שאר תולדות
כיוצא בהן ומשני לעולם כן הצלו/ ואמ' רב פפא יש מהן כיוצא בהן ויש מהן לאו כיוצא בהן הכל על גבי צרורות
ויש מהן כיוצא בהן לעולם כן הגלויים ויש מהן לאו כיוצא בהן דמשלם חצי נזק וכגון מרגן דלא משלם תולדה דרגל ל
לפטור ברשות' משום דתולדותיהן כיוצא בהן פי' לחייב כמו שכתב הריף· דון' // ונ"ע

ומאי קרי תולדה דרגל משום כו' רא/ הקשו קושיא זו לכסוף אליבא דרבא דאליבא צריך לפרש דכיון שרבינה חלוק היה לו·
לרווח לו שם ממני עצמה דאל"כ מאי פריך אליבא ומאי קרי לי תולדה דרגל דשאני בזה לא קרי לי' הכא תולדה ד
דרגל אלא ודאי מדלא מיא לה שם בפני עצמה ולהכי הקשו רא/ זו אחרי דה' לפטור בנה' להורות דעיקר קושייתם·
אליבא דרבא דון' // ונ"ע

רב אמר מבעה זה אדם ושמואל אמר מבעה זה השן והא דלא נאמר אדם או שן· פירש' כרך ולבד' כיוון כמלכה והוה כזה
ענין אחר ובכר ברדשת משנה זו באלף כי/ משפטי' דאז יגל' כ מכור ואמר עוד אחר כל ענין אחר ודרשאם כזמנה
אחר [illegible]

דנ"ד ע"א/ כיון דהוי מעבר ואנה לא כפרה כו' ואת"ל שה לאו הכי מעשה זו כיון דהוי מעבר ואשה · וי"ל משום דהרבה והמה שהכל ג'
באחרים פטורין לא קאי על כולהו דהדיא אי' משנה דעבר ואשה קאי המשנה על ... ולהכי · ולהכין רש"י ז"ל דאמר אומרין כיון
דהוי מעבר ואשה ומתני' דהחובל משום שאי ... כו' ועיין שם ברא"ש אלא דהסדרן שהביא גם לעיל משנה זו משום התרן
שרוצה לפרש טעמא דמתני' דהחובל //

לאו מעט' דכוונה להזיק כו' הכי נמי קן שכוונה להזיק יש לא לפוטרו הא הולכים אחר שמירה דף' לעיל דדין דכוונה ל
להזיק אין יכול לשמרו כ"כ והוי אונס · וכמו שהרבה פטורין כלא נתכוון דהכוונה נראה הפטור ... נשבר הא' דכוונה ...
הפטור שאין יכול לשמור והוי אונס · ורב אשי ... דאפי' ... אין ... להזיק ... טעמא רבה דאמרינן לאו נתכוון אע"ג ...
דיכוון · וצ"ע הכא דו"ק //

כשהזיק חב המזיק כו' אלא מאיך כשהזיק פי' כמשנה סתי' · וכן הוא לקמן //

ומחשב/ כהדי אומרין כו' וא"ה אמאי לא חשיב אף זכור גבי מועדים קושיא זו שייכא לרב הונא

כראי אדם כו' ולאפוקי ממאן דדריש בפ' א"ב הא אם יהי' אסון לא יענש דהונא דין אסון דהיינו מזיק אדם חבירו/ ומשמעו
כו' · וע"ל פרק המניח דף ל"ה כרה' כין בשוגג כין במזיד כו' כין בשוגג כין במזיד איירי בממון אחר כהדי איתה כו' ולמנין
זה איתי להו לכ"ע היקשא דרתנ' רבי חזקי' כדאמרי' בפ' א"ב וא"כ צ"ל מ"מ ולאפוקי מאי' היינו דלא במסקנא · ושם כתבו ·
לפי המסקנא אבל דוחק הוא וצ"ע

אדם שאירח גופו כולו ואשה' אין צריך למוכן כבשרי לעיל · אבל קשה דהרי לעיל פי' שאר רמן כדאמרי' תני אדם שאוי
גופו כולו והא דמתני' ומאירך עליך משארא · וא"כ הלל כאן גם על ממונך ולהכין אלא ודאי שכירה ... לאוכן ...
(

ואימא אבעה זה אדם כו' ואימא אבעה זה אדם · וא"ה דאין יכולין לפרש אבעה זה אדם או אי דא"כ לאה לאו עט אימא
אם בשלמא אי פי' עין או אדם אותו כמו שכתב הרין אבל אי פי' חד אבנך קשה · בשלמא אבעה זה אדם וי"ל בדוחק ...
על משה ונגבה מעין ללמוד עין דילמא פי' איפה דהא אבל איפה נמי כתיב ושלח · אבל אי פי' אבעה זה אש קשה עין שאר
וכי תימא הירושי' קמפרש רי"ל ללמד הלל אור והבער · ואין להקין דהכי פריך ואימא אבעה זה אדם נמי היינו אדם
או עין ואיפה וכן אדם או עין ואש וכגה ממונך נמי · הא דלאו קשה לעיל אמר לא זה וזה שיש בהן רוח חיים וכ"ו
פריך לבסוף מה אותו כו' וכן אה' לא זה וזה כו' ויש ליישב ואין להאריך דו"ק //

שואל שכר והשוכר · עט סדר זה להורות לנו שהשוכר יש לו דין כשואל שכר לאפוקי מאן דאמר השוכר כשומר חנם וכזה מתגלה ...
קושיות רמ"/ דו"ק //

וז' דמתני/ הא תליסר · לשון יתר הוא דהרי אם צריכין להכין אנייכא דרישא · ומכין דסיפא ל"ל בשלמא לרב ול' דמתני'
תנא אדם וכל מילי דאדם ולכן אמר ז' דמתני' הא תליסר דבאדם כדמבאר כל מילי דאדם היינו תליסר · אבל למאן
קשה וכן לקמן גבי והני תליסר הא כ"ד · ויש ליישב ואין להאריך ומקשה מאי דאמע' דשואל שכר ושוכר דין אחד ...
הא תליסר · וכן לקמן דאמע' דהדמע ומנסך דין אחד ... הא כ"ד דו"ק //

ד"ה/ עדים זוממין דממונא הוא לירתי · הא' דבריבורא לא קאיירי אמע' דרחמנא קרי' מעשה · ומחמא כבע' //

הא בהדי רע לנזקי כו' וי"ל כיון דאין אפשר אלא ענוש אא' לחרתי גבי אבור דאמרין לקמן כולן כאבור לשלם ...
ויש להרשות לפי זה אע"ג אמר פריך לקמן אלא ר' חייא ולרב' ... מאי בהו הא ידע התירון מכח קושיות ... ומנש'
לעיל ויש עוד ליישב ואין להאריך דו"ק //

125

ומאי היזק דלאו אתמר כו' דקתני שה והשואל נושא שכר והשוכר דקתני בהדיא [illegible] דקרנא [illegible] שוה ומשוא.
[illegible] דינם שוה אלא מה שאמר לומר דהרי [illegible] אשא שכר והשוכר דהשיב [illegible] ושמע שדינם אחד [illegible]
תנא [illegible] ומתני' הוי לאו משום דליה לי' דר' חייא הא דקתני רה בלשונם ר' חייא ולאו ר' אושעיא שהביא בראשון
[illegible] דמתני' תנא ר' אבות לפי שיש להן תולדות ושב שאר דברים שאין להם תולדות וכן לא תני להו אבל [illegible] ר' אושעיא.
[illegible] וכן תנא [illegible] הלא תני דברים שאין להם תולדות [illegible].

[illegible] כו' ועברים [illegible] פרש"י דכתיב בהו נפש בנפש וכו' דאפי' כו' ואף אם [illegible] דשמע עדים [illegible] אין
[illegible] לתוכו להזיק [illegible] ואפילו אמר נאם ונפש בנפש לא הוי כמו [illegible] ויל דאב לא תני
[illegible] עבדים [illegible] אבות לשלם מיטב [illegible] דהרי כתיב כאשר נאם אלא ודאי [illegible] אפי' בכה"ג [illegible] נפש
בנפש. דו"ק //

[illegible] שכן [illegible] רוח חיים. [illegible] אמר רב [illegible] דרבא. [illegible] ומאי [illegible] רב [illegible] דרבא [illegible]
[illegible] על רישא דמתני'

וכולהו כו' [illegible] כו' רחמנא בור [illegible] כו' רגל ואש לא [illegible] וכן אדם הא דלא הזכיר [illegible]
[illegible] אדם כו' ילפינן אבור [illegible] דקרא [illegible] אדם [illegible] לבר דאי [illegible] זה [illegible] שכן כוונתו להזיק [illegible] בכוונה
[illegible] בהמה שלמה להזיק [illegible] לא הזכיר [illegible] אדם אלא [illegible] שכן [illegible] הבאה להזיק [illegible] אדם לא.
[illegible] בהמה שלמה [illegible] הצד אבור [illegible] דו"ק

[illegible] כהדי [illegible] אבור [illegible] כו' [illegible] דהא [illegible] דרך [illegible]
[illegible] כמו [illegible]

[illegible] דו"ק [illegible] כו' [illegible] פלגא דדינא [illegible] ואש [illegible]
[illegible] דכי [illegible] מה [illegible] מאי [illegible] פלגא דדינא ולא [illegible]
[illegible]

[illegible] ומתני' לא קתני אלא להבדיל [illegible] הגירסא. [illegible] אבל [illegible]
[illegible] להבדיל [illegible] ספיר [illegible] דו"ק //

[illegible] כו' [illegible] כו' [illegible] דכמה הצד [illegible] ומאי פריך הכא טעמא [illegible]
[illegible] הצד [illegible] כמה הצד כיון דהחמורא של בעלי חיים [illegible]
[illegible] הכא דו"ק //

[illegible] שמואל [illegible] כו' [illegible] כו' [illegible] כוס [illegible] התפוס [illegible]
[illegible] שמואל [illegible] שדהו [illegible] על [illegible]
[illegible] שדהו של [illegible] כו' דו"ק //

[illegible] דו"ק [illegible] כו' [illegible]
[illegible] להחמיר דו"ק //

[illegible] שדהו [illegible] שדהו מיטב כרמו [illegible] דכתב יהי' [illegible]
[illegible] מיטב כרמו [illegible] הכתוב אלא [illegible]
[illegible] כרמו [illegible] דו"ק [illegible]
[illegible] הכא [illegible] על [illegible] דהא [illegible] של [illegible] הזיק.
[illegible] שמואל [illegible] של מיטב שדהו מיטב כרמו [illegible]

והטעם דמיב לרבות זוה כסף ואפי׳ סוכין לקין דסני דאם אין לו אלא זיבורית דגובה מזיבורית //

ומי אמר הכי לי בינונית שפי פורתא אלא אי שקלי בדיקי שקיל כדהשתא ואי לא שקיל כיוקרא דלקמי׳ ומקשי׳ לי׳ רב אחא מ׳ קק דהלל ואי אמרי׳ לו עידית אחרת יש לך והוא אומר לו אי שקלת כדינך זיבורית מרק לך אמה שהולת שקיל כדהשתא ואי לא שקיל כיוקרא דלקמי׳ ועוד זה לא קשה קושית רב אחא אב׳ הוריעך כדין של נזקין ואם הושב נזקין באשירו אפי׳ האמרה אליבא דר״ע דכלן הן שמין ואב׳ צריך ליתן לו ממיטב שדותיו אפי׳ הם עידי עידות דוק // וכע׳

דף ? ח / בבה׳ מ״ו

הג׳ מידי ואדי כו׳ והדא איירי כשהירא לו ועדין יש לו ואנלו כשמכרו מה שבה וסברי תרווייהו בכל עולם הן שמין ומא דקאמר בינונית וזיבורית מכגו׳ שיש לו עידית ג״כ אא׳ לא הזכיר אלא בינונית וזיבורית משום דאינו גובה מעידית אלא מבינונית שהוא שדות דעלמא //

עדית וזיבורית כו׳ מדאורייתא בעל חוב בזיבורית כדנזקין ורבנן הוא תקנו לי׳ בבינונית · ואפשר דקאמרו׳ למה יהא בעל חוב בזיבורית הוא מדין בעל חוב נמי בעידית אלא משום שלא ינעול דלת בפני לווין דדה נאה תקנו בבינונית ואב׳ ע מנרשין שאין לו בינונית חוזר לדינו לגבות מעדית לכן פרש׳ דדינו בזיבורית אלא דתקנו בבינונית משום נעילת דלת אבל נ״א לפי זה לאב׳ כמה׳ נמי מדין דאורייתא גובה מעידית אב׳ לאה יגבה בעל חוב מזיבורית ובנה ומרן זה דהמא הסיפא דאמר לא יכול להקשות מעשה בינונית שלו בעידית וידחה בה׳ הלא אפי׳ היתה בינונית כעידי׳ גובה כדינו דדין כנה׳ מדאורייתא מעידית לכן הביא הסיפא דאם יש לו עידית וזיבורית דבעה׳ גובה בזיבורית אע״ דסבך דדין של בה׳ בזיבורית · דוק //

קתני היתה מעוטה בינונית וזיבורית · וק׳ מאי נזקין בשלו הן שמין דכתיב מיטב שדהו אב׳ גבי מלוה דלא כתי׳ מיטב שדהו אין בכל עולם הן שמין · והוא ראוי דלא כתי׳ אלא לר״ע והא יכול לומר נמי׳ ושמעאל בבעל חוב מי בשל׳ הן שמין או בשלו ואולא כתי׳ יש׳ דפריש לי׳ דגבי בעל חוב בע״ע הן שמין · ומש להשיב ועוד זה דמיישבי׳ הסוגיא דקתני היתה מעוטה בינונית כו׳ דהלל קתני היתה בינונית כו׳ ואין להאריך ומיישב הא דקתני בינונית וזיבורית במעוטה דהלל עדית וזיבורית במעוטה //

וכן ראוי מן הדין דנזקי׳ דכתיב ביה מיטב דשמין בשלו ובעה׳ דדינו בזבורי׳ אלא משום דתקנה בבינונית לכן בכל עולם הן שמין //

מדליכא לי׳ תקנתא דעולא · פרש׳ תנא בתרא לא תקנתא דעולא ומיירי בהן א״ש כיון הרואה דרך אחר //

אולמא בבה אחרת פרש׳ בשטר אחד · ולבסוף אמר אלא פשיטא בבה אחר זה כפי׳ בשלשה ימים · דאין לפרש בה׳ אחר זה ובכולם אחר דאב׳ · לא להקשות איפכא ה׳ או לג׳ בני אדם כאחד פשיטא דהא אפי׳ זכר לאיש אחד ג׳ שדות זה אחר זה דאורונא לו האחרונה אפה׳ כולן נכנסו תחת הבעלים אב׳ לג׳ בני אדם שאין ידועי׳ אבל אי פי׳ בה׳ אחר זה אפי׳ בג׳ ימים או פי׳ הבריית׳ זכר לאחד היינו אפי׳ בבה׳ אחר זה בג׳ ימים או לשלשה בני אדם כאחד ביום אחד אז כולן נכנסו בבה אחר זה בג׳ ימים או לשלשה בני אדם כאחד ביום אחד אז כולן נכנסו בבה אחר זה לג׳ בני אדם כולן גובין מן האחרון דוק //

וכן לאחר בבה אחרת מיבעיא היא לא מסיק אדעתי׳ טעמא דמאי שהקה דאפי׳ כו׳ והטעם דלא משני הכי משום דסבר דאין יכול לכתוב את השטר דאב׳ יקחו ממנו גם העידית ויהי׳ בחזקת בעלים · ומגיד דאין לומר הטע׳ משום דאז שהקה דאפי׳ בבה אחר זה נמי ומה שהקנו רמ׳ והרמ׳ לא הקנו אלא יכול קושיא דמיבעיא דאינו מיבעיא מי

ולהאומר מי איפכי׳ בתקנת חכמים כגון זו שומעין לו · ואה׳ לגבלה דתקנו חכמים לבה׳ בבינונית ואב׳ מי רוצה זיבורית למה אב׳ ליטן אלא כיוקרא דלקמי׳ הא יכול לומר מי איפכי׳ בתקנת חכמים אלא דקה בדיני וכל דתקנה זו לבינונית לא הוי לטובת המלוה אלא לטובת הלוה לכן לא יכול המלוה לומר כיון דשתקנה לא נתקנה בשביל המלוה אלא לטובת הלוה // דוק //

דינא הוא

דינא הוא דאזיל דאומן כו׳ הרא״ה הקשה דמה״ק הלא כמה פעמים אמרינן הראשון זכה והשני מוחל לו //

ולשנא דגמרא דינא הוא משמע דמחויב לילך בשבילו אדרבה ואמר יכול דאומן להשתעי דינא בכ׳ דוק //

ישראל ואוקי שלא באחריות כו׳ משמע דלמ״ל אמר שלא באחריות נ״ל דלא תימא פי׳ שלא באחריות היינו בערב מעות אבל לא מ ערב מעות אין חילוק בין אחריות לשלא באחריות לכן אמר אפ׳ לא ערב מעות דווקא שלא באחריות אבל באחריות יש מחר שירפק ומשלם לך משמע דאיירי בלא ערב מעות • אע״פ שאומר לך לו גוני ואחכ׳ אם תחזו לו שירפק אשלם לך דוק

ער שלו החזיק בה יכול לחזור בו וקשה לך הא נ״ל כרב זביד דיכול לומר אדרבה לך שלא באחריות • ונ״ל דהתם איירי בערב גוני • אבל הכי׳ איירי בשלא ערב גוני • והא׳ דרח״ט הוו יכולים להוכיח מזה אלא דבלאו הכי הוכיחו שפיר • ועי׳ • ברן • דוק //

רב הונא אמר או כסף או מיטב • לפי׳ רש״י שבאו להקן קושיות קראי דלעיל כסף ומיטב נ״ל הא לעיל נמי פריך מדתנן כסף ישוב לרבות אפי׳ סובין ואכ׳ מאי מתרץ או כסף או מיטב • ונ״ל דעיקר תירוצא בדליכא לו • אלא דקשה בשיטה לכן פי׳ דלכתחלה או כסף או מיטב ובדליכא לו׳ אפי׳ סובין ואצ״ל להכור הסובין אפי׳ כסף לקמי׳ תחתיו • והכי פריך רב נחמן יוסיב לרבות שוה כסף ומשמע דאין חילוק בין שוה כסף לכסף ומתני׳ אמרה או כסף או מיטב דווקא ומשני בדליכא לו׳ כו׳ כדלעיל

אמר רב אסי כספים הרי הן כקרקע למאי הילכתא׳ הילכתא לנזקין מיטב׳ • ואמ׳ אר׳ היצק אמר כקרקע סתמא אפי׳ דמשמע זיבורית והא׳ כספים הוי כמיטב׳ • ותי׳ מאי פריך היינו רב הונא הא׳ אליבא דכע׳ הוא דהרי לרב פפא נ״ל לא מיטב הוא אפי׳ סובין הוי כקרקע׳ ונ״ל דהא׳ כספים הרי הן כקרקע דכמו דבקרקע יש חילוק ולכתחילה ישלם מ מיטב כן בכספים יש חילוק ולכתחלה ישלם כסף • ובדליכא לו׳ ישלם סובין ועיין ברש״י //

רבינו בקרקע ורבע במעות ללשון שני דדריך לשלם שניהן רביעי בקרקע ורביע במעות וצ״ע מאי כספים הרי הן קרקע דמשמע דיכול לשלם הכל בכסף • ואפשר לומר דלפי זה הפ׳ כספים הרי הן כלומר ישלם שוה כסף כן כ כספים כמו קרקע דהיינו רביע זה ורביע זה //

ושניהן שלו של אחד מהם ואר׳ ואם כל אחד חייב להחזיר כו׳ ומשמ׳ דה״ה לוקח חצי שדה מזה וחצי שדה מזה אין לסמוך דשרף משמעו בעבו׳ של אחד והקשו הלא האחים שניהם מחויבים לשלם וזה יתן לו שדה אחת ברצונם והרשה אביהם ומשני דאיירי באפותיקי וכזה מתרץ שאמ׳ הרי ושניהן וכו׳ אינהו ונטלו • דבכשל יכול לחזור כמו שנתבאר ועיין באשירי //

ער׳ שלוש במצוה פירש שאם מצא אתרוג כאגוז כמו שיעורי חכמים ואחד גדול ממנו • שלוש יקנהו מן שלוש • יוסיף ויקנהו ואין פי׳ גדול ממנו • שלוש • יקנהו דהרי פי׳ שלוש יוסיף ובזה מחלק בג׳ עד שלוש בין נשלו להגבה ומעלותיו לספר שלוש כירא דשמ״ק אמרים • ונ״ל פסק הרא מצא אתרוג כביצה או כאגוז ואתרוג אחר גדול ממנו שלוש יקנה הגדול • באשירי משמע נמי פי׳ קמאי השלוש על הדור • ונ״ל כי׳ באה״ס חרמ כשם ר״ אלחנן קנה אתרוג כאגוז או כביצה ומצא כמוה יש לו ליקח עד שלוש יותר אבל אם גדול מכביצה אין לו להוסיף עליו • והיינו בסוף ומוסיף שלוש היינו מה שיונה אתרוג שנמצאין בו במצוות ושום פירות אמורה השיעור לא חון • וז״אין כו • שא׳ בהדיא דשלוש קאי על הוספות דמים וכו׳ דוק //

ושניה׳ דהוספה שלוש ונשלו עיין בחורה חיים ואפשר לומר אינהו רמז דכתיב בכחות ׳ והעדרת עליה מצות לחה עליה שלישית ומ׳ דהמצוה יהיו הכיבות עליה שיוסיף משום שלישית על דמי המצוה והא׳ דהא׳ מש׳ במצוה עד שלוש היינו שמחויב ליתן צדקה עכפ׳ עד שלוש השקל • כדכתיב והעדרת עליה מצות לחה עליה שלישית השקל והשיווהגור יד׳ בסי׳ רמ״ט • אלא דלא משני הכי משום דר׳ אסי בעצמו אמר כבר חזא כמים בב׳ פק׳ אר׳ אסי

לעולם אל ימנע אדם את עצמו מלהביא שלושה רגלים בשנה שנא' והעזרת עולות עצרת להביא שלושה רגלים ב
בשנה למבכורות בכור ולקיים שם דכאן פי' על ענין אחר · נ"ל דקשה מגד שלש פעמים ולא הזכיר רגל ימא מה
שפתברי לעיל דרוש כפסוק ובגבה מהותך אך והעזרת עולות עצרת ולא קאמר עצרת הגם שדרשו שם שקולה כנגד
כל המצות ולפי דרכי יש רמז על כל המצות להוסיף עליו כנגד שלש במצות מצותו //

ואפשר דלזה כוונת במערבא שאמרו משום ר' זירא כנגד שלש משלו מכאן ואילך משל הקב"ה דרוצה לבאר הפסוק שאמר
והעזרת עולות עצרת להביא עולות שלושה רגלים בשנה וכי אינו מחויב להביא כל השנה אלא שלושה רגלים והלא מחויב
להביא מעשרותיו לצדקה לכן תרצו זה במערבא ואמרו כנגד שלש משלו · מכאן ואילך משל הקב"ה דהיינו המעשר שהוא חלק
גבוה יתן לעניים · דו"ק ולדעתי דעל מנין כזה נאמר רמז הכתוב והעזרת עולות עצרת דאיתא בהגה' שע"ד ר"ל ס"ס
ואין לעשות ממעשר שלו דבר מצוה כגון נרות לבה"כ או שאר דבר מצוה רק יתננו לעניים · ולזה כיון הכתוב והעזרת
עולות עצרת ר"ל מצות כהיו נעשים משלו גם העזרת עולות להביא שלש רגלים בשנה משלו הון ומעשר דהוא
חלק גבוה יתנו לעניים / דו"ק //

ודרכו לילך כו' משום דהוי כמוני ודרכו לילך ולהזיק · יק' דהא גבי חמור שור מכאן הקשו דהא דלא תני לפטור בעלי   בדה
חיים · משמע דבעלי חיים חמורא כפטור כמה היא והא אם מאי דרכו לילך ולהזיק ואפ"ה פריך ליחשב בעלי חיים
וכוונת להזיק לא שייך למיתני גבי כור שאין בעלי חיים · נ"ל בנזקי ה' בר"מ בדה' כי שדית כור בנייהו כו' שכתבו ·   פי'
מיהו נ"ל ואפ"ה דשפיר פריך פירכא דלא שייך כאן דכתב פריך בהחובל גבי עבד ואשה מהלאשה שכן אינה בעלה ועי'
חמור שור מכאן כו' דבהכי דלי טעמא דפטור כאש · ואעפ"כ דגבי כור לא הוי כעין ואפ"ה אסרה לחשוב חייב · ונ"ל דשאני   ט' רמנבדה
גבי כור דרגילין לפתוח ולכסות והכי חייב כי אסרה לחשוב דשמא לא יכסו יפה · אבל שור נזיר כראוי למה ·
יהא חייב אם אסרו לחשוב אלא ודאי כיון דהשור בעלי חיים עבידי לאתרוני · ועי' בר"מ בדה' שור עביד לאתרוני כו' דו"ק

פשיטא דלא דמי לבור שהראשון כו' אלא מזה הוא דאיפטר משום דנ"ל אי לאו אתה הוה מזיק ולא הוה אמרי אינו   בדה
דבלישנא קמא איירי בניזקין ואפ"ה ראשון פטור · נ"ל דכאן המקשה הוא רב פפא ולטעמי' אזיל דאיירי שאתה ו
ונכרי אבל לרבנן בניזקין גם הראשון חייב ורבי אפרש דברי רבנן · ודו"ק

ומליכא ואח"כ כו' ונ"ל משום דרחו לאוקמי אתמר' דלא כרבי כו' ואח"כ אם לפי זה מאי פריך לקמן מברייתא דהכהנו ·   בדה
בני אדמם דסבר ר"ל כן ברייתא האחרון חייב ונ"ל דלקמן מתניא מאי לכו"ע דלא פליגי רבנן אלא גבי לראשון ·
כדי להמית אבל אם אין בו כדי להמית אפי' לרבנן האחרון חייב · ואב' לכו"ע האחרון חייב וכנה מאי מחרק'
הא דפריך והא אוקמא דלא כרבי · דנ"ל דאע"פ כן גב' לרבי לענין מיתה שב' בברייתא דר' בני אדם אלא ודאי ר'
דהתם מאי נפקא מינה ' גב' לרבנן שאין בו כדי להמית דהאחרון חייב · ומה דאשני בפלוגתא לא קא איירי ה
היינו בדין שמבואר בברייתא יש בו פלוגתא ועניין ברורה חיים שאין לו ענין אחר כזה ודו"ק //

תניינא להא · דתנו רבנן השולח גנב אחר כו' · אפשר לומר שפי' תניינא להא הא דלא קתני חברתי אלא בשולח ·
תניינא תירץ לקושיא זו דתנו רבנן השולח גנב כו' ולכך אפשר שאין הא דתני השולח גנב משום דכאן כתב וכו'
בברייתא וזה מאי תניינא להא בקא' עכ"ל //

ומי משמיעין הא כו' אע"ג דאי לאו האי יהיה לו הא דשור תחת השור דאמין כדלעיל דאי סד' דאמין לכתוב
רחמנא שור תחת השור ולישתוק · וכן קשה לקמן דפריך אלא טעמא כו' הא איצטריך האי יהיה לו דלא תימא דאמין
מדכתיב שור תחת השור · נ"ל דלא אמרי' שור תחת השור פי' דאמין אלא היו מוציאין ממקום אחר השולח גנב

אבל מאחר

אבל מאחר דילפינן מקנסא אחר או אמרינן דשור תחת השור נ"ב בעינן דשלומי כגון שהבעלים יש פלוגתא בנבילה דו"ק //
הא משום דמוליא כו' ולא חש להאריך ולפי האמת אמרינן דצריך והאמר יהי' לו לפחת נבילה דניזק

א"ל רב כהנא לרב כו'. נראה דפריך לרב דווקא דסבר לעיל כל מילי מיטיב דלמ"ד או מיטיב או כסף לא קשה. והריך
ונכרך רחמנא האמר יהי' לו ולא מעד הטרפה שאמר רב כהנא לעיל עצמו משום דזה תחת דבי חזקי' שהיא ברייתא דו"ק
אי לאו כהא דאמרי' דאר סבר פחת נבילה דניזק ואה"נ אי לאו למכאשואל והאמר יהי' לו לפחת נבילה הא לאו מ
זה דיביא עדודה לב"ד ונדפרש'. ועוד שמא כהכי ומתני' הך סבר דצריך להביא עדים ואית נאמן על שבועת
אם נשבע שנטרפה באונס ומכא שמואל סבר דצריך להביא עדודה וזה סימן הטריפה. ודו"ק

אין שמין לא לגנב ולא לגזלן פה"ב כו'. ואסיקי דהיינו פי' דאין שמין הפחת לגנב כדאית' בהגהות אשירי' לגן מ
מביא פה"ב תחלה. ב"ה והיינו טעמא דגנב וגזלן כו' נ"ל דדווקא לפי' רת דהביאו טעמא משום הכרוך חייס
שנים ישלם ומהשיב את הגזילה. א"כ קשה למה סד' בשואל נ"כ אין שמין כשמא בלא גזרת נ"ל דסבר דאין
שמין אלא בהעיבקן דכתיב והמת יהי' לו אבל לא נדבריס אחרים ואכ"ג מין בשואל אין שמין אבל לפי
רח' דהטעם דגנב וגזלן משום הכרוך למה א"כ למה יהי' האמר דומה שואל לו לגן פי' והיינו טעמא של הכרוך
לן היינו טעמא דסד' לרבות שואל לו. ואפשר דפי' אין שמין לא לגנב ולא לגזלן אלא לנזיקין דיש להקשות הדיוקי
דמתחלה משמע דאין שמין דווקא לא לגנב ולא לגזלן אבל לדבריס אחריס שמין. ומהכ"א אמר אלא לנזקין דמשמ ג
לדבריס אחריס אין שמין. ועל זה אמר ואני אומר אף לשואל כלומר דסיפא ואו דווקא או רישא. או מכל לומר.
וקאי אסיפא דשמין וקאי ארישא דאין שמין הפחת. ואין להאריך דיש ליישב כל הסוגיא דו"ק //

אלא אמר רבא לחוש חוששת. מיניא לא מבניא אלא לפני. לפום דיהטא משמע לישנא דאלא אמר רבא דפליג על
עולא וא"כ קשה מאי פריך מאי נ"ל דפי' רש"י עולא דחוששת הא עולא סבר דאיגנא מן הראשון. ואפשר לפרש..
דהכ' לחוש חוששת הא דשמעי' מר' אליעזר היינו לחוש חוששת מיום ראשון שתטמא טהרות שנגעה ביום ר
ראשון אבל מיניא לא מבניא אלא שני בין לקולא בין לחומרא שיום שנ' תהי' טמא ויום מא' טהור דו"ק ונ....
נפנים היטיב וכדמ' דפי' לענין לאוסר לבעלה לא מכל לפרש כך

א"ל אנא מתני' ידענא. ובגולא. אי סבר דבעינן מיתה' דלקרקעות דומה ואפה"כ אינו נקנין עם העבדים ד
ודריכין להיות דלא מיירי דומיא דעדים בגדרות כדמשני בסמוך. דו"ק

וכר לו עבדיס וקנין כוה בקנין אגב איירי. וק' דאי בקנין אגב א"כ אפי' קרקע אחת נמי חבירתא נמי לא וכו'.
כמו שכתבו תו' בסמוך כדה' למה לי עומדין. ודוחק לומר דפי' אגב פשיטא לי' דאין קונה דבר הדומה לו וכו'. ואפשר
למר הא דכתבו תו' לעיל בקנין אגב ומ"ה חנקה דחשיב כמחובר //

דאי משמרות לדעת כו' מעט דבסמוך בדה' לא עומדין כו' כתבו תו' דסתם עבדיס אין משלחין לדעת מאן
דאי כפות' ה' נבר שתמר ברתכו. ולכן נ"כ לא איירי בכפות' דא"כ מאי פריך והתניא החזיק בקרקע קנה עב
עבדים שמא איירי. אבל קנין חצר לכן קנה עבדים דמשמרין ברובה אם הם כפותים. ואין להקשות ל
גדה במאמר לא מתרץ דאיירי בכפותים משום דרבה' לתרץ אליבא דלישנא קמא דלא מתרץ בכפות' לעיל דו"ק

אלא להך לישנא דאמר עבדא כמקרקעי כו' הא אמר שמואל כו' בלא נמר דמתרצת דאיירי בעומדין ברותו
ואין עומדין ברותו אין להקשות אמר שמואל כו' ו"ל דאם הקנין משום דחשיב כמחובר דבגה צריך
דוקא דאי כולם אלא איירי בקנין אגב ואמעט דלא נקט דאי כולם והכי לא מהני אבה מחובר אפי' בעומדין

ברוכה דאגב לא מהני בקרקע אבל השתא דרדה הרים בעומדין ברוכה אבל דהאי לא קנה כשאין עומדין בתוכה ואע״ג דלא אשום אגב דאי משום אגב אז לא מהני אפי׳ בעומדין בתוכו אלא איירי אכה מחובר ובנוק להם דאי כיון דלאו קנה בעומדין בתוכו אע״ג דהי נמי פריך אי עומדין בתוכה הא אמר שמואל כו׳ // דנ״ך //

ולישמעינן להאי לישנא דאמר עבדא כמטלטלי. אי עומד בתוכו. ק״ק דללישנא דאמר עבדו כמטלטלי. אע״ג דאיכן בעומד בתוכו והא דהוו החוזין בקרקע קנה עבדים. באגב ועבדים כמטלטלין דנקנין באגב ומתני׳ דלפניו דלא קנה אייו דקנה אכה מחובר דזה לא קנה משום דעבדו כמטלטלי. ואפשר דאמר ולישמעינן משום דאמר הניחא לפניו ד דשאני דסבר דצריך לתרץ בעומדין בתוכו אפי׳ למ״ד עבדא כמטלטלי. דנ״ך //

ומחוסר אי אמר והתנן בכור כו׳. ואם אית׳ דכי אמרו ר׳ הגלילי. ואם הוא מחוסר לישני הא ר׳ הגלילי הא רבנן כמאמר לפרש׳ יש להקשות מאי אי מחוסר אע״ג אי׳ אפי׳ לאחר שחיטה נמי קשה יותר ועוד לישני הא ר׳ הא רבנן דהא לא הקשה אהדדי ברייתות דמתנן הא ר׳ הא רבנן. ועוד מאי הא ר׳ הא בהדיא ר׳ תנא ברייתות. ועוד שאר קושיות. ואפשר לפרש לענ״ד סוגיא הכי ומחוסר אי אמר ולא לאחר שחיטה והרדה דמתניתין דאין מקדשין לאחר שחיטה ור׳ מחוסר דאע״ג יש להקשות על ר״ל למה אמר לאו שום אלא בכור בזמן הזה דעכ״ז צריך לומר אותו דקשה לי. מתני׳ דבכור דאין מקדשין כו׳ אבל האשה כגון מתני׳ המקדש במלוו דאינו מקודשת ו ולכן הוצרך לתרץ דאיירי הכא בזמן הזה ואי אירא ר״ל חילוק בין מחוסר ולאחר שחיטה ותרץ דהתם דאינה מקודשת בתם ולאחר שחיטה ומתני׳ דבכור איירי מחוסר. ואיתי׳ כו׳ כו׳ ומתנן אליבא דר״ש אלא דאיירי בזמן הזה והתם בחו״ל לתרץ הא דבכור כר׳ הגלילי והא מתני׳ דאינה מקודשת כרבנן כשלמא אי ר׳ הגלילי לאחר שחיטה שאי איירי אינן יכול לתרץ מתני׳ דבכור כר׳ הגלילי דאע״ג אפי׳ לאחר שחיטה מאי אבל אי ר׳ הגלילי מחוסר הוי הא כו׳. ואע״ג כלאו איתיבי׳ מאי קשה על ר״ל דלאו מוכי הא מחוסר הא לאחר שחיטה ואליבא דרבינא דמתנן ואליבא דר״ש אע״ג יכול שי לתרץ כולו מחוסר והא ר׳ והא רבנן דנ״ך //

השתא ומה שלמים. כו׳ ומש״כ דבכור צריך שקדוש מרחם אע״ג כיון שהם באים לפרש דברי ר׳ הגלילי. וכל אחד ר״ל קדושה והומרא אע״ג שקולין הם ומש״ה למעוטי. דנ״ך // ..

רבא אמר מאי נכסים שאין בהן מעילה כו׳ כאמור דע״ג האי דרבא סבר כר׳ הגלילי לקמן גבי תורה ואע״ג למה מדרין כגבגין אחר עוג למה לא פריך הא תני בברייתא לקמן וכבר נתעורר לזה בעל מרת חיים עד רהוו דברי רבא זה אחר זה ולמה הפסיק בדברי רב׳. ואפשר לפרש דלהכי מביא דברי רבא לכאן דרבא להורות דאין משלמין אלא מנכסים שאין בהן דין מעילה דהיינו בחו״ל אבל אותן שיש בהן דין מעילה אין משלמין מבשר התחיבות. ובע״ד דנ״ך הריטב״א //

אי אליבא דרבנן כו׳ ואמר התם נלענ״ד ר״ל לגזור ואם בתם. דנ״ך //

הלכך שור מועד כו׳ ולתרץ רש״י שבתם דלא יהא סותר אע״ג שם ואפשר לומר דכאן אע״ג ואם בתם משלם רביע נזק אי׳ אפי׳ יהי׳ כדברי ר״ק דלא משלם אלא רביע נזק אע״ג ובעל הבור פטור וכן במועד משלם חצי נזק ואוהב בעל הבור פטור אבל כאמור רבנן סברי דתם משלם חצי נזק ובעל הבור פטור כמו שכתב רש״י שם דנ״ך //

כשהוציא חלב המוקדשין כו׳ ולא הני לרב ק״ק הרי אמרו לעיל למ״ד מבעה דתני אדם וכל אלה דאדם //
לא לזה ולא לזה לפירות אלא לזה. פרש״י גרס ולא לזה ולא לזה לשורים. ואפשר דלג׳ לזה ולזה לשורים. ועל כר״ע בדה׳ כולה רבי׳ שרפן //

ד״ף י״ג

ד״ף י״ד

פרה שהזיקה טלית כו' פי' שהזיקו זה את זה כו' הגירסא בגירסא דרש"י שלבשה או טלית שהזיקה פרה. ואפשר
שניהם אמר דלמתני' דבכאן אין צריך לפרש שהזיקו זה את זה אלא אפי' בחדא כאי סגי ואע"פ פרש"י שהזיקו זה את זה היינו
בברייתא דאל"ה לא משמעינן שניהם //

בא לאשמעינן דלא כר"ע כו' ואע"ג דליתן כפ' המניח עוקר ממה אתי' כר"ע ואין להקן דמתני' אתי' לאשמעינן דלא
גני מיתמי דנה משמעינן מלוה כסף דאפשר בגוף כרמי

שוה כסף דהוא דכי כו' ואת' דהא כפשוטו אתי' אתי' לאשמעינן דאע"ג דכתיב בקרא כסף ישיב לבעליו מי שוה
כסף ואפי' סובין כדתני' בברייתא ואין להקן דלרב הונא דלעיל או כסף או מיטב ואין משלם שוה כסף אלא
מלוה לו. ואכ' מאי פריך לקמן מברייתא לרבות שוה כסף הא לא דבריך אלא בגולה לו ודוחק לומר דלא כב' מיירי
שמחויב לשלם אלא לרבנים שיש להם אחריות אבל אין מחויב לשלם משטלטלין דאפי' סובין שוקים [illegible]
אם לא שקדמו [illegible] והפס משטלטלין כד' [illegible] לו מן דאכ' מאי פריך והתניא ישיב לרבות שוה כסף ואפי' סובין
ואפשר לומר דהפי' דהכא קתני שוה כסף דפי' [illegible] והתם קרי שוה כסף היינו אפי' סובין דמשמע סובין גרועים ודו"ק

בני חורין למעוטי עבדים בני ברית כו' עיין בראש הא דפריך הכא למעט [illegible] //
ושוה כסף מלוה למעוטי הקדשות שטרות. הכל דיינין שכרורה. לכל מירות שבררה. עיין בים של שלמה כמה
חידושי דינים בערוך [illegible] וקרוביה וקטנים באומות דלא [illegible] עדות //

תד"ה [illegible] שורי אחד פלוני או שורו של פלוני הרי זה משלם ע"פ עצמו מאי לאו כרחם. וקשה דהיאך אפשר ל
לאוקמי כרחם הא הכיאו רש"י דכי אין השור בסקילה כגון ע"פ עצמו [illegible] בין כרחם בין [illegible] שניהם
פטורין שכופר [illegible] באמת פריך לקמן [illegible] רבה דהתם. [illegible] התם דאתי סהדי ואסהיד
קטל ולא ידעי אי תם אי מועד ואמר מר' דמועד הוא דמשלם כופר ע"פ עצמו ר"ל [illegible] מאי פריך הכא
ואין לומר דנה [illegible] לא במועד [illegible] הסוגיא כו' אבל תם מאי כו' לא [illegible] שפיר [illegible] ולא אתיא
אליבא דרבה [illegible] יש להקשות מאי [illegible] ודו"ק [illegible] ואין להאריך

האי כלבא דאכל אימרי כו' משונה הוא ולא מגבינן בבבל. הה' [illegible] דמורה [illegible] פטור

ואי תפס לא מפקינן מיניה. אמר ר"ח דווקא אי תפס המזיק בעצמו כגון הכלב כו' אם [illegible] בשער ההיזק א
אבל מידי אחרינא לא. התחיל בשני דברים דווקא דבר המזיק ובשער ההיזק וסיים בדבר אחד אבל א
מידי אחרינא דאי בכל דבר שיתפוס כו' [illegible] היזק [illegible] היום או למחר יתפוס כל אשר לו היזק אמר למחר הא
לא זהו התפיסה אלא בשער ההיזק. ובספר ים של שלמה כתב בזה הלשון פי' ר"ח כגון שתפס המזיק [illegible] כגון
הגזל ודומה [illegible] בי רבנן אבל תפס דבר אחד [illegible] מפקינן מיני' דאי בכל [illegible] לא מפקינן מיניה
היום או למחר יגזול כל אשר לו כו' ולא [illegible] בדברים דלא [illegible] התפיסה אלא בשער ההיזק [illegible] לקמן [illegible]
[illegible] פרק החובל [illegible] גם בשער ההיזק אלא [illegible]
תפס המזיק [illegible] התפיסה [illegible] ולזה אפשר [illegible] בשער ההיזק [illegible]
[illegible] ולפי זה שהגזרתי [illegible] היום או למחר [illegible] והופיה דלא א
דהוי התפיסה אלא בדבר המזיק וזה [illegible] בשער היזק הוא [illegible] האחרת [illegible]
דף ודו"ק

עוד [illegible] הרא"ש [illegible] כד' דאי [illegible] אדם [illegible] והנתבע אמר הביא לי [illegible]
[illegible] ואין [illegible] בני [illegible] לבד [illegible]
[illegible] והוציא לכל [illegible] פרוש. [illegible] והוציא [illegible] דאת [illegible] לו [illegible]

הגדול שחייב לעמוד אפי' בלי הגונה · ובהרע שראוי לעשות כן כדי לאעש בהודאות דו"ק //

שן ורגל מועדין מתחלתן והנו שור המועד פרש' הא דאמרן לעיל ואם הועדו חמשה מועדין כו' · הא דלא ראי וזהו שור המועד קורם ושן ורגל · ול' משום רבא לתנ' כיון דשייך מועד גבי שן ורגל א"כ לה אמר חמשה מועדין הלא יש יותר ומתנ' דאלו חמשה מועדין נכו שור המועד הנכתב בתורה דו"ק

איכא דראי לה מירוא דתנן חמשה תמין כו' לפי זה נ"ל דלא תהן ושור המזיק ברשות הניזק מחלוקת ר' טרפון ורבנן · ומפשר איכא דראי לה מירוא קשיא גו נמי דו"ק // ודע

שדרו של אדם לאחר שבע שנים נעשה נחש · פי' שבע שנים אחרי מיתת אדם ועיין בררתי חיים ולפי זה נ"ל דהא אינו מחויב אלא בקבורה שיהיה בנחש ואע"ג איך אמר והוא דלא כרע במודים אלא הלל והוא דלא זקף גשם ובמודים לאו מדינא שיהיה //

ר' אליעזר אומר אף הנחש והאיך תנן ראו כאן שהן בני תרבות אינן מועדין והנחש מועד לעולם הה' דהא' להקשות מאי אף הנחש הרי תנן נמי סבר דנחש מועד //

והתניא ושן חי' תיובא כו' אורחתא לה גבי תולדה דשן כדמסיק ולהכי נה יש להקשות קושיות הגמ' גבי תולדה דקרן קשיא לימותנא אי הוי תנא לה גבי דתולדה דקרן הא' דאתיא כר' טרפון דבחדר עיגן נגך שלם משלם ולהכי קתני גבי תולדה דשן להורות דאיירי כבי אורחי' וכגון דאייעד · וק"ל ודו"ק בר"ה

דשלמא לתנ' שחשדוהו מגונה כו' אבל על הפוסקים לא קשה דו"ל כי כרו מוחה ולרבנן דפשוטו שוחה כדי להודות ועיין בררתי חיים //

חד אמר שלשה וחד אמר ב' ואמרינן שלשים משום דאמרי ג' לבכי ג' לאבילות ז' להספד ולתספורת דאמר שהושיבו ישיבה שלשה עד ג' לבכי ואמר ג' עד ג' לאבילות ואמר ז' עד ז' להספד // דו"ק //

שהושיבו ישיבה על קברו כו' אלא נראה דה' דליבא לומר לדרש · ואפשר לומר כיון דישיבה זו היתה לכבודו להי' שהרבה תורה בישראל כמו שהרבה רב לית כי משום לומר לה' · וכעין שהרבו רב כפסוק בב"ה אלא שהניחו ס"ת כו' דשאני התם דהוה גדול בתורה ונמצא' בדורו · דו"ק // בר"ה

אלא שהניחו ס"ת על מטתו · כו' דשאני התם · נ"ל לפי המגא' אינהו נמי מנהיגי דמשמע אפי' אינם גדולים כחזקי' ושמא י"ל דמא' זה סברי כר"ה אחר · בר"ה

והאמר מר גדול תלמוד תורה שהתלמוד מביא לידי מעשה נ"ל שזה כאן אמרו קיים וגם לומר ולהי' רב יהודה ראי לה שאמרו היאך קיים נ"ל כי נמי האזהרות שמקיימין המצות ולאו בני תורה הן · ובגמ' במה שהרבו ולא מסיק אדעתי' השתא למה כן לא לומר · כי היכי קיים אינו זוכה שלימוד לאחרים · דשלמא לפרש' הקושיא דאם קיים יותר מלימוד סד"ה שהוא יותר מלמוד לאחרים אבל מי קושיא דאי קיים הפשטא דלמד י"ל אינו זוכה ללמוד לאחרים · אבל מאי דרבה ומשני הא כו' אין יכולין לפרש הכי וכרת' דסוגי' מס' קידושין איתא הגירסא' בענין אחר ומפשר לפרש ומשני הא לאחרי דמשמע דלא גרסינן הא למיגמר ופי' הא דאמרי' שהתלמוד גדול היינו לאחרים שמביא רבים לידי מעשה ולומד לאחרי' לא אמרי' באחרינ' וצ"ע · ועיין בחדושי גיסי סוף מס' קידושין //

אשריכם זרעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור · כל העוסק בתורה ובגמ' כו' ורמ"פ' כל הפסוק דמשמע שהוא לומד תורה מה' אינו פטור מגמ' וזה אשריכם זורעי צדקה על כל מים שיש לו כבר · ולזה רמז הכתוב נ"ב שלח לחמך על פני המים דאמנם שאתה לומד תורה שמשולה למים מה' שלח לחמך כי ברוב ימים תמצאנו דהרי גבי בני עלי שגזרה גזירה עליהן שימותו ולכן שעסקו בתורה ובגמ' נתכפרה והאריכו ימים כדאי' בר"ה ובמורי פ"ב אם יתכפר עון בית עלי בזבח ומנחה נגד עולם אמר רבא בזבח ומנחה אינו מתכפר אבל ·

129 ומשר הוא כרה וכנה לאביי כו׳ רבא דעסיק בתורה כו׳ אז שנין אביי דעסיק בתורה ובגמ׳ חי׳ שתין שנין. אוכ׳ ...
אשריכם זורעי דהיינו צדקה על כל מים דהיינו לומדי תורה כדאמרינן שרבי ביער אחר עצמו על שהרג פרה לבני האדן
ולאפוקי מה שבא למעלה והיו מושלין להכריע ובי/ אפי׳ בשעה שעושין צדקה הכשילם בבני אדם שאינן מהוגנין כדי
שלא יקבלו עליהן שכר ואמר כל שלא ירקך מה דמי היוצין או לא אל יתן לו הספקה ושני כדאמרינן גבי רבן גמליאל
בזמן כרבותי וזה נמי רמז הכתוב שלח לחמך על פני המים דהיינו לומדי תורה. כי ברוב הימים תמצאנו ימשכ׳
לבני אדם שאינן מהוגנין דאינו מקבל שכר. רק תן חלק לשבעה וגם לשמנה רמז לבנימין הצדיק שהח׳/ אשה ושבעה
בני׳ זה חלק לשבעה בני וגם לשמנה דהיינו אמן כי לא תדע מה יהי׳ רעה על הארץ ובגבור זה ארחה גזול ר׳
כדאמרינן גבי בנימין שהוסיפו לו כב׳ שנה

משלחי רגל השור והחמור. גם שלוח הכא דרשו במד׳ שאמרו לבוא מלך המשיח שכתוב בו שילוך שנאמר משלחי רגל
השור והחמור. ואת׳ כאן נמי בגבורה שעוסק בתורה ובגמ׳ אמר לשלוח רגל השור והחמור דהיינו מלך המשיח

וזוכה לנחלת שני שבטים. זוכה לכילה כיוסף דכתיב בן פורת יוסף בנות צעדה עלי שור. וכן׳ בכור שורו הדר לו
כלומר דבחור. ועם לשון הכתוב דהיינו כלה וכב׳ ואפשר לומר דירוע דיוסף איקרי שור בכור שור ונשרך חמור שלום
שנביא ראיה מה הן אלו שני נחלות

מה שזוכה לנחלת אלו ב׳ שבטים משום דאמרינן שיוסף נוטן צדקה והוא הי׳ משביר בר לעם הארץ ומשכר לומר
ומד תורה לפי הכנוס כשרין זוכה לשתיהן והגביר אותם כלשון שור וחמור ורמז על שכר של כילה כיוסף.
המשבר כלה שור ולעשיר הגרמז בנחלת חמור גרם. או שאותו עקלון לפני כפרי כמו כיוסף שנרמז.
בנחלת שור בכור שור וגו׳. לזוכה לבינה דהיינו יודע בינה לעתים כיששכר הנרמז בנחלת חמור שיודע
גם העתים. ועוד משמרה הראשונה חמור נוער. ואפשר דלזה כיון הכתוב ידע שור קנהו וחמור אבוס כ׳
בעליו וגו׳. ואיה׳ מבאר היטיב לטובה

.. פרק כיצד הרגל ..

ומותיבנא ריבדך ואימא כו׳. וכן׳ אמאי לא הני מוחרת כאן. בשלמא בלא נאמר יל׳ דכאן משמעני מוחרת כיוצא בהן
והרם משמעינן דהי׳ כיוצא בה. אבל להי׳ מ״ש דכאן נמי דהי׳ כיוצא בה דהרי אפי׳ תרנגולת תני אב׳ קשה לימני
גבי שן נמי מוחרת. רוק׳

אלא רבנן אוי בגופו דמי. כו׳ הא דלא פריך אב׳ זה מאתניתין. יל׳ דירעדרכון לרק דהלכה גמירי אבל כאן
דפליג סומכוס דוחק לקיים דטעמא הוי משום דהלכה גמירי דאב׳ לא הוי פליג סומכוס ויש לומר עוד ואין להאריך

הרי אמר לעולם כגופו דמי ותני כגן הב׳ הא דמשני כגופו משום דלא פליג עם סומכוס בזה. וגם נא׳ לכנלה
מדבור בקרן דמשלם נזק שלם דמי אמרינן לאו כגופו לא הוי קרן גמור גם עם לשלם. רוק׳

וליתני הא דבעי רבא כו׳ ולנירהא ומירות כו׳ אם שינה בהן כו׳ עיין בה״ש דבא׳ לך והעלמת דכיון דלא אפי ו
נפרך אלא הא דבעי רבא כו׳ אאב׳ נמי אשינה דיש להקשות דשמא התנא׳ חלוקי בדשני ואייעד ורבא בעי
בלא שני. ולפי לג׳ דאין חילוק בין אייעד ולא שינה או שינה ואייעד דגל הכל בעי רבא וכמו שכתבו התוס׳
ונגל וגו׳ בעובר בתחלה כו׳

אמר לך רבא כו׳ ובדשני בצרורות כגון שנרק הכלב החלה ביה על הגדיש ונפל כו׳ השיטה מקולה בבין והנעורה.

וכאן לא פי' הט ראב"ד הוי קשה מגל דכשמואל שאנו כרבנן ואין להקן ראב"ד הפשוט דאין שינוי לצרורות לרבנן
כרבן כמו שכתבו רש"י וה"ה ר"ל כגון דאמנה אונחת על הגדיש בשינוי כמו שהגיהו הה' לכן פי' בשינוי בצרורות דאשה
לא יכול לאוקמי' כרבנן · דו"ק ·

דדחיק לי' תלמוד' כו' ונראה בעיני כו' ואי קשיא דרא"ש אדרב"י · באמת קשיא זו קשה אפי' לפר' שמו · ויש ליישב בדוחק ברה"
ואין להאריך

בעי רב אשי יש שינוי לצרורות לרבנן או לא · בעיא זו כמעט הי' יכול לומר דבל"ג נמי אם יש שינוי לצרורות וברה"ג בד"ה ת"ט
חייב או אין שינוי לצרורות וברה"ג פטור כרבעי ר' ירמי' לבסוף ועב"ג צריך לומר דזה הוי ידע דאין שינוי וברה"ג
פטור כדפשיט לקמן מה"ל אסתברא דאורחה דרגל היא · אבל אי לקמן לב"ג בבעיא דר' ירמי' בבעטה והחיזה והזיקה בהשתן
אדם דפשיט על הבעיה והזיקה · וא"כ יכול לומר הבל לענין רה"ר שיהא חייב ברה"ר ויכול לב"ג

תרנגול והו כו' ואכלה בחוץ פטורה תנא מגב רישא דאורחה דפשיטא דאינה חייבת אפי' היו סופו להתגלגל בד"ה / ה"ל ברה"
בפנים ודרי לא הי' בשדה אחר ובריב ובעד השדה אחר · אבל אכלה בפני' חייבת נה"ל דאמנ' דעתיד
להתגלגל בחוץ אפ"ה חייבת והוציא אמין · ונ"ל דהדרך ראוי הי' בפנים להתגלגל בחוץ אבל איפכא לו דו"ק

ומ"ש בפתלה ואספסתא שעלין אדוכים וסד"א כיגול בחצר רוב עלה שבפנים או בחוץ · פי' דנ"ל דאי בפתלה
ואספסתא אם היה הכל מתגלגל בחוץ ואפ"ה חייב אב"ג שא כלא חייב כמונחין ברה"ר לכן פי' התוס'
דמאי כמו סכר [illegible] בשינויא קמא אלא דקשה לי' פשיטא דחייב על זה שראוי בפנים ומשני בפתלה
ואספסתא וסד"א כיגול בחצר רוב עלה בפנים ולהוי חייב גם על זה שבחוץ ואפ"ה בחוץ פטור · או רוב
עלה בחוץ וא"כ לפטור גמ' על המיעוט שבפנים · אפ"ה קמ"ל דחייב · והשתא במאי מהדרן ימי' דתני ואכלה
בחוץ פטורה דקמ"ל הגם שרוב היה בפנים אפ"ה על זה שאכלה בחוץ פטורה דו"ק ·

ת"ש הכותב והעלה כו' פטור ולתני' רבה למיפשט חייב מרבנן דהלכה כרבים ואין דראוי' דמ"ל מרה נראה
לי' היכא דאיכא יתירה אב"ג פוסק אר' יוסי דאפי' רבנן לא פליגי עלי' אלא כמו שכתבו הם · אלא כאן קשה אליבא
דהכל רבנן

[illegible] הא דקיימא לאוקמא כו' נ"ל הא כתבו הם לעיל ברה"ר שמא דכיון כו' ונ"ל שאינו עיר מיקרו בגלי אדעתי' בד"ה ק"א
דניחא לי' בהנאה זו ולא דמי לדר בחצר חבירו דלא גלי אדעתי' אלא בחנם ומ"ה מאי פריך תרתי
הלל דאוני הכא דגלי אדעתי' שרוצה ליתן שכר דו"ק

הא נפלו פטורין אלמא כו' כגון שהיו לא מרוחקין ולא מקורבין ומ"ה לא [illegible] בתרא היאך משני כי דקתני ד"ה
בקפיצה לא נפלו נ"ל הא איירי בכלים אדוכים · ועוד בכמו לאה הוי התלת בתוספת לא איירי
בכלים דאנרבי לטול ·

אדם ותרנגול כו' ומחן כך כרא ולפרש כו' פי' מחן קושיא הכל ולשון דחוק · ד"ה

ומ"ש הא דאסיק ומאי פטורין כו' אבל באמת אפשר לתרץ בענין אחר וכגה ירא"ן גב' קושות רא והתוספות
כלב הא דלא הקשה מהמת' משום דנ"ל דהכא איירי ברה"ר ושניהם אורחי' בין מלמטה למעלה · בין
מלמעלה למטה ומתני' דחייב איירי בחצר הניזק כמו שפרש"י אבל אבריית' דמחלקי' בין מלמעלה
למטה ובין מלמטה למעלה שמ"ד בחצר לאו אורחי' קשה · דו"ק ·

והי' גדי כפות לו כו' פי' או עבד כפות לו כו' אבל נ"ל קשה לפרש"י דלא דמי פטור דעבד כבהמה ד"ה
דגדי סמוך דבעבד כפות פטור נמי אגדי שפטור דגדי סמוך נמי פטור אלא אגדי ולא אעבד ·

ולחייב

ולחייב בעל הגמלים כו' ולא שיעור בעל החנות לגמרי דבהדיא [illegible] אמאי חייב בעל הגמל דבעי להגביל
גבי חנוני דהרי אדרבא שם כתיבו דהורחבו אכאן. נ״ב

פרק המניח

פתח בחביות דקתני זה בא בחביתו הא דלא קתני לעיל פתח בכד וסיים בחביות משום דבהמה אל״ת לאו בגין
אחר. אבל הכא אפשר להר״ה דבמתני' פתח בכד תחלה וסיים בחביות והתם פתח בחביות תחלה וסיים
בכד. ותנן כו' פתח בכד וסיים בחביות ואל״כ למה פא' מתחיל בכד ופא' מתחיל בחביות וסיים בכד לכך
פרש פתח בחביות דהקשה מינ' וכיה דקתני בתחלה זה בא בחביתו וסיים בכד דקתני שבורה כדו. והא
דקאמר פתח פא' בכד ופא' בחביות להורות דבנאמת אחר לינך רב כשאינך בכר כרך דמים ובעינא דלינך
לינך האומר לו חביות כשהולך עדין לא כרך דמים דו״ק.

ואי ברשות אמאי חייב בשלמא אי איירי בשוגג כו' פי' גב' אין להקשות אמ' דהתם או שמטו הלא אינו קפידא.
ריש לו לחייב כו'.

הא וגדולה מזו בינה מנין הא דפריך מדיוק ולא מפריך כפשוטו משום דסמיך על קושיא אח' מדתני סיפא כו' ו
והדרן דריך סמיך כאי אחרוין בתרא ואחכ״ אפרש הנא'. דו״ק

אבל היא נגחנו פטור כו' דלשנא שהולך עדנו במים ולא שהוזק בהן יז' דהא במתני' לקמן השופך מים ברה״ר והוזק
בהן אחר חייב דהיינו הוזק בהן ואפ״ה אינן לב' אלא דנטנפו כליו במים. וק״ל

הא אורך לטעמי' דרא״ כו' לפיכך הטיח לוחורא כאבן חייב יעו' ואי לפיכך הוי אחר אא״ לי הבקרן. חייב.
על זה לא אחר חסורי מחסרא והכי קתני. אלא נראה דדייקנא הברא' אלא מדאמר אלא ואי דומה לבה אבא ס
סכינו ומשאו. דו״ל לומר מה בא לדבור הרי כבר ידענו שיהיה חייב את הניחן ברה״ר ואלו לדבור אלא בא
לאומרי דצריך להפקירן כמו בור. ואין נאמר ברא״ כו' לפיכך הטיח לוחורי כאבן חייב דלא אפקרינהו דצריך
להוור דומה לבור דצריך הפקר. ושמואל אמר לטעמי'

פרק ד' שור שנגח ד' וה'

ולכולן היה תם דמשלם מגופו היכי דמי כו' ואפשר לומר בענין אחר דאיירי בלא הכרה כו'. ועיין בפסח
סו' תוס' דפ' כך ואין התם עליו שלא הביא פרש' //

ושנים הבשאינה דינר זהב הא דלא קאמר זה נטל כד' זוז וזה נטל כד' זוז. אפשר דבא לתרץ הא דלא קבא
זה נטל יב' וחצי וזה נטל יב' וחצי וסלע משום דכד' הוי דינר זהב וחצי דינר לא איירי ועיין בגמ' דאיכא
סלע צורי כו' ובזה יכול לדחות דלטעמא סלע מדינה. דו״ק //

האי אחרון אחרון נשכר ראשון ראשון נשכר מיבעי' ליה קצ' ל[illegible] פריך ודאם שלם לאחרון שבהם ואם כ'
כו' אמר יחזור שלפניו. שלם לראשון מכולהו. יען ליישבו אביי לו' הל' להדרו בפשיטות למה יהא אחרון
נשכר הראשון יהא נשכר. ואפשר לומר דקש' הוא יד' ע' דו״ל כגון שתפסו ניזק אלא דו״ל לו לאשמועינן דשתפסו
ניזק ואחרון נשכר הללו בלא תפסו וראשון ראשון נשכר וכבר יכול לתרץ כל הענין דהמדיך השיב ואין לו
להאריך. ועי' דלפי פרש' דלכן דיכולין לתרץ כולו מתני' בדתפסו אליבא דרב' אלא מעיקר ודאי אחרון י'
נשכר אז' לאשמ'. כדי לכך פריך על האחרון אחרון נשכר ויש עוד ליישב ואין להאריך //

ראשון נשכר כו' ובגזה' לעיל הכי הולך בעה' ישתלם בנכסים אחרים כו' ואי דשוייל האי אפסיד האי משום לרב.
הוי כיון שני תרתי ליה דלחד דתרוויהו אבי אין לו נכסים אחרים לא גבה בעה' ואם יש לו נכסים אחרים.
לא צריך לתרוייהו מהאי דאדם דאדם, אינו. משום ביתא דלאו הכי לא גבה בעה' כיון שיש לו נכסים אחרים

משכ׳ עינן שאין יכול לגבות מנכסים אחרים. דוק // ולא דמי [illegible] בזה [illegible] הגמ׳ דלעיל לא [illegible] בה [illegible]
כגון שתפס ענין כו׳ [illegible] הוי כמי ברשות הענין. ועיין בהרא״ש

[illegible] מורי [illegible] כו׳ [illegible] כמי [illegible] שאין לו כל [illegible] על רבינו שאין [illegible] אלא
[illegible] עיין [illegible] ואפשר [illegible] הני דהני [illegible] רש״י גבי ראשון [illegible] דכיון דהאי ענין והאי
[illegible] קמא קמא קדים [illegible] שהחמשי אין יכול לגבות מגופו אלא מה [illegible] אבל האחר הוי הראשון
[illegible] והוא [illegible] וקמא קמא קדים. ואין להקשות [illegible] החמשי הכל מגופו ושלם [illegible] כיון דאמר
אין הראשונים [illegible] פטור [illegible] כיון [illegible] אין משלם אלא מגופו [illegible] כמי [illegible]
אע״פ שאין [illegible] אלא חלק של [illegible] הראשונים [illegible] דוק //

שבוק מתני׳ ולא תטרח כו׳ אלא [illegible] כלל בלא תפיסה כמי הוי אחרון [illegible] האחרון [illegible]
[illegible] אפי׳ בלא תפסו כמי אכל מה [illegible] בעינן [illegible] כשתפסו
[illegible] לכולם [illegible] והא דהקשה רש״י קושיא זו כאן [illegible] שהוא [illegible] אומר [illegible]
[illegible] שבוק מתני׳ כו׳ והא [illegible] לאוקמי [illegible] אלא דלא תוקמי כולו כרבנן כו׳ [illegible] אומר שבוק מתני׳ והא
[illegible] כאן [illegible] והאחרון [illegible] שטר [illegible] אפי׳ בלא תפיסה ויש
ליישב [illegible] ואין להאריך דוק //

[illegible] הקדושין [illegible] פי׳ [illegible] ראשו [illegible] כרבנן [illegible]
הקדושין [illegible] המנחה. דוק / [illegible] דוק //

[illegible] ומתני׳ [illegible] כבר כתבתי דאין להוכיח [illegible] ואפשר [illegible] הוא
[illegible] תנא כו׳ אכלא [illegible]

[illegible] סלע [illegible] שאין [illegible] סלע שלא [illegible] או [illegible] מנה [illegible]
[illegible] סבר [illegible] מנה ואע״ג [illegible] ופי׳ דהכל לפי [illegible] ארובה //

[illegible] סלע [illegible] ועיין [illegible] שלמה

הרי הוא מותר [illegible] הבהמה [illegible]
[illegible] מותר [illegible] כיון [illegible] לאדם [illegible] לבהמה [illegible]
[illegible] ולא לחול וכו׳

[illegible] דרך [illegible] ואינו מותר [illegible]
[illegible] מותר [illegible] מותר [illegible]
[illegible] מותר [illegible] שלם [illegible] מותר [illegible]
מותר [illegible] דהדין הוא [illegible] מותר [illegible]
[illegible] ואינו מותר

[illegible] שלם [illegible] מותר [illegible]
[illegible] שלם [illegible] כיון [illegible]
[illegible]
[illegible] דוק

המ"ע משמע מהכא דאין הולכין בממון כסומכוס כו' אי משום הא לא איריא דהא ננ דברי סומכוס דלעיל בהמניח סתם קתני
וכדאמרינן לעיל גזרה אומרת חולקין ועליו חבריו על סומכוס אבל כאן סתם כסומכוס משום ברי ושמא · ועי' דו"ק

משלם חצי נזק לפרה ורביע נזק לולד · ק' למה הטעם דינא ברחם הללו כמועד משלם נזק שלם לפרה וחצי נזק לולד · כ
באמת כמ"ש/ וי"ל משום איירי בסיפא דתני משלם חצי נזק מפרה ורביע מן הולד דאפרוש לירא לפרה משלם רביע
נזק לולד · ועכ"פ זה איירי בתם · לכן נקט רישא נ"כ בתם אבל בברייתא נקיט · וי"ל דבמועד היה אומרים ש"מ
משלם כמו שכתבו תוס' אבל גבי תם לא אמרי' הכי דלא יהא מחויב שבועה גדולה מהודאת עצמו דהודאה בקנס פטור·
אע"ג לפי דברי תוס' דסומכוס לא אמר יחלוקו אלא בעוררה באגם לכן אינטריך לאשמעינן גבי תם אבל גבי מועד
אפי' עוררה באגם מאי הוי הרי מחויב לשלם מן העליה/ דו"ק

מתקיף לה רב אשי הא ל"ל קרא · ואמאי הא סומכוס פליג וסבר דחולקין וי"ל דלא אמר סומכוס אלא שיש הספק לכל כגון
כאן בפרה שילדה ואין ידוע כו' · אבל בלאו הכי פשיטא המע"ה ומקרא אינו יכול להוכיח דאמרי' בכל מקום המע"ה
אבל ק' דהללו דעכ"פ פי' דרש"י אפי' יש הספק לכל דאי לאו הכי ל"ל קרא ויש ליישב דו"ק

מנין שאין עוקצין לתובע תחלה · עיין במרדכי · ובים של שלמה הרבה ביאור ע"ש

אירע ידע דשותפות איכא כו' והכי נמי משכחת דהיא דאמלינן פרה בחמור קשיות גיסי יצו בבאורו י"ל דאין יכולים
להביא ראיה/ ומתני' דמשלם רביע ולא אמרי' השתא ילדה להוציא ממון מחבירו עליו הראיה משום דלא אמרי' ומנא/ אמנה
אלא כשמטעמא ילדה אבל אי אמרי' דע"כ ניחא ילדה כך יכולין לומר דילדה מקודם ניחא דהרי לא נעשה ילדה דו"ק

דף מו תוספת בד"ה · הנזר שהקרנים קרובות כו' הכא תלתא בבי צריכי ולא זו אף זו קתני · ק' למ"ק דר' ירמיה ואתיא רישא כרבי ורבי כו'
פליגי והשלא תנא ואם הכניס ברשות בעל החצר חייב ואמ"ל למה תנן תלתא בבי דו"ק

אמר רב ששת כו' דתנא כו' ק' דמשמע דאין הרחם כיון שהמינה ואפי' בהמה לכן חייב כאשר פירות אפי' בדינא אחר
מיד לייטב · מה שיש להקשות מגור כבנין זה עיין בחדושי גיסי יצו וכה"ל

דף מז · הכניס שורו כו' ואכל חטין והתריז ומת פטור · הה' דחייב לשלם החטין אלא דבריך בא להשמיענו דאם הכניס ברשות
בעל החצר חייב אפי' אם אכל ולכן השמיענו באכילה ולא בהוזקה משום דבותא דסיפא · דו"ק

ואי לאו פטור בעל חצר ואת"ל ויתבע מבעל השור · הה' דהא להקשות הו' לעיל שכתבו תו' לעיל כמורות/ ·
דמלמא כגון מבהמות אחרים כו' ל"ל לבעל החצר לשלם יתבע מבעל השור וי"ל דלעיל אין יכולין להקשות דשמא
בתם איירי דאין משלם אלא חצי נזק להכי אבל בעל החצר נשתרות לשלם נזק שלם · אבל למטה דאיירי בין
שהוא מועד לכתחילה לכן הקשו תו' ויתבע מבעל השור · דו"ק

דף מח · ומשני מהאשה שנכנסה לטחון חטים כו' טעמא שלא ברשות הא ברשות פטור · ק' דהלל למיפרך מרישא ואכלתן בהמה
של בעה"ב פטור טעמא שלא ברשות הא ברשות חייב בעל הבית ואתה אמרת דאשה חייבת · דאין להקשות דהא
דתנן שלא ברשות הה' ברשות נמי פטור אלא דתנא איירי בסיפא · א"כ מאי פריך מסיפא שמא איירי ברישא ומאי
מ"מ דהאי מהאי · ואפשר דמה"ט מא"ה פריך · ואפשר לומר הכא אינו בזה פטור דהלל פטורה דהרי קאי על האשה ואלא
מרישא בדבריו דמרישא נמי פריך טעמא שלא ברשות בעה"ב פטור הא דין דהאשה נכנסה לטחון ריש כה נמי אשמועינן
דהשתא איתמא דעולה לסיפא אפי' ברשות פטור כמו שכתבו תוס' דו"ק

הכא ברשות

הא מני רא' דאמר אין לו שמירה אלא סכין כו' ועיין בדש"י מה' לענין דמי שור לבעלים פטורין דהא נטרוה ואמאי הוה לי' למיבעי אינה דרא' סבר אין לו שמירה אלא סכין ואפי' בכה"ג הויא לבעלים עצמן · אבל לענין שומר לענין שישלם ו' לבעלים לבעלים אין צריך שאחרי הם נתנו לו לשמור ושמר כראוי ומה הי' לו לעשות דוק' ועיין בטור בהגה"ה בחידוש' לגי' ברה' אלא שעמאר דמתני' כו'

אמר רה' שורו לשומר חנם עיין בתה'

ר' יודא אומר תם ומועד פטור שמא ולא ישמרנו בעליו ושמור הוא זה · ודק הוא בדוק' ובאשירי' לא הביא שמא ולא ישמרנו ושמור הוא זה · ובאשר"י כלומ' דלא גרסינן דאולא ישמרנו משמע שמירה מעולה ואמ' גבי תם נימא הכי אם לא דאמרי' ולמ"ש דאין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט ורחיב ולא ישמרנו גבי מועד ולא כתיב ולא ישמור כ' פרי' בגמ' וזה ושמור הוא זה דהיינו מועד הוי שמירה ולא תם · אבל דוחק הוא ודו'

גמ' בחנקה' שמור קיימי ומיהו בין לרה' בין לרי' סברי פלגא נזקא קנסא ועיין באשירי' שמותי לתום אבל הק' לא מיי הכי פירש' ופי' מיהו בין כו' דאמ' דהי' כאן כפי התוס' מה' כאן סברי פלגי נזקא קנסא ופי' בחנקה' שמור קאי על הבעלים · ובגה' מרדכי מש' ר' יודא אומר רחמנא תם משלם דקיבעי לי' שמירה מעולה אבל דבעי שמירה פחותה הא צריך לכתוב תם דישלם חצין אלא ודאי דבי דבעלים בחנקה' שמור שבעלים לשמור ואמ' איך כאן שהבין אלא ודאי דצריך שמירה מעולה והבעלים רגילים לשמור שמירה פחותה לכך חייב דוק'

אמ' ניכתוב רחמנא ולא ישמור מאי ולא ישמרנו לזה ולא לאחר ומ' גבי פתוי דכתיב ולא יכסנו הל' למיכן דלא כתיב ולא יכסה · ואפשר דרי' סבר ולא יכסנו כדר' נתן משום לא תשים דמים בביתך ודווקא כו' · יכרה אבל על הפתיחה יכסה כיון שלא עשה כלום · ובגה' מרדכי קושיות הגמ' אם על הפתיחה חייב על הכורה/ לא קש' דוק' ואין להקשות דהא ולא ישמרנו גב' פי' הכי ול' דווקא דולא ישמרנו דכתיב גבי מית ואמ' לפרש הכי שהרי שוקלין אותו דוק' ויש להשיב עוד ואין להאריך

ולא ישמרנו לזה ולא לאחר אין להקשות ודיבא כאורעא עיין בתה' ויש להשיב עוד דבר תמוה בתקומה עומד ויש להשיב עוד ת"ו

גמ' לא פטור ר' ומיהו לפטור בהודאתו לה' פלגא נזקא קנסא כו' ואמ' אמ' מאי קנסא מאי הנסה מאי איריא בין שמואל אפי' כיון כמי כו' הא מי אמרי' עד השתא לא נפטר בהודאה כיון אבל כשמואל נפטר ויל' רוצה להפטר הוא ודו'

·· פרק // חמישי // ··

גמ' על דברי סופרים היינו כו' אמר שמואל בנודר בתורה כו' תנן אין סופרים לא אמר אלא בתורה איך אמרינן בגמ' אמ' לכי הא דאיתמר הנודר שחת כו' הא בדבר זה אפי' סופרים כמי מודה כיון דהנודר אוחז כדאמרינן משמעות דמתניתא · ואפשר להבין בדוחק דלא על זה אמר כלל אלא על מתני' דרוב בהמות אינן מהילין ואמ' נימא ודאי משנה זו זרה זיפה' אין הולכין אחר הרוב והמוציא מחבירו עליו הראיה וזה כי הא דאיתמר כלומר כעין זה ובגה' מרדכי מש' שמואל אבל חכמים אומרים זה כלל גדול בדין אין דברי חכמים כדרך אלא שמואל אמר שחכמים סוברין כך ודאיתא מדרייתא דלאו תנא כמו שהגדרתי דוק' ·

138

ובכוונה · אבל דוחק הוא ואפשר לתרץ בשנגרים קושיא דהרי גבי שור משלמים דמים ואפ״ה לא חשיב חומרא בו גבי שור
אבור ואפשר דשייך נחומרא בו כפור כדשייך דכרים אחרים ומשום דלא חשיב חומרא בו גבי שור ושייך אותה שייך
אותה גבי באדם · דו״ק //

ולרבנן נמי ניחא מדעבדיה עם עבד לא דריש כפר אם כפר לא דריש ואת״ה מאי פריך נמי ניחא כו׳ דהרי לכולי אמר
גברא אגברא קאמרי והשוה שניהם · ואפשר להשיב דכאן פריך נמי ניחא משום דקשה לו ראב״ע למה אמר דינו על
עבד ולא אמר על אם כפר · בשלמא לר׳ לא קשה למה אמר דינו על עבד ר״ל דאמר על כפר נמי דהרי כי אתא רב
דימי אמר ר׳ יוחנן כפר כו׳ ואב״ע השמיע כי דינו כשניהם אבל על ר״ל קשה · לכך הוצרך לתרץ אמרי לא אם עבד כו׳
כפר אם כפר כתיב במקום תשלומין · הא״ל דאם כפר דריש משום דאם משמע ספק ובאמת אינו ספק ואב״ע הל״ל וכפר
ושלומין אב״ע גבי עבד · ודע״ //

חייב על הקטנים סקילה · ובפרשי׳ פי׳ סקילה וכפר · משום דקא׳ אית הולך על כפר דהרי כפר הבעל חייב ולא מיירי ·
ואמר שור באדם שעשה בו קטנים כגדולים · דו״ק //

הא לן ובהי קטנים משמע · הא דפי׳ רש״י כאן ולא לעיל משום דלעיל אכל להרס דנלמד מינה ינה אבל כאן מדפריך בסמוך
אין לו אלא כמועדין ברם אנן אב״ע דנלמד מאשעור דבן ובת ראי אירתר דינה ינה · אב״ע אתי חד למועד וחד להתם
אלא וראי דנלמד קטנים מאשעור בן ובת ולהכי פריך אין לו אלא כמועדין ברם אנן · דו״ק //

ניחא לניזקין כו׳ אתנו׳ דלא ישראה גבי מיתה כתיב עיין בחדושי גמרא מה״מ שהרי דרש לקנן ולא ישראה בנולו ד
דכתיב אבל ניזקין · ואפשר לפרש דהפ״ מתחלה איצטריך לרבות ניזקין הנם דכתיב גבי מיתה מה איצטריך לרבות
ניזקין נמי ואין להקשות היאך מרבה ניזקין הלא הכתוב מדבר במיתה לכך פי׳ משום דדרשינן מסיפא דהאי קרא ניזקין ו
ועלה קאי אלא ינה שהוא מיותר לרבות קטנים לניזקין ומשה״ איצטריך לרבות ניזקין הנם דכבר כתיב אבל מיתה · ו
ומן בסוף פירקין לענין שמירה מעולה דרש אלא ישראה בנולו אתנו׳ דלא ישראה גבי מיתה כתיב ואפ״ה חזר הכתוב
וכתיב אבל ניזקין · והב״ כאן כתב הכתוב אחד למיתה ואחד לניזקין דו״ק · ודע״ //

והא תם הוא כו׳ דמאי דוחקי׳ בשלמא לקמן איצטריך לאוקמי׳ מכח קושיא אבל כאן לא קשה אלא מדרבא מאשעור אתנ
דפטור מנה ומנה · דו״ק //

והא תם הוא המנין סבור כו׳ ומשני במועד כו׳ פירוש כמתחכך להנאתו · ואת״ א״כ מאי פריך א״ב בר קטלא הוא · ולא
והמקשה סבר דהתרץ סבר במועד להתחכך בכותל ג״כ ובכוונה להכי פריך א״ב בר קטלא הוא ואל והשתא א״ש
במט״ במועד להתחכך על בני אדם בכותלים · ר״ל לפי הרמב״ם על בני אדם דהוא הוי מועד בפעם ראשון אלא ·
נראה שהסברן כתב הכי לפי דעת המקשה וכגה מתרץ דלבסוף גרסינן כמתחכך בכותל משום דהוי מועד מתחלה
וכלאו הכי ר״ל דמה שנגרס הכי היינו לפי דעת הש״ס ודע״ //

תניא כוותי׳ דשמואל ומיובתא דרב לא מצאתי הכי בשום דוכתא ולפי׳ רש״י שהביאו התו׳ אש״ה דשמואל כ
נפשוט · ותיובתא היינו קושיא שהקשו התו׳ אליבא פי׳ רש״י דפטר כל בכוונה לדרוש על האדם כו׳ א״כ ר״ש דילך ·
נשמעינן ניזקין כו׳ ולהכי אביא כל הברייתא משום דנה קשה לרב שמוקים במועד ליפול בבורות כמו שהביאו התוס׳
מר׳ שמעון שהביאו בסוף הברייתא · ועו״ל דלהכי אביא כל הברייתא דאי לאו הכי הוי יכול לתרץ דברייתא אתיא
כר״א והוא אמר פטור מנה ומנה אליבא דרב׳ לכך אביא הסוף ברייתא פלוגתא דר״ה ור״ש שהם מלמידי ר״ע כמו
שהבאנו התו׳ לעיל · בדה״ אמר רבה בכה״ אב״ן דו״ק //

דהמקשה על מה שתירץ לא אמר ר"ע אלא בכופר · ופריך ובנזקין לא אמר ר"ע והרי אמר אף אשה נזקין ליורשיו ו
ואמ"כ איך אתה אומר לא אמר ר"ע אלא בכופר · ופריך והתניא כו' דלא תימא והלא ע"כ מוכרח אתה לומר כופר
דאלו נזקין לא שייך לאשה אלא לבעל לכך מביא והתניא כו' נזק נתן לאשה · ואמ"כ אש"ה נזקין ליורשיו היינו מה ששייך
לה · אבל קושיא על פשוטו לא הקשה אלא חוזר קושיא ראשונה דהתירץ לא אמר ר"ע אלא בכופר אית כלום ומשני אמר
רבה בגרושה הא דקתני אף אשה נזקין ליורשי' בגרושה · ומה שהקשה איירי גרושה מאי דפליג כו' משום דפי' וכן אמר ר
רב נחמן בגרושה איירי דברייתא' דפי' מאי בגרושה איירי לכך פריך גרושה דפליג בהאי ולהוי דוק · קדרתי לדרוך
כזה אבל המדרתי כזה בדרך חדש והרגלתי ג"כ מה שהביא כל הברייתא' הימה שפחה כו' ואין להאריך //

ורב נחמן כו' והכא מאי לוקה רב נחמן כגון שנגחו נקנע דהוי ראוי כאן כריך מ רב נחמן ובתחלה דבריו כרבה ועניא
לרבה כו' · ואפשר דכריך כאן לרב נחמן לאוקי אפי' א"ו של רב דלרב נחמן יכול לאוקי בין בנגחו נקנע בין בנגחו
מעורה · דוק //

ולרב נחמן שנגחו נקנע · פי' כגון שנגחו מאי נקנע כו' אבל גבי רבה אין יכול לתרץ ולומר ג"כ אליבא דנפשי' ולוקי'
בתרווייהו כיון דהוא נגבר בראשונה · ולוקמה כגון שנגחו מעורה אשמע מעורה להוי דווקא ···//

מאי לאו כפר · אמטו דתני או שוהו של פלוני דפי' דמים · מא"ה ברישא סבר דפי' כפר דאי אינו משלם כפר לא הוי
שלם דמים //

מאי לאו כפר · ואמ"ה לא לא מתרץ לעולם בכפר והיכי דמי דאי אתי סהדי כו' דאז הוי בקטלה ואין להקשר
דאמ"ה למה משלם ע"פ עצמו דהרי יש סהדי לו דאמ"ה ע"כ עצמו משלם כמו כלמוער · ואפשר לומר מדתני סתמא
מיירי שור איש פלוני ולא הגביר סהדי משמע דאין כאן סהדי דוק · ואפשר לומר הסוגיא כעמ"ה והפ' ימליצו
לשנויי רישא דמים נ"כ וכפר נמי וסיפא קנס לבד מיהו שינויא דחיקא כו' ומ"ש איירי ואיירי דמים כמו שפירש
ומה"ח מ"ה יכול לפרש לענין כפר נמי והיכא דמי כו' וכזה דתרץ קושיא תוספ'

לא דמים הא דקתני משלם לאו כו' כגון אי ליה לי' נכסי' כו' רש"י בא לתרץ קושיות רמ' מאי איכא בין דמים לכפר
ואין בזה כפי' על אם כפר יושת עליו נמ"ה אחד · עיי' //

אל' רבא אה"ה אשו שלא בכוונה כו' משמעות של אה"ה דווקא לרבה הה' דיכול לומר אה"ה על ברייתא דתניא כל שחייב
בכח חורין חייב בעבד בין בכפר בין במיתה כפר בעבד מי איכא אלא לאו דמים · אה"ה אשו שלא בכוונה
לפרש"י יש להשיב נזרה משום דעל שלא בכוונה דווקא פריך אה"ה · אבל לפי' רמ' קשה · ועו"ק לפי' רמ' לפי המסקנא ·
אלא רבא גופא איך נוי מיבעיא ואמ"כ למה אמר אשו שלא בכוונה ולא כתי נמי על הכוונה דשמא יפשוט
דשלא בכוונה אין דמים · אבל בכוונה שמא יש לו דמים · בשלמא לפי סלקא דעתא אה"ה דהקשה מאשו שלא בכוונה
וה"נ דקשה מאשו דווקא דבכוונה //

אליבא דרבנן כו' עבד כפור לו ועדי סמוך לו ושרף כמו הכתור · קושיות תוס' ה"ל אליבא דרש"י דאמ"ה לומר דאיירי
בכוונה דאמ"כ למה אמר גדי סמוך לו אפי' גדי כפור נמי אלא ודאי איירי שלא בכוונה · אבל קשה על רש"י
מ"ש אבל משום דרבה אמינ' לאי פטור לי' דקסבר אשו משום אמונ' שהרי הוא סבר דקם לי' בדרבה אמינ' וכן
מה שרמה האומר ר"ל כגון שהצית בגופו של עבד דמשמע דווקא שהצית בגופו אבל בכוונה לא קם בדרבה ·
אמינ' והרי רבא סבר דקם לי' בדרבה אמינ' ויש ליישב ודוק' //

דלמא תנא ושייר ואמ"ה מאי שייר דהאי שייר · וה"ל לפי' רש"י שייר בכוונה דהוי ג"כ דברייתא כמו שלא בכוונה ו

אלא אמר רבא אילטריך כו׳ מה אנשים מועדין אף שוורים מועדים ק״ל להאי דפטור לא הוה צריך למיתב מה אנשים מועדין אלא הו״ל סתמ׳ אנשים ולא שוורים בין תמין בין מועדין כתיב רחמנא בעל השור נקי להדדי דווקא תמין ולא מועדין דמועדין חייבים

מ״ל אביי אלא אמרה נבי כופר נמי טעמא הכי הקשה לי אחד דהרי לעיל כתבו תו׳ בד״ה נקי מחצי כופר כו׳ וא״ת אין סברא להעמיד פטור דנקי אלא מחויבא דכתיב בפ׳ בהדיא כגון כופר וקנס ודמי ולדות · וא״כ מאי פריך גבי כופר נמי טעמא הכי הלא כופר אינה כתוב בפרשה ושמא י״ל דכיון דקאי על דמי ולדות דכתיב בפ׳ ממילא קאי נמי על כופר דכוותי׳ דכתיב׳ אנשים כו׳ ודו״ק //

גבי כופר נמי כו׳ ומהש״ נמי א״ש דלא פריך גבי ריפוי ושבת נמי טעמא הכא · וכ[..]מר אפשר לישב בענין אחר דבנה יהודה קושיות תו׳ לעיל דבעל ריפוי יש ב׳ לאמורים לר״י איש ירץ אות כמעירת וכי יריבון אנשים ולרבנן הנה וכי יריבון אנשים · ולו ב׳ אימיתין אלא ודאי אמר להו ומחר למוע״ד אטו״ גבי כופר דלא כתיב ב׳ אימיתין פריך · ודו״ק //

בכוונה הלא מילתא · ופרש״י וכיון דאנשים אהדרא ריש אסון אישתרח כו׳ ע״ש דאיצטריך ובעל השור נקי אפי׳ היכא דאין אסון בשוורים פטור וצ״ע //

הרי כתיב רחמנא בעל השור נקי דפטור · ומש״ה אנשים ול״ ומעדין כתה׳ ולענ״ד נ״ל דיש להקשות אחרי שני · כתובים סותרין זה את זה דאנשים ממעט שוורים דינעשו ובעל השור נקי אתא לפטור · אלא נראה דשניהם אמת דהא דממעט אנשים ולא שוורים דינעשו היינו שוורים דמין לאדם דהיינו מועד · ובעל השור נקי פוטר את התם · דלעיל דווקא כתבו תו׳ דלא מחייבינן במועד אלא במקום שחייב בתם משום היינו אי לאו כתיב אנשים · אבל אי כתיב אנשים להורות דשוורים חייבין במועד אע״ג דהוא שפיר מועד ד׳ (?) חייב ודו״ק // והתם פטור דאימעט מבעל השור נקי דכתיב אצל תם כנ״ל //

בכוונה הלא מילתא כו׳ ומתני׳ דהחובל דפוטר שור מדמי ולדות · אפשר דבכה״ג תירצו תוס׳ בשמעתין בד״ה כתיב רחמנא כו׳ היא כר״ע אתיא · ונ״ל דכאן קשה דאפי׳ אי לר״ע אתיא מ״מ הלכה כסתם משנה ואביי ורבא לא ס״ל הכי · ולכך תירצו בע״א

אלא אמר רב אשי כו׳ שאינו טעם טוב כדפריך לעיל כנ״ל · ופי׳ רש״י ומאי א״ל התם הוא דנתכוין ל להרוג כו׳ אבל הכא דאיכוין כו׳

אבל מטעם דהמיר עפ״ עד אחד ונבי טעמא דנתכוין כו׳ הקשה לי אחד · נלמה שכתבו אבל מטעם ד דהמיר עפ״ עא״ כו׳ נעדין קשה וכמאן ר״ל להש״ דלא שייך להרן דהמיר על פי ע״א דהרי יש להקשות ד פשיטא ואין שייך להרן כופרא כפרה גבי עבד · ונ״ל דאיצטריך נקי לפטור אפי׳ מדמי עבד כשהמיר עפ״ ע״א ודו״ק //

וכיון דנין לא אמר ר״ע והתניא הכה את האשה כו׳ וקשה קושיא זו בלא תירוצא דלעיל אלא הו״ל להקשות מברייתא זו על ר׳ עקיבא שאמר ויש מורה מכאן שהבעל יורש את אשתו · ע״ש דהרי בברייתא זו איתה בהדיא ר״ע וא״כ מאי פריך על ר״ע · ע״ש ומאי פריך טעמא כו׳ אין האשה דהיינו שאין הבעל ואין האשה ג״כ או אינו עורך יורשין וכגון ... היתה שפחה ונשתחררה או גיורת ואיירי שמתה בחייו והוא היתה שפחה ג״כ ומתה דאין לה יורשים והא״ שייך ליורשין אפ״ הכא ע״ש לשנויא וכיון דנין לא אמר ר״ע · אלא נראה לפרש הסוגיא הכי

ד״ה דר׳ אבהו לרווחה דמילתא כו׳ ופרש״י הא לאו ה״נ לא יכילנא לומר דלשון אכילה סובל הנאה וא״כ נ״ל לומר
אפי׳ שחטאו לאחר שנגמר דינו אסור באכילה · וי״ל דר״כ בריבה לא יאכל בשרו מגמתו אפי׳ הנאה
אסור וא״כ בלא ר׳ אבהו הוי מוקמינן לאיסור הנאה אלא לרווחה דמילתא נקט. רו״ך //

אותו סכין כשיכא באורייתא/ והתנן השוחט במגל יד בצור ובקנה שחיטתו כשירה · עיין ברש״י דסמיך על ברייתא
דהכל שוחטין · אבל מ״מ קשה כיון דלא הביא כלום מברייתא גו דהרי גם המשנה יודע שבדיעבד כשירה · וי״ל דהמקשה
פריך היכא דכדן צור ושחט בו דעבדי׳ סכין סתמא היינו סבר דשחיטתו אינה חשובה כמו בסכין אבל כדין
אחר · ופריך אותו סכין כשיכא באורייתא והתנן השוחט במגל יד בצור ובקנה וא״כ למה דווקא צור דעבדו
כסכין סתמא אפי׳ בקנה נמי ולא יובל דהמשנה הם אלא ודאי אין פי׳ צור אלא פי׳ שנגמר דינו לסקילה
ושחטו כדלעיל רו״ך //

והאי תנא אי לאו דרש כדתניא שמעון העמסוני כו׳ משמע מכאן דשמעון העמסוני לא חזר אפי׳ אחר שבא ר׳
עקיבא ודרש את זה // כיון שהגיע לאת ה׳ אלהיך תירא פירש כו׳ ל״נ דפירש אינו מדוקדק דהל״ל לא דרש.
כן ל״נ מה תהא עליהן. אם פי׳ דשאל אם הדרשה דשאר אתין קיימין אי לאו א״כ התשובה אינו מענין ה
השאלה · ואי פי׳ דפירש אכל אתין שדרש לכן שאלו תלמידיו כל אתין שדרשת מה תהא עליהן שפירשת מהן
והשיב להם פי׳ אשום שקבלתי שכר על הדרישה כך קבלתי שכר על הפרישה. אבל קשה ואיך לא יפרוש
כיון שראה שנסתר לו דרשו א״כ כולן אינן נדרשין. וי״ל דהפי׳ דפירש אכל אתין שבתורה. א״ל תלמידיו.
רבי כל אתין שדרשת מה תהא עליהן כלומר אם תקבל שכר על הדרישה או תקבל שכר על הפרישה או על
שניהם והשיב כשם שקבלתי שכר כו׳ דהשכר נוטל על שניהם · ומ״מ לתרץ הל׳ תהא עליהם מה צ״ע מה
מובן דהיינו קבלת השכר · עוד יקשה למה הל׳ דגם הוא ידע לדרוש אלא שירא לדרוש וזה דאת ה׳
אלהיך תירא ולא הידרוש שלא יצא ח״ו מורבא מזה לכן פי׳ עד שבא ר׳ עקיבא שהתיר נכנס בשלום ויצא
בשלום ודרש את ה׳ אלהיך תירא לרבות ת״ח · ולדעתי דלכה ראש והדרת פני זקן ויראת מה׳ אלהיך דפי׳ זקן
שקנה חכמה ויראת מאלהיך שמחויב לירא מזקן כיראת אלהים · ולר׳ עקיבא דבזה מרוץ מה שהקשו תוס׳
לרבות ת״ח ואמאי אפני שיבה תקום ל״ל כו׳ וי״ל דהיכא נראה בפסוק מפני שיבה שיש לירא מת״ח ואפי׳ א
אינו דוהדרת פני זקן קאי על מפני שיבה דהיינו שהוא זקן זה שקנה חכמה · מ״מ מהיכן נלמד שיראו מפניו
הגם שע״ל דקמא והידור הוי יראה כמו שפרש״י גבי איש אמו ואביו תיראו · מ״מ לפי מה שהדברתי אז ד
ויראת מאלהיך קאי על זקן ושיבה שיראו מה כיראת ה׳ רו״ך ולהא ג״כ הניחא דהרי הרבותא אין קושיא
דסכין באורייתא //

מתניתין נמי בריא כו׳ וכ״ע נמי איכא למימר פשיטא דלא מחייב דהא תרי בעינן לאפוקי ממנא.
ומ״ל לא פי׳ הטעם דכאן מונח דעל נזיר נמי קשה דאל״כ למה נקראת זה נזורי דהא על נזיר לא קשה כלום
אלא ודאי דעל נזיר נמי ... אונס דקושיא זו של רש״י אינה מדוקדקת כלל מ״מ יש לומר דפי׳ על פי נזיר
ועל פי בעלים ואשמעינן דפטור ולא נאמר כופרא כפרה · וי״ל דפריך והא דגה לא נקרא מרשיעין עצמו
כפיס נזיר לכן בא נקי לפטור מה׳ כהכו תוס׳ דנקרא נזורי רש״ו לבקשורי נדר רו״ך //

רב כהנא אמר מתניתין אמר לי׳ בריש אשל לנזיר שגילח דגים מן הים כו׳ קק״ מנ״ל שמתניתין נמי בריא·
שמא הנזורי בריא דאם דרבי שגיל נזורי שגיל מכ״ז כשלחה נזורי שונה אותו דרבי ומאפשר לומר 134
איפו·

וט בנגח כו׳ בחד מינייהו סגי כו׳ פי׳ דה״ה אפי׳ שהמרא בכל אחד מהם/ בחדא חומרא אונס ורצון הרובע והנרבע
כגי דלא יכול למילף מינה נוגח ומה״ט לכתוב נוגח דהיינו רבוי ומן הדאן ולא לכתוב מהבהמה אז הוו מוקמינן הריבוי
על רובע ונרבע ולא על הנוגח כיון דלא אפרש קראי בהדיא הוו מוקמינן בדבר היינו מה שהסברא ואומר הדעת -
מרך להקימה עליו . ולא שייך לומר שקולין הם פי׳ כיון דלא אפרש קראי . ועוד כיון שקולין הם שבחד אחר חומרא
ויבאו שניהם ולמה לי כו׳ מיעוטין . והיינו דהני כו׳ רוק״ז //

וט בנוגח כו׳ ומה״ט למה אמר חומרא דגבי נוגח משלם כופר בלא זה אינטריך לכתוב ב׳ מיעוטין דאין יכול למילף נוגח
מנוגח מרובע דהרי רובע אונס כרצון ונוגח לא עשה באונס כרצון וה״ל דאפי׳ ילפינן רובע מנוגח מ״מ איצטריך הא
כראיה/ למעוטי קטלא ברובע דאין חילוק בין אונס לרצון והא כדאיתא/ בנוגח דאיתיה חייב קטלא אלא ברצון וק״ל
ורבעכו אונס כרצון ומה״ט רובע באונס כו׳ אבל לפי שמצוה רש״י עכל לומר דברובע לא שייך אונס אלא בנרבע

לאו לקרן הן נוגח כו׳ פי׳ דק״ל דאיך אמר דאיצטריך מיעוט לנוגח משום דלא עשה בו אונס כרצון ומה למעוטי
נקיט קאמר דלא עשה בה אונס כרצון ומ״ט רצון ואפי׳ רצון פסול לקרבן אפי׳ בלא מיעוטא ומה״ט הדרא קושיא לדוכתא וה״א
מיעוטא . לכך פי׳ דהשתא הך כו׳ ולפי פי׳ שורה״ צריכין לפרש מה דאמר בגמ׳ לאו רצון דידי/ כתיב מיעוט דמהני
מיעוטא אמ״ל לא נכתב בהדיא דאיירי ברצון רוק״ז ודו״ק //

גמ׳ והמאן דקטלא דמי עיין בחדושי נימוקי יוסף ומתוס׳ דכעינן זה גבי קרן כמו לא חייב דאי שור בן אחד משה לנגוח
ולקחה מרי הקרן משור ונגחה מרי עצמה דאיתא חייב בעל השור כופר מ״מ טעמי הכא כיון דלהכאות הא
חייב ודו״ק //

במאי פליגי . מתוס׳ דמכל לומר דפליגי בדין זה בנזמה דרבעה וקטלא דלאביי חייב כופר ולרבא פטור
ובו׳ ושמא במאי פליגי דהוו במאי קמפלגי . ועוד כיון דרבא לא סבר הכי למה לא מרק אליבא דהלכתא/ .
ואפשר לומר דהכי במאי פליגי אביי ורבא הוא חייך של אביי רחוק גדול ומשני דפליגי ברגל טרפה וכו׳ .
חייך דסברא הבריות דמשלם כופר כהלכתא לכן אינטריך לאוקמא הברייתא כאן דאתיה לכי רינאי . אבל
רבא סבר דבריית/ סברא דלא משלם כופר גבי רגל טרפה ומה״ט מהדרן הכאן כפשוטו רוק״ז //

הוי מועד לאדם כו׳ בהמה/ וכן פי׳ לקמן הוי מועד לשלם כהמה/ וגבי גוי לא פי׳ כלום ועיין בים של שלמה . ואפשר .
לומר דכאלו שניהם הוי הבהמה/ דאדם ובהמה אינן שוין וכן טריפה לשלם אינן שוה . אבל הוי מועד לישראל לא
הוי בהמה/ כי לפי הנראה גבי ישראל שניהם אם לא שמא דואינה שמועד הוי לגבי דווקא ולא לישראל מסתמא
אינו עבד אלא לגוי לכן פריך ומה דר לגבי הוי מועד לישראל אבל בלאו הכי לא הוי קשה דגבי וישראל שניהם רוק״ז

גבי/ הוה נמי שהמימין הפירו דגבי הוה נאי . ההיא דהו׳ למימר דכל כה כה הפירו דגבי/ הוה נאי . אלא דקשה שהמימין
שהם כה אחרי הפירו ומה״ל שכל כה וכה הפירו . רוק״ז //

תוס׳ והאי למיאכל כו׳ ובעל השור נקי והנאת עורו . ומה״ט מאי פריך לקמן והשתא דנפקא לי׳ מכי הא דבר
ידע מיניה להנאת עורו . ואפשר לומר דגמ׳ הכא/ סברי דבר מינה פריך המקשה דגבי אסוריה לחזי כבר ולדמי .
ולדור כמו שפרש״י . אלא שהכא/ רבנו לפי המורי דמהדרן לקמן דאסוריה להנאת עורו ומין להקדש למה לא .
תיקן דמוריא לחזי כופר אלו לדמי ולדור . וה״ל משום דפריך אליבא דברייתא/ דלעיל דגבי אסוריה לאיסור
הנאה רוק״ז //

אינו משלם כלום והא דקתני דלי כגון אוירו בשאלת לו כפסי׳ . ודוחק לומר דהכי מוכר שאין לו שעבדו בגוף ה
השור אינו יכול לפטור את עצמו אף דבל כמו שכתבנו הן גבי תם אליבא דר׳ דאז״ל קשה מאי דפריך לכולי [illegible]
לי׳ אי תם הוה מעריקנא משמע במוכר לא יכול להבריח והלא אף במוכר יכול להבריח ולפטור מן הכל אלא ודאי
במוכר אינו להבריח ולפטור מן הכל אלא יתפשר אלא החילוק הוא בתם מיירך ימחול לו יותר משום דאי מיערק
אינו צריך לשלם לו כלום משא״כ במוכר דלא ימחול לו כ״כ ומ״מ הדרה קושיא לדוכתא שאז באמת ישלם לו הרי
והכי כגון היינו אם יש לו נכסי ויש ליישב ואין להאריך //

ואפי׳ למ״ד פלגא נזקא ממונא . ואותו דפריך לכו״ל הלכתא דפלגא נזקא קנסא א״כ פריך דהא למ״ד פלגא נזקא
קנסא כאי למ״ד מודה בקנס ואח״כ באו עדים חייב דלא לא מיפרך מאי לי׳ אי תם הוה הוה מעריקנא ועכ״ל הא
דסבר קנס הוא היינו משום דסתם שוורים בחזקת שמור קיימי אבל זה שאמרינן בו שהוא [illegible]
לאו אורי׳ בחזקת שמור . אבל זה אינו דהרי כ״ל פלגא נזקא קנסא אפי׳ בפעם שני ושלישית דו״ק // וע״

אי תם הוי מבריחנא כו׳ ואת״ל היינו כגון שאין עדים כו׳ דאינו יכולין להקדיש סתמא כגון שלא העיד דהרי כל מוחזק
לפטור את עצמו בתחבולות ומ״מ אפי׳ לא העיד לו יאמר שהעיד לו כדי לפטור לכך כתבו כגון שיש עדים שלא
העיד לו ועיין בים של שלמה //

הוה מעריקנא לי׳ לאגמא תימא כו׳ עיין בתוס׳ ס׳ שו״ ובים של שלמה . ואפשר דלא שרי לי׳ להבריח אלא אם אינו
הייך דאינו יכול לפטור את עצמו כדי שיתפשר אבל אם הוא בעצמו הייך או שיש [illegible] חבירו בידו אז אסור להן
בדין כדי שלא ישלם והביאו מש״ע שלחלל בדין י״ב ומנה [illegible] לקיש בדין שלא ישלם כדי שיתפשרו
כיון שהן בעצמן לא הזיקו כלום הגם שהוא שלא כדין וע״

היכא דלית לי׳ נכסי אע״ג משום דאו״ל כי היכא דמשתעבדא להדך כו׳ מכאן משמע דלא אמרינן מוציאין מזון
אלא היכא דלית לי׳ נכסי׳ אבל אחר אלא משום דאמר לי׳ וע״ בטור ובאשירי דהביא דעות שחולקין בדין //

אלא הב״ע כגון דאקדים כו׳ עיין בתוס׳ דמתני׳ דיהבי אלא . וי״ל דלפי פי׳ הב״ח דאיך אחר שגיחה שהועד לו שהוא
מועד ולכן אמר אלא הב״ע כגון דאקדים דאז צריכין לומר שאקדים כר׳ ותפסוה והוא לא ידע שהוא מועד כו
שכתבו תוס׳ ברה״ה אי הכי בעלים כו׳ אלא הב״ע דאקדים כי היכא כו׳ עיין ברמב״ם פב״ה מהלכות נא׳ דברי הא״
אליבו דלא קיימא לפי המסקנא . ועיי׳ במגדל עוז [illegible] וע״

נימא לי׳ אתפסת להוראי נימא כו׳ עיין בש״ע סי׳ קכ״ב דאפי׳ פורע חוב של חבירו . אם יש בידו משלו אין לו
עליו כלום //

סיפא רשות משנה רישא רשות אינו משנה . הא״ל דגם סיפא רשות אינה משנה והא דבעלים משלמין הכי כגון
איירי בלא הודיע לבעלים שהוא מועד ומ״מ הוא בחזקת תם ואפ״ה שואל פטור מכלום דאין עליו להודיע לבעלים
אע״ג בעלים מחויבים להודיע לשואל דאי לאו הכי לא הוי שואל . ויש ליישב ואין להאריך

רישא נמי רשות משנה כלומר חד תנא הוא ולתנא דרישא ס״ל מאי הן דסיפא כו׳ אבל הירוץ של רבה הוי כפשוטו
רישא סברי רשות אינה משנה וגם סיפא סברי רשות אינה משנה וסיפא היינו טעמא כו׳ וכו׳ ..
היינו משום דכל מקום שהולך שם בעליו [illegible] ולא סיפא רשות משנה והלא אפי׳ כשהיה בבית שואל שם
בעליו עליו ומ״מ לא הוי רשות משנה . וי״ל דלא שייך שם בעליו עליו אלא כשהועד אתחלה והועד בבעלים .
אבל לא כשהי׳ תם מתחלה דו״ק . תברא מי משנה . ד׳ עיין בערוך שפי׳ הגמ׳ ר״ה תברא לשון שבועה // וכו

135

ומעידין כהן כו' לאחר ג' עריות כעושה מועד לשלם נזק שלם · הוכרח רש"י לפרש זה אבל סיפא דמתני' שהפינה החרש חוזר לתמותו הלא לא היה מועד דהלא לא הוזכר רש"י לפרש לאחר ג' עריות · כעושה מועד כדי לומר עליו שהפינה החרש חוזר לתמותו · ועיין תוס' לעיל אינו/ מה זה הוא נראה עיקר · דוק //

ואי אמר ר' יוחנן הכי והאמר רב יהודה אמר רב אסי אין נזקין לנכסי יתומים כו' המ"ל דהא דאמר ר' יוחנן מעידין יתומין ואח"כ משלמין לכשיגדלו · ור' אסי סבר דמעמידין אפטרופוס ואח"כ משלמין מיד · וק"ל ודו"ק

ולא משלם אלא הלכה דמועד כו' מדלא קתני חייב נזק שלם ור' יעקב חצי נזק · אלא ודאי דלא פליגי אלא היינו גופיה · ואין להקשות שמא איירי דלא נשרו כלל וכר המות כתקומה עומדת ואין מעמידין ולהכי מפרש ר' יעקב חצי נזק · י"ל להכי דאיירי בשמירה פחותה · ומקשה לומר דמתני' הני מיליה דהלכה דהלכה כחכמים ולהכי לא ה' קשיא לעיל קושיא זו משום דמלין להו שמרן מילתא דהלכה אלא לשנה מדוח דזה דומה בעיניהם לומר דלא פליגי ר' יעקב · דוק //

ומאי לה כמועד כו' ואי הוי תני מחייב הוה מוקמינן לה במועד אבל תם פטור דאין מעמידין אפוטרופוס למען מועד משלם כ"ש לאופוקי ממ"ד זר המות כתקומה עומדת · ק"ל היינו בתמות אבל בבריות רק' וודאי מחייב ור' יעקב מפרש חצי נזק דק"ל וה"ל לפרש חצי נזק כיון דבתם איירי דאין להוק' דלא מפרש דאיירי במועד ולא נשרו כלל דאח"כ קשה מאי ק"ל דאין לפרש ר"מ נזק שלם לאפוקי ממ"ד זר ה התמות כתקומה דהרי במועד הוא סבר דזר המות בתקומה עומדת ואין לפרש דבא לומר דאין חייב אלא חצי נזק ולישנא דמחייב משמע שבא לחייב א אלא ודאי איירי בתם ובא לאשמועינן דמעמידין אפטרופוס · וה"ל לר' לפרש וכיון דעכ"ל בבריה זו במועד אכ"ג נמי איירי במועד ושמא ה"ל דזה עדיפא · אותי לפרש היאך קאמר מחייב דמשמע נזק שלם הלא הוא סבר דזר התמות כתקומה עומדת ולהכי ר' יעקב חצי נזק דהיינו תם שמשלם חצי נזק הוי דמשלם וזה אתי לאשמועינן ולא איירי במועד · דוק // ::

קמ"ל לר' יודא כו' פי' ואין הרבות דמחייב חצי נזק אתא לרבות שמירה פחותה מ"מ אצטריך לומר נמי דאתי לאשמועינן דמעמידין אפטרופוס לתם דאל"כ מה לה דין של שמירה פחותה גבי תם · דוק //

כ"פ ר' יהודה אמר רחמנא כו' ועוד המשמרת לגביה אין להקשות אי מביאין ב' חטאות וקשה הא חטאת אינה באה ע נדבה וכאילו הוא מביא חולין לעזרה דאינו מביא חטאת אלא כשיודע בודאי שחטא ויש לישב איהו'

המע"ש שהבער בו אהוא שוקן · עיין בתוס' אבל נ"ל דכיון שהבער אהוא שוקן אין דרך שמירה אלא כמו למועד ד דהרי אדרבה אמרי' דמועד סגי בשמירה פחותה ותם דדרך שמירה מעולה כדלעיל · ופריך בגמ' ומאי לן תם שאולה ומועד לא שאולה ואח"כ אין שמירה עליו · ומשני סוף סוף אי תם כו' הא דלא שאולה אינו משום דלא דמירה לשלם נזק שלם אבל תם דשאולה אינה שמירה משלם אלא חצי נזק והוא כגון גב' לא תשלם אלא חצי נזק לכך מחייב לשלם חצי נזק · דוק //

לא תורא בעיניה כו' ונ"ל דהשתא נמי לא משלם אלא כשווי של שור והא דתני חצי נזק לאו דווקא בדלא ניתם אלא כשהוזקין שוה חצי נזק ומכ"ש יותר · ואין להקשות לקמן דמקשה כמאן לי אי תם הוא הוה מצריכנא לי לאשמעינן דהוא דהי' מר ס"ד ואח"כ אין להקשות שמא כמאי' אין אשכחנא כולי אלא להי הס"ד · נ"ל דאח"כ לכוללם לא · משלם החצי אבל הפטר ואח"כ היאך קתני חצי נזק בשלמא לעיל חצי כגון קאי אם הוא שוה כמו שנתבאר · אבל קנ"ל דלאן גבי בעלים דהקשה הנזקא היכא דאיר לי נכסי היכא דליה לי נכסי וצ"ל שמא קאמר

חוץ מדבר זה שאותם אומרים שור של ישראל שנגח שור של נכרי כו׳ שמעתי מהחכם מהר״ר יצחק נ״ע בשם ר׳ משה חריף ז״ל
דלהכי כתיבה אלך יען הנכירות על ידך של שור דכשבל הדין של שור דנגח שור של ישראל לגבי השור וגבי שנגח שלישי
חייב לכן גזרה האלכות נכירות ״
דאמרי מאי איפסר לאיעבר · עיין בים של שלמה ״

את״ל ויאמר ה׳ אל משה אל תצר את מואב וגו׳ וכי מה עלה כו׳ ואמ׳ אלא קושיא זו הלא לא בא אלא להלחם והלא כתיב
צרור את המדיינים ולא המואבים אמאי רבנן אלא משום שתי פרידות טובות אב׳ ברת של רבי כו׳ ואת״ל וכמה
עלה בגל דברים של משה כו׳ ואהדר לומר דבלא קושיא זו אין להוכיח דמשה אהב דבהוא את המדיינים ורבנן למואבים
והא דכתיב אל תצר את מואב היינו קודם לזה כמו שכתבו דלא, אבל לאחר כך מותר לכן אמר וכי מה עלה כו׳
ועכ״ל אמרה צריך להרגן משום כו׳ ואת״ל אל תצר שייך אפי׳ לכסוף · ואת״ל למה כאמרת אל תצור אלא משום שתי פרידות
טובות ואת״ל ברת של רבי כו׳ ״

משה כו׳ כו׳ הקשה הרא״ם כו׳ והשיב דוד שפרצו גדר התלה דכתיב וישלח אלהים את בלעם בן בעור
מאוחר שנה התירו · ולענ״ד לא קשה דבאמת שמאוחר שנה התירו אלא שעדיין נאסר משום שתי פרידות טובות·
ובי דוד כבר נולדו הפרידות לכן השיב דוד שפיר מפסוק וישלח · וכן אלמתי בהדיא במדרש ילקוט כו׳ מאות ·

ברת של רבי אום כשרה הוא וראוי היא לגאות אמה · ואת״ל אם אחד מי שאת יהו׳ רשע ועיין בים של שלמה · ואהא דלהן
דכיון שהיא בתוך כשרה וראוי לבאת אכ״ל יש כאן ג׳ בכיורת והלא והמוש המשלש לא כמהרה · וכתב לכן אמר ברת
של רבי אלא ודאי אחרי אהן אימא או שלא הי׳ כשרה אוששין דאוי לגאות אמה לכן אל הדש עד הרבה ״

ולהכן שעין זה לדנאל אפשר לומר באמת נו ירמיהו גב׳ הפסוק עמד וימודד ארץ כב׳ מנויים אחד עמד וימדד
ארץ דהיינו האומות וכן מצינו שישראל נקראו ארץ והכן ראה שיצאו לעתיד שני פרידות ויתר גם גוים לבא בקהל
כאמוני [illegible] ולא עמונית · או ברוך זה עמד וימדד ארץ יהבה את מואב וימדד שני חבלים והשעם רואה·
הפרידות ויתר גוים אהב כמו שהשיב דוד שאם פרצו גדר התלה ויש לחשב אותה עוד ועיין במדרש פ׳ שמיני ״

אמר ר׳ חייא בר אבא אין הקב״ה מקפח שכר כל בריה אפילו שכר שיחה נאה כו׳ ואת״ל אם״ל זה שמא מואב היה רעיון
דלעניל מואבית עצמן לא כמ״ש ויל דהא את תצר את מואב נאמר בתחלה אפי׳ קודם לזה אבל אי יש שמא זה
שם הובה כו׳ משום הפרידות · ואפ״ל לומר דרישא מן הפסוק עצמו שנא׳ וקרבת מול בני עמון אל תצרם
ואל תתגר בם דה״ל למה הכתוב אותם בלשון כן עמון ולא אמר עמון כדכתיב והעמונים · לא יבא עמוני ימואבי
וקרבת אלא בא לומר וקרבת שיהיו אליהם אל בני עמון כשבא לאחר בני עמון דהיינו שיחה נאה גם אל לשון
אלא דו״ק ····

דף ע״ט אמר רבא הכי קתני ואם הוחזקו ענין להם אפוטרופוס ומעמידין כו׳ ואת״ל דאיירי בהוחזקו עניין אלא הלא דאין
מעמידין לגבות מעליין לאחר דשווים לו׳ מותר · ויל דהמקשה הו׳ סבר דכך הי׳ ראתני׳ מעמידין להן אפוטרופים ואת
כדי לגבות מגופו · ומעמידין להן אפוטרופים כדי לשלם מעליין ויש רש״י כרב ומעמידין כהן כו׳ ולאחר שלשה עשור
עשה מותר ומשלם נגן מעליין הי׳ דבא לומר ומעמידין להם כדי לשלם נכן מעליין ומעמידין להם כדי לגבות מגופו
ואת״ל דכרב רש״י השתא דהאי מעמידין אפשר לומר ולהגיה דהאי מעמידין כו׳ ומשני האי מעמידין לא קאי לגבות
מן מגופו אלא מעמידין להם אפוטרופוס אם הוחזקו ענין מפני תיקון העולם ומעמידין להם כדי והשורה
מותר מעד · לשלם מעליין דו״ק ״ ועיין בים של שלמה דכתיב נמי דאמת יש להם אפוטרופוס על נכסיהם
מא׳ ממנים אפוטרופוס לשמור את השור שלא להזיק ״ ״

ומעמידין

ועיין במדרש רבה/ משפטים פ׳ [illegible] דר׳ יונה כו׳ כי יגנוב איש שור או שה ששור נגנב ונעשה עולה

ובאמת ה׳ בקר שלמה תחתיו שחרב המקדש אבותינו במדבר ור׳ נאמן תחת
ושנכבו ליוסף נעשים רה׳ שנה. משו׳ עבדים במצרים אלא ד׳ מלכות מי׳ במכירה ונמכרתה השור ושלמה׳ ה[illegible]
השור מתחת מרכבה או מבחוץ שכתב עליה על שור [illegible]

— ומכירת יוסף. אבל במכירה הזה שאין רק אלא לגניבה ומכירת יוסף לכן סגי ד׳ [illegible] מכירה ׳ ולא׳

עגל חטא של יוסף היו גב׳ משועבדים ד׳ מאות שנה דוק׳ //

ברה׳ אין מגדלין אפי׳/ בכירת [illegible] לרעות אפי׳ בהמה גסה אסור כו׳/ אי מנה לה איירי ביול׳ דנקט דקה מאם רבותא דסוריא כמו שכתבו הן/ לבסוף ואפשר אש׳ דהן אפי׳/ בכירת דיוקא דלקמן גבי רג׳ ששאלו מהו לגדל אמר להם מותר והתני אין מגדלין כו׳/ ומאי הרין דהתני׳ איירי לרעות אלא אפי׳/ לגדל בבירת נמי אסור אבל לרעות אפי׳/ בהמה גסה נמי אסור ׳ ודע׳ //

ב׳ ורועה שעשה תשובה אין לא עוסקין שאומר אחרים שירעו לו ואפי׳ יאכור על יד ׳ ואמע׳ דאפי׳ להגהן תשובה של אלה כרבירת ומשחק בקוביא ויאמר דבריהם שהביא בטור חמ׳ ס׳/ לד׳ משיחזרו חזרה גמורה דהיינו גבי ריבירת שאפי׳/ לגוי לא ילוו בעור ברבירת ׳ וגבי משחק בקוביא חזרה גמורה לא עבדי׳ ׳ אם הכא נימן דאיסור של רועה איין ודאי ואיסור דרבנן הוא הי׳/ אן הראוי להגל׳ ובהרט שהוא בעצמו אינו עושה ׳ אלא מוסר לאחרים אלא ודאי דלאחרים דוק׳ נמי איסור ויש להביא ראיה/ עוד מן מדר׳ כו׳/ שאמר גבי ומשה הי׳ רועה כו׳ ברך לדור בצאן ולא בהגבם אלא במדבר להרחיק מן הגזל כו׳/ מאמר שהי׳/ דוד מקיים המשנה אין מגדלין בהמה דקה כמו׳ כו׳/ דגם שהצאן איננו שלו אפי׳ אסור לגדל בהמה דקה ׳ ובזה יש ליישב קושיא מה שהקשה לי ר׳ שלו׳/ מה חידוש שדוד שרהעה קיים מה שכתב במשנה אלא נראה דלרעות אסור אפי׳/ בהמה גסה כבאירתי/ שם דרועה שאמרו אחד בהמה גסה ואחד דקה והוא הי׳/ מקיים דבהמה דקה אסור לגדל אפי׳ של אחרים ומתני׳ אין מגדלין בהמה דקה כו׳/ ואפי׳/ של אחרים דוק׳ ובזה מדוקדק דוקא צאן הי׳ רועה במדבר אבל גסה לא היה רועה במדבר ומדרש זה אכתוב בביאור עוד במקום אחר ׳

בהמה דקה אפשר להביא מחו׳ ׳ק׳ לל׳ לטעם זה דהרי כבר אמרו שאין גוזרין גזרה על הציבור אא״כ רוב הצבור יכולין לעמוד ובהמה אין יכולין לעמוד משום דדירה ביישוב משום ולחרשה כמו שפרש׳ מש׳ בדקה ׳ ואפשר ליישב׳ //

דף פ׳/ ומעשה נכנסו חבריו לבקרו כיון שראו אותה העז קשורה בכרעי המטה חזרו לאחוריהם ואמרו ליסטים וכו׳/ ובוין כו׳/ וגם שעשה משום רפואה ׳ אם לא היה מן הראוי לגדל אותה בבירת בנראה אקשירתה בכרעי המטה אלא הי׳/ לו ליתן לרעות בחורשין כי היו יודעין שלא היה שדה של אחרים בין החורשין ׳ אב׳ עיקר חטאו מפני חילול השם שאחרים לא ידעו שקשר את העז מפני הרפואה ולמרו ממנו לגדל בבירת שהרי הוא הי׳/ חסיד וגדול אב׳ אחר ה׳ רק הי׳/ לו להודיע לרבים זה שהעז בבירת קשור הוא ענישה זה משום דצריך ליזון ממנה כל שחרית ושחרית לרפואה דוק׳ // והשתא אש׳ דהרי לגדל מתירין להצאות ל׳ יום קודם לרגל ועודם לשחרה כנו׳ ׳ אב׳ שזה הראוי להתיר לרפואה אלא ודאי הרחם אידוע שאסור בשביל הרגל או משרה בנו אין בו חילול השם ושרי מש׳ הכא ׳ דוק׳ אב׳ דהיה לו ליתן מקרה דפרה אותר לגדל בבירת ׳

שהי׳/ מרעין בחורשין כו׳/ שדה קטנה היתה כו׳/ לפי זה ק׳ הא דתני׳ לגדל אבל מגדלין בחורשין היינו סמוך החורשין לבריתם ולא מעבירין על שדה אחר וזה דוחק דהא אמר נמי מגדלין במדבר דזה ודאי לא סמוך ׳ ואפשר לומר דמגדלין במדבר היינו שהיא תמיד במדבר ואיננה באה לבירת בכל יום דלא שכיח הזיקא אבל

אומר אתה הכרה ולא הודה אי אמרת אמר דגנב לא זכה אי דילמא כיון דלמפרע קאי הוי כאלו זכה כולו ..
היה מושכו ויוצא ומת ברשות הבעלים וכסיפא לא גרס במתני' יוצא אלא היה מושכו ומת אבל כאן
שהכיא סיפא דמתני' הכיא ולשון היה מושכו ויוצא כו'
נתנו בעליו לבכורות בית כו' לא נתנו גנב לבכורות בית כו' ורא"ה גורס האי חייב אונס קאי כו' דאין להרי"ף
דכ' השומרים מחולקים דלשון דאמרן סבר דרחי לא גנב ואמ' כו' נתנו בעליו לבכורות בית דרמב"ן ולא כ
סבר דמושכו קאי אשומר ואמ' נתנו קאי אגנב דאסרתם ב' השומרים אנלו אליבא דהלכתא דקאי אשומר דוק //

בדרך שתקנו משיכה בלקוחות כך תקנו משיכה בשומרין וכשם כו' . כרחלה אמר כדרך להורות על כין א
אחר דכשם דבלקוחות צריך משיכה כשמואל כן בשומרין צריכה משיכה כשמואל . וכנה מרוצה מאי מה שמצינו
בדורי חיים דהא גבי שומר חנם ושומר שכר אין צריך משיכה . דלכן אמר כדרך דלא בא לומר דצריך א
משיכה בשומרין אלא בא לומר דהיכא דצריך משיכה צריך משיכה כדרך משיכה בלקוחות . דוק //

פטור אמר לאו סומר לפרש' דבעינן שלא יתחייב שומר בשמירה עד שימשך אבל למפרש אפטור דאי מתחייב כ
בלא משיכה למה יהא פטור . וכן משמע בדרך . וכהרא"ש גרסין הכי דאורתא פטור אין שומר ועיין בכן שפי'
האבעיא על שומר שכר . וכן משמע בשם שתקנו משיכה בלקוחות ומעור אין קונין וכן תקנו בשומרין //
נתנו לבכורות בית כו' ויל דהנהו לא ידעי דאתי לידי באסורי אלא סבורין שהוא שלו ועיין בכן אף וכיסם של שמה
משו' עליו //

כיון דראוהו גנבי הוא כלומר שעושה במקום גלוי כו' וכנה מרדכי קושרו הש' שאינו רואה לגנב שנמצא בבתי שכני
ואלו גנב היכי דאי דאין להרן היכא דלא אמר דהרי כתיב גבי בעלי שבט ויגלו אמנם שהוו משמרו . ולכן
אמר רא' כגון בכיין כו' ורי' כגון בעלי שבט . והא דאמרי הרחם היום דלא כחמיהו אינשי ומעלין מיניהו דוק

א"ר יוחנן בן זכאי בא וראה כמה גדול כבוד הבריות שור שהלך ברגליו חמשה שה שהרכיבו על כתפיו ארבעה ...
דזה לא שייך גבי טביחה ומכירה אלא גבי גניבה לחוד היה לו לחלק בין שור לשה . ואנגד זה עכל לבאר דרמז
הכתוב ולענין גה דכנה ירושן מאי מה שדקדק הכתוב דווקא על טביחה . וטביחה יהי' ראוי להם וכן דווקא
על מכירה אלא נראה דחטא שחטאו האחים במכירת יוסף גם שמטו שעיר עזים שחיטה ראו לאביהן
יוסף שהוציא דבה עליהם ונגבה כפשוטו דכתיב כי גנב גנבתי ראו שנגנב ב' פעמים. אחר מתחלה
שהשליכו אותו בבור . ואח"כ נגנב מהבור כלי ידיעת ראובן ומכרו וטבחו ולכן כתב ומכרו ולא כתיב
או דביוסף היה טביחה ומכירה אלא שכתוב מחייב על טביחה או מכירה לחודא . וידוע דיוסף
נקרא שור דכתיב בכור שורו הדר לו . ונקרא שה דכתיב רועה ישראל האזינה נוהג כצאן יוסף גם הוא
בן רחל והשאר כמכירתו ובטביחתו חמשה אחים של בני לאה כי ראובן לא הי' עמהם . ור' אחים של
בני אמהות והנה אלו האחים של בני לאה כלם נכנסו במעלה בגדר שור לכן חמשה בקר . שלם תחת
השור זה יוסף שגנבו ומכרו וטבחו וזה עכל למרגלא כבוד שור הדר לו לן ראוי לששה אחים של בני
לאה שהיה בכור עליהם . וארבע צאן תחת השה נגד אלו ד' בני השפחות שהתגדל יוסף עמהם
דכתיב והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה והיה נוהג כצאן יוסף לכן ארבע צאן תחת השה .
יוסף מעשה כנה הגירה ישראל שאמרו וותם והנה כדברי רמז ומענה נקרא בספר אלשיך עיין שם ...
ועיין

מכבשה והחי והלל להר״ש כי הוא שלא הכריעו כו אם אין חי הוא או אין בהמה //

[illegible] זה בנה אב כל מקום כו׳ וקשה לר״ת דלקמן אמר לרבא אתאי דרבא לטמא שנולד מן הטהור ודלא כר׳ יהושע כו׳ ולמאי אפשר ליישב רש״י דהכא ודלא כר״י דהתם בבכורות אמרו ור׳ יהושע אומר לך בעלמא זה וזה גורם מותר והכא אב״א ליכתוב קרא שור ושה בני כשבים ובני עזים ולא שה עד שיהא אביו כשב ואמו כשבה · ואב״א לא סבר ר׳ יהושע דצריך עד שיהא אביו ואמו כשב אלא מין ורבא סבר דילפינן בנין אב בכל מקום · וזהו שאמר דלא כר״י אשה כשבים ושה עזים נפקא ולא מבנין אב · ואב״א דווקא הכא אמרינן כן ולא במקום אחר ורבא אמר זה בנה אב בכל מקום כו׳ · דו״ק //

אמר לך רבא כי אתמר דרבא לטמא שנולד מן הטהור ועבורו מן הטמא כו׳ דפרש״י דאסור באכילה דכתיב כו׳ ורש״י פי׳ הא דקאמר הכא דלא כר״י וכן דלא כר׳ אליעזר [illegible] ושרי לגמרי וגרסינן הכא ר׳ אליעזר · ובעלמא דהתם דמתיר כלאים של טמא דהתם אע״ג שיהא מתיר לגמרי ואב״א כבנין אב דרבא · ולא שהרי ר׳ אליעזר ד דאסור לגמרי בכלאים אפ״ה אוסר התם כטמא כו׳ ואין לומר דלא דרש בנין אב דרבא א״כ מאי קשה ולרבא דמתיר שמא לא סבר בנין אב · בשלמא ר״י ל׳ דסבר ג״כ בנין אב שלא לגמרי אבל לרבא קשה · לכן [illegible] הכי הוינא דלא כר״י דווקא אבל אתיא כר״א ורבא דהכא הוי ר״א דהתם ואין צריכין לחלק ביניהם · והא כאן ולטמא שנולד מן הטהור כו׳ באמרת כלאים אין מודין דלא מתיר ר״א לגמרי אלא בג״כ מיני בהמה והתם דמתיר ר״א טמא לאכול היינו במיני הכריך [illegible] התם בעלמא נסבר ר״א נסבר זה וזה גורם אוסר · ושאני הכי דאב״א [illegible] קרא שור כשבים ועזים שה ושה ולא שאין זה מז׳ · ולהכי אין מודין בכלאים של טמא שנולד מן הטהור ועבורו מן הטמא ומותר באכילה · דו״ק ומהר״ב מצאתי לו סגי במאור הגדול ושמחתי על זה //

לטמא שנולד מן הטהור כו׳ ולפי זה אפי׳ טהור שנולד מן הטהור ועבורו מן הטמא אסור מ״ש לפי זה הגמ׳ דלא זה כמו קשה דהרי הוי כלאים כמו בנולד מן הטהור ועבורו מן הטמא ד״ל כיון שהוא טהור מורה דזה הטהור הוא עיקר שהרי הוא ג״כ טהור ועוד שהרי הטמא שהוא הקלוש ג״כ הבי׳ טהור לכן לא הוי כלאים לכן הוצרך לומר לטמא שמורה אדרבה שהטמא עיקר · אבל פי׳ [illegible] וזה וזה גורם אסור הוי הטעם ואב״א לא נקט לטמא כו׳ דו״ק

[illegible]

גנב השור עצמו כו׳ ואליבא דר׳ שמעון נקט ל׳ דאמר נכסים שחייב באחריות חייב · ובה״ג הוא נמי להכי דהשור היינו אכלו אבל קרן חייב לשלם דומיא דהגונב מכירי הגנב דהשור אכלו אבל הקרן קאמר · ואפשר לומר דהא דהשור דשגונב הקדש היינו טעמא דלא שייך בתשלומין כלא נכסים שאין בהם מעילה ואב״א אפי׳ קרן אין צריך לשלם דו״ק //

והתניא שותפין שגנבו חייבין אמאי לא פריך דפשיטא לי׳ להך שאיירי שגנב מחבירו שהרי [illegible] או שהית לו בו שותפות · אבל כאן דתני ושותפין שגנבו פריך שפיר // דו״ק //

בעי רב פפא · גנבה קטעה ומכרה · ה״ג דהא ליבעי גנבה קטעה טבחה · ובזה מאי בעי הרי לגזול תני הגונב קטעה אשמעי׳ דגונב קטעה אחייב אבל גנב וקטעה לא מיחייב ואין לומר דהדיין קאי כגזל גנבה ו קטעה וטבחה [illegible] בעי דווקא גזל גנבה קטעה ומכרה דהרי אמרי׳ ומכרו דומי׳ לטבחו ויש לומר ולמ״ד בעובר ירך אמו הוי דאם גנב פרה מעוברת וילדה ואח״כ טבחה ומכרה אם חייב בד׳ וה׳ אם שחטה או [illegible]

מכר [illegible]

אית אוכה דאלו״ היאך משני לעיל הא מני ר״ש היא הא ר״ש מאילתא אחריני קאי אבל היכא דאקדש גנב בין לנדר בין לנדבה לא מיחייב לי׳ ר״ש אלא ודאי אי״ ר״ש הוא לפי המסקנא · ועי״ל בחידושי ב״ק. ד״ה

ומן גונב הקדש אביה בעלים פטור כו׳ ר״ש אומר קדשים שחייב באחריותן חייב ·מט״ וגונב מבית האיש קרינא · בע״י ק״ל למה תני ר״ש מחייב ד׳ וה׳ הלא גם אין דלוי אלא בכפל לחוד משום שייך בין וגונב מבית האיש והלל ר״ש א מחייב סתם · וע״ל ל״ו ושאין באחריותן פטור הא גם תנן נמי סבר · בשלמא לעיל ארי׳ לאשמעינן דלא תימא · אכ״ש דשלא באחריותו חייב להכי תנן שלא באחריות פטור · וע״ל למה באמת אמר׳ דר״ש בעין ולאלעיל בגי׳ אין ה הגנב אחר הגנב כו׳ ומאילא ומן גבי גונב הקדש אביה בעלים · ואפשר לתרץ הכל דלא תימא דטעם תנן דפ׳ דפטור גנב והקדש משום דחייב באחריותן וכרשות דמרה קיימי אבל שאין חייב באחריותן חייב ולכן אביא ר״ש דפליג אלעיל ואמר קדשים שחייב באחריותן חייב אא״ דתנן סבר דלאו קיימי ברשות מרה והכא לאו הוי טעמא משום זה אלא אכה מעיקרא מרא דראוון והשתא מרא דראוון ומאילא אפי׳ אין חייב באחריותן פטור והכי תנן ר״ש הכא דקאי שאין חייב באחריותן פטור אלעיל נמי ועי״ ודו״ק״

והלא גריכה אחרת למאן דאוקי לה כשנשפך הדם כו׳ ורש״ דנרב ופריך לרבנן אליבא דרו״ אסבר דפ׳ אפי׳ לרבנן אי י״ל דלאו״ בשוחט תמימים הוי שחיטה ראוי אתחלה ואע״ג דלא נזרק הדם אכה אונס אחר · אבל בשוחט שלא לשם בעליהן הוי נמי שחיטה שאינה ראוי אלא שהגריכה אחרת לכן פריך והלא גריכה אחרת דו״ק״

והלא פרי׳ אחרת כו׳ ואיהו לפי נמי אלו לאימר דסתם גניבה כו׳ ק״ל לפי זה מאי פריך ל״ל מט״ לא אמר ר״ל יוחנן שמא משום הכי לא אמר דמסתמא אין הגנב יודע שבקריבו · ואפשר לומר דהפ׳ דה״ל לאוקמי כשוחט שלא לשם בעליו אלא שהוא מקריב בשביל עצמו · דו״ק״

כל העומד לזרוק כזרוק דמי כו׳ ומפרש רה״ דרא״ לית לי׳ כל העומד לזרוק כזרוק דמי אלא ס״ל כתנן דמתני׳ בהתם דתנן השוחט ונמצאת טרפה השוחט פרת חטאת ר״ש פוטר כו׳ הא דנקט בלשונו תנן אלא הלל דס״ל כר״ש דפרת חטאת · ואפשר לומר דמה דסבר כר״ש דפרת חטאת משום דמתני׳ נשאו לתנן דמשמע דהלכה׳ כוותי׳ ולכן נשאה למתני׳ דפרת חטאת לעיקר וזה שכתבו תוס׳ אבל ר׳ אושיע סבר דאדרבא מתני׳ דהתם עיקר והיינו משום שהוא תנן דו״ק״

עומר היה ר״ש פרה בפרדי׳ כו׳ נראה שר״ל אפי׳ מדרבנן כו׳ פי׳ דק״ל למה אמר אומר היה ר״ש הא אפי׳ חכמים סברי דפרה נפדית כיון דכתי׳ העזרה והערכה בשעת פירקה כמו שכתבו תו׳ לכסוף אלא ודאי דלרבנן אינה נפדית מדרבנן ולר״ש אפי׳ מדרבנן · וזה שכתבו תו׳ בסוף דבר זה כדאמרינן הכא והשתא אי״ תו׳ אי״ ר דאו״ל לר״ש לקיש כו׳ דו״ק

ואם היינו אומר דלרבנן פרה קדשי מזבח

והא גבי קדשים נמי כאו״ שור או כשב שמא יכול להוציא כלאים ערבה · ק״ק דהלל דהא מעטינן יבמה א אכה אך בכור כדאיתי׳ לקמן מכ״ש כלאים אלא ודאי לא עניי אתאי והא דצריך למעט בקדשים ובבכור עיין ברש״י מ״ש בדה״ עד שיהא שה הוא שור ובכורו שור כו׳ · דו״ק ו״ל

עה כוי אבהמה וחיה וק״ע דלא משמע הכי חדא דהוי זו ועוד זו דאי אין סוקין בכלאים של שני מיני בהמות אכ״ש חיה

ותי

אנא מפטרנא כו' ולפי נה' הא' לאוקמי' אלה' דרך כתובה אלו' כו' ויש להקשות דלהני לא מוקים הכא דאל' היאך גרע כח של זקן מכח ולשלומי ד"ה //

כפילא מרבעה כו' ואפשר דגם' חומשו מעולה לו בכפילו. איירי בשוים דאלו' היינו כחמשים //

ואי סלקא דעתך קני' בשינוי' אמאי משלם שלוהוא טובח כו' הה"דה' להקשות בפשיטות על ר' אליעזר אומר דשלו' טבח · ואפ' למה משלם תשלומי ד"ה · ואפשר דרא' לא אמר אלא אמר אלא מעשה שינוי בידו/ וקנאו · אלא שהתלמוד מפרש הכא' שלו טבח ומכר שלו הוא מוכר שלו הוא טובח //

עד כאן לא פליגי אלא דמר סבר שינוי קונה כו' לא פריך בפשיטות מברייתא משום דה"ל דברייתא אתיא כב"ש לכך א' מאר בתחלה כב"ה לא פליגי דכמה כ"ע מודים לכך הקשה על רבי · דוק //

ורמינהי הגנב והגזלן כו' מעיקרא טלה והשתא דרווה הקדש כו' ... דברייתא/ הזכיר הקדש תחלה ... והקדש לא נקט כב"ד דה"ל בקדשים שאין חייב באחריותן דיש כאן שינוי דאורי' וכאו שכתבו תוס' אלא דבסוף ... הקדש כאן משום דבעי לאוקמי אפי' בחטאת ואשם · כמו שכתבו תוס' דוק //

אמר עולא מנין לשינוי שאין קונה

רבא אמר אתנא קרבא ולא הגזל רבא גרסי' ולא רבה דנקמר כו' ומשני דאי אפשר לגרוס רבה דהא לעיל אמר רבה דייאוש קונה · וה"ל דמתחלה מספקא ליה אי מדאורייתא אי מדרבנן ואח"כ כשהקשה ליה מוקי לא הדר ביה כלום משום דיכול לומר דקונה מדרבנן · אבל מהא דאמר רבא דבגזל חברו' איירי הקשה בגמ' דסבר דיאוש קונה מדאורייתא קשה דוק //

אי כתב רחמנא הכי הוה' בעי' שלומי כו' לכל אחד · ואת' היאך סד"א לכל אחד אה' לצריך שור לחוד ולמוד שור שור משבת דהה' לשאר בהמות. וחיורת שה לל כיון דאין חלוק בין שור ושה ושמא ה"ל דדרכו וזה להורות דווקא בשור ושה צריך לשלם ה' אבל בשאר דברים כלם כחד ענין לכך אין צריך לכך מיצטריך שור או שה דוק // ועיין בחדושי הריטב"א

ואימא עד דגניב תרוייהו ומזבין להו · וק' דאי בעל טביחה הדא משמע פשיטא דאדרבו שי' ואפשר ליישב בדוחק דסמיך כל קושיא בתרא ואימא עד דגניב תרי וטבח חד ומזבין חד זה תרתן דמשני ואדרבי כרייך לחד לא הבין אם לכך פריך דהכי הקשה ואימא · דוק //

שור ושה שני פעמים כו' הה' טבא למעוטי שור אלא אבין שור ולא הוי כדשלומין ה' כי פי' רש"י שאר אלו דרואין לשור שעושין בו מלאכה וגדולה מזה' אין משלם אלא דין שה דאלת' פשיטא וללשור · דוק //

גניבה בנפש דעכוח כו' וה"ל דהו' לא מירקים לטביחה · אז אפשר לומר דלהני לא הסיק לה ר' אליעזר כלום משום דסבר דאיתקש · //

ר' יוחנן סבר חיובי/ בין לפני יאוש כו' רמאה כו' ולפי זה שהזכרתי לעיל אבל לומר דה"ל כרבה דיאוש קני' מדרבנן · מפני תקנת השבים אבל בגלוי לא קני' וחייב ד"ה //

ורבנן האי דבר ולא חד דבר למעוטי מאי · ... זה שיש להקשות למה פריך הכא הלא כלא זאת יכול להקשות הלא ידע בברייתא · דהרי הקשה לעיל למאי אתי' דלא כר"ע דהא סתמא חד אנין הוא ואפשר לתרץ דבלא זאת יכול למה דבר ולא חד דבר כמאן בעי טביחה שאין בעדותן לכך שום עדות לכך קראי חד דבר משכ' גבי אשה שנה ראשונה. עכ"ב יש דבר בעדותן ליחייב או לא אתי אתב' עדות אחרונה לכך הוי דבר ומשתמען ·

ראין מכ"ז

ולא רצו להחליף · דוק · ומנין בנים של שלמה ולמשיחו ז"ל ברוחו הא דכתיב בתרווייהו ומילה היינו על העתיד והן יבאו ערפיה לירבה · אבל רוחן הוא ומספר ואמר דהוא סבר דאדרש כתיב ומיהדר ברוח החלקה ומילה אחר שהחזרה לבעלה שהיה חביבה כו׳/ ובגה מאי מרווחן הכמל דוק

ודלמא לאו׳ למיל כו׳/ ואת על פרוק ז"ל אלו קושיות ז"ל דה הפסוק יכולין לומר דשאול ואחרוני ולפני אבל כיון קשה לפני לפני׳ ובמדרש ילקוט כתיב אחד אומר אלמה ערפים וכתיב אחד אומר אלמה שעורים ר׳ יעקב דכפר עכו אומר ערפים היו אלא שהיו גבוהים כשעורים ר׳ לוי אומר אלו פלשתים שהיו גאים וגבוהים כשעורים והולכים ואוכלים כערפים · //

אלא לאו טמון במים תרתי קרא לו׳ כו׳/ והא דכתיב ומילה לגמרי לא הקשו ריסו׳ דיל דגה הקשה בגמ׳/ אתא אבל כיון דלא הקשו אלא אחרתי אבל חדא לא קשה הא אפי׳/ בחדא קשה הא דכתיב ומילה להו׳ כו׳/ ולרבנן שהגדיל את המים שלא כדכתיב לשלם דטמון פטור //

ואילא מכה דור לשרותם · תנ׳/ הגל אחד אהבך רמינעיא לו׳ טמון טמון · ואשמ׳ דלרבנן בחדא מא׳ משמע בגמ׳ דלהו פריך · והפסוק כתיב בכ׳/ ולא מכה לשרותם לאו׳ להגיל עצמו ממיתן חבירו מתוך דהיו השעורים של · ישראל ועבדים של ישראל. ולאו׳ לאחרוני מאי לאו מכה להחליף גם לקה מאי שנכה כיון שכתבתי תו׳ ולכתחלה כתיב בפ׳ אלא לאו׳ טמון וחד אהבך אב׳ קשה מא בכ׳ ולא מכה לשרותם הגם דיכול לתרץ חד אחר אהבך מא׳ איירו לו׳ · דוק · הגם שאין בה לפי פשוטו מא׳ כתבתי לתרץ הכתוב לכל אחר כפ׳ ולא מכה לשרותם //

מאי שלולית אמר ר׳ אמר שמואל מקום שמי גשמים שוללין שם רב ביבי א"ר יוחנן אמרה האיש שאחלקה שלא לאותה פרש׳ שוללין מתקבצין כמו אין השלל של בנים כו׳/ וגה מספר דם מגרי על מאחריך כמוצא שלל רב ה׳ אומר רב המקובץ אמר חוזה כי דבארו ה׳ היא אומרו //

תנא דידן קאי חסיך כו׳/ ותנא דידן עגר ועד כלל ותנא ברא עגר ועגר לא בכלל. משמע דגרס במתני׳ ובברייתא עד · ומה שכתב וכולן שוין בר׳ אמור פטור · הא"ל דכולן שוין בר׳ אמור חייב ומתני׳ מלמעלה למטה עגר ולא עד בכלל דר׳ אמור חייב · ובברייתא ממטה למעלה ועגר בכלל חייב · ואפשר לתרץ דרא׳ במתני׳/ דמה לדרך הרבי או כהר דהוא פטור והה׳ רא׳ פטור הילכך עג׳ במתני׳/ עד בכלל דוק //

רה׳ אשלם מה שבקתם רבא מתרץ לה לטעמי׳/ בכלים שדרכן להטמין בגדים · ומה׳ אב׳ מאי הגשה רבא לטעמיה ר׳ כהנא מי הכי אמרתי הימא כו׳/ שמא מה שאמר רב כהנא רה׳ אשלם כל מה שבקתו היינו בכלים שדרכן להטמין ול׳ דלתני׳ אמר כל מה שבקתו דמשמע אפי׳/ כלים שאין דרכן להטמין בגדים אבל למטה לג׳ כל אלא אשלם מה שבקתו ואיירי בכלים שדרכן להטמין דוק // ורא אתרדין בעצ׳ לפי דרכן //

אמר רבא הימנוהו דינר זהב לאשה כו׳/ ובע׳ למה השמיע דיגא בנרתק לאשה הלא דין זה שייך נמי במים //

אלא אי׳ נטירותא השעורי קבולי עלוי //

הכא נמי אי׳ א נטירותא דדהבא לא קבולי עלוי נגרי׳ קשה דהלל הכ׳ אי׳ נטירותא דכספא קבולי עלוי אלא דימא שאני הכא דמסר ליה הדינר זהב הל׳ לשמר משכ׳ גבי׳ שעורין וחייבין בחטין מרוק לו דשמי אותו להבריח שעורין ואסם הברי׳ חטין אב הוי שלא ברשות לכך אינו חייב בחטין אעפ׳ הכא לכך אמר הכ׳ נטירותא דדהבא לא קבולי עלוי אעפ׳ שנגלה הדינר לא קבלה אלא בנטירות כסף דוק ודע׳ //

אלא רב

והא דהאל דאי לר' מרבה בעלי חיים דקנה לא מרבינן אלא אילנות ורבנן סברי דהך או השדה מרבה אילנות והך
או הקמה מרבה בעלי חיים ואצ"ל לתירוצא דאיירי וכו' //

לרבות כל בעלי קומה · קי"ל לא כרבה הקמה כלל ומיהו הכל שווים · ונקל לומר הלא דהא לרבא כדאיתא בגמרא פר' כ"ג על פסוק ·
היא העולה על מוקדה דכל מתגאה נדון באש וזה לרבות כל בעלי קומה שמגבהין את אותם · ומיין נדרוש שכר הגדול
שפי' שהארכתי בענין הנה והבאתי ספק פסוק זה ממרום שלח אש בעצמותי וירדנה דפי' כשכל ומאור שלח אש וירדנה
לשון ירידה //

א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן אין פורענות באה לעולם אלא בזמן שהרשעים בעולם ואינה מתחלת כו' ובזה ירמוז ג"כ
קושיות רז"ל יפתח כי תצא אש ומצאה קוצים תצא מעצמה שלם ישלם המבעיר דבאמת מעצמה תצא בשביל ה
הרשעים שלם ישלם המבעיר את הבערה של צדיקים שהתחיל להבעיר //

ונקל לבאר הפסוק עד' שנא' בפ' ומשלם לשונאיו אל פניו וגו' וזה כי תצא אש ומצאה קוצים רשעים
או ונאכל גדיש תחלה דהקב"ה משלם להם תחלה גמול של מעשיהם הטובים ואח"כ מעניש אותם באש
של גיהנם · והבאתי במקום אחר או הקמה או אן השדה וגו' ג"כ על ענין זה ואיה"ש אבאר עוד לטובה //

לעולם יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב אמר לשנא לעולם משום דהוי/ שבינו ואתם לא תצאו איש מפתח
ביתו עד בקר אינה ראיה/ דאמי הרם כיון דאיכא סכנתא שורק רשות למשחית וכו' ואין אחר לכך אמר לעולם
ולא יחלק כי לילה רשות למשחיתים הוא · ולכן בפ' דתענית אפילו ראיה מהכא אור והאנשים שלחו ושמע ג"כ
אין ראייה כלכך כי שם אין צווי אלא מעשה שהי' כך היה ומשום טעם אחר · ואין להאריך //

ושנה ראיה בפמ"ר דברון שאדם יהי' טוב מיום הולדו עד יום מותו וזה טוב שם משמן טוב ויום המות יהיה מיום ה
הולדו וזה לעולם יכנס בכי טוב שיכנס בעה"ז בכי טוב · ויצא ג"כ מן העולם בכי טוב מעד הזה לעולם יכנס אדם
בכי טוב ר"ל ביום שנא' בו כי טוב · ואפילו ביום שלא נאמר בו כי טוב

דבר בעיר כנס רגליך · אמר דגבי רעב אמרי/ פזר רגליך כבר כתבו מזה בים של שלמה ובתורת חיים ואפשר לומר דגבי
רעב אמרי/ פזר רגליך אפי' היכא דאיכא ספק נפשות · אבל גבי דבר היכא דאיכא ספק נפשות מוקמינן כנס רגליך
דשמא כשיכנס ינצל ג"כ · ואפשר לומר זה גבי רעב //

כי עלה מות בחלונינו · ומזה מנהג בקצת מקומות כשמת אדם ומשליכין את המים לסגור החלונות ולפתוח הדלתות
אמר הקב"ה עלי לשלם את הבערה שהבערתי אני הצתי אש בציון כו' לפי פשוטו מתרצות קושיות שהקשה דודאי אי קאי ·
על המדרש ישלם קשה למה ישלם כאלו הבעיר הא מעצמה יצאה אבל אי קאי על הקב"ה שפיר דהוא מבטיח שישלם כאלו
הבעיר הוא מעצמו מטה"ק שאינו חייב · ואפשר לומר עוד על דרך זה דמין במשפט הסבה וכי בצדקה דין הדין מורה שהוא
שהיא לא נפשה עשרה כלום אבל סבי' בצדקה וזש"ה כי תצא מעצמה ומצאה קוצים דהיינו רשעים ישלם ישלם המבעיר
את הבערה אמר הקב"ה אני הצתי אש בציון שהוא לא נעשה כלום לי עלי לשלם את הבערה שהבערתי דו"ק //

מהו ליטול גדישין של שעורים דישראל וכו' לפי בהמתו עצ' לשלם גדישין של עדשים ענין כאשירו שרתך וירא ה
דאיירי שבעין לא היו מזומנין אלא רצו ליקח גדישים של שעורים דישראל ולהשיבנן להם גדישים דעדשים דפלשתים ·
וחבירו להם עצ' · אבל קשה לפי דברינו קושיא של תוס' דהא בתרוויהו כתיב ויכלה דאין להקן ושל עדשים אלא לקחת אותו
כמו שכתבו תוס' שהרי עדין לא היו מזומנין · וכן כתבו תוס' בדה"ג אלא כו' וא"ל הנזכר עדשים לפי שהיו מזומנין כו'.
לכן נראה דהיו מזומנים וקושיות הרא"ש י"ל שהיה רוצה ליקח להם כשווא או שמא גם הישראל היו צריכים ליקח להמתם
ולא רצו

חיבר חטה ושעורה בידו וזרע כו' נראה דלג' בידו וכו' משמע בתוספות // דנ"ה //

המנהיג בעיזא ושיבוטא · בריין כיס של שלמה דאוסר לקשור כלב בעגלה דהוי כלאים כריין שם //

//פרק// הכונס //

דף נו'
ע"א ד"ה
אהו דרבא הל' תחילתו בפשיעה כו' קי' דהלל אר' כולה אונס הוא וכגון שנעל כר' יפה כו' · ומ' קי' דבאמת אין כאן קושיא ראה' היאך אמר לא מיבעיא היכא דלא חתרה דכולה בפשיעה למה פשיעה דהא נעל כר' יפה · וכן להשנא ר דאמר רבא ואפי' חתרה הא אמ' אלא בחתרה דהא נעל כר' יפה · ומ' קי' דמפשר לפרש הכי אמר רבא ואפי' חתרה פשיעה אי יכולה לצאת דרך דלת חייב דתחילתו בפשיעה ואפי' חתרה דהייט שאינה לצאת אלא ע"י חתירה באין תחילתו בפשיעה · ונמ' לא מיבעיא היכא דלא חתרה כלומר דיכולה לצאת אפי' בלא חתירה דכולה בפשיעה אלא אפי' חתרה כלומר שאינה יכלה לצאת אלא' חתירה והו' דכולה אונס כמו שכתבתי כו' דנ"ה //

מאן תנא מוסר דסני לי' בשמירה פחותה דלא צריך סהדא מאן תנא דסני לי' בשמירה פחותה מצא דמא דמסהדא יל' דאורייתא כרבנן שהביאו כו' אבל מדתני מערחוקא אבל לא תני מאן תנא //

ה' ר' יהודה היא קשה היאך דר' דרש לעיל ולא ישמרנו זה ולא לאחר דמשמע דאחר צריך שמירה מעולה · וקשה היאך הוא דבאמת יל' דלא משמע אלא הס דצריך שמירה מעולה אבל מוסר שאמר סהדא מן המקרא אמ' קשה היאך דשמא הכי משמע ולפי המסקנא יכל לומר דאפי' לרבנן משמע ולא ישמרנו צריך שמירה מעולה אבל יש ד דברים שאין צריך שמירה מעולה והיינו אלו ארבעה דברים שהביא בסוף שאינה הגדרה בשמירתן ואינן אלא שנאמרו מדבר אחר אמ' אין זה אלא אסמכתא //

ד"ה
אילימא בכותל בריא ברוח מצוי כו' לחייב כו' ואה' נפי' כו' ואפשר לומר מדנקט הפורץ גדר ולא אמר ה הפורח דלרי בפני בהמת חבירו אלא ודאי אתי לאשמועינן דאכותל מטו' והא דלא בריך אמרינן או שמא ליסתום ויצאה והזיקה פטור דאמי לא חייבינה הליסתום אגדר · דיל' דבאמת חייבים אלא אתי לאשמועינן דהבעלים פטורים אבל כאן דקאי הפטור אפורץ גדר הנשה הנו' לחייב אכותל דנ"ה //

ד"ה
בהמיא הנאה כו' ולא פליג רבה ורב יוסף אלא כפשרא בעלמא · והש' דהמיא כו' פי' קי' מאי פריך הרמא לרבה · הלא השתא לא ידע המירין כרבי אלעזר דמיהא קיבל רבה מאי · וכמוס' דשם גרס א' הש' עשה אש' יומר //

דף נו'
ע"ב ד"ה
סברה כרי' דאמר שומר כישא שכר · דמי מאומהבי קל' כפתין מתני' כו' · ואפשר מאי דמשום פרים מלמה נו · אמר ואמ' כדמאמרינן כו' דיהי' רב' כפרים מתני' כמו שכתבו כו' בריבור הסוגי' דנ"ה //

אבל אכילה אינו' מה שנהנית איננה משלמת כו' יכול לחלק דבנחבשה איננה משלמת אלא מה שנהנית אבל ל באכילה לפעמים משלמת מה שהזיקה דהיינו אם אכלה מערוגה לערוגה כדלקמן אליבא דר' יוחנן דנ"ה //

ע"ב ד"ה
דאין כירי סאה כו' ונגוד דלאו' בגה' קלה כס' קלחים כו' אבל לאו' דרוק בשיום לא נשה דה' מהחלה שאין להן בשיום הקרנים ואחר' מין הערוגה בשני הקרנים דהיינו כירי סאה דמתני' אבל לאו' קלה נשה דנ"ה ולכאורה כאו' ומשני' דקתני במתני' כירי סאה כמודה שדה לו ינאי לא לשיעורא כו' אבל לחכמי' דאמר קלה כס' קלחים לא נשה דהו' דנקט מתני' כירי סאה כס' והו' קלה כס' · אבל לר' ינאי דאמר גר' דרוק כס' הקרנים והו' בין אצל פחות ואיזור משלם לפי חשבון דרוק אמ' למה נקט כירי סאה אלא ודאי לשיעורא כסברת ר' יוסי ומהרין דלאו לשיעורא נקטינן אלא אבל כירי סאה שאין ומהרש' היאך שאין בהרוק כס' הקרני' דנ"ה

חוץ

כן אוכר עבד או אמה · כמו עבד או לרבות דלא תימא שהם דומין לחמור ויהיה חייב אע"ג דקנס אט"ו כדא ברה' אמרה
אמברה' דו"ק //

הנ' מאי ניהו שור בכור דלא פריך לי' כו' ופי' שהכהן אוכלו לא קרינא שור רעהו · נ"ל דלעיל פרש"י קני הא דאמר
דבאשור פסולי המוקדשין כו' כגון בכור בעל מום שהוא של כהן דקרינא בי' שור רעהו או כו' ודע"ה //

הא כרבנן הא כר"ן כו' ולא קאמר הא והא כר"ש דהא כר"ש פליגא כו' פי' למה אמר הא והא כרבנן הא יכול לומר
כמי הא והא כר"ן הא דאמר רביע נזק כר"ן פלגא נזקא · והא דאמר חצי נזק כר"ן כולו נזקא עביד //

ור' יודא לחלק אוכהל כמקא ה"ל דר' יודא סבר דאע"ג או לחלק כר' יונתן כמו שהביאו תו' וקושיא של תוס' י"ל דהא ר
והלכה כרבא היינו היכא דפליג עם אביי לחוד אבל היכא דאוכח במקום אחר דהלכה כאביי כהבאמוכח ר
דסתם גמרא פסק כאביי או פסקינן כאביי ודע

הא' קרב לגבי מזבח אין תימא למה לא ילפינן הכא שור שור משבת · הא דלא הקשו תוס' קושיא זו י"ל דבריו
אין יכול להקשות דאע"ג דל"ל חמור דאדם אילא ממעט גבי כלים לא ילפינן אט כרת · אלא כאן הקשו דקא
אי כתיב שור הא' קרב לגבי מזבח אין כו' לכן הקשו דאי כתיב שור לחוד למה לא ילפינן שור שור משבת
דו"ק // ועיין בחדושי גיסי ז"ל

שכיחין בהו מירתך כו' ולקמן פריך לר' יודא חמור למה לי' · הא דכתיב רש"י הכא ולקמן כו' ולא לעיל דסבר ר'
או לרבות כלים חמור לר' למ"ל · וי"ל דלעיל יכולין לתרץ דאיצטריך גבי לחמור דלא תימא דשור ממעט כלים ·
אבל אדם אינו ממעט · ולהכי איצטריך חמור דאע"ג עכ"ז אמרי שור ולא אדם דאי אדם אינו ממעט אע"ג
חמור אינו ממעט ולל' חמור אלא ודאי שור ממעט אדם ודלא תימא דממעט גבי חמור לכן איצטריך חמור ·
אבל כאן דפרש"י דאי כתיב שור הא' למעוטי אדם אבל כלים לא דכי ממעט דבוותיה קא ממעט כו' ואע"ג אפ
אי כתיב שור לחוד מוקמינן המיעוט על אדם ואע"ג קשה חמור לל' לר' לכן פר' כאן ולקמן פריך כו' דו"ק //

כן לר' דמרבה כלים כו' ואע"ג ומאי פריך כ"ש משום דלאו בני מיתה ניגהו דרימי רבותא לי' · ולע"ד י"ל דפריך
שפיר דהא דממעטיין אדם וכלים היינו ממיתה אבל בנזקין חייב כדפרש"י לעיל ואע"ג פריך שפיר כלים
בני מיתה ניגהו ולנזקין א"כ רבותא דהא אינו ממעט בנזקין דו"ק //

הא שור של פקח פטור היכא פטרי' קרא · פי' הגם אי"ל מיעט דשור של פקח או על בעל השור לשמור שלא ילך ·
לבור לכן פטור · אא' לאו אלים ופטרי' קרא כנ"ל דו"ק //

וקמ"ל ועיין כיוצא בזה בגיין במאירי לקמן גבי אמר ר"ל כאן שנה ר' תרעומ וכו' ופסיני כו' //

מיהו האי כל דהכא רבותא הוא מדהוב לי' למיכתב והאמרך כדכתיב בדברות הראשונות עיין כמה שכתבתי
בס' ויצא דקושיא הוה התם כיון שחוזר לענין ראשון הו"ל כמו בראשונה

אלו נגד שאלה שואלין למה נאמר בהן טוב שואלין אם נאמר בהן טוב אם לאו · באמר עכ"ז מה היה לשאול
וכיון שידע שנאמר בהן טוב · עכ"ז למה אמר הלשון נאמר ולא אמר כדכתיב כתיב בהן טוב · ועוד יש לי קושיות ומה

הרואה ספר כהלומו חסו עליו מן השמים ומראוהו · הא' בברכת · אפשר לומר עכ"ז שפי' יטרך בדו ויראו כי בגול עליו
דאם מה לו יודעים כי בגל עליו שהוא כיפר עליו במיתה ומראוהו ועכ"ז אם יש עליו אוצי אלוך כו' אדמתי כבר
וזה ענין הלשון שחוכה הס כי לא להזכיר ויהס כלב · ולמה הס כד משום שמראין וזה שחסו עליך מן השמים
ומראוך · דו"ק · ועיין בחדושי תוס'

אלא היינו טעמא דרבנן אמר קרא כי יכרה איש בור אחד ולא שנים הא דכתיב כי יכרה איש ולא הביאו תחלת
הפסוק כי יפתח איש בור · וי"ל משום דידע דאיש קאי אמצטריך לאיש בור ולא שור בור אלא מאי דכ' אלא ודאי
אחד ולא שנים ואין להקשות מאי משני איש בור ולא שור בור הא הוא גופיה ידע זה אלא דלמר מאיש שני הוא
סומך על תירוץ דלבסוף איירי וכמאן דאמר דאיש דכתיב גבי בור דווקא ואיש שבעל כי יפתח איירי דאי לא
אמעיטו שור גבי כרי/ כמו גבי פתיחה דממעטין איש בור ולא שור בור · ובזה מתרץ הא דלא משני לעיל
איירי נמי לאיש עוד ואין להאריך //

ההוא קנעביד אירה והאי המרייהו/ לו מיבעי ליה לכדרבא דאמר רבא כו' · עב"ל כדאמרן נ"ל מאי דהוה יהיב/ לו
אתיא לכדרבא דאלת"ה אחר אחד ולא שנים הא כלאו דוהוה יהיב/ לו אלא ע"כ איצטריך והוה יהיב לו לכדרבא
ואצ"ל מאי אנסה הא לכדרבא כי ומפסר לאיסור דהוא נסה סבר דהוא כלאו דאחרון חייב לאירה ואיש אחד ולא שנים
אפי'/ לתיקן ולהי האמר איש ולא שנים לתיקן דבעל אירה לא איצטריך לכתוב קרא דהא קנאו לא נכב אירה
אלא ודאי לתיקן כדפרש"י וכמה שפירש רש"י לקמן ואיהו כולו אלהן כו' משמע נמי דאיש אחד ולא שנים איצטריך
לה' · דו"ק // ודע"ק //

בור שמנה ומהן שני טפחים מים ושאני אוריתו דבלאו דליכא בה הבלא הדא דרחבה כעמקה ועוד דאינה עמוקה
עשרה ולהכי שם אלא משום חבטה דו"ק //

דקפיטא לן דהעי עבר כו'/ ועוד דע"כ אנו לומר כענין אחר דאל"כ קשיא רישא לסיפא דבסיפא כסהו הראשון ובא ד"ה
השני ומצאו מגולה ולא כסהו השני חייב משמע דווקא כענין זה דכסהו ראשון הא לאו הכי גם הראשון חייב
ולעיל אמר דהראשון פטור אלא ודאי לעיל איירי בהניחו לשני משמש או שמסר דליו · וכן פרש"י לקמן

אי בחבטה איירי הרי ירך הנזקין · עב"ל קנ"ל דפריך מאי בינייהו דפרש"י ומהלו נשברה רגלו וכיחש איכא
למימר מחמת הבל הבור חולה וכחש ואל"כ איך אמר כאן אי בחבטה איירי הלא אפי' בחבטה איירי שכללו
דהבלא גרם ואפשר לומר דמעדיין עוד כדפי' שפי'/ והרחיב פיו משמע דלא הרחיב אלא פיו ולא הרחיב כל
הבור והוא לא כפל עד למטה אלא למעלה ולמעלה אין בה משום הבלא דרחב הרבה · ודע"ק

ומצאו מגולה כגון שהתליע · קצ"ל לרש"י דה שמא כו'/ ומצאו מגולה שאדם אחר פתחו ולא ידע מי הוא עכ"ל דלקמן ד"ה
פריך כיון דכסהו כראוי היאך הכל' ומפרש ר' כבה כגון שהתליע ולא מן על רישא הנם שלל שהתליע וכמ'
הכיסוי ומצא מגולה אבל זה שכיסה כראוי והתליע ודומה לא עלה על לבו לפרש הכי

אי בכספא ליתני בכספא · אי בחזקה ליתני בחזקה כו'/ הא דלא קאמר אי בשטרא ליתני בשטרא · וי"ל דאלו שנה
[illegible] לעזורי דהרי מוכר היה מצריך וצריך ליתן את הכסף וכן בחזקה שהרי משתמש [illegible] ואצ"ל
מסירה דלוי · אבל תירוץ זה אינו דגבי משכוכית אין יכולין לפרש הכי //
ד"ה נ"ב

ש"ו כרה ואי במסירה קני להו שני/ יהד' או חדר כו'/ ואמ' לו לרש"י ולמה לא מפי' כמו לעיל אי בכספא אי בחזקה דלעולם
קונה · וי"ל דבמקום דמסירה קונה דהיינו בסמטא או בחצר של שניהן מסירה אינה קונה אלא ברה"ר או בחצר
שאינה של שניהם כדאיתא/ במה"ק סן קנה דו"ק //

הכא תרגמו בעין כיס של שלמה דפי'/ הכא בכבל וזה הוציא דין אחר והלא במפרשים · ונראה לי דבמקום
אחר מפרש' הכא שם תלמוד חכם · והשתא אמ' לישנא דר' יעקב אומר דו"ק //
ובמאי כו'

כיון דאורחה כו׳ ובתו׳ גרס כולו ר׳ ישמעאל דלרע׳ אע״ג דפריך דהרי ררבי חייב אליבא דרב יוחנן דרישא איירי בלוא ה הפקר רשות ולא הפקיר כוחו׃

דבר שנשנה בו ומה׳ כו׳ וי״ל דהא׳ באורח דבר שנאו דהיינו שנפל לבור שהי׳ חופר אבל בנזק לאו הוי באורח דבר ש שנשה׃ בירושלמי הוו דהביא כאן ירושלמי בראיה דבא׃ להתן הקושיא דלאו כרבור ר׳ חנינא נגדון לה לין גבי נזק׃ שהיה יודע ר׳ חנינא והתפלל וקיבל תפלתו שהרי דלאו נגדון בבור ר׳ חנינא משו״ה גבי בנזק שלא היה יודע ר׳ חנינא שיתפלל עליו לכך הוי בנזק׃ ואפשר ליישב עוד איתר׳

ר׳ נחוניא אומר מהכא אל נערץ בסוד קדושים רבה עג׳ דאמרי׳ כשהקב״ה עושה דין בצדיקים הוא מתירא ומתעלה מקלס לכך ונורא על כל סביביו כי הק׳ בדין יכהן שיודע שהוא יעמוד בדקדוק ובג׳ שדרשו חז״ל כמ״ד לא ראויה צדיק להעניש מיראה אלקים הגם שיודע אבקש להם׃ ואכתוב עוד איתר׳

ומן לעבור על כל פושעים אבל על פשע אחד אפשר שהוא מעבר בדבריו אי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע׃ ומצינן ביום של שלמה דפי׳ לאו דווקא אלא פי׳ על כל פשע ופשע כי כל דרכיו משפט׃ ודריכן לומר דאינו עובר על פשע אלא ע״י תשובה׃ ומש״ה פי׳ דימחול אפי׳ בלא חרטה ותשובה אבל כשיתחרט ויתפלל אין לו תשובה הגונה ומחל לו עוונו ופשעיו כדאיתא בגמ׳ מסורה אכ״ כשאדם אומר שמוכר עצמו אינו ראוי לכך זה אלא כרחמיו וחסדיו׃ או אפשר דשהר דמי׃ ודבריו משמע בג׳ בפסוק להו כלדקדוק ובוסר לבכך כי ג גדולי הגוים ומשתה את השבועה שנשבע לאבותינו

אבל חרידין דרחבין ולא מעלו הזרך להוסיף דרחבין דאוכ׳ הוא דיה שי לא מעלו לכך פי׳ דרוחבין ולא מעלו׃ ״

הני כוליהו דקתני לה׳ בשלמא אי אית ליה מרבה גובה משתערין לאתויי כולהו דלא תימא דווקא בור לכך תני כל׃ הני שהם נמי קרוין בור׃ אבל למה שתרצן תני והדר מפרש אתי כל שיש בו כדי להמית אע״ג דאין הילוך ולמה פי׳ לעיל כפירוש הי׳ לא לאתויי סתם בור ומהכ׳ היה לו לומר זה בור שיש בו כדי להמית כו׳ ואג׳ הכל בכלל כלום מהך דבריתי כו׳ דו״ק ״

לאו משום דליתא בי׳ חבטה׃ ואמת׳ דאיתא בי׳ הבל וקשה לתרווייהו׃ ואמגו׳ דלעיל אמר אתי כל לאיתויי גובה דמשער בבור חייב משום הבלא׃ וי״ל דלעיל נמי עדיף לומר דאיירי חייב משום הבלא אלא מכח חבטה אבל מקום צריך לרבוי גובה כיון דבעינן ונפל לבור דמשמע דווקא בג׳ חבטה בור ש״י חבטה גובה לכך מרבה אפי׳ גובה דו״ק

אמרי אין הכל למיתה ס׳ והמקשה כו׳ לעיל גבי לאו משום דליתא בי׳ חבטה לא כ׳ והא דחייב בנזקין דו״ל׃ לעיל לאו דאמרי׳ יש חבט לנזקין אלא דאמרי׳ דחייב בנזקין מכח הבלא אבל בסבול מיתה לא מחייבינן בשביל הבלא דמשום דהא לעיל איירי אטעג׳ דאיתא בי׳ הבלא׃ אבל הכא דאיירי דליתא בי׳ הבלא אכ״ בגמלה מאי סבר למה חייב בנזקין ותרצו והמקשה היה סבר כו׳ דו״ק ״

ורבי אומר לך הנהו מיבעיא צריכי משמעותי׳ כדאמרן לעיל אליבא דר׳ עקיבא דאי כתיב רחמנא הא׳ פותח הוא אמינא בכיסוי כו׳ אבל אליבא מרבה ולכך לר׳ יוסף אליבא דר׳ ישמעאל מיבעיא כי יפתח וכי יכרה להורות על שניהן פתיחה וכריי׳ כמה לו׃ ומשמע נמי אורחא אליבא דרבה אבל אליבא דרב יוסף אפילו בור שותפין כ בגוון דהרי כל׳ סברי דחייב׃ ואכ״ מיבעיא צריכי היינו לומר דעל שניהן וכרי׳ כמה לו דו״ק ״ ואלא מיהו

סכה ולדות מיבעי לי׳ ומן לבסוף מאי פריך דהרי לכ״ע יש שבת ולדות · מ״מ פריך מתני׳ דלא אסיק אדעתי׳ למימר הכי כיון דלא תנא הכי בהדיא ואיצטריך להגיה׳ ובזה כמו דאמרי שידע מתחלה הנה מרווח מה שהזכיר כחירן ומתחן לבע״ה הלא בזה לא פליגי אלא אתי לומר ונותנין לבעל לאשמעי׳ תירוץ של רבא דסבר דשבח חולקין דנ״ך׳

היתה שפחה ונשתחררה או גיורת זכה פרש״י החובל כמה שכירו אפי׳ לאחר מיתה · ואת״ מאי פריך הא נ״ל דמה שהכא החובל זכה איירי דוקא בשפחה ונשתחררה דאין לה יורשים ואיירי דמת שניהם ולכן זכה החובל כמה שכירו אפי׳ לאחר מיתה ולכן נקט דוקא שפחה ונשתחררה דאילו היתה בת ישראל אפי׳ מתה היא נותן ליורשי׳ אבל שפחה ונשתחררה שמתה זכה החובל בכל מה שכירו אבל בחיי׳ זכי לי׳ איהו בגווייהו · ונשא נ״ל דסבר דהה״ בבת ישראל דומיא דבריית׳ בסמוך שהביא לימאי כתנאי דתני יורא פטור אפי׳ בבת ישראל לגר ואפי׳ לאחר מיתה · והה״ דהו״ל כתנאי לעיל אליבא דרבה דהא לרבה ודאי תנאי · ויש ליישב עוד דהה״ דאין לפרש דנס היא מתה מ״מ מנ״ל לרבה שחבל בחיי הגר · שמא לאחר מיתה ואפה״ פטור החובל לאחר מיתה שניהם אלא ודאי סבר דלא מתו שניהם ולהכי פריך · ואין לו קושיא דמתני׳ לא הזכיר בגן ולעיל ואנ״ מ״מ למיתתה אבל בברייתא דהזכיר בגן ולעיל דפטור משניהם אחר מיתתה · נ״ל דלה״ חולקין בשבח ולדות כדמרין לעיל ואנ״ איצטריך למר היתה שפחה כו׳ לפטור מדמי ולדות ושבח ולדות דנ״ך׳

[illegible] אשה וולדות דברי כולהו כיורשים לה״ דרב חסדא כו׳ ק״ק פשיטא דהא גם לרבה כיורשים לא שייך דברי ואפה״ אין הבעל עושה ליורשיו דמי ולדות הן בחייו הן לאחר מיתה כשחבל בחייו ומילא דלרב חסדא דאין חולקין בכו יורשים ושלשה ברה״ והרחמו לבה״ אחר כו׳ ואיצטריך דלא תימא כו׳ הה״ דהו״ל דאיצטריך דלא תימא כיון שהחובל משלם בבני החיי על כרחו החדר לאלוהי · רשו שהביאו בסמוך ואי איירי קודם שאודיעו לו מ״מ מאי הקשו בסמוך ׳׳

דף נ׳ ולא מאי זהו בור האמור בתורה · לפי׳ הרא״ש דסבר דבמפקיר רשותו ובורו לכ״ע פטור קשה מ״מ הלל רבנן דמעשה ואמטו אם הפקיר שניהם · ולדעתי דבזה שמרן את שפירש׳ כאן האי דנקט ולא הפקיר בורו כו׳ קודם ומאי זהו דלעיל · יכולין לפרש דאם הפקיר שניהם פטור אבל הכא אא״ לפרש הכי דא״כ מאי פריך אלא מאי זהו בור האמור בתורה לעיוני אמאי שמא משעה ואמטו אם הפקיר שניהם · ויש ליישב גם להרא״ש

ואלא מאי זהו בור האמור בתורה דקאמר ר׳ ישמעאל · זהו בור שפתח כו׳ מ״מ ק״ק בשלמא זהו דרע״ לעיל מ״ש דהן לן רע״ אמאי פטרו בבור ברשותו והלא זהו בור האמור בתורה מ״מ תשלומין אבל לר׳ אין יכולין לפרש דהרי׳ תנא בריש הברייתא׳

טעמא דלאוסין הא לאו לאוסין חייב האמנם כו׳ ואת״ שמא אפי׳ לאו לאוסין נמי מיחייב והא דתני לאוסין משום דבותא דר׳ יוסי מיחייב אפי׳ בכהנ״ג ונ״ל דהרי מא להגיות נקה מאי בשלמא לרבה רישא ר׳ וסיפא רע״ מאי בשלמא הוא נה דהרי בכל מקום רגיל להגיות רישא כתנא זה וסיפא כתנא אחר הבא · שיל בשלמא דלא קשה קושיא דלא כמאן אבל מ״מ קשה רישא וסיפא ולהכי איצטריך להו רב אשי דלעי׳ לרבה לאו הוי תנאי מ״מ כחרן בענין אחר כשתרגן בברייתא שתחלה תנא החופר בור ואח״ החופר בורות שיחין ומערות · ואח״ב החופר בורות גם ר׳ מיחייב ולא תנא ר׳ יוסי אומר חייב עד שיעשה מחיצה אבל נה משמע שאין בריית׳ נו משנה ביחד אלא כל בבא ובבא בריית׳ דתני בבבא ור׳ חייא סידר אותן ביחד והשתא א״ש דלא תיקשי רישא וסיפא · וגם מרווח שמא תנא משום דבותא דר׳ יוסי שהרי ר׳ יוסי לא פליג בבריית׳ זו ובמקום אחר הוא שונה דבר׳ ויש ליישב עוד ואין להאריך ׳׳ ורישא שלא הפקיר רשותו ולא בורו לפי הרא״ש יכול להיות בהפקיר שניהם מאי פטור דבר׳

הכא ברשות כו' דס"ד דאשה מסלק אנפשה מאורח כפשיה משום יחוד . ולפי זה מ"ז לרחוק והלשון כו' כי הוא סבר דא"ב לאיסור/ושייך משום יחוד דוק' . בא"ד אמנם דלעיל כו' ואפי' חנן כו' רש"י הביא תירוצא דרבא דלעיל אבל תוס' הביא תירץ השני משום ר' דתירוצא דלעיל מצי למימר דיחוד הוא כמו שכתבו תוס' דוק' //

לא אמרן אלא דלא הוה ידע בי' פי' שנכנס אבל הוה ידע בי' פי' שנכנס הניזק בעה"ב חייב דהוי/לו להזהיר ידלא כתה' ועיין בים של שלמה . וכן משמע בתוס' דהניזק ואת"ה מתני' היא כו' ותירצו דהרבה הוי תרי ספי' . דלאו הכי לא קשה מידי שמא א' מהם דפטור אף/ ידע בי' אלא דלא כתנין ובמתני' לא פטור אלא כדלא ידע בי' . והא דלא מפרש רב פפא לא אמרן על רישא אם בעה"ב הוזק הו' חייב לא אמרן דלא הוה ידע בי'/ אז חייב הנכנס לחדר אבל ידע בי' אינו חייב דהוי/לו להזהר בעצמו דזה פשיטא לפטור אלא אפי' שחייב בעה"ב אם הניזק הוא דבורה שפי' דוק' // ויש לה ישב עוד //

שנכנס ברשות כו' הא פי' שלא ברשות איתא/ לאוסיף ארעתי' כהאי דכתב שהוא שלא ברשות שמא גם אחר הנכנס שלא ברשות ומאי ליתא לי'/ לאוסיף ארעתי' בהאי פי'/ הנכנס ברשות לא אסיק ארעתי'/ על האחר שנכנס שלא ברשות הגם שהוא לו מסיק ארעתי' שמא ברשות מ"ז כשמצא אחר שנכנס שלא ברשות פטור ועוד מצי למימר כגון דידע בעה"ב שלא נתן רשות לאחר . ועי' ועיין בים של שלמה //

ומאי האי תם הוא על כרי' מ"ד ברה' והאי תם הוא סברת המקשה וכן כאן כיון דכפ"ל סבר דאיירי מתניתין ואת"ל איירי מ מועד אפילו ברה"ר . והראיי' דסומך על מה שכתבו תוס' לעיל דאמנו ברה"ר ולא כתבו פי' אחר אלא סמכו על מה שכתבו לעיל דוק' //

טעמא דמ"ל כו' נבילה דכי היא . הה' דהמ"ל נבילה דכתי' כמו שכתבו בסוף ולרבנן הא סתמא שניהם חייבים . ולא . שנקטו כך משום דכתבו לעיל דהלכה/ כרבי . דוק' //

ומחן לבעל דין זה אינו דווקא לרשב"ג דאפי' לרבנן שוי ומחן לבע"ל ובמסקנא לרבא א"ז דלרבנן אפי' שבח וולדות לבעל ולרשב"ג דווקא שמין את הוולדות ונותן לבעל אבל שבח וולדות חולקים . ואת"נ דלא הביאו חכמים בכאן שהיתה בעל מא לפי מסקנא דמותן כ"ד מושלם דמי וולדות ושבח וולדות שאינו מוכנים שדמי וולדות לבעל כן שבח וולדות לבעל דוק' //

היתה שפחה ונשתחררה כו' פרש"י והה' לשראלית ולפי המסקנא דברא דרשב"ג סבר ושבח וולדות חולקים אז"ו דלא נקט ישראלית דוכה לומר פטור מן הכל ואי הוי ישראלית הוא חייב לשלם חלקה דוק' //

חורא מעכררת כו' ויל"ל דהכא כו' עיין בחודשי גיסי .ז"ל ובהראש //

דמי וולדות שבח וולדות איבעיא להו הכי קאמר כו' אמר רשב"ג מ"ז משהאשה יולדת משבחת . מאי קאמר כו' ק"ק מה הקשה לעיל ולמשה הוא מכל לפרש דרשב"ג אומר דברי המקשה דלעיל א"ז כאחד אומר כיצד משלם דמי ולדות ולא הזכיר שבח ולדות זהו טובה שהאשה משוולדת משבחת . ולכן אין לשלם שבח ולדות אבל מז"ה דמי ולדות מחויב לשלם דהא ודאי סברא גדולה שדמי/ ארוכי/ בשביל דמי ולדות כמו שכתבו תוס' לעיל כדה' וכן אתה אומר כו'/ כדנן מ"ז ואת"ל כיון שהאשה משוולדת משבחת למה ישומו דמי ולדות אלא אינו אלא שמין את הוולדות . ואת"ל מאי הקשה שבח ולדות איבעיא לי'/ דהא פרש"י בכלל שמין את האשה כמו מה שהאשה כיולדת משבחת כו' ויל"ל דהאשה משוולדת משבחת ואת"ל מוולדת קושיא של מאי קאמר דהקשה לבסוף . ולפי התוס' דלעיל בקצר מ"ז יש לישב דסבר המקשה שמין את האשה קאי על השבח ולדות דאי דמי ולדות אין שמין על גבי אשה . את"ל יל"ל דהמקשה ידע שהתנא שמי הכי אדרשב"ג וכי משה לפי שוולדת משבחת ואין לבעלה בשבח ולדות כלום משמע דרה' יש בשבח ולדות ולהכי פריך

שבח ולדו'

אבל אי באה בכל יום לבירה אסור דאין יכול לשמור אורה מהדיר כשמעבירין על פרה אחר דנ״ל וצ״ע
וכן מי שנדר ליקח בירה ולישא אשה בארץ ישראל כו׳ בטור וכו׳ וצ״ע לא כתיב בה״ג משמע שאין חולין לארץ ישראל
הח״ל אבל בחוץ ובמאשיר״ גרס ואפשר לומר ב׳ ענייניס הוא דהוא דאשמועינן דאפי׳ נדר בארץ ישראל
דהוי כמי שנדר לקיים מצוה ומחויב לקיים מיד כדין מי שנדר לצדקה אמר והביאו בש״ע מה אין מחייבין.
אורח ליקח מיד. או יש לומר איפכא דוקא שנדר/ בא״י אז אומרים דעדין שבוחרת להוגנת לו. אבל אם
נדר בחו״ל מחויב לקיים מיד. וכן במעשה שהביא שהיה בנה מוליך לה אז אומרים דעדיף להגן דעולה״
לה לסבול מכה אבל ראשון עיקר ובפרט שהטור והש״ע לא כתבו ארץ ישראל שמ״ע לאו דוקא הוא דנ״ל //

א״ר אמר רב הונא אמר רב עושין בבבל כא״י לבהמה דקה. מני- אתא רב לבבל הלשון דחוק שהיה אומר
אשמ׳/ דרך והיאך שייך לומר בעצמו מכי אתא רב לבבל וע״ן כיון דאומר אשמ׳/ דרך א״כ מסתמא ס״ל
כוותי׳/ ומ״מ אין הירה רוצה הוכה אשרה. הגמ׳ ש״ל דסבר דלא עשו בבל בארץ ישראל אלא לענין.
להגעור בעצמם ובנה מרדן דקדוק במ״ש עושים בעצמים דוקא אבל להגעור ולהורות הגמ׳ שכא״י
אסור בבבל אורה. ולכן נהג להגעור גב׳ לאשרו וזה אפשר טעם המפרש שהביאו הר״ן לעיל בד״ה אין
מגדלין. ומה שכ״ל אורה ואמר הקרבנה לבנה היינו משום היא נחשבה בעצמו. וע״ל הר״ן במ״ש דבאמרי
בחו״ל מורה אפי׳/ רוב ישראל כדאמרי׳/ לעיל ואצל בחו״ל אלא שרק ודוו החמירו אחר״ ולכן אמר עושים.
בעצמים ומה שברך רב אורה לאשרה היינו אחר״ מדאמרי רב דהא לא החמירו עליהם אלא מכי אתא.
רב לבבל והרבה כיסובות אבל אחר״ חזר להיתר ראשון ולכן מסר להגעור להוכה אשרה אמ״ה הוא קולי
אורה כיון שהחזיק באיסור לא היה לבבל אמ״ה. או אפשר לומר דא״כ דפליג על הסברא קמא ואומר ד
דלא נתקלקלה בבבל זה. אלא בשביל הקפה שהביאו הר״ן/. והכי אמן כאן מכי אתא לבבל והר״ן
קושיא איך אשרה אנטררו. ומ״מ לפי זה לשון ראשון עיקר וצ״ע //

לכי ישוע הבן כו׳/ נרה״ פי׳/ שעלה שם בן שהוליד ישוע ונמלט מתעי אמו כו׳/ והיו רגילין לעשות סעודה
וזה שאמן עושין בכל״ל שברי שהבא מזון בבירתם. ואכי א״כ כשהולידה בת הי׳/ להם ג״כ לעשות סעודה
זו. ואפשר ליישב שעל הבן משמע אזר שנמלט לכן עושה סעודה מש״כ בנקבה שהיא לשון כללא שלא
יעשה סעודה בשביל זה/ ולהר״ן דברי רש״י ז״ל ג״כ דסעודות פדיון הבן על שהוא נמלט שגם שהוא.
פטור רחם ונעל שהי׳ לו ישועה ופורקן שנמלט בזה לו הקב״ה לירק פורקן של פדיון הגם שברא״ דוחק
והר״ן הכי אמ״ יש לומר דר״ל סברי הי׳/ זה וקאי על פדיון הבן נמי ומ״מ אין רא״י/ לסעודה דברי
שאין רגילין לעשות. דנ״ל //

נתן רב ודרש לא עבירה על זה ומעשה תיקן דהאי פריך עלה אבריית׳ כו׳/, ואה״ מ״ל כאמרה להקשות
דשמא לא דרש תיקן זה אלא מנה המעשה דהא המעשה לא שמע מאי הדרשה ודוחק דכך שמע בקבלה״
דרש דאקורם נתקן. ואפשר להר״ן דוש לרבנן במעשה שאמרו אדהכי והכי אתא שמואל ורב נתן ר
דרש חרמל מורה להורות אלא ודאי דלאו קאי על מעשה זו אלא ה על הברייתא/ דאותה להגדל חרמלים
והוא דרש דהרוקה שאנדרה איתן על הברייתא/ בענין חרמל דנ״ל //

מתריעין על החירוק בשבת. הא דלא קאמר אפי׳/ בשבת כמו שאמר לקמן כותבין עליו אוים אפי׳

בשבת ה"ל אי קאמר אפי' בשבת משמע דמתריעין בחול ואפי' בשבת ובחול מתריעין בשופרות ומאי קא
בשבת· וכאמור אין מתריעין בשופרות אלא בחול· ובשבת ובשבת מתריעין בתחינה ובצבורי לחוד וכ"פ
רש"י כאן מתריעין בצבור ובתחינה ובשופרות ובחצוצרות כמס' תענית· אבל כאן פי' בתחנה ובצבורי
ואין להקשות א"כ מאי פריך דשמא לא היו מתריעין פי' בשופרות· וי"ל דלהכי מדקדק רש"י בסופו וכו' צועקים
ביחיד וא"כ פריך שפיר דאמרי' מתריעין בצבור ובתחנה וכאן תנא אלא צועקים דפי' ביחיד· ורש"י כפי'
המס' דוק ״

לא היו מתריעין בשבת· הא דפרש"י בשבת אפשר דקא לתרץ קושיות רש דתנן דמתריעין על הארבה כו
ומשני דהכא איירי בשבת· ומ"ש להקשה הקשו על פי סוגיות דהכא לא איירי בשבת דא"כ לא פריך מידי
כלום· ואין להקשות אנו הקושית וי"ל דמדתני סתמא לא היו מתריעין משמע דאפי' בחול ודא"כ הוה לא
היו מתריעין בשבת· ועיין במהרש"א חידושי· א"נ מ"ש רש"י בשבת אתא לומר דלא תפי' רק אלא אפי'
בשבת איירי פריך שפיר ופריך מדתני צועקים דהיינו ביחיד ולעיל תנן מתריעין דפי' בתחנה ובצבור וכו'
לא קשיא כאן כלה כאן בירכ ופרש"י יכש נשה אלה· ודמכת פי' איפכא עיין ע"ב במהרש"א חיים ואפשר לומר
דהכ' כאן כלה לבר אז לא היו מתריעין כאן כירכ ג"כ דאז מתריעין והשתא מ"ש דמביא ראי' משחין אזריסת
שהי' לה מבחוץ ויבש מבפנים· דוק ״

לעולם אין מתריעין לו והא דקאמר כו ומפשר דכה נשה להגמרא עצמה ולכך אמר ולא היא רא מדיפתי אילהאי· רה
דמפרש הוא דאמר·

ומעכ' דאמירה לגוי שבות היא משום ישוב א"י לא גזרו כו' רבנן· ולפ"ד י"ל לומר דלה רמז הכתוב בישוב
א"י וכל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשא עון דפי' היושב בה נשא עון ומותר לומר לגוי· ועכל לומר וכל
יאמר שכן השוכן בא"י אל יאמר שמחויב לשכון ולמה כשבת ולא הוא לכרו אלא אפי' שכינת עלי וחליתי·
העם היושב בה ובמו של חולה שאין בו סכנה אומר לגוי ועושה כי היושב בה נשא עון וזה דמתרץ בגמ' אלא
כדאמר רבא התם אומר לגוי ועושה דהיינו בחולה שאין בו סכנה הכ' אומר לגוי ועושה דוק ובמקום אחר אכתוב
עוד רמזים על זה הפסוק אי"ה דוק

חוץ מגרוגרות של נירה כו' לפי' הערוך דתנן מגרוגרות עגולות וא"כ בכל נחיסת אין קוצצין הענפים וא"כ קשה
לפרש"י לקמן בגירה כבוצה דצריך להניח בגירה כבוצה למטה סמוך לגזע דמשמע ולמעלה קוצצין בכל מקום.
מהא אמר הכא דאין קוצצין ענפים של נירה· ועיין בערוך דמשמע שם שיש לו פי' אחר ופי' דבגירה כבוצה
מותר ורק לא ועיין בתוס' ס"ו ר"ע· ודוק· אבל קשה לפי זה למה אמר חוץ מגרוגרות של נירה והלא אמר
על גפנים חוץ דהא גם הם אינם שרו אלא מן הקנה ולמעלה ועיין בחידושי הירסט ״

ומחין ביאה של טברי' אמר ביאה של טברי' שנכסה כחלק של נפתלי מה"ש שאר ימים שלא נחלקו אלא שלאחר
ירד ירדו מלחיבין· ואפשר שיכולין כשאר ימים לנוד במחרות ובשדות· ואפשר דבנה איירי הכריות
דלקמן בראשונה היתה שבטים זה עם זה וכנה מרוקי לישנא זה עם זה דהקשה רש של שלמה שלא יפרוש כלום
ויעמיד את הספינה אבל זר הוא בסעודות ובמחרות על כל שבט ושבט אבל ביאה· של טברי' הוא זר בשדות
אבל אחרים אסורים אלא נחכה רק הוא לסגורות תו' ולהרה"כ יסבר דאחרים צריך בסעודות והכל אור·

ויחלקו אפי'

לפרוש אפי׳ קלע סבר כמו דהברייתא בראשונה כיון שהגרירה אבל בימה של טברי׳ הוצרך להתירה יהושע ובלבד שלא. 116
יפרוש קלע היינו אחרים אבל צד הוא ברשותו כל שבט ושבט · ועכ״ל גם כתו סברי דזה אבל צד הוא ברשותו ובמפרש׳
אבל לפרוש של אחרים דלהכי לא הביאו רא״ר אלא מברייתא · והנה שלפי מה כתבתי דהברייתא קאי על שאר ימים·
אין ראי׳ דהא מ״ש כתבתי לפי עכ״ל והכן סוגיא זו · דו״ק // ועיין בים של שלמה · וקצת יש לדחות על שלטי הגבורים דכתב
הרי״ף סבר כרמב״ם · ואינו מוכח דהרי כתב סתמא · ואח״כ עיינתי בתוספתא · בראשונה שהיו שבטים כתקנן אמרו ·
אין אדם פורש חרמו ומעמיד ספינתו בחלק של חבירו אבל צדין בחכים ובמכמורים בכל מקום ואין נאמנין ובלבד
שלא יפרוש את הקלע ויעמיד את הספינה אין השבטים צריכין אימה של טברי׳ מפני שהוא של כפתלי כו׳ דמשמע
בראשונה לא קאי על ים של טברי׳ ויש חילוק בין זה לזה · דו״ק //

ובלבד שלא יפרוש קלע מה שלא הביאו הרא״ש והטור זה ובלבד שלא יפרוש · רק בים של שלמה הביא כו׳ ..

אין מחייבין אותו לעקור כו׳ אע״ג אפי׳ דרבנן כו׳ ומפשר דלפי זה לר״ע לוקה מה״ת ועיין בהג״ה רע״א בריש דף ס״ד · או כו׳
נאמר דלרבנן אינו אסור אלא מדרבנן אבל לר״ע מה״ת דאינו לוקה דלאו שאין בה מעשה מ״מ אסור מן התורה · דו״ק
כאן לקירין כו׳ והאמר כהן דאוסר קטן שתיקא שיהיו מפקירין כל השדה שיש בו כלאים קנ״ז מאי הקשו דהא אמר
שתיקא אבל בתחלה לא היה השדה כולה כלאים · ובעוד הקשה בב׳ כסף׳ רע״ב דלא הוי הפקר מעצמו מאחר הכר׳ מ
מפקירין · ואין להרן והקשו הי״ך אמר חון משדה דעלמן דמעלי׳ דהרי כלאיים הם · דא״כ בלא פ׳ מן הל׳ והקשו׳
ויש ליישב קצת אוהב״ דו״ק //

וכן אותה מוצא בכתבים ובהרגים שנא׳ ומל כל שכתוב כן הוא הגירסא בילקוט · ובתוספתא יש גירסא אחרת׳
ואפי׳ בשדה מלאה כרכום פי׳ שהריח לא טוב לכרכום · עיין כ״ך סי׳ רע״ב //

ואמר לו לשמעי׳ למחר פרס״ בחול· לאמוני שלא תאמר דבשכר אומר לו שיצריך למחר · וזה אין ראוי׳ לחסיד שיאמר
בשכר שיעשה שום דבר למחר לכך פרש״י שאמר לו׳ לשמעי׳ למחר בחול שיצרך ולא אמר לו׳ בשכר כלום · דו״ק ועיין בח״ח
מי הוא זה שמראה גדולה בפניו · עיין בים של שלמה · ואולמא רש״י היה מפשר לפרש שה׳ אומר מי הוא זה שמראה
גדולה בפניו דהיינו על שהי׳ ר׳ יודא מפסיע ומזיל קמייהו ולא עלה בדעתו שלא רצה לילך בצידי הדרכים אלא באמצע
הדרך שאין הדרך שוה ומהכ זה הוצרך מתחלה לילך כדי שלא ירחק מהם · ונ״ל לו ר׳ חייא שמא ר׳ בן קמסא תלמידי
שכל מעשיו לשם שמים ואינו רוצה לילך באמצע הדרך · ועכ״ל אין ראוי׳ לאסור לתלמיד שיתמיד בפני הרבי · וכיון
שנתפשט לאסור ברוב הפוסקים דעתו בטל ומבוטל דו״ק // .. //

מהלכין בשבילי הרשות שלמה אמרה · ואת״ל מ״מ יהושע לא אמרה היאך הכריז תקנה זו בהקמתו יהושע ומי
יהושע אמרה הרי הם אחד עשר · ומפשר לומר דלהכי לא חשיב אחד עשר כיון ששלמה אמרה שהוא מן הראוי
אע״ג אינו כחשב לתקנה אלא יהושע הודיע לנו שעד כמה הוא מן הראוי היותו עד דכיון הזמן דו״ק /

וכל מעשיו לשם שמים וכדרך זה אמרו תניא אמרו עליו על שמאי שכל ימיו היה עוסק בכבוד שבת מצא בהמה
טובה אומר זו לשבת למחר מצא בהמה נאה הימנה מניח את השני׳ ואוכל את הראשונה אבל הלל זקן מדה
אחרת היתה בו שכל מעשיו היו לשם שמים · ואי לאו הלכה׳ כב״ש דאחר בשבת לשבתה ולא הי׳ ראוי ·
לסמוך על הנס אבל כיון הלל הי׳ לו בטחון בה׳ שימצא לו לשם טוב יותר · ובהרש המדה זו שהכנ״ג .
שלח בכל יום ויום פרנסתו היתה בו שבכל יום היתה שכר מעוררת ב׳ פרושות ג״ע ·

ומה מצוה קנה. מקומו ורמיכהו דתו׳ מפנהו לפגוש סירבה מאי לאו קונה מקומו אין להקשות למה מפנהו ולא ·
יקבור במקומו דתו׳ משום כבוד המת שהוא מוטל בפרסומא הדירו לפנות לצדדין · אבל אי קונה מקומו נקשה ·

יקנה כיון שכאן אקנו׳ ומתרץ במוטל על המוכר דאי לא קנה אקנו כיון שכבר הדרך קנה לרבים וכדי שלא יטעה עליו אפנהו למקום שירצה דו״ק //

אין כריך כתב על המגע טוב אבעלו בהוד׳ לא ידך לעשור׳ · ואם תאמר למה אמר עליו הכתוב אומר מחזיר טוב אל הקרי רעי׳ · ולא אומר זה הכרוב וי״ל משום שזה הכרוב אל המגע טוב יש לפרשו בדרך אחר לכן אמר מחזיר טוב אל הקרי רעי׳ · לומר דזה הפי׳ על הכרוב אל המגע טוב כן דו״ק //

דף פב
ע״א

כדי שלא ילינו ג׳ ימים בלא תורה כו׳ מתלא דאמר שעברו לאלו׳ · פי׳ דאי דאיצא א׳ יום וא׳ לילה לפי סדר עולם · אבל לא ימצא הירידה ביום ב׳ דאי עברו לאלו לא יהיה ג׳ ימים בשבת ולא יהיה רק ביום א׳ ואם תאמר יהי׳ יב׳ ביום ג׳ · ותי׳ ועיין בראשית כפ׳ כי תשא ובמעשה והכל תפסו עליו במה שרוצה לתרץ דבשנה ראשונה אלא להמון דלא היה זה אלא בשנה שניה //

מאמר שהי׳ אב חסר כו׳ פי׳ דאל״כ לא הוי יב׳ ביום ב׳ כאן ביום ג׳ כיון דרח״ו וג׳ או ג״ל דרק אלו לו נמי דלא הוי ג׳ יום וג׳ לילה מרכבים כמאים לכן כתבו ומאמר שהי׳ אב חסר · דו״ק //

לא יבא כה״ג ואין לתרץ כל אב ירד וגב עלה כלי וי״ל דכיון דהתנחומא סבר כיון ירד ביה׳ זכן וכתו׳ עלה שם ו׳ דסבר דלא עשה ב׳ דברים ביום אחד ·

כדי שלא ילינו ג׳ ימים בלא תורה ואם תאמר הלא זה היה קודם מתן תורה ואם תאמר איך תקנו בזה · הגם שי״ל דלכן אמר ה׳ הנביאים תקנו ר״ל שידעו הנביאים שאחר זה יהי׳ העלי׳ ביום ה׳ וירידה ביום ב׳ לכן תקנו כן · אבל מ״מ קשה היאך שייך קודם מתן תורה קריאה בשלמא מה שהלכו ג׳ ימים בלא תורה היינו שבע מצות בני נח ומילה וגיד הנשה אבל קריאה לא שייך · ומשה לומר דבך פי׳ דהנביאים ראו מה שנענשו להם על שהלכו ג׳ ימים בלא תורה לכן אחר כשניתן התורה תקנו לקרות בה · והי׳ דו״ק · ויש ליישב עוד ועיין ב[illegible] //

שיהיו קוראים במנחה בשבת משום יושבי קרנות · פרש״י יושבי חנויות כל ימות החול עוסקין בסחורה ואין קורין בשני ובחמישי תיקן בשבילם קריאה יתירה · ק״ק דהוי עזרא בא לתקן דהרי תיקן שלא ילינו ג׳ ימים בלא תורה ואם תאמר מה שתיקן להם במנחה בשבת יהיו להם היתר שלא יקראו בה״ב ועוד דיושבי קרנות לא משמע יושבי חנויות ולע״ד אפשר לפרש איפכא דבשבת שאין עוסקין במלאכתן חיישינן לדבורים ליושבי קרנות לכן תקנו קריאה יתירה · עוד יכול לומר ע״ד הלצה ודרך דרש שתקנו לקרות י׳ פסוקים במנחה בשבת עד עשר קרנות שהיו לישראל שנתנטלו שישוב וישוב אליהן כדאיתא באיכה רבה בפסוק גדע בחרי אף כל קרן ישראל · וזה ענין י׳ גברי שצריכים לקרות בשבת וזה הוא י׳ דברות שנתנו · וזה וכשר על קריאתו אחר כשנה דהיינו ב״ה עשירי/ עד עשר הקרנות //

ומה שתיקן בשבת לקרות ג׳ ולפחות לכל אחד ג׳ פסוקים דהיינו אך דאי כפ׳ כי תשא ואתה דבר אל בני · ישראל לאמר אך את שבתותי תשמרו דו״ל מאי לאמר אלא כי דאי דבר אל בני ישראל לאמר אך [illegible] שיאמרו אך היינו כ״א פסוקים · גם יכול לומר אך לאמר אך שיאמרו אך ע״ד ודבר דבר שלא יהא דבורך של שבת כשל חול [illegible] בברכות ולא [illegible] שבתותי תשמרו ודאי לאמר אך דהיינו תיקן מנחה אחר [illegible] לומר דהיינו שיקראו במנחה בשבת ובחול ג׳ ובר״ח ובחה״מ ד׳ וביו״ט ה׳ וביוה״כ ו׳ ובשבת ז׳ סה״כ כ״ה וזה
כה תברכו את בני ישראל גימ׳
יכוון בברכות כהנים יהי׳ [illegible] בשביל הכ״ה ברכות שמברכין על התורה · ובכל שבוע קורין ט״ז דהיינו בשבת ז׳ ובמנחה ג׳ ובב״ה ג׳ ובה׳ ג׳ סה״כ ט״ז וזה עץ חיים היא למחזיקים בה · וזה יכול לומר דרך הלצה שהלכו ג׳ ימים בלא תורה וזהו

ה׳ עץ דהיינו

ג' עץ דהיינו התורה כדאית' במדרש ולפי דרכו עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכי' מאשר לכן דרכיה נעמו·
ולא ילמדו במקראות דבא שהלכו בלא תורה ובלאו· ועיין בילקוט שהביא המדרש שתקנו הנביאים לקרות בשבת
ובב' וה'· והנה דגדתי קצת אולי כוונתי קצר לאמר ואכתוב עוד אי"ה לטובה׃

ואוכלין שום בע"ש משום עונה· עיין בים של שלמה דכתב דבזמן כשיאכל בע"ש ביום השום סגי אולא שרגילין לאכול
בליל שבת· דהרי רגילין לבשל במאכל הליל' ע"ש· במשיז'י ויאמרו בני ישראל את הדגה ר"ל בהמה והבקר
בכלל השום ארכב הזרע· מזמנו דבעל שניהן צריכן שיאכלו שום׃

ושתהא אשה משכמת ואופה· דאורית' היא· הע"ל דעזרא תיקן שהתחילה תהי' סמוך לטבילה׃

ואין מלינין בה את המת גזרה סין אפי' לקברו דאי· לא תימא הכי אפי' במקום אחר אין מלינין אותה לא ת
תלין נבלתו· ועיין בים של שלמה׃

לא יגדל אדם חזירין ומה"ט דאסור לעשות סחורה כו' הע"ל דלא יגדל אפי' בנדראן כגון שלקח בחובו או·
גר כשנתגייר [illegible] בכלל· ואין לומר דלהכי לא מצי הכי דאפי' בנדראן לא שרי לגדל אלא למכור· דאל"ה
גם שנתגרבו רוב דווקא בנדראן אבל לכתחלה הא אפי' בנדראן לא שרי אלא למכור ולא לגדל· ובתוס' ב'
פסחים [illegible] בכאור הכי ע"ש׃

ובירושלמי כאי מפרש בו משום דסתם למלאכה· עיין בב"ק [illegible]· דשאני סוסים דאיכא עומדין לאכילה
אלא למלאכה משא"כ חזירין הגם שמגדלין למשוח מ"מ סתמן עומדין לאכילה ואסור· וחלב דשרי היינו משום דהתורה
התירו בהדיא ויעשה לכל מלאכה ע"ש׃

ואסור לאדם שילמוד את בנו חכמה יוונית כו' ונראה דלא יגדל דמתני' היא היתה גזירה דפולמוס והא דלא הזכיר
הרמב"ם כפולמוס לשמיי [illegible] משום דזה כבר נגלה בימי הורקנוס ואפשר לומר משום דהן התורה כאי אסור לעשות
סחורה ומתני' דהכא אתי לאשמועינן דאסור בכל מקום ואפי' למשוח ואפי' בנדראן· ולפי הגירסא שלנו אין
מגדלין חזירין בכה' אין להוכיח דמתני' היא היה' גזירה דפולמוס דאמא אין מגדלין חזירין כדי שלא ליגוס
באיסור· אבל לפי גירסת דגמ' לא יגדל אדם חזירין משמע שהוא גזירה דרבנן· רוק' [illegible] גירסת הרי"ף ב
במתני' לא יגדל אדם חזירין בכל מקום׃

[illegible] משה על מעשה של הורקנוס ואריסטבלוס גזרו בימי טיטוס הגם שלפי פשוטו ר"ל שירגו במלחמת טיטוס·
שלא יעשה להם כמו שנעשו בימי הורקנוס לכן גזרו שלא ילמוד את בנו חכמה יוונית· ואולי הוא כעגמו
לא ילמד· ואפשר לומר עפ"י דרש דחזיר הוא כח של אדום שהחריב את בית היא קטלה את האיברין ב
בדרשין על ירושלים· חזיר מיער וכמו שפרש"י בפי' תהלים ויהי עשו בן ארבעים שנה· עשו נמשל לחזיר
החזיר כשהוא רובץ פושט טלפיו כלומר ראו שהוא טהור כו' וזה ענין [illegible] חזיר עשו וכיון שהגיע
לחצי חומה [illegible] דהיינו ר' [illegible] של רגלים הראשונים נזדעזע א"י ד' פרסה על ד' פרסה ארבע
עשו [illegible] ונראה שעשו יחריב לכן נזדעזע כאיש [illegible] ונראה לאחוריו כדראמ
כח של חזיר [illegible] בחומה [illegible] זה החזיר לטיטוס שיחריב את בהמ"ק לכן גזרו בפולמוס של טיטוס·
ואפשר הואיל [illegible] זה [illegible] דהורקנוס ואריסטבלוס אחים הוו ומריבין על המלוכה
כענין יעקב ועשו והנה יעקב [illegible] של ד' [illegible] לארץ ישראל ד' פרסה· ועשו
שלא [illegible] של ד' [illegible] והנה [illegible] ד' [illegible]
התורה [illegible] ספרים [illegible] אלא יעקב [illegible] ועשו [illegible]

ועשו

ועושו מניין כב"ה יעקוב וכזה כמור כמה דברים אמרו לטובה ובכאן אמר על שמור שלא במקומה היא

דנ"ב ע"ב לשון סורסי עיין בר"ן ובגל' ספ' שמרובה לא"ד אין לשון ארמי שלה לה"ה רב · ואפשר דגם משום זה קראו לשון סורסי

לשון סרס המקרא · ועג' שהלשון [illegible] אינה זה ומסורס קצת רו"ג //

לא יגדל אדם את הכלב אא"כ קשור בשלשלת · הא דנקט גבי חזירין לשון רבים וגבי כלב לשון יחיד להורות הא

דשריין קשור בשלשלת היינו כלב אחד אבל כלבים אסור לגדל אפי' קשור כולם בשלשלאות רו"ג

ב"ה והרועים והישוב כו' וקשה דהא משמע כו' מן הגמ' גופי' לה ונכון · כא"ד ואע"ג הא ישוב הד' אי נקרי העיר

ישוב אמנם כו' קן' הרחיל במש"ה ויש להקשות תמיד קושיא זו אפי' אי הוי פי' ישוב בדבנים יכול להגדות

אע"ג לא יפרוס כל מקומה אי נ' אי לאו דווקא בסוף הדיבור וקרי מדבר היכא דליכא ישוב כדאיתא פ'

זה לא קאי לפי' סוף דלא זאר מאי צריכן לפרש דמספקא הכי רו"ג //

איבעית אימא ברגי ומא"ג בהפקר · ועיין כיום ש"ש הגמ' יגדל הגני אסור היינו בירידות ולא ע"ג עוקר ונרא'

בזה מרוקן מה שהזכיר תירוץ קמא בלשון ומא"ג דבר[illegible] יש ב' תירוצים חדא אליבא דמאן דאמר גזל הגני

[illegible] והשני לרה"ג אומר כיון שאיכא גזל בירידות · אע"ג דהכי נקט הך בלשון וא"נ משום דהלכה [illegible]

ולא כאמר שחזר כתירוץ בתרא רו"ג //

פרק החובל

ב"ה וכמה הוא יפה כו' דעבד עברי עיין ברא"ש ובים של שלמה //

ד"ה מכה נפש בהמה ישלמנה וסמיך לי' [illegible] //

והא כתיב ומכה נפש כי יכה כל נפש אדם מות יומת · פרש"י ולקטלא לאו מידי קרא אלא לתשלומי איבריו כו'

דכתיב בתרי' אין דתחת עין כו' וקשה דהא עין תחת עין כתיב אחר כי יתן מום בעמיתו · ועוד דהא

רש"י בחומש כאמור פי' דקאי על מיתה ולרבות אפי' אינו נותן חייב · ועוד מאי דמשני ועוד דכתיב בתרי'

מאי הוא לישנא דבתרי' ועוד דאי הלימוד מן יתן דהוא למוד של רבי ר' ישמעאל אע"ג הל"ל כמי ואין כתיב

אלא מאן ועוד ועוד דדוחק הוא למחוק כ"ב הרבה · ולענ"ד יש לקיים הגירסא ולא כפרש"י ורמ"ן · דהכי הוא

כתיב ומכה כי יכה כל נפש אדם מות יומת דהי' מיתה וילפינן מהכאה זו ומשני כמאן פי' ילפינן

דהיינו נזקין ולא מיתה · ופריך מאי דכמאן איכא דבמיתה ממש וילפינן אדם מאדם · ומשני חדא

ועוד דהיינו טעמא דילפינן מהכאה דבהמה משום דכתיב בתרי' ולהכי ילפינן נ"ש מבהמה · והשתא

א"ש דלעיל גרסינן סמוכים הנה דילפינן נ"ש מה' אי לאו סמוכים הוי ילפינן ממאיש כי יכה כל נפש

ומרתוקן כמי מאי דנקט מכה נפש בהמה סמיך לכי יתן מום וגו' · ופריך מאי מום אם כסבך לומר ·

רמ' ומשני הא קשיא קאי להנא מאי חבירו כו' · ולענ"ד דבר תירוץ מאי חבירו כמו שהגירסי כל הגיה

כאן להגיה אולי קאי קשיא להנא מאי חבירו · או י"ל דהתנא אומר ואם כסבך לומר מא"ד חבירו דילפינן

ממכה בהמה אמנם דסמיך ליה ממכה אדם אמנם שאינו סמוך דאדם מאדם טוב יותר לילפינן הריר

הוא אומר לא דקחו כפר כו' · ואע"ג הכל א"ש ואין צריך למחוק הספרים הרבה רו"ג היינו לענ"ד //

ועיין בי"ט / באמת כתובות פ"ק ד' · ב"ה כמה אדם רוצה ליתן כו' וי"ל דכל אשה שאין לפי מה שהיא כענין זה

כמה אדם רוצה ליתן בין בתולה לבעולה להשיא לעבדו אשה ממאה הנפגמת · ומע"כ כתיב כסף א' דאינו

ראשון דפגם שכיח אבל המעשה עצמו בעצמו לאונס או לפתוי הבתולות זהו לא שכיח ואת״ל מאי פריך בגמ׳ הרי כ
בשת ופגם. ואפשר דלא נחשב לחסרון כיס כיון דאשה לזה עומדת או דלא שכיח כיון דנישואה כשפחה [illegible] והרי
בשת ופגם לא פריך אלא מבשת של פגם וכמו זה מצאתי בקונטרס //

דבי ר׳ חייא תנא אמר קרא יד ביד דבר הניתן מיד ליד. אלא מעתה רגל ברגל מאי היכא הוא והא דלא הקישא
מתן במתן ושן בשן. ונ״ל דהוא נמי סבר דיכול להיות דקרא יתירה נדרש ושן בשן ויד [illegible] מיצטריך דמשמע
דכתיב ועשיתם לו כאשר זמם פי׳ וגם שיכרות שן בשן ושן בשן ומילא הה׳ לשאר איברים כדאמרינן גבי
עבד דלא נכתב אלא להפסי׳ ושלחם תחת שינו תחת עינו. יד ביד לל אלא לומר דבר הניתן מיד ליד.
להכי פריך רגל ברגל לל דוק //

רב פפא משמי׳ דרבא אמר אמר קרא ורפא ירפא ליתן רפואה במקום נזק כו׳ ואת״ל מה בין לימוד של רב זביד
כו׳ ומסי׳ מאי כי היכי דלהאי הוה ליה צערא והאי נמי איכא ליה צערא. וכן לימוד של רב פפא כו׳ ומסי׳
מאי כי היכי דהא בעי אסיא הא נמי בעי אסיא. ונ״ל דקשיא להגיה סבר דל״ל שישלם לו מאי דבעינן ביה
דהרי מחלה אין רואין אי שהוא מעונג ועושר יש לו צער יותר אבל גבי אסיא שאין יודעין מחלה דלזה
סלקי בשרא הייא ולזה לא סלקי בשרא הייא ואת״ל שנישקדהי מחלה אומדין ומתנין לו שכר הרופא כדאין
לקמן ודחי דילמא איכא דסלקי הייא דידעינן כו׳ אנרס. את״ל לשטר לו רופא לכן לו כל שבוע כך וכך
ומאי דבעי ובעי ישלם לו. דוק //

אלא דאמרינן כו׳ דס״ל לרא״ה דהוי כופר דרחמנא קרי׳ כופר אבל אותה לוקח כופר כו׳ ולפי זה קן דלטעי דפריך וכו׳.
ואחר דכתיב לא תקחו כופר מכה מכה לל הה״ל דאיצטריך דלא תימא כופר עינו של מזיק לכך [illegible] מכה בהמה
דמשלם שור של [illegible] דוק. וע״ע

אל כולן [illegible] שיאוהו כעבדא. וזהו שא״ל לגול שום לו כיוצא אלא שהוא לא הכין. והא לא פריך כאן כל הנישום
כעבד אין נותנין בבבל ונ״ל דהוא ידע התירוץ באי תפס וכאן איירי שתפס לפי׳ הרא״ש ולרש״י כשרוצה לתפוס. //
עיין בהגהות אשירי כאן שכתבו ודווקא אי תפיס המזיק בעצמו אבל אם תפס שאר חפצים מבקין [illegible]
כבן. ולגול הביאו דווקא בשערי היכן ונ״ל דבמזיק הקולו חכמים שיכול להחזיר אם [illegible] בשערי ההיכן. וכבר
דקדקתי לגול כמה שאמר אבל אידי ואידי איתא לא ולא אמר אבל שלא בשערי הבגין לא // ע״ש

הרי בשת ופגם דשכיח [illegible] שליחותיהו. פרש״י דפגם במקום נזק דאומדין כו׳ ואת״ל מאי משני על פגם דשכיח
וחסרון כיס וכבר כתעורר לזה הרב חיים ומפרש הגמרא שלא כדעת הר״מ ורש״י והביאו בעצמו לסייעו מדברים
ובאמת פי׳ דלא כהר״מ כמו דהרי להרמב״ם ריפוי ושבת נותנין דווקא הנישום כעבד לא שכיח. וזה הוא דמשני
אדם באדם לא שכיחי היינו לשום כעבדי ולכן הוצרך לתלות כל הנישום כעבד ה״ל דלא שכיח אלא ודאי ש
שכיח אלא דזה לא שכיח לשום כעבדי. אבל בשת אף אינו דפגם שכיח. ע״ש בתורת חיים. אבל לנ״ד
נראה דלכי מאי דמשני איירי הכ׳ פי׳ דבשת ופגם גובין הגם שנדחה זה שאמר והא ליתא היינו בשת אבל
תירוץ שעל הגם לא נדחה ועיין בטור חא״ס ס״ א׳ דמשמע דאין [illegible] גובין הגם והכא שגובין כיון שיש חסרון
כיס ושכיח ולא שייך לומר כל הנישום כעבד אלא שעמיסה חדא דאין שאין לכתובה [illegible] לאורן את
הי׳ [illegible] כמו שפרש״י ע״ל דפגם של הכתובה שוה בכל הבתולות וש״ך בכתובה שאין שוין אחת לאחרת
ועוד דהוא איתה צריכה לבא לב״ד לכן גובין דוק ויק כ״ל [illegible] ועיין בים של שלמה //

אידי דהוה מהודראות והלוואות תניא אמאי ולא תנא דלר׳ בהדי לוין. אב״ה אידי דהוה מהודראות והלוואות דתניא אתבוה לדין ומני ולא תנגעו דלר״ן אחד תניא שני בני ינין טירות בבבל ומגב׳ שאין סמוכים והאמר רב אין מועד בבבל. לעולם הא׳ להקשות דקאמרת ושור בשור מגבין בבבל והאמר רב אין מועד בבבל נאי כשור תם מבלשון נזה. ויש לדחק איהו״ ע״כ

סומא סומא אולתא דלא שכיחא הוא ומר אמרי אולתא דלא שכיחא לא גא עבדי. שלחוהו מבמשני הלשון ומר אמר בגה מתרצון מה שיש להקשות א״ע הת״ן דמתרן דאמר רבי׳ דהתם ויעבדה הכאמאי מתרן הלא יש להקשות סומא סומא אולתא דלא שכיחא הוא ומיסבר דזה אולתא דשכיחא הוא וזה אב׳ אמאי אנסה סומא סומא אולתא דלא שכיחא לא נראה דלעולם סבר דהמגזה צריך הא אולתא דלא שכיחא היא כלל ומשני דאמר רבנן דהתם ויעבדה כו׳ דשכיח קצר. ומנסה סומא סומא אולתא דלא שכיחא לבא לכך׳ ומר אמרי אולתא דלא שכיחא לא גאי עבדין שלחוהו במה דאמרו כל העשוים כעבד ואב׳ מ״ש שור בשור ומ״ש אדם באדם. ומתרן כך ורבנן דמוגדין מתחלתן. ואין צריך לבא לכך׳. ומגה יש גב׳ דאין לדברי אוש לחלק בין פגם לשאר דברים דפגם השומא ידוע ואין צריך לבא לכך ומגבין. דו״ק ע״כ

בתב דמנא חבורה לגלוי מילי. דכי דאית בה חבורה אין. ואמ׳ לכתוב חבורה ולא כו׳ דזה הוי בנין כ׳ כלל והרש. צגל׳ לדמים יתרים לשלם צער במקום נזק אפי׳ בחבורה ולא תימא דוקא בפצע תחת פצע ולכן דהקשה הנשה על חבורה דעל כו׳ דמשמע כלא חבורה שי דהיינו צער חיוב בין בפצע בין בחבורה. אבל חבורה לא אפה׳ משני לדמים יתרים שישלם נזק במקום צער בחבורה דו״ק ודע

דף פה׳ ע״א בדה

חירפין

ודמים פהן כו׳ עיין בחדושי נמסי׳ ודו׳ נתהרמ מסופק ברש״י דאי פ׳ דאמר לתשלומין בחבורה שהיא נזק שיהי׳ חייב גם על נזק. אב׳ נזה למה יפטור הצער אחר הנזק ומר הריפוי ואם אמר לתשלומין דישלם במקום ה הצער נזק נזה דהרי זה נמצא מפצע תחת הפצע. אבל כאמר לשון וכגור לא משמע הכי. וכבר הרבה הדרבו דיל נוש׳ ומ׳ דמא בחבורה כיון שתשלומין של צער יותר אב׳ הא׳ דאין לשלם נזק כלל דמשלם דו״ק

דף פה׳ ע״ב רש״י בדה

וקרה אדרה כו׳ זה שנשמע רגלו לא אורא עיין בתוס׳ ודע

בדה

כהי דנזק כו׳ ועוד דלעולם כו׳ וגו׳ אשירי ונעולמיו מרבים שגלון משלמין במקום נזק ע״כ

דף פו׳ ע״א בדה

דאמר דינא כו׳ אבל אם הוא עצמו דלנהו ובא חבירו ודלנהו שפי פטור כיון שבה אינו מקפיד. וגב׳ דלכאן נ׳ ג׳ אמרי׳ במתני׳ ובא לפני ר״ע א״ל לנו אמי מרק דא׳ גוז א״ל לא אמרו כלום החובל בעצמו אע״פ שאינו ר רשאי פטור אחרים שחבלו בו חייבים. שאפשר לחלק דאם בזמן שהוא אינו מקפיד על בשתו אוסיף שלון כשרו פטור כמעין אם הוא בעצמו דלנהו ובא חבירו ודלנהו אבל אם אחד מביישו כבדבר שלון היה מ מקפיד בעצמו וגבירי דנא חייב ודע׳ ויש לדחוק ע״כ

בעי ר׳ אבא בר ממל ביישו ישן ומת מהו משום כיסופא הוא והא מיכסף ליה ולא לא כיסופא שא׳ משום זילותא. ומסיק דמשום כיסופא. ופי׳ בעיא שני׳ אי משום כיסופא דידי׳ והוא והא מיכסף ליה או משום כשרי משפחה ו ולפי המסקנא משמע דאין בו משום כשרי משפחה וג׳ הרא״ש אלמא טעמא דבושת לאו משום דמיילן באיפי אינשי. ולאו משום כיסופא דבני משפחה הילכך ביישו ישן ומת פטור

המוגע

ד"ה נזה הרועה לחבירו הכהו על אזנו לשון נזרי · לאו רועה ממש · [illegible] פי' [illegible] ד"ה קני לפי' הרועה הכהו כנגד אזנו ואמר דאמרו לקמן קני זה כנגד [illegible] ואינו רואה כנגד אזנו ואינו שומע אין עבד יוצא בהן לחירות כו' היינו ר' דאיירי דאמר להיות סומא וחרש ומשו"ה גרס [illegible] בשר איכא לחייב על הבשר · דו"ק

ערלים אפי' גדולים שבישראל רואין אותן כאלו הם בני חורין שירדו מנכסיהם שהם בני אברהם יצחק ויעקב · וזה הטעם סבר ר' מאיר לעיל דעני כעשיר ועשיר כעני דרואין ובלן רואין אותם כאלו הם בני חורין ואפשר דר"ע נמי סבר הכי לגבי בני אברהם כו' ואפשר לומר דהיאך מדמין עני לעשיר הלא זה עושר ואינו יוצא לאפוקי עני זה לכן אמר דהן רואין לעשירים שירדו מנכסיהם משום שהם בני אברהם יצחק ויעקב · דו"ק ודו"ק

שהיא עומדת על פרח חמרה כו' [illegible] שאני נהנה דבעירא האשה [illegible] ואפשר דגם שהיתה עומדת על פרח חמרה ט נחשב כ[illegible] · ועיין בתוס' [illegible] רואין כאלו בני חורין כו' דו"ק

א"ל הא מני הא ר' ה[illegible] [illegible] מנה צורי ולעיל מסקינן דעתך [illegible] סלע מדינה · ועיין במשנה

אלמא הכי [illegible] דחזיתך כו' [illegible] וכי דינא הכי לשום [illegible] עבד אחד ואפי' הוא אדם גדול · ואיתא [illegible] עבד ער[illegible] היה הפסק סלע דלעיל אבל מנה שהי' ר' יודא עבד והוא סבר כר' יוסי הגלילי דעתך מנה צורי לכן תנן לו מנה צורי · דו"ק היטיב

שראו כלילה ולמחרת כו' ורוב הנשיא כר' טרפון ס"ל דאין [illegible] דסבר כר"ע ולמר כנין שראו בלילה דאז אין מעשה דיין דהרי רע"ק סבר דאין מעשה דיין אפי' אינו מעיד אלא אפי' אם ראה ביום נמי אינו דן ואינו דלעיל דבעינן היינו דינו [illegible] ולאו [illegible] בפשורי · והא דלא [illegible] הכי [illegible] דיש חילוק בין דיני ממונות לדיני נפשות היינו דר"ע מחלק אבל לר"ט לא מצינו מחלק לכן מוקי נשראו בלילה

הא הנהו בפנינם עד מעשה דיין · לאו דווקא עד המעיד דאז הדרה קושיא לדוכתא למימרא דלעיל ואי מצינו דלר"ש המיתני עד מעשה דיין אפי' עד המעיד אז לא הקשה כלום לעיל אלא פי' עד הרואה מעשה דיין ולעיל סבר ר"ע דכולם עדים הם ואין עד מעשה דיין · דו"ק

ומרוה והבריא מתנין לו כל זה שאמרוהו אמנם [illegible] כמה בנדו דתנן לעיל מתנין לומר אפי' להרב מתחין כנדו · ואפשר לומר דאין מתנין כנדו שכר הרופא אלא כיון כד [illegible] לרפאות את עצמו ויקראו לחובל [illegible] כראיתו לעיל ועיין ברים של שלמה

תמשה דברים כו' וכן [illegible] בתוספות עיין בחדושי [illegible] זה שהגיה · ועיין ברים של שלמה דיו' הכל ב[illegible] ומכ"ל דדווקא כגון [illegible] בשר מתנין [illegible] אבל ריפוי ושבת עד שיתרפא ואם [illegible] היום והפסר הכל למזיק ואם מרוה מתחלה גם על ריפוי ושבת אז הרווח והפסד לניזוק

מה שמעון התימני כו' אמנם דלעיל רבה לפשוט איפכא מאי לאו מטה למעלה · בשלמא שאר הדברים אין להקשות זה אלא זה ריש לומר דאיבעיא כגון סתמא כגון אומר ופשוטן [illegible] לי זה אין צריך אומר וזה צריך אומר · אבל בפשיטות דשמעון התימני ופשיטות דלעיל הכל דבר אחד יש להקשות · ושמא י"ל דלעיל רבה לפשוט מאי לאו מטה למעלה ולא משמעון התימני דשמא הם דבר יחיד · ופליגא אהדדי אבל בדמתנן למעלה או מלמעלה למטה אז פשיטא משמעון התימני כיון דלא אשכחן דפליגי עליו בדבר זה דו"ק

והוי כי כייפו בברית כו' [illegible] משמעו מהו בפשיטות דחייב בכשר וכריסות ובשמת לפי המסקנה אינו חייב [illegible] מאי האי דאסיים נמי כייפו אברית [illegible] [illegible] ולא אמר סתמא כייפו בכריסות [illegible] · כמוש במשנה [illegible] [illegible] וכן יש לראות מה שהביא הרא"ש בשם ר' שרירא [illegible] דיותר בשר בברית [illegible] של חבלה כו' היאך [illegible] לומר

זה דהדר בה/ משמע בהדיא דאינו חייב על בשר דגדיים. ואפשר לומר דהכא והוי כי בייאו בגדיים ובבדרים סד׳ פשיטא לן דחייב דיותר בשר דגדיים משבח של חבלה ומשני הא׳ בייאו בבדרים פטור אכלום כיון דלא הוי חסרון כיס והא׳ רוי׳ דלא הגיע כגון אכל הגיע כמון דמדים שחייב כגון חמשה בחבלה׳ חייב שי בבשר של רוך אכל בכוה ובבדרים דלא׳ שייך זאר דבריסה ופטור אכלום לכן אינו חייב אפי/ בשר רוך׳ ודע היטיב // עכ״ל לרב שרירא דבמערבא משמי רב יוסי׳ פליג על סברא דידן דפריך ונהוי כי בייאו בבדרים דאשמע לי/ דפשיטא דחייב ופסק כסברת המקשה ורוחן הוא/ והתניא אינה הבנות אחרים. אכה פלוני כו/ מפני הרעב אחרים דהרעב עצמו׳ ר״ל משב בתענית אבל הרעב אחרים מי מחייב להו בתעניתא לכן פי׳ אכה פלוני וכו/ ואע״ג הרעב עצמו מאי איירי בתענית לחבול את עצמו רוך //

והלא דברים קל וחומר ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה ולפי/ דרים דבנזיר טהור לא מיקרי כל״ש חוטא ומצוה גדולה מן העבירה אע״ג גם כמצער עצמו מכל דבר עכל לומר דמצוה גדולה מן העבירה׳ ואע״ג מאי איירי דאיי/ גבי אליעזר שהרי יש לו רשות לצער את עצמו מכל דבר וי״ל הגם דיש לו רשות לצער עצמו מכל דבר היינו דווקא בתעניות ואינו מביא ראיי׳ אלא שנקרא קדוש ומשום דיש לו רשות להתענות היינו משום שהוא עושה מצוה אבל לחבול בעצמו אין לו רשות כיון שאינו עושה מצוה׳ והשתא אי״ש דשמואל במאי בתענית אתיא דכת׳ דיש לו רשות לישב בתענית / רוך //

וחייבין על לירה ל׳ זהו כו/ וכמו פטרו רז״ל משום שיעבוד ממון דגדול הנזק ממון יותר מן המבקר והא דחייבו רז״ל משום דלא שמע ממנו הברכה׳ ומצינן בחרופי נכסי רבו׳ ואפשר לתרץ דלא אמרי/ שיעבוד ממון אלא דווקא בקריאה שהרי חייבים לקרות אשכ״ג גבי ניסוי דאמרי/ מי שיפסיק יכסה אלא דאמרינן גדול הנזק ממון יותר מן המבקר׳ עכ״ל הא דחייבו רז״ל היינו משום מצוות כסוי אבל משום ברכה לא הוי/ מחייב דיכול לעשות ממון ובזה מתורצת קושיות דמסן דלכך דחייבו משום מצוה אבל משום ברכה לא דיכול לעשות ממון ורוחן הוא ונמצן זה במס/ חולין //

נבה׳ רק לא אשר תשבע׳ קרא יתירא דהו״ל רק אשר לא הוא מאכל׳ מיגו מדוקדק דהו״ל רק אשר לא מאכל הוא עוד דמשמע שהוא על כל עץ דשניהם מיותרים׳ ואפשר לומר דהא׳ קרא יתירא כי עץ קמא דהו״ל רק אשר לא הוא מאכל כלומר זה העץ אשר לא הוא מאכל אבל קמא מיותר ואשר לא הוא מאכל לגופיה דרשי׳ הוא רוך //

וכי מאחר שסופו לכרות כל דבר מה ת״ל כי לא עץ מאכל׳ לשנא דסופו מיגו מדוקדק אלא הו״ל וכי מאחר דמרבינן כל דבר׳ ואפשר דמזה בזה הלשון וכי מאחר דסופו לכרות כל דבר דהיינו בסוף אע״ג מה״ל כי לא עץ מאכל בסוף להקדים לן למאכל׳ ומשני יכול אפי׳ מעולה בדמים ת״ל רק כלומר דעץ מאכל קודם ולא תאיד דרך מיעוט רק בשהוא מעולה בדמים והשתא אי״ש דהא מיעוט של רק כתיב אבל עץ אשר תדע דמרבינן אילן מאכל רוך ודע //

דף צב׳ אע״פ שהוא עורך לו אין נמחל לו עד שיבקש ממנו שנאמר/ ועתה השב אשת וגו/ ובגמרא הביא בריית כל אלו שאמרו דמי בשתו אבל צערו אפי/ הביא כל אילי נביות שבעולם אין נמחל לו עד שיבקש ממנו והרא׳ אבל צערו שרואין על בשרו והנה ראיתי מורם שמרינן ומריא זה את זה ומוסקן מחילה דמיהם שהולכים וגם בשרים כבום שנשתרלו שינקחו מעיר עבור המחילה בעניו לא וודאים ידי חובתן שהרי אכתי לא עשו נהו/ ובודאי היו/ עורך יותר ממנו צער בושתו׳ ואפה׳ הורך לפיכך משום אונס בעצמו ודאי זה יכול לפרוח את כפסן עליו לבקש ממנו מחילה כבה׳ בדברים שיכול לבקש ממנו מחילה בבירות או ביום להן עצמו אבל שלא לבקש ממנו כלום דנראה כאלו שוב עשה ואינה מתחרט וזה לא יפה/ נעשה׳ ודע והבלע׳ כדברי רוך ומזה ראיי/ מאי שהמחילה יהי/ באופן זה כל כל שלום עד שיתפלל המתחרט עליו׳ ולא ישפטו בתשובתיו הרבים //

ומנין שאם לא מחל שהוא אכזרי שנאמר ויתפלל אברהם אל האלהים׳ וק׳ מנ״ל שהוא אכזרי שמא אברהם עשה מדר חסידות׳ ואפשר לומר דכיון שאמר/ והתפלל עליו ראיי׳ לאחר עכב׳ שימחול לו׳ ואפשר לייסב עוד //

אין נאמן לו כגון שיבקש ממנו שנא'/ ועתה השב אשת האיש וגו' ואח"כ מגיבא עורה שיבקש מחילה ואפשר לומר דרקיב ורא
ויתפלל בעדך משתמע גם לא מחי' אלא כשיבקש ממנו מחילה ואפשר לומר עוד דהק' ועתה השב אשת האיש ואין צריך יותר ל
לבקשת מחילה כי נביא הוא ויודע שלא נעצרו בו וזה שמעתי כי נביא כבר/ מחילה · כי מכח שהוא נביא ויודע הכל
א"צ לבקשת מחילה אבל לאחר צריך לבקש מחילה אבל גם איתא דאמ' מאי פריך דאשת נביא כת' שהדורי כו' דו"ק //

ובפ' יש לבאר ויתפלל אברהם אל האלקים וגו' כ' פסוק לכן וה' פקד את שרה מתחלה הוא ובית רינא ואח"כ וירפא אלקים
את אבימלך כי עצור עצר ה' בעד כל רחם זה שהזכיר עצור הרחמים כי היה ראוי לקרוא אותו בגדעתו כפרעה ו
ועדת ה' הרחמים הכך הצורע לעצור יעל דבר שרה אשת אברה/ לנגע גם הרעה פרש"י על פי דבובה מוורת לואך
כך והוא הכה · וכאן צריכין לפרש שלקו בעצירה על דבר שרה אשת אברהם שחשדו אותה שמאבימלך נתעברה ו
לכן לקו בעצירה כמו שפי' באלשיך אלא וה' פקד את שרה ולא מאבימלך דו"ק //

נביא הוא ובר למד אכסנאי כך הוא בעין יעקב · ובילקוט גרס ומזה למד אכסנאי שבא לעיר כו' הגה להבין מאי ענין ·
נביא לתשובה זו ובכר נתעורר דברי חיים והלך עפ"י דרכו דגרס למד נתן מאי פי'/ ובכר למד אכסנאי שבא לעיר כו'
וכי למדו גם הדבר אכסנאי כו' והלא הלימוד שלא ישאלו על עסקי אשתו · ועוד דהרי דשוברו אברהם לאבימלך דבר
אין יראת אלקים במקום הזה להבין ואפשר לומר דהק' שהוא הי' מרהכם הגוי גם צריך תהרוג שהרי היא אמרה אחי
הוא ועוד היין כי נביא הוא ויודע שהדבור שהרצה ליקח אותה לכן ובכר למד אי למד שדבר אחי הוא כדי שלא יהרגו
אותו ואח"כ למה הי' לו למוד שידבר אחי אדרבא גלל שהיא אשתו ולא הי' לוקח אותה ומתרץ דלמד משום דאכסנאי
שבא לעיר כו' כמו שהשיב אברה/ בעצמו לאבימלך רק אין יראת אלקים · וזה הוא גירסת ילקוט ומזה למד דל בנבלך
למד שידבר אחי הוא · שכאן לכן נח שהרגו כו'/ שהרי סברו מה אורחא כא לו שלא למד דרך ארץ שישאל בעסקי
אשתו דו"ק היטיב //

כי עצר עצר ה' אמ' אלעזר שתי עצירות הללו למה אחת באיש שכבת זרע שתים באשה שכ' ולידה בגמרא תנא
כו' נראה דפליגי דר"א סבר דב' עצירות דא' אחד לאיש ואחד לאשה · ובמתניתא דכן באיש וכן באשה הוי ב' ע'
עצירות ולידה לא חשיב באשה שכתיב בהדיא בעד כל רחם · ורבינא סבר מאי דשתי עצירות באשה וב' עצירות
באיש אלא דנל' דעצירות קטנים ושכבת זרע נחשבת לחדא לכן כו' פי' השבעה דהוי ב' מקומות שנעצרו · דו"ק //

הוא נענה תחלה שנא'/ וה' שב את שבות איוב בהתפללו בעד רעהו · ומגעו בעוד שהתפלל השיב את שבותו מ"מ הוא
נענה תחלה · אבל קשה דהו"ל לדרוש והוא צריך לאותו דבר רחוקי · ואפשר לומר דלהכי נענה תחלה דרואין חסידים
שמבקש ומתפלל על רעהו קודם על עצמו ואי לא צריך לאותו דבר אין חידוש שהתפלל על רעהו וה"ז וה' שב את
שבות ואינה בהתפללו על רעהו ולא על עצמו לכן הוא נענה תחלה ואפשר דגם הוא דכתיב קודם ויאל ה' את
פט אויבי דו"ק //

וכתיב וה' פקד את שרה כאשר אמר אברהם אל אבימלך · ופרש"י מדלא כתיב ויפקוד את שרה וכתיב פקד ו
משמע כבר תחלה לאבימלך · קשה מנ"ל לדרוש הכי שמא כפשוטו כאשר הבטיח ה' לאברהם וכמו שפרש"י בחומש
ומ"מ מוכיח דנענה תחלה מדכתיב פקד ואפשר לומר דקשה לגמרא קושית המפרשים דהא לא הי' הטעם בשביל
התפללו אלא מה שכבר ביארו כדכתיב כאשר אמר לכן מתרץ הגמ' דכאשר אמר אברהם אל אבימלך · ופי'
ברש"י לאו בהריון מרתני שהרי האלקים כיסו את שרה מפסח שלפניו אלא ולדה בריוח כמו שהתפלל על אבימלך ·
וכה מתרץ כמ"ש שהביא וה' פקד את שרה כאשר אמר וגו' כאשר אמר אברהם ר"ל על ... הלא לא דרש אלא על כאשר
אמר אלא נראה דמורגו/ כדי להקשות הכפל כאשר אמר לבסוף כאשר דבר לכן מדוייק דכאשר אמר פי' כאשר אמר אברה
אל אבימלך ופי' על הריוח שילדה בריוח ולבעדי דכנה ירמוז ברש"י בחומש שפי' פקד את שרה כאשר אמר בהריון ·
כאשר דבר בלידה והיינו הוא אמירה והיינו הוא הדיבור · ... כלא נאמר לו כאשר אמר אברה/ אל אבימלך ויעש ה'

לשרה

לשרה כאשר דבר בגלוי על אבימלך וכמו שתר׳ עשה לשרה שילדה בזיוות אבל עתה שפי׳ הדין ולידה וכמו כאשר אמר וכאשר דבר
על הנבואה לכן הגשה והיינו היא אמירה והיינו הוא דיבור ומפרש אמירה ואמרת׳ וז׳ שכתב כאן וזה היא אמירה והיינו הוא ה
הדיבור ד״ל למה משני רש״י בלשונו ולפי זה שפירשו מהדק וזה היא אמירה כיון שפי׳ בהדין בשלמא בלי נאמר וכו׳ כאשר אמר
אברהם אל אבימלך בדיבור בכך אבל עכשיו שפי׳ בהדין ולא מצי לפרש הכי שהרי המלאכים בישרו כמו שכתבתי תו׳ אם
נפש אם היא אמירה והיינו הוא הדיבור דוק היטיב ואה״נ למה בזמנו לא הכרע כמו דאיתא כאן בכך דכאשר אמר אברהם
אל אבימלך ׃ וכו׳

ואנא אמינא מהכא עד אתא מאנתם לשמור אמרו ודברו ׃ פרש״י בשלח ׃ הוא אשר דבר ה׳ ואינו אומר הוא אשר דברתי ׃
אלא אשר דבר שטרם ועליה נאמר עד אתא ואנתם שהוא מרגים משה בהלום ומפרש דלגה כיון רש״י עד אתא מאנתם משה ו
ואהרן בכלל ׃ ד״ל למה מזכיר אהרן דהא בהדיא דבר עמם משה אלא משה אין להוכיח אלא מכח אהרן ׃ דוק ״

אד׳ יהי ראובן ואל ימות ויהי מתיו מספר ונאמר ליהודה בד״ל וכן הוא בגמ׳ סוטה פ׳ ד׳ ובענין זה כתב׳ זה שלא פי׳ כאן ״
על איברין לספק בשביל החרם שקיבל עליו היו רוח איברין גמ׳ חרם מגולגלין לכן בגי׳ עליו לא הוי רק׳ אסיק למתיבתא
דרקיע דהיינו עולם הבא בשביל שאמר וחטאתי לאבי כל הימים שכולן יום ובגי׳ עולם ׃ ואל עמו תביאנו ׃ לא הוי ידע למשקל
ולמיטרח בשמעתתא ידיו רב לו ׃ אפשר דיודא היה אומר אדרי הבקשות ואב׳ דאו ׃ למען לבגי׳ אדרו שלא יכול למשקל ולמיטרח
לכן בגי׳ ידיו רב לו ׃ לא הוי סליק לו שמעתתא אליבא דהלכתא כעינן דלית׳ הלכתא כר׳ אליעזר משום דל׳ אליעזר אמרו ולכן
משום העורר לא היה נותה לומר דבר המתקבל ׃ לכן התפלל ועזר מצריו תהי׳ ׃ דוק ״

השלים והבכורים נתונים להכניס ׃ פרש״י שנא׳ בס׳ ויקרא ושסע אותו בכנפיו לא יבדיל דפרש״י והלא אין לך הדיוט שהריח
ריח כנפים נשרפים כו׳ כדי שיהא המזבח שבע והדר בקרבא של עני וכן יכול לפרש דמסתמא העני אינו מביא כל
כך כמו העשיר וכדי שיהא מהודר עורך הסל בעמו ׃ דוק ״

מהכא דאמור רבנן הדרס ואמרו בקנין מפני החמה ובחורף מפני הצינה כו׳ דכתיב לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכם שרב וגו׳
עלוה פירוש מפני צינה אינו מביא ראיה ואפשר דגה מקרא כשאוכל הוא מחמם את עצמו ומציל מפני הצינה אלא שנפשו ל כ
כיון דהיינו שמציל מן הצינה אך גורמת חיוות כמ״ש שלא יציל מפני החמה לכן מביא ראיה שמציל מפני החמה דוק ״

ובהך אמר להמן ומה אומר נופת בעלה וקירחן של אים כו׳ הוי דמפרש פרת בעלה אפשר לומר דקאמר אמר להמן לבבות פרת
בעלה ׃ וקירחן של אים רגו לאיש בגשורה דשרה זהו קירחן של אים היינו העטורה ׃ כי כן דרכה של אורה פרת בעלה ה
המאכל ואים בעטורה דשרה דוק ״

הא מולתא דאמר רבנן חברך קריך חמרא אורפנא לבריך מוש של הכתיב ויאמר הגר שפחת שרה אי מזה באת ואנה תלכי
ותאמר שרי גבירתי אותי ברחתי ׃ כן דמשמע שאמר הרם שבאמת היתה שפחה שרי לכן היתה אומרת גב׳ גבירתי אבל אותו
חברך קרא אותך חמרא דעושה שלא כהוגן ׃ והיאך יעלה בדעתך שאדרה לדבריו ׃ עי׳ למה דקדק בלשונו חברך קריך ה
חמרא הלל אם קריך חמרא יהי׳ מי שיהי׳ אפי׳ אינו חברך ׃ ואפשר לומר כפי׳ דשכר חמור גרם ׃ לכן אמר חברך קריך
חמרא בודאי כוונתו לטובה לכן אורפנא לגבך מוש ואל תאנהו שכוונתו לטובה דהיינו שהוא חמור לסבול עול תורה לסבול
עול מצות ׃ אגב׳ אם איש חבירו אם אין צריך להודות לו ׃ ומביא ראי׳ דכתיב ויאמר הגר שפחת שרי אי מזה באת ואנה
תלכי דקרא המלאך ואמר אלי׳ שפחת שרי ולא אמר לה בגבירה ׃ ויאמר הגר אי מזה באת ׃ עי׳ פי׳ של׳ ... מזה באתי עי׳
שהמלאך אמר לה ואנה תלכי והיא השיבה אנכי ברחתי אלא ידוע היא שהיא היתה בת פרעה ובראותה נסים שנעשו
לשרה אמר מוטב שתהא בתי שפחה בבית זה ולא גבירה בבית אחר ׃ לכן אמר לה המלאך שהי׳ יודע ובר פרש״י גב׳ ש...
שרה אי מזה באת שהרי בשביל זה באת אלי׳ ודבית להיות שפחה אצלה בשביל הנסים שנעשו לה ואנה אתה תלכי
שתהי׳ כמו שרה ׃ ומה הבינה הגר כיון שהמלאך דבר אלי׳ בודאי אין כוונתו לבזות אותה אלא כוונתו שתבין

שהרי משום זה באמת אל שרה אפי' לסבול מענה ומז הורית לדברו מפני שרה גבירתי אנכי בורחת דהגמרא בלשון בורחת יח
שעיקרה שלא כהוגן כמה שבורחת מפני/ כמאמר הבורחת מאדוניו לכן אמר לה מלאך ה' שובי אל גבירתך והתעני תחת ידיה
וזה רמז אם צריך הכרך הגרא ענייתו שתהי כחמור למשא ולסבול עול מורא ולכן אוכפא לבכירך מוש שתטה שצריך לסבול עול
מורא ולכן אמרתם וכנה הסוף אך עול מלכות ולכן אמר לשון זה שמשמע להרי אפי' דרגי עול המורא יעוש ויסיר מזה עול מלכות דוק
שובי אל גבירתך והתעני תחת ידיה/ ויאמר לה מלאך הרבה ארבה את זרעך ולא יספר מרוב כתנין שמא/ אצל ישראל כתיב/ שמור וכו'/
וענא אותו כן ירבה וכן יפרוץ וכן הכא והתעני תחת ידיה/ זלה תנכה שירבה זרעך. או שאמר כדרך זו שישראל היו בצער/
והיו משעבדין המצרים את ישראל לענות אותם מהמצוה שהתענו את הגר בת פרעה כדאיתא/ שפחת שרה לכן היו מענין גו' את ישראל
לכן אמר וכאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרוץ כמו שהיה/ אצל הגר בשביל שנתעניתה תחת ידה זכה להרבות זרעה כן ישראל שזכו
להרבות זרעם. דוק ומזה אכתוב עוד בקונטרס אחר לטובה

מאי הא מילתא דאמרי אינשי תמרי/ דארי/ ושיבורי לשקי/ אל דכתיב וסמכת את ידך עליו כו'
וכתיב ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו. ופרש"י ויסמוך את ידיו כלוה החכמה והגדולה כאלו הוא נ'
נר ונה כו'/ ואע"ג יש להקשות למה לא הביא רש"י הפסוק כי סמך משה את ידיו שמביא כאן/ שמשמע יותר שגדולה הגדולה כמשה
עך היכן נרמז בויסמך את ידיו דשיבורא לשקי שמא הכתוב אתי לשמועינן דעשו כמו שנצטוה לפי' רמ"א. ואפשר לומ'
דמה שדרשו ויסמוך את ידיו הוא כי/ שמביא שיבורא לשקי/ והיכן כתיב שעשה משה זאת לכן מביא ויסמוך את ידיו. ואפשר ל
פרש בפסוק שגדולה הוד הכורה כמשה דכתיב ונתתה מהודך עליו דהיינו הפלפול שצריך למשה עכ"ז. דראי'/ כמם/ נדרים עלו
ויהושע גו' או אפשר לפרש ויצוהו רצ"ל שצוה עליו שישמעו אליו ויהי כאשר דבר ה' ביד משה דגה הו/ כירון ליד משה עד
ושמעו אליו בני ישראל כאשר צוה את משה אובא הכתוב להורות שכהן שלמשה שסמך אותו בשתי ידיו כאשר דבר ה'
ביד משה לסמוך אותו ביד משה אחרת והוא סמך אותו בכך ועשאו ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמה כבנין יפה כדכתיב בוגאת
ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו דפי' בשתי ידיו. או אפשר דרמז בירך על הפלפול כדאיתא כמם/ בגן
ונסוטה על ידיו דכלו והפלפול צריך למשה שיסמוך את ידו עליו גו' והוא סמך את ידיו ועיין במה שאמרתי אותו על
הפסוק ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים/ דוק

תמרא דארי/ ושיבורא/ לשקי/ הא דאמרי/ המשל זה דווקא על תמראי שכל לומר רמז בפסוק בי שנקרים דנדיך דהיינו דברי חכם/
כדאיתא כמם עג' דיין דתמרי/ לארי/ ושיבורא/ לשקי' דהיינו התם גם רמז זין נכנס יין יצא סוד דחמרא וריחא פקחין וזה
מי שוקים דודין דברי חכמים אינן וסמיך לו לריח מבחוץ ומז גם זה שוב לדודין. דוק

ונאי הא מילתא דאמרי אינשי כלבא כפנא כו'/ הגם שהפסוק שמביא לא נזכר כלב שלא פרחה וכפי' דעניה כל מר מרקו גם
קט כלב שדרכו להורות רעב כמו שאמרו אולם כלבא שבוע' ודרש על פסוק וירע

ועיין בפרש מה שדרשו על זה הפסוק וכפ"י דעניה זה הלמד שלמד הרבה אע"פ המשל לכלב גו' שהוא כולו לב

נחתי מרה נכסי ציבי אזך. שיין בחרוזי גיסו וגו'. אל דכתיב וגם ללוט כו'/ ונכל לומר הלזה על ענין אחר שבחי רבנן
בגליבי. וזה כתר מרי נכסי ציבי שיש לו הרבה עצים אזך שזה אוצר טוב יותר משאה אותה כדאיתא שם כל אקלדי
אסר לשמוני כר מרציבי

המוסר דין על חבירו הוא נענש תחלה שנאמר/ ותאמר שרה אל אברהם חמסי עליך וגו' וכתיב ויבא אברהם לספוד
לשרה ולבכותה. צ"ל היכן נרמז דבשביל זה שמסרה דין נענשה ובבר תנחום אמר בשם רבי חייא רבה כו'/ כל מי שהרתיך
אחר מדת הדין לא יצא שפוי מתחת ידו/ ראו/ היתה שרה להגיע לשנותיו של אברהם ועל ידי שאמרה ישפוט ה' ביני וביניך
נמנעו ממנו מ"ח שנים ושמונים שנה. ואע"ג לפי זה אינו מביא ראיה/ מויבא אברהם/ לספוד לשרה ולבכותה אלא שהיא
מתה תחלה. ויכול לומר רמז כ"ף דבכ"ף של ולבכותה קטנה להפסיק הרבה וכאילו כתיב ולא לחוד רמז על זמן ולכ' ש

שנחסרה אשתו על שמסרה דינה לשמים ובושת מלאשת שפרש"י שם שהכניסה עין הרע בעיבורה וה"ה כה ובכך · ומכח זה אפשר שנעשה שאתה כדה וזה הבן קטנה כאלו כריב ולכך גם הב' קטנה כאלו נחסרה חבי' דהיינו ד' לעולם עך אח שהיא אלמה ר' כבושת והכניסה עין הרע בהגע דוק כתבתי רגע קצת אולי קצת נכון //

אחד הטוען כו' אחד הטוען ואחד שאין טוען כאשת כו' אלא שמזהרין לטוען יותר אחר שאינו טוען עלינה עכל לומר דהקבה בורא רחמיו טוכן את עדת הדין ומרחם עליו וה"ה טוען וזה שאע הוא וכית דינו וכדכתיב זה עני קרא וה' שמע וגו' ולפי גירסת רש"י אחד הטוען ואחד שאינו טוען לא כפרש"י בחומש אם ענה תענה הרי זה אזנו קצר ולא פי' נענשו דכי' דאם קראני והיו כשיבם שלומר קאי מאמן טוען יטען אבל לפי גירסת רמ"ל דקאי השופט א"פ' אם לא יטען אלא שמזהרין לטוען וזה ד' כתיב והי' כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני ולמה לא פי' לעיל אלא דלעיל גם עדת הדין מרחמין עליו לכן כתיב שמע אשמע אבל למטה שבמצרי הלוה לו אפה' ין הראוי לחנן במרותיו כי חנון אני דוק //

משום פגם משפחה ומשלם הכל אפי' דבר נקט דבר משום דהנקה לעיל וכי אדם מוחל על צערו ומשני רמוחל על צערו ועל ראשי איברין אינו מוחל משום פגם משפחה ומ"ה אינו מוחל על צערו נ"כ ומשלם הכל דוק //

הכני ופצעני כו' וברייתא דלעיל כו' כדאמר נחבל בולה מילתא הכני ופצעני הכני ופצעני ע"מ לפטור דהא ודאי דוקא אמר לו · והא דלא פי' שאמר החובל ע"מ לפטור ומ"ל הנחבל הן כניחותא דפטור נ"כ לפרש"י דמפרש במתני' דתני שניהם עב"ד מירכן לפרש דאחר פי' כתמי' ואחר פי' כניחותא אבל בברייתא דלא תני אלא כבא אחר לפטור מסתמא כפשוטו כדאמר בנחבל //

וי"ל לאו שהוא כהן קצ' זה הלא כי"ש הן שהוא בלאו לחורא היה · יכול לתרץ ורישא איירי דאמר בלשון כתמי' וסיפא איירי שאמר הן בניחותא · ומ"ל דזה דוחק בעיני ולפרש מתני' דסתמא קתני שיהי' פי' חד בניחותא וחד בלשון בתמי' אבל א' לאו בתמי' נמי כהן אי"ש דשניהן בלשון בתמי' דוק' אבל לפי' רמ"ל קצ' וי"ל לייש' · ובתמי' שהריב וי"ל שהרוב בהן כזבד ולכך לי אפשר לכך ראו לפרש דפשוטו אם אמר הן בתמי' הרי הוא כלאו ואם אמר לאו בתמי' הרי הוא כהן · אבל לפי' רמ"ל צריך לפרש דלאו בכל מקום הן כלאו ולאו כהן · דוק גם לפי' רמ"ל אפשר לומר דלכך דהרי מפרש מתני' דחייב ריש הן שהוא בלאו אבל הכלה והכאה · ואצל קריעה כסות אפי' לאו כהן דוק ודע //

❋ פרק הגוזל עצים ❋

עצים ועשאן כלים כו' · דוקא שיפוי כי האי כו' קצ' הנה גזל עצים ושיפן יכול לתרץ דאיירי בגונא שנשתנה שם עץ זה מאכל בעד ולבסוף שאין שתנה שם לזה ושלם בשעת הגזילה //

ולכן אי הוי שינוי דהדר ליה הספיק לימא לו נגד שדבעי כו' קשיא זו היה יכול להקשות הברייתא זו גופא · ומ"ל דירע המקשה לתרץ הא רש"ב הא רבנן אלא דמקשה לי' למוקי מתני' דלא כרב' אבל לרב דמתרץ מתני' עצים ועשאן כלים בורגני שם ועשאו כדורים משום · דלא מוקים מתני' כבל גונא אלא יתרו הכי לי' לתרץ דמתניתא כרש"ב אלא שם דאינו מתרץ תנאי אף קושיא ברייתות אהדדי ואפה' הא רש"ב הא רבנן הגם דמתני' אוקי אליבא דרב' מ"ה הברייתא דקשיא דוק וי"ל לייש' עוד //

ע"ב מ"ט דרש"ב קצ' ואי פריך מ"ט הרי כבר כאמר דכולהו סברי שינוי במקומו עומד · ואין לתרץ דקשה לי' הלא רש"ב במקום בה אינו משנה לכן מפרש דטעמי' דרש"ב משום גם ומה לבה' קשיא · והראי' דרש"י בחומש פירש אליבא דרש"ב · דאל"כ מאי פריך רב פפא לאביי אכתי כל הני תנאי לאשמעינן כרש"ב עגל דלהכי מביא מ"ט דרש"ב משום דלעולם שינוי אינו במקומו עומד והא דאוסרין היינו לכתחלה לכן מביא מ"ט דרש"ב דאמר קרא גם שניהם ומ"ה אפי' בדיעבד יש לאסור · ואח"כ מ"ל דהוי רש"ב סבר שינוי במקומו עומד שמשמעות חכמי דריבה גם יתירה לרבות שינויהם · ומ"ל כמו שתרצו לעיל דלאו דוקא דבר אחד אלא כלומר בשיטה אחת ודע וי"ל לייש' עוד //

איכפל כל הני תנאי לאשמועינן כרש"ב · מכאן דבאמת קלבשיטה אחת אמרו ואין הלכה כמותם אמ"ל הייתי דאין לו ס כל כוותי' מ"מ התנאי' כמנהן דאיך סבר' כרש"ב הלא רש"ב במקום בה' לאו כלום דוק //

והיכא דהספיק לימא לו כו' דהא רב אמר לי' דשינוי קונה גבי עצים בעד לצבע כו' ואפשר לומר דהא דמשלם הדמי בשעת

בשעת הגזילה שלאחר הפקר לנגזל והכא אי משלם לו דמי עצים אין לו הפקר ולהכי פריך אלא הספינה ליהא לן
עד שלבשו דלא איירי בגזול //

לרידי מפרשא לי אמר/ דרך כגון שגזל עצים ועשאן כלים כו׳ ואע״ג דקיימא לן רב״ כשינוי זה דווקא משום קושיא דלעיל
דמייתי גזל עצים ועשאן כו׳. ואפשר דרב פפא דלקמן דאמר האי מאן דגזל נסכא מחברא ועביד זוזי לא קני דהדרי הוו
זוזי עבדי/ זוזי אבל עשה מן הנסכא כלי כגון כוס של כסף קני כו׳ דהתם דסבר נמי כר׳ יהודה דשינוי אינו קונה בגזל ועוד
דתנן/ כשלם כשעת הגזילה משום תקנת השבים ונקט כר׳ יוחנן שגזל עצים ועשאן כלים דחייב אשה קני משום תקנת השבין
אע״ג נסכא ועביד זוזי. ובן דהכא סבר לענין משום תקנת השבים גבי גזל והשבח וכו׳ //

ומפני כבוד אביהם חייבין להחזיר איירי כאן ונשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך. וסבר דהה״ג גבי אביו ועיין בירושלמי
דאמר עבר אביו או אמו שלוקין עליו והי׳ הבן שליח לדיינין לא יכה אותו וה״ה שאין לגדות אותו. היינו דווקא לכבוד אותן אבל
אבל כיבד על העברה ולכבד אותן אינו מחויב דוק //

ד״ה הא דמסיק כי/ שיעור ארעא ושבחי כו׳ משמע דלא גבי משבח יתומים. ואף כדמסיק כי/ שיעור ארעי ושבחי שתחי אמה
אכתבא השבח גובה הכל. ועיין בב״מ/ כאס/ בתוספ׳ קנ׳ ש״ו בד״ה כגון דשווי אפותיקי. ועיין בחדושי גירסא //

ד״ה נחלקה התיומת כו׳/ אמר ר׳ בתשובת הגאונים כו׳ דהוא פירש״י של כאן. באר׳ נחלקה התיומת אבל אם נחלקו זה דהיינו כנגד
מן השדרה. ואע״ג זה הוא כמה שהביא לענין אלא דלהא הביא שנסדקה השדרה כנגד העלין שלמטה ונחה זה העלין ה׳ לכיונה
מחולקין ומפורדין. ואע״ג לזה הביא ד״ה דכל״ע״ה הלולב כפולין ועיין באשירי ואפשר לומר דהב׳ פי׳/ על המורכבת
דאם אלו שני עלין היוצאין מראש השדרה נחלקו דאלו ב׳ עלין סמוכין זה לזה ונחלקו והו דמן הצדדים כיון שרגילין להיות
כפול פסול אבל למעלה כיון דרוב הלולבין נמצאין כמנין זה שאין כפולין למעלה אפי׳/ משתהם תיומת ונחלקה.
אינו פסול כיון דשוה לשאר לולבין. דוק ועיין בב״י ס״/ תרמה וברמ״/ דסוכה קנ״ח //

ועבדי/ זוזי לא קני דווקא עבדא זוזי כו׳/ אפשר דתנו סברי דרב פפא כר׳ דתנו/ כגזל עצים משופין ועשאן כ
כלים ומשום תקנת שבים. //

אנא ועבוד עלבא פירש״ שמואל אחי בדינא. ובסמ״ע סי׳/ כ״א סי׳/ אלף פרס היה להי/ בני דינין //

שנפסלה ומת גבי הזבח במום שאינו עובר בדוקין שבעין. עיין בקצ״ז בב״מ/ בדה הגוזרת אותן פירות של חבירו וכן
מש״ כאן רש״ בפסוק פטורין דכל בהמות לאו לזבח קיימי ח/לא ס״ל הכי דהרי כתבו לקמן וה״ל וה״ל מתני/ איירי בבהמה
קדשה דודאי לגבי מזבח קיימי וגם בע״ל שעם זה דהרי כבר כתב הטעם משום דהוי שאינו עובר //

איתיביה רבא לרב נחמן אין מחללין כו׳/ הה׳ דקשה לרב. אלא דפריך לרב אליבא דשמואל משום דה״ל בשמואל בדיני
אע״ג דה״ל דרב סבר כבריית/ שניה אבל שמואל לא מצי סבר כברייתא שניה/ דאע״ג דהא אין מחללין. אבל לפי מה שאמרתי
כיוון לא מכל להרן הכי //

ת״ש אין מחללין על מעות כו׳/ הא דלא הקשה כברייתא אהדדי ה״ל דלעיל איירי בשלין אלכסדר אנקפירות וכן שמואל איירי
כאן אליבה אנקפירות וברייתא/ שניה איירי כמלכות אנקפירות אבל לפי תירוץ דרב דשמואל איירי במלכות אנקפירות
קשה ומשני במלכות אנקפירות ובחשי אח׳ של בבל ומש׳ פריך ומאי חזי דבלא גוזר ה״ל הגם שמלכות אנקפירות לא
חזי כיון דלא בחשי אבל לפירוקו אנקפירות ובחשי. קשה אי הכי של בבל למאי חזי. והשתא אש׳ הא דקרכתבי תוס׳
וש׳ דלא פריך אלא לרב דאע״ג הא מוכ׳ ה״ל דמלכות אנקפירות אכא בבריית׳ דלעיל וה״ל להקשות למאי חזי. וכו׳
ותוס/ לא ראה תירוץ זה דאע״ג מאי הקשה לעיל היכי מצי מחטי/ לי/ הלא ירדו ברשי ... קושיות בברייתא/ דוק //

דנבין כהן בהמה ט/ כיון דאע״ בענין אחר. ואין להקשות יקח הכהן פירותי. ה״ל משום שהוא כבד להוליך אותן וכן תירצו
התוס/ בהגהב קנ״ב //

והתניא התקינו שיהו המעות יוצאות בירושלים. ואע״ג דלא גזרו היכי לו להקשות הברייתות אהדדי ה״ל בלא גזרה״ל ד
דברייתא ראשונה איירי קודם התקנה אבל לפי מאי דמתרץ דנבין כהו בהמה אע״ג ה״ל למה התקינו ..

ורב יוסף כולה נזיקין חדא מסכתא היא · ועל זה כולה נזיקין חדא מסכתא בשלמא הג׳ בבות יל להני נקראו בבא קמא בבא מציעא
בבא בתרא כאלו הן משנה אחת וזה רישא ומציעתא וסיפא · ובזה אתורצו קושיות רש׳ דהא דיין בריש פרק שבועות ומי
תנא ומכור נסלין כו׳ דרוצא כאלו ג׳ בבות אין סדר למשנה אבל כשאר מסכתות אפי׳ בנזיקין יש סדר למשנה //

כאן לאכילה כו׳ פי׳ הגם שכבר המעות חסן לאכילה אחזה שלו אע״ מחל ויטרי׳ לשלוחו והוי נמי להחזיר שכבר ידאיל לאי
לגמרי הכל לבעל המעות דאע״ הוי הדין מתק דהכל לשולח כמו שכתב הרא״ש · ועוד דכ״ הברייתות מפרשים כברייתא ד
דהערך ממעות לשלוחו ליקח חטיסי כו׳ א״כ בחדא מדברים · והשתא אש׳ דלא משני הא דקתני פחתו לו הותרו לו היינו
כשהשליח אומר לעצמו קנה ולכן שינה דאע״ הותירו לו וכענין שהביא בהגה״ מאירי אלא ודאי דשעהם צריכים לפרש
כענין אחר דו״ק //

לאוקימא הא ר״ הא ר״ הא ר״ דאמר שינוי קונה והא ר״ דאמר שינוי אינו קונה הרבה · ויש כתבי זה שהאריך בלשון כמעט.
כבל דהלל הא ר״ דאמר שינוי קונה כו׳ ואין להאריך ולכתוב כי מצוי כן בכ״ מקומות אחרים //

אמרו עלה במערבא לר׳ אליבא דר׳ וכי מי הודיעו לבעל חטין כו׳ עיין במאירי שכתב וליתא לחובא כו׳ ונראה דמאירי פ׳
סברי סוגיות הגמ׳ לא כתבו דפי׳ א״ה אפי׳ חיטין וחיטין נמי אי איירי שלא הודיעו אלא ע״כ איירי כשהודיעו ודחי
ר׳ אבהו מאי חטין וחטין דשליחותיה קעביד ולא איירי בהודעה · תדע דהתם כו׳ דהתם לא הוי הודעה כמו שכתבו
תוס׳ אלא ע״כ משום שליחות והא׳ חטין בחטין משכ׳ במשנה ואמר ר׳ אבהו לעולם פי׳ דאיירי בהודעה ולא כ
בשליחות ותדע שאדם רוצה להוכיח לאו כלום דהתם שמא דכל המקדש כו׳ וא״כ ר׳ סבר לענין הדין רבני מע׳
אלא סבר דברייתא איירי כשהודיעו · אבל למאירי ולרי״ף מתרצין הסוגיא הכי א״ה אפי׳ חטין וחטין נמי אלא
ודאי כל דאין צריך להודיע דהשליח זוכה לו וזה׳ בשינוי גם שאין קונה לעצמו אע״ מתכוין לקנות לבעל המעות
וא״צ הודעה · א״ר אבהו מאי חטין וחטין דשליחותיה קעביד ולכן א״צ הודעה אבל במשנה דלאו עביד שליחות
צריך הודעה תדע דהטעם משום שליחות דהא תנן בקדושין דשם לא צריך זיכוי דהבעל אינו זוכה שלו ואשת
בעצמו אלא ע״כ שליחות׳ הה׳ הכא · ומשני לעולם אין הטעם משום שליחות אלא משום דא״צ הודעה ומתני׳ דעין
דא״צ להודיע הא לא שייך לומר דבעל זוכה שלו לאשת ע״י עצמו הטעם דכל המקדש אין דעתו על כסות אשה
וא״כ המסקנה לר׳ דא״צ להודיע וכן פסקו הרא״ש והרי״ף וא״כ מ״ש הרא״ש וליתא לחובא דבני מערבא אינה ושני
נפשי׳ אלא זכה הסוגיא הגמרא שמיישב הגמרא כמ״ה //

והשתא אש׳ הא דאמר לקמן כמאן כבני מערבא כו׳ הא כ״ע סברי דצריך להודיע · ובפרט במקצת ספרים כרש״י ס
כמאן כבני מערבא ברמאי׳ גמרא דהלכה ואיתא כן ואין צריך להודיע ופי׳ של סוגיא התם הכי דמתחלה סבר דלא
הוי מתנה והוצרך להתמרת אי אמרי כיתנא דכהנא הגם שמשך הכיתנא מ״מ הי׳ איתני כדבריו שלקח מדרומי׳
יורד מזה שנתן אבל אי הוי מודיע דכיתנא דכהנא מ״ מ אין לוקח ממרומי׳ אבל לבסוף מתרץ דמתנה הוי
ורב לטעמי׳ דאסור לקבל מעות לכן אם אמרי כיתנא דכהנא א״כ כאלו הוא מקבל הכיתנא ומוכר למרי
אבל אי לא אמרי כיתנא דכהנא הוה כאלו מקבל המעות ממרומי׳ ואסור · כן הוא הי׳ לענ״ד ולפי המסקנא א״צ
לומר כבני מערבא ועוד מדלא משני בקידוש דלא משני׳ רב כהנא וא״כ אינו משום כשמעי הגזילה והוצרך
לומר כיתנא דכהנא משום כבני מערבא אלא ודאי משני הכא מתנה הוי קלא משני׳ וא״כ דרב לטעמי׳ דאסור
לעשות מתנה כבאים ולכן הוצרך לומר כיתנא דכהנא ולא משום כבני מערבא דו״ק // וא״כ דעת הרא״ש נ
נכונה ולא מסברא ודלא כחוות חיים דו״ק //

אי הכי אפי׳ חטין וחטין נמי ואמ׳ מאי קושיא הא כיון דקושיא לר׳ ולא לרב ע״כ ס״ל דאמרי דשליחותי׳ קעביד כמו
שפרש״י וא״כ מאי קושיא א״ה אפילו חטין וחטין נמי דודאי יתרדו לו הטעם משום שליחותי׳ קעביד · ונ״ל דסבר דאי
ר׳ סבר שליחותי׳ קעביד ה״ל כמו רא״ ולחלק בין אכילה ובין לסחורה ולא לדחוק לאוקמי בתנאי אלא ודאי סבר דלא
אמרי׳ שליחותי׳ קעביד והכי פריך אפי׳ חטין וחטין נמי · ומשני מאי חטין וחטין דשליחותי׳ קעביד אבל במשנה
אפי׳ לסחורה לא אמרינן שליחותי׳ קעביד // דו״ק //

אלא לאו משום דאמרי דשליחותו קעביד כו׳ לפי גירסת ס׳ הב׳ דהמקבל שליחות׳ דבעל קעביד פי׳ דמאחר דעדיי הבעל הוי ולמאי
גב׳ המקבל קנה לאשה · אבל במס׳ גרסי׳ אלא לאו משום דאמרי בעל שליחותא קעביד וכ״ד אפרש דמי הב׳ שליחות דידיה עביד ו
וכ״ד בעל הכיר דמי //

לימא פליגי דבני מערבא כו׳ מתנ׳ דקתני דומה דאפשר דכאן אין צריך להודיע דכיון שהוא במעשו עורך המעות׳ ממילא ודאי מיועדות
בשם ראש גלותו אלא כר׳ לטייס ולכעסו קונה׳ ומפשר לומר גם דהוא לכן לימא פליגי כו׳ כלומר ש״ס לפלוג בין זה לבני מערבא
כמו שהזכרתי והשתא א״ש דלא שייך פליג אמורא עם התנא //
בשלמא להרי״ף דר׳ סבר אין צריך הודעה כאשר הזכרתי לעיל //

אי משום האלא קשיא כגון דאודעי׳ לבעל השדה ואודעינהו לסהדי׳ יק״ל לפי רמב״ם דלר״ב צריך הודעה אלא דלר׳ יוחנן איירי
בדליכא/ בהודעה ובני מערבא סברי כיון דסתמא קתני איירי בכל ענין ואב״ל כמו שסברי בני מערבא דבדליכא. גם איירי ב
בהודעה אב״ל בדליכא דלעיל · בשלמא להרי״ף דר׳ סבר אין צריך הודעה כמו שהזכרתי לעיל וי״ל דכאן איירי בקונטרס דצריך
שטר בודאי הודיע כו׳ לעשות לו שטר אחר׳ ואב״ל לעיל גבי משלטן דאין דרך להודיע כמו שמוסר. אבל סהדי מ׳ יודיע
מי למוכר ואם יעשה לו שטר אחר יחזור וימכור לאחרים ואב״ל כשמודיע לסהדי ראשונים אז הסהדי לא יכתבו שטר אחר
אא״כ יודע שטר הראשון דהרי הם יודעים שהיו לו שטר כשם רב ואב״ל חיישינן לקניא דוק וק״ל כיום של אלה דכתב דא״צ
להודיע לסהדי //

ואם אמר לו עב״ל כופין את המוכר למכור פי׳ ... ומ״ה שמא דווקא אם אמר ע״ב כופין אבל אי לא אמר ע״ב אפי׳ אמר בפני סהדי
אין כופין · וי״ל דדיוקו דכופין אפי׳ לא אמר ע״ב דאב״ל הלל ברישא רבותא אפי׳ אמר לפני סהדי מטעם ומדרישא אין כופין אלא
ודאי בגה כופין ולהכי פריך אפי׳ בגה בסיפא כיון שאמר לפני סהדי מה דכופין דוק׳

אמרי התם אמנה הואי ולא משכי׳ רב כהנא לכיתנאי׳ יק״ל לפה דבל אמנה פי׳ דלא היה להם פרעון ואב״ל אין שייך אמנה
ומפשר לומר ולא משכי׳ ר״ל כשהמוכר אמר׳ זהו לו הכיתנן הודיע לרב כהנא ש״ס לו הכיתנא ושיקח מורה ולא לקחו כהנא
ולכן אמרו המוכרים ולוקחים טירתם המעות לרב כהנא כיון שכבר הבטיחו הודוהמא אלא הכיתנא שהוא מוכן ויקח הכיתנא
על זה אמ׳ ולא משכי׳ רב כהנא ··

יהיב זוזי אכיתנא השתא סב׳ דמשך דאב״ל אין זה הדין לשלם הגזילה אלא הודרך להרג ולא משכי׳

התם אמנה הוי פה׳ ס ... ומיהו יש לייש׳ בפה׳ משמע שהרא פי׳ אמנה היינו ש״ס להמוכר הפירות בכיר׳ ואב״ל דבמתני׳ //
אי ה׳ טרפין אמנה דאישתבע׳ ואה׳ שמא רש״י היא ומתני׳ איירי לצאת ידי שמים וכאן שאמר מנה הגזילה ביניהם איירי·
מן הדין דהא לצאת ידי שמים מחויב לשלם לשניהם כמו באומר לשנים גזלתי אחד מכם ועין לזה מנה ולזה מנה · וי״ל דאב״ל
לזה נקט ונשבע אפי׳ לא נשבע מחויב לצאת ידי שמים //

אבל קשה לפי זה על מה דפריך לקמן ורש״י מכדי היכא דאישתבע לא סגיא דלא הודה מאי מריא ונשבע אפי׳ בלא נשבע
מי וכו׳ רמב״ן איירי בלצאת ידי שמים ואב״ל איכא לאוקמא כרש״י כמו שהזכרתי ומפשר לתרץ דהב׳ כיון דהודה ובא ל
לצאת ידי שמים ואב״ל לזה השמיענו משנתינו הדין כנשבע אפי׳ לא נשבע דינא הכי מט׳ בא לצאת ידי שמים לה״ם ו
ושני דאי לא נשבע אינו חייב לצאת ידי שמים דהוי כמו מקדין //דוק׳ //

ועוד מותיב רבא מעשה בחסיד אחד כו׳ רש״י תנא חסיד פליג אדרשב״א · ומפשר לומר דלעיל דאיירי בקושיא בא׳ דהוצאה
יתירה מרובה על הקרן לא פליגי בלוקח אלא בגזל דעביד איסורא וקניס רש״י אבל בשנים דאין הוצאה יתירה פליגי רש״י ורש״י
על דכאן הי׳ לצאת ידי שמים ש״מ פריך ומתני׳ מי ודאי בא לצאת ידי שמים כיון דהודה אב״ל ונשבע אפי׳ בלא
שבועה נמי · ומתנ׳ דרש״י הסיבו לענין דין כמו שנראה לו׳ בתירוץ ראשון · אב״ל תירץ אחרון עיקר דמסתמא החסיד ידע
מפלוגתא דרש״י ורש״י ושאל אפה׳ לפניהם אלא דהשאלה הי׳ דרש״י מחייב באורה לאחר משנים שחייב לשלם לב׳ אם הדין
כן אפי׳ בלוקח והשיב דגבי לוקח הנח דמי אצלך · ובא לפני רש״י ושאל דשמא דווקא גבי גזל חייב לשלם לכלם והשיב אין
לך תקנה שאתה חסיד אבל אחר א״צ לשלם בלוקח · דוק׳ //

מרה ר׳ טרפון באומר לשנים גזלתי כו׳ לאו דווקא שנים אלא אפי׳ חמשה דאב״ל ומי פריך מ״ט דילמא דווקא בשנים דאין הוצאה
יתירה על הקרן מחויב לצאת ידי שמים אבל מתני׳ הולכה מדי דהוצאה יתירה על הקרן אינו חייב אלא בנשבע אבל בלא ש
שבועה לא · דכאן לא שייך תירוצא אל מספו׳ וי״ל דסברא הוא דמי הוי מצריך הולכה לאדי כשאין כב׳ כב׳ בגזל מחמשה דלא
סגי במסירה לכב׳ כו׳ דשמא הוי׳ דסגי בחמשה משום דלא אישתבע לבי׳ האסקנא · אלא ודאי כשנים לאו דווקא · ועוד יש ליישב
ואין להאריך //

אלא אמר רבא כו׳ ולאו עפ״י ירי שאינה כלל · דקדק בלשונו כלל ומדא״פ אף הדין אינו יוצא דהרי באמרו רע״ס [illegible] הדין חייב [illegible] ותשובה · רנ״ך ועיין בחדושי גיפי מוהר״ש [illegible]

אמר רבא כו׳ [illegible] לא יהא כיון כיד בע״ה · דהרי לפי האמת הכל סוברין התקנתא דרבי אליעזר בר צדוק ׃

ד״ה תנן לא יתן לא לבנו ולא לשלוחו הא׳ שלוחא כו׳ קשיא רמ״ס הא דלא הקשה ומתנא דהלה י״ל דמתני׳ י״ל שלוחו היינו עבדו אבל ומתני׳ [illegible] דהשואל אמא לפרש הכי דהא קרעו עבדו בברייתא אלא ודאי פי׳ שלוחו המעשה בעדים ומש״ה רפ״י שכירו ולקיטו וכה מהדרינן מאי קשיא רמ״ס הא דלא תרגם רב חסדא כאי מתני׳ דכה״ג משום דבכה״ג [illegible] ותרגום רע״ב איירי בשכירו ולקיטו דהא שליח שמעשה בעדים הוי שליח ועבדו תנן בברייתא · אבל מתני׳ דלא תנן הא׳ דר׳ עבדו לא תרגום בשכירו ולקיטו · והתרין אחרן כדאמר רב חסדא · ואבוא אחר״ה תנן כו׳ [illegible] שי״ש לתרן בעבדו מא׳ הנגזל ענשה לעולם ואם יתרצו לו בעבדו יתרצו כי הגונה רוצה לירע הכל בוראי [illegible] קשה מתני׳ דבן די״ל דאיירי כשמצויא לו שליח · אבל מתני׳ דכה״ג פריך רע״ב לא איירי במציאו לו שליח [illegible] דשליחו דתנן ברישא אל השואל · ובזה מאי מחלן הא דלא תרגם רמ״ה מ״ל כו׳ משום דהתם א״ל לפרש רע״ב איירי בשכירו ולקיטו אבל של מתני׳ דהוי [illegible] לפרש דלא תיצא כשמצויא לו שליח · דנ״ך ׃

ד״ה בשכירו ולקיטו תיובתא [illegible] לא אמר רב חסדא מאי אהא דאין לתרן כיון דר״פ בבכה״ג אין צריך לפרש בכה״ג דלשון תרגמא [illegible] ומ״ה צריך לפרש בכה״ג כמו בכה״ג ודא׳ אי הוי מתרץ קושיא לא היה קשה דרב חסדא השיב על מה שהקשו לו והמקשה שהקשו לו [illegible] לא הקשה שוב בכה״ג [illegible] ולא פי׳ רב חסדא אבל לשון תרגמא משמע שהוא בעצמו פי׳ ומ״ה קשה דה״ל מאי בכה״ג · [illegible] כיון דראוי שהמקשה פריך [illegible] כה״ג ולא זכר א״כ הה״ל מאי אמס כה״ג דנ״ך ׃

ש״ ד״ה ולאפוקי מהאי תנא כו׳ שליח בי״ד אפי׳ [illegible] גזלן ולא [illegible] הוי שליח והוי באחריות דגזול · א״כ גם כאן ברש״י [illegible] לגזול · ומ״כ פי׳ [illegible] דהגזלן [illegible] בכה״ג כדי שיעשה הבי״ד שליח להוליך והאחריות על הגזול · ומ״כ [illegible] כל הקושיות דהא [illegible] שליח בי״ד משום דהגזול או הגזלן [illegible] להב״ד שיעשו שליח · ואז הגזלן פטור מאחריות · וכן [illegible] קושי [illegible] [illegible] בכה״ג [illegible] בהגהות בי״ד אלא א״כ יעשו שליח וכן [illegible] קושיות [illegible] ׃

- אלא חושש [illegible] פרש״י [illegible] לו למיתני׳ א״צ לילך אחריו [illegible] הוא [illegible] ומ״כ הא [illegible] מתני׳ מאי חוץ [illegible] [illegible] א״צ לילך אחריו א״כ [illegible] מאי כיון [illegible] למשמעי׳ דא״צ לילך אחריו א״כ [illegible] הוא י״ל דבכי בחורי [illegible] [illegible] [illegible] למשמעינן משום דקל [illegible] [illegible] לשב״ נזמרין אתי׳ לפחות [illegible] · והה׳ הכא הא׳ דצריך להוליך אחריו [illegible] אפי׳ בפחות [illegible] כיון שהי׳ [illegible] יותר · א״כ [illegible] למשמעינן דלא [illegible] דצריך להוליך דשמא יתייקר ומש״ה אין חוששין · אבל [illegible] לפי זה קושיות [illegible] ד״ה חוץ [illegible] כו׳ [illegible] [illegible] [illegible] כו׳ [illegible] [illegible] למשמעינן מה שכתבתי למעלה ׃

ולאפוקי מהאי תנא · דתניא רשב״א שליח בי״ד שעשאו נגזל ולא גזלן · ועשאו גזלן ושלח הלה ונטל את שלו הרי פטור · [illegible] שליח בי״ד דמשמע מתני׳ דמשמע לו כפטור גזלן כשעשאו נגזל [illegible] ולא כשעשאו גזלן · ולפי זה קשה כיון דרשב״א סבר דמתני׳ איירי כשעשאו נגזל ומ״כ [illegible] דשליח שעשאו בעדים לא הוי שליח [illegible] [illegible] [illegible] ומ״כ היאך [illegible] רב חסדא שהוא אמורא על רשב״א שהוא תנא · ובמקצת ספרים גרסי׳ שליח בי״ד שעשאו נגזל ולא עשאו גזלן או עשאו גזלן כו׳ [illegible] קאי על מתני׳ ופליג על מתני׳ דפסיקא לי׳ דאין חילוק וא״פ עשאו גזלן [illegible] דרישא לא יתן לבנו ולא לשלוחו דפ׳ הגזלן אבל [illegible] לשליח הבי״ד קאי על הגזלן וסבר רב חסדא [illegible] ולא כרשב״א ומ״כ רשב״א אינו [illegible] מתני׳ אלא אדרבא דלאו [illegible] ׃

אלמא חוששא [illegible] ואי איירי [illegible] [illegible] הרי לעיל [illegible] כמתני׳ ברה״ ואם את׳ יחזיר לבניו דבניו אין [illegible] חושש על גזל אביהם י״ל [illegible] פי׳ לפי המסקנא דבלא הודה אביו בניו לאו [illegible] · אבל [illegible] שהרי מתני׳ איירי בהודה · ואיך נאמר דהבניו אלא אם לא הודה ׃

ר״ל אשר גזל ואשר עשק · ולכאורה כשהוא נראה הצריך ד׳ ריבויים גזילה ועושק אבידה ופקדון י״ל דלמעט אינו צריך כה״ג [illegible] מיעוטים דגזל לא [illegible] שהוא ולא אביו וכן הוא ולא אביו א״כ מיעוט דהרי גם אביו אינו חייב חומש [illegible] על אביו ולא הוא וכן הוא ואביו צריך ב׳ מיעוטי׳ אשר גזל ואשר עשק והוא לא גזל והוא לא עשק · אבל [illegible] לשלם הקרן על גזל אביו כה״ג דבריש [illegible] הוא ואביו [illegible] צריך ד׳ ריבויים · דנ״ך ׃

ד״ה הב״ל יתיב רב הונא · פי׳ [illegible] [illegible] להקשות [illegible] ׃

אמרי כשעמד בדין הא דלא [illegible] לעיל על מה שהקשה אי לא הודה [illegible] מאי [illegible] כשעמד בדין ואחר שבועה [illegible] שבר [illegible] · י״ל משום [illegible] להקשות היאך [illegible] כיון הלא אביו מאי פטור מחומש · והא דפריך אי לא הודה [illegible] מאי [illegible] ולא פריך מאי איירי כיון אפי׳ אביו מאי · י״ל [illegible] [illegible] פריך ׃

אלוה עכ״פ היא כו׳ דהכא משמע דמדאורייתא כו׳ דהא אמרי׳ לעיל דמדרבנן קראי. ולפי׳ רמ״ה מדוקדק מה שהביא הסדרן לעיל מרב הונא להורות שהוא מדאורייתא׳ בשביל קושיות אלוה עכ״פ היא. דלמ״ד דאורייתא׳ לא הוי פריך מידי דהא שאני הכא דמשום בה אחריות נכסים ושיעבודא דאורייתא׳ אבל למ״ד שעבודא לאו דאורייתא׳ פריך דאין לומר משום כבוד אביהם משמע דרבנן ועיין בחדושי ג״ס יב״ן //

ועוד דקתני כפשר בדין ט׳ והא שבח הוא ואביו קתני מכלל דבכה״ג הוי אתנן דכתבו רת׳ לעיל בדה הגוזל מחבירו שכ״ט ואפי׳ כשבועה עצמו מחייב חומש כו׳ ודוחק לומר דרשב״י פליג על רמ״ה בזה ועוד דלמאן הבנא הכי ייתן השביע עליו הפ״ בין בפני ב״ד בין שלא בפני ב״ד. וי״ל דמסתמא כיון דשבח הוא ואביו עכ״פ אבין עוד בדין דאל״כ היאך משביע את בנו //

אמר רב פפא לא שנו אלא שאין גזילה קיימת דלהכי קא לאשמועינן חנן אפחורי אשף הא אם גזילה קיימת שיש לחוש שמא תיירי מחויב להוליך אחריו ואף דאתי אפ׳ היה ענשיו שם כיון דמתחלה לא היה שם. וזה כעין רמ״ה שהביא הטור //

אמר רבא גזל ג׳ אגודות כו׳ דמעיקרא בשער גזילה לא הוי מוותא. פי׳ וקיים מצות השבה בפרוטה אבל בשער אם גזל שני אגודות בפרוטה גם אם השיב אחת ושני׳ לא היתה שם כשער גזילה. וא״ג מ״מ לא קיים מצות השבה בפרוטה ולהכי קאמרי׳ לי׳ בזה. דו״ק //

תו״ג בעי כו׳ ולק׳ הא דגרס בספרים הוקרו ועמדו כו׳. ואפשר שזה גירסת רמ״ה שהביא הטור שאני הוקר א״צ להוליך אחריו //

מצות השבה אין כאן נראה דלא בעי למפשט כו׳ משום דבתחלה פושט השבה אין כאן ומעכב ופריך כיון דגזילה אין כאן השבה אין כאן. ומתוך דאמעג דגזילה אין כאן מצות השבה איהא לא קיים ומצות השבה לא מעכב. כיון דהחזיר משף הוא אבל בדיבור הספוק מצות גזילה אין כאן ומעכב מלשתות יין דגם אין שער אין כאן מ״מ מצות גזילה הכרוך בזרה לא קיים ולכן מעכב זה לשתות יין. אבל גבי השבה לא שייך לומר מצות השבה דאין זה מצוה ה׳ אלא להשיב את הגזילה ואם אין כאן גזילה לא שייך לומר השבה אבל גבי גזילה שפיר לומר דאם אינה מגלח אינו יכול לשתות יין דו״ק מ״מ לעניין כו׳ כמו שכתבו רת׳ לעיל //

כי אמרינן השתא איהו ליכא שיעור //

בעי רבא אמצי חצי׳ קושיות רת׳ וי״ל כיון דהוי מתחלה ראוי לקבל טומאה איכא מבטלה בסתירת חצי׳ ולעיל דבעי׳ לי׳ כ׳ בנזירה אחרת וגזילה אחרת לא בעי גזילה אחרת ונזירה אחרת. דהרי לא קיים מצות גזילה שנשאר אחרת אלא בעי אוסגיא נזירה אחרת אבל כאן בעי כאמצי חצי׳ דו״ק //

א״ל הדורא כי תניא ההיא דקאמר לי׳ הילוך כו׳ והראיה׳ שהרי רבה לא הזכיר אלא אלו ד׳ שומרים ובברייתא הזכיר כמה ד תבריות תחלה אחרת מכרות שו״ל ואי מודה בעיקר ועכ״פ צריכין להך דמשני כמ״ש׳ דהוי הילוך א״כ הה״ד שומרי׳ אבל לעיל דלא הזכיר שאר דבריה לא איירי בהילוך. אבל בעיא של רבא גבי חמץ אין לחלק בין הילוך או לא ועיין בים של שלמה //

הכיר בה ולא כמוצאה ט׳ רש״י וכגון אחד מוירי. ומן משמע וכפלוגתא דהני תנאי המשביע עד אחד. הגמ׳ דהכי תנאי פליגי בדבר דאי הוי אמיר ולא שבע הוי ממון אבל כאן אפי׳ העיד לא הוי אלא גרמא דהא יכולין לומר נאנסה או ניוצא כמה כמו שכתב רש״י ולכ״ע פטור קו״ל דבזה כמי פליגי. ולדעתי דבזה מרוכן שאמר במאי פליגי מ״ס דבר הגורם לממון כממון ומ״ס לאו כממון ר״ל לפי הסדר הפוגר׳ האמוראי׳ והברייתא׳ הו״ל להזכיר המ״ס בתחלה של לאו כממון דמי אלא ודאי מכל לומר דכ״ע סוברין דבר הגורם לממון כממון דמי. אלא ודאי מכל לומר בהאי פליגי דהוי כשני גרמות דמ״ס אין חולין ודבר הגורם לממון כממון אפי׳ יש כאן ע״י כמה גרמות ומ״ס לאו כממון דמי לא אמר מ״ס דבר הגורם לממון לאו כממון דאפשר כמי בנקודה אחר סבר דבר הגורם לממון כממון אלא כאן דאפי׳ בב׳ עדים הוי גרמא לכך לא הוי כממון דו״ק ולפי זה קצת אחרון הא דפליגי בעד אחד הא בב׳ עדים כמי לא הוי אלא גרמא ולא פליגי אלא בב׳ כו׳. לא פליגי דאמרי׳ דבר הגורם לממון כממון //

ושמואל אומר לחיוב תניא היכי יש לו לחיוב דאכ״ הורא ברייתא׳ ונוזנו״א. ואפשר לומר דשמואל סבר דברייתא׳ מפרשת פלוגתא׳ ופליגי בשלשה שבועות דמ״ס בכולן פטור ומ״ס בכולן לחייב ואכ״ הוי לא גו אף גו למ״ד לפטור. אלא דשמואל פסק כמ״ד לחיוב או מפרש דאיירי לחיוב כמי וכפלוגתא דהני תנאי דו״ק //

מאי לאו עוק דאמרי תניא כממון מה שייך לומר לא עביש כו׳ דאין לומר דעביש הוי מה שנקרא גזלן. דעונש זה לא כתיב בקרא אלא והשיב את הגזילה //

איתיביה רב אחא כו׳ הודה מעצמו משלם קרן וחומש. אין להרן דהא דקתני משלם איירי בהודה אח״כ. וי״ל דקתני סיפא

הודה מקצתו משמע דרישא לא איירי בהודה כלל. דאין לומר דאיירי בהודה ולא מקצתו דהא כתבו התו׳ לקמן בקן׳ קח כרה
וכמו שפירש׳ לקמן ר״ל דאפי׳ בהודה אחר עדים פ׳ חייב חומש ע״ש //

איתיביה רב אחא כו׳ אבל בהודה סד״ד דרב פוטר. ואת״ל לוה לא הקשה מסיפא דטוען טענת גנב כבר כשעוררי גיסי
יצא והניח בהודה בטענה גנב נמי יש לחלק שמחויב לשלם. ואיני יודע דהרי בריית׳ שהקשה דקא איירי נמי מענין זה //

כאן שקנה כל היום אב״ש מאי נקט ברישא טוען טענה אבד כו׳ ואת״ל לוה לא הקשו התו׳ גם מהיכן דאשני חון לבד מי הכי.
אפי׳ טענה טענת גנב נמי יל״ל דנטל ומשר דגה הקשה הגנבה דאי חון לבד אפי׳ טענה טענת גנב נמי ואין להק׳ דרישא בחון לבד
וסיפא בכך. דאב״ נשא לפלוג בכהאי אפי׳ בטענה גנב דאין לומר דנקט אבד משום רבותא דחייב קרן וחומש אפילו.
גבי אבד דה אינו ראב״ קשה לוה אחר הודה מקצתו משלם קרן וחומש הא״ת כבר דחייב קרן וחומש אפי׳ גבי אבד //

ולשטעיך השני לו׳ בפורקי׳ שבכה שלא מדעת חבירו זהו הוא תירוץ טוב שאין צריך להוסיף בברייתא אלא הוא מדברי נקט ונקט
תירץ גרוע דהש״ס שהוכל לומר תירוץ טוב זה הוא דנקט הדא גבילה מתלתא דהש״ס שהוכל להרץ טוב //

כגון שאכלו בבילה. ואת״ל לוה אמר שאכלו ולא אמר שגנבו. ש״ל דארחא דמשתעי חוקא. שגנב אבל טוען נאבד אפי׳ טוען
שאכלו שנאבד מן הבבילה אפ״ה פטור מכפל //

הכא אין אדם מעיז בפני בה״ כו׳ אבל גבי פקדון מעיז ומעיז אמר כה״ כלומר דאין חילוק בין כופר הכל לכופר מקצת
הכא אין אדם מעיז ולא אמרי׳ לאישתמוטי מכוין עש׳ בתוס׳ ריש פרק שבועת הדיינין בהוראה //

עירוב פרשיות כתוב כאן כו׳. ומוקי רישא בהודה וסיפא בכלה ולא מחייב ר׳ חייא ברבי יוסף בלא הודאה מקצת כן ה׳
ואפשר להרץ קושיא זו דדוקא בכופר חייב לשבע דמעיז אבל אינו יודע פטור דאמר לא הוי אמרי שאינו יודע לא הוי טוען
הכי איני יודע אלא כפר הכל. כיון דטענה איני יודע טענה גרוע לכן אינו חייב שבועה בשכל זה אלא בהודה
במקצת׳. וכן קושיא דהפרק׳ ב׳ דהרבותה זנה לא כתב בידי והא לא הוו פרט בגוף דאי כגון כפר הכל שאינו התם דכפר הכל
פטור כיון שאין שם רבותא והכא מחייב אבידה היא. וכן קושית דהילוך גבי סלעים יל״ל דשאני התם נמי דהשטר ראוי
לו ומ״ה מחייב אבידה ושאר משניות שהקשה מסלע הלוויתני כו׳ יל״ל כמו שותק. ותני׳ דהכ״ מאיירי בכ״ או כן כמו שכתבו
התו׳ לקמן ומשנ׳ דלא מסתבר מה״ יל״ל ברוחן אליבא דרש״י הכי דוק //

והא דבעיא כפירה והודאה במלוה. דשלא בלא נאמר יל״ל דר״ חייא בר אבא ורבי בר חמא סוברין דכי הוא זה קאי על פקדון
ומלוה ור״ חייא בר יוסף סבר דקאי על מלוה לחוד אבל מכשיו שפי׳ דר״ חייא בר יוסף סבר דכי הוא זה נמי אמלוה א״כ יל״ל
רח״ בר אבא סבר דוקא אפקדון א״כ אמ״ל דבעיא כפירה והודאה במלוה. דוק //

והא דקאמר גבי מלוה מפרש רח״ מאי טעמא׳ אטו״ דפקדון נמי הכי הוי ולא פריך מ״ש שיהא כאן כמו. יל״ל דשאני פקדון דגופי
הכרוך הוא אבל מלוה קשה דאין לומר ג״כ באה מכיס ילפי׳ דלישנא דעירוב פרשיות לא משמע הכי
והנ׳ מ״ש טענה דשייכא במלוה כו׳ מעין כאשר״ אשכחן פי׳ ריב״א ופי׳ מ״ש בספר רח״.

ואין להקשות והא כגון כמאי דאיבעי׳ אמר להרש״א נמי מההיא דנאנסו. וקושית גיסי דמשמע דחייב שבועה נמי אכפירה והודאה.
מ״מ קשה למה חייב לשלם בטענה איני יודע ושמא שבורה מתה דהויא נאנסה והא כגון כמאי בשבועה. וקושיא שפי׳ דבגוי.
זה אינו טוב יל״ל דטענה נאנסו כאינו יודע דמי. שהטוען איני יודע ובראיה הרמב״ם בתוס׳ כאחד. דוק //

א״ל רב כהן הלא אלו שבועות משביעין אותו שבועה. שלא פשעתי בה שבועה שלא שלחתי בה יד שבועה שאינה ברשותי
לאו דוקא שהרי שבועה שאינה ברשותי משביעין אותו תחלה ושלא שלח בה יד ושלא פשע בה ///

כגון שטוען טענת גנב. וחזר וטוען טענת אבד. ואיכא למ״ד דא״ל לא מחייב כפל כדאמר לעיל שכבר יצא ידי בעלים
בשבועה ראשונה והכ״ וחזר כו׳ ואת״ל והיאך מצי לומר איפכא דאם טוען אבד אינו חייב כפל. ומברייתא הודה וא״כ אפי׳ נקט
טען טענת גנב כבר נמי אינו חייב כפל. עכ״ מה שנון והכ״ להו׳ שפי׳ לעיל. ויש ליישב דזה קשה להו׳ נמי פשיטא דאין שייך
לומר איפכא לפי כתבו והכ״ כי דא״כ הא״ל לומר איפכא כמו שכתבו התו׳ כרה״ וכמו שפירשתי לקמן דבהודה לאחר שבאו עדים משלם
חומש. והכא כגון כשאומר כשנשבעתי שאבד לא כי אלא נגנב והרי לו לשבע שנגנב. ובזה נכחש והא״ דלגבי כפל אלא
שאין יכולין לומר משום שכבר יצא ידי בעלים. דוק //

טוען טענה אבד בראיה ולב״ והודה כבריית׳ כו׳ לפי התירוץ שכתבו התו׳ בסוגיין שמשני דלא שהיא עליו שומר חנם כבתחלה ו׳
וחזר כו׳ א״כ יכולין לגרום והודה. ודוק //

או דוא

או דילמא שבועה המחייבתו כפל כו׳ דלענין חומש ואשם לא שני לי׳ בין שבועת עצמו לשבועת דיינין ובלבד שיכפור ממון ׳ וכן
מוכח בגמ׳ רש״י סבר ואפי׳ נשבע מעצמו מחייב בחומש וכו׳ מ״ש רנ״ה ק״ה
לאביי קשיא סיפא הה״ד והא׳ להגשור דיוקים אהדדי לכ״ע אלא דאביי מתרץ לטעמי׳ ורבא לטעמי׳
רב טביומי מתני׳ בעי רבא נשבע לשקר מהו תיקו ׳ צריכין אנו לומר דרב טביומי סבר דלא אמר רבא לעיל אם בשקר נשבע לא נפטר הגנב בהודאת השומר ׳ דאי אפשר לומר דלעיל אמר רבא לא נפטר הגנב בהודאת שומר היינו כפל וכאן בעי רבא נשבע לשקר והודה לפניו אם נתחייב בקרן ׳׳

תבעו שומר והודה כו׳ וי״ל משום דאקרן לא הוי אלא לאיפלוגי כו׳ עיין בחדושי נמוקי יוסף

ולא הניחוהו כו׳ עי״ל כיון שלא הניחוהו אסתמא דעתו להיות עוד שומר ולכן לא הניחוהו לישבע כדי שיתרצה להיות שומר דו״ק ׳׳

ומנו האיכא עוד לישבע בשקר וכו׳ יש להוכיח להמשיבים שחייבין והולכים לישבע כדי לפשר שלא יפה עושים והא׳ שעו׳ שמשכים שאותם שהולכים לישבע על דבר שידוע לכל שהוא שקר כדי לפשר עוהם ובעיני הוא גזל גמור וחלול השם הוא והירא דבר ה׳ יש ליזהר בו ׳׳׳

אם כאומר נשבע האומר שטען טענת גנב באונס זה אונס פי׳ לאפוקי פשיעה דאלו טענה באונס דשמעתין לבסוף פי׳ לסטים מזוין אבל הכא פי׳ טענה באונס ולא בפשיעה דו״ק ׳׳

רבה זוטי בעי לה הכי טענה באונס והחזיר גנב כו׳ מי אמרי׳ כיון דטענה באונס כליא לי׳ שמירת משמע דבעי דוקא בשומר שכר דחייב בגניבה אם לא בגניבת אונס דהיינו לסטים מזוין ׳ אבל בשומר חנם לא בעי והטעם דבשומר ׳ חנם ודאי כליא ׳ שמירה אם לא בשומר שכר כיון שקבל שכר ראוי לו לשמור ולא אמרי׳ כליא שמיר׳ דלעיל שחלק רבא בין שומר חנם לשומר שכר ׳ אי נמי דבעי נמי משומר חנם כגון שמע ואתא בפשיעה משמע דאי לאו פשיעה הוי פטור ׳ ואי בשומר חנם שכר אפי׳ לאו פשיעה הוי חייב׳ והא דפריך בטענה באונס משום דאי לאו באונס אמרי׳ לעיל אמר רבא אם כאומר נשבע נפטר הגנב בהודאת השומר דמסתמא ניחא לי׳ להיות עוד שומר ׳ אם לא שטענה משום באונס כגון לסטים מזוין דאנן חיישינן שמא לא יתרצה להיות עוד שומר דו״ק ׳׳

אמר מר לא ידעא ויחזיר לבנו או לאחיו לישנא דיחזיר לאו דוקא אלא הה״ד וירש לבנו או לאחיו ׳׳

בא״ד בא״נ כו׳ שהרי ודאי רוצה ופי׳ כיון דאוסרים עליו אפי׳ לאחר מיתה מ״מ בודאי רוצה בשלמא ר״י מסבר כיון דהוא יורש ולי׳ כו׳ משום גזילה אין צריך לקיים מצות השבה אבל בסוף יש לגרוס אפי׳ אינו רוצה וכן נלע״ד וכמו כתב נמי לעיל שהרי ודאי אינו רוצה דעל זה הנאה יש על אשה דהרי הוי ויחזיר לבנו או לאחיו ואם אינו רוצה מה מחזיר אבל כאשר הגרסתי מ״ש דו״ק

אמר רב פפא וצריך שיאמר זה גזל אבי אפשר לומר דוקא כשירצה לזכות דאין לו הוכחה שמשיב גזילה לכן צריך לו׳ זה גזל אבי אבל כשהוא כשמחזיר לבנו או לאחיו מ״מ שיאמר שבודאי הוה משיב גזילה דאל״כ היה לוקח ירושתו ׳ דו״ק

אמאי כמחולים לנפשי׳ מ״מ לא הוי כו׳ מפריך הכא ולא על מתני׳ משמע דעל מתני׳ לא קשה ולהכי פרש״י היכא דאינו ׳ יורש אלא הוא וכולה שלו דלא שייך לומר מצות השבה אבל אי שייך מצות השבה שיש לו שאר יורשים א״כ ודאי צריך לקיים השבה אם לא שמחלו אחרים לו דיש לחלק בין מחל לנפשי׳ ובין מחלו לי אחרים והשתא מ״ש דהנשא האשה אמאי כמחולים לנפשי׳ מ״מ לא הוי כו׳ דסבר דאין חילוק בין נמחלו לנפשי׳ למחולו אחרים ׳ ולבסוף פריך אי הכי כו׳ אלא ודאי כשאין יורש אלא הוא הנשא ונמחלו לנפשיה דאין כאן מי להשיב לו דו״ק ׳׳

מכלל דר״י הגלילי סבר אפי׳ לנפשי׳ נמי מצי מחיל אלא גזל הגר כו׳ ואת״ל מאי פריך לעיל ונמחלו לנפשי׳ ע״כ מחילה לנפשי׳ לא מהני דאל״כ גזל הגר היינו משכחת ׳ וי״ל דגזל הגר משכחת כשלא נקנו במלוה והוא דפריך ונמחלו לנפשי׳ היינו כשנקנו עליו במלוה דהוי כמחולה אחרים ורב פפא אמר לעיל סתמא משמע אפי׳ נקנו במלוה צריך לילך לארנקי של צדקה ׳ ולפי זה נמי מתורץ מ״ש רש״י מכלל דר״י הגלילי מצי מחיל לנפשי׳ אפי׳ לא נקנו ובזה עולה היטב נמי קושיא ראשונה בדיבור הסמוך דלעיל דו״ק ודו״ק ׳׳

מנין שלא יאמר היינא דנקיט האי לישנא כיון דלאו מקרא מיירי אלא מדינא ׳ ולפי המסקנא מ״ש דמיירי מאמר לכן ושרי אחנה ׳ ולכן מביא הילקוט לעיל בקיצור אלא גזילה ׳ ויצא מתחת ידו דילפינן לכהן לכה׳ גזרה אחנה כו׳ ׳׳

והרי הוא תחת ידי יהא שלי מטעם דחייב לקיים מצות השבה עיין בחדושי נמוקי יוסף ובים של שלמה הארכנו מאד הא כיצד יוצאה מתחת ידו ומתחלקת לכל אחיו הכהנים עיין בחדושי חידושים ׳׳

ומכין עבודה ועבודה שלו כו' וכן הוא בספרא ואיש את קדשיו לו יהיו מיכן אתה אומר כהן שהקריב את הזבח אפי' במשמר אחר העורן שלו ועבודתו שלו ועיין בים של שלמה וכו' //

אמר רב פפא יכול לעשות ע"י הרחק עבודה כו' קצ"ל דאפי' לא עביד העבודה ע"י הרחק אלא דאכיל ע"י הרחק הנ' לשני דיכול לומר שלית לעבודה ולא לאכילה · וע"ש מיישב

לבעלי מומין תימא וטהור מאי הוא לבנ' דמשמע עבודה וטהור ומיהו לפי שיכרך זה יכרך גם זה //

תנייכא כג' זקריב מום תימא מאי לא פריך נמי לרב ששת תנייכא · וע"ש מיישב דאמרי דמצי למימר שליח השתא דבבי טמא אכל הכא קשה תנייכא כג' זקריב מום דמין להק דאמרי למשמעיה דמצי למימר שליח השתא דבבי טמא מצי למימר שליח השתא דבבי טמא אבי למימר שליח אפי' טמא מחר מכ"ש שיכול לומר שליח כהן שאינו מום · ומשני סדר' כיון ד רחמנא עליו לקרבן הוא כו' והוי כמו אינו ראוי ואינו יכול למימר שליח הנם שראוי להקריב בעצמו היינו משום רחמ' ד רחמנא עליו אכל למימר שליח נחשב כאינו ראוי ואינו יכול למימר · ומשני גבי טמא דכל טמא יכול להקריב בבכור וכו' //

או אינו אלא אשם זה אזל כו' כשהוא אומר אלבד איל הכפורים הא דלא מביא מדכתיב והשיב את אשמו הרי כמוון השמן בראש הכתוב מדבר וזהו הקרן · וי"ל דאמטו' דאשמו פי' קרן שמא האשם פי' קרבן אשם לכך צריך להביא ראיי' מאלבד איל הכפורים וכשהוא כרבר דאיירי כמוון אג מביא ראי' ודאי איירי בקרן מדכתיב והשיב את אשמו בראשו וכו' //

ואלו הן עשר בקדש וד' בירושלים ועשר בגבולין עיין בילקוט פ' קרח כ"ד מתנות נתתי להם לכהנים י"ב במקדש וי"ב בגבולים · זה אלו י"ב במקדש כו' וחשיב יותר עור העולה וזרוע איל נזיר · וכי"ב שבגבולים מוסיף ביכורים ובכור בהמה · ועי'

ונקודות איהר מתנה · דהיינו דתנא בברייתא כ"ד מתנות דמשמע דלא נקראו מתנות אלא זרוע ולחיים והקיבה שנקראו המתנות · אם ג"כ זה נקרא מתנה במה דתנא לעיל כ"ד מתנות · ומה מרוך זה שלא הביא ראיי' זה בברייתא דלעיל לה' לכהן קנאו השם ונתנו לכהן · דאו' י"ל דאלד דרשה קנאו השם ונתנו לכהן ולא נקראו מתנה אבל כאן משמע שכולן נקראו מתנות · והא דלא נקראו מתנות אלא הזרוע והלחיים והקיבה י"ל דכולם הם של ה' ונתנו לכהנים אבל אלו הם המתנות · לכהנים בעצמם וזהו גוא דכתיב וזה יהיה משפט הכהנים מחרג' דברים שעשו הכהנים כמו שדורשי דורשי רשומות · או י"ל שנקראו מתנות חנם שמאי וזה יהי' משפט הכהנים אם נקראו ג"כ מתנות · ועיין בתוס' חולין דף שמה בד"ה דוק //

דאי לא מכפר הא' מהדר ליורשין כו' משמע דמביא ראי' מן הכתוב איש אשר יתן לכהן לו יהיה מפרש שמואל דקרא · משמע דמה כשם לאו טעם פדה את בנו לאחר שלשים יום ומת הכן אין האב יכול להוציא פדיונו מידהכן ולא אמרינן אד עדיין הפי' לא יהבי' לו ע"ל //

וכבו הללו כמה שכינן · קש' ומאי קאמר ר' יודא וכבו הללו כמה שכינן הלא לרבנן נמי הוי במתני' אם קיים האשם יקריבהו ב כני ידעי' כו' יכול להזמינו דבכו הללו כמה שכינן והוי רבותא יותר · ואפשר מיישב דלרבנן לא שייך לומר דבכו דכיון דהכשר פסול עורו מאי פסול כמו שהקש' תו' אבל ר' יודא דסבר דלא קנאו למידק שפ' דלא נקרא פסול על הכפרת אשם תחלה אלא אם כן הקריב תחלה אבל כשחוזר האשם תחלה לבר לא נפסל ומ"כ יכול להפשיט העור · ומ"כ כמה מחת קשיורי תו' ומאי דאמר רבא לעורו היינו לר' יודא דלא קנים והטעם משום דלא נפסל על הכפרת קודם · ודוק' ועיין בחידושי גיסי יצ"ו וכן בים של שלמה ריש להקשות דהרי מוכח בפרק טבול יום בזבחים דף ק"ג ברש"י דמוכח דבהכפרת קודם נפסל אבל לפי דרכי י"ל דזה אליבא דרבנן מוקאי ודע"ה //

והרטא זכן כו' י"ל וערך עלי' העולה ואמר רבא העולה עולה ראשונה הא דמביא ואמר רבא מפיר דמיחא לי' להקשות דרבא על רבא וכזה מרון מאי הא דלא קשה מרבנן ומ"כ כל התדיר דילפי' מאלבד הבקר לחודא דאפי' על העולה סמיכה מוכח דאלבד דבר הקודם לו קאמר · אלא דניחא לי' למיפרך מרבא עק הזאן שייך למימר מסמיך על העולה ומהמפסק דאלבד ראיה מוכח מיני' כלום · וי"ל דאלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד מאי מוכח דהרי יש להקשות דהללו אלבד עולת התמיד אלא פי' אלבד עולת הבקר דצריך להקדים הבקר קודם הכל והטעם אשר לעולת התמיד שהיא תדיר ותדיר קודם כדאית' ב בהתחלה ומ"כ לא קשה כלום מתני' לכן לא פריך ממתני' אלא מברייתא ומביא ומוסר רבא ראי' מברייתא לברה י"ל שמא וערך עלי' העולה המיוחדת דהיינו עולת הבקר אשר לעולת התמיד ולכן מביא רבא העולה עולה ראשונה שכפ' פנחס שאינו הנאמר אצלה דמאלבד עולת הבקר אינו מוכח ומפה' אמרו' דאלבד דבר הקודם לו קאמר הכ' אלבד איל כיפורים · והשתא ע"ש דמתני' מכח סמוך אלבד עולת הבקר וגו' משום דמסיעתא הכי ודע' //

ה"ל העולה עולה ראשונה · משמעות תו' דלג' ואמר רבא אלא הכל ל"ישנא דברייתא ה"ל העולה עולה ראשונה · ומ"ש פי' ראשונה שכפ' פנחס · פי' שנאמר על תמיד של שחר · כלומר דפשוטו דעולה יהי' ראשונה דא"כ היה קשה עדין מ"ל דעולת תמיד בראש שמא עולה מוסיפין בראש לכן פי' דראשונה פי' שבפ' פנחס דקאי על תמיד של שחר וכו' //

פרק עשירי הגוזל ומאכיל

ואת אומרת דקתני והניח לפניהם משמע דקושיא דוקא אכה והניח לפניהם דלא כתיב שערבו לזמן כדה׳ אין גזילה קיימת כו׳ כי היכי דפריך לי׳ לעיל ממתני׳ ולפי׳ רש״י אתיין הא דפריך התלה אמין גזילה קיימת לרב חסדא ולא פריך מהגזילה קיימת דגרי׳ אבל לפי רש״י אתיין דכתב כיון דלאחר יאוש מקנייה ולין פריך התלה לרב חסדא //

ניחא דהוי דיוקא דרמי בר חמא כו׳ ומה׳ אמא דמייבר חמא אמר גאמר אומרת לפי דברי דבר לא דבר שיש בו אחריות ומג אלא אפי׳ פרה וחורשה ומ״ה רישא בגזילה קיימת ומפה׳ פטור אע״ג דמרי אומרת השתא יורש ברשות לוקח אבל ר׳ אושעי׳ סבר דשתי יורש לאו כרשות לוקח לכן פי׳ חסורי מחסרי מחסרא. ול״ל דאע״ג לא פליגי רמי בר חמא ורבא כלום דרבא מוקים לה מילתי׳ לאחר יאוש ומשני רמי בר חמא ההיא לפני יאוש ודו׳ //

ולא פי׳ לך גבי ולא אידי פטורין מגו שהיו יכולים לומר החזרנו · אע״ג משום דמגו נה איית עוב דהוי מגו דהענה אם יטעו ה החזרנו לך לכן פי׳ אע״ג כגון שאין עדי גזילה ולפיכ׳ נה נשה קטנים פטורין פשיטא וכן בתניא איידי קטנים חייבין וכי הם חייבים על טענה עצמן ונגב״ל דרישא וסיפא איירי שיש עדים על הגזילה אלא בבא בו ואם אמרו גדולים איירי באין עדי על הגזילה · ועיין בים של שלמה //

כגון שגזל כלומר כו׳ וכרי דיה ליבא לאוקמה אלא בכהני · פי׳ דהוא חייב להשיב הגזילה ומה׳ אע״ג זה כתב רש״י לעיל בד״ה ר דשתי יורש כרשות לוקח כו׳ דאי ביאוש כדי לא נני מדלא קתני פטורא באבוהון · והיאך יכול ליתני באביהן והא הוא חייב עכב׳ להשיב את הגזילה · ול״ל דהפ׳ דלא הו״ל לאשמועינן בדיני גזילה אלא הו״ל במציאה קני ביאוש כדי דו׳ //

רמי בה ר׳ וכי מקבלין עדים שלא בפני כו׳ · ומשנ׳ דכבר פריך לעיל ולא הא קתני בין גדולים בין קטנים חייבין ול״ד דשאני התם כיון דאי אפשר ומעמידין להם אפוטרפוס אבל הכא כיון דאפשר לאיגבו בפניו אין מקבלין עדים שלא בפני בע״ד · והראיה וכי מקבלין עדות שלא בפניו בע״ד היינו משום דכתיב והועד בבעליו · ושאני קטנים דחייבין כגון דגזילה כיון לכן ראוי להעמיד להם אפוטרפוס שיהא כבעליו · ויש ליישב עוד ואין להאריך ועיין בים דו׳ //

ושלחו כו׳ ולא כא אר׳ משמע דבעי שלחו ולא בעי בהדי שיהיו עדיו חולים כו׳ והה׳ כשהיה הוא חולה דבעי נמי ושלחו ולא כא · ועיין במשנה׳ דבעדיו רודים להלוך יא׳ דוקא בעי נמי ושלחו ולא כא ·

ושלחו לו ולא בא כו׳ משמע דמשום האי מילתא להודי׳ דשלחו לי׳ ולא אתי מקבלין עדים ומ״ה שיהא ג״כ הוא חולה או עדים חולים ולא כמקצת מפרשים שהביא מרדכי ורן דגמשמע ואל סבר דצריך שיהא הוא חולה או עדים כו׳ וגם ש שפתחו לי׳ בדינא ושלחו לי׳ ולא בא · אע״ג משמע דאם שלחו א״צ להיות הוא חולה או עדיו כו׳ ויש לחלק דשאני התם דפתחו לי׳ בדינא וגם הוא שהיה הוא חולה ומשנ׳ דא״צ להיות היינו משום דפתחו לי׳ בדינא אבל אי לא פתחו לי׳ בדינא צריך שיהא הוא או עדיו חולים וקשיא גיסי · ויש לדקדק היכי ל״ל הכי הא נאמר אבל לא פתחו כו׳ ול״ל דכוונה רק לא היו אלא דא״צ חולה ג״כ לפתחו בדינא ושלחו לי׳ דו׳ //

אמר רבינא כגון דנקט דיסקיא מבר׳ הגדול · פרש״י אגרת ששלחו לב״ד של כאן · ומה׳ אע״ג ופתחו לי׳ בדינא דפשיטא שכבר טענו לפני הדיינים אפי׳ לא טענו נמי כיון שיש להם אגרת ואפשר דאם לא פתחו לי׳ בדינא עדיין יכול לומר איני אדון לפני אלו שלשה אלא בפני ג׳ אחרים · דמשנ׳ דבר׳ הגדול שלחו לב״ד של כאן היינו אע״ג דלא בפניהם מ״מ יש לו רשות לדון בפני ג׳ אחרים אבל אם כבר טענו אז אינו יכול לומר אדון בפני אחרים אם לא לב״ד הגדול · וכן כתב הסמ״ע בס׳ כח׳ כעין זה · רק זה שכתב אם אז אפי׳ לא פתחו לי׳ בדינא וצריך לדון לפני אותן הדיינין כו׳ אע״ג יכול לומר או שלחו ולא בא לב״ד היינו במקום שמחויב לדון לפניהם · וכיום של שלמה כתב וז״ל ומ״ה אחר שהתחיל כבר לטעון בב״ד וגם יש לו כתב מב״ד רם ליכא לאשתמוטי אבל לא טענו בבי דינא אין מועיל שום כתב לכופו · אפשר דפי׳ נמי דאין יכול לכופו בפני אלו ג׳ אלא בפני ג׳ אחרים ודו׳ //

ושלטי הגבורים הקשה על הרא״ש היאך פסק דפתחו לי׳ בדינא מקבלין שלא בפניו דלא הזכיר התלמוד דנקט דיסקיא מ מב״ד הגדול · דהא שם כנה הכי מוכח ודו׳ · כאמת יש לתמוה דהזכיר הקושיא אי הכי כי פתחו כו׳ ולא סיים הרא״ש כו׳ אע״ג טענו כו׳ אבל לא התחיל וכו׳ א״כ היאך סד׳ לומר כן דהרי גבי ביה הועד אמרי׳ איבעיא כמו שהביאו רמ׳ כמון ול״ל ליישב ודו׳ //

מקיימין את השטר כו׳ וקשיא גיסי יל׳ דמסתמא כיון דזה מקבלין עדים שלא בפני בעל דין איירי כשהוא חולה ושלחו ולא בא דצריך ב׳ דברים ול״ל בכל מקום פי׳ אם יש ב׳ דברים לכן הקשו דהרי אפי׳ מקבלין ודו׳ //

והא דנקט את כרח לקיים ואפשר לומר דהפ׳ דהא דאמרי׳ אין מקיימין השטר אלא בפני בע״ד היינו דוקא כשבא אחר מעיד על חתימות דצריך לומר ואני עד רעל זה כשטר הוא מעיד לכן צריך להעמיד לפני בעלין שאני עד · בבעלין אבל כשמקיימין בשאר דרכים דאין מקיימין לבד החתימה ולמעל זה שבשטר אינו מקיימין אפי׳ שלא בפני בעלין דו׳ //

כי הא דרבינא שבה למר אחא כו׳ ומפרש רהטם לא איירי בשעת מזונות אלא איירי שרבה שישלמו לו שלא בפני
בעל דין · ועיין בחה״מ סי׳ ק״ו בדין הנפרע שלא בפניו

האי שלוחא דרבנן מהימנין ליה כו׳ הרא״ש וחזר ואמר לבד אינו רוצה לבא ועיין באשירי ונ״ב משלוחה בד״ ואפי׳ לא חזר
לבד וה״ל סמ״ע בסי׳ יו״ד בחה״מ ונו׳ ורש״י עי״ש שליח בד׳ אמנם שלא חזר ומשה אמנם שלא כרבו דבית העיר ואורח כדי שלא
יקשה כיון דשליח בד׳ הוא ה״ל לחזור ולומר עכשיו שליחותי ודלא חזר ודאי לא מצאו ולא הימנוהו קל״ל · אבל לפי מה שהגהתי
בד׳ רבנו לומר וכ״פ לאפוקי פרש״י שפי׳ וחזר ואמר · אב״ כרמה שעשא דרש״י דבריב״ מעשה ושכנים והדריכו לשלוחא דרבנן
לחזור ולומר לבד משום זה כיון דשליח בד׳ הוא מחויב לחזור ולומר לבד ולשנא דגמ׳ דהימנין ליה כבי תרי משמע דחוזר ואומר
לבד הוא ·//

אמר רב חסדא קובעים זמן בבה״כ כו׳ עיין בים של שלמה דזה לא איירי אלא כשלא חזר השליח לבד וחיישינן שמא לא מצאו · קנ״ג
עד פעם ג׳ · וכרבינו אם חזר השליח ואמר שמצאו ואמר שרוצה לבא ולא בא כו׳ דב״ד מזמינים לו עוד פעם ב׳ וג׳ ׳ו
ומחכין לו כל היום קודם שכותבין פתיחא כי אמר שרוצה לבא לא חשדינן ליה כרשיעי כב׳ שמנינן בדברים אלה דלכתוב
אלא מאחרין דעתו בי׳ לבא ומונם הוא דאיתרע ליה · וכרבינו הא דאמרי׳ דמזמינים עד ג׳ פעמים כו׳ היינו שהזמינו
כל פעם ג׳ אבל בפעם הראשונה נסתמא לא טריח משליח בב׳ היכא שלא חזר שמזמינים עד פעם ג׳ כו׳ ודע״ש · ובזה ש
ס״ל לרבן הלשון דגמ׳ מהימנין לי׳ דמשמע דצריך לחזור ולומר לבד · היינו דווקא לשמתא ויר אחר פעם הראשון · והנה
עי״ש · עש״ש דאפי׳ השיב טיבא ולא בא מזמינין לו עוד פעם ב׳ וג׳ לא עבדינן כן שהרי אם שולחין הזמנה ואפי׳ השיב
טיבא ולא בא לשמא זמנין נסתמא אם לא כתב התנצלות מקדם לבד דו״ק //

ואין נוטלין מהם צדקה · דהא כיון שרוצה לעשות מצות צדקה · יקבלו מהם דהצדקה להן הוא והכל שלו שנא׳ לי הכסף והזהב · קנ״ד
ולא זו שהגבאי אסור ליקח מהם שלא מפני העני הא מפני הזקן וזהר אהה׳ אין נוטלין · ובעין זה ביארתי הכתוב עבר
בית בב״ב בבע״ · ושונא מתנות הבאות מכל ״יחיה״ //

מוכסין והאומר שואל דינא דמלכותא דינא · הא דלא פריך מכס של גויים · ה״ל לפי שהמוכס דרך להשכיר המכס ואין ידוע
כמה אבל הגולגולת יש קצבה ומנין אין דרך להשכיר ונעשה הוא גובה לצורך המלך · ולפי זה מתפרש לפרש דהא אין פורין
מכס של גויים היינו משום חשד שלוקח מעותיו המלך אפי׳ מתיבר המוכסין שמשכרין, ומהמלך ע״ב הטעם משום שהוא
מעותיו גזולים הם דו״ק ועיין בתרומת הדשן ··

ואיכא דמתני׳ אהא נודרין להרגין ולחרמין ולמוכסין כו׳ רב אשי אמר במוכס נכרי · ומאשירי׳ גורס לכסוף איכא דמתני
לה כו׳ ולא · לבד כלאים כו׳ רב אשי אמר ולפי גירסת הרא״ש ה״ל דווקא לענין כלאים אמרינן הפקעת הלוואות דבר שאין
אורכין הוא אבל גבי נודרין למוכסין ה״ל דהא אם מכשל בלבו לא הוי ביטול דברים כלל לא הוי דברים אלא אומרים
מכח אונס ומוכסין לא הוי אונס ובזה אמרינן ה״ל בים של שלמה דבדברים לא הביא מירן דרב אשי אבל ב״ע דבב״ס סוס״ט
הואה ובגרס בסוס׳ נדרים תירוצא דרב אשי גב׳ ובע״ · אבל על כלאים אינו שפיר · אבל לפי גירסתם קשה · ו
ולפרש לומר דרב אשי נמי על הכל גם אמתני׳ דהכא במוכס נכרי דאינו כאמן לכן אין פורטין מתיבות מוכסין וכן
משמע בב״ב ובעור דאם אינו נאמן דומה למוכס העומד מאליו או שאין לו קצבה אבל ברש״י לא משמע הכי דאב״ אב׳
לומר לענין דברי משום הפקעת הלוואות ולפי המסקנה אב״ · ועב׳ אמרי׳ אע״ג דהמוכס נולן אי מה דשאי לחזור ולגזול
אותו גב׳ כרמי׳ כב״ב ובע״ · ואין להאריך · ועיין כב׳ שהוא אפרו״ דברי הרמב״ם הני במוכס נכרי גם מלמתני׳
דהכא · עיין בחה״מ סי׳ ל״ד דסתם מוכסין פסולין וסתם גבאין כשרין //

עד דאנכל עלוי כו׳ אמרת׳ דהיינו דווקא כו׳ עיין באשירי׳ · ונראה דווקא עד כדי חיובו אבל אם הנכרי רוצה להוסיף
בדמי׳ טון ומברכה לישראל ברמי׳ כי אולי כו׳ ובעור חה״מ סי׳ קע״ה כתב ואי חזינן שהגוי אנס מכוין כו׳ לא הכיא בזה ·
האלפסי נע״ב אינו צריך לפרש דפי׳ כמו שכתב הרא״ש · כאן לישראל מ״ה לשלם אלא דמי׳ ובקמ״ע כתב אז יותר מעט
היינו כשאין הגוי מוסיף הרבה דרגילין ליתן יותר מעט דאי צריך ישראל גב׳ להוסיף המעט אבל אם מוסיף הרבה ·
דאנו ודאי הגוי מרבין להשחית · ובהלכות ישראל אז אין צריך לישראל ליתן אלא דמי׳ דו״ק //

אם כשייאשו הבעלים כו׳ וקשיא לישנא דסיפא אליסטים דרישא · כאשרי בגמ׳ לא מצינו שהגזלה וכבר נתייאשו הבעלים
על זה דל״ל דרישא כיון דנתחלפו חמור אחר או כסות אחר דהוי כמו מכירה אז אמרי׳ דהוי שלו דמסתמא הבעלים מתייאשו׳
דאסיפא המעשה להוציא ממנו אומר הן לו חמורו או כסותו ובפרש דהתם דאמרי׳ לענין אבל עתה לו מרה הרבה מותר לו
אחר האר וכן נמי כאן המוכס שלקח חמורו שווה מאה זהובים אבל מכס של חמשים זהו׳ ונתן לו חמור בערך חמישים זהו׳

דפשיטא דאינו יכול להוציא ומפ״ה דהחליפו שנה כשנה מ״ה איירי/ תנינא הדין לשלם חמורו או גבי ליסטים כשורה · לכן נראה
הבעלים מתייאשים משא״כ בסיפא דלא הוי יאוש הבעלים משא״כ מתייאשו כמ״ש ונ״ל הטור סי׳ שס״ג · נטלו מוכסין את חמורו
או כשורה ונתנו לו חמור או כשורה אחר הרי זה שלו מפני שהבעלים מתייאשים מהן והרי הוא מוחש כאלו מכרו לו וכן
הכא כשע״ מפני שזו כמכירה לכן לא קשה כלום רישא אסיפא · וכבר ירדתי כמה קושיות חדא הא דאמר לק׳ על הסיפא ·
ולא אמר איפכא על הרישא · ונגוד כאי אמרו/ מפני שהבעלים מתייאשים איירי דווקא הרי אח״כ איירי/ הב׳ כדרוני ומוס׳/
זו מרדכי גב׳ כשע׳ כמוך · ואת״ו דהכריית פליג על מתני/ אלא הכריית איירי דהוא נטל מן המוכסין חמור והמוכסין לא
נטלו אמן כלום דלא הוי כמכירה לכן מחזיר לראשונים דלא הוי יאוש בעלים · ואע״ג אם בא להחזיר יחזיר כו׳ דבמוכסי
הוי ודאי יאוש כיון דאינו יכול להוציא מן המוכסין המוכס יאמר אלקח כדין לכן ודאי מתייאשים לכן א״צ להחזיר אלא
אכה מדות חסידות · דוק׳ //

ה״ג אם בא להחזיר לבעלים הראשונים · אפשר לפרש דקאי על מוכסין דווקא דהרי המוכסין לקח חמורו בעד המכס ומן
הראוי הי׳ כשנטל שיתן הסוכר חמשים זהו׳ מכס והוא לקח ממנו חמור בעד מאה זהו׳ · ואם אח״כ נטל אחר מן המוכסין את
החמור מחויב להחזיר לבעלים הראשונים מותר שנותם של החמור על המכס שהי׳ ראוי ליטול ממנו · ואע״ג יכול לומר דא
דמתני/ לא פליג על הכריית/ דחמור שלו אלא שמחזיר מה שנוטה יותר החמור לבעלים הראשונים דעזה לא מייאש דוק׳ // ו
ועיין בתורת חיים //

תוס׳ ד״ה נטלו מוכסין חמורו כו׳ מני אי רבנן כו׳ ולפי מ״ש לעיל דברישא מתני/ הוי כמכירה ואע״ג אתיא כרבנן ור״ש ואפש
לומר דבנקה. מסיפא דמתני/ או מן הליסטין את כתרישו הרי אלו שלו ש״מ דמתני יאוש · ומשנ״ה דבסיפא לא תנן אלא
מן הליסטים ונגוד למה נקט דרושא דמתני/ נ״ל דהבי קשה מרישא דמתני/ דתנן נטלו המוכסין כו׳ ש״מ דבסיפא איירי נמי
במוכסין המשמעות מתני/ לא זו במוכסין מיירי אלא אפי/ בליסטים ואע״ג כיון דתני בליסטים נה״ג במוכסין ואע״ג קשה
מני אי רבנן כו׳ דוק׳ //

הג׳ בליסטים מזוין · וכגופא לק׳ הב׳ אלא סתמא בליסטים מזוין · ואם דשני הקושיות הנשה המקשן בפעם אחת אלא א
שהסדרן אסבר לכל קושיא וקושיא התירוץ שלו אבל לעיל מ״מ שלא הנשה בפעם אחת ומה מ״מ הב׳ בליסטים מזוין ·
ואין להקשות דלא הנשה כבה״ג מאי הנשה ודאי יתרצו לו כדלעיל · נ״ל דסבר זה אולי/ דחיקא דמתני/ יקרא לליסטים מזוין גזלן ·
והכריית/ גנב · ויש עוד ליישב ואין להאריך · דוק׳ //

מאי וכן הג׳ אפי׳ נהיל של דבורים כו׳ גבי דינא אמרי/ דוקא כו׳ לא הוי כל״כ פשוט כמו דין הראשון · אבל במקום אחר כמו ·
וכן והלא מעשי האמור גבי מעשי ורוח כו׳ משמעות דשם פשוט יותר · וכאשר בארתי שם מ״מ רפי׳/ כמו הכא וכן והלא
מעשי אמנ״ג דלא נקה קושיא זו דמקשינן גבי ויצא יעקב אפה״ פי׳ הכי · וכן גבי והלא מעשי כו׳ פי׳ וכן גבי ויצא יעקב
אמנ״ג דלא נקה קושיא זו גבי ויצא יעקב אפה״ פי׳ הכי · דוק׳ //

הבע״ כגון שהיו בעלים מרדפין אחריהם ואשה וקטן מסיחים לפי תומם ואומרים מכאן יצא נחיל זה לפוס ריהטא משמע
דדווקא צריך ג׳ דברים קטן דרבנן ובעלים מרדפי/ ומסיח לפי תומו ואשה דהרי כתרומה דרבנן במסיח לפי תומו לבד סגי ·
וע״ג מאי פריך לקטן רבותא לרב אשי והרי נחיל מאי פריך דמשני נחיל דמרדפין אחריהם וכבר כתעוררו לזה יש שלשה
ותו׳ · אבל אפשר דהכ״ כגון שהיו בעלים מרדפין אחריהם · או אשה וקטן מסיח לפי תומם · והא דלא נקט או משום
דמתני עכ״ בשניהם איירי דהרי זכה וכן אמצטריך לתרץ בקטן דרבנן וקטן דרבנן במסיח לפי תומו סגי · ואם בקטן דאוריי
כגון בהבקרה בתורה אז צריך נמי בעלים מרדפין ולעיל מ״מ · וכן בקטן דרבנן סגי במסיח לפי תומו · והכרח מ״ש זה
דהא בעלים מרדפי/ שהנשה יש של שלמה ע״ג ומרדכי הרמא שלה/ // דוק׳ //

המוכר כליו כו׳ ועיל דלא שייך לומר הכי שהרי לוקח טוען שקנה מאדם אחר כמאן דאמר דווקא אחר אלא אפי׳ זה כיון דלא
יצא שום גניבה מזה לא גנב אלא מכרן והוא לקח ממנו ואע״ג לא שייך לומר הבא שהרי הוא טוען שלא לקח מהגנב אלא
מלוקח אחר שלקח ממך · ומ״ש שאני מוכר מכרן לאחר היינו לאפוקי לזה שנמצא אצלו · והקשו למה נאמר שאני אומר שבוא מ
מכרו לו כל מה שנמצא אצלו · והירבו אמנם שאין הלוקח טוען · ואין להקשות למה באמרו לא הכאיע אמתו/ זה · נ״ל דאינו
אפשר לומר שכבע לו לוקח כמה נרת ויטול משום תקנת השוק שהרי הוא טוען שממנו לקח · ועיין בחדושי אגיסי ·יע· דוק׳ //

אמר רבא אלא כעביד העשוי למכור כליו אבל כעביד שאינו עשוי למכור כלים לא צריך לאהדורי כולי האי משמע אבל צ״ע
צריך אלא כולי האי · לא צריך ולכן פרש״י תימא פלוני ופלוני וכיו׳ גרסי׳ כרש״י דנימא ספר פלוני ופלוני ריש להקשות ממ״ע
מעין ספק לכאן דהרי עושה לו״ על כליו ע״ג למה לא מוקי מתני׳ כאינו עשוי למכור כלים · ע״ג לא שם בכל מקום מתני׳ קאי
וכאן קאי על אולי/ דרבי · ע״ג דלעיל הגביר כלים כתירוץ ולא הזכיר ספר ולכסוף ר׳ חייא בר אבא ור׳ בר חנינא דקאמרי ·

אבי פלוני ופלוני לא הזכיר אלא ספר ודבר הנכיר דאמר הללו כליו של פלוני והללו ספרים של פלוני הזכיר שניהם יחד ע״כ רבי אחר
הירוק אמר ומשמע רשב״י לא כבירוק זה ונו׳ להירוק אחר וע״כ כמומא דהנכיר כליו וספרים של דברים . וי״ל לשון ודין האריך //
אלא כרבולבה למאי חזיא אבל אשון לא פריך . פי׳ דהרי אמר וכי תימא חזיא לגלגל והרי שון לא חזיא לגלגל . ונ״ל דהרי לא איירי בשון
בשון כדאיתא בר״ד ס״ן קש״ו והן //
ולא יגבה כהן את השטר ולא ישנה כהן ובהמה מן גרסי׳ ובתחלה גרסי׳ ולא יגבה כהן את הבכור וכן הוא בר״ד ס״ן קש״ו
אמרא טהרה שהכהו כמדבר הא דתנן כמדבר דוקא היינו אותו סיבה ואם שכרו הייה כמדבר שייך סכמה בפשוט ומפני חיורי ואבל
ומפני גייס לא שייך בפשוט . ועיין ברש של אלפס //
אין לפי כפשוט פי׳ חצי לפי ממון וחצי לפי כפשוט //
ונעשה מעלה לטורפה הה״ אפי׳ כבר טורפה ומחכ״ כרש״י כממון דחשבינן לפי ממון אלא לרבות קמ״ל דמשמע שיש כאן חמשה שלוו
אלחמורה ונגייס אינו יודע כמיוה מעלה סחורה יפה והא׳ לירק לפי המעלה קמ״ל דעתינן לפי הממון אבל אם כבר טרפה כ
פשיטא דאמרינן לפי הממון דהדי כבר לקחה הגייס ורוצה להחזיר ממנו //
אין שומעין לו שמא לא יקח חמור והם לא הרגו אלא כדי שיקח החמורי זה שאמרין מאי פריך פשיטא דאמא משומעין דחיישין
ולהכי פשיטא דאין שומעין דחמור נעשה לו חמור משמע דהם מעמידין לו //
לאו דוקא דאירי לי חמרא אחריתא . ק״ק דמשמע דהרין קושיית דלאו פשיטא הוא דליחוש שמא לא יקח כדאירי לי חמרא ו
וזה אינו דאדרבה כדאירי לי חמרא אחריתא . דליחוש יותר שלא יקח חמור והכי פריך כמעין אחר דהא קא מעשר לו האחר.
אינו יכול לשמור כו׳ והא׳ אפי׳ לא יקח חמור חמור אחר מעשיר לו אבל קנה לזה לו . ורש״י לפרש דחד מעשיר יותר משון ושון
דרש״י רוצה חד מעשיר ולא מצינו כמו׳ כן וכמוכרת גמרות אינו רוצה אבל כן הביא בגירסת גמרות ישנים לכן נראה
די״ל לגרוס מהו דתימא האי ופי׳ הגלוק או האחר קאי מעשיר לו ונו׳ ליקח חמור אחר קמ״ל כו׳ . ע״ש ופרש״י מאי ואם אמר .
הא לי ומאי ליקח הללו ואם אמר הא לי דכתר מעשר יותר אין שומעין לו . ואפשר לומר דהכ״ ואם אמר הא לי כו׳ לו ה
החמור אחר ומאי ליקח כשאין לו חמור אחר אין שומעין לו כשניהם ועיקר בא לאשמעינן כשיש לו חמור אחר דוק׳ אבל שאר
מפרשים גרסי הא לי ומאי ליקח

רב אשי אומר לעולם כאימיש דגלימא אין לפרש אימיש דגלימא לאשיירא שטרפו דהרי הנא ונעשה אחר אבן משמע
אמלו שנטרפו . ולפי זה ק״ק לא גלה דברי לאוג״ בדלהשיב יגיל של אחר והוא לא יקח כלום אלא אחר יקח את שלו . כגלום
אים אימיש דגלימא שלא נטרף מש׳ הגיל לאמג״ יכל אחד שנטרפו יקח את א׳ . וע״ש //
לא צריכא ט׳ אתו רוכן לגזול לי ורש״י אלפעיא גרסי׳ אמקשן לגזול שדותי כו׳ //
דהרים אנסוהו להראות קרקעותיו של פלוני אבל הכא דאנסוהו להראות שלו חייב כו׳ לפום ריהטא קשיא אהדדי דאמר פטור
בקרקעות של פלוני דמשמע אבל סתמא חייב ומחכ״ אמר להראות שלו משמע אבל סתמא פטור . וי״ל דה״ה סתמא חייב והכא
קמ״ל רבותא דאפי׳ דהראה את שלו ואחזו גם בהדיהו והא׳ לא לחייב דהא הראה בשלו אפה׳ חייב דלא הו׳ להראות גם כן
בהדיהו סוף //

ע״ב ואי קנסא הוא דקנסי׳ רב נחמן משום דרגיל היה בכך וקניס אפי׳ בכבל ברמזי . בהגוזל דקנסי׳ . רב נחמן כמאן שמעתא הוי
דלא מצי אמר אינו קונים בארץ ישראל אמילו בלא רגיל .

רש״י שנים אוחזין בטלית דווקא אוחזין דשניהם מוחזקין ואין לזה כח בה יותר מזה שאלו היתה ביד אחד לבדו כו׳ · ובפרש״י שלהרי״ף
גרס שאלו היתה ביד אחד לבדו יותר מזה · דפי׳ הריפ״ק וה״ג לפי׳ דאין לזה כח בה יותר מזה · ובדפוס קדמאה איתא · נב״ע לזה ואחד //
זה אומר חצי שלי כו׳ רש״י הלכך זה האומר כולה שלי ישבע כו׳ כמשפט הראשון בזה שהן דנין עליו כשבעים שניהם ·
ובפרש״י של הרי״ף ואין דנין אלא על חצי/ ולכך שונין כמשפט הראשון בזה שהם דנין עליו כשבעים שניהם · ומשמעות של
רש״י דה״ג לישבע על שלשה חלקים דהרי החצי/ מודה אלא בזה שהם דנין עליו כשבעים שניהם כמשפט הראשון דכשבעי׳/
על זה שהם דנים · אבל הרא״ש והנ״י סברי דצריך לישבע על ג׳ חלקים · עכ״ל //
בזמן שהם מודים או שיש להם עדים חולקים בלא שבועה · אתא לאשמועי׳/ או שיש להם עדים דהוי״ט פירש ולא מ״ב עדים
שמעידים כדברי׳ סד״א אוקי תרי בהדי תרי ובאלו לא היו כאן עדים והיו ישבעו ואפ״ה חולקי׳/ בלא שבועה · ולפי מאי ד
קל״ל עד א׳ פוטר מן השבועה או שיש להן עדים פי׳ דהייט שני״ש לא א׳ עד א׳ אז גבי חולקי׳/ בלא שבועה · דו״ק //
תו׳ בד״ה שנים אוחזין בטלית כו׳ כדדייק בלש׳ שבועות ובדי חבא ממכות קסליק כו׳ ונראי שאין לומר דפריך אליבא דמ״ד
כולה כוקין חדא מספק׳ · לכן נקטא כגון ראוי/ וגם׳ סוטה · דו״ק ונראי׳ בתו׳ ריש גם׳ דבב //
תו׳ בד״ה ויחלוקו תימא לבך ושני דהתם נראי דחד מינייהו היא ואין החולקה יכולה להיות אותה כו׳ תו׳ האריכו לפרש והתר׳ ·
ומשום דקשה להו איך ומתרץ דהתם ודאי דחד מיניהו האמיין שהמבקר תופס בחזקת ב׳ הוי כאלו שניהם מוחזקים · לכן
פי׳/ דאין החולקה אותה · אבל טלית דאיכא למימר דתרוייהו הוי׳ יחלקו · ואפ״ה דגבי זה אומר כולה שלי וזה אומר חצי/ שלי
דאומר/ זה נוטל ג״ח וזה חלק רביעי ואי תרוויי׳ מגבהו בהדדי הו׳ לחלוק בשוה · פי׳ דזה קאי של גבה והמכר · אי״ל כגון שזה
וזה לו שהוא הי׳/ אוחז בידו המחצה לכן שכ״פ נוטל מחצה והשני אחד בפרסשת׳ · או י״ל שהוא טוען שהגבי׳/ הכל וכולו
שלו והשני טוען שהוא הגבי/ כולו אלא שהאחר שילם לו המחצה ולכן חצי/ שלו · דו״ק וצ״ל רנ״ג ח׳ בד״ה אלא מסיפא כו׳ כגון ד
דאמר חצי/ בידי או הגבהתיה כולה לקנות חצי/ //
בא״ד ולסוכוס אמג״ל דאין מוחזקין בו ואין החולקה יכולה להיות אותה היכא דרדא דממונא · פי׳/ שבלא שבועותיה כו׳ לפרש׳
קשה אדרבה לא יחלקו דהא ריש דרדא דממונא חסרין זכה שאין החולקה אותה //
תו׳ בד״ה וזה נוטל רביע ואת״ל ועיי׳ במרדכי ומתרץ דלא אמרי/ וגו כדה של ממון אחר כא׳ לפטור מן השבועה · עכ״ל //
אבל מקח והמכר דליכא למימר הכי לפי׳ תו׳ כמוסיף לקמן דנקיט דודי ותרווי/ אילא לא ישבע משום שבועה ואיפרוש
קן לפ״ז א״כ ומאי פריך ולחזי דודי ומאן נקט הרי עכ״ב צריכין לומר דנקט ותרווייהו · ואפשר לתרץ בדוחק דגם זה יש והקש׳
אלא שהקשה קושי׳ אחרת טריפא מינה //
ואי מצית אמרת חדא קתני והא זה וזה קתני כו׳ לתרץ הא דלא קאמר ולתני כר אמר לשנו · עכ״ל לזה לא ותרץ איפכא
דמציאתי פי׳ במיתני/ · עכ״ל לזה לא אמר אלא אמר רב ספא וכבר כתשורר בשל תה׳ · ואפש״ל דהכי פריך אי מצית
אמרת חדא קתני דכולה שלי פי׳ של מציאתי/ והא זה וזה קתני כו׳ ואי״כ מאי איפכא כדלעיל דמציאתי/ פי׳/ דאיתיה
וכולה שלי מידי דאתמי׳ לידי · והכי ל״ג אלא אמר רב פפא ומשום ה״ל כמו שהזכרתי · ורב פפא קאי אמתני/ · דו״ק //
תו׳ בד״ה והא זה וזה קתני איפכא דוכתא כו׳ בד״ה כני ומוקי הא דלא קאמר אלא אמר רב פפא דאיכא דאמר לרחות תירץ
ראשון זכה קושיא בו דאיפכא דוכתי דלא פריך //
תו׳ בד״ה וליחזי דודי כו׳ ואידך ישבע שד׳ · פי׳ שור בפקא מינ׳/ דלא ישבע שבועה מתקנת חכמים ישבע שד׳ שגר
עד אחד · ועיין בשטיר׳ //
בא״ד דכשאל להם ואי קטל המוכר זכות · והא דקאמר ומאן נקט ולא אמר ולחזי דודי מי נקט · עיי׳ בשטירה //
ולא ידענא מי הוא · ולג״ ולא ידע דאפי׳/ ידע בהו אין המוכר נאמן · קק דלעיל הלל בפרי בא בשנין זה דאי תבא מציאה
הא גבי מציאה דאין שניהם שבועה אבל גבי מקח והמכר יהא המוכר נאמן אפ״ה איתא נאמן כיון דאיתא בידו דו״ק ו
וכו׳ //
תו׳ בד״ה היכא דאיכא דררא דממונא פי׳/ שבלא שבועותיהם יש ספק לב״ד כו׳ ולפרש״י קשה דאדרבה זכה שישנן
דררא דממונא ישבעו שניהם כמו שכתבו תו׳ לעיל בד״ה אי תנא מציאה פשיטא דיחלקו בשבועה · ולכן פי׳/ כו׳
שהספק כולו משום דין הוא שיחלקו אפי׳/ בלא שבועה · ופריך לבסוף דמכח דררא דממונא דין הוא שיחלקו אבל
שמן שבועה איכא מעלה ומריך אלא אדרבה כיון דאיכא דררא דממונא ואיכא למימר כולה למר ספקא שיחלוקו
בלא שבועה כמו שכתבו תו׳ בד״ה וזה התם כו׳ לבסוף //

ק"ג הכא דליכא דררא דממונא דאיכא למימר דתרווייהו היא · שכנה בלשון ראשון אמר בשניהם ואיכא למימר נמי כאן אמר דאיכא · א
אפ"ה ר"א תנא ב' דברים הם דהיינו דליכא דררא דממונא פי' הברכות ראשון · ועוד דאיכא למימר דתרווייהו לכן פי' דליכא
דררא דממונא היינו משום דאיכא למימר דתרווייהו היא · אי נמי למימר דהא ב' דברים כמשמע בלשון רש"י ועוד דאיכא למימר
כו' · ולשון דאיכא לאו דוקא ואפ' כולו לפרש ליכא דררא דממונא פי' הברכות ראשון ועוד איכא למימר דתרווייהו והשתא א"ש
דנקט לשון ג"כ תרווייהו דאיכא דררא דממונא ואיכא למימר כולה למר · ומשום דבר והפוכו גבי מציאה ומקח וממכר דליכא דררא
דממונא ואיכא דתרווייהו · ר"ק //
התם ודאי איכא תרי כו' דכל חד סבור שהוא הגביה קודם · אע"ג דלעיל בר"ה אי תנא מציאה כל משום שבועה לא יפרוש
שהרי הוא סבור למימר אמת · דהרי אפי' גבי מציאה לא יפרוש דכל חד סבור שהוא הגביה קודם ומ"מ יפרוש דשמא חבירו הגביה
קודם ומ"מ גבי מקח וממכר ריבוצים למימר לשניהם נתרצה · ר"ק //
ת"ש בר"ה ומפני זה אמרה תורה כו' כגון במנה ומיירי דבעי תובעו אותו דאל"כ הוי משיב אבידה כדאמרי' במ"ס כתובות //
באמר ונ"ל דמפני הוא זה משום דגזירת הכתוב · כדי' בכתובות שור תירוץ אחר · אבל ק"ק דהרי במנה אין חילוק וזה מקצת ג"כ
פטור //
ת"ש בר"ה אשם היינו קרבן כו' ומשום דגמר אשם כתיב והתודו בס' נשא · ק"ק דהרי גבי חטאת כתיב נמי והתודה בס' ויקרא · ויש
ליישב קצת ונ"ל · ע"ק ללישנא דחכמים לא פליגי בחומש אלא מכח ריבוי להדן דבריו אי מכח ויגו אבל גבי אשם וחומש דלא
שייך זה גם חכמים מודים דחייב קרבן מכח ק"ו ואפ' קשיא ומתני' דבק ושבועות דלאו כוותן · ונ"ל דבריכן להדן דשם ג
גזירת הכתוב דכתיב והתודה · וצ"ע //
ת"ש בר"ה ר' חייא כר"ה ס"ל כו' ונ"ל דאיכא למיפרך דזה ומיתה שכן כל זה שהן ומודין כו' ומ"מ אכ' לפ"ז היאך אמר דאתיא
ומגד ע"כ כו' והא ודאי קיטה זה לטור ע' שכן כל זה שהוא מוכיר · ונ"ל דסומך על זה הכר המפרש מבסוף · והשתא א"ש דנסיי
זה הכר עפיו ומגד אחר · והא דהביא תירוצא דרב ספא דאתי' מגלגול שבועה ומשום דבזה מתורצת קושיית ת"ש ומ"מ כופר
הכל יוכיח אבל כיון דאית בגלגול שבועה יש להדן ומיי' בת"ל רמ"ס כתובות · ומה"ש ביבמות מסך · דגלגול שבועה נמי מ
ומודין בזה הכר · וצ"ע //
ובשנים מי הוחזק כפרן · קושי' תורת חיים נ"ל דאע"ג דהוחזק כפרן לטענת עדות מ"מ לא הוחזק כפרן לענין שבועה · ומיי'
בת"ש בר"ה חשיד אממונא לא חשיד אשבועתא · ברוך ה' טוב //
ואידך אין תקנת חכמים ומיהו כו' לשון לא יכול להדן כן דתקנת חכמים הוא דאפי' לא ומיירי/ מ"מ ק"ו דאין לשבועה מכח תקנת
חכמים מכח מודה מקצת //
קתני מיהת דמלוה יש להקשות מאי מ"מ שאני איכא אלא כמשיב אבידה ואי שתי' חייב לא הוי משיב אבידה כדלקמן
הכא · וא"ת קתני דאפי' ורשב"א למודא מאי יש להקשות //
שטענו דאמר שלש הא שתים פטור דה"ל אפי' שלש חייב דאכ"ה למשמעי' דינא בשניהם בשתים ושלש · אלא ו
ודאי דוקא שלש ולא שתים · ובזה מתורץ דמשני לאסוקי מדרש ולא משני לרבותא · ר"ק ועכשיו נ"ל ברוחק שטענו דאמר
שלש הא שתים חייב דה"ל שתים פשיטא פטור דאי חשיב שלש משיב אבידה לא הוי שתים כ"ש //
הא כלים וכלים דומיא דכלים · הנ"ל להקשות כפשוטו ורישא מקצת כלים חייב דה"ל היאך · ונ"ל דסיפא אין להקשות
די"ל כגון בחפר בורות שיחין ומערות דאיכא בגוון לכן פריך הא כלים דומיא דכלים וקרקעות דמשמע שהוא כגון
דומיא דקרקעות דאי איכא בגוון זה כמשמע ומקצת כלים דסיפא ובזה מתורצת קושיי' ת"ש · ר"ק //
מנ"ה/ ת"ש בר"ה והודה בשעורים פטור אנ"ן ן השעורים דאל"כ היאך משני כר"ג //
ת"ש בר"ה אי אית להו לר' חייא כו' תיובתא כו' תאמר הכא דהוחזק כפרן · אע"ג דמפרש שכפרו קאמינא · וא"ת מאי מקשה/
לאביי להקשות מכח והא גזלן הוא ה"ל להקשות אפי' אי אית להו לר' חייא · ר"ק //
כל דאית לי/ משתבע או כל דלי/ לי/ אי לאו פרש"י הייתי מפרש דה"ס דבודאי כל דאי/ לי/ משתבע ואפ' לא תקן במתני'/
דהישבע שאין לו בה פחות מחצי' //
ונימא שבועת שוא · ק"ק אפי' להדן דכן כנס דלאו חיישי' לשמ"ש היינו דוקא גבי חבוני עם פונלי/ דלא אפשר
בענין אחר אבל הכא כיון דיכולין להדן בענין שלא יהא שבועת שוא אפי' לרבנן מתקנין · ר"ק //
ביוצא ויגו דחשיד אממונא חשיד אשבועה · ומתני'/ לא פריך דה"ל דשבועה הוי ומשום דמודה בתרא כדלעיל

וא"ת פריך

מ״ה פריך ושפיר וכי מאחר שזה תפוס ושוה וזה מו׳ דשניהם שוים מ״מ יחלוקו · אבל לפי מאי דמשני שלא יהא כל א׳ תוקף מ״מ
כיון דחשיד אממונא חשיד אשבועתא · ניחא ויישב מגר ואין להאריך /

תו׳ בד״ה דחשיד אממונא לא חשיד אשבועתא כו׳ וי״ל דגזלן לא פסול לשבועה אלא מדרבנן · אע״ג שכתבו תו׳ בפרק ד
דהפסול לעדות פסול לשבועה היינו לפי הדחוי בלא מאי משנע להו והנחשד לממון כחשוד לשבועה · אבל אי לא כחשוד
לשבועה אין גזלן פסול אלא מדרבנן · ואת״ה אפילו יהי׳ מדרבנן פסול מ״מ לא ישבע כדתני הוסיפו עליהן חומשים בין ל
לעדות בין לשבועה אע״פ דהפסול מדרבנן · כמ״ש תירצו בד״ה בלאו דאי דאין לפסול זכה פסול דרבנן אלא בגזלן החו-
-טני׳ ויד ליה בידיעת הבעלים · אבל הכא אע״ג שכל א׳ טוען כולה שלי אפשר שתרווייהו אגבוה בהדדי לכן חולקין
בשבועה · ופש״ היטב //

דף ג׳ ותו הא דתני ר׳ חייא שניהם כשבעין ונוטלין מבעל הבית קושיית של רש״י ותו׳ י״ל בשטן זה · דמ״מ לא ג
ומי לא פריך ה״ל דנשבעין זה אחר זה ושלא בפניו ומ״מ אין שייך לומר מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא
דהאי כל א׳ איגו נחשד לבעה״ב דהא הבעה״ב איגו יודע אם כתן החנוני לפועלי אם לא · אבל מר׳ חייא פריך דתני
שניהם כשבעין ונוטלין דמשמע זה בפני דנראי אחד נחשד אפה משביעין · וכמין חולק זה וזימן גבי חנוני ופועל
שכבר ובבתים ונכנס באחת ואם באו לשאול זה אחר זה נותנין לכל א׳ ואם באו לשאול בבת אחת וצריכין ל
לברוך לשניהם · הנ״ך //

אביי אמר מייתי שמא מלוה ישנה יש לו עליו כו׳ · של׳ בבי הבל״ מבין לרי׳ למימר כגון שמודה שאין לו מלוה ישנה
ומחלו כל תביעות ישנות מ״מ אין משביעין דכיון דחשיד אממונא חשיד אשבועה ולר׳ משביעין //
תקפה א׳ בפניו · ואי תקפה בפני עדים ומתחלה שתק ומ״כ צוח עיין בתשו׳ //
הבע״ בגון דאתו לקמן מ׳ ואמרי להו דילו פועו ונפקי כט״ו · קק״ לנה הצריכו הב״ד לומר להם דילו פולגו אפי׳ עדין לא
פסקו · ניחא ויישב בדוחק //

והאי אמר בדלי אמרתי נהלי אבל אי תקפה לא מהני ומיי׳ במאירי ובשה״ג סי׳ קל״ח //

תו׳ בד״ה והא הכא דכי תקפה כהן כו׳ כראה דהכי מיבעי׳ לי׳ במסותא כיון דמקרקעי היא כו׳ פי׳ דקו״ל היאך תאמר זה
דאסור בגיזה ועבודה וכה דאם תקפו כהן אין מוציאין אותו מידו · וסתם יש להוכיח דיכול להקדיש לכן פי׳ כראה
כו׳ אבל קק״ דאם ושפיר מוכרחין לפרש דאיירי במסותה קרקע מ״מ מאי פריך לקמן והאמר ר׳ כו׳ · וי״ל דמה הוא דמשני
וי סברת במסותה משלשלין דהרי זכה הה כרח שכתבו תו׳ מוכרח דאיירי במסותה קרקע וכבר כתב בשו״ת של שנין
זה וכה דבר אחד · מ״ק ופש״ //

והא הכא דאם תקפו כהן אין מוציאין מידו כו׳ · מ״ש אין לפשוט מזה בעיא דשמואל אם תקף א׳ אחר כפניו ·
דשאני התם משום דכל א׳ שטען שודאי שלו הוא אבל כאן כיון שספק להם במעשם לכן אפי׳ תקף הכהן ט
מוציאין מידו לפי המסקנא · ועיין במשנה״ //

דף ד׳ · תו׳ בד״ה ולא שעירי ספק אין להקשות מ״ש איצטריך קרא למעוטי ספיקא · אע״ג דיל דאצטריך קרא דלא ת״
תימא יהא שעירי וי״ל קרש כמו שכתבו תו׳ בד״ה · וי״ל דלהכי כתבו תו׳ בלשון אין להקשות כו׳ כדי שלא תתרץ משטן
זה ניתרץ ג״כ התימא דשניא · וכן כתבו כרש״י בלשון חולין ומ״מ קשה התימא דשניא · מ״ק //

אמר רב משרשיא ש״מ האי סודרא כיון דתפים בי׳ ג׳ עלי ג׳ · ולפי׳ בברכשתא לאו מילתא אלא אפי׳ שאין ביד כל א׳
שלש · וכן משמע במאירי //

אמר רבא אמר ר״ה בעקנים דה״ יחלוקו כי פליגי בשאינן נקודם כו׳ קק״ דפלוגתא די לא שייך במציאת שטר ניחא ויישב
בדוחק · ולפי הירושלמי שהביאו תו׳ בסו״ד י״ל דפלוגתיי׳ דרבי סבר יתקיים השטר בחותמיו ומ״כ תופס שוה יותר
דעדיי מסירה כרתי ורשב״ג סבר יחלוקו סבר דעידי חתימה כרתי //

מלוה אומר שלך הוא ופרעתיו לך פרש״י והחזרתו לי ומעני כפל · קק״ למה לא הזכיר גבי לוה ומעני כפל · ואי לאו רש״י
הייתי מפרש אפי׳ איגו טוען דנפל כמען וגו דאבטי לומר כתבתי ללות ולא לויתי · ובזה מתורץ ג״כ דלפ״ר׳ יוסי
דסבר הרי הוא בחזקתו ולא חיישי׳ לפרעון מלוה קורע השטר מיד מרישא ג״כ משום דרישא איירי במיגו בנקום
דבאמן במגו לומר כתבתי ללות ולא לויתי //

ואי לא כתב בי' הנפק כו' הה"ד דהא לשכורי ראי לא כתב הנפק לא פליג ר' יוסי ואפ"ה דהו שלמא ר"מ אומר הרי הוא
בחזקתו ולא חייש לפרעון דווקא בכה"ג ליר' דייק //

רבינא אמר לעולם איפוך קושייתי' כו' קושי' תה' וי"ל משום דהלכה' כרבנן דחיישי/ לשתי כתובות והכי לא תרגי' איפוך
בתרייתא //

א"ל רב אחא לרבינא לר"מ כו' אבל לר' יוחנן לא קשה דמפטר לפרש מהוקן בשעבוד החוב אבל לר"מ שאומר דה כותב ת
תופס וזה תרגי' הקשה ומי לגמור כמ"ש שלוחין ונותן לדמי · וחולקו שני לדמי כלן שטרי/ תו' ומיהו פי' משעבוד החוב כרפסר //

רש"י וחולקין מאי יחלקו דקאמר ר"מ כו' הה' דהוו לרבי דהא בעקורין דה' יחלקו · אלא דלרבי קשה וה שהקשה רש"י בסוף
ומי משום חתימות העדים דהוי' תחת תופס הא איתו/ לר"מ מודה בשטר שכתבו א"כ לקיימו אבל לרבי רס"ל מודה
בשטר שכתבו בו' א"כ הוי התופס שוה יותר משום חתימות העדים ומשטר דגם משום זה פרש"י מתחלה יחלקו דקאמר/
רש"י · רו"ק //

תנו' בבה' ראית בו/ מנין כו' דתנן כתוב למלוה מנה · ובפרש"י איפכא כתוב בו למלוה מאתים · משום דאי למלוה
מאתים ולמטה מנה א"כ הוא לחובתו ומדלגין אחר שיטה אחרונה לכן כתבו תו' דאפי/ למלוה ובשיטה אחרונה
מאתים ואפ"ה שטה אחרונה עיקר ולכן הקשו ותמצא כו' //

בשטרא דאית בי' דנן גבי' משטעבדי/ קושי/ תה' ואע"ג דאית עדים מ"מ טוב יותר שהרי כוכל שור להתקיים
אם עדים קיימים או אנשים אחרים מכירים את חתימתן כי אע"פ שאינו יוכל להתקיי/ מיד שמא אח"כ יתקיים
ויטרוף משטעבדי' דמוקי ומר בינן שקנה קודם שנתקיים השטר ל"ת לו/ קלא דה איני דהרי בתיבת השטר
איכ' מודיע קול אלא העדים הבשטה הקנין בפניהם דהשטר איכא קלא ודאי/ · רו"ק //

סד"א האי דקאמר חזי/ שלו להוי כשיב מבירה הה' דהוי קני' לשכורי ראתי ואשמעי/ דאע"פ מודה גול חזי' א"פ דר'
נעשה שאין לו בה פחות מג' חוקים וכו' שכתב הרא"ש הטעם // דנ' ת'

אלא אימא מתוך שלא קנה פקח לא קנה חרש · ואין להקשו' לפי זה מאי פי' הסתא דאמרת אמרי/ מגו · ואפי'
בדוחק הסתא דאמרת אמרי/ מגו ובלאו הכי איכא יכול לזכות לאחרים חרש ופקח שהגביהו מציאה מתוך שלא
קנה פקח לא קנה חרש אבל מי לא אמרינן מגו הא מ"מ אע"פ שלעצמו אינו קונה מ"מ לאחרים יכול לזכות · לכן בה"ג ו
משטעבדי/ דאפי/ לרמי בר חמא דפטר דלא קנה שניהם דכיון דהגבה לדעתו ואיהו לא קנה ולאחרים היאך
קני וכו' //

רש"י בבה' ואלו שותפין שגנבו וא' הוציאה ברשות בעלים לדעתו ולדעת חבירו אמרי/ בב"ק כו' דקשה לרש"י
מאי ראי' ודילמא דר' טעם וכח מגו דזכי לנפשו/ שלא הטעם התם דשניהם חייבי/ משום דשניהם יחד גנבו ואם
אין אחד יכול לזכות לחבירו אפי/ היכא דזכי לנפשו/ לכן פרש"י דאפי/ הוציא האחד ברשות בעלים לדעתו ולדעת
חבירו אמרי/ בב"ק דחייבין א"כ מייתי שפיר סייעתא · ותו דפי/ שגנבו שהגביהו שניהם לא חשו לקושייתו דהא
דייקינן מיני/ דלא אמרי/ תיעשה לו כמי שמונחת בתוך קרקע כו' ולא יקנה לא לזה ולא לזה דמגו דזכי לנפשי' זכי
נמי לחבריה/ · רו"ק //

בא וגנב לי פטור פרש"י פטור משום דאין שליח לדבר עבירה · ואת"ה היאך דייק מכאן דהמגבי/ מציאה לחבירו לא ק
קנה שלא קנה וטעם דפטור הוי משום דאין שליח לדבר עבירה · וי"ל דהכי דייק רש"י בלשונו ואמר אלא שליח
ומי הוה הדין דהמגבי/ מציאה לחבירו קנה חבירו אע"ג דהשולח פטור משום דאין שליח לדבר עבירה מ"מ השולח ג"כ פ
פטור כיון דהוא לא קנה אלא ודאי מגבי/ מציאה לחבירו לא קנה חבירו לכן פטור המשלחו אבל השליח חייב אע"פ
שעשה בשליחותו דדברי הרב ודברי התלמיד מי שומעין · רו"ק //

סד"א הא קמ"ל דרוכב נמי קני · ואע"ג דתני סיפא אחד רוכב ואחד מנהיג לבסוף מ"מ דה לא הוי משנה יתירה דלא
דו אנן בו קתני · א"כ י"ל דסיפא איירי ברוכב ומנהיג בבגדיו כדמוקי לקמן בגמ/ פי"ל שניהם רוכבין מתי' ואשמעי/
דהשני דרוכב נמי דאע"פ שאינו תופס במסירה אפ"ה קנו שניהם ושני/ במשיכ' שכתב כמין זה בשנים א
אחר דוק' //

צ"ע. מסיפא בדמן שהם מורים מה שיש להן עדים · ומ"ה ה' שניהם לרמי בר חמא מפשר למור דמשתרק ב'

דלא

160
דלא תימא נגו דכי לנפשיה זכו לאחרים אבל הגבהה לחבירו אינו קונה לכן תנן עוד יתירה להורות דאפי' הגבהה לחבירו קנה · אלא לרבא קשיא · וי"ל להכי נסיב ורבא אמר לך כי מדי שלא הקנה אז ש"מ לכן נקיט לל · ובאות רש"י לכן נקיט אצטריך דלא תימא אוקי תרי בהדי תרי ובאן דאיכא נקיט דלי ויחלוקו בשבועה קמ"ל דא"צ שבועה · והא דתיקנו רבנן שבועה משום כדי שלא יהא כל אחד הולך ותוקף כו' וכאן לא חיישי' כיון שיש לכל א' נקיט · דו"ק //

תו' בד"ה רכוב הוא דלא קני ומתני' דאחד רכוב כו' אבל מדינא היו שניהם מכבים לא קשה דאיכא למימר דאמשה דלא קני רוכב מ"מ שניהם מוחזקים לכן חולקין בשוה · דו"ק אבל אחד רכוב וא' מנהיג פריך שפיר דאי לא קני רכוב מחד לא הוי אפי' מוחזק במקום מנהיג כמו שכתבו תו' בד"ה או דלמא כו' //
זה שייך לדף ד'

תו' בד"ה ואי משום שליחות אכ"מ שליח לדבר עבירה · ואת"כ לפרש"י לא קשה דהרי פי' דאי משום שליחות כו' משלח ומרע · וי"ל דמ"מ הקשו תו' דהא דאי משום שליחות הא כבר נעשה שליח אלא ודאי דפריך בפשיטות לכן הקשו ותירצו ד' דוכח התנא פריך · דו"ק //

תו' ובתן ואי וכו' ומת"ה הרי יתפי' והעבא תמצא י"ל דהתם אצטריך דהא אין שליחות לדבר עבירה · וכאן אצטריך דהא כיון דבעינן דתיהוי מגורשת אלא בידה קאין // עב"ה שייך לדף ט'

קו' יאמתו בד"ה דכתב לי טרי · עיין/ בכן עפי' דגמי דבבי שמוח תו' דכתב לי טרי אבל גבי' הנוגחת תהיה הגשמרת קונה לו אפי' לא אמר דכתב לי טרי // עב"ה לקוי [illegible]

היכי פשיט מר רכוב ויושב משב לא תפיס במוסירה כו' · והא דלא פשיט ופשיו דמנהיג צריך דמוסירה ואקני · וי"ל דלפשיו סבר דרכוב יהי' צריך נמי דתפיס ברגליו או יושב עליו ואזדה נמי נמצא מחוני ופשיט ממאפיך אותו · ופריך היכי פשיט מיושב דרוכב תופס במוסירה ומשני דתופס במוסירה לא קני והשתא א"ש דלא נקט לפשיו תפס במוסירה · דו"ק · ועיי' בחרוש' גמ' זבמ // ...

דף ט · נושך ומנהיג אין אבל רכוב לא · ואת"ה שלא נושך ומנהיג קונה בכל מקום אבל רכוב אינו קונה אלא בשדה כדאי' לקמן ר' אליעזר רכוב בשדה ומנהיג בעיר קנה · וי"ל דנושך ג"כ אינו קונה אלא בסמטא או בחצר של שניהם כדאי' בפתח סי' קצ"ג · ומ"כ עכ"פ לא השמיענו התנא אלא דינו קני/ ועכ"פ ברכוב דלא קנה כלל · ועיין דייק טפי · דו"ק //
אבל רכוב לא מש"ג לפשיו גב פושט ומשמע דלא מ"ה לו לפשוט ומתני' משנ' משנה לפשוטים דנקט לו/ ופשוט ובעל השמועה בעצמו טעין כאן ומשמע דמפיך חכמים וה"ט דשמא משמע דמפיך הייה וכה בברייתא זו דדריי' דקנא נושך ומנהיג אבל לא רוכב ומ"מ הו"ל לפשוט מברייתא זו דרוכב אינו קונה ומשני מברייתא זו אין להוכיח די"ל לאפוקי מדר' יודא אבל משמע לא סבר הכי אלא סבר כפשוטו דמשמע רוכב לכן מפיך דברי חכמים · ופריך תש"מ אחד רכוב ואחד רכוב קני ומ"מ מ"מ להפך דברי חכמים וכה בברייתא דלמעלה ההרי מברייתא זו משמע דרוכב קני ובברייתא דלפשיו טפי לתרך לאפוקי מדר' יודא · ומתני' דקאי אתיא כפשוטו דהיכא דרוכב ואחד קונה במקום ומנהיג פלגי ולכה אפטר נמי דכיון דרש"י כאן וכיון דשלא במקום ומנהיג קני במקום ומנהיג פלגו · כפשטא דמתני' · והשתא א"ש דלא מ"ש דברייתא זו אתיא כר"מ דאין להקשות אפי' יושב נמי דהרי אתי יכולין לתרץ דאפי' ברוכב קני אי שתופס במוסירה · אלא משה לא משני ד' מדרבה הוקטן נקטה וה"ל להפוך דברי חכמים · ומשני ה"נ במנהיג ברגליו · ופריך תש"מ ר"מ אומר רוכב בשדה ומנהיג בעיר קנה קק ומאי פריך ודר"מ דהא חכמים פליגי עליה ומפטר דסברי דאפי' בשדה לא קני · וניט ליישב כל"פ חילוק ואולי הוא אות דמדרבה איפכא פושט ודר' אליעזר סובר רוכב בשדה ש"מ דרבנן סברי לא קנה א"כ תפשוט דלא קנה והא דלא פריך מרבנן · משום דר"א כשתא לרבנן · דאין לומר דרבנן סברי דרוכב קנה אפי' בעיר דא"כ מה לו לר' אליעזר להזכיר דמנהיג אף בעיר הוא לא פליג אמנהיג אלא ודאי דרבנן סברי דרוכב לא קנה כלל ומנהיג בשדה ופליג ר"א עלי' שתיקן וסבר דרוכב בשדה ומנהיג בעיר · ומשני ה"נ במנהיג ברגליו וסברי רבנן דרוכב קנה בין בעיר בין בשדה · ור"א פליג דרוכב אינו קונה אלא בשדה ולא תימא כיון דרוכב ומנהיג ברגליו אינו קונה אלא בשדה וכ"ש מנהיג לחוד לכן משמע/ דמנהיג קונה בעיר נמי · דו"ק //
רש"י בד"ה ש"מ רכוב קנה שלא במקום מנהיג בקשה ורש"י דהוא במתני' / כתב מ"ר חגם מנהיג קנה לכן פי' שלא במקום מנהיג וכיון דשלא במקום מנהיג קנה בזה במקום מנהיג פלגי פי' דהו"ל צריך בעייתו לא כפשט רוכב במקום מנהיג לכן פי' וכיון כו' ואת"ה מ"מ ופשיו ומאי בעי רוכב צריך או מנהיג הא ודאי כפשט אחד לחודא קני רוכב במקום מנהיג פלגי ומ"מ וט"ש לא קנה קאי על רוכב לחוד · י"ל דהפי' רוכב צריך וכה דהא תפיס ומתני' איירי דפלגי בלא תפיס · או מנהיג כו'

צריך מרוכב בלא תפיס ומתני' דפליגי איירי במרכב דתפיס ואז פליגי רוכב ומנהיג : וכן כאן פי' שלא רכוב קנה שלא במקום
מנהיג ואפי' אינו תפיס ומיירי בזקנים ונהיג פליגי ומיירי בלא תפיס אבל רכוב ותפיס אז צריך רוכב ורוכב קנה
ומנהיג לא קנה ונהי הוא הרבה שמעתה דשמואל דאין לומר ומנהיג צריך דהרי במתני' קתני דפליגי · ד"ק ולפי' ש' ו
ומשה שני יש ליישב · וה"ע //
דף י' · כיון דנפל גלי דעתי' כו' וא"ת הרי רשון קיים דאי אמר עקבי זהו אפי' בנפל //
ומתיב ר' יעקב נדיון והא דלא פריך ומאה י"ל דניחא לי' למפרך נסרך כדריין · ע"ל דשאני התם דאמבדירין היינו ומה
קנס ומה' פרה · ונ"ל דמאה י"ל כדשני רב פפא · אבל מנדין פריך דחוקי מרבע אמות ברה"ר · ורב ששת ומה
דברה"ר לא קנה בד' אמות //
רש"י קטנה אין לה חצר כו' וכן אם היתה עומדת ברה"ר וזרקו לה גט בד' אמות' · רש"י ומשע"ה הכא סרק דמרבע א'
אמות קונות אפי' ברה"ר · ולרב ששת לא קני ברה"ר //
רש"י משום ידה אתרבאי וידה רשותה' ממש כדכתי' ויקח את כל ארצו מידו ביני' בחה אבל מפס"ל הפ' ומה הריבוי פ'
פרשית הכא גב רשותה ראי ואו רבויא הא' ידו ממש // זה שיי' וכאן כרש משל
מאי דילמא גמירה מתוב כו' רש"י והק' כו' אינו מוחק הברייתא אלא פי' כרשמע ליישנא והק' ואם מפטר דפי' ומו לא יהא דף י"א
שכחה כלומר דוקא גבי דבור ולמ"ד שכוח לא יהא שכחא אבל שכוח מעיקרא יהא שכחה תו' כו' ומ"כ מפטר ליישב
רש"י שני ד"ק וה"ע //
תו' בד"ה וקונה ומשבר כו' ונ"ל דשאלה ושכירות איכא בקנית בחליפין · שני' במקומי' //
דף י"ב בעי רבא דרך ארבע כו' ואמר ר' ירמי' א"ר כו' מצ"ג דלא פשיט אלא דרבע' ר' ירמי' ואמ' לא הלו ואמר ר' כו' אלא
אמר ר' כו' נבטי ר' כלביל גבי ומצא תיורא כו' · צ"ק שפשטו לי' ומו היינו מתני' והוא לא פשיט ומתני' אלא וב' ע'
נר ירמי' · ונור לפי תו' לטעום הוא שלו היכא כרוב דבמציאתו דבעי בגנין שדעת אחרת מקנה אותו · ומפס"ל דהוא
נוסף בבעיא ראי פי' דבעי כשהפקיר מיד ואין כאן דעת אחרת אז פשיט לי' ולמהיינו מתני' כו' ואמר ר' אמר ר' והא
שרק מאחריו ומתני' אפ' גב' כאן לא קנה · ואי בציית בעינן לטעום הוא שלו ואפ' יש כאן דעת אחרת מקנה אז יש
לפשוט זכה ובעי ר' ירמי' · ד"ק //
ר' יוסי אומר בין כך ובין כך ילקט בניו ואשתו תק' הבכיר בנו ור' אמר בניו ואשתו לאשמעי' דלא זו בנו ונשואה מחב אלא
אפי' בניו · ואפי' אשתו דהויא כגופו אפ"ה יכולה ללקוט //
ומאי אשתו ובנו קטן אחרין כבר אשתו תהלה מצ"ג דאשתו ישלה זכיי' ובגולה זוכה קודמי : ומ"ל דשום זה כבר
אשתו תחלה להורות דלא הקנה אלא בבניו · ורש"י מאי אשתו ובנו קטן דמשום אשתו לפי' אלא דגם בניו ו
יהי' וקטן קטה כיון דאין להם זכיי' · ד"ק · ויש ליישב טוב ואין להאריך //
וסבר ר' קטן אית לי' זכיי' כו' קושיא זו דוקא אליבא דשמואל דאי לאו שמואל היינו יכולין לפרש · דהא דר' סבר דאית
דאית לי' זכיי' איירי בבניו גדולין והא דפליג סבר הא כיון דסמיך על שלחנו לא ילקט אבל ר' סבר כיון דאית לי' זכיי'
אלא זכה איבה ומציאתו לאביו לכן ילקט אבל אליבא דשמואל דאין חלוק בין סמוך על שלחנו אלא מפרש מתני' שמציאה
שמוצאה מריבה של אביו קטה · ע"ל דאי לאו שמואל הא' דלית לי' זכיי' מדאורייתא אלא מדרבנן · ואביו לא זכי מיני'
להכי ולקט אחריו · אבל אליבא דשמואל פריך דאמר דבשעת דכיית הבן בא זכיית האב משום דבשעת הגבהה זוקחה
להריבה של אביו קטה · ולפ"ה ומתרצת קושיי' תו' שי' שהקשו בד"ה אלא בשלמא כו' · הכוא ע"ל דר' פי' דלא איכה אלא ו
מדרבנן ואביו לא זכי מיני' שלו כו' דהא א"ה למר כן לשמואל דסבר בשעת הגבהה זוקחה להריבה של אביו · ויש ליישב //
תו' בד"ה ר' יוחנן אמר כו' מצ"ג דשמואל אית לי' פ' התקבל קטן זוכה לעצמו ואינו זוכה לאחרים נמה אומר' גבי אמה העברי'
דאמ"ם שהיא קטנה זכי בערומה והרי מציאת קטן גב' לעצמו · והא דלא הקשה ומאי דאמר התם שמואל קטן זוכה לעצמו
וכאן סבר דאין לו זכיי' בעצמו · כבר תירצו תו' שם דהתם כיון דדעת אחרת מקנה אותו זוכה לעצמו · עכ"ל //
מציאת אשתו · שעד"ה ההי' כו' ומחרורי בדרך חילוק תירצתי דהפ' מציאת אשתו גרושה ואפ' קטה איך אמר מציאת אשתו
ולא אמר מציאת גרושתו · ונ"ק פשיטא כפשוטו דאם גרושה פשיטא דמציאתה שלה · ומשני במגורשת ואינה ו
מגורשת דלהכי קרי עדיין אשתו · ד"ק //
אלא הא דתנן כותבין שטר מלוה כו' קך דהוו דמתני' איירי בשחייב מודה אלא שאומר שכתב ללוות בניסן ולא לוה עד
תשרי

תשרי ולהכי כשיש אחריות נכסי' לא יחזיר כיון דאיתרע בכפילה · אבל כשאין אחריות נכסי' בו מחזירין דהאי איכא גובה מלוה מבני חרי והרי הוא מודה דחייב לו · ואפ"ה לא חיישי' שמא כתב ללות ולא לוה כשהוא שוכן בעצמו אבל לירוש לא חיישי' · נראה דבתו' בהא הא קאמר להרא"ש כו' שמחלק נמי בענין אחר בין כשלוה שוכן בעצמו דאז חיישי' ותו' · עכ"ל ב"ח שוא הא דתנן כותבים שטר ללוה אעפ"י שאין מלוה עמו איירי בדלית אחריות בשטר · ושמא י"ל דפריך דה אליבא דרבנן דאחריות טעות סופר ואפ"ה קשה לרחוק ש שמא כתב ללות כו' · ויש ליישב קושיא ראשונה ואין להאריך //

דף יג' רש"י ד"ה אפי' בשטרי דלאו הקנאה כו' ולהכי מוקי לה אפי' בהאי שמא משום דקי"ל כיון דאמרת כו' · ואפ"ה קשה ליה לא י יחזיר · אבל השתא דתנן כותבין פי' אפי' בשטרי דלאו הקנאה חיישי' דשמא כתב ללות ולא לוה שמרין ולהכי לא יחזיר · ולקמי' פריך אמאי לא יחזיר הרי דבו ליו עדיו בחתומיו ושפיר טריף שהרי הוא מודה · ולפי המסקנא דחייש לפרעון משום דא"כ לטעם משום דקי"ל · דו"ק וצ"ע // ונראה בחדושי אשי"ף //

תו' ד"ה היינו טעמא דחיישי' לפרעון ולקנוניא וסברי רבנן אחריות ט"ס ולכך לא יחזיר אפי' אין בו אחריות וכן לר' אסי זה שפי' טעמא דרבנן כאן דאין לומר לאפוקי מאוקמתי' דשמואל דאיירי כשאין חייב מודה דאז פליגי' דרבנן אפטר ד דגבי מבני חרי כדמפרש רש"י · דהרי שמואל מפרש טעמי' דרבנן לקמן דסברי דאחריות טעות סופר · אלא צ"ל דאחריות ט"ס ולהכי סברי רבנן דלא יחזיר בשחייב מודה משום דחיישי' לפרעון ולקנוניא אבל לשמואל לא חייש לפרעון ומחזירין כשחייב מודה אפי' אין חייב מודה פליגי · וצ"ע //

תו' ד"ה הא דקאמר להרא"ש כו' דרב סבר כו' פי' דקי"ל וצ"ל דיכול לטעון מדויין שמא פרעתיכו לטעון ולכן כשאמר תנו ך קיימא לשטרי' דהיינו שאינו פרוע ולכן כתבו דרב סבר כו' ואפ"ה אצ"ל תנו דמודה שכתבו א"צ לקיימו ואינו יכול לטעון פרוע · דו"ק · עיי' בח"ש //

תו' ד"ה הכי תרתי מילי שנהו כו' וכיון דזכה ותני' קאמר לא חטיבה אבל זה שמפרש דר"א איכא גובה כלום באין בו אחריות בה לא הבקיקה אותו המטבה לפרש · זה שזה הא זכה משכה בו דריי' דלא חיישי' לקנוניא אכ"ש והקשו במאי פליגי ואפ"ה הוקבן לומר דר"א איכא גובה שום · ושמא י"ל דיכול לתרץ פלוגתי' בהכי באין חייב מודה אלא פרוע ולהכי כי יש בו אחריות לא יחזיר דחיישי' לפרעון שהרי הלוה טוען כן ונאמן לגבי לקוחות אבל אין אחריות בו יחזיר דאין נאמן לגבות דאמרי' אלו הוי פרוע וקרע הוי קרוע ואיהו הוא דאפסיד אנפשי' · ורבנן סברי לא יחזיר דאחריות ט"ס ואפ"ה אפי' אין אחריות בו י יגבה מלקוחות · והשתא לא קשה מתני' וכל משנה בר יחזיר דלא חיישי' לקנוניא היינו כשחייב מודה או שאינו בפנינו אבל כשהוא בפנינו וטוען פרוע אז חיישי' ללקוחות · דו"ק ויש ליישב עוד ואין להאריך //

ומה שיש לדקדק עוד במ"ש · מה התרבן ומתרץ מחד טעם הוא דמשום כו' הא עיקר התירוץ דמתני' מסייע ליה · וי"ל דאפשר התו' פירשו דקושיית המקשן הוי הכי דהיינו שיש להקשו תרתי חדא כפשוטו והשני' דר"א ור"מ סבר יחזיר ובברייתא סבר דלא יחזיר כמו שהקשה רש"י ומתרץ חדא הוא דחד טעם הוא כמו שתירץ רש"י דהאי דקאמר ר"מ יחזיר משום דלאו בר גביי' הוא וקושיא בו הקשה · ונהי דקאמר משום דקאמר ר"מ מחלוקת בשאין חייב מודה ומתרץ הכי דר"א איכא גובה כלום · וזה הקשה דהא ר"מ סבר דגובה מבני חרי · דו"ק //

וקאמר בין לר"מ בין לר"א לא חיישי' לקנוניא וברייתא כו' · ק"ק כיון דלא הקשה נזה למה הזכיר קושיא זו · וי"ל דראה לתרץ דבריו דקאמר בחדא ולא קאמר סתם וגבי שמואל שפיר דמצטרך לומר בתרתי אבל גבי ר"א למה מצטרך לומר בחדא ולשני דמצטרך לומר משום שיש להקשות בתרתי מכח וקאמר מ"מ לאו הקשה משום דחד טעם הוא כדמסיק · אז לפי' התו' משום שיש לו סייעתא ממשנ' דלקמן דו"ק //

דף יד' ומ"ש הבא דלא מודה לוה פי' שאינו בפנינו ומ"ש דחיישי' לפרעון דהרי אפי' שניהם מודים לא יחזיר //

מלוא יש חומר בשטרא יותר משבועה דרבנן בכרות דלקות וכרות כפוחות · פי' דהרי בשה דברים וצ"ע חומר שהביא השור ח"מ סי' פ"ז · ודוחק לומר דמשה הביא זה שהוא בשני הבריות חומר גדול דאי לאו הכי נתא ליו שיתבע בניגוד שד"א דראובן שיחזור וישבע לשמעון שבועה דרבנן דישבע כ"ס · אבל משום חומר ואיום זה של כורות נפוחות ו וכרות דלקות נתא ליו לישבע שבית · וצ"ע //

במ"ד ושוב שאינו מגיד ברבנן בגר דאובן · עיי' בתשובו' שכתב שני תירוצים אחרים //

ויש לו עמות ויש לו שבח · ה"ה ריש לו פרי אלא נקט שבח לאפוקי משמואל דאמר' שבח אין לו //

ושמואל אמר מצות יש לו שבח אין לו · הא דשיבה בלשון אפטר דאמי לאידך דוקא מצות יש לו אף שבח אין לו אבל קרקע
יש לו אף יש לו שבח גב' כדלקמן דמשני כגון שיש לו קרקע · דוק //
תו' בד"ה סיפא נמי בגזלו כו' ומיהא עבדו כו' עיי' בחדושי גיסי יצ"ו ודו"ק ודבון //
תרין נמי בבעל חוב · והא דנקט ומפרש הרי שגזל שדה מחבירו · עיי' בח"ח · ואפשר לייטב במעין אחר דבבבא יתורין
קושיי' תו' הא כולה טריף בה ומשעבדי דטריף לוקח · אלא פי' הכי הרי שגזל שדה מחבירו והוא חייב לאחרים והרי היא
יוצאה מתחת ידו בדינא אי בדקות לבעל חוב שהוא חייב אף אותי/ כשהוא גובה פי' הבח גובה הקרן מנכסים משועבדי/
ושבח מנכסי/ בה' · דלא שייך כאן דבית דלא הוה לו ואלא הבי כתב לו בחובו · והכי אשכחן נמי הרי שגזל דמאי הי/
לו לבעל חוב לטרוף ומשעבדי דטריף לוקח · והשתא ניחא נמי דהוי קצת דומיא דאכילת פירות לרבא שפי/ דהגזלן
מוציא מיד הגזלן ובן מלוה מוציא מיד הגזלן · דוק //
תו' בד"ה תרין נמי בבעל חוב · עיי' בחדושי המלוק' מהר"ם הטנברוו ז"ל //
דף ט"ו ב"מ' אי בבעל חוב מי איכא לי/ פרי עיין בחדושי גיסי יצ"ו אבל יש להקשות שלו היאך פריך מי איכא לי/ פירי הא
אפי/ שבח אין לו אפילו הוה לו כמרשא ושבחא · ואם הוה לו יותר אף גובה שבח ופירי והוה ולא קאמר שמואל בעל
גובה שבח דמשמע ולא פרי אלא היינו מלוקחות · ולעב"ג נראה לפרש דהוו' ושעבוד אלא דבלאו הכי פריך שפירי את"
י"ל דהכי לא הצריך כאן לכתוב שעבוד ומשום דמי כותב לו שיגבה שופרא ושבחא את' שעבוד והכי אין צריך ו
לכתוב · ולעיל דפסק שמואל שבח שפר ושעבוד צריך וולוק היינו אי לאו כתב שבח שפר וז"ל צריך ליו"ל שעבוד
ונט"ה הכבירה בתחלת דבריו שבח ואח"כ שעבוד · ומה שדייקו תו' לעיל וכתבו והא ניחא נמי דוקאן כו' היינו לפירוש המקשה
דאיירי בלוקח וגזלן י"ל דהכי לא תנו שעבוד דא"כ לכתוב · דוק //
והוכי' חברין עוקים לה בגזלו' אחרינא בלוקח וגזלן · ואת' א"כ למה תני דגובה שבח הא אפי/ פרי נמי גובה · וי"ל דהוונא
חברין סבר דבשבח כולו גב' פרי אבל לשמואל קשיא כיון סבר דפירי אין בכלל שבח ונקט פעם אחת שבח ולא
נקט פירי ופעם אחת נקט נמי פירי · דוק //
מי בבעל חוב קשיא רישא וסיפא כו' קץ' הא עכ' מחויב לה שנוי דהבר'ייתא באפותיקי ובה קושיי' תו' לעיל בד"ה תרין נמי
בבעה"ח ודלא טריף בה ומשעבדי דטריף לוקח · אלא ודאי צ"ל דאיירי כמשני · וא"כ מאי פריך //
תו' בד"ה הא כולה מסיק אלא שיעור ארעא כו' ואי ואו פרש"י ותו' הייתי מפרש דבגא' במאת הקטן קלט"א דו אמאי כושל ?
שבח היתר על הוצאה כיון דיכול לסלקו בדוגי · ואפי/ איכא פריך בבריא מ' וראיות קושיית תו' בלישנא דג"ה וגב' דוק //
תו' בד"ה מצות יש לו שבח אין לו כו' וי"ל דהתם איירי כשקיבל עליו אחריות · ולשמואל דסבר אפי/ פי/ אין לו שבח לא מוקי
התם כן אלא איירי נמי בבעה"ח כגון דעוקים לשמואל ועיי/ בחדושי גיסי יצ"ו //
בין לרב מאור פקדון בין לשמואל כו' פרש"י כלומר היכי מצינן למור כו' דאין לומר שהקשה בפשיטות האי למרשא בגמ'
קנוית דא"כ זה לו להזכיר פקדון ומתנה אלא ודאי דהקשה על השטעויי' משפרש אי אפשר · דוק //
דף ט"ו · פשיטא דבנה אותה ויהבה במתנה למאי לאוקמי/ קמא לוקח קבעי · מ"ש ללוקח שני אפש"ל דבעי לאוקמי/ אם
אח"כ קנה · ומשני דלא שייך למור דניחא לי/ דליקו בהימנותא לשני דהרי מ"מ איכא שומר בהימנותו דראשון · דאי למוהבי
לא נכר לו כלום דהרי השדה שדין בין הלוקח ראשון ואח"כ כשמוכר לשני ודאי מגיד לו שדה השדה שמכר בכבר
גדולה ובדעתו לקנות מהגזל וכשמקח נה תהא קנוי/ לך אף קונה השני · דוק וב"ע היטב //
ת"ו רבנא תהא במאי יכא בההוא הנאה כו' עיי/ בפנים רוסנ"ו //
תנינא מי איכא לי/ ארעא אחריתי כו' עיי/ בשטימ"ק //
בגמ' שטרא האי שטרא חספא בעלמא הוא · אפשר דפריך כאן ואלו אף דסברי שטר טעות העמדה בדין או שטרא שני
אדרכתא לירא או שטר דעתלך ומי דמכרדתא דאי יודע שהשדה גזולה שהרי כבר טרפו ממנו והשטר כבר בטל אח"כ
בגמ' קנה לאוקמי' דלא תימא דניחא דליקו בהימנותא היינו קודם שיודע שהיא גזולה שטרפו ממנו · דוק //
רש"י לא סמכה דעתו דלוקח דקאמר מי יודע שירש ממנו כלום שמא ימכור אביו נכסיו בחייו · בע"נ דשמעינן מ' היה
אביו גוסס דלא שכיח ומביו למכור סמכה דעתו/ · ולקמן עתרך דלא התירו אלא משום כבוד אביו שלא ישהורתה
בבזיון · ועכ"ב דריבין מתני' לאו אף אפי/ בגוסס לא סמכה דעתו וחייש שמא ימכור · וב"ע //

משום

ה

ושום כבוד אביו · פי' במשנה אי זוהר לעבור יותר עברי בדברי קבורתו //
לכשתצא קנוי לך ושעבדין · דפי' תו' דמ"ל אם נקרע השטר קודם שלקחה זה דקני כיון דאמר ושעבדין ומשנ"ה דלעיל ג
גבי לוקח קנה אע"ג דלא אמר ושעבדין · ונ"ל דטעמי התם דמ"ל ושעבדין כיון שהוא ביד הלוקח · ומ"כ הכא · ולפ"ז אי דבנה
לאחר דכתבתי לעיל דבע"ל אם קנה הש"ני ואי קנה אפטר דאית קונה אע"ג כשאומר לו ושעבדין · רו"ך ולפ"ז //
ובדי רב כהן אורה לשמעתי' כר"מ · דא"ל דאמר אפי' אליבא דרבנן ובסתם דהרי רבנן פליגי אר' ומיר אפי' במקום
שבידו כמו לאחר שאתגייר · אבל קשה שאמר רב אתא לאשמועי' הלכתא כר"מ בסתם דסומכה דעתו כמו שכתבו תו'
לעיל בד"ה זה שאירש מאבא · ונ"ל דהוי כבר אשמעי' זה דהיכא דסומכה דעתו דקנה גבי זה מכר ראשון לשני
כל דבות שתבא לידי בראשו לעיל הכא סמכה דעתו · ולפ"ז ופי' בת"ה //
לאחר שילות בעולך כו' דסבר ר"מ שקודשת לאחר וקנה דבר שלא בא לעולם · ול"ל נראה דאסור לעשות כן לכתחילה
דעתו כמו אע"ג · הגם מוכיח גבי אביגיל דכתיב וזכרת את אמתך ולעדין זנה שפיל בר אוריא ופי' עוד כתבין נ"ל
שם לא הי' קדושין אבל לקדש בע"ל //
אי עור מיתה לו כו' אבל התם לא שייך מיתה לו דלא הוה לי' להותין דאם אינו קורע הו"ל לעשות שטר הש"ני ונזה
לא שייך כאן · רו"ך //
תו' בד"ה משום שכתוב בו הכסף לא יחזיר תימה דשמע דאיירי באין חייב עודה כדקאמר כו' ודגרסי' כדקאמר ולא
ודקאמר · דבאמת זה אינו הוכחה דאפשר לפרש דחייב עודה ופי' שלא כתב ללות בניסן ולא לוה עד תשרי כדתנן
אמאי לכן כתבו דמשמע דאיירי באין חייב עודה כדקאמר שלא כתב ללות ולא לוה פי' דלא לוה כלל דאינו עודה לו
לכך לא יחזיר דחיישי' לפרעון אבל אי חייב עודה לזה לא יחזיר דהרי לא הזכיר בדברינו משום קנוניא · רו"ך
ופי' בת"ס //
רש"י יראה' בדו גרסי' דאל"כ הוה סתם מ"ל אלא גרסי' הכי להורות שאמר אי בלשון חבה ולכן לא הזכיר אותו בשם
רבי יראה · ונ"ל //
רש"י בד"ה שהוחזק לוה זה כפרן פעם אחרת כו' הוא הגרסא בדפוס ויניציאה ובזה נתורצת קושיי' תו' דהאי אוכן ל
לכן הוחזק כפרן לאותו זוג · דטעמי הכאי דהוחזק כפרן פעם אחרת
דף י"ג · תו' בד"ה חייב אתה ליתן לו כו' ונ"ל דהתם מיירי גמר דין לשנין שאסור לבצוע · לפי שיודע להיכן הדין נוטה
ופי' בתו' דתה סי"ב בד"ה קודם גמר מצוה שמצוה דבריהם ויודע להיכן הדין נוטה מצוה לבצוע · אבל אחר שגמר
הדין ואמר איש פלוני אתה דבאי איש פלוני אתה חייב אינו רשאי לעשות פשרה · ודריכן להקל דאם יודע להיכן
הדין נוטה ואמר איש פלוני אז ואיש פלוני אתה חייב אינו רשאי לבצוע · אבל לא אמר איש פלוני אז כו' אפי' יודע
להיכן הדין נוטה מצוה לבצוע · דאין בה דיעות דבר רשא כיון דלא אמרו הדיינים הפסק דין · רו"ך //
ומ"ש והא דתנן ובלא שה כו' ומשום שלא כתב ללות בניסן כו' ואת"ו ואי פריך שזה הוא סבר הטעם ומשום דחיישינן ל
לפרעון ולקנוניא · ונ"ל דמה"ל דיבור לומר הטעם ומשום דחיישי' לפרעון ולקנוניא אלא דפריך אליבא דרב אסי דסבר
הטעם ומשום שלא כתב ללות בניסן כו' ולא אמרי' אליבא' דמ"ה מלוה גופי' לא שמיך · ואמנם דאביי פליג עליו היינו
בטעם אחר · רו"ך //
תו' בד"ה הוציאה גט גובה כתובתה כו' ושמואל דאית לי' אין כותבין שובר כו' וכי סבר כרי דלא אמר כלום פי'
בפ' רמ"ס כתובות וכאן כתבו תו' להורות דהוכה כרי דלא אמר כלום פי' בת"י דאם שמואל וכי סבר כוותי' //
רש"י בד"ה שלא כתב לה את התוספת · דאי זנה וומתים פשיטא דא"צ לכתוב כשכונסה אלא משום תו' וכמו שכתבו
תו' הטוען אחר שנטה בה' //
דף י"ח אלא אביי אגופי' דמתני' כו' קי"ל דהרי אביי בעצמו אמר לעיל לאו מלתא היא דאמרי דמ"ר כו' והוי זה ואחב
ופרש אלא אביי אגופא דמתני' · ולפ"ז //
אשו גט זנה וומתים כתיב בי' כו' הה קהוה נ"ל איך לשנין נלוא פרעתי כו' //
תו' בד"ה אשו גט זנה וומתים כו' ונ"ל דלאביי נתני פשיטי' כו' קושיא הא הסוגיא לא משמע הכי דהא וטני שינויי
אחרינא · ונ"ל הכי דבלאו הכי יש להקשות דאע"ג דמתני' מוכח דאיירי במקום שכותבין כתובה ול"ל שלא בזמנו

נאין

כאן לומר פרעתי דאי לא פרעה הוי כתובה בידה ושאני גבי גט דגט הייט כתובתה · אלא כר"ש דה"פ אלא אביי בגופא דתני
קהדר דאסר במקום שאין כותבין כתובה · א"כ קשה סיפא דקתני כתובה ואין כאן גט · וא"ת דשנא איירי במקום שכותבין
כתובה ואפ"ה איכא כאן לומר פרעתי דגט הייט כתובתה על זה תירץ אשר כנ"ל · דו"ק //

דף י"ט ת"ר בד"ה הא איירי ואיירי דייתקאות קתני · וא"ת ולפרוך נמי והא ומתנות קתני דמשמע אפי' בבריא יחזיר ·· וא"ת
דבברייתא קתני דייתקאות דמוקי בבריא ואפ"ה תנא ומתנות · וי"ל דדייתקאות איירי בחולים ולאחר מיתה שהיא כמתנת
בריא · ומתנות איירי במתנות בריא כפשוטו //

ונשרו וכיפוף ווני/ דהוא דמי ונפלו בהדי/ כו' ושרו לא הדביר ונפלו בהדי/ אבל באשירי כתב ג"כ ונשרו · ולפי גרסא
שלנו יש לומר דנשרו כמשמעו לומר דהדר כרי לגיי' מברי הראשונים · ולכן א"צ לשום דקפופא · אבל כאן קשה למה יהדר
בין לכן הוצרך לפרש ושום קפופא · דו"ק //

דף כ' · וכמה אגודה של שטרות ג' קשורים זה בזה מדלא מפרש תפריך ושמע דסבר תפריך אפי' שנים כיכולין
לפרוך שני שטרות יחד אבל שלשה אין מתקיימין יחד בכריכה אלא צריך לאגוד אגודה לכן פי' וכמה אגודה שלשה
והשתא את"ש דבעי פריך שועת קשר סימן על בברייתא ולא על מתני' דמתני' י"ל דעיקר הסי' שהם שלשה באגודה או שנים
בכריכה · אבל בברייתא דקתני דכרוכין ג"כ שלשה וזה אין דרך לאסול לכרוך אלא בקשר א"כ שמעת מיני' דקשר סימן
ומשני הא תני ר' חייא שלשה כרוכין זה בזה של"ו דקשר לא הוי סימן ופריך הייט תפריך ג"כ ולפי' זה מין דב' כרוכות
והכל שלשה · כו' ומי צריך מין ומי איירא תותא בשלשה ומתני'/ לך דהכי י"ל דאיכא צריך מנין אלא שטרי והוא יתן
סימן אם היו שנים בכרך או שלשה באגודה · אבל לפי הברייתא דיש חילוק בכריכה א"כ אפי' שנים נמי · אלא
כדאמר רבינא כו' · ולפי"ז י"ל דהשתא אין צריך לתרץ ותנא ר' חייא שלשה כרוכין דשנים וה"ה לא יכול לאיפשט דקשר
הוי סימן דשמע הכא דמנין הוי סימן וגם הקשר ולפי' הרא"ש דאי לאו הכריכה או האגודה לא סגבה דמתני' לימן סי'
במנין · דו"ק ועיי' בחו"מ //

נור אמר ושום ותאי דידי פקע · ופרש"י שהשבת על דברי למיישב בבית המדרש · וק"ל מיון דדבר פשוט הוא לא היה
לו להשיב · ונ"ל למה פשט וכל משנה בר' נולא דרישא דשטרי חליצה ומיאונין · וי"ל דלהכי פשט וכל משנה בר'
דמשמע אפי' שטרי גיטין אלא דהוא פריך שמא דרוקא ממונא ולא אסורא דשמא לא איירי באסורא להכי השיב
לו דהרי ומתני/ איירי נמי באיסורא והשתא א"ש דאמר פשט ואיסור חליצה דאיכא אלא לא תעשה וכן מיאונין דשמא
מיאון דקדושין הוי מדרבנן דהרי יבולה באזן וכל שיבולה לאזן לא הוי הקדושין אלא מדרבנן כדאית' בגמ' יבמות פ"ק
אלא ודאי לא הביא אלא דמתני' איירי באיסורא ומילא כל משנה בר' קאי נמי אאסורא אפי' שטרי גיטין · דו"ק //

רש"י בד"ה ואשיש שהן סמוכין והכא במלוה שמסקינן דקתני ומצא שטר בין שטרותיו כו' ומגו"פ דפרש"י לעיל מילי מילי
קתני הייט דלא קאי אשליש אלא קאי אמלוה ודינן ומשפא מסוגתן ומצא בין שטרותיו · דקאי אמלוה אבל אשליש
א"צ שטרותיו · ולעיל דנקט ומצא שטר בין שטרותיו וקאי אשליש באמת א"צ שטרותיו אלא משום סיפא נקט וזה
שהוסיף רש"י ז' וכתב ואם לחזרות שקאי על ומצא שטר בין שטרותיו · ונ"ע //

כדאמר רב ספרא שנמצא בין שטרות קרועים · והא דלא אמר רב ספרא תירוצא על משנה דבע"ש או על משנה דב"ב
י"ל דהכא יכוין לפרש דקאי על השליש · א"כ דתנן ואם יש עמהן סמפונות דהייט שהשטר זוכה אצל השטרות
להכי מכשרינן השובר דאין לומר דלהכי כתבו לו כדי שיהא מוכן לו שמא לא ימצא השטר דהרי השטר זוכה אצל
השובר · ועל משנה דב"ב נמי י"ל דשאני התם דשובר כשר שהמלוה מודה דיוסף בן שמעון אחר פרעו לו · וא"ב יש
לחוש שמא כתב השובר לשניהם · ולהכי מתרץ על משנה דשבועות וכיון דהתם מתרצינן כן ה"ה מתרץ נמי אלו בן
משניות כדהתם · דו"ק //

רש"י בד"ה שנמצא השטר בין השטרות קרועין וכל מי אומר דהו שטר שלו · ק"ק דהרי הם משלושין בשטר · כמו שכתב
רש"י לעיל ודוחק לומר דב' השטרות מונחין בין שטרות קרועים וכל אחד אומר דהו השובר שנכתב פי' על שטר
שלו · ונ"ע //

ת"ר בד"ה סימפון שיש עליו עדים כו' ק"ק דהרי בברייתא דו היא גופא דעבדא בתר הכי ומשום זוכה דקאי על מלוה · עכ"ש
אלא דהתם קרעו ובלא זכיא הסיפא משום דרישא נמי זוכה לכן הקשו ומתרצי · דו"ק //

דף כב: תנ' ברה' ומר זוטרא לא אכל ורב אשי לא הוי חושש לזה ולכך אכל כו' בקטו בלוטא רב אשי לחוד ולא אמר משום דאמר
אין לעיין דילטהי' סומך שיתרצה לרי בר איסק כשידע משום דסמך ברמא · אבל ורב אשי קשה דהרי סתם גמ' שהוא רב אשי
פסק הלכה כאביי לקמן · רנ"ך //
מ"ל הכי אמר רבא לא אמרו כלך אצל יפות אלא לענין תרומה בלבד משום דמצוה הוא ונח לי' והא דלא מתרץ רבא אליבא דאביי הכי
וי"ל דאי לאו דהוה שליח הוה מצוה הבאה בעבירה אבל קי' לזה לא שני הא דשאני תרומה דאיירי בשליח וי"ל דלא שני בשליח
אלא לאביי אבל לרבא מ"מ לתרץ בשליח לכן לא מתרץ בשליח דרבא לטעמי' רנ"ך //
אבל הכא משום כסיפותא הוא דאמר הכי · ונ"ל אין אדם ירחיב לו ולפני גדולי' יכחש ולאפוקי אם מחמת כסיפותא שאינו
ירחיב לו אינו ראוי לסכית לפני גדולים //
תנ' ברה' איסורא דוודאי דהיתרא כו' עלמא לא אסור אלא משום כי לא ידע · דלכי ידע וחושש אפי' אם יש בו סימן מין שהיא
אבודה אבל מדרבנן כ"ש נשיי' בח"ש שהיה בט"א · רנ"ך //
דף כג והא תנן כדי יין וכדי שמן חייב להכריז · הו"ל דהתם איירי שמצא ב' כדים ומכריז שמצא ב' כדים והוא נותן סימן שהם
של שמן או של יין · אבל התם דאיירי בחבית יין שמצא לבד או שמן או תבואה דלהכי הוי שלו · ואפ"ה ל' דרוחק בעיני
לאוקמי הכי דהא כדי יין דומיא דכדי שמן ורוחק לומר דכדי יהוי דעלמא //
בהני תלת מילי עבידי רבנן דמשני במיליהו · במסכת' ובפוריא ובאושפיזא · וי"ל דרך הלכה משום לאו דוקא בדבור אלא
במשנייתא דרה לומר שם זה מס' ברכות והוא לומר שמו מס' שבת · ובפוריא דהיינו פורים שאחלפו שמוד תשיהו אהדדי ·
ובאושפיזא נמי · אנ"ל במילייהו כפשוטו בדבור במסכת' דהיינו בסיום מסכת' שרגילין לעשות סעודה ובפוריא פורים
ובאושפיזא שאינו לומר כבשאר ימים · נכתבתי זה להלכה הגמ' שאינו אמת מ"מ שיחת חולין הוא מוסר על דבר אמת · ו
ולפי הגירסא אורח טוב אומר כל מה שטרח בעה"ב לא טרח אלא בשבילי · וזה מפטר דפי' דרבנן משנו במילייהו שאומר/
הגם שמפטר בעה"ב הי' אינו כך ומטריח את עצמו בלאו האורח מ"מ אורח טוב משנה ואומר שהכל טרח בשבילו האורח //
דף כג: מר זוטרא חסידא איגנב לי' כסא דכספא מאושפיזא · פרש"י כלי של אושפיזא הי' · כדמשמע מאושפיזא ואפשר
דאי הי' שלו לא הי' כפתי' דשלא אין אדם רואה חובה לעצמו ומכח זה הי' ומכח משום חסידות אבל משום אושפיזא כ
שין כן שוי כפתי' לזה בענין שכל שכ"ר הכל לפי ראות עיני הדיין · ונ"ל דהאי בר בי רב שטה בלמות שסבר דפי' דמשני במילי'
באושפיזא שבתוך אושפיזא וסבר דיכול ג"כ לעשות רעה ולגנוב ולכן כ"ג בגליא דחברי' ומ"ב כסא דכספא · לכן
כפתי' ואודי //
תניא מרי דטבא בכרם חדשי' שטבעתן העין שחייב להכריז · קי' דאם חייב להכריז בכרם חדשים שטבעתן ה
העין א"כ כל שכן יכריז דשלא טבעתן העין · ואפ"ה דטה' מפרש אח"כ דקשה לי' זה דא"כ לייתי דהא חייב להכריז
דשלא טבעתן העין לכן פי' ואלו הן כלים חדשים שלא טבעתן העין שאין רגילי' לראות · רנ"ך ונשי' בח"ה //
רש"י ברה' פליגי רבנן עלי' בתרוויי' · מפשר קי' הא והאי פליגי ומתני לעיל מרי דטבא כמו שפי' תנ"ל לכן פי' בתרווייהו
בודאי לא שבטבעתן העין פליגי רק דבשני אי פליגי נמי אבל מקום שהרבים מצוים · טי"ל דפרש"י תרווייהו דסבר כגירסא
ראשונה של תנ"ל דפליגי רבנן אפי' ברוב ישראל · רנ"ך //
רש"י ברה' המוציא מעות קס"ד בבורי מעות כו' נלפס"ד הל' בגמ' אלא למעות בבורין · ונשי' בח"ש //
הב"ע בבתי כנסיות של גוים כו' לעיל בדף כ"ה דפריך של אביי דסבר יאוש שלא מדעת לא הוי יאוש · הו"ל דאיירי בב"כ
של גוים ולהכי הוי שלו דמסתמא הוי של גוים · ואפ"ה מכח קושיא יתורץ קושיא אחרת שהקשו תו' לעיל לזה אמר ר'
יוחנן על ברייתא זו · משום כדי שלא תקשה ותתרץ בענין אחר דאיירי בב"כ של גוים · רנ"ך //
דף לב · ומי הוי הפקר בה"ג והתנן בש"א הפקר לעניים הפקר ובה"א אינו הפקר עד שיהא הפקר לעניים ולעשירים
קי' דהתם שאני התם דלא הוי דין הפקר לענין לפטור מעשר אבל הכא לזה אינו יכול להפקיר לכל אדם חוץ מזה
ומשום דמשבדרכין דהפקרה סתמא וסתמא לכל העולם ומפקיר ברצונו גבי הפקר לענין מעשר וא"כ אינו רצונו לומר
לי' אח"כ לכו' מפקרינהו כו' · אבל אי בהדיא מתחלה הפקירה לזה ולא לזה והכי · רנ"ך ונ"ך //
והודעת להם זה בית חייהם: נכלל לומר הלכה של' דתנן עקביא הסתכל בג' דברים ואין אתה בא לידי עבירה ר"ע
ואין באת ולמן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון ושל מ"ש דשואין באת נכלל לומר דגרנז ג"כ והודעת ל
להם זה בית חייהם שנבראו את הדרך ילכו בה זו קבורה דהיינו שהולך בקבר למקום רמה ותולעה ואת המעשה זה
הדין שלמעלה אשר יעשון לפנים משורת הדין ומעלה //

רש"י בד"ה זה בית חייהם ללמוד להן אומנות להתפרנס בו והקים ותורות מתרגמי ברייתא דקרא. ע"י ב"מ בפ' ק"ב דפרש"י שם תלמוד
תורה · דבזה נ"י ומ"מ דהא חקים ותורות כתיב לכן פי' תלמוד תורה · ואפ"ה שהתלמוד נקרא נ"י בשם אומנות מה"ט ב"מ ק
קדושין מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה ואמרי' נמי וכו' בנייך לומדי ה' אל תקרי בנייך אלא בונייך
וכו' · ואמר זו בית חייהם כי התורה עיקר חיים כדכתיב כי היא חייך ואורך ימיך והאומנות כמו בית לה כי כל תורה שאין עמה מלאכה
סופה בטלה כו' · דו"ק //
אשר ילכו בו בפסוק לא כתי' אשר אלא והודעת להם את הדרך ילכו בה · וכבר כתבתי במקום אחר כוונה על זה בטוב"ה //
בה זו קבורה היינו גמ"ח ואת דהא"ל דקאמר דאטפ"י שגמ"ח של מתים שאינו מצפה לתשלום גמול אפ"ה ישנו · וי"ל דבת דאב"ל ונהנ"ט
מוקא קבורה ולכן נשנו דמשמע לדבן ואינו לפי כבוד אפ"ה ישנו בקבורה · דו"ק //
ואת המעשה זה הדין אשר יעשון זו לפנים משורת הדין ופרש"י מה"ט דאמרי' לא חרבה ירושלים אלא על שדנו בה דין תורה
אלא דיני דמגיזתא לדדייתא אלא אלא שהעמידו דיניהם על דין תורה ולא עבדו לפנים משורת הדין · די"ל איך אמר דירושלים
חרבה בשביל הדין והא כתי' ציון במשפט תפדה הגם שיש לחלק בין דין למשפט דבמשפט יש רחמים כדאית' במדר' פ'
קדושים · ואין יש עוד להקשות פי' שהעמידו דיניהם על דין תורה · הלא אין הדיין יכול להכריח לעשות לפנים משורת הדין
לפי פשוטו י"ל דהפ' שהעמידו דיניהם על דין תורה ולא פתחו בפשרה או שקבלו עליהם לדון דיני תורה ואית בסנ' ד'
נס' בב"ב דלא קיבלו עליהו כי לית חכים בדין · ואפשר דהפ' הגם שכבר נפסק הדין אם הבא מבקש לא ילך עוד בקושיא
וגם הדיין יבקש בשבילו · והשתא נמי אתי' ואת המעשה זה הדין אשר יעשון לפנים משורת הדין דיש להקשות היאך
כרוך אלא דקאי אלעיל והודעת להם את הדרך זו גמ"ח כו' ואת המעשה זה הדין שנפסק כבר אפ"ה אשר יעשון גמ"ח על
שיעשו לפנים משורת הדין הן הבעל דין הן הדיין שיבקש בשבילו כשאין לו לשלם כפשוטו ·· גם י"ל אשר
לשון יתר שהוא לפנים משורת הדין וכמו שדרשו אשר שבדרת יתר כחק · דו"ק // ובמרדכי שו"מ מגיה בריקה בכל
דרפין וחסיד בכל מעשיו במחלה בריך כו' בטוב"ה ·· ולפי מ"ש אבי דבי"ל גבי דין עמת למורת מעפ"י שהכתבם ענני וגו'
ופסוק הדין ואח"כ אשר יעשון לפנים משורת הדין //
רש"י בד"ה נותר לך פריקה בחנם כו' בל"ז נמי י"ל דאי לא כתב פריקה הא"הבו בחנם וכן משמע בתו' לשיל בד"ה ולדכתב רחמנא
פריקה · דו"ק לא"ז //
שמעא דכתב רחמנא את שבתותי תשמרו הא לאו הכי הא"א בדית לי' ומאי האי שעה והאי לא תעשה ועשה · אפש"ל ד
דקאי על שבת דשבת עשה ולא תעשה ופשיטא דאין דוחה אותה ובזה יתורצו כמה קושיות וגם לישנא שמעא דכתב
רחמנא את שבתותי תשמרו הגם הלמוד ואני ה' · דו"ק ודוב"ב //
דף לג ע"ב ר' אבין ורבו כותאין ומאי וכת את של רבו ואח"כ מניח את של אביו ר' אבין ורבו בבית השבי כו' ואם אביו חכם
כו' · הא דאצטריך לאשמעינן ואם אביו חכם גבי אבידה ובשבי ובמשאוי לא השמיענו · שי"ק לל"מ ה"ג בבות //
ונגנבו או שאבדו קך דה"ל או שנאבדו · ואפשר דבא אפי' שאבדו בפשיעה דהכסף לנפסך דאלו אמר נאבדו לא הוי
משמע דהוא גרם אלא כאבדו משלום אבל אבדו משמע דהוא גרם · ודוב"ב בתו' //
תו' בד"ה נגנבו הה"מ אמר פשעתי · במחלה משמע פי' על או שאבדו ואח"כ על נגנבו · ויש לדייק · ואי ב' התרוצי' ושמעון
דקאי לפי תירוץ המשין שטוען הנפקד · ולפי תירוץ שני שאינו יודעין שנגנבו אז אין צריך לישבע שאינו ברשותו · ואפ"ך
על רב הונא לכך דמשמעו דקאי על מתני' דצריך לישבע שאינו ברשותו //
במ"ד ולא רצה לישבע לנעקר · וסיפא כשבע היינו שאינו טוען שנגנב בפשיעה אלא סתם ונשבע //
רש"י בד"ה דעבידי דאתי גרסינן לאפוקי לפי' הסר"ס על מתני' דאנו פריך דכל לפירות דוקא דהדקל בעולם ומ"ה כאן דלא הקנה
לו הפרה · לכן פי' דכאן נמי דהקנה לו הפרה לכפל אלא שאינו רוצה לקנו לפירות דעבידי דאתי · דו"ק //
תו' בד"ה כגון פירות דקל כו' מטע כו' באו התו' לתרץ הגם שירשנו החילוק דעבידי דאתי מ"מ דרבין ומ"סר לר"מ דסבר
דמקנה דבר שלא בא לעולם יכול להקנות אפי' דלא עבידי דאתי · ואפש"ה דהי דהם לרמ"ג הא כגון פירות דקל //
דף לד · לכשתגנב ותרצה ותשלמני שי"י בתה' נמי"ש בקן דלא כתב הכי בשם הרשב"א · והא דכתב ותרצה אם שר דבא
להורות דאפי' אמר הריני משלם עכשיו לי' כפירוש //
תו' בד"ה אלא והא לירבא למשמע מיבה תיוה כו' וי"ל דשילם קרש לאביי בנ' נסיפא דקרש נשבע ולא רצה לשלם משו"ט בתרומי
גיסי דבו' · משמ לפנ"ך כרמה דרי' סבר כאמרי נסבר דלא רצה לשלם בתחלה אבל אמר תחלה הריני משלם כפל לנפקד · ומ"מ
אתה ב"ל בסוף הדבור דכתבו אבל אמר הריני משלם אם נשבע תחלה אין הכפל שלו · די"ל דהרי בסיפא תנן נשבע
ולא רצה לשלם דמשמעו אבל רצה לשלם הכפל לנפקד · אלא מ"מ פי' ולא רצה לשלם תחלה כמו שפי' ר' יוחנן · אבל קשה

דסוגיא דהתם אביי ורבא ותרוייהו הסיפא בשנים אחר · ואפשר דלזה כוונת התוס' בזה שכתבו תימא וכו' · דו"ק //
השוכר פרה כו' ושלם תשלומי כפל אע"ג דהא משכחת ונכר דשלם ר' וה' · ועיין בתוספתא שיש שם שטות ודרכין מה להגיה
שם //
תוס' דר"ה השוכר פרה כו' הא דנקט דוקא השוכר בשלמא ותנא נמי דנקט מפקיד דהיינו בעלים ש"ח שהוא תחלה לד' שומרין א
אלא בברייתא יש להקשות למה נקט השוכר · וי"ל דברייתא קאי כולו אמתני' דתנן המפקיד דאמו דוקא מפקיד אלא כל ד' שומרין
לכן תנא השוכר שהוא בתרא לגבי דכל ד' שומרין יש להם דין זה · וזה מתורץ כולו דגם בשואל אם אמר הריני משלם
תכפל לשואל · וללישנא דבשואל לא והני הריני משלם ע"כ אתי ברייתא למאי דנקט שוכר דוקא אבל לא בשואל אבל מאי נקט
שומר שכר הא"ל דנקט חד משומרים ה"ה האחרים אלא דבמתני' נקט שומר חנם וה"ה שומר שכר ושאר שומרים לכן נקט ה
השוכר הבתרא להורות דוקא השוכר ושומר שכר דשוים ולא שואל · דו"ק //
שותפין שטאלו ושאלו מאחר פרש"י חבירי דאינו שואלין כו' באוצריי' וכו' ולא כבני רש"ל למאי שיפטר השותף כו' · ועיין בר"ן //
תוס' בד"ה הריני משלם ונתכוין תרוה כו' כדתנן ריש פרק כצירה ושמא יש לחלק הכא לא נחשב לקנס כיון שצריך לשלם דהוי כמו ק
קונה דבר ספק אם יבא אם לא יבא דשמא לא נמצא הגנב או יודה ולא נחשב זה לקנס שאינו מורש לבריו · דו"ק //
ד"ה לה ונהנו' לוה למלוה כי בהא כמה הוה שוה · קצת דשמא דוקא גבי שבועה שאינו ברשותו הדרך לה אמין כיון שאינו יודע
המלוה שהוא משקר אבל במה שוה אין הדרך להאמין ובפרט כאן שהם מחולקי' זה אומר שתים וזה אומר סלע · ויש ליישב
בדוחק //
שאני לה לאשה ואנסיבא כו' ומתה פי' ומתה קאי גם על שאני לה וכן פרש"ל ובמהרש"ל גורס בהדיא ומתה · ועיין בר"ן דלגו' ומתה
אפי' בסוף · ועיי' בתו' //
והלכתא שואה דרה לבעלים הריני בערקתו ולא בלוטלו ועיין בהג"ה אשר"י //
תוס' בד"ה רבא אמר זכי שואל כו' · ודברי אביי דאמר עדיו בחתומיו זכין לו דהוי קודם לאדרבתא ונור דאביי קודם רבא והלא
דברי אביי קודם אלא דניחא טפי לטכות בחד דברי רבא עקודם · והטעם דדברי אביי עדיו בחתומיו דכין אין אנו יודעין
על זה קאי לכן הוצרך להקדים דברי רבא זכי שואל אדרבתא עדי' ונו' קאי אביי דאפי' לא הגיע אדרבתא עדי' דעדיו
בחתומיו זכין לו · דו"ק //
תוס' בד"ה תחזור פרה לבעלים הראשונים כו' · ונראה אם השכיר עבדו כו' · ולפי' אתי דר' זירא ומר בר רב אשי אתיא אפי' א
אליבא דר' יוסי דהיינו אליבא דהלכתא דהא ומתה אצל הבעלים דמ"ט לא שבועה ולא טרים · ודבר · ועיין בר"ן · ולזה דקדק במתני'
והשאילה לאחר כדי הבעלים שאינו גם ר' יוסי לא פליג ומפטר לדייתב טוב ואין להאריך //
רש"י בד"ה חדר שוכרין כו' ונשתנו השואל ושלם לו ר' הפרות כו' ה"ה דיכול ליתן בשביל שתי פרות של שכירות כל אחת שטרה
דאינם שיתן לו אחת של שטרים דינם //
תוס' בד"ה שוכר דמחייב בגניבה ואבידה הא דלא הקשו ותו' לעיל כגון שנגנבה ואחר כך חזרה ומתה · וי"ל דמעיקרא איירי ש
שנגנבה בפשיעה · אבל כאן שאמר דמחייב בגניבה ואבידה דשמע גניבה כפשוטו אפי' בלא פשיעה · דו"ק //
ד"ה לו אתמר שומר שמסר לשומר רב אמר פטור · כתב פי' ש"ח אם ש"ח מסר לשומר שכר דחייב בגניבה וחייב הש"ח גם לשלם
לבעלים דהלכתא כר' יוסי וכן איתא בהדיא בתוס' דא"ש בק דנ"ד ע"א · וזה שכתב רש"י זכו זה שהי' כפטור אם שורה הוא שמסר ד
דמשמע אפי' שומר חנם פטור בגניבה · לאו דוקא וכו' //
הטו גוונא דכל רוצא הוי נסקרי לאו דוקא דמשמע שהי' רגיל להפקיד תדיר ובתוס' בחט"ס' דנ"א ע"ב · ויש לבאר הסוגיא
שומר שמסר לשומר הריני שהי' שומר של עקדם רב אמר פטור כו' האדרבה ואי בפי' אתמר אלא בכללא מאן דתנא סבר ל
ושום שומר שמסר לשומר ולא היא שאינו התם דכל רוצא כו' אבל אי לאו כל רוצא לא והני בפעם אחת או שתים · ולסוגיא
דאביי דלעיל שאמר לא ובבניא לאו אתיא שפיר אליבא דה · לכן לא האריכו · דו"ק //
איתיבי' ר' אבא בר ממל לר' אמי השוכר פרה מחבירו והשאילה כו' ואין אתכן דשאני שאלה לשמירתו דהרי חייב אפי' באונסין
דאע"ג דיש לחלק אע"ג יש להקשות דבל למאי ותירו אפי' ש"ח שמסר לשומר שכר אלא ודאי מה טעם דאין רצוני שיהי' פקדוני
ביד אחר אין חילוק דאפי' הוי יותר טוב ומאמין אני דכולו לאמר כן · דו"ק · והא דלא משני דמתני' איירי בהשאילה לאחר שהי'
רגילות הבעלים להשאילו לו · ושום דר' יונתן אפטר גם בזה פליג וי"ל לומר אין חלוק דדוקא לפי הטעם דאת מהימנת בשבוע
יש לחלק בזה · אע"ג דסבר כיון דסתמא קתני והשאילה לאחר · משמע אפי' אי שיהי' · דו"ק //
ומרת לבנו נולבתו הקטנים וכשל בפניהם שלא כראוי כו' · עיין בתו' //
ד"ה לב' שילם אין לא שילם לא והאמר ר' חבא אמר ר' לא שילם שילם ממש אלא כיון שאמר הריני משלם · קצת דהלא להכי תנן במתני'
שילם ממש דאם בזה מורה ר"ה אבל חכמים סברי אפי' הריני משלם כמונח ודוקא דסיפא · ויש ליישב דלא כיון דחכמים

סברי אפי' בהדיא משלם אם איתא דפליג ר' יוסי הו"ל הפלוגתא אלא ודאי גם ר"י מודה שכבר אמר הרי משלם //
אין מפקידין מגזל קא רמית · התרצן סבר דלא קשה פקדון אפקדון דידע שינויא של רבא אלא גזל אפקדון קא מקשה לכן השיב
לו גזל אפקדון קרמית והקושיא השיבו דפקדון אפקדון נמי מקשה · ונראי גזל מגזל דהייתי קושיא שהזכיר לבסוף אלא ש
שבתחלה רצה להקשות מתני' · ומשני דפקדון אפקדון לק' אמר רבא כו' //

מודה ר"ש במומר לשנים גדולי לאו מכח הא דמשנה אלא שהזכיר גזל אחד ומשה נה"ל במומר לחטא גדולי דחייב לצאת
ידי שניהם · דה"ל דוקא שנים אבל חטא דהוי הודאה יתירה אין מנח ביניהם · דא"כ ה"ל למתני כאן הכא · אלא פי' דאין חילוק
בין ה' לב' · אלא קאמר דלא תימא כיון דסבר כאן מנח גזילה ביניהם תפליג על מתני' אמר לשנים גדולי לאו מכח מ"ט ולהכי
קתני שלה ומודה ר"ש במומר לב' כו' · ואמרינן בלבי דרך הלכה · גזל מ' וחומשה כפשוטו ולרבנן חמשה דברים הנזכרים בפ'
ויקרא נכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו · או מצא אבידה נכחש כו' דהא ה' דברים דעל
כלן אם גזל ואינו יודע ממי גזל מנח ביניהם הגזילה דכיון נכללין בשם הגזילה · דוק' //

התם דקתני לי' הכא בבא לצאת ידי שמים · קק' למ"ד דשינויא של רבא קיים ומוקי איירי בבא לצאת ידי שמים אפי' ו
עמ"ט שנים שהפקידו כו' זה אומר שלי ואחד כו' דפטור אפי' דקתני לצאת ידי שמים וא"כ מאי משני התם דקתני
אלא ה"ל התם מדיקא כו' //

ואמר ר' טרפון מודה אני בזו שהנכנסים בחזקתן קק' מאי פריך הרי בהדיא קתני בזו שהנכנסים בחזקתן · ומ"ק דהרר"
רש"ט דייק בלישנא' לא זו הדרך ומציאתו מידי עבירה ומשמע דוקא גזל שמשה עבירה · מ"ק משום שאני הכא דה"ל לא
למידק ומ"כ גבי ירושה דלא שייך לומר כן הגם מ"ל דפסוק של הברייתא שהביאו ת"ג שאפילו לקח ומשה בא חייב על כל
א' · וא"ש למיטב שור בדרך חילוק וחידוד ואין להאריך //

ומאי דשמא ושמא הוא · הא"ל דודאי דאמרי של א' ובאם הפקיד לי וזה דאיירי בשמא ושמא אלא דרבה להוכיח ומגזל שבאו //

הסידא דגזל פרש"י של כל גזל שבידו · ולפרש"י אין צריכין לפרשו בשמא דהייתי דאדם רוצה בכל שלו //

דף לה' · שמא טשאן המפקיד תרומה ומעשר וכו' אם הפקיד בגדים לשמא דאדם רוצה בקב שלו שייך אפי' בבגדי' //
אלא לר"נ בר יצחק מאי למיפרך · לפרש"י דאזיל רב כהנא סבר שמא דרב כהנא משום דאדם רוצה בקב שלו וא"כ הוי להיפך אפי'
מ"ק לפי המסקנא דאמר דמיון דקרים ודבן כו' נקיבות שבורים · וא"כ למה אמר לשמא חדיש' שמא טשאן המפקיד תרומה
ומעשר ופרש"י ואסור להאכיל לגרים טוב הי' לו לומר דחדיש' שמא יעשה תרומה ומעשר כו' וגם אכיל טבלים · ואפשר דדייק
דסבר דאפי' יותר מכדי חסרונן ודקשה שמא טשאן ולא נקט שמא יעשה אלא ודאי בא למר אפי' יותר מכדי חסרונן דוק' //
במאי קמפלגי · פרש"י ר"ש ורבנן ומאחר שמודה ר"ש ביתר מכדי חסרונן · קק' לפי' למה פריך במאי קמפלגי של ר"ש ורבנן ולא של ת"ק
ורשב"ג · מ"ק דהרי פליגי בשמא דרב כהנא דאדם רוצה בקב שלו · ואי לאו רש"י הייתי מפרש דחכמים לא פליגי על ר"ש אלא
בין החטין ושען והבאיש כו' אבל בפירות והרקיבו לא פליג אר"ש והטעם דאמר שוטה להם תקנה דעושה של קבנים
קאי ולהכי פריך כאן במאי קמפלגי הייתי בין החטין ושען והבאיש כו' כיון דבפירות לא פליגי אלא בזה · דוק' // ולפ"ז נוכל
לומר זה שפסק רבא אמר רב נחמן הלכה כדברי חכמים הייתי כחכמי' דמתני' וכחכמים דברייתא דחכמים סברי טשי לא יגע
בפירות · והשתא את"ש הכי נ"ל דאמר רבא אמר רב נחמן הלכה כדברי חכמים ואמר ר"נ מורידין קרוב לנכסי שבוי · ר"ל
שמא פסק הלכה כר"ח דברייתא דהייתי כרשב"ג ואין להקשות דהייתי ר"א בר יעקב אמר ר' יוחנן מ"ל דבא רבא לפרש דאי הלכה
כרשב"ג דהוי משיב אבידה יכול למכור ולמכרו לכן פסק כדברי חכמים דאין למכור למכרו · אבל השתא את"ש דאפי' כדברי
חכמים מ"מ לא פליגי אפירות וא"כ אי חד שמא לא צריך קרוב לנכסי שבוי אלא תרי שמא רוק' ועיי' במטרי' //

ת"ש ברה"ה אמר רבא לירד ולמכור תנן וא"ת וא"כ לא פריך מתני' דהאשה שהלכה כו' ולישני נמי לירד ולמכור תנן · ברייתי
לפרש מאי קושיא ולישני נמי אפי' לא לישני מ"ק קשה למה לא פריך מתני' · מ"ק למה ת"ש רושאין בתירן אמר רבא ולא בקושיא ·
לכן נ"ל דה"ה וא"ת ואמאי לא פריך כו' אלא שכ"ב אתה נ"ל דהכי לא פריך ממתני' דידעו התירן לירד ולמכור תנן א"כ מאי פ
פריך הכא ולישני נמי לירד ולמכור תנן · ולהכי רושאין בתירן דלא תימא דלא פריך ממתני' דידעו התירן לירד ולמכור אבל
בברייתא את"ל לומר דהא דמוקים דבשותהם קתני דא"כ מאי משני רבא · ותירצו התוס' דבאמת גם במתני' יכול להקשות אלא ד
דאקשה מזה דאלמוי · ורבא תירץ דאפי' כאן פי' לירד ולמכור דוק' ועי' למיטב במה"ג ואין להאריך //

ת"ש ברה"ה היורד לנכסי שבוי כו' הה"ה דאפי' מורידין אותו לכתחלה דהא כשותים מורידין לרשב"ג דאמר השותים כשבוים · פי'
כרבה ומורידין קרוב לנכסי שבוי תנא ומ"ד מורידין סבר כרשב"ג א"כ מ"ד דסבר רשב"ג מורידין לכתחלה ואמר השותים כ
כשבוים וא"כ קשה למה את"ל אין מוציאין הא אפי' לכתחלה מורידין ותירצו אלא אגב כו' ונקטו לשון דבהלכה כו' · בשלמא
בר' ר"ל דרב נמי אתיא כרשב"ג דאמר אין מוציאין אבל אין מורידין אבל לפי מ"ד דסבר גם כן מורידין קשה · ועיי' בתוס' //
ולפי דברי הפוסקי' והבית סגג"ה מיש סי' רפ"ה דהא דקתני אין מוציאין דמשמע אין מורידין לכתחלה הייתי לירד ולמכור שט' //

ר/ לו

דף לט · תו' בד"ה וכולן שאין להם כאורים כו' כיון שאם לא יקדש אין משלימין טרחו · ומשה"ה דאמר לעיל ואי דאשכח מיבעי' תירץ
הרא"ש הייתי וקאי דירדא ומאי שאין לו כאורים אבל בתר דעסיק שאני/ ומשום דלא סלקא דעת' כו' · אבל קשה לפי' ומאי הקשה
ומאי שנא כו' הא ידעה הירושלמי דאי לא ידעה אע"פ יש להקשו' קושיו' תו' דלעיל · ויש לי ישוב וכו' //

תו' בד"ה אמר שמואל שבור כו' וז"ל דהך מעשה דבשבור מורידין יבא לדעת אין מורידין וקק לפי' דמעיקר בא לאשמועי' שלא יבאו לדעת
דאין מורידין קשה דהרי אמרי' לעיל דביבא לדעת דהייתי רשעים ומורידין וירד · ויש לי ישוב · דוק //

רש"י בד"ה דלא אחיך הוא אותם עדים כו' או בקש עדים אחרים · דמשמע דאותן עדים או עדים אחרים צריכין להעיד ש
שאינו אחיו · אבל לפי' תו' דאפי' אם אותן עדים ועדין שאינן יודעים מי סגי · ונ"ל הרא"ש ע"ז אותיו' סהדי ורחוי/ ע
איני/ דגברא אחרינא הוא והוכחה לדבר כשאמרו להם להעיד אמרו זה לא נברא דו לא בעיד לכך אמר ומרי בר איסק זיל
אייתי סהדי ויעידו שאינו אחיך או שיאמרו אין אותו כו' ע"ז הכי דייקינא ולכל אולי חברך כיון שיש תאוים ודבר
שבשביל אומות נתכוין מלהעיד · ומפשר דלכה כיוון תו' גב' שאותו אמר שיש לי עדים ויראים להעיד · וכי ופיו מגמגן אלא
כגון שאמרו זה לא נברא דו · או י"ל דהתו' לא הקשו אלא לפרש"י דמשמע שמחויב להביא שאינו אחיו לכן הקשו וכי של
אדם שעיר אותו יצטרך להביא שאינו אחיו דאפי' לא הביא שהוא אינו אחיו · לכן פי' דאפי' הביא שאותן אינן יודעין
מי סגי וזה יכול להביא · דוק //

דף מ' תו' בד"ה וכן אמר רבה גרסינן שיין בבאורי ד' העברי וכו' //
איגלגל ואיתמא פסק של רב חסדא כו' פי' דלא תימא לפי' התו' וכן אמר רבה במשנה שבא לפרש וזה כתגלגל לכן פי' פסק
של רב חסדא · ומקשה מהדרי' הא לקנו' דרב חסדא · ולהכי בכל גמרות הכל דבור זה משום דהוזכרו לפרש זה לפי
פירושם · דוק //

שם גדולה מזו אמרו שאין להן כאורים השתא דידין לא יהבי' לה' קק דהרי אמרי' לעיל דאין שאין כאורים אלא היכא דלא
סלקא דעתי' תקיעא לי' דבקן כי היכי דלא ליפסדינהו אבל היכא דנחית על דעת כבתון אין שאין כאורים ·· ויש
לי ישוב קצת · דוק //

דף מ"א אי ר' מאי איריא לא יחדו אפי' יחדו נמי כו' משמע אי לאו ר' ורש"י שראינו שאין מחלקין בין לא יחדו ליחדו לא היה
קשה כלום כמו שכתבו תו' · ואע"ג יש להקשו' למה להו לתרץ כגון שפשוטה שע"ג לגדולה כו' אלא הו"ל דיחדו שאני כגון שהניחה
במקום שאינה עקומה · דוק דהו"ל ותפי' כרש"י דהא רש"י לא אמר דצריך דעת בכלים אפי' בלא יחדו אלא בגובה · דהוי כמו
גדול דצריך השבה ונעלותה · ומי לא מסתפינא הייתי מפרש הסוגיא בענ"א ובזה יתורץ הא דאמר בתירוץ ג' שהניחה במקו'
שאינה עקומה דלתירוצי הראשונים א"צ · ואין להאריך · ודוק //

דף מ"ב ההולך למוד את גרנו אומר יהי רצון שתשלח ברכה במעשה ידינו ובזה מתורץ מ"ש יצו ה' אתך את הברכה
דלא אתך מיותרת ובא לומר שישלח ברכה במעשה ידינו התחיל למוד אומר ברוך השולח ברכה בכרי הזה וכו' שכותב
שבח להקב"ה שהוא שיקר והבה"מ מעולה שלריך מאוד מנחת שלישי · והוא כענין שנא' ויהי נועם ה' אלקינו עלינו
ומעשה ידינו כוננה מאוד הוא לא עשה כלום ומעשה ידינו כוננהו להקב"ה מאוד והוא עושה הכל · דוק · ובפסוק במרדכי
יצו ה' אתך את הברכה באסמיך אין הברכה מצוי' בדבר המדוד שמידתו שוה/ הוא אלא בדבר הסמוי מן העין שיכולין
לומר שכבר הי' כך ונכפל ושלח ידכם כענין שאמרו גבי ר"ח שהשכיר את פועלי' ולמחרת לישא את האבן לירושלים
והתנה עמו שיתן ידו ג"כ על האבן בראותו בשכר השכירים רבה //

לפי שאין הברכה מצוי' אלא בדבר השקול כו' מפשל מ"ה זה דהשר איני שולט בדבר השקול או מנוי ומ"מ אין צריך ברכה
נזה ונכפל משלח ידך · אבל בדבר הסמוי מן העין דשולט שר · זה צריך ברכה דלא ישלוט בה השר · דוק ובזה מתורץ
מה שהקשו התו' //

הרי זה תפלת שוא · קק היאך ואולי שהיא תפלת שוא שהרי אומר שאין הברכה מצוי' אלא בדבר הסמוי ושמע דאין מ
מצוי · אבל אפשר לבא הברכה · ומ"ה הולכה יצו ה' אתך את הברכה לומר הברכה בשעה שהוא עדין אתך ואתה
משה באסמיך ולא כשכבר נמדד ולכן אמר דהוי תפלת שוא שהרי הבה"מ מצוה לו שיאמר הברכה תחלה · דוק //

דף מ"ג המפקיד מעות אצל שולחני אם צרורין לא ישתמש בהן ולפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן עיי' בפי' ר"ג
מ"ש בפ"ב סעיף ב' ואם הרויח במעות בין הי' לו רשות להשתמש בהן או לא מ"מ לתת מן הרווח לבעל הפקדון ולפסון
כתב או במקום שאסור להשתמש שמסתמא שנסך בהן למורך בעל הפקדון אינו נאמן כו' דבריו סותרין זה את זה דהרי
לעיל כתב או לא מ"מ לתת מן הרווח לבעל הפקדון ונכבר כשמורר סמ"ע והיה דלעיל איירי שגילה דעתו שנוסף למורך
נפשו · ומפשר כשנתברך בעיני/ שאמר לפיכך אם אבדו וזה לא הזכיר אם נגנבו הו"ל אם אבדו או נגנבו נגנבו

דהאי אם ברורין והתנאין ובסיפא דקתני ומתרין משתמש בהן דאיירי אפילו בהתנאין או ברורות לפי נשבעות הגמ' טק ואי פ
פריך משום דברורין לא ישתמש ופרש"י כיון דמותרין ומתר להשתמש כו' דשאני ומתרין דאני רואה כיון שאינו בורר את
נותן לו רשות להשתמש אבל בברורין אינו נותן לו רשות להשתמש לפיכך את אבדו קודם שנשתמש אינו חייב באח-
ריותן אלא דבגמ' פריך הגם שאין לו רשות וה"ה אי לא ישתמש דנשבע דאסור להשתמש משה אבדו אינו חייב באחריו'
וזה יהא אסור להשתמש דמשמע דלא נתן לו רשות כיון שהן ברורין וא"ל לית בי' איסור וא"כ מה אמר לא ישתמש ומשני
בברורין והתנאין שנו להכי לא ישתמשו שהרי מ"מ חתם דלא ישתמש · ומתרין ישתמש דהוי כאלו נתן לו רשות להשתמש
לפיכך אם ברורין לבן אמה שאין לו רשות להשתמש ואם נשתמש הרויח ונגנבו לפיכך את אבדו חייב באחריותן
ומ"כ בברורין והתנאין דאסור להשתמש וא"כ ואילו אם נשתמש הרויח להפקיד אם לא שלחה ברשות · ומש"ה קתני
ברורין סתם דאפי' ברורין סתם לא ישתמש וכבר והוכחת קושי' ס"ל דאמר אסור להשתמש הרויח והפקיד דמסתמא לא
הוי שולח איסור · ולטעו' איירי בברורין וכבר דאין לו רשות והפקיד כיון דברורין וע"ש כיון דאיכא התנאין דאיכא אסור
להשתמש הרויח שלו · ר"ק ומ"כ השני קושי' אחרונות והקשו' דאשונה ג"כ יש לי ישב קצת ואין להאריך //
רנ"ז ער' א"כ זה ה"ל על כל דבר פשע שיכול אין לי אלא הוא אומר לשבתו ולשולחו ונין כו' ומשמע דאין שליח לדבר ע
עבירה עיי' בפשט תירוצו //
לימא קסבר שלוחו שליחות יד אינה צריכה חסרון קג' ואי פריך הא הלכתא הוי כרבא דשליחות יד אינה צריכה ח
חסרון · ויש ליישב //
רנ"ז זה תו' ברה' לפלוג בפשעים כו' אנ' אתיא כרש"י דתנן בחד בבא דהפורט סלע אין מחללין כסף על כסף דרז"ל · ע
שייכתי בחתני דלג הכי אלא אין מחללין כסף ופירות על הכסף · והוא שנין אחר · ועיין בפיר"ה בעובדי' //
רנ"ז וה' · והתניא רש"י אומר כו' ומה זה הקטה בתחלה וסיפא דקתני' משום דמאבל אותו כו' ידע שיש אחד ושום דבריך
אלא דקטה זכה הבריית' ושריין לו' להקטות ומתני' · ע"ל דלהכי נר' שנין תחלה דקאי על רישא ולא על סיפא דלא ת
תיובא רש"י קאי על אבל אמרו דמודר ידו על העליונה ואיכא עכבו מי שפרע · ר"ק //
תו' ברה' אמר רש"י מתפס לג' רשב"א כו' דא"כ קטה הקושיא על תו' דלקמן ודקאמרו לי' ואי קאמר דמתרבו הת' ויש דהך ברייתא
רש"י היא והא לאו הוי רש"י דמתני' סתם דהוי רשב"א ומאן רשב"א לכן ותרתי דלג רשב"א וכן איתא בהרי' בא'ידך כטק //
קרא ומתני' וסוריש לה' אבל הוי תיובת' לר"י דהא ט"ב גם לה' יש להקשו' אליבא דרש"י אלא נראה דריבין להך דלא מהדר
תשואת יד משום דעושק הדרא קרא //
תו' ברה' תשואת יד לא מהדר קרא ה"נ כו' ומה"ט שנא היינו פקדון והא דמהדרי' היינו משום דרשא · ויש דא"כ לא רבויא
צה אשר ישבע לקון לרבות תשואת יד · ר"ק ונפ' ויקרא כתבתי רגז האדלא והדר תשואת יד · משום דתשואת יד
רמז להקיעות כפו ליתן שום דבר בלי שום הלואה דמ"ו איש ושבירון כדאית' בבמ"ק ס"/ סד"ה בהגה' · לכן לא מהדרה
הקרא · ומ"ה נתרבה בריבויא דכל אשר ישבע כלל פשוטו של תשואת יד דקאי אהלואה · ר"ק
רנ"ז ומ"ט ויתיבי רש"י אומר אנפי' שאמרו שלית כו' פרש"י סיפא דקתני המודר בו אין רוח חכמים נוחה הימנו והאדלא מייתי סיפא · וי"ל
דאי הביא הסיפא הא"מ כפשוטו דהקטה וסיפא אבר ובאנות לא קטה כלום ר"ל דהא דאין רוח חכמים נוחה הימנו היינו בדלא
אייקר השער אבל אי אייקר השער אז אין בו משום מחוסר אמנה לכן הביא רישא נחור דט"ב לשנין מי שפרע אין חילוק בין
אייקור ללא אייקור כדאית' לעיל גבי מילתא דאתא לקמי' דר"י אמ' דיל הב להו ואי לא קבל עליך מי שפרע · ומיון דבריש' א
לשנין מי שפרע אין חילוק בין אייקור ללא אייקור ה"ה לשנין שאין רוח נוחה הימנו. ואי הוי מייתי רישא וסיפא הא"מ כפשוטו
דרך כשוקטה וסיפא ובמא מי רישא · ועיי' בתה' //
רש"י שלא ידבר אחד בפה ובו' בשעה שהוא אומר הדבור לא יהא בדעתו לשנות · ונר' זה פירשו לנה רשע ולא משום
דבשעת הלואה בשעה רשע ואין בדעתו לשלם · אבל אם נשתנה השער לאחר זמן · ומה"ט דהאלו דהין צדק כשלא נשתנה
אבל כשנתנה שפיר דמי · וי"ל דבדאורי' אין לחוק · ושר רוה ישנה דבורו אלא צכח שנשתנה השער דגלון לחזור ולשנ'
דברו · ר"ק לאפוקי אחד בפה ואחד בלב אסור אפי' כשנשתנה //
ואמר' דברים יש בהן משום מחוסר אמנה היכי אמר להו ביו הדר בך · ומה"ט דשאני הכא דלא הוי מחוסר אמנה משום דיכול
לומר דכוונתי שלא להרבות בסעודה · ואפשר לומר דהרא"ש כלל זכה שאין להם כלי אלא פת וקטניות ולא צוה לאמר לשלא
יסברו לפטו' להם סעודה אלא כמנהגו ט"ה דצוה לו לחזור בתנאו דפסיק להו מזונות דשלשו בבה' ולכן צוה לו לחזור
ויאמר להם שאין להם פת וקטניות · ר"ק //
שהן בני אברהם יצחק וישראל · ע"ש בתה' · ואפשר כיון שפסקה להם מזונות לפי דעתו לא יבא תידי חובתך במהם
דשוא

רשעא יבקשו סעודות אברהם שעשה בקר בג' ואיש בג' · ומ"מ שלוה שלא היה מחויב להם שלא פסק להם מזונות · ועוד
דגבי אברהם כתי' וה' ברך את אברהם בכל · וגבי יצחק כתיב ואוכל מכל וגבי יעקב כתיב כי יש לי כל ומ"כ כתשבן ל
לעשירים יותר ושלוה //
לסוף אירכור שומשמי הדרי בהו ואמרו לית לן שומשמי · קשי' דאפי' הי' להם יכולין לחזור אם קבלו מי שפרע דאין
לומר דלהכי אמר לית לן כדי שלא קבלו מי שפרע דא"כ קשה ומאי פריך והא בעי לקבולי מי שפרע הא אי לי' לא
קבלו מי שפרע · וכן הוא בספ' רש"י ס"ג דאפי' לא הי' בכוונה קבלו מי שפרע · וי"ל בדוחק דה"פ דכתן דורי ל
לאכטים שלא הי' להם אלא שקבלו מעות על שומשמי כפי שער שבשוק לקבות לסוף אירקר שומשמי הדרי
בהו ואמר לית לן שומשמי כלומר שלא קנו בדורי שומשמי אבל אי קנו שומשמי בדורי שלא צריך לית לן ש
שומשמי · רו"ך //
א"ל רבנן לרבא והא בעי לקבולי עלי' מי שפרע · קשי' דבמתני' הזכיר בלשון רבים הדרי בהו ואמרו לי' ומ"כ ה"ל והא בעו
לקבולי עלייהו מי שפרע · ע"כ שמעו לקון להרב ואשכחן איך בא השעות · ויש לי' ליישב בדרך חילוק ואין להאריך //
ומאי לאו דרבנן שוני כ' בבר' וט"ז שתות מעות · אע"פ דתנן במתני' שתות לוקח · וי"ל דסבר תני תרתי דבמתני' הזכיר
שתות מעות ומה"כ שתות לקח ונקי' במתני' //
תו' ברה' ט"ז שתות מעות כמי שעשה ומה"כ לעיל על שמואל לא הקשו כלום דשמואל כמי סבר דמתני' איירי בשתות
לוקח אלא אמר בשתות מעות כמי שעשה דהה · אבל כאן דהקשה ורוצה לפרש דמתני' איירי בשתות מעות לכן
הקשו דהרי תנן במתני' שתות לוקח · רו"ך //
תו' ברה' תנן הורה רש"י בלור תמצא זה הוסיף להקשות וסיפא כו' במקום אחר לא הקשו ותו' קושיא בן מעפ"י רש"י ל
לשון קושיא שני' כראשונה · וי"ל דבמקום אחר ומתרצינן דהעיקר הקשה על הקושיות יחד וכל הבריית' דב
אלא שהסדרן סידר על כל קושיא התירוץ אבל כאן קשה דאפי' במתני' לא שייך להוסיף להקשות וסיפא כיון
דתרא ותני' היינו · רו"ך //
דנו כ' סברה פחות משליש לר"ט כו' קש' דהרי איבעי' להו פחות משתות לרבנן משום דוקא לרבנן אבל לר"ט שתו'
נמי שליש כשתות דמי כדמסיק //
תו' ברה' אמ' בשלמא פחות משתות כו' והשתא סבר דפחות משליש לר"ט כפחות משתות לרבנן כו' לא אתי שפיר
בין למ"ד בכדי שיראה לגה שמחו ומשיקרא דאין לתרץ בהא דהכי משמע לי' פשטא דמתני' שפי' נמי דאי שתו'
ונמי שליש הוי אונאה כלומר כדמסיק ומיל משתות ונמי שליש לר"ט כשתות לרבנן דהוי אונאה אע"פ שמחו וחזרו
בין אי' ביטול מקח לרבנן לעולם חוזר בין בכדי שיראה כדאמר ומיל · ומ"כ היאך רוצה לפשוט דרבנן בכדי
שיראה דהרי אמרי' לעיל דאפי' אם לעולם חוזר אע"פ שאמר תפשוט דבטול מקח לרבנן לעולם חוזר · דאין ל
לתרץ דאדיל לפי המסקנא דהרי גם לעיל סבר דשתות לר"ט כפחות משתות ומפ"ה אע"פ · ומשום קושיא זו דחק
לפרש בקונטרס דמשיקרא דקאמר משתות ונמי שליש לר"ט כו' ושתות בכלל · ומ"כ ומאי פריך לקמן ומאי חזרו
שמא משום שתות עצמו דלרבנן בכדי שיראה ולדידי' כל היום הרבה הוא שבח כש' דלפ"ז לא פי' המשנה אלא
את ביטול המקח בכדי שיראה אבל אם לעולם חוזר לפ"ז לא דקדק ומאי חזרו · אלא במאבע' שכי' · כצ"ל ל
לפרש' אבל התו' דסברי דגם לעיל נפרש המשנה אליבא אם לעולם חזרו ומ"כ ומאי פשיט הכא דהוי בכדי
שיראה הא אפי' לעולם חוזר אע"פ אלא ע"כ דמבעי' שכי' סברי דפחות משליש כפחות משתות כפשט' דמתני'
ולהכי פשיט שפיר ומתני' ומ"מ כו' רו"ך ומי לא מסתפינא הא דלות ונמי שבות הוא ומי גרסי' פי' של ונמי
תרא דהכי ניחא לי' זכה פשטא דמתני' ונמי דזוכה דאי משתות כו' //
תו' ברה' אמ' רבא הלכת' שתות קנה ומחזיר אונאה · פי' הקונ' קנה בשל"כ כרן דבסמוך לפ"ז פחות משתות לאותו
הוי מחילה וזה יש בין שתות לפחות משתות · משמע לפי' התו' קאי זה נגד בכדי שיראה לתגר אפי' מפחות משתות
ומפשר ומי דוקא ולפ"ה הוי פחות משתות לאותו מחילה אלא אפי' לפי' התו' שפי' דרבא סבר כר' יודא אפ"ה פ
פחות משתות לאותו הוי מחילה ולהכי אמר שתות קנה ומחזיר אונאה ולא קתני רבה להורות דבחות משתות אין
צריך להחזיר אונאה · ולפי' התו' דפי' רבה אע"פ הא דאמר שתות אחר יותר על שתות דה"ל פחות משתות כו' ·
שתות כו' יותר על שתות · אלא להורות דשתות קאי על דין דיותר משתות דיכול לחזור אבל בשתות אם ירצה
קנה

קנה ומחזיר אונאה · רו"ך //
ד"ה נ"א אבל בלוקח נפלו הבית אין לו עליו אונאה על המוכר שהוא בע"הב אבל אם נתאנה בע"הב המוכר יש לו
אונאה על הלוקח //
ת"ה ברה והתגר כשם שאונאה להדיוט כו' · נ"ל דאונאה שעשה בכל שנין מן שהוא מאנה בין שהוא מתאנה ·
ק"ך לפר"ש וע"ש ר"י אומר אין אונאה לתגר היינו כשהוא מוכר בזול ואינו בקי שנין //
ת"ה ברה הבא לי ירדע דאחיו · א"כ פריך ואביי כו' · על קושיא דאשונה איכא מתרץ המי שטום רסתם מ"מ לא פריך
אליבא דאביי כיון דהלכה כרבא · אבל בפ' אט"פ שהיא מתכרת פריך לאביי היאך יתרץ ותני׳ · רו"ך //
אמר אביי מחוורתא רב כרבי' ושמואל כר"י · ק"ך דעל שמואל לא הקשה כלום ונוכל לומר דסבר אפי׳ כר"ש כלעיל רו"ך //
הנושא ונותן באמנה והאומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה · אין לו עליו אונאה לפרש"י שפי׳ והריוח וההפס׳
לנשלחו קאי על הנושא והנותן באמנה · אבל ע"מ שאין לך עלי אונאה הוי כפשוטו אונאה · ורחוק ובתוספתא
משמע דגרסי׳ גבי הנושא והנותן באמנה אין לו עליו אונאה והאומר ע"מ שאין לך עלי אונאה אין לו עליו א
אונאה · רו"ך //
ת"ה דה לא יחשב את הרע באמנה כו' · ושמר שכבר נתן לו שכרו משמע שמקודם כבר הי׳ לו שכרו כו' שכבר נתן
לו שכרו המוכר הראשון שקנאם תחלה ממנו כו' בתרומי גיסי ודו"ע ובמט"ב סי׳ רכ"ג //
ד"ה כ"ב בדינר עד רובע · כתב הרא"ש ה"ה כמו בשקל עד דינר כדקאמר ר' אמי דינר הבא משקל ויותר נסלע אסור
לקיימו · והא דלא תני בשקל עד דינר משום דנפיק מכללא דבדינר עד רובע //
דינר הבא נסלע אסור לקיימו · וא"ת למה אמר דינר שהוא רביע של סלע והא אין רשאי לקיימו אלא עד שקל
אבל פחות מכן אפי׳ משהו כמו כדפריך רבא לבסוף · נ"ל דרבותא אתא לאשמעי׳ דס"ד אם משש משקל נפחת
דאסור לקיימו דמשא ומתן בשקל אבל אם נחסר עד דינר הו"א דלא ליחוש כיון דלא חיישינן בדינר הבא משקל מש"ה
אשמעי׳ דחיישי׳ · והא דפריך רבא א"ה אפי׳ משהו כמו שמא כ"ש דאפי׳ פחות איסר חיישינן לדמא' מכ"ש שהו
דא"כ הו"ל אשמעי׳ רבותא דאפי׳ בדינר הבא נסלע חיישי׳ · רו"ך וער"ב בכ"י //
פחות מכן איסר אסור להוציאה ומר קאמר דאין לפרש משש פחות משקל אסור לקיים דיבא לרוות ואם פחות איסור
לא חיישי׳ לרוות ורשאי לקיים אלא שאסור להוציא בנפה · דהרי ר' אמי סבר דאפי׳ דינר הבא נסלע אסור לקיימו //
אמר אביי הך פחתה סלע איסר יותר מכדי אונאה לפי׳ ת"ה שכתבו דאביי סבר כר"מ ניחא קשה להא דקאמר אסור
להוציאה הא אפי׳ אסור לקיימו · בשלמא לרבא נ"ל בכדי אונאה מותר לקיימו · נ"ל ברוחק דאתי לאשמר דאסור לקיימו
להוציאה אפי׳ בשוויו או בפחות אלא יכניסנה לחלות בכוור בתו · רו"ך //
ומאי ומאי דפחית פורתא פורתא · גם לר"מ פחות מכן יקנ' יש להקשו' וכ"מ דאמר דאמר לעיל דינר הבא מסלע אסור ל
לקיימו והיאך בא לידי כך הא אסור לקיימו בפחות משקל · נ"ל דלעיל ודאי ידע ומתרץ דאיירי דמיפחת בחדא
זימנא אבל כאן דתנא בסלע עד שקל סבר דפחית פורתא פורתא · רו"ך //
לא ישוה משקל כו' והא דתנן ושוה והתקינה שיהא שוקל · נ"ל דיגבר שאני שוה מכה והתקינה שהכל רואין שהוא
משקל שפיר דמי ובזה יש ליישב קושית ת"ה דאפי׳ מי במחשבה סגי כאן לא סגי במחשבה כיון דאסור לשהות ו
משקל אם לא בהתקינה · רו"ך //
כאן במזיד כאן לן הבר · ע"יי בת"ה · וע"י ברי"ף //
ת"ה ברה יתר על כן יקן ולא מיפרש לתגר מ"מ כמו שמפחתה יותר מכדי אונאה · פי׳ הדיוק דאין רשאי לקיים אלא
אם נקטה שקל אבל אם לא נפחתה עד שקל ונפחתה יותר מכדי אונאה או שנפחתה יותר משקל אסור לקיימה
ולא ימכרנה לתגר ופי׳ ע"ש לבוקבה · ועיי' ברא"ש דמשמע דסבר דלא ימכרנה לתגר כו' אפי׳ בכדי אונאה · דק"ך לפי
זה דהרא"ש היאך אמר אלא נוקבה ותולה בצואר בנה הא אפי׳ יותר לקיים בשוויו אלא לר"מ או להרג אסור
לזכור · וצ"ע //
לאמן אי להסיר לא קמולי לקבלי׳ ולא תרעומות יהיו לו · משמע וכאן דטוב יותר שלא לקבל וכו׳/כדי שלא
יהי׳ לו תרעומות וכן בכל דבר כיוצא בזה שצריך ליזהר שלא ינשה זרות חסידות אם יהי׳ לו בלב תרעומות //
ת"ה ברה נותנה לנ"ש כו' ומשום במורת יפה כו' שמחללו בפחות ממש כו' דקדק לכתוב בזה הלשון פחות ממש

דלא כנגדא

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

דתנן עלה בה אמר לא מצית אמרת כל קדשי והן נכסי כהן ומ״מ הקדשות ומאי כל ומ״ש אמר לו סב״ר דתניא [illegible]
באת״ה הוי רהא והן נכסי כהן כל ומדאמר והא יפה שהוא [illegible] אחר [illegible] ואין [illegible] פריך וה״ה
הקדשות בקדשים מברייתא זו אלא כיון דברייתא זו קאי אמתני׳ דלעיל והן פריך נמי אמתני׳ ד״ה [illegible]

ולשרפה וחמש הבעלים כל מאה פריך ולימא [illegible] אתא גברא בהדייהו [illegible] ואין הקדש נפסק
וסיום המשנה אומר אחד בעשרים [illegible] אומר העומד פי׳ ומ״כ כאן נמי לימא והעומד
בגמרא הקושיא:

הדלמא אין חומש פרש׳ את פודהו בעלין ולקמן [illegible] כמתני׳ ותרומת מעשר של דמאי האוכלה
צריך להוסיף חומש. דשאני התם דעבר עבירה ועשו חיזוק לדבריהם כשל תורה כדאיתא
[illegible] :

א״ר [illegible] כל משום [illegible] דאי חומש מוסיף לא היה מתיר משום [illegible] אלא הטעם משום
פסיעות ומשום [illegible] שבת לא צריך. ואין [illegible] ואפ״ה מאי פריך הא ידע ר״ל דפליגי אחרונים
ופסיעותא ע״ל דר׳ סבר חומש מעכב ב[illegible] ולא אלא משום פסיעותא לא הוי [illegible] כשבת משום [illegible] שבת אלא
ודאי הדין כן דחומש מעכב והתם [illegible] נמי [illegible] זו וסבר דחומש מעכב משום פסיעותא אפילו [illegible]

מכלל דפליג אפילו בהקדש תימא ושני רה״ג דרא׳ ור׳ בהקדש שאני ר׳ ואפליג אלא במעשר. פי׳ ואפי׳ ה
הגירסא [illegible] ונראין דה״ה במעשר [illegible] ודברי חכמים במעשר ומ״כ ה״ל נראין דרא׳ ור׳ בהקדש והשתא
דהיינו ר׳ לא פליג אלא במעשר. ואי גרסי׳ הכא תרי זימני ונראין אע״ג שאין יכולין לפרש שאף חכמים
פליגי שהרי אמר נראין מ״כ פליגי בשניהם. ואין הקדשות שמא פי׳ ונראין דה׳ [illegible] במעשר. דא״כ [illegible]
במאי פליגי. ד״ה [illegible]

ולספרים דגרסי׳ [illegible] מוכח כהדיא דאיירי בהקדש בל״מ. מ״כ ה״ל והוכחה מזה דפליגי בהקדש
[illegible] אומר ודה׳ במעשר הוא בהקדש פליגי מדתניא [illegible]
ולא ומעלה שני דגרסי׳ ועוד תרי זימני ונראין. וכאן לא גרסי׳ תרי זימני ונראין ומ״כ ה״ל [illegible] הקדשות ומשה
גרסי׳ ומשה בפי׳ ונראין. [illegible] מאי פריך מברייתא זו שמא ר׳ אומר [illegible] על ברייתא דלעיל רא׳ ור׳
שפליגי במעשר ולא בהקדש משום דהכל מודים בהקדש אבל רא׳ וחכמים פליגי בהקדש. ואפשר לומר דאין
יכול להוכיח מדתניא [illegible] דפליגי תנאי לעיל בהקדש אלא מכח דתניא נראין דרא׳ בהקדש ודה׳ במעשר
דפי׳ עכ״ה דכאן פליגי בהקדש ולעיל פליגי במעשר דכאן לא פליגי במעשר דהרי תנא [illegible] ומ״כ פי׳
דכאן פליגי בהקדש נראין דרא׳ ולעיל דפליגי במעשר נראין דברי חכמים דהיינו ר׳ והכי לא אמר נראין
משום דאין נראין אלא בחול אבל לא בשבת והכי אמר דה׳ שפליגי בחול. ואפ״ה אע״ג הכל דאין יכול להוכיח
[illegible] ברייתא דתניא דלעיל [illegible] היינו [illegible] ואמר ודה׳ במעשר הוא פליגי בהקדש. ודה׳ במעשר
קאי על פלוגתייהו דלעיל. דמזה מוכח דבת תנאי דלעיל פליגי בהקדש. והכי לא קאמר נראין דה׳ במעשר
משום דהכא אין נראין אלא בחול דומיא דה׳ דלמטה דאיירי בחול. ד״ה : ועיין בתוס׳ [illegible]
ומ״ש עתה : [illegible]

קהרן הכא כל דמי תרומה כלומר מעות כל דלא תימא שמחויב [illegible] מן החולין פירות כפי

כמו תרומה אבל לאמעוטי ותנופה כלומר מעשר · דו"ק ׃

או ראשונה ושל נסרים באמצע תיבה לא אשכחן נרמזין והפסק את התיבה אלא אבראשית אלו כסופה
כו' קן שהרי דרשו על פסוק והפילו השופט והכהו לפניו כדי רשעתו ב' של כדי ומאספין של והפילו
לכי היות הכפילו דמנה למדין הלקות ברצועה כפולה ׃

ומונחין בה השמא קס"ד כמעלה ממש קאמר ולא אפשר לאוקמה הכי חדא דקרא לא במעלה משתעי כו'
והא' למפרק מה כמו שכתב התוספות אעוד דאפילו ות"ג כל הני שייך מעלה
ועוד איך אומר מה בהמה שתמורה הקדש וכולה וגם שמיה אפילו אינה כולה ושמיה שייך בה הקדש ומ"כ
הא דהא' למפרק מזה אנכ' בשמא כו' היית בחוץ של כעולם ועיין בחידושי נסי' ׃

נדמית ותחלת הקדש א"ל אברייתא פריך מנא למעוטי אמצע הקדש דלשון קרא לא אתי למעוטי אלא אין כולה
לשמים · וקשה דהרי הביאו ת"ה ועוד דנתרבה אפילו אין כולה לשמים בשלמא אי המיעוט על אמצע
הקדש דיוקא אש' דבעי כולה לשמים ולפי הס"ד ואח"כ נתרבה זה וקאי המיעוט על אמצע הקדש אבל אלא ממעט
דבר אלא אין כולה לשמים קשה הרי נתרבה אח"כ ׃ ואפשר לתרץ קושיות ת"ה דהפ' נדמית ותחלת הקדש וה"ב
ואם כבהמה ולא אמר בהמה אלא להורות שאיירי באמצע הקדש שמתפיסה בדבר אחר ולפה' יוסיף ח
חומש · ולפי' דאמרי' המקדיש ולא המתפיס היינו בבית אבל במטלטלין מוסיף חומש · דנתרבה מכח ב
בבהמה דאמצע הקדש הני בתחלת הקדש ומש"ה כדאמר דבא העולה עולה דאמרה הה' הכא איירי בתחלה ה
הקדש ולא באמצע הקדש ׃ דו"ק ׃

שערה זו כל' עבק או עריב לשוא הכבות · ודלא כפי' שכתב גם בבבא שעיה והוא וגו' ׃

ולדרבנן נמי האומאה פרועה · וא"ל כה"ג זבות כל' קן מנא זבות אומרת דלשון הא דלא תנן אומאה מאום · ד
דבבלי נגע הוא ואין נגע פחות מלוה פרועה · ועיין באשר"י ׃

מלא תנא דידן דלא איירי בקדשים נתני מעשר · הה' דהא' למפרק בפשיטות על מתניתין
תנן כרמאי צוין לו חומש וכדמשמע נמי כאן במתני' ומעשר שני של ולא הוה כר דמאי כמו שכתבו
וכי עשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה · קושיות של ת"ה נ"ל דהפ' וכי עשו חיזוק לדבריהם כאן דהרי
ת"ה כבר' ויתור ויפרה · ומש"ה האמפ כמ' דעשו חיזוק לדבריהם כמו נגד נגע מאום שום מותה כדאיתא · דו"ק ׃

מפני · שאמרו מחללין כל' אבל כסף על כסף לא דרך חולו אפילו מדוחק נמי לא · והא דאמרי' ועל דק"ן הא
הכסף כסף מכה אפילו כסף שני · ככר הקשו ת"ה ועוד זה דהתם הסלעים שונין זה כנגד זה וכך
אין מחללין אבל מטבע שאינו חריף נגד החריף מחללין · ולפי זה מתורצת קושית ת"ה הא דלא הקשה ולכסף
על דמחללין בדמאי ובודאי אפילו מדוחק לא מחללין · כו' הא דלעיל דמחללין כסף על כסף איירי באינו חריף
על חריף ובאן איירי בשוין · ובזה מתורצת קושיות ת"ה · כבר' כסף על נחושת כו' כול דכסף על כסף מ
איירי באינו חריף נגד חריף דזה פשוט דהכסף כסף כיכה שלא אפילו כסף על נחושת · דו"ק ׃
ויפרה ויפדה בו' והוצרך להביא מתני' דמחללין כסף על נחושת דלא תימא כל דהשמא אין להקשות
ומה לא מביא מכסף על כסף דנימא לה להמא דאיה מכסף על נחושת שתין כהדיוט כ
כיון דאין מקשה כלום ואפוני לפרש' שמקשה הקשה דעדיפא ה"ל להקשות מכסף על כסף · דו"ק ׃

ואמרי׳ [illegible] בסמוך בד׳ דגובא ואף [illegible] מחרך הוא מצינו [illegible] גבי מחבמין . ואין להקשות על [illegible]
ומכי׳ שני דמחרך [illegible] רמ׳ כבריות בד׳ [illegible] הא מצינו [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] בד׳ [illegible] אמר שמואל דאמרי [illegible] ולהקשות [illegible]
[illegible] אין [illegible] גבי [illegible] על הפירות רמ׳ [illegible] מחמיר [illegible]
[illegible] דאמרי׳ [illegible] בבריות מחמיר [illegible] ה״ה ור׳ אמר שמואל והכאים [illegible]
אחריני [illegible] : דו״ק : ״

בשלמא בבריות זה חומר ומה לו [illegible] בחידוש גבי [illegible] ואפשר לומר הא דכתבו [illegible]
בבריות זה חומר ומה לו חומר [illegible] ומה לו אחרניהו [illegible] בבריות איכא [illegible]
אין לומר [illegible] בבריות זה חומר ומה לו הא איכא בבריות [illegible] ואין [illegible]
חומר ומה לו [illegible] דאיכא להקשות הא בבריות [illegible] איכא [illegible] : דו״ק :

שה״ו [illegible] [illegible] והא דלא [illegible] [illegible] בד׳ [illegible] ואמרי׳ [illegible] [illegible] משום [illegible]
[illegible] [illegible] ״

הנשוכר את הפועל לשמור את הפרה בו׳ אין נותנין לו שכר שבת [illegible] דין זה [illegible]
פרה אדומה האי [illegible] זה בכל [illegible] דאם הוא שומר [illegible] שכר בכל יום אסור [illegible]
שכר שבת [illegible] [illegible] דאמו׳ [illegible] [illegible] אסור [illegible] שכר [illegible]
דבר אסור להיות שומר [illegible] [illegible] דאסור [illegible] שבר דהא אסור להיות שומר . [illegible]
דהוא [illegible] [illegible] דמותר להיות שומר [illegible] אסור [illegible] שכר דו״ק :

וכן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] דפריך [illegible] העיר [illegible] את [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] :

בזמן הוא [illegible] [illegible] זכור [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] היה [illegible]
לו זכור [illegible] [illegible] הראשונים . ואפשר [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] הראשונים [illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible] זכור
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הראשונים [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אסור [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כמו שאמר [illegible] [illegible]
[illegible] אם [illegible] אסור [illegible] [illegible] [illegible] הזכיר [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אם [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ואין [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ״ ״

אל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] .

שהרי הדבר אסור [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
על [illegible] [illegible] . ואפשר לומר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] דבר אסור [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] אסור : [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] .
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אסור

שומע נבל בדבר ממון אלא אפי' אם היה בעל תשובה כו' עיין ׃ ״ ״ ״ ״ ״

כל המלבין פני חבירו ברבים כאילו שופך דמים. ושלזה אמרו׳ הלכה שופך דם האדם באדם היינו במלבין האדם דאזיל סומקא ואתי חוורא כמו שפך

דרש רבא מ״ד ובצלעי שמחו ונאספו נרגו ולא דמו אמר דוד לפני הקב״ה רבש״ע גלוי וידוע לפניך שאם היו מחתכין בשעה שעוסקין בנגעים ואהלות בו' ואני אמר להם מיתתו בחנק ויש לו חלק לעוה״ב אבל המלבין כו'. פי׳ הינו נראה תשובה של דוד ואפשר לומר דבאות ולא דמו נראה תשובה שאינה דומה הבא על אשת איש למלבין פני חבירו ברבים. ומה שרמזו עליו אפילו בשעה שעוסקין בנגעי׳ ואהלות נ״ל דנרמז במה שאמר ובצלעי שמחו ונאספו שאספו עלי נכים נ״ל שנאספו עלי אפילו בשעה שעוסקין בענין נכים דהיינו נגעים ואהלות ולא ידעתי קרעו ולא דמו בצלעי ורמז שהם עוסקים בנגעי׳ ואהלות שהוא דבר חמור ולא ידעתי דבר זה ובאים ושואלים הבא על א״א כדי להלבין אותי ׃ דוק ״ ״ ״ ״ ״ ״ ״

ואמר רב יהודה לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו כו' מאי ואמר רב יהודה הא לא אמר לעיל מידי ומהוא נאמר מעשין זה תחלה ׃ ומן בצ׳ למשה שאמר׳ ואמר ר׳ חלבו לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו ׃ ואפשר לומר דר׳ חלבו פי׳ הא מצוק שלום דהיינו שיכבד אשתו שהיא עקרת הבית או חלק חטים ושב

אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי כשלם שערי מכדא נקיש ואתי תיגרא כו' הא דנקיט שערי ובפסוק כתיב חטים ואפשר לומר דבפסוק כתיב ארץ חטה ושעורה ואם יש לו אפילו אז מצוק שלום ואם לאו שאין לו חטים אבל יש לו שעורים אז השלום נמצא אבל אם לאו אתי תיגרא אבל כשלם אפילו שערי מכדא אז נקיש ואתי תיגרא דוק ״ ״ ״ ״

ואמר רבי חלבו לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו שאין ברכה מצויה אלא בשביל אשתו שנא' ולאברם היטב בעבורה ׃ הגם שפרש׳ פרעה בעבורה בשביל שסבר שהיא אחותו ומה עדה דרבי חלבו סבר מדלא כתיב ויטב לאברם בעבורה דלא קאי על פרעה אלא פי' ולאברם כבר היטב ... כדו להוטב דהיינו הקב״ה בעבורה ונ״ל ויהי לו צאן ובקר דמשמע מיוחד מדלא כתיב ויתן לו וכן תי׳ על ויהי לו צאן והוי ליה מדוליה והפסוק כשהגיד שבחו דלא תימא דעשה זה שהגיד אחותו כדי שיתנו אותו ויתנו לו מתנות ולזה אמר אדרבה. ולאברם היטב בעבורה ויהי לו צאן ובקר וגו' וכל מה שעשה לא עשה אלא בשביל שרא שלא יהרגו אותו ׃ דוק ׃ ״ ״ ״

תנו רבנן חתכו חוליות כו' ותנא חול דומיא דצבור שהוא רבת פי' דבוד כל שגדו דטהור אבל הכא שצריך כחול לח פליגי חכמים ומשמאון אבל רא מטהר דמה חול מפריד בניהן ׃ דוק ׃

כל עהרות כו' והביאם ושרפום לפניו ׃ קשה לה״ר שרפום לפניו מה לי מה לו במה שהשיבה בקש מחורבן מכות אלו אכא בו התנורים נטמאו חוץ משערי אונאה ומה אונאה שייך כאן הלא כבר אמר רב נגלי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי אלא לכבודך שלא ירבו מחלוקת בישראל ואפילו לרשו׳ דפי׳ לפי שבער הלב נרוב והוריד דמעות מ״ש וכי אי עקין לאחר כדאי ועל כשבול המעת דמ״ה לעולם לא ירבו בשביל שורשו שמא יבכה המנודה ויענש ׃ ולן כי' ששרפום לפניו וזה הני כאונאה שבמזו אותו ששרפום לפניו ׃ דוק ׃ וצ״ע ואפשר ועד דלהכי נענש דכיון שראה ר״ג כמ״ש

[illegible] ... [illegible]

... [illegible] ...

עם הלכה כמותו [illegible]

[illegible] הלכה כמותו [illegible]

[illegible]

[illegible] אחרי רבים להטות [illegible] הלכה [illegible]

[illegible] אחרי רבים להטות [illegible]

[illegible]

[illegible] הלכה כמותו [illegible]

[illegible]

[illegible] אחרי רבים להטות [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

פרק עשרה [illegible]

[illegible]

לא יעבור [illegible]

[illegible]

אמר [illegible]

[illegible]

המעלה. מ"ש המעלה דכתב רחמנא כו' ה"ה אעפ"י דלא נפיק לאו דריבית שהוי מאיסי ומיכלן והקשה הא
ק"ו בהמה רבוים ואכילו אתכם מן העמים הטמאים. דאמר מין לא איכא לאו אי איכא בשר
ק"ו ואכילו אתכם מן העמים הטמאים שהאו הבדלתכם מהם ואו' ופירוש משמעות רמ"ה נראה
שיאוס בן מעלן יותר. ופי' סוגיא דהכא ק"ו הם ואכילו אתכם מן העמים הטמאים. כיון שאתה אחין. אין אנו רואין
[illegible] ואכלו דבר מאוס אכל בגוים שאינם רואין ומאוסה ה' אוכלין שקצים ורמשים. ולהרב סוגיא דהכא כהתם א
אפשר לומר דהכי נאמר המעלה גבי שרצים ראשונה שהן מאוסין אינן אומרים שאין אוכלין משום שהן מאוסים אלא
[illegible] את הדבר ואנפה שציוון גזירות ה' וכדה מתרץ דבדין ניין אלא ולא העליתי את מארץ מצרים אלא בשביל
כך זה שאין מטמאין כו' דהלל אלא בשביל זה שאין מטמאין אלא כי' בשבילדבר זה שאין מטמאין כו' שאומרים
שאין פורשין משום שהם מאוסים אלא יפים ומכח גזירות ה' אין העלה אותם ממצרים. וזה הוא דמתרץ בגמרא
מאיסי ומיכלן והן אינן אומרים כן אלא יפים ומשיימין בגזירותה' רבן: והשתא א"ש מדה יגע מדה בשבילשהם
מעלן את ה' ואין בכבה העלה אותם נ"ב : " " " ",

לכ"ב. שנאמרו כו' ואין בהו כתבר דלאו קיימי ואגרא אבל האי גמרא שמ' כה גבביו ומיבר אפשר דרש"י כתוב
בל יום. משמע בגמרא אבל תבר דלאו קיימי ואגרא וגברא דלא בבכיו ומייבר משום דהלוהו ודר איירי כדקיי'
שאמרו הדר כתבר. ומ איירי כין דלא קיימי ואגרא וגברא עביד ומייבר או אפילו דלאו קיימא ואגרא ואם לא
עביד ומייבר בשניהם אין צריך להעלות שכר ובהלוהו [illegible] ודר צריך להעלות שכר. ומ"מ דדיינן דעב"כ כב נחמן
איירי בדלא עביד ומייבר נמי דאל"כ ה"ו להעלות דרב נחמן אדרב נחמן כמו שכתבו תוספות בתירוץ שני ודוק
תניא הלוה את חבירו לא ידור בחצירו חנם כו' מפני שהוא רבית. אפשר לומר דהכא בא המשנה דלא מתניתן
אי אמתניתן הא' וכתחלה אבל אי דר כה לא מנכינן ואן אמר צריך להעלות שכר דמנכינן ולן הכא
בא המשנה דמנן מפני שהוא רבית מש"ה וצריך לצאת ידי שמים ונכות מסך הלואה: דוק:
מה' הלוהו כ"ש הלוה לפי פירוש הראש הלוה ודור בחצירו דבלאו הכי אינו שמכרו [illegible] ואחרים הולך
לא מקבלין ולא מקבלין אגר כוח ולכ"ש הלוהו ודר בחצירו כו' ולתרץ שני של תוספות והראש לך מאי
כ"ש איכא שאא הלוהו נמי אעפ"י דכיון שלא כרשות עושה נראה בעיניו בשביל מלוה שלו שסומך עליו שבשביליה
יסבלו הכעלים. ואפשר הלוהו דמדעתו אנה כל' כיון דלא נדן או דירת הבית כתורת רבית. ולפרש"י
דפירוש הלוהו דנדן או דירת הבית כתורת רבית א"ש הכ"ש :דוק : וכו' :
אבל הלוהו ולא ממשכנו בנדן כל' הכ"ו דמתני' איירי בדקיימא ואגרא דהוה אפילו הלוהו אסור ואפשר לומר
דה"ה סבר בהשתא כתרא דהלוהו לעולם אסור אפילו בדלא קיימא ואגרא והלוהו לא אפילו בדקיימא
ואגרא ורב נחמן ס"ל דפי' מתניתן הוי נמי בנדן או בשכר מכן מעות או ואח"כ אן אמר דהשתא הלוהו
הא דלא מתרץ דמתניתן לכתחלה איירי כבר פי' דמפני שהוא רבית משמע אפילו דיעבד צריך להעלות
שכר לצאת ידי שמים : דוק :
דאמר רב יוסף בר מניומי כו' אפשר דלעיל פריך נמי מכח רבית אלא שהוא הכון דהקשה מכח מתניתן דלא
ידור בחצירו חנם ומתרץ עכברא נהום כריסא לא שויא ואיה נפיה. אן פרך איסור דאמר רב נחמן
בכל דעתא לה דלא נפתרי עכברא ואיה חסר בלום דאיירי [illegible] בעבד שבשל מלואכת רבו ומתניתן איירי
כתבר דקיימא ואגרא ופריך ה"ו הא כו' דאפילו זה לא נהנה וזה לא חסר נמי אסור כדלעיל דאל"כ מאי קולא דדין:
רבא אמר ה' מקבלין ולא זו דמקבלין חמשה גרדי. חיטי אלא אפילו אינן חיטין ומוציאין מאתן זוזי דאז מ
ומוציאין מאתן זוז וחומש על זוז וכן הוא בד"ה סל קסא :
ירח א' חדש כחדש סלע לחודש. הה"ו ואם כפונן השנה י"ב סלעים דהרי. שכירות אינה משתלמת אלא בסוף ולכך
כמו שאומר משכיר שנה בשנה. בשלמא אי משנה לשכירות מחלה ועד סוף ה"ו להכי ע"ש ואם של חדש כחדש בזמן
הראשון ולפום בכל חדש דזה נקרא מחלה ועד סוף. אבל לפי פירוש תוספות דאפילו לה"ב מתחלה ועד סוף
[illegible]

בדוכ׳ דאמרינן במסכת בכורות פרק עד כמה ער׳ אליעזר מונין לבכור שנולד בו מום [illegible]
ומה שאמר לפני כ׳ איך תאכלום שנה בשנה [illegible] שתהיה שתחובים שנה [illegible] אומר אלו שלשים ומ״ש שנה בשנה [illegible]
[illegible] שנה [illegible] דבר בבפ׳ [illegible] ואנ׳ [illegible] דכאן [illegible] שנה [illegible] וכי אינה [illegible]
כל זה שאמר [illegible] אלא [illegible] דכאן פי׳ [illegible] שלמות כל חדשי השנה וזה פי׳ [illegible] שנה [illegible]
או פי׳ כאילו הוי [illegible] שנה דהויא [illegible] יום [illegible] שנה [illegible] ראיה שלמה אלא [illegible]
רמ״ז [illegible] שלשים יום [illegible] שנה [illegible] אינה שלמה [illegible] מחרת אחר שלשים יום אם [illegible] אין לו [illegible]
דבתרה [illegible] יד״ל : : : : :

מכר לחברו את בית [illegible] כל [illegible] דרכו [illegible]
דשן אפשר [illegible] יב׳ [illegible] ואפ׳ אסור [illegible]
[illegible] כשבו [illegible] המעות ואפ׳ מותר : דין . ועיין [illegible]

אמר רב [illegible] עיין [illegible] מה שפי׳ [illegible] ע״ש :
[illegible] דהויא שמוכר לו [illegible] האמנה [illegible]
[illegible] ודאי [illegible] שאני [illegible] ואפ׳ [illegible]
[illegible] שמוכר [illegible] ודאי סבר [illegible] שמוכר [illegible]
[illegible] או [illegible] ואע״פ כו ב׳ [illegible] הא דאסור [illegible]

דכל היכא [illegible] אלו [illegible] והן [illegible] דקן זה [illegible] הטעם [illegible] דין
[illegible] אחרים [illegible] מכם [illegible] משום שפטורין [illegible]
[illegible] כתבו [illegible] דרב [illegible] פרסום [illegible] שאפילו [illegible]
תוספות כתבו [illegible] דאפילו [illegible] היא [illegible] :

והלכתא כרב חסדא [illegible] והלכתא [illegible] :
[illegible] רב פפא [illegible] הלכתא [illegible]
הלכתא כרב [illegible] תוספות [illegible] דין [illegible] : : : :

מי [illegible] פירות רב הונא [illegible] אמר דרב הונא סבר [illegible] אסור [illegible]
עיין סבר דאסור [illegible] שאמר [illegible] דומיא דסיפא [illegible] על [illegible]
[illegible] : דין :

רב [illegible] אמר [illegible] עיין [illegible] דאתן מותרין [illegible]
דרבית [illegible] והתניא אסור . ע״ש :

תני [illegible] זוזי [illegible] ואע״ג [illegible] רבית [illegible] המעות
דהרי [illegible] אין [illegible] יחד [illegible] ועיין [illegible] :

אמר רבא [illegible] מרעתיה [illegible] הבנה [illegible] ספרים [illegible]
דכאן [illegible] בדירה [illegible] ובין [illegible] מרעתיה ולא אומר [illegible] מרעתיה
[illegible] מרעתיה [illegible] כאילו [illegible] המוכר . דין :

[illegible] עיין [illegible] :
אל מעידי עידיה ולא [illegible] דבעינן [illegible] אלא [illegible]
מעידי עידיה ולא [illegible] עידי עידיה [illegible] עידית
[illegible] עידי עידיה [illegible] עידית [illegible]
כבדינו ולא [illegible] מעידי עידית דבעינא [illegible] כמו [illegible]
הולכת [illegible] הכא [illegible] ודע״ש :
[illegible] תוספות [illegible]
דברי [illegible] עיין [illegible] דרבה [illegible]
[illegible] דבריו [illegible] דבר [illegible]

ולכתא כרבי כמו שכתב בנ״י דהא דסבר רבינא במשכנתא בלא נכייתא ברישא אין מחזירין אייר באתרא דלא מסלקי דרך:

הדלבה גבית הבא מלוה. בד׳ ודעת בהנה כמו ואותבי׳ בד׳ ולפי סברת רבא עיין בהגהת אשירי ואמר רבא אירע מרן לעיל דאמר הדרי ארעא והדר פירי אלא הוא [illegible] בשעה שאמר רב נחמן מה דאי שמיט ואכיל וסבר משום דמחולה בשעת הני מחולה ולפי סברת רבא היה שיכו ומביא דאייה מאיילונות ועכ״ז אתה צריך לומר דשאני איילונית דנתנה דמיפין בו הב׳ גבי דין אמורין ניתא מה דאין בהשעתא ומ״ש בגמרא לא איילונית מסייע ליה משום דאינו דומה אחד לחבירו וכל אחד עיין אחר והדר כי פירי. ואחר שלא אין ופרש דינא ואחר שלא וכמו שכתב הראש דהדרי דלא כתב לקין הבלאו ופלוג אדרב נחמן ואי ואמר שלא שמא לא פלוגי ועכ״ז אנו צריכין ופרש מה שכתב רש״י ואחר שלא שנית ופרות אז חוזרין הפירות שאכל בתוך שלא נשי. אבל ופרש תוספות אפשר דלא הדרי פירי אלא אותן פירות דא בו אומר ג׳ שנים דהני מחולה בשעת אבל מה שאכל בתוך שלא אין צריך להחזיר דהני אין דכנות. דין:

ובלאו רב׳ פירוש בונעיס בד׳ אלא אמאנת אי דאיתנהו בד׳ אלא איילונית אי דאיתנהו בד׳ ומסיק אלא אשני׳ כ״ב וכן איתא גם בגמרא אלא אשני׳ ובלותנהו לה בגמרא אלא שרש״י פירש שם הכי אבל אפשר לומר דאי אשני׳ קאי והטעה מכח קנבא או קנסו אפילו באיתנהו דין:

ובלאורש בד׳ שכיר בלאות קיימין הן הא דקאמר בגמרא אי דאיתנהו אירי ואירי של [illegible] והיאך עבל לומר דאיירי באיתנהו דעכ״ז הוו בלאותי׳ קיימין ואפשר לומר דבלאו הכי דתוספות בד׳

ענבד רב אשי עובדא ביתומים קטנים בגדולים ואת׳ מדרבנא עובדא שמע דהלכתא דהני אין רכות ולא מפקינן ולעיל מייתי דעבד רבינא עובדא ואפקי פירי בשלא לפירוש תוספות ניתא דלעיל איירי בגבייה ומכח מחולה בשעת אבל לפירש״י דהני טעמא מכח רבית ובמשכנתא שייך לומר רבית קשה. עוד הן מאי יתומים קטני׳ בגדולים וכו הגדיר ולעיל יתומים קטני׳ אלא שהמה יתומים ותנו באין ויתום יעק״ב דלעיל אמר וכביתו אבל שעת גוי מסלקינן לה אבל עכ״פ מפקינן מינה ומחשבינן משטרא דאי מפקינן שכ״ב דמחשבי׳ משטרא לשטרא ואפשר לומר ביתומים והוו ביתומים מחשבינן שטרא לשטרא ועכ״ז אמר דעבד דבאלו עובדא ביתומים קטנים מפקינן וביתומים גדולים מחשבינן שטרא לשטרא ודלו כפירש״י: הגהת שלחן הגאון מ״ה כתבתי והגה״ה הגדה ויאכיר ועיין בשולחן ערוך דירה דיעה סי׳ נ״ס סעיף ו׳ בהגה:

ושכיעור׳ משמעה כתב הראש מכאן יש ללמוד דמשכנתא באתרא דמסלקי יכול הלוה לסלקו וליה לחבירו לעולם שנים דאין לפי עין משמעה והא לא קרינא ביה לא ימכר ודאי ולוה ופוחת בכל עת בד׳ דאלו אמאי שבועת משמעה. ובגמ׳ נוסח מדכ בעין אחר דאיירי בדינא ומשרא אחי שהיה דאשמעינן באתרא דלא מסלקי אפילו הגיע הזמן מ״מ כיון דמתחלה הוי כשכר אפילו ואתב״ בעל חוב גוה לפי עין משמעה. דין:

והלכתא בד׳ ונראה דאיירי ואחר שלוה עיין באשר״י ש״ש דין אחר אבל לפירוש תוספות והוא דרבי׳ ולוה ופוחת בר׳ דיה באתרא דלא מסלקי בין קודם שלוה ואחר שלוה. ועיין בנ״י:

רבינא אבל בנכייתא אומר מר זוטרא מ״ש דאין דאכיל בנכייתא ורבי דהוי עולה אחוזה בד׳ ואפשר דינא דבהוי הנכייתא כמו כשדה אחוזה דהיינו ד׳ ורב אכיל וכה מתרץ הא דאמרין ולעיל ולזוטרא מדרבנן אפילו בנכייתא לא עכל הימנא לא הוי הנכייתא כמו שדה אחוזה אבל אי הוי כמו שדה מקנה. יכול ואכיל והשתא מתורצת קושית של מ״ה דין: ואחר״ב מצאתי דיא׳ דאין נכייתא שדה מקנה כמו שדה אחוזה:

רבינא אבל בנכייתא דאסור לכל הפחות ולזוטרא מדרבנן בלא מתרץ הא דבהו הדין בנכייתא אסור היינו לזוטרא מדרבנן ועל זה אומר אפילו תימא בני מ״ד לזוטרא מדרבנן אסור והיאך אכל רבינא על זה תירץ דלא החזיק עצמו כצורבא מרבנן והדין דנכייתא אסור איירי בצורבא מרבנן: דין:

[illegible]

[illegible]

ושמין לו שכרו כפועל בטל עיין בתוס' ובחידושי נמוקי יוסף . ואילו במתניתין כפועל בטל [illegible]
ואקתני כפועל בטל :

[illegible] בקאמר ר״מ בין מרובה בין מועט [illegible] בלא תירוצא על ברייתא דתנא שמין לו שכרו כפועל
[illegible] :

מד״פ ריך [illegible] מאי כפועל בטל אין פי׳ [illegible]
[illegible] כפועל בטל [illegible]
[illegible] במתניתין בברייתא כפועל בטל [illegible] במקום אחר [illegible] כפועל בטל [illegible]
במקום אחר . [illegible] תוספות [illegible] גרסינן במתניתין כפועל בטל . דוק :

[illegible]
[illegible]
[illegible] :

[illegible] תרי [illegible] ורישא [illegible] וסיפא [illegible]
[illegible] מתנה [illegible] ותרי [illegible] בהפסד [illegible]
[illegible] מתנה מתנה [illegible] בהפסד [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] בהפסד . דוק :

פירשו המפרשים [illegible]
[illegible] בברייתא איתא :

[illegible] רבי יוסי [illegible] בבהמות גדולות [illegible]
הלכה [illegible] כרבי יוסי [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] כרבי יוסי [illegible]
[illegible]
[illegible] :

מכאן [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] :

[illegible] אחרות [illegible]
[illegible] דוק :

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] : דוק :

[illegible] אגרא ופגרא [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] אגרא ופגרא [illegible]

הוא דמשני משום דמתני' רבן הש"ס מנא לן דיהא פנויה בשעת לידה. ולפי פירוש בה"ג וש"ט דהרא"ש שכתב
ומשכבר שמן כמה היתה שוה בשעת שבירה. ובקיצור פסקי הרא"ש כתב בשעת שבירה ולפירוש נ"י ג"ש אומר כשמן
נת שבירות ולפי אומר דעת כמה תהיה בשעת שבירה אבל רוחו הוא. ולפי ע"ג נ"ש והנה בשעת שבירה וכן
שמן כשורה. וסוגיא דגמרא נ"ל וכו' עד בעי הכי דאמר ומהו בני כופרא אונסא בשעת מיתה וכפרא
שבירה. ופרק אלו כמה מהא תוספתא. והוא הדין הכי הוא ומאי משום דמתניתין תנא מנא לאו
מתניתין דמתיר אפילו אונסא ופנויה בתחלה. וכן אמר ונהנה והחזיר דלא כמתניתין והא שאמר רב פפא והכא
פינה אונסא ופנויה כמתניתין אבל ונפגו בני כופרא והחזיר כו' פנויה בשעת שבירה. דו"ק. ״
אין עליהו עליהו תוספתא דנחשא כל היכא משום דקיבל עליו קולא הספינה. ואין להקשות ממתניתין דעל הגמ
פרה וחבירו כו' ולפי פירוש נ"י דקסבר דזה מותר כיון שאותו שם אלו בשעת שבירה אבל זה לשון הטור
אין נ"ע ולפי שהוא ברשות בעלים עד שעת מיתה. ומה נכתבת ועיין בח"מ
היינו משום דקיבל עליו קולא הספינה. כו' ולפי זה כמו שלהב אסור השוכר זה מחייב השוכר לשלם כשלבר
וכן הוא בהגהות אשר"י :
בגמ' כי הא אפילו כדיתנן כו' הה' דה"ל דזה אבן כבית ומעית גוף ותשמיש ומה הלוות כרוב ושכר ורחץ והפ
עיין בהרא"ש :
בד"ה נברא דאית ליה דהבא פריכא והא דלא הוי משקוסין עיין בא"ח ובאר"ב :
בא"ד אביי ולקשיא הא דקיבל עליו אונסא ומוא כו' פירש מתניתין דבכורות דקיבל עליו נמי אונסא ומוא
ושמא ולמה מתרץ מתחלה. מתניתין דבכורות ולא מתרץ מתניתין דהכא בתחלה דאיירי דקיבל עליו נמי אונסא ומוא
שנ' דלא הוה מצי למימר הכי כבר כבר הא דקיבל עליו מרה אונסא ומוא כמו שהוזכר דהא בדברין. וק"ל
מקשי ולמה לא תירץ אונך רש"י במתניתין שקו להו משום סיפא היינו ולפי המסקנא ובגמרא ס"ד דאין שקלין
אין כו' אמר ומתניתין איירי אפילו שקיבל הנותן עליו ולא ומתניתין דאין משיבין חטא איירי בלא קיבל ונותן
ומוא ולפי פריך ממתניתין דבכורות דמתניתין דבכורות דפטור מהכוונה היינו כולן ותרץ דאיירי דקיבל
אין ומוא לאכה קרי כאן ברזל בשבל שקיבל הקיבל אונסא כדמשמע אבל אומר הש"ס כו' לא עשאה דמה שהיה
עליו ואמר ומוא אבל מכח מתניתין דהכא קשיא דהא ע"כ היינו נמי דאיירי בקיבל עליו הנותן ומוא דאל"כ שמו
דקיבל קיימא ואכ"ק לה ומה פטורין מבכורה : ״ ״ ״ [illegible] אסור אלא איירי אפילו קיבל הנותן ולא ואפילו הכי אין מקבלין בכשורתא
במשנה אמר אביי ולקשיא הא דקיבל עליו אונסא ומוא כו' א"ל רבא אי קביל עליו מרה אונסא ומוא ולמימר
שמסופק בדברין ואמר אי דקיבל עליו מרה אונסא ומוא דע"כ ואי אמקבל דא"כ קלה מא"ק
אמאי אין מקבלין דהא אפילו ומתניתין שכר אסור אלא ודאי הכא איירי בקיבל הנותן ולא ומתניתין דבכורות
איירי בקיבל הנותן ולא ואונסא ומתניתין דהכא בדלא קיבל אונסא ומוא אלא ולא תורא והכי ס
הפרק אי דקיבל מרה אונסא ומוא כאן ברזל קרי ליה ועוד הלוה ולמה בברירה דבשתא לו סד דתפו לו
אין מקבלין משום סיפא · ולא איירי ואיירי בדלא קבל עליו מרה אונסא ומוא נ"ב בכורה כו' ועמא
דתנן אין שקלין כאן ברזל משום סיפא קשיא דהשתא ולקשיא הלוה [illegible] ולמה בברירה ואבשר
שאומר ולא איירי ואיירי א"ל אביי בדלא קיבל עליו מרה אונסא ומוא אלא אמקבל ק"מ ומתניתין דבכורות
דקיבל עליו אונסא ומוא ולא אונסא וזולה ומוא אומן ועוד הני בכורה כו' ולא קשיא הא נ"ב
ר"ל משום סיפא קשיא דמקבלין כאן ברזל מן הנני ולעיל ומיכל ותרץ הכי דסיפא דמקבלין
ני מתחייבת אומן אשלא אחריות נ"ב אמקבל הא כיס ונותר אפילו מן הנני קמ"ל ד
דמקבלין כאן ברזל דין ואין והאריך : ״ ״ ״
אין שקלין כאן ברזל כו' והכא קמ"ל דהאי דבית דאוריתא כו' קושיות נמי דהוה בה"ל דמתניתין
דבכורות איירי בדבית שאינה נקובה. נ"ל דא"כ מאי קמ"ל קשיא שוה הלוה ולמה בברירה דכיון
שקרא כאן ברזל אפילו דבית שאינה נקובה : ״ ״ ״ ״
בא"ד סבר דלא הכי הא"ל הוא וכו' ומשני ודלא משום דאמר ומ"ו דבית דאיתא באלפסי דיש

[illegible] לווין מהן ומלוין אותן ברבית וכן בגר תושב [illegible] וכן בגר תושב [illegible] [illegible] הוא [illegible]
[illegible] על גר תושב [illegible] וכן מביא וכן גר תושב מותר להלוות [illegible] [illegible]
[illegible] התורה אבל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
קאמרי ברבית דרבנן [illegible] שמעו [illegible] דרבנן אסרו [illegible] בסיפא [illegible] דרבנן [illegible] [illegible] [illegible]
איסור מדרבנן [illegible] ואליבא [illegible] [illegible] ברבית קצוצה [illegible] התורה אסור [illegible] [illegible]
לווין מהן ומלוין אותן [illegible] [illegible] [illegible] ראפילו רבית קצוצה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ברבית קצוצה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לווין מהן ומלוין אבל [illegible] [illegible]
[illegible] פריך שפיר מתניתין [illegible] [illegible] [illegible] מותר להלוות [illegible] [illegible] [illegible] איסור דרבנן

מתניתין אמר רבי יוסי בא וראה סמיות עיניהם של מלוה ברבית [illegible] [illegible]
רושם הפסוק [illegible] [illegible] תניא אמר רבי יוסי [illegible] [illegible] [illegible] אדם [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] רבית [illegible] [illegible] או רבית [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] השטר של רבית [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] שפיר דפסוק [illegible] כספו לא נתן בנשך [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בא וראה סמיות
[illegible] רבית סמיות עיניהם של רשעים [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

תניא [illegible] [illegible] [illegible] ומלוה אותם [illegible] ברבית [illegible] ברבית [illegible] ישראל [illegible]
ישראל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ישראל [illegible] [illegible]
ברבית [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] שפיר [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] כספו לא נתן בנשך אפילו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] מסכת מכות
[illegible] [illegible] לא [illegible] נשך [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ברבית [illegible] [illegible] [illegible] בנשך [illegible] [illegible] [illegible]
עושה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ישראל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ברבית [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] מסכת מכות [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על כספו לא נתן בנשך [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על כספו לא נתן בנשך [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ישראל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] רבי יוסי בא וראה סמיות [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] סמיות עיניהם של מלוי ברבית [illegible]

[illegible] רבי אומר גר צדק האמור [illegible] [illegible] גר תושב [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] אמר גר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
גר תושב היה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] גר תושב [illegible] עבד [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] גר תושב [illegible] עבד [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
תושב האמור [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
תושב [illegible] [illegible] גר צדק [illegible] גר תושב [illegible] רבית [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] גר תושב [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] גר תושב אבל [illegible] [illegible] גר תושב [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] גר [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] כבית [illegible] כו׳ [illegible] ומצא [illegible] בשום [illegible] וכל [illegible] כמו [illegible]
[illegible] שמוכר [illegible] [illegible] ואמר [illegible]

אלא [illegible] קרקעות [illegible] כו׳ [illegible] קרקעות [illegible]
ברייתא
שמוכר שדה [illegible] באחריות [illegible]

אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער [illegible] פוסקין כו׳ [illegible] פוסקין על הפירות [illegible]
[illegible] ואמר [illegible] רפוסקין [illegible] שיצא השער [illegible]
[illegible] רפוסקין על שער [illegible] דרך [illegible] וממכר [illegible] אפילו [illegible] על שער [illegible] ולפי המסקנא
[illegible] [illegible] והאריך [illegible]

הדר [illegible] כו׳ [illegible] כו׳ [illegible] דרבי [illegible] שכר [illegible]
ברשות מוכר [illegible] דאיירי [illegible] להו שכר [illegible] ואפ״ה [illegible] טעמא [illegible]
דאומר [illegible] מכסא [illegible] שיקא [illegible] כיון שכר [illegible] ואפילו הכי [illegible] אחריות [illegible]
אפילו [illegible] שכר [illegible] כיון [illegible] עליהם [illegible]
[illegible] התוספות [illegible] החמרין [illegible] כו׳ [illegible]
[illegible] והחמור על [illegible] ולא [illegible] אלא [illegible]
[illegible] ורב חמא [illegible] משום [illegible] להו [illegible] כו׳ [illegible]
[illegible] להו [illegible] כו׳ [illegible] דאפילו [illegible]
חמרים וחמרים [illegible] הכי [illegible] החמרים כו׳ [illegible]
אבל [illegible] דסבר החמרים [illegible] אחריות אפשר [illegible] שכר עמלם [illegible]

פרדיסא [illegible] הכרם [illegible] פחותים כל פירות [illegible] כאשר הזכרתי : דוק
[illegible] פחותים כל פירות [illegible]
פחותים או כל פירות [illegible]
מפרדיסא [illegible]

רבא מרי בר רחל כו׳ [illegible] אחד [illegible] כבה [illegible] ובשבת [illegible]
[illegible] או [illegible] אחר אביו [illegible] שם בתוספות
ושפכי [illegible] ושפכו [illegible]

ושפכי [illegible] כו׳ [illegible]
מותר [illegible]
הוא [illegible] כיון [illegible] על [illegible] בתוספות [illegible]
[illegible] ברבית [illegible] : והוא כיון [illegible]

ואמר רב ששת [illegible] [illegible] הכי [illegible]
[illegible] אמר כו׳ [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] כל היהודים כל אחד [illegible]
[illegible] וספרים [illegible]
[illegible] רב פפא [illegible]
[illegible] אמר כו׳ [illegible] אחרים [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] אחד [illegible] אחר [illegible]
[illegible] אחר [illegible] רב ששת [illegible]
[illegible] דוק [illegible]

[illegible] כו׳ [illegible] כו׳ [illegible] בעות כו׳ [illegible]
[illegible] : דוק

כופרות [illegible] כו׳ [illegible]
[illegible] תוספות דוק

נשים לה כדנקא ומהרו״תא עיין באשירי מה שהקשה. ומה שתירץ. וכן משמע בר״ש וכן שכתב אפילו מבטיחו ואומר
אם עומד ... אפרע משלו. ומ״ש ק״ק להר״ן ... דאין אפילו משמע דלעול איירי אפילו לא הבטיחו
הדלתם בידו הבא לאו בידו תמאי כו׳ ואפשר לומר דהב׳ ... כאן ... אלא עיקר התנאי שעבור ולהרוס ...
לא יהרוס ושום במיטיב

... רבי חייא על כומר של כתים הא איכא חלה כו׳ ק״ק מאי קושיא ודאי יחרך כלעול באתרא דההוא דגבי
מעיד כלעול גבי יין ואפשר לומר דפריך מדאשמעינן ר׳ חייא כאן על הכומר ולא לעול אע״ג
ולעול גבי יין לא איירי בכומר ואע״ג הדרא קושיא לדוכתא ולעול הא הוי חלה. ומ״ש בד״ה ולעול אין צריך ...
על הכומר. כמו שכתבו תוספות ולעול נמי ואפשר דמשני הכי כדתני רבי חייא על כומר של כתים ולא תני
גבי יין של ... יין אין רגילין למכור ואע״ג ... מכומר ... כמבואר ... חידוד ותלמידים
וכבר שיתין כו׳ ק״ק מאי קושיא אי כרבי יוסי האמר ... שאין וגם בד׳ היינו כשיצא השער ואמאי
... כשלא ידע השער ולא׳ שכתבו תוספות ... ודוק ועיין בחידושי ... ובנ׳ ...
בד״ה לא ... ר׳ חייא כו׳ ועיין ... דרבנן ... כיון דלא מקיים ... בשער ...
הלוקח אפילו לא הוזל אלא שיהיה בימי שפרע אע״ג כשהוזל השער אפילו בימי שפרע לא יהיה כו׳
ק״ק ... בתרי תרעא ... ימי שפרע בתרי תרעא
... דבתר תרעא בימי שפרע בתרי תרעא אפילו מי שפרע ... דבתר תרעא אין
... אומר ... מחמיר בכ״ק ... לא אצטריך ...
ורבי ... ואיכול אסור ... דהנה ... ובזיר ... נחית ...
אי ... מאי ... עיין ...
והכל ... דברי ... חטים ... דמים דלא הוי ... אלא ...
... ואפשר לומר
... דמים ... ואפשר לומר
וכן ... אשר לא חלוה אשה ... עד שתעשה דמים ... רה״ל נמי אשה דבר
... ואפשר ... דאין דרך להקפיד אין איסור ... אלא ...
... דברא רבה ... איסורא ... לא ... ואתרן מבואר ... גבי
אלא ... אסור ... אבל ק״ק ... מאי פריך בפרק השואל ... כבכות ...
הא ... מאי פריך דהתם תנן מחברתה דאין ...
לבן ... אשה אפשר לומר ... דאין אסור ... משום רבית
... אשה ... דרבה להקפיד ... דאין דרך להקפיד ...
... ובבכרי הלל ... משום רבית ... נמי ... הא ... בנ׳ ח
... דבחמ ... בשבת ... להקפיד ... והתם במסכת שבת
אמר ... שמואל ... דברי הלל שבל חכמים אוסרים ... תוספות ... ובדברי הלל כו׳ ...
... כדבריו ... לא ... מבשל ...
... כו׳ ועיין ... דפרק אבל חכמים ... היכא דאיכא ...
... אבל בכרות אפילו ... שער ...
הלל ... מודה ... במסכת ... כלשון ...
... דאסור ... ולא ... ואשה בחברתה בבכרות ...
... באתרא ... דאיכא ... באתרא ...
הלל ... בבכרות ... אפילו הלל מודה ... ואפשר לומר דבכ׳
... ועוד ... לא ... דבכה נמי מחמיר בשלא ...
... אבל חכמים אוסרים ... דאין ... בין אשה לאשה ...
... הלל ... לא ... דהלא חכמים ... בין אשה דרבה להקפיד ...

ומגר ורע כי באתיש פוני · משמע דזה דבר הלוה אבל כריקא גרם [illegible] לו רע אם באשיר [illegible]
ורם רע שבא אשפות [illegible] וכן משמע דרש וגרס הכי [illegible] פירש [illegible] דפירש הודיעני · ורש"י [illegible]
עיין בב"ב דהיינו שוכבדו · דאל"כ ה"ל הודיעני · רוק ·

175

שוברים מעות לא תרגן לו ומעות לא תהיה לו כנשה בו · וק' דמתניתין לא כרבן כספר [illegible] בתוספת [illegible]
גם לא כסדר מה שעבר בראשונה · בשלמא ב' בראשונים [illegible] ולא תחין עבר בראשונה [illegible]
בשעת פרעון אבל לא תהיה לו כנושה בשעת תביעה ולא תשימון עבר בתחלה בשעת פירעון · [illegible]
מלוה ברבית [illegible] ומשום ולא תשימון שעוברין ערב ועדים עובר נמי המלוה [illegible] עובר כל מלוה [illegible]
שעובר הלוה עבר נמי המלוה ברבית דמחשיא ללוה שעובר על לא תשיך : [illegible]
שעוברים על לא תשיך משום דהכל קאי אמלוה : רוק · [illegible]

איכא דאמרי דביש לוה בהאי מתאן ולא אמרו [illegible] אמריתי · [illegible]
היינו דבי"ש במאי אלים · אבל אי בי"ש לוה וכבר ולא לאחרים אז רואיה [illegible]
ואית הולך וכן [illegible] ואית נענה.

ירדה על התחתונה בל' ואם הוגן פועלים בו · וכן נמי ירד על התחתונה [illegible]
פירש אם הוגרו רשום חביה לפי מה שעשו ואם הוזלו משום כפי מה שפסק [illegible]
פועלים דנעלים לחזור אפילו אם הוגן המלאכה דאינו רוצה להיות עבד · אבל בעל הבית [illegible]
לחזור אם הוגרו דהוא שלו הוגן וכן לא פירש בהדיא פירוש של הוגרו ועיין בחידושי [illegible]
וסברי · רבינו [illegible] פועל על העליונה · וכן רש"י ואפילו הוא חוזר בו דיכול לחזור בו [illegible]
כו' וסבר דשייך גם אפילו קבלנות · [illegible] רבי דוסא [illegible]
ואלו ואפילו הוא חוזר בו משמע דבעל הבית · [illegible] יכול לחזור כיון דתפיס בעל הבית [illegible]
בתוספת דמה שיד פועל על העליונה · פירוש אינה על התחתונה · [illegible]
[illegible] פירוש אינה על התחתונה · [illegible]
פועל כפי פעלם שהתנה · ומה [illegible] ובעל הבית חוזר [illegible]
כל עבדתי ואומר בעל הבית ידהדי נמי בעל הבית יכול לחזור [illegible]
אצטריך [illegible] בעינן אחר · [illegible] דאל"כ ר' דוסא [illegible]
בפועל ובעל הבית החוזר ידו על התחתונה כמאן [illegible] סבר יד פועל על העליונה [illegible]
על התחתונה [illegible] סבר תנא דמתניתין [illegible] וכפועל כר' דוסא · [illegible]
חוזר [illegible] ולאפשר [illegible] יכול לחזור [illegible] ידו על התחתונה [illegible]
וגם פועל ידו על התחתונה אם חוזר [illegible] כיון שחוזר [illegible]
[illegible] עד שנתקלו סלע · [illegible] מתניתין אפילו [illegible]
[illegible] המלאכה · [illegible] דלא [illegible] משום [illegible] דמתניתין [illegible]
פועל [illegible] בעל הבית [illegible] יכול לחזור ועיין [illegible] ובחידושי [illegible]
בלי סדר [illegible] הוא : [illegible]
ביא [illegible]
[illegible] דלא חוזר וכן לא [illegible]
בערכאה וכאן כיון [illegible] חוזר אין צריך [illegible]
[illegible] שהוא אינו חוזר וכן [illegible]
[illegible] כלום : [illegible] שהביא בחידושי [illegible]
הכא מכה [illegible] שלא יחזור · רוק : [illegible]

דינין [illegible] חמרא חמר דאין [illegible] כלום [illegible]
אפשר לחזן את החמור ועיין בגמרא : [illegible]

אל תתרגם [illegible] מפני [illegible] · [illegible]
[illegible]
[illegible]

על ונפק אפילו הכי דהוי משונה זה יהיה לו כח לחזור ולכן נראה דעד כולא הכי יורא לעיל ונכן במשונה זה
יחזור ויאכל אחר הכי לא יחזור ליקח ואפילו אם נרצה ליקח לחזור בשכרו חד זוז מוכר מחולו ואם הזהב דוק וצע"ע:
ומייתי המשכיר ומכר הנבלה והעור לכלבים והוסיף מעות עיין באשר"י מה שהקשה על רש"י ואפשר
לומר דמ"ש רש"י והוסיף מעות אין פירוש דמחויב להוסיף בחמור זה אלא המשכיר מעצמו יוסיף מעות
להעמיד לו חמור כדי שלא לבטל קרנו אם ישכור וכו' דהא הלכתא כשמואל בדינא דאפילו לשכור מחויב
לכן והוסיף מעות כדי שלא לבטל קרנו:
עד כמה יוסיף עליהן וכו' הוא לא ידע הברייתא עד ארבעים וחמשה זוז יע"ש דה"ל בברייתא עד חמשים
וליכא פירוך ומר לא זו אף זו ונקבא אחת ועוד דארבעים בכלל חמשים כמו שכתבו תוספות בד"ה עי"ש
בד"ה הלשון מעקה כל הנהו דלא דאמרי אינשי הכי כמו מפטן ארבע וחמש ואפשר לומר דידע הברייתא
אלא שסבר דלפעמים עד ארבעים ולפעמים עד חמשים ופריך במתניתין עד כמה שנוי עליהן כלומר עד אן
ארבעים או עד חמשים וכשמתקן כן עד כדי שכן פריך הרי תנא עד ארבעים וחמשים זוז וזה לחשב ענר:
אלא באיסקונדריא חוזרת הרב שחוזרין מעצמם אפילו אם לא ילכו אחריהם ועיין בטור ח"מ סי' ש"ד אבל
ולפירוש רח' דמפרש שהאסקונדריא אין מתפשין בבתים בל' אי נמי לפרש חוזרת כבשונו ובן שאינה ח
חוזרת פירוש שאינה חוזרת כלל ואפה אומרים הרי"ף ובין דזולו גרם וגו' רח' בפירושו ואפילו אינה
חוזרת והזרות אפילו אינה חוזרת כלל ודוק:
השוכר את החמור לרכוב עליו ומתהלו בחצי הדרך ולבסוף באחר גרסינן סתם השוכר את החמור
ומתהלו ולא לרכוב ולכן בתוספות דלא לרכוב דהרי כתבו תוספות בד"ה אלו עד הכא
בכל כמון שיכול למכור סחורתו והרי לא שכרו אלא לרכוב ובאמת דאי גרסינן לרכוב אז קשיות תוספות אינה
קשה כלום דהכי יכול ולך כרגלין חצי הדרך השני והרי נהנה בזה שרכב חצי הדרך בראשונה ולא הלך
ברגליו וזה נראה ודוק: ועיין בטור ח"מ סי' ש"ו ע"ש הרשתים שינו בין לרכוב ובין למשא:
ואשה בין גדולה ובין קטנה באשה לא רצה לשנות כין קטן בו' ואפשר לומר דהכי קטע אשה משום דאחר
ואשמעינן אפילו מעוברת בו':
השתא משנה בו' ופי' שהחזי נושא את עצמו ומיקל וזה הטעם אינו שייך גבי בינוניתא שאם היה
חוזה לה לא יכבד כ"כ בין הכל שהרי שם לא שייך לומר ופי' שהחזי נושא את עצמו:
כאן מפטן ארבע וחמש קופות דפריך תנו מפטן ארבע מבעיא בו' ואפשר לומר עד דלא שייך לומר לא זו
אף זו אלא בשני בבבות דאמרינן מתחלה מצא בבבא ראשונה וכתבה ואחר מצא רבותא בבבא שניה
וכתבה ג"כ דאלו לא מכתב ראשונה כיון דכבר כתבה לא רצה למחקה אבל מפטן ד' וחמש שהוא בבא
אחת פריך השתא תשע מפטן ד' מבעיא ודוק:
אני משום הא לא קשיא לא אמר לו אירוע משום דכבר כתבו תוספות לעיל בד"ה והא הכא דקי מעט
ונבו בו' [illegible] ולברייתא א"ש וא"כ היאך אמר כאן הב"י מסתברא
ואמר דלמה אמר אני משום הא לא קשיא בברייתא נופא מכח דמתן דשמו בו' אב' נש ומיידי הכ' מסתברא
הלכה אפילו הכי ועיין באשר"י:
אמר לא שאלת קבין לא סאה והא דלא מתני ואם מוסיף קאי אהיכא דלא משנה משום דואם
שמיעני דקאי אלעיל ומיהו קשה דמשמע לא סאה הוכן נזכר סאה במתניתין ונ"ל דהכ' ואם מוסיף על
שלא כדרוש שמוסיף בשעורים סאה עד שוה ומשאו של חמור חייב דנפק הוי תוספות:
שעורין והביא שעורין כמה יוסיף בו' קן על שעורין והביא שעורין אמר נמי דהוה תוספות
שאת בין לחמור והוא משאוי הוי יותר של תלת סאין אם לא דאמרינן לא פליג רבנן אי פירוש שהיה לו
להביא מחצית שעורים ותוספות שלשת קבין היינו של חטים ודוחק הוא: אבל אין להקשות היאך ה
התנא יכול להביא סאין שעורים הואיל אמרינן דחייב דתוספות זה מחייבו לו היינו כשהתנה.
אבל והביא חטין אבל אם התנה. עמו והביא כך שעורין ואנדאנייתרא אז הוי תוספות שלו בו'
קבין אפילו שעורים כיון שכבר ... מלין משאוי נדול וצ"ע:
רכש והביא לתך חטים והביאו עשרה שעורים בו' ופריך ואביי והא ד"כמו והקשות בברייתא
מאחרינן לעיל וע"ש ולחשב:

ואמאי שמירה בבעלים הוא אמר רב פפא כו׳ ולכאורה אכרוייתא מה פריך ואמאי שמירה בבעלים כו׳ [illegible]
שינה אכרוייתא ודאי יותר כמו במתניתין ואפשר לומר כיון דבמתניתין לא הזכיר אלא שאול ואשמור לך ולא
הזכיר כו׳ [illegible] ואוקי כשמירה בבעלים כמו שפרש״י שא׳ תשמור לי ואשמור לך כמתניתין הוי שמירה בבעלים [illegible]
אמתניתין ואמאי שמירה בבעלים ושני אפה רב פפא דאמר ליה שמור היום ואשמור לך למחר ותרא מהו [illegible]
לימא מתניתין דלא כרבי דתניא כו׳ גמ׳ מאי פריך האי סתם מתניתין אתיא כר׳ עקיבא כמו שפרש״י [illegible]
והמתניתין דלא כר׳ עקיבא ויש ליישב:
מר סבר מצוה לאו עביד שהוהו ואע״ג דמבא שאולא התיר אלא במשכנות שלא היום היכא דלא התנה מתחלה
אבל היכא דהתנה מתחלה שפיר דבר אפילו בכל דבר:
אל אין וארחות צדיקים תלמוד פרש״י סיפא דקרא הוא דאולא וארחות היינו דאין לשון צדיקים אבל בכון בדבר
ומנין לך כדרך טובים א״ב וארחות צדיקים תשמור אפילו לשום יהם ומה דרך טובים היינו ופעולת
הדין ועיין מ״ש בעשית הטוב והישר יותר מה שכתבו הדין ואמר וכתבתי במקום אחר בעזה״י:
פועל בכניסתו משלו כו׳ כסופו ועיין לפי כו׳ וכה דהא לקישור היאך משני דאלו דאורייתא [illegible]
והא פועל דאורייתא הולך מהיכן החמה ולאובה וחוזר אחר יציאת הכוכבים:
ועבודתו עדי ערב בימי שהיום עבודתו עדי ערב פרש״י עד יום תמה ואפשר לומר עד דאמרינן [illegible]
ונרישק פעלו ותוסים בך ועבודתו עדי בעוד שהוא ערב:
רבר מוש כל חיתו יער אלו רשעים שבן תגרת השמש לצדיקים כו׳ גמ׳ הא לא הזכיר צדיקים של הכתוב [illegible]
שואגים לטרף ולבקש מאל אכלם דכתיב אחר תרמש כל חיתו יער ואפשר לומר הכפירים [illegible]
אכלם דלשון על לשון [illegible] חנינן וכח שהם אלו מדם או שואגים לטרף אלו חיתו יער ולבקש מאל [illegible]
וכיראין ולבקש מאל אכלם תגרת השמש לצדיקים דכתיב וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא [illegible]
שמו שנדונין על ידה כדכתיב ערך ערך לצדיקים ויאספון הרשעים למעונם דהיינו השמש [illegible]
בכתובים והט אותם יום הבא דין: יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב דכתיב איוב [illegible]
מאוד לו וכשכר זה פעלו והנה מתמול פעלו אדם כמעט מצות ומעשים טובים [illegible]
ילך וברתת וזה אל מעונם ירבצון דהיינו תחת כסא הכבוד ששם נשמות [illegible]
צדיקי והולך הרשע וזה יאספון הרשעים לגיהנם ואל מעונתם של רשעים ירבצון הצדיקים [illegible]
הרשעים יצא אדם לפעלו דהיינו גם צדיק קראים מעשין פעלו ובני רשע קראים מעשין עבודה [illegible]
מה העבודה המאורכם שמדבר בבן רשע שמעשו עדי ערבי כדמעל דין:
אמרו לו שלכן גדול משלו כ״ש אל הם אמרו לו כי כאש גבורתה [illegible]
גבורתה אפילו בשעה בגדולים ואפשר לומר כלו שלה לו אי שלה גדול דהא עבד הולד דין
אר״י יוחנן אנא אשתיירי משפירי ירושלים כו׳ ולפי שהזכיר ר׳ כו׳ גמ׳ מאי קשיא [illegible]
נשי שפירי כוותיה גם דלמן הוא לחוד דהלא היו להם הדרת פנים כדאמרינן על רבי יוחנן [illegible]
דבא יוסף נמי הוי יפה תואר ולא חשיב ליה אלא ע״כ צריכין לומר דאלו שחשיב הוי יפים מעין [illegible]
אמה ואבוה יוסף היתה יפיו מעין אחר וא״כ מאי פריך מר יוחנן דמאי יפה הוי דומה מעין [illegible]
אל ענא מזרעא דיוסף קאתינא דלא שלטא ביה עינא בישא דכתיב בן פרת יוסף בן פרת עלי עין
ואפשר לומר דרבי יוחנן ראוי הנשים כדי שיולידו כמותו וזה בן פרת יוסף בן פרת עלי עין [illegible]
מסתכלין ביוסף שיולידו כמותו ביופי תואר בן פרת ביופה ולמראה עלי עין בשביל [illegible]
בנאות ירושלים שהיו עושין הכי ואפשר דזה הוא בעת לעדה על דור כדי להוליד כמותו: דין
דאי מנין ליה כד׳ קושור כו נגד כב ספרים ואפשר דזה רמז דברי חכמים כבראות [illegible]
שנשאין ונותן בתורה כ״ד רבנות דהיינו כד׳ קושיות וכ״ד תירוצים וזה נגד התורה [illegible]
יואי דור שעני בגולתא דזוהוא מרבנן ולא מתאי כדאיבעי לי פריק כמו [illegible]
ומחות לכל מי שחוש וכן הוא היה גדול הדור ולא מורה לכן שלו רמוה בזמנו:

ונס[...] עכברייא דבן שני כל' אפשר דמשה גרו ואי בעי עכברייא שהיו העכברים שבחוי ומיד כשמת
[...]ורח העכברים והלכו לר' אלו' גזר הוצרך הקב"ה לגזור שלא יגיעו ובשביל זה הכריזו שהוא נייח
דאי היה חי לא היה מגין לו העכבר ולא היה צריך לגזור · דוק · ולדעתי דלזה רמזו דשלחו לבני ביתו לבן
בור שום שם מיום דלא שכחו שם עכברים ולא יעכבו : " " " " " " " " " "

דהני עתיר מישבור מלכא פירש מגדל בהמותו כל' אפשר לפרש דהשדות שנגדלו בזכו זה נתברכו כמו שפי' אלו ג'
התם גבי יצחק הולך וגדל עד כי גדל מאוד :

דר"מ בההוא שעתא דנייח רבי ובית הכסא רש"י שבא לו הכאב של צמרמרא : " " "

דבי חליא ורחלי בכנפי' דרבי אלו ג' זיל וכך נוצרת כל' עיין בחדושי אגדה של נימוקי · ומ"ש איך היה ה
העגל בוכה ולמה אין שום בהמה בוכה כשמוליכין לשחיטה · יע"ן שאמר זיל וכך נוצרת וכי העגל הבין
נשמת · יע"ן בהמות צירה לא ניתן רשות לאדם להמית בהמה ולאכול אלא רק כשבא נח · יע"ן מאי הואיל
ולא רק מרחם וכי היה בידו לעכב את הרוצה לשחטו · ולפי פירש שמה דמוזר [...] להמיר בהמה בשחיטה
דהיינו [...] על נפש האדם שנשאו מעלה גדולה נפש חיה ולכן עם הארץ אסור לאכול בשר משום שהוא
דומה לבהמה · ואינו מותר אלא לת"ח ולכן נעשה הבשר מתחלה שהיו הדורות רשעים ועמי הארץ עד שבא נח
ה[...] ולומד את התורה והקריב הקרבן לו הקב"ה לכן הני חליא ורחלא בכנפי' דרבי כלומר שהוא יאכל דיאכלו
עמים ושבעו · ואפשר לומר דרמז בההוא עגלא לשון ענוה שהוא כמו גדול שנדמה לנשמת אדם בנשמת
בהמה ולכן הני חלי' ורחלי בכנפי דרבי ונאו בכי שרבי ירחם עליו · אלו זיל וכך נוצרת מתחלה עד זמנו ה
כי אלו יפגע פעמים וגלגל עם גבר · כי דוק ודעיקן : " " " " " " " " " "

כולהו שני יסורי דרבי לא שכיב איניש בלא זימני / עיין בחידושי אגדה דנסי יל"ו :

כולהו שני יסורי דרבי לא אצטריך עלמא למטרא דרבי היו לו יסורין בבבא שלמעלה ובבא שלמטה

מכאן ואילך תורה מחזרת על אכסניא שלה · אמרתי הלכה דלזה רמז הכתוב עטרת זקנים בני בנים
דהתורה מחזרת על אכסניא שלה ולכן כתיב לשון עטרה שחוזרת תחלה · ותפארת בנים אבותם
ולא אמר תפארת אבות בניהם דמשמעא מתח לא הני לה בנים ת"ח ואע"ג אין בניהם תפארת לאבותיהם
אלו איפכא אבות תפארת לבנים : דוק " " " " " " " " " " "

יתיב י"ג תעניתא דליהדר תלמודא בבלאה מיעט כי היכי דלא נעקרו · קשיות בנסי דהחמצית דר"ן
הק' כ"ג קשיות ור"ל כ"ב פירקין יתמו נעקר דלהכי התענה כנגד דמים אלו לכן נגרסת דא"י ונזכור פ
ופעמים יעורר אותו נגרסת דבבלי כיון שרבו קלה בעיון ת"ד לכן התפלל שנשכח תלמודא דבבלי דאין וזכור
היטב תלמודא דא"י מפני שהוא נוחה כשמן · דוק " " " " " "

מי האיש החכם ויבן את זאת כו' על מה אבדה הארץ וגו' נצתה כמדבר מבלי עובר דהקב"ה אמר להם
שנעשו חורבן גן שעקר ואבדה הארץ ונצתה כמדבר מבלי עובר אע"פ שלא עברו כלום לכן לא היו
יודעים עד שפירשה הקב"ה בעצמו : " " " " "

לדבר זה אמרוהו חכמים · אמרוהו נביאים ולא פירשוהו עד שפירשה הקב"ה בעצמו שנא' על עזבם את תורתי
החכם וגו' ויאמר ה' וגו' ומשב :

אמר רב יהודא אמר רב שלא ברכו בתורה תחלה · כתבתי במקום אחר כמדומה עד זה דאמרינן ב
בברכות כתיב לה' הארץ ומלואה וכתיב השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם כאן קודם
ברכה כאן לאחר ברכה · וכן לענין תורה שנקן לו אין מברכין שסוברים שהיא שלנו ובאמת אינה ש
שלנו אלא לאחר ברכה וזה רמז על עצמם את תורתי שהיא תורת ה' אשר נתתי לפניהם ובאמת לא
נתתי להם אלא לאחר ברכה · וזה כי אם בתורת ה' חפצו שחשובה בעיניו ואז מברך עליה ואז נקרא
ותורתו כתיב ובתורתו יהגה יומם ולילה · ולדעתי דלזה רמז הכתוב כי לקח טוב נתתי לכם · מה ת
תורתי אל תעזובו · ומ"ש ברכו תחלה :

שלא ברכו בתורה תחלה · כשהיו עוסקין בתורה לא היו מברכין לפניה · קרא יתירה דאשר נתתי ו
לתורתם [...] קרא בן הוא מונה בספרים שום קושיא דהרי אם מברכין / אין
ולן תורה אמת כשאין עוסקין בתורה והביאו את ס"ל מן מפני מה ת"ח אין מצוי לצאת מביניהם
תלמידי חכמים מפני שאין מברכין בתורה תחלה דאמר רב יהודא כו' ויאמר ה' על עזבו את תורתי

אשר נתתי לפניהם ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה. מאי ניהו ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה אר' יהודא אמר רב שאין
מברכין בתורה תחלה. וכאן דורש מפשוטו אשר נתתי ולא הביא ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה. עיין מאי ומר דהלל
שמברכין בתורה תחלה. אי שלא ברכו בתורה תחלה כדהכא. ועיין דהלל דאין מברכין על התורה ואפשר ומר דלא ש
בקולו ולא הלכו בה הוא פירוש עזיבת התורה אשר נתתי לפניהם תחלה והא עולין בכל תורה שבכתב ולא לתורה
עזיבת התורה הני דלא שמעו בקולו ולא הלכו בה אלא עיקר היה בעיניהם תורתם ופירך כיון שעשו שתורתם
חשובה בעיניהם יותר לכן אינו יוצא מכניהם תה' וכענין זה מצינו פירש שמואל איפה יתירה על הלבבו
אינו רואה בן תה' : מה שאנו מברכין (מתחילין) בתחלה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו נגד תורה
שבכתב קורין את התורה ואח"כ מברכין אשר נתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכינו נגד תורה שבע"פ
וזה נמי שלא ברכו בתורה תחלה דהיינו אשר בחר בנו בגאון על תורה שבכתב. ודו"ק ואיה' אבאר עוד. על שאין
מברכין בתורה תחלה דהיינו אשר בחר בנו מפני שברכו ברכה זו בהשכמה ובאמת מפני כבוד התורה
צריכין לברך:

כל המשים עצמו בעה"ז על ד"ת נעשה גדול ועה"ב כו' שהרי בעה"ז גם כן דכל המשים עצמו ענוה וגדולה
כדכתיב ולפני כבוד ענוה וממתנה נחליאל במות כענין שדרשו חז"ל וכן אמרו' חרות על הלוחות אל תקרי חרות אלא
חירות שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה:

תו בב"ק ואיתסאי והא דחזינהו לעיני כו'

אלו תרי בוציני דנורא כו' והוא ע"ד דאמרינן המסתכל בכהנים עיניו כהות:
אל ארבעה מיני לאברהם ומשגרי ומצלי. ואע"ג דכתיב לא המתים יהללו נ"ה פירש שהם עם הללו בשם שלא
על דהם לא מהללין אלא על הקמה. על לא המתים יהללו וה' תמיד אלא דין אברבע חודש עיין בזוהר
פרשת אחרי מות עמוד ... על פסוק והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו וגו' ... רמז לזה דיבר
טוב רש"ה שבת לזה דבר טוב ואיתא מהרה"ר כך בשארעשיים לכן אומר שני מעלה ומלך לפני האלהים
ברוך הוא:
אדהכינהו לרבי חייא ובנו פירש לפני התיבה באל"ף הרי כמה פעמים התפללו משיב הרוח ולא משיב
הוה יתיב אגרדא דביתא כו' אגדה זו אומרת דורשים ואפשר לבאר אי"ה לעובה:
ורבי יוחנן אמר הללו זקני קדירה. אפשר דר"י מדלא כתיב לצפורים אלא לבראשים ש"מ דבראשים זו ...
רעי היו צריכין לזקני קדירה שהוא דבר שלבו כיון שאמר לאכול וכבו וצריכין ואין בה"ג לצפורים ...
וחמור ובבצורים אכוסים ... שלשה עשה מהם זקני קדירה אז לא עשו הברכה אלא ...
ואוכל יקר יזכו ועוד ... דהרין מאי בבצורים אבוסים מקום דהא ועל כתיב ... בן
ואו"ה אבוסים הני דא' ופרש"י שאוכלים אותם על כרחן ולעיל פירש שאובסין ועומדין מאליהן
דבבורים שאובסין ועומדין מאליהן שהוא מאבל מלכים אבל ועל כרואים פירש שאובסין אותן ...
ורי פירש דבבורים אבוסים פירש שמביאין תור ממרעיתא בלא אנס. משנ"ז ועל דהוי ...
הני תור ואי הוי תור הוי אפילו בדאונס ... ודו"ק:

במימרא דסעודה דאברהם עדיפא מדשלמה דכתיב בה' ואלו גבי אברהם כתיב ואל הבקר רץ אברהם
ויקח בן בקר רך וטוב ואמר רב יהודא אמר רב בן בקר אחד רך ב' וטוב ג'
רב יהודא הנשיא יותר גדולה כלו הוי אלא אחד תורא ואפשר לומר שלא פירש ... בקר אחד בתור ...
לג' אנשים הני יותר מן ג' סעודות שלה אבל עכשיו שפירש ג' בקרים כי לאכול ג' לשונות בחרדל לכן
ס"ד דסעודה שלמה עדיפא. ומשני התם תלתא תורי לג' אנשים דסעודה לא היתה כל כך גדולה ...
כזה היתה גדולה שהחון ג' בהמות בלבון:

אמר רב חנן בר רבא כפי האזכון ג' לשונות בחרדל. הא דנשים בחרדל בלא בחרדל
דרנה לאכילן ג' לשונות. בחומש פירשתי ... ראה ג' פעמים בחרדל ...
ושר וזה הוה מרמז ג' לשונות בחרדל ומאכלם. עיין כמוש ע"ד ... בתורה בנביאים בכתובים ...
דבתא סעודתא דלכו כו' ... ועיין מה באונך. אלא ודאי בזה ... והם לאכול ... ולא הוי ...
והבין לו בקרקע דהקב"ה עשה לו כעין כעם של אברהם שבלו אלו ... של אברהם
אין עמה אין תורה ולכן מצינו תורה בנביאים בכתובים דבתא סעודתא דלבו ...

ומאבינו אלא עי' [illegible] · והמפרש בהבא בוחר את השבלים נותן לו את התורה וזה מה אמר שמך בכל הארץ וזה
רמז שהאבינו אלו [illegible] עד תורה נביאים כתובים בחדרו והורות שבוחר כרו נותן התורה : כתבתי
[illegible] בפירושו בע"ה : " " " "

[illegible] לאליעזר [illegible] ומנוחתם אמר לא מהימנא לך היינו דאמרי תנן ורב הימנותא
[illegible] איהו תנא והלכה דקאי אבבא היינו דכתיב אל נא תעבור מעל עבדך
[illegible] שאמר אברהם לא מהימנא · וכן בפסוק שאמר מעל עבדך דהוו מעלי ובן שאר
[illegible] אמר עי' דכתיב עיני בנאמני ארץ לשבת עמדי [illegible] נבי משה שהיה נאמן בכל ב
בית וכן נאמר אצל אברהם ומצאת את לבבו נאמן לפניך · וכן בגדולה לאליעזר ולא אשכח אמר לו
מהימנא לך היינו דאמרי תנן לית הימנותא בעבדי וכן לא נראה אלא נבן איהו תנא והלכה דקאי
אבבא דלא רצה לשבת עם אליעזר וזה וירא ה' אליו [illegible] ולא לאליעזר [illegible] אל נא תעבור מעל עבדך
דהיינו עבד נאמן ואפשר מאליעזר שעבר מלפניו ואב' [illegible] היינו דכתיב אל נא תעבור בו'
ואי נב' על מה שאמר על אליעזר דלא מהימן [illegible] : " " " " "

ד[illegible] [illegible] מינה אלא [illegible] והשתא א"ש דכתיב עוכר וסוחר דקאי על הפגן שהיה גדול ועשה כבו

עיוס ועיין בתח' : " " " "

ברויב [illegible] ועשו עשה וכתוב [illegible] ואל הבקר ואלו ומה לא [illegible] שנאמר ואשה בת לחם וכתיב [illegible] לחם לא אותם :

אלא מאי באהל והא דלא פריך אב' מאי שאלו בגלל ושם דרך [illegible] אב' לא פריך מבאהל [illegible]
[illegible] השאלה בפשוטו ואב' קשה על השאלה ועל התשובה · ואפשר [illegible] שלא [illegible] קשה מאי הוה באהל
השאלה בכשורו ואב' [illegible] על השאלה ועל התשובה · ואפשר [illegible] קשה מאי הנה באהל
אלו [illegible] באהל · אלא [illegible] שהיו יודעין [illegible] שואלים וכן השיב להם אברהם [illegible] באהל
שהיא באהל ולמה אתם שואלים [illegible] · ועל זה פריך בגמרא אלא מאי באהל הלא כבר ידעו ותירצו
כדי לחבבה על בעלה · ודע' " " " " "

[illegible] לשגר לה כוס של ברכה ואשני אברהם בעלה היה אסור לשגר לה כיון שפירסה שרה
[illegible] כשם [illegible] לחם לא הביא ולא הדריבו לברך ברכת המזון ומאי כוס ברכה איכא
הכאן : " " " " "

דאילו אוכלין מן התורה העושה במחובר לקרקע בו' בדבר שנגדלו מן הארץ וכן הגירסא ברוב [illegible]
באשירה [illegible] וכדבר שנגדלו מן הארץ וכן הגירסא כשאר [illegible] · [illegible] דאין צריך [illegible]
דברי כבר [illegible] העושה במחובר לקרקע בו' ובתלוש מן הקרקע [illegible] דלא [illegible] מן הארץ
[illegible] מחובר ותלוש אבל בדבר שאין גדולו מן הארץ [illegible] אבל [illegible] דאיכא [illegible]
[illegible] בדבר שגדולו מן הארץ [illegible] א"ש דתנן בדבר שגדולו מן הארץ ובסוף הא לפי [illegible]
[illegible] תהיה גדולו לקרקע אלא דלא תפרש [illegible] ואין אוכלין העושה בדבר שגדולו מן הארץ
פירש דהיינו במחובר לקרקע בשעת גמר מלאכה ובתלוש בו' אבל בדבר שאין גדולו לא תנן היאך
הוי הדין [illegible] מסיפא ואין שאין אוכלין בו' ובדבר שאין גדולו מן הארץ [illegible] אין [illegible]
[illegible] [illegible] דהשתא [illegible] ומן [illegible] כדי [illegible] דמסיפא [illegible] לרישא בדרך
[illegible] מלאכה [illegible] מסתברא · רק : " " " " "
[illegible] בשעת גמר מלאכה ולא [illegible] מלאכה [illegible] עד לקרקע וכן [illegible]
[illegible] ולא [illegible] לתורה [illegible] מן [illegible] :
[illegible]

דהיינו פסין ואל בליך לא תנן [illegible] כאן שכתבו תוספות וכן כתב רש"י כאן [illegible]
[illegible] במחובר אבל בשעת גמר מלאכה ובתלוש עד [illegible]

דלא נגמר מלאכתו פירש למעשר והא דלא תנא בברייתא למעשר משום דאסמכר חלה הוא [illegible]
[illegible] וכמו שכתבו התוספות ובאו מוספו. ותרץ דבמחובר תנא [illegible] בשעת גמר מלאכה [illegible]
[illegible] דלא תפרש דבמחובר אוכל הפועל בשעת גמר מלאכה אבל [illegible]
[illegible] מלאכתו [illegible] פירש בשעת גמר מלאכה ואי על העושה דעושה במחובר [illegible]
[illegible] כגון [illegible] : ועיין בסמ"ע סי' ש"ז בשלטי הגבורים שלמתניתין כאלו [illegible]
במחובר [illegible] שהוא נגמר בישולו ומתחילין [illegible] של בעל הבית ועושה ואוכל [illegible]
מלאכתו למעשר או לחלה :

בשעת [illegible] גמר מלאכה. כגון המנכש בבצלים [illegible] [illegible] בבצלים [illegible]
[illegible] הוי גמר מלאכה שלהם ונותן בכלי של בעל הבית [illegible]
[illegible] דכיון דעיקר פעולה משום תקון [illegible] [illegible] [illegible] גמר מלאכה
[illegible] [illegible] אלא [illegible] אפילו זה לא הוי גמר מלאכה [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] מסתברא :

מה קמה שכן חייבת בחלה [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] דאמר [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] והאריך :

[illegible] קמה [illegible] אומר המקשה [illegible] דקאמר לא הוי [illegible] [illegible]
[illegible] מכה ותרצו [illegible] מצינו בכמה מקומות שעושה [illegible] מכה שהוא מיותר ועיין במסכת חולין [illegible]
[illegible] בתוספות בד"ה [illegible] מחריך :

[illegible] [illegible] דאית ביה צד מזבח [illegible] מכרם ולא [illegible] דכרם חייב בעוללות
חייב בעוללות כדאיתא במסכת חולין [illegible]
[illegible] הוא [illegible] כרם [illegible] חייב בעוללות [illegible]
[illegible] [illegible] צד מזבח [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] מכרם דאפשר [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] כרם אפילו שאינו חייב בחלה [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] צד מזבח [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] קמה [illegible] דבר שחייב בחלה [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] בתוספות בחולין [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] מכרם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] כל [illegible] [illegible] :

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] והאריך :

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] קמה דחייבת בחלה [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בחלה [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בחלה [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] דבר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

בהרי מהרב. דלאו בר חרמש כגון שמסכן בגרגרות ומדר בתמרים דהוא כאוכלות ואין קוצץ פירות
מעין פירות אבל ליקוט הוי בר חרמש ולא שייך בהם לקט ידוק ומש"ה רש"י כגון לקיטות תדאמרן
קי"ל : אבל לגירסא דתוספות בענין אחר דבר חרמש וכו' ואכול דנראה חילוק בין פועל ובעל ה
הבית פועל דאמר יכול להגיע חרמש אלא לקיטה ולבעה"ב בחרמש אבל בדבר דלאו בר חרמש
דאין חילוק בין פועל ובעה"ב אין לאכול. דוק :

קמ"ל דבר חרמש דלאו בר חרמש מנין. ונראה היאך היה סבר דלומר מחרמש לבד אבל קמה וכו'
דאי לאו קמה לא הוינא אומרים דחרמש לרבות אלא אדרבה הוינא אומרים דאתיא ה
וחרמש מהחל חרמש בקמה דאיירי בדבר שחייב בחלה אבל עכשיו כיון דכבר כתיב קמה דהיינו
יכולין ללמוד קמה מהחל חרמש בקמה אלא ע"כ חרמש לרבות כל דבר אתי. ומ"מ ק"ק ופי' סברת
המקשה דלא היה לו לכתוב קמה ומה חרמש אלא כי תבא בכרם רעך וקמת מלילות בידך דאיירי
במחובר וכל דבר במשמע. ודו"ק ומיושב :

קמ"ל דתנא אין [illegible] מחרמש ומקמה כו' ק"ו מה כבר תינוק ההוא מוצא כולו לא
תהן נבוא אלא ע"כ דה ריק כרם וכו' אלא לא משום כלום ואפילו אצטריך כרם
משום כרשא מה קשה דהרי מה שהקשה המקשן לא תירץ כלום. ואפשר ומיושב דהכי אצטריך כרם ד
דאיירי דווקא בכרם אז הן אלו הלכות ואכלת ענבים כנפשך שבעך כו' אבל לא בכתיב ת
תחלה כרם אז הא דענבים כפשוטו דאיירי דווקא בענבים אבל השתא דכתיב כבר כרם א"כ
ענבים וכו' אלא ודאי בא להורות דענבים ולא דבר אחר :

אלא אי כתב כו' הא דקאמר אלא ואמינא דעת המקשה דסבר מחרמש לבד נלמוד אלא מקמה
נמי נלמד אפשר והכי הוא דעת שמואל דאמר אמר קרא וחרמש כו' קמה וחרמש. דוק :

כרכה אלא ומאן דאמר נזיר הנזיר מותר כו' אפשר ומיושב רש"י דכאן הוי כמו הפך עד הוונאת דימה
לו שאוכל בכרם או נותן נזיר כלין חזקו ואכול בבית ואינו נראה כמו נזיר. והשתא אף
לגירסת תוספות דנזיר נזיר אסור מכח וחשב עם קונהו. אבל לפירש התוספות דנזיר הנזיר
מותר אפילו נזיר ממש לכן פריך מקרא וחשב עם קונהו. דוק :

אבל נזיר ממש מודו כו"ע דאסור ונראה היאך אמרו כו"ע והא איכא פלוגתא ליכא בהם כו' וכו'
ענבים ולא ענבים ודבר אחר. בירושלמי לא גרס הכי אלא איתא התם על מחברתין הגה
עושה בתאנים לא יאכל בענבים כו' אי לא כתיב כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים
כנפשך וכו' מה יש בכרם יאכל אלא ענבים ומדיק היה עושה בענבים ויאכל בתאנים :

כנפשך כנפשו של בעל הבית. ואין פי' של בעל הבית מי שהשכיר שלו דא"כ הו"ל כנפשך אלא
כנפשך כאלו היה הוא בעל הבית. וזה דקדק רש"י בלשונו כאלו הן שלך. ובפסוק נ"ל ע"ד
הלצה דדין אוכל לשובע נפשו. ולכן אמר כנפשך ולא כנפשו דהיינו שבעך שביעה ונפש או
נ"ל דלפעמים דשון שהוא קונה כמ' עוה. אינו אוכל הרבה. אבל אם אוכל מאחרים אוכל הרבה.
ע"ז זה אמר ואכלת ענבים כנפשך כאלו הן שלך שאינו אוכל הרבה אלא כדי שביעה וזה שבעך
דוק : והשתא א"ש דלא כתיב כנפשו ויהיה פירוש כאלו הבעל הבית מי שהשכיר שלו כמו שחוש
ופי' המקשן נמי אמר קרא כנפשך כנפשו של פועל מה נפשו אם תסמת פיוור [illegible] על בעל
הבית מי שהשכיר שלו :

הרשונה פני הבית שיכנס דרך הפתח שהם פני הבית ולא דרך גגות וקרפיפות. דייקו מדנק
בלשונו פני הבית. אבל ק"ק ופירוש מאי פריך ובסוגיא נמי ינאי נמי הכתיב ובערך
הא ידע מכח דייקו בלשונו פני הבית דפירש ולא דרך גגות וקרפיפות וזה לא נלמד מן
הפסוק בערכו הקודש מן הבית אלא מכח ובערך. א"כ ידע התירוץ [illegible] ומיושב :
ע"ד שיראה פני הבית כו' עיין בחידושי נוסח מהרש"א [illegible]

נ"ל דאורה

בא"ד · וי"ל דמודה רבי ינאי דחצר קונה מדרבנן והשתא א"ש הא דקא חזינא פריך על ר' ינאי ולא הדר
הברייתות אהדדי דלא איירי מדרבנן הנך שבמסכתא נמי כאן מדרבנן מ"מ לא קשה הברייתות
דלא איירי בבעל הבית לכן אינה קונה אלא חצר וכאן בלוקח קונה אפילו שדה אפשר ובזה מתרץ
נ"ב מתחלה. ופי' הס"ד של תוספת דאיירי נמי מדאורייתא מ"מ י"ל דלא איירי בבעל הבית ובזמן כלו
אבל על ר' יוחנן קשה מסתם דבריו ולמורא צריך לפרש דבריו כמו שכתבו תוספות בד"ה מאי
ואי אבל על ר' ינאי קשה מ"מ אפילו אי איירי בבעה"ב מכח משנה שלחה צורות ואי איירי
בלוקח קשה אפילו מברייתא זו דל"ש עיין בתדות' נוסי יצו' :

בא"ד · ולמ"ד ורבי יוחנן דאמר חצר קובעת מדאורייתא אלמא ינאי"ר כן משמע בלוזאת י"ל דר' סבר הכי
קובעת מדרבנן · אבל קשה ופי' זה א"כ מאי פריך ורבי יוחנן נמי האמרינן הבית · הא ר' נמי מוד
דמדאורייתא אינו קובע אלא בית ויש ליישב :

תוס' ד"ה · מאי שנא כשדה כו' א"כ מאי פריך הנם פרש"י דבמתני' איירי ר"ת לא היא נמי מלאכה מ"מ הקשו תוס'
וחיק בדבר אחר שלא נגמר מלאכתו דהא בלאו הכי כתבו תוספות דתאנה לאו לוקח
לוקח מדאורייתא מי מחייב כד' הנם שהקשו קשה על הברייתא מ"מ סידר המסדר בכאן משום ד
דבפרק קושיא זו ותירוץ נ"ב קושיא ראשונה שהקשה על ר' ינאי ור"י דו"ק :
מפני שהעמידו דבריהם על · · · · דה"י · פרש"י כלומר מה שאסור מדברי חכמים
ר"ל הוא כל מה שאסרו חכמים מותר מן התורה · ואי פירש לא הלכו אחר דברי חכמים מצאו היתר מן התורה
הלכו אחר דברי תורה ולא צריך לומר מצאו · הנם שי"ל דכל מה שאסרו חכמים אחר דברי חכמים ולא
והם מצאו היתר בהדיא מ"מ קשה חו' ומי עברו על דברי חכמים יש ספק מן התורה ואסור
אסרו עליו זו ולפנים משורת הדין דאמר כו' לא חרבה ירושלים אלא שהעמידו דיניהם על דין
תורה ולא עבדו לפנים משורת הדין · ובן יש לפרש כאן שהעמידו דבריהם בו עשייתם על ד"ת
עשות מה שמותר מן התורה ובאמת ראוי לחכמים לעשות לפנים משורת הדין שהיו אומרים כך
ואכלו ולא תבואת זרעיך ולא לוקח ואז יכולין לפטור זה את זה מן המעשר · ובכוון זה אפשר לפרש
מוכר
הכתוב משלי כב' הט אזנך ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתי שאני רוצה שילכו אחר דברי
חכמים בדבריהם ומשך חוק בדרך טובים וארחות צדיקים תשמור ועיקר שבית שני חרבה שהעמי
דבריהם בו וכוונתן היה כדי לפטור אבל אנשי ירושלים לא עשו זה אלא שהעמידו דיניהם
הדינים · דו"ק · " " " " " "

תוס' ד"ה · תבואת זרעך ולא לוקח כו' ואת"ל דהכא איירי בלוקח אחר מירוח אז אמרינן תבואת זרעך
ולא לוקח אבל לוקח קודם מירוח תבואת זרעך קרינן ביה · ואין להקשות מאי פריך בגמרא
לוקח מדאורייתא מי מחייב שמא הכא איירי בלוקח קודם מירוח · בשלמא לפירוש ר"ת א"ש דלוקח אינו קובע אלא
אחר שנגמר מלאכתו למעשר והכא נמי הלוקח אינו מתחיל עד שאוכל ואוכל ודבר כבר נתן כמו שכתבו
תוספות לכאורה אבל לפי' ריב"ם שפירש בלוקח שאינו גומרה פטור · אבל לוקח גומרה הוא ונתחייב בה
מוכר הוא ואפשר י"ל דהלוקח דהא דלוקח חייב מדאורייתא היינו בלוקח אחר שנגמרה · והא דלוקח פטור
איירי קודם מירוח · וי"ל דהכא לא נוכל לומר דאיירי בלוקח אחר שנגמרה דא"כ אין כעה"ב חייב דהא
היה טעם דהלוקח חייב היינו משום שכבר נתחייב בעל הבית · ע"כ י"ל דריב"ם סבר דהכא משמע דלוקח
קודם מירוח דהא פו על אינו אוכל אלא בדבר שלא נגמרה מלאכתו · והתירוץ שכתבו תוספות על ר"ת
שהלוקח אינו מתחיל עד שאוכל לא נראה בעיני של ריב"ם · דו"ק :
ולפירוש ר"ת וריב"ם נוכל לומר נ"ב חילוק אחר י"ל הא דאמר ר' ינאי אין הטבל מתחייב במעשר כו'
דהיינו דהחיוב מוטל על המוכר ולוקח פטור דלא כשראה פני הבית ולר' יוחנן כר"צ — אבל קודם לכן
דהיינו קודם מירוח הלוקח חייב ולאחר מירוח קודם שראה פני הבית · והתנא שניהם חייבים דהיינו גם
שמוכר חייב לעשר · ויש ליישב דו"ק : בזה קושיות הגמרא דלעיל הא לוקח חייב מאי לאו בלזה · וה"ה במוכר ולוכח
דבאמת כלם חייבים ור' ור"צ איירי ולפטור את הלוקח דאז אינו פטור אלא כשראה פני הבית ולר' יוחנן
סע' וגו' וליישב :

מתני' ואין משתפסין בשדה כו' ואמ' מדפריך מינה לר' ינאי קושיא מינה על המשנה. כו' פירש"י הגי' לא יאכלו
והקשה על ר' ינאי ולר' יוחנן אמ' לא ק' מכח המשנה אע"ג הא להקשות בפשיטות על המשנה דין ועיין קידוש.
[illegible] :

רש"י בד"ה ולכך אין קשה על המשנה דמשכחת לה חצר דאיכא לאוקמא במידי דלאו בני עירן קא אע"ג ופי' זה
קשה קושיא דאורייתא דהא ר' ינאי מדרבנן הוי . והא דמוכח בסוגיא במגיא דאפילו מדרבנן לא קבע כו'
היינו בדבר דלאו בני עירן אבל מידי דבר עירן כגון חטים קטניות ולועין אינן צריכין חצר . ורבי ינאי א
אוירי מדאורייתא לכן הצריך ראיית פני הבית . ודו"ק :

לא"ו . ליפסקו בבית יוה"כ וא הגזבר שנינו משום דר' יוחנן ס"ל בין דבר של בני עירן דאין צריך חצר
מדרבנן ודבר דאינו בני עירן דצריך חצר אפילו מדרבנן אבל לר' ינאי קשה דמצריך ראיית פני הבית
קשה אבל באמת לפרש"י ותוספות משמע דפריך נמי על ר' יוחנן . ומשיפקסו בבית קשה אפילו לרבי יוחנן
דבית בבית צריך שיפקסו . ודו"ק :

לא"ו משיפקסו בבית אין לפרש כו' וי"ל דודאי חטים ושעורים שדרכן למרח בשדה כו' קן ופי' אע"ג מאי פריך
בגמרא עד שיפקסו מכלל' וזה הא י"ל דאי אמר עד שיפקסו הו"א דווקא שיפקסו קודם שיצאו לבית לכן תנא
משיפקסו בכל מקום שהן אפילו בבית . דשאני זה מחטים ושעורים :

דף פ"ח ומה"ר שור שאינו אוכל במחובר כו' והשתא אכתי לא אפיק אדעתיה קושיא שמה דהרי ובשני אומר ומה אדם
שאינו אוכל בתלוש כו' אע"ג דבבר נלמד דאדם אוכל בתלוש . עיין בחדוש' גי' מוהר"ש ס"ל וצ"ע
נראה דהגמרא כוונה ללמוד אדם בתלוש משור במחובר קן ואח"כ מסיק על שניהן יחד אלא דהסדרן סידר אותן
כל אחד ואחד ללמוד שלו . וכן מצינו כמה פעמים בתלמוד כן :

בירושלמי מה דיש מיוחד דבר שלא נגמרה מלאכתו יצא היין מקיפה משירד לבור כו' מה דיש שלא באו לידי ה
מעשרות יצא הלש והמקטף והאופה שבאו לידי מעשרות . וצ"ע מאי יצא הלש דהא אליבא דעת
קודם מתרומה והעיסה הן דהרי זה אמרו על מה דיש דבר שלא נגמרה מלאכתו דפי' למעשר . ומאחר שבגמרא
שלא איתא מה דיש מיוחד דבר שלא נגמרה מלאכתו לחלה יצא הלש והמקטף והאופה שלא נגמרה מלאכתו לחלה :

מה"ר דיש מיוחד דבר שגידולי קרקע אף כל שגידולי קרקע כן היא הגירסא באשירי אבל ברש"י פירש על גדעת
גמרו קודם על המחבק משמע דמשו גרוס וכשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו' אבל קשה דאע"ג דמבואר א
אמר אף כל שהוא בשעת גמר מלאכה . ועוד דזה תמוה כתנאי אירך . הנם שלפמש"ב רלהכי לא אמר אף כל
בשעת מלאכה נלמד מואל כליך לא תתן כלקין מה האמת נראה דו"ק :

מה"ר לי מואל כליך לא תתן נפקא בו' קן מאי פריך הא ע"כ מדנקיט התנא כלישנא יצא המנכש בשומים ובבצלים
דווקא אלו אלא ודאי משום דבאו להורות איצט' דמשלך קיימי מבינו אלמי . וגו' ודו"ק :

סלקא דעתך אמינא כו' מכי תמא נפקא דווקא במחובר לאו דווקא אלא כל גדולי קרקע וכן הגיה גגס . וגו'
כתי בדלין ליעד דיש והפך והכי מכי תמא נפקא אלמא איתן לאוקמי שור דומיא דאדם דווקא במחובר דו"ק
אי הכי חלה נמי לא דחלה כה"ג לא הויא אלא מדרבנן . מה שיש להקשות מ"ש מהכא דבתרומה דמדרבנן אפ"ה
אמרינן דאי הוה בהו מעשר מדאורייתא הוה אזלינן בתר גמר מלאכתן למעשר . ואע"ג נבי חלה נמי נימא
אי הוה מדאורייתא הוה אזלינן בתר גמר מלאכתו לחלה . וי"ל הא דפועל אוכל חידוש הוא ואינו עובר על לאו
תנאי ואע"ג הכא דאמרינן דאי הוה בהו מעשר הוה אזלינן בתר גמר מלאכתן למעשר ולא לאכול אחר כך דפיר
אבל ומר גבי חלה דאי הוה דאורייתא הוה אזלינן בתר גמר מלאכתו לחלה ולאכול עד אחר שנגמרה מלאכתו לחלה
זה לא אמרינן כיון דלא שייך חלה בה"ג . עוד דהכי פריך באמת אלא חלה נמי לא דחלה בה"ג דרבנן אלא ע"כ דאמרינן
אי הוה דאורייתא הוי אזלינן בתר גמר מלאכתו ולמעשר אע"ג בה"ג נמי אע"פ דאיתנהו מעשר מ"מ כיון דבאינהו
מעשר מדאורייתא אמרינן אלו היה נוהג בה"ג הוה אזלינן בתר גמר מלאכתו ולמעשר . נם כה"ג קצת מקומות מדרבנן
דהיינו סביבות א"י ובארץ עמון ומואב כמו שאכתוב לקמן . ובסוגי' בדה' מותר לכתחלה בקרקע זה . ונשנה לן כשבע ש
שכבשו כו' דלא שייך ומר אלו היה נוהג דהרי אפילו בא"י לא היה נוהג מעשר לכן הוה הדין עד גמר מלאכתו
לחלה . אבל קן אע"ג ופי' זה מאי פריך מידי מעשר קגרים כו' ודו"ק :

אלא אמר רבינא כרוך ותני . קן דרבינא מתרץ מה אלו הקשה המקשה דהרי המקשה ואהקשה אלא גמר מלאכה.

גרים כדאמרינן בירוש' כמו שפירש' [illegible] ותרך אלא כל אמר ופי' הערוך שכן · יע"ש ומה אמר יצא הגבול כתמרים הם [illegible]
אפילו גבי תבואה דנגמרה מלאכתה ולמעשר כשאינו רוצה לעשות פת אלא שכר או שאר דברים כמו שכתבתי [illegible]
המרכסות בתבואה · וכ"כ סמ"ג בסימן ש"ז · ויש ליישב אלו הקושיות אלא שאין להאריך :

והגבול כתמרים אע"פ כו' הא דלא עשו פירש ועי' · ע"ש מאי והגבול כו' דמתרץ כרוך ותנא כו' הרי תנא ועוד יצא הגבול · ונ"ל דכאן
ואע"ג קשה ליה ומה אצטריך ליה ואשמעינן דאם נגמרה מלאכתה יצא הגבול ולכן פירש' כיצא הל"ב והמשנה כו' והגבול כתמרים
דנגמרה מלאכתה למעשר אם לא ירצה לעשות פת כשמא ועוד ל"ל תדאשמועינן על הגבול כתמרים הלא אפילו גמר תבואה עד
תבואה אע"ג דעדיין גמר מלאכה למעשר הוי גב' אבל תבואה · ולכן תירץ דאתי לאשמועינן אע"פ דליכא מעשר כו' מ"מ
חשיבא גמר מלאכתה · ודו"ק ויש ליישב עוד ואין להאריך :

ת"ש פועלין אוכלין כראמר אומנות כו' ותרך האלעי הביא הברייתא ופשוט והיפוך אליבא דר' ש"ע · ויש ליישב דבעינן
באופנו על ענבים טובים שומר ומתן והרבה באור כדמשמע שיאכלו ענבים הרבה · ובברייתא דתניא
וההבה כאור איירי בענבים רעים · אבל לפירש תוספות קשה · ונ"ל דלעולם פליגי והיפוך דייקינן ואכשורי גברא
ואכשורי פירא אלא שהתרצן הבין כפשוטו ומה שפירש תוספות היינו לפי הבנת התרצן · ומשני ואכשורי גברא כו'
אוכלין כו' ובמלעיל בוותיה ופשוט איפכא · ודו"ק :

באכן דמעשר דאורייתא אע"ג דתניא בברייתא עודרין בתאנים ונודרין בתמרים דאינן חייבין במעשר אלא
מדרבנן מ"מ באכן כיון דמצינו מעשר מדאורייתא היינו עפ"י ספיקא אפילו בדבר שאינו חייב אלא מדרבנן
אבל בחלה דאינו חייב בשום דבר מעשר מן התורה לא אמרינן עד גמר מלאכה במעשר דוק · ע"ל ש"ס כדה' אי הכי
חלה :

מודר וכחלה כתמן היכא דמעשר דידיה מדרבנן כו' אע"ג דמעשרות אין שהנין בחו"ל אפילו מדרבנן [illegible]
הסמוכין לאי ... עמון ומואב כדאיתא ביו"ד סימן של"א ולזה דקדק רש"י בלשונו היכי דמעשר דידיה מדרבנן ולא בטלינן

ואע"ג דנטל רשות מכה כו' הא דקשה · משום דלא תפשוט דיישא משום מעשר לא יאכל אבל משום ענבים [illegible]
שרי אע"ג שרו והבהב באור ולכן פירש' דאיירי שנטל רשות מבעל הבית ולכן יש לו רשות לספות במלח
מכה שהוכן למעשר ולא יספות במלח · כשיכתבו תוספות ועל כדה' פועל מהו שיהבהב כו' בסנפו
אע"ג דנטל רשות מכה משום דנ"ל היכי תנאו ועוד דאיירי בשתם ולכן כתב אע"ג דנטל רשות מבעל הבית דמסתמא
שמן או רשות לאכול שתים · אבל דוחק ודו"ק :

3 **אבל** מפני מראית העין מביא כו' · ואע"ג תנינן תרומות ומעשרות שיש בו משום מראית עין אבל גבי מרכ'
הלא נגמרה מלאכתן למעשר ואינו חייב ליתן לאכול · ואין לומר דקאי על תרומות ומעשרות
והקשה מאי ענין מרכסות לתרומות ומעשרות ועוד שהרי הפוסקים לא הביאו תרומות ומעשרות [illegible]
המרכסות אבל מפני מראית העין ונ"ל כדוחק דהעולם סוברין שעשה להם ולא נגמרה מלאכתן
אוכלין · אבל בש"ע ביו"ד סימן של"א סעיף ח' פרות המרכסות על התבואה לפי שירע להן הדיך אינו עובר על לא תח'
וזה הוא פירוש של פרות המרכסות כמו שכתב נ"י · וכתב סמ"ע דהש"ע לא כתב כלל שצריכין להביא מעשר
כו' דכאן הכל רואין שאין כוונתו לדוש ולית ביה משום מראית עין · וכזה אף דבברייתא תנא תני אבל מפני מראית
עין מביא כו' קאי נמי על פרות המרכסות · ובברייתא ב' תני סתם פרות המרכסות אינו עובר משום בל תחסום
ולא הזכיר דצריך ליתן לו מפני מראית עין אלא בריתא דלעיל איירי כשעורין שהזרובים ומייבשין כו' שיין מפני
מראית עין וברייתא שנה איירי בפרות המרכסות שירע להן הדיך דאז אין בו מראית עין · ולע"ד דאפשר
הני פרות שירע להן הדיך צריך ליתן מפני מראית עין והש"ע הביא בפנים פירוש רבנו נ"י ועל פרות המרכסות
הביא גם פירוש רש"י על פרות המרכסות · ועל כולן כתב וצריך ליתן משום מראית עין אפילו אם פירש שירע הדיך
ור' מנחם פרות המרכסות כו' ונ"ל התוספתא המרכס בתבואה אינו משום בל תחסום אבל מפני מראית
מביא קרדום ותולה בכרי · ושראל הל"ב בברייתא אני עובר משום בל תחסום אבל מפני מראית
אינו עובר משום בל תחסום כשתרומה ומעשר עובר משום בל תחסום ונ"י הל"ב בברייתא אלו
בשווארי בהמה ונותן לו לתוכה חולין מאותו המין · ולפי הגירסא זו לא פריך · בבגדרא אלא זו ונ"ל דאינו
וכאן תנא דעובר אבל באמת אם נותן לו דבר אחר אינו עובר דוק :
ליכה **אינו** עובר בלא תחסום מרכסות כו' דאין תרומה ומעשר חתם אלא מן המרוח ואוך כי כתב בדגן [illegible]
המגן ואע"ג דלין פרש"י ממין גבוה ולא ראוייה בדגן · ואע"ג ומה פרש"י · ועי' פירוש אחר · ונ"ל דגבן
נמי הוי פירוש מכה דלא ראוייה בדגן אע"ג היאך מתרץ הא במעשר ראוגין הא ונשה פשוטא דחולין

אבל

אבל מכח פירש"י ועוד דאין תרומה ומעשר סתם אלא מן המורח ויל"ך אנ"ן בז"ל במעשר ראשון דהא דאינו עובר משום דסתם
מעשר מן המורח ואיך · והא אלא מילא ואקשיא הא במעשר ראשון דמיין קושיות מאי אלא הא לא תירך כבר כלום אלא
שכתב אמר אלו דברחלה היה חז' דטעמו דאין תרומה ומעשר סתם אלא מן המירוח · ולפי האמת הוי הטעם מכח
כרו"ן ואכל ק' ומה פרש"י זמן ממין גבוה ולא קרינא ביה ברוש ונפי תרומה כו' ולא פירש ועוד על תירך א' מן במעשר
ראשון כו' ויש ומשב דרשי נשיר עד וכסינו דברי המתרן שאמר ממון גבוה והה בתירוץ ראשון הוי נמי טעם זה במעשר
שני דוק :
והלשות. בתרומה כו' ולא חשין משום הפסד תרומה פרש"י דאין ראוי ליתן תרומה משום הפסד מנ' אם אינו
נותן כלום עובר וצריך ליתן שאר דברים וגם"ש רש"י ונפי תרומה מתוקמא שהיתה פרה של ישראל שאסור
האכלת תרומה משמע דאם הפרה של כהן עובר וכן משמע בפי' דתרומות החובש משובח והכל כ"ד עשה תולה
כפיפות בצוארי בהמה ונותן לתוכן מאותו המין נשבא לא ימם את הבהמה ולא מאכלו את התרומה ופירש"י ואסור
ו' ג' והבנסה בגרע התרומה ולפי שהיא אוכלת ממנו אלא אם היירה בהמת כהן דש"ן כהן עובר אלא פירש אינו
עובר אם אינו נותן לה מזה המין · וצ"ע :
והלכי. דמי כשהקדימו בשבולין תימא דמאי איצטריך לפרוש. הכא הכ' כו' ולע"ד נראה דלן כלום דמי שירבן כרם ש
ובאי דעל תרומה ידע ולהך דאיירי כשהקדימו בשבולין אבל על מעשר ק"ל ש' דאי איירי כשהקדימו בשבולין ק"ל והאכתי
חומה ואין דשין ופנים מן החומה דמרקין הגורן מן העיר אבל על תרומה ואק"ל דתרומה לא בעי חומה והשתא
א"ש דמשני שדש ופנים מחומת בית פאגי ולא משני כפשוט שדש ופנים מחומה · ואלא ודאי אין דשין ופנים מ
מחומה והכי איצטריך להך ופנים מחומת בית פאגי דשם רגילין לדוש · ודוק :
איבעיא להו מהו שיאמר אדם לנפי חסום פרתי ודושה מי אמרינן כו' ופרש"י דפירש דושה שלך אינו לוקה אינו
איזה עובר וסבר דאפילו איסורא ליכא אלא דאיבעיא ליה דשמא אינו עובר היינו דייקא כשלא אמר ליה אלא
מעצמו דש כפני ישראל אבל אומר לנפי אסור · ופשיטא ליה דאינו עובר אפילו כלא אמירה מכ"ש אם אמר
לנפי דאסור · ודוק :
חסמה בקול והעבירה בקול ר"י אומר חייב וכו' אי דש אחר ואחר חסמה בקול טעם שדשה אם ח
בה אחר מכל מקום מלקות וצ"ע · איסור בודאי הוא עושה אפילו דש
איתיביה רבי יוחנן לר"ל ל"ו לא שאדם רשאי להמיר כו' וסופג את הארבעים · ואמ"ה הא אמרינן התם
כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין חוץ מנשבע וממיר ומקלל חבירו בשם · ומע"ג דאמר ר"י לא
תימא מומר דבדבוריה קעביד מעשה · מ"מ ה"ל סבר דלא עביד בדבוריה מעשה שונה מומר נ"כ ואכן ק"ל ויש להך
דעל מומר אין ראיה והכי לא תיתני ואין לוקשות מתמלא דתני וסופג את הארבעים היינו משום דבדבוריה
עביד מעשה וכבה מתורך הא ר"ל ומאן דלוקה לא תחסום דאין לוקין אלא שאין בו מעשה תיפוק ליה מדאיצטריך
ורבות שלוקין על נשבע וממיר ומקלל חבירו מכלל דאין לוקין בשום אחר על לאו שאין בו מעשה אבל אם על מומר אין
ראיה ויש ומשב דאיצטריך ומאן דאמר שני כתובין הבאין כאחד מלמדין אבל אם יש על מומר ראיה ק"ל
ודוחק ויש ומשב דאצטריך ומלוקה דלא אמרינן דבדבוריה עביד מעשה ·
וסופג את הארבעים תוספות הקשו שם דה"ל שמונים ותירצו ע"ש ואפשר לומר בענין אחר ויתורצו
עוד קושיות הרא מאי את הארבעים ה"ל וסופג ארבעים · ועוד ק"ל דבפסוק כתוב אמר
לא יחליפנו ולא ימיר אותו ואחר כתיב ואם המיר ימיר ולא כתיב ואם החליף והורות דעל לאו של לא
ימיר אין לוקין משום דעביד מעשה אבל על לאו דלא יחליף דלא עביד מעשה לוקין וכ"ש לא שאדם רשאי להמיר
אלא שאם המיר מומר וסופג את הארבעים דלא יחליף · ולדעתי דזה הוא ראיה של מומר דלוקין עליו ·
ואחדורי בחולין אמרתי דבן משני הא מני רבי יהודה דאמר דנשבעין על לאו של מומר דהיינו לא יחליף
וזה דאמר לאו שאין בו מעשה דהיינו לא יחליף לוקין · דוק · ואין להאריך :
רזה נאמר לא תרביע הייתי אומר לא יאחז אדם הבהמה בשעה שעולה עליה זכר ואמ' היאך לא יאמר
כלאים דמנוריכולין ומוז דבכלאים מדבר וכן יש להקשות בתוך שדרש אלו נאמר שדך לא תזרע
ר"י ג"כ הכי עוד ק"ל מאי הייתי אומר לא יאחז ה"ל דאיירי במין במינו יעוד שאר קושיות וה"ל דהפ' דכתיב

בהמתך לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים ובגד כלאים וגו' והכי פריך דלא הו"ל אלא בהמתך לא תרביע
לא תזרע ובגד כלאים ואמאי דכלאים קאי על הכל דאל"כ למה לי ואיצטריך מין במינו ...
ודאי בכלאים איירי וכן אמר או נאמר בהמתך לא תרביע הייתי אומר דאיירי מין במינו והא דאסור היינו כלא ...
אדם הבהמה בשעה שעולה עליה זכר והעעם אפשר מכה הרהור וכן נאמר כלאים דרך כלאים אסור וכן גבי ...
לא תזרע הא דרך זריעה אסור אבל קיים מותר ה"ל כלאים דאפילו קיים אסור. ועיין בתוס' שהקשה משדך לא תזרע
ולמעיין ברמב"ן רוק"ן :

מתניב רב אחדבוי אין נאמר בהמתך כל כדי שיעלה עליה זכר אע"פ שכבר תרגן דאחיזה היינו הכנסה ...
דהקשה רב אחדבוי על שמואל ודבורא בפעם אחת אלא שהסדרן סידר על כל אחד קושיא ותירוץ שלו
מ"ל דסבר המקשן דכאן לא שייך ומר אחיזה הכנסה שהרי תנא כדי שיעלה עליה זכר מ"מ התרגן מתרץ דכדי שיעלה ואם
רישא ואחיזה הכנסה וכו' :

בעי רבה בר רב הונא רש"י באוזין ותרנגולים ור' יוסי כל קן מאי כעין ר' יוסי הא אין הלכה כר' יוסי ... למה פרש
אווזין ותרנגולים הו"ל סתם דשבעופות ואפשר ... ותורך ... תוספות ...
בעי דיופין שור משכב ועיין תמימה משום שהן רגלין ועיני ועשות מלאכה בכנפיהם אבל אווזין ותרנגולים דאין
רגלין ועיני ועשות מלאכה בכנפיהם אי ולפינן מאי או לא ? רוק"ן :

אמר נחמן א"ר בר אבוה פועלים עד שלא הילכו כל זה שייך אחר מתניתין היה עושה בתאנים כל' וכן הוא בריף והר'
מונע את עצמו עד שמגיע למקום יפות ואוכל. והנה שמשון משמע במין אחד מ"מ נראה דהדין אפילו בב'
מינים שרצה ומנע בשלא יאכל ממין זה כדי לאכול ממין אחר וכמה מתוק דהוא דאבל דקאי על תאנים וענבים
איסור ומנע מתאנים כדי לאכול ענבים : רוק"ן : ועיין בסמ"ע סי' של"ז :

איכא דאמרי כל אומר עושה בגפן זה אוכל בגפן ... אחר . ומה שמא רישא שאינו ... ענבים ... שיצא ממנה
ויאכל כשעה שהולך ולערך גפן אחר מצוה דבכבר עשה בגפן ... הוי ... מה ... ...ל של בעל הבית . אבל
שייך משכו ... גפן יפה ממקום שעדיין לא עשה ... למקום שהוא עושה בו ויאכל אסור . ודעתי דבזה ... מתירין ...
סברת המקשה מתניתין אחד בדי רישא היה עושה בתאנים לא יאכל ענבים דמיירי הא תאנים ותאנים דומיא ד
דתאנים וענבים ואכל . ואתכ' תנן אבל מונע את עצמו עד שמגיע למקום יפות . אבל ... אסור .
וכן ... שיה ... דפועל עושה בגפן זה אוכל בגפן אחר מאכל מונע את עצמו דמשמע אבל ... אסור
אלא ודאי הא דאמרינן הא תאנים ותאנים יאכל וכן באו"ז היינו דוקא ליקח מתאנה ונכן שעשה כבר ... אבל ...
ולהוי אסור דוקא מונע מותר . ואמ"ז דהבעיא בן עושה בגפן זה מה שאכל בגפן אחר בעי ספקא ה... ...
שעשה כבר הן אם יכול אפילו ... ורצה לפשוט מהא תאנים ותאנים דהרי עכ"פ ... מגפן ...
ומסיפא אבל מונע את עצמו כל פושט עכ"פ דאסור ... ממקום שעדיין לא עשה : רוק"ן :

אמר איכא בינייהו דרב אסי דאמר רב אסי אפילו לאשכול אחד ... אלא ... בכור אשכול אחד אוכלו ואמר רב אסי ...
כל קן מה מביא כאן אלו ב' דברים של רב אסי בחדא סגי גם והפסיק ... ובזה ... בין דברי ...
הנה של דחכמים פליגי על שניהם והלכתא כחכמים ודלא כרב אסי בב' דינים אלו . ואפשר לומר דלהכי הזכיר
תנא דמתניתין ... אפילו ... כחבר ... בדינר והורות על אלו ב' דבריו של רב אסי וחכמים ... מתרץ
באחד מהם היותר פשוט והתיר ומ"מ לא פירש רש"י הכי דמשמעות איכא בינייהו דרב אסי משמע דברי רב אסי

אמר מ"ד שכיר הוא אוכל ודיריה גבה רחמנא . פירש"י . וכל זמן דלא מטיא לידיה לא זכי ליה דלזרעין ...
ובנו . עיין בטור חו"מ סי' של"ז דכתב דאפילו מטיא לידיה אין לו רשות ליתן לאשתו ובנו . ולזה ...
התוספות שלא זכתה לו התורה אלא מה שהוא לעצמו ואוכל ואין לו כח ליתן ... אבל ... על רש"י דהרי ...
דאי משל שמים הוא אוכל אין לו זכות אלא כשהוא עושה ... ואפשר לומר ... אמאי ...
בעצמו . מ"מ אפשר לדברי רש"י דיכול לזכות כשבא לידו מ"מ גבי נזיר אינו יכול לזכות דלא שייך ... אמאי ...
ונפשיה גבה ... וחבריה . ובזה מתורץ הא דהקשו תוספות ומה ... נזיר ... דאיירי ... יכול לזכות
לו גבי נזיר אבל גבי שאר פועל שומעין ... וידו והא דתנן אפילו בכועל אין שומעין לו איירי ...
עדיין לידו . ולאו הכי ... של תוספות ... גבי נזיר כיון שהוא אינו יכול ואכול הוא ... אינו ...
ואשתו ובנו ... דאפילו הכי אין שומעין לו . ועיין בסמ"ע .
מאי לאו בהאי קמיפלגי דמר סבר משלו כל דלא שייך להקשות הכי רחמנא זכי ליה כדלעיל. ... ... [illegible]

שמא נ״כ רחמנא גבי׳ ליה אבל הכא מבח קושיא דבמאי פליגי בע״כ אתה צ״ל בהלכה ... דוק :

ד״ה רא״ חסמא בו׳ וחכמים מתירין והא דלא הביא ת״ק ורא״ י״ל משום דאין הביא ת״ק ורא״ צריך אין אנו יודעין הלכתא כמאן ולכן מביא דרא״ וחכמים והלכתא כרבים · ולכן לקמן מאי לאו איידי ואיידי במעלה מזונות ובהא הלכה דמה משלו הוא אוכל ומה משלשים · אנו יודעין דהלכתא כתנא דידן כמו שכתב הרא״ש ז״ל דוק :

ד״ה פועל שאמר תנו לאשתי ובני אין שומעין לו · ק״ק דהא הפשוט מזה כרואי קודם ניר דהוי הפשוט אמר עוד קשה תוס׳ ולאו אמרת משלו בו׳ וזה דהא הנ״ל שלהאכילם דלעיל אם משלו אם משל שמים אם אמר תנו לאשתי ובני והא תנא דאין שומעין ונ״ל ליישב בדרך חילוק לאחרי · ואין להאריך :

שנאמר ולא לתוך לא תתן · ק״ק דהרי כאן פשוט דאוכל משל שמים ולאכ״ל ולא לתוך דהא בלאו הכי אין נותנין דלדידי גבי רחמנא לאשתו ובניו לא זכי להו רחמנא · ונדחק לומר שבא למעט אפילו בגולדו מכה ולא לתוך לא תתן · ונ״ל ליישב הסוגיא עוד בע״א ואין להאריך :

ב׳ מתני׳ שאוכל בני בשכרי בו׳ ולאצטריך התנות בו׳ קשה להו עלמה שאמר ולא משלו הוא אוכל בו׳ ואיך אפשר לומר דמשלו הוא אוכל אב׳ למה צריך התנות אפילו בלא תנאי יכול ליתן לאשתו ובנו ע״כ כתבו דאיצטריך התנות

ג׳ בדגן אוכל וחייב במעשר דהוי כלוקח מקח שלא נגמרה מלאכתו · מזה ראיה דש״ח קובע אפילו בדבר שלא נגמרה מלאכתו ועי׳ בתוספות בד״ה מאי לאו בשלהי׳ ברנ״ז פ״ח :

ד׳ לעולם משלו הוא אוכל ושכרו הוא ואפילו הכי בעריה רחמנא מכנפשיך בו׳ לאו דווקא דהא אמרינן לעיל ד׳ דאסמכתא היא · ונ״ל רש״י ועי׳ שהתירה זכתה לו קש שכתה פאה הייתה אם משל שמים הוא אוכל · אבל ק״ק זה דהרי התורה התירה בהדיא לאכול דיש ומזה ילפינן פועל אוכל אפילו בתלוש · ונ״ל ליישב :

ה׳ מתני׳ השוכר את הפועל לעשות בנטע רבעי שלו בו׳ ולא משל שמים הוא אוכל בו׳ ומתני׳ רוצה הפשוט מרישא קודם אדם על עצמו בו׳ ולא בשלמא בו׳ אב׳ למה לא פשוט תחילה מרישא דמתניתין · י״ל דהרי הפשוטות סותרין והאתנא אולא נראה דרוצה לפשוט כמה שהביא הסיפא ומרישא איפכא משמע אב׳ י״ל והוכיח דפליגי דברישא סבר משל שמים ובסיפא סבר דמשלו הוא אוכל ולכן פשוט מסיפא דאז ממילא גם הרישא אנו יודעין · ודוק :

אוכל פועל קישות אפילו בדינר בירושלמי ר׳ אליעזר בן אנטיגנוס אומר בשם ר׳ אליעזר בן ר׳ ינאי זאת אומרת אוכל פועל יותר משכרו · ואית דאמרין ר׳ יוחנן בשם ר׳ ינאי זאת אומרת שאוכל פועל אשכול ראשון ואשכול אחרון נאפשר דדיוקו מדתנן אוכל פועל קשות אפילו בדינר וכותבת אפילו בדינר ולא תני או כותבת עו״ל כותבת כלו אלא והורות דדרכו לאכול ב׳ אשכול אחד ראשון ואחד אחרון ויכול לאכול כל אשכול או על דבר אחד גם והורות דאפילו בשני מינים סגי באשכול ראשון דהיינו כותבת וכיוצא בזה כל דבר · דוק : וממה שאומר זאת אומרת אוכל פועל יותר על שכרו · ק״ק האכבדיא תנן וחכמים מתירין ואפשר לומר דבא לתרץ חכמים היינו ת״ק : ולכן פירש דרא״ וחכמים פליגי בדברי ת״ק שאומר אוכל פועל קישות אפילו בדינר כותבת אפילו בדינר · ע״כ לא יהיה יותר משכרו וחכמים מתירין דאוכל אפילו בדינר אפילו הוא יותר משכרו · דוק : ובזה נ״ל מה שמתרץ הא דהביא בגמרא פלוגתא דת״ק ורא״ דאפשר דת״ק ורא״ לא פליגי אלא רא״ מפרש דת״ק ומע״ל דבגמרא פלוגתא דרא״ וחכמים ולא הביא ולא הקשה ועל חכמים היינו ת״ק מ״מ עתה לא הביא רא״ דאת״ק ופרש בע״א דיון משמע דפליג דאת״ק · דוק :

השוכר את הפועלין לעשות עמו בנטע רבעי שלו הרי אלו לא יאכלו · ואם לא הודיען פודה ומאכילן ירושלמי כל שכיוצא בו כאן ל׳ גזירת המעשרות ואיסור אחר גרם לו ושכרו סתם פודה ומאכילו ומאכלו · ל״ק עמו הרי זה אוכל וכל שאין כיוצא בו כאן לגזירת המעשרות ואיסור אחר גרם לו ושכרו סתם פודה ומאכילו מעשר אינו אוכל · ל״ק עמו הרי זה אוכל עכ״ל וזה צריך ביאור ואפשר לבאר דבירושלמי מתרץ קושיות הגמרא בפתח תכיותו מאי שנא שעת איסורא · עוד י״ל הקושיות הוא פועל אינו אוכל בדבר שנגמר מלאכתו למעשר · ולכן מתרץ דאיירי ב״ל עמו שיאכל כעין שנתבאר ועיקר אחד · יאכל דוקא פש״י והוא לא הודיע שהם נטע רבעי ולכן מחויב לפדות ולעשר כדי שיאכל הפועל · אבל שאין כיוצא בו באן לגזירת המעשרות ואיסור אחר גרם לו שכרו סתם אינו אוכל מע״ה דלא בא לגזירת מעשר מ״מ אינו אוכל מכח איסור דבר אחר · ואם ל״ק עמו הרי זה אוכל ומחויב ליתן שלא יהא בו איסור אחר ודו״ק היטב :

אמר רב לא שנו אלא שומרי גנות ופרדסים אבל שומרי גתות [illegible] ועריסות אוכלין מן התורה. ושמואל
סבר. דתנן במתניתין אוכלין מהלכות מדינה אבל לא מן התורה. דהיינו אלא באומר דוקא שומרי גנות
ופרדסים אוכלין מהלכות מדינה אבל לא מן התורה. אבל שומרי גתות אוכלין אפילו מן התורה. ושמואל סבר כיון
דתנן אבל לא מן התורה פשיטא דאין אוכלין מן התורה דהא אפילו עושה במחובר אינו אוכל מן התורה אלא ודאי
איירי בשומרי גתות דעושה בתלוש אוכל מן התורה אבל בשומרי גנות אוכלין מהלכות מדינה. דוק:

משמר לאו כעושה מעשה דמי קאי אלעיל דשומרי גתות אוכלין מהלכות מדינה ולא מן התורה דמשמר לאו
כעושה מעשה אבל על שומרי גנות ופרדסים דאין אוכלין אפילו מהלכות מדינה קאי
כדקיימן והא שקלן רש"י בלשונו דמשמר לאו כעושה מעשה הוא הילכך לא אכיל מן התורה. הא משמר כעושה
ואי אמרת משמר לאו כעושה מעשה דמי אמאי אוכל:

ופרדסים אין אוכלין לא מהלכות מדינה וכ"ש מן התורה וכאן קתני דאוכלין. וכן פי' בעצמו תמורה לזה
ופירש אמאי אוכל הא אמרת שומרי מחובר אפילו מהלכות מדינה לא אבל אלא ע"כ כו' ולמה לא פריך בפשיטות
ועוד ק"ל למה נקט בברייתא דוקא מן שיעור דהיינו מחובר שאוכל מכל אחד ואחד לפי חשבון אפילו שומרי גתות ועריסות
מי אלא י"ל דסבר דוקא מן שיעור שהם במחובר דאינו אוכל מן התורה אלא מהלכות מדינה דמהני כן וכן אוכל
ג"כ לפי חשבון ולפי המנהג אבל כשהם בתלוש בין לרשות לאכול מן התורה או אין צריך לאכול לפי החשבון וא"כ
פריך שפיר כפשוטו דבמחובר שומר ע"כ דאוכל מהלכות מדינה ושמואל סבר דאין אוכל אפילו מהלכות
מדינה ועוד משום דדוקא מן שיעור אמר הרי זה אוכל מכל אחד לפי חשבון אבל שומר תלוש אוכל כפשוטו ואין
צריך לפי חשבון ואי משמר לאו כעושה מעשה דמי אמאי אוכל כפשוטו דוק:

איבעיא סיפא ואלו שאין אוכלין כו' מ"ט לא פריך על רב דפריך התם לחוד ולשנות הדין: ואנ"ש וכו'
דבעי מסיפא הויא קושיא. א"כ גם להקשות למה תנן במתניתין דשומרי גתות אוכלין מהלכות מדינה
הלא משמע מרישא ואלו אוכלין מן התורה דאשמעינן דאיכא דאכלו ולאו מן התורה אלא מהלכות מדינה. וי"ל דאי לא
אשמעינן דשומרים אוכלים מהלכות מדינה שהא אפילו שומרי גתות אין אוכלין מהלכות מדינה
בסיפא ואלו שאין אוכלין כו' והוות דאלו אין אוכלין מן התורה אלא מהלכות מדינה. ולהכי חזר
אוכלין אפילו מהלכות מדינה ואלו לא חזר הא"ל הכל אוכלין מהלכות מדינה אבל שומרי גתות אין
דשומרי גתות אוכלין מהלכות מדינה. וא"כ הסיפא י"ל אלא ע"כ בא לומר דאין אוכלין אפילו מהלכות מדינה דוק
ועיין במהרש"ל ונסי וכו'. ולפי תוספות שפירשו לעיל במתניתין ואלו אוכלין מן התורה בלא כסף ובלא
א"כ ק"ל אי לא תנן בסיפא שומרי גתות אוכלין מהלכות מדינה הא דאין אוכלין ולעיל פירש דאלו אוכלין מן ה
התורה אפילו לא פסקו. אבל משמר בתלוש דאוכל מהלכות מדינה אין אנו יכולין להוכיח. ומ"ש מוכח לפי
דעושה במחובר דאינו אוכל אפילו מהלכות מדינה דאל"כ י"ל סיפא אלא ודאי דבא לומר דלא תימא שומרי
מהלכות מדינה אתי לאשמעינן דאינו אוכל במחובר כו' מהלכות מדינה. וכן הודך לי יש בסיפא דשומרי
גתות אוכלין מהלכות מדינה. וכן יכולין לתרץ אבל לפי' אין אנו יכולין לתרץ דהרי כאן מפרש"י בר"ה ולא
ולו שאינו אוכלין כו' משמע דבא להוכיח דמשמר בתלוש אוכל מהלכות מדינה. דוק:

לא שנו אלא שומרי גתות כו' והא דאמרינן לעיל המגרש בכלים הה"ד דבמ' להקשות מסיפא דמתניתין ואלו
שאין אוכלין כו' ולא קשה בפשיטות יכולין לתרץ ואלו שאין אוכלין מן התורה אבל מהלכות מדינה אוכלין
דהרי ברישא תנן ואלו אוכלין מן התורה. דוק ועיין במהרש"ל הסוגיא להיפך וז"ל רב הונא אמר בשומרי
פירות היא מתניתא אבל בשומרי גנות ופרדסין אוכלין מן התורה שמואל אמר בשומרי גנות ופרדסין
היא מתניתא אבל בשומרי פירות אין אוכלין ואין מן התורה ולא מהלכות מדינה וא"כ צריך להגיה ש"ס וכו'
הגמרא שלנו רב הונא אמר בשומרי גנות ופרדסין היא מתניתא אבל שומרי פירות אוכלין מן התורה כו'
ולפי"ז יתיב בדוחק ולפי הגמרא שלנו ורב דסבר שומרי גנות ופרדסים אוכלין מהלכות מדינה ואי"כ עד ואלו
שאין אוכלין במחובר כו' איירי מן התורה אבל מהלכות מדינה אוכלין ולא"ב ה' בתלוש מן הקרן ע"ש
מאכלן נמי אוכל מהלכות מדינה. ואנ"כ ופירש על כל ופרש שומרי פירות הייתי שגומר מלאכתן דהוי
במחובר אוכלין מהלכות מדינה אבל שומר גנות ופרדסים ה"ל דלא הוי פירות שנגמרה מלאכתן אלא
עדין הם בגמר בעריסה ולכך שלא נגמרה מלאכתן אוכלין מן התורה. ושמואל אמר בשומרי גנות ופרדסין
היא מתניתא דהיינו גתות ועריסות דגמרא שלנו. אבל בשומרי פירות דהיינו שנגמרה מלאכתן ואיכא דהוו
כמו מחובר שלא נגמרה מלאכתן דגמרא שלנו אין אוכלין ואין מן התורה ולא מהלכות מדינה. דוק:

גמ' ארבעה שומרין כו' ור"ל שוכר בבוחן דלעיל דפריך מאן תנא ד' שומרין פריך נמי הכי מאן תנא ד' שומרין הוא
הא שוכה אלא שלא הבין אותו ופריך נמי היאך יכול להבין כל"ש מי איכא דלית ליה ד' שומרין והשיבו רב נחמן בר"ש
דהכי פריך מאן תנא שוכר כנושא שכר ר' מאיר היא לסתם מתניתין ר"מ והא ר"מ איפכא שמעינן ליה משני רבה בר
אבוה איפוך ותני ופריך דהכי הקשיתי לעיל אי הכי ד' שלה ננהו וכו' ושוכר עוד ואחדורי אלא שאין הא"ר
ד"ה עד מתי שומר שכר חייב לשמור כו' קן אם כל זה מחוייבים לשמור הכי א"כ מאי רבותא דיעקב
שהשכיח את עצמו אף שעבר בשבועה מאוד כזה. ועוד קשה להקשות ממתניתין ולא פריך
בפירוש מיעקב שאמר הייתי ביום אכלני חורב כו' אלא ודאי ע"כ דלהכי לא פריך משום דהיה יודע שלא יבחן
את עצמו שעבר לוה נשורותא יתירה א"כ מאי פריך ובסוגיא מיושב כו' וצ"ע :

אי הכי מאי איריא שכ"ש אפילו ש"ח נמי דהא מר בר ה"ה ועיין דפריך א"ה אמאי פטור תחלתו בפשיעה
וסופו באונס חייב. וה"ל להקשות א"ה אפילו ש"ח נמי דהא תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב
אפילו בש"ח. ועיין בש"ע דח"מ סי' רצ"א סעיף י"ב ואם נכנס בשעה שאין דרך בני אדם ליכנס לשם אלו
היה יכול להציל אם היה שם חייב ואם לאו פטור דהאונס לא בא מחמת פשיעה. ועיין בסמ"ע כאן ובסי'
שנ"ב כהנה ונ"ה דאם נכנס בעת שאין דרך ובעס דהוי תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב כל עיין
ועיין בסמ"ע שם דכתב דזה הוי פשיעה גמורה. ומה"ל כתב הנ"ה ולעיל משמע דבש"ח אע"ג דהוי פ
פשיעה גמורה מ"מ פטור אם היה יכול להציל משום דפשיעה שפשע בתחלה הוי משום גניבה וש"ח פטור
מגניבה וצ"ע דוק : ועיין בסימן רצ"א סעיף ד' : אין ודרך דא"כ ומי גברא והכי גברא בדלקין
היינו דליגא בשומר שכר פריך דלא יהיה אונס אבל בש"ח לא קשה דמ"מ לא הוי פשיעה :

דף נשבו שם הגנב ולסטים מזוין היה. ואפשר לפרש דא"כ ה"ל דהא אמרינן רבה נשבע רבה עושה עמו
דין היינו כשנגנבה באונס ולעיל דחייבים לשלם היינו שלא היה באונס מש"ה חייבים לשלם
ועיין להקשות מ"מ להקשות באמת שמא לא הוי ולסטים מזוין כ"ל משום דהגנב מו אגל שבו שמעי מה
שבו או אחר אלא מכח שהוא יודע שהיה ולסטים מזוין. דוק. ועיין בסמ"ע סי' רצ"ג סעיף ו' :

אמר רבה הני תרי גברי דפרזוקי הוו כו' הרא ודברי השואל משיב ועיין בזן שמתרץ דהכא נמי
איירי בנדם ונשבע כו' ע"ש. ואפשר דרבה מתרץ מה שאמר וכסוגי' הוכר הגנב דמשמע בתחלה
גנבו. וכסוגי' הוכר הגנב וחייבים לשלם. ומה שהקשו תוספות ולא תירצו כן ל"ל דע"כ סברי הכא איירי
גלא נשבע תחלה דהרי פרזוקי הוקיימי וא"כ הוא פושע ולא היה ערוך לו לשבע אלא דהמקשה סבר
דנקט שאין נשבע תחלה והקשה אבל לפי המסקנא דאיירי הכא דלא נשבע א"כ קשה דהל"ל ותרץ הכי אלא
ודברי השואל משיב שחטה ובמות בה ולזה. וצ"ע. דוק :

נעל' מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה כו' ה"ה דפליגי אפילו אומר ע"מ שאין לך עלי שאר כסות ד
דתנאו בטל אלא דרבותא דר' יהודא דאפילו אומר על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה דתנאו
קיים. בעולה. מ"מ תנאו דבממון שאר כסות קיים. ועיין במרדכי שכתב בשם הירושלמי דגם תנאי
של עונה קיים ע"ש וצ"ע דהא עונה לאו דבר שבממון. ונ"ל דהוי כמו דבר שבממון ש"ש ביאה ומחול כן
בירה ומחול העונה כיון שאינו מחויב אלא לה ושאינו של ממון היינו שאם מת ולא תהא זקוקה ליבום
דה אין ביאה ובטל וכן תנאי בטל. דוק :

מתני' שהתנה ש"ח להיות פטור משבועה. ועיין בהגהות אשירי בשם ר' ברוך דש"ח לא מיפטר אם פשע
אפילו התנה. וצ"ע. ועיין בש"ע דח"מ סי' רצ"ו סעיף ה' דמשמע דיכול להתנות אפילו
ופטור מפשיעה ע"ש :

רתנן ומתנה שואל להיות כשואל. ור"ה דש"ח יכול להתנות שיהיה חייב כשואל וכן הוא בסו' רצ"ו
והביאו בש"ע סעיף ה' והא דתנן ומתנה שומר שכר נראה שגם הנה גם שומר חנם וכן
ובאשירי ובמרדכי גבולם גרסינן שומר חנם מתנה להיות כשואל. ועכ"פ אנו צ"ל ולא דווקא
ומתנה ש"ח או ש"ח דהוא אינו מתנה אלא המבקיד או העין שכר לשומר הוא מתנה עם ה
השומר. דוק :

בד"ה כיון שכן מרשם כל המתנה. על מה שכתב בתורה תנאי בטל. עכ"פ אנו צריכין והנה וכו'
והנה אפשר לפרש דרבנן קשה קושיות התוספות הא דלא תני וכל שאי אפשר לו לקיים תנאי תנאי בטל

כדתני ברישא. ומתני' דהו דברי ר"י בן תימא אבל חכמים פליגי ואפשר דהלכתא כחכמים ורב
נחמן ואשמעינן דהלכתא כריבית ומתרצינן נמי דהא חכם שו"ל דלא רצה לסתום במה דפליגי חכמים ועו"ל דכא
ותרץ דבמה שתני כל המתנה על מה שכתב בתורה תנאו בטל זו דברי ריבית דמהו' מתנה עמ"ש בתורה.
ושאר דברים דלא אפשר ואין להקשות הא אמר רבה נמי דמשמע עמ"ש בתורה אינו בטל היינו דוקא בדבר
שהוא ממון אבל חדא דזה אינו אפשר כיון שכתב עוד אח"כ סי' ל"ח אבל כשמתנה שהוא לא יעשה בדבר שהוא
כגון עינוי ודומה לזה שהוא מתנה. עמ"ה בנדבר שאין כדרה אז תנאו בטל אם מתנה עמ"ה שכתוב בתור
אמר רב נחמן כו' אבל קשה דהו"ל כל שאין יכול לקיים תנאו בטל כי אינן דרישא. ונראה ומר דרב נחמן כו' פי'
דבאמת הוי סיומא דרישא וכן פרק מ"ו דף שמא הוי סיומא דרישא וחוזר על זה בא לאמן מדקתני
כו' ולא תני ואם שה"ק דאתא וחדש בדבריו א"כ ודאי אתא ומיהו להדיא א"ג הכל דקושיא הא רב אומר ועו'
מתורץ דכאן ותרץ ורב מ"ש קושיא הא כהדיא מתוק נמי דאינו כהדיא משום דהוא סיומא דרישא ג"ה
אשיא שונית הא דלא תני כל שאין קיים תנאי בטל משום שהוא סיומא דרישא דלעיל ולא תנאי בטל והא
ופר"ל כפשוטו ועוד דאצטריך ומתני תנאי קיים דומיא דהתנה כתחלת דהוי נמי פי' אדלעיל ולא דרב
נחמן כאן ומיהו דמתשרין בא לחדש נ"כ דין של ר"י בן תימא דאע"ג ה"ל ואם אפשר כן ידוק. וזה שדקדקי
כלשונו שום חידוש היינו מה דתני כל ולא ואם משום דאתי לאשמעינן נ"כ שום חידוש ועיין בחדושי
נמוקי יוסף מהרש"ל וצ"ע:
אפילו תימא כו' מכי אמר לה הרי את מקודשת כו' קשה הא צריכין שיהיה תנאי קודם למעשה ועיין בתוס' הנה
שבגמרא יכולין לתרץ דלא דווקא או כעין אין צריך להיות תנאי קודם למעשה. ועיין בש"ס הנה
מ"ה כרש"י. ז"ע דמשמע דלא מהני תנאי זה בקידושין אלא א"כ הגביר תחלה שיקדש אותה. וא"כ אין חילוק בין
תנאי משומר חנם ובין תנאי דקידושין: וד"ל.

פרק השואל

השואל את הפרה ושאל בעליה עמה או שכר בעליה עמה כו' בפטור שנאמר אם בעליו עמו לא ישלם.
נכל ומר כלומר רמזה התורה כאן וכתבה התורה לבסוף אם שכיר הוא בא בשכרו ולא פירש.
התורה את דינו דפליגי ביה ר"מ ור"י. משום דו"ל נמי דקאי אדלעיל אם בעליו עמו לא ישלם דפשוטו דהבעל
הם עמו בשאלה וכן אם שכר הבעלים עמו כשכירות שבא בשכירות דין אחד להם שלא ישלם וכן ב
כבריתא לקמן דקתני אלו ב' דברים שאלה ושאל בעליה עמה שכרה ושכר בעליה עמה משום דכתיב אם בע
בעליו עמו לא ישלם דהיינו שניהם בשאלה אם שכיר וכו' דפי' וכן אם שכיר הוא בא בשכירו בבעלים
עמו כשכר לא ישלם ויהגם דסוגיא דגמרא אינו כן דא"כ יכול להקשות בגמרא סברא הא' ואהיה
דוכר כו' והא האי תנא מייתי דאתיא מדרשא ואלו שה"א קתני ולפי זה שהוכרח לה
כלום שמא דהכי קי"ל שכרה משום אם שכיר דכתיב אתו אם אם בעליו. מ"מ נשלוחין ולה"ל
נמי מדרשא כיון דפשוטו אינו כן ובלאו הכי אתה צריך ומר כן דהכל קרא מדרשא ואלו א"כ
בהריא דא"כ מאי פריך שמא נושא שכר קתני דשומר חנם ושאל ד' מוסיף על ענין ראשון דע"כ קאי
אושש אבל שה"א קתני דשמא וקאי אלפני פניו. דוק: ואכתוב עוד לקמן איזה:
הגה השואל כו' ודיוקו מדקתני ולשמעינן בש"מ קתני ואי קתני שכרה הוי כפשו"ע וק"ל:
אמר כו' ברישא דקתני עמה עמה וגו' עיין בהגהות אשר"י כיון דיעדר והיות עמו
שאלת הפרה אבל לאחר זמן שאלת הפרה אע"פ שנדר קודם אין זה שאלה בבעלים. ואפי'
דה לן דו"ל קושיות הגמרא דעמה אינו משמע אלא עמה. ומכ"מ בא מהיה שאול אחר זמן שאלת הפרה
עמה. רק זמן שאלת הפרה. ונשלו ושב:
ואו ורבות את השבור. ק"ק ומה"ל ורבות בלאו הכי ששומר דשבוי' חייב בשאלה דאו"כ וי שבור או
שה"ב ופטור הא אפילו שבורה ומתה דאונסא דס"ב פטור ע"כ ש"מ דקי' דאונס דלא"ה דלא שור ועו'
דאי בשואל פטור שבוי' מ"כ בש"מ אלא ודאי בשואל חייבלן אצטריך ומוכתב כשומר שכר דפטור ואי
ו"ו או נו"ל דמילתא דאתיא בק"ו ערח וכתב לה קרא. אבל על הגמ' קשה ו"ל דגוזלו ומר הסברא דהא
ולחייב גומר בש"מ דלא הוי אונסא בגוף הבהמה. ואי דלהכי ניחא אגרא ושור נשירתא וכו'
והרי נשמעינן דאיבון שבויי' דלא הוי אונס בגוף הבהמה אפה פטור ועיין בג"ה ועיל גבי פלוגתא

האמר כרעיה אונסא · והא דפריך בגמרא מה לשבורה כו' היינו כדנקטתי ה' שבוי/ שמא שבוי ושמעת
דהוה [illegible] אומר [illegible] אונסא דלא סליק דעתך · והשתא א"ש הא דמשני הכתוב דנקט בש"ש כתיב ומת או נשבר או נשבה
ונקט בשואל ונשבר או מת · ואלא נ"ל דבכל מקום כותב כלשון [illegible] דהיינו [illegible] ומת דהוי אונס גדול ואפי'
אפילו נשבר ולא [illegible] נשבר דהוי אונסא דבגוף אלא אפילו אונסא שבוי/ נמי פטור · ובשואל הוי איפכא
[illegible] נשבר חייב דלא הוי אונס גדול אלא אפילו מת · דו"ק : ע"ל דבלאו הכי [illegible] דמשני אורבות
את השבוי/ · ואז"ל בפ' דכתיב [illegible] אלא ודאי באו ורבות אפילו נשבר ונשבה ע"י אחר כליסטין מ
מזוין ונשבה ע"י עצמו היינו כבין ותפול שבא · וכן משמע בתוס' דב' דברים בנשבר ונשבה שכתב בדנ"ש
[illegible] אבל השבור והשבי אפשר לו להיות בין בידי שמים בין בידי אדם · ואז"ל משמע ש"ש בהן שני דברים
והכי כתיב או נשבר או נשבה ורבות שני מיני שבורות ושני מיני שבויות ובשואל כתיב ונשבר או מת
דאי כתיב ומת או נשבר הא"ל דאו באו ורבות ב' שבורות כדלעיל והכי כתיב או אזו ומת כדי ורבות
את השבוי/ · דו"ק :

ורבי חמא אימא לאיסרך מה [illegible] שכן מצוה [illegible] כבל כמותן [illegible] ליסטים מזוין · ואז"ה הא [illegible] ה
הסברא והחמירות בשואל דכל השוה שלו · ואז"ל [illegible] ע"כ דפריך מה [illegible] ושקשות דרמן שבנגבה
ואבידה אינו חייב קרן כדי והתחייב כפל · שמא נמי ליסטים מזוין נמי אינו חייב קרן כדי והתחייב כפל שהוא
חמור דהרי ואתייה כבדיא שיהיה חייב שואל כמותן ליסטים מזוין הבא דאו ורבות השבוי/ מה ל"ל דאינו מרבה
ליסטים מזוין בדרך גנבה אלא [illegible] כפשוטו · עוד קשיא שהקשה מהרש"ל וע"ל שהביא תרץ משואל · עוד
ש"ם קושיות שהקשו תוספות בהכונס ואפשר לומר בזה דמשני דקרעו דשואל עדיפא ומה הנזכר שואל אלא
ל"ל דהוא דע"כ קרעו דשואל עדיפא דאל"כ מעולק רחייב קרן שמא באמת חייב כבל אלא ודאי קרן עדיפא או
אפשר לומר דמשני כמו שהקשו תוספות דאל"כ לא חייב קרן נמי גנבה · והשתא א"ש דבשואל עכ"פ צריך
לומר קרעו עדיפא · כתבתי לסוף ריהטא ועיין כסוגיא דהכונס דלגהתם קרא דשואל אלא צריכין התם
קרעו בלא שבועה ע"ש :

ונשאור שבר [illegible] מנין כו' קן דלעיל אמרינן בפרק המפקיד קנ"ה רבא אמר לאו האמר שליחות יד
לא בעליו ובו כ' תדא ומר קן שליחות יד אינה צריכה חסרון ואירך שלא תאמר שליחות יד
הדין היות כשרן מה שואל כבעליו פטור אף ש"ח וש"ש בבעלים פטור · ואז"ל מדקדק וכתוב דשולח יד נמי
ש"ם חייב בבעלים אל"ע כרק גנבה ואבידה בבעלים פטור דאי גנבה ואבידה בבעלים חייב מכ"ש שליחות
נר' דהוי ש"ח שולח יד חייב ובגנבה · ואבידה פטור · אלא ודאי גנבה ואבידה בבעלים פטור · והכי אצטריך
בשולח יד חייב בבעלים · ודו"ק ושבך :

ורבי ישאל נ' מוסיף על ענין ראשון ולמד עליון מתחתון קן והא בכל מקום אמרינן ד' מוסיף על ענין ראשון
ואומר דין התחתון מעליון · ואפשר מכח דאל"ל למוד מעליון דלמד מקן דלעיל דאוריא כברייתא ומי ופטין
מו' אין צריך ללמוד מקן · והכי פריך נמי וכסוגי ואכתי שואל בו' דאין לומר דנלמד התחתון מעליון דאל"כ קן ל"ל :
אלא גנבה ואבידה דשואל לחייבה כו' דין לבא מן הדין · ועיין ברש"י. אלא גנבה בשואל מנין כלומר ה'
היכי ופטין בבעלים ופטור · קן ושמא דאלא בו' ועוד שאר קושיות שהקשו תוספות לעיל בד"ה מא'
כרש"י קרעו בלא שבועה ושאר קושיות · ואפשר דבאמת לכסוף ופי' התירוץ דין לבא מן הדין דאמרינן ודה
היכא דלא מיפרק קן כמו שהביאו תוספות ואל"כ הברייתא דאמרה גנבה ואבידה לחייבה קן ופטור מנין
ועל כרחך השיבה דאמרינן דיו ואל תקשה ומאין כלמ"ד · דין משום דדה הוא קן שאין לו תשובה היינו סברא
והיכא דלא מיפרק קן וכיון דאמרינן דיו ואל"כ אין צריכין לפרש וזה הוא קן שאין לו תשובה כדלעיל · וזה
אלא שחוזר נמי מתפרק וזה הוא קן שאין לו תשובה · דו"ק :
אמר קרא וכי ישאל נ' מוסיף על ענין ראשון ולמד עליון מתחתון ותחתון מעליון וברייתא דלעיל
דלמדה מקן סברה דאין ללמוד תחתון מעליון ופטור נלמד נמי דאמרינן דיו לבא מן הדין כדלעיל · דו"ק
ע"ל דבפרק המפקיד מ"ש רש"י כאן ואין משיבין על ההיקש כאן ולא לעיל כשמרבין דנלמד עליון מתחתון אלא בכאן
קשה ולכאורה כיון דהכא תחתון נלמד מעליון אל"ל ומה לי קן · ע"כ מנין ללמוד שנהם בהיקש ומחק רש"י דברייתא

מחוך מקרא נדרש ופשוטו רש״י אם כעלין עמו נדרש ופשוטו אשה בהיקשא ולא ופני פשוטו משה [illegible] קשה או דשמא הרי
כי הוא ומוד עליון מתחתון אבל תחוד ולמוד תחתון מעליון וא עכ״ז מריך דבאמת לומד מכח ק״ו אלא דאמרה
פירכא כל דהו. ואין משיבין על ההיקש כיון שהקישן הכתוב יחד מסתמא לכל דבר הוא בבריש של ק״ו ובל״ש בבריתא
וזה הוא ק״ו שאין עליו תשובה שאעפ״י שיש פירוק וא פרכינן כיון שיש כאן גם היקש: דמן שין לכל דבר דוק:
ק״ו מאי הוא בו דהרי זה שאמר ולא ופני פשוטו. ול״ל דהיקשא דאם כעלין דנלמד בהיקשא מן נדרש ופשוטו אולי שה ולא
ופני פשוטו שאין כתיב שם ל׳ כדי להקיש שה ושש וכיון דלא כתיב שם ו׳ אע״ג אם כעלין למיקאי אשה וזה לא
רש״י דפרשיות של שה ושש וא איתקש בו׳ יתירה בו׳ דוק:
ותנא שה והה ושש ואפשר דזה קושיא הברייתא שביר דבזה נרמזו הב׳ שומרים דבשכר הוי שה לרש ושש לר׳
ולא כרמוקו רבה בר אבוה ואב״ק נמי שפיר שביר דבזה נרמז שה ושש הן לרש והן לר׳ משום דמחוך כבר
אבוה לרש סבר כר״ש דוק:

מתנה׳ הא מרסיפא בר נ״ל דאי רישא במלאכה אחרת עסקא ליה דקת׳ בסיפא אפילו בעלים ע״כ משום דלא תימא כ
באותה מלאכה. היינו במרפי ואנו ולהכי אצטריך אפילו ע״כ אבל אי אפילו במקום אחר הוי מרפי
ואנו אב״ פשוטו באותה מלאכה הוי ע״כ מ״כ מאי אפילו ע״כ דוק:

משמע שנאמר אם בעלין עמו לא ישלם איני יודע שאם בעליו אין עמו שלם ישלם יאעפ״כ בדרך הקושיה
הכסף:ו על הפסוק של ימא״ נ״ל דאם בעליו עמו קאי על כל השומרים והכי פריך וז אין בעליו עמו
אבל תנא אידך פריך כפשוטו:

מתנה׳ ואמר וקהיה עמו בכ״ מוגן מחוך מהיכא משמע ליה הכי ק״ו דבברייתא קושיא דהפסוקים הני כבל ואמר ורבא
מן שום דהפסוקים סותרין זה את זה:

אם בעלין עמו לא ישלם משמע דאיירי בתרוייהו הא דמשנה רבא ולקושית הפסוקים מאביי עוד קשה מאי
קשיא דהרי משמע בתרוייהו ומשמע נמי בחדא ושמא חדא פי׳ בתרוייהו וחדא פיר בחדא ואלא
קמ׳ דאוק לכתוב בפסוק חדא דאנו אמרינן ודאי אם בעליו לא ישלם אפילו בחדא כדי שלא להוציאו והכי מתחול בזה
הכתוב דהוו אם בעליו עמו לא ישלם ובדי הקו נפרש אפילו בחדא ודע:

מסתברא יד עבד כיד רבו הרוקן הוכיח מזה בשוח אחר אין שולחו כשורו וכמו עליו הראש ולא הבינו
בכי ואפשר ולומר דהראש סובר כרש״י דהא [illegible] דמציעא על עבד משום דאין [illegible]
דמשלח יאבל הרוקן אפשר דסבר דאוכעיא הכי אפילו למ״ד אין שולחו כשורו דמושב מבעליו יד כיד רבו
ובשמע״ד יד עבד כיד רבו אב״ בעליו ממעטין דאין שולח כשורו:

מתנה׳ עבד דאנו כר עזוה הוא ולא נשאלות לו מאותם גם אתם כב׳ קשה הא עבד אינו ממועט מאותם בענ״כ
דהרי גם הוא בני ברית. כדכתיב אלו לעבדך בברית וכבאותה בעור חמ״ סי׳ קפ״ה דכבר נתעורר בעל נ׳
ופירש מדכתיב בעליו משמע שהגוף דומה משל בעליו דוק ע״ש:

מתנה׳ קול שום גבנא מעליא כו׳ וניכה [illegible] בכלון לא הוצרך להביא מזה [illegible] דהא שואל הוי בכלל כ״ב באותו
התם ביה דבדרום דתני ר׳ אושעיא. ע״ש ויש לחלק קצת:

מתנה׳ שאירה פוונקא דר׳ יונתן כל הה׳ דהם וקשור על האכילה מאי בעי הא בכל מקום שולחו כשורו
דכתיב בעליו תרי זימני. ודע:

מתנה׳ אי שוכר נמי כו׳ ולא מסתברא דדוקא שאלה שהוסיף והתחייב בו׳ דהרי אדרבא הכא שאלה בבעלים ראין
מתחייב בגופין דוק:

שיה׳ בעל כנבסי אשתו ולשואל כו׳ וליפי זה הונח כהמה. בו עיין בתוספות דמי׳ [illegible] ועיין לזה יאע״ג דאי
חייב בפשיעה מחויב לשלם ובעלים הראשונים וכן הוא בהגהות מיימוני מ״מ אין נמי דבם אפילו
אם היה שוכר היא מחייבת לשלם לו אם פשע דוק:

מתנה׳ ולאיתבר בפשיעה ישחוק ופרש דרש״י רומם ושעה. לעיל אינו דנין דבפשיעה שהרי אמר אותו סהדי
דלא שנה. וזה אינו דאם ושעה איירי ודאי בפשיעה מאי מייתי ראייה מרב בשמא התם א
איירי בודאי פשיעה. ואין לומר דפריך ואי לא אתי סהדי מאי פי׳ מאי ישלם קרנא מעליא או לא. דאנ״ הלו
על התורה. ואלו פירש מאי אי פטור משבועה או פטור משלם ולמני מרב דאמר דיו שלם מיד ולא אמר

ד"ה אלא לאו מהני שבועה במקום ראיה כמו שכתב הרא"ש וני' דאיתכר בפשיעה היינו שענה מש"ה
וכן משמע בהדיא בנ"י דהוי פירש דאיתבר בפשיעה על מעשה דרבא ע"ש דו"ק :
גמרא דמשי קשוה ומר דינא עיין בתוס'
ומתה כדרכה בי גנב ואמ' מה צריך ומר דמתה בי גנב ונ"ל משום דבזה שעו אותן שסברו שמתה ב
בפשיעה דהא על מתה השוכר פטור והני סברי דהוה פשיעה אבל באמת לא הוי פשיעה והוי
דרועים וחייב משום דאונות ומתה כדרכה בי גנב והני חייב דאפילו לא השמתה מאן המות היה נעבדה
בבית גנב כמו שפרש"י · דו"ק :
ד"ה ארון שאחון לו כו' כשאני חכם והרגיל במסכתא אחריתי שלא תשכח ממני דקדק רש"י שלא תשכח ממני א
אפשר הנם שלומד מסכתא ראשונה מתחיל ללמוד ג"כ אחרת כדי שלא תשכח וי"ל וליישב ועיין האריך :
ד"ה ביום שהיתה שאולה כו' אבל במציעתא רצו הוו האמינו ומדקדק במציעתא משמע דעל רישא וסיפא
נ"ל תירוץ הראשון · ומלשון דאך קשה משמע דקאי נמי על רישא ואפשר לומר דהתירוץ לא צריך ברישא דשמא
דיוקא כשהמשאיל רואה שהשוכר משקר אז אין רצו האמינו אבל כשאומר איני יודע לא נראה שהוא משקר
אז מאמינו · ובתוס' כתבו אבל במציעתא כו' משמע דיוקא כשהוא טוען איננו יודע אז רצו הוא והאמינו
וצ"ע · ועיין באשר"י · ובטור ח"מ סי'
ד"ה קמ"ל דלא מגלגלינן ואי אמר מג"ל דשבועה שבועה ופרין וכולה מלתא · עיין במסכת קידושין דף כ"ח כ"ה
שמירה שבועה כו' דקאי תוספות קו' דלעיל כו' ותירצו ע"ש · ע"ש קושיות שהקשה בנמו"י כחדושי
אמאי אין מגלגלין נמי הכא שענה ספק אע"פ שאינו דומה כיון דהוי כעין העיקר דמתה כדרכה · וכן נראה
ועוד דעדין צריכין אנו למוקי מקו' ואז כיון שאנו ופרין מסוה לא מגלגלין אלא דבר שיש רגלים לדבר כמו סוטה
ובענין שבועה אפטרופסי' וכ"ש תוספות שם ואומר כדי שלא עולו ספיקות כו' דבאמת לומר דלגה אצטריך
קו' · וכ"ש סוה ומר אפילו שאינה דומה וכעין העיקר · דו"ק : ובלאו הכי נ"ל קושיות נמו"י דף נ"ו · שבפנים
אין מגלגלין אלא בדבר שיש רגלים והה בשבועה שבחוץ מגלגלין דבר שיש רגלים לדבר :
ד"ה א"נ כולה מיירי שהמשאיל יודע שמתה כדרכה · ובסיפא עולה עדיו כלא יודע ופירש"ה והשביעו נמי
גלגול · וק' יאמר השוכר אם תשבע או תקבל בחרם שלא תביא אותי והשביע בחנם כיון שאתה יודע
שמתה כדרכה ומכח זה לא יכול לגלגל ומה ראייה היכא דחייב הנתבע ושבע מדאורייתא אז איך ב
צריך לקבל תחלה שאינו מביאו לידי שבועת חנם · וצ"ע :
ד"ה והכא אומר איני יודע פטור · ואת' רב הונא כו' כל שכן הכא דלחיוב · אבל י"ל וליישב דרב הונא
אצטריך לשון ואיגמה ע"ז גלגול · ואצ"ב הא דברישא חייב מכח גלגול ואז במציעתא נמי חייב
ודרב מכח גלגול וכן אשמעינן מתניתין דפטור דאין מגלגלין אלא דבר הדומה ואז ע"כ הא דמחייב ברישא
הוי טענא משום דבריו ושמא כרו ערי"ן · דו"ק :
ד"ה לימא תהוי תיובתא דרב נחמן כו' הנ"ל ורבנן דאמרי נמי כרי נגד שמא וכל הבחות ומר שיחלוקו כיון
דסומכוס סבר דחייב הכל · ומהא מתרצת קושיא שניה ג"כ וסומכוס דאפילו ליפא דררא ד
דממונא מ"מ ק' הראה שיחלוקו כיון דהיכא דל"ל דררא חייב הכל כלו' דררא יחלוקו · ומשני דהא דחייב הכל
היינו משום עסק שבועה :
ד"ה והוא אומר כו' וכן בפרה אחת כשאינו יודע אם מתה בעודה שאולה · עיין בנמוקי יוסף :
ד"ה רב הונא ורב יהודא כו' ותרץ דרך חדודי נ"ל קושיא זו וקושיא דלעיל כר"ה ומאי תהוי תיובתא דאדרב נחמן
אליבא דרבנן אב"ה רב הונא ורב יהודא נ"כ אליבא דרבנן ואכ"ק לה רבהונא ורב יהודא אדרב
נחמן אלא ודאי אליבא דסומכוס ולא ק"ל רב יהודא אדרב יהודא ואכ"ק לה על רב נחמן :
רב הונא ורב יהודא ונ"ל דאביי דאמר כי אתא כדאמר בפרק הפרה אימא נמי כו' · גם קושיא שניה מתורצת :
ד"ה הכא נמי כעין עסק שבועה כו' ודוקא בחשוד · פירש דלא תימא כמו שמפרש הרוצה אומר שאינו
חייב אלא שבועה מדרבנן כן כתב וכן פירוש דוקא בחשוד כד' אבל כו' והטעם במקום דהקילו · וכן בחשוד

הטעם משום שהשבועה מחמת הטענה שהוא חייב שבועת התורה. דוק:

משכחת לה הוא כ״כ. והרא״ה פירש עירב ברשות ונבי פקדון אין צריך הודאה אע״ג דכאן עסק שבועה אפילו בתרא ודע״ג בתוספות במסכת ב״ק וכן דף צ״ה בפרש״י בד״ה אומרים לו. איזה מיהא כל דאוה ון דרמי בר חמא דכי כפירה והודאה בשומרים דס״ל כמ״ד עירוב פרשיות כתיב כאן וכי כתיב כי הוא זה אנוה היא דרמי משמע דלית ניה לא אומרים עירוב פרשיות אלא בהודאה ונאנסו סגי ורמי בר חמא צריכין ב׳ אחד לכפירה ואחד והודאה ואחד ונאנסו: ומה דסיים שם רש״י ונגלו שבועה מן התורה כו׳ אפשר כיון בזה ומרן קושית תוספות דעל כיום שהיתה שאולה כו׳ דאין מגלגלין אלא דומיא דסוטה דמתבע טוען ודאי. ודחיא נגלים לדבר כמו גבי סוטה:

ביד בנו המשאיל שאלה ושואל ביד בנו של משאיל. או ביד בנו או ביד שלוחו של שואל. רש״י רוצה להוכיח בבנו ראשון הוי של משאיל משום דביד בנו שני הוי של שואל דומיא דביד שלוחו של שואל משוא״ע ראשון פירש של משאיל:

אלא אימא כאלו הפשה בעין ואמ׳ אע״ג ביד עבדו. עיין בתה. ואפשר דכותא קו׳ דאע״ג דשלה המשאיל אחרי עבדו לא הוי שאלה בבעלים. ולפי זה נכון ומר כלה בבאי אשמעינן דאע״ג שאומר לו ביד שולחך ביד עבדך לא הוי שאולה בבעלים דכולה בבא בתרא עשיעה צריכין ואינמו. דוק:

אלא אשו הבע״ כנון שהיתה תהרו של שואל כ׳ והפי אל הפלה כיון דאע״ג אשו כשומתי עסקינן. והשתא אי״ש הא לא משני הכא כמאי עסקינן דלעולם. מיד לסומכוס ורב נחמן אתי ואשמעינן אפילו במציאה ורב״ נתחייבה באונסין אלא דאין מגלגלין ומר והפשה בעין אלא בעטנה. דוק:

וחבירו מותר וברע כ׳ ואת כיון דכנען לחבירו מעל ולפי כל מה שהודאה כ׳ בשמא בלא זאת לך מודה באע״פ דהודאה כולו לחולין אינו מועל אלא לפי טובת הנאה. אבל עכשיו שפירש שמועל ולפי מה שמודה לחולין ואם מודה כולו לחולין כלו מעל אע״ג נ״ל מעל לפי בקוע. דוק:

אחריה וזה בוודאי רשות פירש קודם שעבר יום הלשון הראשון. ואפשר דלא סברי כרמב״ם. פירש דאפילו מהדרו וזה בשאר יומי קודם יום השון הראשון מהדרוה חבות וכן אפשר מהדר ביום השון הראשון ודבר דפירש לאהדרו וזה בוודאי דשקא הראשון או מהדרו וזה חבותא אבל קודמו וזה וזא בוודאי דשקא דאינו ביום השון אבן פירש חתמו בוודאי דשקא ראשון אלא שני אותו מהדר חבותא אלא מעות דינו ומר כבר הוה מוכרו. דוק. ועיין בתוס׳ ובבי סו״ש ז׳. ואפשר דתוספות סברי בפירוש הראשון דנשבר בוודאי דשקא דינא וכן צריך לשלם מיד קודם יום השון אבל אם לא נשבר בוודאי דשקא או אמת כשעת השבירה דלא היה אלא ב׳. דוק:

וירחזי ברשותא דמאן קיימי כ׳ ולפי מה שפירש שחבירו לוקח מועלת כשועון בריא אע״ג דשני קיימא באונסא ולא משני קיימא ברשות לוקח הכתם שהוא ומאחר דלעניו עמ׳ כתבנו זה משום ומיהו קשה דהא״ ושנינו ברה״ב מתורק בתורן דלענין. אבל זה דהוי בקישור ולפי מ״ש אע״ג דשע כ׳ מהלהם והכנער שחבירו לוקח מועלת בשועון בריא אפשר ומר שמוחזק לדבר אחד וכ״ דאי מהני חזקה לוקח אפילו לשמא אע״ג דהוקשה דהוי ברשות לוקח כשועון שמא והמוכר טוען בריא דאנו ובריא של מוכר ולא חזקה כ״כ כמו לוקח וכן יחלקו כמו שכתבו תוספות לעיל דף ק׳ ב״ב ועמש״ת ההוי תיובתא כ׳. דוק:

הכא מאי סומכוס היא נמאה כ׳. ומיהו קשה כשולי המניח כ׳ ומתניתין דהתם איירי בברי וברי והא אמר לא כי. קן דקולא זו ושלוקשות אליבא דרבא דאמר כי אמר סומכוס בשמא ושמא אבל בברי וברי לא אמר דהרי התם איירי בברי ובברי. ודחק ומר דסוגיין דהתם לא אתיא כרבא:

אבל הכא מאי איכא בעומדת באגם כדי ואינמו אפילו בברי וברי משמע ודבאי דאיירי מתניתין בשמא ושמא אין צריך ואינמו בעומדת [illegible] באגם. ועיין במאירי:

זה אומר בן וזה אומר בן יחלוקו. כוונת רש״י. ופירש דאיירי בברי וברי שכל אחד טוען בן הוא מ״מ יחלוקו וכן כתב רש״י לקמן בברי וברי כגון מתניתין דזה אומר בן הוא וזה אומר בן הוא:

אומר דאמר סומכוס בשמא ושמא בברי וברי מי אמר. קן האולבסוני פריך ממתניתין ב׳ קושיות ורוצה להוכיח דמתניתין איירי בשמא ושמא. עוד קשה דלבסוף פריך התם מסיפא ואחר ממציעתא ולא ושב בפרק חולין ואחרודרי:

את״כ — שבירה בשאלה מוכן שינוי כ׳ ולבסוף גרסינן לא אמרינן כיון דשויא במלבה כשאן דשימי.

בכולה. וכן הוא גירסת רש״י. ולדעתי דוקא רשב״ה פתוך אם כעין עמו בשאלה ואו״ם אפילו אם אחד שכיר הוא
בשכרו שלא בבעלים אפה׳ נמצא עוד כשאול בבעלים ופטור הוא בבעלים דשכירות בשאלה מולק שייך כיון ז
דמחמת משיכה ראשונה באה לו. דו״ק : " " " " " " " " " " " " " " " " " "

ע״א **והשוכר** מותר ובקע בו ובהמה כו׳ ואין נראה לרו״ נמי דהתם כו׳ פירש דמתה הקשה על ר׳ אמי דאמר ב
כמשאול דחבירו מבקע ובהמה ומה בתוספתא כולם מעלו אבל בתוספתא עצמו לא קשה כמו
שכתב נימוקי יוסף בחידושיו. ואין נראה לרו׳ נמי ד׳ דאפילו על תוספתא עצמה יש להקשות מש״ש ונכון : " " "

ד״ה **בך** תקנו במשיכה כו׳ ומי משאול קאמר מדאורייתא נמי לא קנו אלא במשיכה
בשאל והיינו הכא דכיון שיצאת מרשות משאול חייב. י״ל הא אמר לעיל דאי אמרו הכישה
ואפשר דרבא׳ חתמו קנה אפילו בכלים דלא שייך אלא משיכה. ופליג שמואל וכן ר״א פליג דלא סגי אלא במשיכה ו
ורב סבר דשראת משיכה ואע״ג אפילו רב סבר נמי כר״א. עו״ל דלא פליגי אלא אי שראה הכישה בגון משיכה
אלא משיכה גמורה הה׳ בשומרים פירש משיכה גמורה. ואפשר כיון דסבר כרבי שמעון בקוחות דאמרינן
דו״ק :

ע״ב **והיינו** דקאמר ופליגא דרב הונא י״ל דהלא זה קושיות. ואפשר ליישב :

תנ״ה כרבי שמעון בקוחות וא״ת רב הונא דסבר בקע בו קנאו או בקע או קנשו היאך ותרץ הברייתא דתני
במשיכה קנאו. ו״ל דסבר דדוקא בשומרים דהיינו שה ושג ושוכר. אבל שואל ומשאול דיכול לשאול ל
חבור ולפי שאין לו הנאה. ולהכי קשה רב הונא השואל דוקא. אבל קשה לרש״י דכרבי דקסבר אין משיכה קונה
בשומרים אע״ג קשה היאך ותרץ הברייתא. ויש ליישב קצת : " " " " " " " " " " " " "

ד״ה **דאמר** רבא הקדש שלא מדעת כהדיוט מדעת דמי ופרש״י ורחמנא ירבנא י״ל משמע אי לאו הכי הוי
נעריין מהקדש ואע״ג הדרא קושיא לדוכתי׳ עיין חכמתא דהדיוט מהקדש ובלאו הכי י״ל שמא משה כהדיוט נמי
חרא. מכח שכר טורחא משא״כ גבי הקדש דאינו שומר ואכמ״ל :

דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף. הקשה ו׳ אחד ואמנם דבר קיבל תני דקנינה בכסף בשטר
ובחזקה והיאך קונה בכסף הלא שכירות אינה משתלמת אלא לבסוף. והשכתי לו חדא דהתם
פירש דאם ירצה ישלם כמחלה ויקנה בו קונה בכסף ואם אינו רוצה לקנות קונה בשטר ובחזקה אלא הרא
קשה מאי תקנו משיכה הא ע״כ מחלה נמי משיכה הוי דהא שכירות אינו משתלמת אלא לבסוף ואע״ג במאי קנה.
אלא במשיכה. עו״ל דאע״ג דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף קונה בכסף בפרוטה כאלו שקנה
בשוה פרוטה. אבל כולם מעולין דאינם קונים בכסף דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף אע״ג במאי
קנה. אלא במשיכה. דו״ק : " " " " " "

ד״ה **אודה** סומכוס היכא דאיכא ש״ד דקמן מן משתלה בקנקעה ודה דלאו הליך הוא האי דקא אמרו לו ואית
ליה טענו בחיטין כו׳ י״ל ולפי המסקנא מתניתין איירי עבד בכסות דמחייב שבועה משום כסות
ע״כ אלא דרבא מש״ה ועוד מתניתין הנה מ״ש בקנקעה ודה אנו צריכין ותרץ הכי הברייתא לקמן ואין לומר דגם
מתניתין אפשר דצריך ותרץ בקנקעה ודה דאפילו מתרץ בעבד בכסותא [illegible] מ״מ ד׳ הליך הוא וצריך
ותרץ בקנקעה ודה זה אינו דהרי השבועה על הכסות ואם קטעה ודה מאי הוא הרי השבועה הוי על ה
הכסות ועל העבד בא על הגלגול. ועוד מ״ש ואית ליה טענו בחיטין זה אינו זוכה מהברייתא התם ז
דשפחה וולדה חד נעפא כדקמן כרש״י. ועוד ומה שקבקנקעה תחלה דהא הליך הוי קושיא אחרונה. ואפשר
ותרץ כדוחק דבא לומר ולפי דבר הקשה שאמר בשלמא ורבא כו׳ הא מוקמינן כש״ג כדרבא הוינא בקנקעה ודה
ואית ליה כו׳ ודרמשינן שמן וקנקעה ודה כדרבא ורבא מתרץ על מתניתין ולא אמרינן דסבר כרבה.
וקרא. דו״ק ודו״ק :

ע״ב ד״ה **ונעני** אפילו אית ליה כמ״ד טענו חטים כו׳ ולפי דהמבעיא אלא באתן והשתא אמ״ש האי דמשני רבה
נפשנו באתן. אלא שהגמרא מפרש התרץ וקושיות של ראשונות. ונראה דבתרא מדמי קושיות ראשונות
עשה הה׳ רש״י שעברא כמעולין ולא מתרץ קושיות ראשונות משום דב׳ קושיות ראשונות. דו״ק

אכתי

אלמא היזק אמר רבא כו' ק' רב ששת דמתרץ ב' קושיות ומה אינו מתרץ קושיא אחרת ואי מתרץ נ"ב הכי ומה מבוא
בשם רבא ואי מתרץ דסבר כרבא א"נ הכי כרבא ואפשר דלהכי מבוא תירץ זה בשם רבא דתירץ דרבא
לא קיימא אבל תירץ דרבא את צריכין ומר בברייתא כדקתני וצ"ע דהרי קתני אין אנו צריכין ומר [illegible] כו'
אלא אליבא דרבה בר רב הונא : " " "

הדר ק' באיכא ושני אלא האי קושיו ממאי כו' משמע דזה דברי המתרץ ולא סד הם דברי המקשה והא ר"מ [illegible]
איפכא ואנ"ל היזק מן ש"ע ועי' ורש"י. דר"מ סבר דאפילו אעבדים ואגופיה הא טען משמע דאפילו א
[illegible] שכנין : " " "

קהל"ה אמר אינו אלא חשש ר"מ מחייב ואת הא הוי היזק וי"ל דאיירי דאפילו מאה ל' [illegible] ולא הוי היזק ולרבנן
[illegible] שכנין דהכל [illegible] בקרקע :

ורבה בר רב הונא דאמר אין אמר סומכוס אפילו ברי וברי אמאי נשבע. ק' מאי קושיא הרי כתבו תוספו' ועולבדה [illegible]
[illegible] סומכוס דבמוחזק [illegible] ברי לא אמר סומכוס דיחלוקו. ואת"כ [illegible] שהמוכר אומר ברי ומוחזק וכן ושבע ה
המוכר [illegible] דמתניתין מהרשין דאיירי באנס ובסימטא אבל כאן ז"ל דולדה ברשות מוכר. והמוכר מוחזק [illegible]
[illegible] ברשותי אין פי' רבה שוונו בחזירו ז"ל וקת אלא פי' שולדה ואחר קנה את הפרה או החמור. וצ"ע : " " " "
הכ"די שהבאו כרה [illegible] כו' רת"ם גרס כו' ומכרנה. ושראל ברמים מועטים שאם כן שוה כולם אלא [illegible]
ובזה מתורץ [illegible] דהוי [illegible] אבל אם לקחו [illegible] או אירע [illegible] או [illegible] : וצ"ע בח"ה ואפשר
דהוא כרב אליבא דר"ל : " " "

מאי הוי עלה אר"ה א"ר יוחנן בבית שומעין לו בשדה אין שומעין לו. ואע"פ דהוא לו כנגד עד שדה [illegible]
דברי ר"ה ואפשר ומר דבוה מתרץ התנאים דלא פליגי דהא דתני רשב"ג שומעין לו איירי בבית דלא יחלוקו [illegible]
וכה כדבר זה והא דקתני איירי בשדה [illegible] משום [illegible] אין [illegible] ואת"כ ברייתא דלעיל [illegible] אין שומעין
דלא כבית [illegible] אבל משום [illegible] דארעא ואפילו בח"ל פליגי אבל [illegible] הכל מודים דאין שומעין משום [illegible]
[illegible] : וכן לא ק"ל על רב נחמן דאפשר ר"נ איירי דווקא בבית ולא בשדה. ואפשר מה דאמר מאי הוי
עלה היינו ברייתא דלעיל דתני אין שומעין דמפרש ר' יוחנן דמשמע הלכתא אין שומעין וכאן א"ר נחמן שומעין
מבואן
וכן א"ר יעקב אר"ה וממילא ר"נ איירי דווקא בבית ור"י איירי בשדה : " " " א"ר יודא [illegible]
[illegible] דאיירי בתי באשרה משמע דאי הולו בתי יכול השוכר לחזור ע"ש :

אופיקתיה ואותבא כשטה. ואשרה וצריכא להודיעו ואם נאנס אחר שהודיעו היא פטור ה :

קוץ מן האויר אמאי הרי היא שלו תימא ואי [illegible] אמאי שכתב [illegible] ואע"פ דמוקמינן דאיירי בכרפת
שכתב [illegible] שכתב לשוכר היינו משום שהשכיר לו את הכתב אבל אי לא השכיר לו את הכתב [illegible]
[illegible] משום דחצירו קונה לו את"כ [illegible] איתא דר"י. ואפשר לתרץ עוד דהקשו הכי דדוקא קוץ מן האויר [illegible]
אבל זבל שכתב [illegible] ואת"כ [illegible] שחצירו קונה לו ואת"כ ומה קנה בקוץ מן האויר הא אויר חצירו : דוק : " "
ולאידך אפשר לתרץ קושיות תוספות וכוה יתורץ נ"כ ומה מביא המקשה בקושיות ובכרפת ושכתב. וכן [illegible]
קושיות אלא אי לא הביאו כל הברייתא הא דתני קוץ מן האויר הרי היא שלו היינו כהשכיר לו חצירו וכן
[illegible] מן האויר [illegible] לו והשתא אויר בחצירו אבל אי [illegible] עשכיר את"כ דהשכיר [illegible]
[illegible] כדעת הרמב"ם וכן מכיון שכרפת ושכתב [illegible] דקשה הרתי וצ"ע צריכין אנו לתרץ
כדמתרץ בגמרא שכרפת שכתב אבל בחצר הוא של שוכר כיון דהשכירו. והגמרא מפרש את"כ דעת המקשה [illegible]
ושכתב מאי קושיא כו' ואת"כ ע"כ ר"א קוץ מן האויר איירי דלא השכירו אפה קוץ מן האויר [illegible]
והשתא א"ש קושיות תוספות שכתב דבאמת שכתב לשוכר דאיירי בהשכירו. אבל לפי תירוץ שני [illegible]
שפיר דוק וצ"ע : " " " "

אי הכי אמאי כו' פי' תוספות דאפילו מפני דרכי שלום ליתא דאת"כ שמא
קאי הכל על כלים ול"ל תד' ומשני אומן ולא אכלים ואפוקי דלא תימא קאי נמי אומן [illegible]
דרכי שלום במשניות רש"י וסוף פירושא שכתב כלומר גזל דדרכי שלום אפילו אומן נמי [illegible]
רש"י סבר כתוספות והכי ק"ל מאי משני אומן הרי לעיל מפרשינן נמי דרכי שלום [illegible] אומר דבאמת [illegible]
וכן כתב כלומר גזל דדרכי שלום אפילו אומן נמי קאי ולא דרכי שלום [illegible] אומן [illegible]
ומשני אומן כו' משום גזל הוא ולעיל נמי ידע דקאי אומן וכן כתבו אומן ולא אכלים דהכל קאי אומן.
[illegible] פירוש נאמפום כו' והשתא לא הוי פרוש [illegible] כההוא דהתם דלעיל פי' [illegible] ואפשר [illegible]
דפירשת וכן רשב"ם [illegible] כפר' ע"ש ואת"כ זה דוחק הוא דאיתיה פירוש [illegible]
[illegible] שלא נפרה כו' אלא נ"ל כו' והשתא א"ש הא דבעי דישאל בעיניה על אכר ולא על כל מוה [illegible]

שמו[illegible]

משום דה״ל דשאר לוה בקרקע בתוך זמנו כדאמרי׳ אלא בשוכר בעי שמא אינו הוקרע דירתו שמא יפול הבית: [illegible]

קא: ולא״ת אמאן נמי הא צריך שלוח. בשלמא לעיל לפי רבנן הניחא לאקשה ה״ל דלא באו לאשמעינן איסורא אלא אורח קימא דאמן אינו עובר משום בל אלא משום דרך ארץ אבל עכשיו שפי׳ תוספו׳ דהכא קאי אמאן ולאשמעינן אי׳ אמבי׳ לי׳ נמי הא צריך שלוח. דוק:

קב: אין יפול ביתו של משכיר ומוציאו דאל״ו לא עריבת משני כדאמרינן לעיל. וק׳ דלא אמרינן לעיל אלא אמר לא הודו דהוי הדין דאין יכול להוציאו כל ימות הגשמים ואם נפל ביתו של משכיר יכול להוציאו דלא עריבת משני אבל אם השכירו וזמן ידוע אפילו נפל ביתו של משכיר אינו יכול להוציאו וכן משמע בהדיא וכן הוא בטוש״ע סי׳ [illegible] ודוקא בשוכר סתם אבל בשוכר וזמן ידוע אינו יכול להוציאו תוך זמנו ודוק:

קג. בגמרא חמש שנין בלשון לי בזמנן וכן שכרתי חצירו של פלוני עשר שנים בק׳ דינרים ז׳ דינרים בכל שנה

עיין בחידושי נמוקי מהרש״ל וצ״ע ודוק: ואפשר דבהא הלשון הזה יתורא נמי בעיות אל״ינאי על כל שנה ושנה כאן נשום זמנו דלהכי חזר ז׳ זהו׳ בכל שנה. ומורע בתוך זמנו. אולא. ואפשר דבהא הלשון שוכר אומר נתתי ומשכיר אומר לא נטלתי דה״ל ומשכיר אומר לא נתת אלא וכאן במשכיר אומר לו להכי הזכרתי לך אלו ב׳ לשונות דכרבנן לקבל כל ק׳ והוי של עשר שנים ביחד או בכל שנה י״ז וכן לא נטלתי ממ בתוך הזמן ולכן מכריזין אמר רבא מאן האי מאן דאוזיף כו׳ דהשוכר מהימן דאי בעיא דר׳ ינאי היה בענ זה השוכר נאמן. ודוק:

אמר רב נחמן שואל אדם בשובו לעולם הבא. רבו פירושים בגמ׳ רש״י ורת״ ורמב״ם. ולע״ד רמז עכל ולומר דרמז על דרך מה שאמרו בגמ׳ דצריך לומר בטובו והאומר במקום בטובו מטובו הרי זה בור. שואל אדם בטובו לעולם ולא מטובו דמשמע מקצת טובו: כ׳ עד׳ דכי׳ הודו לה׳ כי טוב. ואמ׳ מה אנו צריך להודות הלא ישלים כל טוב. ועד׳ אמר דמחויב לבקש כי לעולם חסדו ולא יפסק ממנו וזה שואל אדם בטובו לעולם שלא יפסק ממנו. וכ׳ עד׳ דפירש הודו לה׳ כי טוב דאין מברכין הטוב והמטיב אלא דוקא כשהוא אינו לו לבדו אלא לאחרים ג״כ וזה הודו לה׳ כי טוב דהיינו הטוב והמטיב דוקא כי לעולם חסדו ואפי׳ אם הטובה אינו אלא לו מברך שהחיינו וזה שואל אדם בטובו לעולם. וכ׳ עוד עד׳ זה דהעולם לא נברא בשביל יצירה ואשה שקראת טוב שנאמר לא טוב היות אדם לבדו וגו׳ וזה שואל אדם בטובו דהיינו האשה לעולם בשביל קיום העולם. ובענין זה נוכל לומר שואל אדם דהיינו האשה שנאמר ויקרא את שמם אדם. דכל אדם שאין לו אשה לא נקרא אדם. גם הנשים נקראות אדם כדכתיב כתפארת אדם לשבת בית. ובמדרש שמצאתי כן בפסיקתא בפרשה מטות. ורמז שמחויב לשאול אחר אשה טובה כדי שהוא טובו כי אשה טובה מתנה טובה ואין לשאול אחר הממון לעולם אפילו ב בקערה. ואל ימנע דרעה יהיה לבעו דשואל אדם בטובו לעולם. ה׳ רומז על ימי [illegible] שמונים שנה. כמנין אדם בטובו שיבקש שהוא בעולם כמנין אדם בטובו ורמז שיהיו לו הע׳ שנה שנות חיים דהיינו שיהיה אדם בטובו. וזה הנה כי כן יבורך גבר ירא ה׳ גם רמז לג״כ ואדם הראשון שנתן משנותיו ע׳ שנה לעולם וזה נרמז אדם בטובו. ורמז עוד אני כבקן אחזה פניך גהיב פרוטה לעני ואח״כ מצו וזה שואל אדם בטובו שהטוב לעולם וזה כל המבקש על חבירו והוא צריך לאותו דבר כו׳ לעולם לאורבקש על עצמו וזה שואל אדם בטובו לעולם וכל העולם דבהא הוא נענה תחלה והנה יש לבאר עוד ואין להאריך כיון דפשוטו קאי על דיני ממונות. דוק: ועיין במסכת אבות פ״ג הכל צפוי והרשות נתונה ובטוב העולם נידון. מ״ש על זה בדרוש ויק׳ חסד למשיחו לכן בעה״י [illegible]

ה״ל אי דאמר בית זה נפל אזל לי׳ ולעיין מה שכר בבית עד השתא או אם קבל שכר כל השנה עיין בש״ס

כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש. עיין בתוספו׳ [illegible] הוי מה דמחובר לארץ כו׳ בריך [illegible] לקש ותבן. והנה אבותינו עבדו כתחלה בתבן ואח״כ בקש ולדעתי דזה רמז הכתוב והביאו רש״י בפי׳ ואחרן ונשנתם רמז והם שעלו ממנה לסוף שמונה מאות ונ״ב שנה כמנין ונושנתם בו׳ דה״ל ומה דנ״א ענין זה. ידוע דהשה׳ בשעה שהיו ישראל במצרים הבטיח אותם שיגאלם ויביא אותם

ואף כדכתיב בפ' וארא והבאתי אתכם אל הארץ וגו' והבי' הכל פעלו מדה כנגד מדה וכיון שהם עבדו לבן
נחל ונשנתם וכן היה מן הראוי ושב נ"כ בארץ ישראל משנה אלא לבן ה עלה עמנו שיהיה ב' שנים קודם
שלא יקיים בהן כי אבד תאבדון ורמז דלאחר חמש וחמשים ינלו וגם ק"ו ועיין שקראן יבם כמו כמין
אמת ויעקב ואחר ינלו וגו' אשר נשבעת לאבותינו שנאמר בפר' וארא וכן אמור לבני ישראל אני ה' והוצאתי וג'
והבאתי אתכם שקיימה תחלה ובמקום אחר אכתוב עוד אי"ה בעזה"י :

ולא הוא ויהיב ברביעא · תמא כו' · וכו' דהכא איירי שפארים עושין זרע · אבל מ"מ קשה למה לא מתרץ דבעה"ב יהי
זרע ובע"כ יהיב לאריס תולתא או ריבעא והוא עושה יותר מד' האי דעובדא לך אדעתא דלא יהיב לך באוה
נשמע דהכא דאין עושין אריס באומנות משום שאין עושין ואין זרע מכלל דלשדה עושין זרע והכי מעשה הכא
דאריס עושין זרע · דוק : " " " " " " " "

אמר רב פפא הני תרתי מתניתא קמייתא כו' רב פפא אתי לאשמעינן כאן אפשר משום דבא ותרץ למה
מתרץ לעיל דאפשר לאתוי בדוולא קושיות הא' ואת אפילו כו' א"כ וכו' דודאי בחכירות לא היה צריך לטעם
זה כו' אבל משום קבועה אצטריך כו' דלו לא הו' ותרץ בדוולא ואיירי בחכירות וכן אצטריך ופרש דתרתי מתני'
קמייתא איירי בחכירות ובקבלנות · דוק : " " " " " "

איקלע ואוקי כו' דהה"ה חוכר ומחכיר · ואו' אנ"כ למה נקט כולא דמתניתין סתם הו"ל לאשמעינן אפי' באומר זה אינו מנבה
וכו' דאורחא הש"ס המקבל שדה מחבירו ואומר שהיא בית השלחין או בית האילן אפ"ה אינו מנכה · נשמע בעלמא
אמרו לו בפרדס ... שקרא אנפ"ה שאין בו רימונים : ועל וזמר הוא מעין חתום שלחייך כפרדס רימונים עם
פרי מגדים אבל אם יצא המעין משלחייך אז הוי כפרדס רימונים בלי פרי מגדים :

ולא עשו בנהם מעזיבים ופי' הרא"ש דאפילו לא כתבו ואנ"כ כאן נתן אפילו לא כתבו ולכתבו חופה לא הוי בנים
מעזיבים כיון שרגילים לכתוב · ודו"ק :

ומשבחנא כו' אפשר ופרש דהתוספות הקשו פשוטו שלא ישבחנו יותר מחובו ועל זה תירץ דאע"ג דאין משום נרעין אלא
בכתב ואנ"כ כשלא כתבו ומשבחנו יותר מחובו משום גרעין מ"מ לא ימשבחנו יותר מחובו ואפשר ג"כ משום שרגילין
נמי דלו · דוק " " " " " והשתא א"ש בתו' ולשנא דאע"ג דמשמע דתירוצא הוא · ושאר דברים ועיין בתו' ובחידושי

מהני כתיבה ונרעין ואנ"כ היכי משמע · ועל בקושיא הא' והקושיות וכו' דלעיל כקושיא זו דהקושיא שיודע אלא דסבר דב'
יוחנן שאמר שמשו מעל בעו אפילו בלא כתיבה הה' מחויב ולאו את הנרעין בלא כתיבה · והכא תע דאצט'
ומיירי כשכתו נרעין אבל המתרץ כמתרץ אמאי כתיבה ונרעין ש"מ דמקשה לא סבר הכי אלא סבר ועיין

וברו לכן הקשו ואנ"כ היכי משמע · וצע"ג · דוק : " " " "

סבר רב כהנא כו' · ואפילו מאן דחייש לכתב ענפשו כפרק הכונס הכא מודה דרב אשי דלא חיישינן מהא
ומר פשוטא דהכא היינו כר מבחלא דארעא פשוטא דסבר כרב אשי דאע"ג דחיישינן הכא לכתחלה
מ"מ גבי רב אשי לא חייש דדבר מועט וכן כתב דחיישי לכתב פשוטי אבל עכשיו נפול ותוס' דכתב פשוט
הוא יותר כתב וכן האי מאן דסבר דחייש לכתב ענפשו מ"מ ולא חייש לכתב בשופי דלא כרב אשי · ע"כ כתבו ואפילו
הכי מאן דחייש לכתב ענפשא כו' מודה לרב : " " "

טרח ומייתי ולא אורעי · לא מצי אמר לו' עיין מ"ש א"מ ז"ל בספר דברי משה שלו בפ' וקוק ועיין מעשר שבקא
דאייה מזה · " " " " "

אמר ר' יהודא מאן זכה בכדי לשדה גדולה וקטנה · ועיין בפירוש משניות הרמב"ם שפי' לפי שזה הכל הנקרא
רחת מפסד אהיה ארוך או קצר היינו משום רבנן מפסד ריבה כדי שתעמוד בו הרחת · ואפשר דזה פי' זו
ושבה כדי להעמיד דהיינו כדי והעמיד כדי את הרחת · דוק : " " " " "

משום ד' שלא אמרו אפילו משפחות · אבן אסור להניח על החמה שיש בו תפילין · מ"מ לא פליג על תנא ד' חוזה
דרשא לעיל משום דהתם איירי שהמשאוי בתחלה על החמה אין צריך לסלק כי אם ד' קבין ואבל שהתפילין בתחלה
עליו אז אסור להניח אפילו משפחות · דוק : " " " "

ארבע סאין לכור ובית קרקע בור זרע פי' שלא וזרע קאי על ד' סאין וזרע ובית קרקע כור שצומח עליו כור
ולפי זה הוי כפלוג דמתניתין עכ"ל : ועיין בתוס' ובחדושי נמוקי יוסף · ולפי מה שהזכרתי בר' סאין זרע צומח
כור · אנ"כ בסאתים זרע צומח חצי ואנ"כ בתבנית המשכן דתנן סאתים זרע ראוי לצומח חצי של סאין וזה עולה
דרמז הכתוב הושע ב' ואכרה לי בחמשה עשר כסף וחמר שעורים ולתך שעורים שדרשו חז"ל בנו היינו בנו בנים
וחמר ולתך היינו מ"ה צריקים עי"ש ועוד דלה רמז מה דהיינו מ"ה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה :

ומפולת יד או ומפולת שוורים · פירש בור דרע שזורעין במפולת יד צריך בית קרקע גדול דהיינו אורך וחק א'

וחמשים רוחב וזה כוונת ר"נ בן אבל במצות שורים שבות קרקע אינו כ"כ גדולה בפחות מד' קבין נמי סגי ועיין בתוס'
ובתוס' ורש"י עיסר ורב' ואפשר דזה כוונו התוספות בד"ה ארבעת סאין וכו' פי' במקום שראוי לצמוח כו' ולא כאו שפ"ה
דהיינו דקיקא עד מאות אורך דבמצות שורים א"צ כ"כ וצומח כור אפילו בפחות יותר וצ"ע: " " "
אדם אינו מכר מדינה אין מנכה לו מן חכירו ק"ק מאי אשמעינן בזה ויש ליישב בכמה תירוצים ואפשר דבאו לאשמעינן
הדיוק אבל מכר מדינה מנכה אפילו אם קיבלה במעות ועל זה פליג ר' יהודא דאם קבלה במעות בין כך ובין כך אינו
מנכה לו. ובשומת עיניו באשי"ר דלא גרס זה במתניתין: וצ"ע:
ועיסא דוקא כו' דכסתמא לא היה מקבל הקב"ה תפלות של זה שיצוה כל מה שיודע מזה משמע שלא יתפלל
וה' סתמא כו אם של חרש או שוטה או קטן שיש ליישב דלא שייך ותנא אומר אלא מפורש תפלות אז הקב"ה
משנה בשבילו. אבל אם אינו מפרש בתפלות אין הקב"ה משנה בתפלות ויזה ותנא אומר כל שיפרש נעשה מה
שמתפלל: " " " " " " " "
אגני והא אשכחנהו רא"ו ותלמידי דרב כו' ברוך אתה בשדה שיהו נכסיך קרובים לעיר ואכ"ק קשה אלעיל דאמר לא
תיזון ארעא דסמיכתא ומתא דאמר כו' ואכ"ק ליתן דרך אדרבה מעג"ה ה"ל דנכסים דקרובים לעיר טובים
ומשום עין הרע ויטנו ומחמש דהוא אסור לו לעמוד על שדה חבירו. וי"ל תינח ושרא שמא נמי יראה או תיזון שמא
ויראה בשדה חבירו ופי תשמו. ובפסיקתא דרש לעיר ברוך אתה בעיר שלא יזיק עין הרע [illegible]
אמר א"כ י"ל קושיות הנזכרות דהכתוב מבטיחו כאן שלא יזיקו עין הרע אפילו בעיר מכ"ש בשדה הסמוך לעיר:
ואמר והו ר' יוחנן לא אמר הכי אלא ברוך אתה בעיר שיהא ביתך בית הכסא סמוך לשלחנך ק"ק מאי ואמר והו ר'
משמע דאיתנהו לתרוייהו אלעיל אם לא הביאו הא דר' יוחנן הא כולא ר' נמי יכול להקשות. ובק"ק מאי ור"י
ועמיה. משמע דאו ואו הכי יש להקשות ומהלא דרש כרב ולכן משני דר' ועמיה. ואכ"ק יש להקשות ומה לא דרש בברוך
אתה בשדה כרב דרובין ונר דהוא סבר כרב דלעיל דשדה קרובה אינו טוב וכה פליג רב נחמן. ולהכי מביא ר'
בן ושמתם והורות דבלא חוש לעין הרע דהרי בזה פליג רב ור' י. דאכ"כ מ"מ קשה ומה דרש על ברוך אתה בבואך וברוך
אתה בצאתך דרשה אחרת. ואין לתרץ משום דרוצה לפרש אותם בענין אחד ק"ק הא ברוך אתה בעיר וברוך אתה
בשדה לא הוי בענין אחד: ויש ליישב ק"ק א"ה דלהכי דרש על בא"ב ובא"ב דרשה אחרת משום דברכה זו שיהא
באשה כדכתיב ושע לא יקרב באהלך. עוד דאו לא הביא ר' יוחנן הייתי מתרץ דרש חילוק בין סמוכים לעיר ובין קרובים
מאי אמר רב בהני קראי כו' דאין לומר פשוטו דא"כ הו"ל כתחלה ברוך אתה בשדה ברוך אתה בעיר ברוך אתה
בצאתך ברוך אתה בבואך דהרי כתחלה יוצא לשדה ואח"כ מכניס לעיר. ולכן מתרץ כל אחד. ולפי סברתו
ולכן מביא ר' דדרש על ברוך אתה בעיר דרשה אחרת ור' ועמיה. ואכ"ק יש להקשות ומה דרש על בא"ב בשדה דרשה אחרת
גם אתה אומר משום עין הרע ורבסבר דלא חוש לעין הרע. א"כ רב מיקל בעין הרע יותר: " " " "
והא דמשני בשורא ורייקא אין להקשות ומה פליג ר' עליו האלו שייך עין הרע בזה. וי"ל דסבר ר' יוחנן והעמיד הקרא
בענין זה דסתם שדות לא הוי בענין זה דוק ועיין בתוס': " " "
בפסיקתא ברוך אתה בבואך שתהא בבואך לעולם כמו טוב כו' כענין דכתיב ויברך ה' אותך ורגלי ולא זו בבואך
שיבא ברכה. אלא אפילו בצאתך שלא תפסק הברכה אם רעתו לחזור. ולכן נקט ארור אתה בבואך כשכול הרע וארור
אתה בצאתך אפילו בצאתך אם כוונתו לחזור. ועיין בחומש מ"ש שם בעזה"י ודוק:
ברוך אתה בבואך שלא תמצא אשתך ספק נדה כשתבא מן הדרך. רש"י ספק נדה וכ"ש ודאי. ועיין בתוס'
ק"ק ומה לא דרשו על ברוך אתה בצאתך נמי הכי דהרי חייב אדם לפקוד את אשתו קודם שיצא לדרך. ואפשר
ומר דכשעה שיוצא אינו רגיל והיות שתהיה ספק נדה כיון שבעלה בעיר בודקת עצמה תמיד. אבל כשאין ב
בעלה בעיר אז אינה חוששת ולכך נפסק בטהרה ולמעת דאומרת טהורה שמא בעלה לא יבא ואכ"כ מכחזה תהיה
ספק נדה: דוק וצ"ע. ועיין בתוס' והקשו אחד על רש"י דכאן פי' ספק נדה וכ"ש ודאי ובמסכת סנהדרין דף ק"ג על
ושלום ונגע לא יקרב באהלך שלא תמצא אשתך ספק נדה בשעה שאתה בא מן הדרך ושם פי' ספק נדה דווקא.
ומתני ינו' אמר כו' ק הלזה דלהכי אמר שם כלומר ונגע שלא יהיה אולך שחין ונגע דנקראו נגע דמכה זה ויבא
והספק נדה דאינה יודעת אם הדם בא מכה הנגע או מכה הנדה: וי"ל דהתם פי' הכי דווקא משום דלעיל
מינה דרש לא תאנה אליך רעה שלא ישלוט בך יצר הרע גם ונגע לא יקרב באהלך פי' ספק דמכה זה ישלוט יצר
הרע. אבל לענין ברכה אין חילוק בין ספק נדה וודאי נדה. עוד דשי פי' דווקא ספק נדה. א"כ י"ל שמא ברוך אתה
בצאתך נמי פי' הכי שלא תמצא אשתך ספק נדה בשעה שיצאתך לדרך אלא ודאי פי' כאן כ"ש ודאי ולכן לא שייך לומר

ומאי נרה דבודאי נרה לו לצאת ורואין נראה עיקר: דו"ק   והסיר ה' ממך כל חלי אר"ז ז"ל עין בל' צ"ע בענין ר"
ואח"ד בברך אותן עכל ווער הולך דכל חלי נמי' עם המלה צ"ע: או ירמז על כל חולות הנזכרים בפ' תבוא והסיר ה' ממך וכו'
ר"ח אומר זו צינה ופוניא של הבא דסבירה פתים אין פי' חום מדלומשני זו צינה וחום ואפשר הטעם דבשלמא גבי
שלו ומין כרכתיב שומר נפשו ירחק מהם אבל מחום אינו תיקון כרכתיב ואין נסתר מחמתו: " " "
מדר"ה צינים גור כרמונה הבא פתים חום כרמונה ברוש מסב' ע"ז ומיירי הכא במאורעות הבאים על האדם דהיינו
שבאה הצינה והחום לעולם על האדם דאלו במדות דהיינו שמבע של אדם והיות קר אותם דהרי אמרו
הכל בידי שמים דהיינו כל המדות גבור ועשיר וחכם וכן אם יהיה קר אותם בטבעו ובדבר תוס' ומיירי ופי'
פירושם דאלו ורש"י פשטא איירי במאורעות דהרי פי' גור הנשפח דו"ק:
ריב"ח אומר זו צואה ופי' מה' דסברי עין רוח וצינה פשוט שיסיר ה' ממך שלא יזיק אותם שהן בעולם מ"מ יסיר
אותם ממך שלא יבואו עליך ולמ"ד צואת אוזן וחוטם נ"ל והסיר ממך שלא יהיה לך צואה רבה באוזן ובחוטם
וכן למ"ד מרה שלא תרבה המרה והיות נובעת במכת זה חוליים מתרבים: " " " " " "
צינים פחים בדרך עש"ב צנה המתגיר ובדרך עש"ב היינו שהולך עמו בקרי או הקב"ה הולך עמו בחמת קרי וגולה
צנה שהמגיר: " " " " " " "
י"ג דברים נאמרו בפת שחרית כו' אפי' דאינו חושב ונזק ואשתו אינה מבה שנזק ואשתו אינו מתאווה
ואשה אחרת וכן משמע מלשון רש"י ודוחק ומר דלומד תורה וומר נחשב כברא: " " " " " "
ומן הדיקין רש"י היינו רוח דאמר שמואל ומה היזק גאמר שמואל הכל ברוח הגוסם של שחרית מצלת נ"ל ודבני
מצלה שלא ישלוט כ"כ מה הרוח שולט כאדם והרבע שהרי אמרו נמי שמצלת מן הצינה וכי אם ואכלתם והיה
הגיר גדול ולכולם לו יזיקו הגיר וזה הוא שאנו רואים שאינו כן וצ"ל פי': " " " " " " "
דכתיב לא ירעבו ולא' ענין מ"ש במסכת ש"ע ע"ז דף ד"ב · גם מ"ש על מ"ש פת במלח וקיתון של מים: " " "
ועבדתם את ה' אלהיכם זו ק"ש ותפילה וברך את לחמך ואת מימיך זה פת במלח וקיתון של מים: " "
והסירותי מחלה מקרבך · עיין בעה"ט דאלו תפילה טוב והתפלל ברבים אבל לאכול ואכל כל אחד לעצמו
אם פי' שגם שהם מתפללין ביחד מ"מ כל אחד מתפלל ופי' כוונתו ולפעמים אחד מתכוון יותר מחבירו ולכן ה' נותן לכל אחד
ואחד ברכה ופי' כוונתו [illegible] ונ"ש עיני כל אליך ישברו ואין רבים שמתפללין אליך ואתה נותן להם את אכלם בעתו
ושין יחיד וכמו שדרשו במסכת כתובות גבי אחות דרבא שהקב"ה מזמן לכל אחד פרנסתו: ואפשר לומר [illegible]
על מה שאמרו חז"ל והביאו המא"ה סי' ק"ג שעה רבונו' זמן סעודה לכל היא ואם הוא תמה ונוסף על מזון ומזון זו
שעה שלת דבעי רחוק מנ"ו ובדרש ק"ש ותפלה שמאי כפשוטו אלא דקיל וכי מה ענין וברך לחמך ועבדתם את ה' א
אלא סי' זו ק"ש שזמנה נמשך עד סוף ג' שעות ותפלה נמשכת עד חצות כדאיתא במא"ה סי' נ"ח וסי' פ"ט [illegible]
ועבדתם את ה' אלהיכם זו ק"ש ותפלה וכן גב' וברך את לחמך בזמנים האלו ודינא בזמנים אלו וברך המזון
ואלך והסירותי מחלה מקרבך אבל לאחר חצות אז אין מסיר מחלה דבעינן אבן לחמה והלכה ד' שעות בזמן
את לחמך וכו' אבל לאחר ד' לא מהני ואמרינן שם והוא דלא טעים מידי כלפרא וכמו שאמרו [illegible]
אלא [illegible] בזמן סעודה ולהכי לא נאמר כאן פת שחרית אלא כאן פת במלח: או נ"ל דענין ק"ש הוא פסוק דגנין [illegible]
שה' אחד וכן תפלה י"ח ברכות דג' ראשונות וג' אחרונות הם שבח של הקב"ה וכנגד אלו י"ג דברים וברך
את לחמך בי"ג דברים דאמר ועל י"ג דברים נאמרו בפת שחרית מצלת כו' כשכל ק"ש ותפלה שהתפלל י"ג ברכות
ועוד ג' ברכות ראשונות ואחרונות מברך על הסעודה כי ג' ברכות דהיינו עה"ג וברכה המוציא וג' ברכות
של ברכת המזון וזה רמז וברך את לחמך ואת מימיך דהיינו הברכות על הלחם ועל המים · או רמז על אחר
הברכה נחשב לחמו וזה ועבדתם את ה' אלהיכם ואז וברך ואחר הברכה נחשב כאלו לחמך הוא: ר"ת
בגמרא גבי והארץ נתן לבני אדם ופריך שפי' ולקח הכהן העני מברך דו"ק: או נ"ל מכאן ואילך דהיינו לאחר
חצות דאז בעינן אבן לחמה דיין ונזק וגורם חולי ואפ"ה והסירותי מחלה מקרבך כיון שאתה עובד את ה' א
אלהיך והשתא א"ש ושנא מכאן ואילך: " "
שם להרבות בימי דאמרי דגרלים ולא כפה דעל נהרא כו' · פי' דנשאו להם ופרה היאך נאמר דעל נהרא לאו
תשחינון דהרי גבי אטבעא נשי לחוגות וכן פי' רש"י [illegible] שצריכין ריוח הרבה [illegible]
והטעם דעל נהרא שמשחין מים ומושיט ספינה כמו שכתבו תוספות וקין דאטבעא נשא לא הני דרחוב
ופי' התוספות אין פי' בגמרא דבי אטבעא מוחזין כו' דהא נהיה להם צריך ומדור בשחוקת ואינו מחולה עיין ברש"י
אלא פי' באטבעא סני כשוחקת אבל דנהרא שרכבו דהיינו ומושיט ספינות וכן לא ראשכון כלל: דו"ק: " "

גמ' ני מאן דאמרינן כו' דאמצרנות לאמר כדמוכח בכתובות · ואע"ג דהכא נמי מפיק מרב נחמן אין אונאה לקרקעות על ה
מצרנות ול דנהרדעי מביאים ראיה מרב"נ דס"ל אין אונאה לקרקעות במקום אחר וסברי דהא לענין מצרנות אבל
שמעינן מרב נחמן עצמו · ועיין בחידושי נמוקי יוסף · ולפי' תוס' אש"ה דמביא מרב"נ דאין אונאה לקרקעות הא משנה היא
אלא דמביא מרב נחמן דאין אונאה לקרקעות אפילו גבי מצרנות ולפי זה יכולין התוס' להוכיח גב' לכאן · ודו"ק:
מתני' אמר לו הגיע שדרתיך · ועיין באשר"י וכי שייך שלוקח יפסיד דאין זה הישר והטוב · אלא פי' לבעל המקח כו' אם
הלוקח חפץ להחזיר למוכר · ע"ש: " " " " " " "

מכר כל נכסיו ואומר כו' רש"י כדה' לחכה משום דדבה כו' שגג לא יקנה השאר שימשך כו' משמע דאם רוצה המצרן
מצד אחד לקנות את כולו אית ביה משום דינא דבר מצרא · ועיין בהגהות אשר"י ד"ש חולקין דלית ביה משום
דינא דבר מצרא אפילו רוצה לקנות את כולו משום דהמוכר לא סל"ד שיקנה המצרן את כולו ע"ש ועיין בטור דחו"מ בסי' קע

והלא אמר שמואל כו' חוב נגבה את השבח כו' המו' דבה' נגבה את השבח ומעלין את השבח בדמים כדלעיל. וגו' :

נגבר כל הלוה וכל היום דכיון דשבח פעולתו משתמשך כו' וכן כת' בדה' יצא לוה כו' דלוה שמעט הלוה יותר
אפשר אפילו אינו מתנע כל הלוה אפה' יצא לוה נגבה כל הלוה וכל היום כמו שכתב רש"י לענין גבי שמואל
שהיה הולך אחר הלוה הואיל ושכרתו כלו יום זה · ואע"ג לא נ"ה כלום כל הקושיות שהקשו תה' דנקרו לוה לוה
השתר אבל רשב"ם ואשר"י פירשו המתניתין דלגררים נתנו ולכן לא מביא הרמב"ם סיפא דמתניתין משום דאותה
דבר' שמעון ואנן קי"ל כרב באיסורי וכר' יודא ועיין בנמוקי יוסף באשר"י · דו"ק : " " "

דתנאי היא דתניא שכר שעיר כו' כל הלוה וכל היום כל הכובש שכר שכיר · כג"ל וכן משמע באשר"י דלא שייך
מכאן אמרו אדברי ר"ש לחודא : " " "

עובר בה' שמות הללו ועשה · ולפי גירסת הספרים שהביא חכמת שלמה ד"ש א"כ מאי קמ"ל הני דאיכא במשמע
ליכא בלוה · שמא משה אמר ר' לאוין דבוים עובר משום לא תלין ואינו עובר משום לא תבוא · ובלוה
עובר משום לא תבוא ואינו עובר משום לא תלין : " " "

או עשן כתיב שעשן כבר יצא א"כ למה משנה הלשון דהוי או בעשן או עשן למה אמר בנגע ומשמע שרב ששת מ
מחלק בין עשן בין נגע בכל דוכתא · " " " " " "

או עשן כתיב וכו' שעשן כבר משום דאי גרסינן שעשן כבר משמע שהתרגן מתרץ בה והעשן לא ירדנו דהרי המשנה
ירדנו ואמר נגע דומיא לעשן תחלת נגע ועשן היינו כיתוש וזה הוא שעשן כבר ועיקר תירוצו מדכתיב נגע בנגע דו"ק

ולמה חלקו הכתוב כו' למה נכתבו שניהם או בנגע או עשן · ואפשר לומר דרבא סבר כרב ששת או דאמרי נמי
דרבן אבל כאן אין צריך אלא זהו עשן וזהו נגע ולמה חלק הכתוב לעבור עליו בשני לאוין ודרך הוא לשנות כמו
שכתבו תוספות לעיל בריש איזהו נשך · ודו"ק :

ודריבא דאי אשמעינן אבוין משום דלא כסיף ומתבעי' · ופרש"י משום דבעי כסיף ומתבעי' אע"ג דצריך אבל
אבוין הוראה ושם בו' בלשון דבעי גורם אבוין כסיף יותר מעני ואי לאו פרש"י הייתי מפרש הכי דאי
אשמעינן דבעי גורם הא דאין גורם לאבוין דלא כסיף אבל מעשר דכסיף הא דלוקח, עשיר נמי אפה' בעי גורם
כיון דצריך ליה ואי אשמעינן עשיר הא משום דלא צריך ליה משום הכי בעי גורם אבל אבוין דצריך ליה וכסיף
שתובע את שלו · אלא דבעי שאין צריך לו מאד ודי לו לאכול לחם לכך לא כסיף ותבעו מיד משא"כ אבוין אין לו
בושה ומיתבעי' כיון שרעב לאכול תרנגולים וצריך הרבה והא דלוקח בראשו לאבוין נמי דבעי גורם דשמא
אין לו לאכול אפילו לחם · דו"ק :

ודריבי כרבי יודא כו' דעוסק מבירך ובעי מאי עבידתיה דהו' ולמכתב לא תלין פעולת אתך וגו' א"כ ולפי זה היינו
כתבו בדיבור הסמוך ולבתר אבאבל כו' משום דשכיר משמע יום או חצי יום כו' הא' ולפי סברתם דלעיל הקושיא
דלא ולמה שכיר ולא א"כ אדרבה שכיר מרבה אפילו לבתר אשכול אחד וכו' : " " " " " "

בנבראי דסבירא כו' לא צריכה כו' עיין בנמוקי שמשמע דלא פירש הסוגיא כרש"י : " " " " " :

ד"ה השתא אמאי תנא חולין ועיל הגלוין הרחוקות אם בתחילה נסו ואם בתחילה נסו ועיל העליונות כו' כו' :
ד"ה ולמאן תהוי תיובתא דרב כו' אי כתב שאינה של שניהם · ובגמרא אמר לא צריכא דייתבן כתב דתרוייהו · ואשר
לומר דס"ל כתב דתרווייהו שוין בו אי של שניהם או שאינה של שניהם : " "

בפר' יודא אומר כו' משום דבה נפנה ונה חסר כדמפש בגמרא הייתי ולפי המסקנא שאמר דולא עד כאן
כו' אבל ממולה סד"א דאסר אפילו בנפנה ולא חסר : " " " " " " "

ק״א מפורי במתיבתא דרקיעא אם בהרת קדמה לשער לבן טמא ואם שער לבן קדם לבהרת טהור ספק הקב״ה אומר
טהור וכולהו מתיבתא דרקיעא אומרי טמא אמרי מאן נוכח נוכח רבה בר נחמני דא״ר בר נחמני אני יחיד בנגעים אני יחיד
באהלות כו׳ כי הוה קא ניחא נפשיה אמר טהור טהור וכו׳ והקשות קצת מהיכא יש סמך שפליגי במתיבתא
דרקיע ורבה מוכח [illegible] דהרי ספיקן פ״ד דנגעים ספק טמא. ואפשר והביאו סמך מהכתוב אל נערץ בסוד
קדושים רבה ונורא על כל סביביו דהש״י נערץ בסוד קדושים דהיינו מלאכים שנקראו קדושים לשרתי רבנן
שפליגי הקדושים עמו אז ואז הקב״ה נערץ מכח שאומר טהור כרבה בר נחמני. ואעפ״י שבדין טהור מ״מ ונורא על כל סביביו
דהיינו הצדיקים ואומרים שספק טמא וזה אפשר נמי רמז הפסוק ועל מינה כי מי בשחק יערוך לה׳ ידמה
לה׳ בבני אלים דהיינו מלאכים אבל הצדיקים ומטה על הארץ יכולין לערוך [illegible]
תורה ומטה על הארץ והלכה כרבים

שבועות שתים שהן ארבע · ידיעות הטומאה שתים שהן ארבע · יציאות שבת שתים שהן ארבע · מראות נגעים שנים שהן ארבע · אין להאריך בפירושו · אפשר דרמז בפנימיות דבריהם · שבועות שתים רמז לשתי הלחם שהקריבו בשבועות דכתיב ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שתים · שהן ארבעה כרכתי' והקרבתם על הלחם שבעת כבשים תמימים בני שנה · ופר בן בקר אחד · ואילים שנים יהיו עולה לה' · ודפ"ז על הלחם בגלל הלחם חובה ללחם הקריבו עוד ב' מינים דהיינו ז' כבשים · ופר בן בקר · וב' אילים · ועם הלחם הם ד' מינים · די"ל שמי בגלל ולא כפשוטו שהצריך ה' להקריב קרבנות אלו ביום זה · אלא ידוע דשתי הלחם היה חמץ כדכתיב חמץ תאפינה · והוא לשון עול וחמץ · הגם שנאמר כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו חוץ ביום שבועות שהוא יום מתן תורה התיר להקריב חמץ כמו שכתב הרמב"ן · וגם חז"ל באו' יצה"ר בראתי התורה שהיא תבלין לכן הקריבו בגלל הלחם שהוא חמץ רמז ליצה"ר ג' מינים שהם עשרה ז' כבשים פר וב' אילים · נגד עשרה דברות · וג' מינים נגד מקרא נביאים כתובים · או מקרא משנה תלמוד · וגם והקרבתם על הלחם שאמרו שהלחם חמץ על התורה יהיו לעולה ויבואו את יצרן ·· והקריבו לחם שתים עד שאחז"ל על פסוק זבובי מות יבאיש וגו' · שדרשו חז"ל במס' ברכות אמר רבא יצה"ר דומה לזבוב ויושב על שני מפתחי הלב שנאמר זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח · ולכן הוסיף תנ"א תרתי גריעין רמז גם כן דהיינו יצר ואויב אותו יצר · לכך רמז שתי הלחם באו בשבילו זה · וגם ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שתים ר"ל יצה"ר שיושב על שני מפתחי הלב לכן יביאו ממושבותיכם · ולפי שהוא יביע לשון מבעבע שהוא מגובה לכן יביאו לחם תנופה שתים וחמץ תאפינה ·

נגד זה ידיעות הטומאה שתים שהן ארבע רמז לעשו וישמעאל שהם כאחד שנתחברו יחד שלקח עשו את מחלת בת ישמעאל · שהן ארבע ר"ל עשו עם ג' כחותיו דהיינו לילית מחלת סמאל · אותיות סמ"ל ומ"ס · רמז אלו כחות הטומאה הקריב בשבועות שתי הלחם · וג' מינין עד שם רעב שנאמר האכילהו לחם · ולפ"ז הוי דומיא דמתני' דשבות דסלקי מיני' דעובר על לאו אחד ונתחייב שתים וכן נמי ש שבועות מביא שתים על יצה"ר שהוא אחד ויושב שני מפתחי הלב כן כאן חייב שתים על שתי פאות ולכן כתי' ויקח מחלת ואשה ר"ל כיוצא בו עד והרה לו גבורים כיוצא בו ·· ובין שבא לידי פסוק זה שכבר · אפשר שלקח דווקא מחלת בת ישמעאל מ משום דהעת"ה של ד' מאות שנה שנאמר כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ד' מאות הי' גב"ה על עשו · והשיעבוד נתחייבו בשביל שרה שעינתה את הגר כמו שכתבתי במקום אחר בעזה"ט וכדי שיפטור עצמו משם זה לקח את מחלת בת ישמעאל שהי' בן הגר כדי שיחול חלקו מהשיעבוד של ת' שנה · וזה מחלת לשון מחילה · גם מחלת מח"ל ת' היינו ת' שנה גזירת השיעבוד · דו"ק // וגם בגמ' דרשו חז"ל דהעשא אשה מוחלין לו עונותיו דכתיב מחלת //

יציאות השבת שתים שתי רשויות שחייב אם מוציא מאחד לחבירו שהן רה"י ורה"ר · שהן ד' דהיינו כרמלית ומקום פטור // //

יציאות השבת שתים דהיינו שבת יום א' והוא שתים לילה ויום שהן ארבע שאנו חייבים לאכול ד' סעודות אליבא דר' חידקא · ואפשר ד דרמז בב' רשויות לד' סעודות ואחד מקום פטור · לרמז דסעודה רביעית איננה חובה · וסעודה שלישית נגד כרמלית שפטור אבל אסור · וכן סעודה ג' הלכתא דיוצאין בפירות · ולא הוי אלא שתי יציאות רשויות רה"י ורה"ר · ולפי דרכי דלעיל דקאי על שבועות שהוא יום חמשים שהוא נגד היובל שהוא שנת החמשים שנה שהי' מתחלה שמטה שנת מ"ט שנה ואח"כ יובל דצריכה התבואה לעשות לג' שנים כמו שפי' רש"י פ' בהר וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים · ופרש"י ופעמים שהיתה צריכה לעשות לד' השנים בששית שלפני השמטה השביעית שהן בטלין מעבודת הקרקע שתי שנים רצופות השביעית והיובל · והנה ידוע דהספירה שאנו צריכין לספור הימים והשבועות נגד ימי השמטה · והנה יום מ"ט נגד השמטה השביעית והחמשים יום שהוא יובל שבו יוצאין לחירות שתנה התורה שעל ידה החירות כמו שדרשו חז"ל חרות על הלוחות אל תקרי חרות אלא חירות · ולכן ביום החמשים צוה לנו הקב"ה להביא שתי הלחם //

מראות נגעים שנים שהן ד' · ידוע דספירת מ"ט יום שהם ז' שבועות נגד ז' טומאות נגד ז' שמות שיש ליצה"ר שבע תועבות בלבו · ולכן כדי לטהר מטומאת מצרים הוצרכו לספור ז' פעמים שבעה נקיים וביום החמשים כטהרו בתורה שהוא כטבילה וכמו שדרשו חז"ל על פסוק והטובה אהליך וגו' · כבחלים נטיו וגו' · וכנגד זה נמסרו מ"ט שערי בינה כדי להבין וכדי לבטל הטומאה והנה ט"מ מיני חוטים עם אין שער בינה נגדו לכן הוצרך ליתן התורה ביום החמשים לבטל הטומאה · וזהו עד הלום · דהיינו שני ח חמשים יתן טהור דהיינו התורה בשביל הטמא · לו אחד אפשר עד כלום שתנו לרועה אחד · או יקח סיוע ממי · עד צופה רשע ומבקש להמיתו ה' לא יעזבנו בידו · וכמו שדרשו חז"ל שם // ולכן הקרי בלו' בדין וכתי' בא להורות על פי בתנ"ה מי יתן טהור מטמא · לא אחד אם הש"י שהוא אחד לא יסייענו לו · או י"ל מי יתן בכחותא טהור מטמא · לא אחד דהיינו הש"י שהוא אחד יהא טמא ועוזר · והנה אין להאריך בענין זה · והנה מראות נגעים שנים שהן שאת ובהרת שאמרו ספחת לחברת אותם ומהן שנים ואין ערכין :

מצורע בג"ס גרבות נגעים ובנים שכפריים והם יסורין של אהבה · ולכן כתבו המפרשים אדם כי יהיה בעור בשרו אלא בישראל שנראין א
ארץ ישראל וכן נגעת · וכתיב אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו ואם יאדימו כתולע כצמר יהיו דהיינו בהרת שהיא עזה כשלג
ואם יאדימו כתולע כצמר יהיה דהיינו הנגע על שאת שהיא כצמר לבן · תולדה דבהרת שהיא כסיד ההיכל שהנגע נראה לבן
עכ"ז שמלבן עונות ישראל · ותולדה דשאת כקרום של ביצה לרמז שחטאי בשלהו נגע שלו הוא בשביל רחמים ויסורין של אהבה
וזה ענין ביצה בעי רחמנא עולמא · גם לרמז על מן נראה באדן ישראל רת ביצה · ולא יאמר צרה הוא בלתי טהור · אלא אדרבה
שהנגעים באים לטהר אותו כדי לכפר עליו ·· ואיה"ג מבאר עוד יותר לטובה //

שבועות שתים כי יד על כס יה · שהן ארבע כנגד ארבע אותיות של השם //

שבועות שתים שהן ארבע כו' מצורע בגמ' דיציאות שבת ומראות נגעים קתני איידי שאמר ומאי דתנא תרתי תנא כולהו ··
אפשר דהכי להך לישנא דידיעות נמי איתא דליתנהו בכל התורה כולהו כתיב · ולכן הזכיר אלו יציאות השבת שתים
שהן ארבע דאי ידיעות בתרייתא כתיב הו"ל נמי ידיעות שבת כמו שהקשו תו' אלא ודאי ידיעות נמי כתיב · ולא צריך
למיני דאיידי אלא מכח מראות נגעים · הגם דמראות נגעים נמי צריך למיתני כדי להורות דכולהי לחיובא · ע"ל איזה אתי
לאשמועינן הו"ל זה בגמ' שבת · אלא ודאי דלא תנא משום זה אלא דמילתא נקט //

רש"י ידיעות הטומאה כו' הכתובה אצל שבועות בטוי · רש"י בא להק לזה הזכיר כאן ידיעות הטומאה · ותנן משום דכתובה
אצל שבועות בטוי כמו דמפרש בגמ' · ויציאות שבת ומראות נגעים איידי · ואין להקשות א"כ משא הכי אתי לאשמועינן
דוקיא דתנן דמכות דסמיך דחייב על אחת שתים · וכן אלו שתים שהן ארבע · י"ל דא"כ הו"ל ידיעות טומאה ברישא · וזה שדקדקו
תו' בלשונם דשבועות הוא עיקר מס' דבסדר ישועות נמי ואגב שבועות תני ידיעות כו' · די"ל לזה האריכו תו' בלשונם שכתבו
כאן ואגב אלא לאפוקי דתני ידיעות הטומאה שתים שהן ד' מכח דסמיך מכות דחייב על אחת שתים דהוי קשה דהו"ל ידיעות
בתחלה אלא דלא קשה אלא שבועות שתים לסמוך ומשנה דמכות וידיעות הטומאה לא תני אלא משום דכתובה אצל שבועות·
ובזה אפשר להק קושיות תו' ואת דלא הקשו על הגמ' ואין להאריך // ואכתוב בשעור רעל הגמ' לא קשה כלום דהו"ל ר
ידיעות ברישא דהא לא תני ידיעות אלא איידי דשבועות · אבל עכשיו נסבר דתנן ידיעות משום דסמוך למכות א"כ הו"ל ידיעות
ברישא · ומשני דאסמיך למכות אלא שבועות · וידיעות אגב דגבי הדדי כתיבי תני //

תו' בד"ה שבועות הא דלא פתח כו' · והאי דלא פתח בשבועות עדות · משום דהקשו זה לפי התירוץ איכוי ולמכלא גאת ··
והלא על הגמ' ג"כ יכולין להקשות · הגם שי"ל דכן הוא לשון תו' דמתחלה הקשו דהיו לפתוח בבטוי שבועות · ותירצו ··
ואח"כ דא"ל היו להם לפתוח בידיעות הטומאה ותירצו · ואח"כ כתבו והאי דלא פתחו בשבועות העדות · דזה אינו דא"כ קשיא
דלהכי התחיל בשבועות שתים משום דסמיך למכות · אלא אפש"ל דהכי לישנא של אי נמי דהתחיל בשבועות שתים משום ש
שבועות העדות א"כ היה לפתוח בשבועות עדות דלכן התחיל בשבועות שתים ולא בידיעות הטומאה · ועי"ל דעל הגמ' י"ל דהתחיל
בשבועות בטוי דשייכי בקרובים ורחוקים באנשים ובנשים בכשרים ובפסולים · משא"כ שבועות העדות דאינה נוהגת אלא
באנשים ורחוקים ובכשרים · אלא דכאן הקשו שכתבו שהתחיל בשבועות שתים משום שבועות העדות א"כ היה לו להתחיל
בשבועות העדות · ואפש"ל דזה שהקשו בגמרא מכדי תנא ממכות מסליק מ"ט דתני שבועות פי' שבועות סתם דהיינו ש
שבועות בטוי · אלא הו"ל שבועות העדות דשייך לסדר נזיקין · ומשני משום דתני חייב על הראש שתים כו' //

רש"י בד"ה שעיר הנעשה בחוץ ויה"כ מכפר ויום הכפורים הוא עצמו מוסיף עם הקרבנות · בפי' משניות גורס עם השעיר //
ואת"ל דיה"כ עצמו מכפר על זה שלא השעיר הנעשה בחוץ לבד מכפר שהרי אינו מביא ראיה מיה"כ עצמו · וכן י"ל לקמן
דאמר שעיר הנעשה בפנים ויה"כ תולה · דרוחב לומר דכפשו לרבותא דאפי' עם הקרבן ויה"כ צריך תולה · ע"כ לזה פרש"י כאן ויה"כ הוא ע
עצמו · ואפשר לישב ברוחב דנלמד מדכתיב מלבד חטאת דהיינו חטאת הפנימי והכפרים רמז ליה"כ · מכפר נמי שעיר בחוץ עם
יה"כ ·· והשתא א"ש מלבד חטאת הכפרים ה"ל דהא שעיר הנעשה בחוץ נמי חטאת הכפרים אלא דרמז דשעיר הנעשה בחוץ ו
מכפר עם יום הכפורים // ונ"ל היטיב //

היה ר' שמעון אומר כו' · לישנא דהי' אומר משמע שאח"כ חזר והיינו כמו שאמר רשב"ג בן יהודא משמו אח"כ · ורא"ם דקאמר להא לבע"ש
עיין בחידושי מוסי ז"ל · ואפש"ל דר"י לא פריך דהרי הוא דורש היקש ושעיר לדם ורגלו ופנימי וראי אינו מכפר כמו שכתב
רש"י ה"ה בחוץ · אבל ר"ש שאינו דורש היקש זה א"כ פריך שלא יבא היקש שיריבו זה בזה // דוק //

תו' בד"ה ידיעות הטומאה כו' ונ"ל כו' · אבל לפי זה קשה קשה ומאי פריך בגמ' דהוי שנגה ידיעות כו' הא עכ"פ צריך להתן דלא כתיב
אלא בבייתא או בתרייתא מכח קושית תו' //

תו' ברה"ם יציאות השבת כו' ואיצטרך למיתנו תרוייהו כו' נרא' מפרש כו' לפי הוצרך לפרש כל ענייני דעני ודעשיר · שיטה כלומר
רא' והזכיר דעני ודעשיר דבא לתרץ למה לא הזכיר הוצאה שלישית משום דלא שייך אלא עני ועשיר אלא גבי עשיר לבד //

תו' ברה"ם ומראות נגעים שנים גרסינן · בזה מתורץ קצת גב"ה דלא תני מראות נגעים קודם יציאות השבת שהכניס תו' לכן שני
שמונה וסדרם השתים זה אחר זה //

אמקרו לי מהו שיכפרו זה בזה כו' · ק"ק מה שאלה פשיטא דאין להקריב זה בזה כיון דאין כפרתן שוה · ע"ג ורש"י פי' אם אבד
שעיר שהופרש ליה"כ ולא הזכיר איפכא אם נאבד של ר"ח ונמצא ברגל או בי"כ שיקריבו · ואפשר לתרץ קושיא זו
פשיטא דשעיר של ר"ח אין מקריבין בי"כ או ברגלים כיון דאין כפרתן שוה דאינו מכפר אלא על דבר שאין בו כרת והיאך יכפר
על דבר המגר (?) · אבל שעיר של י"כ ושל רגלים יכפרו על ר"ח שהרי מכפרין אפי' על דבר חמור והוא הטיב יקרבנו דמשמע אפי' שעיר ר"ח
בי"כ ודהטיב סתמא · מ"ל דלא הטיב הן משמע דהכל יקרבנו לכן א"ל הואיל ואין כפרתן שוה היאך קריבן זה בזה · ונ"ל דה"פ מהו
שיכפרו זה בזה ומי סבר דלא יקרבנו כלל א"כ אין דורש כלל · או לא · והטיב יקרבו כדלעיל · ונ"ל לאחדורי ואין להאריך ולנסה (?)
דאין לתרץ הכי דא"כ לא הטיב יקרבנו אלא סתמא הן קשה · וכן יש להקשות למה שנ"ל א"כ יהיו של י"כ קריבין בר"ח מ"ט ה"י (?)
על ר"ח קריבין בי"כ ולא הזכיר רגלים דאפשר למר של ר"ח מהני דיקריבו של רגלים בי"כ דמכפר קצת כפרה שלה שאין בה ידיעה ב..
בתחילה ולא בסוף · אבל ר"ח שאין מכפר על שניהן זה כלל מ"ל דיקריבו זה בזה דהיינו בי"כ ואפי' את"ל דר"ח מכפר ברגלים מ"מ בי"כ
לא יכפר · והארכתי בזה ואין לכתוב הכל //

בגברי (?) תנא מכות סליק מ"ט דתנא שבועות · ליתנא של מ"ט ק"ק דהא"ל למה תני שבועות · ואפשר לייטב דגם המשנה ידע ה..
התירוץ אלא דסבר דכל ארבעה דברים נמנו למכות דתנן שחייב על אחת שתים וכן אלו דברים חייב על שתים ד'
ולכן לא הזכירו אלו דברים בשבת ונגעים · לכן פריך כיון שכולן נמנו מ"ט דתני שבועות ה"ל ידיעות הטומאה שנזכר תחלה
בפסוק · ומשני משום דתנא חייב על הראש שתים כו' תנא שבועות שתים שהן ארבע ולא יותר לכן פתח בשבועות · ולכן פ..
פריך כיון דשבועות לבד נסמך למכות ונאמר דברים איירי מ"ט הכא דתני להו לכולהו ומ"ט גבי יציאות השבת דלא תני להו לכולהו ·
ומשני שבועות וידיעות הטומאה דגבי הדדי ולא תנא לאיידי אלא יציאות שבת ומראות נגעים // דנ"ך //

דף ג' תו' ד"ה ועל הזקן שתים מכאן כו' · ובגמ' דפאת פאתי ליפיק כו' · התו' כתב הלמוד משום דבגמ' זו אפשר יכולין ללמוד זקן
מראש גב"י דבראש כתיב לא תקיפו פאת ובזקן כתיב לא תשחית פאת זקנך //

בקדלא (?) ומר אימא דאמר לקטן או לכהני · הא דלא אמר לאשה משום דרב אדא סבר דאשה אסורה להקיף שהרי לא ת..
תגבריית חובה לבעה · ועיין בנזיר בתו' ד"ה ורב אדא בר אהבה // כו' //

באד"ר איכא בינייהו איש דאמר לאשה אקיף לי קטן כו' משמע דאי אקיף לי' גדול מחייב · והיינו דרב הונא · ואת"ל כיון דאתיא
כרב הונא דאשה אינה מוזהרת על הקפה שהרי חובה גלחה את בני' למה נקיט דאמר לאשה אקיף לי קטן אפי' אמר
לאשה אקיף לי גדול אינה חייבת לרב הונא כבר הקשו תו' שם ותירצו אלא הגדול לא יאבה שמוע לה שתקיפנו כי הוא ית..
יתחייב · אבל קטן לאו בר מחאה ולאו בר טוענין · ה"נ והכי לא קאמר הכי משום דבזה לית הילכתא כרב הונא ואפ"ה הילכתא
כרב הונא מ"מ לכתחילה אסור //

באד"ר ולא פטר אלא היכא דמיגע (?) ואו בר חיובא · תו' בנזיר משום דעיקר חיובא דקרא אמיגע כתיב לא תקיפו פאת דהיינו פאת
דמיגע למימר הכא דניק' בר חיוב גם המוקף חייב · אבל כשהמוקף בר חיובא אף אם אין המקיף בר חיובא כו' דאין סברא
להתחייבא דקרא דהיינו המקיף למוקף דלא משתעי אלא מלישנא בעלמא לא תקיפו ולא מוקפה דקרא //

באד"ר הוי כפגותא לרב אדא · וא"ת היאך מוכיח דגם רב אדא סבר הכי שמא רב אדא סבר דאין חילוק והא דלא אמר כפגותא ז..
לרב אדא היינו משום דסבר הלכתא כרב הונא · ואפשר לייטב דה"פ דה"ל כפגותא אחר סתם ונפגותא אחרת
לרב אדא · ומדיזכיר רב אדא ש"מ דלית הלכתא כוותי' אלא כרב הונא // דנ"ך //

באד"ר ולוקה בתער ויכפה לאו בר חיובא דהא שנאל כרב אדא כו' ואין לומר משום דלרב הונא לא מכח גדול למקיף שלנו · ש..
שהכי הוא נזיר ומחוייב להסיר שער // דנ"ך //

תו' ברה"ם גבי הדדי כתיבא בטומאה דכתיבי גבי הדדי סגי · וא"ת גבי מראות כו' · ק"ק מאי פרכה שמא טומאה גבי הדדי סגי לבד
אבל בטומאה דדמיין להדדי לא סגי · ע"כ ה"ל להקשות וא"ת בלא זאת · ואפשר דהה"פ בטומאה דגבי הדדי סגי ולזה
לי טעם אחר · אלא בא לומר דטעם אחר סגי נמי לבד לכן הקשו כיון דטעם דדמיין הדדי סגי א"כ גבי מראות נגעים ליתני ..

בא״ד ו״ל דהוי לכפר והוי להכשירה· אפשר דבזה מתרץ קושיא ראשונה שלי // דוג //
תו׳ ברה״ פתח בשבועות· וליכא למימר דמיהו דסליק נפרש ברישא· ס״ד דהכי נקט סליק באלו שתים שופרש אחכ״· דהא
ומראות נגעים נמי סליק· כי דסוף סוף ומראות נגעים סליק //
תו׳ ברה״ והדר תני שבועות· אלמ״ה דלא תני כו׳· הלשון דחוק דלא כתבו תירץ על קושיא של מלמ״ה ולמה באמת משנה· הגם
שי״ל דלהכי לא מפרש שנים שהן ד׳ בידיעות הטומאה להורות משום דזה קאי אמס׳ מכות אלא שבועות לכן כשהזר
פתח ותנא שבועות שתים שהן ד׳ דזה צריך להיות בראש דקאי על מס׳ מכות· גם בידיעות הטומאה דנקטן הזכיר תחלה
הדינים ואחכ״ פי׳ שתים שהן ארבע· ובשבועות ריש הרבה דינים משבועות העדות ושבועות הפקדון· לכן הזכיר תחלה ש
שבועות ב׳ ואחכ״ הדינים וכדי לחלק בין שבועות בטוי לשבועות העדות דזה שהם בנרובים ובראשים כו׳· ואפש״ל בדוחק דקשה
להו לתו׳ דהל״ל והדר מפרש שבועות דנפישן מלייהו דהרי הכא פתח בשבועות ומפרש ידיעות הטומאה ה״ל למתנן ולמימר איידי
דנקטן מלייהו פסיק ושרי להו והדר מפרש שבועות דנפישן מלייהו לכן תירץ דלא אמר מפרש דבאמת אינו מפרש הדינים מיד אלא
הדר ותני שבועות שתים שהן ד׳ אלמ״ה דלא תני לידיעות והכל השטה דנפישן מלייהו היינו הדינים // דוג //
תו׳ ברה״ מהן לחיוב מהן לפטור מקשיא שינויא ומשנויא דמלקות הא״ל למיפרך מסיפא כו׳ באמת לכן פריך על שינויא דמלקות
אלא אהאי שינויא הא נמי למיפרך ·· ובאמת כפי שכתבו תו׳ דק״ד ברה״ הא לאו הכי כו׳ אבל כר׳ ישמעאל דמלקות אמ״ש
הא דקתני ידיעות דתנו׳ איירי בין לקרבן בין למלקות משום דלא פריך אלא מי מוקמית כר״ע· ואפשר דקושיין דתו׳ קאי לרה״· והשתא
אמ״ש דהוצרך לתרץ אלא אמר רב יוסף כו׳ מליבא דתו׳ והלא סבר מתרץ דקתני אתיא כר׳ ישמעאל אלא ודאי משום שלתנו מולא
אפי׳ לר׳ ישמעאל· דוג ·· ואפשר מתרץ הרי זה בתולה ולתנא יתירה והא אינו משמט כלום דהרי הכל מפרש בסיפא א
אלא ודאי בא לומר דשתים שהן ארבע בתולה ויורד ·· הגם די״ל דלהכי לא פריך דאיזה מהן לחיוב מפרש הדינים על אלו שהם
לחיוב מל״ משבועות הלשון הרי זה בעולה ויורד קאי על ד׳ דבריש· ואפש״ל דלהכי פירשו זאת בשלמא כו׳· כיון דחזינן דלא פריך
אב״ סברי דהכי דה קאי על שתים אפי׳ יותר דאני לתרץ כר׳ ישמעאל דשפיר תני שהן ד׳ הואיל ונעביד שיטורא במזיד· ואע״פ ש
שאינו שוין· והחיוב קרבן קאי על שתים· אבל מ עוני כר״ע כו׳ //
הא דנקיט ומראות נגעים כו׳ ק״ק למה מתק מ״ל דמראות נגעים איירי שמא איצטריך למיתני כדי להורות דכולהו לחיובא·
ושמא דכיון דיציאות שבת דתני ברישא לא איירי ומראות נגעים נמי איירי // דוג // ואת״ל למה לא פרי׳ הא דומיא ד
דידיעות אי מתני׳ אתיא כר׳ ישמעאל דידיעות כולן לחיובא וכן אי מתני׳ כר״ע יכול להביא הא דומיא דשבועות דכולן לחיובא·
וי״ל דשבועות או ידיעות ליכא להוכיח דדומיא קתני שמא אינו דומיא ואפ״ה תני שניהם יחד דגבי הדדי כתיבי· אבל
ומראות נגעים יש להוכיח דאי אינו דומיא למה תנן כאן // דוג //
וכרבא דאמר רבא כו׳· פירש״י ואת״ל לאו שאין בו מעשה הוא ואין לוקין עליו ולזה לוקין כרבא· ואת״ל הא עכ״ צריך לתרץ על
אוכל ולא אכל דסבר ר׳ לאו שאין בו מעשה לוקין ואכ״ל כרבא· ושמ״ל דלא אמר אלא כסבר ר׳ לאו שאין בו מעשה
לוקין· ואפשר לומר משום דקשה ליה מאי שנא לומר דמתני׳ איירי למלקות דהא אמר ר׳ יוחנן שבועה שאוכל ככר היום ולא לקי מ
משום דהוי לאו שאין בו מעשה· ומתני׳ סברי דלקי ור׳ סבר הלכה כסתם מתני׳· ומתרץ דהאי דסבר ר׳ יוחנן דלא לקי משום ד
דסבר כרבא דלא נתרבה אלא לשעבר באכלתי אבל מתני׳ סברי דגם אוכל ולא אכל חייב לר״ש בכל ענין ולתנו׳ דומיא בשבועה
משום דלמ״ד בג׳ שוא שוא // והראיה דאין לוקין על לאו שאין בו מעשה אפי׳ בנשבע סד״ מתני׳ אבל המותיר בטהור והשובר
בטמא אינו לוקה אתה מ״ע לאו משום דהוי לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו [illegible] וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין
עליו דייק למימר וכל אפי׳ בנשבע להבא כגון אוכל ולא אכל· דאי חייב הל״ל לפרש בהן דאינו חייב משום דהוי לאו שאין בו
מעשה· בשלמא שובר אינו מפרש דשמא בהדיא כתי׳ בו בכשר· והשתא אמ״ש ליטעא בשלמא קושיא· אלא ודאי סברי
מתניתין דבכל ענין לאו שאין בו מעשה אין לוקין ולא נתרבה אלא באכלתי ולא אכלתי· ובזה מתרץ מה דאי׳ ובי׳ ר׳ משתא
המותיר שלא גם סתמא דמותיר סבר באוכל ולא אכל חייב מלקות דלמ״ד בג׳ משום שוא כמו ר׳ ישמעאל שפי׳ הט׳ דבג׳ הוא ס
סבר דאין לוקין על לאו שאין בו מעשה· דוג // ושוב מתרץ למה אמר כרבא ולא כפשוטו שוא שוא ריבה כמו שהקשתי //
למה שנחלקו העולם קושיא זו בתו׳ ברה״ התנאה ספק הוא אבל משום דהוי לאו שאין בו מעשה לא מיפטר נסבר ה״ל דלוקין עליו·
ותירוץ כו׳· שתירצו שמא נסבר כר׳ ישמעאל דבאוכל חייב משום ריבוי שוא שוא· זה אינו דהרי איתא בהדיא שם בפרק אלו
הן הלוקין דף ט״ו ותרווייהו אליבא דר׳ יודא ו״ל הכי דייק שמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב ליתן אלא לאו שאין בו

משנה לוקין · ועוד דעכ"פ אינו לוקה דכה התראת ספק והיאך כתבה משנה דלוקין אלא ודאי לא נתכוונה אלא אכלתי ולא
אכלתי למעבר דלא הוי התראת ספק //

א"ה ר' א"א רע"א אלא דתנן חד הוא נ"ל דפשטא דקן לחיוב וקן לפטור · ומפ"ל דאליבא דר' ישמעאל אע"ג דקן לפטור כמן דלא עביד
איסורא בשוגג כמו שכתבו תו' · א"א כ"מ משום דמלקות להורא דר"ע כמו שכתב רש"י לקמן בדף ה' בד"ה לר"ע: והשתא אע"ג
נמי זה שכתב רש"י לקמן דר"ע הוה כמאן [illegible] לאוקמה כו' שלא כפשוטו דמשני ר' ישמעאל ולא ר"ע כדלעיל גבי תירוצא קן לחיוב וקן
לפטור · אלא ודאי דלעיל פי' כמו שכתבו ואע"כ לא [illegible] ר' ישמעאל דהא כיון שאין [illegible] לאוקמה יותר כר' עקיבא: דנ"ל //

שבועה שלא אכלנה כו' · אבל אי אמר שבועה שלא אכלנה ואח"כ אמר שלא אוכל ככר זה היום חייב שתים כדאיתא שם בגמ' //

שבועה שאוכל ככר זו היום ועבר היום ולא אכלה · עיין בתוס' [illegible] ר"ל והתראת ספק נמי הוי שהרי תלה הדין בשבועת
כל היום · ואע"ג זה שכתבו תו' לקמן בד"ה אבל אוכל ולא אוכל דילמא שמא הוי משום התראת ספק · דאי שייך התראת
ספק אפי' סתמא באוכל ולא אכל אע"ג [illegible] שבועה שאוכל ככר זו היום //

דף ד' תו' ד"ה אבל אוכל ולא אכל [illegible] דלמעט אכלתי ולא אכלתי כו' · ואת"ל [illegible] אכלתי ולא אכלתי [illegible] דהרי בכ'
בתרבה משום שוא כדרבא · ומפ"ל דאי למעט אכלתי ולא אכלתי או [illegible] היא למעט אכלתי [illegible]
ועוד דלר' ישמעאל אינו חייב [illegible] להבא // דנ"ל //

בא"ד דלא איתי [illegible] ואין להקשות דשמא [illegible] משום התראת ספק · ר"ל דהבר ר' יוחנן דאמר כב'
[illegible] · ולהכי פריך [illegible] · ונ"ל דהרי ר' [illegible] התראת ספק הוי התראה [illegible]
[illegible] דהתראת ספק היא אלא ודאי התראת ספק הוי התראה · כדאי' בגמ' כב' //

והדר ספר אין לוקין עליו [illegible] לא זה [illegible] · [illegible] שאחר שפשטה ברוב התלמידים לא היו יכולות [illegible] שאחר כך
[illegible] והבין את [illegible] שאחרונה [illegible] · וזה [illegible]
[illegible] במגלה כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתם בטבעת המלך אין להשיב · [illegible] אין [illegible] להשיב [illegible] אגרת הראשונים ש
[illegible] יכתב להשיב את הספרים [illegible] · [illegible] להשיב הראשונים [illegible] שהאחרונים [illegible] וחזר
[illegible] · ולדעתי דלזה רמז [illegible] ומכל היהודים דכתיב ונכל חסרו [illegible] על התורה שנגלה בזמן אחשורוש אפשר
דלפי שבתורה נדרשים מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור כמו שדרשו חז"ל על פסוק [illegible] ואדם [illegible] הטמא כ
כיון שהדין שהוא טהור או איפכא · אבל בימי אחשורוש [illegible] אחד מהן מה שהוא על פי ההלכה כמו באחשורוש ש
שהיו שני כתבים · ואפשר דרמז שלא [illegible] דברי חכמים [illegible] · אבל בימי אחשורוש [illegible] שכתב ונכל דברי ח
חכמים כי [illegible] אחד · גם נאמר בלשון יחיד [illegible] בשלי כב' [illegible] דברי חכמים [illegible]
[illegible] שלא יהיו סותרים · [illegible] דההלכה [illegible] ואמרין לעולם הוי [illegible] וזה [illegible] בשביל שהיה
[illegible] · ולדעתי דלזה רמז הכתוב [illegible] דברי חפץ וכתוב דברי [illegible] · פי' שלא לכתוב דבר שלא על פי ההלכה כי אם
דברי חפץ [illegible] · [illegible] דברי חכמים [illegible] דברי חכמים שחולקין הם כמו [illegible] שמשליכין [illegible]
[illegible] אהבה · [illegible] אחד [illegible] // ועוד [illegible] אלא [illegible] ש
[illegible] וזה פנה [illegible] תפילת [illegible] ולא בזה את תפלתם · וזה שאמרו חכמים ב
בלשון המשנה [illegible] בהם [illegible] התנאים [illegible] שהם לא אליבא דהלכתא [illegible]
המשנה לא זה [illegible] ·· וכתבתי [illegible] במקום אחר על זה עוד //

וזה הנלע"ד [illegible] דברי הפרים האלה [illegible] שאמרה [illegible] ונכתב בספר [illegible] · ולפי דרכי [illegible]
להשיב ספרים הראשונים ולא השיבו [illegible] דברי הפרים האלה [illegible] אותם [illegible]
ונכתב בספר [illegible] לא [illegible] ·· ולדעתי דלזה רמז הכתוב או [illegible] הנה [illegible]
במגלת ספר כתוב עלי [illegible] · דאפשר [illegible] הנה [illegible] לא זה [illegible] ·
ספר כתוב עלי [illegible] הראשונים [illegible] · [illegible] אלהי [illegible] וכן זה שאחז"ל אלו ואלו דברי אלהים ח
חיים [illegible] אחד · [illegible] בתוך [illegible] את הפסולת [illegible] הטוב · ונזה [illegible] ה
התורה [illegible] · או רמז [illegible] התורה שלומדין [illegible] ואח"כ [illegible]
יהי' זה [illegible] שנהם ואח"כ [illegible] זה שלא [illegible] ההלכה [illegible] הדברים שהם [illegible] ההלכה ·· [illegible]

תו' ד"ה ומראות נגעים כו' אבל אי איירי בקרבן ניחא · כתבו הכא דלמראות אבל לפרש לענין קרבן אם אכל קדש או
נכנס למקדש · אבל אי כיון שכתבו תו' דהיינו ידיעות הטומאה אב' לענין ידיעות הטומאה נמי יש להקשות ומי
קרבן שייך בי' על זה תירצו דיש קרבן לאחר שנטהר ומגעו // נ"ל

יציאות השבת ואילנות איכא · הא דלא פריך מיציאות שבת תחלה כמו ממראות נגעים · אפ"ל משום דלא שייך אלא
במראות נגעים לר"ע ומשה"כ יציאות שבת דיש מחלוקת אם לוקין על לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ··

נ"ל דהמשנה השנה כל הקושיות ביחד אלא שהפסיק סידר הכי משום דעל מראות נגעים וכו' ועל יציאות שבת איכא ותוך
וכמו' זה אפש"ל לכאן הא לא קשה' המשנה שנה כל הקושיות ביחד והפסק סידר דעל זה לא קשה כלום //

נ"ל דפריך אב' קושיתו דלעיל אמשנה והא דווקא דמראות נגעים חזר המשנה · אבל זה קשה הא דפריך לבסוף אי הכי ידיעות
המראות זה ה"ל להקשות בריש' לרש"י דקושיא באי שנלר"י שי · ואפשר וכמו זה חזר המשנה ממראות נגעים קושיתו דלעיל
לכן פריך אחה"כ מיציאות ואחה"כ מידיעות מטה למעלה ·· ונ"ל דלעיל לא יכול להקשות ד"ל דידיעות שתים שהן ארבעה ·
לענין קרבן ואשמע' דלא דמי לשבועות מ"מ תני בהדדי משום דכתיבי בהדדי · ובזה אתי הא דפריך לעיל והא דווקא דמראות
נגעים ולא פריך משבועות או מידיעות · משום דאשמע' דלא דמי בכל מילי מ"מ תני כיון דגבי הדדי כתיבי · אבל הכא דמשני
לעיל ולאו מלתא ר' ישמעאל היא ואילנות ר"ע נמי ואילנות ד"ל בשלמא ר' יכולין לומר ידיעות לקרבן · אבל לר"ע קשה אלא
ע"כ צ"ל דה"ק ולאו מלתא ר' היא ואילנות ר"ע פי' ידיעות פי' אילנות דצריכין להיות דומיא לשבועות ר"ע נמי לאילנות · והכי
פריך אי הכי ניתורץ הקושיא של תו' גם לרש"י // ע"כ כתבתי ולא הי' אצלי שום פרוש אך רש"י הן חידושי גיסי זצ"ל //

לר"ע נמי כו' · ור"ע הוי ניחא לן כו' · עיין מש"ל לעיל גבי אה"ר ר' אה"ר ר"ע · ומש"רש"י כאן משום דלא תטעה ע"ג שכתב ר"ע נמי (
ואילנות דמשמע דשניהם שוין לכן פי' דאי יכול לאוקמי כר"ע הוה מוקמינן כר"ע לבד // דוק //

תו' ד"ה הא לאו הכי כו' כדמסיק בתר הכי כו' והשתא אש"כ ואת"א אב' מ"מ קושית התו' על התירוץ מאי משני · ע"כ לזה אמר
אלא אמר רב יוסף הלל כר' ישמעאל ואילנות · הגם שמ"ל שזה הוא מדין תו' תמוה נ"ל דר"ל קשה אלו הקושיות שהזכרתי
ונ"ל דזה לא קשה על התרוץ שלא הבין מה המשנה חוזר להקשה קושיתו · והא דאמר אלא אמר רב יוסף אפשר משום דקושיות
התו' גם נמי על ר' ישמעאל · ויש לישב בזה בדרך חילוק ואין להאריך //

רש"י ד"ה ה"ג בשבועות נסיב לה כר"ע בידיעות כו' לאפוקי דגרסת גורות גרסו בידיעות תחלה · ועוד בגרסת גרס סבר לה כר'
ישמעאל לכן גרס נסיב לה ואפשר דלא סבר לה · וגם לי רב כהנא לא תיקשי בה אליבא דתנאי ולי' לא מ"מ נ"ל //
אלא רבי טעני דנקטי' · ופרש"י דבשבועות ס"ל כר"ע ובידיעות ס"ל כר' · ולהק' לא היה צריך לומר דבשבועות וידיעות
הטומאה דגבי הדדי אלא משום הכי איצטריך למיתני ידיעות הטומאה דלא תימא כיון דבשבועות ס"ל כר"ע גבי ·
ידיעות נמי ס"ל כר"ע ולא הוי שתים שהן ד' לכן תנא דבידיעות הטומאה נמי הוי שתים שהן ד' דס"ל כר' ישמעאל · אלא ד
דנקיט הטעם לעיל דגבי הדדי לפי מאי דס"ד גם לפי המסקנה בגמ' כרחך · בשבועות נסיבלי' אליבא דר"ע וכו' לא לו דוק //

תו' ד"ה ר' עקיבא נמי ואילנות כו' · נ"ל דדילמא סבר כרב דימי דאמר בכה"ג אכלתי ולא אכלתי שקר הוא ולכי' פליג אלא יכנה
וה"ה כל לאו שאין בו מעשה · ואין להקשות קושיית תו' דלעיל ד"ה אבל לענין קרבן כו' ולדידי לא מיתוקמא שתים
שהן ד' לענין קרבן דלא פרש"י שפי' הכי ואדרבה לשעבר מפורש יותר · אפש"ל דשתים שהן ד' הן לענין קרבן נמי ··
ולעיל שהקשו תו' היינו דלא איירי אלא לענין מלקות // דוק ועיין בחידושי גיסי זצ"ל מהורש"א //

תו' ד"ה והעלם ונעלם שני פעמים דברי ר' עקיבא. ר"ע איצטריך הרי הוא אומר ונעלם מכלל דידע והוא ידע הרי כאן שתי
ידיעות אב' כו' · הנה תו' הרבו להקשות על רש"י · וכן יש להקשות עוד קושיא על רש"י היאך אמר ר' אין צריך הלא
צריך דלר' דאמר ממשמעות ונעלם הוי אפי' ידיעות בית רבו הוי ידיעה כראי' בגמרא · ולר"ע דאמר מכח והוא ידע שמוכח
בין תרי ונעלם צריך ידיעה מעלייתא · ע"ג היכן הזכיר ר"ע זה דהטעם והוא ידע בין תרי ונעלם · ע"ג מ"מ זה לא שייך והוא ·
ידע בין תרי ונעלם · ע"ג על התו' שהקשו על רש"י דאמאי איצטריך ונעלם למימר דאינו חייב על העלם מקדש מהי תיתי
דאיצטריך קרא לאפטורי/ תרוץ דהא לר' כו' משמע דלר"ע אין צריך קרא לפטור העלם מקדש · כמה הרי בהדיא איתא בתו"כ
פ' ויקרא ונעלם ממנו ונעלמה ממנו טומאה מי יכול ונעלם ממנו מקדש ת"ל ונעלם ממנו והוא טמא על העלם טומאה הוא ח
והייב ואינו חייב על העלם מקדש דברי ר' עקיבא כו' ר' ישמעאל אומר ונעלם ממנו ונעלם ממנו שני פעמים לחייב על העלם
טומאה ועל העלם מקדש ·· ואחה"כ תנא ועדיין שאינו חייב עד שיהא בה ידיעה בתחלה וידיעה בסוף ת"ל ונעלם ממנו
ונעלם

ונעלם ממנו שני פסוקים דברי ר"ע רבי אומר ונעלם ממנו מכלל ידיעה · נהוא ידע הרי שתי ידיעות · אע"ג משמע בהדיא דבעיק ר"ל
קרא לומר הנעלם מקדש · ומה משמע דנצטר הא דבעיק ידיעה מכח שבע"ת תרי ונעלם דאת"ב דונעלם ממנו מקדש היינו מכח דכתיב ו
ונעלם והוא טמא אבל ונעלם בתרא חזרה · נעוד שם לג' רבי אומר אינו צריך ·· לכן נלע"ד לפרש דברי רש"י דר"ע סבר דכתיב ו
ונעלם ממנו והוא טמא חוזר כל הנעלם טומאה ולא על הנעלם מקדש · אע"ג כתיב לל ונעלם בתרא אלא ודאי בא לומר דבעיק ידיעה ב
בתחלה ואי כפשוטו ידיעה דהיינו ידיעה בית רבו זה כלומר מונעלם גזא אלא ודאי הטל והוא ידע בין תרי ונעלם להורות דבעיק ידיעה
בתחלה כמו ידיעה בסוף דאי אפשר להביא קרבן בלא ידיעתו בסוף · אבל רבי סבר אין צריך למעט מקדש ואע"ג אדרבה ונעלם בתרא אתי
לרבות הנעלם מקדש ואע"ב אוריין ונעלם מכלל דידע ואפי' ידיעות בית רבו סגי נהוא ידע לידיעה בסוף ·· והשתא אט לרש"י הא דאמר
רבי אין צריך היינו למעט מקדש · ואע"ג ונעלם יתירא לרבות מקדש · ואע"ג מתוך קושיא דמשוכה שלהם דהרי זה הוא מחלוקת של רבי
וקושי' שרי' דאע"ב בכל החטאות דכתיב או הודע ליבעי ידיעה בתחלה דבאשת צריך לידיעה בסוף וכו' למעוטי הפריש קרבן קודם שנודע
לו · והכא עכ"ב לא בא להכאות על ידיעה בסוף דאע"ג ונעלם לל אלא ודאי צריך להטל בין תרי ונעלם נידיעה בסוף להביא קרבן למעוטי זה
אין צריך · אבל רבי סבר והוא ידע לידיעה בתרייתא ולמעוטי הפריש קרבן קודם שנודע לו · וקושיא דבספ"ב דשמע דר"ע דרש ונעלם
יתירא כן הוא האמת דכח ונעלם יתירא אוריין הטל והוא ידע בין תרי ונעלם ·· ואפשר דזה שכתב לכך נראה לרת"ה דריש ונעלם יתירא
כו' ובמו שהזכרתי לעיל לדברי רש"י והכי עסיים ורבי ונעלם דאתי לגופי' מכלל שידע ידיעת בית רבו · אבל לר"ע אע"ג ואמר ידיעת בית
רבו דזה כלומר ונעלם גזא אלא ודאי הטל והוא ידע בין תרי ונעלם ולידיעה בתרייתא אין צריך ·· ועל"ל כו' דהשתא איכא ידיעה
אחר העליה וקודם העליה ואע"ג ידיעה בתרייתא כמו כתיבי // דוק //

דף ה' ע"ב בד"ה דתנא דבי ר' ישמעאל כו' ק' שלא לא תשב אלא י"ג מדות שהוא לרה"מ מה"פ שאינו ד"ה שהרי כל"ו דורש ריבוי ומיעוט
וריבה · אלא הפרג"ה מדות לרה וסיועך אחר //

רש"י בד"ה כדתנא דבי ר' באלו טריפות דאיכא תנא דרמש כו' פי' היינו במערבא שהביא במסכתא שאומר כל ענין שאתה מוצא כו'
דפליג על רבי ר' · והשתא אט דאמר דרבנן דפרש"י דפליגי עלי' דרבי ודרשי' בכלל ופרט וכו' · ריש לפרש' מאי פריך שמא
סברי כרבנן דפליגי על תנא דבי ר' אלא ודאי לא שייך תנא דפליג בהדיא על רבי ר' אלא מה שאמרו במערבא // דוק //
אע"ג נראה לזה השאלתי דבי ר' דווקא גבי בוסבום שיש לדרוש בריבוי ומיעוט וריבוי ולא בענין אחר גבי פדיון או גבי הא דא תנא
שהזכירו בפ' בג' פר' מכובה //

אשכחן בידיעות דסבר לה כר' ישמעאל · ק' לזה הזכיר כר' ישמעאל אלא הלל שמעיה ונפשי' ·· אפשר לתרץ דהמקשן ידע התירוץ
דסבר כר"ע דדרש ריבוי ומיעוט אלא דקשה לו קושיי' רבינא · ומ"ב צריכין לתרץ דסבר כר' ישמעאל דסבר שני כללים הסמוכים
זה לזה ואח"ב פרט כדרשים בריבוי ומיעוט וכן רבי הא דדרש גבי בכור בריבוי ומיעוט היינו משום דהוי שני כללים הסמוכים זה לזה ו
ושמא כן גבי ידיעות סבר כר' ישמעאל בשבועות מי סבר כר' ישמעאל דדרש בכלל ופרט וכלל // דוק //

קסבר רבי ידיעת בית רבו שמה ידיעה · ואת"ך איך נאמר וחטאת פנימי הא פנימי עליש בה ידיעה בתחלה היינו ידיעת בית רבו והחינו
מכפר עליש ידיעה בסוף היינו ידיעה גמורה · מ"מ י"ל דפנימי אפי' על ידיעה גמורה בתחילה כמו לכן מכפר לומר חיצון ופנימי
אבל ק' בסיפא דתנא ועל שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף וכי זה שי איירי בתינוק שנשבה לבין הגוים · ועיין בריש פ"ב
ידיעות שכתבו תו' והמרדכי יכול לפרש כולה מתני' בידיעת בית רבו //

תו' בד"ה ר' שניבה כו' מכלל ופרט כלל אינה שניה דרשה אלא גזרא דמשמעין כפ"ל כו' · ק' לפ"ז מאי פריך על רבי מנלל
דשמא שיגור למורו מפלשתים דכתיב ונשא אדונו את אשת בארצו דמשמע מרצו דווקא · לכן הנלע"ד לדרוש ולפרש
בכלל ופרט וכלל · אבל בענין אחר דרשינן בריבוי ומיעוט //

באה"ר ובפ"ג מיעם מאן דדריש ריבוי ומיעוט דריש נמי בפרט וכלל ופרטי דהיינו כי יתן איש אל רעהו חמור או שור פרט דיתן
לא משמע לי כולא דהכתוב לא פי' בכלל כלום וכל כלל דמשמע אפי' דבים ואריות בהמה לשמור חזר ופרט ימאו דבים ו
ואריות דלאו בני שמירה ניתהו · ועיין שם בתו' · ובתה"ב כו' ויקרא דורש זה בפרט וכלל כיצד כי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שה
פרט וכל בהמה לשמור כלל · פרט וכלל נעשה כלל מוסיף על הפרט // ודו"ק //

ודרש' ריבוי ומיעוט כו' · ק' שלא הא דר' עקיבה דורש כאן ריבוי ומיעוט מדרש את כל אשר יבטא דהלל אשר יבטא וכתי'
לכל אשר יבטא //

יצאו שטרות אמנה שמשלשלין אין גובין ממנו · ק' דבבא דרו ואללוו הוא דהא רבי נתן סבר דאין פורין בשטרות · ואפשר

שבועת

תוס' ברוחב דכאן סבר רבי דלא ממעט ריבויות הייני מרבה בערכין כסף חמשת שקלים דפשיטא גמי כל אדם שנפרה בערך חמשת
שקלים · ואפשר לומר נמי דבא לומר דבר שישוה ערך חמשת שקלים ובא לרבות ריבוי ששווי ערך חמשת שקלים לכן אינו
ממעט אלא מטרות שאינן שוין כלום שאין עומדין אלא לראיה · אבל חכמים סברי בערכין גמי כל אדם לכן ממעט תפלה
וריבויות · אבל לפי זה סוגיא דגמרא לא משמע כלום והא רבי כללי ופרטי דריש שלא שאני הכא משום דכתיב בערכך ··
וכן לעיל מאי ראיה מביא שדורש ריבוי ומיעוטי שלא משום הכי דדרש גבי בכור בערכך ריבוי כיון דכתי' בערכך · אבל גבי
שבועות לא ידרוש · נ"ל דגבי שבועות כמו ידרוש ריבוי ומיעוטי כיון דכתיב על כל אשר יבטא שהוא ריבוי · הגם שזהו
דרך חילוק וחידוד ע"כ רצאתי נכתבו // דוב //

תוס' בד"ה נסיבה ברע"כ כו' דמין דלא בעי כו' · הטעם כאן ע"כ משום דרבי דריש כללי ופרטי · אבל בענין אחר משמע סבר כ
מי כוותיה //

רש"י בד"ה מיעוט מטרות כו' · הא דלא פי' רש"י זה לעיל // יש ליישב //

תוס' בד"ה וכלום כו' · אבל לא נעשה אמאי חשיב לה אין משקה אם לא בא עליה משנסתרה לאפוקי לפי כאשין ידיעה שנטמאה
להכי אין משקה משום דה"ל לגרש אותה כיון שנתוודע בודאי שנטמאה // אבל אם לא בא עליה משנסתרה כיון ש
שספק לו לכן אינו רוצה לגרש · דוב // ועיין בחידושי גיסי מוהר"ש ז"ל //

באד"ד דאפי' אינו מוחה משום בנו ובתו · פי' כל עון שאמרו בסוטה דף צ"ל //

ובפסוק ונקה האיש מעון והאשה ההיא תשא את עונה ·· בגמ' דורש כשהאיש מנקה מעון האשה ההיא תשא את עונהם ·
בגמ' דורש כו' · ואפשר לומר דכאי אלעולה דשתיה מי המרים שייכין דווקא כשהאיש מנקה מעון · אבל אם אינו מנקה מעון
אין המים בודקין · אבל ע"כ והאשה ההיא תשא את עונה // דוב //

תוס' בשם ירושלמי בגמ' סוטה דף נ' בד"ה ונקה כו' ונקה האיש מעון אינו חושש שמא תלה ואתיא כו"ד הזכו תולה ואין ניכרת

רש"י בד"ה ד' בפנים שתים וחיוב הכנסה כו' · ק' למה הזכיר התולדה קודם האב //

תוס' בד"ה אבות תנא כו' · ובגמ' שבת שאני התם דתולדות נמי כתיבי ותולדות דשבת לא כתיבי · והא לא תירצו הכי משום
דסברי דתולדה דהכנסה נמי כתיבי והיתה במשכן אלא שנחשבת לתולדה משום שהיא מלאכה גרועה כמ"ש בגמ' רפ"ק
חיובי · מאי ניכהו יציאות יציאות תרתי הוא דהויין · קושיא זו יכול להקשות על מתני' דאין לפרש מהן לחיוב מהן לפטור דהא רוצה
דמראות נגעים · וכן על גמ' שבת דתנן יציאות שבת שתים שהן ארבע בפנים כו' · דאיירי בהכנסה לפי פרש"י כאן ד
דבפנים פי' הכנסה היה יכול להקשות · ואפשר ליישב בענין אחר ואין להאריך · ועיין מהרש"א בריש גמ' שבת מ"ש בזה //
ובזה יתורץ גם מ"ש תוס' ולעיל בפנים בעזרה הא דלא הוכיח מזה שהכנסה נקרא הוצאה משום דר"ל על ד' הוצאות חיוב כגון אחר
שבעל הבית יוצא לחוץ · שתים שהן שתי שעל מבפנים ומוציא לחוץ · ג' שבעל הבית מוציא לחוץ ומניח ליד העני דבהא חייב והעני פטור
ד' שהעני נוטל מיד בעה"ב ומוציא לחוץ · א"כ אינו יכול להוכיח דהכנסה הוצאה נקראת · אלא מכח פי' מתני' דמפרש הכנסה // דוב //

תוס' בד"ה ומאי שנא כו' · והרב"ה מדה פי' משום דמייא דמראות נגעים אין לו להבית מלפרש דיני דשבתי · ואת"ל א"כ מה הקשה
בגמ' לעיל והא דומיא דמראות נגעים וכי משום מראות נגעים יניח מלומר שבועות · נ"ל דלעיל פריך איפכא ד
דלא ה"ל ליתני מראות נגעים איירי דשבועות וידיעות כיון דאינו דומה אליהן אלא שבועות וידיעות דגבי הדדי כתיבי · אבל
יציאות השבת ומראה נגעים שישנה שניהם משום איידי א"כ למה יניח שבת בראוי בשביל מראות נגעים · אבל בתר דמסיק
דהכא לאו מיירי שבת ואין צריך לפרש הכל פריך · והא דומיא דמראות נגעים קתני וא"כ לא הוי ליה ליתני יציאות השבת שהן ה
חיוב ופטור · אבל ק' דה"ל ליפרוך והא דומיא דשבועות וידיעות שהן כולן לחיובא ואיך תני יציאות השבת שהן · כבר ה
הקשו תוס' זה בגמ' שבת · ובתוס' גמ' שבת תירץ דהמקשה לא הקשה לעיל אלא דליתני בגמ' שבת שתי' שהן ד' אבל הכא לא קשה
משום דומיא ליבטא מ"ש דכפל משמע // דוב //

תוס' בד"ה מי לא עסיקן כו' קושיית תוס' דלהכי תני תולדה דהכנסה כיון שהיתה במשכן כמו שכתבו תוס' בריש פירקין בד"ה יציאות
שבת הם העלו קרשים לעגלה ומתם אל תכניסו כו' · והשתא א"ש שאמר ב' אבות ולא אבות מלאכות חסר א' ולא אמר של
אבות מלאכות · אלא באמת שתני ב' אבות כיון שהיו במשכן חסר א' אטו שהיתה במשכן לא נחשבה לאב // דוב //

תוס' בד"ה ונימפרש הכנסה לאותר · ריב"א לה לאותר דבלא לאותר מוכח שפיר · ליטעם דלאותר לאו דווקא אלא על דהצריך ל
לדייק מכח פי' מתני' אפי' בלא פי' יכול להוכיח דלא מיניה // ולעיל הקשו תוס' אפי' דלאו גופ

ונ׳ פרש לעולם · מ״מ דייק מדלא קתני שתי שהן ד׳ בלא הכי · ועל זה פרש״י תו׳ דה״ל להוכיח מלשון משנה שאי׳ הכנסה
נכו׳ שבת תירצו תו׳ אב׳ דהא לא מצריך למר וקתני/ שני דינא דלאו אילמא מהוא דשבועות ׃
תו׳ ד״ה רבא אמר כו׳ · לא שא׳ להרוצי׳ גורסת רב אשי ולא רבא אלא לייטב מתני׳ דקתני כו׳ לל רבא ב׳ תיבות רב אשי שלא האותיות
והדפוס רבא ·· דוק ׃
תו׳ ד״ה שאת כצמר לבן ט׳ התלמוד מצמר ומדלג רב״ה כו׳ · ואפשר דלהכי מדלג משום דלא היה יכול להוכיח דלא פרש״ דאי כרש״ והוא ש׳
שמאן בלשון אבות ותולדות כיון דאמרו לעיל מזה כו׳ תו׳ הלשון רש״ משמע בלשון אבות ותולדות וסברת רש״ דשאת פ׳
כקרום ביצה ושני׳ להכתר לבן דהיינו שאינה כפי בן יונה ושחור מסיד ואב׳ יש לדקדק סיד עם הבהרת דהוא לבן מצמר ומקרום ביצה ·
והשתא א״ש שפי׳ תו׳ כאן פי׳ מלרבינו משום דתנים לפרש לזה צמר ומדלג לבן כתבו ונראה דמדלג כו׳ נא״ב לא היה יכול להוכיח
דלא פרש״ לבן מדלג רב״ה ולא הביא אלא דברי חכמים באלו חכמים הזכירו הד׳ מראות ורש״ סבר כחכמים דקרום ביצה למטה מן הכל ·
שהרי בין שאלו אותו יאמרו מקרום ביצה ולמעלה טמא ואי סבר כרב״ה הרי קרום ביצה הוי שאת · ובמשנה אין ראיה דלמעלה רש״ סבר כרב״ה
ותולדה דשאת לבנה יותר מהאב דהרי שאת לא הוכיח אלא דאין סברה דתולדה דשאת יהא לבנה יותר מתולדה דבהרת אבל מהאב
דשאת לא קשה כולה נמצא שחור לבן שאינו בן יונה יותר מקרום ביצה · ואב׳ שפיר קאמר יאמרו מקרום ביצה ולמעלה הן לבנן ק׳ ל
לרבנן · דוק וק״ל היטב · ועיין בנגעים בפ״ק ר״י דסבר תולדה דשאת לבנה יותר שם ׃
תו׳ ד״ה אב׳ טיהרת סיד כו׳ כדרשינן הי׳ ולמר שמצטרפים · ופי׳ אפשר הכי דה״ל והיו כיון דקאי על שאת ובהרת הנזכר למעלה
אלא עולמר בולות הי׳ דמשמע משאת ובהרת נהי׳ שיעור נגע · וסברת ר׳ יוסי בר בון והיו אין כתיב כאן כיון דקאי על ש
שאת ובהרת ה״ל והיו אלא נהי׳ משמע שכל אחד יהי׳ כשיעור ואין מצטרפין · וחזני׳ תנא דינה זה ממשמעי כרעת אין כתיב כאן אלא
ולגע שכל אחד יהי׳ כשיעור ולא יצטרפו · ואפשר דמשמעות לא פליגי ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות דהיינו שהאבות יצטרפו
וירדתנו והיה אדרבה שיצטרפו האבות אבל התולדות אין מצטרפין · ולכן שכל למד דבא עלת ספחת בין שאת לבהרת שמחברין שתה
האבות יחד · אבל לא התולדות ·· ונזה יתורץ קושיי׳ אב׳ תולדות נמי יצטרפו נרתב בירושלמי והייתי עולה הך דמשמע דמצטרפים ׃ דוק ׃
ועיין בתוס׳ דפ׳ רש״ דהא שהן מצטרפין · אבל לפי׳ רש״ ק״ק ואיפריך ר׳ יוסי והלא אין כתוב כאן אלא והיה ולמד שהן מצטרפין הלא גם
לעיל אמר שהן מצטרפין · וכן אפשר למר דבר׳ יוסי גרסינן שאין ופי׳ רש״ בד״ה דהא לא כתיב אלא והיה דקאי על האבות הנזכרים ב
בפסוק ומשמע לרבות תולדות שיצטרפו ופי׳ ולמד שאין מצטרפין היינו תולדות · וכן מי גרסינן שהן אב׳ דלא כתיב אלא והיה ולמד שהן
מצטרפין ומשמע לרבות תולדות ומשני חזני׳ למעט כו׳ להורות דגם התולדות יצטרפו ׃ זה כתבתי לפי הגירסא שמשם והא · אבל
כאן משמע דייש לגרוס והיו אין כתי׳ כאן אלא והיה דמשמע דתנא חזני׳ ׃ דוק ׃
תו׳ ד״ה טיהרת סיד היכי כו׳ · אלא למר שתולדה היא ולא תצטרף · ק״ק לפי׳ מה בא לאשמועינן שניה לה כקרום ביצה שלא ת
תצטרף עם בהרת פשיטא דהרי מ״ה אמלנות יש בינהם ואי לסיד גב׳ לא תצטרף · אמ״ כתה דהרי אשמועינן דאי׳ מצטרפי׳
ראשון דהיינו שאת עם סיד שני מכ״ש שלא יצטרפו קרום וסיד שהם שני כשני · ואת״ל דשני בשני יותר ראוין להצטרף שהם כ
נמשלין כב׳ קוסמין משא״כ ראשון בשני שמשלו במלך ורוכש אב׳ קשה דה״ל בגמ׳ נמי ליצרפי׳ בהדי קרום לאוריי׳ אלא נראה ס״ל
כיון דאינו מצטרף לשאת מכ״ש שלא יצטרף עם קרום ·· ואפשר לייטב דבגמרא לא הזכיר קושי׳ זו מפני שאח״כ מזכירה הגמ׳ בקושיי׳
אה לכן לא הזכיר לעיל · ואפש״ל דבזה יתורץ קושיי׳ אי הכי קרום כו׳ דאו אין צריך להשמיע אלא ב׳ דברים ליצרפי׳ לשאת ליצרפיה
בהדי סיד · אבל פירכא אב׳ טיהרת סיד היכי הוכרח להשמיע ג׳ דברים ליצרפי׳ בהדי בהרת ליצרפי׳ בהדי שאת · ליצרפי׳ בהדי קרום ·
קושיי׳ אי הכי יש לייטב עוד בלא זאת לא קשה דיל כאן שהאבות מצטרפין כן התולדות מצטרפין ואב׳ מצטרף קרום עם הסיד · אבל
לפי סברתך שהשנייה מסיד הלא יש לצרף הסיד עם הקרום שהם תולדות אלא ודאי סבר דאין מצטרפין התולדות אה׳ קרום כו׳ דוק ׃
תוס׳ ד״ה תנן התם בתחלות מ״ה נגעים שנים שהן ארבעה מכאן לשון זכר כו׳ הא דפי׳ זה על מתני׳ דהתם ולא על מתני׳ דהכא ··
שנ׳ זה לו׳ להזכיר בתחלות מ״ה נגעים · ואפשר לייטב כנת דהכא אפשר לגרוס שתים דקאי אשלש דברים שהזכיר
נתחלה שבועות שתים כו׳ אבל התם דקתני׳ בתחלות נגעים אב׳ יש לגרוס שנים ארבעה לשון זכר דוק ׃
תו׳ ד״ה אמה דאיכא הא כו׳ דקאמר מפני מה אמרו מראות נגעים שנים ארבעה כו׳ · באמת בפ״ק תוריע גרס מפני מה אמרו מראות
נגעים שהם ד׳ · דלא׳ התם שנים שהן ארבעה ׃
ויאמרך מקרום ביצה כו׳ תו׳ כתבו ואמ״ה שלא היתי יורד כל כך ליישב כאן קרום בהדי צמר · ובאמת בירושלמי והביאו הרש״
א״ל עולמר שאין זה למעלה מזה · וכתב הרש״ חולק על הגמרא שלפי אב׳ משום קרום דמצטרף בהדי שאת · מ״מ חולק הרי
קו׳ שלא נמצא דצריך להיו׳ כפי׳ בהם ובשוותם · אבל ק״ק על תו׳ שכתבו דהשתא נמי רחני בשה ׃ ד׳

ואשמעינן בלשון צירוף · וכו׳ ראם שנה ב״ש הן ד׳ דהוי אבות ותולדות ידעינן שפיר כמו שכתב רש״י · ואפשר דתו׳ כתבו עפ״
שלותם דלשיל דגם לר״ע סיד תולדה ואפ״ה לא מצטרפין שני שלוות זה עם זה //
רש״י בד״ה שמה נשבה כו׳ · פי׳ כתיכת אורק שבהם ניכרת נגוע אחר כגון טיפת דם בחלב כו׳ רש״י · באופרש מאי פליג ר״ע עם
ר״י שאמר בין הגוון בגיש ור״י סבר כדם הגוון בחלב ניכרת מש״ה הכא דגראה לא אדום ולא לבן אלא בין הגוונ
אלא שאמרו יותר של שלג טוה הייש סבירות דרין · וכו׳ · ועיין בחידושי אמ״י ז״ל //
באר״ ונראתי הכי בסיפא שמעינן לרישא דשבוה נשבה בשלג וסיד גאור ·· ונראה לי עוד דבזה שייתוק ננשי׳ תו׳ בד״ה
ואם איתא · ועוד דר״ע כנגש אדומים ור׳ נגש הפתוך · אלא דר״ע לא גאי אר׳ ישמעאל אלא שרבי סידר דבריו אר׳ ואפ״
הא שנאי על התורה דכתי׳ שאת ובהרת ותולדות שבולם בין הגוון בגים אלא של שלג טוה ושל סיד דיהה ולא הוי כרובא
להוכיר שאת ותולדותי׳ · אבל באשת בפתוך סבר שזה למעלה מזה וכן כתב דמשמעו מסיפא דשבוה ובזה נגאי שלשלג וסיד
ובזה נתוק קושיין תו׳ דשמא גאי אר׳ דרבנש אודם · עי״ל קושיין תו׳ דעייר דיוקו הוי מילתא היינה דמשמע מבהרת דאו״ב הו״ל
סתם של סיד דיהה דהיינו טפל לפרש גם משאת אבל דרבנש היינה משמע מבהרת ולא משאת // ·
דקד״ אלא מן עלבא ומפולא ואלכפתא ורג׳ · הנה לר״ה המשיל הנגעים למלכיות ולכנסת כעניין זה המשילו רז״ל בגל׳ שאת זו בבל שנ׳ ו
ונשאת המשל הזה על מלך בבל ומדת אין שבת נגש שבתה מדהבא כו׳ · ספחת זו מדי שהעמידה המן הרשע שנ׳
כמשא עש״ע עלמחוק תלך · בהרת זו יון שהיתה מבהרת בגזרותי׳ על ישראל ואומר להם כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלקי
ישראל · נתק צרעת שבאתה מכחה של קין · ורוז אלפא לנבוכדנצר · ורמפולא והמן ונש׳ הלזה רומי״א אותיות כו׳ אלה על שהפיל
פור ונפל עליו · ואלכפתא כמו למלכות יון שהיתה מפורסות לכן אמר לשון אל כפתא לשון כף למעלה וריש גלותא רמז לאדום
ונראה גם בספחת כמו המן דאלו שניהם תולדות ונראה בגלות ספחת · והשתא א״ש שהזכיר שאת ברישא משום שהוא מרמז
לנבוכדנצר · הגם שדברים אלו רחוקים מ״מ כתבתי להיותן רמז //
הו׳ בד״ה ואם איתא כו׳ · וי״ל דהיינו דמשמע כו׳ · הלשון קצת דחוק דהו״ל היינו ואפשר שהוא כמו והשתא א״ש היאך משני שרש״
איירי בשאת הוא נגאי על ר׳ ישמעאל או תנא סיד והוא מפרש נמי לכן פי׳ דתנא סיד משום ר׳ ישמעאל · או שמא כ
דבזה יתורק קושיא על התרגן ולא קושי׳ שהקשו על המשנה // רז״ל //
דאר״ חנינא משל דר״ע למה״ד לאו דרח״ אור זה ומפשי׳ דא״כ היאך מביא ראי׳ שדברין שלדברין · אלא ע״כ אין צריכין לומר דברי
היא בשום מקום // ובדרך חילוק אמרתי שזה הוא דפריך ובפתוך גופי׳ משמעות הלא אינו מביא ראיה אלא שרבי
חנינא ומש״ל אף׳ בפתוך // ועוד אמרתי דהכי פריך ובפתוך גופי׳ שאמרת כשני טיפי דם בחלב משמעות שכן הוי הפתוך
והתניא כו׳ דפתוך הוי בין הגוונ · ויישבתי סוגיא הגמרא ובדרך חילוק ואין להאריך //
לארבע כוסות של חלב אחד נפלו לתוכו שתי טיפין של דם כו׳ · ידוע דנגעים מכפרים כדאי׳ בפ״ס ברכות כל מי שיש בו אחת מד׳
מראות נגעים הללו אינן אלא מזבח כפרה · לכן הבהרת כשלג ושאת כצמר לרמז אם יהיו חטאיכם כשנים
כשלג ילבינו דהיינו בהרת · ואם יאדימו כתולע כצמריהיו דהיינו שאת · שני׳ לה כסיד ההיכל כפשוטו דבמ״ש נקרא לבנון של
שהוא מלבין עון ישראל · גרום ביצה שהוא לשון כשיי רתיכא ונרמז הן גרים באבן ישלם · ר״ת ביצה · ואין להאריך דמשמע יבא לשנ
והנה הטפות של ד׳ נגעים הם כו׳ כגד ונין שם של ד׳ ואמרי לי טו׳ א״כ לטיפות נגד שם של ד׳ עם ד׳ אותיות ·· והחתי יבו׳ הביא ר
ראי׳ לזה מש״ כי אני ה׳ שוכן אתם בתוך טומאתם וידוע דדם מורה על הדין וחלב מורה על חסד דעייני הוא חסד אלא שמעורב ב
טפות דם נגד הדין · ולזה רמז אשרי הגבר אשר תייסרנו יה ומתורתך תלמדנו באלו ד׳ מראות נגעים שהם באים לכפר · גם התורה
כ״ד ספרים ו׳ משנות מכפר על ד׳ מראות שבהם לטיפין // ואיה״ט מבואר טוד //
ובפתוך עפי׳ כו׳ · האדלא הכשה זה ארח״ לעיל · פשיטא י״ל דשמא פתוך שאני דשמא בחלוק סבר זה למעלה מזה ולא בפתוך · אלא
על פתוך דהיינו על בריית׳ של ד׳ כוסות נשה רה״ל להגשות בפציעות · וי״ל דמשל לומר דבחלוק סבר אב ותולדה ונגאי על
ותני׳ לפני זה דאיירי בחלוק נשיאה בין דנקט לעיל שלג וסיד נקט באדומים שלג וסיד לכן אינו יכול להקשות אבל בין דאורי
דלעוד הלל מפתוך ובכל מקום זה למעלה מזה נשה א״כ למה נקט שלג וסיד // רז״ל //
רש״י שבור מלכא מלך פרס · הלזה פרס לשון פרוסה שהוא נשבר לשון שבור ועוד רמז בהרת אותיות תברה שהוא לשון שבירה
ולכן סבר נמי׳ ששבור מלכא נגד בהרת · ולכן אמר ה׳ ויפיהו פריך · ובאשת נקט שאת תחלה משום שעברה תחלה בפר
ולכן לא הזכיר אלא אבות שנזכרו בפסוק ·· אמרתי הלזה לפני שבר גאון דהיינו לפני בהרת שהוא תברה גאון דהיינו שאת · ואיפ
שבור מלכא אם מלכא נשבר יבא להיות ייסר כי לפני כבוד ענוה ·· שבור רמז לטעם תביר מלכא ובכשברו ונדרא מלכים לא תב

דף ו' רחמנא אמר לשאת ולספחת ספחת טפילה לשאת · ואפשר לפרש בזה הא דכתיב הכי ולא כתיב לשאת ולבהרת ולספחת/ להורות שארבעתן מצטרפין יחד וזה ספחת שאת ובהרת · ע"ל אליבא דר' מאיר שאמר עמוק כמראה ונעי' דהיינו ספחת כמ"ש לכן שהנגע בתו' היאך יהא תולדה דשאת לבנה מתולדה דבהרת או צמר צלה · ועכ"ל לומר מעיק דהכי משמע קרא שהזכיר בתחלה שאינה לבנה כ"כ ואח"כ ספחת שהוא לבן יותר ואח"כ בהרת שהוא לבן יותר משמע דבהרת הולך אחר ספחת · כי תמיד דרך לזווג טהור עם לבן ויהיו הזוגות שוים בלבנות הגם שבהרת לבנה ביותר תולדה שלה אינה לבנה כל כך והשאת אינה לבנה כ"כ כבהרת מ"מ תולדה שלה לבנה יותר משתרפק כמעט יהא שוה לבהרת ותולדה שלה // דוכ //

האי ומי בשלמא בלא סיד היכל כרום בינה לב' גו' דהל"ל בשלמא כרום בינה לא קשיא פי' משמעות הלשון מכח הקושיא שהקשה בסיד שהקשו על כרום ובאמת שאמרו שהקשה על סיד מ"מ י"ל כרום · ונשמע רשב"ין שהקשה סיד שהיא תולדה דבהרת קשה שי' כרום דאמ"ה לתנן לשאת ולספחת שהיא תולדה דשאת שהרי הוא סבר תולדה דבהרת סיד נמי ואח"כ בהרת דומה לשאת שיש לה תולדה ג"כ // דוכ //

תו' בדה"מ משנה דאיכחתא כו' אבל כרום כמא דטהור · פי' היינו טהור מלבך אבל אם יש שיעבר גרים חד מן כגריסים משא · דהא ה התורה אינה מטהר אלא כמין בהן // דוכ //

באה"ד והא דקאמר האי ואו בתמיהא היינו אם מתני' כר' עקיבא דתולדה של בהרת אינה מצטרפת לשאת · אבל כשבעין שכל לומר דמצטרפת סיד לשאת כיון שאין כאן אלא מעלה אחת · ואה"נ ומי כמאן תימי/ היא תולדה דבהרת כיון שהיא אינה מ מצטרפת לבהרת ולשאת מצטרפת · י"ל דהכי מצריכין סיד תולדה דבהרת ואיכא מי' שאת כדי לרבות תולדה דכרום לשאת דאי לאו הוי סיד תולדה דשאת ואז היינו מטהרין כרום לגמ' כשמשהכשר תו' לכן מצריכין דסיד תולדה דבהרת כדי לרבות כרום לתולדה דשאת ולכן מצטרפת // דוכ //

תו' בדה"מ כלכהן וכו' ור"ל כגון שהמסביר פניו כהות כו' משמע דאם ישראל המסביר שעינו כהות אומר לכהן לא סגי כיון שהוא כה' ואינו מבין ורואות אבל ישראל בקי להבין אומר לכהן · ונ"ל בזה שרובין ולעיין שם //

מנין שאין הכתוב מדבר אלא בטומאת מקדש וקדשיו · עיין בתשובת הרשב"א סי' ג"ו דפי' שמא קאי על טומאות כהנים או טומאת ישראל ברגל · ותו' כתבו לכן דף ג' בדה"מ אתיא טומאה טומאה כו' ובגיש בנין אב לאפוקי משארעבירות ·· ע"ש אם כוונתם ג"כ דלא הזכירו משמעו כל שאר עבירות שידעו העבירה וכבוש בשבת ומעשה (כמו) ידע שאינו מתכפרין בקרבן עולה ויורד ·· דעל' הכלים להקשות היאך שכל לומר כן דהא צריך ידיעה בתחלה ובסוף והעלם בנתיים · ודוחק לומר דאתיא כרבי ידיעות בית רבן סגי ·· ופשוטו קאי נמי אלא בטומאת קדש דשמא טומאת תרומה · דאע"ג דלא מציכן קרבן מ"מ כיון דלא הזכיר בפסוק שום דבר שכל לומר ד דאיירי בתרומה דהרי בתו' משמע דאפי' על שאר עבירות יכולין לפרש אמ"ע שאין בהן קרבן · ומשני בנין אב דקאי על מקדש קדש ·· ופריך דגם תרומה יש בנין אב · ומשני דבתרומה לא מצינן קרבן ונוכל לומר דקאי על מקדש קדש מכח בנין אב אבל אילו הוי בנין אב אז היו אומרין כיון דהתורה לא כתבה שום חטא קאי על הכל · אבל מכח בנין אב אומרין להכי לא כתבה התורה דסמכה על בנין אב ·· וזה שפי' רשב"ם דשמא קאי על הכהנים והוא אין הכהנים מוזהרים אלא על זה · אלא דאפש"ל דאם אין כאן בנין אב היינו אומרים דלשני' לך קרבן עולה ויורד מתחייב כיון דלא כתבה התורה שום דבר · אבל כשיש לנו בנין אב אז אומרין דקאי על קדשים ולא על טומאת כהנים שאין מוזהרין אלא על טומאת מת // ונ"ל //

דף ז' אבער קרא בה בה למעוטי תרומה · הה' דהל"ל לפרש תיכף זה · חוץ לומר דלפרש לא יכול לתרץ דשמא איכא בה למעט קדש ומקדש אבל כיון שיש להם בנין אב טוב אז אומרין דמיעוט קאי על תרומה · דאע"ג ומי פריך אימא בה למעוטי מקדש · אבל י"ל דודאי למעוטי שלא להביא קרבן כלל ונראי טוב יותר למעט תרומה כיון דקדש ומקדש יש להם בנין אב טוב · אבל פריך שמא בא בה למעט מקדש שמתחייב להביא קרבן קבוע // דוכ //

איבעיא בה למעוטי מקדש · והא דלא פריך על קדש · ע"ג דהוא פריך על מקדש והתרץ מתרץ על קדש · הגם שי"ל בתחלה סבר דמקדש וקדש ח חדא נינהו ומין דמשמע על קדש פריך אשכחן קדש · שי"ל דגם המקשה ידע הג"ש דרבי ולכן פריך על מקדש דרבא מפרש דברי המקשה על מקדש ולא על קדש · ומשני כרי רבא שלי/ והכי לא הקשה אלא על מקדש ולא על קדש ואשכחן כו' מפרש קושיתו דלפי' // דוכ //

תו' בדה"מ ואימא אף תרומה כו' · ותימא דסוגיא דסוגיא דתכות משמע כו' · ואה"נ הל"ל לתרץ דסוגיא זו כתב כמו שכתבו תו' לעיל · וי"ל דלא צריכין לתרץ השני' גם לר' יוחנן ניחא · ולעיל שכתבו תו' אליבא דתב' היינו משום דלר' יוחנן ולר"ל אע"פ נמי דסברי מזהרה לקדש ·

אלא שכתבו כיון בלשון ולא רצה להאריך ולומר דאזהרה קדש לר' יוחנן מזה ולר"ל מזה · ולכן כתב סוגיות תכ' · אבל לבסוף צריכין אתו לתרץ גם לר' יוחנן ור"ל · ובזה מתורץ הרמב"ם ז"ל · ואה"נ לפי תירוצם דמתרצי כתב' לעיין משער ולא הביאו תכ' דר"ל משום דתכ' זה קאי בהדיא על כל קדש לא תגעו.

ר"ל ... דבל קדש

א

לא תנא נאי על תרומה הלא עליו קדשים לא יאכל שכתבו תו׳ דלהכ נאי על תרומה כבר תרוייהו בג״ש אחרינא איסור אכילה ואחרינא גמ
איסור נגיעה // רוב //

שם תרומה כו׳ · ואת״ה כיון דתרומה נמי ילפינן ג״ש דרבי · וי״ל כיון דאשמעינן דבה מיעט אע״ג דליכא קרא לרבן לכן איצטריך ג״ש
דקדש ומיעט דבה לדבר אחר ומה היינו תרומה לקדש · ומיעט הא מיעט דחזינא בה ואין לנו למעט לדבר אחר אלא תרומה · ועיין
בחידושי גיטין מהרש״א ז״ל //

תו׳ בד״ה ואחת לדברים אחרים כו׳ · מידי דהוי פסח ומילה · אבל באמת לאו ראיה דשאני התם דאע״פ שלא כתב אזהרה מ״מ כתיב עשה
לכן הוי כרת גבי פסח ומילה מש״ה כאן שאין כאן אזהרה ולא שום עשה // רוב //

תו׳ בד״ה אחת טומאה טומאה כו׳ שלא אתא לדרשה אחריתי · ולענ״ד דבזה מתוק קושיא תו׳ דלכן לא ג״ש דרבי דאי לאו ג״ש דרבי על קדש
אז הוי אמרינן ג״ש טומאתו טומאתו על תרומה · אבל השתא דילפינן ג״ש לקדש אז שפיר אמרינן טומאתו דתרומה לדרשה אחריתי
דאי לאו הכי לא הוי ליה ללמוד ג״ש ויהיו הכל קדש // רוב //

באה״ד אבל אי לאו ג״ש דרבי לא הוי כו׳ · ועיין גיטין ז״ל לר׳ יוחנן דסבר בכל קדש לא תגע נאי על תרומה וא״כ איצטריך ג״ש דרבי על קדש
דלא נילף מהיקשא ובה למעט תרומה דלא עליו מהיינו מקדש ומ״מ לרבות נבילה · ואפשר״ל עוד שכתבו תו׳ לכן בזה וכפר על
הקדש כו׳ מדאפקי׳ רחמנא בלשון קדש וכן כאן הא דאמרינן בכל קדש לא תגע נאי על תרומה היינו משום דאין צריך על קדש תלמוד מ
מטומאתו טומאתו לר׳ · מ״מ מוכרחים לפרש על תרומה · אבל בלא״ה כי על קדש דמשמע הכי וא״כ הוי ילפינן קדש ממקדש · ומעין זה
כתבו תו׳ שם בד״ה מצות עשה // רוב //

באה״ד ובה אתא למעט תרומה · ואת״ל מיעוטא דאיסור תרומה נמי אע״ג דלא ג״ש דרבי ונילף טומאתו · אלא ודאי בה בא לרבות נבלת עוף טהור
וי״ל דהרי מ״מ כתי׳ בה ולא היו אומרים דבה בא לרבות נבלת עוף טהור אלא בה בא למעט מקדש וקדש לרבן קבוע · ותרומה הוי ברבן
עולה ויורד לכן איצטריך ג״ש דרבי ואי הוי תרומה נמי לא ג״ש דמקדש ה״ל למילף מן קדש אלא ודאי דדוקא קדש או מקדש ולא תרומה א״כ בה
אלא ודאי בא לרבות נבלת עוף טהור · רוב · ועיין בחידושי גיטין ז״ל שתירץ בדרך אחר //

הא אמרת בה מיעוטא הוא · ולענ״ד הלא היה יכול לתרץ הכי דנבלת עוף טהור מטמא באכילה מכח לטומאה בה וזהו אשר יטמא בה היינו ב
נבלת עוף טהור שמטמא בה לטומאה בה // רוב //

תו׳ בד״ה יש לי בענין הזה כו׳ וליכא למימר דהכי יש להביא אחת על טומאות דא״כ קשה דאי דא״כ בלא זאת דלטעי׳ ה״ל להקשות קושיא זו · גיטי
מהרש״א ז״ל מגיה דאבתי הלשון לא משמע הכי נהכי ה״ל למימר מ״מ קשה אמאי איצטריך כו׳ · ניחא לייתב אימת׳ ·
ובזה יתורץ נמי את״ה התולה בזה שכתב לעיל אבתי איכא טובא · דאי לאו הכי לא קשה הא כתיב כפרה אחת ר״ל כפרה אחת היינו אלו ב׳
טומאות דבני ישראל שבאין ע״י חטאי · ולא ב׳ כפרות דהיינו אם אכל תרומה או קדשים בטומאה · אבל כיון שכתבו תו׳ דבעי הני לרבות
קשה איך יכפר על כלן הא אמרינן כפרה אחת · וליכא למימר דהכי יש להביא אחת על כל טומאות · וא״כ שפיר אינו אלא אחת ולא קשה הני
אלא אפי׳ על אחת ממלוג׳ מכפר דא״כ אמאי איצטריך כו׳ · אבל בלא זאת י״ל אחת דהא״ה ב׳ כפרות ולא אמר אחת אלא ה״ל בענין אחד
מכפר דהיינו על עבירה שיטמא בה · אבל כיון דקשה דאפי׳ בענין אחד אינו מכפר אלא כפרה אחת מדחלק י״ל דעכ״ב איירי בטומאת מקדש
וקדשים // רוב היטב //

תו׳ בד״ה במזיד ולא אתרו כו׳ · וי״ל דאין לחוש דמוכח כפרת חיצון מטומאת מקדש וקדש גרידא · ומ״ה תו׳ בסוף ברה בשוגג ולא אתיידע מ״מ
דאיכא למימר׳ במזיד ואפי׳ אתרו בי׳ דליכא כרת נאי חונא על כפרת פנימי · אבל על כפרת חיצון לא יכול לפרש אלא על טומאת
מקדש וקדשים ובשוגג דהא באין בהידיעה ויש בה איירי · ודו״ק //

תו׳ בד״ה בשוגג ולא אתיידע כו׳ · ואת״ה והקשה כו׳ · ניחא לייתב בענין דגם הקושיה ודגם התירוץ בשוגג ולא אתיידע · אלא ר״ל גבי שפיכות
דמים דלא אתיא לכלל חטאת כמשי׳ תו׳ · והתרוץ לא חש לדברין ותירץ על כולן בשוגג ולא אתיידע דגלות בעכום חטאת · אב׳
אפי׳ בהכי דלאו בני גלות הוא קשה כולם כיון דתליכאי אטומאת מקדש וקדשים כתירוץ של תו׳ · רוב // ובזה יתורץ קושיית תו׳ אבל קשה לי

דף ח׳ רש״י ד״ה ואימא יולדת שאם עבר עליו יום כיפור אוכלת בקדשים בלא קרבן · והתו׳ שינו בלשון רש״י וכתבו ואין צריכה להביא קרבן ולכן
הקשו עליו דהא בר קרבן הוא ואיך יכפר על בר קרבן · אבל אפשר דגם רש״י סבר דצריך להביא קרבן אלא מכח יוה״כ תולה לו ויכול ל
לאכול קדשים קודם שיביא קרבנו //

תו׳ בד״ה ואימא יולדת כו׳ אבל קשה מאי פריך דאי פריך שלא תצטרך כו׳ לאפוקי הרה״ת שהביא תו׳ לבסוף //

ד״ה שמואל בר נחמני · ה״ה דהוה למפרך לתרן דסבירא לי׳ כר׳ שמעון אלא דעדיפא מיני׳ משני · מ״מ דדוקא לעיל מתרן משום דר״ש לטעמי׳
ובן למטה עכלו למר דר״א הכפר תנא ושכלו למר דסבר כר״ש · אבל ר״ש בר נחמני שהוא אמורא צריך מילתא אליבא דר״ע // רוב //

האי בר קרבן הוא קושיית תו' דפריך רשמעון בלא ידיעה דחטאים דומיא דפשעים כו' ונ"ל דהכי פריך דלהכי תיתי זדונות
על זה כיון דיכול להביא קרבן ולא הביא א"כ מזיד הוא ואינו חוזר בתשובה וא"כ אין יה"כ מכפר · לכן נ"ל דאתי דע
לשגגות החטא ולא הוי מזיד וא"כ הא לא להוי בר קרבן קמ"ל · דוק // ואח"כ מצאתי סיוע לדברי בספר פורת יוסף //

מניין שאינו ראוי לו כו' ק"ק שלא ראוי לו שנכפר כפרה גמורה · ונה"ג מיין שיש בה ידיעה כו' שעיר זה תולה שלא נכפר כ
כפרה גמורה · ואפשר לייבב דהמקשה דייקו מסיפא דברייתא דתני ת"ל לכל חטאתם חייבי חטאות במשמע דמשמע להכי
דאתי לכלל חטאות · אבל ק"ק דה"ל לרשום הסיפא · ע"כ נלע"ד לא פירש התנא את קושיתו · ואפשר דהתנא הקשה ב' קושיות חדא קושי'
הגמרא דהיינו מניין ליש בה ידיעה שלא ואין בה ידיעה ויש בה ידיעה בסוף · ושנית מניין שעיר זה תולה שלא נכפר כפרה גמורה ··
וזה שנתכוין הכי ראוי נש"ר הטמאה כו' ושם אמר ברא לכל חטאתם כו' · ועוד ראוי לו מניין שעיר זה תולה שלא נכפר כפרה
גמורה ושמי חיובי חטאות במשמע שעדיין הם חייבי להביא קרבן מדכתי' לכל חטאתם ולא כתי' מחטאתם ·· דוק //

בפסוק תרלתי עד דאי' ביו"כ יומא גדולה תשובה שזדונות נעשים לו כשגגות שנאמ' שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעונך ד
דעון שגגה וכשלו שוגג וגו' וכפר על הקדש מטמאות בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם חושב להם הפשע והחטא
לשוגג ועד שפיר' שמא עון ופשע וחטאה דעון ופשע שוגה הטאה · ואפשר דכאן פי' לכל חטאתם גרבה דהיינו היכ"ג שנקרא כן
שש"ע לפתח חטאת רבץ //

וכי מאחר שאינו מכפר למה תולה · אמאי דבכל אשם אודיין אשם תלוי · אפשר הייני כאן שאכל ספק נבילה דלא שייך קרבן אח"כ
דבזה אשם כתכפר · אבל אם נחייב קרבן לכשיוודע א"כ קרבן זה למה · דוק //

תו' ברה"ו ובפנים אימא היכא דלא שבק חיצון · ואת"ה א"כ למה חיצון בא כלל וכו' · לכן דפריך וכפר חיצון אדידי' ודפנימי לא פריך למה
· בא פנימי כלל שום דפנימי נכרב התולה גזירת הכתוב להקריב פנימי תחלה ואין לסמוך על החיצון אלא כאן הקשו כיון ד
דבבר הקריב פנימי ומכפר ג"כ על החיצון א"כ למה בא חיצון כלל כיון שכבר נתכפר · ומה שלא הקשו הת"ו במשנה שאמר ומכפר אדידיה
ואחיצון למה בא חיצון כלל · דשאני דהה"ג ונכפר פנימי אדידי' ואחיצון דשניהם מכפרין יחד על החיצון · אבל מכח דאמר ובה"ג היכא כו'
ש"מ דסבר מכפר פנימי כפרה גמורה על החיצון א"כ חיצון למה בא · והשתא א"ש הא דהקשו לכן תו' ונכפר חיצון אדידי' ואמאי דעביד
פנימי · ואת"ה המקשה דלא ידע כו' ה"ל ומה לא הקשו קושיא זו לעיל שפריך ונכפר פנימי אדידי' ואחיצון · ואמת דהיינו גיסי ונ"ל דלעיל לא
שייך לומר נכפר על חיצון מדכתי' לכל חטאתם · ע"כ נכה שלא נכפר פנימי כפרתו ואחיצון מכפרין שניהם יחד · אלא משום דלעיל יכולין
לתרץ דבאמת הכי פריך דפנימי וחיצון מכפרין אחיצון · אבל מדאמר וכה"ג דנכפר כפרה גמורה א"כ מאי דפריך פריך ליכפר כפרה גמורה
ארפנימי · לכן גרסו תו' לכן ונכפר חיצון אדידי' ואמאי דעבד פנימי אע"פ דבגמ' גרסי סתמא ונכפר חיצון אדידי' ואדפנימי · ואין ל
לפרש דה"ל לתו' לרשום וכה"ג ולפרוך קושיא זו לעיל · נ"ל דלעיל כיון דיכולין לומר דחיצון בא מכח שמאה דאירעה בין זה לזה אז ודאי אין
סביא לומר דשניהם מכפרין יחד · אבל לכן דפריך חיצון אדידי' ואדפנימי ה"ל למה בא פנימי לכן הקשו תו' דשוב לו להקשות דליכפר אז
ליתלו תרווייהו // דוק //

דף ט' אלא למאי הילכתא דווקא לר"מ אבל לר"ש לא קשיא ה"ל דאיכא נמי לטעמיה זה דצריך ידיעה בסוף אבל לר"ש דזה בר קרבן ק"ק
למאי הילכתא · ואין לומר דהקשו בא לומר שכפרתו אחת אחת בשנה זה אינו דהרי שעירי רגלים ושעירי ר"ח מכפרין
ג"כ כפרה זו // דוק //

תו' ברה"ו על שאין בה ידיעה כו' · ואת"ה ונימא דפנימי מכפר אמאן דהואין בה · ק"ק הדעת מי לאומרי הכי דהא בפנימי כתיב אחת בשנה
כפרה זו לא תהא אלא אחת בשנה וזו תהי' ג"כ בראש חדש · אבל אם שעיר חיצון מכפר על אין בה ואין בה לאו קשה ד"ל
דסבר דלא איתנהו אלא לטעמיה שאינו מכפר אשאר עבירות // וצ"ע //

בא"ד דלא ה"ל נפיק מפיק דהא ברה"ח כתי' לה' שאין נמי לאו"ה · התם אתי לשיטתיה דלכן דף י' ברה"ו ואיתא דר"ש סבר הלמוד
על חטאת ה' · אבל ברש"י לא משמע הכי אלא ר"ש סבר כר"ש שמעון דר"ח מכפר על טהור שאכל טמא ועל אין בה ידיעה
בתחלה ובסוף כלומר אחת · עש"ה //

תו' ברה"ו שעיר זה יהא כפרה · פי' בערוך כו' · ואמי כתבתי במקום אחר דלא נתפייסה אלא ע"י שחיטת שעיר שהוא כח על שגרם
שנמשל לחוה בראש חדש שנתחדש הלבנה כדי לחנן כח על ישראל שנמשלו ללבנה · ולדעתי דלזה רמז בגמ' הכתוב
ויזה בגו עולם //

כראבכר רב הונא שעיר ושעיר כו' · ק"ק למה אמר ר' הונא שאלתי' אדר"מ ולא אדר' שמעון ואדר' יהודה · ואפשר דר"י ור"ש סברי ה
היינו דבשמטריכה ש"מ לא ס"ל דיהיו כל השעירים כפרתן שוה משום דעדיפא להו היינו דחיצון לפנימי · אבל ר' מאיר

רש״י ד״ה שעירי כפרת שנה דמשמע ג׳ מוסף על שעיר ראשון לכן צריך מהיכא דמועדות · וסד״ה שנה שלומדין שעיר ושעיר
כו׳ · ופירך הקושיה פינה כו׳ · ומשני אלא א״ר יונה כו׳ · ואפשר דלומד היינו דשעיר ושעיר כו׳ · ואע״פ דלא כתיב ושעיר אלא גבי
עצרת וי״ב אע״ג שלמדין זה מזה מכל היכא דמועדות כמו שכתבו תו׳ על שעיר כזה בד״ה כס״ד דכל חד וחד מחברי׳ · והא דלא פריך הכא
הינה כל דכתיב בי׳ ושעיר עצרת וי״ב כמו לכן משום דאיכא יכול להקשות ליה אלא תפשוט · אבל כאן הקושיה מכח ר׳ יונתן כו׳
אי מה להלן שולין · רש״י וכן תו׳ ונ״ל להיכא דמשבר הכין וכן גם לשונאם שאינו בין זה לזה · ק״ק הגמרא לזה לא אמרה בהדא הכי
ולפי מהר״ם שמואל אט״ · ואפשר ליישב גם לדברי רש״י ותו׳ דהרי לעיל דף ג׳ בד״ה במזיד ולא אחרי כו׳ דבגדי כהונה ומכפרין עם שעיר
הפנימי וזה בלא זה לא יוכל וכן כאן מבגדי כהונה הוא לכן אינו מפרש הכל מפני שיש לו אחר · רוב //

דף ו׳ רש״י ; בד״ה נכפרו אדיום כיפור על כפרת שעיר הנעשה בחוץ כו׳ קשה הוא על חיצון משום דפנימי אינו נזכר ברביעית ואין ג
יכולין לומר כן הייט · ואע״ג דכתיב מלבד חטאת הכפרים ·· רוב //

אמאי מכפרי על שיש בה ידיעה כו׳ איפל שיש בה ידיעה בתחלה ואין בה כו׳ מפרשה שאור בתחלה וכי תימא נכפרו אדי״כ כו׳ ונגע
עצרת וי״ב דלא כתי׳ בי׳ ושעיר אלא · והטעם דלא כתי׳ בי׳ ושעיר אפש״ל עד״ז · ידוע דשעיר כחו שלשון וס׳ מעו״ד שען ש
שעיר ועי׳ שעיר שהקריבו כהן יטמא שעו רק שיהא לו ירידה · ולאפוקי רק לשון מעלה · והנה בכל רגלים נאמר
ושעיר לרמז כחו של שטן ושעירים ירקדו שם להתיש כחו · אבל בעצרת ובי״ב שזכה דבר אחר כתבטל כחו בעצרת שהוא יום מתן
תורה בבאתי כה״ל ובראתי תבלין דהיינו התורה דלהכי נאמר כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו חוץ מקרבן ראשית דעין כם לי כה״ל · וכן ב
בי״ב שנתנו לנחות שנות · או מכח שאין שטן שולט בי״ב כרא׳ ביום יומא שאין השטן שולט אלא בטנייא שס״ד יומא ולא בי״ב לכן לא
נאמר ושעיר אלא שעיר סתם // רוב //

דאמר גוא עון אחד הוא שעא · אלא דרגלים נכפרו אדר״ח · בלא גרא דעון הי׳ יכול להקשות בשלמא דר״ח לא מכפרי דרגלים שהן
באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו שהוא כרת · אלא דרגלים נכפרו אדר״ח דאם מכפרין על טומאת מקדש וקדשיו שהוא
כרת ומכש״כ שיכפרו על טהור שאכל את הטמא · אלא מכח שכבר מוכרחים לדרוש עון ומכחו״ק כדלעיל · לכן הקשו תו׳ למה ידע דרשה
דעון יותר מדרשה דאותה //

בשלמא דרגלים לא מכפרים אר״ח דאמר גרא אחת בשנה כפרה זו לא תהא אלא אחת בשנה · אלא ר״ח נכפרו אדרגלים ·· ה״ה דהו״ל
להקשות דפנימי יכפר על החיצון · ש״כ בתחלה אמר בשלמא דרגלים לא מכפרים כו׳ ואח״כ הקושיה הא כי כתיב אחת בשנה
הקטורה בפנים · ויש ליישב ובזה יתורץ קושית אליבא תו׳ דפי׳ לעיל דהכל מאחת בשנה בריש עמוד ואחת בשנה שנאי׳ למשום דרשה אב
א״ל לר״ש בן יהודא למה דרש יותר אחת בשנה מדרשה של אחת דהא שמהם לא כתיבי אלא בגרנתיו · ואפ׳ מדרין דרשין מאחת ב
בשנה דשני׳ מ״כ שניהם כתיבי אצל שעיר · אלא אפשר דהגמרא סברי כפרש״י לכן פריך בשלמא רגלים לא מכפרי אר״ח דאמר קרא
אחת בשנה אצל פנימי ואיתקש חיצון לפנימי אלא ר״ח נכפרו אדרגלים אע״ג דכתיב אחת היינו אצל פנימי אבל חיצון מנ״ל דהא
לא כתיב אצל שעיר כשטוא׳ דר״ש בן יהודא · ומשני אמר אחת כו׳ למימר ואיתקש ופריך לו פושטן והא למימר הייט זה תוכל לומר
כי כתיב אחת בשעיר הנעשה בפנים אבל אחת שלא נכתב אצל שעיר איך תוכל לומר הייט · אמר קרא מלבד חטאת הכפרים
ואיתקש חיצון לפנימי ואפי׳ בדבר דלא כתיב אצל שעיר · או י״ל דסברי דהכל לעמוד מאחת בשנה ואחת בשנה יתירה בא ללמד על
החיצון להקיש לפנימי · רוב ובז״ה היטב על התו׳ · ולמ״ד התו׳ לא דרגינן בג״ש לכן דוחקו כרש״י //

תו׳ בד״ה עומד הקטורת כו׳ · עיין בחידושי גופי ז״ל שכתב יישוב על אט״ תו׳ ולא דק ·· בא״ד ניכול להיות בשלים שעים שנים ב
בשני שנים פשוטות זו אחר זו דבריים אלו צריכין ביאור //

דף י״א אלא משתה תפסל בלינה אומא כו׳ · ק״ק הו״ל להקשות משנה שהביא בראשונה דתנן נפסלו ביוצא ובלינה ומי משכחת הוי
הוי כבר שהרת דקרוש בדושת הגוף ה״ל דפסול גם בלינה · ולפי תירוץ אחרון שכתבו תו׳ אט״ דלא מצי למיפרך מ
משנה ראשונה משום דיכולין לתקן בקטרת לא שייך לינה לכן פריך משנה שני׳ דתנן בה קטרת ואפה״ה תנן נפסלו בלינה //

רש״י בד״ה לומר לב״ד מתנה עליהן שיפדו בלא מום · ק״ק יותר הי׳ לו להקשות לר׳ יהודא מהידועות הי׳ לו ולפדות כמו שכתבו תו׳ בדף י״ב
בד״ה ומאי דר׳ יהודא · ובדבור הסמוך מציגן כו׳ דגם רש״ מצי סבר לב ב״ד מתנה היכא דלית תקנתא ברעייה · ואפשר מש״
רש״י שיפדו בלא מום פי׳ אפי׳ בלא מום שהרי מערת נפדין תמימים // רוב //

תו׳ בד״ה אי הכי כשחטה כו׳ והא דתנו אמלתי ימי היינו מדאורייתא · ואת״ל מאי פריך מר״ש כו׳ דהא סבר פרה נפדית על גב
מערכתה · שאני זה הוא מדאורייתא · וי״ל דא״כ מה אמר ר״ל אומר הי׳ ר״ש פרה נפדית הלא לדה״ נפדית מן התורה // רוב //

תו׳ בד״ה ר״ש לית ליה לב ב״ד מתנה כו׳ א״נ אינהו נמי לא שכיחי דפר ושעיר של י״כ · ע״ל בד״ה וכן שעירי ע״ז שאבדו //

197

דף י"ב תו' בד"ה ומאי ר"י היא כו' · ואת"ה דהא ר"י לא סבר יוה"כ מכפר ושעיר של י"ב ושעירת"ח אבל בשעירי רגלים ור"ח לא ערב בזה
יערב בזה · של"ו דשמואל שכח לב"ב מתנה עליהן וי"ל שכח דכפרתן שוה וכן משמע בתוס' שכתב הואיל ואין כפרתן שוה ול"נ
לן לב"ב מתנה כו' · ועיין בחידושי גיטי מהרש"א ז"ל //

תו' בד"ה שיכין כהן את הזבח כו' ושני שאני התם דאית לי' תקנה ברעיי' · ק"ק לפי' מאי מייתי ראי' הכא מרב אידי דסבר אין לב"ב
מתנה שלא הא דאין כיפרין תמידין משום דאית לי' תקנתא ברעיי' וכן במתניתין אין צריכין לטעמא דלב"ב מתנה מפני
שיש תקנה אחרת · הגם שיכול לומר דזה הוא דהקשו תו' ומתני' היכי מיירי הא דלא מהדר להו רש"י לב"ב משום דלא איתמר
כו' · ול"נ שה שלא סבר לב"ב מתנה היכא דלא אפשר ברעיי' · אבל כאן כיון דאפש' ברעיי' סבר דאין לב"ב כו' · ומ"מ היאך מן קריבין //
רש"י בד"ה והשני ירעה כו' · במסכ' יומא כו' · ומש"ה דשם מפורש גב' בזה שעיר שהומת' מ"מ הכא לא מצי רבא לדייק שיקריב שנגון
לעולה דאין סברה להקריב אותו שעיר שהי' מוכן למזבח להקריב זה · אבל אם זה שעיר המשתלח ושאר השעירים
ומוכח שפיר · דוק // ואפשר דלהכי מייתי רבינא ראי' אחריתי דזה אין להוכיח דלהכי קתני ניפלו דמיו לנדבה משום שעיר המשתלח
והא דמביא רבא ראי' אחריתי יש לייש"ב שי' //

באה"ד ומאן שמעת לי' דאמר אין חטאת ציבור מתה כו' · ק"ק דהראי' שמביא רבינא מה"מ אין מוכח דמתני' כרש"ה //
באה"ד וכו' יפלו לנדבה דאמר רש"ה הה' דהל' רשי' לפרש זה לעיל //

רש"י בד"ה ר' יהודה אומר יביא בדמיו עולה כו' ובזמן שהיא באה שבת ציבור איש מוסף כו' · ולא מחלי' דנדבת ציבור אין מביאין שתי'
משום דהם שני' מביאין אם כבר ע"ן כמו שכתבו תו' בסוגי' בד"ה ואין שני' בציבור //

תו' בד"ה ולד שבעת שוה לאדם · ויש מפסיקין בשעת שוה · והנה יכול לומר הלכה דמזה באה מוכשה שלמחש שרצון גלה והולכת
על בטנה מפני שהסיתה את חוה לאכול בשעת שוה לכן שמה לשפר כמשה דרכה לאכן בטנה · ומפני שהסיתה את חוה
לאכול את בשעת שבעה לכן שיבורה לשבעטים · עוד יכול לומר דהנחש הי' טועה בזה שמפסיקין בשעת שוה חבר לה סברה
שבעת שוה שמען טוב ורע אחת הוא ותמצא כח להסית את חוה ובאמת שבעת שוה דבר אחר ומפסיקין בשעת שוה דבר אחר · //
הלכה כבעת שוה לאדם הלכה לאדם הראשון שאכל בשעת שוה //

תו' בד"ה ואף שמואל כו' ומאי דגרס תנה ר' דתני/ כו' אלו ב' יש להם שייכות ומשום דלפי' תירוצם שקאי אדר"י דלעיל א"א לפרש
תנה כפשוטו דא"כ ה"ל לאתויי גורם שמואל כיון דהראי' קאי על ר' שמואל כמו שהקשו תו' לבסוף לכן כתבו דיש להגיה
תניא ולא ראי' דא"כ ומפני' הוי לי' להביא · ול"ל כו' מתנין לזה לא הביא ראי' ממתני' · אבל כשה דמאי כתר שר הכא כיון דאף
שמואל כו' קאי על ר' יוחנן · ותנה קאי על ר' שמואל ה"ל תנה לעיל גורם ואף שמואל דהרי דברים דלעיל קאי על ר' שמואל · דוק
ולפ"ז י"ל עפ סוגית תו' דאף שמואל מביא ראי' לר' לדברי חכמים ותנה מביא ראי' גב' לר' לדבר רש"ה דלא סבר לב"ב מתנה כו'
ורגאמר ומודה רש"ה כו' יקריב ברגל אחר ולא בפסח הבא של' דסבר דאין לב"ב מתנה עליהן ומזה משמע גב' לדברי חכמים שהם
סברי לב"ב מתנה עליהם ויכולין להביא אפי' בפסח הבא מה"ב // דוק //

באה"ד אבל שפי' מרגל אחד דהיינו בפסח הבא לא הוי למצרכי לגופי' כו' · ומש"ה דהם רגל של שבועות לא הזכיר · מ"מ י"ל דמחב
מזה הוכחתו מדלא הזכיר אלא ר"ה ולא הזכיר רגל של שבועות של"ה הלא אי לצריך שמבין דכבר אשמועינן דשריבי
את הרגל בר"ח הה' דכה' ברגל וכש"ה של רגל ברגל וה"ל לאשמועינן שיקריבו של סוכות ברגל של עצרת אלא ודאי לדיוקא בא
דווקא ברגל של עצרת דווקא ברגל של עצרת ולא בפסח הבא דה"ל תרומה ישנה · דוק //

באה"ד אבל כשה דמאי פטר עד הכא · פי' דהתו' אזלי לסוגייתם דאף שמואל קאי על ר' דלעיל ומאי גרסי תנה דקאי על
רש"ה דלעיל א"כ ה"ל לאתויי לעיל שמביא ראיות על ר' שמואל · וכבר כתבתי שיש לייש"ב דתנה קאי נמי על דברי
ר' דלעיל מרתנא נמי · ואפשר דהתו' הקשה על פירושם שפי' שאף שמואל קאי אדברי ר' דלעיל א"כ לעיל ה"ל
לאתויי · אבל דוחק הוא · ודוק היטב //

דף י"ג בעומד במרדו ורבי היא · ק"ק דה"ל לימא דהמשה דלא עביד תשובה ורבי היא · שנ"ב דה"ל דאיירי דאיש מתחרט
ומתודה על הראשונות ומ"מ מכאן ואילך לא יעשה בעמין זה יוה"כ מכפר · או ה"ל דמתחרט ומתוודה על חטאין הראשונים
ועכשיו חוטא בחטאים אחרים ג"כ וכתנן הברייתא דתניא יכול לא יהא יוה"כ מכפר א"א התענה כו' דאשמועינן דיוה"כ מכפר ··
אבל בשאר כל השנה אפי' עשה תשובה על חטאין הראשונים אם עושה חטאים אחרים אין מוחלין לו // ויש לייש"ב //

תו' בד"ה בעומד במרדו כו' · ולפי' מש"ה רש"י דמיתה איכא מררת אלא לאחר יוה"כ מתוך קושיו' תו' הא דאיצטריך עם תשובה עם
מיתה היינו קודם יוה"כ אבל לאחר יוה"כ אז במיתה סגי בשאר עבירות · כי עם פי' מיתה או יוה"כ מכפרין בלא התשובה ·· ואין

...רבי ... כרבי ויה״כ אינו מכפר כפרה גמורה · אבל עם התשובה מכפר כפרה גמורה דהרי כתיב לפני ה׳ תטהרו משמע שהוא גמרי
... עוד ואין לפרש · ולהכי הא דיום הכפורים שהוא יום העשור מכפר על כל העונות שהן באין כל השנה בסבת הנחש
... וזה הכפורים מעין שנה לכן שעיר המשתלח לעזאזל שהוא כח של יצה״ר מכפר וזה כי ביום הזה יכפר עליכם וכל חטאתיכם
שהכל גרם חטאתיכם דהיינו היצה״ר שנברא חטאת ע״ד לפתח חטאת רובץ · לפני ה׳ תטהרו · ואפשר דרמז דעל אות ג׳ פרין על ומגלה
פנים ומפר ברית בבשר · צריך לטהר וזה לפני ה׳ תטהרו דהיינו שלא יפרוץ עול · וברית מילה היא ג״כ לפני ה׳ דכתיב התהלך לפני ו
והיה תמים · וכתי׳ מי יעלה לנו השמימה ר״ת מילה וס״ת שם של ד׳ · ומגלה פנים פרש״י שלא יבא עליו לידת בחוצפא ובגילוי עזות פנים
לכן אמר לפני ה׳ עד שמה׳ בעל הט״ע באה״ח שויתי ה׳ לנגדי תמיד · דבאלו ג׳ תטהרו · גם שכל אומר לפני ה׳ דהיינו מספר ק״ב שהר״ר
שהן ק״ב אותיות של תורה תמימה שלא תדרשו לרופי שהוא כמין טומאה אלא תטהרו ·
ואגב זה אדרוש כי ביו״ה הזה יכפר מעין שפה מכל חטאתיכם שהכל תלוי בלשון הרע לפני ה׳ תטהרו //

בכל עבירות שבתורה כו׳ לאו דווקא דהא חטאות ואשמות ואין צריכין להביא קרבנם אחריו · וכן והשבק אדם לחבית דהיינו ג
גניבות וגזילות וכיוצא בו //

בכלל דרישא ר׳ יודא · ק״ק לפי סברת המקשן לקמן דברייתא יכול לא יהא יה״כ מכפר אלא א״כ התשובה כו׳ איירי בלא עשה תשובה ·
א״כ רישא נמי כר׳ יודא ולא מצטרך למימר כרבי · וי״ל דלא שלה שמקשין עליו דסתם סיפרא ר׳ //

רש״י ד״ה לא נברא שנברא נקרש לא נכלו בברכותינו · הא דלא פרש״י לעיל שעשה דה״ל ונברא שנברא נקרש היינו דלא עשה ע
מלאכה · אבל כאן בסיפא לו הפירוש וכן פי׳ לא נכלו בברכותינו //

ובמדה כבי ברכת דיומא · ולא מזי בה׳ עונות שהזכיר רבי לעיל דהא סתמא קתני · מש״ה בברכת דיומא כתיב בהדיא דהיינו אך
משום בעשור זה שנהוג בעשור אינו מכפר ·· רש״ע //

הא והיא רבי כו׳ · ק״ק א״כ הדרה קושיא לדוכתה למה אמר רבי סבר לה כר׳ איפכא מני למימר דר׳ ס״ל כרבי //

עם הקהל אלו ישראל יכפר אלו הלוים · ק״ק בכל שעם מזכיר הלוים אחר הכהנים וכאן הזכיר הלוים בסוף · וי״ל דהא יש להקשו
מ״ל למימר דהוטוו דהא יכפר איצטריך לרבות הלוים · אלא מכח דכתי׳ יכפר בסוף ועם הקהל באמצע להורות שהוטש ה
הכהנים לעם הקהל · וכן הלוים · אבל אי הו׳ כתוב יכפר באמצע הו״א דאין להשוות אלא הלוים לעם הקהל · ויש לייטב עוד ואין להאריך

מ״ש דר׳ שמעון · עיין בחידושי גיסי מוהר״ש ז״ל //

אביי אמר אפי׳ תימא ר׳ היה מתה אין להם כפרה בטומאת מקדש וקדשיו כשהוא אומר יכפר על הכהנים משמע שיש להם כפרה ב
בשאר עבירות וכמו דמנינן כו׳ · ק״ק דהא כבר ידע דר׳ סבר דהוטש כהנים לעם הקהל בשאר עבירות דכתיב יכפר על הכהנים · ולא
היה לו להשיב אלא כמו דמנינן שיש להם כפרה כו׳ · וע״ל ומי כשהוא אומר יכפר על הכהנים שהרי לא כתיב הכי · הגם שי״ל דזה לישנא דברייתא
דאומר וכפר בתרי׳ על הכהנים · אבל קשה עלך שלא נאי על הלוים · ואפשר לייטב ולאהדורי כשהוא אומר יכפר על הכהנים משמע
שיש להם כפרה בשאר עבירות · אבל מכשנין דלא כתי׳ יכפר על הכהנים א״כ מוכח כמו דמנינן שיש להם כפרה בשאר עבירות כך יש להם
כפרה בטומאת מקדש וקדשיו אלא שאין דומין בכפרה לעם הקהל אלא בשאר עבירות · אבל הלוים יש להם כפרה אפי׳ בטומאת
מקדש וקד׳ שין כעם הקהל ·· ויש לייטב עוד //

דף י״ד דבה״ת ביתו כתב כולן קרויין ביתו · הקושי׳ שמשין העולם אעפ״י דכתיב ביתו הרי כתיב יכפר על הכהנים ומוכח זה יש הוכחה
דכהנים יש להם כפרה בפרט לזה שכתבתי למעלה דוכתו שמצינו שיש להם כפרה כו׳ מוכח מתוך הכתוב ואע״ג דביתו
לאו דווקא · וי״ל דהה״ב וכה״ת ביתו כתב ואע״ג שגם הכהנים יש להם כפרה בשעיר אשר לעם ולא משמע אלא ביתו דיש להם כפרה בפר של
אהרן // רש״ע //

תו׳ בד״ה כולן קרויין ביתו כו׳ א״כ מנינן בשעיר שלעם שהותר מכללו פי׳ ואיך הו״ס״ד מתחלה הברייתא למר ואל יתכפרו בשעיר הנעשה
בפנים שלא הותר מכללו אבל ביתו הלא לא הותר מכללו אבל הלוים // ·

והאי אמר לעם להכי הוא דאתא · ק״ק דה״ל למימר זה עדה קושיא ואם כפשוטו למר · דהה״ק קושיא והאי אשמלו הל״ל כולם ואם כפשוט
למר · ע״כ שאמר תנא הכי קא קשיא כו׳ ונאמר כולן קרויין ביתו הלא הקושי׳ לא הוי שלזה אלא על קושיא הברייתא שהרי כב
שאמר אמר לי · בשלמא לפי׳ תו׳ י״ל דהמקשן הקשה לזה כולם דקרויין ביתו בלאו הכי מתכפרין בפר של אהרן מדאיצטרך לו שנית · לכן
מתרץ וקאמר כולן קרויין ביתו ובזה מתרץ מש״ה תו׳ בד״ה בדאהרן שאי לא מחסרי תימא מ״מ כולן דמשמע דקושיא קאי לל דכולן קרויין ביתו
אבל לפי׳ רש״י קשה · ויש לייטב //

פ״ב

נעלם אמר זה וזה ואכל את הקדש · והא דקתני שמש שהן ארבע הלא יש שש ידיעות הטומאה ונעלמה כו׳ ידיעת הקדש

ונמצא כל ירידות שניהם והעליות שניהם · וכן במדרש · ויל דההוא בכל ירידות הטומאה וירידות הקדש · אלא דהמשנה מפרשת הכל בהדיא // רוב ונ״ל //

וליטעמיך כו׳ ק׳ דהא והתנן כלום · ע״ג דהרי באותו תלמי הניין ולא קיצה כלום והפ׳ ירידות שתים דהיינו ירידת טומאה תחלה וסוף שהן ארבע ירידות הקדש תחלה וסוף · וכן למנין הקדש ירידות בטומאה תחלה וסוף וירידות הקדש תחלה וסוף // ניט לייטב //

דף ט״ו אליבא מנין גדול וגו׳ שמא פריך כו׳ ובלבד שיכוין אתלבו לשוים ולזה רמז הכתוב ותבנה חומות ירושלים אז תחפוץ זבחי צדק דהיינו שיכוין לבו ואבין שבשמים אז יעלו על מזבחך פרים שהקב״ה לא יחפוץ בגדולת אלא הם עצמם יעלו פרים · רוב ועיין כתב׳ בדה״ ולזרך כו׳ //

א׳ מה להלן חוץ אף כאן חוץ · ואפ״ה מדרשין מקום שאינו שוה · וא״כ שמא כי לשכין לחוי תודה מקום שאין נפסלין ביוצא · ולשני דהספגא כו׳ ושאני הכא כיון דלא אפשר // רוב //

שיר של תודה על כל פנה ופנה ועל כל אבן גדולה · דהשיר היה ארוממך ה׳ כי דליתני וכתי׳ אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה · לכן היו אומרים על כל פנה · ועוד כתיב בן תמוג׳ באבן הכלך לכן על כל פנה ואבן גדולה היו אומרים השיר כדי להינצל ההגפת רגל באבן // רוב //

ושיר של פגעים · עיין בחה״ש מה שהקשה דלא ה״ל לומר יושב בסתר אלא ויהי נועם · אבל אפשר לומר דמשה רבה אמר כל המזמור ואמר ויהי נועם ה׳ אלוהינו לפי שלא שרתה שכינה במעשה ידיהם תחלה · אבל כאן במקדש שני לא שרתה שכינה לכן לא שייך לומר ויהי נועם ה׳ אלוהינו עלינו //

והאמר ריב״ל אסור להתרפאות בד״ת · וא״ת הא אמרינן בגמ׳ עירובין חש בראשו יעסוק בתורה כו׳ חש בכל גופו יעסוק בתורה שנ׳ ולכל בשרו מרפא · ואין לתרץ דודאי בעצמו יכול לעסוק בתורה כדי להתרפאות אבל לרפאות לאיש אחר בד״ת אסור דהוי כמו הלוחש בד״ת ואסור לעשות לחש בד״ת אבל בעצמו יכול לעסוק · דא״כ מאי הקושיא והאמר ריב״ל כו׳ דהא כאן ריב״ל עצמו קרא אלו הפסוקים · ואין לומר דהל׳ של חש היינו שחושש שלא יבא לידי חולת ראש וכיוצא בדבר הזה שאר הדברים דהוי שילהבן · והמקשה מקשה אחד מן דזה דוחק הוא · ע״ג מש״ אסור להתרפאות בד״ת ·· בשם הרמב״ם כתבו והביאו הטור י״ד סי׳ קע״ט דהתורה רפואת הנפש ולא רפואת הגוף · ובמיע דוחק הוא דהרי כתיב ולכל בשרו מרפא ·· גם מהרש״א ז״ל כתב בחידושיו דהתורה איכא רפואה אלא מגינה · ק׳ על זה מ״כ מאי הקושיא הא מכ״ ידע דלהן שאני דהרי משום זה אסור להתרפאות · ואפשר״ל נכזה יתנק קושיא תו׳ דהרי אמרינן לא יהא נזירות כו׳ · ע״ג לוה עתק חוגא בראיבא מכה ואינו נתק שהיה חולה כבר · אלא נראה דלהכי אסור להתרפאות בד״ת דרפואה שהי׳ ע״י שם היא רפואה גמורה ולא ניכר שהי׳ שם מכה כלו מפרט״ ואם אמים הרי היא כלא הוטנה שאינו ניכר שהי׳ מתחלה שום מכה · וזה רוצא כשהי׳ חולה שהגב״ה מרפא והרי הוא כלא הוטנה אז יכול לרפאות בד״ת אבל אם מתחלה הי׳ מכה שאע״פ שנתרפא נשאר רושם אסור לרפאות בד״ת · וכבר כתב זה גמי מהרש״א סג״ל ז״ל עיין מזה בספר חלק ובזה יתורצו כל הקושיות דהא דקתני חש בראשו מותר לרפאות היינו חולה שכיון שנתרפא אינו ניכר מותר לרפאות בד״ת והא דגושש להם שאני הא אפי׳ אינו לגמן שדי · יש לייטב · אבל נ״ט דהפוסקים לא חילקו בין הי׳ לו מכה או חולה דבכל ענין אסור לרפאות בד״ת ·· ואפש״ל חש בראשו יעסוק בתורה ולא יאמר דהתורה מתשת כחו · או״ל יעסוק בתורה וזכות התורה מלא יגן עליו · אבל אם אומר רחל ברך לחש שמרפא זה אסור אלא יעסוק בתורה ואפי׳ אינו לומד עצמו אלא שעוסק בתורה שילמדו אחרים בשביל זכות הלימוד · אבל ריב״ל שאמר להני קראי וגם בשביל להבריח המזיקין דהוי כאלו מרפא עצמו בד״ת · רוב ונ״ל · אח״כ מצאתי בחלק שני של חידושי אגדה מגיס׳ ז״ל שכתב ג״כ זה ונט״ //

הק׳ בד״ מהלכין ושתי תודות מהלכות · והיאך היו מהלכין פ׳ ובד׳ אחריהם //

דף ט״ז מר מאי דשמיע לו׳ גמר ומר מאי דשמיע לו׳ גמר · משמע מש״ דרבי יוסי שמעתי היינו לישנא דברייתא שרא״ אומר שמעתי כו׳ ומר׳ יוסי שמעתי שר׳ גמר שמעתי · ונ״ל

רש״י ד״ה ארבה משום לשון שטוח דה״א בסוף התיבה משמעה עד למטה // רוב //

תו׳ בד״ה כירה על אפיו · תימא השתחוי׳ מאי אשכחן על אפים · ק׳ מאי קשיא דודאי השתחוי׳ על אפים אלא השתחוי׳ אפישור לאך כדמשמע להשתחוות לך ארצה דמשמע עד למטה · אבל כירה לא הוי אלא השתחוי׳ על אפים אבל אינו עד למטה ·· ועיין בגמ׳ סוכות פ״ה ובשהוא משתחוה שוקף

יכון שהיו גדולי במכן ונשוחה ונושק את הרצפה ודומי' ואין כל בריה יכולה לעשות כן וזו היא קידה · ופרש"י שהגדולים על שתי ·
ידין ונשען עליהן עד שנשוחה ונושק את הרצפה ונזייף ובשמא' כי רצו שעבדיך את אבניה וזו היא קידה האמורה בכתובים
דאמר שר קידה על אפים אין לו השתטחות והגיע לארץ גופו אלא פניו בלבד · אב' משמע דקידה נמי אפים על ארץ · ועי' בתוס' מגילה
דף כב בתו' ד"ה קידה על אפים לא נכח הגרא הוא מפיק לה דהא כתיב שתי אפים ארץ ישתחוו לך · אלא הכי גמיר לה מרבי דגבי קידה
שייך לשון אפים · ע"ג מאי הגיטו תו' נן וישתחוו לאפיו שמא הא לא קאי על השתחוה · ויל' דתו' הגיטו ופי' תו' וסגידו לה על
אפיהון על ארעא · ובאמת דינגו מרכתי' בפסוק השתחוות לך ארצה ולזה הוסיף מלת ארצה הוא כתי' סתמא ואחד עשר כוכבים
משתחוים לי · אלא ודאי דסתם השתחוי' הוא בפישוט על הארץ ובזה גב' ביטל תלונו שלא יבא להשתחוות לו ארצה דלא נאמר
אלא וישתחו על ראש המטה · ובזה בזה מיטו לקרך עוד בענייניה אלו · ובזה מתרץ גב' ולהלא מביא בגמ' ראיי' דהשתחוי'
בפישוט ידים ורגלים מהא דכתי' וישתחו ארצה שבע' · אלא דזה אין להוכיח דסתם השתחוי' הוא בפישוט ידים ורגלים ··
אבל כאן מוכיח שפיר דלעיל כתיב סתם והנה השמש וגו' משתחוים לי והוא אמר להשתחוות לך ארצה · אלא ודאי סתם השתחוי'
שהי בפישוט ידים ורגלים // דוב //

דף ט"ז רש"י ד"ה בשמא מיני' אביי מרבה בר נחמני וכל היכא דאיכא בשמא מיני' כי אביי בשמא מיני' רבה הוא ולא רבא · משום ד
דאביי הי' לומד גבי' רבה · והי' זקן יותר מרבא · ומאי דנשה לרש"י הכא שכתב כאן משום דק"ל דלא תימא כיון דהוכיר
לעיל רבא ואחכ' בשמא מיני' דקאי על רבא שהוכיר לעיל · לכן פי' דלא קאי אדלעיל אלא אביי בשמא מרבה · ע"ל דאי מרבא בשמא
ה"ל לסדר הגמרא זה תחלה כיון דזה קאי על בא לו בארוכה · ע"ג מאי בשמא דהא אמר רבא לעיל קצרה שאמרו אפי' כל היום כולה שנ'
דקצרה דווקא אפי' להכי מכ"ש דאמרינן דארוכה דווקא ואפי' בא בדרך קצרה חייב · לכן פי' דבשמא מרבה ולא מרבא // דוב //

רש"י בד"ה היכי משכחת כה' דאי בנשוא בחוץ ונכנס מחייב לי' כרת בכניסתו · אע"פ שזה קושי' הגמ' · מ"מ אלא בשוגג כה' · לא
יכול לפרש על זה //

תו' בד"ה היכי משכחת כו' אי בתח' חדא הוא דמחייב אע"פ שהוא מזיד על הפרישה כו' · אין זה קושי' רש"י דלגן בד"ה ובתח' לא כו' ·
ואח' מזיד כו' · אלא פי' כיון דאש רואין שהוא מזיד על הפרישה נמצא נמי על הכניסה לא שב מידיעתו ואכ' לא שייך
קרבן · ותירצו דעל הכניסה חשבינן שב מידיעתו והא דמזיד על הפרישה כיון דכבר יצר אלבשה לכן אינו פורש כדאשכחן גבי' ש
שבוי' במס' כתובות דחשיב לאונס בעין זה · ומ"מ לא שייך קרבן כיון שהוא מזיד אע"פ שהוא אנוס · דוב //

דף י"ח רש"י בד"ה ובתח' לזו כו' ואח' מזיד הוא בביאות סמוך לוסתה כו' · ה"ה דהו"ל להקשות זה לעיל · אלא המתין לאחר גמר הסוגיא דלא ה
הקשו בגמרא קושיא זו לכן הקשה רש"י //

תו' בד"ה דאיסור יכול לקרב מן הפסוק כו' · ואפשר דלהכי אינו מדקדק מן הפסוק דה"ל דשמא משהוא ויש לחלק בין הנאה מרובה
להנאה מועטת כדאביי לכן אפשר שמשמש עם בשריות חייב אבל מתני' דייק שפיר דאי הוי משמש עם בשריות חייב
ה"ל מרובה קצרה בצירה קושיות רבה בר חנן לאביי וכפי' שפי' תו' לגן דדווקא לאביי פריך · ובזה מתרץ קושי' תוס' שהקשו תו' שהרי
מן הפסוק ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב אינו יכול להוכיח // דוב //

אבדר מי פריש מיד חייב היכי עביד · ק' משמעות הלשון דקאי על הברייתא ולזה לא קאי על מתני' דתנן נמי נפריש מיד חייב היכי כו' //
נועץ עפר צפרניו בקרקע עד שימות ופי' שנין זה רגז לזה שנא' אבל יוסף ויפוזו זרועי ידיו שיצא הזרע משתי אצבעותיו · אפשר
דעשה בענין זה שנעץ עשר אצבעותיו דבזה הוית נישוי האבר · ובשמ"ע רי"ף סי' קפ"ה סד' שנעץ צפרני רגליו · ובהגה"ה רק ·
יסמוך על ידיו ורגליו · ונמ"ש ושבי' שהוא להזכיר הטובה · ואפשר דמן הדין שרי אפי' בלא נעיצת צפרניו כיון דאינו מתכוין להנאת ו
ואינו אסור אלא אם מתכוין להנאת אפה' טוב שינעוץ צפרניו דאז נראה שמכוין שלא להנאת גם לא יוציא הזרע לבטלה · והנאת
אע"ג דאם הוא בנשואי ויש לחוש שיוציא זרע אם לא יפרוש ואכ' יבא ח"ו להוליד בן נדה שהוא ממזר · אבל אם ישען צפרניו אז ב
בודאי לא יוציא זרע · וצ"ל //

תו' בד"ה אב' מזיד ארוכה וקצרה · כו' אלא לאביי דאמר חייב ובעילה היא כשפירש באבר מת ה"ל למיתני פירש בארוכה דהיינו
הנאה מרובה חייב ובקצרה שנגר הנאות תשמיש דהיינו הנאה מועטת פטור דלא נטעי למימר משמש עם בשריות
פטור כה' להכי פי' הכי דבארוכה היינו הנאה מרובה · ובקצרה הוי הנאה מועטת מזה מוכח דמשמש עם בשריות חייב דהרי הוי
הנאה מועטת · אבל אי תני מרובה וקצרה כפשוטו כרש"י מזה אינו יכול להוכיח דמשמש עם בשריות חייב דשמא גב' אינו חייב
דלא חשיב בעילה כלל //

אבל אי קרי בנדה הנאה מטמאת אז מוכח דמשמש את בעריות חייב דהרי יש הנאה מטמאת כו' · ועיין בחידושי גיסי מוהר"ש

אמ"ר משיש ארוכה וקצרה בנדה כו' · ק"ק דשמא והכי לא קתני בארוכה משום דלפעמים חייב היינו בסמוך לוסתה ומתני' איירי בין בסמוך לוסתה ובין לא סמוך לוסתה והכי לא קתני בארוכה וקצרה // ע"ק מאי ליטרא אלא משום הלל משום כו' · ועי' לעיל

אמר ר' משום רשב"י כל שאינו פורש מאשתו סמוך לוסתה אפי' הויין לו בנים כבני אהרן מתים דכתי' והזרתם את בני ישראל וכתי' והדוה בנדתה וסמיך ליה אחרי מות שני בני אהרן · ונ"ל מכל לומר הלכה והזרתם את בני ישראל כמו אם בני ישראל דעשיתם את שלשה לשון אם כמו הנני משחיתם את הארץ · ולא יותר · ולכן כתיב והדוה בנדתה לשון מדוה שמתחלה האשה ואיברי' כבדין עליה כי האדם צריך להרחיק עצמו מן העבירה · וכמו שבני אהרן שקרבו לפני ה' ולא הרחיקו מתו הגם שאין ממש בענין זה כתבתי //

אמר ר' חייא בר אבא אר"י כל הפורש מאשתו סמוך לוסתה הויין לו בנים זכרים ·· אפשר הטעם כיון דכובש את יצרו ופורש מאשתו · יזכה ג"כ לכבוש את יצרו ולהשהות על הבטן כדי שתזריע האשה תחלה ותלד זכר //

אמר ר' חייא בר אבא כל המבדיל על היין במוצאי שבתות הויין לו בנים זכרים דכתיב להבדיל וגו' בזה הפסוק לא כתי' ונכרי יין · ואפשר שע"י הברכות שמברכין במוצאי שבתות וסימנם יבנה"ה דהיינו יין בשמים נר הבדלה ראש עולם חסרי יבנ"ה ולכן זוכה לבן שהוא לשון בנין כמו שפרש"י גבי למך ויולד בן שממנו נבנה העולם · לכן דווקא על היין שבשביל ברכות יבנה יזכה להוליד בן שיבנה העולם ע"י זה // ואפשר לומר הכתוב לא איברי יין אלא לנחם אבלים דכתי' ויין למרי נפש · ולכן במוצאי שבתות שנפש אחת יתירה מהאדם לכן מברכין על היין · ונ"ל אחר שמתו נדב ואביהוא מאהרן יין ושכר אל תשת לנחם אבלים להשיב נפשו · ולהבדיל בין הקדש ובין החול דהיינו במוצאי שבת · ישתו יין דאז יוצאת הנפש · ובזכות זה יזכה לבנים זכרים · ועל זה עכל לומר הלכה ולהבדיל בין הקדש ובין החול דהיינו במוצאי שבת על היין · גם להבדיל בין הטמא ובין הטהור דהיינו לפרוש סמוך לוסתה · כדי להבדיל בין הטמא לבין הטהור · ובזה יזכה להורות לשון הורה גבר · את בני ישראל שיהיו לו בנים ויורו הוראה וזה להורות בפשוטו דוק · גם בני ישראל לשון בנין כמו שדרשו וכל בניך למודי ה' את"ה בניך אלא בוניך

ומקשי' התם אשר חטא כו' · וה"ל יש להקשות הא ללמד ונכלל אע"ג דאיצטרך בה פרט לאתעסק יש ללמד ונכלל מכ"ל לכן הוצרך לתרץ דאין ללמוד משום דכתיב הכא אשר חטא אפי' חטא כל שהוא // משמעות דורשין איכא בינייהו //

הילך בראשון ובכבם היזה כו' ומאי חייב כו' · קושי' זו הנ"ל להקשות בראשונה קודם דמכלן ואפי' בקמייתא · אלא במאי דמיים פתח · ועיין לעיל עוד //

הא מני ר' ישמעאל היא דאמר לא בעינן ידיעה בתחלה · ק"ק אע"ג מאי איצטרך לאשמעינן בספק ידיעה אפי' לא הוי ידיעה כלל ועיין בתו' בד"ה טומאה כר"כ כו' · ואח"כ עיינתי בחידושי גיסי מהר"ש ז"ל שמתעורר ג"כ לזה //

בשלמא דר' ואמר דר' לא קשיא כאן טמא כו' · ק"ק אע"ג מאי פריך לר"ל הרי ר"ל מוכח שיטה רבי ואפשר דהטעם כמו שכתבו תו' אבל גבי עזרה צריך ידיעה מעלייתא ואע"ג צריך למיל מאי כר' ישמעאל ·· ודו"ק

פ' שלישי

שבועה שאוכל ושלא אוכל אע"פ שבתורה כתיב תחלה להרע ולהיטיב מ"מ מתני' פתחה בתחלה בטובה //

ורמינהו שבועה לא אוכל לך שבועה שאוכל לך ·· ק"ק שמא מתני' איירי דנשבע לאכול משלו לכן אם אמר שבועה שאוכל דאכילה משמע · אבל התם דאיירי להנות מחבירו או אסרין דלא אכילה משמע דאין לפרש דנשבע שיאכל מחבירו שמא לא יתן לו לאכול ·· ודו"ק //

כאן במסרבין בו לאכול · כאן בשאין מסרבין בו לאכול · ותני בשאין מסרבין בו לאכול · ברייתא במסרבין בו לאכול ונאמר לא אכילנא לא אכילנא דשני קא משתבע הכי קא משתבע שבועה שלא אוכל ·· ואת"ל מאי כאן וכאן כו' מתני' כמו לל"ל ·· ועוד דאהפך אח"כ ואמר מתני' באין מסרבין · ע"ק הסוגיא דהכא לא הוי כסוגיא דנדרים דהתם אמרינן אמר אביי שאוכל שתי לשונות משמע שהיו מסרבין בו לאכול ואמר אכילנא אכילנא ותני שבועה שאוכל דאכילנא משמע · אבל אם אמר לא אכילנא לא אכילנא ותני אמר שבועה שאוכל דלא אכילנא קאמר · וכבר קושי' זו כתעורר הר"ן גם הרא"ש שם נפסק דגירסא של שבועות נכונה · אבל אם אמר אכילנא אכילנא ונשבע שאוכל ג"כ דלא אכילנא קאמינא ובלשון בתו' אמר ע"כ · דא"כ יש להקשות למה אמר הכא דלא אכילנא דלא אכילנא הא אפי' דאכילנא נמי הוי דינא הכי ·· לכן עלע"ב לפרש הסוגיא כאן במסרבין בו לאכול · ואמ"ב מתני' כאן מסרבין וקו' דהכא איירי במסרבין ואמר אכילנא אכילנא ואח"כ נשבע שאוכל

או אמרינן דלא לאכול נשבע כדי לקיים דבריו · ואע״ג הוי נמי סוגיא דהכא כנדרים · והא דמפרש הכא בהדיא דלא אכילנא דלא אכילנא
משום דרבותא אתא לאשמועינן דשאוכל הוי כמו לא אוכל אבל שאוכל הוי דאכילנא הוי סברא יותר · נאמ״ מתני׳ וברייתא שכלל
לפרש במסרבין ובאין מסרבין · ואי ברייתא במסרבין ואמר דלא אכילנא דלא אכילנא ונשבע שאוכל או מתני׳ באין מסרבין · דוק״
ואפ׳ כפל דלא אכילנא דלא אכילנא אפשר דדבר שני פעמים הוי כמו שבועה ואע״ג שבועה שאוכל הוי דלא אכילנא דאל״כ הוי תרי
שבועות דסתרי אהדדי // דוק

תו׳ ברה״ איסור מתפיס בשבועה · ולתרוייהו תי׳ לסוף ריהטא שלא ירדתי לעומק הלכה · ול׳ דרש״י סבר ודאי מתפיס בשבועה אסור
ועובר בלא יחל · אלא לענין קרבן ומלקות דלא שייך התפסה אלא גבי נדר דאוסר החפץ עליו ויכול לאסור זה בזה אבל
שבועה שאינו אוסר החפץ על עצמו אלא אדרבה עצמו אוסר על החפץ לא שייך התפסה · כמו שכתב בר״ן ·· ובזה י״ל הא דתחלה
מסתפי ואח״כ אמר ואורו לטעמייהו פ״ט הייתו לאסור דבר · אבל לענין קרבן לא הוי כשבועה · ובזה מתורץ נמי מ״ש ודתפרש
בנדר נדר מתפיס בשבועה שבועה וכמו שבנדר לא הוי קרבן כן מתפיס בשבועה לא הוי קרבן //

תו׳ ברה״ מתפיס כו׳ שבני אדם נודרין לאכול בשר ולשתות יין ביום שראו ירושלים בחורבנה הטעם שאין יכולין להקריב בשרוין
על גבי המזבח //

אלא לרבא בשי׳ כו׳ · עיין בר״ן הטעם דלא שרינן להתפיס בשבועה כמו בנדרים משום דבנדרי אוסר החפץ עליו ושייך התפסה
משא״כ גבי שבועות דאין אוסר החפץ אלא עצמו אוסר על החפץ //

כיום שמתבו אביו פשיטא כו׳ · כו׳ ונ״ה ש״ יכול להתפיס עם בלא תיך זה ואפי׳ ואביו · ונ״ל דייבב דאתי לאשמועינן דאעפ״ ש
שמתחיל מצוה להתענות ביום שמת אביו · ואע״ג סד״א אם אמר כיום שמתבו אביו אין כוונתו לנדור אלא כפשוטו כיום שמת
בו אביו ולא יהי׳ כנדר קמ״ל דהוי נדר · אבל לרבא דמוקי בשייך נדר כו׳ ומ״ש כנדר לא הוי אלא בדבר הנדור וי״ל שהוא קרבן או הקדש
לכן משני גדול׳ בן אחיים כו׳ // דוק

תו׳ ברה״ דכי לא נדר כו׳ · אבל אם נדר לקיים מצוה כו׳ · והטעם דלא מחדש שום דבר בנדרו · משא״כ כשאמר כיום שאינו נוטל לולב
דמחדש בנדרת שאינו נוטל לולב ··

באר״ לריב״ב דאיתליה לכן בפירין דנשבע לקיים את המצוה כגון נדרים שחלים לבטל שיחולו לקיים · ובאמת אינו מוכיח כלום ד
דהא דנדרים חלים לבטל משום דמחדש דבר · אבל נשבע דחל לקיים את המצוה דמחדש דבר דאם עובר מחוייב להביא קרבן ·
אבל נשבע לבטל אינו חל דהרי הוא מושבע ועומד מהר סיני ·· סברת אלו כמעט הכל מאתי בר״ן //

תו׳ ברה״ כל שישנו בשאירה כו׳ תימא דלחייבו בציצית לכ״ע נשיין בתו׳ בפ״ כיתנא עליפסין לא יהי׳ כלי גבר על אשה שכ׳ על מצות ד
ציצית שלא תלך אשה בציצית · ובזה מתורץ הלא מאר מצות עשה שהגין הכתוב להחייב בה · הגם שהיא מצוה שהזמן גרמא
ובציצית אינו נוהגין //

קבל כרותינו ולנוסי׳ תו׳ שתירצו דהשתא הדר בי׳ ומאי דאמר בדיבור אחד · ואת״ אע״ג לענין מאי אמרו שוא ושקר אחד הן י״ן
ודוחק לומר דבא לאשמועינן כשם שלוקין על שקר שיש בו מעשה כן לוקין על שוא · כיון דשקר חידוש הוא דלא תימא ד
דלא ינקה כלל · ואפשר לומר דאתא לאשמועינן דלא תימא איפכא הבר״ דלוקין דווקא כשהתרו בו משום שוא · דהרי כתי׳ לא ינ
ינקה ה׳ את אשר ישא את שמו לשוא · אבל התרו בו משום שקר לא קמ״ל דאפי׳ התרו בו משום שקר ושקר ג״ב לשעבר משמע //
ומ״ה להביא שני משמעי׳ · כמו גבי קונמות שכתבו תו׳ לעיל דגם בשבועה עובר בלא יחל · אלא דבקונמות אינו עובר אלא בלא יחל כן
משום לומר באוכל ולא אוכל אינו עובר אלא משום שקר · אבל באכלתי ולא אכלתי עובר שני משום שוא · ומ״ה הניחא לעיל דרשו
ושקר אחד הן לענין מאי אחד הן אלא ודאי דכוון לשעבר משמע · אבל לפי המסקנא כאומר אחד משמע דכתיב כי לא ינקה ה׳ את
אשר ישא את שמו לשוא אפי׳ בכ״ד לוקין על שקר שני // דוק ודע״ היטב //

דף כ״ה ואמרו לו רבן לאו · ק״ק מאי ואמרו לו רבן לא דלא מצינו שהשיבו לו · ואפשר דזה הוי כמו תירץ אחר רה״ג ואמרו לו רבן לא
[illegible] שגם רש״י מורה בקרבן דצריך כזית ואע״ג בשבועות ביטוי דיש קרבן צריך כזית · כמו שכתבו תו׳ ברה״ ולא אמר כזית כו׳ ·
וכן מתרץ קו׳ לכן רבינא אמר כי אמר רב פפא לענין מלקות · כי תניא ההיא לענין קרבן · ומ״ש כתבתי לאחרוני ואפשר שהאלכן

דף כ״ב שבועה שלא אוכל כו׳ פת חיטין ופת כוסמין ופת שעורין אינו חייב אלא אחת · לפי מסקנת הגמ׳ אפי׳ אמר שבועה
שלא אוכל פת חיטין · שעורין וכוסמין אינו חייב אלא אחת ודווקא אם אמר שבועה שלא אוכל פת חטין פת שעורין

פת כוסמין אז חייב על כל אחת · ואפשר דאף אמר שבועה שלא אוכל פת חטין פת שעורין וכוסמין אז שואלין אותו וזה היה
בדעתו ובענין שכתבו תו׳ בדף כ״ב ע״ב ד״ה ליתנהו איתנהו כו׳ · ועיין בר״ן //

אמר רבא שלא אוכל עפר כו׳ עיין בהרא״ש גירסא אחרת //

תו׳ ד״ה נזיר שאמר שבועה כו׳ · דהא נבילה וטריפה פשיטא ליה · ואין להקשות אמאי לפרש שלא האכילו בעי הונא גבי ח
חרצן דאית בה תרתי · ונ״ל דהרי רב אשי בעי בעיא זו ואפ״ה הו״ל לפרש דבריו דבעי משום דאית בה בתרתי · ולא לפסוק
אדברי רבא דלעיל · ואין להקשות דהו״ל לתו׳ לדחות מכח זה דלא מפרש רב אשי בעייתו בתרתי משום דכבר הזכיר זה בדברי ר
רבא · לכן צריך לדחות מכח התרצן // דוק //

א״א סברא וא״א קרא · וא״ת ל״ל סברא · תירץ הר״ן דאין ראיה מהברא דבדברים הולכין אחר לשון בני אדם כמו שכתבו תו׳ · וצ״ל
דאיצטרך לר׳ יודא דמחייב באכל דבילה קעילית כמו שכתבו תו׳ דף כ״ג ע״ב ד״ה והא תירש כו׳ //

תו׳ ד״ה באיסור הבא מעצמו כו׳ ונחשיב מוקדשין · אמאי דמשני לקמן בבכור זה פריך אליבא דרב אשי דלא משני בבכור וכן א
משני בסוגיא דכריתות דף י״ג דכתבו תו׳ דא״א לאוקמי בבכור עכ״ל //

דף כ״ג אכל דבילה קעילית ושתה דבש וחלב שכ״ה דחלב משכר · ולכן נ״ל גבי יעל שהשקיתה לסיסרא חלב אפשר מכח שני
דברים שמשכר וגורם שינה //

ודילמא ע״י תערובת · קשה לי א״כ להקשות ליה ולא הו״ל חטין שעורין וכוסמין ודילמא ע״י תערובת · אלא דלאו הכי פריך שפיר //

אימא שלא אשתה אלו ונינהו · רב אחא בריה דרב איקא אמר במסרה בן חבירו דה״ל בא ושתה עמי יין ושמן ודבש · וא״ת
למה אשמעינן התנא גבי שתיה במסרה ולא גבי אכילת חטין שעורין וכוסמין · ונ״ל דדרך אין ישראלי שיתן לו פת
חטין שאינו אוכל פת שעורין ואין דרך לסרהב בו · משא״כ גבי שתיה דדרך לשתות יין שמן ודבש בסעודה אחת · סו׳ והולך
לדבר אלו אף משנה ד״ה שתי׳ שמן ודבש יין אז על שתי יתחייב משא״כ חטין שעורין כוסמין ר״ה חטין · אז בודאי אינו מסרהב
לזה · אלא לתרץ דאשמעינן מוגא שלא אשתה אלו ונינהו הו״ל שי גבי פת · ואפשר״ל דזה קשה לרב אחא לכן משני תירוץ אחר //

תו׳ ד״ה רישא בסתם כו׳ · תימה כו׳ · וא״ת למה הקשו תו׳ על התרצן · ונ״ל משום דה״ל אוכלין שאינן ראוין היינו עפר · וזה שכתב
רש״י נסו׳ נבילה וטריפה שי אוכלין שאינן ראוין הם כמו רישא אוכלין שאין ראוין דעפר · נסו׳ שאין לחלק ביניהם //

דף כ״ד אלא כן היכי משכחת לה דתיחול לכול שבועות הר״ס · עיין בר״ן דאע״פ דאינו הנשבע שלא יאכל מנה שהוא לבטל
מצוה אפ״ה חלה בכולל · ומשני התם שאני שהוא שבועה תטעה · משא״כ הכא רגום ושטה הוא דהיינו שיאכל
נבילות אז אינה חלה לבטל מצוה // ע״ש //

כי קתני איסור הבא מאליו איסור הבא מעצמו לא קתני · ק״ק דשבת קתני איסור הבא מעצמו שהרי אם לא הוציא ד׳ אמות ברה״ר
או מרה״ר לרה״י אינו חייב //

והרי הקדש פרש״י משם נבילות דאתי ליה משום דבורו שהקדיש · ולא פי׳ דהרי אחד מד׳ חטאות הוא שמא שאכל את הקדש · דאכ״
הוי כרבא דהרי זה איסור כולל · אבל באמת רוצה לפרש על חטאות ושאני הכא כיון דאיתקדש הבשר מעולם איתקדש ה
החלב · ועיין לעיל בתו׳ ד״ה באיסור הבא מעצמו כו׳ ונ״ל דהכא באיסור הבא מעצמו על עצמו · אבל מוקדשין שאסורין על כל העולם
אסור · ומ״ש פריך כו׳ ע״ש // ודו״ק //

דף כ״ה אלא כי קתני כו׳ ודחייב למוצר כו׳ · ונ״ל דטריפא אינו משני התם · ק״ק בתחלת כתבו ודחייב ואח״כ דטריפא אינו משני ·
ונ״ל דנראה אליבא דרבינא יכול לתרץ כן אבל לשאר אמוראים דלא תירצו הכי לא יכול לתרץ · לכן מתרץ תירוץ דמשמע //

תו׳ ד״ה משא״כ בשבועה כו׳ · עיין בחידושי גיסי מהרר״ש סג״ל זצ״ל ותמצא מבואר היטב //

אליבא דרבה לשני משבע ועומד מהר סיני הוא עכ״ל כרבן תחן לי · ק״ק שהשבועה היתה שיתן לפלוני זה דהרי טובת הנאה ל
לבעלים ליתן לשני שירצה · ע״כ דהו״ל דאין שום להשני זה לאכול שכבר נתנו לו כדי ספוקו · ונ״ל דזה במלו שאסור יחשב

רש״י ד״ה ושמואל כר׳ ישמעאל דמחייב ליה להבא דאינו חייב לשעבר מ״מ רש״י בא לתרץ קושיית תו׳ דהרי אינו סבר כר׳ ישמעאל
לכן פי׳ דבזה סבר כר׳ דמחייב ליה להבא דאינו חייב לשעבר אע״ג יש להבא · אבל להבא לעולם חייב · ואי לא מסתפינא
מחברי הייתי מגיה ברש״י דחייב ליה להבא //

אמר אביי מודה רב באומר לחבירו שבועה שאני יודע לך עדות · והביאו הרא״ש בפסקי הלכות · מועה דאמרין לבסוף הדר ביה
אביי מההיא · ועיין בר״ן · ואפשר דהרא״ש כתיבן בתבא דהדא רב פפא אמרה ומפי יהו׳ ... במקבי ·

ואג

ומה שמי שמשא בגמרא דהרי שבועה שאני יודע לך עדות שלא פי' איירי בראוי להעיד ובב"ד · ועיין בר"ן במי מה שהקשה על הגמרא ·
ובטור ס' ר"ל פסק כרב דחייב בקרבן בשבועות בטוי אע"ג דליתא בהבא //

דף כ"ה רש"י בד"ה אמר רבא שבועה שלא אוכל ככר זו כו' ואם באותה שעה זוכר את שבועתו צריך בי' האדם בשבועה וחלה עליו
שבועה והתחייב קרבן על השוגג · ובלבד שתהא שגגה באכילת האיסורין · נזכרות על העדיף ובלבד שתהא התראה
באכילת האיסור ואם כבר שכח שבועתו בשעת מעשה ראשון בין שאכל התנאי ראשון בין שאכל האיסור הראשון לא צריך בי'
האדם בשבועה כו' כן נ"ל עד"ר והגיה · וכן משמע ברש"י בסוף שכתב שתיהן בשוגג פטור בין שאכל התנאי ראשון בין שאכל האיסור
ראשון פטור בדפוסים כו' הייתי מה שכתבתי והגהתי דעל פטור כתב בין הכל · ובזה מתורץ קושי' תו' על רש"י · דו"ק //

אכלי' לאיסור והדר אכלי' לתנאי פלוגתא דר"י ור"ל · עיין בר"ן דהקשה תוהו אכלי' לאיסורא והדר אכלי' לתנאי היכא איכא לאיסו'
כלל דהא משמע דכל מי שאוסר עצמו בדבר פלוני אם יעשה כך אין האיסור חל אלא לאחר שיעשה אותו דבר אבל קודם
לכן אין איסור חל עליו כלל אפי' נתקיים התנאי אח"כ ודאי' לדבר ב"ב · ונ"ל כו' · אבל זה שלא נשבע אלא על דבר אחד אם תאמר
שלא נאסר אלא לאחר שיתקיים תנאו נמצא אפשר שיתקיים תנאו ולא יחול כדרך כלל דהיינו אם אכל איסור ראשון · ולדעתי
דבזה מתורץ קושי' תו' על רש"י לזה נקט תחלה בלשון ראשונה ושני' ואח"כ אמר אכלה לתנאה ב' אכלה לאיסור ואח"כ אכלה ו
לתנאה דמשום הכי נקט הכי לאורו' דהוא איסורא ובתיך של"מ לאקשי קושיתו דלא הוי איסור כלל // דו"ק //

דף כ"ט ע"ב בד"ה אם לא ראיתי גמל פורח כו' · עיין בר"ן //

תו' בד"ה באומר יאסרו כל פירות שבעולם עלי · עיין במשנה"ל שכתב ושבועת בטוי הוא · ועיין בר"ן שכתב וכי תימא אע"ג יהיו ה
הפירות נאסרין ולא יהא לוקה משום שוא י"ל דהא ודאי כו' ולפי דבריו מתרץ בך שבועות הבאי ומתרץ היינו שהפירות
מותרין · מיהו משום שבועת שוא לכי כן הוא לשון ק"ן אח"כ ישב"ג להו' הוי שבועת שוא על פירות · ולמשנה"ל הוי שבועת בטוי על פ
פירות ולכן הפירות מותרין // ודו"ק //

אלא על דעת המקום ועל דעת הב"ד כו' וכן לקמן בפ' שבועות הדיינין דף ל"ט דעל דעתינו הוא דעת ב"ד · ע"ש נ"ל על דעת
המקום דלא שייך לומר גבי ממון בדיניא תהי' הפרה אונעל דעת המקום תפגי לחורא · בשלא לכן י"ל דלא יאמר בלבו ע"ז קורא
אלוה לכן הוצרך משה לומר על דעתי · אבל כאן קשה · ע"ש ישתמש בדוחק · הגם שכתב רש"י לקמן על דעתינו היינו לשון רש"י ש
שנזכר בלשון · אבל העיקר הוא גבי דעת המקום ועל דעת ב"ד · והוא כענין שכתבו תו' בד"ה ט היכי ק"ק בבי מרותי ·
לכן לא הקשה לעיל על דעת המקום ועל דעת הב"ד לל ר"ל משום חורא שמאן הכי אבל התם דגזוי המרם הי' לכן הקשו לל // כו'

רש"י בד"ה וכן משה רבינו לא אתכם לבדכם לא במאתם סבורי' כאשר בלבבכם · ואפשר דלזה כיון הכתוב כן יש בכם וגו'
אשר לבבו פונה היום מעם ה' אלקינו וגו' והתברך בלבבו לאמר שלו' יהי' לי כי בשרירות לבי אלך ובלבבו ע"ז אלוה ·
כלומר שמע דעתו המשביע כאשר עם לבבו לכן הוצרך להשביע על דעת המקום //

אלא על דעת המקום ועל דעתי · אפשט"ל דיוקו מ"ש על דעתי משום שנא' ומעבירך את הברית הזאת דלא הל"ל אנכי אלא
לא אתכם לבדכם כרת את הברית · אלא אמר אנכי על משה שעל דעתו של משה משביע אותם //

תו' בד"ה כשהשביע משה את ישראל · ק"ק מה היתה תועלת השבועה כיון דהלא משעברו ע"ז כאו כן הי' לו לירא מן יעברו על
השבועה · ובאמת לא קשה כלום דהרי כל השבועה עליהם באלה · וכן מצינו גבי יהושע שאמר ועתה יראו
את ה' ועבדו אותו בתמים ובאמת וגו' · ואם רע בעיניכם לעבוד את ה' וגו' · ויאמר יהושע אל כל העם הנה האבן הזאת תהי'
בנו לעדה וגו' · והיתה בכם לעדה פן תכחשון באלהיכם של"ל דרגיל לעבוד ע"ז אבל לעבור על שבועת הברית אין רגילין לעבור ו
ועוד דהרי חטא של לא תשא גדול מכל שנאמר גבי' לא ינקה ובליתא בק"ן לט //

עוד שכל לומר הלכה בענין זה שחמשה דברות הראשונות דהיינו ב' דברות אנכי ולא יהי' לך · ועל זה בנה אח"כ בדבור ג' לא תשא
שהוא חמור מע"ז · ואפשט"ל הטעם דאם עובד ע"ז בפרהסיא אז הקב"ה אינו מרויח שהרי הקב"ה נתן לו הבחירה שנא' ואם רע
בעיניכם לעבוד את ה' בחרו לכם היום וגו' · אבל על שבועות שוא שהעולם סוברים שהוא נשבע באמת ואינו אמת אז ברעתי
לכן הגונב נשבע לשקר דהגנב ירא מבני אדם ולא ירא מה' וכן הנשבע לשקר העולם אינן יודעין והקב"ה יודע שהוא שקר //
ואח"כ זכור את יום השבת דאפי' ישראל עובדים ע"ז ומשמרים השבת הקב"ה מוחל להם כדכתי' אשרי אנוש יעשה וגו' שומר שבת מחללו
וכן כבד את אביך כו' בשמירתו פסוק יזכך ה' כי שמעו אמרי פיך דדרשו חז"ל על כבוד אב ואם להודות על דיבור אנכי ולא ·
יהי' לך שאינו דורש לכבוד //

ולימא

וליברא כיון שתי תורות תורת חטאת תורת אשם · ואמאי לא הזכיר תורת חטאת ותורת אשם הכל תורת העולה ותורת המנחה שהן
כתובין בריש · ע"ג דאי אפשר לומר תורת חטאת תורת אשם דא"כ למה הזכיר ב' תורת הא ישנה תורת תורת עולה
ומנחה · חטאת · אשם שלמים · ויש ליישב בדוחק כיון תורה שבכתב ותורה שבע"פ שהם ב' תורות ונחשבים כאחת · ועוד שמפרש אחת
דבר אלקים שתים זו שמעו · וכן תורת חטאת ותורת אשם נחשבים כאחת כדכתי' כחטאת כאשם תורה אחת להם // דוב

על דעת המקום כו' · שמעו דהגמרא דווקא על דעת המקום ופרש"י משום דסגי לי בחד דומשמע איזה מהם שיהי' · ולעיל לא הגמרא
ר"ל משום חומרא תנא · אבל כאן שהגמ' נוה היתה כו' //

תו' בד"ה שבועה שאוכל כו' · ומה יש חלוק בין אוכל לשלא אוכל · חדא דאין דרך לעשות שבועה לאכול כזית וכי מבילי לכזית · א"נ
אבל שלא לאכול תילין לעשות שבועה שלא לאכול אפי' כזית · עוד לאכול כו' לעשות שבועה אלא ודאי לאכול כל הככר
שבע אבל שלא לאכול שבע שפיר // דוב //

פ"ד

תו' בד"ה שבועת העדות · מכה"ג תימה אמאי צריך קרא דעבד פסול לעדות כו' · הא דהמשנה תנ' כך ולא איפכא ד"ל פסוק על אשה לו
לילף עבד דאפשר לומר בעבד גופי' מאשה ולא איפכא · ומה שמשנה תני' גופייתא בלה"ה ולא בפירכא · אפשר דהמשנה
הכי דע"ג הכא מוכח באתני' דעבד פסול מכח דגמרינן מאשה דא"כ הכל גב' ישראלים ולא עבדים כיון דעבד לאו דלמד אחר כמו
שהזכיר קרובים ופסולי' כל חדא באנפאי משום שלמד מלמוד אחר אלא ודאי דזה כלמד מאשה לכן הזכיר עבדים באנפאי וא"כ כל
הלמוד דהחולל שלא יוצאתו כו' · דוב //

רש"י בד"ה בעדים הכתוב מדבר כו' ופסיק לי' ועמדו · ומכחוה אין להוכיח דבעדים משתעי קרא · דאי איירי בבעלי דינים מכ"מ ש
שהוא כפשוטו · ובחומש פי' הלכה דעדים הם בעלי דין דהרי לעיל מינה כתיב כי יקום עד חמס באיש לענות בו סרה
דהיינו שמעידים אותו ולמכן שעש הייתם א"כ הדין על העדים שמעידו ועז ועמדו האנשים דהיינו העדים אשר להם הריב דהיינו
עליהם הריב · וא"כ פי' עדים ובעלי דין // דוב //

במצוה לבעלי דינים שיעמדו פרש"י דהא קרא נמי בבעלי דינים איירי · הא דמאמר מצוה ולא קאמר צריכין בעלי דינים לעמוד
אתא להורות דאפי' הדיין מכבד אותם ואומר להם שישבו שנהם · ואפ"ה מצוה הוא שיעמדו כדי לכבד את הדיין · ועי'
פליג ר' דאפי' מצוה ליכא //

בצדק תשפוט עמיתך עם שאתך בתורה ובמצות השתדל לדונו יפה · ולפי' שכל לפרש ג"כ בענין אחר ועו' שהפי' הפסוק אשכולה
בדרך תמים שהי' תבא אלי' הענין הזה · כן תדין את חבירך · ומה דסני לך לחברך לא תעביד · אל תדון את חבירך עד ש
שתגיע למקומו · ומה בצדק תשפוט עם שאתך מה שאתך תשפוט ג"כ לחבירך אז הוא צדק · וא"כ אין צריך להוסיף עמית בתורה ובמצות //
רש"י בד"ה הוי דן את חבירך לכף זכות ולא בדין בעלי דינים הכתוב מדבר אלא כרואה חבירו כו' · ק"ק הא שייך נמי בבעלי דינים · ועי'
שאחז"ל כשנפטרין מלפניך יהיו בעיניך כזכאים כשקבלו עליהם את הדין //

בצדק תשפוט עמיתך עם שאתך בתורה ובמצות השתדל לדונו יפה · ק"ק לפרש"י דהיינו לאיסורי בתיגרי מאי השתדל הל"ל דון אותו יפה ·
בשלמא לפי' תו' דהיינו דלא מגע ריעא אכיסריא עד דנהפך בזכותו אז"ש השתדל רל להפך בזכותו בכל מה שיוכל · אבל לדון יפה
בודאי אין זה הראוי · אבל לפי' רש"י קשה · ע"ג מהלו דרב יוסף לשלוח לבד שולא פירש עמית בתורה ובמצות · ובספור בפ' קדושים לא
תעשו עול במשפט לא תשא פני דל ולא תהדר פני גדול בצדק תשפוט עמיתך · יש להקשו' דהתחיל בלשון רבים וסיים בלשון יחיד ··
ואפש"ל דלא תעשו עול קאי אדיינים · ואח"כ על התלמוד היושב שלא תשא פני דל ולא ילמד עליו חובה · או לא תהדר פני גדול אלא
מדבר שקר תרחק ומחויב שלא יחתוך · בצדק תשפוט עמיתך דהיינו מחויב התלמיד להשתדל לדון יפה ולכן שלח רב יוסף ··
ואפשר לומר עוד עד ג"כ לא וג"כ לא והדיינים בוררין הנה וא"כ יש לומ' בורר א' ולעשיר בורר א' ולא באמצעי · וקאמר על הכל לא
תעשו עול במשפט · ואתה בורר שלמה לא תשא פני דל · וכן בורר שלענגר לא תהדר פני גדול אלא כל זכות שאתה יכול להמצא
תורר ונהפך שונא ובצדק תשפוט עמיתך // דוב //

ומה ששלח לו עולא חבריא עמית בתורה כו' בא לרמז שהוא חבריא ובצדק תשפוט עמיתך דכתיב ואהבת לרעך כמוך · והשני עמיתך
עם שאתך בתורה ובמצות // כו' //

והאמר עד שהורות בשעת משא ומתן · אבל בשעת גמר דין דה"ה דיינין בישיבה · ואמ' מכאן דאיירי בגמר דין דלאו בתחלת הדין ··
ק"ל דאי בתחלת הדין הכל שתשב אלא ודאי איירי בתחלת בשעת גמר דין דבעל דין עומד · וא"כ הגמרא דהא מי אמרינן
דייני' בישיבה ואיך עומד // דוב // בהג"ה ובמאירי גירסה בגמר דין איש פ' מתה וכאי כו' //

וכן

וכן עד שיודע בחבירו שהוא גזלן מכיון שלא יכפור ממנו תו׳ ודבר שאין תרחני· הגה׳ שזה נראה שאלתפותירך עד רשע להיות עד חמס· מ״מ י״ל דהתם איירי שיש להעמיד עדות זו·· ונ״ע //

דף ל״ה ורואה זכות לעני וחובה לעשיר· אורחא דמילתא נקט דדרך לטעון בדרך זו אבל זכות לעשיר וחובה לעני אין דרך לטעון· ועוד דלענין קרא עני ולעולם בזרא מעשיר // ואגלגל עליו שבועה ממקום אחר·

רש״י בד״ה או שאמרו בלא שבועה כו׳ אבל אם שתקו אחר כו׳· לישנא דרש״י משמעו דאין צריך לומר אמן אלא דבכל שבועה שעליו נראה כתב אבל אם לא אמר אמן והיינו כמו שכתבו תו׳ דאמנא אפי׳ ברבין ובב״ד איירי· ואת כיון דבב״ד איירי כיון שכבר אמרו לפני ב״ד אין אנו יודעין לה מועיל שבועה להעיד כיון שהגיד אינו חוזר ומגיד· וי״ל דלא אמרי׳ כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד אלא אם השביעו עליו תחלה· אבל אם אמרו אין אנו יודעין ולא השביעו תחלה יכולין לחזור ולהגיד· ועיין בכ״ן··

ואין להביא ראי׳ מדאשמועינן דאם השביע חמשה פעמים אינו חייב אלא אחת דה״ל לאשמועינן רבותא דאפי׳ אם תבעו תחלה בב״ד ואח״כ השביעו בב״ד דאין השבועה חלה כמו שכתבה הב׳ בחלו״ס כט׳ דכיון שאמר תחלה אין אנו יודעין שוב אינו חוזר ומגיד· די״ל דאתי לאשמועינן רבותא זו דאפי׳ שתקו בתחלה וכפרו לבסוף דהא׳ דכפירה דלבסוף קאי אכל השבועות ולחייב על כל אחת אפ״ה אשמועינן דאינו חייב אלא אחת· דו״ק· ועיין בב״י טו״ח התו׳ פר׳ הכונס דאם אמרו בתחלה לפני ב״ד אין אנו יודעין שוב אין יכולין לחזור ולהגיד // והא דמשמע לקמן דאין צריך קבלת שבועה דאפי׳ שתקו הוי כפירה היינו כשכפר לבסוף· מ״מ לענין דכן צריך קבלת שבועה אבל לענין חוזר ומגיד בשתיקה סגי //

רש״י בד״ה במ״ש אין חייבין אלא אחת אפי׳ שתקו וכפרו לבסוף כו׳ מ״ש אפי׳ אין פירש׳ דלא פריך אם השביעו וכפרו· הפ׳ מ״ש·· אלא על אפי׳ שתקו וכפרו לבסוף בעי מ״ט דזה לא משמע בפירוש הואיל ואין יכולין לחזור ולהודות אלא פי׳ הכי דלא תימא דמאי דפריך מ״ט לא קאי אלא אאם השביע ה״פ וכפר בכל אחד דאז מתקן דאין יכולין לחזור ולהודות· אבל אם שתקו וכפרו לבסוף אפי׳ לת״ק דמפרש הטעם חייב על כל אחת לכן הקדים רש״י דהטעם שמפרש ר״ש קאי אפי׳ על אם שתקו וכפרו לבסוף //

תו׳ בד״ה משביע אני עליכם כו׳ וסיפא נמי דקתני השביעו עליהן ה״פ חוץ לב״ד מתמהני כרבין כו׳ בשלמא לר״מ דסבר דין מינה ומינה אתיא שפיר דאין צריך השבועות בב״ד אלא חוץ לב״ד דמחייב מפקדון הכל ואין צריך בב״ד אלא ההגדה· אבל לרבנן דסברי דין מינה ומוקי במתרא ומ״כ ראוי להיות השבועות בב״ד כמו ההגדה· אפ״ה תיתי דגם לרבנן א״צ לישבע בב״ד אלא הכפירה תהא בב״ד· ואין להקשות לפי׳ ומאי פריך לקמן אי הכי אימא שבועה גופא בב״ד אין שלא בב״ד לא מ״מ דמודין דין מינה ומינה· וי״ל דבעי לרבנן דו״ק· ובזה מתבק קושית בן לב ועיין בחידושי גיסי מהרר״ש סג״ל זצ״ל // דו״ק //

דף ל״ב והא נמי תנינא כו׳ זן דה״ל להקשות תחילה ארישא דמתני׳ ואח״כ וסיפא שילח ביד עבדו· וי״ל מאי הקשה הרי כבר תי׳ דן אינטריכא דכמאן דאמר להו דמי· ע״כ מאי פריך בתחלה מאי נ״ל תנינא שילח כו׳ הא י״ל הא דאיצטריך לשמוע מפי התובע היינו דוקא אם השביעהו אחרים אבל מושבע מפי עצמו א״צ לשמוע מפי התובע דוקא· וי״ל דבאמת דלעיל הקשה מאי נ״ל ומתני׳ דתנן אמר אין לא אמר לא· ואין לתרץ דכן כאומר ומתני׳ דמשמע אמר אין לא אמר לא משמע שילח בידעבדו או שאמר להן הנתבע דהרי זה נמי תנינא שילח ביד עבדו כו׳· והתרגן הכן כפשוטו וחזר ופריך דהכי הקשיתי והא נמי תנינא כלומר דלא פריך מסיפא לחודא אלא ארישא נמי // דו״ק //

רש״י עד שישמעו מפי התובע בנאו והשירנו לקמן יליף קראי הא דלא פי׳ לעיל אשמועי׳ משום דבאמת לקמן בגמרא מפרש מתני׳ זו· ולהכי לא מביא כאן מלמוד דפסוק שמיירין בגמרא על מתני׳ ומוצא הטעם· ולהכי רש״י פי׳ לקמן פטורין דילפי׳ לקמן ג׳ אם לא יגיד כו׳ משום דלא מפרשין על ברייתא זו הטעם והי׳ מחוייב לפרש דגבי מתני׳ שילח ביד עבדו כו׳ מפרש לכן כתב הלמוד בהדיא· דו״ק· ויש לישב בענין אחר ואין להאריך //

בא״ד אם לוא יגיד שכתב ולא· אפשר שכתב ולא לוא שהוא לשון שבועה שהרי תרגום על לוא אליכם תרגם אשבעית· להורות אפי׳ לוא דהיינו מושבע מפי עצמו דוקא לו לא יגיד· דו״ק //

תו׳ בד״ה ואי ס״ד בב״ד כו׳ זן דהרי לקמן תנן במתני׳ משביע אני עליכם כו׳ אפ״ה איצטריך לומר שבועה מפי עצמו שאין אנו יודעין לך עדות שיש לך ביד פלוני חטין ושעורין וכוסמין והטעם דאי לא הוציא שבועה מפי עצמו שכל לפרש דברין אין אנו יודעין לך עדות שיש לך ביד פלוני חטין שעורין כוסמין ג׳ דברים אבל דבר אחר הוטן שו״ט דברים ידענו· כיון שלא הוציא השבועה מפיו· אבל אם הוציא השבועה מפיו אז מדקדק בלשונו ובוודאי כוונתו על שלשתן חטין שעורין כוסמין· משא״כ בשלא הוציא מפיו אז שכל לומר דאינו יודע כל הדברים אבל אחד יודע· ומ״מ יש להקשות מאי הקשו התו׳ דהא הכתוב מדבר במושבע

אפי' אחרים [illegible] מושבע מפי עצמו · ושמא י"ל דלאו דווקא הגיעו תה"ד על מושבע מפי עצמו אלא שהגיעו דשמא איירי שהשביע בחולה על
על חטין כוסמין שעורין והשיב איני יודע לך עדות אלא לך חטין שעורין כוסמין ואח"כ השביעו שבית דמשה"ג דאין שבועה חלה על שבועה
דכאן חלה דהרי יכול לנגד דלא היתה כוונתו על כלה"ג דברים ואה"נ אמינא אפי' בכה"ג דחייב יותר מאחת כנ"ל //

בקתני' דלאו מאי תנא דתני' כו' · פרש"י דלא כר"ש · עיין בתוס' בב"ק פ' הכונס גבי ד' דברים פטורן מדיני אדם וחייבין בידי שמים וחד
מהן היודע עדות לחבירו ואינו מעיד דמוכיח בגמ' בעד אחד דאי בטענת פטיעא אם לא מעיד ופשוט עוד פרש"י דכתי' והוא עד ?
דכל מקום שנא' עד בסתם הכתוב מדבר בשני עדים יותר · ואה"נ קשה דהרי ר"מ כר"ש דחייב אפי' על עד אחד בקרבן שבועה · ולא מצינן דעד בסתם
הכתוב מדבר · ויש ליישב //

שבועה שאין יודעין לך עדות שבאתי · ואין להקשות שהא אמרו מנן דהוי כללות שבועה · י"ל דאנן לא מצינן אלא אם אמר תחלה
אין יודעין ואח"כ אמר משביע אני עליכם · אח"כ אמרו אמן דאז אמ"א להשביע כיון שכבר אמרו אין אנו יודעין בכה"ג דכיון ש
שהגידו אין אנו יודעין אין חוזרים ומגידים · ואף לסברת הר"ן דכל זמן שלא השביע יכולין לחזור ולהגיד · צ"ל יש ליישב דלמן כתב
משום שאמרו אין אנו יודעין · דבזה מתוק מה שהקשה הא א"א לומר דהרי סברת רש"י אפי' שתיקה כחשבת ככפירה ואה"נ שמא זה
שתיקה הוי ככפירה ואין להקשות דא"א לומר בשתיקה הלא תנן במתני' בזה אחר זה · ויש ליישב דהיינו שהשביע כאן וכפר בשתיקה
ואח"כ השביע השני אלא ודאי ליתא דכפירה לא משמע בשתיקה אלא באמרו אין אנו יודעין // רזי //

תו' בד"ה הכל מודים כו' משום משום דאיכא למימר כל הדברים לפי כיהנא משמען שהן כפולין אבל באמת מתרצין הת"ל במאי פליגי בעידי
סתירה דהריזה אינו גורם ממון אלא ממון ודאי דחשידתה ותאות · לכן מתרצין משום דאיכא למימר זכות יתלה ולא חשיבי אלא
גורמים · וה"ה הכא הכל מודים בעדטומאה [illegible] ת יותר עי' העד"

הכל מודים כששגדרו חטודגיל משבועה הכל מודים בעד אחד דר' אבא · כן הוא גירסת מהאות ולפי זה מתוק קושית הת"ל ועי' תוס' כנ"ל
ותו' בד"ה הכל הני לי כגון כו' מיהו צריכנא לטעמא דמחייב שבועה · כו' הת"ל אין מדין לתרץ אלא על הא דמחייב שבועה שהרי כתבו א
אח"כ דבלא שבועה כו' · ועיין בחידושי גיטי מה"ר ש"ל //

ואינו יכול לישבע משלם · ואף דאה יהא עד חייב דאעפ שאינו יכול לישבע מ"מ ישבע שבגדו שלו היא ושמא לא [illegible] י"ל
כיון דאותה שבועה שהוא מחויב להכחיש העד אינו מוטל על שבגדו שהרי הוא מודה לו לכן אין מהפכין השבועה על כנגדו ·
תו' בד"ה נשא משביע עידי קרקע כו' בעד סוטה · ולמ"ד י"ל דבעל משביע הלא איבדו ליתן מטלטלין לכן העדים חייבין דהוי כגזלת כמלוה
התפיסו מטלטלין · אבל הכא דאשה משבעת את העדים הא אינה יכולה להוציא אלא קרקע לכן העדים פטורין · רזי //

כגון שכפר שניהם וחזר אחד מהם והודה בתוך כדי דיבור · הא דלא נקט איפכא · י"ל דזה שכיח שאדם שוכח ובתוך כך זוכר ו
עמים על לבו · אבל כשהודה לפני בה"ד שיודע עדות אין יחזור ויאמר שאינו יודע · ויש ליישב בענין [illegible] יין להאריך
ועיין בחידושי גיטי מהר"ם ז"ל //

והודה בתוך כדי דיבור · פרש"י דפטור אתי למעוטינן · ק"ק אה"נ עיקר חסר מן [illegible] ספר · ואין לתרץ דלהכי לא כתבו לפי שהדין ע
[illegible] שחזר דלא מהני אלא בתוך כדי דיבור שלו ולא בתוך כדי דיבור של חבירו · וכעין שכתבו תו' לעיל בד"ה בבא בהרישא כו'
דהכא בכהת"ג פטור בכל ענין כו' · דהרי כתבו תו' לעיל דיכול לחזור ול[illegible] אפי' בתוך כדי דיבור של כפירת חבירו · ועיין בכן ע
ולק נשיהן מוספות · ק"ק ל"ל דנקט הנשים מוספות אפי' אחת מוספת סגי · ואח"כ עיינתי בפי' תו' יו"ט שנתעורר לזה //

בשלבקוא שני תתחייב כו' · ואף פשיטא שני חייבת שהרי לא העידו כשראו הנשים · וי"ל דאתי לאשמועינן דמשע"ה השבועה
היתה שמחו רבו ואפילו הכי חייב · דהרי הכל מודים דשבועה הראב"ד מהני אלא הכפירה בכד // רזי //

תו' בד"ה או דילמא הכא בב"ד · ולאו פירכא היא · ק"ק לרש"י לשון דפטור דכשהוא תובעו ולא בשת ופגם ואה"נ היאך מתרץ הכא מט
בשת ופגם דהא קנס הוא תובע · ומפטר למר דלזה כיוונו תו' שכתבו הנשים ואח"כ כתבו ולאו פירכא אלא דאי אתי כרבנן
לא קשה אבל אי אתי' כרש"י לא מתרץ מה שמתקן בגמ' מעוה בשת ופגם ·

רשי בד"ה משום בשת ופגם כו' וכן פגם בתולה כתובתה מאתים בעולה מנה [illegible] דהריקן מורין רש"י סבר לא משבע איניש עידי דקין
ותבע עידי דלא קרקן · והרי פגם שיקן בתולה מאתים בעולה מנה ע"ך דהרי בתו' בב"ק פרש"י דשמין אותו כמוש הרוצה
לעשות גורת רוח לעבוד ועוד [illegible] הרישא תו' יו"ט דהרי כתובה לא מחויבת ליתן למציאי · וי"ל דודאי שמין כמוש הרוצה לעשות גורת רוח ל
לעבדו אלא שרשי רוצה [illegible] ואי פגם הוא דהרי כל הבתולות שוות לבעול לכן פרש"י פגם דהרי בתולה כתובתה ר' ובעולה ק' · רזי //

שם ע"ש [illegible] כו' · אע"ג דגו ואע"ג זו הוא · ע"כ אתי ואשמועינן הדין הא מנה לפלוני בידך פ' חייבין כדאיתא בגמרא [illegible]
רש"י בד"ה פטורין דבעינן שישמעו מפי התובע ואיצטריך למתני' משום דאוקמינן לה בבא בהרשאה מפה כו' עיין בתו' שכתבו דסיפא
אשמועינן משום שיולת ביד עבדך · ק' דהרי איצטריך לאשמועינן כדי לאוקמי הכא דאיירי אפי' בבא בהרשאה ··
ע"כ הא הרשאה לעולם עדיפא משלוחי · גרסי הגאון מהר"ש ז"ל בסיפרו חידו' ורוצה לחלק בין מטלטלי לקרקע ע"ש · אבל קשה לפי מאי דס"ד דלא מ
איירי בהרשאה היאך הבין תרתי · לכן נראה דהתו' הבינו על פי הקונטרס לפי מאי דס"ד ותירצו דשיולת ביד עבדך אתי לאשמועינן והוי
לאו אף זו · אבל לפי מאי דאוקמינן דאיירי בבא בהרשאה א"ש דאתי לאשמועינן דאפי' בא בהרשאה לא מהני אפי' [illegible] //
תו' בד"ה נטמאת אינו פלוני כו' דאי בא לאוקמי בנערה שנתארסה כו' · וקושית ע"ד שישמעו מפי התובע י"ל דאיירי שנישאת אח"כ ואז
בעלה תובע בעד הקנס ואין צריך הרשאה אע"ג דקי"ל בעל בנכסי אשתו צריך הרשאה אם לא שיש לו איזה דין על הפירות כי
על הקרן הכיצד ק' על זה שנשאת בחזקת בתולה והיא בעולה ואפשר דהקנס שייך לאב · או כדעינן דרש"י דיכולין לתקן דבעלה בא בהרשאת א
אשתו // דוק //
תו' בד"ה היכא דלא כפרי' כו' · והא דלא משני תלמודא דהויכחא לכולהו ליתני · אין פי' דקושי' הוי על קרקע דהאידנא לאו היכחא לאו משביע
עדי דרך פטור ורוחב לומר דקושית היא שיתרץ גם תירץ זה · ואפשר דבעוד קשה מאי אתיא דאיירי בפקדון דלכולהו לא שנא
הוי כחא · דוק //
או איך דסוטה יוכיח כו' אע"ג דהלל להגיד ותחלה מסוטה שכתיבן בקרא תחלה · ע"כ למה חוזר ונתקן רוצח · ואפשר לומר דלתחילה הקשה
מסוטה ואם תרצה להגיד שאין עושין כהן עולין מרוצח שאין עושין כהן ואם הקשה מרוצח שאין בו שבועה ע"כ מסוטה
והוא הבין שלא הקשה אלא מרוצח ונשבע לו וחוזר והקשה מסוטה דעולין משיהם ולא אלו דלא עולין משעה דזה אין עוד שבועה וזה ע"ז
עשו כהן וטוב ללמוד מפקדון שיש תביעת ממון · דוק //
רש"י בד"ה מנה מניחו לך כו' ואמרו חלה יבואו פלוני ופלוני ויעידו שהנחתי לך בפניהם ואני פורע · אין פי' דהנתבע נשבע אותן
דבזה לא היו חייבין קרבן אלא איירי שהתובע משביע ומש"ה דהנתבע מקבל עליו לפרוע ולא פי' דהנתבע טוען להדי"מ ואח"כ
הביא התובע עדים דהוחזק כפרן · דא"כ לא הוי משביע לבין דא"י דרב המנונא מנה מניחו כו' דהרי יכול לפטור אבותי ר' יוסי · לכן פי' דרבי יוסי ·
דלעיל אי איירי דהנתבע מקבל עליו לפרוע · ואת"ל לפי' התו' לבין שאם העדים בפניה היו יודעים אם פרעון את הלוואה ואב"א למה הוי ראוי
בלא ריעותא · נטב צריכין לתקן דעדים ובחוץ · ולה"ה נמי דאיירי אפי' עדים בפנים · אבל ק' לפי' ע"ש שה נשבע וקבל עליו לפרוע
שאם פי' דהכתבעתון להד"מ והתובע הביא עדים דהוחזק כפרן והא דבעי לרב המנונא ולא מטעמי' דס"ל דר' יוסי איירי שהעדים היו
בפנים לבן הוחזק כפרן · אבל אי העדים מבחוץ ס"ד דלא יהא כפרן ויהא נאמן במגו והא דטען להד"מ פוא כיון שלא ראה ע"כ לבן במ' ופיוס
לו דגם בזה הוחזק כפרן // ויש ליישב בזה //
דף ל"ד רש"י בד"ה שכן תחטא ותחטא בשניהם כתי' תחטא לג"ש · ואת"ל מאי פריך אדרבה מבטוי כו' הא מחויב ללמוד תחטא תחטא מג"ש
שיש לו בכלה מרבותיו ובענין שכתב · לכן בד"ה הכי נפיש כו' דג"ש עדיפא · נבלא רש"י מבל לתקן דר"א סובר דתחטא אינו
ג"ש · ובזה דעוק ללג"ש דמו אין בג"ש דתחטא סוא אלא סבר דתחטא לא הוי ג"ש כלה אלא ראוי לג"ש דמו אין מה דין כיון דגמרא אמר בגזירת
תחטא אבל לרש"י קשה · ונראה י"ל דרש"י סבר כיון דעל לר' הג"ש באה להורות להיות מושבע ונשבעשוין אבל לענין תביעת ממון להן לו
דלוד שבועת בטוי והחזיר אפי' אין בו תביעת ממון שכן חטאת מחטאת · או י"ל דזה שכתב רש"י אין פי' [illegible] ג"ש דר' [illegible] דא"כ [illegible] לכן
נעיל הו' תחטא תחטא לג"ש ה"ל בשניהם כתי' תחטא לג"ש · אלא כאן רוצה להשוות שני הגלות בלא ג"ש שיש כלה ללמוד דין ובנין
בותקיף לה כב"ע או כטוי יוכיח כו' · והא דלא פריך לעיל מאי אין דבטוי שנזכרו תחלה בפסוק [illegible] רוצח וסוטה ושמא י"ל דגבי בטוי נתינ
כתיב האו אין יחד אלא בתחלה א נפש ואח"כ להרע או להטיב דהא או אין אינם בענין אחד · לכן פריך יותר ארוצח וסוטה
אבל רבה ברעולא פריך אפי' כאן // וכו'
תו' בד"ה מושבע כנשבע כו' ואת"ל היאך רוצה ללמוד ק"ו מפקדון הא יכול לומר שבועת בטוי יוכיח דשם נשבע ולא איירי בתביעת ממון · וי"ל
משום דלא שייך תביעת ממון אצל בטוי ··
שהרי אמרה תורה ע"פ שנים עדים כו' · אין לפרש דכאן לא הוי אלא רש"י עד אחד דא"כ כאן מכח דרשה בלא ראו זהם לשנים ע"כ אלא
פי' דכאן שני הוי עד אחד עם רש"י אלא שלא הזכירו כן כתבו התו' בגמ' סנהדרין ופי' שהרי אמרה תורה ע"פ שנים ע"כ דהיינו
שירצו · ואת"ל שפי' דוגמא דאו' שלא ידעה הני כראוי · י"ל דדיינו מהכרא דכתיב ע"פ שנים ע"כ ד"ל לזה אמר כאן [illegible] ישים

גבי שניה עפ"ו וגבי שלשה לא הזכיר עפ"ו דלבסוף הזכיר עפ"ו שניה או עפ"ו שלשה · עכ"ל כפל דהרי לעיל אמרינן דאין חילוק בין שניה לשלשה
אלא ודאי פי' פי שניה עדיך הייני שעה עדיף ראו הנשה והעידו בפני הדיינים או שלשה עדים שראו ביום שיכולין לדון עפ"ו ראייתם
שלא תהא שמיעה גדולה מראייה · אבל כשראו בלילה אז אין יכולין לדון עפ"ו ראייתם ואי הוי עדות בידיעה אין חילוק בין ראו ביום או
ראו בלילה · אלא ודאי פי' בראייה ומש ראו בלילה צריכין להעיד בפניהם · וביום יכולין לדון עפ"ו ראייתם · דו"ק ·· ועיין מ"ש בטוה"י על רש"י ב
בחומש ע"ז ·· ומש"ה שכתבו תו' בגמ' כתובות דף כ"א בד"ה הכה לעדות החדש כו' דבדיני נפשות אפי' עד שאין צריך להעיד אין נעשה
דיין לר"ט דאמר בגמ' מכות אפי' הן ומה כו' משום דכתיב והצילו העדה והכא כיון דחזו קטילתו לא חזו לי זכותא וכן כתבו על פי תו' בגמ' ב"ק
פ' החובל דף צ' בד"ה כגון שראו בלילה כו' ומ"ש כתבתי לדעת ר' טרפון דאם בדיני נפשות יכול להיות דיין אם ראה ביום · ומפשט"ל אפי' לר"ט דאין
עד נעשה דיין בדיני נפשות הייני מכח והצילו העדה · מ"מ אפשר דאין צריך להעיד בפה · וזה שכתבו תו' בגמ' ר"ה דף כ"ה בד"ה ולא תהא
שמיעה גדולה מראייה כו' ובחכם דחי ואפי' אמרינן הכי בפ' החובל היינו לר' טרפון ואפי' לר"ט דפליג היינו משום דכתי' והצילו העדה ··
תו' בד"ה על פי שנים עדים כו' ונראה מכאן ישוב להדות · ר"ל שאין יכול להביא ראייה מזה שהיו חובשין אותו · ועיין בחידושי גיסי זצ"ל ·
רש"י בד"ה קסבר ר' יוסי הגלילי אילתא באפי נפשא היא · בנת רחוב הוא שיהא אילתא באפי נפשא · עכ"ל דהק' על בשת ופגם נמי פטור
ואע"ג דתני רחץ ובאונס איש פלוני אתכתי דאתקן בגוי' משום בשת ופגם לר' איסור חייב דלא שייך אלא ראיה בלא ידיעה · ומפשט"ל
דעל בשת ופגם וחייב דאיירי שהודה שבעל בתולה בת ישראל · אבל משביע עדי קנס פטור דאין לומר דשהודה ועדים הא ק"ל מודה ב
בקנס פטור · ועל קושי' ראשונה יש ליישב ע"ה // תו' בד"ה כי היכי כו' עיין בחש' ובחידושי גיסי זצ"ל ·
דף ל"ה להכי כתבי' רחמנא כו' וכאן לא נאמר בהן ובעלם לחייב על המזיד כשוגג · והשתא אע"ג הא דלא סליק דין שבועות בטוי לשבועות ה
העדות לחלק בין שבועות עדות לשבועות בטוי דשבועת עדות מזיד כשוגג אבל שבועות בטוי דוקא לשוגגת [illegible]
בזדון ומעילה · אבל אי הוי סליק בטוי לעדות הוי ילפינן זה מזה לענין מזיד כשוגג · דו"ק //
דף ל"ד אלא לאו דאמרי' לי' אתכוונייה' יכפת ואמרלהו אחד מינייכו יכפי · וא"ת מאי נפקא מינה ני"ל כגון שטען שזה שהלוה לו חייב לו גב'
איזה חוב ורוצה לזכות לו הכל והן טוענין שהלוה משניהם ואין יכול לזכות אלא האחד · וכן לענין לויתי ולא לויתי בעדים
או בשטר ושרגא לענין שיעבוד משאר דברים · ודו"ק //
במאי לאו זדון עדים לא זדון שבועה · ז"ל לפרש"י שהתרו בהן להכחיש זה לזה · עכ"ל דהרי באותו פרק והלאו לאו ולאו בדאתרו · ומפשט"ל
דהתו' זה באיזבי על רבה מאי לאו זדון עדים דהיינו שיש עדים על הפקדון ואפ"ה חייב קרבן אשם · ומשני לא זדון שבועה אבל לא ז
זדון עדים · וא"ת לפי' לוה הקשה תו' והיו שתי כיתי עדים ולבסוף דהא זה תכן ברישא · ני"ל דהכחשן הפריך והיו שתי כיתי עדים כו' סבר
כהכחשן דלעיל דאיירי בהתרו בו · ואפשר דזה שכתב רש"י לאו זדון עדים שהתרו בו · ואי אליבא דרש"י היו שתי כיתי עדים כו' אעפ"ו שזה
רחוק ודחוק מ"מ האמת שיכול להכחיש לרבה גב' · דו"ק //
יצאו שבועות שאעפ"ו שמשתלמין אין גופן ממון · אעפ"ו רוב וגוזמא הוא דהא ר' אליעזר לא ממעט אלא שטרות ואע"ג חכמים דממעטי קרקעו'
וכו' שטרות · עכ"ל לרבנן דדרשי בכלל ופרט וכלל ריבוי דכלל ולא הכל הלא ממעטין מכלל ופרט וכלל · ני"ל בדוחק ובזה יתורץ גב' קושיי'
תו' ל"ל ריבוי על שטרות דהא אפי' עבדי פטור · אלא כנראה כמו שהכחשן כן הוא סברת ר"א דלא ממעט אלא שטרות מכח זה דהא אפילו ב
נשרפו פטורין ולכן אעט"ג דאיתנהו בעינייהו מחייב לאודייהו מ"מ כשכופר פטור מקרבן שבועה · ולרבנן דדרשי מכלל ופרט וכלל דממעטין ג'
קרקעות ומטלא כמו שטרות דאפי' נשרפו פטורין ואע"ג ל"ל ריבוי דכל ומתרני יצאו שטרות שאעפ"ו שמשתלמין ר"ל לא זו שטרות שנשרפו
באותו' פשיטא דפטורין אפי' שטרות המשתלמין דאפשר דחייב אם נשרפו אפ"ה אם כפר פטור דאין גופו ממון וכתירוץ ב' שכתבו תו' //
א"ל לא צרין דמחייב כר"מ ומאן דפטר כו' · ז"ל לפי' לוה פליגי במשביע עדי קרקע ה"ל לאפלוגי אי מחייב קרבן שבועה בכופר בקרקעות ··
עכ"ל לוה פליגי בפרק זה ה"ל לסדר פלוגתי' בפרק שבועות העדות · ואפשט"ל דהכי סידר פלוגתי' בשבועות הפקדון להורות לנו דבשם
שפליגי במשביע עדי קרקע כן פליגי בכופר בפקדון אם חייב קרבן שבועה · דו"ק ··
דף ל"ח תן לי פקדון כו' תן לי חטין ושעורין אר' פרוטה מכולן מצטרפת · ז"ל דה"ל לומר דינא על פקדון ותשומת יד כו' דמצטרפות פרוטה
מכולם · ואפשט"ל דדינו דמצטרפין הדין גבי פקדון ותשומת יד פו' וכן גבי חטין אלא דהתם לאשמועינן דאפי' פרוטה
מכולם מצטרפת //
והא תני ר' חייא הרי כאן ט"ו חטאות כו' · ומאן להקשה ה"ל ר' חייא אר' חייא דתני בהוכחתא שעורים · אלא ודאי שעורים פי' עם הכלל נחשבה
שער פרטי הוי ואע"ג מאי פריך הכא · ואפשט"ל דהכי פריך הרי כאן ט"ו חטאות ר"ל למה תני ט"ו ועל חטין ושעורין וכוסמין ממשמעין

דעל

דבעל כרחא לא מחייב הלל שטרים ופרטי דפקדון אלא ודאי באותו שטרים נאי על פקדון כו' ונוס' נאי על חטין ושעורין וכוסמין ואשמועינן
דבעל כרחו לא מחייב דא"כ לא להשמיענו ב' פלוגי · ותני ר' חייא שטרים כו' ומשני האי תנא דפרטי קחשיב · ופריך והא תני ר' חייא ש
הלל שטרים וכלל ב' פלוגי אלא ודאי אתא לאשמועינן דבעל כרחו לא מחייב דאין לומר שטרים עם כללו ראו"ב לזה ר' חייא פי' דבריו על
סיפא דחטין ולאו פי' על רישא דפרט הני שטרים וכלל הוי קה"ו אלא ודאי שטרים נאי על הפרט דפקדון ואשמעינן דאינו חייב על הכלל
כן בפקדון כו' הן בחטין ושעורין · ומשני ההיא אפקדון ותשובות יד כו' · ולא בא לאשמועינן דאינו חייב אכללי אלא אפטר דחייב אכולי
אלא שפרש פרטי דפקדון ופרטי דחטין כו' · וכמו דתני הש"ס ב' ריפים כן הוא פי' בשני פעמים · רוק · ואפשט"ל דזה שכתב רש"י ו
ובגמרייתא לא חשיב · אלא היינו אין לך בידי דהוי כלל ואינו חייב · רוך · הגה שזה אינו לפי פשוטו ע"כ כתבתי לאחרוני //

ואפשט"ל עוד ברש"י דהכ' דהגיעה ר' חייא על ר' חייא דכאן תני שטרים וחשיב דכללי ובגמרייתא לא חשיב דכללא · ועיין בחידושי גיטין"ל
אי' דפריש ר' חייא מייתא אתא לאשמועינן כו' · ואין לפרש אליבא דלמ"ד דאינו חייב על הכלל דאתי לאשמועינן זה · ו"ל [illegible] לאשמועינן
שטרים בחמשה תובעין ושל שטרים הכלל ד' חטאות ובתובע אחד אלא ודאי דאתי לאשמועינן דאפי' אומר לא לך ולא לך כו' [illegible] דחייב
שטרים · רוק // ועיי' בחידושי גיטין דכל דתיכף כמו"ש · אבל יש להגיהות עוד דאי פי' שטרים עם הכלל ונאי על חטין ושעורין וכוסמין
הכל לאשמועינן על רישא דפקדון תשובות יד כו' דהוי שטרים נחלשי //

פ' שבועת הדיינין

שתי כסף לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה · רש"י שאין ההודאה ממין הטענה · ומשמע רש"י כסף דפפירה צריך ב' כסף ש"מ כאן ה' כשמואל
לא אמרינן שוה כסף אלא חטים ואע"ג אין ההודאה ממין הטענה · ואת"ל אפילו רב פליג לגמרי ומחייב אף שטענו חטין והודה לו ב
בשעורין שזה לא פליג שלשתי כסף לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה · ואפשר דלהכי לא פליג לעיל דלא תימא בהא פליג דסבר שתי כסף
או דוגמא ושוה כסף נאמר ובעי ממין הטענה לכן פליג לגמרי על שטענו חטין והודה לו בשעורין ומחייב להודות דאין צריך ממין הטענה
והכה אחכ"ב עלאתי שהקשו תו' בגמרא זו בד"ה אין לך בידי אלא ליתא כסף עש"י //

אפילו תנאי רבנן ואורי בכמה מי צריך לאתפוסי חפצא · ועיין רש"י בד"ה הכותב והביאו תו' לכאן ד"ה בדה"מ מאי איכא למימר כו' דכת"ב ב
בדאורייתא בעי לאגבויי חפצא בידו/ ובדרבנן לא בעי · וזה אפשר בשבועה האמורה בתורה · ואת"ל מאי ראי' שמא עין ואשביעך
בי"י אלהי השמים הל' לשאר רא"י/ במ"ש שיקנא ידך התחייבי שהשביעו בברית מילה · ואפשר דראיי' הני דוגמא כשהוא משבע אפי' א
אחרים צריך לאגבויי חפצא · וזה שכתבו תו' גבי שבועת הפקדון ושבועת העדות כשהוא משבע אפי' אחרים דומיא דאליעזר שפי'
שנשבע אפי' אברהם דכתיב ואשביעך בי"י אלהי השמים · ואפשר דהפסוק רוצה על זה שנא' ולא תתעו לדרכם וכו' דפרש"י לא כשאתם
במחשבת לבבכם · אלא על דעת המקום ועל דעתי דעל דעת המקום לאפוקי שלא יתיר נדרו אח"כ כדאי' בהגה"ה מזירי · ועל דעתי ו
לאפוקי שלא יעריס כי כנא דרבא · וזה"ש ואשביעך בי"י דהיינו על דעתי · בי"י אלהי השמים דהיינו על דעת המקום · ולכן דוגמא גבי
אליעזר שהוא כנען ובידו מאוני מרמה עו שהי' אליעזר מהרר שיאמינחב בתו · לכן הי' צריך להשביעו על דעת המקום ועל דעת אברהם
אבל גבי יעקב שנשבע ביוסף את יוסף נאמר שתהא השבועה לי שלא היי חושדו · ועיי' שם ברמב"ן · רוך //

רק לס"ד שכל העולם נזדעזע בשעה שאמר הקב"ה בסיני לא תשא וגו' ועיי' בחידושי גיטין ומה"כמש ז"ל //

וכל עבירות שבתורה נפרעין ממנו וכאן ממנו ומכל העולם · אשג"ה דשל ממנו וממשפחתו · לפרש לכאן דרשי' משפחתו נפרעין בדיני/
וכל העולם הרשעים כזין חמור ונדרים בדין הי"ל //

מצורת העתידות להתחדש כגון מקרא מגלה מפין תו' כיון נקבלו כיון מה שקבלו כבר · ובזה מתורץ דה כתיב וקבל והדרי וקבלו דבמתלא
קבלו כבר כל אלא האב והוי כאלו קבלו [illegible] חלשי · וזה רוצה אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי · לעשות רצונך א
אלהי חפצתי ותורתך בתוך מעי שקבלתי התורה ועול המצות בתוך מעי · והיינו מרכתי כיון וקבל חסד והדרי וקבלו · רוך //

וכל עבירות שבתורה מכל העולם לא והכתיב וכשלו איש באחיו איש בעון אחיו · ק"ק מאי פריך הכא הל' והפצעו/ קראי אהדדי דהא
כתיב לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות · ועל כרחו איצטריך לתרץ כמו הכא דאיירי שיש בידו למחות //

ולאו מילתא שמעת מינה/ דתסברא לה טענה · שוין מרש"י · ובדפוס גדול ונשמעאל לאו מילתא כו' וצריכין אנו לפרש דהכי פריך ושמואל הא
הא איצטרך הכל להודאה במקצת והודאה ממין הטענה ומשני לאו מילתא שמעת כו' · ואע"ג דשי רב אלא אמר רב ואע"פ
אנו צריכין להגיה ורב גורס אלא · אבל אפשט"ל דהכל דברי פשוטין ושמואל ונע"ב איצטרך לאשר לאו מילתא כו' ואע"ב קשי' לרב · ומשני אלא כו'

אבל אינו שייך לשבועת הפקדון שצריך לכפירה · ובזה מתורץ הא דכתיב כסף או כלים דה"ל ככספים אלא ודאי אי הוי כתיב כספים וכלים ה"א כספים דומים לכלים מה כלים אפי' היתה הודאה במקצת וכפירה במקצת אף כספים כן · לכן כתי' כסף להורות דאפי' כסף אחד משמע כספים יהי' דומה לכלים מה כלים שנים אף כסף אחד יהי' שנים והיינו כסף דכפירה // דנ"ך //

אלא מדסיפא דומיא רישא מכלל דרישא · וא"ת אדרבה כיון דסיפא דומיא רישא ואי דומיא דאל"כ למה לי להשמיענו ב' פעמים · וכבר נתעורר לזה תו' בד"ה וא"ו · עש"ה //

דף ב"ך ע"א אומר בשבועה דינר זהב בשבועות · עיין ברש"י ובתו' ובמ"ק לפרש"י מאי הא פתוא שזה כו' · י"ל דמי אמרינן שזה למה לי זהב זהב · וגם צ"ל דלזה כיון רש"י בד"ה ואיהו פייםתא לרבנן מ"ט דאינו מתורץ בזה ללו זהב זהב · לכן נלע"ד לפרש הסוגיא הכי בשבועה בדינר משבועות דהיינו דינר זהב דהוי פתוא כאומר דינר זהב זהב · כדשני רב אשי לבסוף לכן הוי הכל אין משבע אחת · אבל בשתי כסף לא הוי פתוא כאומר דינר כסף שבוע והשבע דפתח דינר זהב ובאמרו זהב הוי כאלו אמר דינר זהב זהב לכן הוי הכל אין משבע אחת · ורייטה אחב"ר רש"י כ' שמא דאל זהב זהב הא פתוא שזה כאומר וא"ב רש"י לר' אומר דאמר אפי' פתוא כאומר דינר זהב זהב · ושני רב אשי כו' ה האומר דינר זהב הוי כאלו אמר דינר זהב זהב · ואין להקשות לרב היאך מתרץ ברייתא זו י"ל דאפשר רב גריס פטור שם · אבל לשמואל שזה א אליבא דרבה שזה הן איגרסין פטור אי חייב · ודע"ע

תו' ברה"מ אבל בשבועה כו' ולפי"ז לית הילכתא כוותי' דשמואל בהך דהכא · נשי' בחל"ק דקסבר כזה הלכתא כוותי' דשמואל //

שעמא דטענו חטין והודה לו בשעורין הא חיטין ושעורים כו' לפי מ"ש תו' דרבנן פטרי אפי' בשעורין ור"ג מחייב · אב"י לזה טענו חטין ושעורים פטור משבועות על חטין ואתי לאשמועינן כאן דפטור אף אמרי שעורין · ור"ג מחייב · לאפוקי אם טענו חטין ושעורין והודה בשעורין לר"ג שעורין חייב · ולדעתי דבזה מתורץ הא דלא קא"ג ר"ג ושמואל גבי ליטרא זהב ושמואל גבי שתי כסף · דאפשר לומר דשמואל ג"כ מודה דפטרין ההודאה כמו התנא שלא נתבע מתחלה · אבל תבעו חטין ולא שעורין י"ל משום דאין צריך לו שעורין ושוב לו לירה בשלמא השעורים בשווקים · משא"כ זהב וכסף רגילין לתבוע הכל יחד ושלא תבעו רגלים לדבר שאין לו מכלל או שיהא לו · דף ונ"ע //

דף בו"א ברה"מ מאי איכא כו' פה"נ דפט בדאורייתא בשי לאיניש חפצא בידי כו' ומ"ש לעיל שבועה האמורה בתורה היינו לאשמועי חפצא // ולרבנן דפליגי עלי' דר' יוסי ולעיל לא פריך כרשב בדרבנן לא כחתיך י"ל דאם אינו רוצה לישבע אז מהפכין ומחייב לשלם · אבל כאן במציאות חרש שוטה וקטן מאי עבדינן //

ובזה בן זה לפוגם את שטרו · פרש"י דתנן הפוגמת את כתובתה כו' · ק"ק שמא גבי אשה אפי' אומרת שטרו פרוע ומבקש שתשבע אין משביעין אותה אם איננה משמשת ועתכה בתוך הבית כיון דכתובה איננה עומדת לגבות מחייב אמ"כ פוגמת כתובתה צ צריכה לישבע שהרי ראינו שפרע · אבל באמר חוב שעומד ליפרע משביעין אותה · ע"כ שמא גבי פוגמת כתובתה אם היא מודה שכנגדה נשבע ונפטר ובן הוא בהגה"ת מיימוני בשם ראבי"ה · אבל אמר מיתחבע לי ומיהו יכול פטור בלא כלום כיון דאין הדין שישלם לו בלא שבועה · וצ"ל דפוגמת צריכה לישבע אפי' אומר לה נדר ושבועה אין לי עליך · כדמשמע בהכותב · שוב ינ' חילוק בין פוגם שטרו ובין עד אחד נשבע דאין נוגבין היורשים כדאשבעה ס' פ"ה ועיין בשם · משא"כ כשאמר מיתחבע לי וגם דגובין היורשים · ונ"ע ועיין בח"ג ובמ"ע ס' צ"ב ס"ב ובש' פ"ב ס"ט · וגם כתבתי ויישבתי מה שכתב בס' פ"ב והמתבררא ובס' צ"ב לא הביא משום בס' פ"ב דאין הדין אינו מחוייב לישבע לכן המלוה שטל בלא שבועה משא"כ לכן דנאי שיטול פוגם שטרו אין הדין חייב שבועת המשנה · ו לכן אפשר דאינו שוטל // דנ"ך //

והא הכא כיון דתבעו' בעדים · דאל"כ אם אין לך בידי לא הי' חייב · כמו שפי' רש"י לבסוף //

תו' ברה"מ תיובתא דשמואל כו' דאפשר שצריך ליתן לו בעדים משמע שצריך לברר דאל"כ הל"ל פתוא חייב והני ידעינן טעמא משום דהתרה לו מלתפרעם אלא בעדי' אלא ודאי פי' מתחילה פטור אפי' אם טען שנתן בפני עדים והלכו למדינת הים ואפ"ה חייב מפני שצריך ליתן לו בעדים שעדים יגידו שנתן לו במפורש דצריך לברר דבריו ·· דנ"ך //

איתנסו הכך זזי · ק"ק הא הוי שומר חנם ואפי' בגניבה נמי פטורין · ואפשר דמעשה הכי הוי · וי"ל דכאן גבי מעות אסמכו דהוי שומר חנם מ"מ כיון שיכול להוציאם לצרכו משועה עליהם שומר שכר //

דרך פקדון כו' · רש"י כיון דקא עודית דבלתו' וזה בלא תורת פקדון משמע לך הני פירטון ודברים שהיו בלבך אינם דברים · אין לפרש דאי לא רצה לקבלו בתורת פרעון הוי פקדון דזה אינו דהרי אם שולם לו תוך זמנו מחוייב לקבלו כדאי' בח"מ ס' ע"ד וה"ה כאן

אם רצה ... לו והמצ׳ · אלא פי׳ דהוא סבר כיון דלא כתיב לפני עוריה דעתו לחזור וליקח ממנו בעיכובו ולכן הוי סבר שהוא פקדון אבל כש
כשהוא אומר לו שאינו רוצה בתורת פרעון אלא בתורת פקדון והלוה רוצה ליתן בתורת פרעון חייב לקבל אותו //

תו׳ ברה׳ כל האומר כו׳ · וא״ת ואמאי לא מיתרצינן כו׳ · והא דאין ותרצין אין לך בידי פי׳ הר״מ דאיירי כשאמר אין לך בידי משלך עכ״ל

דף מ״ב ורא״ה ליתה׳ משיב אבידה פטור אע״פ בשעת גזען · קטן האומר כו׳ · ואם תאמר כיון דכתיבתו מכח אביו שהי׳ איש ולכן חייב כש׳
רש״י לבסוף · וי״ל כיון שעשה קטן אינו כלום הוי כשעת שלנו כמו שכתב רש״י ומשני לעולם גדול כו׳ אלא בדרבה כו׳ ואיירי
בטוען גדול שהוא קטן לגבי עלי דאבוה ואיש קרי לי׳ הן בתחינה הן בטענה וכי תימא רבן אמאי פליגי עלי׳ דהא כולהו מודי שטענת א
אחריו והודאת עצמו ומשני בדרבה פליגי כו׳ אי משיב בכתב אפי׳ הוא גדול · וכזה יתיישבו כמה קושיות // דוק //

והאמר רב הונא שט״ע שהפקיד כו׳ נכסים ואמר מנה לפלוני בידי נאמן · ק״ק דכאן משמע אפי׳ לא הי׳ למלוה שט״ח עליו נאמן במגו שהי׳
אומר שהפקיד ביד המנה בתורת פקדון · אבל אה״נ לומר כן דא״כ ל״ל למימר דאין אדם חוטא ולא לו תיפו״ל דאלו כוונתו להשמיא ·
תיפו״ל מנה לבני בידי אלא ודאי אין כוונתו בשביל בנו · ונא פטר למר דאיירי אפי׳ שבנו עדיין קטנים שאין להם עצות ליתן לאביהם //

ואלו דברים שאין נשבעין עליהם העבדים כו׳ · איירי בשבועות מודה מקצת וקאי אתחילת פרקים דאיירי בשבועות מודה מקצת
ומשה״ חזר תנן שומר חנם אינו נשבע דלא איירי לעיל בשבועות שומרים // דוק //

אין בין תשלומי כפל כו׳ שומר חנם אינו נשבע ק״ק דהלא שומר חנם תחלה דילפינן מכי יתן איש אל רעהו דכתיב ברישא דקרא ותשלומי
כפל ילפינן מעל כל דבר פשע דכתיב בסיפא דקרא · וי״ל כמו שתירצו תו׳ דהכל ילפינן מעל כל דבר פשע וכי יתן איש אל רעהו
כסף או כלים ילפינן והכלים שנים אף כסף שנים // דוק

דף מ״ג ב׳ מאי לאו לאתויי בית זה מלא · ק״ק ליתנא דמאי לאו האלא דחי אחב״ את המאי לאו תנ״ב ליתנא וה״ט דמשמע דקאי אשמיטה
מה שעבר לעיל והלא מאי שנא · עכ״ל לפי שט״ תו׳ בדה׳ לאו לאתויי בית זה כו׳ בעה לאמי שכתבו ולאי דנקיט לה במורה כו׳
היאך הוא מתוק לפי המסקנה דמתרץ שאני מורה הואיל ויכול לגררה כו׳ · ולכן נ״ל שצ״ע ליישב סוגיא דגמ׳ כך מאי לאו לאתויי בית זה מלא ·
וא״ת והיאך מפרש ורבות בית זה בזה הכלל הא לא שייך לרישא כמו שהקשו תו׳ וכן ישלהקשו״ל י״ל לרבות בית זה שמא לאתויי בית פתח
כמו שהקשו תו׳ ברישא לכן אומר ומאי שנא כו׳ כאלו אמר עכ״ב לאתויי בית זה ובית פתח נכבר למעלה דהא ישלהקשו״ל ומאי שנא מורה
גדולה כו׳ ועכ״ב אנו צריכין לתרץ כמו שמתרץ ר׳ שמואל ואכ״ב שבר לעיל דצריך דבר שבמדה ואכ״ל לרבות בית פתח אלא ודאי לאתויי בית
זה · ודחי בגמ׳ אה״ מורה נמי כו׳ אלא א״ר אבא בר ממל שאני מורה הואיל ויכול לגררה ואכ״ב אה״ לומר דאתי לרבות בית זה דהא לא
שייך לרישא ואכ״ב גרחה המאי לאו דלעיל · דוק היטב //

תו׳ ברה׳ והשתא דאמר רב אשי כו׳ ובריתא לאו אורחי׳ דהמצ׳ · ואם לא יכול לישבע כו׳ בהפקיד כתבו יותר מבואר לאירכה והאמיש
כיון שצ״ק לא יכול לישבע והוי כמו דאלו לא יכול לישבע // דוק //

תו׳ ברה׳ אבל קתא ונסכא לא כו׳ · וקשיא דבסוף כו׳ ואפטר לישבע דעכ״ב לא פליגי אלא אי כל אחד פלגא אבל אי נאבד שניהן הכא
מודים שנשבע אלקזוז אפי׳ קתא ונסכא שבלשון נסכא לסורא · אכ״ב פריך שפיר ומתני׳ // דוק //

תו׳ ברה׳ מתני׳ בדפריש כו׳ · וא״ת בפרק המוכר כו׳ ולימא בדפריש מודה ר׳ אליעזר בדשמואל · ק״ק מאי הקשו דעכ״ב פלוגתייהו בדפריש ד
דאי לא פריש מש״ה דרש״י דאמר אבד המשכון אבדו מעותיו כמו שכתבו לעיל דאין סברא להפקיד למלוה כל חובו למגרי היכא ד
לא פריש · עכ״ל לבטל תו׳ והקשו׳ בפרק המוכר · גם כאן יכולין להקשו׳ שמא שמואל איירי בדפריש ופלוגתייהו בדלא פריש · ולעו״פ
י״ל דהכי קשיין דפלוגתייהו הוי נמי בדפריש אבל לא פריש בהדיא אלא אומד דלא שוי אלפא זוז כלתי׳ ומתני׳ דהמשכון בדפריש בהדיא ·
אבל שמואל דהכא מסתמא איירי נמי בדלא פריש בהדיא דלהכי ישלחלק בין קתא ונסכא · ונ״ל ועיי׳ שם בתו׳ רש״ בא״ דוק //

דף מ״ד ב׳ לא בדלא שוי׳ כנ״ל ליתא להו דשמואל · וא״ת מאי משני עלייהו כתנאי דהכ״ מ שמואל לא אתי ככ״ע · וי״ל דבשני׳ דליתא כ
כתנאי הוא דהלא הילכתא כר״ע · ומשני דאתא שמואל לאשמועינן דהא׳ בדרי׳ ומפלג י״ל דפליגי בדשמואל והלכתא כר״
עקיבא אפי׳ בדלא שוי׳ מיעוט זוזי // דוק //

ליבעא דרבויה תנאי · פרש״ דליתא דרבה ודאי תנאי · ולפי המסקנא דבעלה צריך לשמן פליגי י״ל איפכא דכ״ע אית לי׳ דרבה
דהוי שומר חנם ובעלה צריך לשמן פליגי אי הוי שומר שכר דאטו״פ דמכבה לו וע״ה הוי שומר שכר דהוי כשאר שומר ודייק
כשומר שכר ולכן כאן נמי סבר דהוי כשומר שכר · וחד סבר דלא הוי כשומר שכר דהוי כמשיב אבידה לבעלים כמו שהביאו תו׳ // דוק ··

❖ פ׳ כל הנשבעין ❖

תו׳ ברה׳

תו' בד"ה הטוענו ממן דינר זהב ומשמע שהוא כה' דינר כסף · ואע"ג דהוי מודה במקצת אפי' אם הודה דינר כסף ...
שהודה ... דתבעו ב' כליות וב' חבלות והודה באחת ע

תו' שוה כפליים · והו"ה זהב זה ב' דהיינו שנים של כסף ובזה הוי זה ב' דהיינו ב' י"ב דהיינו כד' ואנב' דינר זהב הוי כה' דינר
שהן שהם כפליים · ולזה רמז הכתוב פורתי' תואלה משיבת נפש וגו' משפטי ה' אמת צדקו יחדיו דהגמר שהוא דבריו ובכל
אחד ה' תיבות נגד תורה שבכתב שהם ה' חומשי תורה ושמה סדרים · ונשלמים תיבות בכולן נגד כד' ספרים ונמשה סדרים · וזה
אמר הנחמדים מזהב שיש בו שש שלים של כסף נגד ששה סדרים וכד' דינר נגד כד' ספרים · ולפי מאי דאמרינן כה' דינר דאו
הכרוע הוא נגד התלמוד · וכבר פי' בתרומה לי בשלשים ותחתיו ובבזהב שיש בה שש נזונות //

באו"ד והשתא אמאי לא פריך מלחומשא כו' כלאו הכי היו יכולין להוכיח שאמר רב זוגא ד"ל לזה בשווא שתות וכה שהוסיפו שתו
עלא זוזא ולא אלא ודאי וזוא בכה ההכרע · דדוחק לומר דהוספה היתה חומש · והשתא א"ש מש"ה תו' לפי מאן זקוק של זהב
יותר מי"ב זקוקים של כסף הייט בלא הוספה אבל כשהוסיפו שתות הוי י"ב זקוקים של כסף א"כ של זהב כשהוסיפו שתות ושוה י"ב
זקוקים כסף ... רוב // ...

והלא אמר לא הבלתי בך אלא אחת · ואת תיסוק לו דהוי רשע והשוד על שבועה · ו"ל דאין אדם משים עצמו רשע //
דף כו"ה אמר לו נתתיו לך ונתתו באונסו · וכן בסיכם והולכתים לתוך ביתך · קק"ל לזה לו שעכה זו · ולמה לא השמיענו היאך הוי ה
הדין אי לא שמן דנתן באונסו · אלא שמן סתם נתתיו · עי' שאמר ר' כל שהפירות בידו ידו על העליונה שאין דרך
חנוני המוכר שלא בהקפה ליתן את הפירות עד שיקבל את הדינר · א"כ הל"ל כמי אם דרך חנוני המוכר שלא בהקפה ליתן את הפירות
קודם שיטול את הדינר כמו בסיפא · מ"ל בגדי"ש תו' דהא לא נתקנה שבועת היסת אלא בימי רב נחמן · לכן נראה לפרש כמו שפי' תו'
ולכן בדף ו"ה בד"ה נשבעו בה"כ שאמרה החנוני פירות לכוין על בעל הבית ומודם בראות החנוני ובסיפא נתן כה' דינר בחנות ועדיין
לא נטלן והוי הידוש שנטל בשבועה הן בה' הן חנוני יוד"ה ידא פליג ברישא ואמר כל שהפירות בידו ידו על העליונה · ואין בה' שטל ב
בשבועה כיון שהפירות עדיין ברשות חנוני · ודרכו של חנוני לזרוז מעט שלא לבח אתהדינר · ובסיפא פליג דבה' אין צריך לישבע
כין שאין דרך שלחנו ליתן איסר עד שיטול את הדינר · ולכן משנה ר' יודא בדבריו · כתבתי לאחרוני לייטב הסוגיא //
גרולות אבלו דאיכא נשועות · בשלמא לעיל דאמר הלכות גדולות י"ל דאמר גדולות משום דהלכה לזמה צריכי · ונשועת נמראו זה ע
שאיש צריכי · אבל של תקנת נשיא · אבל נצה דהל"ל תקנת שמן כאן בלא גדולות · ובלא שבועות אלא דתקנת חכם // אלא
אפשר דזה פי"ה גדולות דשבועות מוכרח דבן לשבועה הגמשהוא פטור מ"מ אם ה' ראוי לשבוע היו גובין לבה' נשערה ונשבע על שכיר
וזה גדולות שאין חילוק בין הודה מקצת לכופר הכל · ולמסקנא דהטעם שריך בה' בפועלין י"ל שוד דשבועות דהיינו גדולות ואין חילוק בין
יש לו פועלים אחרים אואין לו מ"מ התקנה בשווי · וצ"ע //
תו' בד"ה אה"ה אפי' עבר זמנו אמ"ג כו' בשלמא לעיל אי הכי אפי' זמן שפיר · אי אמרת בשלמא משום כדי חיין לא נצרה דהא יש לו
כדי חיין אפי' כשאומר בה' אבל של אי הכי עבר זמנו נצה דהא יש להקשות זה אפי' לטעמא משום כדי חיין · ואי
לא מסתפינא הייתי אומר בתו' מתני' דאין שייך כאן מ"מ שמרין לא פירש טעם שעם אין לחוש · וצ"ע //
תו' בד"ה נגיעה ודאי זיהר בו' אלא ישבע כו' ואת"ל וליטעמא כו' בשלמא בלא זאת י"ל דאיכא מאן במנו דאי הוי שמין לא שכרתיך הי'
צריך לישבע אבל של הנגיעה אין צריך לישבע אם אמר שנתן לו כדרך השכר פועלים · אבל לפי זה שכתבו תו' דאפי' של ה
הנגיעה צריך לישבע א"כ יהא נאמן במגו · כתבתי לאחרוני //
באו"ד כיון ששכרו שלא בעדים · אין לפרש א"כ למה תקן רב ... ר"ל דבאמת אין חילוק דאפי' בטענת כתתי שכרך נאמן בלא
עדים בטענת מגו //
תו' בד"ה כי משה זמן חיובו כו' עיין בדף ו"ו בד"ה לא נגבתי לך אלא אחת //
בד"ה וכי שכיר עובר משום בל תגזול אמ"ג דהך קרא מיבעי ליה לגופי בד"ה כו' · ואפשר לייטב דבת"ה עושה כמי לא שתשמוש
שאין לו שכירין עצות · מש"א גבי שכיר שבא להוציא ממש דבר שאין שייך לו וכי עובר על בל תגזול · רוב //
תוך שיכול לומר לא שכרתיך כו' · ואע"ג דכהאי שעתא · והא הלא הגמרא בלא זאת שם בגמ' · עיין שם בתו' ק"ל ו"ד ו
רשי' שם //
שיכול לומר והד"ה כו' ת"ו פריך אמר לשמואל · ובזה יתורץ קושית דפריך בגמ' משום מעליותא ולא פריך בהשמא ה
א"ב

אמ״ה שומרים כו׳ · ר״ל דאין זה מגו טוב דאין אדם עשוי לספר הכל כו׳ אבל הכא כיון שעשוי בהתחלק שמרך כוחש שוהן והשכר
זה [illegible] ומשלייתא הו״ל דאינו שוה בשעבת נתחלק שמרך לא יחשדוהו השכיר בשכר בזה״ד · ואפ״ה נאמן במגו אף בשבועת
שומרין שהיא נאמן במגו // רנב״ו

דף מו ת״ד בד״ה ביומיים גרסינן · ועוד דגירסת ר״ח שפא מוכחא דאין לפרש כן דדינא הכא לומר בכולהו · והא דלא הוכיחו
מזה שהרי בגירסת ר״ח גרסינן בכולהו ולא אמרן אלא בדברים שאין עשוין להשאיל ולהשכיר שלא דבאי אינמן ו״ל דמגו
אין להוכיח דשמא שעות כפל בגירסת ר״ח ויש להחליף דבריהם כיון שאין צריך להגי״ה בדבריהם שום דבר · אבל בכולהו אמ״לדהן · כ
מהרתי כתב בחידושיו · ומהרש״א ז״ל · ועיין במשנ״ל גרסת רש״י דקאי אאינו נאמן ואפ״ה גרים שם כולהו ולא פקטו לשהטיפה · וכ
וספרא דאגדתא · פרש״י נראה ספרא דאגדתא שאין אדם עשוי ללמוד בהם תדיר · מזה ראיה שלא ימדו אגדות כי אם לפרקים
ולא כמו שכתוב בטור שהבחורים שיש חשק לימוד שלהם באגדות //

תו׳ בד״ה וספרא דאגדתא כו׳ וליכא למימר התם שמשמע דמחזקי איניש בגנבי לא מחזקינן כו׳ ומשמע שכתבו תו׳ לעיל ואפי׳ אמר
בה״ג שביבים כו׳ · ואפשר דכאן כתבו וליכא למימר כו׳ משום דעת הראשי דאינו נאמן לומר גשביבים הם · עכ״ל //

בבא בתרא

עד דף כ״ה ויותר [illegible] בכולה [illegible] עד דף ל״ה [illegible] / בכרך [illegible]

עמ׳ [illegible] בבא [illegible] עמ׳

דף ג׳ רב אשי אמר כגון שהלך זה בתוך שלו והחזיק · ובסא״ גרסינן כגון שהלך זה בעצמו · גירסא זו מורה על תירוצו שלתו׳ דאשמועי׳
דאעפ״י שלא אמרו זה לזה לך חזק וקני אלא שבעצמו הלך והחזיק בג׳ קנה · ו״ל דאשמועינן כאן כדי לברר חלוקת
השיתופים שני בחזקה של אחד ולזה כגון שהלך זה בתוך שלו והחזיק ולפ״ז לג׳ בעצמו ·· ועיין בכן · רנ״ו //

ובד״ה בדיעד שמע מינה לא עביד אינש דטרח · [illegible] היה יכול לקיימו בלא תירוצא דלעיל · אלא הביא הקושיא והתירוץ כדי להק
בתירוצא כי קאי בתלתין אמה ואי מגב תירה ומשבכה הוה קאי · כדי להקן קושיא דלעיל · ומ״ש תו׳ ה״מ לשנויי דקאי
ת״ר כו׳ הא כאמת דלהכי [illegible] בדילתק ו״ל דלפי תירוצא שלאביי גמרי השתא לא צריך לשנויי כאן ז״ו אבל לעיל הן
תלתין אמהתא אגב תירה כו׳ · מ״ל דירות החיוק כי קאי בתלתין קאי שפיר לא קאי · אלא דס״ר כיון דבשפה שמוד כ״ה מזמנת הה יכול
להשגיח יותר · ואפ״ה משום דקאי בתלתין רווחא · רנ״ו //

גדול יהי׳ כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון רב ושמואל חד אמר בבנין וחד אמר בשנים · דאין לומר כפשוטו בכל דבר יהי׳ כבוד
מרובה · דהרי כתי׳ בחגי א׳ והבאתם עץ ובנו הבית וארצה בו ואכבד אמר ה׳ · ודרשו חז״ל ואכבד חסר ה׳ כנגד ה׳ דברים ש
שהיו בבית ראשון ולא היו בשני שהם אורים ותומים · ארון אש ושכינה ורוח הקודש · לכן פי׳ דכבוד שנא׳ כאן קאי על הגדולה ד
דהיינו שהיתה יותר גדולה בבנין גבהו מאה אמה · וחד אמר דכבוד הי׳ בגדולה בשנים · אבל במעלת בית ראשון היתה מכובדת
יותר בה׳ דברים שהשלא היו בבית שני ·· רנ״ו ·· ולהכן עמ׳ בתו׳ הזה האחרון · עי׳ דהלל השני דעל ראשון שייך לומר שני ··
ואפשר לומר דקאי על בית שלישי ג״כ והזה קאי על בית האחרון כמו על זה שוסיים ובמקום הזה אתן שלום ·· ואי״ל דבית ה
האחרון נתכבד מן כח הראשון והשלום ובמקום הזה אתן שלום · ואי״ה מבאר הייטב עוד · ובמאות [illegible] על האחרון לא קאי כי
שניהן בפר׳ שמות והי׳ אם לא יאמינו לך ולא ישמעו לקול האות הראשון והאמינו לקול האות האחרון והי׳ אם לא יאמינו גם לשני
האותות האלה //

והא קתני בלבשוה״ז עתן טפח ומחצה וזה עתן טפח ומחצה · הה״ד דהתם קבועה מגית זה עתן טפחיים ומחצה כו׳ שלא הספקן [illegible] ה
הסיפא זה עתן טפח ומחצה משום גיוני שני תנאי חגורה שאמרו כו׳ חגורת שי וסיפא זו · מ״ל דבאמת המשנה הנזכר [illegible]
מחזקה דזהתן זה עתן טפח ומחצה וזה עתן טפח ומחצה · ולפינה דל״ג טפחים אב״ע מן באסיק אלא שהתכן לא היה בן [illegible]
לכן הי׳ מה לו הזאינה דהרי הגיעתי לעיל · והשתא מ״ש דלא סתרי הנמשם אהדדי ··

תו׳ בד״ה נשייל לפרוי׳ להתם והיינו כו׳ ועיין בפסקי תו׳ דמשום שיש עד תירוץ על קושיא //

דף ד׳ שאחר לי אם לא סתרה אל תסתור [illegible] עיין בחידושי אגדות מגיס מהרש״א ס״ל ז״ל ביאור [illegible]

תו׳ בד״ה גזיזל׳ חברי׳ נשדי לי׳ שלא דלעיל [illegible] ידע בהוצאה [illegible] תו׳ כתבו זה [illegible]

ברעות הרוש · אבל לפי סברת דרב הונא ור' יוחנן פליגי דר"י סבר גזיזא לא ידיע ורב הונא סבר גלופא לא ידיע אבל לא נשה
כלום ר"ל רה"ש פה לפי דעת ר' יוחנן דסבר דגזיזא לא ידיע · ובזה עכל להבין ג"כ קושיא על תו' דאמר קושיא ולא אמר תיובתא
עכ"ל ובפי' הר"ן בפ' גנה בשם הרשב"א אבן בגזלונא עפאים לעשות חזית מבפנים [illegible] ר"ל דהרי איכא דאמרי
חרשי עלוי הא מבחוץ קתני · ואפשר דר' יוחנן סבר כאיכא דאמרי דעושה חזית מבפנים דאיעביד מלבר גייז ליה חבריה
דגזיזא לא ידיע · ולכן אמר קושיא ולא תיובתא ר"ל דהא דקתני מבחוץ היינו דעושין אותה בחוץ כר' יוחנן · ולמ"ד אמר קושיא
על דתני ס"ה של מבחוץ ולא תני של מבפנים · והשתא אתי שפיר עכה של בגזלונה דעושין חזית מבפנים ולא מלבר דגזיזא לא ידיע //

הוצא אמר רב נחמן כו' פירש"י כיצד עושה חזית · דלא צריך כולי האי דמשמע באותה תני הונא גלופא לא ידיע · ואה"נ אע"ג
היאך עושין אע"ג גלופא מידע ידיע · ואין להקשות דהדר משניא גוא דמשמע סיומי דיבורו · דא"כ הל"ל אלא משום
לה' טינא · ואפשר לומר דבהוצא לא אמרינן גלופא ידיע ובן גזיזא לא ידיע · אבל כאן דליחוש לגזיזא ולגלופא דהאמרינן מידע ידיע //

אמר רבינא הכא בהוצא עסקינן ולאפוקי מדאביי כו' ר"ל דבחזית סגי · ר"י לזה משמעותו דבחזית סגי גבי שניהם עושים
חזית · עכ"ל דהרי אמר לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם מש"ה דבאבנים איירי ולא בהוצא · עכ"ל דאם שניהם
עשו חזית פשיטא הוי של שניהם · ואין להקשות דכפל לחד מינייהו כדלעיל דזה נקטע מריטא · ר"ל דהכ"א אם עשו מדעת שניהם
בונין את הכותל באמצע ואין צריך חזית · ועושין חזית מכאן ומכאן איירי בהוצא דלא מהני חזית בכופס תוך שלו אבל בגוויל
עושין חזית מהני · ובהפי' ולאפוקי מדאביי דאמר מנא לימא הגכתא אלא בשטרא ה"ל בשניהם דבחזית סגי · ואין להקשות
אע"ג קושיא של תו' על אביי · ואת"ל אע"ג יש להקשות קושית תו' על מאן דפליג על אביי · ר"ל דסבר דקושית של גמ' לא נשה כלום דבאמת
צריך ב' לעשות חזית שלא יפול ורשות חד דהוה האידך המוציא מחבירו עליו הראיה [illegible] לחייב דהוא מחויב לעשות כותל.
מש"ה גבי בגנה דאינו מחוייב · לכן יש פוסקין דצריך לעשות חזית כדעשו בגנה · ותירץ דהוא אזיל אליבא דתנה בגנה ב
בדיבור המתחיל לפיכך כו' · רנ"ך //

ר' יוסי אומר אם עמד וגדר את הרביעית · ומסגרו העניין את השלישית //

דף ה' רונא דבן ארטא אמימר דרבינא כו' קושיא על תו' זה צריך כאן האי מעשה · ר"ל כשם שבמעשה ראשון עשה רבינא
לפנים משורת הדין דמן הדין יש לעולם כרב הונא אליבא דר' יוסי והוא לא [illegible] אלא אגר נטירותא ועמשין עי' ע
עשה לפנים משורת הדין הגם דמן הדין צריך לתרן וא"ל כיון שהי' רונא טני לא סלקו · מ"מ כיון שהי' רונא זה בעל דין קשה שלא ר
רצה לסלקו ולו אפי' אגר נטירותא לכן רצה לסלקו משום דינא דבר מצרא והשתא רונא טני · על זה אמר לי' רב ספרא בריה דרב ייבא.
ורבינא אמרי אימור ארבע' לגלא ארבעה לגלא כולהו ארבעה מחיצות לשם וארבעה לגלא למשרך בהו' כולהו שאין דמון
זה לזה הגם שחשבו עינין אר' רוחות השט אין [illegible] לכן לא רצה ליתן לו · והשתא אתי בעין של ארבעה דוגמא · הגם ש
שאפשר זה אינו לפי פשוטו וא"ל יש להרהר זה גם רנ"ך //

תו' ברה' מארבע אמות ולמעלה כו' בספרי ואין צריך להעמיד כשעשה חזית · יש ליישב הלשון הא דלא כתבו ע"כ דאיירי
בשעשה חזית · משום דיש מחלוקת בין הפוסקים אי מהני חזית בחצר ורוצים להוכיח דמהני מכח מתני' זו דלריטן ב
להעמיד בשעשה חזית · לכן כתבו תו' בתחילה תירוץ אחר וכתבו ואין צריך להעמיד בשעשה חזית · רנ"ך //

כותל חצר שנפל מחייבין אותו לבנות עד ד' אמות · הא דתני שנפל מתרצין לה משום רבותא דסיפא דאפי' הי' מתחלה יותר
מד' אמות ונפל אין מחייבין לבנות יותר //

מגלגלין עליו את הכל · הא דתני ליתנא דהכל למ"ד פסק ולמאן פסק לעלי אתי שפיר כפשוטו ולפי מ"ד דסבר ולמאי דפסק פסק ·
ר"ל דאתי למימר דמגלגלין את הכל היינו דמחוייב לשלם הכל כמו הד' אמות ואין לומר דניחא לי' במותר בכותל כו' דהן ומאי/
ו לשלם אלא במאי דניחא לי' · ויש ליישב עוד · ועיין בתוס' //

רש"י ברה' הכובנין לחבירו בגלוה שהלוהו · יש עולה לאפוקי שכירות דהכל עודים דאין פורעתך זמן כמו שכתבו תו' · ע"כ אלא
בגלוה דעשה עמו טובה והכי חיישינן שלא יטרח [illegible] בשכירות ובעוד מאה ומכר שהוא לטובת שניהם לא יטרח
אותו כלכך · לכן לא חיישינן שיפרעתוך זמנו // רנ"ך //

רשב"א ברה' תנא מסיפא בחזקת שלא נתן · פי' דקשה לרש"י דהביא בחזקת שלא נתן הביא על זה כאי לכן פי' מסיפא דאין צריך להביא ·
אבל ק"ק דלבסוף פירש הביאו מציעא והביא בחזקת שנתן ולא הביא על זה כאי · וכשפירש מסיפא הביא מארבע
אמות ולמעלה כו' נ"ע //

דף ה' ע"ב תוס' ד"ה ולמעלה כו' · ק"ק דהא לא משני רישא מסיפא דסתרי אהדדי ·

בשלמא למ"ד דקנינו בקנין זה הן בשלוחין במקום אחר לכך מביא הש"ס דרישא דסוגיא תוך זמן כיון שעשה לו טובה הה"ד במלוה ·
ובתר הכי פשיטא ומיפרא בדבר שלא עשה טובה דאיכא מאן למ"ד דפרע תוך זמנו והה"ד בדבר שלא עשה לו טובה ונכתב לו זמן איכא
מאן למ"ד דפרע תוך זמנו · אבל לדין על פריעת אבטי' קי"ל דלא וצ"ע והכי // וצ"ע //
תו' ברה" כל האומר לא לויתי כו' עיין בפיסקי תו' שמעתי שיש תירוץ אחר עוד על זה // עכ"ל //
בקרנא ובלופתא עי' בערוך וש"ס דקי' בקרנא ובלופתא הוי שני דברים ופי' בקרנא דלא כפרש"י דאלו לרש"י סמוך ביתו למחיצה
דרום ומערב אוכסן מזרח והלופתא מחובר בכן זוית בין הבית למחיצה · אבל בערוך פי' דעשה כותלו כנגדו דהיינו
אם המחיצה למערב ביתו כנגד למזרח // ועיין שם //
א"ר א"ר כהנא אחוי להורדי אחוי לכפורי · לכפורי אחוי להורדי · ומ"ת הא זה זו ומ"ל הוא · עיין קושיות הרא"ש דהא
תנן בספר הבית והעלי' עליון שבאו לשעת מצריים שומעין לו באורים אין שומעין לו · ע"ג דעת איך ... שמות בין ה
השמות שאחד שמע ורב כהנא דלא אחוי לכפורי · ואחד שמע דאחוי לכפורי לכן נ"ל ע"ד כמו שכתב כן דאחוי להורדי אחוי
לכפורי היינו כשנין להורדי ושל ה' כפורי שנולים כפורי הורדי וגם שאחוי לשמר הורדי הוחזק ג"כ לחמשה כפורי · כפורי כ"ל
לה' כפורי לחמשה כפורי אחוי להורדי · כמשנה ה' כפורי · והשתא א"ש קושיא שלישית הא דאמר כן לא אחוי לכפורי ה
היינו מכן הורדי // דו"ק // ובמאת במש"כ ושמע דל"ג לכפורי אחוי להורדי · וע"ז זה שכתבתי נראה כמן · וכן
לשמן א"ר א"ר כהנא לשפכי אחוי לשתקי לנופי אחוי לשפכי · אבל לגריפא דאורבני לא · נ"ל דהכי פי' אבל לנבגני דאורבני
לא דכנה שתנן הא דאמרנן לשפכי לא אחוי לשפי היינו לגריפא דאורבני כ"ל משבא דגריפא דאורבני · ובזה מתרץ נמי קוו
ומ"ל דהה"ד ר"ל אמר אחוי לשפכי אחוי לשפי גם אמר לשפי אחוי לשפכי דמשמע איפכא לא הא כדר ומתרץ הא
דריין איפכא לא היינו לגריפא דאורבני // דו"ק //
תו' ברה" האי כשורא דשאלתא כו' ואש"ס דקני' הכא ולא בחזקת הבתים · ולפרש"י י"ל דהביא רבינא לכאן להורות דחזקות
דלעיל איירי ג"כ לפי' כמו שכתב רשב"ם · ודה"א מפתר דסבר דלעיל איירי בחזקת ג"ש כמו שכתב הרא"ש · ולכן
הביאה ותנן דאזיל אותבי' ולפי"ת דאזיל אותבי' שתנן ומי דאמר בתר תלתין יומין הוי חזקה דזה כשמע צריך דרישא
עד תלתין יומין לא הוי חזקה · בשלמא איבעי' אותבי' פי' עד תלתין יומין לא הוי חזקה ובחזקה שלא נתן ... ובתר תלתין יומין
הוי חזקה ובחזקת שנתן //
תו' ברה" בשע עדי רהכ' · אר"י דווקא כו' ועיין בכן שתירוץ תירוץ אחר · וכן כתב הרשב"ם // עכ"ל //
פשיטא לא צריכא דקדים חד כו' ושמע דאשמעינן דצריכין להעריף · דהכי פשיטא דהרי צריכין שיהא לפני היזק
ראיי' ואש"ל לחין בלי הערפה //
תו' ברה" עד שילצא אל כו' · גם רשב"ם פי' הכי אלא רשב"ם כתב דצריכא לי להוראחר פוטלים בדבר ושמע: ותו'
כתבו דירויה ההנפה · מי תירגם ומי שמע בגמ' ממש לא עברתהכ הוא הא אמר שהי' מתחלה עושה
כל הכותל // דו"ק //
מיתיבי אם הי' חבירו למעלה וגגו של חבירו אין שומעין לו · קי"ל בשלמא הא דאיצטרך כן מחיצת עשרה היינו בקן גג לגג · אבל
אם חבירו למעלה וגגו שלחבירו דאז כמעלה צריך לעשות מעקה של ד' אמות לכן אין בעל החצר צריך לסייע
לו · וזה שאמר ברישא דהעליון מסייע לשתה · אבל אם חבירו למעלה ומגו שלחבירו אין זקוק לסייעו אלא הכל עושה
התחתון · וצ"ב צריכין למר כיון דבן גג לגג צריכין לעשות מחצה עשרה א"כ גם בעל החצר צריך לסייע למחיצה עשרה
ועיין בטור וש"ס בשם הרשב"ם וש"ס ב"י שלוין בשו"ב · ואפשר לייסב //
דהוי דיירי חד עלאי וחד תתאי פרש"י כשחלקו האחין הה' שותפין ונקיט אחין משום דאפשר דאב אחר כנה בראשונה
לא הוי דינא הכי · וצ"ע //
דף ז' תו' ברה" היינו הך ואת"כ · ואין לתקן דקשיא על רב הונא לאשמועינן ב' פעמים בריכא גא ועכבא ואלו לערות · די"ל
דעל רב הונא לא קשה כלום דהוי צריך לפסוק הדין כשבא לפניו אלא על הסדר קשה למה הביא ב' העשויות
לכן הקשו תו' דהוי לא צריכין לומר אב"ה העשויות // דו"ק //
אל"ל בדידי בא מינאי · קשה לי שהביא בהגהות מיימוני דלעיל אמר בדין קא מעכב עליה ואפיל ולא מצי למימר בדידי קא בנינא
נ"ל ופרש"י דלעיל איירי שהחזיק באורה ג' שנים ולא יכול לעכב · אבל כאן איירי בדלא החזיק ג' שנים ולכן כיון ...
וש"ס ברה" בדנפשאי אנא

אנא בעינא כו' ואתה אין לך עלי חזקת אורה של ג' שנים דלא תימצי ארלמיה· ולפי' הת' לא קשה כלום דלעיל הוי נא ואפי' דלא הי' אורה כלל לכן בדין הי' צועק· אבל כאן שאמר בדידי קא איירי שיש לו אורה אלא שלא הי' כאסקדרה וכן בגילדה דמגן הת' ברה אל' בדידי קא בעינא כו'· והא דקאמר ומכנגד ורחיב ד' אמות שלא יאפיל היינו כו'· באמת לרש"י לא קשה דלכן איירי בדהחזיק ג"ש וכן כתב רש"י בהדיא לכן כתב' והחלונות מלמעלן ומלמטן וכנגדן ד' אמות· וכן התימא על המרדכי שהקשה וקל' דלעיל אמר רבנן שיכול לעכב בדין· ונ"ל דלכן אמרינן החלונות בין מלמעלה בין מלמטה בין מכנגדן ד' אמות· ומפרש כנגדו שלא יאפיל· ופרת"ם· ולרש"י לא קשה כלום כמו שהזכרתי· וק"ל דהת' והמרדכי לא סבירא להו דלכן איירי בחזקת ג' שנים אלא איירי אפי' בלא ג"ש ואפי' ירחיק ד' אמות כנגדו שלא יאפיל כדי להשתמש יפה· ולכן אין לבנות כנגדו· אבל הכא איירי שהי' יכול להשתמש יפה לכן יכול לבנות כנגדו· וז"ש והא דקאמר ומכנגדו ורחיב ד"א כו' פי' הכי ודלא כפרש"י דאיירי בחזקת ג' שנים כ"ל דנ"ל //

רלא· חלונות והמלונות פרש"י· ומרשב"ם על סתימת אורו· פי' אם בנה כותל נגד אורו· ומשמע שאינו יכול לערער שיסתום חלונו אפי' שמזיק לו בראייה· ועיין באשר"י· ומהש"ל דהא שיכין רש"י לערער על סתימת אורו דהיינו שיסתום חלונו כדי שלא יראה בחצירו·· וכ"ע //

ורב אמר יש להן· ק' למה נביא זה לסתור· וי"ל דהא בכל עניין פלוגתא דרב ושמואל הזכיר רב תחילה וכאן הזכיר רב לבסוף·· ועוד צריכין אנו לפרש דהתלמוד מביא לכאן דברי רב משום דכ"ל ומילתא מה לא אמרינן דפליג שום אדם על שמואל· לכך אמר ורב אמר יש להן· אלא דהלכה כשמואל בדיני וז"ש לעיל מיני' והזהרו בהן שהלכות בנות תהן דהלכה כ כשמואל בדיני לגמרי בע"נ מי שעשים ורב אמר יש להן והלכה כשמואל עכ"ל דנ"ל //

כופין אותו לבנות לעיר חומה ודלתים ובריח· הזכיר אלו ג' דברים שהם נטירה· העיר דגובין אפי' מיתמי ורבנן פטורי לכן אמרינן בגמ' ר' נשיאה רמא דשורא ארבנן אמר ל' רבנן לא צריכא נטירותא· וכן דלתים א"ר יודא הכל ואפי' גפא ואפי' מיתמי ··· רבנן לא צריכי נטירותא· וכן בריח דבא לחזק א"ר אסי א"ר יוחנן הכל לפי העיר אפי' מיתמי אבל רבנן לא ומשמעותם כן דבר גדול הן דבר קטן אין צריך ליתן לנטירתא· והשתא א"ש דהרי לעיל א"ר יוחנן דרבנן אין צריכין נטירה מהכתוב דכתי' אני חומה ושדי כמגדלות //

א"ר א"ל לפי קירוב בתים כו' מפרש דב' השיטות דבתחלה בפשוט לפי ממון ואח"כ אמרינן עם הולכים א"כ לפי קירוב בתים ו ונפסקו דהולכין א"ב לפי קירוב בתים כמו שכתבו הת' //

אספרם מחול ירבון· אספרם למעשיהם של צדיקים מחול ירבון· הלכה בפסוק הצדיקים כתוב ובריכה לספור אותם להבדיל מחול· וזה אספרם למעשה הצדיקים כדי מחול ירבון· או מחול ירבון הש"י מתלמות בשביל זכות הצדיקים· או ר"ל שלעתיד הקב"ה יעשה מחול לצדיקים וזה מחול ירבון· או י"ל דאמרינן דישראל נמשלו ונתברכו לכוכבים ולעפר הארץ וכחול דאמרינן אם ישראל במעלה נמשלו לכוכבים· ולכן אמר אספרם מחול ירבון להיות ככוכבים· ואיה"נ אבאר עוד היטיב //

ושדי כמגדלות אלו ת"ח· וזה שנא' בשיר השירים ד' כמגדל דוד צוארך בנוי לתלפיות אלף המגן תלוי עליו כל שלטי ה הגיבורים· ות"ו וריש מתיבתא רב הונא רב די לך חסין בזכותא כו' שת"ח כמגדל עוז· ובמקום אחר כתבתי אלף ה המגן מנין נ"ח דהיינו מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור· ולכן נתברכו ישראל ככוכבים וכעפר וכחול מנין רמ"ט נ"ח //

אך חובב עמים כל קדושיו בידך אפי' בשעה שאתה מחבב עמים כל קדושיו יהיו בידך· ר"ל והלכה שאין דור פחות מל"ו צדיקים· ונאמר ומשרי כל חוכי לו· וזה כל קדושיו יהיו בידך מניין בידך· ובזה משנך מ"ט בידך עכח ונדעין נסתר //

והם תכו לרגליך· תני רב יוסף אלו ת"ח שמכתתין רגליהם מעיר לעיר כו' ולימוד זה לא כלמד מרגליך דהא רגליך כינוי להקב"ה· אלא עליון תכו· ועיין בחומש זה שפרש"י שם· ואפשר לפרש דלעיל מיני' כתיב כו' מסיני בא וגו' דהיינו שיצא לראות וא"כ אם הקב"ה הלך לקראתם מן השמים לארץ ואח"כ הלך לקראתם בשביל נתינת התורה· א"כ מש"ה ק"ו שיכתת אדם רגליו בשביל קבלת התורה· וזה והם תכו לרגליך שבאתה אליהם לסיני ומשני יצאתה לקראתם ברגליך וכש"ש שאנו מחויבים לכתת רגלינו ל ללמוד תורה // ולפרש"י בחומש י"ל ג"כ שהקב"ה הכניע עצמו וירד מן השמים לסיני אליהם להיות עמהם והם החזיקו בענוה ועמדו תחת ההר· וזה והם תכו לרגליך כדי שיהי' עליהם לעולה· וישא מדברותיך· ולמדרש רב יוסף אלו ת"ח שמכתתין רגליהם מ מעיר לעיר ומדינה למדינה ללמוד תורה י"ל דרוש הכתוב

חשבתי

חשבתי דרכי לשון חשיבות ולא שהדרך ידעה הטעם · ואשיבה רגלי שאכתת הם עצמאים אל עדותיך דהיינו התורה · או שרגלים לדרוש ומכח זה נעודין עלי' · כדאי' במדרש ילקוט בפ' ויקהל · אוי"ל דתה' פטורין מפני דכל שישלך על תורה פורץ ממנו עול מלכות · וזה הולנה ואדברה בעדותיך דהיינו התורה נגד מלכים שמפטור מהם עול מלך · או ואדברה בעדותיך נגד מלכים דקנא כולא מה שהכל בשביל עם הארץ · וזה חשבתי דרכי אם ללמוד תורה · ואשיבה רגלי אל עדותיך דאין פורענות בא אלא בשביל עמי הארץ ולכן לומדי תורה · ובמקום אחר כתבתי עוד על פסוק זה בעזה"י //

י"ל כל קרומין כיון ופטורין ליתן לנטירה והטעם והם תכו לרגליך שמכתתים רגליהם ולא כחשבו כתושבים דהרי פטורים ן מליתן הוא עד שיהיו בעיר שנים עשר חדש · ועוד ישא מדברותיך וכיון שהוא נושא עול מדברותיך לכן פטור מלישא עליו עול מלכות · ולכן אמר ישא לשון יחיד דאפי' משילמדו פטורה מלשא שרים כדאי' בפרק ויהלו ומשא מלך וגו' א"כ בזה אפרנסך · ולא שאל אותו אם בעל תלמוד הוא או בעל אגדה · אפשי"ל דזהו שאמרו מ"ב בזה אפרנסך אולי שיבלו דהוא בעל תורה או בעל הלכות או בעל אגדה · נמצא רב"ש קצת הלא עמרנים אפי' גוים שעין מתרגין בעם בגורת שאני · א"נ דעם הארץ גרע יותר דה"ל ללמוד ולא למד //

א"ל פרנסני ככלב וכעורב · אין להקשות הא מכח זה ידע שהוא בעל תורה דלומד זה מפסוק ידע צדיק דק רכים · ר"ל דהוא ידע זה מסברא ולא מכח שום פסוק //

כההוא רבי בוליא כו' וה"ל ליתבו רבנן בהדן כו' · ז"ן וכי לא ידעו עד השתא שת"ח פטורין ואפשר דנהג כהגו ונהג חסידות וכתיב ולזה לא רצו ליתן מתחילה · ואפשר"ל שהם ידעו דת"ח פטורין מדבר נטירה שהם אני חומה ושדי כמגדלות · אבל סבר שהם חייבין בדבר שעלה שגם הם אין חייבים אלא מכח שעלה · ונ"ל דמרדכי כתב דההוא דבי בוליא דשדו משום שנגבה בוליא דהלכא ולכן בעו שיתנו רבנן בהדן על שלא שדו · והשיבו דת"ח פטורין אפי' משוה הבוליא כמו שפטורין מדבר נטירה //

פסו' כורם שדיוה מכנס · הא דלא ערך הכובס כו' · אפשר לומר דהכובס לא על רבי ומשום הכי פטור גם הכובס יהא פטור · ונ"ל דאפשר דהכובס הי' כובס לרבים והי' בידו של אחרים לכן לא ערך · ונ"ל פירוש על פסי העיר עיין בערוך והביאו ח"ש //

כי תנן כמי מתני' לפסי העיר · לאו דווקא לפסי העיר הה' לכל דבר לחומה ולדלתים ולבריחים ולכל מסים ולאו דווקא פסי העיר לעירך הא לדבר אחר צריך ליתן מיד אחר · ואפשר לומר לפסי העיר פי' פיוס העיר דהיינו כל מסים שמחק מפויישים עלידן · ועיין באשר"י //

תו' קופה של צדקה נגבית בשנים כו' · ואמ"ה דתמחוי תנא ברישא · מזהיר ראי' לגירסת רש"י דגרס דקופה שלשים יום ולתמחוי שלש חדשים //

תו' ברה' ומתחלקת בשלש כו' · ופר"ח לפי שהי' ירושלים כו' נלפי זה אין צריכין לפרש שגבוי ולחלוקה שווים בזו שלשה · אלא פי' דצריך ג' ב' לגבוי' כמו גבי חלוקה · וכן כתב הר"ן ומשו"ר מביא פי' ר"ח ופרש"י · ונ"ל לדעת דמתרין קודם תו' בענין אחר דלא שייך ג' לענין גבוי דהא הם מתקן מדרבנן כל מה שירבו אפי' לענין קופה · וכן משמע לשון דפריך הא הימני אהימן שלא איש והיין והא דלא תנן טעם דנגבת בשנים משום נאמנות משום דלא שייך נאמנות גדולה כיון דפסוק ידוע · ותו' סברי דלא ניחא להו דפריך שלבא ראי' מגרבת הימון שהי' גרבת כל אחד ואפי' אחר שממנו מכח שררא · ודחי //

רש"י לעשות קופה תמחוי ותמחוי קופה ולשנותה לכל מה שירצו דהיינו אפי' לדבר רשות כמו שכתבו תו' ולא וגו' כתני · ואפשר"ל דהא דומה לשנותה לכל מה שירצו היינו בדרך הלוואה האין ציבור שני · ועיין ב"י //

תו' ברה' מכפי' לרבנן ואת כו' · ז"ן למה לא הביאו תו' לעיל שאמר משכנין על הצדקה · מכ"ב לפי תירוץ ר"ת וכן תירוץ הטעי מני ראי' גביא מרבא הא התם הוי כפי' בדברים · ואפשר ליישב דלעיל לא ניחא להם דר"ל דהא דמשכנין היינו בשור רבהבטיח ליתן זה ואח"כ חזר ולא רצה ליתן אז ממשכנין · והא דאמרינן כל מלות עשה שמתן שכרה כו' · היינו והבריח בתחלה ולכן הקשו דרבא אכפי' לרבנן מתחלה דהא מתן שכרה בצדה · ותירץ ר"ת דהפי' בדברים עד שירצה ואח"כ שבל מיני משכנין אז מעות בעב"כ כיון שהבטיח //

או לפי

או לפי תירוץ הש״ע שגבו עליהם לכן עושכבן גם כאן כיון שכתבו״ דו״ק //

ופקדתי על כל וחציו כו׳ ואפי׳ על גבאי צדקה. וזה תמיהה בעיני להוכן קודם יב׳ לשום בעד המצות ואפי׳ למנשים שאינם מודים. ואפשר כיון שתיקן לגבות בזמן הזה ולתרץ שישלם לזמן הזה ואם לא יגבו המצות והם נעולה ידם לא כנה אחר שיש לו לשום לכן גם סוא מחויב לשום. וכו׳ //

הו׳ בדה׳ ונזדרקי הרביעית׳ ואריב״א כי זמא בפרקי דר״א דרקיע האי קרא דהמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע הייעו הרקיע שעל ראשי החיות. עיין בילקוט שהביא ביחזקאל א׳ דקר״א סבר שני רקיע שנברא ביום ב׳ כ׳ אליעזר אומר הרקיע שעל ראשי החיות׳ דו״ק //

המשכילים יזהירו כזהר הרקיע זה דיין שדן דין אמת לאמיתו׳ ופי׳ תו׳ לאפוקי דין מרומה שלא יזהרו לחתוך הדין עלפי ה העדים וזה כענין הרקיע שנברא ביום השני ולא נאמר בו כי טוב עדיום שלישי //

בפסוק יש לומר דרוז המשכילים יזהירו לרום כזהר הרקיע דהייעו חמה ולבנה דכתי׳ ויתן אותם ברקיע השמים. והטעם שלא יאמרו לקטרג אחד על חבירו כענין הלבנה׳ ומצדיקי הרבים ככוכבים שנתן ללבנה כדי שתרצה גבאי׳ לעולם ועד הם גבאים ועל מש׳ בגה׳ וא״ר אבהו שאלו את שלמה איזהו בן עה״ב׳ ועכל לומר הלכה זה דיין דהמ״ל זה הכן דין אמת לאמיתו׳ אלא דכתבו המפרשים דיש חילוק בין פסקי בב׳ לפסקי דיינים דהייעו תה׳ ומש״ דיין שדן דין אמת לאמיתו לאפוקי פסקי בב׳ אינן כאלו כן. חן׳ ועל׳ במש׳ בדה׳ אבותי גנזו כו׳ על פסוק צדק ומשפט שאין טעות גב׳ על פסוק זה עש׳ //

וזה שאחז״ל בלהדן דין אמת לאמיתו כאלו נעשה שותף להקב״ה בזב

גבאי צדקה אין משאים להרוש זה וזה ומשום חשד כו׳ ואעפ״י דאוכין שהם נאמנים מ״מ כיון שהלבנ׳ מתחלה בעדים ואח״כ פורשין זה מזה איכא חשד שרשותם לגבב //

דף ט׳ חייבינהו רבא לשלומי׳ אבל ק״ק למה חייבו רבא לשלומי הלא הוא סבר שבדין עשה מה שעשו ועיין בסה׳ עש׳ בדין האומר לחבירו קרע את כסותי׳ בוודאי אם חבירו התרה בו שלא יקרע עד שיעמוד עמו בדין או חייב לשלומי אבל אם לא התרה בו והוא סבר שבדין עשה למה יהא זה חייב לשלם׳ וכו׳ //

אבל היכא דאיכא אדם חשוב לא כל כמינהו דהתני׳ אע״ג דזה משמע דאפי׳ תנאי של כל בני העיר לא מהני אקיש אדם חשוב וכן פסק הש״ע בסי׳ רל״א ועיין בסמ״ע שכתב בשם ר׳ משה אלשיך דדווקא בבני אומנות לא מהני אבל בני העיר מהני׳ עש״ //

אין מחשבין בצדקה עם גבאי צדקה כו׳ ק״ק לפי שאמר המא הייעו מהיכן מסיעו׳ לרה׳ כו׳ הל׳ נבריית׳ א׳. וי״ל הא דלא מחשבין עם גבאי צדקה הייעו דוס תוא הגבאים חשבו יחד׳ אבל שיבא אחר נאמן הא״ דלא נאמן לכן הביא מכאן ד ואפי׳ אחר נאמן ומסייע לרה׳ כו׳ דו״ק // ועיין בודרש ה׳ אלה פקודי דמשה רבינו ע״ה היה יחיד ואפ״ה והכי נמי חשבון //

וזה שאמר ר׳ ב״אחין על השפה יש להביא ראיי׳ לשעת בשל דבר שהיה לגזור בדבר שגבלו עליהם //

ולא יחשבו את האנשים כי באמונה הם עושים׳ תו׳ פי׳ דמאי התם שהיו צריכים גזורים וכן משמע דכתיב הם רה״ל כי באמונה עושים׳ אלא הם דמשמע דווקא הם שהיו עושים באמונה שהיו צריכים //

אמרתי הלכה ולא יחשבו את האנשים וגו׳ כי באמונה הם עושים ועכחו זה יחשבו לשון חשיבות כי כל אדם מחוייב לגלג ב באמונה׳ ועוד אם לומד תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת //

כי תראה ערום וכסיתו כי יראה לך׳ ברה״ג גרס כי יראה לך בעדים //

רשב״ג בדה׳ ונכר בפונדין כו׳ והחטי שהוא שוחן כו׳ ככר שלרוממהנב׳ פי׳ דהמ״ב אלא חני נב דהוי יב׳ בצים דהוי ד׳ שעורות וא״כ הוי זה יותר משבת׳׳ ועיין בב״ן //

תו׳ בדה׳ לא איזדקיק כו׳ ואמר לי׳ רב סמא אי נר לא איזדקיק לי׳ לתת לו מן הקופה פי׳ דבר ומשמע משנת הצריכים לצדקה כש׳ שגם אחרים לא יתנו לו מעותיהם׳ ומסיק הא דתנא אין נזקקין לו מן הקופה הייעו כדי סעודה׳ דו״ק // ועיין בחידושי אגדה על גירסי מהרש״א סונ׳ ע״ש //

תו׳ בדה׳ עמין לעורבים׳ וכן דמשמע דהא כתיב ורחץ במים וטהר כו׳ דאין לומר דהאויבעיא כפשוטו דא״כ למה בעי על עורב ולא בבני עושק ונשבת וכו׳. בגמרא לרב אחרוני ז״ל דהי׳ יודע הפסוקים אלא לרב שעת שלא היה יודע הפסוקים א״כ איך הבין למה לא בבני עושק ועל שו״׳

ועי׳

לכן כתבו דבעי מדכתיב וטהר מבלעל עון ושו"ל לא בעי דודאי ליכא אדם שנגרים אלא במזרע ברוב ספורו סבר דלא ילפינן ופשוטו
כמשמעו דילפינן עון // דוק //
אישתיק רב אחדבוי · מזה יש לה בנא כאייל שיזהרו מאוד בכבוד הרב //

תו' חכמה אינה כופה · תניא בשלהי נדרים אמר דחמה עזה קתני · הע"ג דלא הגיהו תו' אלעיל דכופה חמה מן מעל הספור · עי"ג
דהרי אמרינן התם תרי חמה הוי או גיורא דחמה ואח"כ קשה מאי הגיהותי · וי"ל דהכא הכי הגיהו תו' דכאן מגדוע
דחמה עזה יותר מן האף שהרי אף כופה וחמה אינה כופה · ובנדרים מגדוע דחמה הראו לחמה ונשלט בו משא"כ באף דלא שלטה בו
כלל · עש"ו · ועיין במדרש פר' כי תשא על פסוק זכור לאברהם כו' אתה עומד באף שנא' ונחה יט באפך · ואני בחמה שנאמר
והשיב חמתו מהשחית · ובזה מתוך דלא הגיהו לעיל די"ל דירמז מן חמה שני' אינון גיורא דחמה · אלא על כ' יאמר קשה שאמר
חמה עזה יותר הגיהו דהתם משמע דאף יותר קשה ··

ועל פסוק מ"ש מתן בסתר שאינו יודע למי נתן והנוטל אינו יודע ממי נטל יכפה אף שהוא גדול · ושחד בחיק מעפי שאינו נותן
בפרהסיא אלא נותן בסתר מ"מ אינו טוב בנתן בסתר יכפה חמה עזה אבל אינו כופה אף //

רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד כו' · ממציא לו מעות דרוך? מגדוע שרודף אחרים לכן הקב"ה ממציא לו מעות שיתן
הוא בעצמו גב' צדקה //

דף ר' ריב"ל אמר כל הרגיל לעשות צדקה הויין לו בנים בעלי חכמה כו' לא דרש כפשוטו ימצא חיים צדקה מארכת ימים
וצדקה תציל ממות דאמרינן במס' שבת לא ממיתה משונה אלא ממיתה עצמה וכמו שאמרינן בבניהן הצדיק שהוסיפו
לו כ"ב שנה וכן בעלי עושר מי היגיד לו שבאי על מה שמא באי מעצמן שהקב"ה ממציא לו מעות שיתן צדקה וכן כבוד
שמא כפשוטו צדקה תרומם גוי ברע תרום כבוד · ע"ג שהביא בעלי חכמה דכתיב ימצא חיים ולא הביא וכתיב כי מוצאי
מצא חיים ברבלבנו? וכתיב התם כבוד חכמים ינחלו ·· ומפש"ל דקשה לי מאי ימצא חיים ה"ל כפשוטו יחי' אלא
פי' שבאי על החכמה · ומ"מ שבאי על עצמו שאם אינו חכם אזי יחכם ע"י צדקה אלא באי על הבנים שיהיו בעלי חכמה
שהיא חיים עד' כי היא חייך גם חכמה מעין חיים · וכל המעשיר תם? מולו אינו מת · וכיון שזה באי על בנים ממילא צדקה
וכבוד באי גב' על בנים //

מנחי? אשבעה בהקיץ תמונתך א"ר נחמן כו' אב"ש? ע"י צדקה זוכה ומקבל פני שכינה וכן ע"י הצדקה נהנה מזיו השכינה ··
ואפשר דרוב ע"י הצדקה שהחי' את העני יזכה לעתיד שהקב"ה יחי' אותו · וזה אשבעה בהקיץ תמונתך שהמתי'
כאלו הם רדומים ומתיר הקב"ה להקיץ אותם · וזה שכתוב הלוה רבית אינו חי לעתיד דכתי' וחי אחיך עמך אל תקח מאתו
נשך ותרבית · אבל אם נתת ממש ולא חי' אותו אז הקב"ה גב' אינו מחייהו · דוק · ויש לבאר עוד הפסוק איחה //
א"ר יוחנן כתיב לא יועיל הון ביום עברה וצדקה תציל ממות · וכתיב לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות שתי צדקות
הללו למה לי · כו' למה הזכיר הפסוק האחרון תחלה דהרי כתיב לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות בסי' יו"ד
ופסוק לא יועיל הון ביום עברה וצדקה תציל ממות בסי' יא' · ע"ג דה"ל וצדקה תציל מיום עברה או לעיל ה"ל לא יועילו הון
ביום המות · ע"ג דה"ל אחד שמצילתו ממיתה בפשוטו ואחד שמצילתו ממיתה משונה · הגם שיש לומר די"ל דהרי כתי'
מי גבר יחי' ולא יראה מות וכדאי' במדרש · ואח"כ י"ל דהעגמה הי' יודע אחת אלא שלא ידע השנית · הגם שאפשר לפרש
לא יועיל הון ביום עברה היינו בשעה שדנת הקב"ה דן אותו בגיהנם אז לא יועיל הון לפדות אותו מגיהנם · וצדקה
תציל ממות דוקא אבל שתציל מגיהנם אינה מצלת · ולכן פריך דהרי כתי' כבר לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל
ממות ואח"כ לל שנית וצדקה תציל ממות · אלא ונראי פירש אפי' מגיהנם · ואח"כ קשה רישא וסיפא לא יועיל הון ביום עברה
דמשמע אינה מצלת מגיהנם רק וצדקה תציל ממות · דה"ל ה"ל הכל בחד לישנא · ובזה מתוק דגרסי' בספרי ר' יוחנן תו'
כתיב דמשמע דסתרי אהדדי //
לפי פשוטו י"ל הא דלא מתרץ אחד ממיתה כפשוטו דהיינו שמארכת ימיו וכדאיתא במס' שבת בפ' ד' שנהחנק? שאמר
רבי עקיבא לא ממיתה משונה אלא ממיתה עצמה · ע"ג שאמר ואינו הוא שמצילתו מן הגיהנם ומגל // אלא נראה דהג'
מגזה עקירה? קושיא שלו לל אחת מדינה של גיהנם ואחת מיתה כפשוטו או אחת מיתה כפשוטו ואחת מיתה משונה
והשיב

והשיב איזה היא שמצלת מדינה של גיהנם הוי אומר שבא לידו עבירה אע״פ יש להקשות כיון שמצלת מדינה של גיהנם וכש׳
שכחה שמצלת ממיתה משונה לכן הוצרך לומר שמצלת ממיתה משונה · אבל באמת דלמיתה משונה חידוש יותר דהצדקה מצלת
שהרי אר״ עקיבה לא ממיתה משונה אלא אפי׳ ממיתה עצמה // ונ״ע //

ונ״ע אחת שמצילתו ממיתה משונה היינו הפסוק לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות · ואחת שמצילתו מדינה של גיהנם
ואיזו היא שמצילתו מדינה של גיהנם שלא תטעה שאני אומר לך על פסוק ראשון שהבאתי לעיל מציל ממיתה משונה והפסוק
השני מדינה של גיהנם אלא ההיא דכתיב בו עברה דכתי׳ יום עברה היום ההוא ומכח הצדקה ניצול מדינה של גיהנם שלא
יהא אלא יום ההוא · ולדעתי דלזה אפשר רמז הכתוב מי גבר יחי׳ ולא יראה מות ימלט נפשו מיד שאול סלה פי׳ ימלט נפשו
שלא יהא בשאול סלה · ואיזו היא שמצילתו ממיתה משונה שתנה כו׳ · דזה הוא נראה ג״כ בפסוק לא יועילו אוצרות רשע
שאוצרין ממונם למצוה ואינם שנותנין צדקה דג״כ נקרא רשע בשביל זה כדכתיב השמר לך פן יהי׳ עם לבבך בליעל · דאל״כ מאי
לא יועילו אוצרות רשע אפי׳ אוצרות צדיק לא יועילו אם לא נתן צדקה · אלא דזה שלא נתן צדקה נקרא אוצרות רשע לא יועילו
אבל אם לא אצר ונתן צדקה יועילו להאריך ימים וצדקה דהיינו שעשה אוצרות בצדקה דהיינו שנתן מתן בסתר היום פרוטה
ולמחר פרוטה עד שבא לחשבון גדול זה תציל ממיתה משונה · ובזה הדרך יתורץ קושיי׳ התו׳ בד״ה איזהו שמצלת מ
ממיתה משונה // דו״ק // כתבתי זה אולי כוונתי להלכה ונמצא סמך לדברי דהרי מצינו שיש להמתיק כפרה מכח צדקה אפי׳ אחר
מיתתם כמו שכתבתי גבי הזכרת נשמות בי״ט //

תו׳ בד״ה איזו שמצלת ממיתה משונה כו׳ ואת״ה אדרבה כו׳ · ולפי׳ עד״ל דכיון שדינה של גיהנם רע ביותר אין הקב״ה דן בה אא״כ לא
עשה האדם שום צדקה ומצוה · אבל אם עשה שום צדקה ומצוה אז אין הקב״ה דן אותו בגיהנם שהוא רע ביותר · דו״ק //
דרך משל שאם נכנס הבה״ד לאחד דברים הרבה כשבא לבית ומביא דורן משם מוחלין לו כל הכנס הגרוע יותר אבל אין מוחלין לו
הכל עד שיעשה טובות הרבה //

בגה׳ יעשה האדם ויהי׳ לו בנים רא״ אומר יפזר ממונו לעניים · דהיינו שיתן מתן בסתר דהוי כאלו נתן לכלה שעניים דאינו
יודע למי נתן והעני אינו יודע ממי קבל · ומצא פזר נתן לאביונים וגו׳ · דבזה יזכה לבנים · ולזה רמז הכתוב והפסוק
ר״ל לשון אמיר נפרת לידאיך ר״ל שאתה נותן צדקה במתן בסתר תמלא בטנם ישבעו בנים · וזה אני בצדק אחזה פניך ולאשום
אדם שלא אשבעה בהקיץ תמונתך דהיינו הבנים שנבראו בצלם אלקים //

רבי יהושע אומר ישא אשה לדבר מצוה פרש״י ופי׳ התוס׳ כדי שתוריש תחלה · וזה רמז לפסוק שהי׳ מגלה ומכסה ונושא את
אשתו בדבר מצוה תמלא בטנם ישבעו בנים מפני שהיו מורישין תחלה · והשתא אתי שפיר רא״ אומר לא יתן אדם כל דבאי ארנעי׳
שאמר יפזר ממונו לעניים דהי׳ לאחריני של צדקה על זה בא׳ ואמר לא יתן אא״כ מונה כרח בן תדרין ·· או י״ל הלנה וכו׳
זרעו לכם לצדקה דהי׳ הצדקה יזכה לזרע · והצדקה יהא כזריעה שמפזר ואח״כ יהי׳ בנים הן זכרים הן נקבות //

בגמ׳ תרום קרן ישראל א״ל בכי תשא · כתבתי עליה במקום אחר בעזה״י להורות דשיעור ג״ח היא הלוואה שחסרן ממונו וזה בכי
תשא לשון הלוואה וזה רמז כי תשא את ראש בני ישראל עד״ ראש שושה שהוא לשון אבין לפקודיהם דהיינו כ
שנחסר להם לשון ולא נפקד ממנו איש · וכבר כתבתי זה בריש כי תשא · ונ״ש קרן תרום בכבוד שאם יתן לעני בדרך כבוד
דהיינו בדרך הלוואה לכן קרן תרום בכבוד //

ושמעתי כמו בזה תרום קרן ישראל בכי תשא דישראל נמשלו לחטין שבאים באומר במנין כדכתיב בטנך ערימת חטין · אבל
אומות העולם נמשלו לקש שאין באין במנין וכראיתא במדרש בילקוט //

אבנור ר״ אבהו שאלו את שלמה בן דוד עד היכן כחה של צדקה כו׳ בשה מ״ל ששאלו את שלמה שמא לאחר או לדוד עצמו ··
עד״ הלשון צאו וראו זה פירש ה״לל דאומה אמר דוד אבא פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרן תרום בכבוד ··
אלא פי׳ ששאלו את שלמה בן דוד עד היכן כחה של צדקה. בשביל שאמר צדקה תרומם גוי מהו התרוממתו אמר להם צאו וראו זה
פירש דוד אבא פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד. שהולך לפניו צדקתו וכבוד ה׳ יאספו וזה קרן תרום בכבוד דהיינו
כבוד ה׳ זה הוא הכללות שיהנה מזיו השכינה וכדכתיב אני בצדק אחזה פניך לעתיד אשבעה בהקיץ תמונתך //

או שמעתי קרן תרום בכבוד לשון תרומה בכבוד עד״ זכה ותפק לרעב נפשך ואם לא זכה ועניים מרודים תביא בית · ו
ואפשר דאדם הנותן צדקה לא די שמחוייב ליתן לעני לחם לאכול ומים לשתות כדכתיב לחמו נתן מימיו נאמנים · אלא צריך
ליתן לאביון בשר ושאר דברים הרגיל · ונ״ש צאו וראו כמעין שע״ אשרי משכיל אל דל שצריך לראות ולחקור צורך האביון
ליתן לו דהנ״ אמר דוד פזר נתן לאביונים אפי׳ דברים שהם לצורך פיזור

ל דהיינו כוותן שהוא עשיר ואפ"ה נתן לאביונים לכן צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד שהוא נכבד למבין //

ד"א אנהו שאלו את שלמה איזהו בן העה"ב אמר להם כל שמכבד זקינו כבוד · ופרש"י אותם שחולקים להם כבוד והוא
חכמת זקנתם כי הא כו' · רצ"ל ודאי כי הא כו' · פשוטו דכבוד שבא מחמת חכמת זקנתם עומדת לעה"ב כמו שהשיב ה
ואין כו היכי דחשבינן הכא חשבינן התם //

ובפסוק ישעי' כד' כתיב וחפרה הלבנה ובושה החמה כי מלך ה' צבאות בהר ציון ובירושלים ונגד זקניו כבוד · וכאן נראה
שראה עולם הפוך · הנה לפי פשוטו יש לבאר עפ"י דאמרינן במס' שבת פ"ה דף נה' ה' במשפט יבא עם זקני עמו ושריו אם
שרים חטאו זקנים מה חטאו אלא על זקנים שלא מיחו בשרים · רב יהודא הוי יתיב קמי' דשמואל אתאי ההיא איתתא
קא צווחא קמי' ולא הוי משגחא א"ל לא סבר לה מר אוטם אזנו מזעקת דל גם הוא יקרא ולא יענה · א"ל שיננא רישך בקרירי
רישא דרישך בחמימי הא יתיב מר עוקבא אב ב"ד כו' · נמצא רב יהודא היה נגד שמואל שהרי הי' רבו בעינין של שלא ש
שמע אלי' ואפ"ה כיבדו שאמר לו שיננא זה הוא ודאי בן העה"ב שמכוונו לשם שמים · וזהו כל שמכבד זקניו ואפ"ה כבוד
כי הא דיוסף כו' עליונים למטה כו' ונפ' התם דנפלה הוא איש זכי איש שבאי על שמואל שיתיב קמי' דרב יהודא שכבדו שהי'
בכבוד למטה כך הוא למעלה לכן עולם כבוד ראיתי דשמואל לא עשה שפיר //

ובפסוק יש לבאר ונגד זקניו כבוד לחבר למעלה בג' עניינים · אחד דאמרינן במדרש פ' תולדות ותלך לדרוש את ה' לבית
מדרשו של שם ועבר ללמדך כל מי שהוא מקבל פני הזקן כאלו הוא מקבל פני השכינה · וזש"ה וחפרה הלבנה ובושה
החמה כי מלך ה' צבאות בהר ציון ובירושלים · ונגד מלשון ולפני זקנים כבוד · אבל שכינה יהי' השי"ת בעצמו · ורז"ש
אעפ"י שמלך ה' צבאות מ"מ ונגד זקניו כבוד · עוד שהשי"ת יושב עמהם במשפט · או יאמר אעפ"י שחפרה הלבנה ובוש
החמה מ"מ תאמר שהצדיקים המשולים אליהם יבושו גם' על זה אמר ונגד זקניו כבוד כי לעתיד ימשלו באור ה' כדאית'
במדרש על פסוק והככם היום ככוכבי השמים וגו' יוסף ה' עליכם · וזש"ה קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרח ·
וזש"ה ונגד זקניו כבוד ה' ולא יבושו עדי עולם ··

ולדעתי דזה רמז הכתוב המשכילים יזהירו כזהר הרקיע דהיינו כחמה ולבנה שנתנו ברקיע השמים ומצדיקי הרבים
ככוכבים · ולא תאמר שיבושו כחמה ולבנה אלא לעולם ועד יזהירו ··

או י"ל שאלו לשלמה איזהו בן עה"ב נרצו לבייש אותו במה שהיו אומרים אין לדוד חלק לעה"ב · והשיב כל שמכבד זקנים כבוד
דהיינו שיברך לעתיד בסעודה שיעשה הקב"ה לצדיקים · וכמו שכתבו המפרשים ונגד זקניו כבוד ס"ת דוד ובסוף יברך
דוד · וזש"ה רבים אומרים לנפשי אין ישועתה לו באלקים סלה דהיינו שאין לו חלק לעה"ב · ואתה ה' מגן בעדי כבודי ומרים
ראשי דהיינו בברכה שנתן לו ·· וכן אמרתי הלצה בס' כ"א בתהילים כי תשיתהו ברכות לעד · ר"ל לעדות שאחלת לי
תחדהו בשמחה את פניך · ולכן מביא כי הא עליונים למטה כו' · ר"ל לפי דעת העולם שיהיו עליונים הם למטה · ותחתונים
שהעולם סוברין שיהיו התחתונים יהיו למעלה · ובמה"ט אבאר עוד היטב //

צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת · ובזה אפשר לתרץ מה שנא' בפ' כי תצא לנכרי תשיך דמשמע' וכי לאחי לאו
הכי דמתרץ בגמ' בא לומר אבל לאחיך לא תשיך ולעבור עליו בעשה ובלא תעשה · ואפשר דרמז נמי לזה
דחסד לאומים חטאת ולכן אין לקבל מהם חסד כשם שאסור לקבל מהם צדקה כך אסור לקבל מהם הלואת חסד ··

ופסוק י"ל צדקה תרומם גוי דהיינו ישראל וחסד לאומים אין לאומים אלא מלכות חטאת לישראל אם הם מקבלים מכל
צדקה ומתרץ לקבל כי יכולין מה"ב להרבות עניי א"ה · כמו שהביא בספק משנה דרבא ·· או י"ל עד דגנים שדרין
ג רבעות של צדקה אבל לא חטאת שבאה לכפר · וזש"ה צדקה תרומם גוי דהיינו ישראל וחסד לאומים חטאת הוי כדרך
חטאת וכשם שאין מביאין חטאת של גוים כדי שלא יהא להם כפרה כך אין מקבלין מהם צדקה כדי שלא יהא להם כפרה ··
ועיין בהגהות אשר"י · ובגמ' אחר איתא מכתוב עוד לטובה //

ור"א אבקי נמי משום שלום מלכות · דאכתי לא אפלגינהו לעניי אומות העולם · ומ"ת לוה לא קיבל ר' אמי והי' לו להפליג ג"כ
משה · וי"ל דר' אמי לא הי' רגיל לחלק אפי' לעניי ישראל ואע"ב אין שייך לומר ופרנס' עניי גוים עם עניי ישראל
אבל רבא אפשר הי' גבאי וחלק לעניי ישראל חלק נמי לעניי א"ה ·· ונראה כשהשיג ר' אמי שהוא לא קיבל דאפי' לא
הי' יכול לחלק לעניי א"ה הי' לו לקבל משום שלום מלכות כדמצינו שקיבל רב יוסף משום שלום מלכות למצוה רבה אפי' שלא
פיה שנזי א"ה · ואפשר דייטב דכאן הוא לא רצה לקבל כיון שאינו יכול לחלק לעניי א"ה אלא רצה שיקבל אחר שהוא גבאי
והא דאיפסר על רבא אפשר וגם רבא לא הי' גבאי אלא

אלא גם רבנן פרת מפר׳ כרעות גבאי וחלק לעניי ישראל ולעניי א"ה · אבל מפשר ואמר דר׳ אמי סבר דאפי׳ אם ירצה לחלק בידו
אסור · ורבא סבר דמותר · והא דפריך ור׳ אמי נמי משום שלום מלכות פי׳ [illegible] על רבנן דהוא סבר משום לו
משום שלו׳ מלכות · ולעשי דגם רבא מייתי מא"ה חולין לעניי א"ה · ואפשר דבזה מתורץ מה שהקשו איסרא הורמיז ותהי
ולא הספיק לאיסרא הורמיז דלעיל משום דבלוגתא דר׳ אמי ורבא בפסוק צדקה תרומם גוי וחסד לאומים דשניהם סוברים דגם
לאומים היינו מלכות דאפי׳ המלכות עושים חסד חטאת ולכן לא קבלו · וסבר דאפי׳ חסד שהוא יותר מצדקה היא חטאת ולא מה
שבלו מכח צדקה · אבל רבא סבר דלהכי כתיב דווקא חסד של אומים חטאת ולהכי אסור לקבל כיון דלא שייך בזה לחלק לעניי
א"ה · אבל צדקה מותר לקבל מן המלכות ומפני שלו׳ המלכות כיון שאפשר לחלק לעניים · ולהכי איכפיד ר׳ אמי דהא אפי׳ לדעת רבא
איכא מותר אלא צדקה דיכול לחלק לעניי א"ה · אבל באמת ר׳ אמי סבר דאפי׳ הוא חולין לעניי א"ה אסור לקבל והא דקיבל רב יוסף
לעיל ממעה רבה אפשר דרב יוסף סבר כרבא · דוק · כתבתי זה לאחרוני //
בא"ד והא דקיבל רב יוסף ממעה רבה הייני דאי לא קיבל לא היו יכולין לפדות את השבוי כגון שבישע יותר מכדי דמיו ואין פודין
את השבויים יותר מכדי דמיהן ועי׳ זה שהי׳ צדקה אז׳ רשבור מלכא קבלה · נ"ל דמ"מ קבלה דאי יכול לחלק לעניי א"ה יחלק · ואי
לא יכול לחלק הרי מ"מ דאני הוא לקבל משום שלו׳ מלכות //
תנא הוסיפו לו כ"ב שנה · עי׳ ל בח"ח · ואפשר דהוא הטיב עמם ונתן להם לאכול גם ה׳ יתן הטוב דהיינו כ"ב שנה כנגד הטוב
שהוסיפו על שנותיו · ואפשר דלבנימין הגרי׳ זה נמשלו שכר טובתו של כ"ב שנה שהיו מי כנגין בגלות מצרים ·
דהרי לא היה מן הראוי אלא על י׳ שבטים · ולכן נגזר שכר כ"ב שנה לבנימין כרי׳ זה · ועי׳ בחידושי זהם // בד"ה ויטב //
אבותי גנזו למטה ואני גנזתי למעלה שנא׳ אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף · פרש"י כשאמת מארץ תצמח אז משמים נשקף
הצדק לשלם גמול כלומר זכות הצדקה דביש ומסתכל למטה · ועי׳ בחו׳ תהלים פ"ב ארי כל הצדיקים אתגלגו מלמטה מצדיקים של הדין
אנחנו מלמעלה שנא׳ אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף ופרש׳ צדיקים שלו צדקין עלי כל׳ · אמת מארץ תצמח אז צדק צדקה אין
כתיב כאן אלא צדק דמשמע דין קטן · וכן משמע מי שמאמרינן במקום אחר כל הצדקה לרעה חוץ מהשכיסה ממעין צדיק דגדולה
מדת צדקה ולא הזכיר זה צדק משמים נשקף שיהי׳ לטובה · משמע דסבר כמי דצדק הוי דין הגמ"ל שגם כאן כוונת רש"י אף [illegible]
נשקף הצדק לשלם הגמול מצדק שופטים והטיב באחריתם וכמ"ש גם ה׳ יתן הטוב וארצנו תתן יבולה אז׳ הרעה היא הטובה //
ועו׳ ויהי׳ ה׳ על הרעה ומ"ה כי צדיק ה׳ צדקות אהב · א"כ הדין שטרחה היא הצדקה · וכ"ש צדק לפניו יהלך וישם לדרך
פעמיו · וזה אפשר לפרש אבותי גנזו למטה ואני גנזתי למעלה דמלבש למען למעלה ולמטה על שעין תהלה ופנין כדאמרינן בברכו׳
בבזה כן והות ושעמו מלמעלה הייני מתחלת התיבה ושעמו מלמטה הייני בסוף התיבה · הם גנזו למטה שיהי׳ משפטם למטה בסוף
בעה"ב ואני גנזתי למעלה בשביל שיהא דינו למעלה לפנים · והשתא א"ש נמי דיש חילוק בין מ"ש אח"כ אבותי גנזו במקום שהיד
שולטת בהן כו׳ · ולדעתי דזה הכתוב צדקתך הוא אם צדק לעולם ותורתך אמת הגם שתורתך אמת מ"מ צדק לעולם דהיינו דין
קטן זה הוא צדקתך כמו שהזכרתי אמת מארץ תצמח צדק משמים נשקף גם ה׳ יתן הטוב כו׳ כדלעיל וזה וצדקתך אלקים עד מרום אשר
עשית גדולות אלקים מי כמוך דאז צדקתך כהררי אל שהיית זעם בכל יום כדכתיב אלקים שופט צדיק ואל זועם בכל יום [illegible]
הצדקה כהררי ומשפטיך לרשע תהום רבה · ומ"ש אפשר אבותי גנזו למטה בשביל זה באו שאול מטה ואני גנזתי שאבא בשביל זה
למעלה שנא׳ צדק משמים נשקף בשביל פעולות משמים ·· ואין להאריך //
בפסוק י"ל רמז על אברהם שנא׳ אז"ל הבט נא השמימה וגו׳ דף [illegible] מלמעלה למטה · והאמין בה׳ ויחשבה לו לצדקה כענין שנא׳ אמת
מארץ תצמח צדק משמים נשקף וכן הוא האמין בה׳ לכן גם הבט מלמעלה למטה · וכ"ש צדק יקראהו לרגלו כמו שנא׳ צדק משמים
נשקף כן הוא השקיף משמים למטה · או י"ל צדק דהיינו דין קטן משמים שהוא דין גדול כדכתיב משום המשפט דין · דכשמשה
דין למטה אין דין למעלה וזה אמת מארץ תצמח דכשעושין למטה אז צדק דין קטן משמים ודין גדול נשקף · וזה צדקתך צדק לעולם
אלקים ותורתך אמת אז אין דין למעלה ·· דוק ·· ועי׳ אכתוב עוד לטובה //
הבט נא השמימה וספר הכוכבים וגו׳ רמז לו שיהי׳ בשמים מה שעשה דין לב׳ מארת גדולים ונתמעטה הלבנה ואח"כ [illegible]
כוכבים [illegible] לו כה יהי׳ זרעך שיתמעטו ויתרבו · והאמין בה׳ מה שימעטה לזרעו ויחשבה לו לצדקה · אמת מארץ תצמח [illegible]
[illegible] וכ"ש [illegible] והמשכילים יזהירו כזהר [illegible]

ל

דה״יש שדן דין אומת לאויתו דאמרו משויח נפשך ורגיתו ומשויח חרא מילתא היא · וזה נמי משום השומע דין ה׳ דין אומה
ודה״ר ע׳ · אך יראה לי ויכל לדן את ישראל כמו שפרש״י בפ׳ אלה הדברים איכה אשא לבדי וגו׳ ושמעה בכוחם ומשפט
ים להושיע וגו׳ שהקב״ה עומד עמהם ומראה להם שידוע דין אומת לאויתו כדכתיב אלקים נצב בעדת אל בקרב א
ואים ישפוט · ונ״מ ואל תגיל עפי דבר אמת לבד ולא לאמיתו כי לשפטיך יחלתי שהוא אמת לאמיתו · דנ״ל //
ני׳ דעתי דזה כוונת רז״ל במאמר כל הדן דין אמת לאמיתו כאלו נעשה שותף להקב״ה במעשה בראשית //
דף י״א רש״י בד״ה חצר שתחלת ופתחים כו׳ וחולק נכסים על פיו כו׳ עיי׳ במשניות מש״ש שכנגד לחזור פתחו למבני · הא דקא
לחזור ולא נאמר שכנגד לפתוח למבני · נ״ל דפי׳ שרוצה לסתום פתחו הראשון ולחזור פתחו למבוי אחר אבל לא
סותם פתחו הראשון אפי׳ בני מבוי הראשון יכולין לעכב שתרבה עליהן הדרך כמו שאין יכול לפתוח פתח בחצר אח
השותפין · אבל כאן שנסתם פתח הראשון אפ״ה בני המבוי האחר יכולין לעכב · אבל בהרא״ש משמע דבני מבוי ה
יכולין לעכב · אפשר דסבר כיון דלא פרך פעמים היום או למחר יפתח פתחו הראשון וירבה עליהן הדרך · ועיי׳ בר״ן וב
ובדפוס וינציאה נדפס בני מבוי מעכבין אבני מבוי אחר כו׳ משמעו דפי׳ כמו הרא״ש וחט״ הגי״ה והדין עמו ··
תו׳ בד״ה אחד מבני מבוי שביקש לסתום כו׳ והשתא נאמר דבהוכא שמעכבין עליה בני המבוי אע״פ שהם חיצונים כו׳ ·
דקדקו התו׳ בלשונם וכתבו והשתא לתרץ מה שקשה על פרש״י דזה פריך בגמ׳ שמא מש״ש בני מבוי מעכבין הייט
הפנימיים · ולפי׳ תו׳ אש״ ולא שייך לעכב אלא חיצונים דהרי הפנימי רוצה לסתום והחיצונים מעכב · והכי פריך מבריית׳ שם
דף י״ב בני רה״ר מעכבין עליהן · והא דפסקינן לעיל כרבי דהחיצון אינו יכול לעכב עיין בהרא״ש //
ואה״א יונא כרבא בהדורי · פרש״י שאינן קשה ויש בהמעלות ומורדות כו׳ · ואת״א אב״ מ״ נקשה בהדורי לא הוי תרי יונא
כרבא · עכ״ דאי לא בהדורי לא הוי יונא דרעא · נ״ל כיון דנקיט בחד דוכתא יונא דרעא · בהדורי נתרי יונא ולא
בהדורי תנינא דזה הוי שדה בכל מקום // ודנ״ק
מיוב שחרב בית המקדש כו׳ אע״פ שנטלה מן הנביאים מן החכמים לא ניטלה · אמר אימר וחכם עדיף מנביא עיא׳ ונביא
לבב חכמה ואע״ג דאמר לקמן דניטלה מן הנביאים וניתנה לשוטים · עיין בחידושי גיטי ז״ל דלקמן פי׳ דנבואה בשוטי
ע״ש · מ״מ יש לדקדק למה חכם עדיף מנביא דהא הנביא צריך להיות חכם · ע״כ מה שנ״ל מן הנראה דהרי אין השכינה שורה
אלא על גבור חכם כו׳ · נ״ל דודאי אין השכינה שורה ומסור לו דברי נביאות אלא למי שהוא חכם דמן שראוי לנבואה מעצמו
דהיינו שילמוד ויחדש אז ג״כ הקב״ה מסר לו נבואה בלי טעם · ומיום שחרב בה״מ ניטלה הנבואה שימסור לו נבואה משום דאין
השכינה שורה מ״מ לא ניטלה מהחכמים שהרי הם מעצמם יכולין ללמוד ולחדש הנביאות שמונדם ויותר הכל בטעם · לכן חכם
עדיף מנביא שהוא אומר נביאתו בטעם · אבל מן השוטים לא ניטלה דאם יבטל מהם לא יכולים לנבאות מעצמם כיון שהם
שוטים לכן לא ניטלה מהם // דנ״ל //
רש״י בד״ה דמליך השתא בותא ומסיק בדפוס ישן ל״ג בגמ׳ השתא ובעין יעקב גרס דמליך בופא ומסיק השתא טביומי ח
חתם ופרש״י מסיים שעתיד להיות ראש ישיבה עכשיו · דקדק תיש לדקדק דתחלה פי׳ על השתא שלעתיד כו׳
ולבסוף פי׳ על השתא עכשיו והל״ל עכשיו ואח״כ שעתיד · ואפשר לפרש שהכל דבור אחד ופי׳ עכשיו טביומי חתי׳
ואפשר שגרס בתחלה דמליך השתא בותא ומסיק השתא טביומי חתים ופי׳ עכשיו על השתא השני ·· דנ״ל //
רש״י בד״ה ואימליכו בי׳ ליטול עצה ורשות להמלך את ר׳ אחא · עיין במין יעקב דל״ג ורשות · אמ״ מזה יש ראייה שיש ליקח
עצה מאדם גדול ומכ״ש מרב שהי׳ אנום מתחלה להתיעץ כמו הגם שיש לצדד ולומר איפכא הסברא מ״מ נ״ל אה
ראוי
שכתבתי כי להיות מגדר נכון בכור //
כיון דשמעו דאתא סדר זוגא דרבק כו׳ ופרש״י שדרן כו׳ ובעין יעקב גרס כד שמעי דאתא בעי למיפתח ר׳ אחא ורפתי
שדר זוגא דרבק כו׳ דמשמע דר׳ אחא רצה לפתוח בדרשה ולא כפתייש מילתא · והשתא אש״ דבתחלה אמר לא ב
דהרה מפני שהי׳ מצפה שיחזירהו לגדולת הגם שאמר רב אשי פתח בדרשה ואח״כ כשראה שלא החזירהו אמר לעולם אין מ
מטיבין לו //
[illegible]

אבוצריא דבי נשי׳ מכאן משמע דבי נשי׳ הייט אבוה וכן איכתב בכתובה לבתולה שיש לה אב דבי נשי יש להפציר
היתה כבכור ואין חלוקתה כבכור // עיין בהרא״ש //

תו׳ ד״ה שאין זה כופין כו׳ ולמ״ד יש כו׳ פי׳ ר״ל למה לי הפסוק דפשיטא שמתכוין לו בן חלקין כיחד דהרי הוא באלגבות הי׳
חלקים ואחין את דאם לאו כן לא הי׳ מייבם · ותירצו דהא״ יבום על שם אחין כאלו הוא ואחיו ביחד //

תו׳ ד״ה מעלין כו׳ וכן יש לפרש תרתי ארעתא אחד שגרא שהשגר מפסיק בין שתי השדות · עיין בחידושי גיסי מהרש״א
אבל יש לפרש דאפילו אריסי דשנים המשוך בן האחד דלהכי רוצה לחלוק כל שדה כדי שיהא לכל שדה שני אריסי
דהוי שני שורים · ומרתוא יחלוק בענין זה שיהי׳ לכל אחד השני חצי שדות ס״ל כן דיכול לילך האריס מזה לזה דהיינו כזה
ולא כל כמיני׳ לחלוק בענין זה ולפרש דהשגר לא מפסיק דא״כ לא יכול האריס לילך מזה לזה דמפסיק שדה אחד · דוק //

י״ג כופין את רבו · וא״ת ומאי כופין ליתי עשה דפרו ורבו וידחה לא תעשה דלא יהיה קדש · אטו דבר כתבו תו׳ דלא מקיים
בפרי׳ ורבי׳ בשמשא שפחה · הייט לפי מסקנא דעשה אינו דוחה ל״ת אבל מי אמרינן עשה דוחה ל״ת אז הי׳ מקיים פ׳
פרי׳ ורבי׳ // דוק //

באד״ ואת״ היכי כפינן לשחררו כו׳ ק״ק היאך פשיט דלא אמרינן גוד או איגוד שהא אמרינן והכא דלא אמרינן הייט משום דאי
אמרינן גוד כו׳ הי׳ עובר בעשה דלעולם בהם תעבודו דאסור לשחרר · אבל בעלמא אמרינן גוד כו׳ ונ״ל //

רשב״ם ד״ה בכרך אחד כל ספריהון שמונה בגלין ואם יביאום לב״ד לחלוק בדין הוא · דקדק רשב״ם וכתב לב״ד לחלק קושיא דקשה
שהביאו תו׳ ריש דק״ ד״ה שאם בא לחלוק כו׳ דבכרך אחד אין חולקין אפי׳ תורה ונביאים לכן תירץ דווקא בב״ד
ובעת חלוקה איכא בדין // ונ״ל //

תו׳ ד״ה ואי ס״ד לית דינא דגוד כו׳ וא״ת אפי׳ אית דינא דג״א מאי חולקין כו׳ ואין לתרץ דלהכי חולקין דבק יאמר לו אנטול
חדא בשוה ואת האחר וזה דבית בית יתן אחד לחבירו ואם אינך רוצה אז או גוד הכל או את אגוד הכל · וכן כתב
סמ״ע בסי׳ קע״א דזה מהני וכן משמע ברש״י לקמן ד״ה לאו גוד או איגוד הוא אי לא אמרי׳ אנח שתיהם או אנח שתיהם · ונ״ל דא״כ
לא פריך לקמן והא כתבי ניניהו דתרווייהו כו׳ ומאי פריך שמא הכי חולקין דיאמר לו דאם אינך רוצה אז או גוד או איגוד · אלא
דמאי משמע חולקין אפי׳ אינו אומר גוד הכל לכן כתבו דה״ל לאו׳ר ולישעיך // דוק //

באד״ דהא כ״ש דאי לא צריכי תרווייהו כו׳ דאם צריכי לתרווייהו אז קשה שי אפי׳ למ״ד אית דינא דגוד או איגוד כמו שכתבו תו׳
לעיל דה״ל ולישעיך ואי לא צריכי לתרווייהו לא קשה אלא למ״ד דס״ל דלא אמרינן גוד כו׳ //

דף י״ד ע״א אהן טפח חציו לכותל זה וחציו לכותל זה נשתיירו ב׳ טפחים משמע דבחלל של ארון לארכו הי׳ י״ד טפחים ולרחבו ה׳
שמנה טפחי׳ · וקשה דהרי בלא״ל עשה ג׳ ארועות ואם הארון שלנו הי׳ כותלו חצי טפח א״כ לא הי׳ בחלל י״ד ט
טפחים דכתשעה ע״כ כותלו של זהב וכן ברחבו לא הי׳ ח׳ טפחי׳ אכח שני כותלי זהב שברחבו דהא ע״כ הגדה שנכתבה בתורה קאי
על ארון עץ כשמשמעות הכתוב · וכן מוכח ברשב״ם ריש דק״ ע״כ גבי ג׳ ארועות דודה משה וחצי קאי על ארון עץ · ע״כ דלקמן בדברי ר׳
גרסינן בארכו נשתייר שם חצי טפח אצבע לכותל זה ואצבע לכותל זה · וברחבו גרס׳ אצבע ומחצה אע״ג דכ״ת מחד לקמן ומחצה על
כל״ היאך בא השעור · ע״כ דה״ל רישא אסיפא · ולתרץ על הס״ל צריכין לומר דע״כ דכותלי זהב אינן עבים כל כך כמו שלעץ · והראי׳
בעוביין בשל עץ הוי טפח ובשל זהב הוי מעהו בראיתא שם גבי ג׳ ארועות וא״כ י״ל ש״ס נא וכן טפח חציו לכותל זה היינו לכותל עץ ו
לכותל זהב שבפנים והיינו כותל ב׳ אצבעות כשהם נכותל זהב אצבע כמו ולב׳ כותלים נרא הכל כותל א׳ · וכן בר״ יודא שתנא נשתייר
שם חצי טפח אצבע לזה ואצבע לזה איירי בכותל עץ והמחצה לכותל זהב · וברחבו שגרס אצבע ומחצה הייט אצבע לכותל עץ ו
ומחצה לכותל זהב · ולהכי לא הזכיר לעיל ומחצה דאפשר דלא הי׳ ומחצה כריש׳ דהא מגומם משום תרי עשר בתרו עשר לא הוי
יתיב · אבל ברחבו הי׳ אצבע ומחצה דאז בעוביין לא הי׳ טפח שלם וא״כ הוה יתיב שפיר // דוק //

הנה מען טפחים שבארון בחלל לארכו משני צדדין כ״ה ולרחבו ט״ז הייט א״ד והלוחות כ״ד טפחי׳ א״ד צדדין והס״ת ב׳ טפחים
סה מען מען ולזה רמז הנה טפחות נתתי ימי תהילים לט׳ הודיעם גרתי ימי אדעה מה חדל אני הנה טפחות ומ״ש שחי מען שנה
עד מען הטפחים של הארון · לכן נכשלו השערים ולא נפתחו אלא בזכות דוד דהרי ארון הראשון של משה דביט ט״ה עשה לעו
דוד · ואם תנטרך ג׳ אורך הס״ת וח׳ גובה של ארון אז יהא כ״ד מען מען דוד שדוד חי מען שנה · גם רמז עד״ עד״ דברות משה
הארון · נגד מצות ואל הארון תתן את העדות״ ולר׳ יודא הי׳ בחלל ארכו משני צדדין כ״ד ובחלל רחבו י״ד הייט ל״ח [illegible]
כד׳ ט׳ אר צדדין הייט ס״ב · והגובה ז׳ טפחים דבעוביין הי׳ חצי טפח נשאר בחלל בגובה ז׳ ט׳ ובעוביין טפח ס״ה עיין רמז [illegible]
[illegible] ולא בזכות דוד // דוק // ולזה רמז בתהילים ס״ה כן ברדת חניתך הייט ט׳ טופחים [illegible]

ואת עוך וכבודך · כי טוב חסדך שנפתחו בשביל דוד לאחר מיתה מחיים · ועיין פר' תולדות במדרש גבי פסוק ויזד יעקב כ
ולזה בעגום אחר שתי דג' אותיות שעשה כגואל הי' גולה עשרה
אשלמי ט' והפסוק ה' מצין כ"ג נגד כ"ג אותיות שהם עם מגבסק וזהו מן נסק דהיינו שנגנז כ"ג אותיות מן הדפוי של ארון
הלוחות או' צריך כ"ד ש ועביין ג"ט דהיינו נגד כ"ג אותיות · ולזה רמז הכתוב ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך
כתב רש"י לא ידעתי לזה כבסל כו' · וכבר כתבתי רמז לזה בחומש בעזה"י · ואפשר לומר עוד דלמ"ד דהס"ת מונח בארון כ
רמז ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך דהיינו הס"ת שנקראת ג"כ עדות כדכתי' בפ' וילך לקח את ספר התורה הזה
ושמת אותה אצל ארון ברית ה' אלקיכם והי' שם בך לעד · ולמ"ד דלא הי' מונח ס"ת עכ"ל דרומז גם על שברי לוחות שהיו ג"כ
מונחים בארון // דוק //

תו' ברה"ה שלא יהא ס"ת יוצא ונכנס כשהוא דחוק ואת"ה והלא לא היו מונחים כו' משמע מכאן דספר עזרא שקרא המלך י
וכה"ג שקרא ביום הכפורי' לא קראו מס"ת זו שהיתה בארון אלא מאחרת ודלא כרש"י שכתב ברה"ה ספר עזרה כו' //

תו' ברה"ה אמצע ונחמה כו' ונזכרתי דהווין שטה בטפח · הה"ד ליתן התרן דאייר בחומש באלכסון · ולפי זה שהוכרתי לעיל בד
ברה"ה נא מהן טפח כו' · יעו' לעיל בלת ··

תו' ברה"ה שבהן עמודים עמודים כו' כשביל תבנית אותיות עמודין שבה כסף כו' דיוסף נקרא שור · גם בסבת יוסף ש
שהעלוהו מן הים וכתבו עלי' עם עלי שור שהי' כידם גם שעשו אותה עגל לכן עמודין שבה כסף · ואפשר לומר
רמז תבנית אותיות יוסף שנקראו כן לזה כדכתיב עדות ביהוסף שמ שבה עמודין כסף שהי' בהן טפח דהיינו ה' אצבעות //
או י"ל תבנית אותיות יוסף שהראה לו אבין כדאי' במדרש לכן עמודין שבה כסף ואיהו אבא רהיטב //

בפירש"י לו' אחרי טפח דביע וביני · עיין בהרא"ש עש"ו וצריך לומר שיש שיעור לעובי העמוד כו' ואא"ל דעמודים המונחים
בארון הן הן העמודים של הספר כו' · ק"ק הרי לר"מ לא היו עמודים מונחים בארון אלא מאבראי //

תו' ברה"ה דעי בתרי היכי יתיב משמע שעם עמודים כו' · ואין להקשות דהא שעם ב' עמודים הוי שבה טפחים וספר שבעזרה
לא הי' אלא עמוד א' לכן לא הוה שש טפחים במלואו ולכן הוי יתיב בתרי · וי"ל דלהכי לא מתרץ הכי דמסתמא ס"ת ש
עשה הי' ג"כ כן בארכו שבה טפחים דהוי כדין · והא דכתבו תו' משמע שעם עמודים היינו למאי דס"ד מתחילה · אבל לבסוף
דמשני ספר עזרה אז פי' הג"ה שבה בעמוד אחד //

רש"י ברה"ה ומנחות ארכו של ארון מוטלת ארכו ולא על חודו · עיין בחידושי מהרש"א סמ"ג נ"ל / ובכן /

רש"י ברה"ה רות תילים כו' והוא גורם לאיוב כמ"ד בימי מלכת שבא הי' · ואת"ה הרי תנא דברייתא סבר שמשה כתב ספר איוב
ואכ"ע בימי משה הי' · ואפשר לתרץ //

דוד כתב ספר תהלים ע"י עשרה זקנים ועם דוד הי' אחד עשר · וכן משה אחד עשר מזמורים וכן משה אחד דוד
בכבל שעור אומרה לך דהיינו אחד עשר עם פיו שער · וכן משה שאמר הללו אל בקדשו וכל הילולים כו' כוונתו
הללויה כדי להודות השם של ד' שנחסר שני אותיות מן השם ולכן אמר הללו יה כדי לזכור השם שילאל את שמו · ועיין
במה שכתבתי גבי יוסף שהי' בן אחד עשר סוף פ' וישב בעזה"י //

משלי וקהלת ושיר השירים · ק"ק דאמרי' במדרש ילקוט ר' חייא רבה אמר משלי כתב תחילה ואח"כ שיר השירים ואח"כ קהלת ·
ומייתי לה מן קרא וידבר שלשה אלפים משל זה משלי · ויהי שירו חמשה ואלף זה שיר השירים קהלת בסוף · אמרה
ר' יונתן אמר שיר השירים כתב תחלה ואח"כ משלי ואח"כ קהלת ומייתי לי' ר' יונתן מן כשאדם נער אומר דברי זמר הגדיל
אומר דברי משל הזקין אומר דברי הבלים · ר' חוני חמוי דר' אמי אמר הכל מודים קהלת בסוף · אכ"פ מה דזה לא הוי כברייתא
דהכא·· וצ"ע · ואפשר דרומז למה שיר השירים קהלת כיצת דאם זוכה יאמר שיר השירים כו' ואם לא יזכה יאמר קהלת

דק ש"ך כתיב הכא מי יתן אפוא ויכתבון מלי וכתיב הכא ובמה יודע איפה כו' · ק"ק דהאי בפירוש גם דמחק · ואפשר
דבאיפה רמז שמשה יכתוב מלו ולא יכתוב דברי נביאות בלשון השוחי וחבריו שהם נביאי אה"ע כמו ש
שאמר משה דבמה יודע איפה וגם ונפלינו אני ועמך כמו דאמרו בברייתא בסוף · וביניהם מי יתן איפה שמשה אמר משה ו
ובמה יודע איפה ואז יכתבון מלי דווקא ולא של חבירי // דוק //

יששכר לאותו אדם שעשרו מרובות כגון · ק"ק דכתיב מי הגן ימי שני ואמרינן במדרש והביאו הילקוט ס' שג' ר' ברכיה
משם ר' חייא הגדול שש מאות שנה דכתיב מי הגן ימי שני הסדרן מונה ת"ר שנה · ולכן אמרינן דחי רד"ו שנה כ
... ר"ל לזה אמרו שתי הכי ותא בכניסת מצרים הל"ל דחי רד"ו שנה · רד"ו פעמים

אי טבל ומר איקבא שבעים ול צריך היינו בשבעים ראשונים וגם אח"כ לגם שנה שנתן לו הכל משנה ׃

חסיד הי' בעה"ה נאיוב שנו ולא בא לעולם אלא כדי לקבל שכר כו' ׳ עיין בחידושי אגדה של גיסי מהר"ש סג"ל זצ"ל ביאור בכן

תנאי היא דתנא כה"ג אומר איוב בימי שפוט השופטים הי׳ שנא' הן אתם כולכם חזיתם ולמה זה הבל תהבלו איזהו דור שכולו ה

הוי אומר זה דורו של שפוט השופטים ׳ ואת"ה איוב אמר הן אתם כולכם חזיתם לחביריו דהיינו בלדד השוחי וצופר

הנעמתי ואליפז שהם היו נביאי אה"ע כדאי' בעו"ה יבא בלדד השוחי וצופר נעשו בישראל כמו שהביאו תה ׳ ואה"כ איך נביאי

עם לישראל ׳ הגם שכתבו תה דמשמעתא דהתם סברה כמ"ד איוב בימי יעקב הי׳ מ"מ אפי׳ לשאר תנאים ואמוראים לא מצינו

שבלדד השוחי וצופר הנעמתי יהיו ישראלים ׳ ומע"כ צריך לומר דסברי תנאי שהיו ישראלים דאל"כ היאך היתה נבואה בהם באו

בתר דשכיב משה לא שראי שכינה על אה"ע ׳ י"ל שמא הנבואה שהיא כאה מע"ה השכינה לא היתה שורה על אה"ע אבל הנבואה שבאה

אחר חכמתם שורה עליהם אפי׳ על אה"ע כדאי׳ לעיל דאמ"ע שלאחר חורבן ניטלה הנבואה מן הנביאים ומן החכמים לא

ניטלה ׳ ואפשר דלא נחשב חכמתם כא"ח חכמתינו שמוכל להשיג הנבואה ע"פ תורתינו שנדרש הכל בה ׳ כאשר כתבתי ביומא על

פסוק אבל אגיד לך הרשום על דבר אמת ׳ ולזה רמז הכתוב בפ' ואתחנן ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני ה

העמים וגו׳ ׳ דהגוים שאינם לומדים את התורה אינם יכולים להשיג הכל כמו ישראל //

וכולהו תנאי ס"ל דאיוב מישראל כו׳ ולמ"ד זה דאמרינן שלשה היו באותה עצה בלעם שיתן נהרג איוב ששתק נידון ב

ביסורים יתרו שברח זכו בניו כו׳ ׳ משמע דאיוב עי אה"ע ׳ ואפשר דלמ"ד זה סבר כמ"ד שאיוב בימי יעקב היה //

דורו של איוב שטוף בזמה הי׳ שנא' הן אתם כולכם חזיתם ולמה זה הבל תהבלו ׳ וכתיב שובי שובי השולמית שובי שובי ונחזה

בך ׳ אימא בנבואה דכתיב חזון ישעי׳ בן אמוץ א"כ למה זה הבל תהבלו לל ׳ ואת"ה להו הן אתם כולכם חזיתם כל נביאים

חשובים וא"כ למה זה הבל תהבלו ׳ ואפשר להק בחחנ"ל זה דה"ל ולמה הבל תהבלו אלתזה לל ׳׳ בשלמא אי קאי על זמה י"ל דהק'

שהם הוכיחו את איוב שלא בדעת ידבר ואמרו לו החכם יענה דעת רוח באיוב כו׳ ׳ והולך אחר הבל ׳ והשיב להם איוב הן אתם

כולכם חזיתם הולכים אחר זימה ולמה זה הבל ר"ל שאתם הולכים אחר זנות תהבלו ׳ והוא כענין שדר' דור שפטו את שופטיהם

הוא אומר טול קיסם מבין עיניך והוא משיב טול קורה ׳ ויכול לומר עפ"י דרש דשולמית זה מרה על דרשין כרש"י בפ' ויהי על פסוק

בני הם אשר נתן לי אלקים בזה הראה לו שטר אירוסין וכתובה ׳׳ ומ"מ אמרתי הלכה בשעת אחר לא היתה מזה כרשה ׳ שיהודה מ

ערשה כי זה רמז לפסו' עד זה אלי ואנוהו ושבטי יה שם עדות לישראל ואתם שהולכים אחר הזנות א"כ זה דהיינו הט' זה אלי ה

הבל תהבלו כי לא תנאף נגד לא יהי׳ לך ׳ ואיה' מכתוב נגד לטובה ׳

שובי שובי השולמית שובי שובי ונחזה בך ׳ אפשר לפרש הכתוב דהשופט מוכיח את ישראל שובי שובי השולמית בדבר הזה׳ והם

משיבים להשופט שובי שובי ונחזה בך ואפשר ונחזה בך לשון ויחזו לך כביאור חזו לך //

א"ר יונתן כל האומר מלכת שבא אשה היא אינו אלא טועה מאי מלכת שבא מלכות דשבא ׳ שמעתי בזה בשם הגדול מורי

ורבי הגאון מה"ר יוחנן אייזיק ז"ל דגמולה דלעתיד מאורה בלשון זכר ובמדרש פסוק שיר חדש אבל על גאולה הנמשכת א

אומרים שירה חדשה לשון נקבה ׳ וזה כל האומר מלכת שבא אשה אינו אלא טועה ׳ מאי מלכת שבא מלכותא דשבא ויהי׳ זכר ׳׳

ועיין בחידושי גיסי ז"ל שביאר ביאור בכן //

מאי וסר מרע א"ר אבא בר שמואל איוב ותרן בממונו הי׳ שנהגו של עולם שנותן חצי פרוטה לחנוני איוב ותרה משלו ׳ ואת"ה א"כ ישעב

שהזהיר על פחות משוה פרוטה לא הי׳ סר מרע ׳ דהרי אמרינן אדרבה דתה ירקדו על פחות משוה כדי להרחיק מן הגזל ׳׳

ואפשר ודאי על דבר שלא ילך לאיבוד ראוי לדקדק אפי׳ על פחות משוה ׳ אבל כגון אדם לחבירו ראוי לוותר ואם אינו מוותר עובר בעל

כגון וזה וסר מרע שעושין רשעים ׳ ע"ל דשאני התם לוי שעוסק בפרגמטיא דלסוחר ראוי לו לוותר בפחות משוה //

א"ר גדול שנאמר באיוב יותר ממה שנאמר באברהם דאלו באברהם כתיב כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ׳ ובאיוב כתיב איש תם

וישר וירא אלקים וסר מרע ׳ שמעתי להקשות שמא עברהם הי׳ עי גדול אלא דלא הזכיר הכל משום דאין אומרים אלא מ

מקצת שבח בפניו ׳ הגם ש"ל דה"ל אמר גדול שנאמר באיוב ולא אמר איוב הי׳ גדול יותר מן אברהם ׳ דאפשר הי׳ אברהם יותר גדול

מאיוב אלא אמר דגדול השבח שנאמר באיוב יותר מן גבי אברהם ׳ אלא י"ל דמשמע שהביא מפסוק שאין כמוהו בארץ איש תם

וישר וירא אלקים וסר מרע ולמה לא הביא הפסוק הראשון שבתחלת איוב ׳ ושמעתי מהרב"ך דהכ' דגדול שנאמר באיוב

דהי' הפסוק בא לשבחו שנאמר איש תם וישר וירא אלקים וסר מרע וגבי אברהם לא כתיב אלא ירא אלקים

הבא כד אתהפשו שמור ׳ עיין בחידושי גיסי מהר"ש ז"ל דתירץ דבכתוב כתיב ...

ל

בתחלה שאר אלחשון הנה כל אשר לו בידך רק אליו אל תשלח ידך · נכאן שאמר הנה בידך אך את נפשו שמור · ומפשר לומר
כי אמר כאן אך להורות [illegible] כמו שדרשו חז״ל גבי וישאר אך נח שהי׳ גונח כו׳ כן הכא וכי׳ בחי׳ אך להורות
[illegible] · דוק · מפשר דרצה לומר שלא ימית אותו בפשיטו אלא אפי׳ שלא יגרום במכתו שהקריב לו מיתה [illegible]
[illegible] · ונה מדרך דהיינו מלבשות גם הוא לשון יתר · ולזה רצה לומר הלזה דרצה הכתוב אהי׳ [illegible]
[illegible] של [illegible] בלת אשר כמו שכתב בהל״ט ראשר [illegible] דק׳ עד״ש באחב וגו״ש כל המחלה אשר [illegible]
[illegible] הין [illegible] כא״ שנה [illegible] אשר אהי׳ ומאמר [illegible] אחר דרך שנה · ולכן [illegible]
צריך [illegible] אהב · ואם [illegible] לזה באמת עשה השטן זה דהרי [illegible] צריך לשמרו יותר · [illegible] בגוף דשטן
[illegible] כתבו [illegible] · ולכן היו [illegible] אך [illegible] עשרה בשביל [illegible] בשביל [illegible] כא״ כדא׳ [illegible]
[illegible] · לזה [illegible] כל עשרה [illegible] כא״ [illegible] עשרה · וגו״ש אך טוב לישראל היינו [illegible] אהי׳ · [illegible]
[illegible] פ״ [illegible] לברי לבב //

אר׳ לוי שטן [illegible] נתכוון · [illegible] דשטן לשם שמים נתכוון · במלוא [illegible] הכתוב [illegible]
ובנפשו [illegible] זה הי׳ בשביל הרעיון שתתחלל · אלא [illegible] כבר כתבתי בדה״ס יישוב על זה · [illegible]
[illegible] ויהי היום השטן השני ולא על הראשון · [illegible] ביום השני [illegible] דהוי [illegible] דהרי [illegible]
השטן דהרי [illegible] ולא [illegible] השטן ולא [illegible] · ואב״ אין [illegible]
[illegible] · לכן [illegible] כתבו · דוק · ועיין באבודרהם סוף הלכות [illegible] //

ארץ · נתנה ביד רשע · [illegible] בנש איוב לתפוך [illegible] · א״ל ר׳ יהושע לא דבר איוב אלא כנגד השטן · [illegible]
אלא הכי [illegible] כנגד השטן דיבר · [illegible] עד גיפה [illegible] איך לא חטא בשפתיו דהרי [illegible] נתנה ביד רשע
דבר בשפתיו · [illegible] דבר דהרי גם לעיל נאמר [illegible] פתאום [illegible] · [illegible]
בשפתיו [illegible] חטא [illegible] נתן ביד רשעים · כדכתיב על דעתך כי לא ארשע · ור׳ יהושע סבר דלא דבר איוב אלא נגד
השטן [illegible] זה // דוק //

על דעתך כי לא ארשע ואין מידך מציל · יש לפרש הכתוב [illegible] ולא יעזבנו ביד
[illegible] על [illegible] · [illegible] כאן על דעתך [illegible] הוא על דעתך שנתת בי [illegible] כי לא ארשע
[illegible] ואין מידך מציל שאתה [illegible] אותי · או על דעתך שאמרת עלי כי אין כמוהו בכל הארץ [illegible]
[illegible] · ואפ״ה אין מידך מציל · או על דעתך שנתת אותי ביד [illegible] כי לא ארשע [illegible] הוא שאתה נתת
אותי בידו · [illegible] אותי ואין מידך מציל · [illegible] אלא את [illegible] //

ברכת · [illegible] בראת חמור [illegible] · הזכיר [illegible] שהם שני [illegible] והבזה [illegible]
תחרוש בשור ובחמור יחדו [illegible] בכל שאר דברים והזכיר אלו שנכתבו בהדיא [illegible] לא תחרש על [illegible]
[illegible] · שדרשו חז״ל שאסור לישב עם אשה [illegible] תחרש [illegible] · או [illegible]
[illegible] · ועוד [illegible] לא תחרש בשור בתח׳ [illegible] שור [illegible] · שהוא לשון [illegible]
[illegible] · כדכתיב אני [illegible] · וחמור [illegible] שכולו חמור והוא [illegible]
[illegible] · עוד אכתוב הלזה [illegible] שנקרא שור · [illegible] חמור [illegible]
לכן [illegible] את [illegible] שלא יחרשו שור וחמור יחדו · ולכן נשא יוסף את דינה כי היא [illegible]
[illegible] · [illegible] איסורו בכל ישראל [illegible] שדרשו חז״ל על פסוק דבר [illegible]
[illegible] · [illegible] בפנימיות דבריהם דשור [illegible] על [illegible] דינה בת לאה · בראת חמור [illegible]
[illegible] חמור [illegible] את בני יעקב · וכיון שאין כאן [illegible] אסורה [illegible] · [illegible]
[illegible] //

הזכירי · אהדרי [illegible] אף אתה תפר יראה ותגרע שיחה לפני אל · [illegible] ברא לו תורה תבלין · [illegible]
[illegible] על דעתך כי לא ארשע ואין מידך מציל והשיבו [illegible] אתה תפר יראה
כיון שאתה בעל תורה שהיא תבלין [illegible] · או [illegible] יצה״ר גדול [illegible] · [illegible]
[illegible] · [illegible] חז״ל [illegible]
[illegible]

Halberstadt

Hannover

Hannover

Herrn

Hannover